זהלצי"ב

בעזהשי"ת עמ"י עש"ו

ספר

והלכתא כנחמני

יד תורת ברסלב

והוא אינציקלופדי' שלימה מכל
ספרי רבינו האדם הגדול בענקים
רשכב"ה האדמו"ר הגאון הקדוש
נחל נובע מקור חכמה

רבי נחמן מברסלב זצוק"ל

חלק ראשון

מכיל יותר משלוש מאות ענינים
מאות **א** עד **ת**
כמבואר במפתח הענינים
כאשר עיניכם תחזינה מישרים בהקדמת הספר

סודר ע"י
חד זעירא דמן חבריא דלא גמרנא
ולא סברנא סדרנא אנא
יעקב דב הלוי נ"י
בן אבי מורי
ר' אברהם יצחק דב הלוי ז"ל

הובא לדפוס בהשתדלות נכדי המחבר ז"ל

והרה"ח אברהם נחמן שמחה ווייצהנדלר הי"ו

פעיה"ק ירושלים אד"א תשס"ח

כל הזכויות שמורות

מודעה

היות שכל אחד יכול לאסור את שלו
לבן אני אוסר להדפיס ספרי זה או חלק ממנו
כגון על ספר תהלים וכו' בלי רשותי
המסדר והמוציא לאור
יעקב דב הלוי נ"י

זאת תמונת ציון
רבינו נחמן מברסלב
זיע"א באומין
תשל"ב לפ"ק

Copyright © 1979
by
ZECHER NAFTALI
Encyclopedia of Chassidus Research Center
1550 Summit Ave
Hillside, New Jersey 07205

אגודת "משך הנחל" מפנה בזה את תשומת לבם של אוהדינו היקרים בכל מקום שהם כי ניתנת אפשרות להנציח בספרי רבינו הקדוש זיע"א את שם יקיריהם שהלכו לעולמם. וכן ברכות ליקיריהם שיבדלו לחיים טובים

זכות רבינו ותלמידיו הק' יגן על כל העוזרים והמסייעים אמן.

בדבר פרטים לפנות:
לאגודת משך הנחל" ת.ד. 5719, טל. 273120 ירושלים

בנק ברקליס דיסקונט:
סניף שבטי ישראל ירושלים מספר חשבון 675199
בנק הדואר:
מספר חשבון 4-376217

בס"ד

קוים לדמותו הנעלית של הרב המחבר ספר קדוש זה
ה"ה הרה"ח ר' יעקב דב ז"ל

רבי יעקב דב ז"ל נולד בשנת תרפ"א בעיר פלאצק שבפולניא לאביו הנעלה החסיד ר' **אברהם יצחק הלוי** ב"ר **צבי** נעדזוויעדז ז"ל (בשפה הפולנית תרגומו דב), שהיו מחסידי גור – קאצק זה כמה דורות ובפקודת הרבי מגור זצ"ל עלה עם הוריו לארץ ישראל בשנת תרצ"ו.

בראשית בואם דרו בתל אביב ששם גם יסד אביו ז"ל בית כנסת, וכן בית הכנסת אורחים. לאחר שבא ונכנס בעול המצוות החל נפשו לבעור לתורה ועלה ללמוד בישיבת גור בירושלים עיה"ק.

הוא התוודע לחסידי ברסלב כשהלך להתפלל ולשפוך שיחו לפני ה' בכותל המערבי, ופגש שם בהחסיד המפורסם ר' **שמואל מרדכי קורנבליט** ז"ל שהיה כמפורסם כולו מסור לתורה ועבודה והוא אשר קירבו בנועם דבריו לדרך רבינו הק' העולה למעלה מעלה, ואח"כ אף לקחו לחתן לבתו היקרה מרת **רבקה לאה** ז"ל.

ר' יעקב ז"ל היה איש בעל כשרון גדול והיה אף בעל מנגן נפלא ובעל חשבון גדול וזכרון נאה, ובשקידתו בתורה קיבל בקיאות עצומה בכל מקצועות התורה והיה גם בעל מעשיות גדול שזכר כל סיפורי החסידים שספגם בבית אביו ובבית החסידים ובספרי החסידות, וברוב שקידתו בספרי רבינו הק' ידעם בעל פה בידוע לכל מכיריו.

ובהתקרבותו פגש בבית מדרשינו את רבו המפורסם בצדקות ר' **אפרים מפשעדבורז** זצ"ל בעל ספר עונג שבת שדבק בו בכל נימי נפשו ושמשו בכל יכלתו.

עד שאסף את כל מכתביו וסידרם בסדר נכון לפי פרשיות השבוע והביאם לדפוס וקבעו בשם **עונג שבת** עד שנתפרסם בעולם, והשיב והחייה נפשות רבות מאז ועד היום.

וזכורני בהיותי ילד קטן ראיתיו בא עם חבילות אלו הספרים ועמד בכניסת בית הכנסת ומכרם ברבים ולא חשש כלל וכלל על כבודו, והיה מלא שמחה על מכירת כל ספר כשכל מעייניו הוא להפיץ דעת רבינו בעולם.

ר' יעקב היה חסיד ברסלב בכל נפשו ומאודו והזיל ממון רב להדפיס את ספרי רבינו, והדפיס הספר **עונג שבת, עלים לתרופה, ספר המידות, סיפורי מעשיות**, וכן ספר נפלא זה "**הלכתא כנחמני**" הבא עתה לדפוס שהיא מלאכת מחשבת ומעשה אומן כמוהו כאשר יראה כל מעיין.

וחיבר עוד כמה ספרים כמו **כפתור ופרח, סיפורים נפלאים, ספר תהלים עם אסמכתות** מהרב הגאון הגדול **ר' נחמן מטשערין** זצ"ל שבאו כמראה מקומות בספר המידות וכן ספר "**חומש בראשית**" שהתחיל בו והודפס רק חלק ראשון ובו ליקט כל דברי מוהרנ"ת שבליקוטי הלכות לפי ספר הפרשיות.

היה כולו מסור בלב ונפש לכל עניני רבינו ועזר וסייע לבניית בית המדרש דחסידי ברסלב בבארא פארק ועוד, ושם גם שימש כחזן וכבעל תוקע.

בשנת תש"ל הגשים את רצונותיו זה מכבר והוא לעלות ולהשתטח על ציון רבינו הק' באומן, ואז מלבד זאת שלא אישרו שלטונות הסובייטים לשום אדם לבוא ולעלות למקום קדוש זה, עוד גם זאת שערכו לו קבלת פנים עם פירות בתוארם אותו בשם "ראביי" וכל זה מחמת נועם הליכותיו שהיו מלא חן וכבוד וכידוע לכל מכיריו, ונסע אז לבדו, ואחריו נסעו ובאו החסידים.

וזכה אף פעם למופת גלוי בהיותו באומן באחת משנותיו האחרונות שנסע לקיבוץ אנ"ש בראש השנה, שחלה באותו עת באזנו ונפגע ונלקה בחוש השמיעה, עד שהתייאשו הרופאים מרפואתו, ואז בעמדו בתפלה בציון הקדוש טען ואמר בתפלתו **רבינו!! איני יכול לשמוע את התורות שלכם שאני לומד, ומבקש אני ממעלתכם שתמליצו בעדי לרפואה.** ותיכף כשגמר תפלתו כשהוא פוסע מהמקום הרגיש איך שפקחו אזניו וחוזר לשמיעתו הסדורה ושוב לא סבל מזה כל ימיו.

מטבעו היה אדם צנוע שנחבא אל הכלים על אף היותו בר אוריין נכבד ולא ידע בטלה מהי, וכל זמניו ועיתותיו היו לתורה ולקביעות לימוד תורה כמו בדף היומי ועוד שיעורים כסדרם והיה נוהג לקום בחצות לילה, ולומר תיקון חצות כמנהג החסידים, וגם למד אז הרבה בספר הזוהר הקדוש מלבד הרבה צדקה שנתן בסתר למשפחות נזקקות, והיה נהנה מיגיע כפו משך שנים שעבד במשגיח כשרות וכן בסריגת בדים, ופה המקום להזכיר את זוגתו הכשירה שהיתה מסייעת בידו בעבודה כדי שיוכל לשבת ולהגות בתורה.

קודם שחיתן את בנותיו הצעירות ערך את זה הספר "**הלכתא כנחמני**" הנפלא שהוא אנציקלופדיה ומפתח ואסיפת ערכים מכל ספרי רבינו, ואחר כך, את סדרת הספרים **מדרש ישועות יעקב** שהם שמונה כרכים גדולים שבו עשה מעשה אומן לשלב את המדרש עם הפירוש ישועות יעקב שעליו שבכך אפשר בקל ללמוד ולהגות את דברי המדרש עם תמצית הפירושים שעליו, ויגע ועבד עַל זה משך שמונה שנים רצופות בהיותו יושב בקביעות בבית המדרש דחסידי ברסלב שבשכונת עזרת תורה.

והיה מתפאר תמיד בזה שהוא נחשב כחסיד ברסלב על אף שבזמנו בעת התקרבותו היה בזה משום מסירות הנפש. והיה מוסר שיעורים כסדרן בליקוטי מוהר"ן בכל מקום בואו והיה מהקבועים שהיו

באים מדי שבוע בשבוע לשמוע ולהשתתף בשיעוריו של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר ז"ל שהיה מחבבו ומוקירו מאוד מאוד.

ונזכר לטוב אצל כל אנ"ש שהכירוהו בנעים הליכותיו ובסבר פנים יפות והארת פנים שהיה מאיר לכל אחד ואחד, שתמיד היתה צהלתו בפניו וחכמת אדם תאיר פניו.

ונלב"ע בשם טוב בשנת תשנ"ז ביום ט' באב חורבן בית המקדש והוא בן ע"ה שנים אחר שנזדכך ביסורים והובא למנוחות בהר הזיתים בחלקה ג' של כולל פולין ואתו עמו זוגתו היקרה, וכן חמיו ר' **שמואל מרדכי קורנבליט** ז"ל וסמוך לציון רבו המופלג ר' **אפרימ'ל** ז"ל, ולציון החסיד ר' **בן־ציון אפטער** ז"ל ועוד, ת.נ.צ.ב.ה.

והשאיר אחריו דורות ישרים מבורכים ה"ה בנו ר' **נחמן** שליט"א וחתניו ר' **זונדל ברמן** ע"ה. ר' **בנציון שפירא** ע"ה. ובזיווג שני ר' **שמשון פארקאש** הי"ו. ור' **שלמה רייניץ** הי"ו. ור' **חיים גוטמן** הי"ו. ור' **אברהם יהושע העשיל פעקעטע** הי"ו. ור' **לייבל גאלדנבערג** הי"ו. יאריך ה' ימידם ושנותם בטוב ובנעימים אמן.

מי יתן ויהי למליץ יושר עבור כל משפחתו ולכל לומדי לקחו ולכל אלו המסייעים והעוסקים בהדפסות ספריו אמן

הכ"ד המשתדל והמתעסק
אברהם נחמן שמחה בן איטה ווייצהנדלר
ט"ו בשבט התשס"ח פעיה"ק ירושלים

מזכרת נצח

ספר זה מודפס מחדש ומוקדש לעילוי נשמת המחבר

והמסדר המאסף והמוציא לאור

של ספר נפלא זה הלא הוא

הרב ר' **יעקב** בן מוה"ר **אברהם יצחק הלוי** (דב) ז"ל
נפטר בשם טוב תשעה באב שנת תשנ"ז לפ"ק

ולעילוי נשמת זוגתו האשה החשובה והיקרה
מרת **רבקה לאה** בת **שמואל מרדכי** ע"ה
נפטרה בש"ט כ"ח אב שנת תשנ"א לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י נכדיהם משפחת גאלדנבערג הי"ו

לעילוי נשמת

ולזכרון עולם

אבינו מוה"ר **אברהם חיים** בן **שלום** (גאלדנבערג) ז"ל

נפטר בשם טוב מוצש"ק פרשת יתרו
כ"א שבט תשס"ו לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י משפחת גאלדנבערג הי"ו

מוסד זכר נפתלי

האנציקלופדי׳ה הגדולה

על כל ספרי חקירה דרוש חסידות ומוסר
בהסכמת והוראת וברכת אדמור״י דורנו
שליט״א

תחת נשיאות

כ״ק מרן אדמו״ר הרב ר׳ שלמה הלברשטאם
מבאבוב שליט״א

והסגן:

הרב ר׳ אליעזר זוסיא פרטוגל שליט״א
– הרבי מסקולענא –

– עורך ראשי –

הרב אלי׳ חיים קרלבך – אב״ד ד׳הילסייד
נוארק נ. ד. – וכעת בסטטן איילענד נ״י

עם קבוצת ת״ח מובהקים בשני כוללים
בירושלים ובברוקלין

והוא מהיכל הרביעי:

שער ראשון – ספר ראשון
חלק ראשון

עשרה ההיכלות...

היכל הראשון: ספר ההקדמה לתורת החסידות
כל ספרי המהר״ל מפראג
כל ספרי אור החיים הקדוש
כל ספרי השל״ה הקדוש

היכל השני: כל ספרי תלמידי הבעש״ט הקדוש והמגיד הגדול ממעזריטש בכמה כרכים.

היכל השלישי: כל ספרי תורת החב״ד מאת נשיאי החב״ד ומכל תלמידיהם בכמה כרכים.

היכל הרביעי: כל ספרי תורת אדמו״ר הנורא רבינו נחמן מברסלב ומחלמידו מורנו ר״נ.

היכל החמישי: כל ספרי תלמידי הרבי הגדול רבי אלימלך מליזיענסק וכל ספרי תלמידי הרבי מלובלין.

היכל השישי: כל ספרי תורת פרשיסחא (גור, סכטשוב, אלכסנדר, ראדזין, לובלין, וכו׳).

היכל השביעי: כל ספרי תלמידי רופשיץ וצאנז וזידיטשוב (וספינקא וקאסאנע) ואוהל־סיגעט, דינוב (בלוזשעב ומונקאטש).

היכל השמיני: כל ספרי בית רוזין, וטשערנאביל, ווישניץ־קאסוב, וכל בית קארלין וכו׳.

היכל התשיעי: כל ספרי תלמידי הרבי ר׳ מיכל מזלאטשוב ועוד וכו׳.

היכל העשירי: כל ספרי תורת המוסר מגדולי תלמידי ר״י סלנטר (קלם, סלבודקא, נוורדוק, טעלז, מיר וכו׳).

ברכה לראש משביר

תודתי נתונה בזה לכבוד האי גברא רבה ויקירא איש האשכולות כליל המעלות ומדות טובות מייסד הכולל „זכר נפתלי״ כש״ת הרה״ג הר״ר אלי׳ חיים קרלבך שליט״א אשר ברוב טובו הדריכני איך להכנס בעבודת הקודש בעריכת האינציקלופדיא על כל ספרי רבינו זצ״ל ובעזרת המוסד זכר נפתלי יוצא הספר לאור, אשריך רבי אלי׳ חיים שזכית להוציא לאור ספר ק׳ כזה כמו כן יזכהו השי״ת שנזכה לסדר אינציקלופדיא שלימה מכל ספרי תלמידו הק׳ מורינו מוהרנ״ת זצ״ל ותהי משכורתו שלימה מן השמים שיוושע בכל מילי דמיטב בגש׳ ורוח׳ ויהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שיזכה להוציא לפועל רצונו הטוב לעשות אינציקלופדיא שלימה מכל ספרי תורת הבעש״ט ותלמידיו הק׳ וכו׳ כברכת המסדר והמעתיק.

יעקב דב הלוי

כולל זכר נפתלי

בע"ה, ג' מרחשון תשל"ט

בכרם החסידות, בגן עדן העליון הגדול, של עשרות ומאות של עצי החיים שמהם מקבלים חיות וחיים ענפיהם ופירותיהם שנטעו הגננים הק' אחי' השילוני והבעש"ט והמגיד ממעזריטש זצוק"ל הנה עץ ואילן של חסידות ברסלב הוא מהעיקריים. אילן גדול ונורא שמחבק כל העולמות עד א"ס ומפרשן ומסבירן לכל אחד ואחד.

והאדמו"ר הגדול רבינו רבי נחמן זצ"ל – **נחל נובע מקור חכמה** – הואיל לגלות ריבוי תורות ועניינים וסודות העולם ותורת משיח.

מזמן הסתלקותו של האדמו"ר מוהר"ן זצ"ל עד עתה נדפסו עשרות ספרים שנתחדשו על תורותיו ומאמריו עם כמה ספרי ליקוטים ומפתחות. אך עוד לא בא עד עכשיו מפתח שלם על כל תורותיו בדרך אינציקלופדיא שיראה לך מה אמר הרבי זצ"ל על כל ענין שבעולם ואיך פירש פסוק זה או איך הסביר מחז"ל זה וכדומה.

עד שבא האברך החסיד, בקי נפלא בכל חסידות ברסלב, מיחידי סגולה מאנ"ש מברסלב, והמופלג בתורה וביר"ש מפורסם בשם טוב **הרב ר' יעקב דב שליט"א**, והוא עשה אזנים לתורת רבו וידים לתורת ברסלב שנצרך לכל העולם כולו. הדרך והרעיון נובע ממוסד הגדול שלנו **זכר נפתלי** שהנהו חבר מכולל שלנו. ואחר שנתיים ימים יגיעה גמר חכמה ומלאכה זו.

הנה ר' יעקב דב שליט"א קיבל חסידות ברסלב ממורו הצדיק הק' **ר' אפרים'ל זצ"ל** מפשעדערבוז, בעל המחבר ספר הק' **עונג שבת**, שקירב אותו במיוחד מאד, וכן מזקני אנ"ש חסידי ברסלב בירושלים תובב"א.

עם שכל הספרים שמוסדנו **זכר נפתלי** מוציא לאור נקראים **יד**, כמו ספר יד אור החיים וכדומה הנה זה הספר **„יד"** תורת ברסלב מרומז גם שמו בר"ת.

וכבר הוציא לאור אלו הספרים:

עונג שבת.

תהלים עם פי' ליקוטי קודש.

חומש בראשית עם חידושי הר"ן מברסלב.

סיפורי מעשיות עם פירוש כפתור ופרח.

ובקשתי לה', שכשם שהוציא דבר שלם ומחוקן על תורת הרבי, כן יגמור חלק השני על כל תורת תלמיד הרבי מורינו מוהרנ"ת זצ"ל בקרוב, וגם מיתר תלמידיו הק'.

אלי' חיים בן מהור"ר הרב ר' נפתלי ז"ל

לבית קרלבך

הקדמה

ב״ה אשר לא השבית לנו גואל הלא הוא **הנחל נובע מקור חכמה** רבינו הקדוש אור האורות רבן של כל ישראל מוהר״ר נחמן זצוק״ל בעהמ״ח ספרי **ליקוטי מוהר״ן וספר המדות וסיפורי מעשיות וספר שיחות הר״ן וספר חיי מוהר״ן** וכו׳. אולם מגורל עמקות הדברים שבספרי רבינו ז״ל קם מורינו מוהרנ״ת זצוק״ל וחיבר ספר **קיצור ליקוטי מוהר״ן** והם רוב הדברים היוצאים מדברי רבינו זצ״ל לפי פשוטן של דברים ומובא בהקדמת הקיצור כי רוב הדברים היו למראה עיני רבינו זצוק״ל והוטבו בעיניו ומובא גם בחיי מוהר״ן מעלת תורתו וספריו הק׳ (אות ל״ו) שצריכין אחד שיהי׳ בקי היטב מאד בכל תורותיו שגילה וכמו משרת בחנות של סחורה הוא צריך לסדר כל חתיכה סחורה יפה עם הקצה לחוץ וכשיבא אחד לקנות איזה סחורה יוכל המשרת לחטוף מיד בזריזות אותו מין שצריך הקונה כמו כן כשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו כי כל תורותיו הם כלליות גדול מאד שיכולים למצוא בהם מה שצריך כ״א רק צריכין אחד שיהי׳ בקי בהם היטב שיוכל להושיט לכל אחד מה שצריך באותו העת.

ובהקדמת הקיצור כותב מורינו מוהרנ״ת זצ״ל והרוצה להוסיף יבוא ויוסיף כי מי שדעתו שלימה יוכל למצוא דברים רבים כהנה בכל מאמר, והרה״ק מטשערין זצ״ל כותב בהקדמתו להליקוטי עצות החדש על מה שעשה קיצור מספרי מורינו מוהרנ״ת וצ״ל וז״ל אבל בדבר הזה בוודאי יש רשות ולא עוד אלא שהוא מצוה וחובה על כ״א מישראל לעשות קיצורים מחידושי תורתו של מורינו מוהרנ״ת זצ״ל לקרב הדברים ביותר לכל המדריגות שבישראל ולזכות את הרבים ביותר ע״י חידושי תורתו ז״ל. והנה מורינו מוהרנ״ת זצ״ל הוסיף ידו שנית ללקט עוד עצות מספרי רבינו זצ״ל והוא הליקוטי עצות ואחריו קם הרה״ק מטשערין והוסיף ללקט עוד עצות מספרי רבינו וצ״ל וקראם בשם **ליקוטי עצות מהדורא בתרא** והוסיף מספר שיחות הר״ן ומהחיי מוהר״ן ואחרי זה הרפיסו אנ״ש בפולני׳ הליקוטי עצות המשולש ז״א שחברו כל הענינים מספרי הליקוטי עצות.

אולם הספר הזה אשר זיכנו השי״ת ברוב טובו וצדקתו להוציא לאור כולל בתוכו כל הענינים של הליקוטי מוהר״ן והקיצור והליקוטי עצות מהדורא קמא ומהדורא בתרא ונתוספו בו עוד הרבה ענינים כאשר עיניכם תחזינה מישרים. אולם ברוב הדברים השתמשתי בלשונו הקדוש של רבינו זצ״ל ותלמידיו הק׳ כי יראתי מאד לנפשי לעשות בספרי רבינו זצ״ל כמו בתוך שלי אולם הרבה פעמים השתמשתי בלשון הקיצור ורשמתי אצל כל אות מאיפה נלקח, למשל, בתורה ב׳ מתחיל רבינו ז״ל כי עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפילה ובהקיצור כותב מורינו מוהרנ״ת ז״ל כי עיקר כלי זיינו של איש הישראלי היא התפילה, אז אם הבאתי לשון הקיצור הבאתי: **קל״ק**, הכוונה שזה לוקח מהקיצור ליקוטי קמא, כמבואר בלוח הר״ת על כל הדברים מאיזה מקום נובעים.

וגם בהחיבור הזה נתוספו פה ענינים מה שלא נתחדש עד עכשיו דהיינו הליקוט מכל ספרי רבינו ז״ל על התנ״כ ועל מאמרי חז״ל בש״ס בבלי וירושלמי וכו׳ כל דבר וכל ענין מפורש במקומו כאשר עיניכם תחזינה מישרים בחלק שני. וגם סדרתי בעזרתו ית׳ מפתח כללי ללמד את בני יהודה קשת אלה שרוצים להיות בקיאים בספרי רבינו זצ״ל שידעו כל תורה מספרי ליקוטי מוהר״ן כמה ענינים נמצאים בכאן על כל תורה ותורה ועי״ז יהי׳ יותר בנקל לזכור דברי תורתו הק׳ באופן שנתעורר לשוב באמת להשי״ת וניטיב דרכינו להיות כרצונו ית׳ וכרצון הצדיקים האמתיים והעיקר שסודר בספר כל ענין למשל מענין אמונה ימצא הקורא הכל מה ששייך לאמונה מכל ספרי רבינו זצ״ל כי עד עכשיו היו הענינים כ״א בפני עצמו למשל הענינים מאמונה מהשיחות או מחיי מוהר״ן לא היו נכללים בהליקוטי עצות רק מעט מזעיר מה שמורינו מוהרנ״ת זצ״ל והג׳ הק׳ מטשערין זצ״ל הוסיפו איזה ענינים מהספרים הנ״ל ומעט מועיר אפילו מאנ״ש שבקיאים בכל הענינים מהספרים הנ״ל היינו השיחות והחיי מוהר״ן אבל ע״י החיבור הנוכחי שהוא אינציקלופדי׳ שלימה מכל ספרי רבינו זצ״ל עי״ז גם הספרים הנ״ל יהיו׳ שימושיים לכ״א ובעיקר אם מדברים מאיזה שיחה אז בשמסתכלים למשל באות אמונה מובאים כל הענינים מספר השיחות והחיי מוהר״ן ומר״מ של הרה״ק מטשערין הכל בעזרתו ית׳ נכלל בזה הספר.

לפעמים להבנת הענין הבאתי פירוש מהפל״ח או מהבה״ג או מהל״ה וכו׳ כפי שתראו בפנים הספר והכל הבאתי בלשונם כי לשון חכמים מרפא ואם יראה הקורא לפעמים שאין זה לשון רבינו ז״ל בהתורה המובאת אז יסתכל בהל״ע או בהקיצור עד שימצא, ולא ימהר לדוננני לכף חוב וגם לפעמים הבאתי איזה ביאור מספר הק׳ **עונג שבת** ממורי זצ״ל ומעט מזעיר מה שזיכני השי״ת להוסיף איזה ביאור בדבריהם זצ״ל ועל כל ענין ומאמר צוין איה מקומם בספרי רבינו זצ״ל וכמובן שנתוספו עוד הרבה ענינים שלא היו עד עכשיו כמפורט בסדר הענינים וקראתי שם החיבור **„והלכתא כנחמני״** כי מובא בשיחות הר״ן סימן רי״ב הלכתא כרב נחמן בדיני לענין המתנגדים שחלקו עליו בוודאי הלכה כמותו. עוד אפשר לרמז שהלכתא כרב נחמן בדיני כי ספרי רבינו ז״ל מלמדים אותנו הלכות איך לזכות לכל המדות טובות שהם אהבה ויראה עניוות ולהיפך גנות הגיאות והכעס וכו׳ וספרי רבינו ז״ל הם הלכה פסוקה וכמובא בעו״ש רל״ו פר׳ תרומה וז״ל כי ת׳ח׳ש׳ הוא אותיות ש׳ח׳ת׳ היינו בעל עבירה ח״ו אשר שחת ואפילו בפגם הברית כדכתיב שחת ארצה אעפי״כ מועיל תשובה כרעת רבינו ז״ל שהלכה כמותו בכל מקום ע״ש.

ובזכות הוצאת הספר יזכנו השי״ת לתשובה שלימה כמובא בחיי מוהר״ן (ע״ה ד׳) והיוצא משם בקיצור כי פעם היה גביר גדול שלווה להרבה אנשים והוציא הרבה מעות על עסק ההלוואות פ״א לקח הפנקס בידו וראה שאין איש שם על לב לפרוע לו מה שלוה ממנו והיה לו ע״נ מזה בתוך הלווים היה איש אחד שלוה ג״כ אצל הגביר והפסיד המעות באיזה מו״מ והיה להאיש יסורים גדולים מזה שאין לו לפרוע חובו והתיישב האיש שעכ״פ צריך להתראות עם הגביר ולספר לו כל לבו באשר שהוא אנוס ברבר ובא להגביר וספר לפניו כל לבו ושאינו יודע כלל לשית עצות בנפשו מה לעשות בזה וענה הגביר ואמר לו מה איכפת לי המעות המגיע אצלך כי מה נחשב סך קטן כזה שאתה חייב לי כשתסלק או להיפך נגד סך הכולל מההלוואות אשר עולה לאלפים ולרבבות ע״כ רצוני שתלך

אצל כל הלוים שלי ותתבע אותם ותזכיר אותם שהם חייבים לי ואפילו אם לא יפרעו את הכל רק כ״א יסלק מעט מחובו ג״כ יעלה אלפים פעמים כמו סך כל החוב וההלוואה שלך.

והנמשל מובן ממילא א״ל כי אם עוסקים להפיץ דעת הצדיק בעולם ומחזירים הרבה בנ״א בתשובה אז הצדיק עושה תשובה בשבילנו והחובות שלנו ימחלו ממילא גלל כן החובה עלינו לעסוק בהפצת דעת הצדיק האמת בעולם ובזכות זה נזכה שהתורה לא תמוש מפינו ומפי זרענו וכו׳. ומובא בהמעשה מבן מלך ובן שפחה בסופו שעיקר החכמה שצריכין לידע איך לסדר הדברים וכאשר זכינו ל דר אותם כן נזכה לעשותם.

והשי״ת יזכנו עוד להוציא תעלומות חכמה העצות העמוקות של האיש תבונות הוא הצדיק האמת ונזכה לעלות לציון ברננה ולקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

כ״ד המסדר והמעתיק זעירא דמן חבריא דלא גמרנא ולא סברנא, סדרנא אנא,

יעקב בן אדוני אבי מורי ר׳ אברהם יצחק, דב הלוי ז״ל

פתיחה

א"ה הבאתי פה בהתחלה ממה שנמצא אצלי מספר ח"מ כתב יד שהעתיק אחר מגדולי אנ"ש הרב החסיד המופלא ומופלג בתוי"ר הר"ר **אלתיר מטעפליק** זצ"ל סיפור מלידתו הק' של רבינו זצ"ל מה שלא נדפס עד עכשיו והעתקתי כמעט בלי שינוי למען ידעו מגדולת נשמתו זצ"ל והכל עשה הש"י ברוב טובו למען הציל נפשותינו מרדת שחת ולזכותינו לחיי עולם כשנקיים דבריו הק' אשר הם חיים וקיימים לעולמי עד וכו'. והנה מלבד כל הענינים המובאים מאות א' עד ת' כללתי ג"כ עוד ענינים למשל באות צ' צוואה הכולל בתוכו הצוואה לאנ"ש שידעו הדרך בה ישכון אור ביצד להתנהג בכל פרט לאחר הסתלקותו והבאתי כל הענינים השייכים לזה מהפל"ח והבה"נ וכו' כי רבינו זצ"ל אמר האש שלי תוקד עד ביאת המשיח ובזה האות צ' מבואר איך בפרטיות לעסוק בזה והכל מובא בלשונם ז"ל וכן כל הענינים השייכים לביאור כל תורה הבאתי מהפל"ח ומהבה"נ ומשאר הספרים כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

ואקוה בע"ה מי שיסתכל בעין אמת יראה מעלת הספר כי הרב ר' נתן בר' יהודא זצ"ל כותב בהקדמת קונטרס הצירופים שע"י שנזכור הצירופים מספרי רבינו ז"ל עי"ז נוכל לאחר מאה ועשרים לשאול עצמנו להיות במחיצתו של רבינו ז"ל בעלמא דקשוט מכש"כ אלפי אלפים ק"ו כשנזכור כל פרט מכל תורה כמה זה יהי' טוב עבורינו בפרט כשלומדים כל תורה עם המפתח שסודר בעזרתו ית' אז נזכור כל ענין וענין וכן בספר השיחות והחיי מוהר"ן הכלולים בהספר סודר ג"כ מפתח מפורט מכל שיחה איפה למוצאם וע"י שזכינו בעזרתו ית' לעשות אזנים לדברי תורתו הק' נזכה לשמוע ולהבין ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים כל הדברים בפשיטות ותמימות למען ייטב לנו לעד לנצח נצחים.

וזה לשונו: אמר המעתיק שמעתי מאנ"ש פ"א הי' מורינו הרב ר' נתן זצ"ל מדבר ביחד עם אנשי אדמו"ר זצ"ל בעודו בחיים חיותו מגדולת נוראות קדושת אדמו"ר ז"ל ובתוך דבריהם נזדמן אשר אמו של אדמו"ר זצ"ל הצדקת המפורסמת בשמה הטוב מרת פייגא זצ"ל עברה דרך מקום שהיו עומדים ומדברים ושמעה איך שמדברים מקדושת אדמו"ר זצ"ל וענתה ואמרה להם אספר לכם איזה רבי יש לכם ותדעו קדושתו וקדושת נשמתו, בעלי הצדיק הרב ר' שמחה נסע פ"א לדרכו והתמהמה שם לערך ב' שבועות ואמר לי אשר על שבת קודש יבא לביתו ועל אותו שבת שאמר לי שיבא עמדתי ביום ו' בבוקר ללוש החלה הק' על שבת ובעת הפרשת חלה חיפשתי לראותו באיזה מקום הוא למען דעת אם יבא על שבת לביתו (כי היא היתה כאחת מן הנביאות כידוע אשר אחיה הצדיק הק' הרבי ר' ברוך זצוק"ל ממעזבוז קרא אותה בשם נביאה) ולא ראיתי אותו וכן אח"כ כשעשיתי איזה דבר לכבוד שבת חיפשתי אותו ג"כ ולא ראיתיו ואח"כ בעת הדלקת נרות לכבוד ש"ק ג"כ חיפשתי אותו ולא ראיתיו (מנהגה היה להדליק נרות בעוד היום גדול שעות הרבה קודם לערב) ואחר הדלקת נרות שכבתי על מטתי והייתי מנמנמת ובאה אלי אמי הצדיקת מ' אדיל זצ"ל עם האמהות

הקדושות שרה רבקה רחל לאה ואמרו אלי אל תצטערי בעלך יבא על שבת לביתו ולקחו אותי והוליכו אותי לחדר הנשמות וראיתי נשמה אשר אורה גדול מאד מאד ושאלתי אותם מי היא הנשמה הזאת ואמרו לי זאת היא נשמת זקינך הבעש"ט הק' זצ"ל ואח"כ הוליכו אותי להלן יותר וראיתי נשמה אשר אורה היה גדול מאד מאד ושאלתי אותם מי הוא הנשמה הזאת ואמרו לי זאת הנשמה רוצים לתת לך ותיכף הקיצותי ובעלי בא מדרכו לביתו ושאלתי אותו מה זאת אשר חיפשתי אותך ולא ראיתיך בשום מקום והשיב לי כי ביום ו' בבוקר נסע בדרכו והיה רחוק ערך חמשה עשר פרסאות ממעזבוז ותעה בדרכו ואח"כ הביט והנה הוא קרוב לעיר מעזבוז ונתפלא מאד ובא אל ביתו בעוד היום גדול ואח"כ נולד בני אשר הוא הרבי שלכם ועתה תוכלו לדעת גדולת הרבי שלכם וגדולת נשמתו ע"כ (מתוך כתב יד של הר"ר אלתיר מטעפליק שנכתב בשנת תרנ"ח לפ"ק הנמצא ת"י).

כללי הספר

א הספר הוא אינציקלופדי' שלימה מכל ספרי רבינו ז"ל והם ספרי ליקוטי מוהר"ן ב' חלקים שיחות הר"ן חיי מוהר"ן ב' חלקים ל"ע מ"ק ל"ע מ"ב אינם מובאים בכאן ענינים מספר המדות, כי ספר המדות מסודר על כל המדות רק מה שנוגע לפירושי התנ"ך ומאמרי חז"ל כפי מה שרמזם הרה"ק מטשערין ז"ל בהמראה מקומות או ענינים שאין להם אות בפני עצמם בספר המדות וגם מובאים הענינים מהרמזי מעשיות שחברם הרה"ק מטשערין כ"א מובא במקומו ששייך לו.

ב ענין ששייך לכמה ענינים נרשם בכל המקומות כי ראינו שרצון רבינו ז"ל בספר המדות לרשום ענין אחד כמה פעמים איפה ששייך כדי להקל על המעיין וע"פ רוב חזר ונשנה בשביל דבר שנתחדש בו.

ג אם כתוב בסוף הענין (ר' ישעי' מ"ב מי) ואח"כ (כ"ח שגו בראי') הכוונה ג"כ לישעי' כ"ח וגם לדעת אם נכתב ראה הכוונה שבכאן ניכתב בקיצור ולהבנת הענין ר' שם ותבין.

ד אם רשום שהענין נמצא בל"ק יכול להיות לפעמים שהקורא ימצא את הענין בקיצור ליקוטי מוהר"ן או בליקוטי עצות כי נזהרתי מאד להשתמש בלשונם הק' ולא לערבב חול בקודש ואם יזכנו הש"י להוציא מהדורא תניינא אז בל"נ יתוקנו הדברים הצריכים תיקון.

ה אם כתוב למשל קל"ק לג־ב הכוונה קיצור ליקוטי מוהר"ן קמא תורה לג אות ב וכתוב ג"כ (ר' שלום) בלי שרשום באיזה אות באות שלום ידע המעיין שכל ענין אם כתוב ר' שם הכוונה לאותה תורה בעצמה כגון באות שלום ג"כ בתורה לג אז ימצא בנקל מה שמחפש כי כל ענין נרשם לפי סדר התורות בל"ק ובל"ת אבל ע"פ רוב רשום ג"כ באיזה אות לחפש וכן בפסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל.

ו בספר מובאים רק דברי חז"ל ופסוקי תנ"ך איפה שרבינו ז"ל מפרש אותם ומחדש בהם אבל לא איפה שרבינו ז"ל מביא רק ראי' לדבריו מפסוקי תנ"ך ודברי חז"ל.

ז הספר אינו בא ח"ו למעט הלימוד בספרי רבינו ז"ל רק אדרבא כשנלמוד איזה תורה נוכל להתבונן ע"י המפתח הכללי כל עניני התורה וכן יכול כ"א להוסיף עוד ענינים וע"י שנזכור הענינים נזכור כל תורה יותר לעובדא ולמעשה.

ח הספר אינו כולל עניני הקבלה הרבים הנמצאים בספרי רבינו ז"ל כי מוהרנ"ת ז"ל והרה"ק מטשערין ז"ל סידרו ג"כ רק הענינים המובנים לכ"א וגם כי איש פשוט אנכי ולא רציתי להכנס בענינים גבוהים כאלה.

ט המפתח סודר בעזרתו ית' לפי סדר התורות וגם השיחות והחיי מוהר"ן נסדר לפי סדר השיחות וכו' כאשר עיניכם תחזינה מישרים ומי שיסתכל בעין אמת יראה בע"ה מעלת הספר שכוונתי להקל על הלומדים ספרי רבינו ז"ל בפרט עבור אנ"ש הרוצים לזכור דברי תורתו הק'.

י החלק הראשון מהספר כולל בתוכו כל עניני המדות מא' עד ת' כפי מה שרשום במפתח הענינים, החלק שני מהספר כולל בתוכו ספרי תנ"ך לפי סדר התנ"ך ומאמרי חז"ל לפי סדר הש"ס וכן הירושלמי ומד"ר וזוהר ותיקונים וכו' וכן מאמרי הבעש"ט ז"ל המובאים בספרי רבינו ז"ל ותלמידיו וכו' כפי מה שרשום במפתח הענינים חלק שני.

יא המפתח סודר לפי מספרים חילוניים ע"פ הכרח גדול בל"ק עד תורה ע' ובל"ת עד תורה י' כי למשל התורה שנחלקת לאותיות ובאות א' רשום ראה אמונה אות א' או ענוה אות א' ובצד יהי' ג"כ רשום א' אז יקשה על המעיין לזכור, גלל כן הוכרחנו לסדר לפי מספרים.

יב אם רשום ר' שבת לג הכוונה לענין שבת בחלק ראשון אות לג, כי אם מביאים על מסכת שבת אז מביאים גם התחלת הענין כגון ר' שבת ל"ג ויחן, וכן יקיש המעיין לשאר הענינים כגון תענית ישנו ענין תענית ומסכת תענית וכו'.

מפתח העניינים
ובאיזה עמוד נמצאים

חלק ראשון

		עמוד
	אות א	
א	אבות	א
ב	אברהם	א־ב
ג	אדם הראשון	ב
ד	אהבה ויראה	ב־ה
ה	אהבת חבירים	ה
ו	אויבים	ה
ז	אומות העולם	ה
ח	אור אין סוף ב״ה	ו
ט	אור הפנים	ו
י	אור וחושך	ו
יא	איש כשר	ז
יב	אכזריות	ו
יג	אכילה	ו־ט
יד	אלול	ט
טו	אליהו הנביא	ט
טז	אלישע הנביא	ט
יז	אלמן ח״ו	ט
יח	אמונה	ט־טו
יט	אמונת חכמים	טו־טז
כ	אמירת תהלים	טז־יז
כא	אמת	יז־יט
כב	אנחה	יט
כג	אפיקורסים	יט־כ
כד	ארבעה חיות בבחי׳ נפש	כ־כא
כה	ארבעה חיות בתורה	כא
כו	אריכת ימים	כא
כז	ארץ ישראל	כא־כד
כח	אש	כד
כט	אתרוג	כד־כה
	אות ב	
א	בגדים	כה
ב	בושה	כה־כו
ג	בחירה	כו־כז
ד	בטחון	כז־כח
ה	ביטול להשי״ת	כח
ו	בין המצרים	כח
ז	בית	כח־כט
ח	ביהמ״ק	כט
ט	בכי׳	כט
י	בני אדם	כט־ל
יא	בניס	ל־לא
יב	בעל השדה	לא
יג	בעל חוב	לא
יד	בריאה	לא־לב
טו	ברית	לב־לה
טז	ברכה	לה
	אות ג	
א	גאולה וגלות	לה־לו
ב	גדולת הבורא	לו
ג	גדולתו ז״ל	לו־לט
ד	גדולת מורינו מוהרנ״ת ז״ל	לט
ה	גוף	לט־מ
ו	גוילה	מ־מא
ז	גיאות	מא־מג
ח	גלגול	מג
ט	גלגלים	מג
י	גן עדן	מג־מד
יא	גרים	מד
	אות ד	
א	דביקות	מה
ב	דוד המלך	מה
ג	דוחק את השעה	מה
ד	דיבור	מה־מח
ה	דינים	מט־נ
ו	דלת יסודות	נ
ז	דעת	נ־נה
ח	דפק	נה
ט	דרגא	נה
י	דרי מעלה	נה
יא	דרכי אמורי	נה
	אות ה	
א	הולדה	נו
ב	ה׳ חושים	נו
ג	הידיעה והבחירה	נו
ד	היכל הקודש	נו
ה	הכנסת אורחים	נו־נז
ו	המתקת הדינים	נז
ז	הסתפקות	נז־נח
ח	הסתרה	נח
ט	הפקרות	נח
י	הצלחה	נח
יא	השגה	נח
יב	השי״ת	נח־ס
יג	השם שדי	ס
יד	השפעה	ס
טו	השתוקקות	ס־סא
טז	התבודדות	סא־סה
יז	התדבקות	סה
יח	התחזקות	סה־סט
יט	התחלה	סט
כ	התלהבות	סט
כא	התנשאות	סט
כב	התפארות השי״ת	סט־ע
כג	התפשטות הגשמיות	ע
	אות ו	
א	ווידוי דברים	ע
	אות ז	
א	זוהר הק׳	ע־עא

		עמוד
ב	זכרון ושכחה	עא־עב
ג	זריזות	עב
	אות ח	
א	חדשות	עב
ב	חולי נופל ר״ל	עב
ג	חולאים ר״ל	עב־עג
ד	חומרות יתירות	עג
ה	חוש השמיעה	עג
ו	חותם	עג
ז	חידושי תורה	עד־עה
ח	חיים	עה־עו
ט	חיים נצחיים	עו
י	חכמה	עו־עז
יא	חכמת הקבלה	עז
יב	חכמות חיצוניות	עז
יג	חלום	עז־עח
יד	חלל הפנוי	עח
טו	חמץ ומצה	עח־עט
טז	חן	עט
יז	חנוכה	עט־פ
יח	חסד	פ
יט	חסרון	פ
כ	חקירות	פ־פב
כא	חרפות ובזיונות	פב
	אות ט	
א	טבע והשגחה	פג־פד
ב	טהרה	פד
ג	טוב ורע	פד־פה
	אות י	
א	יבום וחליצה	פה
ב	ידים	פה
ג	יוסף הצדיק	פה־פו
ד	יחוד קוב״ה ושכ׳	פו
ה	יחודא עילאה	פו
ו	ימים	פו
ז	יסורים	פו
ח	יעקב אבינו	פו־פז
ט	יצר הרע	פז־פח
י	יראי ה׳	פח
יא	ירושה	פח
יב	ישראל	פח־פט
	אות כ	
א	כאב שניים	פט
ב	כבוד השי״ת	פט־צ
ג	כבוד	צ־צב
ד	כותל מערבי	צב
ה	כעס	צב־צג
ו	כף זכות	צג
ז	כפירות	צג־צד
	אות ל	
א	לב	צד־צז
ב	לבן	צז
ג	לבנה	צז־צח
ד	לימוד	צח־קא
ה	לימוד הפוסקים	קא
ו	ליצנות	קא־קב
ז	לשון הקודש	קב
ח	לשון הרע	קב־קג
ט	לשונות עכו״ם	קג
	אות מ	
א	מאורעות	קג
ב	מדות וצמצום	קג־קד
ג	מדמה	קד
ד	מוחין	קד־קו
ה	מופתים	קו־קז
ו	מותרות	קז
ז	מזבח	קז
ח	מזוזה	קז
ט	מזל	קז
י	מחאת כפיים	קז־קח
יא	מחלוקת	קח־קיא
יב	מחלוקת שעליו ז״ל	קיא
יג	מחשבות ובילבולים	קיא־קטו
יד	מט״ט	קטו־קטז
טו	מלאכה	קטז
טז	מלאכים	קטז־קיז
יז	מלבושים	קיז
יח	מלכות דקדושה	קיז־קיח
יט	ממון	קיח־קכד
כ	ממשלת עכו״ם	קכד־קכה
כא	מנהיגי הדור	קכה־קכו
כב	מניעות	קכו־קכח
כג	מסירת נפש	קכח
כד	מעלת המתקרבים אליו	קכט
כה	מעשים	קכט
כו	מעשר	קכט־קל
כז	מצוות	קל־קלא
כח	מצות מילה	קלא
כט	מצרים	קלא
ל	מקוה	קלא־קלב
לא	מקום	קלב
לב	מקיפין	קלב
לג	מקרה	קלב־קלג
לד	משא ומתן באמונה	קלג־קלד
לה	משה רבינו	קלד־קלה
לו	משיח	קלה־קלז
לז	משכן	קלז
לח	משפט	קלז
לט	מתנגדים	קלז
	אות נ	
א	נבואה	קלז
ב	נגינה	קלז־קלט
ג	נדר	קלט
ד	נחש	קלט
ה	נטילת לולב	קלט
ו	ניאוף	קלט־קמא
ז	ניסים	קמא
ח	ניצוצות הק׳	קמא־קמב
ט	נסיעה	קמב
י	נפש	קמב־קמג
יא	נצחון	קמג־קמד
יב	נקודות	קמד
יג	נקיות	קמד
יד	נר תמיד	קמד
טו	נרות שבעה	קמד
טז	נ׳ר׳נ׳	קמד
יז	נשמה	קמד־קמו
יח	נשמות ישראל	קמו

		עמוד
	אות ס	
א	סבלנות	קמו־קמז
ב	סגולה	קמז
ג	סוד העיבור	קמז
ד	סוכה	קמז
ה	סיפורי מעשיות	קמח
ו	סמיכה	קמח־קמט
ז	ספירת העומר	קמט
ח	ספרים	קמט־קנ
	אות ע	
א	עבודת השם	קנ־קנז
ב	עבירות	קנז־קנט
ג	עוה״ז	קנט־קסג
ד	עולם	קסג
ה	עונשים	קסג
ו	ע״ז	קסג
ז	עזות	קסד
ח	ע׳ לשון	קסד־קסה
ט	ע׳ פנים	קסה
ו	ע׳ קלין	קסה
יא	עין רעה	קסה
יב	עינים	קסה־קסו
יג	עישון	קסו
יד	עכו״ם	קסו־קסז
טו	עלי׳ וירידה	קסז
טז	ענוה ושפלות	קסז־קסט
יז	עצבות	קסט־קע
יח	עצות	קע־קעא
יט	עשבים	קעא
כ	עשר ספירות	קעא
	אות פ	
א	פדיון שבוים	קעא
ב	פדיון	קעא־קעב
ג	פורים	קעב
ד	פושעי ישראל	קעב
ה	פחד	קעב
ו	פירות	קעב־קעג
ז	פנים	קעג
ח	פסח	קעג
ט	פקידת עקרות	קעג
י	פרנסה	קעג־קעד
	אות צ	
א	צדיק	קעד־קצח
ב	צדיק הסתלקות	קצח־קצט
ג	צדיק ותלמידיו	קצט־ר
ד	צדיקים מחלוקת שביניהם	ר
ה	צדיק מתנגדיו	ר־ראא
ו	צדיק נסיעה	ראא
ז	צדקה	ראא־רה
ח	צוואה לאנ״ש	רה־רט
ט	ציצית	רט
י	צעקה	רט
יא	צרות ל״ע	רט־ריא
	אות ק	
א	קברו הק׳	ריא
ב	קברי אבות	ריא
ג	קברי צדיקים	ריא
ד	קדושה	ריא־ריב
ה	קול	ריב
ו	קול הברה	ריב
ז	קטרת	ריב
ח	קידושין	ריב־ריג
ט	קליפות	ריג־ריד
י	קליפת נוגה	ריד
יא	קנאה	ריד
יב	קרבנות	ריד
יג	קריאת שמע	ריד־רטו
יד	קשיות	רטו
	אות ר	
א	ר״ה	רטו־ריז
ב	ראש חודש	ריז
ג	ר״ח ניסן	ריז
ד	רגלין	ריז
ה	רוח	ריח
ו	רוח הקודש	ריח
ז	רוח חיים	ריח
ח	רחמנות	ריח־ריט
ט	ריח	ריט
י	ריקודין	ריט־רכ
יא	רמזים	רכ
יב	רעמים	רכ
יג	רפואה	רכ־רכב
יד	רצון	רכב־רכג
טו	רשעים	רכג־רכה
	אות ש	
א	שבעה רועים	רכה
ב	שבועות	רכה
ג	עש״ק	רכה
ד	שבת	רכה־רכח
ה	שדים	רכח־רכט
ו	שוחט	רכט
ז	שונאים	רכט
ח	שידוכים וזיווגים	רכט־רל
ט	שינה	רל־רלא
י	שכינה הק׳	רלא־רלב
יא	שכל	רלב־רלג
יב	שכרות	רלג
יג	שלום	רלד־רלה
יד	שלום בית	רלה
טו	שלוש עשרה מדות	רלה
טז	שלוש רגלים	רלה־רלו
יז	שם	רלו־רלז
יח	שמחה	רלז־רמ
יט	שפיכת דמים	רמ
כ	שפע אלקי	רמ
	אות ת	
א	תאוות	רמ־רמא
ב	תודה והודאה	רמא־רמב
ג	תוכחה	רמב־רמג
ד	תומכי תורה	רמג
ה	תורה	רמג־רנ
ו	תורת וספרי רבינו ז״ל	רנ־רנא
ז	תיקון הכללי	רנא־רנב
ח	תיקון חצות	רנב
ט	תכלית	רנג

		עמוד
י	תכלית הידיעה	רנג
יא	תכלית של הבריאה	רנג
יב	תלמידים	רנג־רנד
יג	ת״ח	רנד
יד	ת״ח שד יהודי	רנד
טו	תמימות	רנד־רנו
טז	תענית	רנז־רנח
יז	תפלה	רנח־רסח
יח	תפילין	רסח־ער
יט	תקיעת שופר	ער
כ	תרגום	ער
כא	תשובה	ער־ערד

חלק שני

	תורה	
א	בראשית	רעז־רפ
ב	נח	רפ־רפא
ג	לך	רפא־רפג
ד	וירא	רפג
ה	חיי שרה	רפג־רפד
ו	תולדות	רפד
ז	ויצא	רפה
ח	וישלח	רפה־רפז
ט	וישב	רפז
י	מקץ	רפז־רצ
יא	ויגש	רצ
יב	ויחי	רצ־רצא
יג	שמות	רצא־רצב
יד	וארא	רצב־רצג
טו	בא	רצג־רצד
טז	בשלח	רצד־רצו
יז	יתרו	רצו־רצט
יח	משפטים	רצט־שא
יט	תרומה	שא
כ	תצוה	שא
כא	כי תשא	שא־שג
כב	ויקהל	שג
כג	פקודי	דש
כד	ויקרא	דש
כה	שמיני	דש
כו	אחרי מות	דש
כז	קדושים	דש־שה
כח	אמור	שה
כט	בחוקותי	שה
ל	נשא	שה־שו
לא	בהעלותך	שו־שח
לב	שלח	שח־שט
לג	קרח	שט
לד	חקת	שט־שיא
לה	בלק	שיא־שיב
לו	פנחס	שיב־שיד
לז	מטות	שיד
לח	מסעי	שיד
לט	דברים	שיד־שטו
מ	ואתחנן	שטו־שטז
מא	עקב	שטז־שיז
מב	ראה	שיח
מג	שופטים	שיח־שיט
מד	כי תצא	שיט־שכ
מה	כי תבוא	שכ־שכא
מו	נצבים	שכא־שכב
מז	וילך	שכב
מח	האזינו	שכב־שכג
מט	וזאת הברכה	שכג־שכד

	נ״ך	
א	יהושע	שכד
ב	שופטים	שכד
ג	שמואל א׳	שכד־שכו
ד	שמואל ב׳	שכו־שכז
ה	מלכים א׳	שכז־שכח
ו	מלכים ב׳	שכח
ז	ישעי׳	שכט־שלט
ח	ירמי׳	שלט־שמא
ט	יחזקאל	שמא־שמג
י	הושע	שמג־שמה
יא	יואל	שמו
יב	עמוס	שמו
יג	נחום	שמו
יד	מיכה	שמו
טו	חבקוק	שמו־שמז
טז	צפניה	שמז
יז	זכרי׳	שמז־שמח
יח	חגי	שמח
יט	מלאכי	שמח־שמט
כ	תהלים	שמט־שפא
כא	משלי	שפב־שצא
כב	איוב	שצא־שצד
כג	שיר השירים	שצה־שצו
כד	רות	שצו־שצז
כה	איכה	שצז־שצט
כו	קהלת	שצט־תא
כז	מגילת אסתר	תא־תב
כח	דניאל	תב־תג
כט	נחמי׳	תג
ל	דברי הימים־א	תג־תד
לא	דברי הימים־ב	תד

	ש״ס	
א	ברכות	תה־תיג
ב	תרומות	תיג
ג	שבת	תיג־תכ
ד	עירובין	תכ־תכא
ה	פסחים	תכא־תכג
ו	ביצה	תכג־תכד
ז	ראש השנה	תכד־תכה
ח	יומא	תכה־תכז
ט	סוכה	תכז־תכח
י	תענית	תכח־תל
יא	מגילה	תל־תלב
יב	מועד קטן	תלב־תלג
יג	חגיגה	תלג־תלד
יד	יבמות	תלד־תלה
טו	כתובות	תלה־תלו
טז	נדרים	תלו־תלז
יז	סוטה	תלז־תלט

		עמוד
יח	גיטין	תלט־תמ
יט	קידושין	תמ־תמא
כ	בבא קמא	תמא־תמב
כא	בבא מציעא	תמב־תמג
כב	בבא בתרא	תמג־תנב
כג	סנהדרין	תנב־תנו
כד	שבועות	תנו
כה	מכות	תנו־תנז
כו	עבודה זרה	תנז
כז	אבות	תנז־תסב
כח	עדיות	תסב
כט	הוריות	תסב
ל	זבחים	תסב
לא	מנחות	תסג־תסד
לב	חולין	תסד
לג	בכורות	תסד־תסו
לד	ערכין	תסו
לה	כריתות	תסו־תסז
לו	תמיד	תסז
לז	נדה	תסז
לח	כלים	תסז
לט	קינין	תסח
מ	ידים	תסח
מא	עוקצין	תסח
	ירושלמי	
מב	ברכות	תסח

		עמוד
מג	פאה	תסח
מד	ערלה	תסח
מ	שבת	תסח־תסט
מו	ראש השנה	תסט
מז	שקלים	תסט
מח	סוכה	תסט
מט	תענית	תסט
נ	יבמות	תסט
נא	זוהר	תע־תעח
נב	תיקוני זוהר	תעט־תפב
נג	ספרא דצניעותא	תפב־תפג
נד	מדרש רבה	תפג־תפח
נה	מדרש תנחומא	תפח
נו	מכילתא	תפח־תפט
נז	ספרי	תפט
נח	פסיקתא	תפט
נט	תנא דבי אליהו	תפט־תצ
ס	סידור	תצ־תצא
סא	פתגמי העולם	תצא
סב	הרמב"ם	תצב
סג	טעמי המצות	תצב
סד	שבילי אמונה	תצב
סה	ר' שמשון מאוסטרופולי	תצב
סו	עשרה מאמרות	תצב

		עמוד
סז	ראשית חכמה	תצב
סח	כתבי אר"י זצ"ל	תצב־תצג
סט	הבעש"ט וצ"ל	תצג־תצד
ע	המגיד ממעזריטש	תצד
עא	הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל	תצד
עב	הרה"ק ר' נחמן מהאריזענקא	תצד
עג	הרה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה	תצד
עד	הרה"ק ר' פנחס מקוריץ	תצד
עה	הרה"ק לוי יצחק מברדיטשוב	תצד
עו	הרה"ק ר' אברהם קאליסקער	תצד
עז	הרה"ק ר' יעקב שמשון משיפוטובקע	תצה
עח	הרה"ק ר' נחמן מהאריזענקא	תצה
עט	הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק	תצה
פ	הרה"ק הרבי ר' זוסיא	תצה
פא	גדולת רבינו ז"ל	תצה
פב	מורנו מוהרנ"ח ז"ל	תצה

לוח הר"ת

ל"ק – ליקוטי מוהר"ן קמא חלק ראשון.

ל"ת – ליקוטי מוהר"ן תנינא.

ח"מ – חיי מוהר"ן.

ס"ה – ספר המדות.

ש"מ – החלק שני של הח"מ הנקרא שבחי מוהר"ן.

קל"ק – קיצור ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון.

קל"ת – קיצור ליקוטי מוהר"ן תניינא.

ר' ז' – ראה זוהר.

פל"ח – ספר פרפראות לחכמה, פירוש על הליקוטי מוהר"ן.

בה"נ – באבי הנחל, פירוש על הליקוטי מוהר"ן.

ל"ה – ספרי ליקוטי הלכות.

ש"ה קב מ"ב יראה – שיחות הר"ן אות קב מובא בליקוטי עצות מהדורא בתרא אות יראה

ר' יומא ס"ט לענין – ראה מסכת יומא דף ס"ט המתחיל לענין.

ר' יחזקאל ל"ג אחד – ר' בספר יחזקאל קפיטל ל"ג בפסוק המתחיל אחד.

ל"ק נז בפל"ח ב' – ליקוטי קמא תורה נז בפרפראות לחכמה אות ב.

בה"ל – ספר ביאור הליקוטים.

מ"מ – מראה מקומות על ספר המדות.

קל"ק ב־ג – קיצור ליקוטי קמא תורה ב אות ג.

ל"ק יג־ד – ליקוטי מוהר"ן קמא חלק ראשון תורה יג אות ד.

ח"מ נס' לא"י יא – חיי מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל אות יא.

מ"ה – ספר מי הנחל.

ש"מ ע"ה סט – החלק שני מחיי מוהר"ן נקרא שבחי מוהר"ן עבודת השם אות סט.

פל"ח לא־ט בל"ק – בספר פרפראות לחכמה על התורה לא אות ט בל"מ חלק ראשון.

עו"ש – בספר עונג שבת.

קל"ק קפד ש"ה צט – קיצור ליקוט מוהר"ן חלק א' סימן קפד וגם בש"ה אות צט.

ח"מ שה"ל טו – חיי מוהר"ן שיחות השייכים להתורות אות טו.

ת"ז ע' – תיקוני זוהר תיקון ע'.

ל"ע מ"ב – ליקוטי עצות מהדורא בתרא.

מ"ר ב' צא – מדרש רבה בראשית פרק צא.

עמ"ש – ענין מחלוקת שעליו

מה"מ – מעלת המתקרבים.

מפתח כללי

מספרי ליקוטי מוהר"ן, שיחות הר"ן, חיי מוהר"ן,
ספר המדות, סיפורי מעשיות

הנמצאים בספר למען נדע כל הענינים הנמצאים בכל תורה ובכל שיחה וכו'

וחשיבות המפתח יבינו אלה שרוצים לדעת ולזכור הענינים בפרט בני הנעורים מאנ"ש שיחיו הרוצים לזכור דברי רבינו ז"ל בבחי' הציבי לך ציונים וכו' כמבואר בהקדמה:

הקדמת הליקוטי מוהר"ן

א תורתו ז"ל אות א־ב

התחלת הל"ק

א וילך לא־כא כי
ב דניאל ד־כ עיר
ג שבת קל"ח עתידה

ל"ק תורה א

1 חן א־ב־ג־ד
2 יוסף א
3 יצה"ר א־ב־ג־ד
4 לבנה א־ב
5 לימוד א־ב־ג
6 מלכות דק' א־א א־ב
7 שכל א־ב
8 תפילה א
9 וישב לז־ב אלה
10 ברכה לג־יז בכור
11 הושע יד־י צדיקים
12 תהלים קיט־א אשרי
13 ב"ב ע"ג אמר וכו'

ל"ק תורה ב

אות א
1 משיח א
אות ג
2 משיח ב
3 משפט א
4 קל"ק צדקה א
5 תפילה ה
אות ד
6 משפט ב
7 צדקה ב־ג
8 ויגש מז־יב ויכלכל
אות ה
9 מחשבות א־ב
10 עוה"ז א
אות ו
11 גאולה א־ב־ג
12 טהרה א
13 לימוד ד
14 משיח ג
15 צדיק א־ב
16 תפילה ב־ג־ד־ו־ז־ח־ט
17 אמור כא־א אמור
18 סוטה מ"ח משבטלה
19 ב"ב ע"ג אמר וכו' זימנא

ל"ק תורה ג

1 דוד המלך א
2 לימוד ה־ו
3 מלכות דקדושה ג־ד
4 נגינה א־ב־ג־ד־ה
5 איכה ב־יט קומי
6 שמואל־א טז־טז ויודע
7 תהלים מז־ח כי
8 תהלים עח־עא מאחר
9 תהלים קח־ה כי
10 פ"א א־ו עשה
11 ב"ב ע"ג אמר וכו' לדידי

ל"ק תורה ד

אות א
1 מאורעות א
2 עוה"ז ב
אות ב
3 מלכות דק' ה
אות ג
4 ווידוי דברים א
5 מלכות דק' ו
6 הושע יד־ג קחו
אות ד
7 מאורעות ב
אות ה
8 ממשלת עכו"ם א
9 עבירות א־ב
10 ברכה לג־ז שמע
11 סוטה ז בשעה
אות ו
12 מלכות דק' ז
13 עבירות ג
14 ת"ח א
15 מטות לא־כג כל
אות ז
16 עניוות א־ב
17 כי חשא לב־לב אם
אות ז
18 ברכה לג־ב ויהי
19 משלי טז־יד חמת
אות ח
20 עצבות א
21 צדיק ג
22 פל"ח ד־ח צדיק ד
23 צדקה ד
24 צוואה א
25 סוטה כ"א משל
אות ט
26 ווידוי דברים ב
27 טוב ורע א־א
28 משה רבינו א
29 עניוות ג
30 קל"ק יד התפשטות הגשמיות א
31 יתרו כ־ב אנכי
32 ואתחנן ד־לה אתה
33 ברכה לד־ו ויקבור
34 ברכה לד־ו ולא
35 מגילה ל"א בכל
36 ב"ב ע"ג אמר וכו' זימנא

ל"ק תורה ה

אות א
1 תפילה י
2 דניאל ד־יד בגזירת
3 סנהדרין ל"ז כי
אות ב
4 דינים א
5 ע"ה א־ב
6 כי תצא כד־טו ביומו
7 תהלים קכו־ו הלוך
8 ביצה ט"ז זכרהו
9 פ"א ד־ב שכר
אות ג
10 אהבה ה
11 רעמים א
12 שמחה א
13 תקיעת שופר א
14 תהלים מט־ד פי
15 תהלים קג־כ גבורי
16 ברכות ו' מי
17 סידור תפילות ר"ה בקולות

אות ד
18 אהבה א
19 ברית א
20 חמץ א
21 מחלוקת א
22 מחשבות ג־ד־ה
23 פסח א־ב
24 צדיקים מחלוקת שביניהם א
25 משלי טו־לא אזן
26 תהלים סח־לא גער
27 תהלים פא־ח אענך
אות ה
28 אהבה ב־ג
29 שה"ש ח־ז מים
30 תהלים כ־ז בגבורות
31 תהלים כט־ג אל
32 תהלים צח־ו בחצוצרות
33 שבת נ"ו ירד
34 ב"ב ע"ג אמר וכו' זימנא
35 קל"ק ה־י אהבה ויראה ד

ל"ק תורה ו

אות א
1 כבוד א־ב־ג
אות ב
2 כבוד ד
3 שפיכת דמים א־ב
4 תשובה א־ב־ג־ד
אות ג
5 עוה"ז ג־ד
6 תשובה ה־ו
7 זכרי' יד־ו אור
8 תהלים נ־כא אלה
9 פסחים נ' אור
10 סנהדרין מ"ג כל
אות ד
11 כבוד ה־ו
12 תשובה ז
13 ישעי' נח־יג וכבדתו
14 תהלים קלט־ח אם
אות ו
15 מחלוקת ב־ג
16 ב"ב ע"ג אמר וכו' זימנא
17 פל"ח ו' ב"ב ע"ה כל
אות ז
18 התחזקות א־ב
19 כף זכות א
20 תשובה ח
21 סנהדרין כ' שלוש

ל"ק תורה ז

אות א
1 טבע א
2 אמונה א־ב
3 א"י א־ב
4 גאולה ד־ה
5 מצרים א
6 משיח ד
7 ניסים א־ב
8 תפילה יא
9 לך טו־ח במה
10 תענית י' ארץ
11 תענית כ"ה האי
12 סנהדרין צ"ז אין
13 מכילתא ואלה
אות ב
14 אמונה ג
אות ג
15 אמת א
16 גאולה ו
17 עצות א
18 צדיק ותלמידיו א־ב
19 בראשית ג־יג הנחש
20 ירמי' ב־כא ואנכי
21 תהלים נא־ח הן
אות ד
22 ניאוף א
23 ציצית א
24 נח ט־כג ויקח
25 ויחי מט־כב בן
26 ח"ז י"ח ויקח
אות ה
27 זכרון א
28 חולאים א
29 ניאוף ב
30 סגולה א
31 פרנסה א
32 ציצית ב־ג
33 תפילה יב
34 ויחי מח־ב הנה
35 משפטים כא־א ואלה
36 חגי ב־יב הן
37 ירמי' ב־כא ואנכי
38 רות ג־ט ופרשת
39 שבת ק"ד מ"ם
40 ב"ב ע"ג אמר וכו' ההוא

ל"ק תורה ח

אות א
1 אנחה א
2 חסרון א
3 עולם א
4 רוח חיים א
אות ב
5 חסרון ב
6 צדיק ה־ו
7 רוח חיים ב־ג
8 בראשית א־ב ורוח
9 פנחס כז־יח איש
10 ברכות ג' רוח
אות ג
11 רשעים א
12 וישלח לו־טו אלופי
13 וישלח לו־טו עשו
14 ואתחנן ז־י ומשלם
15 ירושלמי תענית פ"ב־א ארך
אות ד
16 אנחה ב
17 רשעים ב
18 כי תשא לד־ו ה'
19 משלי טז־יד ואיש
20 שבת נ"ה אין
אות ה
21 צדיק ז־ח
22 רשעים ג
23 חבקוק א־יג תחריש
24 תהלים קמז־ו משפיל
25 ברכות ז' והכחיב
26 ב"מ ע"א צדיק
אות ו
27 לימוד הפוסקים א־ב
אות ז
28 לימוד ז־ח
29 תפילה יג
30 בראשית ב־י ונהר
31 תהלים פא־יא אנכי
32 ברכות ל"ב המעיין
33 ח"ז י"ד גן
אות ח
34 אנחה ב־א
35 נגינה ו
36 צדיק ט
37 ציצית ד־ה־ו
38 וירא טו־יא ישמעאל
39 תולדות כה־כה כולו
40 איוב לח־יג לאחוז
41 זכרי' ד־ב ראיתי
42 זכרי' ד־ז מי
43 ישעי' כד־טז מכנף
44 תהלים סח־יח רכב
45 ר"ה י"ז טלית
46 ב"ב ע"ג אמר וכו' ההוא
אות ט
47 וארא ו־ט ולא

ל"ק תורה ט

אות א
1 תפילה יד
2 איכה ג־כג חדשים
אות ב
3 שידוכים א
4 תפילה טו־טז־יז־יח־יט
5 ויחי מט־לג ויאסוף
6 ויחי מח־כב ואני
7 בלק כד־יז דרך
8 תהלים צט־ז שמרו
9 תהלים קה־י ויעמידה

10 ברכות ה' וזה
11 פסחים קי"ח קשין
אות ג
12 אמת ב־ג
13 תפילה כ־כג
14 נח ו־טז צהר
15 נח ו־טז ואל
16 נח ו־טז אמה
17 נח ו־טז ופתח
18 נח ו־טז ופתח
19 נח ז־א בא
20 יתרו כ־ז לא
21 תהלים יב־ט סביב
22 יומא ל"ח הבא
אות ד
23 צדיק י
24 תפילה כב
25 ב"ב ע"ג אמר וכו'
זימנא
אות ה
26 בשלח טו־ה תהומות

ל"ק תורה י

אות א
1 דינים ב
2 ריקודין א
3 מכילתא ואלה
אות ב
4 הקב"ה אות א
5 עכו"ם א
אות ג
6 יעקב אבינו א
7 תפילה כו
8 עכו"ם ב־ג
9 תהלים מח־ב גדול
10 פסחים פ"ח אברהם
אות ד
11 גיאות א־ב־ג
12 חרפות א
13 תאוות א
14 תוכחה א
15 תענית א
16 תפילה כד־כה־כז
17 וירא כ־ז ועתה
18 וירא כ־ז השב
19 מקץ מב־לה ויהי
20 מקץ מב־לו ויאמר
21 צדיק יג־יד
אות ה
22 גיאות ד
23 עצות ב
24 צדיק טו
25 ת"ז כ"א בתרועה
אות ו
26 גיאות ה
27 צדיק יא
28 ריקודין ב־ג
29 בשלח יז־יב ויהי
30 תהלים כו־יב רגלי
31 ת"ז כ"א והאי
32 ב"ר בראשית ע' לבן
אות ז
33 תורה א
אות ח
34 אמונה ד
35 תורה ב
36 משה רבינו ב
37 ספירת העומר א
38 פורים א־ב־ג
39 שבת פ"ח קימו
40 מגילה ז' אסתר
41 מגילה ט"ז כשבא
אות ט
42 גיאות ו־ז־ח
43 גן עדן א
44 הקב"ה אות ב
45 צדיק יב
46 ר"ח א־ב
47 ב"ב ע"ג אמר וכו'
אות י
48 גיאות י
49 מקץ מא־מד ובלעדיך
50 כבוד ז
51 משפטים כא־א ואלה
אות יא
52 המתקת הדינים א
אות יב
53 גיאות ט
54 בה"ל י־יז הרמב"ם ז"ל

ל"ק תורה יא

אות א
1 דיבור ב־ג
2 יחודא עילאה א
3 תורה ג
4 תשובה ט־י
5 ברכות כ"ב פתח
6 עירובין נ"ד כי
7 מנחות פ"ה וזה
8 ע"ה ג
אות ב
9 גיאות יא
10 דיבור א
11 כבוד הש"י א
12 תהלים יז־יד ממתים
13 ירושלמי יבמות פ'
י"ב מעשה
14 ענוה ד
15 יהושע א־ח לא
אות ג
16 ברית ב
17 גיאות יב
18 דיבור ד
19 השם ש־ד־י יא
20 כבוד הש"י ב
21 תהלים ל־יג למען
אות ד
22 ברית ג־ד
23 רות ב־ח בועז
24 שבת מ"ט ל"ט
מלאכות
25 מלאכה א
26 משכן א
27 פרנסה ב
28 פקודי לח־כא אלה
29 כי תצא כה־ג ארבעים
30 איוב לג־כט הן
אות ה
31 ברית ה
32 מט"ט א
33 שידוכים ב
אות ו
34 תהלים כט־ב השתחוו
35 תהלים ק־א הריעו
אות ז
36 ארץ ישראל ג
37 ברית ו
38 גאולה ז
39 דיבור ה
40 ב"ב ע"ג אמר וכו'
זימנא
41 חולין ס' יהי
42 כבוד ח
43 ענוה ה
44 כי תשא לא־טז ושמרו
45 עקב ז־יז כי
46 ישעי' כד־טז מכנף
47 ישעי' מב־ח אני

ל"ק תורה יב

אות א
1 יעקב אבינו ב
2 התדבקות א
3 לבן א
4 לימוד ט־י־יא
5 צדיק מתנגדיו א
6 שכינה א
7 ת"ח ש"י א־ב
8 בראשית א־כד תוצא
9 ויצא כט־יא וישק
10 משלי כז־ו נעתרות
11 יבמות צז שפתותיהם
12 ז' ויצא קנ"ג צדיקים
13 ב"ר ויקרא א' ת"ח
אות ב
14 לימוד יב
15 תשובה יא
16 שבת ס"ג אמר
17 הושע יד־י צדיקים
18 משלי ח־יב אני
19 יומא ל"ח הבא
20 סוטה כ"א אני
אות ג
21 לימוד יב־א יג יג־א
22 לימוד טז

23 ויצא כט־יג ויהי
24 שה"ש ח־יג היושבת
25 ז' לך צ"ב היושבת

אות ד

26 לימוד יד־טו
27 צדיק טו־א
28 צדיק מתנגדיו ב
29 שכינה ב
30 תהלים קמה־א תהלה
31 ב"ב ע"ג אמר וכו' לדידי

ל"ק תורה יג

אות א

1 דעת א
2 חסד א
3 טבע ב
4 ממון א
5 מו"מ באמונה א
6 משיח ה
7 נגינה ז
8 ע"ז א
9 צדקה ה
10 קטרת א
11 רוח א
12 וזאת הברכה לג־י ישימו
13 איכה ד־כ רוח
14 תהלים ה־ח ואני
15 תהלים יח־נא ועושה
16 תהלים פא־ג שאו
17 ברכות ל' מי
18 סנהדרין קי"ג כל
19 ז' פנחס רכ"ד רוחא
20 ז' פנחס ר"כ וימינא

אות ב

21 תורה ה־ו
22 תורחו ז"ל ד
23 משלי א־ח שמע

אות ג

24 צדיק יז
25 רצון א־ב
26 יחזקאל א־יד והחיות
27 מגילת אסתר ז־י וחמת
28 ז' בהר קי"א וחמת
29 ח"ז ע' רצוא

אות ד

30 אבות א
31 טבע ג
32 עכו"ם ד
33 תורה ז־ח
34 בראשית א־א בראשית
35 יחזקאל א־יד והחיות
36 תהלים פ־טו שוב
37 ת"ז ד' בראשית

אות ה

38 ארבעה חיות בנפש א
39 ארבעה חיות בתורה א
40 נפש ב
41 רצון ב
42 תורה ד
43 שה"ש ה־א אריתי
44 תעניח כ"ג מעשה

אות ו

45 נפש א
46 צדיק יח
47 שכל ג
48 תהלים פט־טז אשרי
49 ב"ב ע"ג אמר וכו' אישתעי

פל"ח

אות ז

50 קברו הק' א
51 תורתו ז"ל ה
52 צדיק טז

ל"ק תורה יד

אות א

1 תהלים קמה־ט טוב
2 אהבה ו
3 שלום א
4 כבוד הש"י ד
5 כי תבוא כח־נח ליראה

אות ב

6 גרים א
7 ישראל א
8 כבוד הש"י ג־ה
9 תשובה יב
10 עכו"ם ה
11 ישעי' ב־ה אז
12 סוכה מ"ט ותורת

אות ג

13 גרים ב
14 תורה ט־י
15 ע"ה ד
16 פושעי ישראל א
17 ירמי' טו־יט אם
18 משלי ה־טז יפוצו
19 משלי ה־טז יפוצו
20 תהלים קיג־ד רם
21 פ"א ו־ג אין

אות ד

22 תורה יא
23 ת"ח ב
24 נדרים פ"א מפני

אות ה

25 א"י ד
26 בגדים א־ב
27 גיאות יג
28 גרים ג
29 תורה יב
30 בשלח טז־כט שבו
31 ענוה ו
32 ישעי' נח־יג וכבדתו
33 שבת קי"ט כבדהו
34 ב"ב ע"ג אמר וכו' לדידי

אות ו

35 אהבה ז
36 כבוד הש"י ו־ז
37 תהלים טו־ד ואת

אות ז

38 אהבה ח
39 קידושין ל"ב דבר

אות ח

40 אהבה ט
41 שלום ב
42 תפילה כט
43 אמור כא־יח אשר
44 כבוד הש"י ח
45 עולם ב
46 משלי לא־ל אשה
47 שמואל־א א־יג וחנה
48 תהלים לד־י כי

אות ט

49 גלגול א
50 תפילה ל
51 נח ו־יד קנים
52 ממון ב
53 פרנסה ג־ד
54 תענית כ"ה אי
55 ב"ב ע"ג אמר וכו' אמר לי
56 ב"ר בראשית ל"א קנים

אות י

57 תהלים פא־ד תקעו

אות יא

58 אמונה ה
59 רפואה א
60 תפילה כח

אות יב

61 לך יג־ז ויהי
62 מו"מ באמונה ב
63 שבת כ"א מצות
64 שבת כ"א זמן

אות יג

65 חנוכה א
66 רפואה ב
67 ת"ח ג
68 כבוד הש"י ט־י
69 ענוה ז
70 משלי טו־לג ולפני
71 שבת קי"ט המבזה
72 שבת כ"א אין

קל"ק

אות יט

73 חנוכה ב

אות כ

74 מחלוקת ד

אות כב
75 חולאים ב

ל"ק תורה טו

אות א
1 אהבה י
2 חכמת הקבלה ט
3 משפט ג־ד
4 תורתו ז"ל ג
אות ב
5 אהבה יא
6 דינים ג
7 פחד א
8 תהלים נ־כג ושם
9 תהלים קיב־ה יכלכל
10 תהלים קיט־צא למשפטיך
11 נדרים מ"א למשפטיך
12 מ"ר דברים כשיש
אות ג
13 אהבה יב
14 דעת ב
15 לב ב
16 משלי ב־ה אז
אות ד
17 דעת ג
18 ענוה ח
19 תורה יג־יד־טו
20 תפילה לא־לב־לג
21 משלי ח־יב אני
22 ברכות ס"ד סיני
אות ה
23 ב"ב ע"ג אמר וכו' לדידי
אות ז
24 יתרו יט־ו ואתם
אות ח
25 תהלים קא־ו עיני

ל"ק תורה טז

1 משיח ו
2 צדיק כ
3 ב"ב ע"ד ר' יוחנן

ל"ק תורה יז

אות א
1 אהבה יג־יד־טו־טז
2 בריאה א־ב
3 השי"ת אות א־ב
4 התפארות א־ב־ג־ג'א־ד
5 ישראל ב־ג
6 פושעי ישראל ב
7 צדיק כא־כב־כה־כו
8 תפילין א־ב
9 תהלים פט־יח כי
10 ברכות ו' מנין
11 ב"ר בראשית א' ישראל
אות ב
12 אהבה יז
13 חכמות חיצוניות א
14 חשך ב
15 מעשים א־ב
16 עולם ג
17 צדיק כג
18 שכל ד
19 ירמי' ד־כב חכמים
20 ישעי' נ־ג אלביש
אות ג
21 איש כשר א
22 אכילה א־ב־ג
23 דעת ד
24 מזבח א
25 קליפות א־ב
26 שכל ה
27 תהלים קיא־ה טרף
28 ברכות נ"ה שולחנו
29 ב"ק ע"ב בבעיא
30 זבחים נ"ג מזבח
אות ד
31 גרים ד
32 מזבח ב
33 בלק כג־כד לא
34 בלק כג־כד ודם
35 מלאכי א־יא בכל
אות ה
36 אהבה יח
37 אמונה ו
38 גרים ה־ו
39 דיבור ו
40 דעת ה
41 התדבקות ב
42 חוש השמיעה א
43 עכו"ם ו
44 צדיק כד־כד'א
45 צדקה ו־ז־ח
46 תוכחה ב
47 ת"ח ד
48 דברי הימים־א כח־יט הכל
49 מגילת אסתר ו־ב וימצא
50 מגילת אסתר ח־יז ורבים
51 מגילת אסתר ט־ד ושמעו
52 משלי יט־ד הון
53 תהלים ח־ג להשביית
54 תהלים מה־ב לשוני
55 ב"ב י"א אבותי
אות ו
56 גרים ז־ח
57 השם ש־ד־י ב־ג
58 טוב ורע א
59 מצוות א
60 נשמות ישראל א
61 איוב כב־כה והיה
62 יחזקאל יג־ט בכתב
63 ישעי' מד־ה זה
אות ז
64 טוב ורע ב
65 תוכחה ג
66 תהלים פז־ו ה'
אות ח
67 נשמות ישראל ב
68 צדקה ט־י
69 ב"ב ע"ד ר' ספרא
אות ט
70 מקץ מב־לה ויהי
71 בה"נ התחזקות ג

ל"ק תורה יח

אות ב
1 אמונה ז
2 כעס א
3 ענוה ט
4 צדיק כז־כח־כט
5 רחמנות א
6 תכלית של הבריאה א־ב
7 שמות ג־יא מי
8 חבקוק ג־ב ברוגז
9 ישעי' מט־י כי
10 ישעי' כח־ה עטרת
11 תהלים קג־ד המעטריכי
12 ספרי ראה כל
אות ג
13 אמונה ח
14 דרכי אמורי א
15 מנהיגי הדור א
16 רחמנות ב
17 סוטה מ"ח והמלכות
18 סנהדרין ס"ה צבי
אות ד
19 אמונה ט־י
20 אפיקורסים א
21 מלכות דק' ח־ט־י־יא
22 וזאת הברכה לג־ה ויהי
23 משלי כט־ד מלך
24 מגילה ט"ו עטרת
אות ה
25 ממשלת עכו"ם ב
26 ישעי' יט־יג נואלו
27 ב"ר ויקרא ל"ג וזה
אות ו
28 דיבור ח־ח'א
29 צדיק ל
30 כי חבא כז־ו אבנים
31 משלי ג־ו בכל
32 צפני' ג־ט אז

33 ב"ב ע"ד ר' יונתן

ל"ק תורה יט

אות א
1 חוש השמיעה ב
2 צדיק נסיעה א
אות ב
3 לה"ק ח
4 פנים א
5 צדיק נסיעה ב
6 תוכחה ד
אות ג
7 ברית ז־ח
8 חרפות ב'א
9 טוב ורע ג
10 יוסף הצדיק ב
11 יצה"ר ה
12 כבוד ט
13 לה"ק א'א־א־ב־ז
14 נחש א
15 שבת קמ"ו נחש
16 ניאוף ג
17 ע' לשון א
18 רוח הק' א
19 בראשית ב־כד על כן
20 בראשית ד־ז לפתח
21 בראשית ב־כב ויבן
22 בראשית ב־כה ולא
23 בראשית ג־א והנחש
24 בראשית ב־כג לזאת
25 ויצא ל־כג אסף
26 ויגש מה־יב כי
27 משלי כט־ג ורועה
28 משלי ג־ט כבד
29 קהלת יב־יג סוף
30 תהלים ס־ח אלקים
31 ברכות ס"א ויבן
32 חגיגה י"ג חשמל
33 ז' בראשית ס"ה נחש
34 ז' ויקהל ר"ג מדורה
35 ת"ז נ"ח ולא
36 ב"ר בראשית י"ח לזאת
37 ב"ר ויקרא כ"ד כל
אות ד
38 חלום א
39 יוסף הצדיק ג
40 לה"ק ג
41 תרגום א־ב־ג־ד
42 בראשית ב־כא ויפל
43 ויצא לא־מז יגר
44 מקץ מא־טו תשמע
45 בלק כג־ז מן
אות ה
46 אלישע הנביא א
47 ברית י
48 לה"ק ד־ט
49 מקרה א
50 ע' לשון ב
51 קליפת נוגה א
52 עש"ק א
53 תרגום ה
54 בראשית ב־כג זאת
55 כי תצא כג־יא מקרה
56 כי תצא כה־יח אשר
57 יחזקאל א־ד ונוגה
58 מלכים־ב ב־ו ויהי
59 מלכים־ב ד־ט איש
60 תהלים לט־ד חם
61 תהלים קמ־י ראש
62 ברכות י' איש
63 יבמות ס"ג זאת
אות ו
64 לה"ק ה
65 מצות מילה א
66 שלח יד־יז ועתה
אות ז
67 ברית ט
68 אכילה ד
69 רות ג־ז ויאכל
70 זוהר ויקהל רי"ח ויטב
אות ח
71 אכילה ה
72 לה"ק ו
73 תהלים כ־ג ומציון
אות ט
74 אדם הראשון א
75 אכילה ו
76 ברית יא
77 דיבור ט
78 חלום ב
79 לב ג
80 לה"ק ו־יא
81 צדיק לא־לב
82 צדיק נסיעה ג
83 קליפת נוגה ב
84 תרגום ו
85 חבקוק ג־א תפילה
86 ואתחנן ה־ד פנים
87 משלי טו־יג לב
88 תהלים לג־ו בדבר
89 תהלים קג־כ גבורי
90 תהלים קג־כ עושי
91 סנהדרין ל"ח אדם
92 ב"ר בראשית י"א שאלת
93 ב"ר בראשית ח' נמלך
94 ספרא דצניעותא פ"ק תרומה קע"ו עד

ל"ק תורה כ

אות א
1 מחלוקת ה
2 נשמה א־ב
3 צדיק מתנגדיו ג
4 תורה טז־יז
5 חקת כ־א מדבר
6 חקת כ־י שמעו
אות ב
7 א"י ה־ז־ח־ט־י־יג
8 לב ד־ה
9 תורה יח
10 תפילה לד
11 משלי ג־ג כתבם
12 תהלים לט־ד חם
13 מגילה י"ח מילי
אות ג
14 תורה יט
15 חקת כ־ח ודברתם
אות ד
16 לב ו
17 נשמה ג
18 צדיק נסיעה ד־ה
19 תפילה לה
20 חקת כ־ח קח
21 חקת כ־ו ויפלו
22 איכה ב־יט שפכי
23 יחזקאל ה־ה זאת
24 תהלים כב־ד ואתה
25 תהלים קו־ב מטה
אות ה
26 דוחק את השעה א
27 לב ז
28 קדושה א
29 שכינה ג
30 תפילה לו
31 חקת כ־ח וזהו
32 חקת כ־יב יען
33 ואתחנן ג־כג ואתחנן
אות ו
34 א"י יא
35 רשעים ד־ה
36 תורה כ־כא
37 תהלים קה־מד ויתן
38 ברכות ה' א"י
39 פ"ג דספרא דצניעותא תשעה
אות ז
40 תורה כב
41 תהלים סח־יב ה'
42 תהלים צא־יא כי
אות ח
43 מלאכים א־ב־ג
44 רשעים ו
45 תורה כג
אות ט
46 גאולה ח
47 מלאכים ד
48 רשעים ז
49 חבקוק א־ד רשע
אות י
50 א"י יב
51 ברית יב־יג־יד
52 רשעים ח
53 בחוקותי כו־כה חרב
54 חקת כ־יד וישלח

55 הגדה של פסח בשביל
56 בה"ל כ' גדולת מוהרנ"ת ז"ל א
57 בה"ל כ' תיקון חצות א
58 בה"ל כ' ב"ב ע"ה פני

ל"ק תורה כא

אות א
1 אהבה יט
2 אמת ה
3 לב ח
4 שכל ו־ז
5 שפע אלקי א
6 תהלים קלט־ה אחור

אות ב
7 מוחין א
8 נרות א
9 עינים א
10 שפע אלקי ב
11 ישעי' מט־ג ישראל

אות ג
12 נרות ג
13 רוח הקודש ב
14 סוכה י"א מנין

אות ד
15 הידיעה א־ב
16 מקיפין א
17 עוה"ז ה
18 שכל ח־ט
19 שפע אלקי ג
20 ברכות י"ז לעתיד

אות ה
21 קידושין א
22 כי תצא כה־ט וירקה

אות ו
23 יבום א
24 משה רבינו ג
25 בהעלותך יב־יד ואביה
26 בהעלותך יב־יב וזה
27 יבמות נ' פ' ר"ג היבמה

אות ז
28 מוחין ב
29 ע' קלין א־ב
30 שכינה ד
31 האזינו לב־יח צור

אות ח
32 חידושי תורה א
33 לימוד יז
34 תולדות כז־כב הקול
35 תהלים קלה־ד כי

אות י
36 גאולה ט
37 דעת ט
38 השגה א
39 חיים נצחיים א
40 חסרון ג
41 טבע ד
42 יבום ב
43 סגולה ב
44 עוה"ז ו־ז־ח
45 עכו"ם ז־ח
46 צדיק לג
47 שכל י
48 וארא ו־ז וידעתם
49 בהעלותך יב־יב וזה
50 ישעי' יא־ט כי
51 תהלים קכו־ב אז
52 פסחים נ' ביום
53 נדרים מ"א דעת
54 ב"ב ע"ה כל
55 ספרא דצניעותא פ"ד עתיקא

אות יא
56 אלול א
57 דעת ו־ז־ח־ט
58 השגה ב
59 חולאים ג
60 כעס ב
61 מלבוש א
62 ואתחנן ז־ו עם
63 איוב יד־כ משנה
64 ישעי' יא־ט כי

קל"ק

65 אמונת חכמים א
66 אש א
67 התלהבות א־ב
68 לב ט
69 לימוד יח
70 מחשבות ו
71 סוכה א
72 ענוה י
73 צדיק מחנגדיו ד
74 בהעלותך ח־ב בהעלותך

ל"ק תורה כב

אות א
1 דינים ד
2 חותם א־ב
3 מחלוקת ו
4 עצות ג
5 רגלין א
6 שלום ג־ד
7 תוכחה ה־ו־ז
8 כי תשא לב־יא למה
9 איוב יח־יח ומתבל
10 איוב לג־טז ובמוסרם
11 ישעי' ח־טז חתום
12 ישעי' נד־יג וכל
13 ב"ק נ"ט ח"פ

אות ב
14 חותם ג
15 ידים א־ב־ג
16 תוכחה ח
17 וישלח לה־ד ויתנו
18 בשלח יז־יב ויהי
19 כי תשא לב־ד ויקח
20 איוב לז־ז ביד
21 ישעי' א־טו ידיכם
22 ז' כי תשא קצ"ב ויקח

אות ג
23 אמונה יג
24 משה רבינו ד
25 שבעה רועים א
26 תצוה כט־לה שבעת
27 ברכה לג־ג כל
28 הושע יב־ב ועם
29 תהלים לד־ג ורעה

אות ד
30 מחלוקת ז
31 מנהיגי הדור ב
32 עזות א־ב־ג
33 קול א
34 שבעה רועים ב
35 בשלח טו־יג נהלת
36 ישעי' נו־יא והכלבים
37 תהלים סח־לד הן
38 שבת פ"ב מנין
39 סוטה מ"ט מפני
40 פ"א ו־י חמשה

אות ה
41 אנחה ג
42 גוף א־ב־ג־ד
43 השגה א
44 נשמה ד־ה
45 רחמנות ג
46 תקיעת שופר ג
47 איוב יט־כו מבשרי
48 ישעי' נח־ז ומבשרך
49 תהלים קב־ו מקול
50 ברכות נ"ח אנחה

אות ז
51 גוף ה
52 עבירות ה
53 צדיק ותלמידיו ג
54 קול ב־ג
55 קול הברה א
56 ירמי' יד־ז אם
57 ירמי' יד־ז ה'
58 מלכים־א יז־יח באת
59 ר"ה כ"ז התוקע

אות ח
60 גוף ו
61 נשמה ו
62 צדיק ותלמידיו ה
63 ישעי' מא־כז ולירושלים

אות ט
64 מצוות ב

65 עזות ה
66 שמחה ב
67 תפילה לט
68 תפילה מא
69 משפטים כד־ז נעשה
70 מלכים ג־ט ונתת
71 נחמי' ח־י כי
אות י
72 אור אין סוף א
73 דרגא א
74 עולם ד
75 ענווה יא
76 תורה כה
77 ויחי מט־כד משם
78 תהלים יט־ח עדות
79 ב"ק צ"ב המבקש
80 ע"ז י"ט תורת
81 ב"ר בראשית נ"ו ירושלים
82 פ"ה דספרא דצניעותא בראשית
אות יא
83 אברהם אבינו א
84 בושה ד
85 גיאות יד
86 גן עדן ב
87 דרגא ב
88 חותם ד
89 עבירות ד
90 עונשים א
91 עזות ו־ז
92 רגלין ב
93 עקב ז־יב והיה
94 נצבים כט־כח הנסתרות
95 הושע יד־ב שובה
96 ירמי' כ־כ ביום
97 מלכים־א ח־ב ירח
98 תהלים לו־יב אל
99 שבת ק"כ והמכשלה
100 פסחים ס"ו כל
101 יומא פ"ו ע"י
102 מגילה י"ג ואם
103 מגילה כ"א בימי
104 ע"ז ד' לא
105 פ"א ה־כג יהודה
106 פ"א ה־כג ובשת
107 ב"ר בראשית מ"ב העונשים

קל"ק

אות יא
108 אהבה כ
אות ב
109 אמונה יא־יב
אות יב
110 אמונה יד
אות ה
111 אנחה ג
112 בושה א־ב־ג
אות יז
113 בושה ה
אות יג
114 התחזקות ד
אות ד
115 מניעות א
אות ה
116 נגינה ח
117 עזות ד
אות טו
118 עזות ה־א
אות יג
119 עלי' א
אות ה
120 צדיק לד

פל"ח

אות ה
121 צדיק וחלמידיו ד

בה"ל כב

122 קברו הק' ב

פל"ח

אות ה
123 קול הברה ב

קל"ק

אות ח
124 שמחה ג
אות ט
125 שמחה ד
אות יא
126 שמחה ה
אות ט
127 תורה כד־כה
אות ה
128 תפילה לז
אות ט
129 תפילה לח
אות יא
130 תפילה מ
אות ה
131 תקיעת שופר ב
אות יא
132 תהלים ב־יא וגילו

פל"ח

אות ה
133 תהלים כ־ב יענך

קל"ק

אות יא
134 ת"ז ז' בראשית

ל"ק תורה כג

אות א
1 יעקב אבינו ג
2 אור וחשך א
3 אמונה טו
4 בנ"א א
5 חיים א
6 ממון ג־ד
7 ע"ז ב־ג
8 עצבות ב
9 פנים ב־ג
10 בראשית ג־יז בעצבון
11 וישלח לג־יח ויחן
12 מקץ מא־נו והרעב
13 יתרו כ־ג לא
14 איכה ג־ו במחשכים
15 יחזקאל ז־יט וזהבם
16 משלי טז־יד באור
17 שמחה ו
18 תהלים טז־יא שובע
19 שבת פ"ב מנין
20 שבת ל"ג ויחן
21 פסחים קי"ח קשין
22 סנהדרין מ"ו השכינה
23 פ"א ב־יח אל
24 המקובל ר' שמשון מאוסטרופולי ז"ל
אות ב
25 ברית טו
26 ויקרא ב־יג ולא
27 קרח יח־יט ברית
28 איוב יט־כו מבשרי
29 כתובות ס"ו מלח
30 ז' ויחי רמ"א אלמלא
אות ג
31 ברית יז
32 זכרי' ט־יא גם
33 ישראל ד
34 ממון ה
35 מצות מילה ב
36 צדיק מתנגדיו ה־ז
37 ברכה לג־כז ויגרש
38 ברכה לג־יח שמח
39 יהושע ב־יג וזה
40 משלי יח־כב מצא
41 קהלת ז־כו ומוציא
42 ברכות ח' מצא
אות ד
43 אריכת ימים א
44 מזוזה א־ב־ג
45 ממון ז־ח־ט
46 צדקה יא
47 ואתחנן ו־ה ובכל
48 איוב כב־כה והיה
49 תהלים נ־יא ויז
50 שבת ל"ב אריכת
51 חגיגה י"ב שדי
52 מנחות ל"ד וכתבתם
53 מנחות ל"ג ובשביל

54 ירושלמי ברכות פ"א עשרת אות ה
55 אריכת ימים ב
56 בטחון א
57 מחלוקת ח
58 ממון י
59 תפילה מב
60 בראשית ג־יד ועפר
61 תהלים נה־כד אנשי
62 תהלים קיט־קלח צוית
63 שבח ק"ד קושטא
64 פסחים קי"ט ואת
65 פ"א ב־ח מרבה
66 פ"א ד־א איזה
67 בכורות ח' אימא
68 ירושלמי פאה ארטבן
69 ז' מקץ קצ"ג קץ
70 ת"ז ג' טחול
71 הש' אמת ז
72 ב"ר בראשית ל"ה ארטבן

קל"ק

אות א
73 אמת ו
אות ז
74 ברית טז־יח
75 ממון ו
76 עוה"ז ט
אות ו
77 צדיק מתנגדיו ו

ל"ק תורה כד

אות א
1 אור אין סוף א
אות ב
2 לב ו
3 מוחרות א
4 עצבות ג
5 קליפות ג־ד
6 שכינה ה
7 שמחה ז
8 בראשית ו־ו ויתעצב
9 ישעי' ס־ב כי
10 משלי יד־כג בכל
אות ג
11 מצוות ד
12 תהלים לז־לא תורת
13 תהלים סח־כה הליכות
אות ד
14 ברכה א
15 עשר ספירות ב
אות ה
16 עשר ספירות ג
17 ויחי מח־יד שכל
18 שמיני ט־כב וישא
19 תהלים קמה־טז פותח
אות ו
20 אמונה טז
21 עשר ספירות ד־ה
22 בשלח יז־יב ויהי
23 משלי כח־כ איש
24 שמואל־א כד־כ וקמה
25 שמואל־א ב־לה ובניתי
26 תהלים פט־ו אמונתך
אות ז
27 ברכה ב
אות ח
28 מוחין ג
29 קליפות ו
30 שמחה ח
31 תכלית הידיעה א
32 ישעי' נח־יא והשביע
33 ישעי' סו־כ והביאו
34 תהלים קכו־ב אז
35 בכורות ח' וזה
36 ז' נח ס"ה ומגו

קל"ק

אות ג
37 עצבות ד

פל"ח ג

38 עשר ספירות א

קל"ק

אות ד
39 קטרת ב
40 קליפות ה

מי הנחל

אות ה
41 שכל יא
42 ויצא ל־ל ויברך
43 בא י־ט בנערינו
44 שופטים ד־כד ותלך

קל"ק

אות ד
45 משלי כז־ט קטרת
46 סידור ע"כ

ל"ק תורה כה

אות א
1 לב יא
2 מדמה א
3 קרבנות א
4 שכל יב־יג־יד
5 תהלים נא־יט זבחי
אות ב
6 עולם ה
7 תהלים יב־ט סביב
אות ג
8 אכילה ז
9 בנ"א ב־ג
10 דרגא ד
11 נשמה ז
12 ע"ה ז
13 קליפות ח
14 תורה כו
15 ירמי' יז־יב כסא
אות ד
16 גדולת הבורא אות א־ב
17 חן ה
18 ממון יא־יב
19 עכו"ם ט־י־יא
20 צדקה יב־יג
21 קליפות ט
22 בראשית ו־ח חן
23 וירא כ־טז וזה
24 ישעי' מט־ג ישראל
25 ישעי' סא־י בגדי
26 שה"ש ה־ז עיניך
27 תהלים כז־א ה'
28 פ"א ב־ג היו
29 פ"א ב־ג שאין
30 בכורות ח' אמרו
אות ה
31 קליפות י
32 שמחה ט

קל"ק

אות ג
33 דרגא ג
34 התחזקות ה
אות ד
35 כוחל המערבי א
אות ג
36 מדמה ב
37 מדמה ג

קל"ק

אות ג
38 מחשבות ז
39 מניעות ב
אות ה
40 ע"ה ה
אות ג
41 ע"ה ו
אות ח
42 צדיק ותלמידיו ו
אות ג
43 קליפות ז
אות א
44 תאוות ב
אות ג
45 תאוות ג
אות ד
46 חגי ב־ח לי
אות א
47 יואל ד־יח ומעין

48 סוטה מ"ח משחרב

ל"ק תורה כו

1 מסירת נפש א
2 בכורות ח' רציצא

קל"ק

3 מחשבות ז
4 תפילה מג

ל"ק תורה כז

אות א
1 אמת ח
2 ממון יג
3 ע"ה ח
4 שלום ה
5 תפילה מד
אות ב
6 יעקב אבינו ד
7 שלום ו
8 שלש עשרה מדות א
9 וישלח לג־יח ויבא
10 קדושים יט־לב והדרת
11 תהלים כד־ו מבקשי
12 ב"מ פ"ד שופרי'
13 ז' אחרי ס"ב יג
אות ד
14 לימד יט
15 שלש עשרה מדות ב
16 שה"ש ב־יד הראיני
17 קידושין ל"ב זקן
אות ה
18 עכו"ם יב
19 כי תבוא כו־ה ארמי
20 כי תבוא כז־ח באר
21 תהלים קו־מד וירא
אות ו
22 יעקב אבינו ה
23 בשלח טו־כג ויבואו
24 בשלח טו־כא ותען
25 בשלח טו־ב עוי
26 פסיקתא כבד
27 דברי הימים־א טו־כז הד
28 משלי כט־ג רועה
29 סוטה ל' כשעלו
30 סוטה ל' עוללים
31 סנהדרין נ"ו שבת
אות ז
32 חיי שרה כד־א ואברהם
33 ישעי' לח־יז הנה
34 ישעי' לח־יז וזה
אות ח
35 תשובה יג
36 איכה ה־יד זקנים
37 בכורות ח' רציצא

קל"ק

אות א
38 מחלוקת י־יא
39 תכלית א
אות ב
40 ברית יט
41 פנים ד
אות ד
42 קול ד
אות ה
43 עכו"ם יג
אות ו
44 מ"ר שה"ש א' שיר
אות ז
45 מחלוקת ט
46 ע"ה ט
47 עבירות ו
48 שלום ז
49 ישעי' נז־יט שלום
אות ח
50 וישלח לג־יח ויבא
51 שבת ל"ג ויבא
52 שלום ח
אות ט
53 ברית כ
54 מחשבות ח

ל"ק תורה כח

אות א
1 בושה ו
2 כבוד הש"י יא
3 כפירות א
4 מתנגדים א־ב
5 ע"ה י
6 קליפות יא
7 תורה כז
8 ת"ח ש"י ג
9 הושע ט־י וינזרו
10 ישעי' ז־יג המעט
11 מלכים־א ה־יב וידבר
12 שבח קכ"ט מבישא
אות ב
13 אמונה יז
14 בושה ז
15 יראי ה' ב
16 כפירות ב
17 לך טו־ו והאמין
18 יתרו כ־ו ועושה
19 איכה ד־ו האמונים
20 נחום ב־ד אנשי
21 תהלים כב־ז ואנכי
22 תהלים פט־לד וחסדי
אות ג
23 חסד ב
24 ת"ח ד־א
25 ירמי' יא־יט ואני
26 משלי כג־כט למי
27 ברכות י' איש
28 כתובות צ"ו כל
29 בכורות ח' וזה

קל"ק

אות א
30 יראי ה' א
אות ב
31 אויבים א
32 תהלים כ־ז בגבורות
אות ג
33 הכנסת אורחים א

ל"ק תורה כט

אות א
1 דיבור י־יא
2 צדיק לה
3 משלי יט־ב גם
אות ב
4 מלאכים ה
5 האזינו לב־יא כנשר
6 תהלים קג־כ ברכו
אות ג
7 מלכות דק' יב
8 רשעים ט
9 שכינה ו
10 ישעי' סג־ב מדוע
11 קהלת ט־ח בכל
12 תהלים יט־ד אין
13 שבת קי"ג ר' יוחנן
אות ד
14 בריח כב־כג
15 מוחין ד
16 עבירות ז
17 יתרו יט־ד ואשא
18 ואתחנן ד־יג ויגד
19 האזינו לב־יא כנשר
20 איוב כב־כה והיה
21 איוב כ־כז יגלו
22 משלי כח־כד גוזל
23 ברכות ג' תינוק
24 יומא ס"ז לשון
אות ה
25 בגדים ד
26 ברית כד
27 פרנסה ה
28 ויצא כח־כ ונתן
29 ויצא ל־לז מחשוף
30 קדושים יט־כו לא
31 בהעלותך יא־ז והמן
32 ישעי' כג־יח לאכול
33 ישעי' א־יח אם
34 משלי ל־יט דרך
35 ז' פנחס רמ"ד כי
36 ת"ז כ"א והמן
אות ו
37 ברית כה
38 ואתחנן ד־יג ויגד
39 תהלים לט־ג נאלמתי
40 ז' אחרי ע"ט וזה

אות ז
41 קדושים יט־טז לא
אות ח
42 חבקוק ב־ה ואף
43 משלי כג־לא אל
אות ט
44 ברית כז
45 מו״מ באמונה ה
46 צדקה טו
47 קברו הק׳ ג
48 יחזקאל ז־יט וזהבם
49 ישעי׳ כד־טז ובגד
50 משלי יח־טז מתן
51 תהלים לח־ה כי
52 סנהדרין צ״ד ובגד
אות י
53 מוחין ה
54 תיקון הכללי א
55 בכורות ח׳ האי

השמטות

56 תהלים קיח־ה מן
57 מחשבות ט

קל״ק

אות ח
58 דיבור יב
59 תורה כח
60 סנהדרין ע׳ אל
אות ט
61 חולי נופל ב
אות י
62 ברית כו
63 יומא ע״ו תירוש
אות יא
64 גזילה א
65 ממון יד
66 מו״מ באמונה ג־ד
67 תהלים ל־יג למען
אות יב
68 פרנסה ו
69 צדקה יד
70 הושע י־יב זרעו
אות יג
71 ר״ה ו׳ בפיך
אות טו
72 צדיק לד־א

בה״נ

אות א
73 ברית כא
74 דעת י
75 תפילה מה
אות י
76 משלי י־כ כסף

פל״ח

77 בגדים ג

ל״ק תורה ל

אות ב
1 מצרים ב
2 צדיק ותלמידיו ח
3 שכל טו
אות ג
4 שכל טז
5 שמות ג־ב וירא
6 ב״ב ט״ז בת
7 ב״ב קמ״א בת
8 מנחות ק״י הביאו
9 ת״ז ע׳ שערא
10 ת״ז ע׳ וזה
אות ד
11 מלכות דק׳ יג
12 ממון טו
13 שכל יז
14 בהעלותך יא־ח שטו
15 דברי הימים־א כט־כג
וישב
16 מלכים־א ה־יא ויחכם
17 שמואל־א ח־ג ויטו
18 תהלים יב־ט סביב
19 מגילה י״א וישב
20 ז׳ בשלח ס״ב שטו
21 ת״ז ע׳ שערא
אות ה
22 לב יב
23 אור הפנים א
24 חכמה א
25 שלש רגלים א
26 אמור כג־לז אלה
27 ראה טז־יד ושמחת
28 ראה טז־טז בשביל
29 משלי טז־טו באור
30 משלי טו־יג לב
31 תהלים יט־ט פקודי
32 תהלים פה־יד צדק
33 תהלים קמ־יד ישבו
34 תהלים קמא־ה יהלמני
35 סוכה כ״ז חייב
אות ו
36 מלכות דק׳ יד
37 שלש רגלים ב
38 לך יד־טו וירדפם
39 לך יד־כג אם
40 בלק כד־כ ראשית
41 ירמי׳ כה־ל שאג
42 קהלת ט־יז זעקת
43 שמואל־ב יא־א ויהי
44 שמואל־א טו־לג
וישסף
45 תהלים סט־ה אשר
46 ברכות כ״ו אברהם
אות ז
47 מחשבות י־יא
48 תוכחה ט־י
49 תפילה מז־מח־מט
50 איכה ד־ב רות
51 ישעי׳ מח־ט ותהילתי
52 ישעי׳ יא־ג והריחו
53 משלי לא־כו פיה
54 תהלים קו־ב מי
55 יבמות ק״ג כל
56 סנהדרין צ״ג משיח
57 ז׳ לך צ״ד אל
אות ח
58 בושה ב
59 עזות ח־ט־י
60 צדיק ותלמידיו ט
61 קול ה
62 תוכחה יא
63 תורה כט
64 תפילה נ־נא
65 יתרו כ־ד לא
66 כי תשא לד־א פסל
67 משלי לא־כג נודע
68 שמואל־א כד־טז
הקולך
69 תהלים כב־ה בך
70 תהלים עז־טו אתה
71 פסחים נ׳ אור
72 ביצה כ״ה מפני
73 נדרים כ׳ כל
74 פ״א ב־ו לא
75 פ״א ה־כג הוי
76 בכורות ח׳ מישרא
77 ז׳ וירא ק״ג נודע
אות ט
78 אברהם אבינו ג
79 הגדה של פסח כנגד

קל״ק

אות א
80 חכלית ב
81 תפילה מו
אות ג
82 ת״ז ע׳ ואלו
אות ו
83 מצוות ה
84 תשובה טו
אות ח
85 מלכות דק׳ טו
86 צדקה טז
אות ט
87 ברכות כ״ו אברהם
אות י
88 צדקה יז

בה״נ

89 אברהם אבינו ב
אות א
90 צדיק ותלמידיו ז

פל״ח

91 ממון טז

ל"ק תורה לא

אות א
1 ברכות נ"ח וזה
2 ב"ב ט' הנותן
3 ז' יתרו פ' דרך

אות ב
4 תורה ל
5 אמונה יח־יט
6 גלגלים ב־ג
7 דעת יא
8 צדקה כ
9 בראשית ב־ג ויברך
10 לך טו־ו והאמין
11 מלאכי ג־כ שמש
12 משלי כח־כ איש
13 תהלים פד־ג נכספה
14 תענית ח' שמש
15 מכות כ"ד בא
16 מדרש רות ד' יותר

אות ג
17 בריח כח

אות ד
18 איכה א־ד דרכי
19 גלגלים ד
20 יבמות ס"ב חייב

אות ה
21 אברהם אבינו ד
22 בריח ל
23 לך יב־ה ואת
24 זכרי' ט־יא גם
25 קהלת י־יז אשריך
26 מועד קטן י"ז אם

אות ו
27 השתוקקות א־ב
28 תורה לא
29 נפש ג
30 לך יב־ה ואת
31 שה"ש א־יא נקודות
32 שה"ש א־יא תורי
33 תהלים פט־כט לעולם
34 ז' וישב קפ"ו אתערותא

אות ז
35 נפש ד
36 בראשית ב־ז ויהי
37 שה"ש ה־ו נפשי

אות ח
38 גלגול ב
39 קהלת ח־יד יש

אות ט
40 אכילה ח
41 שמואל־א כא־ז לחם
42 ממון יז
43 ברית לב
44 לך יז־א התהלך
45 כי תשא לג־יד פני
46 שלח יד־ט לחמנו
47 ראה טז־טז ולא
48 שופטים יח־יג תמים
49 יחזקאל מא־כב המזבח
50 ישעי' ל־כ ולא
51 תהלים קי־א שב
52 חגיגה כ"ז פתח
53 ב"ב פ"ד מראה
54 סנהדרין ק"י ואת
55 בכורות ח' וזהו

השמטות

56 השתוקקות ג
57 תורה לב
58 טבע ה
59 לימוד כ
60 עכו"ם יד
61 צדיק לו־לז
62 שבת ד
63 בלק כג־כא לא
64 הושע יד־י צדיקים
65 ישעי' יח־א הוי
66 תהלים פה־יד צדק
67 תהלים קמה־יט רצון
68 ביצה ט"ז וינפש
69 יומא ע"ב וזאת
70 מועד קטן י"ז אם
71 הוריות י' כוכב
72 שבת ב' וזה

קל"ק

אות א
72 צדקה יט
73 שבת א

אות ב
74 ירמי' לג־כה אם

אות ג
75 תהלים פט־כט ובריתי
76 שבת ב

אות ה
77 צדיק נסיעה ו
78 שבת ג
79 כי תשא לא־יז ברית

אות ו
80 אברהם אבינו ה
81 ירמי' לג־כה אם

אות ז
82 נסיעה א

אות ח
83 בראשית ו־יב כי
84 משלי ד־יט דרך
85 ברית כט
86 צדקה כא
87 ירושלמי ברכות פ"ד כל

אות ט
88 אברהם אבינו ו
89 אמונה כ

אות י
90 ברית לא
91 חסד ג
92 ז' נשא קמ"ב חסד

אות יד
93 איכה ג־לח מפי

אות כא
94 חגיגה י"ד ד'
95 מלאכי ג־יח ושבתם

פל"ח

אות א
96 גלגלים א
97 צדקה יח
98 ראה טו־י כי

אות ט
99 שופטים יח־יג תמים
100 וילך לא־יז והסתרתי

אות א
101 משלי ל־יט דרך
102 שבת קנ"א כי
103 תורה ל־א
104 אמונה כא

ל"ק תורה לב

1 דינים ה
2 שידוכים ג

קל"ק

3 ריקודין ד

ל"ק תורה לג

אות א
1 סבלנות א
2 שלום ט

אות ב
3 אהבה כא
4 ע"ה יא
5 ישעי' כא־יא אלי
6 נחמי' ט־ו ואתה
7 מנחות ל"ד טט
8 ירושלמי תענית פ"א אם
9 לשונות עכו"ם א־ב
10 מו"מ באמונה ו
11 עכו"ם טו

אות ג
12 תורה לה
13 משלי ח־ל ואהי'
14 תהלים לט־ה ומדת
15 תהלים קג־כ ברכו
16 ז' שמיני ל"ה ואהי'
17 כתבי האריז"ל פורים
18 יצה"ר ו
19 משפטים כד־ז נעשה
20 ז' לך צ"א ברכו

אות ד
21 תורה לו־לז

22 תפילין ג
23 ישעי' יא־ו וגר
24 תהלים מב־ט יומם
25 ז' בהעלותך קנ"ב אורייתא
26 קליפות יג
אות ה
27 אהבה כא
28 צדיק לט
29 בראשית א־ד וירא
30 זכרי' יד־ז והיה
31 תענית ל"א עתידים
32 שלום י
33 חגיגה י"ב וירא
אות ו
34 תורה לד
35 מלאכי ב־ז כי
36 מ"ר שה"ש מה
37 מועד קטן י"ז וזה
אות ז
38 אהבה כג
39 תהלים לד־יג מי
40 ברכות ה' ובלבד
41 סנהדרין ק"ו רחמנא

קל"ק

אות ב
42 מאורעות ג
43 צדיק לח
44 תורה לג
45 משלי ג־יז וכל
46 תהלים נו־יא בה'
47 אהבת חברים א־ב
אות ד
48 קליפות יב
אות ו
49 ימים א
50 תורה לד
51 קהלת ז־יד ביום
אות יא
52 לב יג
אות יב
53 נטילת לולב א

ל"ק תורה לד

אות א
1 חרפות ב
2 לב יד
3 תהלים סט־כא חרפה
אות ב
4 צדיק וחלמידיו י
5 מקץ מב־ו ויוסף
6 ברכה לג־ז שמע
אות ג
7 דיבור יג
8 תפילה נב
אות ד
9 אהבת חברים ג
10 ישראל ה
11 לב טו
12 נקודות א
13 תורה לח
14 תפילין ד
15 ישעי' ס־כא ועמך
16 תהלים מ־ו רבות
17 תהלים פא־יא אנכי
18 תהלים קיד־ב ישראל
19 תענית כ"א כמעשה
20 ירושלמי ר"ה פ"א רבות
אות ז
21 חרפות ג
22 יצה"ר ז
23 וישלח לד־יד לא
24 פנחס כה־יא וזהו
25 תהלים קי־ד אתה
26 נדרים ל"ב בקש
אות ח
27 אהבת חברים ד־ה
28 צדיק ותלמידיו יב
29 ויצא ל־כג אסף
30 ויגש מה־יב כי
31 ויחי נ־כא וידבר
32 יתרו יט־ו ואתם

קל"ק

אות א
33 שמואל־ב כג־ג צדיק
34 מועד קטן ט"ז צדיק
אות ב
35 דברים א־יא ויברך
36 מקץ מב־ו ויוסף
37 צדיק ותלמידיו יא
38 בריח לג
אות ה
39 התבודדות א

ל"ק תורה לה

אות א
1 דעת יב
2 חכמות חיצוניות ב־ג
3 ישראל ו
4 מחשבות יב־יג
5 תשובה טז
6 ירמי' ב־ג קדש
7 מלכים ה־י ותרב
8 משלי ד־ה קנה
9 תהלים סח־לא גער
10 תהלים קד־כד כולם
11 סנהדרין כ"א כשנשא
12 ת"ז כ"א זרקא
אות ב
13 שינה א
14 שכל יח
15 איוב לב־ח ונשמת
אות ג
16 איכה ג־כג חדשים
אות ד
17 אמונה כב
18 לימוד כא
19 מוחין ו־ח־א
20 שינה ב־ג
21 תקיעת שופר ד
22 בראשית א־ה ולחשך
23 איכה ג־ו במחשכים
24 תהלים צב־ג ואמונתך
25 סנהדרין כ"ד במחשכים
אות ה
26 אור הפנים ב
27 אמונה כג
28 מוחין ח
29 בראשית א־טז את המאור
30 משלי טז־יד באור
31 קהלת ח־א חכמת
אות ו
32 מוחין ז
33 מו"מ באמונה ז
34 משלי לא־יד היתה
35 ב"ב קע"ה הרוצה
אות ז
36 יחזקאל ה־ה זאת
37 תהלים טו־ב ודובר
38 ב"ב קע"ה הרוצה
אות ח
39 מו"מ באמונה ח
40 קטרת ג
41 קרבנות ב
42 שבת קי"ט לא
43 סנהדרין כ' שלשה
אות ט
44 תפילין ה
45 לך יד־כג אם
46 סוטה י"ז בשכר
47 ב"ב כ"א וזה
48 תהלים פט־טז אשרי

קל"ק

אות ד
49 יואל ב־כ כי
50 סוכה נ"ב כי
אות ט
51 אמונה כד־כה
52 שינה ד
אות יא
53 מכות כ"ד ודובר
אות יב
54 מדרש רות א' למה
55 קליפות יד

ל"ק תורה לו

אות א
1 ישראל ז
2 לשונות עכו"ם ג
3 דעת יג

4 נפש ה־ו
5 ע׳ קלין ג
6 תורה לט
7 וילך לא־ח ואנכי
אות ב
8 יוסף ד
9 משה רבינו ה
10 מקץ מא־לט אין
11 ויחי מט־כב בן
12 בלק כד־טז ויודע
13 בלק כד־ג גם
14 ואתחנן ה־כח ואתה
15 ברכות י״ב אחרי
אות ג
16 בכי׳ א
17 מחשבות יב־א
18 ניאוף ה
19 עבודת ה׳ יב
20 קריאת שמע א
21 ז׳ משפטים צ״ה עולימתא
אות ד
22 מחשבות יג־יד
23 ואחחנן ו־ד שמע
24 קריאת שמע ב
25 בלק כה־ו והמה
26 שבילי האמונה ד׳ הדמעות
אות ה
27 בריית לד
28 מוחין ט
29 נשמה ח
30 צדיק מ־מא־מב
31 תורה מ
32 הושע יד־י כי
33 תהלים קכב־ד שבטי
34 יומא ע״ב ושמחם
35 ז׳ משפטים ק׳ סילוקא
36 זמירות לשבת למעבד
אות ו
37 אור אין סוף ג
38 ניאוף ו
39 בלק כד־יד לכה
40 פנחס כו־ה החנוכי
41 ראה יא־כו ראה
42 איכה ג־לח מפי
43 הושע יד־י כי
44 משלי ג־לג מארת
45 תהלים כז־ב בקרוב

השמטות

46 ניאוף ז
47 אמונה כו
48 מקץ מא־מה צפנת
49 קדושים יט־ד אל
50 משלי כה־ט וסחר
51 ז׳ קדושים פ״ד אל

קל״ק

אות א
52 ניאוף ד

פל״ח

אות ג
53 ברית לה
54 בלק כג־כ וע״כ
55 ז׳ וישב קע״ו כל

ל״ק תורה לז

אות א
1 בריאה ג
2 תורה מא
3 ישעי׳ מג־ז לכבודי
4 ז׳ בא מ״ב בגין
אות ג
5 זכרון ב
6 צדקה כב
7 תורה מג
8 תענית ב
9 בראשית ב־טו ויקח
10 בראשית א־כו נעשה
11 חקת יט־יד זאת
12 ישעי׳ מו־יב שמעו
13 רות ב־יט ושם
14 ברכות י׳ אגרא
15 ז׳ בראשית כ״ז ויקח
16 ז׳ לך ע״ו שמעו
17 הק׳ הז׳ י״ג נעשה
אות ד
18 אבות ב
19 אור וחושך ב
20 א״י יג
21 צדקה כג־כד
22 תורה מב־מד
23 ויחי מח־טז הוא
24 בחוקותי כו־מב וזכרתי
25 משלי יא־יז גומל
26 שה״ש ב־יב הניצנים
27 שבת קי״ט אין
28 תענית י״א היושב
29 הק׳ הז׳ א׳ הניצנים
אות ה
30 סנהדרין צ״ו שלשה
31 פ״א ו־ג אין
אות ו
32 סנהדרין צ״ו וזהו
33 ממון יח־יט
34 נפש ז
35 שוחט א־ב־ג
36 בראשית ג־יט בזיעת
37 וירא כב־י ויקח
38 איכה ה־ט בנפשינו
39 ישעי׳ לד־ו חרב
40 שה״ש ה־ו נפשי
41 תהלים יד־ד אכלי
42 תהלים קיא־ה טרף
43 פרקי אבות ג־כא אם
44 ברכות נ״ה שלחן
45 שבת ק״ד מנצפך
46 פסחים קי״ח קשין
47 סנהדרין ק״ד אכלי
48 ת״ז כ״א כי
אות ז
49 תהלים קה־ד דרשו
50 סנהדרין צ״ו וזהו

קל״ק

אות ב
51 גוף ז
52 חכמות חיצוניות ד
53 חכמה ב
אות ג
54 אדם הראשון ב
אות ה
55 לשונות עכו״ם ד

ל״ק תורה לח

אות א
1 תפילין ו־ז
אות ב
2 דיבור יד־טו
3 יצה״ר ח
4 בראשית ד־ז לפתח
5 נח ו־יג קץ
6 ויחי מט־יא אוסרי
7 איוב כח־ג קץ
8 ישעי׳ נז־כ והרשעים
9 תהלים נא־יז אדני
10 תהלים פ־טו ופקוד
11 תהלים קו־כט יקם
12 תהלים קמח־ח רוח
13 ז׳ וירא קי״ט ויהי
אות ג
14 דיבור טז
15 התבודדות ב
16 תהלים קו־ב מי
17 תהלים קז־כו יעלו
18 תהלים קיט־קס ראש
אות ד
19 בושה ט־י
20 תורה מה
21 בראשית א־ה ולחשך
22 איוב כח־ג קץ
23 תהלים קכב־ב עומדות
24 חגיגה י״ב הלומד
25 מכות י׳ אמר
26 ז׳ מקץ ו״ג הבוקר
אות ה
27 אהבה כד־כה
28 התבודדות ג
29 תפילין ט
30 תשובה יז
31 יתרו כ־כ לבעבור
32 כי תבוא כח־י וראו
33 ירמי׳ ג־ג ומצח

34 משלי ב־ה אז
35 תהלים סט־ח כסתה
36 ברכות ו׳ וראו
37 נדרים כ׳ לבעבור
38 סוטה ג׳ אין אות ו
39 אדם הראשון ג
40 משה רבינו ו
41 בראשית ג־כא כתנות
42 בראשית ד־ו וקין
43 בראשית ד־טז וישב
44 בראשית ד־טו וישם
45 כי תשא לג־ו ויתנצלו
46 משלי ב־ה אז
47 ברכות י״ב העובר
48 תענית ז׳ מי
49 נדרים כ׳ מי
50 חולין ס׳ שור
51 ז׳ הש׳ בראשית רס״ב ויתנצלו
52 ת״ז כ״א כי אות ז
53 צדיק מג
54 דיבור יז
55 שבת ה־ו
56 בשלח טו־ד מרכבות
57 יתרו כ־ח זכור
58 ישעי׳ נח־יג אם
59 חגיגה י״ב תניא
60 בכורות נ״ז ארז
61 ת״ז ז׳ תמן
62 ת״ז ז׳ בראשית
63 מכילתא יתרו זכור

קל״ק

אות ג
64 פסחים ג׳ עקם
65 תורה מו

בה״נ

66 תפילין ח

ל״ק תורה לט

1 אכילה ט־י
2 בנים א־ב
3 מחלוקת יב־יג
4 שלום יא
5 וישלח לד־יד כי
6 ויגש מז־יט ותן
7 עקב יא־טו ונתתי
8 יחזקאל לו־ל אשר
9 תהלים קמז־יד השם
10 סנהדרין ק״ג מי
11 ב״ר בראשית ס״ג בא

ל״ק תורה מ

1 אמונה כז
2 נסיעה ב־ג
3 ע״ז ד־ה
4 תורה מז
5 מסעי לג־א אלה
6 עקב יא־יז ועבדתם
7 ישעי׳ ל־כב וזה
8 ישעי׳ כח־כ והמסכה
9 ישעי׳ ה־יג גלה
10 עשרה מאמרות אלה

ל״ק תורה מא קל״ק

אות א־ב־ג
1 דינים ו־ז־ח
אות א
2 ריקודין ה
אות ב
3 פדיון א
4 ריקודין ו
5 שמחה י
6 ת״ח ה
אות ג
7 תהלים כ־ה יתן
8 יומא ע״א הרוצה

ל״ק תורה מב

1 אבות ג
2 אמונת חכמים ב
3 דינים ט־י
4 מלבוש ב
5 נגינה ט
6 תקיעת שופר ה
7 נח ט־טז וראיתיה
8 ויחי מח־כב בחרבי
9 איוב כב־כה והיה
10 תהלים קו־מד וירא
11 כתובות ע״ז אמר
12 ז׳ פנחס רט״ו וירא
13 ז׳ פנחס רט״ו מי

ל״ק תורה מג

1 דיבור יח
2 דעת יד־טו
3 ניאוף ח
4 צדיק מד
5 רשעים י
6 שידוכים ד
7 בלק כב־ד ויאמר
8 בלק כד־טז ויחדע
9 מטות לא־יד ויקצוף
10 ברכה לד־י לא
11 ישעי׳ יא־יט לא
12 תהלים יט־ג ולילה
13 ברכות ז׳ ויודע
14 ספרי ברכה לא

ל״ק תורה מד

1 אמונה כח
2 א״י יד־טו־טז
3 ברית לו
4 כפירות ד
5 מחאת כפיים א־ב־ג
6 מחלוקת יד
7 מחשבות יד
8 צדקה כה
9 תפילה נג־נד־נה
10 בראשית א־א בראשית
11 בראשית א־ד וירא
12 נח ט־טז וראיתיה
13 בחוקותי כו־ו ונתתי
14 קרח טז־א קרח
15 נצבים כט־ט אתם
16 הושע יב־יא וביד
17 יחזקאל כב־כד ארץ
18 ישעי׳ סב־ג והיית
19 תהלים פט־ג עולם
20 תהלים קיא־ו כח
21 ברכות ו׳ כל
22 ברכות כ״ו תפילות
23 כתובות ק״י כל
24 ב״ב קנ״ח אוירא
25 זבחים קי״ג ארץ
26 ז׳ לך ע״ח תקיל
27 ת״ז כ״ב ובהאי
28 מ״ר בראשית פ״א למה
29 ת״ז ל׳ וירא

ל״ק תורה מה

1 דיבור יט
2 מחאת כפיים ד
3 שמות ד־יא מי
4 קהלת י־כ ובעל
5 ז׳ שמות מ״ו וזה

ל״ק תורה מו

1 זכרון ג
2 מחאת כפיים ה
3 תהלים צא־יד כי
4 תהלים קיט־קט נפשי
5 ברכות ה׳ וזה

ל״ק תורה מז

1 יעקב אבינו ו
2 אכילה יא־יב־יב׳א
3 אמת ט
4 א״י יז
5 בושה יא
6 דינים יא
7 טבע ו
8 מופתים א
9 ממון כ
10 צדיק מה־מו
11 תענית ג
12 תפילין י
13 ויחי מט־כא נפחלי
14 משפטים כב־כו היא
15 נשא ו־כו ישא

16 שלח טו־לט ולא
17 עקב י־יז אשר
18 עקב ח־י ואכלת
19 עקב ח־ט אשר
20 עקב יא־טו ונתתי
21 עקב יא־יב תמיד
22 כי תבוא כח־סו והיו
23 וילך לא־יז והסתרתי
24 יואל ב־כו ואכלתם
25 ישעי' נא־טז לאמר
26 מיכה ז־כ תתן
27 קהלת ט־ט ראה
28 תהלים יב־ט כרום
29 ברכות ו' כרום
30 ברכות כ' כתיב
31 ברכות כ"ד והיו
32 ברכות ו' כיון
33 שבת ק"ד קושטא
34 פסחים קי"ט ואת
35 מנחות ק"ג והיו
36 מנחות מ"ד כל
37 הק' הז' ה' ולאמר
38 ת"ז ס"ט היא

ל"ק תורה מח

1 אומות העולם א־ב־ג־ד־ה
2 אמת י־יא־יב־יג
3 א"י יח־יט־כ
4 בנים ג־ד־ה
5 דיבור כ
6 לשונות עכו"ם ח
7 מחלוקת טו־טז־יז־יח
8 סוכה ב־ג־ד
9 עוה"ז י
10 צדיק מז־מח־מט־נ
11 תפילה נו־נז־נח
12 תשובה יח־יט־כ
13 בראשית ד־ז אם
14 האזינו לב־נא על
15 ישעי' נא־טז ואשים
16 תהלים לא־כא תצפנם
17 תהלים קיא־ו כח
18 ע"ז ג' לעתיד
19 ת"ז כ"א שמעו

ל"ק תורה מט

אות א
1 בנ"א ד
2 בריאה ד
3 התלהבות ג
4 חכמה ג
5 ישראל ח
6 לב טז
7 מדות א
8 מחשבות טו־טז
9 מלכות דק' טז
10 בראשית ב־ז וייצר
11 בראשית ו־ה וכל
12 עקב י־טז ומלתם
13 תהלים עג־כו צור
14 תהלים פז־ז ושרים
15 תהלים קט־כב ולבי
16 ברכות ס"א וייצר
17 סוכה נ"ב משה
18 כי תשא לא־ו ובלב
אות ב
19 עקב יא־יג ולעבדו
20 ישעי' כט־יג בשפתם
21 תענית ב' ולעבדו
אות ג
22 ת"ז כ"א וזה
אות ד
23 אור אין סוף ד
24 יחודא עילאה ב
25 לב יז
26 מלכות דק' יז
27 ע"ה יג
28 בא יג־ד היום
29 הושע יא־ט בקרבך
30 שה"ש ח־ה מי
31 תענית ה' בקרבך
32 ת"ז כ"א מי
אות ה
33 עוה"ז יא
34 עצות ד
אות ו
35 חכמת הקבלה א
36 לב יח
37 עוה"ז יב
38 קברו הק' ד
39 ר"ח ניסן א
40 שלש רגלים ג
41 תשובה כא
42 בראשית א־א בראשית
43 נצבים ל־ב ושבת
44 ישעי' ל־כו והיה
45 ישעי' ו־י ולבבו
46 ישעי' נח־יד אז
47 משלי כז־כו וכבשים
48 שמואל־ב כג־א הוקם
49 יומא פ"ו גדולה
50 מועד קטן ט"ז הוקם
51 חגיגה י"ד וכבשים
52 ז' ויחי רי"ט אז
53 ת"ז כ"א והיא
אות ז
54 המתקת הדין ב
55 חכמת הקבלה ב
56 חכמות חיצוניות ה
57 מלכות דק' יח
58 ממון כא
59 צדיק נא
60 ציצית ח
61 שידוכים ה־ו־ז־ח
62 תפילה נט־ס
63 תשובה כג־כד
64 בראשית ו־ו ויתעצב
65 נח ח־כא ויאמר
66 כי תשא לב־ז לך
67 פנחס כח־ה ועשירית
68 ואתחנן ד־ד ואתם
69 ירמי' ל־יא כי
70 ישעי' כד־טז מכנף
71 קהלת א־ה וזרח
72 שמואל־ב יג־לט ותכל
73 תהלים יט־ה לשמש
74 תהלים יט־ו ישיש
75 תהלים יט־ז מקצה
76 תהלים סח־יג מלכי
77 תהלים קג־כ גבורי
78 תהלים קד־כב כולם
79 ברכות ל"ב לך
80 שבת ל"ב והריקותי
81 ר"ה כ"ה דוד
82 יומא ע"א הרוצה
83 סוכה מ"ט חמוקי
84 קדושין ע"ב וזרח
85 ב"מ נ"ט איתתך
86 ז' בראשית נ"א ואתם
87 ת"ז כ"א וזה
88 סידור ובטובו

קל"ק

אות ג
89 מחשבות יז
אות ז
90 ע"ה יד
91 ציצית ז
אות ט
92 ברכות ג' רוח

פל"ח

אות י
93 תשובה כב
אות ז
94 שלח טו־לט ולא
95 פנחס כח־ה ועשירית
96 הש' צדיק נב

ל"ק תורה נ

1 אכילה יג
2 ברית לז־לח־לט־מ
3 גן עדן ג
4 חולאים ד
5 מחלוקת יט
6 ניאוף ט
7 עזות יא
8 צדיק נג
9 שלש רגלים ד־ה
10 תענית ד
11 תפילה סא־סב־סג־סד
12 בא יב־מו וזה
13 בשלח טו־כג ולא
14 ישעי' נו־יא והכלבים

15 משלי טו־ל ושמועה
16 משלי יג־כה צדיק
17 תהלים כב־כא הצילה
18 תהלים לה־י כל
19 ברכות ט"ו השמע
20 תענית י"א צורבא
21 ת"ז ג' עצם

ל"ק תורה נא

1 אמת יד־טו־טז־יז
2 בחירה א־ב
3 בכי' ב
4 דיבור כא
5 טבע ז
6 טהרה ב
7 טוב ורע ד
8 עינים ב
9 אחרי מות יז־יא כי
10 בהעלותך ח־ו וטהרת
11 איוב ל־ד הקוטפים
12 איוב יד־ד מי
13 זכרי' יג־ב ואת
14 יחזקאל לו־כה וטהרתם
15 ישעי' ג־טז ומשקרות
16 ישעי' סד־ג עין
17 משלי יב־יט שפת
18 שה"ש ה־ו נפשי
19 תהלים קא־ו עיני
20 תהלים קא־ז דובר
21 ברכות ל"ד וע"כ
22 שבת קנ"א ושבו
23 פסחים נ' ביום
24 חגיגה י"ד אל
25 חגיגה י"ד וזה
26 ז' בראשית מ"ח עיקר

ל"ק תורה נב

1 אפיקורסים ב־ג
2 ביטול להש"י א־ב
3 גיאות טו־טז־יז
4 השי"ת אות ג־ד
5 התבודדות ד־ה־ו־ז
6 ישראל ט
7 מקום א
8 נשמות ישראל ג
9 עוה"ז י
10 עולם ו
11 רצון ג
12 פ"א ג־ה רבי חנינא

ל"ק תורה נג

1 אהבה כו
2 בנים ו
3 גרים ט
4 דעת טז־יז־יח־יט־כ
5 ע"ה טו
6 פקידת עקרות א
7 צדיק נד
8 צדיק ותלמידיו יג־יד
9 בראשית ד־כה וידע
10 ויגש מז־כג הא
11 ברכות נ"ז שלשה
12 שבת ל"א חבל
13 סנהדרין ס"ח קטן
14 מכות י' ומחלמידי
15 פ"א ג־יא כל
16 ב"ר בראשית מ"ד וע"כ
17 ב"ר בראשית ל"ט וע"כ
18 ספרי ואתחנן ושננתם

ל"ק תורה נד

אות א
1 דעת כא
2 מחשבות יח
3 עוה"ז טז
4 תהלים קד־א ה'
5 ז' משפטים צ"ח ה'
אות ב
6 דביקות א
7 דיבור כב
8 דעת כב
9 הסתפקות א
10 הקב"ה אות ב־ב
11 זכרון ד־ה
12 חקירות א
13 ימים ב
14 יראי ה' ג
15 כבוד הש"י יב
16 מחשבות יט־כ
17 מלאכה ב
18 ממון כב
19 מעשים ג
20 מו"מ באמונה ט
21 ע"ה טז־יז
22 עוה"ז יד־טו־יז־יח
23 צדיק נה
24 צדקה כו
25 קדושה ב
26 קליפות טו
27 רגלין ג
28 רמזים א־ב
29 שינה ה
30 ישעי' ג־י אמרו
31 ישעי' סו־א והארץ
32 משלי ג־לג מארת
33 משלי יג־כה ובטן
34 משלי יג־כה צדיק
35 תהלים מט־ו עון
36 תהלים קד־א גדלת
37 תהלים קד־ב עוטה
38 תהלים קד־ב נוטה
39 יומא ל"ח וירא
אות ג
40 דוחק את השעה ב
41 דעת כד
42 הסתפקות ג
43 יחוד קוב"ה וש' א
44 לימוד כג
45 מו"מ באמונה י
46 ניצוצות א
47 נר"ן א
48 צדיק נו
49 ציצית ט
50 שינה ו
51 תפילה סה
52 תפילין יא־יב
53 בהעלותך יא־יב כאשר
54 משלי י־ו וברכות
55 משלי לא־טו ותתז
56 שה"ש ב־ו שמאלו
57 תהלים קכו־ו נושא
58 פ"א ד־ג שאין
59 ז' שלח קע"ה תכלת
אות ד
60 בנים ז
61 התנשאות א
62 זכרון ו
63 לב כ־כא
64 משיח ז
65 עין רעה א־ב־ג
66 ציצית י
67 בא יג־ט ולזכרון
68 משלי ג־ג כתבם
69 שמואל־ב יח־יד ויקח
70 שמואל־ב טז־יב אולי
71 שמואל־א כה־לז וימת
72 שמואל־א ב־י ויחן
73 שמואל־א טז־יב יפה
74 תהלים לא־יג נשכחתי
75 עירובין נ"ד אלמלא
76 ע"ז כ"ח כי
77 נדה כ"ד תניא
78 ח"ז ו' מלך
אות ה
79 לשה"ר א
80 מדמה ד
81 עינים ג
82 צדיק נז
83 הושע ד־ו כי
אות ו
84 התבודדות ח
85 זכרון ז־ח
86 חידושי תורה ב
87 טוב ורע ה
88 לימוד כב
89 לשה"ר ב
90 מדמה ה־ו
91 נגינה יא
92 עצבות ה
93 קליפות טז
94 רוח הקודש ג־ד
95 שמחה יא־יב
96 תיקון חצות ב

97 תשובה כה
98 בראשית ב־ג אשר
99 מקץ מא־לב וזה
100 מקץ מא־כו וזה
101 מקץ מא־א ויהי
102 מקץ מא־כא ולא
103 מקץ מא־לח איש
104 ויגש מר־ד ויוסף
105 שמות א־כב ויצו
106 כי תבוא כח־יב יפתח
107 הושע ד־ו כי
108 הושע יב־יא וביד
109 ישעי' נא־טז ולאמר
110 מלכים ב־ג־טו קחו
111 מלכים ב־ג־טו והיה
112 משלי כט־יא כל
113 משלי ל־ד מי
114 שמואל־א טז־יד ובעתתו
115 שמואל־א יט־כד ויתנבא
116 שמואל־א טז־טז ונגן
117 תהלים לא־ו בידך
118 תהלים עז־ז אזכרה
119 תהלים קמג־י רוחך
120 תהלים קמו־ד תצא
121 תהלים קמז־יח ישב
122 ברכות ג' כנור
123 פסחים ס"ו אין
124 ז' בראשית מ"ז אשר

קל"ק

אות ב
125 דעת כג
126 בראשית א־ד וירא
אות ג
127 הסתפקות ב
אות ה
128 תורה מח
129 פ"א ב־כא לא
130 מנחות צ"ט ואפילו
אות ט
131 מחלוקת כ
132 אמת יח
אות י
133 משלי י־יח מוציא
134 דעת כה
אות יד
135 נגינה י
אות טז
136 חנוכה ג
אות יז
137 אמת יט
138 דביקות ב
139 עינים ד

פל"ח

140 דעת כו־כז־כח
141 חיי שרה כד־א ואברהם
142 שלח יד־לד יום
143 כי תבוא כח־סו והיו
144 עוה"ז יט־כ

בה"נ

145 מחשבות כא
146 מקץ מא־מה ויקרא

ל"ק תורה נה

אות א
1 א"י כא־כב־כג
2 רשעים יא
3 תהלים קי־א שב
אות ב
4 אבות ד
5 א"י כד
6 בחוקותי כו־מד ואף
7 ברכות ז' ולא
8 ז' שלח קע"ד באתר
אות ג
9 הקב"ה אות ג
10 ממון כג
11 עין הרע ד־
12 צדיק נז
13 רשעים יב־יג־יד־טו
14 האזינו לב־מא ותאחז
15 ישעי' מב־יט מי
16 ישעי' כח־ז שגו
17 תהלים כב־יח המה
18 תהלים לו־ז צדקתך
19 תהלים לז־לב צופה
20 ברכות ז' ולא
אות ד
21 אמונה כט
22 לב כב
23 צדיק נח
24 תפילה סו
25 חקת יט־ב פרה
26 תהלים לו־יא וצדקתך
27 תהלים קיט־ז אותך
28 ז' חקת ק"פ וזה
אות ה
29 התפשטות הגשמיות ב
30 תפילה סז־סח־סט
31 וירא יח־כז הנה
32 חקת יט־ט אפר
33 חקת יט־יז עפר
34 איכה ג־ט יתן
35 ישעי' כו־יט הקיצו
36 מלאכי ג־כא ועסותם
37 ז' אחרי ע"ו שבעה
אות ו
38 דרכי אמורי ב
39 חכמות חיצוניות ו
40 חרפות ג־א
41 לב כג
42 מעשים ד
43 ניאוף י
44 תפילה ע
45 חקת יט־ו עץ
46 חקת יט־ג שחיטה
47 מלכים־א ה־יג איזוב
48 משלי יז־טז לקנות
49 משלי ו־לב נואף
50 עמוס ב־ט ואנכי
51 תהלים קיט־יא בלבי
52 פ"א ג־יב כל
אות ז
53 כבוד הש"י יג
54 תהלים כט־ט ובהיכלו
55 תהלים נא־יז אדני
56 ת"ז י"ח ה'
אות ח
57 כי תשא לב־יא ויחל
58 תהלים לז־ג שכן
59 תהלים לז־לד קוה
אות ט
60 עין רעה ה
61 תפילה עב
62 חקת כא־לד ויאמר
63 תהלים קה־ד בקשו
64 תהלים קנ־ו כל
65 נדה כ"ד אבא שאול
66 מ"ר בראשית פ' מ"ב ויבא
67 מ"ר בראשית פ' י"ד כל
אות י
68 קהלת ז־טז ואל

קל"ק

אות ו
69 אמונה ל
אות ח
70 אבות ה
71 תפילה עא
72 ז' שלח קע"ד חלה
אות י
73 א"י כה
74 מצוות ו

פל"ח

אות ט
75 תהלים קכא־א אשא

ל"ק תורה נו

אות א
1 ישראל י
2 תוכחה יב
3 מלכות דק' יט־כ
4 צדיק נט
5 יתרו יח־כא ושמת
אות ב
6 ע"ה יח
7 קהלת י־יז אשריך
8 חולין קל"ט מרדכי

אות ג
9 אריכת ימים ג
10 דעת כט־ל־לא
11 הסתרה א
12 הקב״ה אות ד
13 התחזקות ו־ז
14 שם א
15 תוכחה יג
16 תורה מט־נ־נא
17 בראשית ב־יט נפש
18 מחשבות כב
19 עבירות ח
20 שופטים יז־יט והיתה
21 וילך לא־יח ואנכי
22 אסתר ב־יא וזה
23 משלי ד־כב כי
24 משלי לא־כו פיה
25 קהלת ז־יב החכמה
26 תהלים לט־ה ומדת
27 עירובין נ״ד כי
28 פסחים פ״ז הרבנות
29 יומא פ״ו עבר
30 ת״ז י־כה אורייתא
31 פתגמי העולם וזה
אות ד
32 הסתרה ב
33 תורה נב
34 בא יב־יב ועברתי
אות ה
35 כי תצא כה־יח ויזנב
36 קהלת ב־כו כי
37 מגילה י׳ כי
אות ו
38 דעת לב
39 כעס ג
40 שלום יב
41 תורה נג
42 ממון כה־כו
43 בהעלותך יא־ח שטו
44 קהלת ז־ט כעס
45 ז׳ בשלח ס״ב שטו
אות ז
46 דיבור כג
47 דעת לד
48 כעס ד
49 שבועות א
50 וארא ו־ג ושמי
51 מקוה ז־ח
52 יחזקאל לו־כה וזרקתי
53 ירמי׳ יד־ח מקוה
54 משלי לא־כו פיה
55 משלי ב־ו מפיו
56 שבת נ״ה אין
57 שבת ק״ד מאמר
58 שבת ק״ה אנכי
אות ח
59 מחלוקת כא
60 שלום יג
61 בשלח טז־לה ובני
62 משה רבינו ז
63 פסח ג
64 בשלח טז־ד לחם
65 חקת כא־יד את
66 ראה טז־ג לחם
67 ישעי׳ נז־יט שלום
68 קידושין ל״ח את
69 קידושין ל׳ את
70 ז׳ תצוה קפ״ג כי
אות ט
71 אנחה ה
72 בראשית ה־כט זה
73 מחלוקת כב
74 מלאכה ג
75 עצבות ו
76 פנחס כח־כו וביום
77 איוב כו־יג ברוחו
78 איכה ג־מא נשא
79 תהלים קיט־פט לעולם
80 ברכות ז׳ צדיק
אות י
81 תהלים קמז־יד השם

קל״ק

אות ג
82 משלי א־כא בראש
אות ה
83 צדיק ס
אות ו
84 דעת לג
אות ז
85 קליפות יז
אות ח
86 צדיק סא
87 מלכות דק׳ כא
88 ממון כד

ל״ק תורה נז

אות א
1 אמונת חכמים ג
2 מלאכים ו
3 צוואה א־א
4 צרות א
5 רפואה ג
6 תורה נד
7 שופטים יז־יא לא
8 כי תבוא כח־סא מכה
9 איוב כד־כב ומשך
10 משלי ד־כב ולכל
11 ברכות ה׳ כשבא
12 ברכות י״ח ובניהו
13 שבת ק״י דלמא
14 שבת קי״ט המבזה
15 חגיגה י״ד כל
16 תמיד איזהו
17 מ״ר בראשית פ״י אין
אות ב
18 אמונת חכמים ח
19 נדר א־ב
20 רפואה ה׳
21 ויחי מט־כד מידי
22 נשא ו־ב כי
23 ישעי׳ כט־יד הנני
24 ישעי׳ כה־א אודה
25 מ״ר איכה א׳ ואבדה
אות ג
26 תהלים עח־יב נגד
27 הק׳ הז׳ ב׳ שבת
אות ד
28 ישעי׳ נח־יד אז
אות ה
29 אויבים ב
30 שבת ז
31 בשלח טז־כה אכלוהו
אות ו
32 כעס ה־ו
33 תענית ה
34 בראשית ד־ו למה
35 תהלים מט־כא נמשל
36 תהלים פט־כד וכחותי
37 נח ט־ב ומוראכם
38 פסחים ס״ו כל
39 ז׳ תרומה קל״ה וכל
אות ז
40 צדקה כז
41 שלום יד
42 קהלת ח־א חכמת
43 ברכות ו׳ אגרא
44 תענית ח׳ שמש
45 פ״א ב־ח מרבה
אות ח
46 שבת ט
47 חמץ ב
48 דיבור כד
49 שלום טו
50 תענית ו
51 ישעי׳ נח־יג ודבר
52 ישעי׳ לב־יז והיה
53 משלי יח־יח מדנים
54 סנהדרין צ״ח שאלו
55 טעמי המצוות אין

הש׳

56 מכות כ״ב ארבעים
57 אמונת חכמים ו

קל״ק

אות ב
58 אמונת חכמים ז
אות ג
59 נדר ג
אות ה
60 תענית ז
אות ח
61 שבת ח

פל"ח

62 אמונת חכמים ט־י

בה"נ

63 אמונת חכמים ד־ה־יא

ל"ק תורה נח

אות ב
1 משה רבינו ח
2 צדיק סב
3 וילך לא־טז הנך
4 קהלת א־ט מה
אות ד
5 מקץ מא־מג וירכב
אות ה
6 אכילה יד
7 חידושי תורה ג
8 רפואה ד
9 משפטים כא־יט רק
אות ז
10 שבת יא
11 תשובה כו
12 ז' בראשית ל"ב תלת
אות ח
13 תשובה כז
אות ט
14 שבת יב
אות י
15 לשה"ר ג
16 ישעי' נח־יג דבר
17 תהלים נט־יג חטאת
18 שבת קי"ג דבר
19 שבת ל"א מפני

קל"ק

אות א
20 דעת לה־לו
21 מלבוש ג
22 שבת י
אות ב
23 דעת לז
24 לימוד כד
אות ה
25 גיאות יח

ל"ק תורה נט

אות א
1 אהבה כז
2 היכל הקודש א־ב־ג
3 התבודדות ט
4 לב כד־כה
5 ע"ה יט
6 קליפות יח
7 לך יב־ה ואת
8 יחזקאל ה־ה זאת
9 ישעי' ד־ג והנותר
10 תהלים כט־ט ובהיכלו
11 תהלים צו־ג ספרו
12 ז' יתרו ס"ט כד
אות ב
13 תוכחה יד
אות ה
14 ממון כז־כח
15 לך יב־ב ואברכך
16 כי תצא כד־טו ואליו
17 ברכה לד־ט ויהושע
18 איוב יח־ד טורף
19 ישעי' נו־ה ונתתי
20 משלי כה־כח עיר
21 משלי כב־כג וקבע
22 שבת ל"א מפני
23 ב"ק קי"ט הגוזל

קל"ק

אות א
24 קדושה ג
אות ג
25 שבת יד
26 התבודדות י
אות ד
27 כעס ז
28 שם ב
אות ה
29 כעס ח
אות ו
30 רשעים טז
אות י
31 כי תשא לב־ז לך

ל"ק תורה ס

אות א
1 משה רבינו ט
2 תורה נה
3 ויחי מט־יד יששכר
4 דברי הימים־א יב־לב ומבני
5 עירובין נ"ד ע"כ
6 נדרים ל"ח פסל
7 פ"א ג־כא אם
אות ב
8 ממון ל
9 ע"ה כ
10 חיי שרה כד־א ואברהם
אות ג
11 אהבה כח־כט־לא
12 אריכת ימים ה
13 חן ו
14 ניאוף יא־יג
15 לך יב־יא הנה
16 כי תבוא כח־יב יפתח
17 איוב לב־ח ונשמת
18 ירמי' יד־כב היש
19 משלי י־כז יראת
20 משלי לא־ל שקר
21 משלי ו־כה אל
22 משלי יג־יא הון
23 משלי כ־כז נר
אות ד
24 אהבה ל
25 לך יד־כג ולא
26 ויצא לא־טז כי
27 כי תשא ל־טו העשיר
28 ב"מ מ"ב לעולם
אות ה
29 אהבה לב־לג
30 ממון לא
31 פקידת עקרות ב
32 צדיק סג
33 וירא כא־ז כי
אות ו
34 אכילה טו

35 לב כו
36 סיפורי מעשיות א
37 ע"ה כא
38 פקידת עקרות ג
39 שינה ז־ח־ט
40 כתובות צ"ו כל
אות ז
41 זכרון ט
42 סיפורי מעשיות ב־ג
43 תלמידים א
44 בא יג־ט למען
45 יחזקאל מז־יב ועליהו
46 משלי ג־ג כתבם
47 תהלים מה־ב לשוני
48 שבת ק"ח וכן
49 סנהדרין צ"ט כל
50 ע"ז י"ט שיחתן
אות ח
51 דיבור כה־א
52 שידוכים ט
53 דניאל יב־ב ורבים
54 יחזקאל מז־יב ועליהו
55 ישעי' ל־יב ותבטחו
56 משלי לא־יא בטח
57 תרומות פ"א סתם
58 סנהדרין ק' ועליהו
59 ז' תצוה קפ"ו זכאה
אות ט
60 פורים ד
61 תענית כ"ג אמר
62 זוהר נשא קכ"ח פתח

קל"ק

אות ב
63 אריכת ימים ד
אות יא
64 סיפורי מעשיות ד
65 בטחון ב'א־ב
אות יב
66 בטחון ג־ד־ה־ו־ז־ח
67 לימוד כה
אות יג
68 ניאוף יב־יד
69 תקיעת שופר ו

70 חן ז

פל״ח

אות ח
71 דניאל יב־ב ורבים

ל״ק תורה סא

אות א
1 אמונת חכמים יב־יג
2 כבוד י־יא־יב־יג
3 לימוד כו
4 ליצנות א
5 מוחין י
6 מותרות ב־ג
7 משפט ה
8 עצות ה
9 עירובין כ״א הלועג
10 יבמות ע״ו וע״כ
11 תורה נו
12 חבקוק א־ד כי
13 מלכים־א ג־כח ויראו
14 קהלת יב־יב ולהג
15 שמואל־א כא־ח ושם
אות ב
16 א״י כו־כז
17 מנהיגי הדור ג
18 סמיכה א־ב
19 ב״ב קנ״ח אוירא
20 בהעלותך יא־כו ותנח
21 ברכה לד־ט ויהושע
22 דברי הימים־א כח־יט הכל
אות ג
23 סוד העיבור א־ב־ג־ד
24 כתובות קי״ב והיתה
25 סנהדרין צ״א יקרא
26 ואחנן ד־ו כי
27 יחזקאל יג־ט והיתה
28 תהלים נ־ד יקרא
29 שבת ע״ה כי
אות ד
30 מותרות ה
31 גיטין מ״ה כמאמר
32 עצות ו
33 יחזקאל יד־ב העלו
אות ה
34 אמונת חכמים יד
35 חקירות ב
36 ליצנות ב
37 מחלוקת כג־כד־כה־כו
38 צדיק סד־סה־סו
39 ספרים א־ב־ג־ד
40 עצות ז
41 תורה נז־נט
42 חקת כ־יג מי
43 איוב לא־לה וספר
44 יחזקאל לו־כה וזרקתי
45 יחזקאל לז־כב ולא
46 ישעי׳ נג־יב והוא
47 מלאכי ג־טז אז
48 משלי כ־ה מים
49 קהלת יב־יב עשות
50 תהלים סה־ו פלג
אות ו
51 המתקת הדינים ג־ד
52 מחשבות כג
53 ז׳ תרומה ק״ע כלא
54 שכל יט
55 תורה סא
56 משפטים כד־יב לוחות
57 איוב לא־לה הן
58 תהלים כ־ג ישלח
אות ז
59 מ״ר בראשית פ׳ ס״ח וזה
60 ר״ה א
61 שמואל־א ב־ח כי
אות ח
62 ז׳ נשא קכ״ח חדי
63 משלי יג־ט אור
64 משלי כ־כז נר

קל״ק

אות ד
65 מותרות ד
אות ה
66 תורה נח
אות ז
67 תורה ס
68 ז׳ בשלח ס״ב כי
אות ח
69 ר״ה ב
אות ט
70 שמחה יג

פל״ח

71 צוואה ב־ג־ד־ה־ו־ז־ח־ט־י־יא־יב
אות ח
72 גדולתו ז״ל כד
73 גדולת מורינו מוהרנ״ת ז״ל ב־ג־ד

ל״ק תורה סב

אות א
1 ז׳ ויגש ר״ו ויגש
2 רות ב־יד ויאמר
אות ב
3 אכילה יז
4 אמונה לא
5 אפיקורסים ה
6 לב כז־כח
7 לימוד הפוסקים ג
8 קשיות א
9 שלום טז
10 תאוות ג׳א
11 משלי ב־יט כל
12 משלי כח־ג ומקשה
13 תהלים לז־ג ורעה
14 תהלים קיט־ז אותך
15 פ״א ב־יט ודע
אות ג
16 אמונה לב־לג
17 עכו״ם טז
18 צפני׳ ג־ט לקרוא
אות ד
19 אמונה לד
20 ישעי׳ ב־כ ביום
21 צפני׳ ג־ט אז
אות ה
22 אמונה לה־לו
23 דיבור כה־כו
24 צדיק סז
25 קליפות יט־כ־כא
26 תענית ח־ט
27 לך יב־י ויהי
28 קהלת ח־ט עת
29 תהלים סט־ד ניחר
30 תהלים קז־יז מדרך
31 ז׳ משפטים צ״ה עולימתא
32 חשובה כח
33 מכילתא יתרו כל
אות ו
34 אמונה לז־לח
35 טבע ח־ט
36 מו״מ באמונה יא
37 צדיק סח
38 רפואה ו
39 ויגש מד־יח ויגש
40 בשלח יג־יח ויסב
41 כי תשא לב־א אשר

הש׳

42 שלום יז
43 הושע י־ב חלק
44 ב״ר בראשית ל״ט וע״כ

קל״ק

אות א
45 אכילה טז
אות ב
46 ואתחנן ו־ה ואהבת
47 ברכות נ״ד ואהבת
אות ד
48 ישעי׳ ו־ג מלא
49 מחלוקת כז
50 תפילה עג
51 אפיקורסים ד
אות ט
52 איכה ג־כג חדשים
אות יא
53 ע״ה כב

השמטות

54 הושע ד־יז חבור

ל"ק תורה סג

1 ברית מג
2 דיבור כז
3 חקירות ג
4 לשה"ר ד
5 צדיק סט־ע־עא־עב־עג
6 ירמי' ד־כב חכמים
7 ישעי' ו־ב שרפים
8 ישעי' נז־יט שלום
9 קהלת י־כ ובעל
10 נדרים כ' מגלה
11 ז' משפטים צ"ה וזה
12 ת"ז י"א בראשית

קל"ק

13 ישעי' ו־ב שרפים
14 יתרו כ־יא כי

ל"ק תורה סד

אות א
1 בריאה ה
2 השי"ת אות ה
3 חלל הפנוי א־ב־ג
אות ב
4 אמונה לט־מ
5 אפיקורסים ו־ז
6 חלל הפנוי ד־ה־ו
7 שמות ג־יח וע"כ
8 משלי ב־יט כל
9 פ"א ב־יט ודע
10 ז' פנחס רכ"ה כי
אות ג
11 אפיקורסים ח
12 חלל הפנוי ז־ח
13 צדיק עד
14 שמות ד־י כבד
15 תהלים לג־ו בדבר
16 מנחות כ"ט וכמו
אות ד
17 בריאה ו
18 צדיק עז
19 צדיקים מחלוקת שביניהם ב
20 רחמנות ד
21 ישעי' נא־טז ולאמר
22 פ"א א־יז כל
23 הק' הז' ולאמר
אות ה
24 אמונה מא
25 אפיקורסים ט־י
26 חלל הפנוי ט־ט'א
27 נגינה ב
28 צדיק עו־עח
29 בשלח טו־א אז
30 תהלים מז־ח זמרו
31 חגיגה ט"ו אחר
32 סנהדרין צ"א אז
אות ו
33 בא י־א ויאמר
34 בא י־ד ויבא

קל"ק

אות א
35 חקירות ד
אות ב
36 צדיק עה

ל"ק תורה סה

אות א
1 בעל השדה א־ב־ג
2 תפילה עד
אות ב
3 בעל השדה ד
4 דיבור כח
5 תפילה עו
6 בלק כג־יד שדה
7 מועד קטן ה' שדה
אות ג
8 דעת לח
9 טוב ורע ו
10 עינים ה
11 צרות ב־ג
12 תכלית ד
13 זכרי' יד־ט ביום
14 פסחים נ' ביום
אות ד
15 ביטול להש"י ד־ה
16 חידושי תורה ד
17 נפש ח
18 צרות ד
19 שכל כ
20 שמחה יד
21 ישעי' נה־א הוי
22 משלי יט־ב גם
23 רות ב־ח וזה
24 תהלים צד־יב אשרי
25 ברכות ה' נאמר
26 שבת פ"ח בשעה
27 שבת ק"ד מנצפך
28 תענית ל"א עתיד

קל"ק

אות א
29 תפילה עז
30 נשמה ט
31 צדיק עט
אות ב
32 תכלית ג
33 תפילה עה
אות ד
34 ביטול להש"י ג
אות ו
35 חידושי תורה ה

פל"ח

36 בעל השדה ה
37 צוואה יג
39 סוטה ז' בשעה

בה"ל

40 בעל השדה ו

ל"ק תורה סו

אות א
1 ז' נח נ"ט אלה
2 צדיק הסתלקות א־ב־ג־ד
3 צדיק ותלמידיו טו־טז־יז
4 תפילה עח
5 נח ו־ט אלה
6 מלכים־ב ב־י ויהי
אות ג
7 אמת כ־כא
8 כבוד יד
9 עוה"ז כא־כב
10 תפילה עט־פ
11 ואתחנן ז־י ומשלם
12 ישעי' נח־יג ודבר
13 משלי יב־יט שפת
14 צפני' ג־ט כי
15 תהלים קמו־ב אהללה
16 תהלים קמו־ה אשרי
17 ברכות ו' כיון
18 שבת קי"ג ודבר
19 ביצה ל"ב הנצרך
20 ז' תשא קפ"ח שפת
אות ד
21 דיבור כט
22 מחשבות כד
23 מניעות ד
24 עבירות ט
25 צדיק נסיעה ז
26 כי תבוא כו־ה וירד
27 משלי ט־יז ולחם
28 ברכות ו' חשב
29 ברכות י"ח וזה
30 ביצה ל"ב כיון
31 ז' האזינו רצ"ד רחושי
32 הגדה של פסח וירד

קל"ק

אות ד
33 מצוות ח
34 תשובה כט
אות ז
35 רשעים יז
36 אמת כב
אות ט
37 רצון ד
38 שה"ש א־יא נקודות

אות י
39 מניעות ג
אות יד
40 משיח ח
41 כעס ט
אות טו
42 שבת טו

פל״ח

43 כעס ט־א
אות ב
44 עבירות י
45 תשובה ל
46 פ״א ג־א הסתכל

ל״ק תורה סז

אות א
1 כבוד טז
2 נפש ט
3 ישעי׳ נח־ח כבוד
אות ב
4 כבוד יז
5 וילך לא־ז והסתרתי
6 יחזקאל מא־כב וידבר
אות ג
7 ישעי׳ נו־יא והכלבים
8 משלי יג־כה צדיק
9 משלי יט־כג ושבע
אות ד
10 אכילה יט
11 ממשלת עכו״ם ג
12 צדקה כח
אות ו
13 צדיק מתנגדיו ח
אות ז
14 איוב כט־יט כבודי
אות ח
15 אהבה לד
16 לב כט
17 נפש יא־יב
18 פנחס כח־כו וביום
19 ישעי׳ כט־יג בשפתיו
20 משלי כה־כה מים
21 משלי טו־ל שמועה
22 תהלים ו־ג כי
23 תהלים כה־א אליך
24 תהלים לה־י כל
25 ברכות ח׳ הזהרו

קל״ק

אות א
26 כבוד טו
27 חפילה פא
אות ג
28 אכילה יח
29 כבוד יח
אות ד
30 כבוד יט
אות ה
31 צדקה כט
אות ח
32 כבוד כ
33 נפש י
אות ט
34 חפילה פב
אות יא
35 צדיק פ
אות יב
36 צדיק פא

ל״ק תורה סח

1 כעס י
2 ממון לב־לג־לד־לה
3 נפש יג
4 משלי יד־כ ואוהבי
5 קהלת יא־י והסר
6 עירובין פ״ו רבי

ל״ק תורה סט

1 גזילה ב־ג־ד־ה־ו־ז־ח
2 דעת לט
3 ירושה א־ב
4 מחלוקת כז־א
5 מחשבות כה־כה׳א
6 ממון לו־לז־לח־לט־מ
7 נפש יד
8 קידושין ב־ג
9 שלום יח
10 ויצא לא־טז כי
11 איוב כא־ז עתקו
12 איוב לט־טז הקשיח
13 ישעי׳ א־יז למדו
14 אסתר ה־יא ויספר
15 מלאכי ב־טו ובאשת
16 מלאכי ג־ג וישב
17 קהלת י־ב לב
18 שמואל־א ב־ט רגלי
19 תהלים סט־ה רבו
20 פסחים קי״ט ואת
21 ביצה כ״ט גזל
22 יבמות ס״ב השרוי
23 גיטין ז׳ אם
24 קידושין ע״א וישב
25 קידושין ע׳ וזה
26 קידושין ע׳ הנושא
27 ב״ק קי״ט גוזל
28 ב״ק ק״ג וזה
29 ב״מ נ״ט אוקירו
30 ב״מ מ״ג וע״כ
31 סנהדרין פ״א היורד
32 ז׳ וירא קי״ב רגלי

קל״ק

אות י
33 צדיק פב
אות יא
34 צדיק פג

ל״ק תורה ע

1 גיאות יט
2 כבוד כא
3 משכן ב
4 עניוות יב
5 צדיק פד־פה־פו־פז־פח
6 צדקה ל
7 וירא יח־כז ואנכי
8 פקודי מ־יח ויקם
9 פקודי מ־לה וכבוד
10 שמיני ט־א ויהי
11 בחוקותי כו־יא ונתתי
12 ואתחנן ז־ז לא
13 איוב כח־ו ועפרות
14 הושע י־יב זרעו
15 ישעי׳ נז־טו אשכון
16 משלי י־כה וצדיק
17 שה״ש א־ד משכני
18 ר״ה ב׳ ר״ח
19 מגילה ל״א כל
20 ב״ק ט״ז וזה
21 חולין פ״ט לא
22 סידור וזה

ל״ק תורה עא

א מנהיגי הדור א
ב צדיק פט
ג צרות ה־ו
ד ישעי׳ נג־ד ובחבורתו

ל״ק תורה עב

א דינים יב
ב דעת מ
ג התחזקות ח
ד יצה״ר ט־י־יא־יב־יג־יג׳א
ה ניאוף טו־טז
ו צדיק צ
ז תשובה לא
ח יתרו יט־כא רד
ט דברי הימים־א כב־ח לא
י מלכים־א ה־יא ויחכם
יא תהלים נא־ב בבא
יב תהלים סג־ב צמאה
יג תהלים קט־כב ולבי
יד תהלים קלה־ה כי
טו סוכה נ״ב כל
טז סוטה ג׳ אין
יז ז׳ קדושים פ״ד רשב״י

קל״ק

אות ו
יח מחשבות כו
אות ז
יט עצבות ז

כ תפילה פג

ל"ק תורה עג

א תורה סב
ב נשא ו־כז ואני
ג פנחס כח־כד אשה
ד ישעי' מג־ב כי
ה חולין ס' כי

קל"ק

ו תפילה פד

ל"ק תורה עד

א דינים יג־יד־טו
ב צדקה לא
ג צרות ז
ד תורה סג־סד־סה־סו־סז־סח
ה תפילה פה־פו
ו תשובה לב
ז בראשית א־ד וירא
ח תולדות כה־יט אברהם
ט תולדות כה־יט וזה
י תולדות כה־יט ואלה
יא משלי ו־כג ותורה
יב תהלים יט־ח תורת
יג תהלים כ־ז בגבורות
יד תהלים נז־יב רומה
טו תהלים קיז־ב כי
טז ברכות ח' וירא
יז תענית ח' כל
יח ז' קדושים פ"ה אית

ל"ק תורה עה

א דיבור ל
ב השתוקקות ד
ג מחלוקת כח־כט־ל
ד שלום יט
ה תורה סט
ו תפילה פז
ז ישעי' סג־ג ויז
ח תהלים לג־ו בדבר
ט תהלים סז־ח יברכנו
י ב"ב י' גוף

קל"ק

אות ב
יא משיח ט

ל"ק תורה עו

א בטחון ט
ב מוחין יא
ג ע"ה כג
ד צדיק צא
ה תשובה לג
ו ירא כב־א ויהי
ז עקב ח־ג ויענך
ח נצבים ל־ו ומל
ט תהלים מב־ג צמאה
י תהלים קמה־טו עיני
יא יומא פ"ו שובו
יב יומא ע"ד ויענך
יג ת"ז ע' מסטרא

ל"ק תורה עז

א תורה ע
ב תפילה פח
ג זכרי' יד־ט והיה

ל"ק תורה עח

א דיבור לא־לב
ב מדות ב
ג תורה עא
ד בראשית א־ב ורוח
ה אחרי מות טז־טז השוכן
ו הושע יד־ג קחו
ז יחזקאל לו־כו ורוח
ח ירמי' לא־יט כי
ט ישעי' מ־ה ונגלה
י שה"ש ה־ו נפשי
יא שמואל־א ב־י ויתן
יב תהלים מז־ג כי
יג תהלים נח־ב האמנם
יד ברכות י"ח רשעים
טו ת"ז י"ג אלמלא

ל"ק תורה עט

א מט"ט ב־ג־ד
ב ממון מא
ג משה רבינו י
ד ע"ה כד
ה ענייות יג־יד־טו־טז
ו צדיק צב
ז שבת טז
ח תשובה לד־לה
ט בשלח טז־כט שבו
י בהעלותך יב־ג והאיש
יא נצבים ל־ב ושבת
יב יחזקאל א־יד והחיות
יג תהלים לז־ג בטח
יד סנהדרין פ"א כל
טו ז' בראשית כ"ה משיח
טז ת"ז ע' שבת
יז ב"ר בראשית כ"ב כשפגע

ל"ק תורה פ

א דיבור לג
ב חידושי תורה ל
ג יוסף הצדיק ה
ד מסירת נפש ב־ג־ד
ה שלום כא
ו תורה עב
ז תפילה פט
ח איוב כה־ב עושה
ט עוקצין ג' לא
י ז' ויקרא י"ב עושה

ל"ק תורה פא

א ארץ ישראל כח
ב צדיק צג־צד
ג תורה עג
ד שלח יג־יז עלו
ה מגילה ט' תלמי

ל"ק תורה פב

א חרפות ד
ב קליפת נוגה ג

קל"ק

ג וישלח לד־יד לא
ד שבת פ"ח הנעלבים

ל"ק תורה פג

א ברית מד
ב צדקה לב
ג תיקון הכללי ג
ד משלי כא־יד מתן
ה סוטה י"ז איש

ל"ק תורה פד

א מחשבות כז
ב ממון מב
ג תורה עד
ד חיי שרה כד־א ואברהם
ה מגילה כ"ח במה

קל"ק

ו ז' נשא קכ"ג לא

ל"ק תורה פה

א מוחין יב
ב מלכות דק' כב

ל"ק תורה פו

א אמת כג
ב צדקה לג
ג רגלין ד
ד שבת יז
ה ישעי' נח־יג אם
ו תהלים פה־יד צדק
ז ברכות ו' הני
ח סידור וזה

ל"ק תורה פז

א אהבה לד
ב אמונה מב
ג דינים טז
ד מיכה ז־כ תתן
ה תהלים ט־ט והוא
ו ז' בלק קצ"ח והיה

ל"ק תורה פח

א צדיק צה־צו

ב צדיקים מחלוקת ג
ג תהלים קמז־ח המכסה
ד פ״א ה־כ מחלוקת

ל״ק תורה פט

א תהלים ח־ו ותחסרהו

קל״ק

ב שמחה טו

ל״ק תורה צ

א שכינה ז
ב שמחה טז
ג תהלים קד־לד אנכי

ל״ק תורה צא

א אמונה מג
ב ידים ד
ג בשלח יז־יב ויהי
ד תהלים קיט־פו כל
ה כתבי האריז״ל מובא

ל״ק תורה צב

א דינים יז
ב צדיק צז
ג חקת יט־יד זאת
ד מלכים־ב ד־לה וילך
ה ת״ז י״ג אלמלא
ו ב״ר בראשית פ״ד ביקש

ל״ק תורה צג

א מו״מ באמונה יב
ב תפילה צ
ג ואתחנן ו־ה ואהבת
ד יומא פ״ו ואהבת
ה ת״ז כ״א ועשה

ל״ק תורה צד

א ניצוצות הק׳ ב
ב תצוה כח־לו ועשית
ג ישעי׳ מג־ז לכבודי
ד תהלים צח־ג זכר
ה סנהדרין ל״ז חייב

ל״ק תורה צה

א מנהיגי הדור ה
ב יומא כ״ב אין
ג כתבי האריז״ל וזה

ל״ק תורה צו

א מחלוקת לא
ב מחשבות כח
ג ניצוצות הק׳ ג
ד תפילה צא
ה תהלים לז־יב זומם

ל״ק תורה צז

א תפילה צב־צג
ב מקץ מא־נא מנשה
ג תהלים ס־ט לי
ד תהלים פג־ב אלקים

ל״ק תורה צח

א צדיק צח
ב תהלים לד־טז עיני
ג ברכות נ״ח נתן

ל״ק תורה צט

א תפילה צד
ב ואתחנן ג־כג ואתחנן
ג ברכות ל״ד אמרו

ל״ק תורה ק

א צדיק צט
ב תענית ד׳ האי

ל״ק תורה קא

א עבירות יא
ב ע׳ פנים א־ב
ג עכו״ם יז
ד שכל כא
ה תורה עה־עו
ו בראשית א־א בראשית
ז חקת יט־יד זאת
ח האזינו לב־ח יצב
ט ברכה לג־ב הופיע
י יחזקאל לב־כז ותהי
יא ישעי׳ כו־ד בטחו
יב תהלים כז־ב בקרוב
יג תהלים קו־לה ויתערבו
יד ברכות ס״ג זאת
טו יומא ע״ב וזאת
טז יבמות ס״א אדם
יז פ״א ג־ו כל
יח ב״ר בראשית א׳ בראשית
יט ספרי ברכה הופיע

ל״ק תורה קב

א אהבה לה
ב מלכות דק׳ כג
ג קליפות כב
ד תפילה צה
ה מקץ מא־מ אתה
ו ברכות ו׳ כל
ז סנהדרין ל״ז חייב
ח פ״א ו־יא כל

ל״ק תורה קג

א מטות לב־ז ולמה
ב ב״ב ח׳ ומצדיקי
ג סנהדרין צ״א כל

ל״ק תורה קד

א מטות לב־יד תרבות
ב מדרש הש׳ איתא

ל״ק תורה קה

א דעת מא
ב רחמנות ה
ג תאוות ד
ד תורה עז־עח
ה תשובה לו
ו בשלח טו־ב עוז
ז בהעלותך יב־יג אל
ח נצבים ל־ג ושב
ט ברכות ז׳ מנין
י ז׳ נשא קל״ז אית

ל״ק תורה קו

א דעת מב
ב מוחין יג
ג ברכות ל״ג גדולה
ד נדרים מ״א אין

ל״ק תורה קז

א גיאות כ
ב כי תצא כא־י כי

ל״ק תורה קח

א אמונה מד
ב אנחה ו
ג תפילה צו
ד יחזקאל כ־לב העולה
ה תהלים נא־יט זבחי
ו קידושין מ׳ אין
ז ב״ר ויקרא ז׳ העולה

ל״ק תורה קט

א אנחה ז־ח־ט
ב קהלת ח־יד יש
ג תהלים קד־כט תוסף

ל״ק תורה קי

א זכרון י
ב תורה עט
ג יהושע א־ח לא
ד תהלים מא־ב אשרי
ה ב״מ פ״ט וזה

ל״ק תורה קיא

א כי תשא ל־יב ראש

ל״ק תורה קיב

א אמת ד
ב חשך א
ג עבירות יב
ד תפילה כא
ה תשובה לז
ו בראשית ו־טז ופתח
ז שלח יג־ב למטה
ח תהלים קיט־קל פתח
ט מנחות כ״ט מפני

ל"ק תורה קיג

א דיבור לד
ב שמואל־ב יב־ה חי
ג פ"א ג־כ ונפרעין
ד הבעש"ט א

ל"ק תורה קיד

א תהלים לז־לב צופה

ל"ק תורה קטו

א מניעות ה־ו
ב יתרו כ־כא ויעמוד
ג ירושלמי תענית פ"א אם

ל"ק תורה קטז

א צדקה לד
ב ברכות ל"ג כל
ג שבת קנ"א כל
ד סוטה ג' אין

ל"ק תורה קיז

א אליהו הנביא א־ב
ב שבת יח־יט־כ־כא
ג עדיות ח' אין
ד ירושלמי ברכות פ"ה אם
ה ז' חשא קפ"ח דשאל
ו הגה"ק משיפוטיבקע ז"ל

ל"ק תורה קיח

א לימוד כז
ב צדיק קי
ג ישעי' נג־ה והוא
ד ז' חצא ר"פ והוא

ל"ק תורה קיט

א רחמנות ו
ב שבת כב
ג ראה יג־יח ונתן
ד שבת י"ב הנכנס
ה ז' בשלח ס"ג שטו

ל"ק תורה קכ

א ספרים ה
ב צדיק קא
ג בשלח יז־יד ויאמר
ד ב"ר דברים ג' שמע

ל"ק תורה קכא

א לימוד כח
ב תהלים מ־ח אז

ל"ק תורה קכב

א נצחון א
ב שמואל־א טו־כט וגם

ל"ק תורה קכג

א ע"ה כה
ב צדיק קב
ג האזינו לב־ו עם

ל"ק תורה קכד

א התבודדות יא
ב תהלים ד־א למנצח
ג פסחים קי"ט למנצח

ל"ק תורה קכה

א שבת כג־כד
ב בשלח טז־כה ויאמר
ג שבת קי"ז ויאמר

ל"ק תורה קכו

א צדיק קג
ב ז' בראשית פ"ג בזוהר

ל"ק תורה קכז

א בגדים ה

ל"ק תורה קכח

א אהבה לו
ב ניאוף יז
ג עינים ו
ד יומא ס"ט לענין

ל"ק תורה קכט

א אמונת חכמים טו
ב א"י כט
ג דעת מג
ד נשמה י
ה רצון ה
ו שלח יג־לב ארץ
ז תהלים לז־ג שכן
ח כתובות קי"א כל

ל"ק תורה קל

א ניאוף יח
ב בהעלותך יב־א וזה
ג סוכה נ"ב כל
ד סוטה ד' כל
ה סנהדרין י"ט תקפו

ל"ק תורה קלא

א כבוד כב
ב תצוה כט־מג ונקדש
ג זבחים קט"ו ונקדש

ל"ק תורה קלב

א צדיק קג
ב ז' כי תצא ר"פ מעין

ל"ק תורה קלג

א ממון מג
ב צדיק קד
ג תורה פ
ד משלי ד־יח ואורח
ה הבעש"ט ז"ל ב

ל"ק תורה קלד

א ניאוף יט
ב תורה פא
ג סוכה נ"ב כל

ל"ק תורה קלה

א גיאות כא
ב משה רבינו יא
ג צדיק קה־קו
ד שלש רגלים ו־ז
ה ת"ח ו
ו אמור כג־לז אלה
ז כי תצא כה־יח ויזנב
ח איוב כט־ח ראוני
ט שמואל־ב א־כו נפלאתה
י תהלים עה־ג כי
יא ר"ה כ"ד אלה
יב יומא פ"ו גדולה
יג סוכה כ"ז ובזה

ל"ק תורה קלו

א מחלוקת לב
ב פ"א א־ו הוי

ל"ק תורה קלז

א תהלים כז־ח לך
ב תהלים קיט־נז חלק

ל"ק תורה קלח

א לב ל

ל"ק תורה קמ

א צדיק קז
ב איוב לז־ז וביד

ל"ק תורה קמא

א בריח מה
ב לב לא
ג תשובה לח
ד נצבים ל־ו ומל

ל"ק תורה קמב

א אברהם אבינו ז
ב לב לב
ג לימוד כט
ד מלאכי ג־טז אז
ה ברכות ו' ולחושבי

ל"ק תורה קמג

א עצות ח
ב משלי יט־ג אולת

ל"ק תורה קמד

א אכילה כ
ב צדיק קח
ג פסחים ס"ח חציו

ד מ״ר קהלת א׳ אין

ל״ק תורה קמה

א מחלוקת לג
ב ירושלמי שקלים פ״ב כמו

ל״ק תורה קמו

א תאוות ה
ב תורה פב
ג תהלים יט־ח עדות

ל״ק תורה קמז

א עזות יב־יג־יד
ב ענוה יז
ג תורה פג
ד תהלים סת־לה תנו
ה תהלים קה־ח דבר
ו ביצה כ״ה מפני
ז תגיגה י״ד דבר
ח סוטה מ״ט אמר

ל״ק תורה קמח

א אהבה לז
ב ירושלמי שבת פ״א מה

ל״ק תורה קמט

א דעת מד
ב תיקון חצות ג
ג תהלים קיט־סב חצות

ל״ק תורה קנ

א סוטה ל״ו דמות

ל״ק תורה קנא

א בנים ח
ב ר״ח ג
ג פנחס כח־יא ובראשי

ל״ק תורה קנב

א נשמה יא
ב צדיק קט

ל״ק תורה קנג

א ממון מד־מה
ב עזות טו
ג צדיק קי
ד ואתחנן ה־ד פנים
ה נדרים כ׳ כל

ל״ק תורה קנד

א אהבה לח
ב לב לג
ג משלי ב־ה אז
ד שבת ע״ז ה׳

ל״ק תורה קנה

א צדיק קיא
ב עצבות ח
ג סבלנות ב
ד אמונה מה־מו
ה א״י ל־לא
ו כעס יא
ז ע״ה כו
ח תפילה צו
ט שמות ה־כג והצל
י כי תשא לד־ח וימהר
יא תהלים לז־ג שכן
יב שבת ל״א אמונה
יג שבת ק״ה כל
יד כתובות ק״י כל
טו סנהדרין קי״א וימהר
טז ספרי ראה כל
יז סידור וזה

ל״ק תורה קנו

א התבודדות יב
ב ע״ה כז
ג מטות לא־כג כל
ד דניאל יב־ג ומצדיקי
ה תהלים כז־ח לך
ו תהלים נא־יב לב

ל״ק תורה קנז

א צדיק קיב
ב פ״א ד־ז כל

ל״ק תורה קנח

א ע״ה כח

ל״ק תורה קנט

א לימוד ל־לא
ב שכינה ח־ט
ג תורה פד־פה
ד משלי ג־טז אורך
ה קידושין ל״ט אורך

ל״ק תורה קס

א דיבור לה
ב דפק א
ג שה״ש ה־ב קול

ל״ק תורה קסא

א מחלוקת לד
ב שופטים כ־יט כי
ג תהלים פח־יח סבוני

ל״ק תורה קסב

א ממון מו
ב ענוה יח
ג תורה פו
ד ב״ב כ״ה הרוצה
ה הרה״ק המגיד ממעזריטש ז״ל

ל״ק תורה קסג

א אכילה כא
ב דיבור לו
ג תהלים קז־יח כל

ל״ק תורה קסד

א צדיק קיג
ב תורה פז
ג יומא ע״ב זכה

ל״ק תורה קסה

א צרות ח
ב קדושים יט־יח ואהבת

ל״ק תורה קסו

א אלישע הנביא ב
ב צדיק קיד
ג ז׳ בשלח מ״ד כשהעולם

ל״ק תורה קסז

א צדיק קטו
ב שבת כה

ל״ק תורה קסח

א ענוה יט
ב משלי טז־יח לפני

ל״ק תורה קסט

א ברית מו
ב דינים יח־יט
ג התבודדות יג
ד עצבות ט־י
ה שמחה יז
ו עקב ז־יב והיה
ז עקב ז־יב ושמר

ל״ק תורה קע

א נפש טו
ב צרות ט
ג תהלים ג־ב ה׳
ד ז׳ שלח קס״ח אעא

ל״ק תורה קעא

א ע״ה כט
ב דעת מה
ג דניאל יב־ב ורבים
ד הושע יד־י צדיקים

ל״ק תורה קעב

א בנים ט
ב חסרון ד
ג כבוד כג
ד ממון מז
ה צדיק קטז
ו רפואה ז
ז נצבים ל־טו ראה
ח ישעי׳ ו־ג מלא
ט משלי ג־לה כבוד

ל"ק תורה קעג

א אמונה מז־מח
ב דיבור לז
ג צדיק קיז
ד שה"ש ה־ו נפשי
ה שבת ק"ה אנכי

ל"ק תורה קעד

א דינים כ
ב רפואה ח
ג בהעלותך יב־יג אל
ד ז' נח ס"ט נח

ל"ק תורה קעה

א בכי' ג
ב שמחה יח
ג תשובה לט
ד תהלים סט־יז בשמך

ל"ק תורה קעו

א לב לד
ב צדיק קיח

ל"ק תורה קעז

א צדיק קיט
ב רצון ו־ז־ח
ג שלח יד־כ ויאמר
ד משלי טז־יד ואיש
ה תהלים כג־ה דשנת
ו תהלים קמה־יט רצון
ז סידור בעלמא

ל"ק תורה קעח

א דיבור לח־א־לח
ב ווידוי דברים ג
ג נפש טז
ד שמחה יט־כ
ה הושע יד־ג קחו
ו תהלים יט־ט פקודי

ל"ק תורה קעט

א מחלוקת לה
ב תענית י־יא
ג אחרי מות טז־כט תענו
ד תהלים צ־טו שמחנו
ה תהלים קלט־טז גלמו
ו ר"ה י"ח צום
ז פ"א ב־ד בטל
ח ז' אחרי ס"ח תענו

ל"ק תורה קפ

א פדיון ב

ל"ק תורה קפא

א כבוד כד
ב מחלוקת לו
ג ניאוף כ
ד צדיק קכ
ה ויחי מט־ו בקהלם
ו תהלים קו־טז ויקנאו
ז מדרש תנחומא נצבים אתם

ל"ק תורה קפב

א התבודדות יד
ב ספירת העומר ב־ג

ל"ק תורה קפג

א צדיק קכא
ב סנהדרין ל' סנהדרין

ל"ק תורה קפד

א אהבה לט

ל"ק תורה קפה

א אהבה מ
ב השפעה א
ג השתוקקות ה
ד מניעות ז
ה צדיק קכב
ו בראשית ב־ו ואד
ז שמואל־א טז־ז אדם
ח תהלים פד־ח ילכו
ט ז' ויקרא ד' כד

ל"ק תורה קפו

א אמונת חכמים טז
ב מופתים ב
ג צדיק קכג
ד דניאל יב־ד סתום

ל"ק תורה קפז

א ארץ ישראל לב
ב השי"ת אות ו
ג חסד ד
ד תשובה מ
ה שלח יג־לב ארץ
ו איוב כ־כז יגלו
ז תהלים סב־יג ולך

ל"ק תורה קפח

א צדיק קכד
ב ב"מ כ"ז עד
ג נדה ל' כיוצ

ל"ק תורה קפט

א נחש ב
ב ישעי' סה־כה ונחש

ל"ק תורה קץ

א צדיק קכה
ב יתרו יט־יח ויענו
ג שבת פ"ז משה
ד שבועות ל"ט הוי

ל"ק תורה קצא

א גדולת הבורא ג
ב גן עדן ד
ג לב לה
ד עוה"ז כג
ה צדיק קכו
ו משלי כה־ג שמים
ז שבת י"א אם

ל"ק תורה קצב

א אמת כד
ב זכרון יא־יב
ג חידושי תורה ז
ד ספרים ו
ה צדיק קכז־קכח
ו צדיק הסתלקות ה
ז ישעי' ל־כ והיו
ח שה"ש א־ה שחורה
ט ברכות נ"ח דיו
י פ"א ד־כה הלומד
יא ירושלמי שקלים פ"ב צריך
יב ירושלמי פ"ו אש

ל"ק תורה קצג

א מחשבות כט
ב ממון מח
ג מסירת נפש ה
ד קריאת שמע ג
ה ברכות ס"א וזה

ל"ק תורה קצד

א כבוד כה

ל"ק תורה קצה

א צרות י
ב תהלים ד־ב בצר

ל"ק תורה קצו

א תפילה צח
ב פ"א ב־יח וכשאתה

ל"ק תורה קצז

א לשה"ר ה
ב משה רבינו יב
ג ענוה כ
ד בהעלותך יב־א ותדבר
ה שלח יג־טז ויקרא
ו גיטין נ"ו בעובדא

ל"ק תורה קצח

א תפילה צט
ב בשלח יד־טו מה

ל"ק תורה קצט

א המתקת הדינים ה
ב תורה פח
ג אלמן ח"ו א
ד תהלים קיט־קג מה

ל"ק תורה ר

א צדיק קכט
ב גלגול ג
ג פ"א ד־יא כל

ל"ק תורה רא

א חמץ ג
ב סגולה ג־ד
ג צדקה לה
ד שלש רגלים ח
ה איכה ב־ז קול
ו משלי י־ב צדקה
ז תהלים קיב־ט פור

ל"ק תורה רב

א כבוד כו
ב שכל כב

ל"ק תורה רג

א שכינה י
ב אסתר ב־יא מרדכי

ל"ק תורה רד

א צדקה לו
ב ת"ח ז
ג סוטה כ"א ואין

ל"ק תורה רה

א תיקון הכללי ג־ד־ה
ב תהלים לב־א לדוד
ג פסחים קי"ז עשרה

ל"ק תורה רו

א השי"ת אות ז
ב תורה פט
ג תשובה מא־מב
ד משלי א־כא בראש
ה תהלים קיט־קעו חעיתי

ל"ק תורה רז

א דיבור לט
ב זכרון יג
ג לשה"ר ו
ד צדיק קל־קלא־קלב
ה תורה צ
ו תהלים קמה־יא וגבורתך
ז מכות כ"ב כמה
ח ז' ויצא קנ"ג שכינתא
ט הבעש"ט ג

ל"ק תורה רח

א צדיק קלג־קלד
ב תהלים לז־לב צופה

ל"ק תורה רט

א הכנסת אורחים ב
ב תפילה ק
ג ברכות כ"ו תפילות
ד ברכות ס"ג גנבא

ל"ק תורה רי

א מו"מ באמונה יג
ב פסחים קי"ח קשין

ל"ק תורה ריא

א ר"ה ג
ב בשלח יג־יט ויקח

ל"ק תורה ריב

א דיבור מ
ב מחאת כפיים ו
ג צדיק קלה
ד ת"ז י"ח פה

ל"ק תורה ריג

א חיים ב
ב תהלים לב־ז אחה

ל"ק תורה ריד

א חיים ג
ב לימוד לב

ל"ק תורה רטו

א גרים י
ב המחה"ד ו־ז
ג משה רבינו יג
ד פדיון ג
ה צדיק קלו־קלז
ו יתרו יח־א וישמע
ז מ"ר בראשית ע' ר' אליעזר
ח ספרי ראה כל

ל"ק תורה רטז

א אפיקורסים יא
ב טבע י
ג תפילה קא

ל"ק תורה ריז

א ר"ח ד
ב שלש רגלים ט
ג מלאכי ג־כב זכרו
ד עירובין נ"ד אלמלא

ל"ק תורה ריח

א נסיעה ד
ב צדיק קלח

ל"ק תורה ריט

א ביהמ"ק א
ב ענוה כא
ג יתרו יט־ו ואתם
ד עקב י־יב מה
ה איכה ב־יז בצע
ו ירמי' כג־כד אם
ז תהלים צג־א ה'

ל"ק תורה רכ

א צרות יא
ב ת"ח ח

ל"ק תורה רכא

א השי"ת אות ח
ב מעשר א
ג שונאים א
ד בהעלותך יא־כב הצאן
ה ישעי' נא־טז ובצל
ו מלאכי ג־ט הביאו
ז קהלת ג־טו והאלקים
ח תהלים טז־ח שויתי
ט שבת ל"ב הביאו
י ב"ר ויקרא כ"ז כי

ל"ק תורה רכב

א התחזקות ט
ב ע"ה ל
ג שמחה כא

ל"ק תורה רכג

א צדיק קלט
ב נשא ו־כג כה
ג ז' וירא ק"ה זימנין

ל"ק תורה רכד

א צדיק קמ

ל"ק תורה רכה

א בטחון י־יא
ב דיבור מא
ג צדקה לו־לז
ד קהלת יב־ד ויקום
ה תהלים לז־ג בטח
ו תהלים סט־ד ניחר
ז תהלים קמה־טו עיני
ח שבת קנ"ב ויקום
ט ר"ה ו' בפיך
י הק' הז' י"ג נעשה
יא ת"ז י"ג אלמלא
יב הבעש"ט ז"ל ד

ל"ק תורה רכו

א נגינה יג
ב רשעים יח
ג שבת כו
ד ברכות מ"ג פסיעה

ל"ק תורה רכז

א גלגול ד
ב תהלים קכט־ו יהיו

ל"ק תורה רכח

א גרים א
ב מחלוקת לז
ג נשמה יב

ד וישב לז־א וישב
ה ישעי' נד־טו מי
ו יבמות כ"ד אין
ז ב"ר בראשית פ"ד וישב

ל"ק תורה רכט

א בנים י
ב ב"ר בראשית צ"א שאול

ל"ק תורה רל

א עינים ז
ב צדיק קמא
ג ישעי' ל־כ והיו
ד קהלת ח־א חכמת

ל"ק תורה רלא

א רפואה ט
ב תפילה קב
ג סידור בשעה

ל"ק תורה רלב

א תפילה קג
ב סידור בשעה

ל"ק תורה רלג

א הקב"ה אות ה
ב מחשבות ל־ל׳א

ל"ק תורה רלד

א סיפורי מעשיות ה־ו־ז
ב מחשבות לא־לב
ג א"י לג
ד טבע יא
ה מוחין יד
ו וישב לז־ז והנה
ז כי חבוא כו־טו השקיפה
ח דניאל ב־כא מהעדה
ט תהלים טז־ח שויתי
י מנחות כ"ט שחוק
יא ב"ר בראשית ב׳ להבדיל

ל"ק תורה רלה

א בושה יב
ב שלש רגלים י
ג פסחים קי"ח המבזה

ל"ק תורה רלו

א כבוד כז

ל"ק תורה רלז

א נגינה יד
ב ויצא כט־לד הפעם

ל"ק תורה רלח

א מחלוקת לח

ל"ק תורה רלט

א דיבור מב־מג־מד
ב מחלוקת לט
ג שלום כב־כג
ד תפילה קד
ה קדושים יט־יח ואהבת
ו עמוס ד־יג ומגיד
ז תהלים לט־ד חס
ח תהלים קכ־ז אני
ט תהלים קכב־ח אדברה

ל"ק תורה רמ

א השפעה ב
ב מזל א
ג ממון מט
ד צדיק קמב־קמג

ל"ק תורה רמא

א דינים כא־כב
ב צדיק קמד
ג פנחס כה־יא פנחס
ד סוטה ט׳ חצי

ל"ק תורה רמב

א מחשבות לג
ב צדקה לח
ג משלי י־ב צדקה
ד פ"א א־ה ויהיו

ל"ק תורה רמג

א צדיק קמה
ב שה"ש א־א שיר
ג ידים פ"ג כל

ל"ק תורה רמד

א ישראל יא
ב ממון נ
ג עכו"ם יח

ל"ק תורה רמה

א השגה ד
ב חידושי תורה ח
ג צדיק קמו
ד חקת יט־יד זאת

ל"ק תורה רמו

א גיאות כב־כג
ב דברי הימים־ב יז־ו ויגבה
ג פסחים ס"ו כל
ד ב"מ פ"ה ר"ז

ל"ק תורה רמז

א ז׳ צו כ"ז איתא

ל"ק תורה רמח

א לב לו
ב סימ"ע ח
ג ע"ה לא

ל"ק תורה רמט

א לב לו׳א
ב ע"ה לב

ל"ק תורה רנ

א טבע יב־יג
ב צרות יב־יג
ג תפילה קה
ד בכי ד
ה גאולה י
ו דעת מו־מז־מח
ז טבע יד־טו־טז
ח ואתחנן ד־ז כי
ט איוב א־כא ה׳
י יחזקאל ז־ב קץ
יא ישעי' נא־ו כי
יב ישעי' לח־ג וזה
יג מלכים־ב ח־ד ספרה
יד קהלת יב־ב ושבו
טו שמואל־א כ־מא עד
טז ברכות נ"ט וזה
יז שבת קנ"א ושבו
יח מגילה כ"ז ספרה

ל"ק תורה רנא

א יעקב אבינו ז
ב אמת כה־כו
ג כפירות ה
ד מחלוקת מ־מא
ה מצוות ט
ו צדקה לט־מ
ז וישלח לב־לב ויזרח
ח בשלח יד־יד ה׳
ט ואתחנן ו־כה וצדקה
י מלאכי ג־כ וזרחה
יא תהלים קכט־ג על
יב תהלים קמ־ג אשר
יג יבמות צ"ו מעשה
יד מנחות כ"ט שחוק
טו ישעי' נט־יד וצדקה

ל"ק תורה רנב

א מסירת נפש ו
ב צדיק קמז
ג צדקה מא

ל"ק תורה רנג

א ניאוף כא
ב שינה י

ל"ק תורה רנד

א עינים ח

ל"ק תורה רנה

א אמונת חכמים יז
ב דעת מט

ג צדיק קמח

ל״ק תורה רנו

א נסיעה ה־ו
ב תהלים פט־י בשוא
ג הצדיק מויטעפסק ז״ל

ל״ק תורה רנז

א אכילה כב
ב כי תצא כג־כה כי

ל״ק תורה רנח

א דוד המלך ג
ב מחלוקת מב
ג תהלים קיט־קנז רבים

ל״ק תורה רנט

א התבודדות טו
ב שכינה יא
ג תשובה מג
ד כי תבוא יז־כו את

ל״ק תורה רס

א מסירת נפש ז
ב צדיק קמט
ג שם ג
ד ישעי׳ מו־ג העמוסים

ל״ק תורה רסא

א התחזקות י
ב ע״ה לג

ל״ק תורה רסב

א בכי׳ ה
ב חידושי תורה ט־י
ג איוב כח־יא מבכי
ד יואל ד־יח ומעין
ה תהלים קב־י ושיקוי
ו תהלים קלז־א על

ל״ק תורה רסג

א אכילה כג
ב חולאים ה
ג בראשית ג־יח ואכלת
ד תהלים סו־יב הרכבת
ה תדב״א ל״א בשעה

ל״ק תורה רסד

א ברית מז
ב צדקה מב
ג ויקהל לה־כב ויבואו

ל״ק תורה רסה

א שידוכים י
ב יחזקאל א־יד והחיות

ל״ק תורה רסו

א בית א
ב סוכה ה־ו־ז
ג וישלח לג־טז ויעקב
ד וישלח לג־טז ולמקנהו
ה וישלח לג־טז ויבן
ו משלי כד־ג בחכמה
ז תהלים קג־ב ברכי
ח ברכות י׳ ברכי
ט סוטה י״א כל
י הק׳ הת״ז כי

ל״ק תורה רסז

א רפואה י
ב שלש רגלים יא
ג ת״ז כ״ה ה׳ כנפי

ל״ק תורה רסח

א נפש יז
ב רפואה יא
ג תכלית ה׳

ל״ק תורה רסט

א צדיק קנ
ב שופטים ד־ה והיא

ל״ק תורה ער

א תפילה קו

ל״ק תורה רעא

א ע״ה לד
ב עזות טז
ג צדיק קנא
ד פאה כ״ג הוי

ל״ק תורה ערב

א ע״ה לה
ב תהלים צה־ז היום

ל״ק תורה רעג

א בנים יא
ב נשמה יג
ג צדיק קנב
ד דברי הימים־א ובני
ה ברכות ז׳ ובני

ל״ק תורה עדר

א כפירות ו
ב רשעים יט

ל״ק תורה ערה

א מצוות י
ב נשמה יד
ג עוה״ז כד
ד צדיק קנג
ה משלי ו־כג נר
ו תהלים פח־ו במתים
ז שבת קנ״א במתים
ח פסחים ז׳ חיפוש

ל״ק תורה רעו

א שבת כז
ב ברכות מ״ג פסיעה
ג ז׳ יתרו פ״ח בגין
ד זמירות לשבת פוסעים

ל״ק תורה רעז

א רפואה יב־יב׳א־יג־יד
ב שבת כח־כט
ג שונאים ב
ד א״י לד
ה דינים כג
ו מחלוקת מג־מד־מה
ז ממון נא
ח צדיק קנד
ט ר״ח ה־ו
י שלום כד
יא לך יג־ז ויהי
יב בשלח טו־כה אכלוהו
יג ישעי׳ נח־יג אם
יד תהלים ו־יא אויבי
טו תהלים סז־ז ארץ
טז תהלים פה־יד צדק
יז תהלים צב־יב בקמים
יח תהלים קכ־ה אויה
יט שבת קנ״ב דוק
כ ב״ר בראשית יא אמרה
כא זמירות לשבת פוסעים
כב סידור ונפשי

ל״ק תורה רעח

א צדיק קנה
ב שוחט ד־ה־ו
ג תולדות כז־ג שא
ד פנחס כה־יא בקנאו
ה ב״ר בראשית ס״ה כליך

ל״ק תורה רעט

א דוד המלך ד
ב צדיק קנו
ג תורה צא
ד תפילה קז
ה תהלים סו־יד ודבר

ל״ק תורה רפ

א ממון נב
ב מו״מ באמונה יד־טו
ג תורה צב
ד כי תצא כא־י כי
ה יחזקאל ה־ה זאת
ו שבת ל״א נשאת

ל״ק תורה רפא

א ספרים ז
ב יומא ע״ג אותיות

ל״ק תורה רפב

א התחזקות יא

ב כף זכות ב־ג
ג נגינה טר־טז
ד עצבות יא־יב
ה צדיק קנז־קנח־קנט
ו רשעים כ
ז שמחה כב
ח תפילה קח־קט
ט שה"ש א־ח ורעי
י תהלים לז־י ועוד
יא תהלים קמו־ב אזמרה
יב שבת ל"ג תינוקות
יג שבת י"א באמת

ל"ק תורה רפג

א דוד המלך ה
ב מחלוקת מו
ג צדיקים מחלוקת ד
ד תהלים כג־ו אך
ה תהלים קיט־פה כרו
ו עירובין נ"ג דוד
ז ע"ז י"ט שיחתן
ח ז' תרומה קס"ח אך

ל"ק תורה רפד

א לימוד לג
ב שבת ל"א שואלין

ל"ק תורה רפה

א צדיק קס
ב משלי לא־יח טעמה

ל"ק תורה רפו

א גן עדן ה
ב לימוד הפוסקים ד־ה
ג שופטים טז־יח
שופטים
ד משלי כט־ד מלך

התחלת הל"ת

א אברהם אבינו ח
ב מניעות ח
ג ע"ה לו
ד יחזקאל לג־כד אחד

ל"ת תורה א

אות א
2 ישראל יב
3 מלאכים ז
4 נשמה טו
5 עצות ט
6 תכלית ו
7 תכלית של הבריאה ג
8 ירושלמי שבת פ"ב עתידין
אות ב
9 מלאכים ח
10 בראשית ב־כב ויבן
11 איוב כר־ט מאחז
12 שבת פ"ח בשעה
13 חגיגה ט' בקשו
14 קידושין ס"א וזה
אות ג
15 מנהיגי הדור ו־ח
16 נשמה טז
17 עזות יז
18 ב"ר בראשית פ"ד אמר
19 סנהדרין ק"ה עזות
אות ד
20 אהבה מא
21 לב לז
22 ממון נג
23 אכילה כד
24 מניעות ט
25 ניאוף כב־כג
26 משלי י־כב ברכת
27 תהלים לט־ד חם
28 תהלים קד־טו ולחם
29 תהלים קט־כב ולבי
30 ברכות ג' שלש
31 קידושין ל"ב דבר
32 ע"ז ד' לא
33 בכורות ו' דם
אות ה
34 דעת נ
35 בא יב־לו וה'
36 קרח טז־ב קרואי
37 ואתחנן ד־לט וידעת
אות ו
38 אהבה מב
39 מלאכים ט
אות ז
40 התנשאות ב
41 בהעלותך יא־כח וזה
42 ברכות ו' מי
43 סנהדרין י"ז הטל
אות ח
44 נבואה א
אות ט
45 רפואה טו
46 משפטים כג־כה ועבדתם
47 תהלים לג־ו בדבר
48 תהלים קז־כ ישלח
אות י
49 בושה יג
50 ברית מח
51 פסחים כ"ה בכל
52 פ"א ד־ג אל
אות יא
53 רפואה טז
54 תפילה קיג
55 חיי שרה כד־סג ויצא
56 בשלח טר־כו כל
57 בשלח טר־כו ויאמר
58 ישעי' לח־ג והטוב
59 ברכות י' וזה
אות יב
60 משיח י
61 תפילה קיד
אות יג
62 חן ח
63 מנהיגי הדור ז
64 תפילה קטו
65 וישב לז־ט והנה
66 כי תשא לג־טז כי
67 כי תשא לג־יח גם
68 נחמי' ט־ו וצבא
אות יד
69 ביהמ"ק ב
70 השי"ת אות ט
71 ר"ה ד
72 מלכים־א ח־כז הנה
73 שמואל־א ב־ח וכסא
74 תהלים פא־ד תקעו
75 תהלים צג־ה לביתך
76 שבועות ט' הביאו
77 פ"א ב־ה אל

קל"ת

אות ח
78 תפילה קי
79 שלש רגלים יג
אות ט
80 שלש רגלים יב
אות י
81 תפילה קיב
82 מלאכים י
83 אמונה מט
אות יב
84 תפילה קיא
אות יט
85 ר"ה ה

ל"ת תורה ב

אות א
1 דעת נא
2 השי"ת אות י
3 חנוכה ד
4 עוה"ז כו
5 קרבנות ג
6 תודה א
7 ישעי' יא־ט כי
8 סידור וקבעו
9 ב"ר ויקרא פ"ט כל
אות ב
10 דעת נב
11 לב לח
12 לימוד הפוסקים ו
13 עוה"ז כה
14 תודה ב־ג
15 איוב ו־יג למס
16 משלי יד־י לב
17 שמואל־א טז־יח וה'

18 תהלים קז־מג מי
19 ברכות נ"ד ד'
20 כתובות צ"ו כל
21 סנהדרין צ"ג וה'
22 נדה ע"ג כל אות ג
23 הולדה א
24 חסד ה
25 לימוד הפוסקים ז
26 ממון נד
27 תומכי תורה א
28 דברי הימים־ב טז־יב ויחלא
29 ישעי' ל־כו והיה
30 תהלים ק־א מזמור
31 סוטה י' אסא
32 ב"ר בראשית י"ב אלה אות ד
33 אמת כח־כט
34 דיבור מה
35 צדקה מג
36 תשובה מד
37 וישב מ־יב שלשת
38 שמות ד־י לא
39 שמות ד־טז הוא
40 בלק כג־יט לא
41 ירמי' טו־יט אם
42 ישעי' סג־א מדבר
43 מיכה ז־כ תתן
44 משלי כט־י אנשי
45 תהלים נ־א אל
46 תהלים קיב־ה טוב
47 תהלים קמה־יא וגבורתך
48 שבת ק"ד קושטא
49 מגילה י"ד והיא
50 קידושין מ"ט עשרה
51 ירושלמי תענית לא
52 הק' הז' י"ג וז"ש אות ה
53 לה"ק יב
54 שבת ל
55 שמחה כג
56 בראשית ה־כט ויולד
57 ישעי' נח־יג ודבר
58 תהלים נ־א אל
59 שבת קי"ג ודבר אות ו
60 דיבור מז
61 הולדה ב
62 צדיק קסא־קסב
63 השי"ת אות יא
64 חנוכה ו
65 ממון נה
66 נשמה יז
67 סגולה ה
68 רפואה יז
69 שבת לא
70 שלום כה־כו
71 מקץ מא־א ויהי
72 ברכה לג־ח תומיך
73 ישעי' נז־יח וארפאהו
74 ישעי' נח־ב ואותי
75 מלכים־א ג־כו גזורו
76 תהלים לד־יא ודורשי
77 תהלים ק־ב עבדו
78 ברכות ט' יחיד
79 חגיגה ה' האי
80 ב"מ נ"ט וזה
81 חולין פ"ו צדיקים
82 סידור אתה

קל"ת

83 תורה ד אות ד
84 הושע יד־ג קחו אות ה
85 אמת כז אות ו
86 לימוד לד
87 חולאים ו אות ח
88 מלכות דקדושה כד
89 משיח יא
90 דיבור מו אות ז
91 שידוכים טו אות יא
92 תפילה קטז אות יב
93 חנוכה ה

מי הנחל

94 צרות יד

קל"ת

אות ח
95 חולין צ"ב שלשת

פל"ח

אות ד
96 מקץ מא־א ויהי

ל"ת תורה ג

1 המתה"ד ח־ט
2 פדיון ד
3 רפואה יח־יט
4 משפטים כא־יט ורפא
5 ברכות ס' ורפא
6 סנהדרין ק"א כשחלה
7 ע"ז נ"ה שגוזרין

ל"ת תורה ד

אות א
1 צדקה מד
2 רחמנות ז
3 מלכים־א יז־ד ואת אות ב
4 התחלה א
5 צדיק קסד
6 צדקה מו
7 ראה טו־ח פתוח
8 מדרש תנחומא נ"ח כי
9 מכילתא יתרו כל אות ג
10 אכילה כה
11 חסד ו
12 ממון נו־נז
13 מניעות י
14 בראשית ב־ד אלה
15 ישעי' סא־ה ועמדו
16 תהלים סב־יג ולך
17 תהלים פט־ג עולם
18 ת"ז בהק' י"ב ציורא אות ד
19 ויחי מט־ו ומחוקק
20 קרח יז־כג והנה
21 תהלים כ־ז בגבורות
22 תענית כ"ג אין אות ה
23 אהבה מג
24 בריאה ז
25 טבע יז
26 רצון ט
27 וישלח לב־ח ויירא
28 ברכות ד' ויירא אות ו
29 גאולה יא
30 רצון י
31 שלש רגלים יד־טו־טז־יז
32 אמור כג־ח מקרא
33 תהלים נח־יא ישמח
34 תהלים עד־ד שאגו אות ז
35 חקירות ו־ז
36 טבע כ־כא
37 צדיק קסג
38 רצון יא
39 שמואל־א יז־ו ומצחת אות ח
40 אריכת ימים ו
41 טבע כב
42 בראשית א־ה ויקרא
43 איוב יד־א קצר
44 ישעי' ט־יד זקן
45 קידושין ל"ב זקן
46 קנים פ"ג זקני אות ט
47 אריכת ימים ז
48 דעת נג
49 מלאכה ד
50 צדקה מט
51 קהלת יא־א שלח

אות י
52 וישלח לג־י ולקחת
אות יא
53 שמואל־א יז וזה
54 ב"ב ע"ד וז"פ
אות יב
55 ע"ה לז־לח־לט
56 צדקה נא
57 רפואה כ־כא
58 פנחס כח־כו וביום

קל"ת

אות א
59 אכזריות א
אות ג
60 צדקה מז
אות ד
61 צדקה מח
62 גוף ח
אות ה
63 חסד ז
64 אהבה מג־א
אות ו
65 כפירות ז
66 איוב טו־ד אף
67 תהלים קמה־יט רצון
אות ז
68 טבע יח
אות ח
69 טבע יט
70 חקירות ה
אות יא
71 רצון יב
אות יב
72 צדקה נ

פל"ח

אות יב
73 רפואה כא

ל"ת תורה ה

אות א
1 תענית ח' אין
2 אבות ו־ז
3 אמונה נ־נא־נב־נג־נג'־א־נד
4 אנחה י
5 ד' יסודות א
6 חולאים ז
7 עשבים א
8 קול ו
9 רפואה כב־כג־כד־כה־כו
10 תפילה קיז
11 בשלח יז־יב ויהי
12 כי תבוא כח־נט והפלא
13 תהלים פה־יד אמת
14 שבת ל"א אמונה
15 הק' הז' א' הנצנים
16 שה"ש ב־יב הנצנים
אות ב
17 אמונה נה
18 בריאה ח
19 רפואה כז
20 כי תבוא כח־נט והפלא
21 איוב לח־ב מי
22 איכה ב־יח צעק
23 איכה ג־כג חדשים
24 הושע יא־ג ואנכי
25 ישעי' כה־א אודה
26 ישעי' נח־ח אז
27 תהלים צב־ג ואמונתך
28 תהלים קל־א ממעמקים
29 שבת ע"ז מאי
30 משלי כ־ה מים
אות ג
31 אכילה כו
32 ממון נח־נט
33 אמונה נז
34 גוף ט
35 נשמה יח־יט־כ
36 עצות יא־יב
37 צדיק קסו
38 האזינו לב־כח כי
39 איוב לב־ח ונשמת
40 איוב כב־כה והיה
41 ישעי' נח־יא והשביע
42 ע"ז ג' כי
43 משלי כ־ה מים
44 משלי יג־כה צדיק
45 ברכות ס"ג כל
אות ד
46 אמונה נח
47 גרים יב־יג
48 ע"ז ו
אות ה
49 אמונה נט
50 גרים יד־טו
51 ירמי' יג־יז במסתרים
52 תהלים סג־יא יגירוהו
53 חגיגה ה' במסתרים
54 קידושין ע' קשים
אות ו
55 גיאות כה
56 תהלים מה־ד חגור
57 משלי ו־כו ואשת
אות ז
58 השם ש־ד־י ד
59 מוחין טו
60 משה רבינו טו
61 תפילין יד־טו
62 שמות ג־א ומשה
63 יתרו יט־כא פן
64 כי תשא לג־כב ושמתיך
65 איוב מא־ז גאוה
66 מגילה ט"ז ויקר
67 חגיגה י"ג במופלא
68 שה"ש ח־ו שימני
אות ח
69 דיבור מח
70 נשמה כא
71 שבעה רועים ג
72 תהלים יב־ז אמרות
73 משלי ב־ו מפיו
74 משלי כו־טז שבעה
75 שה"ש ב־ה סמכוני
אות ט
76 דיבור מט
77 מלאכים יא
78 בראשית א־כו נעשה
79 דניאל ז־ט ושער
80 יהושע ה־יד עתה
81 ישעי' יג־כא ושעירים
82 תהלים מז־י כי
83 תהלים מט־יג אדם
84 תהלים סח־יב ה'
אות י
85 אדם הראשון ד
86 השפעה ג
87 חלום ד־ה
88 מלאכים יב־יג־יד
89 ר"ח ניסן ב
90 שמחה כה
91 תיקון הכללי ו
92 תפילין טז
93 זכרי' ד־י שבעה
94 תהלים צ־טו שמחנו
95 ר"ה ב' ר"ח
אות יא
96 משפט ו
97 ר"ח ניסן ג
98 בלק כד־כא וירא
99 חבקוק א־ד רשע
100 שה"ש ג־י מרכבו
אות יב
101 סידור ואזי
אות יג
102 לב לט
103 תקיעת שופר ז
אות יד
104 אמונה ס
105 ה' חושים א
106 ר"ה ו־ז
107 תהלים פט־ו אמונתך
אות טו
108 אהבה מד
109 אמונה סא
110 בריח מט
111 גוף י
112 גרים טז
113 מוחין יח־יט־כ
114 מצוות יא

115 ע״ה מ־מא־מב
116 ר״ה ח
117 שינה טז
118 בלק כד־כא וירא
119 ברכות ז׳ צדיק
120 כתובות ק״ו כד
121 פ״א א־יז ולא
122 מלאכי ג־יז וחמלתי
123 משלי ה־יט באהבתה
124 קהלת ה־יא מתוקה
אות טז
125 ירמי׳ ב־ב לכתך
126 תהלים פא־ד תקעו
127 ב״ב ע״ד אמר

קל״ת

אות ב
128 עצות י
אות ג
129 אמונה נו
אות ה
130 מנהיגי הדור ט
131 ניאוף כד
132 ברכה לג־כט ואשר
אות ו
133 גיאות כד
אות ז
134 מחשבות לד־לה
135 מנהיגי הדור י
136 צדיק קסז
אות ח
137 מוחין טז
138 תפילין יג
אות י
139 ניאוף כה
אות יא
140 מוחין יז
141 חלום ג
142 מחשבות לו
143 שדים א
אות יב
144 שדים ב
145 שמחה כד
אות יד
146 מקרה ב־א
אות טז
147 צדיק קסה
148 ה׳ חושים ב
אות יז
149 תענית יב
אות יח
150 תמימות א

פל״ח

אות א
151 התחזקות יב
אות ה
152 משה רבינו יד
153 תהלים לז־ג שכן
154 צוואה יד־טו־טז־יז־יח

בה״ל

אות ח
155 גוף יא

ל״ת תורה ו

1 עצבות יג
2 רפואה כח
3 שמחה כו
4 תהלים קיח־כד זה

ל״ת תורה ז

אות א
1 מנהיגי הדור יא
2 רחמנות ח
3 ישעי׳ מט־י כי
אות ב
4 דעת נד
5 משה רבינו טז
6 עוה״ז כז
7 כי תשא לב־י ואעשך
8 ואתחנן ד־לה אתה
9 קהלת א־ט מה
אות ג
10 דעת נה
11 ישראל יג
12 משה רבינו יז
13 עבירות יג
14 צרות טו
15 רחמנות ט
16 תהלים לח־ה כמשא
17 תהלים מא־ב אשרי
18 שבת נ״ה אין
19 נדרים מ״א אין
20 סוטה ג׳ אין
אות ד
21 אהבה מה
22 בנים יב־יג
23 דעת נו־נז
24 נשמה כב
25 צדיק הסתלקות ו
26 תורה צג
27 תלמידים ג
28 בראשית א־כח ומלאו
29 תהלים מט־ד פי
30 ב״ב קט״ז אשר
31 סנהדרין צ״ט כל
אות ה
32 אהבה מו
33 תהלים נה־כ אשר
34 ברכות ו׳ כל
35 פ״א ג־יא מי
אות ו
36 דעת נח
37 מקיפין ב־ג־ד
38 עוה״ז כח
39 צדיק קסח
40 שכל כג
41 תכלית הידיעה ב
42 נצבים ל־יד כי
43 תהלים לא־כ מה
44 קידושין ל״ט עוה״ב
אות ז
45 בנים יד
46 דרי מעלה א
47 התחזקות יג־יד
48 צדיק קע
49 צוואה יט
50 דברי הימים א־כט כי
51 ישעי׳ ו־ג מלא
52 ישעי׳ כו־יט הקיצו
אות ח
53 דרי מעלה ב
54 מקיפין ה
55 משה רבינו יח
56 צדיק קעא
57 תהלים עה־ח כי
58 יבמות מ״ט וזה
59 פ״א א־א הוו
60 מנחות כ״ט כשעלה
אות ט
61 אהבה מז
62 דרי מעלה ג
אות י
63 אכילה כח־כט
64 מלכות דק׳ כה
65 ממון ס־סא
66 פרנסה ט
67 רצון יג
68 בראשית ג־טז והוא
69 בלק כג־כג כעת
70 דניאל ד־יז אילנא
71 קהלת א־יז אשריך
72 רות ב־יד לעת
73 תהלים מד־ד כי
74 תהלים קד־כה זה
75 תהלים קמה־טו ואתה
76 תהלים קמה־טז פותח
77 תענית ה׳ אין
78 ירושלמי שבת פ״ב עתידין
אות יא
79 ביהמ״ק ג
80 חנוכה ז־ח־ט
81 משה רבינו יט
82 שמות ג־ד וירא
83 שלח יד־יט סלח
84 ישעי׳ א־כא צדק
85 תענית כ״ט שהשי״ת
אות יג
86 אהבה מח
87 חידושי תורה יא.
88 צדיק קעב
89 מקץ מא־א ויהי
90 סוטה י״ד וזה

91 ב"ב ע"ד מעשה

קל"ת

אות ג
92 חלמידים ב
93 ישעי' מה־יח לא
אות ד
94 עבירות יד
אות ז
95 צדיק קסט
אות ט
96 פרנסה י
אות י
97 פרנסה ח
אות יב
98 תשובה מה
99 אכילה כז
אות יג
100 ביהמ"ק ד

פל"ח

אות א
101 מנהיגי הדור יב
אות ב
102 מקיפין ו־ז
אות ו
103 מקץ מא־א ויהי
אות ח
104 צוואה כ־כא־כב־כג

בה"ל

אות פא
105 התחזקות טו

ל"ת תורה ח

אות א
1 אהבה נ
2 אכילה ל
3 נשמה כג־כד
4 קול ז
5 רוח א־ב־ג
6 תוכחה טו־טז
7 בראשית ב־י ונהר
8 בראשית ג־י את
9 תולדות כז־כב הקול
10 קדושים יט־יז הוכח
11 ישעי' יא־ג והריחו
12 ישעי' נח־א הרם
13 משלי כב־ד עקב
14 שה"ש א־יב נרדי
15 תהלים מא־י אוכל
16 ברכות מ"ג מנין
17 שבת פ"ח נרדי
18 שבת קנ"ב דוק
19 ערכין ט"ז אמר
20 תמיד כ"ח המוכיח
אות ב
21 אכזריות ב
22 דעת ס
23 כעס יב
24 מוחין כא
25 ניאוף כו־כז
26 קול ח
27 בראשית ג־א והנחש
28 איכה ד־ג גם
29 ישעי' יא־ט לא
30 משלי יב־י רחמי
31 פסחים ס"ו כל
32 סוטה ג' אין
אות ג
33 גרים יז
34 תפילה קיט
35 וארא ז־ט והשלך
36 יתרו יח־א וישמע
37 פנחס כה־יא פנחס
38 איוב לא־יא כי
39 איוב כ־טו חיל
40 תהלים עד־יג אתה
41 תהלים קו־ל ויעמוד
42 תהלים קי־ב מטה
43 זבחים קט"ז וישמע
אות ד
44 כבוד הש"י יד
45 רעמים ב
46 איוב כו־יד רעם
47 תהלים כט־ג אל
48 תהלים צו־ז הבו
49 ברכות נ"ט מאי
אות ה
50 כבוד הש"י טו
51 נבואה ב
52 ברכות ג' אוי
53 שבת צ"ב אין
אות ו
54 חולאים ח
55 נפש יח
56 תפילה קכ־קכב
57 ישעי' לג־כד ובל
אות ז
58 אמונה סב
59 מדמה ז־ח
60 נבואה ג
61 הושע יב־יא וביד
אות ח
62 אמונה סג־סד
63 מנהיגי הדור יג־יד
64 תפילה קכג
65 שלח יד־כד רוח
66 פנחס כז־יח איש
67 שבת קמ"ו ישראל
68 שבת פ"ח וזה
אות ט
69 אמונה סה
70 איכה ג־כג חדשים
71 תהלים צב־ג להגיד
אות י
72 א"י לה
73 טבע כג
74 נגינה יז
75 עוה"ז כט
76 בראשית א־א בראשית
77 עקב יא־יב חמיד
78 תהלים יט־ב השמים
79 תהלים צז־ג שירו
80 תהלים קיא־ו כח
אות יא
81 ר"ה ט
82 תהלים פא־ה כי
אות יב
83 מקרה ב
84 ניאוף כח
85 ר"ח ז
86 תורה צה
87 תהלים פא־ד תקע
88 ברכות נ"ד וזה

קל"ת

אות ב
89 אהבה מט
90 נשמה כה
אות ג
91 מחשבות לז
אות ד
92 דעת נט
93 לשונות עכו"ם ו
94 רחמנות י
95 תפילה קיח
96 תורה צד
אות ה
97 עבירות יג
אות ו
98 צדיק קעג
אות ז
99 צדיק קעד
אות ט
100 תפילה קכא

פל"ח

אות ג
101 צוואה כד־כה־כו־כ

ליקוטי הלכות

על אות ב
102 מוחין כב

ל"ת תורה ט

1 אליהו הנביא ג
2 לב מ־מא
3 רוח ב־ג
4 עצבות יד

קל"ת

5 צדיק קעה
6 יתרו יט־כא פן
7 יחזקאל א־יב אל

8 ת"ז י"ג כולהו
9 זמירות למוצ"ש איש

ל"ת תורה י

1 דעת סא
2 עצבות טו
3 שמחה כז

קל"ת

אות א
4 השי"ת אות יב
אות ב
5 דעת סב
אות ג
6 גאולה יב
אות ה
7 שמחה כח
אות ו
8 שמחה כט
9 ישעי' נה־יב כי
10 שבת ע"ז בדיחה

ל"ת תורה יא

א השי"ת אות יג
ב בראשית ב־ה שיח
ג חיי שרה כד־סג ויצא
ד עקב יא־יז והאדמה

ל"ת תורה יב

א השי"ת אות יג
ב התחזקות טז־יז
ג חלל הפנוי י
ד כבוד כח־כט־ל
ה עלי' ב
ו שכל כד
ז תיקון חצות ד
ח תמימות ב
ט וירא כב־ז ואיה
י ישעי' מב־ח וכבודי
יא ירושלמי תענית פ"א אם
יב ת"ז ב' בראשית
יג ב"ר ויקרא ז' והעולה

ל"ת תורה יג

א מחלוקת מז
ב בשלח יד־ו ופרעה
ג ב"ר שמות כ"א ופרעה

ל"ת תורה יד

א תהלים נו־ג רבים

ל"ת תורה טו

א אכילה לא
ב אמת ל
ג דיבור נ
ד המתה"ד י
ה ניאוף כט
ו ע"ה מג
ז פדיון ה
ח צדיק קעו־קעז־קעח־קעט
ט צדקה נב־נג־נד־נה
י ברכה לג־יז בכור
יא איכה ב־יט שפכי
יב ירמי' מט־לה הנני
יג תהלים קיט־קח נדבות
יד שבת ע"ז וזהו
טו ר"ה ו' בפיך
טז ב"ק ט"ז כמאמר

ל"ת תורה טז

א מלכות דק' כו
ב ממון סב־סג
ג ענוה כב
ד דניאל ד־יט אילנא
ה משלי טו־לג ולפני
ו יומא כ"ב מפני

ל"ת תורה יז

א אכילה לב
ב דעת סג
ג השי"ת אות יד
ד טבע כד־כה
ה טוב ז
ו שבת לב־לג־לד־לה־לו
ז שמחה ל־לא־לב
ח בלק כג־כא לא
ט איוב ד־ו הלא
י ירמי' מח־יא שאנן
יא ישעי' נח־יד אז
יב ת"ז ט' ירא שבת
יג ראשית חכמה שער הקדושה

ל"ת תורה יח

א מנהיגי הדור טו

ל"ת תורה יט

א צדיק קפ
ב ע"ה מד
ג אמונה סו
ד חקירות ח־ט־י־יא
ה תכלית ז
ו תמימות ג
ז תפילה קכו
ח בשלח יז־יב ויהי
ט כי תצא כה־יח ולא
י משלי כד־טז שבע
יא קהלת יב־יג סוף
יב תהלים קיא־י ראשית
יג מדרש תנחומא תצא עמלק

ל"ת תורה כ

א מחלוקת מח
ב ע"ה מה
ג משפטים כא־כב וכי

ל"ת תורה כא

א חידושי תורה יב
ב לימוד הפוסקים ח

ל"ת תורה כב

א דעת סד
ב ענוה כג

ל"ת תורה כג

א שמחה לג
ב ישעי' לה־י ששון

ל"ת תורה כד

א שמחה לד־לה־לו־לז־לח
ב דפק ב
ג חולאים ט־י
ד לב מב
ה תהלים צב־ד עלי
ו ירושלמי סוכה פ' לולב וע' עתיד

ל"ת תורה כה

א התבודדות טז־יז־יח־יט־כ
ב לב מג
ג ע"ה מו
ד צדיק קפ־א
ה תפילה קכז

ל"ת תורה כו

א דעת סה
ב משה רבינו כ־כא
ג שכרות א־ב
ד משלי לה־ה פן
ה עירובין ס"ה כל

ל"ת תורה כז

א מנהיגי הדור טז
ב ב"ר ויקרא ל"ז כי

ל"ת תורה כח

א חידושי תורה יג
ב הושע ח־יב אכתוב
ג ב"ר שמות מ"ז בשביל

ל"ת תורה כט

א שידוכים יב
ב תהלים סח־ז אלקים

ל"ת תורה ל

א ספרים ח
ב אומות העולם ו
ג הושע ב־א והיה

ל"ת תורה לא

א נגינה יח
ב תורה צז
ג נשא ז"ט בכתף
ד ערכין י"א אין

ל"ת תורה לב

א הבעש"ט ז"ל ד"א
ב אפיקורסים יב
ג יחודא עילאה ג"ד
ד משיח יב־יג־יד־טו־טז
ה ניאוף ל־לא
ו ספרים ט־י
ז צדיק קפא
ח בראשית א־ב ורוח
ט יתרו כ־יד לא
י נשא ה־יד או
יא איכה ד־כ רוח
יב משלי יח־י מגדל
יג שבת קט"ז שמי
יד ז' ויחי ר"מ ורוח
טו מ"ר במדבר י' לא

ל"ת תורה לג

א שמחה לט
ב יתרו יח־ט ויחד
ג תהלים טז־ט אף
ד תהלים נו־ה באלקים
ה סנהדרין צ"ד ויחד
ו ב"ר בראשית פ"ט והנה

ל"ת תורה לד

א שמחה מ
ב יתרו יח־ט ויחד

ל"ת תורה לה

א תורה צח
ב תהלים קיט־קנב קדם

ל"ת תורה לו

א ספרים יא

ל"ת תורה לז

א בנים טז
ב ממון סד
ג ע"ה מז־מח
ד תאוות ו
ה תהלים יז־יד ממתים
ו תהלים יז־יד ישבעו
ז תהלים יז־יד חלקם
ח תהלים יז־טו אשבעה

ל"ת תורה לח

א צדיק קפב־קפג־קפד
ב מוחין כג
ג משה רבינו כב
ד ענוה כד־כה
ה בהעלותך יב־ג והאיש
ו מגילה ל"א בכל

ל"ת תורה לט

1 בריאה ט־י
2 משה רבינו כג
3 שבת לז
4 תהלים מו־ט לכו
5 עירובין י"ג נוח
6 מכילתא בשלח ראתה

ל"ת תורה מ

א א"י לו־לז־לח
ב התפארות הש"י ה־ו־ז־ח
ג ממון סה
ד צדיק קפה־קפו
ה צוואה כח־כט־ל
ו ר"ה י
ז ישעי' לג־יז מלך
ח סנהדרין מ"ו קלני
ט מ"ר קהלת א' אין

ל"ת תורה מא

א לימוד הפוסקים ט
ב מופתים ג
ג דברי הימים־א טז־יב מופתיו

ל"ת תורה מב

א רפואה כט
ב בשלח טו־כו כי

ל"ת תורה מג

א התחזקות יח
ב לב מד
ג פחד ב
ד שופטים כ־ח איש
ה סוטה מ"ד מי

ל"ת תורה מד

א אפיקורסים יג־יד
ב חומרות יתירות א
ג חכמה ד־ה
ד ע"ה מט
ה אמונה סז
ו אחרי מות יח־ה וחי
ז תהלים פט־ב אודיע
ח יומא פ"ה וחי
ט קידושין נ"ד לא

ל"ת תורה מה

א מניעות יא
ב צדיק קפז
ג שבת לח
ד תהלים יב־ט סביב

ל"ת תורה מו

א לב מה־מו
ב מניעות יב־יג־יד־טו
ג מסירת נפש ח
ד צדיק קפח־קפט
ה צדקה נו
ו תפילה קכח־קכט
ז שמות א־יד וימררו
ח תהלים כז־ז שמע
ט תהלים לח־יא לבי
י תהלים מד־כג כי
יא ז' חיי שרה קכ"ד כי
יב ת"ז י"ג וימררו
יג הבעש"ט ז"ל ה

ל"ת תורה מז

א צדיק קצ־קצא
ב תורה צט־ק
ג קליפות כג־כד
ד יתרו יח־א וישמע
ה ברכות ו' האי
ו זבחים קט"ז יתרו
ז ז' יתרו ס"ח וישמע

ל"ת תורה מח

א התחזקות יט־כ־כא־כב
ב מחשבות לח
ג ע"ה נ־נא־נב־נג־נד־נה
ד עצבות טז
ה צרות טז
ו הבעש"ט ז"ל ו

ל"ת תורה מט

א השי"ת אות טו
ב התחזקות כג־כד
ג יצה"ר יד־טו
ד מחשבות לט
ה ע"ה נו
ו תשובה מו
ז רחמנות יא

ל"ת תורה נ

א מחשבות מ

ל"ת תורה נא

א יצה"ר טז
ב תפילה קל

ל"ת תורה נב

א השי"ת אות טז
ב צדיק קצב

ל"ת תורה נג

א חידושי תורה יד
ב מחשבות מא

ל"ת תורה נד

א בחירה ג

ל״ת תורה נה

א עוה״ז ל

ל״ת תורה נו

א לב מז
ב מקום ב

ל״ת תורה נז

א צדיק קצג
ב זבחים קט״ז דע

ל״ת תורה נח

א ענוה כו
ב צדיק קצד
ג כלים יז־טז אוי

ל״ת תורה נט

א מצוות ז
ב צדיק קצה
ג תשובה מז
ד פסחים נ׳ יש
ה פ״א ד־ב מצוה

ל״ת תורה ס

א חידושי תורה טו
ב מחלוקת מט
ג תורה קא־קא׳א
ד בראשית ד־יב כי
ה מקץ מב־טז ואתם
ו בשלח טז־י וכבוד
ז תרומה כה־ב ויקחו
ח שה״ש ז־ו מלך
ט משלי כו־א כמטר
י יחזקאל לה־ה ותגר
יא פסחים קי״ב כשהיה
יב תענית ח׳ בשעת
יג חולין קל״ג הלומד
יד ת״ז ו׳ מלך

ל״ת תורה סא

א משיח טז־א
ב שכל כה
ג תהלים ב־ז בני

ל״ת תורה סב

א אמונה סח־סט
ב השי״ת אות יז
ג רחמנות יב
ד הבעש״ט זצ״ל ז
ה מקץ מג־יד ואל
ו מסעי לג־א אלה
ז עקב יא־טז וסרתם
ח ספרי ראה כל
ט ספר עשרה מאמרות אלה

ל״ת תורה סג

א נגינה יט
ב עשבים ב
ג בראשית ד־כ ותלד
ד מקץ מג־יא קחו
ה ישעי׳ כד־טז מכנף
ו שה״ש ב־יב הנצנים

ל״ת תורה סד

א ממון סו
ב נדרים ל״ח כי

ל״ת תורה סה

א צדקה נז
ב קנאה א
ג ב״ב י׳ צדקה

ל״ת תורה סו

א ד׳ יסודות ב
ב עונשים ב־ג
ג צדיק קצו
ד ר״ה יא
ה תשובה מח־מט
ו בראשית ב־י ונהר
ז כי תשא לב־לב ואם
ח ויקהל לה־א ויקהל
ט ישעי׳ סג־ט בכל
י ישעי׳ ל־כ והיו
יא משלי יז־כו גם

ל״ת תורה סז

א אש ב
ב ד׳ יסודות ג
ג כותל המערבי ב
ד מדות ג
ה מוחין כד
ו עינים ט
ז צדיק קצו־קצח־קצט־ר־רא
ח צוואה לא־לב
ט שבת לט־מ
י שם ד־ה־ו
יא תיקון חצות ה־ו־ז
יב תפילין יז
יג בראשית א־א בראשית
יד נח ו־ט אלה
טו וישב לט־ו ויהי
טז ויחי מט־כב בן
יז בשלח טז־כט ראו
יח כי תשא לא־טז לעשות
יט ויקהל לה־ל ראו
כ ויקהל לה־ג לא
כא קדושים יט־ג את
כב שלח טו־כד מעיני
כג איכה א־יג ממרום
כד איכה ד־יא ויצת
כה איכה ד־א תשחפכנה
כו ירמי׳ לא־יד רחל
כז ישעי׳ סא־ג לשום
כח ישעי׳ מא־ד קורא
כט תהלים מח־ג יפה
ל ת״ז ע׳ שבת
לא ת״ז ג׳ בראשית

ל״ת תורה סח

א בנים יד־טו

ל״ת תורה סט

א ברכה ג
ב יחזקאל א־כ כי

ל״ת תורה ע

א ממון סז
ב מקום ג
ג משה רבינו כד

ל״ת תורה עא

א א״י לט־מ
ב ברית נ־נא
ג הולדה ג־ד
ד כבוד לא־לב־לג־לד
ה ממון כה־כו
ו מחלוקת נ
ז צדקה נח
ח תורה קב
ט וישב לז־ב אלה
י תרומה כה־ב מאת
יא משלי יג־יג בז
יב דניאל א־ד ואשר
יג הושע י־יב זרעו
יד תהלים טז־ו חבלים
טו תהלים כז־ד לחזות
טז תהלים כט־ט ובהיכלו
יז ב״ר בראשית ט״ז אין

ל״ת תורה עב

א בושה יד־טו
ב גרים יח
ג חידושי תורה טז
ד מוחין כז־כח־כט
ה מנהיגי הדור יז־יח־יט־כ
ו מצוות יב
ז משה רבינו כה־כו־כז
ח ניאוף לב־לג
ט עבירות עב
י צדיק רב־רג־רד־רה־רו־רז־רח
יא צוואה לג
יב שבת מא
יג תפילין יח
יד תשובה נ־נא
טו עוה״ז לא־לב
טז ענוה כז־כח־כט־ל
יז בראשית א־ב ורוח
יח לך יב־ה ואת
יט יתרו יח־כא ואתה
כ יתרו יח־א יתרו

כא יתרו יט־טו והיו
כב יתרו כ־כ ולבעבור
כג כי תשא לא־ג ואמלא
כד שלח טו־לט ולא
כה חקת כא־יח באר
כו פנחס כז־יח איש
כז מלכים־א כב־לח והזונות
כח ישעי' כו־יט הקיצו
כט יחזקאל יח־יב והשיבו
ל יחזקאל לז־ט כה
לא משלי כב־כט חזית
לב שה"ש ז־ו מלך
לג דניאל יב־ב ורבים
לד איוב לט־כח סלע
לה ברכות ל"ג כל
לו שבת קי"ח כל
לז נדרים כ' ולבעבור
לח סוטה ה' הקיצו
לט סנהדרין ל"ט והזונות
מ ירושלמי ערלה פ"א כי
מא ז' שלח קס"ח ואת
מב ת"ז ז' בראשית

ל"ת תורה עג

א אלול ב
ב אמירת תהלים א
ג ספירת העומר ד
ד תשובה נב
ה שמות א־א ואלה
ו שמואל־ב כג־א נאום
ז מועד קטן ט"ז נאום
ח ע"ז ד' לא

ל"ת תורה עד

א פורים ה
ב משפטים כג־טו שבעת
ג שה"ש ה־יג שפתותיו

ל"ת תורה עה

א קדושה ד
ב צדיק רט
ג מכות כ"ב כמה

ל"ת תורה עו

א ע"ה נז
ב זכרי' ט־ז ונשאר
ג מגילה ו' עתידין
ד סנהדרין ק"ד ישראל

ל"ת תורה עז

א דעת סו
ב אהבה נא
ג אכילה לג־לד־לה־לו־לז
ד צרות יז־יח
ה שכינה יב
ו תפילין יט
ז שמות ד־יא מי
ח יחזקאל א־כו ועל
ט קהלת א־יח יוסיף
י רות ב־יד לעת
יא מגילה כ"ו רצועה
יב פ"א ג־כא אם

ל"ת תורה עח

א אהבה נב
ב א"י מא־מב־מג
ג התחזקות כה־כו־כז
ד חכמה ו
ה צדיק רי־ריא־ריב
ו תורה קג־קד־קה־קו
ז בראשית א־א בראשית
ח ואתחנן ג־כג ואתחנן
ט נצבים ל־כ כי
י איוב ה־יג לוכד
יא מנחות צ"ט ביטולה
יב ז' לך צ"ב כל
יג ב"ר שמות מ"ה כי

ל"ת תורה עט

א מחשבות מד
ב תשובה נג־נד

ל"ת תורה פ

א מנהיגי הדור כא
ב יומא כ"ב בראשונה

ל"ת תורה פא

א אמונה ע
ב בנים יז
ג ממון סח
ד שמחה מא
ה לימוד לה
ו לשה"ר ז
ז מצוות יג
ח תומכי תורה יב
ט ישעי' מא־ב צדק
י תהלים צ־יב ונביא

ל"ת תורה פב

א אלול ג
ב גיאות כו
ג מחשבות מג
ד ממון סט
ה משה רבינו כח־כט
ו יתרו יט־ג ומשה
ז ויקהל לה־א ויקהל
ח כי תצא כא־י כי
ט תהלים כד־א לה'
י תהלים נג־ד כולו
יא תהלים קלט־ה אחור
יב תהלים קלט־ח אם
יג חגיגה י"ד מצינו
יד ת"ז כ"ח ובחירוק

ל"ת תורה פג

א אהבה נג
ב בושה טז־יז־יח
ג ברית נב־נג־נד־נה
ד יצה"ר יז
ה לב מח־מט
ו לימוד לו
ז ליצנות לג
ח מצוות יד־טו
ט ממון ע
י משיח טז־ב
יא עצבות יז
יב שבת מב־מג
יג שכינה יג
יד שפיכת דמים ג

טו ת"ח ט
טז תכלית הידיעה ג־ד
יז תפילה קלא־קלב
יח בראשית א־ה ויקרא
יט תולדות כז־ד ועשה
כ בשלח טז־כט אל
כא יתרו יט־יט קול
כב הושע י־ב חלק
כג חבקוק ג־ד קרנים
כד משלי י־יב על
כה תהלים פט־כט ובריתי
כו קהלת ד־כג אמרתי
כז שה"ש ח־ז מים
כח ברכות י"ב העובר
כט פסחים ב' אור
ל יומא פ"ו זדונות
לא ת"ז כ"א ועשה

ל"ת תורה פד

א אבות ח
ב גיאות כז
ג תפילה קלג־קלד־קלה
ד עקב ח־יח וזכרת
ה תהלים סח־לה תנו

ל"ת תורה פה

א בין המצרים א־ב
ב עוה"ז לג

ל"ת תורה פו

א אמונה עא־עב
ב כפירות ח
ג תענית יג
ד וארא ו־ט מקוצר
ה זכרי' ד־י כי
ו סוטה מ"ח כי

ל"ת תורה פז

א אלול ד
ב ברית נו־נז
ג שידוכים יג
ד נח ו־יב כי
ה חיי שרה כד־ח ואם
ו ישעי' מג־טז הנותן

ל״ת תורה פח

א מלאכים טו
ב נפש יט
ג פירות א־ב־ג־ד
ד תאוות ז
ה תקיעת שופר ח
ו תהלים קיב־י תאוות

ל״ת תורה פט

א דעת סז־סח־סט
ב צדיק ריג
ג שידוכים טו
ד מלאכי ב־ז כי
ה ירושלמי ר״ה פ״ג דברי

ל״ת תורה צ

א שידוכים יד
ב ירמי׳ יט־ב ויצאת
ג עירובין מ״א ג׳
ד סוכה ל״ב שתי

ל״ת תורה צא

1 המתה״ד יא
2 חכמה ז־ח
3 יחוד קב״ה וש׳ ב
4 צדיק ריד
5 צדיק הסתלקות ז
6 חשובה נה
7 יתרו כ־א וידבר
8 ברכה לג־ג והם
9 הושע יד־י צדיקים
10 מלכים־א ה־י ותרב
11 משלי טז־כח ונרגן
12 יומא ע״ב צדיקים
13 מגילה ט׳ כמו
14 סוטה י״ג כד
15 ב״ב ח׳ והם
16 ע״ז י״ט שיחתן
17 ז׳ ויגש ר״ו כי

ל״ת תורה צב

א תיקון הכללי ז
ב תהלים קמז־ב בונה

ל״ת תורה צג

א מחלוקת שעליו ז״ל א
ב צדיק רטו
ג תפילה קלו
ד תהלים יב־ט כרום
ה ברכות ו׳ כרום

ל״ת תורה צד

א ר״ה יב

ל״ת תורה צה

א אמירת תהלים ב
ב התבודדות כא

ל״ת תורה צו

א התבודדות כב־כג

ל״ת תורה צז

א התבודדות כד

ל״ת תורה צח

א התבודדות כה
ב שה״ש ה־ו נפשי

ל״ת תורה צט

א התבודדות כו־כז
ב חענית ח׳ אין

ל״ת תורה ק

א התבודדות כח

ל״ת תורה קא

א אמירת תהלים ג־ד
ב התבודדות כט־ל
ג התחזקות כח־כט
ד תיקון חצות ח
ה תפילה קלז

ל״ת תורה קב

א צדיק רטז

ל״ת תורה קג

א תפילה קלח

ל״ת תורה קד

א שבת מה
ב תפילה קלט

ל״ת תורה קה

א חידושי תורה יז־כ
ב מדמה ט
ג מחשבות מד

ל״ת תורה קו

א שידוכים טז

ל״ת תורה קז

א ניאוף לד

ל״ת תורה קח

א ניאוף לה

ל״ת תורה קט

א א״י מד
ב תהלים לז־כט צדיקים

ל״ת תורה קי

א בחירה ד

ל״ת תורה קיא

א תפילה קמ־קמא

ל״ת תורה קיב

א התחזקות ל

ל״ת תורה קיג

א בושה יט

ל״ת תורה קיד

א מחשבות מה

ל״ת תורה קטו

א התחזקות לא

ל״ת תורה קטז

א ארץ ישראל מה
ב צדיק ריז

ל״ת תורה קיז

א מקרה ג־ד־ה
ב צדיק ריח

ל״ת תורה קיח

א חידושי תורה יח־יט

ל״ת תורה קיט

א עוה״ז לד־לה־לו־לז־לח
ב עצבות יח
ג ב״ר בראשית י״ג אדם

ל״ת תורה קכ

א תפילה קמב־קמג־קמד

ל״ת תורה קכא

א תפילה קמה־קמו־קמז

ל״ת תורה קכב

א תפילה קמח

ל״ת תורה קכג

א גיאות כח
ב מקוה ח
ג ע״ה נח

ל״ת תורה קכד

א תשובה נו־נז

ל״ת תורה קכה

א אמירת תהלים ה־ו

מפתח שבחי הר״ן

אות א
אכילה מב
אות ה־ו
התחזקות לד
אות ח
תורה קז
בכי׳ ו

אות יב
התחזקות לה
אות יג
חכמה ט
אות טז
ניאוף לז
אות יז
ניאוף לח
אות יח
ניאוף לו; קידושין פ"א אנא; (גם בשימ"ו ע"ה קנב)
אות כב
כעס יד; ענוה לג
אות כג
ענוה לד
אות כד
תענית טו
אות כה
בחירה ו; גדולתו ז"ל לט
אות כו
נשמה כו; צדיק ערה
אות כז
התבודדות מב

שבחי הר"ן נסיעתו לא"י

אות טו
גדולתו ז"ל מ
אות יח
הרה"ק מקאליסק זצ"ל
אות כט
צדיק רעו
אות לא
תפילין כ; א"י נג
אות לג
צדיק רעז
אות לה
תכלית הידיעה ה; גדולת הבורא ו

מפתח שיחות הר"ן לפי סדר השיחות שנמצאים בספר

אות א
תהלים קלה־ה כי; גדולת הבורא ה
אות ב
השי"ת אות יח
אות ג
גדולת הבורא ו; תשובה סח; תכלית הידיעה ה
אות ד
ממון עז־עח; משלי ג־טז אורך; מס' שבת ס"ג אורך; איכה א־ט ותרד; הרה"ק ר' נחמן מהא־רידענקא וצ"ל
אות ה
חקירות טז־יז; אהבה ויראה נד; חידושי תורה כד
אות ו
יצה"ר יט; תאוות ח
אות ז
התבודדות מג
אות ח
לימוד נא; מחשבות מט
אות ט
הבעש"ט זצ"ל טז
אות י
רשעים כו; עבודת ה' עט; התחזקות לו
אות יא
מניעות כ; מחשבות נ
אות יב
עבודת ה' פ; קרבנות ד; תפילה קס
אות יג
פרנסה יג; דיבור נג; מחשבות נא; ממון פא
אות יד
צדיק ריז; רצון יד; גם בלק"ת קטז
אות טו
חכמה י; ויקהל לו־א כל
אות טז
צעקה א; התבודדות מד
אות יז
לימוד נב; תורה קח; לימוד הפוסקים ט; מופתים ג; ל"ת מא
אות יח
ספרים יד
אות יט
לימוד נג־נד; עבירות ר"ל טז; חכמה יא
אות כ
התבודדות מה; שמחה מה
אות כא
ר"ה יג
אות כב
איוב לח־יג לאחוז; צדיק רעח
אות כג
רחמנות יג; עניוות לד; עוה"ב מ; מלבוש ו־ז; אכילה מ
אות כד
צדקה ע; ישעי' נח־יא והשביע
אות כה
מחשבות נב
אות כו
זכרון יד־טו; לימוד נה; תפילה קסא; עבודת ה' פא; עוה"ב מא; צדיק רעט
אות כז
עבודת ה' פב; זריזות א; השתוקקות ו
אות כח
לימוד נו
אות כט
לימוד נז; לימוד הפוסקים י
אות ל
נקיות ג; תפילה קסב; חולאים יב
אות לא
תפילה קסג; זריזות ב
אות לב
חקירות יח־יט־כ; אמונה עו־עז־עח; כפירות ט; צרות יט; עבירות יד; בושה כא; רצון טו; נשמה כז
אות לג
אמונה עט
אות לד
אמונה עד; בנים יח־א; צדקה סח; לך טו־ו והאמין
אות לה
אפיקורסים טז; גם בש"ה רכ
אות לו
איש כשר ג
אות לז
אפיקורסים טו; צדיק רפ; אמונה פ
אות לח
תהלים עג־ט שחו; אפיקורסים יז; צדיק רפא
אות לט
לב נ; ישעי' לח־ב ויסב; צרות כ
אות מ
חקירות כא־כב; אמונה פא
אות מא
עצבות כא; לב נא
אות מב
עצבות כב
אות מג
עצבות כד; שמחה מו־מז
אות מד
עצבות ז; גדולתו ז"ל

מא; (ר' ש"ה רג)
אות מה
עצבות כג; שמחה מח
אות מו
מחשבות נג
אות מז
מנהיגי הדור כב־כג;
דעת עב
אות מח
הבעש"ט זצ"ל יד;
עבודת ה' פג־פד;
התחזקות לז
אות מט
כתובות ל"ג אלמלא;
מסירת נפש ט
אות נ
רפואה ל־לא־לב־לג
אות נא
ממון עט; תאוות ט־י;
עוה"ז מב־מג־מד;
עבודת ה' פה־פו־קיב;
רצון טז; תמימות ד;
הפקירות ב; צדיק רפב־
רפג; מוחין ל; שכל כו;
חדשות ב; משלי ו־כב
בהתהלכך
אות נב
תפילה קסד; כבוד ה'
טז; ת"ז י"ג זכאה;
תהלים נה־כג השלך
אות נג
אמונה פב
אות נד
השי"ת אות יט; גלגול ז
אות נה
עוה"ז מה־מו; עבודת
ה' פז
אות נו
תאוות יא; ממון פ
אות נז
יצה"ר כ
אות נח
חידושי תורה כה
אות נט
בנים יט
אות ס
בית ד; חכמה יב
אות סא
תשובה סט; עירובין
נ"ב הדרי בי
אות סב
סנהדרין כ"ו מחשבה;
לימוד נח; ממון פג;
מחשבות נד
אות סג
מופתים ה; צדיק רפד
אות סד
מנהיגי הדור כד;
התנשאות ג
אות סה
בנים כ; שמחה מח־א
אות סו
תפילה קסה
אות סז
צדיק רפה
אות סח
התבודדות מז־מח־א־סו;
דוד המלך ב־ח; תהלים
ע"ז אשחה;
אות סט
נצחון ב; התחזקות לח;
פסחים קי"ט זמרו
אות ע
השי"ת אות כ; התבודדות
מח; המתקת הדינים טז
אות עא
זוהר ח; ברית ס;
תשובה ע־עא; גדולתו
ז"ל סא; זוהר בראשית
קפ"ח בענין
אות עב
מחשבות נה־נו; תפילה
קסו; משלי יט־כא רבות
אות עג
צדיק רפו; שבת ק"ד
מנצפ"ך
אות עד
תפילה קסז־קסח;
שמחה מט
אות עה
תפילה קסט־קע־קעא־
קעב־קעג
אות עו
לימוד נט־ס־סא־סב;
תורה קט; אבות פ"ב
כא־לא
אות עז
מחלוקת נו
אות עח
בני אדם ז
אות עט
צדיק רפז; מחשבות נז;
עבודת ה' פח־פט
אות פ
בנ"א ח; עבודת ה' צ;
יצה"ר כא; צדיק רפח;
מניעות כא
אות פא
עבודת ה' צא; ליצנות
ד־ה; חקירות כג;
מניעות כב; בנ"א ט
אות פב
תהלים מא־יב בזאת;
צדיק רפט; מחלוקת נז
אות פג
פחד ו־ז; דעת עג;
תאוות יב־יג
אות פד
פ' אבות ד־כט ואל;
עוה"ז מז
אות פה
תפילה קעב; נסיעה ז־ח;
עבירות ר"ל יח
אות פו
שידוכים כ
אות פז
בכי' ז; אתרוג ב
אות פח
פסח ד; דיבור נד
אות פט
מס' ר"ה י"ז מעביר;
רחמנות יד; תהלים נא־
טו אלמדה; עבירות יט־
כ־כא־כב־כג; סידור אל;
תהלים סט־כח תנה;
תהלים עט־ח אל; פ'
אבות ד־ב עבירה
אות צ
נשמה כח; שינה יד
אות צא
ישראל יד; תורה קי;
לימוד סג; תהלים יט־ח
תורת
אות צב
דיבור נה
אות צג
ת"ח י
אות צד
ירושלמי ברכות פ"ה
אם; שלום כח; דעת עד;
מחלוקת נח;
אות צה
שם ח־ט־י; חולאים ר"ל
יג; ישעי' סב־ב וראו;
תהלים קלח־ח כי;
הקב"ה אות ו; משה
רבינו ל
אות צו
פנחס כה־יא פנחס;
מובא גם בל"ק רמא;
צדיק מתנגדיו ט־י־יא;
מחלוקת נט; זכרון טז;
עוה"ז ועוה"ב מח;
תאוות יד; משלי ח־כא
להנחיל; שמואל־א כה־
כח כי
אות צז
אמירת תהלים ח
אות צח
אמירת תהלים ט; בטחון
יד; חולאים ר"ל יד;
תהלים יח־יט ויהי;

משפטים כא־יט אם; התבודדות מט
אות צט
אהבה ויראה לט; מובא גם בל"ק קפד
אות ק
בגדים ח; וישב לט־יב ותתפשהו
אות קא
תמימות ה
אות קב
בלק כג־כא ותרועת; תשובה עב; עוה"ז מט; חקירות כד־כה־כו; אהבה ויראה נה; אמונה פג; צרות כא־כב; משלי י־כז יראת
אות קג
אמונה פד; כפירות י
אות קד
קידושין ל' אם; תפילה קעה; לימוד סד; סוכה נ"ב אם
אות קה
צדיק מתנגדיו יא; דניאל א־ד ואשר
אות קו
אמונה פה; חכמה יג; ניאוף לט; שידוכים כא; שלח טו־לט ולא; ברכות י"ב ולא
אות קז
מגילה י"ג אסתר
אות קח
זוהר א־ב
אות קט
תרגום ז; זוהר ג
אות קי
אמונה פו; שינה טו; מוחין לא
אות קיא
משלי יט־ג אולת; עבו"ה צב; צדיק רצ; צדיק מתנגדיו יב
אות קיב
עבירות ר"ל כד; תורה קיא; תשובה עג; מוחין לב; ממון פב; בע"ח א
אות קיג
אלמן ח"ו ב
אות קיד
ניאוף מ; סנהדרין י"ט תקפו
אות קטו
ברית סא; ממון פד; ניאוף מא
אות קטז
תהלים קיט־לב דרך; יבמות ס"א ישראל; מצוות יח; ישראל טו
אות קיז
התבודדות נ; צעקה ב
אות קיח
שכל כז; השי"ת אות כא; קשיות ב
אות קיט
עבודת ה' צג; רחמנות טו; קנאה ב
אות קכ
התחזקות לט־מ־מא; תהלים לא־כה חזקו
אות קכא
תפילה קעו
אות קכב
תהלים קמה־טו עיני; פרנסה יד; דוחק את השעה ג; בע"ח ב
אות קכג
עבו"ה צד; שה"ש רבה ס"א לבבתני
אות קכד
תוכחה יז; צדיק רצא; עבו"ה צה; לב נב
אות קכה
אתרוג ג
אות קכו
משיח כח; אמונה פז
אות קכז
אלול ו; זוהר ד; לב נג
אות קכח
זוהר ה
אות קכט
מחשבות נח; עצבות כה; שמחה נ; ברית סב
אות קלא
המתקת הדינים א; ריקודין א; שמחה נא; תורתו ז"ל ח; גדולתו ז"ל מב
אות קלב
נדרים פ"א מפני; בנים כא; צדיק יט; הולדה ו; אכילה מא; צדיק הסתלקות ח
אות קלג
ב"ק ק"ג הגוזל
אות קלד
מצוות יט; ר' גם סי' ערה בל"ק
אות קלה
אנחה יג
אות קלו
מדות ד; ר' כל הענינים סי' קעב בל"ק
אות קלז
ממון פה; סוטה כ"א ואין
אות קלח
סיפורי מעשיות י'; עבודת ה' צו
אות קלט
מקום ב; מבואר בלק"ת סי' נו
אות קמ
אמונה עב; ל"ת פו; סוטה מ"ח כי מי
אות קמא
תיקון הכללי ח־ט־י־יא
אות קמב
אמונה פח; ר' ל"ת מד
אות קמג
ר' בל"ק רסג
אות קמד
ר' בל"ת יא
אות קמה
תפילה קעז
אות קמו
אמונה פט; ר' תורה מו בל"ת
אות קמח
סיפורי מעשיות יא
אות קנ
צדיק רצב; ממון פו
אות קנא
סיפורי מעשיות יב
אות קנב
זוהר בראשית י"ז קרח; גלגול ח; מחלוקת ס
אות קנג
ר' ש"ה לג; ר' ל"ת תורה עח
אות קנד
התבודדות נא; תמימות ו
אות קנה
שבת מח־מט; שמחה נב; ר' תורה י"ז בל"ת
אות קנו
צדיק רצג; קברי אבות ב
אות קנז
אמונה צ; חולאים טו
אות קנח
צדיק רצד
אות קנט
צדיק רצה
אות קסג
גדולתו ז"ל מג; התבודדות נב
אות קסה
נשמה כו; עבו"ה צז; צדיק רצו; גם מובא בשב"ה כו

אות קסו
גדולתו ז"ל מד־מה
אות קסז
ברכות נ"ח אנחה; גדולתו ז"ל מו
אות קסח
בושה כב־כג; הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצ"ל
אות קע
עבודת ה' צח
אות קעא
גדולתו ז"ל מז
אות קעב
גדולתו ז"ל מח
אות קעד
דעת ה
אות קעה
פדיון ו; ר' ל"ק רטו
אות קעו
גדולתו ז"ל מט
אות קעז
שמחה נג; גדולתו ז"ל נ
אות קעט
גדולתו ז"ל נא
אות קפ
ר' תורה פח בל"ת
אות קפא
גדולתו ז"ל נב; דעת עו
אות קפב
צדיק רצו; צדיק מתנגדיו יג; מחלוקת סא
אות קפד
גדולתו ז"ל נד; צדיק רחצ; משלי יא־כא יד
אות קפה
לימוד סה; לימוד הפוסקים י; צדיק רצט; מקוה ט־ט'א; התבודדות נג; גדולתו ז"ל נג־נה
אות קפח
זכרון יז; פדיון ז; צדיק ש־שא
אות קפט
צדיק שב
אות קצ
חיים ה; צדיק שג
אות קצא
בני אדם י
אות קצב
צדיק דש
אות קצג
הבעש"ט טו; ממון פז־פח
אות קצד
צרות ל"ע כג
אות קצה
צדיק שה; גדולתו ז"ל נו
אות קצו
תורה צו; גדולתו ז"ל נז־נח; תפילה קעח; ר' ל"ת כה
אות קצז
צדיק הסתלקות ט
אות קצט
תורתו ז"ל ט
אות ר
תורתו ז"ל ט־א
אות רא
תורתו ז"ל י
אות רב
תורה קיב; חידושי תורה כו
אות רג
תורתו ז"ל יא; גדולתו ז"ל מא
אות רד
תורתו ז"ל יב
אות רו
צדיק שו; תורתו ז"ל יג
אות רז
צדיק שז
אות רח
צדיק שח
אות רט
צדיק שט; תורתו ז"ל יד
אות ריב
גדולתו ז"ל נט; מחלוקת שעליו ז"ל ד; תורתו ז"ל טז
אות ריג
דוד המלך ז; מחלוקת סב; תהלים קיט־קסא שרים; סנהדרין ק"ד שרצו; צדיק מתנגדיו יד
אות ריד
ר"ה יט־כ
אות רטו
ר"ה כא
אות רכ
דניאל יב־י יתבררו; אפיקורסים טז; חקירה כז
אות רכב
אמונה צא; תהלים לג־ד וכל
אות רכג
לימוד סו
אות רכד
אמונה צב; שכל כח; (ר' כי חשא ל"ג ושמתיך); חגיגה י"א בענין
אות רכה
חקירות כח; חכמת הקבלה ד־ה־ו
אות רכו
חקירות כט
אות רכז
התבודדות נד
אות רכח
התבודדות נה־נו
אות רכט
התבודדות נז; הרמב"ם ז"ל
אות רל
התבודדות נח־א; לב נד
אות רלא
עצבות כו
אות רלב
התבודדות נח־נט־ס
אות רלג
התבודדות סא; בגדים ט; תפילה קעט
אות רלד
התבודדות סב
אות רלה
מצוות כ; עבודת ה' צט; חומרות יתירות ב
אות רלו
חולאים ר"ל טז; גן עדן ז; כאב שניים ב
אות רלז
דיבור נו; רשעים כז
אות רלח
השי"ת אות יח; גם בש"ה ב; עצות יג; סידור ותקננו
אות רלט
עולם ז; צדיק שיא
אות רמ־רמא
ע"ה צז־א
אות רמב
עין רעה ו
אות רמג
חולאים יז; שה"ש א־א שיר
אות רמד
עבו"ה ק; עוה"ז נ; התחזקות מב
אות רמה
תורה קיג; חידושי תורה כז
אות רמו
אכילה מב
אות רמז
כבוד לה; תורה קיד
אות רמח
עבו"ה קא
אות רמט
וישב לח־ז ויהי; מופתים ו; ברית סג;

חכמת הקבלה ז; כעס טו; גדולתו ז"ל ס
אות רג
פרנסה טו
אות רנא
אלול ה
אות רנב
צדיק שיב; גן עדן ח
אות רנג
בנים כב
אות רנד
שבת נ
אות רנה
עצה יד
אות רנו
אקדמות
אות רנז
צדיק שיג; תהלים לד־טז עיני; עינים יב
אות רנח
מצוות כא; צדקה עא
אות רנט
השתוקקות ז
אות רס
השתוקקות ח
אות רסא
שבת נא־נב; חנוכה י; כפירות יא; אמונה עו־א־צג־צד; גיאות לא; ענוה לה; שבת קי"ח כל; סוטה ה' מי
אות רסב
יוסף הצדיק ז; ויחי מט־כב בן; חן ט; חלום ו
אות רסג
שלום בית א; יצה"ר כב
אות רסד
שלום בית ב; כבוד לו
אות רסה
אכילה מג; שבת נג; הבעש"ט זצ"ל יז
אות רסו
חידושי תורה כח; צדיק שיד
אות רסז
חידושי תורה כט; חכמת הקבלה ח
אות רסח
תיקון חצות ט
אות רסט
עבו"ה קב; מחשבות נט
אות ער
עש"ק ב; התבודדות סג
אות ערא
אמירת תהלים י; מצוות כב
אות ערב
גיאות לב; ברכות ס"א אשריך
אות רעג
נגינה כב־כג־כד; צדיק שטו; נשמה ל
אות עדר
התבודדות סד
אות ערה
דוד המלך ח; מובא גם בש"ה סח; התבודדות סה־סו
אות רעו
השי"ת אות כב; עבודת ה' קג
אות רעז
תפילה קפ; אכילה מד
אות רעח
זוהר ו
אות רעט
ביטול ו; מחשבות ס
אות רפ
צדיק שטז; נשמה כט
אות רפא
ממון פט
אות רפב
ת"ז כ"א הצדיק; צדיק שיז
אות רפג
ברכות ה' וזה; תפילה קפא; שידוכים כב
אות רפד
תפילה קפב; ממון צ; קנאה ג
אות רפה
תורה קטו; זוהר ז'
אות רפו
מחשבות סא; בנ"א יא
אות רפז
תפילה קפג
אות רפח
התחזקות מג; פ"א ב־טו שוב; שבת קנ"ג שוב
אות רפט
ממון צא; ואתחנן ה' ובכל
אות רצ
דברים א־א אלה; צדיק שיח
אות רצא
חולאים יח; קהלת א־יח יוסיף; חכמות חיצוניות ז
אות רצב
עבודת ה' קד; תהלים סז־ג לדעת
אות רצג
תפילה קפד
אות רצד
אלול ו; לב נג; זוהר ד; גם ש"ה קכז
אות רצה
תפילה קפה; מס' כריתות ו' כל
אות רצו
תפילה קפו; צדיק שיט
אות רצז
תורתו של אדמו"ר ז"ל טו; תפילה קפז
אות חצר
חולאים יט; מקוה י
אות רצט
שמחה נד
אות ש
בחירה ז
אות שא
תיקון חצות י
אות שב
תפילה קפח
אות שג
מחשבות סב; בריח סד
אות דש
סיגור ואל; ניאוף מב
אות שה
לימוד סז; מנחות צ"ט דברי
אות שו
גדולתו ז"ל נב; (ר' גם ש"ה קפא)
אות שז
עולם ח; פרנסה טז; ממון צב; ר' גם ש"ה שח
אות שח
צדיק שכ; ממון צג־צד־צה־צו־צז־צח־צט־ק; פרנסה טו; עוה"ז נא־נב־נג־נד־נה־נו; איוב ה־ז אדם; בחירה ח; פ"א ו־ד כך; תורה קטז

השמטות

אות שה
תורתו ז"ל יז־יח־יט; מקץ מ־כב וע"כ; גיאות יז; יוסף הצדיק ו; דיבור נא־נב; מגילה י"ח מילי

שבחי הר"ן הש'

גאולה וגלות יג
ר"ח ח־ט
הבעש"ט זצ"ל יח

חיי מוהר"ן שיחות השייכים להתורות

אות ד
ע"ה סג

אות ה
תורתו ו
תפילה קנה־קנו
לימוד מה
אות ח
חיים ד
אות יג
נר חמיד ב
אות טו
א"י ה־מח־מט־נ
לך יב־א לך
אות טז
ע"ה נט
אות יז
עזות יח
צדיק רמו
צדקה סו
אות יט
דרגא ה
מניעות טז
אות כד
גדולתו ז"ל א
הידיעה ג
אמונה עג
אות כה
הולדה ה
אות לד
רשעים כב
אות לח
עניוות לב
צדיק רנב
אות מ
צדיק רמז
אות מב
גדולתו ז"ל ב
אות מח
גדולתו ז"ל ד
אות נ
גדולתו ז"ל כו־כז
אות נג
רפואה כט
בשלח טו־כו כי

שיחות השייכים להמעשיות

אות ז
פדיון שבוים א

חיי מוהר"ן סיפורים חדשים

אות ז
חקירות יד
אות יז
התחזקות לב
אות כא
צדיק רמח־רמט־רנ־
רנג־רנד
מניעות יח־יט
אות כב
צדיק רנה

מקום ישיבתו ונסיעותיו

אות ד
התבודדות לב
אות י
גדולתו ז"ל כח
הרה"ק ר' מרדכי
מנעסכיז זצ"ל
אות כד
ר"ה יג־יד

חיי מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל

אות ד
שבועות ב
אות ו
א"י נא
צדיק רלד
אות יא
א"י נב
צדיק רלה
אות יב
גדולתו ז"ל כה
אות יח
תהלים קיח־ז ואני

אות כ
צדיק רנו

נסיעתו לנאווריטש

אות ח
אכילה לח
אות יב
קברו הק' ה־ו
אות יד
גדולתו ז"ל ה

נסיעתו ללעמבערג

אות א
איש כשר ב

נסיעתו וישיבתו באומין

אות ה
גדולתו ז"ל ה־ו
אות ו
חקירות יב
אות ז
גדולתו ז
צדיק רנז
אות ט
צדיק רנח
אות י
חדשות א
אות יא
דעת ע
צדיק רס
רשעים כד
אות יב
צדיק רנט
עבודת ה' ס
אות יג
צדיק רלז
תיקון הכללי יב
אות יז
מלבוש ה
בגדים ו
אות כא
גדולתו ז"ל ח

אות כד
רשעים כה
אות לא
ע"ה סא
אות לד
מעלת המתקרבים יז

השמטות חיי מוהר"ן

מקץ מד־יח ויגש
בשלח יג־יח ויסב
בשלח יג־יח וחמושים

שבחי מוהר"ן חלק שני מחיי מוהר"ן

יגיעתו בעבו"ה

אות ד
ברית נט
אות ה
גדולתו ז"ל כט
אות ז
שמחה מד
אות ט
גדותלתו ז"ל ל
אות י
התבודדות לג

גדולת השגתו

אות א
התבודדות לד
אות ה
מחלוקת שעליו ד
אות יא
גדולתו ז"ל ט
אות יב
גדולתו ז"ל י
אות יג
מניעות יז
אות יז
משיח כג
אות לא
מע' המתקרבים יח
ע"ה סב

אות לג
עישון א
אות לד
משיח כד
אות מד
גדולת הבורא ד
גדולתו ז״ל יב
אות מו
מעלת המתקרבים יט
אות מט
גדולתו ז״ל יא
אות נא
צדיק רסא

מעלת המתקרבים אליו

אות א
התבודדות מא
אות ג
התבודדות לה
אות ד
התבודדות לו
אות ה
התבודדות לז־לח
אות ו
התבודדות לט
אות ז
התבודדות מ
אות נא
מעלת המתקרבים א
אות נב
מעלת המתקרבים ב
אות נג
מעלת המתקרבים ג
צדיק רסב
אות נד
גדולתו ז״ל יג
אות נה
גדולתו ז״ל לא
אות נז
גדולתו ז״ל לב
אות נח
גדולתו ז״ל לג
אות נט
צדיק רלח
אות ס
גדולתו ז״ל יד
אות סב
מע׳ המתקרבים ד
אות סד
מע׳ המתקרבים ה
אות סד
תשובה סג
אות סו
גדולתו ז״ל ג
אות סז
צדיק רלט
מע׳ המתקרבים ו
אות סח
מע׳ המתקרבים ז
אות סט
צדיק רמ־רנד
אות ע
מע׳ המתקרבים ח
אות עד
מע׳ המתקרבים ט
אות עה
מע׳ המתקרבים י
צדיק רסג־רסד־רסה
אות פ
צדיק רסו
מע׳ המתקרבים יא
אות פב
מע׳ המתקרבים יב
אות פח
צדיק רסז
אות צא
מע׳ המתקרבים יג
אות צב
צדיק רמא
אות צג
גדולת מורינו מוהרנ״ת ה
מע׳ המתקרבים יד
אות צח
גדולת מורינו מוהרנ״ת ו
אות צט
מע׳ המתקרבים טו
כתב יד של ה״מ
גדולתו ז״ל לט

מעלת תורתו

אות ו
גדולתו ז״ל טו
אות ז
גדולתו ז״ל טז
אות ח
גדולתו ז״ל יז
אות י
גדולתו ז״ל יח־לד
אות טו
גדולתו ז״ל לה
מע׳ המתקרבים טז
אות טז
גדולתו ז״ל יט
אות יט
גדולתו ז״ל לו
אות לד
צוואה לד
גדולתו ז״ל כ
אות לה
גדולתו ז״ל כא
צדיק רנא
אות לו
תורתו ז״ל ז
אות לז
גדולתו ז״ל לז
אות לח
ע״ה עב
אות מב
גדולתו ז״ל לח
אות מט
לימוד מז
צדיק עדר־רעט

ענין מחלוקת שעליו ז״ל

אות ה
מחלוקת שעליו ז״ל ב
אות ו
מחלוקת שעליו ז״ל נב
ע״ה סד
אות י
גדולתו ז״ל כג
מחלוקת שעליו ז״ל נג־נה
מחלוקת שעליו ז״ל ב
צדיק רלו

גודל יקרת ר״ה שלו

ר״ה טו
בהש׳ ר״ה יח

להתרחק מחקירות

אות י
הידיעה ד
אות יב
חקירות יג

דברי צחות שלו

אות ב
שבת ל״ד זונות

שלא לדחוק השעה

אות ב
זריזות א
שינה יג
אות ה
חידושי תורה כא

מעלת ההתבודדות

אות א
בחירה ה
אות ה
אמירת תהלים ז
אנחה יא

שיחות מוהר״ן חלק שני מחיי מוהר״ן

עבודת ה׳

אות ג
גלגול ו

אות ד
גיאות כט
עבודת ה' סה־סו
ענוה לא
אות ו
תשובה סז
אות ח
עבו"ה סז
אות י
עבו"ה סח
אות יא
עבו"ה סט
איש כשר ג
אות כה
ממון עה
אות כו
צדיק ותלמידיו יח
אות כז
עישון ב
אות ל
מקוה ד
אות לב
צדקה לח
בנים יח'א
אות לג
סיפורי מעשיות ט
אות לד
נקיות א
אות לז
לבנה ה
אות לח
חידושי תורה כב
אות מא
צדיק רמב
אות מה
תענית יד
ר"ה יז
אות מו
צדיק רמג
אות מז
צדיק רמד
אות מט
הבעש"ט ז"ל ט
אות נ
עניוות לג
אות נב
נקיות ב
אות נג
בטחון יב
אות נה
בטחון יג
אות נז
מחלוקת נד
אות נט
בנ"א ה
אות ס
מחשבות מז
אות סב
תפילה קנג
אות סה
אנחה יב
התבודדות לא
אות סו
עבירות כה
אות סז
ממון עו
זמירות לשבת שכרו
צדיק רסח
אות סח
תפילין כ
צדיק רסט
אות סט
אכילה לט
אות עב
הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל
עבודת ה' ע
התחלה ב
אות עג
בחירה ז
אות עד
שבת מט
אות עה
חידושי תורה כ
אות עו
תהלים קמה־כא תהילת
אות עז
בגדים ז
אות פ
תפילה קנז
חכמת הקבלה ג
לימוד מו
אות פא
משיח כו
אות פב
פרנסה יז
אות פג
תענית טו
אות פה
תהלים קמה־יז צדיק
צדיק עד
אות פו
זמירות לשבת משוך
אות פז
דעת עא
לימוד מח־נ
אות פט
יצה"ר יח
אות צד
צדיק רעא
אות צה
צדיק ערב
אות צו
ע"ה עא־עג־עד
אות צז
צדיק רעג
אות קג
אמת לד
אות קד
תפילה קנח
אות קה
הבעש"ט זצ"ל יא־יב
המגיד ממעזריטש זצ"ל
הרה"ק מפולונאה זצ"ל
הרה"ק ר' פנחס מקאריץ
הרה"ק ר' אלימלך מליזנסק זצ"ל
הרה"ק מברדיטשוב זצ"ל
אות קז
ע"ה עה
אות קח
בנ"א ו
אות קיא
גיאות ל
צדקה סז
אות קיג
אמונה עה
אות קיד
תשובה סד
אות קטז
צדקה סט
מצוות טז
אות קיז
חשובה סה
אות קיח
תשובה סו
אות קכא
הפקרות א
אות קכב
לימוד מט
אות קכו
ממון קו
אות קכז
נדרים ל"ח פסל
כי תשא לד־א פסל
אות קכח
גדולתו ז"ל כב
אות קלד
כתובות כ"ב כיצד
אות קלה
ע"ה עו
אות קלו
בית ג
אות קלח
תפילה קנד
מחשבות מח
ע"ה עז
אות קלט
עוה"ז לט
אות קמ
ע"ה עח

אות קמא
ע״ה קיא
מצוות יז
שמחה מג
אות קמב
התחזקות לג
אות קמג
שידוכים יט
אות קמה
משיח כז
אות קמו
תפילה קנט
אות קמז
הרה״ק מברדיטשוב זצ״ל
אות קמט
צדיק רמה
אות קנ
ברכות נ״ח וזה
אות קנב
ניאוף לו
קידושין פ״א אנא
קידושין ל׳ אם
אות קנג
אבות ב־יח ואל
אות קנה
הבעש״ט זצ״ל יג
כעס יג

ספר המדות

ממון – אומות העולם ז
בגדים – אומות העולם ח
פחד – אומות העולם ט
אכילה – אכילה מה
אמת – אמת לא־לב־לג
ראי׳ – אתרוג א
ממון – א״י מו
חי׳ או׳ – א״י מז
בושה – בושה כ
בטחון – בטחון טו
בית – בית ב
נהנה מאחרים – בנים יח
בנים – בנים כא
תשובה – גוף יב
אמת – גלגול ה
סגולה – חולי נופל א
צדיק – גן עדן ו
עזות – דוד המלך ו
המה״ד – המתקת הדינים יב־יג־יד־טו
הצלחה – הצלחה א־ב
התבודדות – התבודדות מו
חולאים – התבודדות יא
ישראל – התבודדות טז
רחמנות – ישראל א
חיתון – לבנה ג
פחד – לימוד לז
פוסק – לימוד לח
הרהורים – לימוד לט
לימוד – לימוד מ־מא־מב
מריבה – לימוד מג
ממון – לימוד מד
אמונה – מופתים ד
תפילה – מחלוקת נא
הרהורים – מחשבות מו
בגדים – מלבוש ד
תשובה – ממון עא
תפילה – ממון עב
ג׳ וגז׳ – ממון עג
ממון – ממון עד
בנים – מעשר ב
ממון – מעשר ג
צדקה – מעשר ד
המה״ד – מקוה א־ב
יראה – מקוה ג
תשובה – מו״מ באמונה טז
ענוה – משיח יז
צדקה – משיח יח
צדיק – משיח יט
קנאה – משיח כ
שבת – משיח כא
משיח – משיח כב
נגינה – נגינה כ
ענוה – נגינה כא
נר תמיד – נר תמיד א
ספר – ספרים יב
דעת – ספרים יד־א
ניאוף – ספרים יג
ספר – עינים י
ראי׳ – עינים יא
עצבות – עצבות יט־כ
פחד – פחד ג־ד
מריבה – פחד ה
פדיון שבוים – פדיון שבוים א־ב־ג
טלטול – פרנסה יב
צדיק – צדיק ריט־רכ־רכא־רכב־רכג־רכד־רכה־רכו־רכז־רכח־רכט־רל־רלא־רלב־רלג
צדקה – צדקה נט־ס־סא־סב־סג־סד־סה
צדיק – קברי צדיקים א־ב
המה״ד – קברי אבות א
הרחקת רשעים – רשעים כא
שוחט – שוחט ג־א
שבת – שבת מו־מז
רחמנות – שידוכים יז
חיתון – שידוכים יח
אמונה – שינה יא
שינה – שינה יב
תפילה – שלום כז
שמחה – שמחה מב
תשובה – תענית טז
המה״ד – תפילה קמט
תשובה – תפילה קנא
הרהורים – תפילה קנ
תפילה – תפילה קנב
ממון – תפילה קצב
תשובה – תשובה נח־נט־ס־סא־סב
אמונה – לך טו־ו והאמין
ברכה – לך יב־ב והי׳ ברכה
הצלחה – וישב לט־ב ויהי
בנים – שמות א־יב וכאשר
טהרה – שמות ב־כא ולמה
לימוד – קדושים יט־לב והדרת
חיתון – נשא ז־א ויהי
איוב
חנופה – יג־טז גם
יראה – ו־ד כי
כעס – יד־א קצר
לימוד – כא־יד ויאמרו
ממון – יג־כו ותורישני
מריבה – ד־ב עצור
נדה – יד־ד מי
עצבות – כב־יט יראו
דניאל
בושה – ט־ז לך
הושע
אמונה – ב־כב וארשתיך
גניבה – ז־א כי
נהנה מאחרים – ד־ח חטאת
זכרי׳
אמת – ח־יט האמת
שופטים
הכנסת אורחים – יט־טו ואין
חבקוק
דעת – ג־א תפלה
ירמי׳
אמת – ב־ל לשוא
אמת – נ־לו חרב
אמת – מו־יא לשוא
אמת – ט־ד ואיש
אמונה – ה־א מבקש
המה״ד – יד־ח מקוד.
יראה – מד־ו ולא
כבוד – לא־יח בושתי
מריבה – יא־כ אראה
ניאוף – ג־ג ומצח
ישעי׳
אמת – נט־יד וצדקה
אמת – נז־ד ילדי
אמת – נט־טו ותהי
אמת – סג־ח בנים
אמונה – יא־ה והיה

בטחון – יב־ב אבטח
בטחון – נ־י מי
דעת – יא־ט לא
חנופה – ט־טז כולו
חנופה – לג־יד אחזה
יראה – נ־י ירא
צדקה – נו־א קרובה
צדיק – נג־ה ובחבורתו
לימוד – א־יג חודש
לימוד – נ־ד בבוקר
לימוד – נד־יג וכל
ליצנות – כח־כב אל
ממון – מח־ט לבלתי
מפלת – כו־יט כי

מלאכי
בנים – א־ו בן
דעת – ב־ז כי
יראה – ג־טז אז

משלי
אמת – מו־יח וזרע
אמת – כט־יב מושל
אמונה – כח־כ איש
בנים – יז־כה כעס
גאוה – טז־יח לפני
המתה״ד – כא־יד מתן
התנשאות – יד־לד צדקה
יראה – ג־ז אל
כבוד – ד־ח תכבדך
כבוד – טו־לג ולפני
כעס – יז־כה כעס
לימוד – א־ו יראת
מריבה – יז־יט אוהב
מריבה – כה־כא אם
לימוד – ג־יז וכל
ממון – כח־טז שונא
ממון – יח־טז מתן
ממון – כ־יג אל
נפילה – יב־ג ושרש
ענוה – ג־לג ולענוים
עצבות – כא־כג שומר
צדיק – טו־כט
צדיק – יח־טז מתן
צדיק – יא־ח צדיק

שמואל־ב
ממון – כא־א אשר
ניאוף – א־כו ויקונן
ניאוף – יב־ט ואת
צדיק – כג־ג צדיק

שמואל־א
אמת – טו־כט וגם
אמת – טז־ב ואמרת

תהלים
פחד – ב־ה באפו
יראה – ב־יא עבדו
אמת – ה־ז תאבד
כעס – ו־ח עששה
גאוה – ח־ד כי
כבוד – ח־ו ותחסרהו
מריבה – ט־יט כי
ענוה – י־יז תאוות
מריבה – יג־ב עד
פחד – יד־ד אכלו
אמת – טו־ב ודובר
שבועה – טו־ד ואת
צדיק – טז־ב טובתי
ישועה – טז־ד ובל
מריבה – יח־ד מהולל
צדיק – יח־נא מגדיל
דרך – יט־ו והוא
אמונה – יט־ח נאמנה
נפילה – יט־י יראת
מריבה – יט־י אמת
ישועה – כב־ה בטחו
בושה – כב־ו בטחו
ממון – כד־ד נקי
ישועה – כד־ה וצדקה
ישועה – כה־ה הדריכני
זכירה – כה־ז תטאת
ניאוף – כה־י כל
לימוד – כה־יב ירא
צדיק – כה־יד סוד
ישועה – כו־ב בחנני
ממון – ל־ב מה
מריבה – ל־ב ולא
אמת – לא־ו פדית
כבוד – לא־יט הדוברות
אמת – לא־יט תאלמנה
צדיק – לא־יט הדוברות
מריבה – לא־כא תצפנם
קליפה – לב־ז אתה
המתה״ד – לג־ה אוהב
ישועה – לג־יט להציל
ישועה – לג־כב יהי
יראה – לד־י יראו
בנים – לד־יא ודורשי
ממון – לד־יא כפירים
ממון – לד־יא רשו
ניאוף – לד־טו סור
ישועה – לד־יט ואת
רחמנות – לה־י כל
אמונה – לו־ב נאום
יראה – לו־ב נאום
ענוה – לז־יא וענוים
עצבות – לח־י נגדך
עצבות – לח־יט אדאג
ניאוף – מד־יח לא
הצלחה – מה־ה צל״ח
כעס – מט־יג ואדם
נפילה – מט־יח לא
פחד – נג־ה אוכלי
מריבה – נה־יט פדה
יראה – נה־כ אשר
ניאוף – נה־כא שלח
נפילה – נה־כג לא
בטחון – נה־כד אנשי
המה״ד – נו־י אז
כעס – נח־ד דוברי
ישועה – ס־ו נתת
ישועה – סז־ג לדעת
המה״ד – סט־ב הושיענו
בושה – ע־ד על
המה״ד – עב־א משפטיך
קנאה – עג־ב כמעט
בטחון – עג־כח קרבת
רחמנות – עה־ג כי
צדיק – עה־יא וכל
יראה – עו־יב יובילו
בטחון – עח־כב לא
דרך – פה־יד צדק
אמונה – פט־ב אודיע
גאוה – פט־ט ואמונתך
עצבות – פט־יז בשמך
אמת – פט־לה לא
הרהור – פט־לה לא
אמונה – פט־נב אשר
מריבה – צז־ג אש
דעת – קא־ב אשכילה
פדיון שבוים – קב־כא לשמוע
תפילה – קד־לד יערב
פדיון שבוים – קה־יח ענו
עצבות – קז־מב יראו
טלטול – קיא־ה טרף
דעת – קיא־י שכל
יראה – קיב־א אשרי
ממון – קיב־ג הון
אמונה – קטז־י האמנתי
בושה – קיט־ו אז
הרהורים – קיט־ז אודך
אמונה – קיט־קיג סעפים
צדיק – קיט־קלט שכחו
זכירה – קיט־קמא צעיר
לימוד – קיט־קמב צדקתך
בטחון – קיט־קמז קדמתי
לימוד – קיט־קמח קדמו
הרחקת רשעים – קיט־קנה רחוק
מריבה – קיט־קנז רבים
לימוד – קיט־קסג שקר
נהגה מאחרים – קכח־ב יגיע
בנים – קכח־ו וראה
ענוה – קלו־כג שבשפלינו
מריבה – קמ־ג חשבו
אמת – קמד־ח אשר
אמת – קמו־ו השומר
פדיון שבוים – קמו־ז נותן
בנים – קמז־יג בירך
המה״ד – קמט־ד רוצה
צדיק – ברכות ל״ה מאי
אמת – ר״ה ו׳ בפיך
צדיק – יומא ע״ה בדיל
חיתון – כתובות ב׳ בתולה
צדקה – כתובות ס״ז וחוזרים

אמת – סנהדרין צ"ב כל
אמת – סנהדרין צ"ז אתרא
ממון – סנהדרין נ"ט גוי
ישועה – ע"ז י"ח ואי ב"ר בראשית
מריבה – כ"ו קשה
מריבה – צ"ח ולקדקוד
חנופה – מ"ח כל
יחוס – נ"ט אין
ניאוף – נ"ב ואנשי
התבודדות – ע' נטל
יראה – ע' חונה
טלטור – מ' טרף
ברכה – ל"ט והי'
לה"ר – שמות ז' לא
ממון – שמות ל"א מי
נהנה מאחרים – ויקרא ט"ו דאכיל
צדיק – סוטה ל"ד נשא
דעת – חולין צ"ה שמואל

סיפורי מעשיות

מעשה א
מניעות כג
סיפורי מעשיות יג
הקדמה שני' להסימ"ע
עבודת השם קה־קו־קז־קח־קט־קי
דיבור נז

מעשה ד
תפילין כב

מעשה ו
ליצנות ו
ענוה לו
אמת לה־לו

מעשה ז
צדיק שכא־שכב

מעשה ח
מניעות כד
צדיק שכג־שכד־שכה־שכו־שכז־שכח־שכט־של־שלא־שלב־שלג

מעשה ט
תמימות ז־ח־ט־י־יא־יב־יג־יד־טו־טז־יז־יח־יט־כ־כא־כב־כג־כד־כה־כו

מעשה י
תשובה עד
דעת עז־עח־עט
התחזקות מד־מה־מו

מעשה יא
ממון קא
שבת נד

מעשה יב
ממון קב־קג־קד־קה
צדיק שלד־שלה־שלו
תוכחה יח־יט־כ־כא
תפילה קפט

מעשה יג
נגינה כד
חקירה ל־לא
צדקה עב
ר"ה יד
רצון יז
שמחה נה־נו
תפילה קצ־קצא
צדיק שלז־שלח־שלט
שמ־שמא־שמב־שמג־שמד־שמה־שמו־שמז־שמח־שמט־שנ־שנא־שנב־שנג־שנד־שנה־שנו

בסוף הסימ"ע

מעשה מהסוס והפלומפ
ר' תאוות טו

ס פ ר
והלכתא כנחמני
חלק ראשון

אות א

אבות

א האבות הם תלת גווינין דעינא ובת עין (ר׳ ת״ז ד׳ בראשית) (ל״ק יג־ד).

ב כשאתה רוצה שיתגלו על ידך האבות בעולם כדי לדחות הדין והחושך צריך שיהי׳ לך הבל שאין בו חטא וע״י צדקה לא״י תכלול עצמך באוירא דא״י שהוא בחי׳ הבל הק׳ שאין בו חטא (ל״ק לז־ד) (ר׳ הק׳ הז׳ א׳ הניצנים).

ג הנה ע״י נגינה נמתקין הדינין כי הקשת היא השכינה ותלת גווינין דקשת הם האבות והם לבושין דשכינתא ואותיות התפילה היא השכינה ונקרא קשת וקול הנגינה הם בזַכות ובבהירות אזי מלביש השכינה היינו האותיות בלבושין דנהירין והקב״ה רואה אותה ובזה נמתקין הדינין וזה וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו שע״י שקול הנגינה בזַכות נמתקין הדינין (ל״ק מב) (ר׳ ז׳ פנחס רטו וירא) (ר׳ ויחי מ״ח בחרבי).

ד אפילו עכשיו בגלות שא״י היא תחת יד הס״א ואין יכולת בקדושתה להתגלות אעפ״כ יכולין להמשיך קדושתה ע״י התנוצצות אור זכות אבות ועי״ז זוכין לראות במפלתם של רשעים (ל״ק נה־ב).

ה ע״י תפילה כתיקונה מתנוצץ אור זכות אבות ולא די שניצול מרע עין של הרשעים אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו (קל״ק נה־ח).

ו ע״י פגם אמונה באים מכות מופלאות שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפילה ולא זכות אבות כי עיקר התגלות זכות אבות לזכות לרפואה בזכותם הוא ג״כ רק ע״י אמונה (קל״ת ה־א).

ז גם אין מועיל להחולה קול צעקת של אח וגניחות שלפעמים מועיל להחולה שמרחמין עליו ע״י הקולות הללו אבל ע״י נפילת האמונה גם זה אין מועיל כי הגניחות והצעקות הם קול בלא דיבור וקול זה בחי׳ אבהן כי הקול כלול מאש מים רוח (תיקון סט) שהם בחי׳ חלת אבהן והם נראין ונתגלין רק ע״י אמונה (ל״ת ה־ו) (ר׳ הק׳ הז׳ א׳ הנצנים) (ר׳ ד׳ יסודות א).

ח ע״י תפילה בכח נתחדש השבועה לאבות ונעשה כאלו עכשיו נשבע לאבותינו (קל״ת פד) (ר׳ עקב ח׳ וזכרת).

אברהם אבינו

א העונשים של כל הדברים החליף אברהם אבינו ע״ה על שעבוד מלכיות אך עונש העזות דס״א נשאר בגיהנום (ל״ק כב־יא).

ב וע״כ היה אברהם מגייר גרים כי היה בעל השגה גדול שהשיג כל התורה עד שלא ניתנה וגם היה יכול לצמצם השגת אלקות ע״י השכל התחתון להבינו לכ״א (ל״ק ל׳ בה״נ) (ראה ב״ב ט״ז בת) (שכל טו).

ג וע״כ יצאו מאברהם יצחק וישמעאל יעקב ועשו שהם כנגד ד׳ מלכיות דקדושה ורדף אחרי הד׳ מלכים, שהם הד׳ מלכיות דס״א כדי להכניעם כי אברהם עשה תמיד חסד להעלות המלכות דקדושה מהס״א (קל״ק ל־ט) (ראה ברכות כ״ו אברהם תיקן).

ד יש שני בחי׳ ברית בחי׳ אברהם ובחי׳ אליעזר אברהם הוא ברית עילאה בן חורין בחי׳ צדיק ואליעזר הוא ברית תתאה בחי׳ שמירת איסור והיתר וצריך לאדם להיות לו אלו שני בחי׳ ברית היינו שיהא צדיק ולמדן (ל״ק לא־ה).

ה ובשביל זה נתנה מדת החסד לאברהם כי הוא היה ראש למאמינים וראש לנימולים כי ע״י שמירת הברית בב׳ בחי׳ שהוא צדיק ולמדן נתגלה החסד

היינו אהבה והשתוקקות להשי״ת וכיסופין טובים שהוא דבר יקר מאד (קל״ק לא־י) (ר׳ תהלים פ״ט לעולם).

ו ומי שהוא במדריגת אברהם היינו בחי׳ בעל נפש וכו׳ שע״י בחי׳ אברהם שהוא בחי׳ אמונה ושמירת הברית עי״ז עביד תולדין שהם בחי׳ נפשות לאותיות התורה עי״ז כל אכילותיו בבחי׳ לחם הפנים ואז כל העכו״ם וכל הכוכבים כולם טורחין בשביל זה האיש (ל״ק לא־ט) (פל״ח לא־ט).

ז וע״כ אברהם שהי׳ ראש לגרים ולא היה לו ממי ללמוד ולא היה לו רק לב שחשק מאד לעבודת הבורא קיבל ג״כ מזה הלב של מעלה שנקרא ספר זכרון ואז לא היו שום צדיקים בעולם והיה נכתב על הלב מה שחידשו הנשמות קודם הבריאה (ל״ק קמב) (ר׳ ברכות ו׳ ולחושבי).

ח אברהם עבד ה׳ רק ע״י שחשב בדעתו שהוא רק יחיד בעולם ולא הסתכל כלל על בני העולם שסרים מאחרי ה׳ ומונעים אותו ולא על אביו ושאר המונעים רק כאלו הוא אחד בעולם (התחלת הל״ת) (ר׳ יחזקאל ל״ג אחד) (ר׳ מניעות ח).

אדם הראשון

א אדם הראשון משוך בערלתו היה (עיין סנהדרין לח אדם) (ל״ק יט־ט).

ב ע״י תענית מחלישין הארבע יסודות של הגוף שמהם באים כל התאוות ונכנע החומר בחי׳ בהמה ונתעלה השכל צורה ואז נקרא אדם (קל״ק לז־ג) (ר׳ גוף ז) (ראה זוהר בראשית כ״ז ויקח).

ג אדם הראשון פגם בבחי׳ תפילין שהם בחי׳ עץ החיים ודבק עצמו באילנא דמותא ועי״ז ויגרש אותו מגן עדן כי עזות פנים לגיהנם וכד תב בתיובתא ויעש להם כתנות אור דא תפילין שהם בחי׳ יראה בחי׳ בושה שזה עיקר התשובה (ל״ק לח־ו).

ד עיקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדה״ר שהיו שדים מחממין אותו והוליד שדין (עירובין יח) והחימום הוא ע״י חלישות המלאך ובניסן נגאלו ונתתקן חטא אדה״ר אז נמצא שבניסן נתחזק כח המלאך (ל״ת ה־י) (ר׳ ר״ח ניסן ב).

אהבה ויראה

א צריך לשמור היראה שלא יהיה לו יראה חיצונית כי ע״י יראה חיצונית השכל שלו אטום ואין דבריו נשמעין לבריות (ל״ק ה־ד).

ב צריך לשתף אהבה עם יראה כדי שיתעביד רעמים וזה מסטרא דימינא מוחא חורא ככספא והיראה צריך לשתף עם אהבה כדי שתתגבר על אויביך בבחי׳ שב לימיני עד אשית אויביך וכו׳ (ל״ק ה־ה).

ג צריך להקדים היראה ואז תבוא אליו האהבה ממילא כי האהבה מחזרת אחר היראה תמיד (ל״ק ה־ה).

ד עיקר ההתגברות הוא ע״י אהבה אך אעפ״כ צריכין להקדים את היראה (קל״ק ה־י).

ה מי שיש בו יראה קולו נעשה רעמים (ל״ק ה־ג) (עיין ברכות ו׳ מי).

ו להמשיך שלום בעולם צריך להעלות כבוד הקב״ה לשרשו דהיינו ליראה (ל״ק יד־א).

ז כ״א יכול לידע אם מעלה הכבוד לשרש היראה לפי הכבוד שמכבד יראי השם כי כל זמן שהכבוד בגלות הוא מולזל ביראי ה׳ (ל״ק יד־ו).

ח ועיקר הדבר שיכבד יראי ה׳ בלב שלם (ל״ק יד־ז) (עיין קידושין ל״ב דבר).

ט כשמחזיר הכבוד ליראה יש שלום בעצמיו ועי״ז זוכה לתפילה וזוכה לשלום הכללי (ל״ק יד־ח) (עיין שמואל א׳ א׳ וחנה).

י ע״י שמעלין מדת היראה לשרשה טועם טעם אור הגנוז דהיינו סודות התורה (ל״ק טו־ו) (עיין אור הגנוז).

יא במה מעלין היראה בבחי׳ משפט (עיין משלי כט מלך) (ל״ק טו־ב).

יב שורש היראה היא דעת שידע ממי יתיירא היינו יראת הרוממות (ל״ק טו־ג).

יג יראה ואהבה א״א לקבל כ״א מצדיקי הדור כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה ואהבה (ל״ק יז־א).

יד ע״י שהצדיק מגלה ההתפארות של השי״ת עם עמו ישראל עי״ז נתגלה היראה והאהבה (ל״ק יז־א).

טו תפילין הם בחי׳ יראה (עיין ברכות ו׳ מנין שהתפילין) (ל״ק יז).

טז ע״י התגלות ההתפארות נמשך יראה עי״ז נתגלה הרצון בחי׳ אהבה, (ל״ק יז־א) (עיין תהלים פ״ט כי תפארת).

יז כשנחשך אצל אחד היראה והאהבה זה מחמת שנחשך אצלו אור הצדיק שממנו מקבלין יראה ואהבה (ל״ק יז־ב).

יח אהבה היא בחי׳ התדבקות רוחא ברוחא רוח האוהב ברוח הנאהב שזה בחי׳ אויר הנח שרוחם נחים זה מזה ועי״ז נשמעים דיבורי הצדיק למרחוק וזה נעשה ע״י הצדקה שמרבה האהבה (ל״ק יז־ה).

יט יראת שמים הוא בחי׳ חותם והוא מהשבעת הנרות

המעוררין שפע אלקי לבא (ל״ק כא) (ר׳ בהעלותך).

כ עיקר שלימות השמחה היא ע״י יראה בחי׳ תפילה והיראה בחי׳ בושה שירא ומתבייש מהשי״ת לכל יחטא ח״ו (קל״ק כב־יא).

כא לאהוב אותו ית׳ בכל מקום בין בטובו בין בעקו ולאהוב את חביריו ושיהיה שלום בין ישראל זה זוכין ע״י התורה וע״י הצדיקים שנקראים שלום (קל״ק לג־ב) (ראה משלי ג׳ וכל נתיבותיה).

כב יש שני מיני אהבות אחת היא אהבה שבימים שהיא התור שבה הלביש אהבתו וצמצם את אלקותו דוקא באלו תרי״ג מצות שעל ידם נוכל להשיג אותו וזה שבפועל ויש אהבה שהיא בכח היינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קודם הבריאה ולעתיד לבוא שיתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה אז יתגלה אהבה שהיא בדעת אזי יתרבה השלום (ל״ק לג־ה) (ראה ישעי׳ י״א וגר ואב).

כג ויכול כל אדם לטעום אור האהבה שבדעת כ״א לפי בחינתו אפילו עכשיו כשיקשר את לבו לדעתו והמדות והימים הם נכללין בלב ויודע שיש אלקים בכלל ויודע בידיעות התורה וכשלבו ברשותו אזי נכללין המדות שבלבו לדעתו אזי משיג אור הגנוז היינו הצדיקים והתורה שהי׳ גנוז עד עתה ממנו (ל״ק לג־ג).

כד בזה אנו יכולים להבין אם יש לאדם יראת שמים היינו בושה לאחר תיקון החטא כשאנו מסתכלין על פניו ונופל עלינו יראה ובושה (ל״ק לח־ה) (ראה משלי ב׳ אז).

כה יראת ה׳ זה הבושה כי קודם התשובה עדיין ידיעתו בקטנות עי״ז בושתו אינו בפועל על פניו כי חטאתיו מטמטמין שכלו ע״י רוח שטות שבקרבו אבל כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות אז מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו (ל״ק לח־ה) (ראה נדרים כ׳ לבעבור).

כו לבוא לשלימות הדעת צריך שיהא יראת חטאו קודמת לחכמתו (ל״ק נג) [ר׳ דעת כ].

כז מי שמשתדל תמיד לקרב בני אדם לעבודת השי״ת הוא בונה בחי׳ היכל הקודש היינו זה שבנ״א נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו אעפ״י שיש כמה שנפלו מקדושתם אעפ״כ מאלו שנשארו עי״ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי׳ כבוד כי זה עיקר כבודו ית׳ כשהרחוקים מאד נתקרבים אליו (ל״ק נט־א) (ר׳ ז׳ יתרו סט כד).

כח ע״י יראה זוכין לאריכת ימים היינו שהיראה מביאה תוספת קדושה בכל יום שעי״ז נתארכין ונתרחבין הימים כי התחלת הימים הם קצרים היינו שבתחלת היום קשה עליו העבודה ואח״כ מתרחבין בתוספת קדושה ע״י יראה, נמצא שזוכין ע״י היראה לאריכת ימים שעי״ז זוכין לעשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי יו״ד יראת).

כט שקר החן והבל היופי תלוים זה בזה כי ע״י תאוות ניאוף והבל היופי נלכד בחן של שקר כי יש כמה מיני חן של שקר שעושין בנ״א בעמידה באכילה בדיבורים וכו׳ ועי״ז בא עניות והיראה הוא ההיפך מזה וזוכין על ידה לעשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי ל״א שקר).

ל שלימות היראה היא בבחי׳ שלש קוין בחי׳ מורא שמים ומורא רבך ומורא אב ואם וכ״ש חכם הדור שזוכה לתלמידים הגונים ולבנים הגונים אזי היראה בשלימות (ל״ק ס־ד).

לא ובחי׳ יראה של כל אחד מהג׳ הנ״ל צריך שיהיה כלול משלש שלש דהיינו מורא של הרב שהוא מורא שמים צריך שיהא כלול בכל התלת מוחין חב״ד ויראת התלמוד דהיינו מורא רבך שהוא ע״י הלימוד צריכה שתהא נמשכת בכל חלקי הלימוד בחי׳ אורייתא תליתאה ויראת הבן שהוא מורא אב ואם צריך להמשיכה בבחי׳ נחלת אבות בשלשה חלקי עשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ ב״מ מ״ב לעולם).

לב התגלות היראה הוא ע״י פקידת עקרות כי כל מה שנפקדין עקרות ביותר נתגלה היראה ביותר, וע״כ בר״ה היה פקידת יצחק שהוא תוקף התגלות היראה בחי׳ פחד יצחק וע״י יראה זוכין לאריכת ימים בחי׳ זקן (ל״ק ס־ה) (ר׳ פקידת עקרות ב׳).

לג עיקר שלימות היראה זוכין ע״י הצדיק אמת שיכול לעורר בני העולם משינתם ע״י סיפורי מעשיות של בחי׳ שנים קדמוניות שעי״ז הוא פוקד עקרות ועי״ז נמשך יראה גדולה (ל״ק ס־ה־ו).

לד־א כשבא כבוד חדש לאדם ומלובש בתוכו נפש דקדושה צריך לחזק עצמו במדת היראה ואהבה ועי״ז יזכה להוליד ולגדל את הנפש החדשה (ל״ק סו־ח).

לד כי אנו רואין בחוש תיכף כשאדם רוצה לילך בדרך הישר מתעוררים עליו דינים והסברא הוא להיפך אך כי יש שני מיני יראה יראת העונש ויראת הרוממות יראת העונש נקרא צדק ויראת הרוממות נקרא אמונה וא״א לבוא לאמונה רק ע״י יראת העונש בחי׳ צדק וצדק הוא בחי׳ דין ומזה בא שמתעוררין על האדם דינין ויסורין אך כשבא ליראת הרוממות

בחי׳ אמונה אז כל הדינין נמתקין בשרשן (ל״ק פז) (ר׳ אמונה מ״ב).

לה באיזה ענין יוכל לעורר השפע בעולם ביראה ויש שני מיני יראה יראה עליונה שבאה לאדם לפעמים מחי שתרצה ועל יראה כזו אין שכר ויש יראה שבאה לאדם מכח אדם עצמו ויראה זו נקרא צדיק מושל ביראת אלקים וביראה כזו התפילה נשמעת ושפע יורד לעולם ונתגלה מלכותו (ל״ק קב) (ר׳ ברכות ו׳ כל מי).

לו יש אנשים כשרים קצת ומחמת שנוגע יראת ה׳ בלבו משפיל עיניו קצת ואינו מסתכל בנשים ואעפ״כ הוא גונב את העין כלאחר יד ומסתכל מן הצד (ל״ק קכח) (ר׳ יומא סט לענין).

לז מדת היראה בעצמה היא יראה מהשי״ת ואם כן יש לה ג״כ יראה וכן נכלל יראה אחת בחברתה למעלה למעלה עד אין סוף (ל״ק קמח) (ר׳ ירושלמי שבת פ״א מה).

לח דע כי יש יראות נפולות וכל היסורין והדינים שיש לאדם כולם הם מהיראות הנפולות שנפלו לתוך זה הדבר שהוא מתפחד ויש לו יסורין ממנו וצריך להעלות היראות הנפולות למקומם ומקום היראה היא בלב והיראה צריכה להיות עם דעת ועיקר הדעת כשהוא בלב (ל״ק קנד) (ר׳ משלי ב׳ אז).

לט כשמדברין עם חבירו בי״ש אף שאין מקבל ממנו אעפ״כ הוא מקבל התעוררות מחבירו כי ע״י שיצאו הדיבורים מפיו לחבירו חוזר האור אליו ע״י בחי׳ הכאה כמו מי שמכה ומשליך איזה דבר לכותל חוזר הדבר אליו משא״כ אם היה מדבר אלו הדיבורים בינו לבין עצמו לא היה מתעורר מהם כלל (קל״ק קפד) (ש״ה צט).

מ עיקר השלימות הוא היראה ויש שני מיני יראות יש מי שהוא ירא מהשי״ת בגין דאיהו רב ושליט וע״י יראה זאת אשחלים שמא דקוב״ה ויש יראה למטה ממנה היינו ע״י שירא מחיה או משר עי״ז הוא נזכר ובא ליראת ה׳ וע״י יראה זאת נמשך השפעות בעולם וצריך לעשות כלי לקבל השפע וע״י הרצון לנסוע לצדיקי אמת נעשה רושם הכלי ואח״כ כשבא אליו נעשה הכלי (ל״ק קפה) (ר׳ בראשית ב׳ ואד).

מא שלימות היראה תלויה בלב אך יש ג׳ מדות שהם מפסידין היראה והם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל כי ג׳ מדות אלו הם בלב וע״כ הם מפסידין היראה שבלב (ל״ת א־ד).

מב ולתקן ג׳ מדות אלו הוא ע״י הדעת שצריך להמשיך הדעת אל הלב וע״י תיקון שלימות היראה שבלב זוכין להמשיך השפעת הנבואה אך צריך ליזהר מאד מתאוות ההתמנות להיות ראש כי זה הזוכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות אבל ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה (ל״ח א־ו־ז).

מג־א רוב החסד א״א לקבל רי אין יכולין לקבל רוב טובה וצריך לעשות כלי וצנור לקבל על ידו את החסד וע״י יראה נעשה כלי וצנור (קל״ת ד־ה) (ר׳ חסד ז׳).

מג ועיקר היראה נעשה ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ בלי שום חיוב כלל ואין שום חיוב הטבע כלל עי״ז נעשה יראה כי אזי יש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו ית׳ אבל כשנופלין לכפירה וכאלו מתנהג הכל ע״פ הטבע ח״ו אין שייך יראה ח״ו (ל״ת ד־ה) (ר׳ איוב ט״ו אף).

מד כשאהבתו חזקה כ״כ להשי״ת עד שמסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו ית׳ כדי לעשות לו ית׳ איזה נחת אזי הוא טובה להמוחין כי אזי זוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחין מה שגם משה בחייו לא השיג היינו בחי׳ צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ל״ת ה־טו) (ר׳ ברכות ז׳ צדיק).

מה ע״כ צריך כ״א לעסוק בזה להכניס דעת ויראת שמים בחבירו שעי״ז נעשה חבירו בחי׳ תלמיד אצלו ואזי כשימלאו ימיו ויגיע זמן הסתלקותו אזי יתלבש בזה הדיבור שהכניס בחבירו ויהיה נחשב כאלו הוא בעצמו ממש קיים בזה העולם (ל״ת ז־ד) (ר׳ תהלים מ״ט פי).

מו אמנם מי שרוצה לדבר עם חבירו ביראת שמים הוא צריך שיהי׳ לו יראת שמים כדי שיהיו דבריו נשמעין אצל חבירו וגם כדי שיתקיימו דבריו אצל חבירו (ל״ת ז־ה) (ר׳ ברכות ו׳ כל).

מז וצריך לכלול העולמות שיהיה הבן כלול מבחי׳ תלמיד וכן התלמיד יהיה כלול מבחי׳ בן כדי שיהיה להם יראה (ל״ת ז־ט) (ר׳ דרי מעלה ג).

מח וע״כ כשמעיינים ומדברים מאיזה חידוש שחידש החכם שבדור אזי נופל יראה (ל״ת ז־יג) (ר׳ צדיק קעב).

מט ע״י מזונא דגופא דהיינו תאוות אכילה ושתיה נחלש מזונא דנשמתא ונפגם היראה שהוא בחי׳ ריח טוב שהיא עיקר מזונא דנשמתא (קל״ת ח־ב) (ר׳ משלי כ״ב עקב).

נ והתיקון לזה הוא ע״י בחי׳ קול כי בחי׳ קול הוא משקה את הגן ששם גדילים כל הריחות והיראות (ל״ת ח־א) (ר׳ בראשות ב׳ ונהר).

נא יש צער שבא מיראה דקדושה ויש שנשתלשל ח״ו

עד שבא הצער מבחי׳ יראות הנפולות כי כ״א מישראל צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום אבל ע״י אכילה דקדושה ממשיך עליו היראה דקדושה אזי ע״ז ממחיק הצער שלא יתגבר ביותר כי הוא ממשיך עליו היראה שעי״ז עולין ונמחקין היראות הנפולות (ל״ת עז).

נב אפילו איש פשוט ג״כ צריך שיהיה לו יראת שמים ויש כמה בחי׳ יראה כי יש יראה למעלה מיראה וצריך לחזק עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטותו בכל יום שיוכל ויוכל לבא לשמחה גדולה ע״י תמימותו ואמונתו׳ (ל״ת עח) (ר׳ צדיק רי).

נג ע״י תיקון הברית נתחזק יצרו הטוב שהוא בחי׳ ימין בחי׳ לב חכם לימינו (קהלת י׳) ובימין הזה הוא מקים את הנופלים לאהבות ויראות רעות לאהבות ויראות קדושות ומעביר החשך מעיניהם ואז עיניהם רואים נפלאות ונחשב כאלו ברא את העולם ועי״ז מעלין כל הבקשות שאנו מתפללים ומעוררים הגאולה התלויה בלב (ל״ת פג).

נד עיקר העבודה בתחילה היא רק מחמת יראת העונש ואפילו צדיקים צריכים ג״כ יראה כי עובדי מאהבה הם מועטים מאד ועיקר היא יראת העונש (ש״ה ה).

נה כל היראות והדאגות והיסורים שיש להאדם הם מקצרים ומכלים ימי׳ חייו ח״ו אבל היסורים והיראות שיש לאדם מחמת יראת ה׳ ואפילו היסורים שיש להאדם מחמת שפגם איזה פגם או עבירה ח״ו ומתחרט על זה ויש לו צער אלו היסורים הם ג״כ בבחי׳ יראת ה׳ כי הכל מיראתו ית׳ וע״כ הם מוסיפים חיים להאדם בחי׳ יראת ה׳ תוסיף ימים (ש״ה קב מ״ב יראה).

אהבת חברים

א לאהוב את חביריו ולהיות שלום בין כל ישראל ולאהוב זה את זה, זה זוכין ע״י התורה וע״י הצדיקים (קל״ק לג־ב).

ב אף אם יש לו יסורין מחבריו יסבול וישתדל לדונו לכף זכות שלא כיון חבירו לרעה כ״כ כמו שהוא סובר ועי״ז יזכה שיהיה לו שלום עם הכל (קל״ק לג־ב).

ג כ״א מישראל יש בו בחי׳ צדיק מושל כי יש בכ״א מישראל דבר יקר שהיא בחי׳ נקודה מה שאין בחברו ובחי׳ הזאת שיש בו יותר מחברו משפיע ומעורר לב חברו בחי׳ ומקבלין דין מן דין (ל״ק לד־ד)

ד צריך כ״א לדבר עם חבירו ביראת שמים כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקודה שיש בחבירו יותר ממנו כי בהנקודה הזאת הוא בחי׳ צדיק לגבי חבירו (ל״ק לד־ח).

ה לפעמים מקבלין הנקודה מחברו ע״י שמדברין עמו שיחת חולין ואז מקבלין אור הנקודה ע״י התלבשות (ל״ק לד־ח).

אויבים

א ע״י אמונה מתגבר על אויביו ומנצח המתנגדים ומבטל הע״ז והכפירות והבזיונות הבאים מהם (קל״ק כח־ב) (ראה איכה ד׳ האמונים).

ב ע״י הצום אויביו נופלים לפניו ויכול לפעול באכילת שבת מה שפועל בתענית ועל שם זה נקרא שבת כי בסגולתו להשבית אויב ומתנקם (ל״ק נז־ה) ר׳ תענית ה׳).

אומות העולם

עיין עכו״ם, דרכי אמורי, לשונות עכו״ם, ממשלת עכו״ם.

א ע״י קדושת א״י הכל חוזרין להש״י אפילו אומות העולם (ראה א״י יח) (ל״ק מח).

ב ע״י מצות סוכה הכל יחזרו להש״י אפילו או״ה לעבדו שכם אחד (ראה סוכה) (ל״ק מח).

ג ע״י תפלה בכח חוזרין הכל להש״י (ראה תפלה) (ל״ק מח).

ד ע״י דיבורים שאינן קדושים נתעורר סוכות עכו״ם ומתרחקים מקדושת א״י (ראה דיבור כ) (ל״ק מח).

ה לעתיד לבוא יתנסו או״ה ע״י מצות סוכה ואז נתהפך ריב לשונות ולא יהיה בחי׳ ריב ויהיה שפה אחת ואז יתגבר האמת היינו אפילו עכו״ם יחזרו לעבדו שכם אחד (ל״ק מח) (ראה תהלים ל״א תצפנם).

ו כשבא ספר חדש לעולם וזה מבואר אצלנו שיש חידושים שנעשין ע״י דמעות אזי אלו הדמעות הם עומדים כנגד גזירות האומות ומבטלן והדבר מבואר כי כל כחם מן הדמעות של עשו ועל כן כשיש אלו הדמעות הנ״ל הם עומדים כנגדם ומבטלן (ל״ת ל׳) (ר׳ הושע ב׳ והיה).

ז הכח שיש לאומות לגזול את ישראל ע״י שלומדים תנ״ך (ס״ה ממון).

ח לעתיד הקב״ה יהא נפרע מאותם המלובשים מלבוש עכו״ם (ס״ה בגדים).

ט כשישראל באחדות האומות מתפחדין מהם (ס״ה פחד).

אור אין סוף ב"ה

א כשנכלל באין סוף אז הנעשה תורתו היא בחי' תורת ה' ממש כי אין גבוה משם והנשמע תפילתו היא תפילת ה' ממש (ל"ק כב־י) (ראה נעשה ונשמע משפטים כ"ד).

ב דע שיש אור שהוא למעלה מנפשין ורוחין ונשמתין והוא אור אין סוף ואע"פ שאין השכל משיג אותו כי הוא למעלה מנר"ן אעפ"כ רדיפא דמחשבה למרדף אבתרי' אז השכל משיג אותו בבחי' מטי ולא מטי (ל"ק כד־א).

ג וזה כלל גדול כי מפי עליון לא תצא כ"א אור פשוט אך לפי בחי' כלי המקבל את האור כך נצטייר האור בתוכו אם הוא אדם טוב נעשה צירוף של ברכה ואם לאו להיפך (ל"ק לו־ו) (ראה איכה ג' מפי עליון).

ד כי קדם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף (ראה מלכות דקדושה י"ז) (ל"ק מט־ד).

אור הפנים

א כי עיקר אור הפנים הוא שמחה ועיקר השמחה הוא מן המצות ועיקר השמחה היא בלב והלב של כל השנה הם השלש רגלים והשמחה מהמצות של כל השנה מתקבץ אל הלב שהם השלש רגלים וע"כ הם ימי שמחה ואז מאיר הפנים (ל"ק ל־ה) (ראה ויקרא כג אלה מועדי).

ב עיקר המוחין שמקבלין ע"י אמונה אין מקבלין אלא מאור הפנים יש מקבלים מאור הפנים של התורה כי שבעים פנים לתורה ויש מקבלים מאור פני הצדיקים כשהצדיק מסביר לו פנים מקבל שכל חדש ונשמה חדשה (ל"ק להּ־ה) (ראה משלי טז באור פני).

אור וחושך

א אלו בנ"א הנופלים בתאוות ממון ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות הם אוכלי לחם בעצבון הם נקשרים בפנים דס"א אלקים אחרים חשך אבל אלו שמשאם ומתנם באמונה הם דבקים באור הפנים בחי' חיים ושמחה (ל"ק כג־א).

ב ע"י צדקה לא"י תכלול עצמך באוירא דא"י שהוא בחי' הבל הק' שאין בו חטא שעי"ז עיקר ביטול הדין והחשך מן העולם (ל"ק לז־ד) (ל"ע צדקה טז).

ג כאשר רואה האדם שהוא משוקע בתכלית החשך והקליפה ואין לו שום פתח לצאת עצתו שימשיך עצמו להאמת וידבר הדיבור באמת שיאמר ה' הושיעה באמת ועי"ז השי"ת מאיר לו בחי' ה' אורי וזוכה לצאת מחשך לאור (ל"ק קיב).

ד כשנחשך אצל אחד אור הצדיק שהוא מאיר בכל העולמות ואעפ"כ אצלו אינו מאיר אדרבא הוא חשך אצלו זה מחמת מעשים רעים ודעות נפסדות וחכמות נכריות (ל"ק יז־ב) (עיין ירמי' ד' חכמים).

איש כשר

א אפילו אחר אכילת איש כשר בהכרח שיהי' לו בלבול הדעת מחמת שיניקת הכסילות הוא משם (ל"ק יז־ג) (עיין מזבח א).

ב כשאחד רוצה להיות איש כשר כל העולם טורחים עבורו (ח"מ נ' ללעמ' א).

ג עוד יהי' זמן שמי שיהי' איש כשר פשוט יהי' חידוש גדול כמו הבעש"ט ז"ל (ש"מ ע"ה יא).

אכזריות

א כשמתחלין להתנדב לצדקה אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות ע"כ כל נדיבי לב שרוצים לקיים מצות צדקה כראוי צריכים לשבר האכזריות שבטבעם להפכו לרחמנות ליתן צדקה ועי"ז נתהפך גם רוגז השי"ת לרצון (קל"ת ד־א) ר' מלכים א' י"ז ואת העורבים).

ב לפעמים כשהס"א יונקת מן הרחמנות אזי נחמעט הרחמנות אצלינו ואפילו מעט הרחמנות שנשאר הוא בבחי' אכזריות כי ע"י שהם יונקים מן הרחמנות נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות ועי"ז נפגם הדעת (ל"ת ח־ב).

אכילה

א עיקר יניקת הקליפות הוא רק מבחי' מזבח היינו בחי' אכילה אם הוא אוכל בכשרות נכנעים הקליפות ואם אוכל כזולל וסובא זה בחי' פגם המזבח (ל"ק יז־ג).

ב אפילו אחר אכילת איש כשר בהכרח שיהי' לו בלבול הדעת מחמת שיניקת הכסילות משם (ל"ק יז־ג).

ג ע"י אכילה בכשרות נכנע הכסילות ונתרומם השכל (ל"ק יז־ג) (עיין בבא קמא ע"ב דלא אכלי).

ד מי שיכול להתעורר התנוצצות האותיות שבכל מעשה בראשית שיש בכל דבר אז אכילתו וכל תענוגיו אינו אלא מהתנוצצות האותיות שבאכילה ושתי' (ל"ק יט־ז) (עיין רות ג' ויאכל).

ה ע"י חכמה לבד יכולין לידע האותיות שיש בכל דבר

אעפ"כ יכול להיות שאכילתו ותענוגיו יהי' מגוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות אבל זה שזכה לשלימות לה"ק ע"י שבירת תאות המשגל לגמרי והביא התנוצצות חדש בלה"ק זה הצדיק אינו מרגיש שום תענוג משום דבר כ"א מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר (ל"ק יט־ח) (עיין תהלים כ' מציון).

ו החלומות הם כפי המאכלים שאוכל וכל דבר נברא ע"י אותיות והצדיק שיש לו שלימות לה"ק הוא יודע התנוצצות האותיות שיש בכל המאכלים שמהם החלומות ע"כ יוכל לפשר חלמין שבתרדמה (ל"ק יט־ט).

ז יש שני מיני עבודות פנימיות וחיצוניות תורה ותפלה היא פנימיות ואכילה ושתי' הוא חיצוניות ועבודה חיצונית של האדם ממדריגה עליונה היא מאירה ומשובחת יותר מעבודות פנימיות של האדם ממדרגה תחתונה (ל"ק כה־ג).

ח ע"י אמונה ושמירת הברית כל אכילותיו וסעודותיו בבחי' לחם הפנים ואז כל העכו"ם והכו' ומז' טורחים עבור פרנסתו (ל"ק לא־ט).

ט כשאדם מרגיש רעבון שמתגבר עליו אכילה ידע שיש לו שונאים בכן צריך לשבר הבהמיות שלו המתאווה לאכול ועי"ז ינצל משונאים (ל"ק לט).

י ע"י תאוות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו וכשמשברין תאות אכילה זוכה לשלום ואז יש גם למעלה שלום במרומיו ואזי נתרבה שובע גדול בעולם (ל"ק לט).

יא מי שהוא משוקע בתאוות אכילה בידוע שהוא רחוק מאמת וידוע שדינים שורין עליו גם זה סימן על דלות גם יבוא לידי בזיונות ובושות (ל"ק מז).

יב מי שמשבר תאות אכילה הקב"ה עושה על ידו מופתים (ל"ק מז) (ראה ברכות כ' כתוב).

יב־א ע"י תאוות אכילה הקב"ה מסתיר פנים ונשיאת פנים הוא ע"י שיבור תאוות אכילה (ל"ק מז) (ר' וילך לא והסתרתי).

יג הצדיק אכילתו היא יקר הערך כי משביע את הנפש דקדושה וע"כ אסור לו להתענות אבל מי שצריך להתענות בודאי מצוה היא (ל"ק נ').

יד הצדיק האמת שיש לו שלימות הדעת הוא בחי' משה והוא כלול משלשה אבות והוא ממשיך שלש השפעות שהם אכילה ושתיה ומלבושים (ל"ק נח־ה).

טו יש בני אדם שישינים את ימיהם ויש שנפלו לבחי' שינה ע"י תאוות ומעשים רעים ויש שהם אנשים כשירים ויפים רק שנפילתם ע"י אכילה כי כשאדם אוכל מאכל שלא נתברר עי"ז נופל לבחי' שינה ועי"ז אובד את פניו ואפילו שנדמה להעולם שהוא עובד ה' ועוסק בתורה ותפלה אעפ"כ כל עבודתו נשאר למטה ואין להשי"ת נחת ממנו וצריך לעוררו משינתו וזה זוכין ע"י סיפורי מעשיות של צדיקי אמת (ל"ק ס־ו) (ר' צדיק סג).

טז דע שע"י אכילתן של ישראל נעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה אפין באפין רק האכילה צריכה להיות מאכל שנתברר מאחיזת הקליפות שנתערבו במאכלים על ידי אכילת עץ הדעת וכשאוכל בקדושה ע"פ התורה מברר הניצוצות וניתוסף בו דעת כי מאכל שיש בו תערובות יוכל האדם לחטוא וע"י החטאים נעשה פירוד בין הקב"ה ושכינתיה (קל"ק סב־א) (בה"נ).

יז והבירור של המאכלים הוא ע"י אמונה ועיקר שלימות האמונה היא ע"י שמקרבין רחוקין להשי"ת וזה זוכין ע"י תענית ואזי ע"י אכילתו נתיחד קוב"ה ושכינתיה אפין באפין (ל"ק סב־ב) (ל"ע אמונה).

יח ע"י תאוות אכילה נפגם הכבוד ופוגם בכבודו ית' ואז הוא בחי' הסתרת פנים והדינים מתגברים ח"ו ואז נופל הכבוד להעזי פנים שבדור וכל המנהיגות והממשלה הוא אצל העכום והרשעים אבל כשמשברין תאות אכילה אז מעלין הכבוד דק' ואז אין שום התמנות להעזי פנים ואז הוא בחי' נשיאות פנים שהוא ביטול הדינים (קל"ק סז־ג) (ר' ישעי' נ"ו והכלבים).

יט ע"י צדקה מתקנין פגם תאוות אכילה (ר' צדקה כ"ח) (ל"ק סז־ד־ה).

כ הצדיק שמשבר תאוות אכילה אין חילוק בין מיתה לחיים כי תמיד הוא עובד ה' (קל"ק קמד) (ר' צדיק ק"ח).

כא ע"י תאוות אכילה ושתי' אינו יכול להוציא שום דיבור לפני הש"י (קל"ק קסג).

כב כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מזיק לו כי כל דבר יש לו שורש שיש לו חיות ממנו כגון הסמיב יש להם חיות ממה שהאדם לוקח אותם לרפואה וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות והוא דומה כאלו הניחו האדם לתוך כלי שבדאי אינו מקבל חיות משם וע"כ המאכל מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מזיק להאדם (ל"ק רנז) (ר' כי תצא כג כי תבא).

כג דע שחולי הקדחת ר"ל בא ע"י מה שהאדם אוכל אכילה יתירה כי כשאוכל יותר ממה שצריך הוא בחי' מעשה בהמה שאוכלת ולועסת כל היום וכן כשנזדמן לאדם בתוך מאכלו ניצוצות שלא נתבררו עדיין ממאכל בהמה למאכל אדם עי"ז בא ג"כ חולי הנ"ל (ל"ק רסג) (ר' תהלים ס"ו הרכבת).

כד תאוות אכילה מפסיד היראה שבלב (ר' אהבה מא) (ל"ת א־ד).

כה צדכי הגוף ואפילו ההכרחיות הם רבים וגדולים מאד אכילה ושתי' מלבושים ודירות והם מונעין את האדם מאד מעבו"ת הבורא ית' וע"י צדקה מתבטלים כל אלו המניעות כי ע"י צדקה זוכה שישפיע חסדו ית' עד שלא יצטרך לעשות שום עסק ומלאכה בשביל פרנסה רק מלאכתו נעשית ע"י אחרים והוא יעסוק בעבודתו ית' (ל"ת ד־ג)

כו ע"י הפרנסה הוא מצחצח נפשו כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה ושביעת הנפש זה בחי' שמצחצח נשמתו ע"י אכילתו ואזי הוא איש תבונות ועי"ז נתגלין העצות ומשם גדילה האמונה (ל"ת ה־ג) (ר' משלי י"ג צדיק).

כז גם יש להמאכלים חלק בחלום ע"כ לפעמים נפגם החלום בבחי' חלום ע"י שד ח"ו ע"י המאכלים שאוכלים ויכולים לבא עי"ז לטומאת קרי ח"ו והתיקון לזה הוא שמחה להתחזק להיות בשמחה תמיד (קל"ת ה־יב).

כח וע"י כלליות בן ותלמיד עי"ז מי שהוא איש חיל הוא יכול לקבל בעת האכילה הארת הרצון (ר' רצון יג) (ל"ת ז־י).

כט ומה שנתגלה הארת הרצון בעת האכילה דוקא דע כי מי שרוצה לחגור מתניו ליתן פרנסה להחלוים בו הוא צריך שיהיה איש חיל ולא ההיפך שקורין (רוע מזל ש"מ) כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות והמלכות מקבלת פרנסה מן בחי' ידים שיש בים החכמה בחי' פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון היינו שהפרנסה נמשכת מבחי' הידים וזה ומשביע לכל חי רצון בחי' הארת הרצון שמתגלה בתוך האכילה והפרנסה (ל"ת ז־י) (ר' דניאל ד' .אילנא).

ל כי יש מזונא דנשמתא ומזונא דגופא וע"י מזונא דגופא נחלש מזונא דנשמתא כי ע"י מזונא דגופא דהיינו ע"י אכילה ושתיה עי"ז מגדילין את בחי' עקב דסט"א ואז כשנתגדל ח"ו עקב דסט"א עי"ז נחלש ח"ו בחי' עקב דקדושה שהוא בחי' (משלי כב) עקב ענוה יראת ה' שהיא בחי' ריח שהוא מזונא דנשמתא (ל"ת ח־א) (ר' תהלים מ"א אוכל).

לא יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה והם באמת יכולים לעבוד ה' בכל דבר שבעולם באכילה ושתי' ושאר דברים (ר' צדיק קעו) (ל"ת טו).

לב אכילת שבת היא כולה רוחניות כולו קודש (ר' שבת לה) ל"ת יז).

לג דע שכ"א מישראל אפילו צדיק גדול צריך שיהיה לו צער בכל יום וגם מי שדעתו יותר גדולה צערו גדול יותר וע"י אכילה בקדושה ובירא שמים ממתיקין זה הצער שלא יתגבר ח"ו וגם שלא יהיה נשתלשל אל הס"א שהיא דין קשה ח"ו (ל"ת עז) (ר' קהלת א' יוסיף).

לד ע"י אכילה בקדושה נעשה הפה בבחי' קומת אדם כי מי שאין אכילתו בקדושה אז פיו שאוכל הוא בגדר בעל חי והרי הוא כמו בהמה ממש ח"ו (קל"ת עז) (ר' שמות ד' מי).

לה עיקר היראה היא באה ונגשת אל האדם בשעת אכילה ע"כ צריך ליזהר מאד לאכול בקדושה ולהמשיך על עצמו היראה הבאה אליו אז (קל"ת עז).

לו כשאינו אוכל בקדושה ובירא שמים אזי היראה הבאה בשעת אכילה היא עומדת מרחוק ואינה נכנסת בו וכשאוכל בקדושה ועושה מהפה קומת אדם עי"ז זוכה לעליה יותר גדולה ונעשה בחי' אדם העליון בחי' שכינה מדברת מתוך גרונו (ל"ת עז) (ר' יחזקאל א' ועל).

לז ומה שנמתק הצער ע"י האכילה בקדושה כי ראשית חכמה יראת ה' ואם אין יראה אין חכמה וע"כ כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת עובר עליו יראה ג"כ כי זה תלוי בזה וע"כ כל איש ישראל שזוכה בכל יום לבחי' מוחין בחי' תפילין עובר עליו יראה ג"כ והצער נשתלשל מן היראה ויש צער שבא מיראה דקדושה ויש שבא מיראות נפולות אבל ע"י אכילה בקדושה ממשיך עליו היראה דקדושה אזי עי"ז ממתיק הצער והדין הבא מיראות נפולות (ל"ת עז).

לח ישנם ב"א שאוכלים שיהי' להם כח ללמוד וישנם אנשים גבוהים במעלה שלומדים שידעו איך לאכול (ח"מ נ' ל"נ ח').

לט הזהיר שלא לאכול במהירות כי זה בחי' הלעיטני נא רק כדרך שאוכלין כשיושב אדם חשוב אצלו (ש"מ ע"ה סט).

מ ענה ואמר אשרי מי שזוכה לאכול כמה פרקים משניות ולשתות אח"כ איזה קפיטליך תהלים ולהתלבש באיזה מצות (ש"ה כג).

מא כשאדם מקדש עצמו באכילתו ובכל עסקיו ע״ז זוכה להמשיך ההולדה בקדושה כראוי ועי״ז זוכה לבנים ח״ח (ל״ע מהדורא בתרא בנים) (ר׳ בנים כא) (ש״ה קלב).

מב מי שרוצה לשבר תאות אכילה בתכלית שלא יקבל שום תענוג מאכילתו ירגיל עצמו שלא להכניס הדבר שאוכל לתוך הפה והחיך רק ללועסו בין שיניו (שב״ה א׳) (מ״ב אכילה) (ש״ה רמו).

מג אכילת בצלים חיים מזיק מאד לכמה דברים (ש״ה רסה) (מ״ב אכילה).

מד אמר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפילה והקפיד מאד על אלו השותין קאווע (קפה) וכיוצא בזה קודם התפילה (ש״ה רעז).

מה מי שכלב נשכו בידוע שרחמי השם מסולקין ממנו גם בידוע שנכשל במאכלות אסורות (ס״ה אכילה).

אלול

א לבושה ותשחק ליום אחרון ר״ת אלול (עיין משלי לא עז והדר) (ל״ק כא־יא).

ב וזה שאנו רואין שבימי תשובה דהיינו באלול ועשי״ת כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה וע״כ הוא דבר גדול מאד לעסוק תמיד באמירת תהלים כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד להשי״ת אשרי שיאחז בו (ל״ת עג) (ר׳ שמות א׳ ואלה).

ג עיקר התשובה הוא בחודש אלול כי הם ימי רצון שעלה משה לקבל לוחות אחרונות ופתח דרך כבושה לילך בה והדרך שעשה משה הוא כך שמשה קשר א״ע אפילו לפתוח שבישראל ומסר נפשו עליהם כי יש בחי׳ אלקות אפילו בדיוטא התחתונה אפילו בעשרה כתרי דמסאבותא (ל״ת פב) (ר׳ ויקהל ל״ה ויקהל).

ד דע שכוונת אלול הם תיקון לפגם הברית כי סוד כוונת אלול הוא הנותן בים דרך ועיקר פגם הברית הוא בבחי׳ דרך בבחי׳ כי השחית כל בשר את דרכו ומחמת זה הפגם יכול לאבוד את זיווגו ואפילו אם ימצא תהי׳ לו מנגדת וחודש אלול אז יכולין לתקן זה ולהאיר הדרך בים ואזי מוצא זיווגו והיא רק כרצונו (ל״ת פז) (ר׳ ברית נז).

ה צוה לומר כל ספרי תנ״ך בימי אלול עד הו״ר (ש״ה רנא).

ו מה שנוהגין לומר תיקונים באלול וגם מהחלישות לב שמתאחרים בביה״מ יותר מרגילותו נעשה מזה תיקונים גדולים למעלה (ש״ה קכז) (גם ש״ה רצד).

אליהו הנביא

א במוצש״ק מתחיל להתגלות אליהו (עירובין מג) כי אין אליהו בא בשבת ולא בע״ש ובמ״ש יוכל לבוא והנה אליהו יבא לרחק השקר שהוא בחי׳ נחש שהביאה מיתה לעולם והשינה הוא אחד מששים במיתה וכיון שבמ״ש מתחיל התגלות אליהו נדחה השקר שהיא הנחש לכן קשה לישון (ל״ק קיז).

ב כי אמרו רז״ל (קידושין מט) עשרה קבין שינה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים ועבד הוא בחי׳ כנען בחי׳ ארור בחי׳ הנחש וכיון שבמ״ש הוא בחי׳ התגלות אליהו ונדחה בחי׳ הנחש שהוא בחי׳ עבד נדחה השינה שירדה לעבדים וע״כ אליהו בגימ׳ בן היפך בחי׳ עבד (ל״ק קיז) (ר׳ שבת יח).

ג לפעמים יש שמנשב בהאדם בחי׳ רוח סערה ומבעירו ביותר חוץ מהמדה שזה בחי׳ הריסה ואסור להרוס לעלות אל ה׳ מה שאינו ראוי לו לפי בחינתו ואליהו היה יכול להכניע זאת שהיה רוכב ומכניע סוסי אש בסערה דהיינו האש הדולק ביותר מן המדה שבא ע״י הסערה (ל״ת ט) (ר׳ זמירות למוצ״ש איש).

אלישע הנביא

א אלישע היה יורש מאליהו רוח הקודש שהיא בחי׳ לה״ק ע״כ לא ראתה קרי על סדינו כי ע״י שלימות לה״ק ניצולין ממקרה לילה (ל״ק יט־ה).

ב כשהעולם אצל הצדיק אז יש לו ממשלה כי אלישע פעם נכתב עליו איש אלקים ופעם אלישע סתם וארז״ל כשהיו בני הנביאים אצלו היה נקרא איש אלקים וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם (ל״ק קסו).

אלמן ח״ו

א דע שיש המתקה להנצל מעונש של אלמן שלא תמות אשתו ח״ו והוא ע״י שמרגישין טעם מתיקות בהתורה (ל״ק קצט) (ר׳ תהלים קי״ט מה נמלצו).

ב העולם אומרים מי שהקב״ה רוצה לעשותו נער הוא לוקח אשתו ממנו כי אשה כשרה היא בחי׳ אשת חיל עטרת בעלה וכשמתה ח״ו היא בחי׳ נ׳פלה ע׳טרת ר׳אשנו ר״ת נ׳ע׳ר׳ (ש״ה קיג).

אמונה

א עיקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה כמ״ש תבואי תשורי מראש אמנה (ל״ק ז־א).

ב אמונה היא בחי׳ תפילה כמ״ש ויהי ידיו אמונה ותרגומו פרישן בצלו כי עיקר התפילה שיאמין

שתפילתו עושה רושם לטוב למעלה (ל"ק ז־א).

ג אי אפשר לבוא לאמונה אלא ע"י אמת שלא יהיה פתי יאמין לכל דבר רק כשיסתכל על האמת יבין שצריכין להאמין בהאמונה הק' בה' ובתורתו ובצדיקיו (ל"ק ד־ב) (ובפל"ח ז־ב).

ד ע"י הארת מרדכי ואסתר קבלו ישראל התורה מחדש בחי' קימו וקבלו נגלה ונסתר ועי"ז נתבטלו הע"ז והכפירות ונתרבה האמונה בעולם כי שניהם בחי' אמונה כ"ש ויהי אומן וכו', באמנה אתו (ל"ק י־ח).

ה מי שאין מאמין בו.קב"ה צריך להשתדל אחר תחבולות רבות אבל ע"י אמונה יהיה עיקר השתדלותו בתר קוב"ה (ל"ק יד־יא) (עיין תהלים קמ"ה טוב ה').

ו איך אפשר לעכו"ם לבוא לאמונת ישראל והלא הם רחוקים מאד מישראל (עיין אסתר ו' וימצא) (ל"ק יו־ה).

ז ע"י מיעוט אמונה שיש בישראל כן הסתרת פני ה' ואינו רוצה להנהיג אותם כן הצדיקים בורחים מן השררה ואינם רוצים להנהיג העולם אבל ע"י הפרת הכעס ברחמנות נמתק הרוגז והחרון אף (ל"ק יח־ב).

ח כל זמן שאין לאדם אמונה בשלימות שאין שלימות אחריו אין לו לקבל מלוכה והנהגה אפילו מי שמאמין באיזה דבר מדרכי אמורי אעפ"י שמאמין בהשי"ת אין לו לקבל מנהיגות (ל"ק יח־ג).

ט ודע שהאמונה מחזקת תמיד במלכות והנהגה שלא יקח אותה זר שאין ראוי לה (ל"ק יח־ד).

י זה שאין לו אמונה בשלימות כשבא ליקח לעצמו מלכות והנהגה והוא אינו ראוי לה אזי האמונה מפלת אותו לשנאת חכמים כדי שלא יחקיים בידו ההנהגה כי עיקר המלכות תלוי במשפט שהם החכמים (ל"ק יח־ד).

יא אי אפשר לקבל תוכחה ומוסר ממוכיח האמת כ"א ע"י אמונה כי האמונה בחי' ידים לקבל מוסר וע"י קלקול אמונה בא לכפירות ולאמונות כוזביות (קל"ק כב־ב).

יב אמונה היא עיקר חותם העליון של הקדושה והיא כלליות הקדושה ועי"ז ישמע מוסר וישוב אל ה' וירחמהו (קל"ק כב־ב).

יג א"א לזכות לאמונה שלימה כ"א ע"י צדיקי הדור האמתיים בחי' השבעה רועים שהם כלליות מנהיגי הדור כי הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה (ל"ק כב־ג).

יד ירושלים בחי' אמונה (קל"ק כב־יב).

טו משא ומתן באמונה היא בחי' אנפין נהירין חיים שמחה ותאוות ממון היא אנפין חשוכין מיתה עצבות (עיין ממון ג) (ל"ק כג־א).

טז צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל כי אין לסמוך על השכל בעצמו כי בהשכל האדם ירצה להמשיך רק ברכה גשמיות אבל ע"י אמונה יבין כי העיקר ברכת השכל דהיינו להשיג אור אין סוף ב"ה (ל"ק כד־ו) (מ"ה).

יז ע"י אמונה מתגברים על המתנגדים המחרפים ומבזים יראי ה' ומכניעים הכפירות ומבטל הבזיונות הבאים מהם (ל"ק כח־ב) (ראה תהלים כב ואנכי תולעת).

יח עיקר חשיבות הצדקה היא האמונה ושבת היא בחי' אמונה שמאמין בחידוש העולם וביחודו ואמונה היא מקור הברכות (ל"ק לא־ב).

יט אין שלימות להדעת שהיא התורה אלא ע"י אמונה (ל"ק לא־ב).

כ עיקר קיום וחיות האמונה הוא רק ע"י שמירת הברית וע"כ נוסעים לצדיקים על שבת כי עיקר קדושת הצדיקים הוא שמירת הברית בשלימות ע"כ נוסעים לשבת לקבל קדושת שבת שהוא האמונה שהיא שלימות הכל (קל"ק לא־ה).

כא ע"י אמונה ושמירת הברית כל אכילותיו בבחי' לחם הפנים (ל"ק לא־ט בפלח) (ראה לך התהלך לפני).

כב השכל היא הנשמה וחידוש השכל היא ע"י שינה ובשעת שינה המוחין באים בתוך האמונה ונתחדשים, גם יש בחי' לימוד פשטא אורייתא שהיא נקרא ג"כ בחי' שינה לגבי דביקות הבורא ויש שינה שהיא בחי' מו"מ באמונה אזי המוחין באים בתוך האמונה ונתחזקים מעיפתם (ל"ק להּ־ד־ו) (ראה מוחין ו).

כג ועיקר המוחין שמקבלין ע"י אמונה אין מקבלין אלא מאור הפנים יש מקבלין מאור הפנים של התורה כי שבעים פנים לתורה ויש מקבלין מאור פני הצדיקים כשהצדיק מסביר לו פנים אזי מקבל שכל חדש ונשמה חדשה (ל"ק להּ־ה).

כד עיקר האמונה הוא שצריכין קודם השינה לקשר עצמו אל האמונה שזה בחי' ק"ש שעל המטה שקורין קודם השינה וצריכין לקרותה בכונה כדי לקשר נשמתו לתוך האמונה ואזי תתחדש נשמתו ויזכה ע"י השינה לקבל שכל חדש ונשמה חדשה מאור הפנים (קל"ק להּ־ט).

כה כשאדם מכניס שכלו היינו נשמתו בתוך האמונה אזי צריך לשמור האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים כי היא שוכנת בתוך החיצונים ע"כ צריך להתגבר לעסוק במו"מ באמונה כמו רב ספרא לקיים ודובר אמת בלבבו שאפילו מה שנגמר בלבו לא ישנה ובזה ימשיך מלבוש סביב האמונה שלא יינקו ממנה (קל"ק לה־ט).

כו כשמפסיק הנקודה מהדלת דאחד נעשה אחר אל אחר היינו ע"י פגם הברית אבל מי שמקדש א"ע מזאת התאוה אזי הוא נתקשר במלכות שמים בחי' אמונה, וע"כ התיקון להרהורי זנות שיאמר שמע וברוך שם כי קבלת עומ"ש היא בחי' אמונה (ל"ק ל"ו בהש') (ראה זוהר קדושים פ"ד כד חזי).

כז כל הנסיעות של האדם הוא בשביל קילקול האמונה בחי' ע"ז כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב"ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל"ק מ) (ראה ע"מ אלה מסעי) (ר' מסעי ל"ג אלה).

כח תפילה היא בחי' אמונה ונגד אמונה הם כפירות מחשבת עכו"ם ותיקונם ע"י א"י בחי' מחאת כפים בתפלה שע"ז מגרשין אויר הטמא של חו"ל ושואב אויר הקדוש של א"י (ל"ק מד) (ראה ברכות כ"ו תפלות).

כט ע"י חיזוק הראיה של הצדיק שרואה צדקת ה' אע"פ שהרשע זוכה בדין נתחזק אמונתו ויכול להתפלל כי עיקר התפילה היא ע"י אמונה שמאמין שהכל ברשות הקב"ה אפילו לשנות הטבע (ל"ק נה־ד) (ר' תהלים קי"ט אודך).

ל המתפלל צריך לתקן בתפלתו להעלות הנופלים באמונות כוזבות לאמונה אמיתית שהיא תפלה ולקבוע בלבם אמונה שלימה (קל"ק נה־ו).

לא הבירור של המאכלים הוא ע"י אמונה, כי האמת מה שהגביל הש"י לשכל אנושי שיוכל להבין הוא מצוה גדולה לחדד השכל להבין הדבר על בוריו כי יש קושיא שיכול האדם להבין תירוץ ויש קושיא שאינו באפשרי לשכל אנושי להבין תירוץ רק לעתיד לבא יחגלה החירוץ אסור לאדם לעיין בהם רק להעמיד על אמונה (ל"ק סב־ב) ר' אבות ב' ודע).

לב וכשיש לו אמונה בשלימות יכול להיות ע"י אכילתו יחוד קוב"ה ושכינתיה (ל"ק סב־ב).

לג עיקר שלימות וקישוטי אמונה היינו לקרב דווקא המרוחקים אפילו עכו"ם יקרבו לאמונות ישראל ולעבדו שכם אחד (ל"ק סב־ג).

לד ולהשלים את האמונה היינו לקרב הרחוקים צריך מתחילה להעלות ניצוצי אותיות הדיבור היינו שיוכל לדבר לפני השי"ת ולהתפלל בכוונה וכשנחבררו אותיות הדיבור אז הופך עצמו הדיבור ומלקט ניצוצות הקדושה מבין הקליפות ונשארים הקליפות בלא חיות ואז העכו"ם שיניקתם מהקליפות כשרואים שאין להם חיות אזי משליכים אמונתם ומדביקים עצמם באמונת ישראל (ל"ק סב־ד) (ר' ישעיה ב' ביום).

לה אמונה אינה שייכה אלא בדבר שאינו יודע הטעם ואעפ"כ אצל המאמין הדבר גלוי כאלו רואה בעיניו הדבר שמאמין בו מחמת גודל אמונתו השלימה (ל"ק סב־ה).

לו האמונה מתחדשת אצל האדם בכל בוקר וביום מחמת טרדות עסקי העולם נתכסה האמונה (ל"ק סב־ה).

לז האמונה ממלצת על הרחוקים לפני השי"ת שיקרב אותם בצל כנפיו וזה מליצתה כי עיקר טעותם מחמת שעיקר ידיעת אלקותו אינו אלא מהגלוי על הסתום ומחמת שרואים שהנהגת העולם הוא ע"י מערכת המזלות נפלו בטעות כ"א לפי טעותו אבל כשאתה מבטל רצונך בשביל רצון הצדיק בבחי' הקב"ה גוזר וכו' כשרואים שמערכת המזלות מחייבים איזה גזירה וצדיק מבטל אזי ידעו שיש אלקי נמצא שהוא עושה רצון הצדיק (ל"ק סב־ו).

לח יש שמאמינים בהשי"ת אבל מאמינים ג"כ באמצעי ואומרים שצריך לסיבות אין הדבר כן כי הקב"ה סיבת כל הסיבות (ר' טבע ח') (ר' כי תשא ל"ב אשר ילכו) (ל"ק סב־ו).

לט עם ישראל ע"י אמונה עוברים על כל החכמות ואפילו על האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי כי הם מאמינים בהשי"ת בלי שום חקירה וחכמה רק באמונה שלימה, וע"כ ישראל נקראים עבריים ע"ש שהם עוברים באמונתם על כל החכמות (ל"ק סד־ב).

מ ע"י אמונה שמאמינים שהשי"ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין א"כ שגם החלל הפנוי בעצמו נתהוה מחכמתו ית', ובודאי באמת לאמתו יש שם אלקותו ית' רק שא"א להשיג זאת ולמצוא שם השי"ת כי א"כ לא היה חלל הפנוי ולא היה אפשר להתהוות הבריאה (ל"ק סד־ב) (ר' חלל הפנוי ד).

מא אמונה יש לה זמר וניגון המיוחד לאמונה ולבחי' הזמר של אמונה עליונה אין מי שיזכה כ"א צדיק

הדור שהוא בחי׳ משה וע״י הניגון של הצדיק עי״ז עולים כל הנשמות שנפלו בתוך האפיקורסות של חלל הפנוי (ל״ק סד־ה) (ר׳ צדיק ע״ו).

מב יש שני מיני יראה יראת העונש נקרא צדק ויראת הרוממות נקרא אמונה כי מחמת שהוא מאמין באמונה שלימה שהשי״ת הוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין הוא ירא ממנו וידוע הוא כי א״א לבוא לאמונה רק ע״י יראת העונש כי מחמת שהוא ירא מעונש מאמין שהשי״ת הוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם ומזה בא לאמונה יותר גדולה בחי׳ יראת הרוממות (ל״ק פז) (ר׳ תהלים ט׳ והוא).

מג כי יש כמה מיני אמונה יש אמונה שהוא רק בלב והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה כ״כ עד שיתפשט בכל האיברים וכשיש לו אמונה כזו בא מן האמונה אל השכל כי הדבר שהיה צריך מתחילה להאמין עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה מבין הדבר הראשון בשכל (ל״ק צא) (ר׳ בשלח י״ז ויהי).

מד אין השי״ת מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי עכו״ם והרהורי עכו״ם שייך אצל כל אדם שמתחיל להתפלל בדביקות ובאמצע התפילה נופל ממדריגתו זה בחי׳ הרהורי עכו״ם כי כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה וכשנתקלקל האמונה נמצא מחזיר פניו מהשי״ת והשי״ת מסחיר פנים ממנו וצריך להביא על זה עולה ובחי׳ עולה היא כשמשבר את רוחו בקרבו ומאנח על זה ועי״ז יחזור למדריגתו (ל״ק קח) (ר׳ תהלים נ״א זבחי).

מה אמונה הוא בחי׳ כח הגודל וכח הצומח והוא בחי׳ אריכת אפים היינו כשיש לו אמונה בשלימות הוא גודל וצומח בעבודתו ית׳ אפילו אם יעבור עליו מה כי כל המניעות מעבודת ה׳ מה שאינו מתקרב ליראי ה׳ הכל הוא מחמת עצלות ועצבות שבא מחמת חסרון אמונה כי אם היה לו אמונה שלימה בהאמת בוודאי היה רץ ומזדרז מאד להתקרב להם (ל״ק קנה).

מו לזכות לאמונה ואריכת אפים הוא ע״י א״י וצריך כ״א לבקש מהשי״ת שיהי׳ לו כיסופים לא״י והוא סגולה לבטל הכעס והעצבות כי אמונה ואריכת אפים הם היפך הכעס והעצבות (ל״ק קנה) (ר׳ ספרי ראה כל זמן).

מז ע״י הכתב יכול הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש של הכותב והאמונה ושורש האמונה שלו (ל״ק קעג) (ר׳ צדיק קיז).

מח הנפש והאמונה הם בחי׳ אחת ויש עולם האמונה שמשם נלקח מדת האמונה ועולם האמונה בעצמו יש לו ג״כ אמונה בהשי״ת וזה בחי׳ שורש האמונה שהוא בחי׳ פנימיות האמונה והוא ג״כ בחי׳ פנימיות הנפש (קל״ק קעג) (ר׳ שבת ק״ה אנכי).

מט ע״י קלקול האמונה שאין האמונה בשלימות שזה בחי׳ ע״ז נפגמה התפילה (קל״ת א־י) (ר׳ תפילה קיב).

נ כשיש אמונה אז יורדין גשמים וצומחין עשבין ואזי יש רפואות אבל ע״י נפילת האמונה אזי אין גשמים ואזי אין רפואה (ל״ת ה־א).

נא וגם עי״ז בעצמו אין מועיל לו רפואה כי עיקר הרפואה היא ע״י התמזגות היסודות וע״כ ע״י פגם אמונה שעי״ז נפגם בחי׳ הד׳ יסודות ע״כ אין לו רפואה (ל״ת ה־א) (ר׳ ד׳ יסודות א).

נב העיקר הוא אמונה וצריך כ״א לחפש א״ע אם אמונתו שלימה ולחזק א״ע באמונה תמיד, כי ע״י פגם אמונה באים מכות מופלאות שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפלה ולא זכות אבות (ל״ת ה־א).

נג ע״י אמונה נעשה הסדר של הזרעים לפי הזמן והמקום שעי״ז יש להם כח לרפאות וע״כ ע״י נפילת האמונה אין מועיל רפואות (ל״ת ה־א) (ר׳ שבת לא אמונה).

נג־א עיקר מה שמועלת התפילה לפעול בקשתו הוא רק ע״י אמונה גם עיקר התגלות זכות אבות לזכות לרפואה בזכותם הוא ג״כ רק ע״י אמונה (קל״ת ה־א).

נד ע״י נפילת אמונה אין מועיל להחולה קול צעקה של אח וגניחות שלפעמים מרחמין עליו מן השמים עי״ז כי הגניחות וצעקת אח הם קול בלא דיבור וקול זה בחי׳ אבהן והם נראין ונתגלין רק ע״י אמונה (ל״ת ה־א) (ר׳ תענית ח׳ אין).

נה והתיקון לזה הוא שצריכין לחתור ולמצוא המים ששם גדילה האמונה ואלו המים הם בחי׳ עצות שמשם גדילה האמונה ועצות הם בחי׳ עומק הלב, ע״כ כשאין מועיל קול הצעקה מחמת נפילת אמונה אזי צריכין לצעוק מן הלב לבד מעומקא דלבא ועי״ז נתגלין העצות ועי״ז נתחקן ומקבל רפואה להמכות המופלאות (ל״ת ה־ב).

נו עיקר גידול האמונה היא בבחי׳ ואמונתך בלילות היינו כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר עד שבאור יום נתגדל האמונה בשלימות ואז היא עיקר צמיחת הרפואה, כמו כן ע״י התגלות העצה שהוא ג״כ התגלות האור מן החושך עי״ז נתגדלת ג״כ האמונה

ועי״ז עיקר הרפואה (קל״ת ה־ג) (ר׳ איוב ל״ח מי).

נז אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה ושביעת הנפש זה בחי׳ שמצחצח נשמתו ע״י אכילתו ואזי כשמצחצח נשמתו אזי הוא איש תבונות ועי״ז נתגלין העצות ומשם גדילה האמונה (ל״ת ה־ג) (ר׳ נשמה יח).

נח ודע שע״י נפילת האמונה עי״ז נעשה ונתחזק אמונות כוזביות העי״ז כי עיקר קיום וחיזוק אמונות כוזביות הוא מנפילת האמונה הקדושה וכשמעלין האמונה הנפול׳ מזה נעשין גרים (ל״ת ה־ד) (ר׳ ע״ז ו).

נט מחמת שאלו הגרים נעשין מלקיטת נפילת האמונה ע״כ הם מזיקין לישראל (ל״ת ה־ה) (ר׳ קידושין ע׳ קשים ותבין).

ס ר״ה הוא תיקון האמונה (ר׳ ר״ה ו) (ל״ת ה־יד).

סא ע״י קיבוץ התלמידים אצל הצדיק נחלקט ונתקבץ חלקי אמונה (ר׳ צדיק קסה) (ל״ת ה־טו).

סב ע״י התפשטות הנבואה עי״ז נחברר ונתתקן בחי׳ כח המדמה וכשנתתקן המדמה עי״ז נתתקן האמונה האמתיות דקדושה ונתבטל אמונות כוזביות כי עיקר האמונה תלוי׳ בכח המדמה כי במה שהשכל מבין אין שייך אמונה ועיקר אמונה הוא רק במקום שהשכל נפסק ואינו מבין הדבר בשכלו אזי נשאר רק בבחי׳ כח המדמה ושם צריכין אמונה (ל״ת ח־ז).

סג כל מי שזוכה להתקרב למנהיג אמתי ע״י התקרבותו אליו נתתקן ונתברר אצלו בחי׳ המדמה ע״י בחי׳ הרוח נבואה של המנהיג ועי״ז נתתקן ונתברר האמונה הקדושה דהיינו להאמין בחידוש העולם שהשי״ת ברא את עולמו יש מאין המוחלט, אבל באמת צריכין לחפש מאד ולבקש מהש״י שיזכה להתקרב למנהיג אמתי כי כשמתקרבין ח״ו למנהיג של שקר עי״ז באין ח״ו לאמונות כוזביות (ל״ת ח־ח) (ר׳ שבת פ״ח וזה) (שם קמ״ו ישראל).

סד כי עיקר תיקון האמונה היא ע״י בחי׳ רוח נבואה שיש להמנהיג אמיתי שעי״ז נתברר המדמה ועי״ז נתתקן האמונה אבל בלא בחי׳ נבואה אין המדמה ברור ומתוקן ואזי המדמה מערב ומבלבל את האדם באמונות כוזביות (ל״ת ח־ח).

סה ע״י אמונה יהיה חידוש העולם לעתיד כי התקבצות החסדים שעל ידם יהיה חידוש העולם לעתיד בבחי׳ (תהלים סט) כי אמרתי עולם חסד יבנה הוא ע״י אמונה (ל״ת ח־ט) (ר׳ תהלים צ״ב להגיד).

סו אמונה זה תפילה כי התפילה משנה הטבע ונתבטלין החכמות והחקירות שהם הולכים ע״פ הטבע (ל״ת יט) (ר׳ תפילה קכו).

סז האמונה תולה בפה של אדם היינו ע״י שמדברין האמונה בפה שיאמר בפה מלא שהוא מאמין זה בעצמו אמונה וגם עי״ז באים לאמונה ומחמת זה צריך ליזהר מאד מדיבורים של כפירה ואפיקורסות היינו שהוא בעצמו מאמין רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע והוא מחלוצץ מהם אעפ״כ גם מזה צריך ליזהר מאד כי הדיבור הזה של כפירה מזיק לאמונה (ל״ת מד) (ר׳ תהלים פ״ט אודיע).

סח קלקול האמונה ח״ו הוא בחי׳ ע״ז ואז חרון אף בעולם וע״י נסיעות של בנ״י נתכפר הפגם הזה ונמתק החרון אף ונמשך רחמנות בעולם ועיקר הרחמנות הוא שהשי״ת ימסור את הרחמנות בידינו (ל״ת סב) (ר׳ מקץ מ״ג ואל).

סט וגם עכשיו יש בחינות כאלו שפוגמין באמונה ובטחון ואינו רוצה להשליך יהבו על ה׳ לעשות מו״מ באמונה שיהי׳ חורתו קבע ומלאכתו ארעי ולסמוך על השי״ת שבודאי יצליח אותו גם במלאכתו המועטת והוא רוצה דווקא שיהי׳ הרחמנות כפי רצונו שיהי׳ לו עושר וכבוד ומחמת זה הוא טרוד בפרנסתו ביגיעות גדולות ומחליף בדיבורו אעפ״י שהוא יודע שהוא נגד רצונו ית׳, וע״כ גילה רבינו ז״ל במאמר זה כי הדבר בהיפך ממש ח״ו כי אדרבה עי״ז שפוגם באמונה שזה בחי׳ פגם ע״ז עי״ז יש חרון אף ח״ו ואז יתנהג עמו בוודאי ההיפך מרצונו ודעתו ח״ו ודייקא ע״י שזוכה לתקן פגם האמונה עי״ז זוכה שיהי׳ הרחמנות כפי רצונו בבחי׳ ואל שדי יתן לכם רחמים (ומתורץ בזה ג״כ הקושיא על שימסור בידינו הרחמנות) (ר׳ מקץ מ״ג ואל) (ל״ת ס״ב בפלח).

ע כשאדם לומר תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד ברגליו מחמת שמחה עי״ז זוכה לאמונה הנקראת רגל כשרז״ל בא חבקוק והעמידן על אחת (מכות כד) וכן כל הדברים הנקראים רגל נתעלים (ל״ת פא).

עא כשיש קטנות ופגם בהאמונה צריכין לעשות עבודות קשות כגון תענית וכיוצא אבל כשהאמונה בשלימות יכולים לעבוד השי״ת בכל דבר כי אין הקב״ה בא בטרוניא עם בריותיו (קל״ת פו) (ר׳ וארא ו׳ מקוצר).

עב יש כמה בחי׳ בקטני אמונה כי יש אפילו צדיקים שהם קטני אמנה אפילו אם יש להם אמונה אין להם אמונה בעצמן שהאדם צריך שיהי׳ לו אמונה

בעצמו שגם הוא חביב בעיני הש"י (ל"ת פו) (ש"ה קמ) (ר' סוטה מ"ח כי).

עג אלו המבוכות והקשיות כגון הידיעה והבחירה או אלו ואלו דא"ח וכו' א"א בשכלינו האנושי לתרצם רק לסמוך על אמונה לבד (ח"מ שה"ל כד).

עד אמונה חשוב כצדקה כמ"ש והאמין בה' וכו', וע"י אמונה זוכה לבנים כי אמונה בגימ' בנים (ש"מ ע"ה לב) (ש"ה לד) (ס"ה אמונה יח).

עה אמונה היא מדה אחרונה ואעפ"כ ע"י עולין לכל המדריגות (ש"מ ע"ה קיג).

עו־א ע"י שפלות זוכין לאמונה (ש"ה רסא).

עו צריך לחזק א"ע באמונה ולבלי ליכנוס בחקירות כלל (ר' חקירות יח) (ש"ה לב).

עז כשהאדם הולך בתמימות באמונה לבד בלי שום חקירות יכול לזכות שיעזור לו הש"ת שיבא לבחי' רצון שהוא למעלה מחכמה דהיינו שיזכה שיהי' לו רצון מופלג אליו ית' בהשתוקקות נמרץ מאד עד שלא ידע מה לעשות מגודל ההשתוקקות ויצעק וכו' (ש"ה לב).

עח כשיש לו אמונה אפילו כשבאים עליו יסורים ח"ו אזי יוכל לנחם ולהחיות עצמו כי הש"י ירחם עליו וייטיב אחריתו בעוה"ז או בעוה"ב והיסורים הם לו לטובה ולכפרה, אבל מחקר שאין לו אמונה כשבא עליו איזה צרה אין לו למי לפנות ואין לו במה להחיות ולנחם א"ע (ש"ה לב) (ר' חקירות כ').

עט אצל העולם אמונה הוא דבר קטן ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד ועיקר האמונה היא בלי שום חכמות כלל רק בפשיטות כמו הנשים וההמון עם הכשרים מאמינים (ש"ה לג).

פ אפיקורסות נקרא משא כ"ש רש"י על משאכם (דברים א) ע"כ כשנוסע להצדיק הוא משליך מעליו משא גדולה כי מאחר שנוסע כבר יש לו אמונה שהוא היפך האפיקורסות (ש"ה לז).

פא בענין ספרי המחקרים מבואר אצלינו שאסור לעסוק בהם וצריך להרחיק מאד לבלי להביט בהם כלל אפילו בספרי חקירות של גדולי ישראל כי הוא איסור גדול מאד ללמוד אותם (ש"ה מ).

פב מי שיש לו אמונה חייו חיים והוא מבלה ימי חייו בטוב תמיד כי כשהולך לו כראוי בודאי טוב לו ואפילו כשיש לו יסורין ח"ו ג"כ טוב כי בטוח שהכל לטובה אבל מי שאין לו אמונה חייו אינם חיים כי כשעובר עליו איזה רעה אין לו במה לנחם עצמו מאחר שהולך בלי הש"י ובלי השגחה ר"ל (ש"ה נג).

פג מי שהוא איש אמונה תשובתו הוא יותר קלה מפני שלא התענג בשלימות בשעת עבירה כי ידע כי יענש על זה אבל המחקרים שאין להם אמונה תשובתם כבידה ביותר כי לא היה להם יסורים בשעת העבירה ר"ל כי התשובה צריכה להיות תשובת המשקל (ש"ה קב) (ר' תשובה עב).

פד טוב להיות פתי יאמין לכל דבר כדי להאמין גם בהאמת מלהיות חכם ולכפור בכל ח"ו ומוטב שאקרא שוטה כל ימי ואל אהי' רשע שעה אחת לפני המקום (ש"ה קג).

פה עיקר אמונה שיאמין בהש"י בלי אות ומופת וחכמה ואלו חכמים שאין להם אמונה נקראין בעלי ראתן וצריך להרחיק משכונתם כי הבל פיהם מזיק לאדם כשר (ש"ה קו).

פו יש כמה שטותים ובילבולים המתדבקים ומתחברים בהמוח בפרט בלבולי אמונה וע"י השינה נפרדים מהמוח וביותר מועיל השינה לאמונה (ש"ה קי).

פז קודם שיבא משיח לא אחד יהיה שיצעק על אמונה כי כמה צדיקים שיהיו אז יהיו צועקים בקול גדול על אמונה עד שיהיה ניחר גרונם ולא יועיל ואע"פ שיהיו אז איזה כשרים בדור אך יהיו מפוזרים ענה ואמר כתוב זאת זכרון בספר למען ידעו בימים הבאים להתחזק באמונה בו ית' ובצדיקיו האמתיים (ש"ה קכו).

פח כשנופל לאדם ספיקות באמונת הבורא יח"ש יאמר בפה מלא אני מאמין באמונה שלימה שהוא יחיד ראשון ואחרון כי ידוע שהיצה"ר נמשך מגבורות הנפולין והדיבור הוא בחי' גבורות דקדושה, נמצא כשיאמר אני מאמין כנ"ל הוא גבורות דקדושה ובזה הוא ממתיק את הספיקות שהוא בחי' גבורות דקליפה (ש"ה קמד).

פט אע"פ שבאים עליו כפירות גדולות וקשיות עכ"ז מאחר שצועק עכ"פ בלבו בודאי עדיין יש בו ניצוץ ונקודה מהאמונה הק' כי אם ח"ו לא היה בו עוד שום נקודה מהאמונה לא היה צועק כלל, וגם ע"י צעקה זוכין לאמונה היינו להעלות ולגדל את האמונה עד שיסתלקו הקושיות ממנו (ש"ה קמו).

צ שמעתי בשמו שאמר שכפי ריבוי התורות שאמר על חולי הריאה שכבר היה ראוי להתרפא אך החסרון הוא מחמת חסרון אמונה של השומעים שאין אמונתם חזקה כל כך (ש"ה קנז).

צא כל הבריאה היתה שצפה השי"ת שיהיו אנשים שיהי' להם בלבולי אמונה ויתחזקו כ"ש וכל מעשהו באמונה (ש"ה רכב).

צב כ״א לפי מדריגתו יש לו מה למעלה מה למטה שאסור לו להסתכל בהם רק לסמוך על אמונה לבד (ש״ה רכד).

אמונת חכמים

א ע״י אמונת חכמים מאיר שפע אלקי (עיין בהעלותך ח׳ וכו׳ שבעת הנרות) (קל״ק כא־א).

ב ע״י אמונת חכמים שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט ויש בהם רזין עי״ז מלביש הקשת בלבושין דנהירין אזי וראיתיה לזכור ברית עולם ונמתקין הדינים כי הצדיק נקרא קשת (ל״ק מב) (ראה בראשית מ״ח בחרבי).

ג מי שפוגם באמונת חכמים ופורץ גדרם אזי אין רפואה למכתו כי הפורץ גדרם עי״ז מסיר הידים מן המלאכים לפי בחי׳ הסרתו אם סר מדרך ימין בזה סר ימין המלאך ואין לו כח לקבל ואם סר לשמאל בזה סר יד שמאל המלאך ואין לו כח להשפיע וכשנפגם איזה יד המלאך אזי אין לזה האדם אסוותא כי התורה נותנת כח להמלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח התורה (ל״ק נז־א) (ר׳ חגיגה י״ד כל) (איוב כ״ד ומשך).

ד עי״ז שאין מאמין בת״ח הנקראין חיים אפילו במיתתן, פי׳ הגם שמאמין שהם צדיקים אבל כיון שאיננו מאמין שגם אחר הסתלקותם נקראים חיים ויכולים להתקרב להש״י ע״י כמו בחייהם ויותר ה״ז פגם אמונת חכמים (ל״ק נז־א בה״נ) (ר׳ צוואה).

ה ויובן ע״פ מ״ש רבינו ז״ל בסי׳ קמד על מארז״ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו כי עיקר המיתה היא רק מי שהולך אחר תאוותיו וכשמת ניכרת אצלו המיתה אבל מי שמקדש עצמו מכל התאוות אזי הוא חי תמיד ע״ש, וע״כ כיון שאינו מאמין בהצדיק שגם לאחר הסתלקותו נקרא חי נמצא שחושדו שלא שיבר כל התאוות בחייו וע״כ הוא נקרא מת נמצא שאין לו אמונת חכמים והוא כי הצדיק חי גם לאחר מיתה והוא אינו מאמין בזה ע״כ הוא מת בחייו ושום אדם לא יאמין בחייו מדה כנגד מדה (ל״ק נז־א בה״נ) (ר׳ ברכות י״ח ובניהו).

ו הכלל והעיקר שיהיה לו אמונת חכמים ולהזהר בכבודם לירא מהם מאד ואף אם נדמה לו שהם עושים ח״ו כנגד התורה הוא צריך להאמין שבודאי הם עושים נכונה עפ״י התורה כי התורה נמסרה להם ע״כ צריך להשליך שכלו ודעתו רק לסמוך עליהם (ל״ק נ״ז בהש׳) (ר׳ מכות כ״ב ארבעים יכנו).

ז כל הרפואות תלויים בתורה והתורה נמסרה לחכמים ואנחנו מצווים לשמוע מהם ומי שמזלזל ואינו מאמין בדבריהם מחמת שנדמה לו שמדאורייתא אינו כן עי״ז נחלה במכה שאין לה רפואה וע״י שמקים האמונה הנפולה עי״ז יקום מהחולאת (קל״ק נז־ב).

ח ולהקים אמונה הנפולה היא ע״י בחי׳ יעקב היינו ע״י נדר ויקיים מיד וע״י הנדר ישוב לאמונת חכמים כי כשאין לו אמונת חכמים זה בחי׳ הסתלקות החכמים בחי׳ פלא ותיקונו ע״י הפלאה של נדר ועי״ז הוא שב ומאמין בהם (ל״ק נז־ב) (ר׳ נדר א).

ט כשאין לו אמונת חכמים אז אפילו בחיים חיותן של החכמים נחשב ג״כ אצלו בחי׳ הסתלקות מאחר שאין מאמין בהם וכן להיפך מי שזוכה לאמונת חכמים בשלימות אין שייך אצלו לומר הסתלקות החכמים או מיתתן ח״ו מאחר שבאמת צדיקים אפילו במיתתן קרויים חיים (ל״ק נ״ז בפל״ח־א).

י מי שזוכה לאמונת חכמים אז אע״פ שבנגלה נסתלקו החכמים ח״ו אבל הפנימיות שלהם נשאר בעולם דהיינו אור חכמתם וזכות צדקתם ותורתם מגין על העולם גם עכשיו כי גם במיתתו קרוי חי רק שנתעלם מאתנו ואין אנו רואין אותו בהתגלות (ל״ק נז־בפל״ח־ב).

יא ולהקים אמונה הנפולה הוא ע״י נדר עיין בל״ה ה׳ שבת ו׳ שמבאר כי כל הנדרים הם פרישות מהתאוות ע״כ כשמתחיל להכניע קצת התאוות שלו ומתחיל להרגיל עצמו בדרכי הצדיקים עי״ז ושב ומאמין בהם שהם קדשו עצמן לגמרי מכל התאוות בחייהם וממילא נקראים חיים גם לאחר הסתלקותם ועי״ז מקבל רפואה ונקרא חי בחייו עכ״פ (ל״ק נז־בה״נ־ב) (ר׳ נדר א׳).

יב ע״י אמונת חכמים נזדכך המוח וזוכה לשכל ברור ועי״ז יזכה להוציא מכל מה שלומד בתורה הנהגות ישרות לעבודתו ית׳ אבל כשפוגם ח״ו באמונת חכמים הוא נידון ביגיעות בשר דהיינו במותרות ומערבבין מוחו ואז אינו יכול להוציא הנהגות אמתיות אדרבא הוא מוציא דברים הפוכים מן האמת (ל״ק סא־א) (ר׳ עירובין כ״א הלועג).

יג גם ע״י פגם אמונת חכמים אין לו עצה שלימה לעולם והוא תמיד מסופק כי ע״י פגם זה נידון במותרות ונעשה לבו מטונף כמו בית הכסא שהוא

מקום עצת נשים ואז כל עצותיו הם עצות נבערות ואינו יודע איך להתנהג בשום דבר (ל"ק סא־א).

יד עיקר המחלוקת שבא על האדם הוא מחמת פגם אמונת חכמים ודבריהם וספריהם לא היו חשובים בעיניו והיו בעיניו אך למותר מכ"ש וכ"ש אם ח"ו היה מלעיג עליהם וע"י כל זה בא מחלוקת ועי"ז ישוב בתשובה ויחקן פגם אמונת חכמים ויהיו נחשבים בעיניו ועי"ז יזכה לעצה שלימה וכל מקום שיש איזה דין וצמצום הכל נמתק (ל"ק סא־ה) (ר' איוב ל"א וספר) (ר' המתקת הדינים ג').

טו האמונה לבד שמאמין בהצדיק ומקרב עצמו אליו אף שאינו מקבל ממנו כלל זה בעצמו טוב מאד כי ע"י ההתקרבות נאכל הרע שלו ונתהפך למהות הצדיק ובלבד שיהי' כוונתו לשמים אבל מי שנוסע לצדיקים בשביל כוונה אחרת לא יועיל לו ההתקרבות כלל (ל"ק קכט) (ר' שלח י"ג ארץ).

טז מה שמספרים מופתים מהצדיקים שבמדינות קירה הוא מחמת שאנשיהם מאמינים בצדיקים שכל דבריהם אמת וצדק אזי אח"כ כשבא לביתו כל מה שיארע לו הוא מבין למפרע שזה היתה כוונת הצדיק בתוך הדברים שדבר אתו (ל"ק קפו) (ר' דניאל י"ב סתום).

יז כשהאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת אפשר לו ליפול מהאמונה (ר' צדיק קמח) (ל"ק רנה).

אמירת תהלים

א מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים וע"י אמירת תהלים אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה הוא מתעורר לעשות תשובה וגם זוכה ע"י תהלים להגיע אל השער ואות השיך לו ולפתוח השער נמצא שזוכה ע"י תהלים לעשות תשובה (ל"ת עג) (ר' תשובה נב).

ב לענין אמירת תהלים טוב מאד כשזוכין לאמרם בלב שלם באמת עד שיזכה לבכות לפני השי"ת (ר' התבודדות כא) (ל"ת צה).

ג באמירת תהלים צריך לראות שימצא א"ע בתוך כל מזמורי תהלים ובתוך כל התחינות ובקל בפשיטות בלי חכמות יכולין למצוא א"ע בתוך כל התחינות ובפרט בתהלים שנאמר בשביל כלל ישראל ובשביל כ"א וכל מלחמות היצר וכל מה שנעשה עמו הכל מבואר בתהלים כי עיקרו נאמר על מלחמות היצה"ר שהם עיקר השונאים של האדם שרוצים למנעו מדרך החיים ולהורידו לשאול תחתיות אם לא ישמור עצמו מהם (ל"ת קא).

ד כי עיקר כלל ושורש ויסוד של כל העצות להתקרב להש"י הוא רק אמירת תהלים ושארי תחינות והתבודדות ורק עי"ז זוכין לנצח המלחמה אם יהי' חזק ואמיץ מאד תמיד להתפלל לפני השי"ת יהי' איך שיהי' אז בוודאי ינצח המלחמה אשרי לו (ל"ת קא).

ה מענין אמירת תהלים דיבר עם אחד ואמר לו שעיקר אמירת תהלים לומר כל מזמורי תהלים על עצמו למצוא את עצמו בתוך כל מזמור ומזמור כי כל המלחמות שביקש דהמע"ה שיצילהו השי"ת מהם הכל צריכין לפרש על מלחמת היצה"ר וחיילותיו ושאל אותו איך יפרש לעצמו מהפסוקים שדהמע"ה משבח א"ע כגון שמרה נפשי כי חסיד אני וכיוצא בזה השיב לו גם זה צריכין לפרש על עצמו כי צריכין לדון א"ע לכף זכות ולמצוא בעצמו נקודה טובה אשר בבחי' הנקודה הטובה הזאת הוא בחי' חסיד (ל"ת קכה).

ו ואמר רבינו ז"ל הלא אצל יהושפט כתיב ויגבה לבו בדרכי ה' (ד"ה ב יז) שבדרכי ה' ועבודתו ית' הגביה לבו קצת עוד אמר לו רבינו ז"ל הלא בבוקר אנו אומרים מה אנו מה חיינו וכו' ואנו מקטינים עצמנו מאד ואח"כ אנו אומרים אבל אנחנו עמך בני בריתך וכו' שאח"כ אנו מחזקים עצמנו ומרימים את עצמנו ומספרים את גדולתנו ומתפארים שאנחנו עמו בני בריתו זרע אברהם יצחק ויעקב כי כך צריכים להתנהג בעבודת ה' (ל"ת קכה).

ז פ"א דיבר רבינו ז"ל שצריכין לעסוק הרבה באמירת תהלים ותחינות והתבודדות ושאל אותו הר"ר יודל ז"ל איך לוקחין לב (שיהיו הדיבורים בהתעוררות הלב) השיב לו רבינו ז"ל תאמרו לי אצל איזה צדיק קבלתם התעוררות הלב העיקר הוא האמירה בפה ר"ל להרבות בדיבורים של תחינות ובקשות והתעוררות הלב בא ממילא (ש"מ מע' הה' ה').

ח ע"י בשורות טובות יכולין לומר תהלים (ש"ה צז).

ט אמירת תהלים היא מעלה גדולה כאלו אמרם דוד המלך בעצמו כי אמרם ברוח הקודש והרוח הקודש מונח בתוך התיבות וכשאומרם הוא מעורר את הרוח הקודש והוא מסוגל מאד לרפאות את החולה להיות לו בטחון רק על השי"ת שע"י אמירת תהלים יושיעו ה' ועי"ז נתרפא החולה (ש"ה צח) (ר' חולאים ר"ל יד).

י אמר הלא החנווני דרכו להקיף ומדוע לא יאמר האדם איזה קפיטליך תהלים או ללמד או לעשות

שאר מצות ויהי׳ מוכן אצלו לעת הצורך כי יהיה זמן שיצטרך לזה שיגבה שכרו ופעולתו (ש״ה רע״א).

אמת

א א״א לבוא לאמת אלא ע״י התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם ועי״ז נחקק בו אמת (ל״ק ז־ג).

ב ע״י אמת זוכין למצוא הפתח לצאת מן החשך שניצוד בו עיין יומא ל״ח הבא לטמא וכו׳ (ל״ק ט־ג).

ג ע״י אמת הקב״ה חומד מלמעלה לשכון עם האדם כמ״ש קרוב וכו׳ יקראוהו באמת (ל״ק ט־ג).

ד ע״י עצה זאת יכולין להיות איש כשר באמת כל ימי חייו דהיינו שידבר הדיבור באמת ואז השי״ת שוכן עמו כי חותמו אמת ומאיר לו לצאת מהחשך ולמצוא פתח תקוה (ל״ק קיב).

ה להגיע לשפע אלקי א״א אלא כשיקדש שבעת הנרות שישמור פיו מלהוציא שקר וכו׳ (ל״ק כא־א) (עיין בהעלותך ח׳).

ו יש פנים דקדושה שהם אנפין נהירין בחי׳ חיים בחי׳ שמחה בחי׳ משא ומתן באמונה ועי״ז זוכין לאריכת ימים ולהיפך השקר תאות ממון מקצר ימים בחי׳ אנפין חשוכין ס״א עצבות ע״ז (ל״ק כג־א).

ז עיקר מעמד פרנסה היינו ממונו של אדם וכל ההשפעות הוא רק ע״י אמת בחי׳ אור הפנים שהוא בחי׳ שבירת תאוות ממון אבל השקר שהוא הע״ז של תאוות ממון אין לו שום קיום ומעמד כי הממון שנדמה להאדם שמרויח ע״ז אינו ממון כלל וכל מה שמרויח ביותר חסר לו ביותר והם כל ימיהם בעלי חובות לתאוותם וע״פ רוב הם מתים בעלי חובות ממש ומאומה אין בידם כי עיקר הממון והעשירות דקדושה נמשך רק משבירת תאוות ממון שזה בחי׳ אמת (ל״ק כג בהש׳) (מ״ב ממון).

ח ע״י שלום שיש בין בני אדם והם חוקרים ומסבירים זה לזה האמת עי״ז משליך כל איש את שקר אלילי כספו ומקרב א״ע להאמת (ל״ק כז־א).

ט מי שהוא משוקע בתאוות אכילה בידוע שהוא רחוק מאמת ובידוע שדינים שורין עליו גם זה סימן על דלות גם יבוא לידי בזיונות ובושות (ל״ק מז).

י ע״י קדושת א״י נתגלה האמת בעולם והכל חוזרין להש״י (ראה א״י יח) (ל״ק מח).

יא ע״י מצות סוכה נדחה השקר ומתגבר האמת ונתגלה הרבי האמת שבדור (ראה סוכה ג) (ל״ק מח).

יב ע״י תפלה בכח מתגבר האמת ונתגלה ונתפרסם הרבי האמת שבדור (ראה תפלה ח) (ל״ק מח).

יג ע״י דיבורים שאינם קדושים מתגבר ימין שקר (ראה דיבור כ) (ל״ק מח).

יד השקר מזיק לעינים בגשמיות וברוחניות כי א״א לדבר שקר עד שיעכר את דמיו והמרה שחורה היא שואבת מעכירת דמים ודמעות הן ממותרי המרה שחורה והעינים כהות מן הדמעות וכשהעינים כהות הם משקרין (ל״ק נא) (ר׳ שבת קנ״א ושבו).

טו אמת א״א לדבר כ״א כשמזכך מקדם את הדמים כי עיקר הדיבור הוא הנפש והנפש הוא הדם נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת דמים ואמת ע״י זיכוך הדמים (ל״ק נא).

טז השקר הוא הרע הוא הטומאה ועי״ז מסיר השגחת השי״ת מעליו אבל ע״י אמת השגחת השי״ת עליו בשלימות (ל״ק נא) (ר׳ טבע ג).

יז האמת הוא אחד והשקר הוא הרבה כי א״א לומר האמת על הדבר כ״א אחד דהיינו כמו שהוא כגון על כסף שהוא כסף אבל השקר הוא הרבה כי יכולים לומר שקרים בלי שיעור כגון על כסף שהוא נחושת וכו׳ וע״כ לעתיד לבוא יקוים שפת אמת תכון לעד יתבטל הרע וההתנגדות והדמעות בחי׳ שקר שהוא טומאה (ל״ק נא).

יח אפילו מי שהוא טוב עין צריך לשמור עצמו מכח המדמה כמו שרואין בחוש שאפילו מי שיש לו ראיה יפה יכול לטעות מרחוק ונדמה לו היפך מן האמת כן הוא בעיני השכל כגון לפעמים נדמה לו שחבירו נוטה מן האמת ויוכל להחעורר מזה מחלוקת ובאמת הכל בא מכח המדמה שנדמה לו על חבירו דברי שקרים (קל״ק נד־ט) (ר׳ משלי י׳ מוציא).

יט מי שהוא טוב עין זוכה לאמת ועי״ז זוכה לדביקות אמיתי בהשי״ת (קל״ק נד־יז).

כ עיקר האמת הוא כשאין האדם נצרך לבריות כי מי שהוא נצרך לבריות קשה לו מאד להתפלל ברבים וטוב ונוח לו להתפלל ביחיד כי ברבים עושה תנועות ושקרים בשביל בני אדם מאחר שנצרך להם ואפילו מי שאין נצרך בשביל פרנסה אע״פכ יש שהוא נצרך לבריות בשביל כבוד ואזי יוכל ליפול בשקר בשביל בני אדם (ל״ק סר־ג).

כא יש מי שהוא איש כשר קצת ומתבייש לעשות שקר בתפילתו בשביל אחרים ומתכוון להתפלל באמת אבל האמת הוא הרבה מאד יותר מדאי למשל

שחפץ לעשות איזה תנועה או המחאת כף בשביל אחר אבל הוא מתבייש שיעשה שקר בתפילתו בשביל בני אדם על כן הוא גונב דעת עצמו ומסבב לו היצר במחשבתו שהוא צריך באמת לעשות תנועה זו נמצא שהוא מכסה השקר באמת וגם זה אינו אמת כי האמת הוא אחד דהיינו להתפלל באמת בשביל השי"ת לבדו (ל"ק סו־ג) ר' תפלה עט.

כב כשיש אמת אזי הוא מפלת הרשעים כי עיקר מפלת הרשעים לעולם הבא הוא ע"י אמת שיתגלה אז וע"כ כשזוכה האדם להתפלל באמת בשביל השי"ת לבד בלי שום פניה בשביל בני אדם עי"ז זוכין להמשיך הבחי' של עוה"ב בעוה"ז דהיינו שיהיה מפלת הרשעים גם בעוה"ז עד שיוכרחו כולם לשוב אל ה' ועי"ז ממשיך שלימות הדיבור דקדושה גם בעוה"ז ועי"ז זוכין להוציא מכח אל הפועל כל הדברים שבקדושה שחושק לעשות (קל"ק סו־ז).

כג עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי' רגלין היינו שאין מניחין לאדם לילך בדרכי השי"ת ובשבת קודש חוזרין להם כח ההליכה אך כשאדם מתחיל לילך צריך עוד סעד לסומכו והסעד הזה הוא בחי' אמת אך עדיין צריכים כח כדי שיוכלו לילך היטב והוא ע"י צדקה שעושה בשבת היינו שנותן לעני על שבת או שמאכסנו על שלחנו (ל"ק פו)

כד אמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה (ל"ק קצב) (ר' צדיק קכח).

כה איש אמת שעושה כל המצות בכל הדקדוקים בינו לבין קונו כמו בפני בנ"א ואין חילוק אצלו כלל כי אין בו שום צד שקר לעשות ח"ו איזה תנועה בעבודתו בשביל בנ"א הוא ממשיך לעצמו כח כל הצדקות ועי"ז הוא מבטל המחשבות של כפירות שנופלין על אנשים כשרים (ל"ק רנא).

כו צדקה היא בחי' אמת כי אמת הוא אחד אבל שקר אפשר לומר על דבר אחד דברים רבים וקוב"ה ואורייתא וישראל כולא חד כי הש"י אמת ותורתו אמת וישראל אמת וכיון שכולם אמת הכל אחד כי באמת אין בו שום שינוי והשינוי הוא רק אצל המקבלים וזה בחי' שמש כי השמש הוא רק כח אחד לבד והשינוי הוא אצל המקבלים כגון להתיך ולהקפות וכו' וצדקה הוא בחי' שמש ואין בה שינוי והשינוי הוא רק אצל המקבלים שנשתנין פניהם לכמה גוונין וע"כ מושכת עצמה לאמת כי הצדקה היא רק כח אחד לבד בחי' אמת (ל"ק רנא).

כז כשאדם באיזה צרה ח"ו אז האמת הוא פגום ע"כ צריך לשמור את עצמו מאד שלא יהיה נלכד באיזה טעות ושקר ע"י הצרה ח"ו (קל"ת ב־ה).

כח כשזוכין לבחי' תודה הלכה עי"ז נתגלה אור האמת ומאיר בהדיבור כי עיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע"י אמת (ל"ת ב־ד).

כט כשזוכין להלל והודאה להשי"ת בכל עת וכן ע"י לימוד הלכות עי"ז זוכין לשלשה קוי אמת היינו להתפלל באמת גם לקבל תורת אמת מרבי אמתי גם לעשות שידוכים שיזמין השי"ת לו ולבניו זיווגם האמתי והאמת יאיר וישלים את ארבעה חלקי הדיבור (קל"ת ב־ד).

ל אלו המתפארין עצמן בשקר בגדולות ונפלאות וכאלו אין שום דבר נמנע מהם והכל בידם ויש מהם שהם מנהיגי הדור הנה עיקר כחם ויניקתם הוא רק מהצדיקים הגדולים שדרכם לדבר גדולות ונפלאות מזה בא שנמצאים צבועים ושקרנים שמתדמין עצמן כקוף ומתפארין עצמן ג"כ ממש באלו הלשונות (ל"ת טו) (ר' צדיק קעז).

לא מי שהיה שקרן מגלגול העבר עי"ז כשנתגלגל נעשה איטר יד (ס"ה אמת).

לב מי שאינו מדבר אחד בפה ואחד בלב אינו מחיירא מטביעת מים (ס"ה אמת).

לג השלשול והעצירות בא ע"י שקר (ס"ה אמת).

לד כשחוזרין השקר פעמיים נעשה אצלו אמת ויש אחד שחושב שחבירו עשה לו שלא כהוגן ובאמת חבירו נקי מכל זה (ש"מ ע"ה קג).

לה יש קשר שמתקשרין הרבה נפשות עד שנבנה מהם בית ומדור וזה המדור הוא מדור לאמת שהוא בחי' מלך וכשצריכין לבקש אמת מוצאין שם באותו המדור של אמת אבל כנגד זה יש ג"כ קשר של רשעים שמתקשרין יחד ונעשה מהם בית ומדור לשקר שהוא בחי' עבד והנה בין שני הבתים הנ"ל אפשר לטעות כי השקר מדמה עצמו להאמת כי גם שם יש קשר מנפשות רבים ואינו יודע היכן האמת ודע שע"י מצות פדיון שבויים זוכה להבין בין אמת לשקר בין מלך לעבד (בסוף סי' מע' דף ע"ח) (מ"ב אמת כ').

לו לפעמים מחמת שהמדינה מלאה שקרים והמלך הוא איש אמת על כן הוא נעלם מהם מאד עד שאין שום אדם זוכה לראות אור פניו הנעימים וכשבא חכם גדול לפני המלך ומספר כל שקרי המדינה ומתחיל לשבח את המלך איך שרואין שהוא איש אמת שבשביל זה הוא רחוק מהם מחמת שאינו יכול לסבול השקרים שלהם ומחמת גודל השבח ששיבח

את המלך בא המלך בעניוות כזה עד שלא היה יכול להתאפק והסיר את המסוה לראות את אותו חכם מי הוא זה שיודע ומבין כל זאת ועי״ז ממילא זכה החכם לראות אור פני המלך (מ״ב אמת כז׳ על המעשה ו׳ בסימ״ע).

אנחה

א הנה יקר האנחה מאיש הישראלי ועי״ז משלים החסרונות (ל״ק ח־א).

ב כשמקושר להצדיק אז ע״י אנחה ממשיך הרוח חיים ומשלים החסרונות ומתכפרין העוונות (ל״ק ח־ד).

ב־א הצדיק שומע כל האנחות של הדביקים בו (ל״ק ח־ח).

ג קול אנחה הוא בחי׳ עזות דקדושה שעל ידו משברין עזות הגוף (קל״ק כב־ה) (ראה תהלים ק״ב מקול אנחתי).

ד אם אינו בבחי׳ בשר אינו שומע קול אנחתו בעצמו כ״א קול הברה וכן אם אינו בבחי׳ בשר להחכם אינו שומע קולו כ״א קול הברה (ל״ק כב־ז).

ה כי יש בלב רוח הדופק ועיקר נישוב הרוח הדופק הוא בהידים וע״כ הדאקטער (הרופא) כשמניח ידו על הדפק יודע כל ענין החולה וצריך שילך הרוח הדופק כסידורו ויש נחש שעל ידה בא עצבות רוח היינו ל״ט מלאכות ועי״ז אין הרוח דופק כסידורו אזי נעשים האיברים כבידים ועי״ז נחלש רוח הדופק יותר וכן חוזרת חלילה עד שיוצאת נפשו ח״ו וע״י אנחה הוא מחיה ומבריא הרוח הדופק וניצול מעצבות (ל״ק נו־ט).

ו כשמתפלל בדביקות ובאמצע נופל ממדריגתו זה נמשך מפגם אמונה ואז צריך שישבר לבו בקרבו עד שיתאנח על זה וע״י האנחה יחזור למדריגתו (קל״ק קח) (ר׳ תפילה צו).

ז אנחה דקדושה יקרה מאד כי ע״י שמתאנח על שרחוק מהקדושה עי״ז נפסק מחבל הטומאה ונקשר לחבל דקדושה (ל״ק קט) (ר׳ תהלים ק״ד תוסף).

ח האנחה שמאנח האדם על עוונותיו או על מיעוט השגתו הוא יותר טוב מכמה סיגופים ותעניות כי בתענית אינו משבר רק הגוף לבד אבל באנחה משבר כל הגוף וגם מחליף את הנפש והחיות שלו מרע לטוב (ל״ק קט).

ט גם ע״י האנחה נעשה האדם בריה חדשה ממש בגוף ונפש (ל״ק קט בסוף הלי׳ מו׳ הוספות מכ״י).

י ע״י נפילת האמונה אין מועיל להחולה קול צעקה של אח וגניחות שלפעמים מרחמין עליו מן השמים עי״ז כי הגניחות והצעקות הם קול בלא דיבור וקול הם בחי׳ תלת אבהן והם נראין ונתגלין רק ע״י אמונה (ל״ת ה־א) (ר׳ אמונה נד).

יא ע״י אנחה מכניעין הדם שבחלל השמאלי שבלב וזוכין לבחי׳ לבי חלל בקרבי (ש״מ מ״ה ה).

יב אם אינו זוכה לדבר דיבורים לפניו ית׳ עכ״פ ירגיל עצמו להתאנח ועי״ז יזכה להתקרב אליו ית׳ (ר׳ התבודדות לא) (ש״מ ע״ה סה).

יג דיבר עם איש אחד שהי׳ רחוק מהשי״ת ואמר לו שיתאנח על ענינו כי ע״י אנחה נפסקין מחבל הטומאה ונתקשרין לחבל דקדושה (ש״ה קלה).

אפיקורסים

א זה המחזיק במלכות ומנהיגות אם מתגבר באפיקורסות ומינות עד שמפריד האמונה מהמלכות אז יכול להיות שיתקיים המלכות בידו כי אין מי שיפיל אותו לשנאת חכמים (ל״ק יח־ד) (עיין אמונה י׳.

ב יש אפיקורסים שאומרים שהעולם הוא מחויב המציאות ולפי דעתם הרעה המשובשת נדמה להם שיש ע״ז ראיות ומופתים ח״ו ממנהג העולם אבל באמת הבל יפצה פיהם כי רק השי״ת לבד הוא מחויב המציאות אבל כל העולמות הם אפשרי המציאות (ל״ק נב).

ג מאין נמשך הטעות שהעולם הוא מחויב המציאות ח״ו דע שזה נמשך מחמת שכבר נמשכו נשמות ישראל עתה בוודאי העולם הוא בבחי׳ מחויב המציאות כי כל העולם ומלואו לא נבראו אלא בשביל ישראל וישראל מושלים בעולם וע״כ אחר שנבראו נשמות ישראל כביכול הוא ית׳ מוכרח לברוא ולקיים העולם כי ע״מ כן נאצלו נשמתן שכל העולמות יבראו בשבילן (ל״ק נב) (ר׳ נשמות ישראל ג׳).

ד אפילו אלו הקושיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל ואינו יודע להשיב על האפיקורסות שבלבו כי הידיעה היא מהיצ״ט שבלב והסתרת הידיעה היא מהיצה״ר שבלב והיא האפיקורסות והקושיות שהיצה״ר מקשה את לבו ליפול ברעה וע״י לימוד הפוסקים נתקשר אל השלום דקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה״ר שבלבו ונפתחין לו שערי השכל שידע להשיב על אפיקורסות שבלבו (קל״ק סב־ד).

ה זאת האפיקורסות היא לכ״א לפי בחינתו יכול להבין בין רב למעט כי צריך לעבוד את ה׳ בשני

יצרין שיהיה היצה"ר כפוף ליצ"ט היינו שלא יהיה לבו חלוק עליו ובאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם שמלא כל הארץ כבודו והקב"ה עומד ושומע התפילה וודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול והסתרת הידיעה היא מהיצה"ר שבלב והן הן האפיקורסות וקושיות שהיצה"ר מקשה לבו והתיקון לזה המחלוקת שבלב לתקן אותו בשרשו היינו ע"י לימוד הפוסקים ואז נתקשר אל השלום ונתבטל מחלוקת היצה"ר (ל"ק סב־ב) (ר' תפילה עג).

ו ודע שיש שני מיני אפיקורסות יש אפיקורסות שבא מחכמות חיצוניות אף שבוודאי צריך לברוח ולהמלט משם אך אעפ"כ מי שנופל לשם אפשר לו למצוא הצלה לצאת מי ס כי יוכל למצוא שם את השי"ת אם יבקשהו וידרשהו שם כי מאחר שהם באים משבירת כלים יש שם כמה ניצוצות הקדושה וע"כ יוכל למצוא שם אלקות ליישב הקושיות (ל"ק סד־ב) (ר' אבות ב' ודע).

ז אבל יש עוד מין אפיקורסות והם חכמות שאינם חכמות אלא מחמת שהם עמוקים ואין משיגים אותם ומחמת זה נראים כחכמות כמו למשל כשאחד אומר סברא של שקר בגמפ"ת ומחמת שאין למדן ליישב הקושיא עי"ז נדמה שאמר סברא גדולה. כן יש כמה מבוכות אצל המחקרים שבאמת אינם שום חכמה אך מחמת שאין בשכל אנושי ליישבם עי"ז נדמים לחכמות ובאמת א"א ליישב אלו הקושיות כי הם באים מחלל הפנוי (ל"ק סד־ב) (ר' חלל הפנוי ד).

ח אך דע אם יש צדיק גדול שהוא בחי' משה הוא צריך דוקא לעיין בדברי אפיקורסות אלו ואף שאי אפשר ליישבם על כל זה ע"י עיונו שמעיין שם הוא מעלה משם כמה נשמות שנפלו ונשקעו בתוך האפיקורסות הזאת (ל"ק סד־ג).

ט אפילו חכמת האפיקורסית יש לה ניגון וזמר ומזה הזמר נמשך האפיקורסית ומינות (ר' חגיגה ט"ו אחר מה) (ל"ק סד־ה).

י ע"י הניגון של הצדיק שהוא בחי' משה הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסות הזאת של חלל הפנוי (ר' סנהדרין צא אז) (ל"ק סד־ה).

יא דע כי הפילוסופים קורים להטבע אם כל חי ואנחנו ע"י תפילותינו אנו מבטלים הטבע וזה בחי' חי ברכות התפלה חוץ מברכת המינים שע"י ח"י ברכאן מבטלין הטבע אם כל חי ומכניעין המינים והאפיקורסים (ל"ק רטז).

יב כי בוודאי הצדיקים הקדמונים תנאים ואמוראים עשו ספרים הרבה אך נאבדו אך הוא טובה להעולם כי יש הרבה ספרי מינין שאם היו ח"ו מתפשטין בעולם לא היה אפשר כלל להתקרב להשי"ת כי ירבעם בן נבט שעשה שני עגלי זהב והטעה כל ישראל אחריהם היעלה על הדעת שהטעה עם רב בשטות כזה לעבוד עגלים אך בוודאי הי' בזה חכמות גדולות של אפיקורסות ואם הי' ח"ו נמצא עתה דף אחד מספרים הללו היו מתרחקים מאד מהש"י ולא היה אפשר להתקרב אליו כלל וע"י שנאבדו ספרים קדושים של צדיקים בא טובה לעולם שנאבדו ונעקרו עי"ז גם ספרי מינים הרבה ויכולים להתקרב להשי"ת עי"ז (ל"ת לב) (ר' ספרים טו).

יג צריך ליזהר מאד מדיבורים של כפירה ואפיקורסות אע"פ שאינו אומרם מלבו היינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר ח"ו רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים שהם אפיקורסים והוא מתלוצץ מהם אעפ"כ גם מזה צריך ליזהר כי הדיבור של כפירה מזיק לאמונה כי על השי"ת ב"ה אסור לומר דברי הלצות אפילו בדרך שחוק (ל"ת מד).

יד כבר מבואר בספרים ובדברינו בכמה מקומות להרחיק עצמו מאד לבלי לעיין כלל בספרי המחקרים והפילוסופיא ואפילו מספרים של חקירה שחברו גדולים מאחב"י גם מהם צריך להרחיק מאד כי הם מזיקים מאד לאמונה כי די לנו באמונתינו שקבלנו מאבותינו הקדושים (ל"ת מד).

טו אפיקורסות נקרא משא וע"כ כשנוסע להצדיק משליך מעליו משא גדולה כי מאחר שנוסע כבר יש לו אמונה שהיא היפך אפיקורסות (ש"ה לז מ"ב צדיק).

טז אמר שהולך אפיקורסות גדול בעוה"ר בעולם ואני מודיע זאת מקודם בשביל אותן מעט הכשרים שיחזקו עצמן באמונתן למען יהי' להם למשיב נפש והתחזקות יותר כשיראו שכבר דיברו מזה מקודם (ש"ה לה) ש"ה ר"כ (ר' דניאל י"ב יתבררו).

יז כי עכשיו נתפשט האפיקורסות שהותרה הרצועה לדבר סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה' ובאמת זה האפיקורסות נגד השי"ת בעצמו אך שהם בושים לדבר בפי' על השי"ת ע"כ הם מהפכין לדבר על העולם (ש"ה לח) (ר' תהלים ע"ג שחו).

ארבעה חיות בבחי' נפש וכסא ויושב על כסא

א ארי' בבחי' נפש אם בא האדם להצדיק עם נפשו

ורצונו ומתחרט על רצונות שאינם טובים להנשמה זה בחי׳ ארי׳ שהצדיק מלקט ומעלה אותם.
שור שבנפש בחי׳ האור שניתוסף מחמת שנתקבץ פיזורי הנפש ואז מאיר הנפש ביותר.
נשר בחי׳ התחדשות הנפש בעלייתה בבחי׳ עיבור.
אדם שבנפש כשנתלקטו הנפשות הם בחי׳ אדם גדולות וקטנות מסכני ועתירי ואופנים הן הגופין כי אין לו לגוף שום תנועה רק ע״י כוחות הנפש.
וכסא שבבחי׳ נפש הוא נפש החכם שנתכסה וכל הנפשות נעשין לבושין אצלה והאדם היושב על הכסא היא דעתו של החכם (ל״ק יג־ה).

ארבע חיות בתורה

א ארי׳ שבתורה כי התורה נקרא עוז.
ושור שבתורה לשון שררה ומלכות.
נשר בחי׳ חידושין דאורייתא.
אדם שבתורה יש בה קלות וחמורות מסכני ועתירי.
וכסא שבתורה דברים שכיסא עתיק יומין בסיפורי התורה.
ויושב על כסא הוא עתיק יומין.
ואופנים הן גופי הלכות (ל״ק יג־ה).

אריכת ימים

א ע״י מצות מזוזה זוכה לאריכת ימים (ראה שבת ל״ב אריכת ימים) (ל״ק כג־ד).
ב הממון והעשירות הוא מקצר ימיו וחייו של האדם כי הממון מרבה דאגה ועצבות ואין דבר שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות (ל״ק כג־ה) (ראה בראשית ג׳ ועפר).
ג כי לבוא לאריכת ימים הוא ע״י עסק התורה כי התורה היא שמו של הקב״ה וכמו שצריכין לקרא אחד קורין אותו בשמו כן כשצריכין לקרות את חי החיים כדי להמשיך ממנו אריכות ימים צריך לקרות אותו בשמו כביכול ושמו היא התורה (ל״ק נו־ג).
ד לבוא לעשירות דקדושה הוא ע״י אריכת ימים היינו שיראה שכל יום וכל שעה שבאה אח״כ תהיה ארוכה ורחבה יותר בתוספת קדושה וטהרה כי כל יום בתחלת היום קשה עליו העבודה ע״כ צריכין להתחזק בכל יום להתחיל מן המצר והדוחק כפי מה שיוכל להתגבר ואח״כ יהיה מתרחב והולך בעבודתו ית׳ וזה עיקר אריכת ימים (קל״ק ס־ב).
ה ע״י יראה זוכין לאריכת ימים היינו שהיראה מביאה תוספת קדושה בכל יום שעי״ז נתארכין ונתרחבין הימים (ל״ק ס־ג) (ר׳ אהבה ויראה לב).
ו ע״י זקנים מאריכי ימים שבדור שאין בהם שלימות עי״ז מתגבר חכמת הטבע ח״ו כי צריך האדם כל מה שניתוסף ובא לו יום מימי חייו להוסיף בכל יום קדושה ודעת ורק זה נקרא זקן דקדושה אבל כשפוגם את ימיו ואינו מוסיף קדושה בכל יום אע״פ שמזקין אינו נקרא זקן כלל רק אדרבא הוא נקרא קצר ימים (ל״ת ד־ח).
ז וצדקה מועיל לזה שע״י צדקה מתקנין ומעלין פגם נפילת הימים והדעת של הזקנים שאינם כראוי שמזה יניקת מצח הנחש (ל״ת ד־ט) (ר׳ צדקה מט).

ארץ ישראל

א עיקר אמונה בחי׳ תפילה בחי׳ נסים אינו אלא בא״י כ״ש שכן ארץ ורעה אמונה ושם עיקר עליות התפילות כמ״ש וזה שער השמים (ל״ק ז־א).
ב כשפגם אברהם במה אדע (בראשית טו) פגם בירושות הארץ שהיא בחי׳ אמונה תפילה היה גלות מצרים ודוקא יעקב ובניו ירדו מצרים כי הם בחי׳ שנים עשר נוסחאות התפילה (ל״ק ז־א).
ג ע״י עון הגדלות שהיא בחי׳ שבע בחי ע״ז גלינו מארצנו ועדיין לא חזרנו מפני שרודפין אחר הכבוד ולא מפני שהעכו״ם הם רבים (ל״ק יא־ז).
ד כפי שזוכין להפשיט את הבגדים הצואים כן זוכין לקדושת ארץ ישראל (קל״ק יד). (תוספות ומילואים).
ה מי שרוצה להיות יהודי לילך מדרגא לדרגא א״א כ״א ע״י א״י וזה עיקר הנצחון כשזוכין לנסוע לא״י (ל״ק כ) (ח״מ שה״ל טו).
ו לכאורה יש להתפלא איך הלך רבינו ז״ל בעצמו מדרגא לדרגא קודם שהי׳ בא״י וכן צדיקים גדולים שלא יכלו לבוא לא״י כגון הבעש״ט ז״ל ועוד, אך נראה לענ״ד שבודאי צריכין להיות בא״י ממש אך קודם שזוכה אז ע״י השתוקקות וכיסופין שנכסף לא״י נמשך עליו הארה מקדושת א״י עד שזוכה ג״כ לעלות מדרגא לדרגא (פל״ח כ־ב).
ז אופן ב׳, בחו״ל אפילו כשהולך מדרגא לדרגא אבל לפעמים עומד כמה ימים על דרגא אחת ע״כ לא נקרא הולך מדרגא לדרגא אבל ע״י ארץ ישראל הולך מדרגא לדרגא תמיד (ל״ק כ׳ בה״נ).
ח אין ביכולת להיות בשם ישראל האמתי זולת בארץ הנבחר לזה וע״כ נקראת ארץ ישראל כי היא לבד הארץ אשר לישראל (בה״ל ל״ק כ).
ט היום המניעות הגדולות מא״י הם מוציאי דבת הארץ ולא הים וכן היום הנסיון לכל הוא שלא לחלוק כלל ח״ו על הנסיעה מכל ב״י לא״י

ושיתפללו היום על הצדיקים שיחשקו לא״י (בה״ל כ).

י רק בא״י יכולין לקבל מאור ודעת אדמו״ר זצ״ל (עיין בבא בתרא ע״ה פני משה) (בה״ל ל״ק כ).

יא א״י בא ע״י יסורין ועיקר היסורין הם המונעים הרשעים מוציאי דבת הארץ וצריך להכניע אלו הרשעים ולענוש אותם בחרבא וקטלא ועי״ז יכולין אח״כ לילך לא״י (ל״ק כ־ו) (ראה ברכות ה׳ א״י).

יב קודם שבא לא״י אז אל יתהלל חוגר כמפתח אבל אח״כ כשנוצח אז נקרא איש מלחמה (ל״ק כ־י).

יג ע״י צדקה לא״י תכלול עצמך באוירה דא״י שהוא בחי׳ הבל הקדוש שאין בו חטא שעי״ז עיקר ביטול הדין והחשך מן העולם (ל״ק לז־ד).

יד זה ידוע כי אוירא דארץ עממין היא טמאה ואוירא דארץ ישראל הוא קדוש וטהור וכשאנו מחאן כף אל כף בשעת התפלה יש כח בידינו לטהר ארץ העמים כי נחזר ארץ העמים תחת ממשלת הקב״ה כי כ״ח אתוון דעובדא דבראשית כנגד כ״ח פירקין דידים ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל (ל״ק מד) (ראה ב״ר בראשית א למה) (תהלים קי״א כח) (ברכות ו׳ כל).

טו תפלה היא בחי׳ אמונה ונגד אמונה הם כפירות מחשבת עכו״ם ותיקונם ע״י בחי׳ א״י בחי׳ מחאת כפים בתפלה (ל״ק מד) (ראה ברכות כ״ו תפלות).

טז מחשבות זרות שמבלבלים תפלתו ונקראים מבול תיקונם ע״י שיתן צדקה לא״י שלא ירד המבול שם ועי״ז הוא ניצול ממחשבות זרות, גם אוירא דא״י מחכים ועי״ז נזדכך מוחו היינו מחשבתו (ל״ק מד).

יז כל העולם כולו ניזון משפע א״י כידוע וא״י בעצמה מקבלת השפע מן האמת שהיא מדת יעקב שהוא מופשט מתאוות אכילה וע״כ נקראת א״י ארץ החיים כי השפעתה ממדת יעקב שנאמר עליו יעקב אבינו לא מת (ל״ק מו) (ראה יעקב אבינו) (במדבר י״ג ארץ).

יח א״י הוא סגולה לבנים ומצלת מריב ומחלוקת גם ע״י קדושת א״י זוכין לידע מרבי אמת שבדור ונתגלה האמת בעולם והכל חוזרין להשי״ת אפילו אומות העולם לעבדו שכם אחד (ל״ק מח).

יט ע״י תפלה בכח זוכין לבא לא״י וכן ע״י מצות סוכה כי סוכה ותפלה בכח וא״י הם בחי׳ אחת ותלוים זה בזה (ל״ק מח).

כ ע״י דיבורים שאינם קדושים מתרחקים מקדושת א״י (ראה דיבור כ) (ל״ק מח).

כא דע כי לראות במפלתם של רשעים א״א אלא ע״י בחי׳ א״י (ל״ק נה־א).

כב וי״ל כי מפלתם של רשעים הוא עיקר מחיית עמלק ימ״ש א״א אלא ע״י א״י היינו בחי׳ אמונה תפלה נסים שהם עיקר בא״י כי קליפת עמלק הם כנגד בחי׳ הנ״ל כי חזינן ביצ״מ וקריעת ים סוף וכו׳ ועמלק לא נתפעל כלל ובא להלחם וכתיב במשה ויהי ידיו אמונה וחרגומו פרישין בצלו וכתיב אח״כ ויקרא שמו ה׳ נסי היינו מפלת עמלק היתה ע״י אמונה תפלה ונסים (עו״ש ע׳ רנ״ח) (ל״ק ז).

כג אופן ב׳, כי עיקר מפלתן של רשעים הוא ע״י ירושת א״י ע״י המשכת קדושת א״י י״ל דהנה בפשוטו הרשעי עכו״ם יהי׳ מפלתן בפשיטות ומפלתן של רשעי ישראל הוא שהרשעה כעשן תכלה וישובו בתשובה והוא ע״י המשכת קדושת א״י וע״י שמסייעין בבניינה בפשיטות ועוסקין בישוב א״י כמעט במסירת נפש אף שהיא שלא לשמה אך מצינו שמתוך שלא לשמה בא לשמה (עו״ש ע׳ חנב) (ע״פ).

כד ואפילו עכשיו בגלות שא״י היא תחת יד הסט״א ואין יכולת בקדושתה להתגלות אעפ״כ יכולין לגלות ולהמשיך קדושתה ע״י התנוצצות אור וכות אבות ועי״ז זוכין לראות במפלתם של רשעים ולא די שהאדם ניצול מהרשע אלא גם רואה ברשע מה שהרשע רצה לראות בו (ל״ק נה־ב).

כה מצות חלה היא בחי׳ ירושת הארץ כי ע״י מצות חלה זוכין להמשיך אור זכות אבות שעי״ז יכולין לגלות קדושת א״י גם בזה״ז (קל״ק נה־י).

כו ע״י שמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז גוחרין לגרש בני ישראל ממקום שנתיישבו שם מכבר אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם שזה בחי׳ גירוש מא״י ועי״ז אין יכולין להוליד נשמות גדולות ועי״ז נלקח סד העיבור מאתנו ונמסר להם ח״ו (ל״ק סא־ב) (ר׳ סמיכה א).

כז אבל כשהחכם הראוי לסמיכה נסמך בשם רבי עי״ז מביא הארה וכח בכתב ידינו ואז גם כל משפטי הנהגות שלהם כולם ע״י כתב ידינו ועי״ז נתקדש האויר בבחי׳ אוירא דא״י ועי״ז נתתקן כל הנ״ל (ל״ק סא־ב) (ל״ע) (ר׳ בבא בתרא קנ״ח אוירא דא״י) (סד העיבור ג).

כח כשהצדיק מדבר בתורה או בתפילה נקרא ארץ ישראל כי ארץ היא בחי׳ נפש ונפש הוא בחי׳ דיבור והדיבורים שהוא מדבר עם המון עם בשיחת חולין נקרא פסולת א״י ולמה מדבר שיחת חולין כי

יש בני אדם שרחוקים מהתורה והדעת מאד עד שא"א לקרבם כ"א ע"י שיחת חולין שהצדיק מלביש בהם את התורה (ל"ק פא) (ר' שלח י"ג עלו).

כט מי שנוסע לארץ ישראל וכונתו לשמים באמת כדי לשוב עי"ז להשי"ת בודאי תועיל לו א"י מאד כי עי"ז לבד שנכנס לא"י נאכל אצלה ונתהפך למהותה הקדוש אבל אם אין רצונו כלל בשביל עבודת השם לכלות הרע שלו לא יועיל לו ישיבת א"י כי היא מקיאה אותו ה' יצילנו (קל"ק קכט) (ר' רצון ה).

ל ע"י קדושת א"י זוכין לאמונה ועי"ז זוכין לאריכת אפים דהיינו לשבר הכעס והעצבות רק יזדרז עצמו מאד בעבודת ה' ולא יוכל לבלבלו שום מונע ומעכב כי מאריך אפו לסבול הכל (ל"ק קנה).

ל־א צריך כל אדם לבקש מהש"י שיהי' לו כיסופין וגעגועים לא"י וגם שיהי' געגועים לכל הצדיקים לא"י והוא סגולה להכעס והעצבות (ל"ק קנה) (ר' עבודת ה' כו).

לא אעפ"י שאינו זוכה לבוא לא"י מחמת מניעות רבות אעפי"כ ע"י הכיסופין נמשך עליו איזה הארה מקדושת א"י בפרט ע"י הגעגועים שיש לכל הצדיקים לא"י עי"ז נמשך קדושת א"י גם לכאן שזה בחי' ויקוד ארצה וישתחו הנאמר במשה שעי"ז פעל אח"כ בתפילתו שיכנסו כל ישראל לא"י (ל"ק קנה בפל"ח).

לב עיקר מה שמשלם השי"ת מדה כנגד מדה הוא בארץ ישראל וע"כ היושבים שם בא"י יש להם על הרוב יסורין מחמת שממהרין שם לשלם לאיש כמעשהו והוא חסד גדול שעי"ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה (ל"ק קפז) (ר' שלח י"ג ארץ).

לג ארץ ישראל הוא כלליות הקדושה שבכל הקדושות ושם זוכין לצאת מטבעיות ולידע ולהאמין שהכל בהשגחה לבד (ר' טבע והשגחה יא) (ל"ק רלד) (ר' כי תבוא כ"ו השקיפה.).

לד כל הארצות מקבלין מתמצית א"י וארץ ישראל יש לה ב' בחי' לפעמים נקראת ארץ כנען ולפעמים נקראת ארץ סתם היינו כשיש מחלוקת נקראת ארץ כנען בחי' כאן עני כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות אבל כשיש שלום אזי היא נקראת ארץ סתם ואזי היא בחי' ארץ נתנה יבולה שנותנת כוחותיה לכל יבול הארץ ואזי יש כח לכל הרפואות בחי' שלום (ל"ק רעז) (ר' לך י"ג ויהי).

לה עיקר קדושת א"י הוא ששם הוא השגחתו תמיד ולעתיד שיחדש את כל העולם כולו בבחי' א"י אז יתנהג כל העולם ע"י השגחה לבד כמו א"י ואז יתבטל הטבע לגמרי (ל"ת ח־י) (ר' דברים י"א תמיד).

לו מי שיודע מא"י שטעם באמת טעם ארץ ישראל הוא יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק על ראש השנה אם לאו כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתי על ראש השנה אז בכל מקום שהאיש הזה מסתכל נעשה אותו אויר בבחי' אוירא דא"י ע"כ מי שטעם טעם האמת של א"י כשפוגע ומתוועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתי על ר"ה הוא מחויב להרגיש אז טעם א"י כי עי"ז האיש נעשה גם זה האויר בבחי' א"י וראוי שיתעורר לו השתוקקות לארץ ישראל כ"א כפי בחינתו (קל"ת־מ) (ר' ישעיה ל"ג מלך).

לז טעם א"י יכולין לצייר לפני מי שיודע טעם שכל כגון לומדים שמרגישים מעט טעם השכל בפשט וקושיא יכולין להבין טעם א"י כי אוירא דא"י מחכים (ב"ב קנח) וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד אך עיקר מעלת קדושת א"י הוא רק ע"י השגחת השי"ת ומחמת שהש"י מסתכל בא"י תמיד עי"ז א"י מקודשת ואוירה מחכים כי עינים ע"ש החכמה נאמר (ל"ת מ).

לח אך מהיכן נמשך זאת אצל השי"ת דהיינו בחי' עינים להשגיח זה נעשה ע"י נשמות ישראל שהש"י מתפאר בהם וע"י ההתפארות נעשין בחי' תפילין שנקראין פאר והתפילין הם בחי' מוחין ונכנסין לפנים ובוקעים בעינים ומזה נעשה השגחת השי"ת כביכול שעי"ז נעשה קדושת א"י בחי' אוירא דא"י מחכים ועל שם זה נקרא א"י שמקבלת קדושתה מבחי' ישראל אשר בך אתפאר (ל"ת מ).

לט דע כי יש מוחין של ארץ ישראל ויש מוחין של חוץ לארץ וגם המוחין של חוץ לארץ מקבלים ויונקים מהמוחין של ארץ ישראל כי עיקר המוח והחכמה היא בארץ ישראל וכ"א מישראל יש לו חלק בא"י וכ"א כפי חלקו שיש לו בא"י כן הוא מקבל מהמוחין של א"י (ל"ת עא).

מ אבל אעפ"כ יש מוחין של חוץ לארץ וזה נעשה ע"י פגם הכבוד ח"ו (ל"ה כיבוד או"א ב דהיינו פגם הבריתי) שמי שפוגם ח"ו בכבוד השי"ת אין יכולין לקבל מהמוחין של א"י וכשהמוחין הם בחי' מוחין של חוץ לארץ אזי אין יכולין להשוות דעתן יחד וזה בחי' מחלוקת שיש בעולם כי מוחין של חוץ לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד (ל"ת עא).

מא לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש ואינו מגלה שום תורה ועוסק בשיחות חולין ולכאורה זה הדבר קשה מאד איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה הלא היא חיינו ובאמת זהו בלתי אפשר להיות דבוק בעסק התורה תמיד וא"כ במה מחיין עצמן בזו השעה שמבטלין מן התורה, אך דע כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן מהדרך של נסיעת ארץ ישראל מבחי' קיום העולם קדם מתן תורה שאז היתה התורה נעלמת בתוך עשרה מאמרות (ל"ח עח).

מב ישראל עם קדוש באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מקדושת ישראל כגון של עכו"ם וישראל כובשים המקום ומקדשין אותו שיהיה מקום ישראל שזה ג"כ בחי' ארץ ישראל והיו יכולים לומר גולנים אתם שכבשתם מקום שאינו שלכם אך ע"י כח מעשיו בחי' עשרה מאמרות עי"ז יש לנו רשות לכבוש כל העולם ולקדשו בקדושת ישראל כי הוא ית' בראה וברצונו נתנה לנו (ל"ת עח).

מג כי דרך ארץ שהוא יישוב העולם שנברא בעשרה מאמרות זה בעצמו הוא דרך ונתיב לא"י ובזה הדרך ארץ שהוא בחי' עשרה מאמרות שבהם נברא העולם ששם נעלמת התורה שבזה היה העולם מתקיים כ"ו דורות שקדם מתן תורה בזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה ועי"ז הוא מחיה כל הפשוטים וכ"א כפי קירובו אל הקדושה ואל הצדיק כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר (ל"ת עח) (ר' צדיק רי).

מד צדיקים אמתיים יורשים א"י שזוכים שמקום גניזתם הוא קדוש בקדושת א"י ממש וא"י הוא תיקון גדול לפגם הברית (ל"ת קט) (ר' הבעש"ט ז"ל).

מה סיפר כשהיה בא"י סיפרו לו החשובים שהיו שם שקודם שהיו בא"י לא היו יכולים לצייר לעצמן שא"י היא עומדת בזה העולם והיו סוברים שא"י היא עולם אחר לגמרי לפי גודל קדושת א"י המבואר בספרים ובתורתינו הק' עד אשר באו לשם וראו שא"י היא בזה העולם ממש כי באמת א"י הוא כמו מדינות אלו ממש כי בדמות ותמונה אין חילוק כלל בין א"י ובין שאר מדינות להבדיל ואעפ"כ היא קדושה מאד בתכלית הקדושה וא"י יש לה רקיע אחר משאר ארצות אשרי הזוכה להלוך שם אפי' ד"א (ל"ת קטז) (ר' צדיק ריז).

מו ע"י הממון שנותן לעניי א"י עי"ז ממונו נתקיים בידו (ס"ה ממון).

מז לפי החידוש שאדם מחדש בתורה כן נמשך לו הארה מקדושת א"י (ס"ה חי' דאו').

מח מורנו מוהרנת ז"ל שאל את רבינו ז"ל מה כוונתו שמדבר מגדולת נסיעת א"י ענה לו בפשיטות לאלו הבחים שבצפת וטברי' צריכים לנסוע (ח"מ שה"ל טו) (י' מו').

מט אחרי שהצדיקים סבלו הרבה מניעות מלבא לא"י בגלל כן עכשיו יוחר בנקל לכ"א לנסוע אעפ"כ לכ"א יש מניעות קודם שזוכין לבא לא"י כי א"י מהשלושה דברים שניתנו ע"י יסורין (ח"מ שה"ל טו).

נ יש הרבה שהיו מרוצים לנסוע לא"י רק בהרחבה ובאמת אין זה רצון כי לא"י צריך לילך גם רגלי כמו שנאמר לאברהם לך לך (ח"מ שה"ל טו) (עיין לך).

נא הצדיקים הגדולים זוכין ע"י נסיעתם לא"י להשיג חכמה עילאה גם זוכין ע"י הנסיעה לא"י לקבל השגתם ע"י לבושים (ח"מ נס' לא"י יז) (מ"ב א"י).

נב קודם שבאין לגדלות צריכין ליפול בתחלה לקטנות וא"י הוא גדלות דגדלות (היינו שהצדיקים זוכין ע"י קדושת א"י להשגות נפלאות ע"כ צריכין ליפול בתחלה בקטנות דקטנות היינו שהצדיקים משפילין עצמם ומקבלין על עצמן בזיונות ועי"ז דייקא זוכין לנצח המלחמה ולעבור בשלום על כל המניעות ולבא לא"י ולהשיג עי"ז השגה עליונה בתכלית המעלה בחי' גדלות דגדלות (ח"מ נס' לא"י יא-יב) (מ"ב א"י).

נג מי שאינו יודע סוד כוונת תפילין בתכלית שלימות ההשגה הוא אינו יודע בשלימות סוד הארבע רוחות של א"י (שב"ה לא) (מ"ב א"י).

אש

א טבע האש שמגרש האויר ע"כ צריך חמימות שבלב וע"י שמתפלל ולומד בהתלהבות מגרש הרוח טומאה ועי"ז נטהר לבו (קל"ק כא) (ל"ק קנו) (ראה מטות ל"א כל דבר).

ב יש מאורי אור ויש מאורי אש (ר' צדיק קצו) (ל"ת סז).

אתרוג

א הסתכלות על אתרוג הוא רפואה לכאב עינים (ס"ה ראי').

ב לפי הבכי' של הימים נוראים כן זוכין לאתרוג נאה (ש"ה פז).

ג הפליג מאד במעלת מצות אתרוג ואמר כי ישראל

עם קדוש הם חכמים ולא לחנם הם מפורים כ"כ מעות בשביל מצוה זו (ש"ה קכה).

אות ב

בגדים

ר' גם מלבושים.

א הח"ח ע"י לימודו מעורר את הפושעי ישראל לתשובה וגם מולידים נשמות הגרים ועיקר היא הבגדים הצואים המבדילים בינם לבין הקדושה וצריך להם יגיעות רבות להפשיטם מהם כי הם מונעים אותם מלחזור להקב"ה: (ל"ק יד-ה) (עיין ישעי' נ"ח וכבדתו).

ב כפי שזוכין להפשיט הבגדים הצואים כן זוכין לקדושת ארץ ישראל (תו' ומי' קל"ק יד).

ג וזה בחי' בגדים לבנים כי צריכין לשמור הבגדים שלא יבוא עליהם שום כתם ורבב כי הבגדים הם בחי' מלכות והמבזה אותם נמצא שהוא כמורד במלכות והם מרמזין לו ג"כ שפגם ע"י מעשיו חפגומים (ל"ק כט-ג פל"ח).

ד ע"י בגדים לבנים בחי' תיקון הכללי הפרנסה בנקל בחי' מן כי פרנסה שהיא בטרחא ובכבדות הוא מחמת פגם הברית פגם הבגדים (ל"ק כט-ה) (ראה ישעי' א' אם יאדימו).

ה בגדים הם בסוד החשמל שהוא שמירה וע"כ הבגדים יהיו שלימים תמיד ולא קרועים כי הוא קלקול השמירה והבגדים בעצמן חובעים את האדם אם לא נזהר בשמירתן לכבדן כראוי ולהתזיקן בנקיות (ל"ק קכז).

ו אדם כשר צריך להדר שיהי' מלובש בכבוד קצת כראוי אם אפשר לו ולא יהי' בזוי מכש"כ הצדיק כי עי"ז הוא נחשב בעיני בני אדם ויוכל לקרב אותם לעבודת השי"ת ואם לא היה מלובש בכבוד לא היה נחשב בעיני בני אדם ואפילו השי"ת כשרצה להכיר א"ע עם העולם התלבש א"ע ג"כ בלבושים שהם כל האותות והמופתים אשר עשה ה' במצרים שעי"ז הכירו בנ"י בכל פעם את גדולתו וזכו להתקרב אליו ית' כרצונו (ח"מ נס' לאו' יז).

ז כשלובשין מלבוש חדש בהכרח שישתנה פניו ותנועותיו עי"ז (ש"מ ע"ה עז).

ח ותחפשהו בבגדו היינו שהבעל דבר תופס האדם בבגדיו שמטרידו בזה אך מי שהוא בעל נפש אינו מטריד עצמו בזה בבחי' וינח בגדו וינוס רק עושה שלו בעבו' השם (ש"ה ק).

ט על כל דבר צריכין להתפלל היינו אם בגדו קרוע וצריך לבגד יתפלל להשי"ת שיתן לו בגד ללבוש וכן בכל דבר ירגיל עצמו להתפלל אעפ"י שהעיקר להתפלל על עבודת ה' אעפ"כ גם על זה צריכין להתפלל ומי שאינו מתנהג כך אעפ"י שהשי"ת נותן לו בגדים ופרנסה הוא כמו בהמה שג"כ הש"י נותן לה לחמה כי האדם צריך להמשיך כל הצטרכותו מהשי"ת ע"י תפלה ותחנונים דוקא (ש"ה רלג).

בושה - בזיונות

ר' חרפות ובזיונות. שפיכת דמים ובזיונות.

א ע"י שהגוף עז וחזק בהתאוות ואין לו בושה מהשי"ת עי"ז אין הנשמה יכולה להודיע לו מההשגות שהיא משגת כי הנשמה של כל אדם משגת דברים עליונים מאד וע"י עזות דקדושה נכנע עזות הגוף (קל"ק כב-ה).

ב היראה היא בחי' בושה שירא מהשי"ת לבל יחטא ת"ו והוא בחי' תפלה כי עיקר התפלה זוכין ע"י יראה ובושה שיתפלל בכוונה שלימה (קל"ק כב-יא).

ג צער הבושה גדול יותר מעונש גיהנם וכל יסורי עוה"ז יש בהם צער הבושה שמתבייש מחברו על שיש לו יסורין וכן לעתיד לבוא צער הבושה גדול אפילו כל צדיק נכוה וכו' מכש"כ איך יתביישו החוטאים (ל"ק כב-יא).

ד ואם הוא במדריגה שאין צריך להתבייש משום אדם יש להתבייש מהקב"ה כי הקב"ה מקיים כל התורה וכמה רחוק בין קיום התורה שלו לתורה של השי"ת כי כ"א עובד לפי מדריגתו (ל"ק כב-יא).

ה כשזוכה לבושה דקדושה עי"ז זוכה לתפלה ושמחה ועזות דקדושה ולהתקרב לצדיקי אמת ולקבל מהם אמונה בתכלית השלימות (קל"ק כב-יז).

ו המתנגדים המחרפים ומביישים יראי ה' זה מחמת שמקבלים תורה מת"ח ש"י ועי"ז נופלים לכפירות גדולות ואת יראי ה' לא יכבדו (ל"ק כח-א) (ראה ישעי' ז' המעט).

ז כשיש ליראי ה' חרפות ובושות מהכופרים עצה ע"ז בחי' תולע בחי' אמונה ועי"ז משבר ומבטל הכפירות והבזיונות ומתגבר על אויביו (ל"ק כח-ב).

ח ע"י הבושה שמתבייש מאתו ית' אי אפשר להתפלל על כן בשעת התפלה צריך לסלק הבושה ולהיות לו

עזות דקדושה (ל"ק ל־ח) (ראה תהלים כ"ב בך בטחו).

ט צריך להרגיל א"ע לדבר בינו לבין קונו עד שיעורר את לבבו באמת עד שיתבייש מאד מלפניו ית' כי עד עכשיו השליך חטאתיו אחר כתיפיו ועכשיו כשידע אותם נכנס בו בושה גדולה ע"כ קודם שזוכה לתשובה שלימה אין לו דעת כ"כ שיתבייש כראוי אבל אח"כ כשעושה תשובה אזי הוא מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו וע"י הבושה הזאת מוחלין לו כל עוונותיו (ל"ק לח־ד).

י בזה אנו יכולין להבין אם יש לאדם יראת שמים היינו בושה לאחר תיקון החטא כשאנו מסתכלין על פניו ונופל עלינו יראה ובושה היינו שנמשך גם עלינו דעת בגדולת הבורא ית' (ל"ק לח) (ר'משלי ב' אז).

יא מי שהוא משוקע בתאוות אכילה בא לידי בושות ובזיונות (ראה ברכות ו' כרום) (ל"ק מז).

יב מי שהולך ונחלק ונופל והעולם שוחקין ממנו והוא מתבייש מזה כל זה בא לו ע"י שפגם בשמחת יו"ט ולפעמים הוא לו לכפרה ולפעמים אין מתכפר לו בזה רק כדי להזכירו שישוב (ל"ק רלה) (ר' שלש רגלים י).

יג שלא לבזות שום אדם אפילו במחשבה (ר' תפלה קיב) (קל"ת א־יד).

יד עיקר התשובה ע"י בושה (ר' תשובה נ) (ל"ת עב).

טו עבירה היא בודאי בושה גדולה כי עבירה אינה ראוי' כלל לישראל אבל גם כשרוצין לעשות איזה מצוה ראוי שיהי' לו ג"כ בושה גדולה כי איזה זכות יש לו שיזכה לעשות המצוה ואם היה להאדם בושה היה מתבייש אפילו ליקח המאכל להושיטו לפיו אבל עיקר הבושה נמשך ע"י המנהיג בחי' משה וע"י הבושה עושין תשובה (ל"ת עב) (ע' ירושלמי ערלה פ"א כי).

טז כשהקב"ה רוצה לטעום ממ"ע של איש הישראלי שהוא צדיק אזי הוא בבחי' אבר מן החי שהוא אסור באכילה וצריך שחיטה להתירה ע"כ צריך שיבוא אליו בושה שהיא שפיכות דמים בחי' שחיטה שהיא מטהרת האבר מן החי ואזי יוכל השי"ת לטעום מהמצוות עשה שלו (ל"ת פג).

יז כשנפך דמו ע"י הבושה צריך לשמור שלא יינקו ממנו החיצוניים הידועים ע"כ צריך כסוי שהשכינה מכסה דמיהון של ישראל שנשפך באהבה (ל"ת פג) (ר' שכינה יג).

יח גם ע"י הבושה וש"ד הנ"ל יכולין לזכות למחילת עוונות עד שיתהפכו לזכיות וגם עי"ז יש לפעמים עליה גדולה לכמה וכמה נשמות הנפולות (ל"ת פג) (מ"ב בושה).

יט מי שרק מתנוצץ לו השי"ת כשעושה ח"ו אפילו דבר אחד שלא כראוי בשלימות ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מעוצם התרטה והבושה (ל"ת קיג).

כ טוב לבטל תורה מלבייש בן ישראל (ס"ה בושה).

כא דע כי יש עבירות שהם מכניסים כפירות באדם ולזה צריכים בושה ולב נשבר שמי שיש לו חקירות ומחשבות אלו ח"ו ראוי לו להתבייש מאד על אשר נולד בגשמיות כזה או שעשה מעשים כאלו שבא לזה שיבואו לו מחשבות כנגד אמונתינו הק' וע"י בושה ולב נשבר עי"ז מגרש ומשבר החקירות והמחשבות (ש"ה לב).

כב צריכין להתבייש מאד מהשי"ת עד שירגיש ממש הבושה על פניו שישתנה פניו לכמה גוונין כדרך המתביישין ממש בלי שום שינוי (ש"ה קסח) (מ"ב בושה).

כג סיפר רבינו ז"ל שהי' מתבייש מהשי"ת והשתנה פניו לכמה גוונין כמו מי שמתבייש מחבירו והבושה והיראה היתה מונחת על פניו תמיד גם הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצ"ל אמר הכתוב למען תהיה יראתו על פניכם רואין בחוש אצל רבינו ז"ל וזה הי' בימי נעוריו (ש"ה קסח).

בחירה

א כי קודם הבריאה כשהיה הבריאה בכח כביכול היה כולו אחד כולו אמת כולו קודש אפילו שם טהור לא היה שייך לומר כי טהור אין שייך אלא כשיש טומאה כי הטהרה הוא בחי' ממוצע בין הקודש והטומאה שעל ידו נתתקן הטומאה והוא בחי' הבחירה שהוא ממוצע בין שני דברים וזה אין שייך קודם הבריאה כי באחד אין שייך בחירה (ל"ק נא).

ב כשהוציא הקב"ה את הבריאה מן הכח אל הפועל אזי נתהוה תיכף בחי' הטהרה כי היו שני דברים בחי' האחד והבריאה ואז שייך בחירה שהוא בחי' טהרה שהוא ממוצע בין האחד ובין הרע והטומאה שיוכל להשתלשל ויגיע עד שיהי' רע וטומאה (ל"ק נא).

ג הבחירה ביד איש הישראלי לעשות כל דבר כרצונו בבחירתו אפילו לנסוע לאיזה מקום ונמצא שיש בו עבודה ע"כ יש לו בחירה על הכל כי אצל אחרים יש דברים שהם מוכרחים בהם (ל"ת נד).

ד שמעתי שאיש אחד שאל אותו כיצד הוא הבחירה השיב לו בפשיטות אם רוצה עושה ואם אינו רוצה אינו עושה ורשמתי זאת כי הוא נצרך מאד כי כמה בנ"א נבוכים בזה מאד מחמת שהם מורגלים במעשיהם מנעוריהם ע"כ נדמה להם שאין להם בחירה ח"ו ואינם יכולים לשנות מעשיהם אבל באמת אינו כן כי בוודאי יש לכל אדם בחירה תמיד על כל דבר וכמו שהוא רוצה עושה והבן הדברים מאד (ל"ת קי).

ה כשהודיע לי רבינו ז"ל ענין ההתבדדות דברתי עמו הלא האדם הוא בעל בחירה ולא השיב בפירוש רק כלאחר יד כאומר אעפ"כ צריכין לנהוג כך ואנכי לא יכולתי לשאול יותר כי קשיא זו יכולין להקשות גם על כל התפילות כגון ברכת השיבנו וכו' (ש"מ מ"ה א).

ו צריך לדעת כי הבחירה חפשית וכל אדם יוכל לזכות אם ירצה למעלה מופלגת מאד אע"פ שנדמה לו שקשה וכבד עליו העבודה מאד ואין מניחין אותו ליכנס בעבודתו ית' כי התאוות והמדות רודפין אחריו מאד אעפ"כ צריך שיהי' עקשן בעבודתו ולבלי להסתכל על כל זה (שב"ה כה).

ז כל מה שנמצא בעולם היא בשביל הבחירה והנסיון (ש"ה ש') (ש"מ ע"ה עג).

ח בוודאי הבחירה חפשית ובוודאי יש כח עתה גם עתה לכ"א לברוח מדאגות ושיחות של צער ולבטוח בה' ולקבל על עצמו עמל התורה תחת עמל המר של דאגת עוה"ז ובוודאי יפרנסו הש"י כי השי"ת מפרנס העולם תמיד כאז כן עתה אדרבא הש"י מנהיג העולם בכל פעם יפה יותר (ש"ה שח).

בטחון

א בטחון בה' הוא שמאמין שהשי"ת יכול להזמין לו פרנסה בסיבה קלה ואינו משוקע בתאוות ממון כי הרודף אחר הממון אינו בוטח בה' ועובד כל העכו"ם (ל"ק כג־ה) (ראה תהלים נ"ה אנשי).

ב־א בטחוני הדור הם בחי' כלי הולדה וע"כ הכליות שהם כלי הולדה נקראים בטוחות כי כל ההולדות וכל ההשפעות נמשכים ע"י בטחון (קל"ק ס־יא).

ב ע"י ששומעין ולומדין סיפורי מעשיות הקדושים מצדיקים גדולים שמעוררין בנ"א משינתם שעי"ז מתחילין לדבר לפני השי"ת בכח גדול ובאמת עד שהכח הזה בא לכלי הולדה עי"ז נתחזק הבטחון דקדושה ונפקדין העקרות וזוכין לכל התיקונים (קל"ק ס־יא).

ג יש בטחון דס"א בחי' מבטח בוגד וע"י התקשרות הזיווגים דקדושה שהוא בשביל הולדה שהוא בחי' בטחון בחי' כליות שהם כלי הולדה עי"ז נשבר הבטחון דס"א כחרס הנשבר וע"ז מרמז מה ששוברין כלי חרס בשעת התקשרות השידוכים (קל"ק ס־יב).

ד עיקר מעלת הבטחון הוא לבטוח בה' ולעשות טוב דהיינו שלא יתבלבל בתורתו ועבודתו מחמת דאגת וטרדת בהפרנסה רק יעסוק בתורה ועבודה ויבטח בהשי"ת שיפרנסו כל ימי חייו ואם אינו אוחז בבטחון כזה שיסלק עצמו מעסקי עוה"ז לגמרי ורוצה לעסוק במו"מ או במלאכה ג"כ עכ"פ יקבע עתים לתורה ויתפלל בזמנו ולא ידאג ולא יתבלבל מחמת דאגת הפרנסה רק יבטח בה' (קל"ק ס־יב).

ה אפילו אם יודע בעצמו שאין מעשיו עולים יפה כראוי אל יפול מבטחון מחמת זה לומר מי אנכי לבטוח ולישען בה' מאחר שהרעותי את מעשי כ"כ רק יבטח בחסדי ה' וברחמיו שאינם כלים שירחם עליו שיזין ויפרנס אותו ג"כ כי טוב ה' לכל (קל"ק ס־יב).

ו אל יטריד עצמו בדאגות וטרדות הפרנסה מחמת קטנותו בעיני עצמו רק יתחזק בבטחון איך שהוא מחמת שכוונתו לשמים וכל זה וכיוצא בזה הוא בטחון דקדושה (קל"ק ס־יב).

ז אבל לעשות איזה עולה ח"ו מכש"כ איזה גזילה ורמאות או לעסוק בזיופים ושקרים ולסחור בסחורות מחוץ למדינה שאסרם המלכות ולבטוח בהשי"ת שיצילו ויעזור לו לגמור העסק שלא יתוודע הדבר זהו בטחון דס"א בחי' מבטח בוגד (קל"ק ס־יב).

ח ואפילו מי שעוסק במו"מ בגדולות ממנו הרבה ומרבה ללוות מכמה אנשים ובוטח שהשי"ת יעזרו לגמור המו"מ גם זה הוא בטחון דס"א אדרבה צריך לבטוח בבטחון חזק שאפילו אם לא ינהיג מו"מ גדול כזה יפרנסו השי"ת כראוי (קל"ק ס־יב).

ט ע"י בטחון להשי"ת שמסתכל וצופה להשי"ת לבד עי"ז עושה כלי להשפע וזוכה שתבא לו הפרנסה בעת וזמן שצריך לה (ל"ק עו) (ר' תהלים קמ"ה עיני).

י דע כשהריאה בשלימות עי"ז הבטחון בשלימות כי עיקר הבטחון הוא ע"י השכל כי יש כמה מעלות ומדריגות בבטחון עד אין סוף והכל לפי השכל ועיקר השכל ע"י הריאה כי עיקר קיום השכל הוא ע"י הלחלוחית שבגוף העולים אל המוח שהם בחי'

שמן והמוח הוא הפתילה והנשמה שבמוח הוא האור והלחלוחית הוא ע״י ריאה (ל״ק רכה) (ר׳ תהלים קמ״ה עיני).

יא עיקר הצדקה הוא ע״י בטחון שבוטח בה׳ שלא יפסיד ולא יחסר ע״י הצדקה כלל כי הש״י יברכו בגלל וכו׳ כי אם אין לו בטחון מתיירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה ועי״ז זוכה להשלים ולתקן הדיבור שהוא גדר אדם (ל״ק רכה) ר׳ תהלים ל״ז בטח).

יב יש צדיקים שאין מניחים אצלם מעות מיום לחבירו אבל יש מדריגה יותר גבוה שיוכל להחזיק אצלו מעות כמו האבות שהיו עשירים (ש״מ ע״ה נג).

יג פרנסה היא רק ע״י בטחון אעפ״כ טוב שיהיה לאדם פרנסה מפני שיכול לעסוק בעבודות אחרות (ש״מ ע״ה נה).

יד אמירת תהלים מסוגל מאד לרפאות החולה להיות לו בטחון רק על השי״ת שע״י אמירת תהלים יושיעו ה׳ (ר׳ חולאים יד) (ש״ה צח).

טו ע״י זהירות מליתן תקיעת כף יזכה למדת הבטחון (ס״ה בטחון).

ביטול להשי״ת

א צריך כ״א לראות שיהיה נכלל בשרשו דהיינו לחזור ולהכלל באחדות השי״ת שהוא מחויב המציאות וזה א״א לזכות כ״א ע״י שיבטל עצמו לגמרי וא״א לבוא לידי ביטול כ״א ע״י התבודדות כי ע״י שמתבודד בינו לבין קונו עי״ז הוא יכול לבטל כל התאוות ומדות רעות ולהתדבק בהשי״ת ולהכלל בשרשו (ל״ק נב) (ר׳ התבודדות ד׳).

ב עיקר ההתבודדות הוא בלילה בעת שהעולם פנוי מטרדת עוה״ז כי ביום ע״י שרודפין העולם אחר עוה״ז הוא מבטל ומבלבל את האדם מלהתדבק ולהכלל בהש״י ואפילו אם הוא בעצמו אינו טרוד אעפי״כ מאחר שהעולם טרודים אז עי״ז קשה לבא לידי ביטול (ל״ק נב).

ג צריך להרגיל א״ע בכל פעם בבחי׳ ביטול להסתכל על התכלית הטוב האמתי והנצחי וזה א״א כ״א ע״י שיסתום עיניו מחיזו דהאי עלמא לבלי להסתכל כלל על תאוות עוה״ז והבליו ואז לא יהיה לו יסורים וצער משום דבר שבעולם (קל״ק סה־ד) (ר׳ צרות ויסורין ב׳).

ד אך אי אפשר להיות תמיד קבוע בבחי׳ ביטול כי א״כ יצא מגדר אנושי וע״כ מוכרח שיהיה הביטול בבחי׳ רצוא ושוב ע״כ כשחוזר השכל מהביטול אל המוח מרגיש המוח הצער של היסורין כי עיקר ההרגשה הוא בהמוח ועי״ז מרגיש המוח הכאב באיזה אבר שהוא אך אח״כ מקילין היסורין ומתנחמים עליהם ע״י התחדשות התורה שזוכין ע״י יסורין (ל״ק סה־ד) (ר׳ צרות ויסורין ד׳).

ה ע״י הביטול שנתבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד עי״ז נתמלא שמחה והשמחה היא כלי אל החידושין דאורייתא וע״י התחדשות התורה מקררין היסורין (ל״ק סה־ד) (ר׳ חידושי תורה ד׳).

ו ענה ואמר כשהבע״ד מתגבר מאד על האדם אזי יבטל עצמו לגמרי והביטול הוא שיסגור עיניו ופיו ויסלק דעתו מכל הבלבולים ויבטל עצמו להשי״ת (ש״ה רעט).

בין המצרים

א וזה ג׳ שבועות שהם כ״א יום שבין המצרים וכנגדן באילן לוז בשביל זה נוהגין לאכול ביצה בסעודה המפסקת בט׳ באב כי הביצה נגמרת בכ״א יום וזהו עצם לוז שיש בעורף אדם שממנו יתחדש בנין הגוף בשעת תחיית המתים וזהו עיקר נחמותינו (ל״ת פה).

ב לכאורה תמוה מאחר שהביצה בחי׳ לוז מרמזין על הנחמה מדוע הם דייקא נגמרין בכ״א יום שמרמז על אבילות שמתאבלין כ״א יום וגם אוכלים הביצה בסעודה המפסקת אך כל זה מרמז לאדם שא״א לבא אל התקוה הטובה כ״א ע״י צער ויסורים שהיא בחי׳ שמתאבלין על חורבן ביהמ״ק אבל גם כשמתאבלין גם אז אסור לישאר בזה ח״ו רק לנחם עצמו בכל פעם בגודל התקוה שאנו מקוים לאחרית טוב לצאת מהגלות (ל״ה ה׳ ביצים ה׳ א׳) (ל״ת פה).

בית

א העוסקים בבנין מזיק להם כמשרז״ל (סוטה יא) כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל ואזי אין מזיק לו כי יש מקום להכניס השפע אבל כשבונה בלא שכל מתמסכן כי זה עונשו על שפגם בחכמה בחי׳ חכמת המסכן בזויה (קהלת ט) ועל כן ע״י מצות סוכה שהיא בחי׳ שכל עי״ז יכול לבנות בית (ל״ק רסו) (ר׳ משלי כ״ד בחכמה).

ב לדור בעלי׳ הוא טוב יותר לעבודת הבורא מלדור בבית תחתון (ס״ה בית).

ג אחד התאונן שאין לו בית פרטי לעבודת השם אמר

לו רבינו ז"ל אם אין לך בית מיוחד מסתמא אתה יכול להיות איש כשר גם בבית זה (ש"מ ע"ה קלו).

ד כל העוסקים בבנינים ובחומות אין אחד מהם יוצא נקי ואעפ"כ העולם עוסקים בזה כי הוא קיום העולם ע"פ (ש"ה ס).

ביהמ"ק

א כי בוודאי אין הבהמ"ק יכול לסבול כבודו וגאותו ית' רק מחמת אהבת ישראל צמצם והלביש את גאותו כדי להשרות שכינתו בביהמ"ק אבל כשישראל חטאו לפניו אזי כביכול הראה הש"י את גאותו ולא רצה להלבישו עוד וממילא נחרב הביהמ"ק כי לא היה יכול לסובלו (ל"ק ריט).

ב כי אעפ"י שאנו מוצאים מקומות שהיה בהם השראת השכינה כגון בביהמ"ק אין הכוונה ח"ו שנתצמצם שם אלקותו ית' ח"ו כמו שאמר שלמה (מלכים א־ח) הנה השמים וכו' לא יכלכלוך אף כי הבית הזה וכו' רק מחמת שהיה שם דברים נאים כי בביהמ"ק היה ציורא דעובדא דבראשית וציורא דג"ע (עי' הק' התיקונים) ע"כ המשיך לשם קדושתו ית' אבל הוא ית' אין העולם מקומו רק הוא מקומו של עולם (ל"ת א־יד) (ר' תהלים צ"ג לביתך).

ג בזמן שביהמ"ק היה קיים היינו נקיים מעוונות ומעת אשר חרב בית מקדשינו אין אנו יכולים לנקות עצמנו מעוונות כי אין מי שיכפר בעדינו ומשה רבינו ע"ה שידע כל זאת ע"כ מסר נפשו על ישראל וביקש סלח נא וכו' על חטא המרגלים כי ידע שבזה החטא תלוי חורבן הבית שהוא כולל כל החטאים וכשזכה לפעול בקשתו מזה נעשה בחי' חנוכת הבית היפך חורבן הבית (ל"ת ז־יא) (ר' חנוכה ז').

ד כ"א כפי מה שזוכה לפעול ביוה"כ בקשת סלח נא וכו' כמו כן הוא זוכה לקדושת חנוכה שהיא בחי' הבית המקדש ועיקר קדושת הבית המקדש שממשיכין בחנוכה הוא לזכות להדעת הק' כי ה' הוא אלקים ולזכות עי"ז לצאת מעוונות ולהמשיך הדעת הזה בבנים ותלמידים לדורות לנצח ולחנוכה כזה א"א לזכות כ"א ע"י התקרבות להרב והמנהיג שהוא רחמן באמת (קל"ת ז־יג).

בכי

א תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם וכ"ז כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא אבל אם הוא ח"ו רגיל בהרהור של התאוה הכללית ואינו יכול להפריד ממנה אזי צריך ג"כ להוריד דמעות בשעת קבלת עו' מ"ש (ל"ק לו ג־ד) (ר' שבילי אמונה נתיב ד' הדמעות).

ב כי השקר מזיק לעינים בגש' ורוח' כי העינים כהות מן הדמעות והדמעות הם ממותרי המרה שחורה והמרה שחורה שואבת מעכיו"ת דמים ועכירת דמים הוא ע"י שקר כי א"א לדבר שקר עד שיעכר את דמיו (ל"ק נא) ר' שה"ש ה' נפשי).

ג עיקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה ואפילו החרטה טוב מאד שתהי' מחמת שמחה שמרוב שמחתו בהשי"ת יתחרט ויתגעגע מאד על שמרד נגדו ויתעורר לו בכיה מחמת שמחה (קל"ק קעה) (ר' תהלים פ"ט בשמך).

ד עיקר הצער והיסורין הוא רק מחסרון הדעת שאינו מיישב דעתו שהכל בהשגחה מאתו ית' לטובתו וע"י שבוכין בדמעות לפני השי"ת בשעת הצער והיסורין עי"ז ממשיכין דעת והשגחה ועי"ז נתבטל הצער והיסורין (ל"ק רנ) ר' איוב א' ה' נתן).

ה מי שזוכה לחדש חידושין דאורייתא שיש בהם ממש הוא צריך לבכות מקודם ועי"ז ניצול שלא יינקו הס"א והקליפות מאלו החידושים (ל"ק רסב) (ר' חידושי תורה ט').

ו בכל מקום שלומד תורה ואינו מבין צריך לבכות הרבה לפני השי"ת שיאיר עיניו (ר' תורה קז) (שב"ה ח) (מ"ב ת"ת).

ז לפי בחי' הימים נוראים שבוכה ביותר ונכנס ביותר בבחי' נער בוכה ראוי שיהי' לו אתרוג נאה ביותר (ש"ה פז).

בני אדם

א אלו בני אדם הנופלים לתאוות ממון (ראה ממון ג') (ל"ק כג־א).

ב ודע שאין שני ב"א שוין כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה נמצא כשאחד עולה ממדריגתו למדריגה עליונה אזי הולך ונעתק האדם העומד במדריגה עליונה למדריגה יותר עליונה כי א"א שיהיו שני אנשים במדריגה אחת (ל"ק כה־ג).

ג כשעולה האדם העליון יותר נעתק רק הפנימיות שלו וכן נעתק פנימיות התחתון ונעשה חיצונית לחיצוניות עליון ותורה ותפילה נקראה פנימיות ואכילה ושתי' נקרא חיצוניות ואכילה ושתי' של האדם ממדריגה עליונה היא משובחת מחורה ותפילה של אדם התחתון (ל"ק כה־ג).

ד כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף ורצה

הקב"ה שיתגלה מלכותו והוצרך לברוא בנ"א שיקבלו עול מלכותו והתגלות המלכות א"א להשיג אלא ע"י המדות ויודעין שיש אדון ומנהיג (ל"ק מט א).

ה בכל גיד מגידי האדם תלוים אלפים עולמות (ש"מ ע"ה נט).

ו בכל פסיעה שהאדם הולך הוא בא בכל פעם בעולמות אחרים (ש"מ ע"ה קח).

ז יש בנ"א שהיושר מתחיל אצלו תיכף ויש שמתאחר אצלו התחלת היושר דהיינו אחר שעושה כמה עוולות (ש"ה עח).

ח בנ"א יש להם כח למנוע ולהסית את האדם לרחקו מעבו"ה ומצדיקי אמת יותר מן היצה"ר (ר' יצה"ר כא) (ש"ה פ').

ט בנ"א הם מונעים גדולים מאד ודע אם היה האדם לבדו ולא היו בנ"א אחרים למונעו בוודאי היה מטה עצמו לדרך החיים (ר' מניעות כב) (ש"ה פא).

י לפני האדם עומד הר גדול של אש ומעבר השני של ההר מונח אוצר טוב ויקר ונחמד מאד אבל א"א לבא אל האוצר כ"א כשעוברין דרך ההר של אש (ש"ה קצא).

יא כשמדברין עם ב"א מהתכלית צריכים לשאול אותם מה כלומר מה יהי' ממך ומה אתה חושב וכו' מה תשיב וכו' (ש"ה רפו) (ר' מחשבות) סא'.

בנים

א כשיהיה זיווגך בקדושה ותשבר נפש המתאווה היינו נפש הבהמיות וידמה לך כאילו כפאך שד עי"ז יהיה לך בנים חיים וקיימים כי מיתת הבנים ח"ו היא מחמת הנפש הבהמיות (ל"ק לט).

ב גם צריך שיהי' עיקר זיווגך בליל שבת כדי שיהיה לך בנים חיים וקיימים (ל"ק לט).

ג ארץ ישראל היא סגולה לבנים גם מצלת מריב ומחלוקת (ל"ק מח) (ר' א"י יח).

ד סוכה היא סגולה לבנים (ל"ק מח) (ר' סוכה ג).

ה תפלה בכח הוא סגולה לבנים (ל"ק מח) (ר' תפילה ח).

ו ע"י שמשתדלים לקרב אנשים להשי"ת ולצדיקי אמת עי"ז זוכין לבנים (ל"ק נג) (ר' ב"ר ל"ט וע"כ).

ז ע"י רע עין וכן ע"י לשה"ר לא יזכה להניח בן זכר (ל"ק נד־ד).

ח סגולה לזרע של קיימא שיאמרו שניהם האיש ואשתו קודם הזיווג פרשת ובראשי חדשיכם וכו כשהתינוק חולה ח"ו יאמרו ג"כ ובראשי חדשיכם (ל"ק רנא ר"פ).

ט כל החסרונות ישיש לאדם הן בנים וכו' הכל מצד האדם עצמו (ל"ק קעב) (ר' חסרון ד).

י דע שיש עצים שכשעושין מהם מטה הם מסוגלים להולדת בנים ולגדלם וכן להיפך יש שאינם מסוגלים (ל"ק רכט) (ר' מ"ר בראשית צ"א אפילו).

יא דע שיש בנים שמולידים בזה העולם אבל יש בני עליה גדולים מאד שמולידים נשמות שהם למעלה מהנשמות הנולדים בעולם כי כל הנשמות הם ששים רבוא ואף שיש יותר הם רק מהתחלקות הניצוצות אבל אלו הנשמות הנ"ל הם למעלה מששים רבוא ואפילו כשבאין לזה העולם אינם נחשבים מזה העולם כלל (ל"ק רעג) (ר' ברכות ז' ובני רחבי').

יב כמו שההאדם מצווה להעמיד בנים בעולם בשביל קיום העולם כן הוא מצווה להכניס דעת ויראת שמים בבניו ובתלמידים כי זה עיקר המצוה להעמיד תולדות ממין בני אדם דווקא ולא מין בהמות וחיות בדמות אדם (ל"ת ז־ד).

יג ובאמת בן ותלמיד הוא כולו חד (ראה תלמידים ג') (ל"ת ז־ד).

יד וזה בחי' בנים ותלמידים שצריכין להניח בעולם כי לכאורה הדבר תמוה כי הלא העיקר לשבר עצמו לגמרי מן החומר וא"כ למה החיוב כשהאדם נסתלק למעלה שיניח אחריו בנים הלא אדרבא טוב להסתלק לגמרי למעלה אך באמת עיקר השלימות להיות למעלה ולמטה כי כשהוא בעולם אחד לבד אין זה שלימות רק שניהם יחד מעלה ומטה ועיקר הוא המוח שיהיה נשאר למטה ממוחו וע"כ צריך להניח בן או תלמיד (ל"ת סח גם ז־ז).

טו והכלל שצריך שישאר ממנו בנים ותלמידים והתלמידים יאירו יותר לתלמידים אחריהם וכן להלן יותר ותלמידי תלמידיו יעשו יותר תלמידים כדי שיהיה נשאר מוחו גם למטה לעולם ועד וכן הבנים ישאר זכרם לדורי דורות כי זהו עיקר שלימות הצדיק שיהיה למעלה ולמטה (ל"ת סח גם ז־ז).

טז דרך העולם שכל עבדתם הוא כדי להשאיר ירושה לבניו ובאמת מי שאינו איש קדוש ורוחף אחר תאוות ומניח ממונו לבניו הוא כמו מי שמלכלך עצמו בטינוף ולוקח טינוף ומכסה על טינוף כי באמת ממון דקדושה הוא גבוה מאד אבל הממון של תאוות עוה"ז הוא מותרות גם הבנים שאינם נולדים בקדושה הם ג"כ מותרות ממש כי הם באים ממותרות ועכירת המוח ומזה נתהוו הבנים ומי

שמניח בנים כאלו הוא גנאי ובזיון כי הם בחי' מותרות ע"כ הוא רוצה לייפות אותם עם הממון שהוא ג"כ מותרות וזה הירושה שמשאיר להם אחר מותו (ל"ת ל"ז) (ר' תהלים י"ז ישבעו).

יז כשאדם לומד תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד ברגליו מחמת שמחה עי"ז זוכה לבנים כי ברא כרעא דאבוה (עירובין ע') (ל"ת פא) (ר' מצוות י"ג).

יח־א ע"י אמונה זוכה לבנים כי אמונה בגי' בנים (ש"מ ע"ה לב) (ש"ה לד).

יח מי שאינו מקבל ממון מאחרים יגדל כל זרעו (ס"ה נהנה מאחרים).

יט מסוגל יותר לבנים להיות רחוק מהם לבלי לשעשע בהם בכל פעם רק בלי להסתכל עליהם כלל (ש"ה נט).

כ ע"י שמחה ניצולין ממיתת בנים כי הקליפה העושקת אותם ח"ו נקראת לילית והשמחה הוא היפך ממנה (ש"ה ס"ה).

כא אין צריך לאדם לדאוג על פרנסת בניו כי כשהם גדילים גדילה פרנסתם עמהם (ס"ה בנים).

כב אם אפשר לזכות לבנים בגשמיות מה טוב אבל העיקר הוא לשום לב להתקרב והשי"ת כי עיקר תולדותיהן של צדיקים מעשים טובים (ש"ה רנג).

כג כשאדם מקדש עצמו באכילתו ובכל עסקיו עי"ז זוכה להמשיך ההולדה בקדושה כראוי ועי"ז זוכה לבנים ח"ח (ש"ה קלב) (ראה נדרים פ"א מפני מה) (ל"ע) (מ"ב בנים).

בעל השדה

א דע כי יש שדה ושם גדלים אילנות ועשבים יפים והם בחי' נשמות קדושות הגדילים שם ויש כמה נשמות שהם נעים ונדים מחוץ לשדה וממתינים ומצפים על תיקון שיוכלו לשוב ולכנוס אל מקומם וגם אפילו נשמה גדולה שבה תלוים כמה נשמות לפעמים כשהיא יוצאת לחוץ קשה לה לחזור לשם והם כולם מצפים על בעל השדה שיוכל להחעסק בצורך תיקונם (ל"ק סה־א).

ב מי שרוצה לחגור מתניו להיות הוא בעל השדה צריך הוא להיות איש אמיד ותקיף וכו' וחכם וצדיק גדול מאד ויש אחד שאינו יכול לגמור הענין כ"א עם מיתתו רק עם יש אדם גדול ומופלג במעלה מאד מאד יכול לגמור מה שצריך בחיים חיותו כי הרבה יסורין קשים עוברין עליו אך ע"י גדלותו ומעלתו עובר על כולם ועושה פעולות השדה כמו שצריך (ל"ק סה־א).

ג זה הבעל שדה הוא משגיח ומשתדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי שלא יכחיש אחד את חברו כי לפעמים צריך להראות למקורב גדול הרחקה גדולה כדי שלא יכחיש את חבירו (ל"ק סה־א).

ד ודע כשהנשמות עושין פירות שעושין רצונו של מקום אזי מאירין עיני בעל השדה ויכולין להיות צופין ורואין במקום שצריך אבל כשאין עושין רצונו ית' ח"ו אזי נתחשכים עיניו ח"ו וכשעיניו מאירות אזי יכול להסתכל בכ"א להביאו אל התכלית היינו שיכול להסתכל בהדיבור של כ"א אם אינו על תיקונו אזי הוא מביאו אל התכלית ואז הדיבור כהוגן (ל"ק סה־ב) (ר' בלק כ"ג שדה צופים).

ה בלילה השייכה ליום ג' יום האחרון של ימי חייו הקדושים אחר חצות לילה עמדו לפניו הר"ר נפתלי והר"ר שמעון וחזר ודיבר מענין הנשמות שצריך לתקן כאן ענה הר"ר נפתלי ואמר לו הלא אמרתם במאמר ס"ה שהצדיק הגדול יכול לגמור הענין בחייו ענה הוא ז"ל ואמר לא אמרתי לכם כ"א איזה בחי' כי ההכרח להסתלק עבור זה (ל"ק ס"ה בפל"ח).

ו במה שכתב על אודות הגדול והמופלג שביכלתו לגמור התיקון בחייו לא היה כוונתו רק על שר השלום ואחדות שאנו מחכים עליו אשר יצא מגזע ושורש בועז ורות בעצמם (מדברי בע"פ ששמעתי ע"ז מאבי ז"ל) (בה"ל סה־כז).

בעל חוב

א יש עבירה שעונשה שיהא בעל חוב תמיד (ר' עבירות כד) (ש"ה קיב).

ב יותר טוב להיות בע"ח לעצמו ולב"ב בכל ענייניו הגשמיים מללוות מאחרים ולדחוק את השעה רק להמתין עד שיבא עתו (ש"ה קכב).

בריאה

ר' בחירה, חלל הפנוי, תכלית הבריאה.

א כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל דהיינו שהשי"ת צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל ובשביל זה ברא את כל העולם (ל"ק יז־א).

ב כלליות הבריאה נבראת בזאת התמונה ובזה הסדר

כפי כלליות ההתפארות שיקבל מישראל וכן כל דבר בפרט וכל אבר בפרטי פרטיות נברא לפי ההתפארות שיקבל השי״ת בפרטיות מכל אחד מישראל (ל״ק יז־א).

ג כי עיקר הבריאה היא כדי שיכירו אותו ית׳ וזה זוכין ע״י חכמת התורה כי שרש התורה היא כבוד השי״ת (ל״ק לז־א־ב־ה) (ראה זוהר בא מ״ב בגין).

ד כי קודם הבריאה היה אור הקב״ה אין סוף ורצה הקב״ה שיתגלה מלכותו ואין מלך בלא עם והוצרך לברוא בנ״א שיקבלו עול מלכותו והתגלות מלכותו א״א להשיג אלא ע״י המדות שע״י המדות יודעין שיש אדון ומנהיג וצמצם את אור א״ס לצדדין ונשאר חלל פנוי ובתוך החלל הפנוי ברא העולמות והן הן מדותיו (ל״ק מט־ד) (ר׳ לב י״ז).

ה כי השי״ת מחמת רחמנותו ברא את העולם (ל״ק סד־א) (ר׳ השי״ת ה׳) (ר׳ חלל הפנוי א׳).

ו מחלוקת שבין ת״ח היא בחי׳ בריאת העולם ע״י חלל הפנוי (ל״ק סד־א) (ר׳ צדיקים מחלוקת שביניהם ב׳).

ז ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ כי הוא ית׳ ברא הכל ברצונו ית׳ בלי שום חיוב כלל ומחי׳ ומקיים הכל ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבעי כלל ע״ז נעשה יראה כי אזי יש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו ית׳ אבל כשנופלין לכפירה כאלו הכל מתנהג ע״פ הטבע אין שייך יראה ח״ו (ל״ת ד־ה).

ח וזה בחי׳ בריאת העולם ברישא חשוכא והדר נהורא תשך זה בחי׳ העדר העצה וכל מה שנתגלה יותר האור דהיינו העצה נתגדל האמונה ביותר ועי״ז עיקר הרפואה (ל״ת ה־ב) ר׳ איוב ל״ח מי).

ט הכל נברא בשביל ישראל וישראל בעצמם עיקר בריאתם בשביל בחי׳ שבת שהוא התכלית כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ שהוא עולם הנשמות עולם שכולו שבת ששם ישיגו את השי״ת כראוי בלי שום מסך המבדיל וזה התכלית א״א להשיג בשלימות רק ע״י שעוברת הנשמה בעוה״ז השפל שנברא בששת ימי המעשה וזה באמת מנפלאות הבורא ית׳ (קל״ת לט).

י צריך האדם להעמיק עיונו לדעת ולהכיר גדולת הבורא ית׳ ע״י כל דבר מהבריאה שרואה בתבניתו ודמותו בפרטיות איבריו ובניינו ולעבדו ית׳ בזה עד אשר יבא לבחי׳ התכלית של אותו דבר שהוא בחי׳ שבת וקטני ערך כמונו היום שכולנו במדריגה פחותה מאד שאי אפשר לנו לבוא לידיעה זאת יש לנו לכסוף ולהשתוקק מאד מי יתן והיה לנו מנהיג הדור שיוכל להאיר גם בנו הידיעה וההשגה הנ״ל כדי שנזכה לבא אל התכלית (קל״ת לט).

ברית פגמו ותיקונו

א המחלוקת שיש בין הצדיקים הוא כדי לגרש סטרין אוחרנין דלא יתקריבו למשכנא דקדושה ובזה משמיעין אותך תוכחה על שפגמת בטיפי המוח ותשיב ממות לחיים כי אם לא היית פוגם לא היית שומע המריבות (ל״ק ה־ד).

ב ענוה ושמירת הברית תלויים זה בזה ועי״ז זוכה לאור המאיר לו לתשובה (ל״ק יא־ג).

ג כשאינו שומר הברית הוא מקלקל הטל אורות וממשיך על עצמו עול הפרנסה היינו ט״ל מלאכות (ל״ק יא־ד).

ד מי ששומר הברית אע״פ שעושה ל״ט מלאכות הם בבחי׳ ל״ט מלאכת המשכן אך הפוגם בבריח המלאכות שלו הם בחי׳ ל״ט מלקות (ל״ק יא־ד).

ה יש שני בחי׳ בשמירת הברית יש שזיווגו בימי החול ואעפ״כ אינו יוצא מדיני התורה וזה בחי׳ יחודא תתאה אבל יש מי שזיווגו משבת לשבת והוא בחי׳ יחודא עילאה (ל״ק יא־ה).

ו שני הבחי׳ בשמירת הברית צריכים שמירה גדולה (עיין חולין ס׳ יהי כבוד) (ל״ק יא־ז).

ז וזה בחי׳ תיקון הברית שעיקרו ע״י לשון הקודש היינו לקדש פיו עם דיבורים קדושים (קל״ק יט־ג).

ח תיקון הברית ושלימות לה״ק הם תלוים זה בזה כי מי שפוגם בברית מאבד לשון הקודש (ל״ק יט־ג) (עיין משלי כ״ט ורועה).

ט כל החרפות ובזיונות הבאים על האדם הם ע״י פגם הברית וכן להיפך ע״י תיקון הברית זוכין לכבוד (קל״ק יט־ז).

י ע״י שלימות לה״ק זוכין לתיקון הברית וניצולין ממקרה (ל״ק יט־ה).

יא מצות מילה הוא בחי׳ תיקון הברית (עיין מצות מילה א) (ל״ק יט־ט).

יב גלות מצרים היה על פגם הברית ועל פגם הברית חרב בא (ל״ק כ־י).

יג פגם הברית היא פגם הדעת וע״י צעקה בקול מעורר הדעת וע״י הצדיק בחי׳ משה בחי׳ דעת הדעת על תיקונו (ל״ק כ־י).

יד מה שאומרים הגדה בקול רם ועיקר המצוה ביין להורות על תיקון הברית תיקון הדעת (ל״ק כ־י).

טו ודע שע״י תיקון הברית ניצול מפנים דס״א שהיא

תאוות ממון ונתקשר באלקות בחי׳ חיים ושמחה (ל״ק כג־ב).

טז דע שהעוה״ו מלא מרירות בלי שיעור ועיקר המרירות היא תאוות ממון וטרדת הפרנסה שבא ע״י פגם הברית (קל״ק כג־ז).

יז כל ישראל נקראים צדיקים על שם הברית (ר׳ דברים ל״ג ויגרש) (ל״ק כג־ג).

יח מי שחולק ומתנגד ח״ו על הצדיק האמת ואנשיו עליו מתגבר ביותר מרירותא דעלמא שהיא טרדת ודאגת הממון עד שמכלה ימי חייו ר״ל וכל זה בא ע״י תאוות ניאוף (קל״ק כג־ז).

יט ע״י תיקון הברית זוכה להארת ולהדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בי״ג מדות שהתורה נדרשת בהן (קל״ק כז־ב).

כ כשרואה אדם שבאים על מחשבתו הרהורי זנות והוא משבר תאוותו ומסיח דעתו מהם זה עיקר תשובתו ותיקונו על פגם הברית שפגם מקודם כי זה בחי׳ תשובת המשקל ממש (קל״ק כז־ט).

כא אעפ״י שפגם בבריתו ועי״ז נפגם דעתו ודיבורי תפלה אינם מתקבלין אעפי״כ ע״י שבח הצדיקים זוכה לתיקון הברית ונתקבלה תפלתו (ל״ק כט) (בה״נ).

כב לתקן כל העבירות בפרטיות הם רבים וכבד על האדם וא״א לתקן אותם כי יש דקדוקים ופרטים רבים בכל לאו בכן צריך לתקן כלליות הגידים ואז ע״י תיקון הברית נתתקן ממילא כל הלאוין שעבר (ל״ק כט־ד) (ר׳ איוב כב והיה).

כג ע״י תיקון הברית עי״ז עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים ונתרוממין המוחין כי עיקר תיקון הדעת הוא כפי תיקון הברית (ל״ק כט־ד).

כד ובזה תלוי פרנסה בלי טורח היינו ע״י תיקון הברית כי פרנסה שהוא בטרחא ובכבידות הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה).

כה כל זמן שלא תיקן תיקון הכללי הדיבור אסור היינו לגלות תורה כי הדיבור הוא בלא דעת אבל ע״י תיקון הברית הדיבור מותר (ל״ק כט־ו).

כו כשאין תיקון הכללי בשלימות צריך להרחיק א״ע משתיית היין כי עי״ז באים כל העבירות ח״ו גם מזיק לפרנסה ונעשה רש אבל מי שזוכה לתיקון הברית אזי אדרבה מרים את המוחין ע״י שתייתו ומתקן תיקון הכללי ביותר (ל״ק כט־י).

כז ע״י צדקה זוכה לתיקון הברית ונתרוממין המוחין ויש לו פרנסה (ל״ק כט־ט).

כח עיקר קיום וחיות האמונה הוא רק ע״י שמירת הברית (ל״ק לא־ג) (ראה אמונה כ).

כט כל היסורים שיש לאדם בדרכים כולם הם בשביל פגם הברית וע״כ צריך ליתן צדקה, קודם צאתו לדרך כי צדקה היא תיקון הברית (קל״ק לא־ח).

ל צריך לאדם להיות לו אלו שני בחי׳ ברית היינו צדיק ולמדן צדיק נקרא ע״י שמירת ברית קודש ולמדן ע״י שילמוד דיני איסור והיתר וישמרם (ל״ק לא־ה).

לא ע״י שמירת הברית בב׳ בחי׳ הנ״ל נתגלה חסד וחסד היינו אהבה והשתוקקות להשי״ת שהוא דבר יקר מאד (קל״ק לא־י) (ראה אידרא נשא קמב חסד).

לב ע״י אמונה ושמירת הברית אזי בוודאי כל אכילותיו בבחי׳ לחם הפנים ואז כל העכו״ם והכו׳ ומז׳ טורחים בשביל פרנסתו (ל״ק לא־ט).

לג הצדיק הוא שומר בריתו כראוי וברית היא בחי׳ מלאפום אותיות מלא פום להורות כי פיו של הצדיק מלא מאלקות ודיבוריו הם בשלימות וע״כ יכול להמשיך שפע לישראל כי לפי הדיבור כן השפע (קל״ק לד־ב).

לד זה כלל גדול שא״א לשום אדם להשיג ולתפוס בדיבורו של הצדיק אם לא שתיקן תחלה אות ברית קודש כראוי ואזי המוחין שלו בשלימות ויכול להבין דיבורו של הצדיק וכפי התיקון של כ״א כך השגתו (ל״ק לו־ה) (ראה זמירות לשבת למעבד).

לה לכאורה אינו מובן כי רוב העולם אינם זוכים לתיקון הברית בשלימות בפרט בימי הנעורים וא״כ יכול להיות שהתורה של הצדיק יהיה נעשה לו סם מות ח״ו וגם בלימוד התורה בכלל שיש בה ג״כ שני כחות קשה ג״כ כנ״ל והתירוץ הוא שעיקר העצה היא אמונה וזה תיקון המוחין דהיינו שיאמין בהשי״ת ובכלל התורה ובדברי הצדיק וכשקשה לו איזה קושיא הוא מבטל דעת עצמו לגמרי וסומך על האמונה אז הוא נכלל בהשי״ת ובצדיקי אמת עד שעי״ז נצטייר האור מלמעלה בבחי׳ ברכה (ע״פ בפל״ח ל״ק לו־ג).

לו המחשבות זרות נקראים מבול שמבלבלים את תפלתו ותיקונו שיתן צדקה לא״י ועי״ז הוא נכלל באוירא דא״י ושם לא היה מבול ועי״ז הוא ניצול ממחשבות זרות גם עי״ז נזדכך מוחו היינו מחשבתו והוא תיקון הברית (ל״ק מד).

לז כל הפוגם בברית הוא בחי׳ מיין מרירין זרע טמא אזי אין יכול להתפלל בבחי׳ כל עצמותי תאמרנה ואז כלבא נחית ואכיל קרבנו היינו תפלתו והיא בחי׳ מרה בחי׳ חרב בחי׳ גיהנם (ל״ק נ׳).

לח אינו יכול לטעום מתיקות בתפלה אלא כשתיקן פגם הבריח כי מיין מתיקין זה בחי' זרע קודש שמירת הבריח אזי דבוריו מתוקים וטובים ונכנסין לתוך עצמותיו ואזי תפלתו בכחי' כל עצמותי תאמרנה ואז ארי' נחית ואכיל קרבנו (ל"ק נ').

לט מי שפגם בבריתו ישמור א"ע מכלבים ומחרב (ל"ק נ') (ר' תהלים כ"ב הצילה).

מ ודע שהעזי פנים שיש בדור הן הן הכלבים והם עומדים וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות (ל"ק נ').

מא ע"י פגם הדעת מתגבר כח המדמה וע"י כח המדמה נפגם הזכרון דהיינו מה שצריך לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי ונופל לשכחה (ל"ק נד-ו) (בה"נ נד).

מב ע"י שמכניעין קליפות עמלק שהיא פגם הברית וזוכין לתיקון הברית ע"ז זוכין לשפע כפולה שהיא בחי' לחם משנה בשבת ועי"ז זוכין לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין ושבת משפיע לשאר העולמות ומשלח הארוחיו לכל המדריגות ומרפא רפואת הנפש ורפואת הגוף ונתעורר העולם לתשובה מאהבה ואז כל הכשרים שבדור נתרפאין ונעשים מכובדים בעיני הבריות (ל"ק נח-ד-ט) (ר' צדיק סב).

מג יש ב' בחי' בשמירת הברית א' כפשוטו שצריך לקדש ולטהר עצמו בשלימות שלא יהיה להתאוה הבהמיות שום אחיזה בו וכפי גודל פרישותו כן גודל דעתו אבל יש עוד בחי' ב' שאפילו מי שהוא קדוש מאד בתכלית השלימות ודעתו שלם מאד אזי צריך לשמור דעתו שלא יהרוס לעלות אל ה' לפנים ממחיצתו שזה בחי' פגם הברית פגם הדעת כי הידיעה וההריסה הם תלוים זה בזה מאחר שחושב שיודע כבר בעד זה הוא הורס לעלות אל ה' כי תכלית הידיעה שלא נדע בחי' מגלה טפח ומכסה טפח (ל"ה ה' דגים א-א וגם הל' סוכה א') (על התורה סג-א) (ר' צדיק עא).

מד הנה ח"ו כשאירע לאדם מקרה בלחי טהור הוא ע"י הקליפה לילית כידוע והנה הקליפה יונקת מן הששה פאין שבהא"ב ושש פעמים פ' גי' ת"פ כמנין שמה ונעשה מן פא אף התגברות הדינין שנוקמין בו ר"ל וכשנותן צדקה בסתר פודה הניצוצות מן הקליפה ונעשה מן האף פא (ל"ק פג) (ר' תיקון הכללי ב).

מה אם יזכה שירגיש באמת כאב חטאיו היינו כשימול את ערלת לבבו כי כל זמן שלבו ערל ואטום א"א לו להרגיש באמת רק כשימול את לבבו ויצטער ויתחרט באמת אזי ירגישו כל הלבבות של כל הטיפות שנמשכו ממנו הן אותם שנתהוו מהם בניו ממין בנ"א הן אותם שנמשכו למקום אחר ח"ו ויתודע להם האמת היאך הם מוטלים בשאול תחתיות כי מתחילה נדמה להם שטוב להם כי הן מוזקי עלמא רק אח"כ כשנימול לבב אביהם מתחילין לקונן ולהצטער ונעשה שם רעש גדול ביניהם (ל"ק קמא) (ר' תשובה לח).

מו עיקר פגם הברית הוא ע"י עצבות ומרה שחורה וכן להיפך ע"י שמחה אז השי"ת בעצמו שומר לו את הברית היינו שהשי"ת בעצמו עוזר לו לשמור את הברית קודש (קל"ק קסט) (ר' עקב ז' י"ב והי').

מז צדקה הוא תיקון לפגם הברית אבל צריך ליזהר שלא ליתן לעני שאינו הגון כי עי"ז נפגם יותר ע"כ צריכים לבקש מהשי"ת שיזכה לעניים מהוגנים והוא תיקון גדול מאד לפגם הברית (קל"ק רסד) (ר' צדקה מב).

מח מי שאינו שומר הברית כראוי מפסיד עבודת התפלה (ר' תפילה קיב) (ל"ת א-י).

מט ע"י תיקון המוחין בבחי' משה עי"ז הוא תיקון השינה בחי' חלום ע"י מלאך בחי' תיקון הברית ואין מזיק לו האכילה שעל ידה בא ח"ו טומאה הידוע כי ע"י תיקון המוחין גם השינה שהיא בחי' הסתלקות הדעת הוא ג"כ טובה ומתוקה מאד (ל"ת ה-טו) (ר' קהלת ה' מתוקה).

נ מי שפוגם בכבוד השי"ת היינו ע"י פגם הברית אין יכולין לקבל מהמוחין של א"י וכשהמוחין הם בחי' מוחין של חוץ לארץ אזי אין יכולין להשוות דעתן יחד וזה בחי' מחלוקת שיש בעולם כי מוחין של חוץ לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד (ל"ת עא).

נא הפוגם בברית זה עיקר פגם הכבוד פגם כל התורה כולה (ר' הולדה ד) (ל"ת עא).

נב ע"י תיקון הברית שהוא קשת יכול להוציא החיצים שהיא התפילה שהוא ח"י ברכאן דצלותא שהם תלת ווין בחי' חצים ואז התחלת צמיחת קרן משיח (ל"ת פג) (ר' תהלים פ"ט ובריתי).

נג ע"י תיקון הברית נעשה בן חורין היינו שבא לקדושת שבת שאסור במלאכה (ל"ת פג).

נד ע"י תיקון הברית פושט גופו המצורע שהוא ממשכא דחויא ולובש בגדי שבת היינו גוף קדוש מגן עדן ונתרומם מזלו וזוכה לעושר ונתחזק יצרו הטוב ונתבטל העצבות והליצנות (ל"ת פג) (ר' ממון ע).

נה ע״י תיקון הברית יכול הלב להתלהב בלימוד התורה (ר׳ לימוד לו) (ל״ת פג).

נו דע שכוונת אלול הם תיקון לפגם הברית עיין בתורה ו׳ בל״ק מענין שצריכין להיות בקי ברצוא ובקי בשוב ושני פעמים בקי הוא בגי׳ דרך ע״ש כל הכוונות וכשתזכה להבין ולעשות איזה עובדא בעבודת ה׳ עי״ז יתקן פגם הברית (ל״ת פז) (ר׳ חיי שרה כ״ד־ח׳ ואם).

נז עיקר פגם הברית הוא בחי׳ דרך כי היה צריך להאיר הרכ״ד אורות בבחי׳ ים בחי׳ הנותן בים דרך (ישעי׳ מג) בחי׳ אמונה והוא נטה מזה ופגם בבחי׳ דרך בבחי׳ כי השחית כל בשר את דרכו כי אשה נקראת דרך (קידושין ב) ומחמת זה הפגם יכול לאבוד את זיווגו כי מאחר שנטה מזיווגו קשה לו למצוא זיווגו ואפילו אם ימצא תהי׳ לו מנגדת ואז לא זכה כנגדו וכוונות אלול הם תיקון לזה כי הם בחי׳ הנותן בים דרך וכשמתקן זה אזי מוצא זיווגו והיא אינה כנגדו רק כרצונו (ל״ת פז).

נח א״י הוא תיקון גדול לפגם הברית (ל״ת קט) (ר׳ א״י מד).

נט שמש היא בחי׳ ברית וע״י פגם הברית אין לנו מאור השמש כי אם מראה חמה ועכו״ם נקראים צל והם מכסים אור השמש אך לעתיד לבא יעביר אותם ואזי יתגלה אור השמש והם יהיו למטה (ל״ק לא בהש׳) (ר׳ ישעי׳ י״ח הוי) (שלח י״ד לחמנו).

ס בענין מ״ש בזוה״ק שעל פגם הברית אין מועיל תשובה אמר רבינו ז״ל שבזה מאמר הזוהר אין שום אדם מבין פשט רק הוא לבד והכלל שבאמת מועיל תשובה אפילו אם הרבה לפשוע ח״ו ועיקר התשובה כשמרחם על עצמו עכשיו ואינו עושה עוד מה שעשה מקודם (ש״ה עא).

סא עיקר הנסיון של האדם בעוה״ז היא בתאוות ניאוף אפילו תאוות ממון שהיא ע״ז ממש אעפ״כ עיקר הנסיון בתאוה זאת (ש״ה קטו) (ר׳ גדולתו ז״ל סא).

סב עיקר התגברות התאוה הידועה הוא רק מחמת עצבות וצריך להתגבר ולשמוח תמיד ולענין המחשבות והבלבולים שיש בענין זה די׳ לצרה בשעתה ולא יבלבל עצמו לא קודם ולא אח״כ (ש״ה קכט).

סג מי שעובר עבירה זו של ער הוא רע תמיד דהיינו שהוא בכעס תמיד ואין ראוי לו ללמוד קבלה וכו׳ (ש״ה רמט).

סד המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו כי א״א שיהיו שני מחשבות ביחד וע״כ בקל יכולין להתגבר על מחשבות רעות (ש״ה שג).

ברכה

א כשאדם עושה המצוה בשמחה יש כח בהמצוה לילך ולעורר כל הדברים לעבודת ה׳ ועי״ז נמשך ברכה לכל העולמות (ל״ק כד־ד).

ב ובפנימיות הברכות שנמשכין ע״י המצות נתברך מהם כח המיישב והמסדר את המוחין בחי׳ כתר לשון המתנה כי המוחין רודפין להשיג אור אין סוף והכתר מעכב את השכל כדי ליישבו (ל״ק כד־ז) (ראה זוהר נח ס״ה ומגו).

ג מה שנוהגים ליתן ברכה להאיש זמביא משקה לאורחים או על חתונה היינו שנוהגין ליתן מן המשקה לשליח לעשות ברכה הוא ע״פ מ״ש בזוהר (פקודי רמב) שיש כמה דברים שהם נישאים ונושאים דהיינו שנושאים אותן ובאמת אלו הדברים הם נושאים כגון המרכבה והארון שהיו נושאים אותו והוא נשא את נושאיו וע״כ זה הנושא את המשקה נותנין לו ברכה שהוא בחי׳ נושא ונישא כי הוא נושא את המשקה ועתה המשקה מנשא אותו (ל״ת סט).

אות ג

גאוה — ר׳ גיאות.

גאולה וגלות

א בגלותינו כביכול הקב״ה בהסתרת־פנים וכל תפילותינו שיחזיר פניו (ל״ק ב־ו).

ב יש מעמנו ב״י שטועים ח״ו בלבם מחמת שרואין אורך הגלות שכל התפילות הם לריק ח״ו אבל באמת כל התפילות בונים השכינה מעט מעט וכשישתלם קומתה יבוא משיח (ל״ק ב־ו).

ג אעפ״י שנראה שע״י תפלתינו ותורתינו תהי׳ הגאולה אעפ״כ צריכין אנחנו שבחסדו יגאל אותנו (ל״ק ב־ו).

ד עיקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה כמ״ש חבואי תשורי מראש אמנה (ל״ק ז־א).

ה כשפוגמין באמונה בתפילה בארץ ישראל הוא יורד לגלות (ל״ק ז־א).

ו עיקר הגאולה ע״י התקרבות לצדיקים עיין ירמי׳ ב׳ ואנכי נטעתיך וכו׳ (ל״ק ז־ג).

ז ע״י שרודפין אחר הכבוד והגדלות עי״ז לא חזרנו לארצנו (עיין ארץ ישראל ל״ג) (ל״ק יא־ז).
ח עכשיו בגלות אין לנו כח לענוש בעצמנו את הרשעים מוציאי דבת הארץ אלא בדיניהם (ראה מלאכים ד) ל״ק כ־ט) ראה חבקוק א׳ רשע).
ט הגלות הוא רק מחסרון הדעת וע״כ היתה גאולת מצרים ע״י משה שהוא בחי׳ דעת (ל״ק כא־י).
י וזה עיקר הצער של ישראל שיש להם בגלות הכל הוא מחמת שנפלו מהדעת ותולין הכל בטבע ובמקרים ומחמת זה יש להם צער ויסורין (ל״ק רנ).
יא כשנתגלה הרצון שהכל ברצונו ית׳ אזי יודעים שכל השיעבודים והגלות וכל ההכבדות של העכו״ם שהם מכבידים עלינו על כולם ינקום בהם הוא ית׳ ויגאלינו מידם אבל כשסוברים ח״ו שהכל ע״פ חיוב הטבע אין שייך נקמה בהם מאחר שהכל מתנהג רק עפ״י סדר הטבע ח״ו (ל״ת ד־ו) (ר׳ תהלים נ״ח ישמח).
יב ע״י מרה שחורה ועצבות המוח והדעת בגלות וקשה לו ליישב דעתו לשוב להשי״ת וע״י שמחה נעשה בן חורין ויוצא מהגלות (קל״ח י־ג) (ר׳ ישעיה נ״ה כי בשמחה).
יג עיקר גלות מצרים היה לתקן פגם הדיבור שפגמו דור הפלגה שאמרו הבה נלבנה לבנים (שב״ה בהש׳) (מ״ב ניסן).

גדולת הבורא

א אי אפשר להכניע הקליפות היינו הדמיונות שבמדריגה אלא ע״י גדולת הבורא שהוא ע״י צדקה שנותנין לעני הגון (ל״ק כה־ד).
ב כי עיקר הגדולה והפאר הוא התגלות הגוונין וכסף וזהב הן הגוונין ואין מאירין אלא כשבאין לאיש הישראלי ונכללים זה בזה ונעשה מהם בגדי ישע (ל״ק כה־ד).
ג הלב והמוח שקטנים מאד במקומם הם תופסים הכל עד שמלך יכול ליתן לב על כל מדינה ומדינה ותופס ומשער בדעתו כל המדינות שתחתיו עם כל האדם אשר עליו וכל הנמצא בה ראה והבן וחכם גדלות הבורא איך המועט מחזיק את המרובה וזה רק מחמת שנמצא שם בחי׳ אלקות כי עיקר האלקות הוא בלב ומעתה הוי דן אלפי אלפים ק״ו לשער בדעתו מגדולת הבורא ב״ה (ל״ק קצא) (ר׳ צדיק קכו).
ד פ״א אמר שעל ידו יכולין להבין קצת גדולתו ית׳ היינו ע״י שרואין גדולת השגתו שזכה להשיג גדולות ונוראות ואעפ״כ מה אני הלא אעפ״כ אני רק חתיכת אדם, מזה יכולין להבין וללמוד אלפים ק״ו לגדולת הבורא יח׳ (ש״מ ג״ה מד).
ה גדולת הבורא ית׳ א״א לומר לחבירו ואפילו לעצמו א״א לספר מיום ליום מה שמזריח לו באותו יום אינו יכול לספר ליום השני (ש״ה א) (ר׳ תהלים קל״ה כי).
ו אפילו מי שזוכה לבא ולהשיג בחי׳ תכלית הידיעה שלא נדע אעפ״כ אין זה תכלית האחרון (ר׳ תכלית הידיעה ה) (ש״ה ג) (גם שב״ה לה).

גדולתו ז״ל

א אמר על עצמו לכם נדמה שאין לי ממשלה כ״א עליכם באמת אני מושל על כל צדיקי הדור רק שהוא באיסכסיא (ח״מ שה״ל כד).
ב בשעה שאומר תורה בש״ס באים ג״כ מלאכי מעלה עליונים לשמוע אבל התורה שאומר לפניהם היא גבוה יותר (ח״מ שה״ל מב).
ג האש שלי תוקד עד ביאת המשיח והמקורבים שלנו בהכרח שיאירו בחבריהם ובתלמידיהם (ח״מ שה״ל מו) (ש״מ מע׳ המ׳ סו).
ד כל דיבור ודיבור שאומר בפני העולם תלוים בו כל העולמות עליונים ותחתונים (ח״מ שה״ל מח).
ה ותדעו אע״פ שאני רחוק מכם אין זה כי אם ריחוק הגופות ואין הריחוק בנפשותינו (ח״מ נס׳ לנ׳ יד).
ו אני נהר מטהר מכל הכתמים (ח״מ נ׳ לאו׳ ה).
ז מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם ומה הנשמות שלא הכירו אותי מצפים על התיקונים שלי מכ״ש אתם (ח״מ נ׳ לאו׳ ז).
ח אפילו פושעי ישראל כשעושה איזה תנועה בתפילה הכל על ידי אני מקנא אתכם שיש לכם רב כזה (ח״מ נ׳ לאו׳ כא).
ט אני יכול להחזיר כל העולם למוטב אפילו צדיקים וגם להבדיל כל אומות העולם אך דיו לעבד להיות כרבו (ש״מ ג״ה יא).
י עיקר העבודה אצלו ז״ל הוא השוב כי הרצוא הוא אצלו בטבע מחמת שביטל גופו לגמרי (ש״מ ג״ה יב).
יא אני זקן שבקדושה שמגלה דברים שכיסה עתיק יומין (ש״מ ג״ה מט).
יב מגדולת הצדיק שזכה להשיג השגות גדולות אעפ״כ הוא רק חתיכת אדם, אפשר להבין גדולת הבורא ית׳ כפום מה דמשער בלבי׳ (ש״מ ג״ה מד).
יג אני אוצר של יראת שמים וכל מי שרוצה יכול

לקבל ממנו גם עכשיו ע״י ספריו הק׳ (ש״מ מה״מ נד).

יד מי שנוגע בו מעט מה יקרה מעלתו לעולמי עד (ש״מ מה״מ ס).

טו אם היו התורות שלו נאמרים בדורו של האר״י ז״ל או אפילו בדורו של רשב״י ז״ל הי׳ רעש גדול מאד (ש״מ מ״ת ו).

טז הספר שלו ליקוטי מוהר״ן הוא אתחלתא דגאולה וצ יכים לקבוע בו שני שיעורים אחד פשוט והשני בעיון (ש״מ מ״ת ז).

יז מצוה גדולה ללמוד ספרו וגם יכולין להיות בעל מוח גדול עי״ז וגם איש כשר באמת (ש״מ מ״ת ח).

יח כל אדם צריך להשתדל לקנות ספרו ואם אין לו כסף ימכור אפילו הכר (ש״מ מ״ת י).

יט גם כשעומדים ספריו בבית הם שמירה גדולה מכל היזיקות (ש״מ מ״ת טז).

כ הבעש״ט ז״ל וכמה צדיקים תקנו והאירו בעולם כל ימי חייהם ואח״כ נפסק, ע״כ צריכין לעשות דבר שיהי׳ לו קיום לעד ע״י תלמידים והם יאירו להלן (ש״מ מ״ת לד).

כא כל ההשגות אינם חשובים אצלו כנגד דיבור אחד שמדבר עם העולם (ש״מ מ״ת לה).

כב הרב הק׳ ר׳ צבי ארי׳ מאליק אמר על רבינו ז״ל כנראה צריכין כולנו להתבייש מפניו (ש״מ ע״ה קכח).

כג כל רגע ורגע אני נעשה איש אחר ועולה מדרגא לדרגא (ש״מ מח׳ שע׳ י).

כד פ״א אמר בפירוש אני רוצה לישאר ביניכם ואתם תבואו על קברי ובתיבות אלו שאמר אני רוצה לישאר ביניהם יש בהם עמקות גדול מאד כמבואר בחיי מוהר״ן (ל״ק סא בפל״ח ח).

כה עוצם ההשגה שזכה בא״י אלו כל הימים דיו וכו׳ אין מספיק לבאר אשר לא נשמע ולא נראה מי שיזכה ע״י כניסה לא״י להשגה מופלגת כזו, כי רבינו ז״ל היה חידוש מופלג מאד אשר לא היה חידוש כזה אפילו בדורות הקודמים, ואמר בפירוש על עצמו שאלו לא היה דור כזה הי׳ הוא ז״ל חידוש גדול בעולם אך בעו״ה מחמת שלא היה הדור כדאי נתעלם האור מאד ולא נתגלה ממנו אפילו כטיפה מן הים (ח״מ נ׳ לא״י יב).

כו מענין התחזקות להיות בשמחה תמיד ואמר אז שראוי לנו לשמוח מאד מה שנצלנו ברחמיו מלהיות מתנגדים עליו (ח״מ שה״ל נ).

כז אמר ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, משני תועים היינו התועים לגמרי מהתורה שהם העכו״ם והאפיקורסים וגם נצלנו מהתועים המתנגדים החולקים עליו שאבדו מה שאבדו בלי שיעור (ח״מ שה״ל נ).

כח הרב הקדוש ר׳ מרדכי מנעסכיז וצ״ל אמר אלמלא לא אחינא לעלמא אלא שר׳ נחמן יפסיע על מפתן שלי די (איך זאל מהר ניט באשאפין ווערין נאר או ר׳ נחמן זאל בא מיר איבער טרעטין דיא שוועל איז אויך געניג) (ח״מ ישי׳ ונס׳ י).

כט רבינו ז״ל היה מופשט לגמרי מכל התאוות ומדות רעות, וכ״ז זכה בילדותו קודם שהתחיל לילך בהשגות גבוהות והרבה זמן קודם שנסע לא״י אך אח״כ זכה למדריגה עליונה שא״א לדבר מזה כלל (ש״מ יגי׳ וט׳ בע׳ ית׳ ה).

ל כששאלה אותו אמו הצדיקת ז״ל מה מדריגתו בעבודת ה׳ השיב לה מה אומר לך אני סר מרע באמת איך בין איין אמתער סר מרע (ש״מ י״ג וט׳ בע׳ ית׳ ט).

לא אני אוצר של יראת שמים ומדוע לא יהיו להוטים ורצים אחרי לקבלו ושאלו אותו איך אפשר לקבל והשיב עם הפה והלב בפיך ובלבבך לעשותו (ש״מ מ״ה נה).

לב השבתים ששובתים אצלי הם גדולים וטובים יותר משבעה פעמים תענית משבת לשבת (ש״מ מ״ה נז).

לג אמר לאחד שהכח שהיה לדוד המלך ע״ה לומר שמונה פעמים אבשלום ועי״ז העלה אותו מז׳ מדורי גיהנום והכניסו לג״ע זה הכח יש לו ג״כ (ש״מ מ״ה נח).

לד יכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור ע״י לימוד הספר שלו ויהיו בנ״א שילמדו ויתפללו ע״י הספר הזה ומי שיעסוק בספריו בלי קנטור ונצחון אז בוודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו (ש״מ מ״ת י).

לה ע״י התורה שלי נמשכין כל ההשפעות בעולם (ש״מ מ״ת טו).

לו כל שיחה שמדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש כשר ואפילו צדיק גמור כל ימי חייו וגם אפילו עכשיו כשלומדין דבריו יש להם ג״כ כח גדול לעורר להשי״ת כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא לכ״א לפי מדריגתו (ש״מ מ״ת יט).

לז אמר להרב דפה ברסלב מוה״ר אהרן הלא אני אוהב אותך מאד ואני מברכך הלוואי שחזכה בעוה״ב להבין שיחות חולין שלי וזה הי׳ קודם שהיה בא״י (ש״מ מ״ת לז) (ש״מ ע״ה סג).

לח אמר אם היה הבעש"ט ז"ל שומע תורתו הי' אצלו ג"כ חידוש אם הי' רשב"י שומע תורתו הי' חידוש ג"כ אז (ש"מ מ"ת מב).

לט־א פ"א התפאר עצמו ואמר בדרך צחות בזה"ל ווער סערירט זיך אָן אין מיר מיט אַפינגער וועט ער זיך שוין מיט קיין זיבין וואַסערין ניט אָפּ וואַשין. מעהמ"ת כתב יד שלא נדפס עד עכשיו מהר"ר אלתיר מטעפליק ז"ל (ח"מ מ"ה).

לט אמר שאפילו אם לא היה מזרע האלקי הבעש"ט זצוק"ל רק אפילו אם היה ממשפחה הירודה שבישראל היה זוכה ג"כ למה שזכה ע"י עוצם עבודתו ויגיעתו שיגע וטרח מאד בעבודתו ית' (שב"ה כה).

מ אמר שתיכף כשהלך ד' אמות בא"י פעל מיד מה שרצה להשיג (שב"ה נס' לא"י טו).

מא אמר שהתורה שלו גדולה אך במקום שהוא צריך להשתמש עם צרופי אותיות הוא גדול ביותר (ש"ה מד).

מב כל תורה ושיחה שלו יכול לעבוד את הש"י הגדול בתכלית המעלה וכן אפילו הקטן בתכלית דיוטא התחתונה יכול ג"כ לשוב להש"י ולמצוא עצות לנפשו ע"י אותה תורה בעצמה כי הם כלליות נפלא מאד (ש"ה קלא).

מג יהיה זמן שיהיה קשה מאד להתקרב אליו אך אני עכשיו בידכם ואם תרצו אני יכול לעשות מכם צדיקים כמוני בעצמי (ש"ה קסג).

מד שמעתי בשמו שאמר העולם סוברים שמחמת שאני נכד הבעש"ט ז"ל מחמת זה זכיתי למדריגתי לא כן הוא רק עם דבר אחד הצלחתי ועי"ז זכיתי למה שזכיתי בל"א מיט איין זאַך איז מיר געראטין (ש"ה קסו).

מה מובא בכוכבי אור שהדבר אחד הוא בעת שאכל אדם הראשון מעץ הדעת טעמו כל הנשמות מכל הדורות הבאים אבל היו איזה נשמות שברחו ולא טעמו מעץ הדעת ונשמתו ג"כ היתה בין אלו שלא טעמו מעץ הדעת ועי"ז זכה למה שזכה (שייך לש"ה קסו).

מו סיפר כי בימי נעוריו בעת שיגע בעבודת ה' היה לפעמים עושה איזה אנחה ואח"כ היה מנסה להגביה ידיו ולא היה יכול כי גופו היה משתבר באמת מחמת אנחתו (ש"ה קסז) (ר' ברכות נ"ח אנחה).

מז רבינו ז"ל התפאר שהוא חידוש גדול בענין שבירת החאוות כי נמצאים כמה צדיקים שיצאו מן התאוות אבל לא יצאו לגמרי עד עת זקנתם. אבל איש רך בשנים כמוני ישבר כל התאוות כ"כ כמוני זה אין נמצא כלל שבימי ילדותו קודם שהיה בן עשרים שנה כבר שבר וביטל לגמרי כל התאוות (ש"ה קעא).

מח פ"א נתן הטלית הישן שלו במתנה לא' מחשוביו אמר לו רבינו ז"ל הזהר מאד לכבד הטלית הזה כי כמו מספר שערות שיש בהטלית כל כך דמעות שפכתי עד שידעתי מהו טלית (ש"ה קעב).

מט קודם א"י אמר איני יכול לישון מחמת שקודם השינה באים ועומדים לפני כל הששים רבוא אותיות של התורה (ש"ה קעו).

נ חיזק את אחד להיות בשמחה ואמר שראוי לו לשמוח בהשי"ת ואע"פ שאין אתם יודעים גדולתו ית' ראוי לכם לסמוך עלי כי אני יודע גם ראוי לכם לשמוח בי מה שזכיתם שיהיה לכם רבי כזה גם חיזק אותו שישמח בתחלה במילי דעלמא בכל מה שיכולין ואח"כ באין לשמחה אמתיות (ש"ה קעז).

נא קודם הסתלקותו אמר שכבר הוא עומד עכשיו על מדריגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלובשין בהגוף ואמר שמתגעגע מאד להפשיט גופו כי א"א לו לעמוד על מדריגה אחת בשום אופן (ש"ה קעט).

נב אני יודע חכמות שאם הייתי מתחיל לגלות מעט מהחכמות שאני יודע היו יכולים לחיות ע"י התענוג של השגת החכמות האלו לבד בלי שום אכילה ושתיה (ש"ה קפא) (גם ש"ה שו).

נג אמר רבינו ז"ל שהוא יודע כל שרשי נשמות ישראל מתורה שבכתב ותורה שבע"פ והי' יודע לתת תיקונים לכל אחד לפי שורש נשמתו וכל הדברים שצוה למקורביו לא היה עניני סודות לכוון כוונות ויחודים רק עניני עובדות למשל להיות נעורים לילה אחת ושלא יאכלו מעת לעת אחד בשבוע דבר מן החי וכן בענין לימוד וכו' (ש"ה קפה).

נד כשאחד בא ונותן לו שלום תיכף יודע כל מה שעבר אותו האיש ומרומז בפסוק יד ליד לא ינקה רע (ש"ה קפד) (ר' משלי י"א יד).

נה כל הנהגה שצוה לעשות היא תיקון על העבר ועל העתיד ולימות המשיח ולעתיד לבא (ש"ה קפה).

נו ענה ואמר מה שאני עושה עמכם הוא דבר קטן לפני זה אתם צריכים לעשות היינו מה שהוא עוסק לקרבנו לעבודתו ית' כי יש נשמות ערטילאין שאין יכולין ליכנס בגוף כלל והרחמנות גדול עליהם יותר מעל החיים שיש להם בנים ומצות אבל הרחמנות

על אלו הנשמות הוא גדול מאד כי אינם יכולים לעלות למעלה (ש"ה קצה).

נז התורה שלי גדולה מאד והיא כולה רוה"ק ויכולין לידע ממנה עתידות ואין צריך לומר אח"כ כשנעשין הדברים בעולם שאז יכולין בוודאי למצוא הכל בתוך התורה שלי (ש"ה קצו).

נח המוסר של התורה שלי נפלא ועצום מאד ע"כ צריך ליזהר לקיים מה שהזהרתי אתכם לעשות מן התורה תפילה ואז בוודאי תעורר ותשבר את לבו מאד (ש"ה קצו).

נט פ"א אמר הלכה כרב נחמן בדיני היינו לענין המתנגדים שחלקו עליו בוודאי הלכה כמותו כי דיני לשון מחלוקת (ש"ה ריב).

ס עיקר החידושים והמופתים הנוראים שראינו ממנו ז"ל הוא רק בענין התקרבות ישראל לאביהם שבשמים שתיכף כשנכנס אחד אצלו ורצה להתקרב להש"י תיכף נהפך לאיש אחר ממש ועוצם היראה וההרהורי תשובה שהכניס בכל אחד א"א לבאר כי לא נראה כזאת (ש"ה רמט).

סא בענין מ"ש בזוה"ק שעל פגם הברית אין מועיל תשובה אמר רבינו ז"ל שאין הדבר כן רק על הכל מועיל תשובה ובזה המאמר זוהר אין שום אדם מבין הפשט רק הוא לבד (ר' זוה"ק בראשית קפ"ח בענין) (ש"ה עא).

גדולת מורנו מוהרנ"ת זצ"ל

א מהחגלות מצח האדם שבמנחת שבת שבאתדל"ת איתער לעילא חבין הכינוי של מורנו מוהרנ"ת ז"ל שטערינהארץ לרמז על המצח גם בתואר פניו היה מצחו נפלא ומשונה בגדלו (בה"ל כ).

ב כמו שאין ביכולת לקבל מאדמו"ר ז"ל זולת באמצעות מוהרנ"ת ו"ל כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת רבינו ז"ל כן בענין א"י (ראה בבא בתרא ע"ה פני משה כפני חמה) (בה"ל ל"ק כ).

ב־א ע"י סמיכה לרבי הגון ע"י שיש לו אמונת חכמים בשלימות אזי מביא הארה וכח בכתב ידינו, ולפענ"ד רימז גם בזה סמיכה להר"ר נתן ז"ל בפרט לפי מה שמבואר מה שאמר לו רבינו ז"ל שיש לו אמונה שלימה רק צריך לתקן עוד בחי' האמונת חכמים להאמין גם בעצמו ובחידושיו שהוא מחדש וא"כ בוודאי היה ראוי לסמיכה וזוכה להוציא משפטי הנהגות ישרות מכל הלימודים שזה כל ענין החיבורים שחיבר מורנו מוהרנ"ת ז"ל שהם ספרי ליקוטי הלכות שהתחיל לחברם בחיים חיותו של רבינו ז"ל ובפקודתו ז"ל אשר כל יסוד ענינם הוא רק להוציא הנהגות ישרות מכל הלימודים הן מהלכות בשר וחלב ותערובות וכו' וחכם כזה בוודאי ראוי לסמיכה (ל"ק סא־בפל"ת־ח).

ג ויותר יש לבאר בזה מענין ידי הכתיבה וידי הסמיכה כי מורנו מהרנ"ת היה כתבן וסופר גדול וחבר ספרים הרבה וגם כתב כמעט כל חיבוריו הק' של רבינו ז"ל ושמעתי מפיו הק' שכל חיותו בעבודת השם אחר פטירת רבינו ז"ל הוא רק ע"י הכתבים שצוה עליו לחדש תמיד חידושי תורה וגם נשמע מפיו הק' שחקר הרבה במה לזכות העולם ונתברר לו שהוא רק ע"י שיכתוב ספרים רבים ויפיצם בישראל שזה בחי' ידי הכתיבה והכל הוא רק בכח הרוח חכמה שהאיר עליו רבינו ז"ל ע"י בחי' ידי הסמיכה כאשר באמת היה מנהיג ישראל אמתי אחר פטירתו של רבינו ז"ל וכמעט שעיקר ההשארה של רבינו ז"ל הוא רק על ידו (ל"ק סא־בפל"ת־ח).

ד נמצא מבואר שאחר פטירתו של רבינו ז"ל עדיין נשאר איזה בחי' מנהיג הכולל לאנ"ש היינו מורנו מהרנ"ת זצ"ל (וגם שמעתי מפי הר"ר משה מטשענסטעכאוו ז"ל שבר"ה האחרון אמר מורנו מהרנ"ת ז"ל (היינט בין איך דער שכל הכולל) כעת אני השכל הכולל מכוון להנ"ל) ואמר לפני הסתלקותו אז עזרא הסופר גייט אַוועק אין טריף פסול איז זיך מתגבר וסיים אך עכ"ז ואתה מרום לעולם ה' כי עלה אחת ודף אחד של הספרים הקדושים שנתחברו ע"י צדיקי אמת בעלי אמונת חכמים בשלימות יכריע ויעמוד נגד כל החיבורים רעים ע"כ תראו להדפיס הספר ם הק' (כי לא נדפס בימיו רק חלק ראשון) ולפרסמם בישראל למען יוכלו הכשרים להתחזק באמונתם (ל"ק סא פל"ח־ח).

ה רבינו הק' אמר עליו שהוא כבר צדיק וגם הרהגה"ק מברדיטשוב זצ"ל אמר על הר"ר נתן ז"ל שהוא צדיק (ש"מ מהמ"ת צג).

ו רבינו ז"ל אמר עליו שהוא שפל ברך כ"כ כעפר וטיט ממש (ש"מ מע' המ' צח).

גוף

א צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף להראות לו מכל הארה והשגה שהנשמה משגת כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד ע"כ צריך לראות לזכך הגוף שידע ג"כ מזאת ההשגה (ל"ק כב־ה).

ב ע״י עזות הגוף שהוא עז וחזק בתאוות ואין לו בושה מהשי״ת עי״ז אין הנשמה יכולה להודיעו מהשגות שהיא משגת וע״י עזות דקדושה שהן קולות דקדושה מכניע עזות הגוף (קל״ק כב־ה).

ג כשהגוף מזוכך היא טובה להנשמה שלפעמים נופלת ממדריגתה וכשהגוף צח ואור חוכל הנשמה לחזור ע״י תענוגי הגוף לתענוגים שלה (ל״ק כב־ה).

ד וכן ע״י הארות שהאירה בו הנשמה מקודם תוכל עתה לזכור ולעלות למדריגתה (ל״ק כב־ה) (עיין איוב י״ט מבשרי).

ה החכם האמת והעם הם בחי׳ נשמה וגוף עיין (צדיק ואנשיו ג) (ל״ק כב־ז).

ו ולבוא לבחי׳ בשר הוא ע״י שימוש שמשמש החכם או שהגוף משמש הנשמה במצות מעשיות נעשה הגוף בשר להנשמה (ל״ק כב־ח).

ז הגוף לגבי הנפש הוא בחי׳ חומר ובהמה סכלות וחושך בחי׳ מיתה ושכחה בחי׳ חכמות חיצוניות כנגד חכמות התורה שהם בחי׳ אדם צורה אור חכמה זכרון וחיים וצריך כ״א להכניע החומר דהיינו להפריש א״ע מכל התאוות (קל״ק לז־ב).

ח התועלת של צדקה גדול מאד כי הצדקה מועלת תמיד כי צרכי הגוף הם רבים מאד אכילה ושתי׳ ומלבושים ודירות שיכולין לבלות ימיו אפילו על ההכרחיות לבד והם מונעים את האדם מאד מעבודת הבורא וע״י צדקה מתבטלים אלו המניעות כי ע״י צדקה זוכה שישפיע חסדו ית׳ עד שלא יצטרך לעשות שום עסק ומלאכה רק תהי׳ מלאכתו נעשית ע״י אחרים (קל״ת ד־ד).

ט ע״י המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים דהיינו לתוך גופים זה בחי׳ בריאה כי נעשה עתה בריאה חדשה ע״י חיבור רוחניות אלקות עם הגוף והצמצום ואזי תיכף כשנעשה איזה בריאה אזי השי״ת נותן פרנסה תיכף כי הנשמה לבד אינה צריכה פרנסה וכן הגוף לבד אינו צריך ג״כ פרנסה ועיקר צורך הפרנסה הוא רק כשנתחבר הנשמה עם הגוף (ל״ת ה־ג).

י ענין המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצום לא פירש לנו רבינו ז״ל היטב ביאורו ולפענ״ד פירושו בפשיטות הוא כי ע״י כל דיבור ודיבור של תורה בפרט כשזוכין לחדש בתורה חידושין דאורייתא אמתיים עי״ז ממשיכין רוחניות אלקות לתוך צמצומים ועי״ז בוראין בריות רבות ונפלאות כ״ש בזוה״ק אל תקרי עמי אלא עמי בשותפי אבל כשנמשך רוחניות אלקותו בלי אתערותא דלתתא אין זה שלימות הבריאה (ל״ה ע״ת ה׳ טו) (ע״פ תורה ה׳ ל״ת).

יא המשכת רוחניות אלקות הוא המשכת ותוספות חלקי נשמת האדם שנשפע אליו מלמעלה בכל זמן ומצמצומי ותיקוני חלקי הגוף שמתקן ומכין להם האדם בעבודתו נשפע הפרנסה עד שגורמים לזככה ולצחצחה עי״ז (בה״ל ע״פ התורה־ה בל״ת מאמר ח) (ר׳ נשמה יט).

יב תיקון הגוף קודם לתיקון הנפש (ס״ה תשובה).

גזילה

א כי מי שאינו עושה מו״מ באמונה ומשוקע בתאוות ממון וגוזל את חבירו מעורר דם נדה להשכינה בבחי׳ פגם הברית ואין לו פרנסה (קל״ק כט־יא) (ראה מו״מ באמונה יד).

ב דע שהגוזל את חבירו ממון בזה הוא גוזל מהנגזל בנים כי עיקר הממון של האדם בא לו ע״י בת זוגו והם בחי׳ אילן וענפים ופירות היינו שאור נפשה הוא בחי׳ עיקר האילן והממון הוא בחי׳ ענפים של האילן ועל הענפים גדילים פירות הם הבנים נמצא כשאחד גוזל מחבירו ממון הוא גוזל הענפים עם הפירות היינו שהוא גוזל נפש בניו ובנותיו (ל״ק סט) (ר׳ נפש יד).

ג ודע שאם זה הנגזל עדיין לא היו לו בנים יכול לגזול ממנו שלא יהיה לו ע״י שגוזל הענף ואפילו אם כבר יש להנגזל בנים יוכל להזיק לו שימותו בניו ח״ו כי אם עדיין הבנים צריכים לאמן היינו לענפים שלה וצריכים לינוק עוד מהענף וע״כ כשזה נוטל הענף הוא מזיק הפירות היינו הבנים והכל לפי הגזילה והאילן והענפים והפירות (ל״ק סט).

ד ודע שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון עכ״ז לא יזיק לבניו ולא יחסר אור נפשה כי כשזה הגזלן שהוא כמו רוצח בא לחסר אורה ולגזול נפש בניה וע״כ היא מצמצמת אורה ומכווצת עצמה ומקבצת לעצמה חלקי נפשה כדי שזה הגזלן לא יוכל לינק ממנה ולחסר אורה וזה הממון שלקח הגזלן אינו ממון כלל רק עפרא בעלמא כמו שיש דוגמתו בעוה״ז כי יש אילנות במדינת אונגרין שכשאדם בא ליטלם הם ממשיכים ומקטינים עצמן ואינם מניחים ליטול אותם (ל״ק סט).

ה ודע שע״י שגוזל את חבירו הוא בא להרהורים כי בוודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חבירו שגזלו ע״י הממון שנטל ממנו שהוא אור נפשה וכן היא מהרהרת אחריו ע״י שמשך לעצמו אור נפשה

ולפעמים יאבד הגזלן בת זוג שלו כי מאחר שנתן עיניו בממון חבירו א"כ הוא ממאס בשלו, ע"כ אם אין להגזלן אשה יוכל לאבד בת זוג שלו ולפעמים יוכל הגזלן לגזול מהנגזל הבת זוג של הנגזל (ל"ק סט) (ר' סנהדרין פ"א היורד).

ו דע כי גם ע"י חמדה ותאוה שיש לו לממון חבירו גם עי"ז יוכל לגוזלו כי המחשבה יש לה תוקף גדול וע"כ יוכל להיות שיהי' להאדם ממון גזילה אף שלא גזל כלום בידים וזה האיסור החמור של לא תחמוד כי החמדה בעצמה הוא איסור חמור כי יש כח בהחמדה לגזול ממש ממונו ונפש בניו ובנותיו (ל"ק סט).

ז והנה לפעמים הגזלן הוא בבחי' ממאס באשת נעורים וחומד אשת חבירו ולפעמים רוצה בשניהם בממונו וגם בשל חבירו וזה בחי' מכניס צרה בתוך ביתו שאינו מספיק מה שיש לו התקנה לזה שתתן צדקה ועי"ז יתקן ממונו שיספיק לו (ל"ק סט).

ח ודע שע"י צדקה יוכל לתקן ממון גזילה היינו שגזלו ע"י חמדה כי גזילה ממש אין לה תיקון עד שישוב את הגזילה וכן אם גזל את הרבים צריך לעשות צרכי רבים אבל אם יש לו ממון גזילה ע"י חמדה זה יכול לתקן ע"י צדקה (ל"ק סט).

גיאות

א יש בעלי גאוה שאינם רוצים שילכו לצדיקים ואומרים שהם בעצמם יכולים להתפלל ומונעים גם אחרים מלילך לצדיקים אבל באמת הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (לק י"ד).

ב אלו בעלי הגאוה שחושבים שהם צדיקים מאחר שהתענו וסיגפו עצמם אבל באמת כל התעניתים הם כמו שק עם חורים שיש בתוכו דברים מאוסים כשמריקין מה שבתוכו בכל זאת נשארים החורים מהשק ז"א שתאוותם עוד נשארו קשורים בגופם ועומדים במדריגה שפילה (ל"ק י"ד) (פל"ח י).

ג ע"י גיאות אין יכולים לתקן המעוות ולא יכולים להוכיח אחרים (ר' מקץ מ"ב ויאמר) (ל"ק י"ד).

ד עצה לבעל גאוה שהיא ע"ז העיקר ע"י התקרבות לצדיקים והם משברים הרוח גבוה (ל"ק י"ה).

ה ע"י ריקודים והמחאת כף הנמשכין מהרוח שבלב שהוא בחי' רוח הצדיק נתבטל הגאוה שהיא ע"ז ונמחקין הדינים (ל"ק י"ו).

ו ע"י ביטול הגאוה בחי' ע"ז עי"ז החכמה על תיקונה וע"י החכמה יחי' ויאריך ימים כ"ש החכמה תחי' (ל"ק י"ט)

ז ע"י התקרבות לצדיקים ומקבל מהם רוחם עי"ז נשבר הגאוה ואפילו אלו שהם מסטרא דמותא מכירין את גדולת הבורא ית"ש (ל"ק י"ט).

ח מבואר (בל"ק י"ד) כי יש בעלי גאוה שאינם רוצים שילכו לצדיקים ומונעים גם אחרים ובאות ה' כתב והעצה לבעל גאוה העיקר ע"י התקרבות לצדיקים לכאורה יש להתפלא הלא בעלי גאוה אינם הולכים לצדיקים י"ל שבאמת כל נפש בית יעקב רחוק בשרשו ממדת הגאוה רק הבע"ד לכדו במדה זאת ולהפכו למהותו ח"ו לזאת יש ביכולתו לנסוע להצדיק שירחיק מדת הגאוה מאתו (בה"ל על התורה י"ט).

ט מבואר (בל"ק י"ד) הבעלי גאוה מעכבים תאותו של השי"ת ואינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם לכאורה יש להתפלא מדוע תולה שלימות תפילת הצדיק דוקא כשהבעלי גאוה באים אליו א"ל כי הגיאות היא ע"ז וזה בחי' שלימות תפילת הצדיק שמהפך ע"ז לאמונה בחי' כד אתי יתרו כדין איתייקר וכו' (בה"ל ע' הת' י"יב).

י גאות מודעת זאת בכל הארץ שהוא מדה מגונה וצריך לברוח ממנה אבל יש בני אדם שרודפים אחר הכבוד ורוצים למלוך ולהנהיג העולם ובזה הם נקראים אבימלך שרוצה למלוך (ל"ק י"י).

יא ע"י גיאות היא בחי' ע"ז וכל העומד לשרוף כשרוף דמי (ר"ה כח) וכתית שיעורי' ואין לו כלי הדיבור שיוכל לשוב בתשובה על ידם (ל"ק יא"ב) (עיין ירושלמי יבמות (פ' י"ב) מעשה דלוי בר סיסא).

יב גיאות וניאוף תלויים זה בזה (סוטה ד) כי גיאות היא בחי' ע"ז שאין די לו באלקותו ושמירת הברית היא בחי' שיש די' וכו' בחי' ענוה ועי"ז הוא זוכה לאור המאיר לו לתשובה (ל"ק יא"ג).

יג שלשה דברים דרך בנ"א להתגדל בהם חכם גיבור עשיר וצריך לשבר גאותו שיש לו מאלו הדברים ולהיות שפל בכולם (ל"ק יד"ה).

יד ע"י גדלות נופלים בתפיסה וכן ע"י גדלות נתקלקלו הרגלין (ל"ק כב"יא) (ראה תהלים ל"ו אל תבואינו).

טו א"א לבוא לידי ביטול כ"א ע"י התבודדות היינו שבתחילה ירבה בתפילות בלילה בדרך יחידי עד שיזכה לבטל זה הדבר היינו מדה ותאוה זאת ואח"כ ירבה עוד בהתבודדות עד שיבטל הכל ואח"כ עדיין נשאר ממנו איזה דבר דהיינו שעדיין לא ביטל לגמרי הגיאות והגסות עד שנחשב בעיניו

לאיזה דבר ע״כ צריכין להרבות בהתבודדות עד שיהי׳ בבחי׳ מה באמת ואזי כשזוכה לביטול באמת ואזי נעשה כל העולם על ידו בבחי׳ מחויב המציאות (ל״ק נב).

טז יש להתפלא מה שהוציא מן הכלל מדת הגאוה כי הלא גם היא תעמוד בכלליות המדות רעות והזיכוך מהם שדיבר מהם תחילה אולם מכותלי דבריו הק׳ נראה מבואר הוא מחמת שמגיע תיקון הזה של ענוה בעצם דבר הביטול שבאים אליו אחר הזיכוך הכללי (בה״ל נב) (א״ה נראה לפרש קצת כי ע״י ששוברים כל המדות רעות זוכין לענוה ואז צריכין להרבות בתפלה לזכור לענוה בשלימות ע״כ).

יז א״ה עוד אפשר לתרץ קושיא הנ״ל ע״פ המבואר בספר כוכבי אור (א״מ י׳) סיפר מהבעש״ט זצ״ל שהתפלל פ״א עם החבריא שלו והתפללו בהתלהבות גדול אח״כ שכשגמרו תפלתם ראו שהבעש״ט זצ״ל הוא בפנים זועפות אח״כ אמר להם בעת שהתפללתם הכניס הבע״ד בכ״א מכם מחשבות של גיאות שאתם מתפללים בדביקות ועי״ז נתעורר קטרוג גדול עליכם והיה לי יגיעה גדולה עד שהמתקתי זאת וסיפר זאת למען דעת כי יכול להיות שאפילו כשכבר נקיים מכל התאוות אעפ״כ נשאר בלב גאוה טמונה ח״ו שהוא חושב עצמו לאיזה דבר (ל״ק נב) (ר׳ ש״ה בהש׳).

יח כשהדור אינם שומרים את פיהם מלשון הרע ומשאר דיבורים פגומים אזי אין יכולת בידם לקבל בחי׳ שבת בחי׳ תשובה מאהבה כי שבת תלוי בשמירת הדיבור ואז כשבא גדולה לכשרי הדור נכשלים בגיאות והיא גלות השכינה (קל״ק נח־ה) (ר׳ תהלים נ״ט חטאת).

יט יש בני אדם שע״י דיבורם ומעשיהם הם מפסיקים ומכריחים להתרחק מהצדיק האמת ועיקר התגברות כח המכריח הוא ע״י גיאות וגסות הרוח וכבוד שמתיירא שיהיה נפחת כבודו ויחבזה כשיתקרב אל האמת על כן מי שרוצה לידע האמת ישפיל דעתו באמת אז בודאי יתגלה לו האמת ויתגבר כח המושך על כח המכריח ויהיה נמשך בזריזות להצדיק האמת (ל״ק ע).

כ כשהיצר הרע מתגבר עליך להכניס בך גדלות ולחשוב שכבר אתה בבחי׳ צדיק וכביכול רצון השי״ת בידך כי מי מושל בי צדיק אז צריך להשיב אל לבו דבר זה בעצמו ולומר איך אני מושל כשיש לי גאוה ואין השי״ת שורה עמי (קל״ק קז).

כא סגולה להנצל מגדלות לכבד את הימים טובים ולקבל יו״ט בשמחה ובהרחבת הלב כפי יכולתו כי יום טוב בגי׳ סג עם היו״ד אותיות שהוא היפך גס רוח (ל״ק קלה) (ר׳ שלש רגלים ז).

כא־א התקרבות להצדיק מבטל ג״כ הגדלות ע״כ זה סימן אם הוא מקושר להצדיק באמת אם יש לו שפלות (קל״ק קלה).

כב לפעמים צריך האדם שיהיה לו גדלות והוא מועיל כמו תענית כי כשצריך לבא להשגה ולעלות לאיזה מדריגה אזי צריך לשכוח את חכמתו שמקודם והגדלות מועיל כמו תענית כי ע״י גדלות שוכח את חכמתו וכן ע״י תענית כי בודאי הגדלות הוא איסור גדול מאד אך צריך לזה אומנות יתירה איך להתנהג בזה שיהיה לו גדלות רק כדי לשכוח חכמתו שמקודם ואעפ״כ יהיה עניו באמת (ל״ק רמו) (ר׳ ב״מ פ״ה ר׳ זירא).

כג נלע״ד לקרב הדברים אל השכל כי גדלות דקדושה הוא ההיפוך ממש מגדלות דס״א כי גאוה הוא שמתגאה במה שיש לו אבל הגדלות דקדושה הוא בחי׳ תכלית הענוה כי כל המדריגות שהשיג כבר אינם נחשבים אצלו לכלום ונדמה לו כאלו עדיין לא התחיל להשיג כלל ועי״ז בעצמו זוכה בכל פעם להשגה יתירה (ל״ק רמו בפל״ח).

כד ע״י הגאוה שנכנסת בישראל ע״י גרים עי״ז מקבלין חרב הגאוה מנהיגי הדור של שקר שמתגאין על הדור בחנם כי לא ניתן להם גדולה מן השמים כלל ויש כח לאלו המנהיגים אפילו להעניש את מי שאינו רוצה להכניע עצמו תחת ממשלתם ובאמת אין זה נקרא מעניש אלא מזיק כי הם מזיקי עלמא וכל הכח הזה הם מקבלין ע״י חרב הגאוה (קל״ת ה־ו) (ר׳ ברכה ל״ג ואשר).

כה ע״י גאוה של אלו מנהיגי הדור עי״ז הם מגבירים תאות ניאוף בעולם כי ע״י חרב הגאוה דקדושה מתגברים על תאות ניאוף אבל ע״י חרב הגאוה של אלו המנהיגים מתגבר ח״ו תאוה זו (ל״ת ה־ו) (ר׳ תהלים מ״ה חגור ותבין).

כו כשרואה אדם בעצמו שהולך לו שלא כסדר ידע שיש לו גדלות ויעשה תשובה וישפיל עצמו ויהיה בבחי׳ מה ואז יחזור לילך לו כסדר (ל״ת פב) (ר׳ כי תצא כ״א כי תצא).

כז ע״פ רוב כשאדם מתפלל נופלים לו מחשבות של גדלות וזה בחי׳ גלות השכינה וע״י שמתפלל בכח עי״ז מתגבר על הפניות והמחשבות של גדלות ומבטל אותם (קל״ת פד).

כח העבודות והסיגופים אין מזיקים כלל ומי שמזיק לו זה רק מחמת גדלות (ל״ח קכג).

כט סגולה לגדלות שיתפלל על צרת חבירו ויחשוב כי עוונותיו גרמו כל זה (ש״מ ע״ה ד).

ל כל הנפילות הם ע״י גדלות כי באמת אין שום נפילה כלל כי מכה״כ אך ע״י גדלות אין אני והוא וכו׳ (ש״מ ע״ה קיא).

לא עיקר הכפירות שבאין להאדם ומבלבלין את האמונה באים מגדלות (ר׳ סוטה ה׳ מי) (ש״ה רסא).

לב יותר טוב לאדם כשיש לו גדלות מדברי תורה ממה שיש לו גדלות שהוא מלומד בחכמות חיצוניות (ש״ה רעב) (ר׳ ברכות ס״א אשריך ר״ע).

גלגול

א מה שאנו רואים שיש צדיקים שתקנו הכל ברוחניות ואין להם שפע גשמיות זה נמשך מצד גלגולין דנשמתין (ל״ק יד־ט) (ר׳ פרנסה ד).

ב ע״י שמוציאים הכיסופין בפה אזי נעשה נפש בפועל זה בחי׳ גלגולי נפשות כי הנפש הזאת הולכת באויר ומתגלגלת לתוך רשע ותוכל להחזירו בחשובה והכל לפי הכיסופין כי ע״י כיסופין רעים מתגלגלת הנפש לתוך הצדיק ותוכל להחטיאו ח״ו (ל״ק לא־ח) (ראה קהלת ח׳ יש הבל).

ג הצדיקים שבזמן הזה הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול וכבר קיימו התורה מעוני ע״כ זוכים עתה לקיימה מעושר (ל״ק ר) (ר׳ אבות ד׳ כל).

ד כשעוברים על הקוצרים ואומרים להם ה׳ יעזור ב״פ עי״ז יש עליה לרשעים המגולגלים בעשבים האלה (ל״ק רכז) (ר׳ תהלים קכ״ט יהיו).

ה מי שהי׳ שקרן מגלגול העבר עי״ז כשנתגלגל נעשה איטר יד (ס״ה אמת).

ו גם בפני הב״ד של מעלה אפשר להתעקש שאינו רוצה להתגלגל עוד בעוה״ז וזה בוודאי יועיל ועצה לזה שיזכור לישבע בנקיטת חפץ (ש״מ ע״ה ג).

ז השי״ת אינו עושה שני פעמים דבר אחד אפילו בגילגולים אין הנשמה נתגלגלת פעם שני׳ כמות שהיא רק זאת הנפש עם זה הרוח וכיוצא בזה ואין זה מה שהי׳ מקודם (ש״ה נד).

ח מי שהיה בעל מחלוקת בגלגול העבר אזי כשנתגלגל אח״כ נעשה איטר יד (ש״ה קנב) (ה׳ ז׳ בראשית יז קרח).

גלגלים

ר׳ צדקה.

א צדקה היא בחי׳ הגלגלים כמו שכל ההשפעות נמשכין ע״י הגלגלים והכוכבים והם מקבלין רק מחסד השי״ת כמו כן ע״י צדקה וחסד ממשיכין שפע אור החסד מלמעלה להכוכבים כי הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע (ל״ק לא־א פל״ח).

ב עיקר מהלך הגלגלים היא ע״י התורה ואין שלימות להדעת שהיא התורה ואין שלימות לגלגלים אלא ע״י אמונה (ל״ק לא־ב).

ג עיקר מהלך הגלגלים ממערב למזרח (ראה צדקה כ) (ל״ק לא־ב).

ד ודע שהיסורים שיש לאדם בדרכים היא בסבת גלגלי רקיע שאין הכוכבים מאירים שם והכל תלוי בשמירת הברית (ל״ק לא־ד) (ראה בראשית ו׳ כי השחית).

גלות

ר׳ גאולה וגלות.

גן עדן וגיהנם

א הגיהנם של ר״ח אינו כשאר הימים רק בושה וחרטה כי צער הבושה גדול יותר מהגיהנם אבל כ״ז אינו מועיל כי מי שטרח בע״ש (ע״ז־ג) (ל״ק י־ט).

ב הג״ע והגיהנום הם בזה העולם ממש אך אי אפשר לבוא לשם מחמת הקרירות שבצד צפון ודרום וצער הבושה גדול מאד יותר מעונש גיהנום (ל״ק כב־יא).

ג מי שפגם בריתו הוא בבחי׳ מיין מרירין זרע טמא אזי אין יכול להתפלל בבחי׳ כל עצמותי תאמרנה ואז כלבא נחית ואכיל קרבנו היינו תפלתו והוא בחי׳ מרה בחי׳ חרב בחי׳ גיהנם דאית לה תרי בנות שצווחין הב הב (ל״ק נ).

ד דע שאפשר שישב אחד אצל חבירו במקום אחד בג״ע ולזה יהיו כל התענוגים וחבירו לא ירגיש כלום (ר׳ צדיק קכו) (ל״ק קצא).

ה ע״י לימוד הפוסקים זוכין להיות בעל הבית ומושל על הארץ ועי״ז זוכה להקים שערי גן עדן ולהשיג עי״ז חכמה עילאה וחכמה תתאה שהוא עיקר תענוג גן עדן (ל״ק רפו) (ר׳ משלי כ״ט מלך).

ו כל אדם מצוייר בזיו פניו גן עדן שלו (ס״ה צדיק).

ז אמר לאחד שהיה חולה גדול מאד כמה שנים ואמר רבינו ז״ל אליו שכל היסורים הקשים הם טובים יותר מכויה אחת בגיהנם כויה אחת בגיהנם גרוע מזה (ש״ה רלו).

ח כשמקורבים לצדיק האמת טועמים טעם ג״ע כי הצדיק הוא גיננא דגינתא (ש״ה רנב).

גרים

א בני אדם שהם מחוץ לקדושה הן גרים שמגיירין הן בעלי תשובה כשמקרבין אותם לפנים זה עיקר כבודו (ל״ק יד־ב) (עיין סוכה מ״ט ותורת חסד).

ב א״א לקרב גרים אלא ע״י התורה (עיין משלי ה׳ יפוצו) (ל״ק יד־ג).

ג עיקר כבודו שיכניס גרים תחת כנפי השכינה ולהסיר מהם הבגדים הצואים (ל״ק יד־ה) (עיין ישעי׳ נ״ח וכבדתו).

ד ע״י גרים משלים פגם המזבח (עיין מלאכי א בכל מקום) (ל״ק יז־ד).

ה כי באמת איך אפשר לעשות גרים הלא הם רחוקים מאד מקדושת ישראל אך דע שזה נעשה ע״י צדקה שנותן לת״ח ואז נעשה אויר הנח והזך ואז דיבור הצדיק הולך למרחוק ונכתב בספריהם היפך אמונתם ועי״ז מתגיירים (ל״ק יז־ה).

ו מאין בא זאת שימצאו עתה בספריהם מה שהוא מתנגד לאמונתם אך זה בא מדיבורי הצדיק שמדבר עכשיו ודיבוריו נחקקים בספריהם (ל״ק יז־ה) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

ז מאין בא שאלו דייקא ימצאו בספריהם היפך אמונתם ויתגיירו והאחרים נשארים באמונתם אך דע שזה מחמת שחלקי נשמות ישראל כבושים תחת ידם מחמת שמונעים מישראל מעבודת השי״ת וכל דבר טוב זה בחי׳ נשמות ישראל וע״י דיבור הישראלי נתעורר הטוב ותולש עמו מהרע שלהם וזה הוא הגרים שבאים להתגייר (ל״ק יז־ו).

ח גרים הם בחי׳ קליפת נוגה שמעורב טוב ורע כי הנשמה היא טוב ומושך עמו מהרע שהוא גוף הגר וע״י גרים נשלם המזבח כי אח״כ נתחתן בישראל ונעשין בניו ישראלים גמורים (ל״ק יז באה״נ).

ט לזכות לשלימות הדעת הוא ע״י גרים כי ע״י שכ״א מקשה ושואל כי כ״א יש לו מניעה לעבו׳ הש״י וצריך להשיב לכ״א על שאלתו עי״ז נשלם דעתו (ל״ק נג) (ר׳ ב״ר ל״ט וע״כ)

י יש כ״ד מיני פדיונות להמתיק הדין מכל הכ״ד בתי דינים וכנגד כל ב״ד יש פדיון מיוחד ויש פדיון אחד שכולל כל הכ״ד בתי דינים ולא נמצא כ״א חד בדרא שידע זה הפדיון ופעמים אפילו כשזה הצדיק עושה פדיון אעפ״כ אינו מועיל זה מחמת שמשתמשין עם ההמתקה הזאת לצורך דבר אחד היינו לעשות גרים כי כל זמן שיש ע״ז בעולם חרון אף בעולם וכשממתיקים הדין והחרון אף נמתק הע״ז ונעשין גרים (ל״ק רטו) (ר׳ צדיק קלו־ז).

יא דע שכשהקב״ה מסתכל בנשמה שחוכל להחזיר בנ״א בתשובה ולעשות גרים אוי הוא ית׳ בעצמו כביכול מבקש ורואה שיהיה מחלוקת עליו כי אז מי שמתקרב אליו הוא באמת כי עיקר הגרים הוא כשמתגיירין בעת שישראל סחופים בעוני ודוחק (ל״ק רכח) (ר׳ ישעיה נ״ד מי).

יב כשמעלין האמונה הנפולה מזה נעשין גרים כי ע״י שנלקטין ונבררין נפילת האמונה שמשם יניקת אמונתם עי״ז נחלש כח אמונתם ואזי הם חוזרים לאמונתינו הק׳ ונעשין גרים (ל״ת ה־ד).

יג לפעמים נעשין גרים בפועל שבאין עכו״ם ומתגיירין ולפעמים נעשין גרים בכח שע״י שמעלין אמונה הנפולה ונחלש אמונתם עי״ז נתגלה להם במקום שהם האמונה הק׳ ומאמינים שם שיש יחיד קדמון ית׳ וזה תלוי כפי חוזק האמונה כוזביות שהיה מתחילה כשהאמונה כוזביות היתה חזקה אזי כשמשברין אותה נעשין גרים בפועל ממש וכשלא היתה חזקה כ״כ בתחילה אזי כשנשברת ומהפכין אותה אל הקדושה אזי אין נעשה ממנה רק גרים בכח (ל״ת ה־ד).

יד הגרים הם קשים ומזיקין לישראל בחי׳ קשין כספחת ספחת היינו מכות מופלאות שנעשין ע״י נפילת האמונה ומחמת שאלו הגרים נעשין מלקיטת נפילת האמונה ע״כ הם קשים כספחת (ל״ת ה־ה) (ר׳ קידושין ע׳ קשים).

טו ואלו הגרים הם מכניסין גאוה בישראל ועי״ז נוטלין חרב הגאוה מנהיגי הדור של שקר שמתגאים על הדור בחנם (ל״ת ה־ה) (ר׳ חגיגה ה׳ במסתרים) (מנהיגי הדור ט).

טז ע״י רבי עם תלמידים שנקבצין ונחלקטין חלקי אמונה עי״ז נעשין גרים (ר׳ בלק כ״ד וירא) (ל״ת ה־טו).

יז כשהתפילה של הבעל כח עומדת בצוארו אזי הוא מוכרח ליתן הקאות היינו שהס״א מוכרחת להקיא ולהוציא כל הקדושות שבלעה ולא די שהוא מקיא כל הקדושה אף גם הוא מוכרח להקיא ולהוציא עצמות החיות שלו ממש וזה בחי׳ גרים שמתגיירין שהיו מעצמות הס״א ועכשיו חוזרין אל הקדושה (ל״ת ח־ג).

יח הגרים באים מקדושת הזיווג של הצדיקים (ל״ת עב) (ר׳ ז׳ שלח קס״ח ואת).

אות ד

דביקות

א בחי' זו לזכור תמיד בעולם הבא דהיינו לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי הוא בכ'ליות ובפרטיות (ל"ק נד־ב) (ר' זכרון ה) (ר' זוהר שמות צח ה' אלקי).

ב מי שהוא טוב עין זוכה לאמת ועי"ז זוכה לדביקות אמיתי בהשי"ת (קל"ק ד־יז).

דוד המלך

א לפיכך נשתבח דוד לפני שאול ויודע נגן (שמואל א טז) כי הנגינה היא בנין המלכות לכך ראוי הוא למלכות (ל"ק ג).

ב דוד המלך ע"ה שהי' מעלתו גדולה מאד ע"י שדבר בינו לבין קונו ויסד מזה ספר תהלים (ל"ק קנו) (ש"ה סח).

ג רבים רודפי וצרי מעדותיך לא נטיתי, כשיש מחלוקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדריגתו ח"ו וזה שהתפאר דהמע"ה רבים רודפי וכו' שאף שהי' עליו מחלוקת רבים עכ"ז לא נטה מדרך השי"ת (ל"ק רנח).

ד דוד המלך בכל תפילותיו ההתחלה היה מן המיצר והדוחק שהיה צר לו מאד כגון מחמת שנפל עליו צרת אבשלום או צרת נבל וכדומה ואח"כ בא באותה תפילה לתוך רוח הקודש (ל"ק רעט) (ר' תפילה קז).

ה דוד היה מלמד תורתו לרבים (ר' עירובין נ"ג דוד) (ל"ק רפג).

ו כאב הראש בא על זה שמעיז פניו כנגד זרע דוד המלך (ס"ה עזות).

ז וזה שאמר דוד המע"ה שרים רדפוני חנם היינו שגדולים ושרים רדפוני אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי והסימן כי ומדברך פחד לבי היינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדריגתי (ש"ה ריג).

ח עיקר התבודדות של דוד המלך היה על מטתו בעת ששכב וכיסה עצמו בסדין או היה מדבר ומשיח כל לבו לפני השי"ת כמ"ש אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי וכו' אשרי מי שירגיל עצמו לקיים הנהגה זו העולה על הכל (ש"ה סח) (ש"ה ערה).

דוחק את השעה

א אין לאדם לדחוק את עצמו על שום דבר אלא יבקש בתחנונים אם יתן לו השי"ת יתן ואם לאו לאו (ל"ק כ־ה).

ב יחוד של צדיק וכנסת ישראל נעשה ע"י משא ומתן באמונה כי כל עסקי המו"מ שנתגלגלים סחורות מאדם זה לאדם אחר הכל כפי הניצוצות שבהם השייכים לאדם זה או לאחר ולפעמים חוזר הדבר ובא לאותו אדם שהי' שלו מתחילה הכל כפי חלקי הנ'ר'ן' שיש להאדם בכל עת וזמן, ע"כ אין לדחוק השעה למכור או לקנות דוקא באותה השעה שחפץ כי עת לכל חפץ כפי בירור הניצוצות וכפי חלקי נ'ר'ן' שבאדם וכשמשלים האותיות ניתוסף הארה בנ'ר'ן' שלו ועי"ז מאיר בשורש נ'ר'ן' שהוא בצדיק וכנסת ישראל שהם שרשי כל הנשמות (ל"ק נד־ג) (ר' אבות ד־ד שאין לך אדם) (ר' ניצוצות הק' א).

ג ע"פ רוב חסר לכל אדם הרבה לכ"א כפי ערכו מלבושים ודירות וכו' וצריכים ליזהר מאד לבלי לדחוק את השעה למלאות החסרון חיכף כי עי"ז באים לחובות והלוואות רק צריכין להנהיג את ביתו במדת ההסתפקות וימתין עד שיבא עתו ומוטב להיות בע"ח לעצמו ולסבול דוחק אפילו במזונות ולא להיות בע"ח לאחרים, והכלל כי בכל עניני פרנסה צריכין להמתין בבטחון לישועת ה' עד שיבא עתו (ש"ה קכב) (מ"ב ממון).

דיבור

א לזכות לדיבור המאיר לתשובה א"א כ"א ע"י שיראה שיהי' כבודו לאין נגד כבוד השי"ת היינו ע"י ענווה וקטנות (ל"ק יא־ב).

ב ע"י שהוא מדבר בהתורה בדיבורים בחי' למוצאיהם בפה מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות חשובה (ל"ק יא־א).

ג ע"י אמירות והדיבור של איש הישראלי יכול לזכות לעשות תשובת המשקל ממש (ל"ק יא־א).

ד כשאינו שומר הבריח ע"י גאות עי"ז נשאר כבד פה ואינו יכול לדבר דיבורים המאירים לתשובה (ל"ק יא־ג).

ה שיחות חולין ודברים בטלים נחשב כע"ז (עיין ישעי' מ"ב אני ה') (ל"ק יא־ז) (בה"ל).

ו ע"י דיבורי אמונה של הצדיק נעשים גרים (עיין אסתר ו וימצא כחוב) (ל"ק יז־ה).

ז כשהצדיק מדבר דיבור הקדוש זה הדיבור נחקק באויר והולך למרחוק וזה הדיבור נכתב בספריהם של העכו"ם ועי"ז מוצאים בהם היפך אמונתם ונתגיירים (ל"ק יז־ה) (עיין אסתר ז' ושמעו).

ח־א ע״י אמונה זוכין לשלימות הדיבור (עיין צפני׳ ג׳ אז אהפוך) (ל״ק יח־ו).

ח שלימות האותיות זה תכלית של כל הנבראים כי כל העולמות נבראו ע״י אותיות ושלימות האותיות הוא היוד שהיא בחי׳ עוה״ב הנברא ביוד ואותיות הם במלכות בחי׳ מלכות פה כי עיקר ההנהגה ע״י הדיבור (ל״ק יח־ו).

ט שלימות הדיבור של לה״ק תולה ביראה וע״כ הצדיק ששומע מפי הקב״ה יש להדיבור שלימות וע״כ מי ששומע מפי אחר האומר בשמו רחוק מזה השלימות (ל״ק יט־ט) (עיין חבקוק ג׳, ה׳ שמעתי) (ר׳ לה״ק י).

י כי לא כל דיבור נקרא דיבור ועיקר מה שנתקבל הדיבור מחמת הטוב שיש בו ואיך עושין טוב בהדיבור ע״י שלוקחין הדיבור מהדעת (ל״ק כט־א).

יא תיקון הדיבור הוא בחי׳ בגדים לבנים בחי׳ מלכות וע״כ כשפוגמין בהדיבור נחשב כמורד במלכות ועי״ז עושה פירוד בין קוב״ה ושכינתי׳ כי השכינה בחי׳ מלכות (ל״ק כט־ג בה״נ).

יב כל זמן שלא תיקן תיקון הכללי הדיבור אסור וא״א לדבר ולגלות תורה אבל ע״י תיקון הברית הדיבור מותר ויכולין לפתוח פה בדיבורים המאירים בתורה (קל״ק כט־ח).

יג הדיבור הוא כלי השפע אם הדיבור הוא בשלימות אזי יכולין לקבל בהם רוב שפע בשביל זה צריכין להתפלל בדיבורים דייקא (ל״ע דיבור ה) (ל״ק לד־ג).

יד א״א לבוא לבחי׳ תפילין בחי׳ דביקות בהש״י אלא ע״י קדושת הדיבור ותיקונו כי פגם הדיבור בחי׳ דברים בטלים ולשה״ר ע״י בא עניות ותיקונם ע״י שלומדין תורה בצר לאדם דהיינו בעניות בחי׳ חשך על ידי זה נתבטל העניות והדחקות (ל״ק לח־ד) (בה״נ לח).

טו כשפוגמין הדיבור שהוא רוח פיו של הקב״ה והוא בחי׳ אדני גימ׳ ס״ה וכ״ז אותיות כ״א כלול מעשרה (דהיינו הנקודות פתח קמץ וכו׳) הם ר״ע וביחד נעשה רוח סערה והוא המקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות (ל״ק לח־ב) (ראה תהלים נא׳ אדני).

טז קודם תיקון הדיבור לא היה יכול לדבר שום דבר אמת מחמת שרוח סערה בלבל אותו וכשמתקנו היינו ע״י שידבר לפני הש״י כל שיחתו באמת אזי אין לו בלבול (ל״ק לח־ג).

יז צריך כל אדם להמשיך קדושת שבת לקדש ימי החול ולפי הקדושה שמקדש ימי החול כן נדחה זוהמת הנחש ועי״ז מתקן הדיבור ונתבטל העניות והדחקות (ל״ק לח־ז).

יח דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת מולידים ניאוף בהשומע כי הזיווגים נמשכים מהדעת והדיבור הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג).

יט ע״י מחאת כפים בתפלה נחעוררים כנפי הריאה שמשם נתהוה הדיבור וע״י שמכה כף אל כף עי״ז נתהווה הפה והפה מקבל הדיבורים מהכנפי ריאה (ל״ק מה) (ראה שמות ד מי).

כ הדיבורים שאינם דיבורים קדושים גורמים שנתעורר סוכות נוצרים ומתגבר השקר ומתרחקים מקדושת א״י ומתגבר ריב ומחלוקת אבל ע״י דיבורים קדושים שהיא תפלה בכח מתגבר האמת (ל״ק מח).

כא כי עיקר הדיבור הוא הנפש והנפש הוא הדם נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת דמים ואמת א״א לדבר כ״א כשמזכך מקודם את הדמים (ל״ק נא).

כב כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה (ל״ק נד) (ר׳ ימים ב).

כג הדיבור הוא התגלות הדעת ובמצרים שהיה הדעת בגלות היה גם הדיבור בגלות וכשיצאו ממצרים שיצא הדעת מהגלות יצא ונפתח גם הדיבור אז נתפשט נאמנותו וניכר שהוא נאמן ומבטית ועושה חסד כי החסד ורחמים חלוי בדעת (ל״ק נו־ז) (ר׳ וארא ו׳ ושמי) (דעת לד).

כד לבטל ולהכניע האויבים די בצום או באכילת שבת לבד אבל לרוב השלום צריכין גם להרבות בצדקה ע״כ צריכין ליתן צדקה ביום התענית וכן ליתן לעניים על שבת ודע שיש חילוק בין השלום של תענית של חול ובין השלום של עונג שבת כי לפעמים יש שלום שאין לו פה שאין יכולין לדבר זע״ז אבל ע״י אכילת שבת עם הצדקה זוכין לשלום שיש לו פה שלום בשלימות שמדברים זע״ז (ל״ק נז־ח).

כה־א ע״י שמעורר בנ״א משינחם ע״י סיפורי מעשיות עי״ז נעשה בחי׳ להתיר פה אלמים (ר׳ סנהדרין ק׳ ועליהו) (ל״ק ס־ח).

כה ע״י תאוות אכילה ושתיה נמשך הדיבור לגלות למיצר הגרון ועי״ז אינו יכול לדבר שום דיבור לפני השי״ת והתיקון לזה תענית (ל״ק סב־ה) (ר׳ תענית ח).

כו עיקר יניקת הקליפות מהדיבורים שאינם זכים כ״כ וכשראשי התאוות שהם תאוות אכילה ושתיה מתגברים צריך להדביק ולהסתיר אחורי הקדושה שלא ינקו ודביקות אחורי הקדושה הוא ע״י תענית כי עיקר זכות התענית אינו אלא כשחושבים השעות שהתחיל להתענות דהיינו שחוזרין לאחוריו כי עיקר כל הדברים הן ההתחלה (ל״ק סב־ה).

כז ע״י דיבורים רעים כגון לה״ר ורכילות שקרים ליצנות וכו׳ ובפרט כשמדבר לה״ר על צדיקים וכשרים עושים כנפים להנחש שהם החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות שיוכלו לעוף ולהזיק בעולם מאד ח״ו וגם בחקירתם בעצמם הם מעופפים היינו ששכלם מעופף במהירות ונפתח להם חכמתם מאד אבל ע״י דיבורים קדושים עושים כנפיים דקדושה ואז אינם יכולים להזיק כ״כ להעולם (ל״ק סג) (ר׳ קהלת י׳ ובעל).

כח הצדיק הגדול האמתי שהוא בעל השדה העליונה, יכול להסתכל בכ״א להביאו אל התכלית היינו שיכול להסתכל בהדיבור של כ״א אם אינו על תיקונו בשלימות מחמת שרחוק מהתכלית אזי הוא מביאו אל התכלית ואז הדיבור כהוגן כי כל דיבור ודיבור הוא עולם מלא (ל״ק סה־ב) (ר׳ תפלה עה).

כט כשממשיכין נקודות להאותיות ומוציאין הדיבור בשלימות אזי יכולין להוציא מכח אל הפועל כי כל מחשבה שבעולם שיש לאדם כולם מוכרחים לבוא בתוך הדיבור בשעת המחשבה רק שהוא בדקות גדול כי כל הדברים צריכין לבוא בבחי׳ מחשבה דיבור ומעשה ולהמשיך נקודות להאותיות הוא ע״י חשק וכיסופין לדבר שבקדושה (ל״ק סו־ד) (ר׳ רצון ד) (ר׳ אידרא זוטא האזינו רצ״ד רחושי).

ל צריכים לדבר רק דיבורים קדושים ולא דברים אחרים כדי להעלות הניצוצות לתקן כל העולמות כי עיקר הבריאה היתה ע״י הדיבור (ל״ק עה) (ר׳ תהלים ל״ג בדבר).

לא הדיבור הולך עם האדם אפילו למקומות המטונפים כמו האם ההולכת עם הולד לכל מקום היינו שאפילו אם האדם מונח ח״ו במקום שהוא אפילו בשפל המדריגה מאד אעפי״כ ע״י הדיבור יכול להזכיר א״ע בהשי״ת אם יתחזק גם שם לדבר עכ״פ דיבורים קדושים של תורה ותפלה והתבודדות כי הדיבור אינו מניח אותו לשכוח את הש״י (ל״ק עח) (ר׳ ירמי׳ ל״א כי).

לב הדיבור דקדושה היינו תורה ותפלה ויראת שמים הוא גבוה ויקר מאד כי הדיבור דק׳ הוא בחי׳ שכינה בחי׳ התגלות מלכותו ואמתתו ית׳ והוא בחי׳ רוחו של משיח ובחי׳ רוח הקודש ובחי׳ תחיית המתים ובחי׳ יחוד קוב״ה ושכינתיה (קל״ק עח) (ר׳ ישעיה מ׳ ונגלה).

לג כשאדם זוכה לדבר דיבורים קדושים של תורה ותפילה ומכניס כל מוחו וחכמתו ודעתו בתוך הדיבורים דהיינו שמקשר מחשבתו היטב להדיבורים ומבין ושומע מה שהוא מדבר זה בחי׳ קודש ויש להשי״ת תענוג גדול מזה וזה בחי׳ שלום שהוא בחי׳ התחברות חסד וגבורה כי החכמה והמוחין הם בחי׳ חסדים והדיבור הוא בחי׳ גבורות (ל״ק פ).

לד בכל הדיבורים וסיפורים שאדם שומע ימצא שם דברים גבוהים ורמים וצריך ליזהר בזה מאד לבלי לגמור הדין כששואלים אותו על איזה ענין אם הוא מסכים ואז נפסק הדין עליו כי הוא סכנת נפשות כי יש בענין סיפורי דברים ענינים גבוהים (קל״ק קיג) (ר׳ אבות ג׳ ונפרעין).

לה הדפק דופק ונוקש באדם לפעמים הוא מזכיר אותו לעבודת ה׳ ולפעמים הוא מזכיר את האדם לעבירה ח״ו כי הדפק בא מן הנשימה והנשימה באה מן האויר ע״י הדיבור וכפי הדיבור כן נעשה הדפק אם לטוב אם להיפך (ל״ק קס) (ר׳ שה״ש ה׳ קול).

לו ע״י תאוות אכילה ושתיה אינו יכול להוציא שום דיבור לפני השי״ת (ל״ק קסג).

לז הדיבור הוא הנפש וע״כ הצדיק האמת יכול להבין ע״ז מהות הנפש של המדבר (ל״ק קעג) (ר׳ צדיק קיז).

לח־א דע כי צריך לפרט את החטא וצריך להתודות בדיבורים בכל פעם על כל מה שעשה (ר׳ ווידוי דברים ג) (ל״ק קעח).

לח פגם החטא היא בנפש והנפש היא בחי׳ הדיבור (ר׳ נפש טז) (ל״ק קעח).

לט כל הדיבורים הם בחי׳ גבורות וצריך להמתיקם וההמתקה הוא ע״י לימוד התורה ודיבורים טובים שמדברים ע״כ צריך לשמור את הדיבור מאד לבלי לדבר לה״ר מכש״כ מלדבר ח״ו על צדיק הדור כדי שלא יתגברו הדינים ח״ו וע״י אלו הדיבורים רעים יכולים לגרום שיפול הצדיק ממדריגתו או שיסתלק ח״ו ע״ז ואז ע״י הסתלקותו נשמתו ממתקת אלו הגבורות (ל״ק רז) (ר׳ תהלים קמ״ה וגבורתך) (ר׳ הבעש״ט זצ״ל).

מ כח הדיבור בא ע״י התקשרות לצדיקים (ל״ק ריב) (ר׳ ת״ז י״ח פה).

מא עיקר ההבדל שיש בין אדם לחי הוא ע״י חיתוך

הדיבור ולתקן הדיבור הוא ע״י צדקה ועיקר הצדקה הוא ע״י בטחון כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי כי מתיירא שיחסר לו (ל״ק רכה) (ר׳ הק׳ הז׳ י״ג נעשה).

מב ע״י מחלוקת אי אפשר לדבר כי עיקר הדיבור הוא משלום וע״כ אפילו אם אחד רוצה שלום רק שהם חולקין עליו עכ״ז אין השלום בשלימות ע״כ א״א לדבר ולהתפלל (ל״ק רלט).

מג כל הדיבורים באים מחמימות ומי שיש בו חמימות הרבה בקדושה מדבר הרבה לפני השי״ת וכן מי שנתקרר ואין בו חמימות אין יכול לדבר (קל״ק רלט).

מד כל הדיבורים הם משלום ועל כן מי שהוא בבחי׳ שלום יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם (ל״ק רלט) (ר׳ עמוס ד׳ ומגיד).

מה כשזוכין לבחי׳ תודה הלכה עי״ז נתגלה אור האמת ומאיר בהדיבור כי עיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע״י אמת (ל״ת ב־ד).

מו כי יש ארבעה חלקי הדיבור והם א׳ דיבור של צדקה כי גדר האדם הוא הדיבור וזה הדיבור נמשך מצדקה כי גדר האדם לגמול חסד עם הבריות ומי שאינו עושה צדקה פוגם בהדיבור והוא בבחי׳ בעל חי ואינו בכלל אדם, ב׳ דיבור של תשובה לדבר דיבורים הרבה של תשובה לפניו ית׳, ג׳ דיבור של עשירים קרובים למלכות שישפיע להם השי״ת דברי חן לבטל כל הגזירות ולפעול ישועות על ישראל, ד׳ דיבור של מלכות דקדושה שיביא לנו השי״ת את משיח צדקנו ונזכה לשמוע דיבוריו הקדושים מפיו הק׳ (קל״ת ב־ח) (ר׳ צדקה מג).

מז הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו שהם עושים ומנהיגים עם הדיבור כרצונם וע״כ יכול לשנות הטבע כרצונו ע״י שלימות דיבורו (ל״ת ב־ו).

מח ע״י שבירת תאוות ניאוף נעשין דיבורים כשרים להחיות ולהשיב את הנשמות הנפולות כי יש נשמות שנפלו שצריכין להחיות ולהשיב אותם בכל מיני מטעמים המשיבים את הנפש וע״י תיקון הברית שזוכין עי״ז לתיקון המוחין שנעשה ע״י מגיני ארץ מזה נעשה אמרות טהורות להחיותם (ל״ת ה־ח) (ר׳ משלי ב׳ מפיו) (וגם כו׳ שבעה).

מט הדיבור הוא הרשימה של המוח כי מה שנרשם ונעלם במוח נחקק ונרשם בהדיבור וכשהמוחין זכים שעי״ז נעשין אמרות טהורות אזי גם כשנסתלק המוח בשעת שינה ואין נשאר רק הרשימה שהיא בחי׳ דיבור אזי גם הרשימה זַכה בחי׳ חלום ע״י מלאך (ל״ת ה־ט) (ר׳ תהלים י״ב אמרות).

נ הצדיק מקבל דיבור פיו מבעלי צדקה והצדיק הוא בחי׳ בכור ובכור נוטל פי שנים היינו שדיבור פיו הקדוש יש לו שני משמעות ומזה בא שיש כח ויניקה להצבועים לינק מהם להפוך דבריהם אל השקר שלהם מאחר שהדיבור הק׳ בעצמו יש לו שני משמעות בחי׳ פי שנים (ל״ת טו) (ר׳ הושע י״ד ישרים וכו׳ מדוע תורת הצדיק סובלת שני משמעות) (גם ר׳ יומא ע״ב ושמתם זכה) (ר׳ צדיק קעט).

נא מי שזוכה לדיבור דקדושה בשלימות הוא יכול עי״ז לפתור חלומות (ש״ה בהשמטות בסוף) (מ״ב דיבור).

נב עיקר גלות מצרים היה לתקן פגם הדיבור שפגמו דור הפלגה ואמרו הבה נלבנה לבנים (ש״ה בהשמטות הל״ע מ״ב) (מ״ב ניסן).

נג יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש להם דוחק ובלבולים גדולים מזה והוא טובה להעולם ודע שיש דיבורים יקרים שיוצאים ע״י בלבולים דייקא אך יש חילוק בין הבלבולים וכמובא שיש תרדמה של נבואה ויש תרדמה של שטות תרדמה הוא בלבול הדעת (ש״ה יג).

נד הדיבור היה בגלות מצרים עד שזכינו ליציאת מצרים בפסח ואז יצא הדיבור מן הגלות בחי׳ פה סח (ש״ה פח).

נה הדיבורים שמדברים ברבים כל מה שהעולם הם רבים יותר הדיבורים נמתקים ביותר וזה בחי׳ היינו דאמרי אינשי שהביאו חז״ל שהם דיבורים של גוים ואח״כ כשבאו בתוך ישראל שנדברו ביניהם עי״ז נמתקו ונעשו מהם דברים עליונים (ש״ה צב מ״ב דיבור).

נו צריך ליזהר מאד לבלי להוציא מפיו דיבור של רשעת ח״ו אפילו בדרך ליצנות דהיינו שלא לומר ח״ו על עצמו שיהיה רשע ח״ו או שיעשה עבירה ח״ו אף שאין בלבו כלל לעשות זאת אעפ״כ זה הדיבור מזיק מאד ויכול להכריחו ח״ו את״כ לעשות זאת ועי״ז נכשל יהוא ע״י שהוציא מפיו ואמר יהוא יעבדנו הרבה (מלכים ב) (ש״ה רלז).

נז צריכין ליזהר מאד שלא להוציא מפיו דיבור שאינו טוב ובפרט דיבור של קללה ח״ו שהרי הדיבור שיצא מפי המלך בשעת הרוגז ואמר שהלא טוב יקח אותה גרם לו ולבחו צער גדול מאד (מעשה א׳ של הסיפמ״ע) (מ״ב דיבור).

דינים

א איך יודעים בין קדם גזר דין בין לאחר גז״ד כשעושין המצוות בשמחה עד שאין רוצה שום שכר עוה״ב רק שהקב״ה יזמין לו מצוה אחרת בשכר מצוה זאת (ל״ק ה־ב).

ב כשיש ח״ו דינים על ישראל ע״י ריקודים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינים ענין זה נאמר על כ״א שבכחו לפעול לטובה ולא רק על צדיקי הדור (ל״ק י־א פל״ח י־ז).

ג ע״י משפט מבטלין הדין שלמעלה (ר׳ מ״ר שופטים פ״ה כשיש דין) (ל״ק טו־ב).

ד כשהשי״ת גוזר גזר דין בעולם והדין הוא התורה הוא מתייעץ עם מוכיחי הדור והם מכסים זה הדין וחותמין אותו שלא יהיה נעשה דין אכזרי (ל״ק כב־א).

ה ע״י ריקודין של חתונה ממתיקין הדינים (קל״ק לב).

ו ע״י ריקודין של מצוה כגון ששותה יין בשבת או בחתונה וכוונתו לשמים עד שמרקד מחמת שמחה עי״ז מגרש החיצונים וממתיק כל הדינים ווכה לקבל כל הברכות (קל״ק מא־א).

ז ע״י ריקודין דקדושה ממתיקין הדינים כמו פדיון נפש שעושה הצדיק וע״כ טוב לאדם להרגיל עצמו ליתן בכל פעם על פדיון לצדיקים אפילו כשאין לו צרה ח״ו כדי להמתיק מעליו הדינים שלא יבוא לידי צרה ח״ו (קל״ק מא־ב).

ח גם ע״י מילוי גרונם של ת״ח יין הוא בחי׳ פדיון וממתיק הדינים (קל״ק מא־ג) (ראה תהלים כ׳ יתן).

ט ע״י נגינה נמתקין הדינים כי אותיות התפלה היא השכינה ונקרא קשת וקול הנגינה הם תלת גוונין דקשת שיש בקול אש מים רוח שהם שלשה אבות שהאבות הם שלשה גוונין דנהירין נמצא מי שמנגן אותיות התפלה וקול הנגינה הם בזכות ובבהירות גדול אז מלביש השכינה בלבושין דנהירין והקב״ה רואה אותה אזי וחמת המלך שככה ונמתקין הדינים (ל״ק מב) (ראה תהלים ק״ו וירא).

י מי שעושה לבוש נאה לצדיק עי״ז נמתקין הדינים (ל״ק מב).

יא מי שהוא משוקע בתאוות אכילה בידוע שדינים שורין עליו (ראה אכילה יא) (ל״ק מז).

יב וע״כ מי שיש עליו דינים ח״ו ויש לו איזה צרה ר״ל צריך לראות ולהשתדל מאד להנצל מהיצה״ר אז כי עיקר היצה״ר הוא מהדינים כי אפילו היצה״ר העב והגשמי של עכירת דמים שרשו מהיצה״ר שלמעלה שהוא המלאך הקדוש שהוא בחי׳ גבורות ודינים ע״כ כשיש על האדם דינים שהוא שורש של כל היצרים רעים ע״כ אז מתגבר עליו מאד היצה״ר שלו וצריך השתדלות והתחזקות על זה (ל״ק עב).

יג כי יש שני מיני דינים יש דינא קדישא בחי׳ אשר יאהב ה׳ יוכיח וזה בחי׳ התרחקות שהוא התחלת התקרבות כי כשאדם רוצה להתקרב להשי״ת נמשכים עליו דינים ויסורים והם נראין כהתרחקות ובאמת זה עיקר התקרבות וההתרחקות הם לטובתו כדי שיעמוד בנסיון ויתגבר להתקרב יותר וע״כ זה הדין הוא בחי׳ דינא קדישא רק שהוא בחי׳ מוחין דקטנות וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות ועי״ז ימתיק את הדין (ל״ק עד) (ר׳ תענית ח׳ כל).

יד ויש יסורין שבאין מבחי׳ דינא מסאבא ח״ו מבחי׳ נחש הטיל זוהמא בחוה וסימן שידע האדם אם הוא בבחי׳ דינא דמסאבא או בחי׳ דינא קדישא היא התפלה כשאין בו ביטול תפלה ידע שהיסורין הם בחי׳ דינא קדישא בחי׳ יסורין של אהבה (ל״ק עד).

טו וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות ולהמתיק הדין שבא ממוחין דקטנות כי עיקר ההמתקה הוא ע״י חכמה בחי׳ מוחין דגדלות דהיינו ע״י ידיעת התורה כי התורה נקראת אור שהיא היפך החשך בחי׳ דין כי ע״י ידיעת התורה נמתק הדין (ל״ק עד) (ר׳ משלי ו׳ תורה).

טו כשרוצה האדם לילך בדרך הישר צריך להיות לו יראת העונש הנקרא צדק לפיכך מתעוררים עליו דינים אך כשבא אל אמת היינו אל יראת הרוממות הנקרא אמונה אז כל הדינין נמתקין בשרשן (ל״ק פז) (ר׳ אהבה לד).

יז ע״י מה שהאדם נע ונד אפילו בתוך ביתו יכול להמתיק הדינים ולהחיות מתים (ל״ק צב) (ר׳ חקת י״ט זאת).

יח ע״י התבודדות שדן ושופט א״ע אם כך ראוי לו להתנהג ומתקן מעשיו נמתקין הדינים ועי״ז זוכין לשמחה עד שירקד מחמת שמחה (קל״ק קסט).

יט כשיש צרות ח״ו א״א לרקד כי אז א״א להגביה הרגלין כי הרגלין הם כבדים בשעת ההתגברות הדינים אבל כשנמתקין הדינים אז הרגלין קלים ואזי יכולה השמחה להתפשט שם (ל״ק קסט) (ר׳ עקב ו׳ והי׳).

כ כשהדינין ח״ו גוברין על האדם אין להמפלל עבורו להזכיר שמו שלא יתגברו הדינים ח״ו (קל״ק קעד) (ר׳ ברכות לד ועיין במגן אברהם סי׳ קיט ס״ק

א שזה דוקא בפניו אבל שלא בפניו מותר) (קל"ק קעד) (ר' בהעלותך י"ב אל נא).

כא כשיש דינים ח"ו אזי מדת הדין היה מכלה את האדם ח"ו אבל מדת הדין אין לה כח לכלות לגמרי אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי את חבירו ח"ו וע"כ כשיש דינים על אדם אחד ח"ו ובא אדם אחר וחולק עליו אזי מדת הדין מסתלק ממנו כי הם רוצים שינקום בו האדם (ל"ק רמא).

כב מי שהוא צדיק גדול ומשגיח בתיקון העולם הוא חולק לפעמים בכוונה על צדיק אחד כדי לסלק מעליו מדת הדין כי יסמכו עליו שהוא ינקום יותר אבל אח"כ הוא עושה ברחמים ואינו עושה יסורים לאותו צדיק (ל"ק רמא) (ר' פנחס כ"ה פנחס).

כג שורש הדינים והס"א הוא בחי' מחלוקת ושרשם מחלוקת שבקדושה ואין הדין נמתק אלא בשרשו נמצא שמחלוקת של צדיקים היא טובה גדולה רק מחמת שמשם נשתלשל הסט"א והדינים שהם מחלוקת גמורה ע"כ אפשר שידמה שהמחלוקת של צדיקים היא ג"כ מחלוקת גמור של שנאה ח"ו מחמת שהם נאחזים משם אבל באמת הוא רק לטובה (ל"ק רעז) (ר' צדיק קנד).

דלת יסודות א"ר"מ"ע'

א עיקר הרפואה היא ע"י התמזגות היסודות כי יש ד' יסודות אש מים רוח עפר וצריך לזה חכם גדול שידע עפ"י דאקטעריי (חכמת הרפואה) למזג היסודות שיש בכ"א מן העשבים כפי הרפואה שצריך זה החולה לפי קלקול היסוד וע"כ ע"י פגם אמונה שע"ז נפגם בחי' הד' יסודות כי כולם מתגלין רק ע"י בחי' עפר שהוא מאנא דכולהו כי ארץ בחי' אמונה בחי' שכן ארץ וכו' ע"כ אין לו רפואה (ל"ת ה"א)

ב האדם נתהוה מד' יסודות אש רוח מים עפר וכל אלו הד' יסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא בחי' הצדיק וע"כ גם ענוש לצדיק לא טוב כי כשהוא מעניש את אחד נוגע להצדיק בעצמו וע"כ כל המקורבים להצדיק ביותר תשובתם בנקל יותר כי הצדיק עושה תשובה בעדם (ל"ת סו).

ג וע"כ כשנתגלה זה הצדיק שהוא החן והיופי של העולם כל מי שמתקרב ונכלל בו נפתחין עיניו ורואה ומסתכל על עצמו איך הוא אוחז בכל המדות שנמשכין מד' יסודות שהם נמשכין מהצדיק וגם יכול לראות ולהסתכל בגדולת ה' ולהסתכל בעולם (ל"ת ס"ז).

דמיון

ר' מדמה.

דעת

א כשיתגלה משיח יתבטל חמדת הממון ויתבטל החרון אף ונתגלה חסד ונמשך הדעת שהיא בנין ביהמ"ק (ל"ק יג-א).

ב שורש היראה היא דעת (עיין משלי ב' אז תבין) (ל"ק טו-ג).

ג כשמגיע לבחי' דעת זוכה להשגת התורה (עיין משלי ח' אני חכמה) (ל"ק טו-ד).

ד אפילו אחר אכילת איש כשר יש לו בלבול הדעת (עיין אכילה ב) (ל"ק יז-ג).

ה מאין בא שיבוא להגרים על הדעת שיתגיירו (עיין תהלים מ"ה לשוני עט) (ל"ק יז-ה).

ו כל הצרות והיסורין והגלות אינו אלא לפי חסרון הדעת (ראה ישעי' מ' נחמו) (ל"ק כא-יא).

ז מי שזוכה לדעת אמתי לדעת אותו ית' אין חילוק אצלו כלל בין חיים למיתה כ"א באמה אחת שעכשיו שוכן כאן ואח"כ הוא שוכן שם כי הוא דבוק בו ית' בחייו ובמותו (ל"ק כא-יא).

ח שלימות הדעת הוא כשנעשה ממקיפים שכלים פנימיים ואז ניצול מכל הצרות כמו כשאחד אורב לחבירו להרגו אזי צריך לשנות המלבושים שלא יכירוהו כן בהשכל כשעושה מהמקיף פנימי ולעשות לו מקיפים אחרים בחי' מלבושים אחרים ואז ניצול מכל אורב ומסטין (ל"ק כא-יא).

ט השלם בדעת שיש לו חסרון החסרון אינו כלום (ראה חיים נצחיים) (ל"ק כא-י).

י עיקר מה שנתקבל הדיבור הוא מחמת טוב שיש בו ואיך עושין בו טוב ע"י הדעת ולרומם הדעת הוא ע"י שבח הצדיקים היינו התקרבות לצדיקים והם יקרים בעיניו ומשבח אותם תמיד זה בעצמו בחי' תיקון הברית ועי"ז נתתקן דעתו ונתקבלה תפלתו (ל"ק כט-א) (בה"נ כט).

יא אין שלימות להדעת שהיא התורה אלא ע"י אמונה ואמונה היא מקור הברכות (ל"ק לא-ב).

יב חכמה היא שורש כל הדברים לכן צריך לשמור שכלו משכליות חיצוניות כי עיקר החכמה היא חכמת אלקות ושאר החכמות הם בטילות ואינם חכמות כלל (ל"ק לה-א) (ל"ע דעת כה) (ראה תהלים ק"ד כולם בחכמה).

יג קודם התגלות הדעת שהוא התגלות התורה מוכרח הנפש לבא בגלות של ע' לשון היינו במדותיהם כדי

לשברם ולבא אח"כ להתגלות בתורה ועבודה (ל"ק לו־א) (ראה ע' קלין ג).

ירד יש שני זיווגים היינו זיווג דקדושה הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי"ת זה נמשך מדעת דקדושה בחי' משה וזיווגים של עבירה נמשכים מדעת דקליפה בחי' בלעם (ל"ק מג).

טו כשהדעת אינו בישוב אזי יש כעס וכשהדעת שלם אזי אין כעס (ל"ק מג) (ראה ישעי' י"א לא ירעו).

טז עיקר הולדה ע"י הדעת ועיקר הדעת היינו שישתמש בדעתו מה שאפשר להאדם להשיג אז הוא קרוב לדעת הקב"ה ואין חילוק בין דעת האדם לדעת הש"י אלא בה' בחינות כמובא ואז דעתו יונק מדעת הש"י שהיא בחי' ה"א ואז מוליד (ל"ק נג) (ר' בראשית מ"ז הא לכם).

יז ולהשלים את דעתו שיהא שלם בדעת אי אפשר אלא ע"י עסק שעוסק עם בני אדם לקרבם לעבודת הש"ת עי"ז נשלם דעתו כי הם מחדדין דעתו ועי"ז זוכה לבנים ויוכל לפקוד עקרות (ל"ק נג) (ר' מכות יו"ד ומתלמידי).

יח לבוא לשלימות הדעת צריך שיהא יראת חטאו קודמת לחכמתו (ל"ק נג).

יט חמשה דברים נבדל מדעו ית' מן מדעינו הראשון שבמדעו האחד יודע ידיעות רבות ואין ריבוי במדעו השני יודע הדברים קודם המצאם אפילו כשאין להם הויה כלל והשלישי שמדעו מקיף דברים שאין להם תכלית והרביעי שאין שינוי בידיעתו ואין שינוי כשיודע הדבר בכח ואח"כ שבפועל והחמישי שידיעתו אין מוציא הדבר מאפשרותו (ל"ק נג).

כ אך לזכות לשלימות הדעת הוא ע"י גרים כי ע"י שכ"א מקשה ושואל כי כ"א יש לו מניעה לעבו' הש"י וצריך להשיב לכ"א על שאלתו עי"ז נשלם דעתו (ל"ק נג).

כא עיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד וע"י שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי עי"ז נעשה יחוד ה' אלקי (ל"ק נד־א) (ר' ז' סבא משפטים צ"ח ה' אלקי).

כב ובפרטיות להמשיך הזכרון הנ"ל הוא ע"י שיגדיל דעתו בכל מחשבה דיבור ומעשה להבין הרמזים שהש"ת מרמז לו בהם להתקרב אליו בכל פעם מכל מקום שהוא (ל"ק נד־ב).

כג צריך ליזהר לצמצם דעתו שלא יעמיק מחשבתו בזה יותר מדאי שלא יצא מגבול הקדושה דהיינו שלא ישוטט מחשבתו עי"ז לחקירות ובלבולים ח"ו רק לפי שכל אנושי שלו כן יגדיל מחשבתו בזה וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדריגתו (קל"ק נד־ב).

כד והמון עם שאין להם זה השכל להעמיק בכל זה להבין הרמזים נעשה אצלם כ"ז ממילא ע"י שינה וציצית ותפילין ותורה ותפילה ומשא ומתן (ל"ק נד־ג) (ר' שינה ו).

כה ע"י לה"ר מתגבר המדמה וכח המדמה הוא כח הבהמיות כי גם בהמה יש לה כח המדמה ונסתלק ממנו הדעת ואזי נופל מאהבת הש"י לאהבת הבהמיות שהם כל התאוות הבאים מכח המדמה וע"י כח המדמה נפגם הזכרון ונופל לשכחה (קל"ק נד־י) (ר' משלי י' מוציא, הושע ד' כי).

כו כשנופל ח"ו מהדעת דקדושה שוה בחי' הזכרון לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי ונופל לאהבות הבהמיות וכל מחשבותיו טרודות בהבלי עוה"ז אזי הוא חי חיי צער תמיד וכל ימיו כעס ומכאובות וכל יום ארוך אצלו כמו שנה מחמת גודל המרירות העובר עליו (ל"ק נד פל"ח) (ר' דברים כ"ח והיו).

כז מי שנופל מהדעת דקדושה הוא חי באמת חיים קצרים מאד כי כל ימי חיי עוה"ז הבל ואעפי"כ מחמת קטנות הדעת של האדם נדמה לו כאלו הוא עולם של זמן ארוך מאד ורוצה לקבוע דירתו בעוה"ז נמצא ע"י שטות דעתו נתארך אצלו הזמן כאלו ידוע לו שיש לו עוד זמן ארוך לחיות ועי"ז בעבו"ה דוחה א"ע מיום ליום עד אשר מאומה לא ישא בעמלו ח"ו שזה בחי' קיצור ימים ח"ו (ל"ק נד־פל"ח).

כח אבל מי שדבוק בדעת אמתי אינו מסתכל כלל על הבלי הזמן כי יודע כי גשמיות הזמן קצר מאד והוא מדבק א"ע בעלמא דאתי ועיקר השתדלותו בתורה ותפלה ועבו"ה אצל אדם כזה נתבטל הזמן והוא חי חיים טובים בכל עת וימי חייו גדולים וארוכים מאד (ל"ק נד פל"ח).

כט כ"א מישראל יש לו בחי' מלכות וממשלה הן אם הוא מושל בביתו צריך להזהיר ולהוכיח את בני ביתו ואם יש לו ממשלה יותר מוטל עליו להזהיר יותר אנשים אך איך אפשר לו להוכיח אותם כי אינו יודע מה שצריך להם וגם אינם אצלו להוכיח אותם ע"כ צריכין לזה דעת ולבא לדעת היא ע"י אריכת ימים ולבוא לאריכת ימים היא ע"י עסק התורה (ל"ק נו־ג).

ל צריך לדעת שבכל הסתרות שבעולם נעלם בהם השי"ת כי יש הסתרה אחת של עבר ושנה נעשה לו כהיתר ג"כ קשה למוצאו אך אעפ"כ מאחר שיודע

שהשי"ת נסתר ממנו אפשר לייגע ולמצאו אבל כשהשי"ת נסתר בהסתרה שבתוך הסתרה שאינו יודע כלל שהשי"ת נסתר ממנו אזי קשה מאד למצוא אותו ית' וזה נמשך ע"י ריבוי העונות ר"ל אבל באמת גם שם נעלם הוא ית' כי בלא חיותו ית' אין שום קיום לשום דבר שבעולם (ל"ק נו־ג).

לא בכח עסק התורה יכולים להפוך כל הסתרות לדעת לידע שגם שם נעלם הש"י עד שישמע קול הכרוז הגדול של התורה שמכרזת וצועקת תמיד עד שישוב אל ה' מכל מקום שהוא (ל"ק נו־ג) (ר' יומא פ"ו עבר).

לב לפי הגדלת הדעת כן הפרנסה בנקל וכל מי שחסר דעת ביותר הוא יגע וטרח אחר הפרנסה ביותר (ל"ק נו־ו) (ר' ז' בשלח ס"ב שטו).

לג לפי הגדלת הדעת כן נתרבה השלום כי מחלוקת כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת ע"כ ע"י עסק התורה שעי"ז נמשך דעת נתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (קל"ק נו־ו) (יג).

לד הדיבור הוא התגלות הדעת ועי"ז נתפשט נאמנות הש"י וניכר שהוא נאמן מבטיח ועושה (ל"ק נו־ז) (ר' שבת ק"ד מאמר).

לה הצדיק האמת שיש לו שלימות הדעת היא בחי' משה והוא כלול משלשה אבות והוא ממשיך שלש השפעות שהם אכילה שתיה ומלבושים שהם בחי' מן באר וענן והצדיק לוחם תמיד מלחמת ה' כי הוא לוחם נגד קליפת עמלק שממנו נמשך פגם הברית והצדיק מכניע אותו ומחזק החלושי כח שבישראל וממשיך אותם לבחי' תיקון הברית עי"ז זוכה לשפע כפולה שזוכה לחדש בשבת חידושין דאורייתא על חד תרין וזוכה לרפואת הנפש ולרפואת הגוף (ל"ק נח־א) (ר' ברית מב).

לו ע"י הצדיק האמת שיש לו שלימות הדעת נתעורר העולם לתשובה מאהבה וכל הכשרים שבדור נחרפאים מהיסורים שסבלו מקודם ונעשים מכובדים בעיני הבריות וכ"א לפי כשרותו כן יכול לקבל התחדשות התורה שהשפיע הצדיק (קל"ק נח־א).

לז עיקר קיומו של הדעת הוא ע"י שלשה בחי', א' צריך ללמד חכמתו לאחרים, ב' צריך להקדים יראת חטאו לחכמתו, ג' צריך לדקדק איך להוציא חכמתו שלא יהיו נבזים ואז זוכה ע"י הדעת לכל הדברים הנ"ל (קל"ק נח־ב).

לח כל הצרות והיסורין העוברין על האדם ח"ו אם יסתכל על התכלית בוודאי באים בכוונה מהשי"ת לטובתו אם להזכירו שישוב אם למרק עוונותיו וא"כ היסורין הם טובות גדולות ויתמלא שמחה ובאמת אין שום רע בעולם אך עיקר הצער מחמת שלוקחין מהאדם הדעת עד שאין יכול להסתכל על התכלית (ל"ק סה־ג).

לט אהבה תלויה בדעת וכשהמוח נתעכר מזה בא התגברות השנאה וכפי הבלבול והעכירות שבא ע"י תאוות ממון כן התגברות השונאים לפעמים השנאה באיזה בחי' דעת על שנאתם ולפעמים מתרבה העכירות כ"כ במוח ע"י תאוות ממון עד שנעשו עי"ז שונאי חנם היינו שאין להם שום טעם ודעת על שנאתם (ל"ק סט) (מ"ב דעת) (ר' ממון מ).

מ אפילו מה שנחשב בעיני ההמון לנסיון גדול כגון הנסיון של תאוות ניאוף הוא אצל זה שיש לו דעת צח כל שהוא שטות ולא נחשב לו לשום נסיון כלל (ל"ק עב) (ר' ניאוף טו) (מ"ב דעת).

מא כל מי שאין בו דעת אין בו מדת רחמנות וע"כ אסור לרחם עליו וע"י תשובה שלימה נשלם הדעת ומתעורר רחמנות (ל"ק קה) (מ"ב דעת) (ר' חשובה לו).

מב כשהאדם הוא בקטנות המוחין ואז היא בבחי' עני מן הדעת ואז כשהוא מרחם על עצמו ומחזק א"ע עד שבא לגדלות המוחין אזי נמתקין ממנו כל הדינים ונמשכין עליו רחמים וחסדים גדולים ואם לא יכול בעצמו לבא לגדלות המוחין עצה לזה שישכיל לאחרים ועי"ז נתעוררים המוחין גם אצלו (ל"ק קו) (מ"ב דעת).

מג צריכין שהמוח והדעת הק' יאכל את הגוף דהיינו שהגוף יתהפך למהות הנשמה הק' שהוא המוח והדעת שזהו בחי' אכילה שהמזון נתהפך לניזון (ל"ק קכט מ"ב דעת).

מד בבוקר טוב להסתכל על השמים ועי"ז נמשך דעת (ל"ק קמט) (ר' תיקון חצות ג).

מה כשנתעורר בעולם שכל חדש בעבו"ה מה שלא היה נודע עד עתה עי"ז רבים מישיני אדמת עפר יקוצו (ל"ק קעא מ"ב דעת) (ר' דניאל י"ב ורבים).

מו דע שכל מיני צער ויסורים אינם רק מחסרון הדעת כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהש"י אין לו שום יסורין ואינו מרגיש שום צער (ל"ק רנ).

מז אע"פ שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם אעפ"כ היסורים קלים מאד ונוחים להתקבל בעת שיודע בדעת ברור שהכל בהשגחה מהש"י ועיקר הצער מהיסורין הוא מחמת שנוטלין ממנו הדעת כדי שירגיש היסורין (ל"ק רנ) (ר' צרות ויסורין יג).

מח וזה עיקר הצער של ישראל שיש להם בגלות הכל הוא מחמת שנפלו מהדעת ותולין הכל בטבע ובמקרים ומחמת זה יש להם צער ויסורין (ל״ק רנ).

מט כשאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת אפשר לו ליפול מהאמונה (ר׳ צדיק קמח) (ל״ק רנה).

נ ולתקן ג׳ מדות אלו שהם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל כי הם בלב וע״כ הם מפסידין היראה שבלב הוא ע״י הדעת שצריכין להמשיך הדעת אל הלב ועי״ז נתתקן ג׳ מדות הנ״ל כי הדעת הוא בחי׳ תלת מוחין והם בחי׳ שלש רגלים כי כל רגל הוא בחי׳ התחדשות המוחין כי בכל רגל נמשך שכל חדש לתקן מדה אחת מג׳ מדות הנ״ל (ל״ת א־ה) (ר׳ שלש רגלים יג) (ר׳ ואתחנן ד׳ וידעת).

נא עיקר שעשוע עוה״ב להחדות ולהלל לשמו הגדול ית׳ כי כל מה שיודעין ומכירין אותו ית׳ סמוכין אליו ביותר כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד ולא ישאר רק בחי׳ תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו ית׳ (ל״ת ב־א).

נב ובחי׳ תודה שהוא שעשוע עוה״ב זה בחי׳ הלכות כי כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־ב) (ר׳ נדה ע״ג כל).

נג מצח הנחש שהוא שורש חכמת הטבע יניקתו מזקני הדור שאין בהם שלימות כי זקן זה קנה חכמה כי צריכין בכל יום שבא אח״כ להוסיף בו קדושה ודעת אבל כשהזקנים פוגמים את ימיהם ואין מוסיפין אור קדושה ודעת מזה יונק מצח הנחש כי מפגם הדעת של אלו הזקנים מתגבר ח״ו דעת חכמת הטבע שכופרים ברצון והתיקון לזה הוא צדקה כי עיקר עבודת הצדקה לשבר האכזריות ולהופכו לְרחמנות שנתהפך הרוגז לרצון ונכנע מצח הנחש חכמת הטבע ונתגלה בחי׳ מצח הרצון ונתתקן דעת הזקנים בחי׳ זקן זה קנה חכמה (ל״ת ד־ט) (ר׳ רצון יא).

נד עיקר האדם הוא הדעת ומי שאין לו דעת אינו מן היישוב ואינו מכונה בשום אדם כלל רק הוא בחי׳ חיה בדמות אדם ומשה רבינו היה לו רחמנות והי׳ עוסק ביישוב העולם שיהיה העולם מיושב מבני אדם היינו בני דעה (ל״ת ז־ב) (ר׳ ואתחנן ד׳ ואתה).

נה כי מי שיודע קדושת ישראל מאין הם לקוחים ויודע רוחניות ודקות של ישראל הוא יודע שישראל הם רחוקים לגמרי מעון ואין עון שייך להם כלל לא לפי גודל קדושתם משרשם ובאמת מהיכן באים לעוונות ח״ו הוא רק ע״י שאין לו דעת וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת (ל״ת ז־ג) (ר׳ סוטה ג׳ אין).

נו כי זה עיקר השלימות שישאר דעתו בעוה״ז גם בעת ההסתלקות כשהנשמה עולה למעלה כי מי שיודע קצת בידיעתו ית׳ הוא יודע שעיקר התענוגים והשעשועים של הש״י הוא רק שאנחנו מעוה״ז נקדש שמו ית׳ כי הש״י יש לו שרפים וחיות וכו׳ שהם עובדים אותו ית׳ ואעפ״כ עיקר התענוג כשעולה למעלה העבודה של עולם השפל הזה וע״כ צריכין להשאיר אחריו בן או תלמיד כדי שישאר דעתו למטה ונחשב כאלו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם (ל״ת ז־ד) (ר׳ ב״ב קט״ז אשר).

נז כל זמן שאין מאיר הדעת בבני אדם ואינם יודעים ומרגישים אלקותו ית׳ וממשלתו אינם בכלל בני אדם כי צריכין ליישב את העולם היינו שכל אדם מצווה שידבר עם חבירו ביראת שמים כדי להכניס דעת בחבירו (ל״ת ז־ד) (ר׳ בראשית א׳ ומלאו).

נח ועי״ז שעוסקים לדבר אחד עם חבירו להכניס בו דעת ויראת שמים ולהעמיד תלמידים עי״ז נכנסין אורות המקיפים דהיינו שזוכה להבין ולידע מה שלא היה מבין מתחילה (ל״ת ז־ו) (ר׳ מקיפין ב).

נט עיקר הרחמים תלוי בדעת (ר׳ רחמנות י) (קל״ת ח־ד).

ס עי״ז שנתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות נפגם הדעת ונעשה בחי׳ מוחין דקטנות ומזה בא ח״ו תאוות ניאוף (ל״ת ח־ב).

סא מה שהעולם רחוקים מהשי״ת הוא רק מחמת שאין להם יישוב הדעת (ר׳ השי״ת אות יב) (ל״ת י).

סב ועיקר ישוב הדעת הוא ע״י שמחה כי ע״י שמחה יוכל להנהיג את המוח כרצונו וליישב דעתו לחשוב על תכליתו הנצחי כי שמחה היא עולם החירות וע״כ כשמקשר שמחה לדעתו אזי דעתו בחירות ויוכל ליישב דעתו (קל״ת י־ב).

סג ע״י שעבוד וגלות הדעת מבולבל אבל בשבת ע״י התענוג השמחה של שבת יוצאין לחירות וכשיש חירות הדעת בשלימות ואזי היראה כראוי (ל״ת יז) (ר׳ ת״ז ט׳ ירא).

סד בענין הכנעה טועים העולם הרבה וצריכין דעת גדול לידע איך להיות עניו ולא כל אדם יכול להיות עניו כראוי רק משה רבינו ע״ה הוא היה יכול להיות עניו מכל האדם וחז״ל קראו לענוה שאינו כראוי חנופה (סוטה מא) (קל״ת כב).

סה ודע כי הדעת מלובש בחסדים וכששותה במדה כראוי אזי נתרחב דעתו ונתרומם מוחו ואזי נגדלין

החסדים ביותר ע״י השתיה כי כשנתרומם הדעת נגדלין החסדים אבל השותה יותר מדאי ומשתכר אזי אדרבא מתגברין תוקף הגבורות ונעשה כעס ורוגז ולפעמים מתגברין גבורות דס״א ויוכל לבא לידי רעות ח״ו (ל״ת כו) (ר׳ עירובין ס״ה כל).

סו יוסיף דעת יוסיף מכאוב (קהלת א) ולכאורה קשה מפני מה יהיה כך שמי שמוסיף דעת יוסיף צער ח״ו אך דע כי ראשית חכמה יראת ה׳ ואם אין יראה אין חכמה וע״כ כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת עובר עליו יראה ג״כ כי זה תלוי בזה וע״כ כל איש ישראל שזוכה בכל יום לבחי׳ מוחין עובר עליו יראה ג״כ ומזה נשתלשל ובא לכ״א איזה צער בכל יום וכל מי שדעתו יותר גדולה צערו יותר גדול כי הצער נשתלשל מיראה והיראה היא כפי הדעת אבל ע״י אכילה בקדושה וממשיך עליו היראה שבאה ונגשת אליו אז עי״ז נמתקין היראות הנפולות (ל״ת עז) (ר׳ אכילה לג, תפלין יט).

סז הדעת משדך כל השידוכים כי כל השידוכים הם שני הפכים והדעת הוא המתווך על כן כל השידוכים שבעולם נעשים ע״י הבר דעת שיש בעולם וע״כ לפעמים קשה למצוא זיווגו כי לפעמים הם שני הפכים ביותר זה מזה והתיקון לזה שצריך שיבוא להבר דעת לשמוע תורה מפיו ועי״ז יכול למצוא השידוך שלו (ל״ת פט).

סח כי כל זמן שהדעת בכח אזי לפעמים א״א לחבר המשודכים כשהם בהיפך גדול זה מזה על כן צריך לשמוע מפיו שאז יוצא הדעת בבחי׳ מפיו דעת ותבונה (משלי ב) ואז כשיוצא הדעת מכח אל הפועל אזי יוכל לשדכם אף אם הם בהיפך גדול (ל״ת פט).

סט ועל כן צריך לשמוע תורה דווקא מפיו אף שגם בדיבורים פשוטים של הבר דעת יש בהם ג״כ דעת אעפ״כ צריך לשמוע תורה דווקא כי התורה נקראת כלה ויש בה ג״כ שני הפכים וכשהצדיק אומר תורה הוא בחי׳ משדך שידוכים כי מחבר דברי תורה ממקומות מפוזרים ועי״ז נעשה החידוש ע״כ צריכין לשמוע מפיו תורה דווקא ועי״ז יכולין למצוא זיווגו (ל״ת פט) (ר׳ ירושלמי ר״ה ראוהו ב״ד).

ע כשזוכה האדם שנתנוצץ לו הארת הדעת והחכמה האמתית וזוכה לדעת מה הוא עושה אזי הוא טוב לו ביותר כי נפתחין לו כל השמים וכל החכמות והשכליים דקדושה והשי״ת מראה לו מה הוא עושה בבחי׳ נפתחו השמים ואראה מראות אלקים ואז השי״ת שומרו מכל מכשול ברוח׳ וגשמ׳ הן בביתו הן בדרך שזה בחי׳ השם של שמירה היוצא מפסוק והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומס״ח של הפסוק כי מלאכיו יצוה לך (ח״מ נס׳ ויש׳ באומאן יא) (מ״ב דעת).

עא כשהמוח נתייגע מהלימוד אז צריכין לשיח ולדבר שיחת חולין עם בני אדם לפקח דעתו ואין זה בכלל דברים בטלים ח״ו כלל אדרבא היא מצוה גדולה וע״ז ארז״ל ביטולה של תורה זה קיומה (שי׳ מו׳ ע״ה פז) (מ״ב דעת).

עב צריך לזה זכיה גדולה שיזכה ליישב עצמו שעה א׳ ביום ושיהיה לו חרטה על מה שצריכין להתחרט כי לאו כ״א זוכה ליישב הדעת כי אין לו פנאי ליישב עצמו אפילו פעם א׳ כל ימי חייו ואפילו אם יש לו לפעמים איזה יישוב הדעת אין הדעת מיושב מאריך זמן אצלו מחמת זה אין מבינים שטות העולם הזה (ש״ה מז).

עג בענין יראות ופחדים שאדם מתייירא ומתפחד מבני אדם שאינם יכולים להזיק לו כלל והדבר נראה שרק בסוף כשהאדם נסתלק ושוכב על הארץ ורגליו אל הדלת אז יהיה לו יישוב הדעת באמת ויראה שכל היראות מבנ״א היה הכל שטות והבל (ש״ה פג) (ר׳ תאוות יג).

עד כשיש בר דעת בעיר אזי יש הבדלה היינו ישנם אנשים הדבקים בו וישנם שחולקים עליו (ש״ה צד) (ר׳ ירושלמי ברכות פ״ה אם).

עה כשזוכין לדעת שלם יכולין לעבוד השי״ת ברבע שעה מה שאדם אחר צריך לעבוד שבעים שנה (ש״ה קעד).

עו יש דברים נפלאים וחכמות עליונות אפילו בזה העולם שיכולין לחיות בהם לבד בלי שום אכילה ושתיה (ש״ה קפא מ״ב דעת).

עז דע שיש שני שכליות והם בחי׳ אחור וקדם דהיינו שיש שכל שמגיע לאדם לפי הזמן וכל מה שנזקן ובא בימים יותר הוא יודע יותר בבחי׳ ימים ידברו וזה השכל הוא בחי׳ אחור כי לזה השכל צריך זמן אבל יש שכל שבא לאדם במהירות גדול בפחות מרגע כי הוא למעלה מהזמן וזה השכל הוא בחי׳ פנים והוא בחי׳ יעקב בחי׳ אמת בבחי׳ מבקשי פניך יעקב סלה (סי׳ מע׳ דף עט) (מ״ב דעת).

עח מה שהעולם רחוקים כ״כ מהשי״ת הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת כי באמת כשהיכלי החמורות מתגברין וגורמין שכל הממשלה והגדולה הוא רק לבן השפחה אף גם בפנימיות מחשבת בן המלך התגברו ג״כ היכלי התמורות והחליפו את דעתו

להיפך מן האמת עד שנפל בדעתו כ״כ ע״י שחרה לו על מה שנתגרש עד שלקח עצמו אל השכרות והלך בשרירות לבו (ר״מ מעשה י).

עט וע״כ באמת אח״כ אפילו הבן השפחה בעצמו כשבא קצת לכלל ישוב הדעת הבין בעצמו שחטא חטאה גדולה במה שגירש את בן המלך ומכש״כ הבן מלך כשנתיישב דעתו אזי הבין האמת שאדרבא אם השי״ת יכול לעשות כזאת וכו׳ א״כ היתכן מה שעשיתי ונתחרט מאד וע״י החרטות אלו חזר העולם לתיקונו, הרי ראינו כי הכל תלוי רק בישוב הדעת באמת (ר״מ מעשה י).

דפק

א הדפק דופק ונוקש באדם ולפעמים הוא מזכיר אותו לעבודת ה׳ ולפעמים הוא מזכיר אותו להיפוך ח״ו (קל״ק קס) (ר׳ שה״ש ה׳ קול).

ב כל מיני חולאת כלולים ביוד מיני דפיקין וכן כל מיני ניגונים כלולים ביוד מיני נגינה וכפי הקלקול השמחה והניגון כן בא חולאת (ל״ת כד) (ר׳ תהלים צ״ב עלי).

דרגא

ר׳ עליה וירידה.

א בכל דרגא ודרגא יש בחי׳ נעשה ונשמע לפי מדריגתו בחי׳ נגלה ונסתר וכשעולה למדריגה גבוה מהראשונה נעשה מהנשמע בחי׳ נעשה מהנסתר נגלה ויש לו עכשיו בחי׳ נשמע גבוה יותר (ל״ק כב־י).

ב כשרוצה לצאת ולעלות מדרגא לדרגא צריך שיהיה לו ירידה קודם העלי׳ כי הירידה היא תכלית העליה (ל״ק כב־יא) (ראה שבת ק״כ והמכשלה).

ג כשאדם נעתק ועולה ממדריגה למדריגה אזי נתעוררין הקליפות מחדש שהם התאוות והדמיונות ומתפשטים נגדו ואינם מניחים אותו ליכנס לשערי הקדושה וצריך להכניע אותם ולטהר המקום מקליפות (קל״ק כה־ג).

ד כשאחד רוצה לעלות ממדריגתו למדריגה עליונה יותר אז נעתק האדם העומד באותה דרגא ונעתק למדריגה יותר עליונה וזה בחי׳ הרמה מה שאחד מרים את חבירו וכן למעלה מעלה כי א״א שיהיו שני ב״א במדריגה אחת (ל״ק כה־ג בהש׳).

ה גם מי שהוא בתוך הארץ ממש כשנתעורר לעלות משם ההכרח שילך מדרגא לדרגא ואזי משתטחין כנגדו בכל פעם המניעות (ח״מ שה״ל יט).

דרי מעלה ודרי מטה

א כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה דהיינו עולם העליון ועולם התחתון בחי׳ שמים וארץ וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה שאינם יודעים כלל בידיעתו ית׳ שזה בחי׳ השגה של מה בחי׳ מה חמית מה פשפשת בחי׳ איה מקום כבודו ולהיפך צריך להראות לדרי מטה שאדרבא מלא כל הארץ כבודו, כי יש שוכני עפר שהם בני אדם המונחים במדריגה התחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו ית׳ וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם ולגלות להם שה׳ עמם ולחזקם ולעוררם שלא יהיו מייאשין עצמן ח״ו כי עדיין הם אצל הש״י וקרובים אליו (ל״ת ז־ז) (ר׳ אבות פ״א הוו).

ב ואלו השני בחי׳ של דרי מעלה ודרי מטה הם בחי׳ השגה של בחי׳ בן והשגה של בחי׳ תלמיד כי אעפ״י שבן ותלמיד כולו חד כי הבן הוא ג״כ תלמיד והתלמיד הוא ג״כ בחי׳ בן כי נחשב כאלו עשאו אעפ״כ יש הפרש בין בן ותלמיד כי הבן שהוא תלמיד הוא במעלה יתירה כי הבן שהוא נמשך כולו ממוח האב ע״כ זוכה להשגת אביו ממש שהוא בחי׳ מה שהוא ההשגה של הרבי שבדור אבל התלמיד אין מקבל רק בחי׳ ההשגה של דרי מטה שהוא בחי׳ מלא כל הארץ כבודו (ל״ת ז־ח) (ר׳ יבמות מ״ט וזהו).

ג וצריך לכלול העולמות עליון בתחתון ותחתון בעליון שיהיה הבן כלול מבחי׳ תלמיד וכן התלמיד יהיה כלול מבחי׳ בן כדי שיהיה להם יראה כי הבן שהוא בחי׳ השגה של מה וא״כ לא יהיה לו יראה כלל מאחר שאינו רואה כלל כבודו ית׳ וע״כ צריך להראות לבחי׳ בן ג״כ קצת השגה של בחי׳ תלמיד דהיינו בחי׳ מלא כל הארץ כבודו וכן התלמיד שהשגתו בחי׳ מלא כל וכו׳ וא״כ יוכל להתבטל במציאות וע״כ צריך להראות לו קצת מההשגה של בחי׳ בן בחי׳ מה כדי שלא יתבטל במציאות ויהיה לו יראה (ל״ת ז־ט) (ר׳ התחזקות יד).

דרכי אמורי

א אפילו מי שמאמין באיזה דבר שהוא מדרכי אמורי אין לו אמונה בשלימות ואין לו לקבל מנהיגות (ל״ק יח ג) (עיין מנהיגי הדור א).

ב דרכי אמורי אין בהם שום שכל בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות וכוזביות וע״י תפלה מעלה הנופלים לאמונות כוזביות לאמונה שלימה (ל״ק נה־ו־ז) (ר׳ חקת פרה) (עמוס ב ואנכי).

אות ה

הולדה

א ע״י הדאה להשי״ת וכן ע״י לימוד הלכות באה הולדה בניקל כי בשעה שאשה כורעת לילד ירכותיה מצטננות (סוטה יא) כי הדמים עולים למעלה ואח״כ חוזרים הדמים למקומם שזה בחי׳ תודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה בחי׳ הלכה ע״ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר (ל״ת ב־ג) (ר׳ לימוד הפוסקים ז).

ב סגולה למקשה לילד לומר אז מזמור לתודה (תהלים ק) כמה וכמה פעמים (ל״ת ב־ו) (ר׳ תהלים ק׳ מזמור).

ג עיקר הכבד של השי״ת נתגלה רק ע״י האדם כי האדם הוא תכלית כל הנבראים וע״כ ע״י ההולדה כשנולדין ונתרבין בני אדם ביותר עי״ז נתגלה כבודו ביותר כי עיקר התגלות הכבוד ע״י בני אדם (ל״ת עא).

ד אבל הפוגם בברית ובפרט חטא דור המבול שהיו משחיתים דרכם זהו עיקר פגם הכבוד שהוא פגם כל העולמות פגם כל התורה כולה כי פוגם בהולדה ששם תלוי עיקר הכבוד ונבראים על ידו ח״ו משחיתים שהם ממעטים כבודו ח״ו ועל כן עון זה חמור מאד מאד ר׳ לישיזבן והוא עון הגדול בתורה (ל״ה כיבוד א׳ וא׳ ב־ד) (ע׳ הת׳ ל״ת עא).

ה רצונו הי׳ שיודפסו הסיפורי מעשיות גם בלשון טייטש שיכול להיות בנקל שאשה שהיא עקרה תקרא בהם איזה מעשה ועי״ז תפקד לטובה וחזכה לבנים ויש סמיכות לזה ממה שמבואר במאמר פתח ר׳ שמעון בסי׳ ס שע״י סיפורי מעשיות אלו נעשה פקידת עקרות (ח״מ שה״ל כה).

ו ההולדה נמשכת כפי המאכלים שאכל תחילה (ש״ה קלב) (ר׳ אכילה מא).

ה׳ חושים במוח
ראיה שמיעה ריח טעם מישוש

א ה׳ חושים של המוח שכולם נמצאים בבחי׳ ר״ה (ר׳ ר״ה ו) (ל״ת ה־יד).

ב גם בבחי׳ הרב עם התלמידים כשמתקבצים יש כל בחי׳ הה׳ חושים (ר׳ צדיק קסה) (קל״ת ה־טז).

הידיעה והבחירה

א הידיעה והבחירה אין יכולת במוח אנושי להבין על בוריו הידיעה הואת והשכל הזה הוא מקיף המוח מבחוץ והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה (ל״ק כא־ד).

ב דע שזה עיקר כח הבחירה שאין מבינים השכל של הידיעה והבחירה אבל כשיכנוס המקיף לפנים ויתגלה לאנושי הידיעה והבחירה אז יחבטל הבחירה ויעלה לגדר מלאך (ל״ק כא־ד).

ג אחד ר״ת דברי אלקים חיים הש׳ מ״ב דפוס ישן ע״פ התורה ס״ה בל״ק, וכי בתורה נ״ו בל״ק המדבר מדרכי ה׳ שא״א להבינם שהם בחי׳ אלו ואלו דברי אלקים חיים שאע״פ שזה הצדיק הלכה כמותו וזה אין הלכה כמותו וזה הדבר אי אפשר להבין כלל וצריכין רק לסמוך על אמונה ע״פ (ח״מ שה״ל כד).

ד פ״א שמעתי מפיו הק׳ שאמר שזה א״א להשיג איך הבחירה היא בתוך הידיעה בעצמה (ש״מ להח׳ מח׳ י).

היכל הקודש

א מי שמשתדל לקרב בני אדם לעבודת השי״ת הוא בונה בחי׳ היכל הקודש קודש זה בחי׳ מה שבני אדם נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו עי״ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי׳ כבוד כי זה עיקר כבודו ית׳ כשהרחוקים מאד נתקרבים אליו (ל״ק נט־א) (ר׳ ישעי׳ ד׳ והנותר).

ב והיכל הקודש הזה מושך עצמו תמיד לשרשו היינו ללבו של עושיהו כי מחמת הדברים שיצאו מעומק לבו של האיש הכשר נכנסו בלבם וחזרו להשי״ת והיכל הקודש שורה ומלביש הרוח חיוני שבלב איש הכשר כי הרוח הוא בלב (ל״ק נט־א) (ר׳ יחזקאל י״ח ונתתי).

ג מחמת שהיכל הקודש הנ״ל נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים עד הנה ויש קליפות רבות השוכנים סביבם ואפשר עכשיו כשמלביש ההיכל את הלב שיתאחזו ח״ו החיצונים ביצר מחשבות לבו של הכשר הזה עצה על זה שיזמין מלאכי לבו שהיא בחי׳ התלהבות הלב ואש הזה שורף אותם ואז מכניע אותם גם מלהתאחז באלו הנפשות שקרבן לעבו׳ הש״י (ל״ק נט־א) (ר׳ יחזקאל ה׳ זאת).

הכנסת אורחים

א המכניס אורחים ת״ח לתוך ביתו ועומד עליהם ומשמש אותם זוכה לחסד בחי׳ אמונה ומנצח המתנגדים ומבטל הכפירות והבזיונות הבאים מהם (קל״ק כח־ג).

ב יש לכל אדם תפילות רעות כשרז"ל גנבא אמחתרתא רחמנא קריא ואפ"כ כשעומד להתפלל אז התפלה רעה מבלבלת אותו והתיקון לזה הכנסת אורחים תלמידי חכמים (ל"ק רט) (ר' ברכות כ"ו תפלות).

המתקת הדינים

א ע"י ריקודין והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינים (עיין ריקודים א) (ל"ק י־יא) (ר' ש"ה קלא).

ב ע"י שנזהרין במצות ציצית נמתקין הדינים (ראה ציצית ה) (ל"ק מט־ז).

ג ע"י תיקון אמונת חכמים שעי"ז נתרבין הספרים של התורה הק' נמתקים כל הצמצומים שהם הדינים וכל מקום שיש איזה דין וצימצום נמתק עי"ז (ל"ק סא־ו) (ר' אמונת חכמים יד).

ד כי עיקר המתקת הדינין אינו אלא ע"י קדושת וטהרת המחשבה כי כל המתקות של כל הצמצומים והדינים הוא ע"י שכל שהשכל הוא שורש הדינים ושם נמתקים הדינים (ל"ק סא־ו) (ל"ק ריא, מובא בפל"ח סא־ח).

ה ע"י מחיקות שמרגישין בהתורה ממתיקין הדין של מיתת אשתו ח"ו (ל"ק קצט) (ר' תהלים קי"ט מה נמלצו).

ו דע שיש כ"ד מיני פדיונות כי יש כ"ד בתי דינים וכנגד כל ב"ד יש פדיון מיוחד להמתיק הדין שיש שם ע"כ לפעמים אינו מועיל הפדיון שעושין כי לא כ"א יודע כל הכ"ד פדיונות ואפילו אם יודע אותם אינו עושה כולם וע"כ כשאינו עושה הפדיון המיוחד לאותו הדין עי"ז אינו מועיל (ל"ק רטו).

ז אך דע שיש פדיון אחד שכולל את כל הכ"ד בתי דינין ויכול להמתיק כל הכ"ד בתי דינים ולזה הפדיון צריך עת רצון ואפילו הצדיקים לאו כ"א יודע זה הפדיון ולא נמצא כ"א חד בדרא ופעמים אפילו כשזה הצדיק עושה פדיון אעפ"כ אינו מועיל וזה מחמת כי גם למעלה תאבים לפדיון כזה וע"כ כשבא להם זאת המתקה הם משתמשים עמה לצורך דבר אחר דהיינו שעי"ז הפדיון נעשין גרים (ל"ק רטו) (ר' ספרי ראה כל).

ח אחר הפדיון שעושין בשביל להמתיק הדין אז יש רשות לרופא לרפאות אבל לא קודם כי עיקר הרפואה ע"י פדיון (ל"ת ג).

ט כי מה שצריך שיתרפא דייקא ע"י סם פלוני ואיש פלוני ביום פלוני כדי שיומשך החולאת עד יום פלוני כדי שלא יוכל להתרפאות עד שיזדמנו יחד סיבות אלו אבל כשעושין פדיון וממתיקין הדין ואזי נתבטל הגזירה ואזי קודם שגוזרין דין אחר אזי יוכל הרופא לרפאות ע"י סמים כי אזי אין דין ואזי אין צריך דוקא סם פלוני מאחר שאין דין (ל"ת ג) (ר' משפטים כ"א ורפא).

י יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה שלפעמים ממתיקין דינים ע"י אכילה ושתיה (ר' צדיק קעו) (ל"ת טו).

יא דע כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד כי עי"ז נמתקין הדינים ונחבטלין לגמרי (ל"ת צא) (ר' ז' ויגש ר"ו כי).

יב להמתקת הדינים תגיד משניות זרעים (ס"ה המ' הד').

יג כשתהי' ניעור כל הלילה בזה אתה ניצול מדינים (ס"ה המ' הד').

יד ע"י לימוד תורה ישובו המקטרגים אחור (ס"ה המ'הד').

טו כשאדם לומד עד שנתייגע בזה ממתיק דינים ומעורר רחמים גם עי"ז מעורר רחמים אצל אביו בקבר (ס"ה המ"ד).

טז כשאחד מישראל רוצה לפרש שיחתו לפניו ית' אזי הש"י משליך כל ענייניו וכל הגזירות שרוצה לגזור ח"ו ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו נמצא שעי"ז ממילא ניצולין ישראל מכל גזירות קשות ר"ל (ש"ה ע).

הנהגה חדשה

ר' חדשות.

הסתפקות

א צריך האדם שיהיה לו הסתפקות להסתפק מזה העולם רק מה שצריך לו בהכרחיות אפילו מי שזוכה להבין הרמזים מכל עסקי עוה"ז וזה מחמת ב' טעמים, א' מחמת שואת הקדושה המלובשת בעסקי עוה"ז היא קדושה נמוכה והקליפות מסבבין אותה תמיד והב' מחמת שיש קדושה גבוה מזו דהיינו קדושת התורה והמצוות (ל"ק נד־ב) (ר' רמזים א).

ב אלו שאין להם מדת ההסתפקות ומנהיגים את ביתם בגדולות דוקא כנהוג עכשיו בעוה"ר בהרבה אנשים קללה שורה בביתם כי לעולם חסר להם הרבה אבל צדיקים שיש להם הסתפקות במה שחננם ה' אצלם

הוא אור מלא ונשפע על ידם כל השפעות טובות (קל״ק נד־ג) (ר׳ צדקה כו).

ג וגם בלימוד התורה בעצמה יש בחי׳ הסתפקות (ל״ק נד־ג) (ר׳ אבות ב׳ לא עליך).

הסתרה

א כי יש שני הסתרות וכשהשי״ת נסתר בהסתרה אחת דהיינו ע״י עבירות מהפך דברי אלקים חיים ועושה מאיסור היתר ג״כ קשה מאד למוצאו מאחר שכבר נעשה לו כהיתר אבל עם כל זה אפשר לייגע עד שימצא אותו ית״ש מאחר שעכ״פ יודע שנעשה לו כהיתר אבל דע שיש עוד בחי׳ הסתרה שבתוך הסתרה שאינו יודע כלל שהשי״ת נסתר ממנו רק כל הדברים דומות לו למישור גמור ח״ו אבל ע״י עסק התורה נתגלין ההסתרות והתורה בעצמה מוכיחה אותם (ל״ק נו־ג) (ר׳ וילך ל״א ואנכי).

ב ודע שהתורה המלובש תוך ההסתרות היא תורה גבוה דייקא כי מחמת שהיא צריכה להתלבש אצל אלו שעברו הרבה ע״כ חשב השי״ת לבלי להלביש שם פשטי תורה לבל יוכלו הקליפות לינק משם ויהיה הפגם גדול מאד ע״כ הוא מסתיר שם סתרי תורה וכשיזכה לשוב תתגלה על ידו דייקא תורה גבוה סתרי תורה (ל״ק נו־ד) (ר׳ שמות י״ב ועברתי).

הפקרות

א ישנם גדולים במעלה שבשביל דבר אחד שנדמה להם שהיא מצוה מפקירים הכל בפרט כשבאים למחלוקת וכו׳ (ש״מ ע״ה קכא).

ב מי שמפקיר עסקי עוה״ז ועוסק רק בעבו׳ השם שזה נקרא אצל העולם הפקירות גם זה אין צריכים כי יכולים להיות איש כשר בלי הפקירות (ש״ה נא).

הצלחה

א עסק התורה היא סגולה להצלחה (ס״ה הצלחה).

ב מי שהוא שמח תמיד עי״ז הוא מצליח (ס״ה הצלחה).

הקב״ה

ר׳ השי״ת.

השגה

א מה שאיש כשר פשוט מרגיש בעשיית המצוה בלי שום השגה לעתיד אצל העכו״ם שגם הם ידעו את ה׳ יהיה זה השגה גדולה אבל אנחנו עם קדוש אין ערך להשגתינו (ל״ק כא־י).

ב יכול להיות שיהיו כמה צדיקים כשיבואו לעוה״ב על השגות שהשיג הצדיק הגדול מהם בעוה״ז יהיו אצלם דברים נוראים (ל״ק כא־יא).

ג הנשמה של כל אדם רואה ומשגת דברים עליונים מאד ע״כ צריך לראות לזכך הגוף שתוכל הנשמה להודיע לו מכל מה שהיא משגת תמיד (ל״ק כב־ה).

ד דע שכל אדם קודם שמשיג בתורה השגה של אמת צריך לילך בהכרח דרך אלו היכלות התמורות והכלל שאסור לטעות בעצמו לסבור שכבר בא אל ההשגה הראוי כי אם יסבור כן ישאר שם ח״ו אבל כשידע שעדיין לא התחיל ליכנוס לחדרי תורה האמתיים אזי יתחזק וירבה בתפילות עד שיפתחו לו שערי הקדושה באמת ואז יראה ההפרש (ל״ק רמה) (ר׳ חקת י״ט זאת).

השגחה

ר׳ טבע והשגחה.

השי״ת

גדולתו — ר׳ גדולת הבורא.
שמותיו — ר׳ השם ש־ד־י.
יחודו — ר׳ יחוד קוב״ה ושכינתי׳.
כבודו — ר׳ כבוד השי״ת.

א עיקר גדולתו של הקב״ה כשגם הרחוקים והעכו״ם ידעו שיש אלקים שליט ומושל (ל״ק י־ב).

ב כשמתקרב לצדיקים כדי לקבל מהם הרוח עי״ז נשבר הגאווה והע״ז ואז מכירין גדולת הבורא אפילו אלו שהם מסטרא דמותא (ל״ק י־ט).

ב־א כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב״ה מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית ומלביש לו בזאת המחשבה דיבור ומעשה רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב).

ג גם הקב״ה מלמד זכות על הרשע בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע (ל״ק נה־ג).

ד כי לבא לאריכות ימים הוא ע״י עסק התורה כי התורה היא שמו של הקב״ה והשם הוא הכלי של הדבר שבהשם נגבל הנפש והחיות של כל דבר כן התורה שהיא שמו של הקב״ה היינו ששם נגבל החיות מחיי החיים כי בלא מדה א״א לקבל חיות מהשי״ת מחמת ריבוי אור והמדות הם הימים וע״כ

ע״י עסק התורה ממשיכין אריכות ימים (ל״ק נו־ג) (ר׳ בראשית ב׳ נפש).

ה מחשבות טהורות הם בחי׳ חיות טהורות ומחשבות רעות הם בחי׳ חיות טמאות והמלחמה שיש להאדם במוחו בענין המחשבות הוא מלחמה ממש בין החיות הטהורות והטמאות ומניחים בכוונה מלמעלה שינצחו זה עם זה כי יש להקב״ה תענוג גדול כשהם מנצחים זה עם זה והאדם מתגבר על החיות טמאות ומנצח אותם (ל״ק רלג).

ו הקב״ה נקרא הוי״ה כי בשם הוי״ה נתהוו כל העולמות אבל למעלה מכל העולמות אין לו שם כי למעלה מכל העולמות א״א להשיג אותו (ש״ה צה) (ר׳ תהלים קלח כי).

א בכל דבר יש רצון השי״ת הן בכלל הבריאה ובפרטיות (ל״ק יז־א).

ב הצדיק מחפש תמיד אחר אלו הרצונות כגון מפני מה היה רצון השי״ת שארי יהיה לו גבורה כזו ולהיפך יתוש קטן הוא חלוש כח מאד ומוצא אותם ע״י התפארות שמוצא בישראל (ל״ק יז־א).

ג כי יש אפיקורסים שאומרים שהעולם הוא מחויב המציאות, אבל באמת הבל יפצה פיהם כי באמת העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות כי רק השי״ת לבד הוא מחויב המציאות (ל״ק נב) (ראה אפיקורסים ב׳).

ד עיקר הכוונה שברא השי״ת כל העולם כדי שישראל יעשו רצונו (ר׳ ישראל ט׳) (ל״ק נב).

ה כי השי״ת מחמת רחמנותו ברא את העולם כי רצה לגלות רחמנותו ואם לא היה בריאת העולם על מי היה מראה רחמנותו וכאשר רצה השי״ת לברוא את העולם לא היה מקום לבוראו מחמת שהיה הכל אין סוף ע״כ צמצם האור לצדדין וע״י הצמצום הזה נעשה חלל הפנוי ובתוך החלל הפנוי נתהוו כל הימים והמדות שהם בריאת העולם (ל״ק סד־א) (ר׳ חלל הפנוי ב׳).

ו זה חסד גדול מאת השי״ת שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה שעי״ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה (ל״ק קפז).

ז השי״ת דרכו לקרות את האדם תיכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל יש שקוראו ברמיזה ויש בקריאה ממש ויש שבועט בו ומכהו וכשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר אז אפשר לו בקל לשוב שהוא מכיר עדיין את הקול אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך אז כבר שכח קול התורה והשי״ת ואין מכיר בו קשה לו אז לשוב (ל״ק רו) (ר׳ משלי א׳ בראש).

ח ע״י שנותנים מעשר ניצול משונאים כי השי״ת מכסה אותו בידו ומצילו (ל״ק רכא).

ט כי אעפ״י שאנו מוצאים מקומות שהיה בהם השראת השכינה כגון בבית המקדש אין הכוונה ח״ו שנתצמצם שם אלקותו ית׳ כמו שאמר שלמה (מלכים א־ח) הנה השמים וכו׳ לא יכלכלוך וכו׳ רק מחמת שהיו שם דברים נאים כי בביהמ״ק היה ציורא דעובדא דבראשית וציורא דג״ע ע״כ המשיך לשם קדושתו ית׳ אבל הוא ית׳ אין העולם מקומו רק הוא מקומו של עולם וע״כ הוא ית׳ יכול לעשות ר״ה שהוא יום הדין כי הוא מקיים אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו כי הוא מקומו של עולם (ל״ת א־יד) (ר׳ תהלים צ״ג לביתך).

י עיקר שעשוע עוה״ב להודות ולהלל לשמו הגדול ית׳ ולהכיר אותו ית׳ שעי״ז סמוכין וקרובים אליו ית׳ כי כל מה שיודעין אותו ית׳ ביותר סמוכין אליו ביותר (ל״ת ב־א) (ר׳ תודה והודאה א׳).

יא וע״כ יחיד ורבים הלכה כרבים כדי שלא להרבות מחלוקת בישראל כי אם לא כן כל יחיד יאמר כדעתו ואין לדבר סוף ויתרבו מחלוקת בישראל שאין זה רצונו ית׳ כי רצונו רק בבחי׳ אחדות הפשוט כי כשנתגלה אחדות הפשוט למטה גם למעלה נתגלה (ל״ת ב־ו).

יב והעיקר הוא להשתדל ליישב דעתו היטב מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני עוה״ז הן תאוות הנכנסות לגוף הן תאוות שחוץ לגוף כגון כבוד וכיוצא ואז בודאי ישוב אל ה׳ (קל״ת י־א).

יג עיקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ופשיטות בלי שום חכמות ולהסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השי״ת ולבלי להשגיח כלל על כבוד עצמו רק אם יש בזה כבוד השי״ת יעשה ואם לאו לאו ואזי בודאי לא יכשל לעולם (ל״ת יב).

יד דרך השי״ת להביט על הטובות שעושין ואף שנמצא בהם ג״כ מה שאינו טוב אינו מסתכל ע״ז מכש״כ שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרעה למצוא בו דווקא מה שאינו טוב ולחפש ולמצוא פגמים בעבדת חבירו רק אדרבא מחויב להביט רק על הטוב (ל״ת יז) (ר׳ בלק כ״ג לא).

טו לפי גדולות השי״ת ועוצם רוממותו ית׳ בתנועה קלה בעלמא שאינו כראוי לפי כבודו ית׳ הי׳ ראוי לבוא על האדם מה שראוי ח״ו אך השי״ת מלא רחמים וכל העולם מלא רחמנות והוא רוצה מאד בהעולם ע״כ צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל אף אם הוא כמו שהוא ויסמוך על רחמיו

המרובים מאד בלי שיעור (ל״ת מט) (ר׳ רחמנות יא).

טז בענין הקושיות שקשה על השי״ת מרגלא בפומי׳ לומר אדרבא כך ראוי להיות שיהיה קשיות כי כך נאה ויפה להבורא ית׳ שיהיה מרומם ונשא מדעתנו שעי״ז קשה הקשיות ואם היה הנהגתו כפי חיוב דעתנו א״כ היה ח״ו דעתו כדעתנו (ל״ת נב).

יז כי בוודאי כל מה שהשי״ת עושה להאדם אפילו יסורין קשים הכל הוא רק רחמנות (ל״ת סב) (ר׳ מקץ מ״ג ואל).

יח טוב מאד כשבא היום להשליך עצמו על השי״ת וטוב לומר כשבא היום אני מוסר כל התנועות שלי ושל בני והתלויים בי על השי״ת שיהיה הכל כרצונו ית׳ (ש״ה ב) (ש״ה רלח).

יט השי״ת אינו עושה שני פעמים דבר א׳ (ר׳ גלגול ז) (ש״ה נד).

כ ענה ואמר היתכן שאנו מניחין את השי״ת שיעשה ויחשוב לגזור גזירות בעולם כי אנו צריכין לקרות אותו משם שישליך זאת ויפנה אלינו למה שאנו רוצין לדבר (ר׳ התבודדות מח) (ש״ה ע׳).

כא פעם אחד אמר בלשון תימה על השי״ת קשה קשיות וכוונתו היה כמתלוצץ מזה שקשה לקצת בני העולם קושיות גדולות על השי״ת ח״ו אבל באמת אסור להרהר אחר דרכיו ית׳ כי בוודאי צדיק ה׳ וכו׳ רק שא״א לשכל אנושי להבין (ש״ה קיח).

כב ענה ואמר בוודאי אתם אנשים כשרים אך אלו השי״ת כביכול קטן כמוני בוודאי היה די העבודה שלכם אבל באמת השי״ת גדול מאד מאד ע״כ צריכין לחזק בכל פעם ברצון חזק לעבדו כראוי אשר לגדולתו אין חקר (ש״ה רעו).

השם ש־ד־י

א כי ש־ד־י הוא בחי׳ שיש די באלקותו לכל בריה (רש״י לך) וכשאינו שומר הברית היינו ע״י גיאות הוא עושה לעצמו ע״א הוא מראה שאין די לו באלקותו עד שצריך ע״א וע״כ פוגם בש־ד־י וכששומר הברית הוא זוכה לאור המאיר לו לתשובה (ל״ק יא־ג).

ב ש־ד־י בחי׳ שיש די באלקותו לכל ברי׳ ואין צריך לעבדה אחרת זה בחי׳ תשובה ששב על פגם ע״ז ועי״ז נעשים גרים (ל״ק יז־ו) (עיין איוב כ״ב והי׳ ש־ד־י).

ג ש־ד־י בחי׳ תשובה ששב על פגם ע״ז היינו מה שמייאש עצמו מהשי״ת שהי׳ סבור שאין להשי״ת שום התפארות ממנו שזה בחי׳ ע״ז אבל ע״י צדקה ודיבורי אמונה של הצדיק עי״ז נעשין גרים וזוכין לתשובה (ל״ק יז) (בה״נ).

ד ש־ד־י בחי׳ צמצום שיש די באלקותו לכל בריה היינו שכל בריה יש לו די וגבול באלקותו ית׳ שאסור לו לילך בשכלו כ״א עד הגבול ולא יותר כי כ״א יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו שאפילו בקדושה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו (ל״ת ה־ז) (ר׳ יתרו י״ט פן).

השפעה

א ע״י יראה תחתונה שהוא ע״י שירא מחיה או משר עי״ז הוא נזכר ובא ליראת ה׳ היא בחי׳ העלאת מ״ן ועל ידה נמשכין השפעות בעולם (ל״ק קפה).

ב כל ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת וע״כ כשמקורב להצדיק האמת יוכל לקבל בקל את מה שצריך לו הן העשירות או בנים אבל כשהוא רחוק מהצדיק אזי בא לו בקושי גדול (ל״ק רמ) (ר׳ מזל א־ב).

ג השפע כשיורדת מקבל אותה תחילה המלאך הממונה שם ואח״כ יורדת דרך השדים השוכנים באויר שהם מקבלים את השפע בדרך מעבר לבד רק כדי חיותם ואח״כ יורדת השפע למטה להמקום והשדה שהשפע הולכת לשם ואח״כ מקבל המלך את השפע וכשבחי׳ המלאך חזק כשמקבל מהשבעה רועים אזי אין השדים מקבלים השפע רק כדי חיותם לבד אבל כשנחלש ח״ו כח המלאך אזי הם מקבלים כח המלאך ואזי המאכלים הגדילים נתערב בהם כח השד וכשאוכלים אלו המאכלים נעשה מהם חלום ע״י שד ח״ו (ל״ת ה־י).

השתוקקות וכיסופין

א אהבה והשתוקקות להשי״ת וכיסופין טובים היא דבר יקר מאד כי עי״ז עושה נפשות היינו שעושה נקודות לאותיות התורה ומתנועעים האותיות ונזדווגים לעשות פעולות טובות (ל״ק לא־ו).

ב ע״י כיסופין טובים להשי״ת הוא מצייר אותיות התורה לטוב ונעשית לו סם חיים ומביא טוב לעולם וע״י כיסופין רעים ח״ו מצייר אותיות התורה להיפך ונעשית לו סם מות ומביא רעות לעולם (ל״ק לא־ו) (ל״ע רצון ג).

ג ע״י כיסופין נעשה זיווג כי ע״י שהוא נכסף לדבר נעשה נפש וע״י שהדבר חוזר וכוסף אליו מזה נתהוה ג״כ נפש והנפשות מזדווגין ואחר כך באים

לבחי' עיבור ולידה היינו שהכיסופין לדבר שבקדושה הולכין ומעוררים הרשעים לחשובה (ל"ק לא) (בהש').

ד כשאחד משתוקק להשי"ת או לנסוע לצדיק אמיתי זהו בחי' העלאת מ"ן שעי"ז מתחברין ומתקשרין להש"י ולצדיקיו (ל"ק עה).

ה ע"י השתוקקות והרצון לנסוע להצדיק נעשה רושם הכלי ואח"כ כשבא אליו נעשה הכלי לקבל השפע וכל מה שיש לו יותר יגיעות וטרחות בתחילת ההתקרבות יש לו כלי גדול ביותר לקבל בתוכו שפע קדושה וטהרה להתקרב להשי"ת (ל"ק קפה).

ו אם לפעמים אין האדם יכול לעשות כלל בעבודת ה' מה לעשות אונס רחמנא פטרי' וירגיל עצמו לכסוף ולהשתוקק תמיד אליו ית' כי ההשתוקקות והכיסופין בעצמם הם דברים גדולים מאד ורחמנא לבא בעי (ש"ה כז).

ז השתוקקות וכיסופין וצמאון להשי"ת הוא דבר נפלא מאד כמו הצמא כשבא אל מים שעיקר תענוג הגדול הוא ע"י צמאון וזה עיקר תענוג עוה"ב שאז יזכו לרצון וכיסופין אמתיים להשי"ת ולרוות צמאונם (ש"ה רנט).

ח השתוקקות וכיסופין לדברים שבקדושה אעפ"י שאינם יכולים לגומרם אעפ"כ ההשתוקקות בעצמן טובים מאד וראיה מהמבואר בשו"ע או"ח סי' ס"ב שמי שהוא במקום שאינו נקי יהרהר בלבו ופירש המג"א שיהרהר בלבו שהוא צריך לקרות ק"ש ואינו יכול ומצטער על זה ומקבל שכר נמצא שהגעגועים שמצטערים לעשות מצוה אעפ"י שאינם יכולים לגומרה הם ג"כ יקרים מאד ומקבלים שכר עליהם (ש"ה רס).

התבודדות

א צריך כ"א לדבר בינו לבין קונו כדי שיאיר הנקודה בחי' פה להלב ועי"ז נתבטלין אהבות רעות ומשבר החרפה השורה על לבו (קל"ק לד־ה).

ב צריך להעלות את הדיבור לשרשו וכו' והתחלת עליית הדיבור הוא מראשו מהאמת שיש בהדיבור שנקרא ראש היינו שידבר לפני השי"ת ויפרש כל שיחתו באמת בכח וגבורה (ל"ק לח־ג) (ראה פסחים ג עקם).

ג צריך להרגיל א"ע לדבר בינו לבין קונו בחמימות שבלב דברי אמת עד שיראה פחיתותו וגדלות הבורא עד שיתבייש מאד מלפניו ית' כי עד עכשיו השליך חטאתיו אחר כתיפיו ועכשיו כשיודע אותם אזי נכנס בו בושה גדולה על פשעיו כנגד רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין (ל"ק לח־ה) (ראה בושה ט').

ד צריך כ"א לראות שיהיה נכלל בשרשו דהיינו לחזור ולהכלל באחדות השי"ת שהוא מחויב המציאות וזה א"א לזכות כ"א ע"י שיבטל עצמו לגמרי וא"א לבא לידי ביטול כ"א ע"י התבודדות כי ע"י שמתבודד בינו לבין קונו עי"ז הוא יכול לבטל הכל ולהתדבק בהשי"ת ולהכלל בשרשו (ל"ק נב) (ר' ישראל ט').

ה עיקר התבודדות הוא בלילה בעת שהעולם פנוי מטרדת העוה"ז כי ביום ע"י שרודפין העולם אחר עוה"ז ואפילו אם הוא בעצמו אינו טרוד אעפי"כ מאחר שהעולם טרודים אז עי"ז קשה אז לבא לידי ביטול (ל"ק נב).

ו גם צריכין שיהי' ההתבודדות במקום מיוחד דהיינו חוץ מהעיר בדרך יחידי במקום שאין הולכין שם בני אדם כי במקום שהולכין שם ב"א ביום הרודפין אחר עוה"ז אעפ"י שכעת אינם הולכים שם הוא מבלבל ג"כ ההתבודדות ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו ית' (ל"ק נב).

ז ע"כ צריך שילך לבדו בלילה ויפנה לבו ודעתו מכל עסקי עוה"ז ויבטל הכל עד שיזכה לבחי' ביטול באמת היינו שבתחילה ירבה בתפילות ובהתבודדות עד שיזכה לבטל מדה ותאוה ואת ואח"כ ירבה עוד בהתבודדות עד שיבטל מדה אחרת עד שיבטל הכל ואח"כ עדיין נשאר ממנו איזה דבר שעדיין לא ביטל לגמרי הגיאות ואח"כ מבטלין גם זה עד שלא נשאר ממנו כלום (ל"ק נב) (ר' גיאות טו).

ח בלילה אז הוא עיקר הזמן של ההתבודדות דהיינו להתבודד בינו לבין קונו לפרש שיחתו לפני השי"ת לחפש הרוח טובה דהיינו הנקודות טובות שיש בו עדיין לברר מתוך הרוח רעה עד שישפוך לבו כמים נוכח פני ה' ועי"ז יזכה לשמחה ולהכניע המדמה שמשם כל התאוות ולזכור בעלמא דאתי עד שיזכה לשוב אליו ית' באמת (ל"ק נד־ו) (ר' תהלים ע"ז אזכרה).

ט מי שמשתדל לקרב בני אדם לעבו' ה' צריך לשמור א"ע שלא יתאחזו בו הקליפות של אלו בנ"א והעצה ע"ז היא בחי' משפט שישפוט א"ע תמיד על כל מה שעשה ויוכיח א"ע על כל מה שעשה שלא כהוגן וע"י בחי' משפט הזה נתלהב הלב ואש הזאת שורף הקליפות מלהתאחז בו ואז מכניע אותם גם

מלהתאחז באלו הנפשות שקירבן לעבודת השי"ת (ל"ק נט א־ב).

י ע"י שמקרב נפשות להשי"ת וע"י התבודדות שמתבודד ומשיח בינו לבין קונו ודן א"ע על כל מה שעשה זוכה לשמירת שבת שהיא ביטול הרע והקליפות (קל"ק נט־ג).

יא כשמדבר לפני המקום ומפרש שיחתו בטענות ובקשות ורוצה לנצח את הקב"ה כביכול שיעשה בקשתו יש להשי"ת תענוג ושמחה מזה ע"כ שולח לו דיבורים בפיו שיוכל לנצח אותו כי בלא זה בודאי לא היה אפשר לבשר ודם לנצח את השי"ת (ל"ק קכד) (ר' פסחים קי"ט למנצח).

יב מה שמדברים בינו לבין קונו היא בחי' רוה"ק וצריך לחדש תמיד לבקש בכל פעם בתחנונים חדשים ולזכות לזה צריך טהרת הלב וטהרת הלב הוא ע"י שמתלהב לבו להשי"ת (ל"ק קנו).

יג ע"י התבודדות שדן ושופט א"ע אם כך ראוי לו להתנהג ומתקן מעשיו שיתנהג ע"פ דיני ומשפטי התורה נמתקין הדינים ועי"ז זוכה לשמחה עד שירקד מחמת שמחה (קל"ק קסט) (ר' דינים י"ח).

יד ההתבודדות בימי הספירה היא גדולה ביותר מכל השנה (ר' ספירת העומר ג') (ל"ק קפב).

טו כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני השי"ת ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה אוי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו כי כל פגם שפגם בנשמתו פגם אצלה ג"כ כביכול והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים (ל"ק רנט) (ר' כי תבא כ"ו את ה').

טז התבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל דהיינו לקבוע לו עכ"פ שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חן וריצוי ופיוס לבקש ולהתחנן מלפניו ית' שיקרבו אליו לעבודתו באמת (ל"ת כה).

יז ותפילה ושיחה זו יהי' בלשון שמדברים בו דהיינו בלשון אשכנז (במדינתנו) כי בלה"ק קשה לו לפרש כל שיחתו וגם אין הלב נמשך אחרי הדיבורים מחמת שאינו מורגל כ"כ בהלשון אבל בלשון אשכנז קל וקרוב יותר לשבר לבו (ל"ת כה).

יח ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת ושאר היום יהיה בשמחה והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד והוא דרך ועצה טובה להחקרב אליו ית' כי זאת היא עצה כלליות שכולל הכל כי על כל מה שיחסר לו בעבודת ה' או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו ית' על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו ית' (ל"ת כה).

יט אפילו אם לפעמים נסתתמין דבריו ואינו יכול לפתוח פיו לדבר לפניו ית' כלל אעפ"כ זה בעצמו טוב מאד דהיינו ההכנה שהוא חפץ ומשתוקק לדבר אך שאינו יכול זה בעצמו ג"כ טוב מאד וגם יוכל לעשות לו תפילה מזה בעצמו שנתרחק כ"כ עד שאינו יכול אפילו לדבר ויבקש מאתו ית' שיחמול עליו ויפתח פיו שיוכל לפרש שיחתו לפניו (ל"ת כה).

כ ודע שכמה צדיקים גדולים מפורסמים סיפרו שלא באו למדרגתם רק ע"י הנהגה זו והמשכיל יבין מעצמו גודל מעלת הנהגה זו העולה למעלה למעלה והוא דבר השוה לכל נפש מקטן ועד גדול כי כולם יכולים לנהוג הנהגה זו ועי"ז יבואו למעלה גדולה אשרי שיאחז בזה (ל"ת כה).

כא לענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ואמירת תהלים טוב מאד כשזוכין לאמרם בלב שלם באמת עד שיזכה לבכות לפני השי"ת כבן הבוכה לפני אביו אבל אמר שכשהאדם אומר תחינות וחושב בלבו ומצפה שיבכה זאת המחשבה אינה טובה והיא מבלבלת דעתו כי מחמת זה אינו יכול לומר הבקשות בלב שלם כי העיקר לדבר באמת לפני השי"ת בלי שום מחשבות אחרות כלל ואם יזכה לבכיה באמת מה טוב ואם לאו לאו (ל"ת צה).

כב היה דרכו ז"ל לזרז מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השי"ת בכל יום ואמר שאפילו כשאין יכולין לדבר כלל אפילו כשמדברין רק דיבור אחד ג"כ טוב מאד ויהיה חזק בדעתו ודבר אותו הדיבור כמה פעמים ואפילו אם יבלה כמה ימים בדיבור זה לבד גם זה טוב עד שירחם עליו השי"ת ויפתח פיו ויוכל לפרש שיחתו (ל"ת צו).

כג ואמר שהדיבור יש לו כח גדול מאד כי הלא יכולין ללחוש על קנה שריפה שלא תוכל לירות והבן וזירז אותנו להרבות בהתבודדות ואמר שרצונו שיהיה לנו כל היום כולו התבודדות אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת על כן יהיה להם עכ"פ איזה שעה התבודדות כי גם זה טוב מאד אבל מי שלבו חזק בה' ורוצה לקבל עליו עול עבודתו ית' באמת רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות כמאמר חז"ל (ברכות כא) הלוואי שיתפלל אדם כל היום כולו (ל"ת צו).

כד השיחה שמדבר האדם עצמו בינו לבין קונו הוא דרך חדש ותפילה חדשה שהאדם אומרה מלבו על כן אין

המקטריגים מצויים כל כך לארוב כמו על התפילות הסדורות מכבר ואעפ"כ הזהיר מאד גם על אמירת שאר תחינות ובקשות (ל"ת צז).

כה עוד אמר לענין החזקות בהתבודדות ובקשות כי הדיבור יש לו כח גדול לעורר את האדם אע"פ שנדמה להאדם שאין לו לב אעפ"כ כשידבר הרבה דברי התעוררות זהו בעצמו שמדבר הוא בחי' התגלות התעוררות לבו ונפשו להשי"ת ולפעמים ע"י שידבר הרבה אע"פ שיהיה בלא לב יבא אח"כ להתעוררות גדול בלב ונפש (ל"ת צח) (ר' שה"ש ה' נפשי).

כו אמר שעיקר ההתבודדות הוא כשיפרש שיחתו כל כך לפני השי"ת עד שיהיה סמוך מאד שחצא נשמתו ח"ו עד שלא תהי' נשמתו קשורה בגופו כ"א כחוט השערה מעוצם צערו וגעגועו וכיסופיו להשי"ת באמת (ל"ת צט) (ר' תענית ח' אין).

כז אמר הלא כשהשי"ת עוזר בהתבודדות אזי ההתבודדות הוא כאשר ידבר איש אל רעהו (ל"ת צט).

כח ספרו שאמר שמקטן ועד גדול א"א להיות איש כשר באמת כ"א ע"י התבודדות וכמה צדיקים מפורסמים לא באו למדריגתם כ"א ע"י התבודדות ואמר שזרע הבעש"ט ז"ל רגילים בזה ביותר כי הם מזרע דוד המע"ה וכל עסקו של דוד היה ענין זה שהיה משבר לבו לפני השי"ת תמיד שזה עיקר ספר תהלים שיסד (ל"ת ק).

כט אמר שע"י אמירת תיקון חצות יכולים לפרש שיחתו כמו ע"י התבודדות (ר' תיקון חצות ח) (ל"ת קא).

ל עיקר כלל ושורש ויסוד של כל העצות להתקרב להשי"ת הוא רק אמירת תהלים ושארי תחינות והתבודדות (ר' אמירת תהלים ד) (ל"ת קא).

לא אחד מאנ"ש היה קובל לפניו כששוכב על מטתו קודם השינה הוא רוצה לדבר איזה דיבורים של התבודדות ואינו יכול לפתוח פיו כלל השיב לו רבינו ז"ל אם כן שוכבין עצמן וגונחין גניחות הרבה זה אחר זה על זה שיזכה להתקרב אליו ית' (שי' מו' ע"ה ס"ה) (מ"ב אנחה).

לב האדם הזוכה להיות רגיל להתבודד כראוי בפרט בשדות וביערים אזי הוא מרגיש בכל פסיעה שפוסע טעם ג"ע גם אח"כ כשחוזר משם נדמה לו כאלו הוא עולם אחר חדש לגמרי ואין העולם נראה בעיניו כלל כאשר מקודם (ח"מ מקום ישי' ונ' ד) (מ"ב התבודדות).

לג פ"א שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד ולימד אותו לומר לפני השי"ת רבש"ע רחם עלי וכו' כי היתכן שיעברו ימי בהבל כזה וכי בשביל כך נוצרתי (ש"מ יג' וט' בע"ה י').

לד אמר מתי יש לו התבודדות בשעה שכל העולם עומדים סביביו והוא יושב בתוכם כי הוא יכול לצעוק בקול דממה דקה וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו (ש"מ ג"ה א').

לה עיקר התפילה היא כאשר ידבר איש אל רעהו בפשיטות על כל מה שחסר לו בגשמיות ורוחניות (ש"מ מ"ה ג').

לו אפילו כשאין יכולין לדבר בהתבודדות כ"א תיבת רבש"ע גם זה טוב מאד גם יכולים להכיר בפנים אם יש לו התבודדות (ש"מ מעלת ההתבודדות ד).

לז הפטיש הוא הדיבור שע"י מפוצצין לב האבן (ש"מ מ"ה ה).

לח עיקר הוא האמירה בפה והתעוררות הלב בא ממילא (ש"מ מ"ה ה).

לט לאחד צוה לדבר בפרטיות עם האיברים ולהסביר להם שסוף אדם למות וכו' והעיד האיש שהרגיש שאיבריו שומעים אליו (ש"מ מ"ה ו).

מ מחמת שהגוף עב ועז בהבלי עוה"ז צריכין להרבות דיבורים קדושים כדי להכניעו (ש"מ מ"ה ז).

מא טוב שיאמר האדם בשעת התבודדות מהיום אני מתחיל להתדבק בך ויעשה בכל פעם התחלה (ש"מ מ"ה א).

מב כל אדם יכול לזכות למעלות גבוהות אם ילך ויתנהג בדרכי רבינו ז"ל והעיקר להיות רגיל מאד בתפילות ובקשות בפרט לדבר בינו לבין קונו לרצותו ולפייסו ית' שיקרבו לעבודתו באמת (שב"ה כו).

מג טוב מאד מי שיכול לשפוך שיחו לפני השי"ת ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו אף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו ית' עם כל זה השי"ת קראנו בנים ומה טוב כשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה ויוריד דמעות כבן לפני אביו (ש"ה ז).

מד דע שיכולין לעמוד בין כמה בני אדם ויצעק בקול דממה דקה צעקה גדולה מאד ולא ישמע שום אדם כלל וזה יוכל כל אדם דהיינו שיצייר במחשבתו הצעקה ושום אדם לא ישמע כלל (ש"ה טז).

מה כשאדם כל היום בשמחה אזי בנקל לו לייחד שעה ביום לשבר את לבו לפני השי"ת אבל כשיש לו עצבות ח"ו קשה לו להתבודד (ש"ה כ) (ר' שמחה מה).

מו השיחה שאדם משיח בינו לבין קונו השיחה הזאת נעשה אח"כ גאולה וישועה לבניו (ס"ה התבודדות).

מז הזהיר מאד על השיחה בינו לבין קונו עכ"פ שעה אחת בכל יום ובודאי יזכה להתקרב אליו ית' באמת (ש"ה ס"ח).

מח כשאחד מישראל רוצה לדבר עם השי"ת ולבקש ממנו שיקרבו לעבודתו ית' אזי השי"ת כביכול משליך כל ענייניו וכל הגזירות שרוצה לגזור ח"ו ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו נמצא שעי"ז ממילא ניצולין ישראל מכל גזירות קשות ר"ל (ש"ה ע') (מ"ב התבודדות).

מט חורף הוא בחי' עיבור ואז כל העשבים מתים וכשבא הקיץ שהוא בחי' לידה אז כולם נתעוררים וחיים ואז טוב ויפה מאד כשיוצאים לשוח בשדה שיחה זו תפילה ואז כל שיח השדה נכספים ונכללים בתוך שיחתו ותפילתו (ש"ה צח) (מ"ב התבודדות).

נ צריך כ"א לצעוק להשי"ת כאלו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה וכמעט שאין פנאי אפילו לצעוק אבל באמת בודאי אין לו עצה ומנוס כ"א להתבודד ולישא עיניו ולבו להשי"ת וכך צריכים בכל עת כי האדם בסכנה גדולה בזה העולם כאשר יודע כ"א בנפשו (ש"ה קיז) (מ"ב התבודדות).

נא שמעתי בשמו שאמר שעיקר מה שהגיע למדריגתו הוא רק ע"י ענין פראסטיק שהיה מדבר הרבה בינו לבין קונו ואמר תהלים הרבה בפשיטות ועי"ז דייקא הגיע למה שהגיע גם אמר שדיבר עם כמה צדיקים גדולים ואמרו ג"כ שלא הגיעו למדריגתם כ"א ע"י ענין פראסטיק שעסקו בעבודתם בפשיטות גמור בהתבודדות ועי"ז הגיעו למה שהגיעו אשרי להם (ש"ה קנד).

נב אם היה האדם זוכה לשמוע השירות והתשבחות של העשבים איך כל עשב אומר שירה בלי שום פניה ובלי שום מחשבת חוץ כלל כמה יפה ונאה השירה שלהם וע"כ טוב מאד ביניהם לעבוד את ה' ביראה ולהתבודד בין השדה ולשפוך שם שיחתו לפני השי"ת באמת כמבואר לעיל (ש"ה קסג) (מ"ב התבודדות).

נג התבודדות ולשפוך שיחתו לפני השי"ת בכל יום ובלשון שמדברים בו זה הנהגה כלליות שמחוייב בזה כ"א מישראל בכל יום מימי חייו וכן לימוד הפוסקים היינו ללמוד שולחן ערוך בכל יום זה ג"כ הנהגה כלליות (ש"ה קפה) (מ"ב התבודדות).

נד התבודדות שהיא מחוץ לעיר בין עשבים היא טובה ביותר כי העשבים גורמים שיתעורר הלב (ש"ה רכז).

נה כשיבא משיח ב"ב אלה האנשים שיש להם התבודדות תהי' דעתם מיושבת עליהם ושאר אנשים יהיו מבוהלים ומבולבלים (ש"ה רכח).

נו בודאי נמצאים אנשים כשרים שאין להם התבודדות אבל הם בחי' (פליטיס) דהיינו מעורבבים ומבולבלים (ש"ה רכח).

נז מבואר ברמב"ם ז"ל בהלכות תפילה כי עיקר היתה התפילה מה שכל אחד מדבר מלבו אח"כ כשראו אנשי כנה"ג שנתמעטו הלבבות תקנו סדר התפלה מבואר מזה מעלת ההתבודדות (ש"ה רכט).

נח כשמדברין לפני השי"ת כל מה שעובר עליו אז אח"כ בנקל לדבר עם הצדיק (ש"ה רלב).

נט ע"י הדיבור יכולין לכבוש מלחמות חזקות וכבידות דהיינו מלחמת היצר והאדם נמנע מזה רק ע"י בושה וכבידות שאין לו עזות דקדושה (ש"ה רלב).

ס אעפ"י שיכולין להתבודד במחשבה אבל העיקר הוא הדיבור כי ע"י הדיבור יכולין לנצח ולכבוש כל המלחמות שצריך האדם לכבוש בזה העולם וטוב שיהי' להאדם שתי שעות ביום שעה אחת שיכין עצמו לדבר ויערוך לבו לכך ואח"כ ידבר שעה אחת (ש"ה רלב) (מ"ב התבודדות).

סא אע"פ שעיקר התפילה צריכה להיות על רוחניות שיתקרב לעבודתו אבל גם על כל דבר גשמי שחסר לו צריכין ג"כ להתפלל כי אם האדם מקבל הדבר בלי תפילה הוא כמו בהמה שהשי"ת נותן לה לחמה אבל האדם צריך להמשיך כל דבר ע"י תפילה דוקא (ש"ה רלג).

סב לענין התחזקות בהתבודדות שאפילו אם עוברים ימים ושנים ונדמה לו שלא פעל בדיבורו כלום אעפ"כ אל יפול מזה כלל כי בודאי עושים הדיבורים רושם כמו המים היורדים על האבן הם עושין נקב בהאבן כמו כן אפילו אם לבו לב האבן אעפ"כ ברבות הימים ינקוב לבו האבן ע"י שיחתו ותפלתו (ש"ה רלד).

סג אמר בהודו שאומרים בע"ש במנחה יכולין לשבר לבו מאד ולפרש כל שיחתו שם כי שם מדבר מענין צרות הנפש מאד ומענין צעקה על כל דבר (ש"ה ער) (ר' עש"ק ב').

סד טוב מאד להאדם שיהיה לו חדר מיוחד לעסוק שם בעבודת ה' בתורה ותפילה בפרט התבודדות שלזה צריכין בודאי חדר מיוחד (ש"ה רעד).

סה אפילו הישיבה בעצמה שיושבין בחדר מיוחד גם זה

טוב מאד ואפילו אם אין זוכין שיהי' לו חדר מיוחד אעפ"כ יכולין להתבודד ותחת הטלית הוא ג"כ חדר מיוחד גם יכולין לישב על הספר ויסברו אחרים שהוא לומד והוא יכול אז לדבר בינו לבין קונו ועוד יש לזה כמה תחבולות למי שחפץ באמת לנהוג הנהגה זו העולה על הכל שהיא יסוד שורש הקדושה והטהרה והתשובה אבל טוב יותר להשתדל שיהי' לו חדר מיוחד (ש"ה ערה).

סו גם יכולין להתבודד ולפרש שיחתו כששוכב על מטתו (ר' דוד המלך) (ש"ה ערה) (ש"ה סח).

התדבקות רוחא ברוחא

א כשאדם לומד בקדושה ובטהרה איזה דין שחידש התנא או צדיק אחר, עי"ז נעשה בחי' נשיקין התדבקות רוחא ברוחא ודומה כאילו נושק עצמו עם התנא (ל"ק יב־א).

ב אהבה הוא התדבקות רוחא ברוחא ועי"ז נשמעים דיבורי הצדיק למרחוק (עיין אהבה) וע"י שנאה בחי' רוח רעה בלבול האויר עי"ז אין שומעים דיבורי הצדיק (ל"ק יז־ה) (עיין צדקה ח').

התחדשות

ר' חדשות.

התחזקות

א עיקר הדבר כשהאדם במדריגה תחתונה אעפ"כ מחזק עצמו ומאמין שגם לו יש תקוה וגם אצלו נמצא השי"ת בחי' ואציעה שאול הנך עי"ז ממשיך על עצמו הקדושה מהשם הוי' במילוי ס"ג שמחיה את כל הנסוגים לבל יפלו (ל"ק ו־ז).

ב וכן אם זוכה לעלי' ואינו מסתפק עצמו בזה ממשיך הקדושה מהשם אקי"ק בחי' אם אסק שמים ווכה לעלות מדרגא לדרגא (ל"ק ו־ז).

ג ע"י עכירת המעשים נפגם השכל ונחשך אור הצדיק שמגלה שאעפ"י שעוברים על רצונו ח"ו אעפ"כ לא זז חביבותי' ומחפאר בנו ועל ידו זוכין ליראה ואהבה אעפ"י שפגם כמו שפגם רק שע"י מעשים רעים נתחשך שכלו ואינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק (ב' הנ') (ל"ק יז).

ד כשרוצים לצאת ולעלות מדרגא לדרגא צריך שתהיה לו ירידה קודם עליה כי הירידה היא תכלית העליה ומזה יכול כל אדם להבין כמה הוא צריך להתחזק בעבודת ה' ולא יפול מכל הירידות שבעולם ואז יתהפכו הירידות לעליות כי כ"א נדמה לו שעליו אין נאמרים דברים אלה אבל באמת תדע ותאמין כי הדברים נאמרים גם על הגרוע שבגרועים כי השי"ת טוב לכל תמיד (קל"ק כב־יג).

ה בזה טועים החסידים הרבה כשרואה שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ונדמה לו שנפל ממדריגתו מחמת שבזמן הקודם לא היו לו אלו הבלבולים אבל באמת אין זה נפילה רק מחמת שצריך לעלות מדרגא לדרגא מתגברים עליו מחדש וצריך להחזק לבלי ליפול מזה בדעתו כלל ולהתגבר עליהם ולשברם (קל"ק כה־ג).

ו יש שעברו עבירות כ"כ עד שנפלו בבחי' הסתרה שבתוך הסתרה ומחמת זה נדמה להם שאין להם עוד תקוה ח"ו כי עבר ושנה נעשה לו כהיתר זה בחי' הסתרה אחת אבל כשעובר יותר ח"ו אזי השי"ת נסתר ממנו בבחי' הסתרה שבתוך הסתרה אזי קשה מאד למצוא אותו ית' אבל בבחי' עסק התורה יכולין לעורר גם אותו ולהודיעו מהשי"ת שיש לו תקוה ג"כ כי בכח צדיקי אמת הכל יכולין להתקרב להשי"ת תמיד איך שהם מכל מקום שהם (ל"ק נו־ג).

ז במקומות הרחוקים מהשי"ת שם מלובש חיות גבוה מאד בבחי' סתרי תורה ע"כ מי שנפל מאד ח"ו צריך שידע ששם במקומו דייקא יכול להתקרב להשי"ת ביותר וכשיזכה לשוב אל ה' יתגלה על ידו תורה גבוה דהיינו סתרי תורה (ל"ק נו־ג).

ח אם מתעורר אדם לתשובה אזי כשרוצה ליכנס בדרכי ה' ולנסוע להצדיק מתגבר עליו בכל פעם יצה"ר חדש יותר חזק מבתחילה ע"כ צריך בכל פעם התחזקות חדש נגד היצה"ר החדש שמתחדש עליו בכל פעם (ל"ק עב) (ר' צדיק צ).

ט צריך להיות תמיד בשמחה ולעבוד ה' בשמחה ואפילו אם לפעמים נופל ממדריגתו צריך לחזק עצמו בימים הקודמים שהיה מזריח לו והיה מתחזק ומתעורר לבו להשי"ת כן גם עכשיו יחזק לבו מאד וילך אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז אף שעכשיו נפל מזה עד אשר בקצת ימים יעזרו ה' ויחזור ויזרח לו אורו ית' (ל"ק רכב) (ר' עבודת השם ל).

י כשנופל אדם ממדריגתו ידע שמן השמים הוא כי ההתרחקות תחילת התקרבות כי צריך האדם להתחזק בעבודת ה' ולבלי ליפול משום דבר שבעולם רק להתחיל בכל פעם מחדש (ל"ק רסא).

יא רוב בני אדם שרחוקים מהשי"ת עיקר ריחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות מחמת שנופלים בדעתם

מחמת שרואים בעצמם גודל קלקולם כפי מה שיודע כ״א בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו ורובם מייאשים עצמן לגמרי ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדיין ע״כ צריך האדם להשכיל על זה כי כל הנפילות שבדעתו הכל הוא רק מעשי בעל דבר שמחליש דעתו כדי להפילו לגמרי ח״ו ע״כ צריכין להתחזק מאד לחפש בעצמו איזה מעט טוב ונקודות טובות ועי״ז יחיה וישמח א״ע ויצפה לישועה עדיין ויוכל להתפלל ולהודות לה׳ ועי״ז יזכה לשוב באמת אל ה׳ (ל״ק רפב) (ר׳ נגינה טו).

יב וצריך כ״א לחפש א״ע ולחזק א״ע באמונה כי לפעמים אם האדם מחפש א״ע בענין אמונה ורואה שאין אמונתו שלימה יוכל ליפול בדעתו עי״ז ולפנים באמונתו עוד יותר ח״ו ע״כ צריך להיות החיפוש באופן זה בכדי שיחזק א״ע באמונה שלימה ביותר (ל״ת ה־א) (בפל״ח א).

יג אפילו אם האדם נופל ח״ו למקום שנופל ר״ל והוא בשפל המדריגה התחתונה ממש גם משם יוכל לדבק א״ע בה׳ ולשוב אליו ית׳ כי מלא כל הארץ כבודו וכבר דברנו מזה שכשהאדם מונח למטה לגמרי ראוי להחיות בזה בעצמו היינו כי זהו בעצמו הוא התקרבות מאחר שרואה שהוא רחוק כי מקודם לא היה יודע כלל שהוא רחוק ובזה בעצמו ראוי לו להחיות א״ע ולשוב אל ה׳ (ל״ת סח) (ל״ת ז־ז).

יד יש בני אדם שמונחים במדריגה התחתונה מאד עד שהיו מייאשין את עצמן לגמרי ח״ו כי נדמה להם שהם רחוקים מאוד מהשי״ת וכבר אבד נצחם ותוחלתם מה׳ צריך הצדיק שיהי׳ לו כח לעוררם ולהקיצם שלא יהיו מייאשין עצמן בשום אופן בעולם יהיה איך שיהיה ולהראות להם ולהאיר בהם כי עדיין ה׳ עמם ואצלם וקרוב להם ואפילו בתוך הארץ ממש אפילו אם נפל לשאול תחתיות ח״ו אעפ״כ שם דייקא נמצא כבודו ית׳ כי מלא כל הארץ כבודו (ל״ת ז־ז) (ר׳ ישעיה כ״ו הקיצו).

טו נראה לפענ״ד לקרב אל השכל לימוד ההתחזקות על דרך משל לא יעלה על דעת שום אדם לירות בעצמו חיצים על סמך הבטחון שיבטח אח״כ בבטחון חזק שירפאהו השי״ת כי אין זה רצונו כי רצונו ית׳ שישמור האדם עצמו ע״פ הטבע וכן אנו מאמינים אשר הטבע הרוחניות שהיא מדת הדין שמתנהג ע״פ משפטי התורה לא יעלה על דעת שום אדם שיחטא חטאים שהם חיצים ברוחניות נשמתו על סמך הבטחון שיבטח ברוב טובו וחסדו שימחול לו כי זה הוא סכנה גדולה ועצומה כפלי כפלים ברוחניות אך מי שנשתטא ח״ו ברוב שטות שנכנס בו חיצים לעבור עבירה מוכרת האדם להאמין אשר העבירה הוא חץ משוך בארס קשה לנשמתו אשר היא קשה יותר מכל היסורין שבעולם ולהתחרט עליה מאד ולפייס אותו ית׳ מאד על זה ולקבל על עצמו מעתה עכ״פ לבלי יוסיף לאוולת ואח״כ להתחזק בבטחון חזק ברוב טובו שיתהפך לזכיות ויחייהו ממיתתו ויקיצו משינת עפרו (ב׳ הל׳) (ל״ת ז־א) (וע״ש עוד באות ע״ד ותבין).

טז כשאדם נופל ח״ו לספיקות והרהורים ומהרהר אחר השי״ת ואזי מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאד מכבודו ית׳ ושואל ומבקש איה מקום כבודו וזה עיקר תיקונו ועלייתו בבחי׳ ירידה תכלית העליה (ל״ת יב) (ר׳ וירא כ״ב ואיה).

יז יש להתפלא בפירוש העצה הזאת ומה כוונתו בזה בפשיטות לעובדא ולמעשה ואין לפרש שכוונתו על תפילה שנקרא גם בשם בקשה ואין זה רק דוחק גדול לפרש כן כי הלא עצת התפילה היא עצה הכלליות אצלו לכל מיני ישועות ומזה המאמר נראה שמצא רבינו ז״ל עצה נפלאה לאלה הספיקות ע״ש באריכות והנראה מכ״ז שזה ענין עצה הנ״ל לחפש ולבקש אי״ה מקום כבודו וממילא מובן שעיקר הזמן לזה הוא בחצות אע״פ שגם זה נקרא בשם תפילה מבואר בכ״ז בדברי רבינו ז״ל שמעלתה גדולה כ״כ עד שלפעמים לא יקראנה בשם תפילה רק בשם צעקת הלב והוא שגם בעת שהתפילות אינם מתקבלים יש ביכלתה להועיל ולהתקבל (כוכבי אור בשיחות וסיפורים דף קטו־קיח) (עה״ת ל״ת יב).

יח אפילו אם ח״ו אינו בטוח בשלימות שלא יקבל עונש על חטאיו בעוה״ב כי יודע כי גדלו פשעיו ר״ל אעפ״כ יחזק את לבו שלא יתבלבל עי״ז מעבודת ה׳ באמת מעתה עכ״פ כי הנפילה שנופל בדעתו עי״ז זה גורם לו שיתגבר עליו יצרו ביותר ח״ו כי תחילת נפילה ניסה וע״כ עיקר הגבורה והנצחון בשלימות מעתה עכ״פ הוא בלב שיחזק את לבו שלא יבלבל אותו שום דבר כלל ויהי׳ איך שיהי׳ לא יניח את מקומו מלעסוק בעבודת ה׳ ואם יהיה חזק בלבו באמת בזה אזי סוף כל סוף יזכה לנצח המלחמה בשלימות כרצונו ית׳ (ל״ת מג בפלח).

יט צריך התחזקות גדול מאד לבלי ליפול בדעתו ח״ו כשרואה שעוברים כמה שנים שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודת ה׳ ואעפ״כ עדיין

הוא רחוק מאוד וע"כ נדמה לו כאלו השי"ת אין רוצה בו כלל ועל כל אלה צריך התחזקות גדול לחזק עצמו מאד ולבלי להסתכל על כל זה כלל כי כל זה עבר גם על כל הצדיקים האמתיים ואלו לא היו מחזקים עצמם היו נשארים במקומם הראשון ולא היו זוכים למה שזכו (ל"ת מח).

כ והכלל אהובי אחי חזק ואמץ מאד ואחוז עצמך בכל הכחות לישאר קיים בעבודתך ואם אתה רחוק מאד ממני יח' ונדמה לך שאתה פוגם בכל שעה נגדו ית' עכ"ז תדע שאיש כזה שהוא מגושם כ"כ כל תנועה שהוא מנתק עצמו מן גשמיותו ופונה להשי"ת היא גדולה ויקרה מאד ואפילו נקודה קטנה שהוא נעתק מגשמיותו הוא רק כמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים וע"ז ישמח מאד ויחזק עצמו בשמחה תמיד (ל"ת מח).

כא עצבות מזיק מאד ודע שתיכף כשאדם רוצה ליכנס בעבודתו ית' אזי תיכף היא עבירה גדולה כשיש לו עצבות ח"ו כי עצבות היא ס"א והשי"ת שונא אותה (ל"ת מח) (ר' עבודת ה' נ).

כב וצריך האדם לחזק ולשמח עצמו מאד הן ע"י שימצא בעצמו איזה זכות ונקודה טובה וכן ע"י שלא עשני גוי ולעשות ריקודים וקפיצות כדי לבא לשמחה עד אשר יזכה עי"ז לתשובה וכל הזדונות יהיו נעשין זכיות (ל"ת מח) (ר' הבעש"ט).

כג צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל אף אם הוא כמו שהוא ויסמוך על רחמיו המרובים מאד בלי שיעור כי בודאי לא יעזוב אותו אף אם עבר מה שעבר העבר אין והעיקר מכאן ולהבא לא יעשה עוד ויהיה שב ואל תעשה הן במחשבה הן במעשה ומה שנעשה עמו ממילא אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל (ל"ת מט) (ר' מחשבות לט).

כד עיין בל"ע התחזקות לז' כתב שם אם אין יצה"ר לאדם אין עבודתו נחשבת כלל ובשביל זה מניח השי"ת את היצה"ר שיתפשט כ"כ על האדם אע"פ שעי"ז מביא את האדם למה שמביאו אעפ"כ הכל כדאי אצלו ית' בשביל התנועה הטובה שיתגבר עליו האדם לברוח ממנו שזה יקר אצלו ית' יותר מאלו עבד אותו אלף שנים בלי יצה"ר ע"ש (עה"ת ל"ת מט) (קל"ת מ"ט בהגהה).

כה והכלל כי אסור לייאש עצמו כי אפילו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל או שהוא במקום שא"א לו ללמוד אעפ"כ צריך להחזיק עצמו ביראת ה' ובעבודה פשוטה לפי בחינתו כי גם אז מקבל חיות מהתורה ע"י איש פשוט גדול היינו הצדיק הגדול שהוא לפעמים איש פשוט שהוא מחיה את כולם (ל"ת עח).

כו אפילו מי שהוא ח"ו במדריגה התחתונה לגמרי ח"ו ר"ל אפילו אם מונח בשאול תחתיות ר"ל אעפ"כ אל יתייאש עצמו ויקיים מבטן שאול שועתי (יונה ב) ויחזיק עצמו במה שיוכל כי גם הוא יכול לחזור ולשוב ולקבל חיות מהתורה ע"י הצדיק (ל"ת עח).

כז והעיקר לחזק עצמו בכל מה שאפשר [כי אין שום יאוש בעולם כלל (ואמר אז בזה"ל קיין יאוש איז גאָר נישט פאַרהאַנדין) ומשך מאד אלו התיבות קיין יאוש וכו' ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא כדי להורות ולרמז לכ"א לדורות שלא יתייאש בשום אופן בעולם אפילו אם יעבור עליו (ה] ואיך שהוא אפילו אם נפל למקום שנפל ר"ל מאחר שמחזק עצמו במה שהוא עדיין יש לו תקוה לשוב ולחזור אליו יח' (ל"ת עח) (ר' יראה נב).

כח אע"פ שקורא וצועק להשי"ת זה זמן רב מאד ועדיין הוא רחוק מאד אעפ"כ אם יהי' חזק ואמיץ בתפילות בוודאי סוף כל סוף יענהו השי"ת ויקרבו לעבודתו באמת בוודאי בלי ספק רק חזק ואמץ כמו שארז"ל תפילה צריכה חיזוק (ברכות לב) כ"ש קוה אל ה' (תהלים כז) וכו' ופירש"י ואם לא תתקבל תפלתך חזור וקוה וכן לעולם עד ישקיף וירא ה' משמים (ל"ת קא).

כט יש כמה מיני חלישות ובלבולים על זה ע"כ צריכין לחזור ואת אלפים פעמים כדי שיתחזק ויתאמץ לעמוד על עמדו להתפלל ולהתחנן לפני השי"ת תמיד שיקרבהו לעבודתו יהי' איך שיהי' חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו (ל"ת קא).

ל לענין התחזקות לבל יפול האדם בדעתו מחמת ריבוי הפגמים והקלקולים שקלקל ע"י מעשיו ענה ואמר אם אתה מאמין שיכולין לקלקל תאמין שיכולין לתקן (ל"ת קיב).

לא סיפר שהיה לו התחזקות גדול בעבודתו ולא הניח עצמו לבלבל כלל רק היה חזק ואמיץ בדעתו מאד והיה הולך ומתנהג בדרך שבחר לו איזה זמן ואחר שכבר עבר זמן ארוך אז יישב עצמו ובחר לו איזה דרך וסדר אחר כפי שהיה נראה לו אז אבל לא הניח עצמו לבלבל בכל פעם מעבודה לעבודה ומדרך זה לדרך אחר רק היה חזק לילך בדרך אחד זמן גדול (ל"ת קטו).

לב אע"פ שעובר על האדם מה שעובר שגוזלין אותו וטורפין ממנו וכל מה שמתחזק להחיות נפשו ביתר הפליטה חוזרין ואורבין עליו עד שגונבין ממנו גם

זה המעט אעפ"כ אל יתייאש עצמו מן הרחמים כי אם יתלה עיניו למרום ויצעוק בכל פעם אליו ית' שיראה בעניו ועמלו אזי סוף כל סוף יפול השודד מפלה שאין לה תקומה וישוב ויקבל ויוציא ממנו כל הקדושות וכל הטוב שגנב וגזל ממנו וישוב לעשירותו וטובו הנצחי (ח"מ ס"ח יז).

לג צדיק אחד נפל בדעתו וחשב שאבדה תקותו ח"ו וחיזק עצמו בזה שיהי' נעשה אפר תחת כפות רגלי צדיקים אז כבר ישאר ממנו משהו וזהו ג"כ טוב (ש"מ ע"ה קמב).

לד כבר מבואר מענין העליות וירידות שצריכין לעבור על האדם קודם שזוכין לעבודת ה' בשלימות ושגם על גדולי הצדיקים עבר עליהם כ"ז והעיקר להיות חזק בדעתו מאד שיאחז בעבודת ה' לעולם ואפילו אם יעברו עליו ח"ו כל הירידות שבעולם אעפ"כ יהיה מחחזק בעבודת ה' בכל מה שיוכל והעיקר שלא לייאש עצמו ח"ו רק להתחיל בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדיין כלל ליכנוס בעבודתו ית' וכן בכל פעם תמיד ולפעמים צריכין להתחיל מחדש כ"פ ביום אחד (שב"ה ה"ו) (מ"ב התחזקות).

לה כשרואה האדם שהוא מתפלל הרבה זה זמן רב שיזכה להתקרב לעבודתו ית' ואעפי"כ אין מסתכלין עליו כלל רק אדרבה נדמה לו שמרחיקין אותו וכאלו אין רוצין בו כלל ועי"ז הוא נופל בדעתו ומרפה עצמו מעבודת ה' ח"ו אזי צריך להתבייש בעצמו על זה שהרהר אחר מדותיו ית' כי באמת בוודאי השי"ת רוצה לקרבו ע"כ צריך להתחזק בדעתו להתחיל בכל פעם מחדש (שב"ה יב) (מ"ב התחזקות).

לו כ"א כפי ערכו כל מה שרוצה יותר לכנוס בעבודת ה' מתגבר עליו הבע"ד ומתגרה בו ביותר וזה מחמת שהרע רואה שהתחיל איזה טוב להתעורר באדם ואזי הוא מתגבר ביותר כנגד וע"כ צריך האדם להיות משכיל על דבר זה ובחחבולות יעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם (ש"ה י') (מ"ב התחזקות).

לז לפעמים נדמה להאדם שרחוק הוא שיזכה לחיי עוה"ב לפי גודל התרחקותו מהשי"ת אעפ"כ יהי' חזק ואמיץ בדעתו ולעשות בשמחה מה שיוכל בעבו"ה ויהי' מרוצה לעבוד ה' תמיד כל ימי חייו גם בלא עוה"ב ואפילו אם נראה לו שיהי' לו גיהנום ג"כ ח"ו הוא מחוייב לעשות את שלו תמיד לחטוף ולעשות איזה מצוה או תורה ותפילה וכיוצא וה' הטוב בעיניו יעשה (ש"ה מ"ח) (מ"ב התחזקות).

לח אעפ"י שנדמה להאדם שהשי"ת אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה וגם עכשיו אינו מתנהג כראוי כרצונו ית' אעפ"כ צריך האדם לחזק עצמו ביותר ולהשתטח עצמו לפניו ולפרוש כפיו אליו ית' שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו כי אעפ"כ אני רוצה להיות ישראלי (ש"ה סט) (ר' נצחון ב').

לט אפילו אם האדם יודע בעצמו שהוא כמו שהוא אעפ"כ יחזק את חבירו כי את חבירו בקל יותר לחזק מלחזק את עצמו עי"ז יכול להיות שאחר כך יזכה גם הוא לחזור ולשוב לה' (ש"ה ק"כ) (מ"ב התחזקות).

מ חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה' אפילו אם אין זוכין לשום קדושה רק מייחלים אעפ"כ חזקו ויותר מזה צריך כ"א לחזק את חבירו עי"ז יזכה גם הוא לחזור לעבודת השי"ת (ש"ה קכ).

מא צריך כ"א לחזק א"ע ואת חבירו כי אין רעה גדולה מנפילה וצריך לעמוד על עמדו לבלי להניח את מקומו בשום אופן בעולם ולצפות לישועה חמיד ולבלי להתרחק ולנוס ממנו ית' ח"ו כמו שארז"ל (סוטה מד) לענין מלחמה תחילת מפלה ניסה ר"ל כי אנה מפניך אברח כי השי"ת בכל מקום כי צריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה' (ש"ה קכ).

מב לענין התחזקות לבל יפול בדעתו מה שכבר עסק בעבודת ה' ועדיין אינו רואה בעצמו שום פעולה כי יש שאינו יכול לראות כל ימי חייו מה שפעל כ"א לאח"כ בעוה"ב (ש"ה רמד).

מג לפעמים מתעורר האדם קצת להשי"ת אבל קודם ואח"כ הי' מה שהי' כפי מה שעובר על כל אחד לפי בחינתו ומחמת זה נופלים רבים מעבודתם וע"ז אמר רבינו ז"ל שאפילו אם לא תזכה כל ימי חייך קודם שתמות כ"א לשוב להשי"ת יום אחד בלבד גם זה טוב מאד ולא ישאר לו מכל יגיעתו כל ימי חייו כ"א זה היום ששב לה' (ש"ה רפח) (ר' אבות פ"ב שוב).

מד מעשה י' מהבערגער ועני מובן מהסיפור איך שאסור לאדם לייאש את עצמו לגמרי ח"ו כי אין שום ייאוש בעולם כלל כמו שראינו בבן הבערגער שלא עלה על דעתו כלל למצוא את הכתב שטמן בהאילן אעפ"כ עדיין לא התייאש בלבו לגמרי רק הלך בכל יום ועשה לו סימן בשלשה אילנות וחיפש בהם אחר הכתב וכשבקש ולא מצא היה בוכה הרבה

עד שאח״כ מצאה הבת קיסר בעצמה את הכתב שלה והחזירה לו (ר״מ מעשה י׳).

מה מזה מובן לכל אדם איך שאסור לייאש עצמו רק לחפש אחר הקדושה בכל עת ואפילו אם נדמה לו שכפי מה שיודע בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו רחוק מאד שישיג את הקדושה אעפ״כ הוא יעשה את שלו ויחפש אחריה בכל כחו ואפילו אם נדמה לו שגם אחר החיפוש זה כמה שנים ולא מצא עדיין שום מדריגת הקדושה כלל אעפ״כ יחפש עוד עד שאם האדם חזק בזה באמת השי״ת מרחם עליו עד שכביכול היא בעצמה מוצאת את הכתב ומחזירתו אליו (ר״מ מעשה י׳).

מו שורש קדושת ישראל מוסרת סימנים לכ״א מישראל הבא להתדבק ולהתקשר בה בכדי שע״י הסימנים הללו יהי׳ ההתקשרות והיחוד ביניהם בשלימות רק שהבע״ד מתגרה מאד בזה עד שגורם שנתרחק האדם למקום מדבר שממה ואח״כ בא רוח סערה ומבלבל כ״כ עד שאובד גם הסימנים אך אעפ״כ עצת ה׳ היא תקום וכשהאדם חזק בדעתו ואינו מייאש עצמו עכ״פ וקובע לו עתים בכל יום לחפש אחר סימני הק׳ שנאבדו ומתחנן לפניו ית׳ אזי סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה (ר״מ מעשה י׳).

התחלה

א כל התחלות קשות מחמת שבהתחלה צריכין לשבר ולפתוח פתח מחדש ע״כ קשה מאד וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר שכשעושין איזה פתח באיזה עבודה ונותנין צדקה אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר (ל״ת ד־ב) (ר׳ תנחומא יתרו כל).

ב עיקר הוא הלב של ההתחלה כי אז בהתחלת עבודת ה׳ מתלהב להשי״ת וטוב מאד שיאריך זמן הרבה בהשתוקקות להשי״ת של התחלה ואמר שהצדיק הק׳ ר׳ זוסיא ז״ל הי׳ בענין זה חידוש גדול מאד נגד כמה צדיקים גדולים כי הלך עם הלב של ההתחלה זמן רב (ש״מ ע״ה עב) (ר׳ הרב הק׳ הר״ר זוסיא ז״ל).

התלהבות

א ע״י התלהבות הלב זוכה לגרש רוח הטומאה ומטהר לבו כי כנגד שנתלהב לעבירה ח״ו שמזה נטמא לבו צריך שיתלהב להשי״ת (קל״ק כא־קנו).

ב טבע התנועה שמוליד חום דהיינו ע״י שמתנועע לחשוב בתורה ועבודה נתלהב הלב להשי״ת (קל״ק כא).

ג כ״א מישראל הוא חלק אלקי ממעל ועיקר האלקות הוא בלב והוא בחי׳ אין סוף היינו שאין סוף לתשוקתו כי כמו שבתחילת הבריאה היה הכל אין סוף ורצה הקב״ה שיתגלה מלכותו ע״כ צמצם האור לצדדין ונשאר חלל הפנוי ובתוכו ברא העולמות כמו כן צריך האדם לצמצם התלהבות לבו כדי שיוכל לעבוד את השם בהדרגה ובמדה (ל״ק מט־א).

התנשאות והתמנות

א כשנופל לרע עין של התנשאות שעינו צרה בהתנשאות חבירו צריך להכניע אותו בשרשו היינו בשורש המלכות שהוא בחי׳ משיח והיא בחי׳ טוב עין הנאמר בדוד שהוא משיח (ל״ק נד־ד).

ב צריך ליזהר מאד מהתמנות להיות ראש ולמשול על עם ישראל כי זה הזוכה ליראה שדבריו נשמעין הוא משתוקק להתמנות אבל ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה (ל״ת א־ז) (ר׳ בהעלותך י״א וזה).

ג מן התנשאות וגדולה אין ראיה כלל כי לפעמים עושים דבר אחד שעי״ז זוכין לגדולה אפילו עד כמה דורות ולפעמים אחד עושה דברים טובים הרבה ואעפ״כ אין לו גדולה (ש״ה סד) (מ״ב כבוד).

התפארות השי״ת

א השי״ת צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל ובשביל זה ברא כל העולם בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות (ל״ק יז־א).

ב יש בכ״א מישראל התפארות שהשי״ת מתפאר עמו בפרטיות ואפילו בפחות שבישראל (ל״ק יז־א).

ג בכל אבר ותנועה של כ״א מישראל יש להשי״ת התפארות בפרטיות שמתפאר עמו (ל״ק יז־א).

ג־א יש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפיאה שלו והשי״ת יש לו התפארות גדול גם מזה (ל״ק יז־א).

ד התפארות של ישראל בחי׳ תפילין (ע׳ ברכות ו׳ מנין שהתפילין) (ל״ק יז־א).

ה מחמת שעיני ה׳ בארץ ישראל עי״ז אוירא דא״י מחכים אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השי״ת דהיינו בחי׳ עינים להשגיח זה נעשה ע״י נשמות ישראל שהשי״ת מתפאר בהם וע״י ההתפארות נעשין בחי׳ תפילין שנקראין פאר והתפילין הם בחי׳ מוחין ונכנסין לפנים ובוקעין בעינים ומזה נעשה השגחת השי״ת כביכול שעי״ז נעשה קדושת

א״י בחי׳ אוירא דא״י מחכים ועל שם זה נקרא א״י שמקבלת קדושתה מבחי׳ ישראל אשר בך אתפאר (ל״ת מ).

ו אך בוודאי לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להשי״ת כי לפעמים ח״ו יש שנתרחק אחד מהשי׳ ת אזי אדרבא השכינה צועקת קלני מראשי קלני מורעי היינו שצעקתה שנתקלקל ונפגם בחי׳ ההתפארות שאינו יכול להתפאר בהם (ל״ח מ).

ז כשאחד מישראל נתקרב להשי״ת וניתוסף עוד ישראל שרוצה לעבדו ית׳ אזי נתגדל וניתוסף יותר התפארותו ית׳ שהוא יח׳ מתפאר בעמו ישראל המתקרבים אליו אך מי שיכול לראות זאת ההתפארות אזי הוא מקבל בחי׳ פאר מוחין ונעשין אצלו ג״כ בחי׳ תפילין ונכנסין לפנים ובוקעין בעינים ואזי נעשין עיניו ג״כ בבחי׳ עיני ה׳ ואזי בכל מקום שהוא מסתכל ורואה נעשה שם ג״כ בחי׳ אוירא דא״י מחכים כי עיקר קדושת א״י הוא מבחי׳ עינים (ל״ת מ) (ר׳ ישעיה ל״ג מלך).

ט אבל מי הוא זה שיוכל לראות את השי״ת שיוכל לראות התפארותו ית׳ אמנם מי שרואה את הצדיק האמת שהוא מקרב בני אדם לעבודתו ית׳ והוא עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים נמצא שהוא בעצמו ההתפארות שמתפאר השי״ח בעמו אזי מי שמסתכל בו ועיקר הדבר בעת הקיבוץ וביותר בר״ה שאז הוא הקיבוץ הגדול אזי ההתפארות גדול ביותר אזי נתגדל וניתוסף פאר ויופי הצדיק כי הוא בעצמו ההתפארות אזי מי שמסתכל באמת בזה הצדיק האמתי אזי הוא ג״כ מקבל מן ההתפארות הזאת ונעשין אצלו ג״כ בחי׳ תפילין מוחין ואזי נעשין עיניו בבחי׳ עיני ה׳ ואזי בכל מקום שהוא מסתכל נעשה ג״כ בחי׳ ארץ ישראל (ל״ת מ׳) (ר׳ צדיק קפו) (א״י לו).

התפשטות הגשמיות

א בשעה שנתבטל לגבי האין סוף צריך להיות רצוא ושוב כדי שיתקיים ישותו שלא יסתלק קודם זמנו ח״ו כי הקב״ה רוצה בעבודתינו (קל״ק ד־יד).

ב בשעת התפילה צריך לבטל הרע שבפרט ושבכלל בפרט היינו גופו המגושם וחומרו יבטל כמו החסידים הראשונים שהיה להם בשעת התפילה התפשטות הגשמיות והרע שבכלל היינו התפילות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם יבטל הרע שלהם ויעשה מהרע כסא לקדושה (ל״ק נה־ה).

אות ו

ווידוי דברים

א ע״י ווידוי דברים לפני ת״ח עי״ז מתקן ומעלה בחי׳ מלכות לשרשה (ל״ק ד־ג).
הווידוי לפני הצדיק היא לתקן העבר ולהחריב הבנינים והצירופים רעים ולבנות מלכות דקדושה (ל״ק ד׳ ח׳ פל״ח).

ב ע״י שהאדם הולך מדרגא לדרגא ע״כ בכל פעם שבא לפני ת״ח צריך לספר לפניו כל לבו ועי״ז נכלל בא״ס (ל״ק ד־ט פל״ת).

ג דע כי צריך דווקא ווידוי דברים כי צריך לפרט את החטא בכל פעם על כל מה שעשה בפרטיות ויש על זה מניעות רבות לפעמים נשכח החטא ויש שקשה לו להוציא הדיבור להתודות ועוד מניעות רבות וע״י שמחה של מצוה כגון חתונה או ששמח בעת שעושה מצוה עד שמרקד מחמת שמחה עי״ז יוכל להתודות ווידוי דברים ועי״ז מתקן פגם חטאיו (ל״ק קעח) (ר׳ תהלים יט פקודי).

אות ז

זוהר הק׳ ותיקונים

א לימוד הזוהר מסוגל מאד וע״י לימוד הזוהר נעשה חשק לכל הלימודים ולשונו הק׳ מעורר לעבודת ה׳ (ש״ה קח).

ב לשון הרגיל בזוהר לומר זכאה על כל מצוה ועבודה ולהיפך הצעקה שצועק וי לנשמתי׳ על הסר מעבו״ה אלו הלשונות מעוררים מאד את האדם לעבודתו ית׳ (ש״ה קח).

ג רשב״י קידש כ״כ את לשון תרגום עד שאפילו שאר דברים הנכתבים בלשון תרגום יש להם כח לעורר להשי״ת (ש״ה קט).

ד מה שנוהגים לומר תיקונים באלול שהניגון של התיקונים וגם מהחלישות הלב שיש לכל אחד אז מחמת שמתאחר בביה״מ יותר מרגילותו מכל זה נעשה דברים עליונים ותיקונים גדולים למעלה (ש״ה קכז) (גם ש״ה רצד).

ה הפליג מאד בשבח גדולת קדושת התיקוני זוהר והיה רגיל לעסוק בו ביותר גם בכל השנה אפילו שלא בימי אלול ואמר שבספר התיקונים כלולים כל החכמות שבעולם (ש״ה קכח).

ו נמצאים כמה מאמרים בזוהר שרשב״י גילה אחר הסתלקותו וזה שמוזכרים אמוראים בזוהר כמובא (ש״ה קע״ח).

ז אמר הלא כל ספר התיקונים הוא על חיבת בראשית לבד וכן על חיבת ברא יכולין ג״כ לעשות ס׳ תיקונים ומזה יכולין להבין עמקות תורתינו הק׳ כי כל תיבה יש סודות רבות כמו אלו הסודות הכלולים בס׳ התיקונים (ש״ה רפה).

ח בענין מ״ש בזוה״ק שעל פגם הברית אין מועיל תשובה אמר רבינו ז״ל שבזה המאמר זוהר אין שום אדם מבין הפשט רק הוא לבד והכלל שבאמת מועיל חשובה אפילו אם הרבה לפשוע ח״ו ועיקר התשובה כשמרחם על עצמו עכשיו ואינו עושה עוד מה שעשה מקודם זה עיקר התשובה (ש״ה עא).

זכות

ר׳ כף זכות.

זכרון ושכחה

א תפילה מסוגל לזכרון כי עיקר השכחה מהטבע שבמשך הזמן נשכח אבל התפילה למעלה מהטבע למעלה מהזמן אין כאן שכחה (ל״ק ז־ה).

ב ע״י תענית וצדקה ובפרט צדקה לא״י עי״ז נתבטל השכחה וזוכה לזכרון (ל״ק לז־ג־ד).

ג עיקר השכחה הוא ממוחין דקטנות מבחי׳ אלקים וכשממתיק את אלקים הדינים בכפיו היינו מחאת כפיים בתפלה עי״ז וחורתך לא שכחתי (ל״ק מו) (ראה תהלים קיט נפשי).

ד כי צריכין לשמור מאד את הזכרון שלא יפול לשכחה בחי׳ מיתת הלב ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח״ו שאין עולם אלא אחד וע״י מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי עי״ז נעשה יחוד ה׳ אלקי (ל״ק נד־א) (ראה ז׳ סבא משפטים צח ה׳ אלקי).

ה ובחי׳ זו לזכור תמיד בעולם הבא הוא בכלליות ובפרטיות (ר׳ עוה״ז ועוה״ב יז) (ל״ק נד־ב).

ו וכדי לשמור הזכרון הנ״ל צריך לשמור א״ע שלא יפול לבחי׳ רע עין שהיא מיתת הלב שעי״ז בא שכחה ואינו זוכר את תכליתו הנצחי שצריכין לזכור זאת בכל יום וע״י רע עין אינו משים לבו לכל זה (ל״ק נד־ו).

ז ע״י הסתלקות הדעת שבא ע״י לשון הרע שהוא בחי׳ מוציא דיבה הוא כסיל דהיינו שנסתלק ממנו הדעת עי״ז נופל מאהבת הש״י לאהבות הבהמיות ואז מתגבר עליו כח המדמה ועי״ז נפגם הזכרון הנ״ל ונופל לשכחה (ל״ק נד־ו).

ח התגברות כח המדמה הוא ע״י עצבות שהוא רוח נכאה רוח רעה ועי״ז בא התגברות השכחה וע״כ צריך להיות בשמחה שעי״ז עיקר הכנעת המדמה ווכין לזכור בעלמא דאתי בכל יום (ל״ק נד־ו).

ט כשלומד עם אחר הוא בחי׳ כתיבה שנחקק ונכתב על לב התלמיד אך א״א לבשר ודם להיות נשמר בעצמו שלא ישמעו תלמידים שאינם הגונים לזה צריך שיהיה לימודו ללמוד וללמד לשמור ולעשות אזי השי״ת שומר אותו שלא יהיו דבריו נכתבין בכח הזכרון של התלמיד שאינו הגון רק יהיו נשכחין ממנו (ל״ק ס־ז) (ר׳ סנהדרין צ״ט כל) (ר׳ דניאל י״ב ורבים).

י כי התורה היא רוחניות ואשר זך וישר פעלו ושכלו רוחני יכול לתפוס כל התורה ולא ישכח דבר אך מי שמגשם דברי תורה ועושה ממנה ממשות אזי יש לה שיעור כמה הוא יכול לתפוס בשכלו ולא יותר ואם ירצה להשיג יותר אזי ידחה מה שכבר נכנס בשכלו כדרך דבר גשמי אם הוא כבר מלא אם ימלאנו יותר ידחה מה שהיה בו כבר ומזה בא שכחה (ל״ק ק״י) (ר׳ תורה ע״ט).

יא מי ששומע דיבור מפי הצדיק האמת הוא מקבל פניו ושכלו ונשמתו ונחקק ונצטייר בדעתו דמות דיוקנו של הצדיק אך צריך לשמור משכחה כי ע״י שכחה נשכח ועובר ממנו כל הנ״ל ואפילו אם יכתוב הדבר בספר כשח״ו נפטר החכם שחידש הדיבור ואז מתגבר בחי׳ שכחה אפילו על הספר הנכתב ויש עצה לזה לצייר לפניו דמות דיוקנו של החכם כשלומדין דבריו (ל״ק קצב).

יב כשזוכה לזכרון לזכור דברי החכם או ע״י שחוזר ק״א פעמים שעי״ז נצטייר לפניו דמות דיוקנו של החכם הרי הוא כאלו אמרו החכם בעצמו אך שיהי׳ הזכרון באמת שאז נחקק בדעתו דמות דיוקנו ממש (ל״ק קצב) (ר׳ אבות פ״ד הלומד).

יג בתמוז צריכים להמשיך הזכרון לתקן השכחה כי ע״י הלוחות שנשתברו בחודש תמוז נתהוה שכחה (ל״ק ריז) (ר׳ מלאכי ג׳ זכרו).

יד ע״י השכחה כשחוזר ולומד אפילו מה שכבר למד הוא אצלו כחדשות וחביב עליו ואעפ״י ששוכח לימודו שכרו לא יקופח ממה שלמד כל יום ודע שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד אף אם שכח (ש״ה כו).

טו שכחה היא מעלה גדולה כי אם לא היתה שכחה

והי' זוכר כל מה שעבר עליו לא היה אפשר לעשות שום דבר בעבודת השם אבל ע"י שכחה נשכח מה שעבר ופגם מקודם ויכול להתחיל מחדש ולחקן הכל (ש"ה כו).

טז השכחה אף שהיא מדה לא טובה עכ"ז היא מעלה שעל ידה אפשר לאדם לחיות בעוה"ז כי אם היה נזכר מתענוגי עוה"ב כי יש מלאך שיש לו אלף ראשים וכל ראש יש לו אלף לשונות וכל לשון אלף קולות וכל קול אלף ניגונים וכשהמלאך הזה עומד לשורר בוודאי יפה אשר אין להאריך ועתה יזכור האדם פחיתות עצמו ואיך יוכל לסבול חייו עד שיגווע בלא עתו ח"ו ומחמת זה השכחה הוא מעלה אבל האדם ראוי לזכור עצמו לבל יאבד עולמו ח"ו (ש"ה צו) (ר' ש"ה כו).

יז אחד בקש מרבינו ז"ל שלא ישכח אותו ענה רבינו ז"ל איך אפשר לשכוח אתכם הלא כ"א יש לו מקום בלבי (ש"ה קפח).

זריזות

א אעפ"י שהאדם צריך להיות זריז גדול בעבודת ה' כי עיקר הוא העשיה ללמד הרבה ולעשות מצות הרבה וכו' אעפ"כ אל תהי נבהל לאמר מתי אוכל לקיימם כי צריך לילך בנחת והדרגה ולא שיהי' מבולבל שרוצה לחטוף הכל בבת אחת ומחמת זה נחבלבל לגמרי (ש"ה כז) (ר' השתוקקות ו') (גם ש"מ שלא לד' הש' ב).

ב ראוי להזדרז להתפלל תמיד בבוקר השכם (ר' תפילה קסג) (ש"ה לא).

אות ח

חדשות

א ישנם גדולים שרוצים להמציא חדשות דין חדש או הנהגה חדשה ולא הסכים רבינו ז"ל רק העיקר שיכון אל האמת (ח"מ נסי' לאו' י).

ב אין טוב להיות זקן הן חסיד או צדיק זקן לא טוב כי צריך להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש (ש"ה נא).

חולי נופל ר"ל

א סגולה לחולי נופל שיפזר צדקה פ'זר נ'תן ל'אביונים ר"ת נ'פ'ל' (ס"ה סגולה) (ל"ק רא).

ב ע"י פגם הברית בא חולי נופל ר"ל וע"י תיקון הכללי נתרפא מחולאת הנפילה (קל"ק כט־ט).

חולאים ר"ל

א סגולה לחולה להסתכל על הציצית עיין ויחי הנה בנך יוסף וכו' (ל"ק ז־ה).

ב כל החולאים ח"ו הם בחי' מחלוקת שאין שלום בעצמיו והרפואה היא בחי' שלום (קל"ק יד־כב).

ג חולה הוא בכעס (עיין כעס ב') (ל"ק כא־יא).

ד החולאת של שבירת עצמות (שקורין ברעכעניש) ר"ל באה מחמת תאות ניאוף (ל"ק נ').

ה כשאדם אוכל אכילה יתירה הוא כמו בהמה כי גדר האדם לאכול רק כפי מה שצריך ועי"ז שאוכל אכילה יתירה בא חולי הקדחת וכן ע"י שמזדמן לאדם בתוך מאכלו מאכל שלא נתברר עדיין למאכל אדם בא ג"כ חולי הנ"ל ר"ל וזיעה הוא רפואה לחולי הקדחת ר"ל (קל"ק רסג) (ר' אכילה כג).

ו ע"י שמבטלים ת"ח מלימודם עי"ז נעשה חולה על רגליו (קל"ת ב־ו) (ר' סוטה י' אסא).

ז העיקר הוא אמונה וצריך כ"א לחזק א"ע באמונה כי יש סובלי חלאים שיש להם מכות מופלאות רק בשביל נפילת האמונה כי הם באים על פגם אמונה שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפילה ולא זכות אבות (ל"ת ה־א) (ר' כי חבא כ"ח והפלא).

ח עיקר החולאת באה מעוונות כשרז"ל (שבת נה) אין יסורין בלא עון וע"י תפילה נתכפרין העוונות כי התפילה היא במקום קרבן כמ"ש והביאותים וכו' ושמחתים בבית תפילתי עולותיהם וכו' וכשנתכפרין העוונות זה בחי' שהעננים כלים והולכים בבחי' מחיתי כעב פשעיך וכענן וכו' ואזי הוא בבחי' זריחת השמש שמשם הרפואה כשרז"ל (ב"ב טז) אידלי יומא אידלי קצירי (ל"ת ח־ו).

ט כל מיני חולאת כלולים ביו"ד מיני דפקין וכן כל מיני ניגונים כלולים ביו"ד מיני נגינה וכפי קלקול השמחה והניגון כן בא חולאת וגם חכמי הרופאים האריכו בזה שכל החולאת ע"י מרה שחורה ועצבות והשמחה הוא רפואה גדולה (ל"ת כד).

י לעתיד תתגדל השמחה מאד ויתחקן כל החולאת כי השמחה היא בחי' תיקון החולה (ל"ת כד) (ר' ירושלמי סוכה פ' לולב וערבה עתיד).

יא כאב הראש בא על זה שמעיז פניו כנגד זרע דוד המלך (ס"ה עזות).

יב אין צריכין להאריך בביח הכסא כי הוא מזיק מאד לבריאות הגוף וכמה חלאים באים מזה בפרט החולי

הידוע שקורין (מורידין) ר״ל ואין לחפש אחר חומרות ומרה שחורה בזה כי לא נאמר כלל בדורות הללו (ש״ה ל).

יג וזה שקורין לחולה שם אחר (יו״ד של״ה סי׳ י׳ בהגהה) כי השם שיש לו מקודם כבר עשה הפעולה שלו כפי אותו השם והיה ראוי לו למות לפיכך קוראין לו שם אחר שיהיה לו פעולה אחרת ויוכל לחיות עוד כמה שנים כדי לעשות הפעולה כפי אותו השם (ש״ה צה) (ר׳ שם ח׳).

יד אמירת תהלים מסוגל מאד לרפאות החולה להיות לו בטחון רק על השי״ת שע״י אמירת תהילים יושיעו ה׳ והבטחון הוא בחי׳ משענת כמו שאמר דוד (תהלים יח) ויהי ה׳ למשען לי ועי״ז נתרפא החולה (ש״ה צח) (ר׳ תהלים י״ח ויהי ה׳).

טו הצדיק אומר כמה תורות על החולאת שלו והיה ראוי להתרפא אך החסרון הוא מחמת חסרון אמונה של השומעים שאין אמונתם חזקה כל כך (ש״ה קנז).

טז אמר לאחד שהיה חולה גדול כמה שנים שכל היסורים הקשים שסבל הם טובים יותר מכויה אחת בגיהנם (ש״ה רלו) (ר׳ גן עדן וגיהנום ז׳).

יז צוה לאחד שהי׳ אצלו חולה בתוך ביתו שיקום קודם אור היום ויאמר שיר השירים ואמר שכל הרפואות שבעולם כלולים בשיר השירים וכן היה שתיכף היה שינוי להחולה וחזר לאיתנו (ש״ה רמג).

יח בכל דור שבא מאותר נתוסף הדעת של הפילוסופים כי בכל דור באים על חכמות חדשות עי״ז נתחדשים חולאים חדשים ר״ל (ש״ה רצא) (ר׳ קהלת א יוסיף).

יט אחד אמר שהחולאת הכבידה עליו בשביל שהלך למקוה ענה רבינו ז״ל למה אתם חולים הכבדח החולאת במצות טוב וראוי יותר שתתלו בעבירות (ש״ה רצח).

חומרות יתירות

א גם החכמות שיש בעבודת ה׳ בעצמו צריכין ג״כ להרחיק מאד היינו מה שחושב אם הוא יוצא כראוי במה שעושה ומחפש אחר חומרות יתירות ואלו החכמות מפילים מאד את האדם מעבודת ה׳ ואין להם שום חיות מהעבודה והמצוות שעושין מחמת החומרות והמרה שחורות שלהם והחכמה הגדולה הוא לבלי להיות חכם כלל רק תמימות ופשיטות (ל״ת מד) (ר׳ קידושין נ״ד לא).

ב הזהיר מאד לבלי להחמיר חומרות יתירות בשום דבר ולא ניתנה תורה למלאכי השרת ואפילו בפסח אין לחפש אחר חומרות יתירות (ש״ה רלה).

חוש השמיעה

א עיקר חוש השמיעה הוא מחמת שהדיבור נחקק באויר וע״כ כשהאויר נח שומעין אבל כשיש רוח סערה א״א לשמוע וע״י צדקה נזדכך האויר ואז הדיבור הולך למרחוק ונחקק בספריהם של העכו״ם ועי״ז מתגיירים (ל״ק יז־ה) (עיין תהלים מ״ה לשוני).

ב יש חילוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו ובין השומע מפי אחר האומר בשמו כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא רחוק מפי הצדיק (ל״ק יט־א) (עיין צדיק לב).

חותם וחותם בתוך חותם

א יש מוכיחי הדור והם בחי׳ חותם הרגלים והם לימודי ה׳ שלומדין כביכול את ה׳ שנותנין לו עצות והם הולכים בשליחותו לישראל להוכיחם ולהחזירם להשי״ת וכשהשי״ת גוזר גזר דין בעולם הוא מתייעץ עמהם והם מכסים הדין תורה וחותמין אותו שלא יהיה נעשה ח״ו דין אכזרי (ל״ק כב־א) (עיין איוב לג ובמוסרם).

ב כשהרע של הדור גובר על החותם ומקלקל אותו דהיינו שאין שומעין לצדיקי הדור המוכיחים אותם נתקלקל שלום העולם ונעשה גירושין ומחלוקת בעולם כי מח׳ו׳ח׳ם׳ נעשה נ׳ד׳ת׳ מלשון נע ונד כי הם במספר שוה (ל״ק כב־א).

ג יש חותם הידין שהוא למעלה מחותם הרגלין והידים הם בחי׳ אמונה וזה החותם צריך שמירה שלא יתקלקל האמונה וכשח״ו נתקלקל חותם הידים נעשה מזה כפירות ואמונות כוזביות (ל״ק כב־ב).

ד עזות דקדושה הוא בחי׳ תשרי ירח האיתנים מלשון תקיפות ועזות כי אז צועקין ישראל קולות וקול שופר והם בחי׳ עזות דק׳ וע״כ אז נתקנו שני החותמות חותם בתוך חותם כי ע״י עזות דקדושה זוכין לאמונה בחי׳ חותם הידים ועי״ז זוכין לקבל מוסר ממוכיחי הדור בחי׳ חותם הרגלין וזה תשרי בגימ׳ ב״פ חותם עם הב׳ תיבות וע״כ בתשרי שמחת ישראל כי עזות הוא ע״י שמחה (ל״ק כב־יא) (ר׳ מלכים א׳ ח׳ ירח).

חדש ניסן

ר' ר"ח ניסן.

חידושי תורה

א מי שתורתו בלא הבנה בה שום חידוש אין לדרוש אותה לרבים אע"פ שהקב"ה מתענג בה כי אין לדרוש אלא דברים המבוררים (ל"ק כא־ח) (ראה תהלים קל"ה כי יעקב).

ב כח המדמה שהיא ר"ת הקליפות שהוא רוח בלא גוף הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו והולך אצל שוני הלכות כי הם בוראים הכל בדברי תורתם כדי שיהי' נברא לו גוף להתלבש על ידם כי ע"י חידושי תורה באים כל ההשפעות והברכות לעולם אך כשהחידושים הם ע"י כח המדמה נבראין רקיעין דשוא ועל ידם בא רעב לעולם (ל"ק נד־ו) (ר' הקד' הזו' ה' ולאמר).

ג הצדיק לוחם תמיד מלחמת ה' כי הוא לוחם כנגד קליפת עמלק שממנו נמשך פגם הברית והצדיק מכניע אותו ומחזק החלושי כח שבישראל ועי"ז זוכה לשפע כפולה וזוכה לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף (ל"ק נח־ה) (ר' ברית מב).

ד ע"י הביטול שנתבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד עי"ז נתמלא שמחה והשמחה הוא כלי אל החידושין דאורייתא ועי"ז יוכל להחיות את עצמו בכל היסורים והרפתקאות שעוברים עליו ח"ו ויזכה לטעום ולהרגיש בעוה"ז מעין עוה"ב (ל"ק סה־ד) (ר' שבת פ"ח בשעה).

ה זה סימן שפעל ע"י היסורין וקיבלם כראוי כשזוכה אח"כ לחידושין דאורייתא כי זה סימן שזכה לבטל עצמו אל התכלית ע"י היסורין ואף שהוכרח לשוב עצמו מהביטול אעפ"כ מהרשימו שנשאר מהביטול נתמלא שמחה וזכה לחידושין דאורייתא (קל"ק סה־ו) (ר' ביטול ה').

ו כשהשי"ת משפיע ברכות וישועות גשמיות לישראל ע"י הכלי המחזיק ברכה לישראל שהיא השלום עי"ז זוכין לקבל ישועות ברוחניות היינו שזוכין לקבל חידושי תורה אמתיים שהם בחי' אולפן חדת מאת הבורא ית' כ"א לפי מדריגתו (ל"ק פ') (מ"ב ת"ת).

ז כששומע החידוש מפי הרב בעצמו בעת שחידש אותו הרב עי"ז יזכרהו היטב אבל כשאינו שומע מפי הרב או אפילו מפיו לאח"כ שלא בעת שחידש אז יוכל לשכחו בקל (קל"ק קצב) (ר' אבות ד' הלומד).

ח יש חדרי תורה ומי שזוכה להם כשמתחיל לחדש בתורה הוא נכנס בחדרים ומלקט משם אוצרות וסגולות יקרות אשרי לו אבל צריך ליזהר לבל יטעה עצמו שכבר השיג השגה שלימה כי יש כמה השגות שנדמה להאדם להשגות גדולות ובאמת הם באים רק מהיכלי התמורות כי אפילו להדמיונות של היכלי התמורות צריך עובדות ותעניתים כי יש מי שנדמה לו שנכנס לפנים ועדיין עומד בחוץ לגמרי כי לא התחיל להשיג השגה של אמת (ל"ק רמה) (ר' השגה ד').

ט מי שזוכה לחדש חידושין דאורייתא שיש בהם ממש הוא צריך לבכות מקודם ועי"ז ניצול שלא יינקו הס"א והקליפות מאלו החידושים (ל"ק רסב) (ר' יואל ד' ומעין).

י וי"ל דדברי קדשו ז"ל נאמר רק באותן חידושין שמחדש אדם מעצמו אבל החידושין שאדם מחדש ויסודתם בהררי קודש שבנוים ביסודות חזקים מבני עליה ובפרט שהיסודות על דברי רבינו ז"ל אין שום חשש עליהם שלא יגע בהן זר כי היסודות הם עיקר הבנין (עו"ש שצ').

יא וע"כ כשמעיינים ומדברים מאיזה חידוש שחידש החכם שבדור אזי נופל יראה על זה שמדבר ומעיין בהחידוש (ר' צדיק קעב) (ל"ת ז־יג).

יב כשמחדשין חידושי תורה ואזי יש אלו הידועים המסתכלים ומצפים ע"ז וצריך להעמיד אנשי חיל להעמידם לפניהם ולאחריהם כדי שלא יתקרב זר וזה נעשה ע"י לימוד הפוסקים שצריך ללמד פוסקים קדם החידוש שמחדש ואח"כ (ל"ת כא).

יג יש חילוקים בין התורות יש שניתנה לכתוב ויש שלא ניתנה לכתוב ומי שיודע להבחין ולהכיר בין התורות איזהו ניתנה לכתוב ואיזה לא ניתנה לכתוב הוא יכול להכיר את איש הישראלי אפילו עומד בין כמה אומות (קל"ת כח) (ר' הושע ח' אכתוב).

יד אפילו פשט שמחדשין הוא ג"כ דבר גדול מאד וצריך ג"כ שיהיה באמת (ר' מחשבות מא) (ל"ת נג).

טו ע"י חידושי תורה שמגלין עי"ז נמשך אלקות כביכול ולהיכן נמשך האלקות לתוך מוח השומע ואע"פ שזה חפיסה כביכול אעפ"כ הוא ניחא להשי"ת שיהי' נמשך כביכול ע"י התורה אע"פ שהוא בחי' חפיסה אבל כשלומד תורה לתלמיד שאינו הגון וממשיך אלקותו ית' לתוך מוח שלו זהו

תפיסה ממש וע"כ עונשו תפיסה (ל"ת ס) (ר' תרומה כ"ה ויקחו).

טז כי יש בחי' רוח בכל אחד ואחד והמנהיג האמיתי של כל ישראל הוא בחי' רוח הכולל וכולם מקבלים ממנו ורוח הזה הוא בחי' רוח אל'ים וכ"א לפי בחי' הרוח אלקים שיש בו שהוא בחי' רוח הקדש רוח נבואה כמו כן הוא זוכה לחדש בתורה (ל"ת עב) (ר' צדיק רו).

יז שמעתי מאחד שהזהיר או.ו שישתדל לעיין בתורתו ויראה לחדש בתורתו איזה דבר ואמר לו אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי אעפי"כ טוב מאד כשזוכין לחדש איזה דבר בתורה כי הוא תיקון גדול להרהורים כי כל ההרהורים באים ע"י כח המדמה וע"י שמחדשין איזה דבר בתורה שזהו בחי' מדמה מלחא למילתא עי"ז מתקנים פגם ההרהורים שבאים ע"י המדמה (ל"ת קה).

יח לענין חידושי תורה שיש גדולים שהיו משבחים אותם שאומרים תורה בלי מחשבה ועיון מקודם אמר שאין זה מעלה כ"כ כי בודאי יכולין לקשר המחשבה והדיבור להשי"ת ולומר תורה בלי מחשבה ועיון מקודם אבל טוב יותר כשחושבין תורה והלא אפילו אצל השי"ת מצינו (ב"ר כי תשא מ') כשרוצה לגלות תורה הוא חוזרה ד' פעמים קודם שאומרה מכש"כ בן אדם שצריך לחשוב ולעיין היטב הדברי תורה במחשבתו קודם שאומרה (ל"ת קיח).

יט ואמר שעכשיו בנקל מאד לחדש בתורה מחמת שכבר נתפשטו חיבורים קדושים הרבה מצדיקים שבדורותינו גם אמר על מ"ש בזוהר הקדוש פתח ר' יצחק כשהי' רק פותח את פיו חיכף ומיד היה אומר ומגלה תורה ואעפ"כ כבר מבואר שטוב יותר לעיין ולחשוב (שקורין טראכטין) תורה (ל"ת קיח).

כ גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הק' כמה פעמים שהזהיר מאד לחדש בתורה ואמר שהוא תיקון גדול מאד על העבר ואפילו דיבור אחד לבד כשזוכין לחדש הוא ג"כ טוב מאד כי הוא תיקון גדול מאד גם אמר שהוא טובה לנשמת אבותיו שכבר נסתלקו (ל"ת קה) (שי"מ ע"ה עה).

כא מה שכותבין לפעמים ד"ת של עצמו או של אחרים או שמעתיקין איזה ד"ת כל זה נחשב ג"כ ללימוד אעפ"י שהכתיבה מבלה זמן הרבה ובזה הזמן שכותב היה יכול ללמוד הרבה ביותר אעפ"כ מאחר שמוכרח לכתוב אזי גם נחשב כאלו למד ממש כל אותו הזמן (ש"מ שלא לד"ה ה') (מ"ב ת"ת).

כב אצל הלומדים ישנו יצה"ר להמציא דייקא דין חדש (ש"מ ע"ה לח).

כג אלו האומרים פשטים וחידושים בגמפ"ת אלו לא היה נשלח להם מלמעלה מן השמים א"א להם כלל לבא על החדוש ובודאי יש בענין זה אלפים מדריגות מהיכן כ"א מקבל התנוצצות בשכלו (ש"ה ה).

כד כשחושבין תורה צריך להיות חושב הדבר תורה שרוצה לחדש בה כמה פעמים ולהיות נוקש חדופק על הפתח עד שיפתחו לו (ש"ה נח).

כה יש חילוק בין החידושי תורה שמגלין הצדיקים (ר' תורה קיב) (ש"ה רב).

כו ע"י חידושי תורה אמתיים רואין התגלות אלקותו ית' שהוא ית' ממציא מאין ליש (ר' תורה קיג) (ש"ה רמה).

כז יש צדיקים שהם גדולים בתורה ובקיאים בספרים הרבה ומחמת זה דייקא אינם יכולים לחדש מחמת שמבלבל אותם בקיאותם הגדולה כי כשרוצין לחדש חידושי תורה צריכין לצמצם את המוח לבלי לרוץ בריבוי הקדמות שאינם מוכרחים לחידושיו ויעשה עצמו כאינו יודע ואז יכול להוציא לאור ולחדש הרבה בהדרגה כסדר (ש"ה רסו) (מ"ב ת"ת).

כח מי שרוצה לחדש בתורה מותר לחדש כל מה שירצה ובלבד שלא יוציא דין חדש ח"ו (ש"ה רסז).

חיים ומיתה

א יש פנים דק' שהם אנפין נהירין בחי' חיים והם אלו ב"א שמשאם ומתנם באמונה אבל אלו ב"א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים בה' שיכול לפרנסם בסיבה קלה הם נקשרים בפנים דס"א ע"ז חשך מיתה (ל"ק כג-א).

ב דע שיש שם שכשהקב"ה רוצה להסתיר את האדם מן הבעל דבר להציל אותו ממות שנגזר עליו אזי הוא מסתיר אותו בזה השם ואזי הבעל דבר מחפש לו מקום שיוכל להכנס תחת המסתר להזיק לזה האדם אך חיכף כשמביט עליו נסחלק מחמת זה השם אבל דע שכשח"ו מוצא מקום לכנוס תחת המסתר אזי אדרבא מקבל עוד הבע"ד יותר כח מזה השם (ל"ק ריג) (ר' תהלים ל"ב אתה).

ג מה שמצינו בני אדם שמתים באמצע לימודם שלא כדורות הראשונים כשהיה יודע יום מיתתו היה עוסק בתורה ולא היה להבע"ד שום שליטה עליו דע שאם הלימוד כהוגן בודאי אין לו שום כח אבל אם

אין הלימוד כראוי בפרט לימוד הגמרא אז הוא מקבל יותר כח מהלימוד כי תלמוד בגימ' לילית ע"כ יש כח להכניע אותה או להיפך ח"ו (קל"ק ריד).

ד עיקר החיים כשזוכין לידע ממנו ית' ולהשיג השגת התורה השגה אמתיות אבל אין כל החיים שווין וגם אצלו ז"ל הי' חילוק בין החיים של הזמן הקודם לחיים של עכשיו עד שהתפאר שחי היום חיים שמעולם לא חי חיים כאלה (ח"מ שה"ל ח').

ה הצדיק יכול לצייר לעצמו עניני מיתה כאלו הוא מת ממש עד שמרגיש טעם מיתה והוא מלאכה לצייר לעצמו זאת היטב (ש"ה ק"צ).

חיים נצחיים

א חיים נצחיים הם רק להשי"ת כי הוא חי לנצח ומי שנכלל בו ית' הוא ג"כ חי לנצח והוא אחד עם השי"ת ומי שנכלל בו ית' יש לו שלימות ועיקר הכלליות שיהיה נכלל באחד הוא ע"י הדעת וכל החסרונות שיש לאדם הכל הוא בחסרון הדעת אף שיש חסרים מדעת ויש להם כל טוב אך באמת כל מה שיש להם אינו כלום וכן להיפך השלם בדעת שיש לו חסרון החסרון אינו כלום כי עיקר החסרון והשלימות תלוי בדעת (ל"ק כא-י).

חכמה

א ומי שיש לו החכמה תאה דהיינו השכל התחתון שהם מצות הבורא צריך להמשיך לתוכה חיות מאור הפנים המאיר בשלש רגלים כי עיקר אור הפנים היא שמחה ועיקר השמחה הן המצות (ל"ק ל-ה) (ר' שלש רגלים א).

ב חכמות התורה הם בחי' אדם צורה אור וצריך כל אדם להכניע סכלות של הגוף דהיינו להפריש א"ע מכל התאוות (קל"ק ל"ז-ב) (ראה גוף ז').

ג וזה בחי' מה שעיקר עבודת ה' לזכות למדות טובות ומעשים טובים הוא ע"י ששומר החכמה שבלב היינו מחשבות לבו כי מחשבות טובות הם יצר טוב ומחשבות רעות הם יצה"ר ע"כ כל תיקון האדם וקלקולו ח"ו תלוי בשמירת המחשבה שבלב (ל"ק מט-א).

ד גם מחכמות שיש בעבודת ה' בעצמו צריך להרחיק מאד כי כל אלו החכמות של העולם אינם חכמות כלל והם רק דמיונות ושטותים ובלבולים גדולים ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת ה' (ל"ת מד) (ר' חומרות יחירות א').

ה ובאמת אחר כל החכמות אפילו מי שיודע חכמות באמת צריך להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בתמימות בפשיטות גמור בלי שום חכמות וזו היא החכמה הגדולה שבכל החכמות לבלי להיות חכם כלל (ל"ת מד).

ו חכמות אין צריכין כלל רק אמונה ותמימות ופשיטות כי חכמות מזיקים מאד להאדם והחכמים נלכדים בחכמתן של עצמם כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה אשרי ההולך בתמימות (ל"ת עח) (ר' איוב ה' לוכד).

ז דע שיש שני בחי' חכמה חכמה עילאה וחכמה תתאה וחכמה תתאה נמשך מחכמה עילאה ודע כי כלל התורה הקדושה הוא בחי' ח"ע וכלל החכמות שבעולם נמשכים מבחי' חכמה תתאה וכשהחכמות שבעולם הם נפרדים מהתורה ומהשי"ת מבחי' ח"ע זה בחי' מיעוט הלבנה בחי' גלות השכינה כי כל אדם באשר הוא שם הוא צריך לקשר שכלו להתורה ולהשי"ת (ל"ת צא).

ח אבל הצדיקים אמתיים הם מקשרים חכמה תתאה בחכמה עילאה כי הצדיק אמת בונה עולמות החריבין ע"י שיחתו וסיפורי דבריו שמדבר עם המון עם כי השכל של המון עם שאינם מקשרים אותו להש"י הוא נפרד מחכמה עילאה וזה ענין מה שהצדיקים מדברים עם אנשים שאינם מהוגנים או אפילו עם עכו"ם כי כשהצדיק מדבר עם רשעים והצדיק מגביה שכלו ומקשרו להשי"ת אוי מעלה ומקשר שכלם להשי"ת ועי"ז מביאם לידי תשובה (ל"ת צא) (ר' משלי ט"ז ונרגן).

ט עיקר החכמה גדולה מן הכל שלא להיות שום חכם בעבודת ה' רק תמימות ופשיטות בלי שום חכמות כלל (שב"ה יג).

י אמר שהוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה (ש"ה טו) (ר' ויקהל ל"ו כל).

יא עיקר חפצו היה תמיד רק לעובדות ועשיות של קדושה בלי שום חכמות כלל דהיינו להרבות בלימוד התורה ולעשות מצות הרבה בכל יום ולהרבות בתפלה ותחנונים תמיד בלי שום חכמות והזהיר מאד להיות בשמחה תמיד (ש"ה יט).

יב העולם אומרים שבכל פעם נתחכם העולם יותר ובאמת הדורות הקודמים בודאי היו חכמים יותר והם גילו עיקר החכמה וע"כ הדור האחרון מוסיף מעט ונתחכם יותר אעפ"כ הראשון עיקר כי הוא גילה וחפר יסוד ועיקר החכמה שעי"ז בא השני בנקל על עסק החכמה בתכלית (ש"ה ס).

יג יש חכם שהוא חכם אפילו בחכמות התורה ואין לו אמונה בה' ואלו חכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן (כתובות ע"ז) כי חכמה אמתיות דהיינו עם אמונה נקרא ראיה ולעומת זה חכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן וכפרש"י שיש להם שרץ במוחם דהיינו שיש להם טומאה וכפירה במוחם וצריך להרחיק מאנשים אלו אפילו משכונתם כי הבל פיהם זיק לאדם כשר שיפול לתאוות ניאוף (ש"ה קו).

חכמת הקבלה

א־א מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז היינו סודות התורה שיתגלה לעתיד צריך להעלות מדת היראה לשרשה (ל"ק טו־א).

א עיקר ידיעת הקבלה היינו סודות התורה יהיה לעתיד כי לעתיד יהיה יום שכולו שבת בחי' תשובה וע"י תשובה יזכו להשיג אורייתא דעתיקא סתימאה (ל"ק מט־ו).

ב ע"י שנזהרין במצות ציצית זוכה שיתגלה לו סתרי תורה (ר' ציצית ח') (ל"ק מט־ז).

ג מי שאינו ראוי ללמוד קבלה ולומד עי"ז אובד את לבו ח"ו היינו שאין לו התעוררות הלב בתפילה ועבודה אבל יש כמה שחיוב גדול עליהם ללמוד קבלה ע"כ צריכים להתפלל גם על זה להשי"ת שיוליכו בדרך האמת (ש"מ ע"ה פ') (מ"ב ת"ת).

ד מי שבקי בחכמת הקבלה אין זה ראי' שהוא צדיק כי היא חכמה ואפשר לידע אותה גם בלי תעניתים ומקוואות (ש"ה רכה).

ה יש בלימוד הקבלה גם למעלה מאצילות שהוא עולם המלבוש וכן יש עוד גבוה מעל גבוה בלי שיעור (ש"ה רכה).

ו מקום שמסתיימת חכמת הפיליסופיא דהיינו עד הגלגלים משם מתחלת חכמת הקבלה וגם בפנימיות דעשי' אין להמחקרים שום ידיעה כלל (ש"ה רכה).

ז מי שעובר עבירה זו של ער ח"ו הוא רע תמיד דהיינו שהוא איש רע ובכעס תמיד ואין ראוי לו ללמוד קבלה (ש"ה רמט).

ח אפילו בכוונות האריז"ל ודרכי הקבלה מותר לחדש בהם כאשר ישיג שכלו ובלבד שלא יוציא מהם שום דין חדש ח"ו (ש"ה רסז).

חכמות חיצוניות

א ע"י חכמות נכריות ודיעות נפסדות נחשך אצלו אור הצדיק שהוא מאיר בכל העולמות (ל"ק יז־ב).

ב כשאדם מכניס בתוך שכלו מחשבות וחכמות חיצוניות אזי נתמעט קדושת שכלו כפי המקום של חכמה חיצונית וע"ז השכל החיצון מתחברים כל המדות רעות ומגונות (ל"ק לה־א) (ל"ע דעת כו').

ג צריך כל אדם לשמור מאד את שכלו שלא יכנוס בתוך מחשבתו שום חכמה חיצונה וזה עיקר התשובה והתיקון על כל העוונות כי השכל היא הנשמה וכשמקדש שכלו עי"ז משיב הכל לשרשו (ל"ק לה־א) (ל"ע דעת כז).

ד חכמות חיצוניות הם בחי' חומר בהמה וכו' כנגד חכמות התורה שהם בחי' אדם צורה וכו' (ראה גוף ז') (קל"ק לז־ב).

ה עיקר השגת הצדיק אינו אלא ע"י ישראל וכשישראל ח"ו נכנסין בחכמות חיצוניות של האומות אזי נופל הצדיק ונתכסה מהשגתו וכשיוצאין מהחכמות אזי יוצא הצדיק מהמכסה ומתגבר לתקן זמן הקודם בעת שהיו ישראל ניזופים (ל"ק מט־ז) (ר' תהלים ק"ג גבורי).

ו הנואפים העוסקים בחכמת הפילוספיא מאד מזיק להם כי לבם חסר ואין כח בלבם להכיל את השכל כי עיקר חיזוק הלב הוא ע"י מעשים טובים ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר ומחרפים ומגדפים כלפי מעלה בחכמתם כידוע (ל"ק נה־א).

ז בכל דור באים על חכמות חדשות ועי"ז נתחדשין חלאים חדשים (ש"ה רצ"א) (ר' קהלת א' יוסיף).

חלום

א ע"י שלימות לה"ק יכולין לפשר חלמין (עיין יוסף הצדיק ג) (ל"ק יט־ד).

ב החלומות הם כפי המאכלים שאוכל וכל דבר יש לו אותיות שבו נברא וע"כ הצדיק שיש לו שלימות לה"ק הוא יודע האותיות שיש בכל דבר ע"כ הוא יכול לפשר חלמין (ל"ק יט־ט).

ג ע"י שמשברין הרהורי ניאוף וזוכין לתיקון המוחין עי"ז זוכין לחלום ע"י מלאך ואז הוא נקרא אדם וכן להיפך כשאין המוחין זכים אז החלום ע"י שד ח"ו ואז הוא נדמה כבהמה (קל"ת ה־יא) (ר' תהלים מט אדם).

ד גם יש להמאכלים חלק בהחלום (ר' אכילה כז) (ל"ת ה־י).

ה וע"כ כשחלם לאדם חלום לא טוב התיקון הוא תענית כי התענית היא בחי' שמחה וע"י שמחה נותנין חיזוק להמלאך ומתקנין החלום רע שהוא בחי' חלום ע"י שד וע"כ מי שאין רוצה להתענות

על החלום אומרים לו המטיבין לך אכול בשמחה לחמך (קהלת ט) היינו שיהיה אכילתו בבחי' שמחה שעי"ז מחזק את המלאך ומכניע את השדים (ל"ת ה"י).

ו דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ע"י החלומות (ר' חן ט') (ש"ה רסב).

חלל הפנוי

א כי השי"ת מחמת רחמנותו ברא את העולם כי רצה לגלות רחמנותו ואם לא היה בריאת העולם על מי היה מראה רחמנותו וע"כ ברא את כל הבריאה מתחילת האצילות עד סוף נקודת המרכז של עולם הגשמי (ל"ק סד־א).

ב וכאשר רצה השי"ת לברוא את העולם לא היה מקום לבוראו מחמת שהיה הכל אין סוף ע"כ צמצם את האור לצדדין וע"י הצמצום הזה נעשה חלל הפנוי ובתוך החלל הפנוי נתהוו כל הימים והמדות שהם בריאת העולם (ל"ק סד־א).

ג זה החלל הפנוי היה מוכרח לבריאת העולם כי בלתי החלל הפנוי לא היה שום מקום לבריאת העולם וזה הצמצום של החלל הפנוי א"א להשיג כ"א לעתיד לבא כי צריך לומר בו שני הפכים יש ואין שכביכול צמצם אלקותו משם ואין שם אלקות כי אם לא כן אינו פנוי אבל באמת לאמיתו בודאי אעפ"כ יש שם ג"כ אלקות כי בודאי אין שום דבר בלעדי חיותו (ל"ק סד־א).

ד יש אפיקורסות והם חכמות שאינם חכמות אלא מחמת שהם עמוקים מחמת זה נראים כחכמות מחמת שאין בשכל אנושי ליישבם עי"ז נדמים לחכמות וקושיות ובאמת א"א ליישב אלו הקושיות כי הם באים מחלל הפנוי אשר אין שם אלקות כביכול וע"כ א"א למצוא שם תשובה היינו למצוא שם השי"ת כי אלו היה מוצא שם ג"כ את השי"ת א"כ לא היה פנוי והיה הכל אין סוף (ל"ק סד־ב) (ר' משלי ב' כל באיה).

ה וע"כ ישראל ע"י אמונה עוברים על כל החכמות ואפילו על האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי כי הם מאמינים בהשי"ת בלי שום חקירה וחכמה רק באמונה שלימה (ל"ק סד־ב) (ר' רע"מ פנחס רכ"ה השי"ת ממלא).

ו ע"י אמונה שמאמינים שהשי"ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין א"כ שגם החלל הפנוי בעצמו נתהווה מחכמתו ית' ובודאי באמת לאמתו יש שם אלקותו ית' רק שא"א להשיג זאת ולמצוא שם השי"ת ע"כ הם עוברים על כל החכמות והקושיות והאפיקורסות הבא מחלל הפנוי כי יודעים שבוודאי א"א למצוא להם תשובה אבל באמת לאמיתו בודאי יש עליהם תשובה ובוודאי יש שם אלקותו ית' אבל ע"י חקירות נשקעים שם (ל"ק סד־ב) (ר' אמונה מ').

ז אך דע אם יש צדיק גדול שהוא בחי' משה הוא צריך דווקא לעיין בדברי האפיקורסות אלו אף שאי אפשר ליישבם על כל זה ע"י עיונו שמעיין שם הוא מעלה כמה נשמות שנשקעו בתוך האפיקורסות הזאת (ל"ק סד־ג).

ח כי אלו המבוכות והקושיות הבאים מחלל הפנוי הם בחי' שחיקה כי הבריאה היתה ע"י הדיבור וחלל הפנוי אין שם שום דיבור וע"כ המבוכות הבאים משם הם בבחי' שחיקה וצריך רק להאמין ולשחוק שם וע"כ אסור לעיין בדברי אפיקורסות אלו כ"א צדיק שהוא בחי' משה בחי' שחיקה שהוא למעלה מן הדיבור (ל"ק סד־ג) (ר' תהלים ל"ג בדבר).

ט מחלוקת שבין הת"ח הוא בחי' בריאת העולם ע"י חלל הפנוי (ר' צדיקים מחלוקת שביניהם ב') (ל"ק סד־ד).

ט־א ע"י הניגון של הצדיק שהוא בחי' משה הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסות הזאת של חלל הפנוי (ר' צדיק עו) (ל"ק סד־ה).

י וזה סוד בחי' חלל הפנוי שהוא כביכול פנוי מאלקותו ית' ובאמת בודאי א"א שלא יהיה שם ג"כ השי"ת כי א"כ מהיכן יקבל חיות אך זהו בחי' הנ"ל שמקבל חיות מבחי' מאמר סתום בחי' בראשית (ל"ת יב) (ר' ירושלמי תענית פ"א אם).

חמץ ומצה

א העיקר לשמור מוחו שלא יחמיץ שלא יכניס במוחו חכמות חיצוניות והרהורים רעים שהם בחי' חמץ סטרא דמותא כדאיתא מחמצת תמן מת ומצה לשון מריבה כי המריבה שיש בין הצדיקים השלמים אין זה אלא כדי שיגרשו סטרין אוחרנין (ל"ק ה־ד).

ב אין בין חמץ למצה אלא מ'ש'ה'ו' [נוטריקון ו'היה מ'עשה ה'צדקה ש'לום] חמץ זה בחי' תיקון הכעס ע"י תענית מצה זה בחי' אכילת עונג שבת והחילוק ביניהם כי חמץ היא בחי"ת בחי' שלום שאין לו פה כמו חיות השדה ומצה היא בה"א בחי' ה"א מוצאות הפה בחי' שלום שיש לו פה וזה משהו כי החילוק הוא בין חי"ת לה"א (ל"ק נז־ח) (ר' ישעיה

ל״ב והיה) (ר׳ טעמי המצות לר״מ הבבלי אין).

ג צדקה מסוגל להנצל בפסה מאיסור חמץ (קל״ק ר״א בהגהה) (ר׳ משלי י׳ צדקה).

חן

א ע״י התורה נתעלה החן החשיבות של ישראל (ל״ק א).

ב ע״י חן נרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה (ל״ק א).

ג יעקב זכה לחן וב׳׳ך את השבטים בחן בחי׳ הילדים אשר חנן (ל״ק א).

ד היצה״ר רוצה להשפיל החן והחשיבות של ישראל (ל״ק א).

ה בשביל זה העכו״ם תאבים לממון ישראל מחמת שהכסף שתחת ידם אין הגווינין מאירין ואין החן שורה כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל (ל״ק כה־ד) (ראה עכו״ם ט׳).

ו שקר החן והבל היופי תלויים זה בזה כי ע״י תאות ניאוף והבל היופי נלכד בחן של שקר שעושים בנ״א בעמידה באכילה וכו׳ ועי״ז בא עניות והיראה היא ההיפך מזה וזוכין ע״י לעשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ ניאוף יא).

ז ע״י תקיעת שופר נמשך יראה גדולה וניצולין מניאוף ומחן של שקר (ר׳ תקיעת שופר ו) (קל״ק ס־יג).

ח וזה בחי׳ נשיאות חן כי זה הבעל תפילה הוא בבחי׳ דבר ה׳ שהוא השורש העליון שכל הכחות וכל צבא השמים כולם מקבלים ממנו והוא נושא חן בעיני כולם וכל הדברים הם בחי׳ לוין אצלו (ל״ת א־יג) (ר׳ תהלים ל״ג בדבר).

ט דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ע״י החלומות ואפילו כששומע חלום מאחר יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם (ש״ה רסב) (ר׳ יוסף הצדיק ז׳).

חנוכה

א אין מספידין בחנוכה (עיין שבת כא אין) (ל״ק יד־יג).

ב ע״י מצות נר חנוכה מאיר כבוד השי״ת ונתעלה ונתגדל כבודו בעולם ומעוררין הרחוקים לשוב להשי״ת וזוכין ליראה ולשלום בית ולתפלה ונתבטל המחלוקת ולשון הרע ונמשך שלום הכללי בכל העולמות (קל״ק יד־יט).

ג ע״י מצות נר חנוכה ממשיכין על עצמו הדעת הק׳ שהוא בחי׳ שמן הטוב בחי׳ זכרון לזכור תמיד בעלמא דאתי בכלל ובפרט (קל״ק נד־טז).

ד ימי חנוכה הם ימי הודאה וימי הודאה זה בחי׳ שעשוע עוה״ב כי זה עיקר שעשוע עוה״ב להודות ולהלל ולהכיר אותו ית׳ שעי״ז סמוכים אליו ית׳ כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד ולא ישאר לעתיד רק בחי׳ תודה והודאה שזה כל שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־א) (ר׳ סידור וקבעו).

ה ע״י הדלקת נר חנוכה וע״י ההלל וההודאה של חנוכה שזה עיקר שעשוע עוה״ב עי״ז זוכין ג״כ שיאירו כל ג׳ קוי האמת בארבעה חלקי הדיבור וישלימו את הדיבור ועי״ז יזכו להמשיך הקדושה והשמחה של שבת לששת ימי החול ועי״ז נתגלה אחדותו הפשוט מתוך פעולות משתנות (קל״ת ב־יב).

ו וזה בחי׳ השמן של נר חנוכה שהוא בחי׳ אור האמת וצריך ליתנו סמוך לפתח (שבת כ״א) בחי׳ פתחי פיך (מיכה ז׳) היינו הדיבור כי האמת מאיר בהדיבור ואוי נמשך השמחה של שבת לששת ימי החול ע״י לה״ק וזה בחי׳ חנוכה חנו כה בחי׳ שבת נייחא שבו מקושר לשון הקודש והשמחה של שבת מאיר לששת ימי החול שהם ג״כ בחי׳ חנוכה בחי׳ חנוך מט״ט עבד ששולטנותי׳ בימי החול (ל״ת ב־ו) (ר׳ שבת קי״ג ודבר).

ז וזה בחי׳ חנוכה דע כי כ״א כפי מה שזוכה לפעול בקשתו ביוה״כ דהיינו בקשת סלח נא כן יש לו חנוכה כי משרע״ה ביקש (במדבר יד) סלח נא וכו׳ על חטא המרגלים שגרמו חורבן ביהמ״ק כי בזה החטא והפגם תלוים כל העוונות ובזמן שביהמ״ק היה קיים היינו נקיים מעוונות ומעת שחרב בית מקדשינו אין אנו יכולים לנקות עצמנו מן העוונות ומשה רבינו מסר נפשו על ישראל ובקש סלח נא וכשזכה לפעול בקשתו מזה נעשה חנוכת הבית בחי׳ חנוכה וכן כ״א כפי מה שזוכה לפעול בקשת סלח נא ביוה״כ שעי״ז נתחקן פגם חורבן הבית ונעשה בחי׳ חנוכת הבית בחי׳ חנוכה (ל״ת ז־יא) (ר׳ במדבר י״ד סלח).

ח וע״כ רמז משרע״ה צירוף חנוכה בפסוק סלח נא כי סלח נא לעון העם ה׳זה כ׳גודל ח׳סדך ו׳כאשר נ׳שאת הוא ר״ת ח׳נ׳ו׳כ׳ה׳ כי חנוכה נעשה ע״י סלח נא (ל״ת ז־יא).

ט וע״כ מצות חנוכה בשמן כי חנוכה הוא בחי׳ חנוכת הבית שעי״ז נמשך פרנסה ונתגלה אור הפנים בחי׳

לחם הפנים בחי׳ להצהיל פנים משמן ולחם וכו׳ (ל״ת ז־יא).

י השמן של נר חנוכה מרמז על שכל וחכמה שעי״ז זוכין לשפלות וענוה אמתיות ועי״ז נתבטלין כל הכפירות וזוכין לאמונה שלימה ועי״ז נמשך שפע טובה וברכה (ש״ה רסא) (מ״ב חנוכה).

חסד

א כשיתגלה משיח יתבטל חמדת הממון ויתבטל החרון אף ונמשך חסד בעולם (ל״ק יג־א).

ב ולבא לחסד בחי׳ אמונה א״א אלא ע״י שיכניס ת״ח צדיקים לתוך ביתו ובזה השימוש שעומד עליהם ומשמש אותם זוכה לחסד (ל״ק כח־ג).

ג ע״י שמירת הברית נתגלה חסד היינו אהבה והשתוקקות להשי״ת וכיסופין טובים שהיא דבר יקר מאד (קל״ק לא־י).

ד מה שמשלם לאדם מדה כנגד מדה הוא חסד גדול מאת השי״ת שעי״ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה (ל״ק קפז).

ה כי יש תמכי אורייתא שנותנין ממון ללומדי תורה ובתחילה כשנותנים הממון להת״ח נחסר אצלם אבל אח״כ ע״י ממונם שמחזיקין הת״ח ונולד הלכות שהם בחי׳ חסד אזי ע״י השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון (ל״ת ב־ג).

ו מאחר שהוא ית׳ הי׳ יכול לברוא עולמות כאלו בלי אחערותא דלתתא כלל רק ע״י חסדו בודאי הוא יכול להחיות ולקיים העולמות רק ע״י חסדו ולא היינו צריכים לעשות כלל שום עסק ומלאכה ואפילו ההכרחיות היו נעשין ע״י אחרים אך כשהחסד נתעכב ח״ו ואין משפיע עלינו חסדו אזי צריכים לעשות בשביל אתערותא דלתתא (ל״ת ד־ג) (ר׳ ישעיה ס״א ועמדו).

ז רוב החסד א״א לקבל כי אין יכולין לקבל רוב טובה וצריך לעשות כלי וצנור לקבל על ידו את החסד וע״י יראה נעשה כלי וצנור (קל״ח ד־ה) (ר׳ בראשית מ״ט ומחוקק).

חסרון

א עיקר החסרון הוא בבחי׳ החיות של אותו דבר (ל״ק ח־א).

ב החסרון הוא הסתלקות הרוח שמקומו בלב (ל״ק ח־ב).

ג כל החסרונות שיש לאדם הכל הוא בחסרון הדעת (ראה חיים נצחיים) (נדרים מ״א דעת) (ל״ק כא־י).

ד כל החסרונות שיש לאדם הן בנים או פרנסה או בריאות הכל הוא מצד האדם בעצמו כי אור השי״ת שופע עליו תמיד אך האדם ע״י מעשיו הרעים עושה צל לעצמו שאין מגיע עליו אור השי״ת ומזה באים כל החסרונות וע״כ אם האדם זוכה לתקן מעשיו עד שזוכה לבטל עצמו לגמרי בבחי׳ אין ואינו כלל מזה העולם אזי אינו עושה צל ומקבל אור השי״ת ונשלמים אצלו כל החסרונות (קל״ק קעב) (ר׳ ישעיה ו׳ מלא).

חקירות

א בכל הענינים ובכל המלאכות והמו״מ שהשי״ת מזמין לאדם בכל יום בכולם יש בהם רמזים פרטיים שהשי״ת מרמז לו בהם להתקרב אליו אך צריך ליזהר שלא יעמיק מחשבתו בזה יותר מדאי שלא יצא מגבול הקדושה דהיינו שלא תשוטט מחשבתו בחקירות ובלבולים רק לפי שכל אנושי שלו וכן לא יסתכל למעלה ממדריגתו (ל״ק נד־ב) (ר׳ מחשבות כא).

ב יש כמה ספרים עכשיו וכן עתידים להיות עוד כמה ספרים וכולם צריכים להעולם ואסור להלעיג על שום אחד מהם כי רק ספרים שהולכים ע״פ חכמת יונית שהם החקירות וחכמות חיצוניות שלהם צריכים להתרחק מהם בתכלית הריחוק אפילו אם חיברם מי שחברם (ל״ק סא־ה) (ל״ע).

ג יש נחש שהוא בחי׳ חכמים המה להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות וע״י דיבורים רעים ובפרט כשמדבר לשון הרע על צדיקים וכשרים עושים כנפים להנחש שיוכל לעוף ולהזיק בעולם מאד ח״ו היינו שמתגברת האפיקורסות שלהם אבל ע״י דיבורים קדושים עושים כנפים דקדושה ואין להנחש כנפיים ואז אין יכולים להזיק כ״כ להעולם (ל״ק סג) (ר׳ צדיק עג).

ד איסור גדול לעיין בספרי המחקרים כי יש כמה קושיות הנמשכים מבחי׳ חלל הפנוי שא״א למצוא עליהם תירוץ בשום אופן רק לעתיד לבוא יתגלה התירוץ רק ישראל ע״י אמונה עוברים על כל החכמות כי הם מאמינים בהשי״ת בלי שום חקירה כי אינם צריכים לחקור כלל כי הם יודעים האמת כפי מה שקבלנו מאבותינו ורבותינו הק׳ (קל״ק סד־א) (ר׳ שמות ג׳ וע״כ).

ה יש חיות רעות דורסים וטורפים והם חכמי הטבע שרוצים להראות שהכל ע״פ הטבע ח״ו והם דורסים וטורפים רבים מבני עמנו ע״כ כל מי שחס על נפשו

צריך לברוח מהם כי התגברותם גדול מאד וקול שאגתם עולה ומתגבר על קול הקריאה של יו"ט שקורא וצועק ומגלה את הרצון ע"כ חלילה להסתכל כלל באלו הספרים המדברים מחקירות אפילו בספרים שחברו גדולי ישראל כי אין רעה גדולה מזו (קל"ת ד־ח) (ר' תהלים ע"ד שאגו).

ו הכנעתם של אלו החיות רעות חכמי הטבע הוא ע"י חכם גדול שבקדושה שיכול לקשר כל הרצונות בשורש הרצון בחי' מצח הרצון ועי"ז הוא סותר ומכניע דעות חכמי הטבע שכופרים ברצון (ל"ת ד־ז).

ז אך כנגד זה יש בחי' מצח הנחש כי כל דבר יש לו שורש ושורש חכמת הטבע הוא בחי' מצח הנחש שרוצה להראות שכל הסיבות הכל ע"פ הטבע ח"ו לפעמים מתגבר באיש פרטי והוא מראה בחכמתו שהכל ע"פ הטבע ח"ו ויש שנכנס בחי' מצח הנחש בתוך החכם שבקדושה וחכמה זו מתחלת ליכנס עמו מעיון לעיון עד שרוצה להטיל פגם ח"ו בשורש הרצון ולכפור שם כאלו אין רצון כלל ח"ו (ל"ת ד־ז) (ר' שמואל־א י"ז ומצחת).

ח יש חוקרים שאומרים שעיקר התכלית והעוה"ב הוא רק לידע כל דבר כמות שהוא כגון לידע הכוכב כמות שהוא לידע מהותו ומפני מה עומד במקום ההוא ולדעתם הרעה עיקר השגת התכלית הוא ע"י חקירות וחכמות חיצוניות שלהם אבל באמת אצלינו עיקר השגת התכלית הוא רק ע"י אמונה ומצוות מעשיות לעבוד ה' ע"פ התורה בתמימות ובפשיטות ועי"ז בעצמו זוכין למה שזוכין (ל"ת יט).

ט ותדע שאין הדבר כדעתם ח"ו כי א"כ לא ישיגו התכלית רק מתי מעט מעט מאד דהיינו הבעלי שכל פילוסופים ומה יעשו קטני ערך שאין להם שכל כזה לחקור חקירות לדעת המושכלות שהם רוב ועיקר העולם איך ישיגו הם את התכלית אבל באמת עיקר השגת התכלית הוא רק ע"י תמימות דייקא דהיינו יראת ה' ומצוות מעשיות בפשיטות גמור (ל"ת יט).

י ובאמת הוא איסור גדול מאד להיות מחקר ח"ו וללמוד ספרי החכמות ח"ו כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו ח"ו יכול ליפול שם כי יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה שהיא בחי' עמלק שע"י האבן הנגף הזה יכולין ליפול ח"ו כי עמלק היה פילוסוף ומחקר וכפר בעיקר (ל"ת יט) (ר' כי תצא כ"ה ולא).

יא אנשים פשוטים איסור גדול להם לכנוס בספרי חקירותיהם ואפילו ספרי ישראל שמדברים מחקירות אסור להביט בהם כלל כי מזיקים הרבה לאמונה הק' שהיא יסוד הכל (קל"ת יט).

יב מי שמגלה איזה חכמה חדשה בעולם ע"פ רוב אין אחריתו טוב ויש לו מפלה גדולה ע"י אותה החכמה בעצמה שגילה (ח"מ נס' וי' באו' י') (מ"ב חקירות).

יג לפעמים כשגוזרים על ישראל ח"ו ללמד את בניהם חכמות ולשונות זה קשה מכל הגזירות רעות ר"ל וצריכין לגזור תענית ולצעוק ע"ז יותר מכל הגזירות כי לימודים אלו עפ"י רוב מעבירין על דת ח"ו כנראה בחוש (שב' מו' להת' מח' יב) (מ"ב חקירות).

יד יכולים להכיר בפנים מי שלומד ספרי חקירה כי הוא אובד הצלם אלקים (ש"מ ס"ח ג').

טו הצדיק הגדול צריך לעיין בספ' חק' כדי להעלות הנשמות שנפלו לשם (ש"מ ס"ח ז').

טז כל אדם נולד עם רשעות היינו אחר תאוות רעות של עוה"ז ר"ל רק מחמת יראת העונש משבר אדם את תאוותיו אבל כשלומד בספרי חקירה אזי מוצא לעצמו ספיקות וכפירות שהם סיוע לרשעות שלו וע"כ אין אנו מוצאים כלל שיהיה איזה אדם נעשה איש כשר וירא ה' ע"י ספרי המחקרים (ש"ה ה') (מ"ב חקירות).

יז גם ההמצאות שהמציאו הפילוסופים בחכמתם הכל הוא מלמעלה כי הגיע העת והזמן שיתגלה אותה חכמה ותחבולה בעולם (ש"ה ה') (מ"ב חקירות).

יח צריך לחזק א"ע באמונה ולבלי ליכנוס בחקירות כלל ולבלי לעיין כלל בספרים של מחקרים רק להאמין בהשי"ת באמונה לבד ואע"פ שנדמה שההמון עם רחוקים מחקירות אעפ"כ כולם מעורבים בחקירות אבל באמת צריכין להאמין בה' ובצדיקים אמתיים באמונה לבד כי כבר היו לנו צדיקים גדולים בכל דור וראוי לנו לסמוך עליהם בלי שום חקירות ולילך בעקבותם להאמין בהשי"ת ולקיים תורתו ומצוותיו כאשר מסרו לנו אבותינו הק' (ש"ה לב).

יט יש חקרן שהוא בתוך לב בנ"א דהיינו הבעל דבר שהוא מכניס חקירות בלב האדם וצריכין להכניעו ולגרשו ולחזק א"ע באמונה (ש"ה לב).

כ מחקר שאין לו אמונה כשבא עליו איזה צרה אין לו למי לפנות ואין לו במה להחיות ולנחם א"ע (ר' אמונה עח) (ש"ה לב).

כא בענין ספרי המחקרים אפילו ספרי חקירות של גדולי ישראל אסור לעסוק בהם וצריך להרחיק מאד

לבלי ללמוד אותם כי לא באלה חלק יעקב כי אנו מאמינים בו ית' באמונה לבד בלי שום חקירה כי הוא ית' ברא את העולם ומקיים את עולמו ועתיד לחדש את עולמו (ש"ה מ).

כב יש בנ"א שאין דעתם נמשכת אחר ספרים קדושים כגון ספרי הזוהר וספרי האריז"ל אע"פ שיש בהם חידושים נוראים ומחוקים מדבש והם נמשכים דייקא אחר חקירות דע כי זה מחמת מזגם הרע מן התולדה שנולדו במזג רע שאינם יכולים לסבול את הדבר הקדוש באמת ובאמת בוודאי יש לו בחירה לשבר את מזגו הרע אבל אשרי לאדם שנולד בקדושה (ש"ה מ).

כג כשהאדם מתחבר ח"ו לאיזה חכמים בדעתם שיש להם ידיעה בחקירה ופילוסופיא זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל כי אלו החכמות הם מבלבלים ומונעים ביותר כי כל דרכיו נעשין לו למישור ח"ו ע"י החכמות (ש"ה פא) (ר' ליצנות ה').

כד המחקרים אין להם שום חיות לא בעוה"ז ולא בעוה"ב מאחר שאין מסתכלין על התכלית הנצחי רק על תאוות העוה"ז ע"כ בודאי הם מלאים יסורים תמיד אבל איש כשר מאחר שמאמין בהאמת חייו טובים מאד כי מאמין שהכל לטובה (ש"ה קב).

כה אלו הקלי עולם העוסקים בחקירות חייהם אינם חיים כלל כי היסורים והדאגות שלהם מכלים חייהם אבל כל היראות וכל היסורין שיש לאדם מחמת יראת ה' הם מוסיפים ימים וחיים (ש"ה קב) (ר' צרות ויסורין צא).

כו עיין בשל"ה במסכת שבועות שם מבואר עוצם האיסור להסתכל בספרי המחקרים ומי שמסתכל באלו הספרים אין לו חלק לעוה"ב והביא שם מגדולי הקדמונים שאיסור זה חמור מכל עבירות שבתורה (ש"ה קב).

כז פ"א אמר אגלה סוד שיהי' אפיקורסות גדול בעולם בשביל נסיון למען ידעו החפצים באמת להתחזק בה' ובתורתו (ש"ה רכ).

כח אצל המחקרים מסתיימת השגתם בגלגלים ונדמה להם שמשם ולמעלה הוא רק עצם אלקותו ית' ובאמת כל לימוד הקבלה מתחיל משם דהיינו מהגלגלים ולמעלה כמו כן אפילו מי שהשיג חכמת הקבלה היטב אעפ"כ עדיין יש גבוה מעל גבוה בלי שיעור כי לגדולתו אין חקר (ש"ה רכה) (מ"ב השגות אלקות).

כט פעם אחת שחק ואמר אם היו מניחין ליכנוס מת אחד בין המחקרים כשחוקרין בחכמתם היו מתבטלים כל החכמות שלהם (ש"ה רכו).

ל אפילו האדם הגדול שבגדולים צריך ליזהר מאד שלא יכשל ח"ו ע"י ריבוי חכמתו כמו שהיה אצל הבן מלך עם החכמים שלו שע"י ריבוי חכמתם נפלו לאפיקורסות והבן מלך בעצמו אף שמחמת שהיה בו טוב היה נזכר לפעמים היכן הוא בעולם אבל חיכף כשהתחיל להשתמש עם השכל חזרו ונתחזקו אצלו החכמות של אפיקורסות (ר"מ מעשה יג) (יום א').

לא לפעמים יש בנ"א שמרבים לעסוק רק בחכמות וע"פ רוב כוונתם בזה רק בשביל הבלי עוה"ז בשביל כבוד או ממון ומחמת שעוסקין רק בחכמות עי"ז שוכחין תכסיסי מלחמה לגמרי היינו איך ללחום המלחמה הגדולה שצחיך האדם ללחום בעוה"ז שהוא מלחמת היצר (ר' מ' מעשה יג) (מיום א').

חרפות ובזיונות

א עיקר החרפות באים מהעוונות (עיין מקץ ויאמר להם יעקב אביהם) (ל"ק י־ד).

ב כל החרפות והבזיונות הבאים על האדם הם ע"י פגם הברית וכן להיפך ע"י תיקון הברית זוכין לכבוד (ל"ק יט־ג).

ג חרפות ובזיונות שוברין לבו של אדם והתיקון הוא ע"י שמקשר את לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת ועי"ז נתבטל החרפה השורה על לבו (ל"ק לד־א) (ראה תהלים ל"ד חרפה) (ראה נקודות א).

ד היצה"ר והקליפות נתהוים משבירת כלים והיא בחי' אהבה נפילה ושבירה שע"י באים לחרפות ובזיונות וכשמקשר הלב להצדיק ששם שורה אהבה קדושה נתבטלו אהבות רעות ונתבטל החרפה (ל"ק לד־ז).

ה ע"י תפילה בשלימות מבטל כל החרפות ובזיונות שיש לו משונאיו כי הוא מהפך כל החרפות לכבוד (ל"ק נה־ו) (ר' תהלים כ"ט ובהיכלו).

ו כל החרפות הבאים לאדם הם מג' קליפות והנה ידוע כי נוגה לפעמים נכללת בקדושה ולפעמים להיפך וע"כ גם בשתיקה יש שתי בחי' לפעמים הוא שותק לחבירו כדי לעשות לו יסורים ביותר ואז השתיקה בחי' נוגה בקליפה בחי' חרפה אבל השותקים מחמת אהבה שאינם רוצים לבייש ולחרף את חבירם אז השתיקה בחי' נוגה בקדושה (ל"ק פב) (ר' וישלח ל"ד לא).

אות ט

טבע והשגחה

א תפילה היא למעלה מהטבע כי הטבע מחייב כן והתפילה משנה הטבע וזה דבר נס ולזה צריך אמונה שיאמין בהשי"ת שיכול לחדש דבר כרצונו (ל"ק ז־א).

ב להמשיך השגחה שלימה א"א אלא עד שישבר תאוות ממון ושבירתה היא ע"י צדקה (ל"ק יג־א).

ג ע"י המשכת התורה נמשך השגחה כי התורה היא טנת"א שהם תלת גווני דעינא ובת עין וע"כ כשהחכם הדור מביא התגלות התורה עי"ז הוא מביא כח הראות של השגחת השי"ת עלינו וכ"א כפי קירובו אל התורה כן השגחת השי"ת עליו בבחי' השגחה שלימה (ל"ק יג־ד) (מ"ב ת"ת) (ר' ת"ז ד' בראשית).

ד סגולה היא למעלה מהטבע (ראה ואתחנן ז' עם סגולה) (ל"ק כא־ו).

ה כי אף שישראל עיקר עכ"ז העכו"ם מכסין עליהם כאלו כל העולם שלהם ומכסין העולם בדרך הטבע כי באמת הקב"ה מנהיג העולם אך לעתיד לבא יעביר אותם (ל"ק לא בה"ש).

ו כי הש"י מנהיג עולמו ע"פ דרך הטבע והטבע הוא ע"פ הנהגת הגלגלים כידוע והצדיק אוכל לשובע נפשו ולא מחמת תאוה גשמיות אזי הוא בבחי' נשיאות פנים בחי' אמת וכאשר בכח אכילה זו עומד להלל לה' אזי יוצאין ממנו דיבורי אמת ובכח זה נעשה שותף להקב"ה לברוא שמים וארץ וכיון שהצדיק יכול לברוא שמים וארץ חדשים אזי הוא משנה כל הגלגלים ועושה טבע חדש וע"כ בוודאי הוא יכול לעשות מופתים שהם שינוי הטבע (ל"ק מז) (ראה הקד' הזוהר ה' ולאמר).

ז ע"י השגחת השי"ת אפילו אחר הפעולה שהוציא הקב"ה מכח אל הפועל כל הדברים הם באחדות עמו והרע יונק מאחורי כתפי' כידוע והוא רחוק מאחד וע"י אמת השגחת השי"ת עליו וע"י שקר שהוא הרע מסיר ממנו השגחת השי"ת נמצא מי שהוא רוצה שיהי' אחר הפעולה כמו שהיה מקודם שיהיה כולו אחד ישמור עצמו משקר ועי"ז השגחת השי"ת עליו (ל"ק נא).

ח יש חושבים שהכל על פי הטבע עולם כמנהגו נוהג ויש חושבים שצריך לעבוד את האמצעי ובטעות כזה רבים נכשלים ועושים את הסיבות אמצעי בינם לבין השי"ת היינו שמאמינים בהש"י אבל מאמינים ג"כ באמצעי ואומרים שצריך לסיבות למשל בהסיבה של פרנסה אומרים שהסיבה של המו"מ עיקר ובהסיבה של רפואה שהוא הסמים עושים מהם עיקר כאלו ח"ו בלי המו"מ ובלי הסמים אין יכולת ביד השי"ת לפרנס ולרפא ואין הדבר כן, כי הקב"ה סיבת כל הסיבות ואין צריך לשום סיבה ועסקינו באלו הסיבות צריך להאמין בהשי"ת לבד ולא לעשות מהסיבות עיקר (ל"ק סב־ו).

ט כשהצדיק מבטל בתפילתו איזה חיוב של מערכת המזלות אזי נתיידע מהגלוי על הסתום שיש אלקי נמצא שהוא שומע תפלת הצדיק ומשנה הטבע (ל"ק סב־ו).

י דע כי הפילוסופים קורים להטבע אם כל חי ואנחנו ע"י תפילותינו אנו מבטלים הטבע וזה בחי' ח"י ברכות התפילה חוץ מברכת המינים שע"י ח"י ברכאן אנו מבטלין הטבע אם כל חי ומכניעין ומבטלין המינים והאפיקורסים (ל"ק רטז).

יא ארץ ישראל הוא כלליות הקדושה שבכל הקדושות כי שם כל העשר קדושות ושם זוכין לצאת מטבעיות ולידע ולהאמין שהכל בהשגחה לבד שזה הוא כלליות הקדושה ועי"ז יכולין להדמות אליו ית' ולהבדיל בין האור והחושך ואז יכולין לספר סיפורי מעשיות של צדיקי אמת וזוכין עי"ז לטהרת המחשבה ולהמתיק הדינים ולהנצל מכל הצרות (ל"ק רלד) (ר' תהלים ט"ז שויתי).

יב דע שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהש"י אין לו שום יסורין ואינו מרגיש שום צער ואע"פ שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם כגון היסורים שבאים מחמת ההרכבה אעפ"כ היסורים קלים בעת שיודע בדעת ברור שהכל בהשגחה מהש"י (ל"ק רנ).

יג וזה עיקר צער של ישראל שיש להם בגלות הכל מחמת שנפלו מהדעת ותולין הכל בטבע ובמקרים ובמזל ומחמת זה יש להם צער ויסורין וזה בא להם מחמת שהם שרויין בין העכו"ם ולמדו מהם מחמת שרואים שעתם מצלחת מאד וישראל נבזים ושפלים ותולין הכל בטבע ומקרה ומחמת זה בעצמו יש להם יסורים (ל"ק רנ).

יד באמת ישראל הם למעלה מהטבע רק כשהם חוטאים ח"ו אזי נופלים אל תחת הטבע כמו העכו"ם שהם תחת המזל והטבע ואזי יש להם גלות וצער ח"ו ועיקר הצער עי"ז בעצמו שאין להם דעת ותוליז בטבע (ל"ק רנ).

טו וכשהקב״ה רוצה לרחם על ישראל ולהושיעם מגלותם ולעשות קץ וסוף מהמיצר להם אוי ממשיך עליהם השגחה מסוף העולם כי לעתיד בעת קץ יתבטל הטבע לגמרי ולא יהיה רק השגחה לבד ואז יהיו ישראל למעלה וע״כ גם עתה כשהש״י רוצה לעשות קץ וסוף מאיזה עכו״ם ושיהיו ישראל למעלה אוי ממשיך עליהם השגחה מסוף העולם (ל״ק רנ) (ר׳ ישעיה נ״א כי).

טז תפילה היא בחי׳ השגחה למעלה מהטבע (ר׳ תפילה קה) (ל״ק רנ).

יז ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבע כלל עי״ז נעשה יראה (ר׳ אהבה ויראה מג) (ל״ת ד־ה).

יח התגלות הרצון הוא ע״י ימים טובים כי כל יו״ט קורא ומגלה את הרצון ואין שום חיוב הטבע כי בכל יו״ט עשה הש״י עמנו אותות נוראות שהם היפך הטבע אך צריכין לשמוע קול הקריאה הקדושה הזאת ועי״ז זוכה לשמחת יו״ט (קל״ת ד־ז).

יט יש חיות רעות והם חכמי הטבע שרוצים להראות שהכל ע״פ הטבע ח״ו ודורסים וטורפים רבים מבני עמנו וקול שאגתם מתגבר על קול הקריאה של יו״ט שקורא ומגלה את הרצון ע״כ חלילה להסתכל באלו הספרים המדברים מחקירות כי אין רעה גדולה מזו (קל״ת ד־ח) (ר׳ חקירות ה).

כ והכנעתם של אלו חיות רעות חכמי הטבע הוא ע״י חכם גדול שבקדושה שיכול לקשר כל הרצונות בשורש הרצון בחי׳ מצח הרצון בחי׳ והיה על מצחו לרצון (שמות כ״ח) ועי״ז הוא מתגבר ומכניע וסותר דעות חכמי הטבע שכופרים ברצון (ל״ת ד־ז).

כא אך כנגד זה יש מצח הנחש שהוא שורש חכמת הטבע לפעמים מתגבר בחי׳ מצח הנחש בפועל היינו ע״י איש פרטי שיונק חכמתו ממצח הנחש והוא מראה בחכמתו שהכל עפ״י הטבע ח״ו ויש שנכנס בחי׳ מצח הנחש בתוך החכם שבקדושה ומתחלת ליכנס עמו מעיון לעיון עד שנכנס בעיון דק מאד עד שרוצה להטיל פגם ח״ו בשורש הרצון ולכפור שם ח״ו כאלו אין רצון כלל ח״ו (ל״ת ד־ז).

כב ודע שזה המצח הנחש יניקתו מזקני הדור ממאריכי ימים שבדור כשאין בהם שלימות כי צריך האדם כל מה שניתוסף ובא לו יום מימי חייו להוסיף בכל יום קדושה ודעת אבל כשהזקנים אין מוסיפין אור קדושה ודעת בכל יום מזה יונק מצח הנחש חכמת הטבע כי מפגם הדעת של הזקנים יונק חכמת הטבע (ל״ת ד־ח) (ר׳ קידושין ל״ב זקן).

כג כשיהיה חידוש העולם לעתיד אז יתנהג העולם ע״י נפלאות היינו ע״י השגחה לבד שלא כדרך הטבע כי חידוש העולם לעתיד הוא בבחי׳ א״י כי עיקר קדושת א״י הוא ששם הוא השגחתו ית׳ תמיד (ל״ת ח־י).

כד טובה גדולה שיש טבע והשגחה כי כשהאדם עושה טוב אזי מנהיג אותו בהשגחה וכשהוא אינו טוב ואם היה מנהיג אותו בהשגחה לא היה יכול להגיע לו שום טובה אזי מניח אותו על הטבע ויכול להיות שיהיה לו טובות ע״פ הטבע ואם לא היה רק השגחה היה אפשר שתתבטל ההשגחה לגמרי כי כשהיה רואה ית׳ שאין האדם מתנהג כראוי היה כועס והיה מסיר ההשגחה לגמרי אבל עכשיו מניחו ע״פ הטבע וכשהוא חוזר למוטב משגיח עליו (ל״ת יז).

כה ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה כי באמת גם הטבע היא השגחתו ית׳ וזה א״א לאדם להבין ב׳ דברים כאחד דהיינו הטבע שבאמת היא השגחתו ית׳ (ל״ת יז).

טהרה

א עיקר הריח בחי׳ חותם בחי׳ תפילה תלוי בטהרה וע״כ משבטלה הטהרה בטלה הריח (ל״ק ב־ו).

ב כי קודם הבריאה כשהיה הבריאה בכח כביכול היה כולו אחד כולו אמת וכולו קודש אפילו שם טהור לא היה שייך לומר כי טהור אין שייך אלא כשיש טומאה כי הטהרה הוא בחי׳ ממוצע בין הקודש והטומאה שעל ידו נתתקן הטומאה וכשהוציא הקב״ה את הבריאה מכח אל הפועל היו שני דברים האחד והבריאה ואז שייך בחירה שהוא בחי׳ הטהרה (ל״ק נא) (ר׳ בהעלותך ח׳ וטהרת) (ר׳ אמת יז).

טוב ורע

א־א מה שהאדם מתלהב לפעמים בתפילתו זה בחמלת ה׳ שנפתח לו אור אין סוף ונתבטל ישותו וכשהוא בבחי׳ שוב כששב לדעתו זוכה להבין כי ה׳ הוא אלקים ואין חילוק אצלו בין מה״ד למדה״ר וכולו טוב (ל״ק ד־ט).

א כשהעכו״ם מונעין את ישראל לעשות מצות והטוב כבוש תחת ידם הטוב זה בחי׳ חלקי נשמות ישראל וע״י דיבורי הצדיק נחקק בספריהם היפך אמונתם והטוב רוצה לחזור וע״י שקשור עם הרע מושך

הטוב גם מהרע וזה הוא בחי׳ הגרים שמתגיירים (ל״ק יז־ו) (עיין גרים ז).

ב לפעמים כשהרע רואה שהטוב רוצה לחזור למקומו אז הם מתגברים ביותר ומתחילים לחשוב מחשבות ע״ז הטוב ועי״ז הטוב נעלם בפנימיות מחשבתם ואזי יוצא הטוב ע״י הילודים ונעשו גרים (ל״ק יז־ז) (עיין תהלים פ״ז ה׳ יספר).

ג רע הכולל היא תאות ניאוף שכל הע׳ לשון משוקעין בו נופל ונתבטל ע״י לשון הקודש (ל״ק יט־ג) (עיין בראשית ב׳ לואת).

ד התהוות השקר שהוא הרע והטומאה הוא מחמת הריחוק מאחד כי הרע הוא נגדיות כי כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע ובאחד אין שייך נגדיות אלא כולו טוב וע״כ לעתיד לבא יהי׳ כולו אחד כולו טוב כי אמת הוא אחד ע״כ יתבטל הרע וההתנגדות ויתבטלו הדמעות שהם בחי׳ שקר ויתבטל הטומאה (ל״ק נא) (ר׳ אמת יז).

ה כי יש עצבות רוח רוח רעה ויש רוח טובה והוא בחי׳ רוח נבואה רוה״ק אך כשהוא מעורב טוב ורע אינו יכול לקבל נבואות אמת וזה בחי׳ כלי זמר שמנגנין ביד שעי״ז שורה הנבואה כי היודע נגן מלקט הרוח טובה היינו השמחה מתוך עצבות רוח כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן כדי לכוין ולבנות השמחה בשלימות (ל״ק נד־ו) (ר׳ שמואל ט״ז ונגן).

ו באמת אין שום רע בעולם רק כולו טוב אך עיקר הצער שיש לאדם מהיסורין שעוברין עליו ח״ו הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת עד שאין יכול להסתכל על התכלית שהוא כולו טוב כי כוונת השי״ת הוא בודאי רק לטובה (ל״ק סה־ג) (ר׳ פסחים נ׳ ביום).

ז דרך השי״ת להביט רק על הטובות שעושין ואף שנמצא בהם ג״כ מה שאינו טוב אינו מסתכל על זה מכ״ש שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרע למצוא בו דווקא מה שאינו טוב ולחפש ולמצוא פגמים בעבודת חבירו רק אדרבא מחויב להביט רק על הטוב (ל״ת יז) (ר׳ בלק כ״ג לא).

אות י

יבום וחליצה

א הנפטר בלא בנים ר״ל נתנה התורה עצה לייבם את אשתו ואזי יתגלגל הנפטר הנ״ל ויעסוק הוא בעצמו להמשיך שכל הפנים בעולם ואם אין רוצה לייבם צריכה לחלוץ נעלו וירקה בפניו דייקא כי אין רוצה להמשיך נשמת המת שיוכל לתקן אור הפנים ובזה הרוק נראה לפעמים פני המת ועיקר הבושה הוא בפנים על שלא רצה להקים שם אחיו המת (ל״ק כא־יא פלח) (עיין קידושין א׳) (ראה כי תצא כ״ה וירקה).

ב היבמה נקנית במאמר היפך הבושת (ראה יבמות פרק ר״ג) (ל״ק כא־ו).

ידים

א ידים היא בחי׳ אמונה שע״י מקבלין מוסר ממוכיחי הדור וע״י קלקול האמונה באים לכפירות ואמונות כוזביות ונעשה גירושין ומחלוקת בעולם (ל״ק כב־ב).

ב יד במילואו הוא מספר נדת בחי׳ ע״ז שמטמאה כנדה כי עיקר כח הע״ז אינו אלא ע״י שמקבל מהידים שהוא ע״י קלקול האמונה (ל״ק כב־ב).

ג תיקון הע״ז ע״י בחי׳ ידים (ראה וישלח ל״ה ויתנו) (ל״ק כב־ב).

ד צריך אמונה בהידים להאמין שמחמת שמגביה ידיו כנגד הראש בשעת הנטילה מקבל קדושה כי בלא אמונה אינו כלום (ל״ק צא) (ר׳ בשלח י״ז ויהי).

ידיעה ובחירה

ר׳ הידיעה.

יוסף הצדיק

א יוסף הי׳ כלול ביותר מבחי׳ יעקב כ״ש אלה תולדות יעקב יוסף כי הוא הי׳ עיקר תולדותיו כי יעקב ויוסף כחדא חשיבי (ל״ק א).

ב יוסף היה לו שלימות להק״ק ועי״ז זכה לתיקון הברית כי בלה״ק חלוי תיקון הברית (ל״ק יט־ג) (עיין בראשית מ״ה כי פי).

ג יוסף ע״י שהיה לו שלימות להק״ק היה יכול לפשר חלמין כי החלום היא בשינה ותרדמה ושלימות להק״ק הוא כשמעלין הטוב שבת׳ר׳ג׳ו׳ם׳ בגי׳ ת׳ר׳ד׳מ׳ה׳ ע״כ היה יכול לפשר חלמין שבתרדמה (ל״ק יט־ד) (ר׳ אכילה ו).

ד יוסף קודם שזכה להתגלות התורה דהיינו חכמה ובינה הוצרך לבא בנסיון התאווה הכללית של ע׳ אומות שהיא תאוות ניאוף וע״י שעמד בנסיון ושבר הקליפה שקדמה לפירי זכה לפירי היינו להתגלות התורה (ל״ק לו־ב).

(א"ה: ויש לרמז זה בפסוק בן פורת עלי עין, שהתגבר על התאוה הכללית של ע' אומות. ע"כ מהמעתיק).

ה בכ"א מישראל מקושר בו בחי' יוסף שהוא בחי' קידוש השם וע"כ תיכף כשרוצין להעבירו על דת ח"ו להפרידו מבחי' ישראל נתעורר בו תיכף בחי' יוסף שהוא בחי' מסירת נפש על קידוש השם (ל"ק פ).

ו וע"כ זכה יו"ד לפתור חלומות (ר' מגילה י"ח מילי) (הש' מש"ה).

ז דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ויוסף היה לו זה החן (ר' בראשית מ"ט בן) (ש"ה רסב).

יחוד קוב"ה ושכינתיה

א ע"י משא ומתן באמונה נעשה בחי' יחוד צדיק וכנסת ישראל שהוא יחוד קוב"ה ושכינתיה כי כל עסקי המו"מ הם כפי הניצוצות שבהם וכפי חלקי נ"ר"ן שיש להאדם בכל עת וזמן וכשמשלים האותיות הנמצאים בכל דבר נתוסף לו הארה בנ"ר"ן שלו וע"י הארה זו מאיר בהשורש נ"ר"ן שהוא הצדיק וכנסת ישראל שהם שרשי כל הנשמות (ל"ק נד־ג) (ר' צדיק נו).

ב דע כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדולה מאד מאד כי נעשה עי"ז יחוד קוב"ה ושכינתי' (ל"ת צא) (ר' צדיק ריד).

יחודא עילאה ויחודא תתאה

א כי יש יחודא עילאה ויחודא תתאה וכל אחד מישראל צריך שיהי' נעשה זאת על ידו (ל"ק יא־א) (עיין ברית ה) (עיין תהלים כ"ט השתחוו) (וגם ק' הריעו).

ב יחודא עילאה היא בחי' בינה ליבא ויחודא תתאה היא בחי' מלכות כי ע"י שמקדש המחשבה שבלב עי"ז מקבל עליו עומ"ש שלימה (ל"ק מט־ד) (ראה לב יז־יח).

ג דע שיש יחודא תתאה שבזה העולם שהוא בכשרות גדול בקדושה ובטהרה כ"כ עד שבו תלוי יחודא עילאה שהזוג דהיינו האיש והאשה כשרים כ"כ וזיווגם בכשרות ובקדושה כ"כ שבו תלוי יחודא עילאה כי יש בו יוד ובה ה' שזהו יחודא עילאה וזה הזיווג והיחודא תתאה הוא יקר מאד מאחר שבזה העולם נעשה יחודא תתאה בקדושה כזו שבו תלוי יחודא עילאה (ל"ת לב).

ד וע"כ דע שבשביל זה צריכין הצדיקים הגדולים להעלים תורתם לשורפם ולהאבידן כדי שיהי' נסתלק הרוח קנאה שלא יקלקל ח"ו את שלום הזוג הקדוש הנ"ל כי יחודא תתאה שלהם יקר מאד וכשנתקלקל שלום שביניהם ע"י הרוח קנאה הוא הפסד גדול מאד וע"כ מוכרחין שיהיו נאבדין התורות והספרים הנ"ל כדי לסלק הרוח קנאה כי הרוח קנאה שהוא רוחו של משיח הוא שורה על אנפי אורייתא דהיינו הספרים הנ"ל (ל"ת לב) (ר' שבת קט"ז שמי).

ימים

א יש שני מיני ימים ימי טוב וימי רע והימים נקראים מדות והמדות הם התורה וגם בימי רע כשיסתכל בהם היטב ימצא שם ימי טוב היינו התורה וזה ע"י שכופה את יצרו ומתגבר עליו (קל"ק לג־ו) (ראה קהלת ז' ביום טובה).

ב כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב"ה מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין חכלית ומלביש לו בזאת המחשבה דיבור ומעשה רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל"ק נד־ב).

יסורים

ר' צרות ויסורין.

יעקב אבינו

א יעקב גילה אלקותו של הקב"ה יותר משאר האבות (ל"ק י־יג) (עיין פסחים פ"ח אברהם קראו הר).

ב יעקב הוא הצדיק המחדש חידושין דאוריתא ולומד לשמה וטובו צפון לעתיד וע"ש ששכרו לבסוף בחי' למחר לקבל שכרם (עירובין כ"ב) נקרא יעקב לשון עקב וסוף (ל"ק יב־א).

ג יעקב הוא בחי' אמת אור הפנים תיקון תאות ממון בחי' חיים וע"כ י'ע'ק'ב' ל'א' מ'ת' מרומז בפסוק תתן א'מ'ת' ל'י'ע'ק'ב' כי הוא בחי' חיים שחי וקים לעולם (ל"ק כג־א) (מי הנחל בשם המקובל האלקי ר' שמשון מאסטריפולי זצ"ל) (ראה שבת ל"ג ויחן).

ד יעקב הוא בחי' הארת פנים (ראה בבא מציעא פ"ד שופריה דיעקב) (ל"ק כז־ב).

ה יעקב ששמר בריתו וכה לבחי' קול שנזדכך קולו ואז ע"י השמעת קולו לבד הקב"ה מושיעו בעת צרתו ומבחי' קול ווכה לשלום (ל"ק כז־ו) (ראה שיר השירים א' שיר).

ו הארת פנים זוכין ע״י אמת ע״י ביטול ושבירת תאוות אכילה בחי׳ יעקב תפארת כלליות הגוונין (ל״ק מז).
(א״ה: וע״כ אמר ביעקב ונתן לי לחם לאכול בחי׳ ביטול תאוות אכילה שלא בקש תענוגים אחרים שעי״ז זכה לעשירות. ע״כ).
ז ויזרח לו השמש (ר׳ וישלח ל״ב ויזרח) (ל״ק רנא).

יצר הרע

א היצה״ר מתלבש עצמו במצוות ומטעה את האדם כאילו מסיתו לעשות מצוה והכנעתו ע״י התורה שעוסקין בכח (ל״ק א).
ב היצה״ר רוצה לעשות את האדם משוגע ממש כי אין אדם עובר וכו׳ אא״כ נכנס בו רוח שטות וכמו המשוגעים צריכים מקלות ושמות כמו כן בהתורה שעוסקין יש שתי הבחי׳ מקלות ושמות (ל״ק א).
ג עיקר הכנעתו של היצה״ר הוא ע״י התורה שהיא כולה שמותיו של הקב״ה (ל״ק א).
ד עיקר המלחמה שבין היצ״ט והיצה״ר הוא רק בזה כי היצ״ט מסית את האדם למאוס בכל החכמות ובכל התאוות והיצה״ר מסית את האדם להתיפך וצריך כ״א ליתן כח להיצ״ט להתגבר על היצה״ר וזה זוכין ע״י שעוסקין בתורה בכח (ל״ק א) (מ״ב יראה).
ה עיקר התגברות היצה״ר להחטיא את האדם היא בתאוה זאת וע״י שלימות לה״ק זוכין לתיקון הברית (ל״ק יט־ג) (קל״ק).
ו זה שכופה את יצרו הימי רע היינו המדות רעות ומתגבר עליהם אז הוא דומה למלאך ה׳ צבאות ואז יכול ללקט אותיות התורה אפילו מדברים גשמיים כי הוא יודע החיות אלקות היינו אותיות התורה המלובש שם (ל״ק לג־ג).
ז היצה״ר והקליפות נתהוים משבירת כלים והוא בחי׳ אהבה נפילה ושבירה שעל ידם באים לחרפות ובזיונות וכשמקשר הלב להצדיק ששם שורה אהבה קדושה נתבטלו אהבות רעות ונתבטל החרפה (ל״ק לד־ז).
ח היצה״ר הוא בחי׳ רוח סערה והוא המקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות והוא יונק מהדיבור דהיינו דברים בטלים ולשה״ר והוא מסער גופי׳ דבר נש וכל המלשינות והרעות שדוברים על האדם בא מרוח סערה זה (ל״ק לח־ב) (ראה תהלים קמ״ח רוח סערה).
ט לפעמים בא לאדם הרהור תשובה מחמת הטוב שהתעורר בתוכו אז ע״י מעשיו באותו שעה המית יצרו ונתבטל יצרו הרע שהיה לו ואח״כ כשרוצה לנסוע להצדיק מתגבר עליו יצה״ר אחר גדול ממה שהיה לו תחילה ע״כ מי שרוצה לקרב א״ע להשי״ת באמת צריך התחזקות חדש בכל פעם נגד היצה״ר החדש שמתחדש עליו בכל פעם (ל״ק עב) (ר׳ צדיק צ).
י יש כמה בחי׳ ביצה״ר כי יש בנ״א נמוכים שהיצה״ר שלהם ג״כ נמוך ומגושם והרוב היצה״ר שלהם הם הדמים בעצמם היינו הדם שבחלל השמאלי שהוא בתקפו ועיקר בלבולים שלהם מעכירת ובלבול דמים ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא היצה״ר הזה הוא אצלו שטות גדול ושגעון ואין צריך שום התגברות לנצח אותו (ל״ק עב) (ר׳ ניאוף טו).
יא רק יש בחי׳ יצה״ר שהוא מלאך הקדוש ואעפ״כ הוא יצה״ר וצריך להתגבר ולהמלט מאד ממנו היינו בחי׳ גבורות בחי׳ דינים וזה הבר דעת יש לו זה היצה״ר וצריך להתגבר עליו ולהמתיק הדינים שיהיה רק כולו טוב (ל״ק עב).
יב ויש שיצה״ר שלהם היא בחי׳ קליפה דקה וזה היצה״ר אין מגרין אלא באיש חיל גדול במעלה קצת אבל עדיין אין זה היצה״ר של הצדיקים האמתיים כי היצה״ר שלהם הוא מלאך הקדוש ממש (ל״ק עב).
יג גם בענין התקרבות עצמו להשי״ת יש יצה״ר גדול היינו שלפעמים ריבוי ההתלהבות חוץ מהמדה הוא מהיצר הרע וצריכים לבקש רחמים להנצל מריבוי אור (ל״ק עב) (ר׳ יתרו י״ט רד).
יג־א וע״כ מי שיש עליו דינים צריך להשתדל להנצל מהיצה״ר אז (ר׳ דינים יב) (ל״ק עב).
יד והוא מעלה גדולה כשיש עדיין יצה״ר להאדם כי אז יכול לעבוד אותו יח׳ עם היצה״ר דייקא דהיינו ליקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת ה׳ דהיינו להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב ואם אין יצה״ר להאדם אין עבודתו שלימה כלל והעיקר לעכב החמימות בעת התאוות ולהניחו בעת התפילה והעבודה (ל״ת מט).
טו אפילו מי שאינו איש כשר נודמן לו לפעמים שמתפלל בהתלהבות וזה בא ג״כ מחמימות היצה״ר שיש לו רק שהוא אינו מקבל ע״ז שכר אבל מי שרוצה להתנהג בכשרות הוא מעלה גדולה כשיש לו עדיין יצה״ר (ל״ת מט).
טז היצה״ר נוקש באדם בכל פעם ומעוררו למה

שמעוררו ואף אם אין האדם שומע לו אעפ״כ הוא נוקש עוד פעם שני וכו׳ אבל אם האדם חזק בדעתו ואינו פונה אליו כלל אז היצה״ר מסתלק והולך לו וכן בתפילה באים המחשבות לבלבל את תפילתו כמה פעמים ואם הוא חזק לבלי להסתכל עליה כלל אז היא נסתלקת (ל״ת נא) (ש״מ ע״ה פט).

יז ע״י תיקון הברית נתחזק יצרו הטוב (ר׳ בריח נד) (ל״ת פג).

יח היצה״ר דומה כמו מי שהולך עם יד סגורה והכל רצים אחריו וכ״א חושב שיש לו מה שהוא חפץ ואח״כ בסוף פותח את ידו ואין בה כלום כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו (ש״ה ו).

יט הדבר שמתגבר על האדם והוא משוקע בו אותו הדבר דוקא הוא צריך לשבר בשביל הש״י כי זה עיקר עבודתו כשרז״ל יש לך אדם שחביב עליו וכו׳ (ברכות ס״א) (ש״ה נז).

כ בנ״א יש להם כח למנוע את האדם לרחקו מעבודת הבורא ומצדיקי אמת יותר מן היצה״ר כי היצה״ר אין לו יכולת רק כפי כחו מאיזה עולם שהוא אבל האדם הוא כלליות שכלול מכל העולמות וע״כ מניעות בנ״א הם יותר ממניעות היצה״ר (ש״ה פ).

כא זה מעשי בע״ד שמניח א״ע על זה מאד לקלקל השלום של בני הנעורים כדי שיתפסו במצודתו ח״ו עי״ז כי הוא אורב על זה מאד לתופסם בנעוריהם ע״י קלקול השלום בית ח״ו (ש״ה רסג).

יראי ה׳

א המתנגדים המבזים יראי ה׳ זה מחמת שמקבלין תורתם מת״ח שאינם כשרים בחי׳ ש״י ועי״ז הם נופלים לכפירות ומחרפין ומביישין יראי ה׳ (קל״ק כח־א) (ראה הושע ט׳ וינזרו).

ב וכשיש ליראי ה׳ חרפות ובושות מהכופרים האלו עצה ע״ז בחי׳ תולע בחי׳ אמונה שמשבר ומבטל הכפירות והבזיונות ומתגבר על הכופרים (ל״ק כח־ב) (ראה תהלים כ״ב ואנכי תולעת).

ג כך ראוי להיות מנהג יראי ה׳ תיכף בבוקר בהקיצו משנתו קודם שיתחיל שום דבר יזכור מיד בעלמא דאתי ואח״כ יעשה זאת בפרטיות (ל״ק נד־ב) (ר׳ עוה״ז ועולם הבא יז).

ירושה

א וזה בחי׳ הירושה ששייך לבנים כי כשהפירות יוצאין לפעמים צריכין לענפיהם לינק מהם וע״כ כשנפטר ואינם יכולים לינק עוד ע״כ הם מקבלים הממון השייך להם להשלים אורם והיא מקבלת להשלים אורה וזה בחי׳ הכתובה שנוטלת (ל״ק סט).

ב לפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים ואעפ״כ נוטלים ירושה זה מבחי׳ אחרת כי כשהבנים יוצאים לעולם יוצא תיכף עמהם בת זוגם וממונם ובניהם והאב מקבץ אורם וע״כ אפשר שיהיה ג״כ לאב ממון בשביל בניו וע״כ לפעמים הם נוטלים ירושה אף שאינם צריכים לאמן אבל הם נוטלין ממון שלהם ובאמת לא היה ראוי לחלק הירושה בשוה כי בוודאי אינו שוה חלקי אורם אבל א״א למסור משפט זה לב״ד שלמטה כי אין יודע זה כ״א היודע תעלומות והוא באמת מסדר אח״כ כראוי ונוטל מזה ונותן לזה (ל״ק סט).

ישראל

ר׳ נשמות ישראל.

א עכשיו הכבוד בגלות כי עיקר הכבוד אצל העכו״ם ואנחנו בני ישראל שפלים ונבזים ולעתיד לבוא יתגלה כבודו מבין החשך (ל״ק יד־ב) (עיין ישעי׳ ב אז).

ב יש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפאה שלו והשי״ת יש לו התפארות גדול גם מזה (ל״ק יז־א).

ג יש בכל אחד מישראל התפארות בפרטיות שהשי״ת מתפאר עמו אפילו בכל אבר ותנועה של כ״א מישראל (ל״ק יז־א).

ד כל ישראל נקראים צדיקים על שם הבריח היינו ע״י שהם נימולים (ל״ק כג־ג).

ה כל או״א מישראל יש בו בחי׳ צדיק מושל שהוא בחי׳ מלא פום כי יש בכ״א נקודה מה שאין בחבירו ובחי׳ הזאת שיש בו יותר מחבירו הוא מעורר לב חבירו ומקבלין דין מן דין (ל״ק לד־ד) (ראה ישעי׳ ס׳ ועמך).

ו ישראל הם עם קדוש וכ״א יש לו חלק אלוה ממעל שהיא בחי׳ תכמה ע״כ צריך לשמור שלא יכנוס בתוך מחשבתו שום חכמה חיצונה כי השכל היא הנשמה וכשמקדש שכלו משיב הכל לשרשו וזה עיקר התשובה (ל״ק להּ־א) (ל״ע דעת כז) (ראה משלי ד׳ קנה חכמה).

ז כל נפש מישראל מושרש בע׳ נפש של בית יעקב וע׳ נפש של בית יעקב מושרשים בע׳ פנים של תורה וזה לעומת זה וכו׳ שכנגד ע׳ נפש הם ע׳ לשון שכל לשון יש לה מדה רעה בפני עצמה ומחמת

המדות האלו הם מרוחקים מע' פנים של תורה (ל"ק לו־א) (ראה דברים ל"א ואנכי הסתר).

ח כ"א מישראל הוא חלק אלקי ממעל ועיקר אלקות הוא בלב (ראה לב טז) (ל"ק מט־א).

ט עיקר הכונה שברא הש"י כל העולם בשביל ישראל היה כדי שישראל יעשו רצונו וידבקו בשרשן ויוכללו בו יח' שהוא מחויב המציאות וע"ז נכלל כל העולם שנברא בשבילם בחיוב המציאות ורק בשביל זה מחויב השי"ת לקיים העולמות בשביל ישראל כדי שיעשו רצונו כי כל מה שעושין רצונו יותר נכללין עמהם כל העולמות התלוים בנפשם בו יח' שהוא מחויב המציאות (ל"ק נב).

י כל אחד מישראל יש לו בחי' מלכות וממשלה לפי בחינתו יש שהוא שורר בביתו ויש שהוא מושל ביותר ויש שהוא מושל על כל העולם וצריך כ"א ליזהר לבלי להשתמש עם המלכות שיש לו להנאתו ולצרכו כ"א לעבודת השי"ת דהיינו להזהיר ולהוכיח את כל הנכנעים תחתיו להשיבם אל ה' (ל"ק נו א־ב).

יא ישראל יש להם כח יותר ממלאכים והם יכולים לעמוד בזה העולם ולהתגבר על העוה"ז ולהדבק בהבורא ית"ש אבל להיות ג"כ מעורב עם העכו"ם זה קשה מאד ע"כ מי שהוא מעורב בין העכו"ם צריך לשמור עצמו מאד להיות כיתד חזק בל ימוט ממדריגת כשרותו ויהדותו (ל"ק רמד).

יב כי איש הישראלי נברא שיהי' לו ממשלה על המלאכים וזה התכלית והסוף של ישראל וצריך כ"א לראות שיבא לזה התכלית אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהי' לו כח לעמוד בממשלה זו שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח"ו כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה (ל"ת א־א) (ר' ירושלמי שבת פ"ב עתידין).

יג כי מי שיודע קדושת ישראל מאין הם לקוחים ויודע רוחניות ודקות של ישראל הוא יודע שישראל הם רחוקים לגמרי מעון ואין עון שייך להם כלל כלל לא וזה עיקר הרחמנות לרחם על ישראל עם קדוש להוציאם מהמשאוי הכבד של עוונות (ל"ת ז־ג) (ר' עבירות ר"ל יג).

יד סגולה להתמדה שיזכה להיות מתמיד בלימודו הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראלי כי כ"א מישראל יש לו אות בתורה וכשיש חסרון בא' מישראל נמצא שיש חסרון בהתורה, ע"כ בודאי א"א לאהוב את התורה בשלימות אבל כשיזהר לבלי למצוא שום חסרון בשום ישראלי או בודאי יאהוב את התורה מאד ואזי יתמיד בלימוד התורה (ש"ה צא) (ר' לימוד סג).

טו על איש ישראלי אין שייך לומר שהוא מתנהג ביושר כי או"ה יש להם הנהגות נימוסיות מה שהשכל מחייב אבל ישראל עם קדוש אפילו אלו המצות שהם מצד דרך ארץ כגון שלא לגזול מה שהיושר והשכל מחייב אפילו אלו המצות אין עושין רק מגזירת המלך הבורא יח"ש שצוה עלינו בתורתו לעשות כך (ש"ה קטז).

אות כ

כאב שניים

א כאב שניים בא ע"י אכזריות על בעלי חיים (ס"ה רחמנות).

ב אחד הי' לו כאב שניים עצום מאד כמה שנים אמר רבינו ז"ל שכל מה שסובל טוב יותר מכויה אחת בגיהנום (ש"ה רלו).

כבוד השי"ת

א לזכות לדיבור המאיר לתשובה א"א כ"א שיראה שיהי' כבודו לאין נגד כבוד השי"ת היינו ע"י ענוה וקטנות כי עיקר הדיבור הוא מכבוד בחי' מלכות פה (ל"ק יא־ב).

ב כבוד ה' שיהי' בשלימות דהיינו ע"י ענוה וקטנות א"א לזכות כ"א ע"י שמירת הברית כי זה תלוי בזה גיאות וניאוף (ל"ק יא־ג).

ג עכשיו הכבוד בגלות (ר' ישראל א) (ר' ישעי' ב' אז) (ל"ק יד־ב).

ד להמשיך שלום בעולם צריך להעלות כבוד הקב"ה לשרשו דהיינו ליראה (ל"ק יד־א).

ה א"א להעלות הכבוד אלא ע"י תורת חסד כי זה עיקר כבודו כשבני אדם שהם מחוץ לקדושה מקרבין אותן לפנים (ל"ק יד־ב).

ו עיקר העלאת הכבוד לשרשו תלוי אם מכבד יראי ה' כי כל זמן שהכבוד בגלות הוא מזלזל ביראי ה' (ל"ק יד־ו).

ז ועיקר הדבר שיכבד יראי ה' בלב שלם (עיין תהלים ט"ו ואת יראי ה') (ל"ק יד־ו).

ח כשמחזיר הכבוד ליראה אז זוכה לשלום בעצמיו ועי"ז יכול להתפלל ע"י תפלה זוכה לשלום הכללי היינו שלימות העולמות (ל"ק יד־ח).

ט ע״י ענוה זוכין לכבוד דק׳ (עיין משלי ט״ו ולפני כבוד) (ל״ק יד־יג).

י עיקר הארת כבודו ית׳ בעולם הוא רק ע״י צדיקים המצדיקים את הרבים ומשתדלים לקרב את הרחוקים ולהחזירם בתשובה שזה עיקר כבודו ית׳ וזה בחי׳ הספד שצריכין להספיד על סילוק הצדיקים ר״ל (ל״ק יד־יג) (מ״ב צדיק).

יא ע״י שמקבלין תורה מת״ח שאינם כשרים נופלים לכפירות ועי״ז את יראי השם לא יכבדו (ל״ק כח־א) (ראה יראי ה׳ א).

יב כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב״ה מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית ומזמין לכל אדם מחשבה דיבור ומעשה לפי היום לפי האדם ולפי המקום ומלביש לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב) (ר׳ ימים ב).

יג ע״י תפילה בשלימות מבטל כל החרפות ובזיונות שיש לו משונאיו כי הוא מהפך כל החרפות לכבוד כי בשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך ומבטל את עצמו מכל וכל בוודאי כששומע איזה חרפה וביזוי הוא מפרש לפירוש של כבוד המלך כי אין אפשר שיבוא אחד לתוך היכל המלך ויבזה את המלך ואין לחשוב שמא החרפות עליו נאמרים כי מי הוא הלא ישותו נתבטל בכן צריך לעשות מכל הבזיונות צירופי כבוד להמלך (ל״ק נה־ז) (ר׳ תהלים כ״ט ובהיכלו).

יד ע״י גרים שנעשין ע״י מטה עוז היינו התפילה של הבעל כח שהסט״א מוכרחת להחזיר כל הקדושה שבלעה עם עצמות חיותה עי״ז נתרבה ונתגדל כבודו ית׳ (ל״ת ח־ד) (ר׳ תהלים צ״ו הבו).

טו ע״י התגלות כבוד השי״ת עי״ז בא התפשטות הנבואה כי הנבואה באה מבחי׳ שרשי נפשות ישראל שהם בחי׳ שבעים נפש בבחי׳ ב׳שבעים נ׳פש י׳רדו א׳בותיך (דברים י) ר״ת נ׳ב׳י׳א׳ ושורש הנפשות הוא בחי׳ כבוד וע״כ ע״י התגלות הכבוד שהוא בחי׳ שורש הנפשות עי״ז בא התפשטות הנבואה (ל״ת ח־ה).

טז מכל הדברים צועק כבוד השי״ת וקורא ומרמז להאדם שיתקרב אליו ית׳ והוא ית׳ יקרב אותו ברחמים באהבה ובחיבה גדולה (ש״ה נב).

כבוד

א צריך כ״א למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום (ל״ק ו־א).

ב מי שרודף אחר הכבוד אינו זוכה לכבוד אלקים אלא כבוד של מלכים והכל חוקרים אחריו וחולקים עליו שאינו ראוי לכבוד (ל״ק ו־א)

ג מי שבורח מן הכבוד שממעט בכבוד עצמו אזי הוא זוכה לכבוד אלקים ואסור לחקור על הכבוד הזה אם הוא ראוי אם לאו (ל״ק ו־א).

ד א״א לזכות לכבוד אלקים אלא ע״י תשובה ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק (ל״ק ו־ב).

ה מה שנוגע בכבוד המקום אסור לשתוק על מיעוט כבודו ית׳ ח״ו (פל״ת ו־ז).

ו עיקר כבוד השי״ת תלוי בזה אם הוא בקי בדרכי התשובה שיחזק עצמו תמיד בין בעלי׳ בין בירידה ח״ו (ל״ק ו־ד).

ז יש בני אדם שרודפים אחר הכבוד ורוצים למלוך ואומרים שהם צדיקים ואין צדיק בארץ יותר מהם והם נקראים בשם אבימלך אבי לשון רצון שרוצין למלוך (ל״ק י־י).

ח עיקר אריכת הגלות שאין יכולין לשוב לארצינו הוא רק מחמת עון הגדלות ורדיפת הכבוד ולא מחמת שהעכו״ם הם רבים (ל״ק יא־ז).

ט ע״י שלימות לה״ק זוכין לתיקון הברית ועי״ז זוכה לכבוד (ל״ק יט־ג).

י יש מנהיגים שנקראים בשם רבי שלימודם ממותרות ופסולת ובוודאי אינם יכולין להנהיג אפילו את עצמן מכש״כ אחרים ואעפ״כ הם נוטלים גדולה לעצמן ורדפים אחר התנשאות להנהיג העולם צריך כ״א לראות שלא להסמיך אותם כי הם עצמן אינם חייבים כ״כ כי יש לה יצה״ר גדול להנהיג העולם ואלו הנותנים להם תוקף ועוז הם עתידים ליתן את הדין (ל״ק סא־א) (ר׳ מנהיגי הדור ג).

יא ע״י שמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז נחלש כתב ישראל ואין לו תוקף ונותנים כח בכתב ידם של האומות ומחמת זה הם גוזרין שלא יהיה תוקף לכתבים שלנו כי אם לכתבים שלהם וישראל יהיו מוכרחים ללמוד כתב שלהם (ל״ק סא־א).

יב ועי״ז גוזרין ג״כ לגרש בני ישראל ממקום שנתיישבו שם ישראל מכבר אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם שזהו בחי׳ גירוש מא״י ועי״ז אין יכולים להוליד נשמות גדולות ועי״ז נלקח סוד העיבור מאתנו ונמסר להם ח״ו (ל״ק סא־א).

יג אבל כשהחכם ראוי לסמיכה נסמך בשם רבי עי״ז מביא הארה וכח בכתב ידינו ואז גם כל משפטי הנהגות שלהם כולם ע״י כתב ידינו ועי״ז נתקדש האויר בבחי׳ אוירא דארץ ישראל ועי״ז נתתקן כל הנ״ל (ל״ק סא־א).

יד מי שהוא נצרך לבריות בשביל כבוד וכיוצא יוכל לעשות תנועות בשקר בשביל בנ"א (ל"ק סו־ג) (ר' חפילה עט).

טו כשבא איזה כבוד חדש לאדם צריך להתיירא מאד כי לפעמים בא לו הכבוד בשביל הסחלקות נפשו ת"ו ע"כ צריך ליזהר לקבל את הכבוד בקדושה לשמו ית' לבד ולא להשתמש עם הכבוד לצרכו ולהנאת עצמו כלל כי הכבוד הוא שורש כל הנפשות וכשהנפש מסחלקת היא מסחלקת לתוך הכבוד (קל"ק סו־א).

טז אך מדה טובה מרובה וע"פ הרוב בא הכבוד לטובה דהיינו כשבא נפש חדשה אל האדם אזי היא באה מלובשת בהכבוד ע"כ צריכין ליזהר מאד לקבל הכבוד בקדושה גדולה לשמו ית' לבד כי הכבוד הוא שורש כל הנפשות (ל"ק סז־א).

יז וצריך לראות שיהי' פנים אל הכבוד כי ע"י תאוות אכילה אזי נפגם הכבוד ואין לו פנים אבל ע"י מיעוט אכילה שמשבר תאוות אכילה עי"ז הוא נשיאות פנים (ל"ק סו־ב) (ר' דברים ל"א והסתרתי).

יח כשנופל המלכות והכבוד להעזי פנים היינו בחי' הסתרת פנים והמלוכה והממשלה הוא אצל העכו"ם והרשעים והעזי פנים ע"כ כשישראל צריכין לפעול איזה תקיפות לצורך קיום דתינו הק' צריכין אנחנו לקבל כח מהם אבל כשמשברין תאוות אכילה אז מעלין הכבוד דקדושה ואז הוא בחי' נשיאות פנים שהוא ביטול הדינים (קל"ק סו־ג).

יט ע"י צדקה ממשיכין חסדים וביטול הדינים ומתקנים פגם הכבוד שגורם הסתרת פנים ומעלין הכבוד והמלכות מהסט"א ומתקנים פגם תאוות אכילה וחוזר הכבוד אל המביני מדע שהם מנהיגי אמת (קל"ק סז־ד).

כ כשבא כבוד חדש לאדם ומלובש בחוכו נפש דקדושה צריך לחזק עצמו במדת היראה ואהבה ועי"ז יזכה להוליד ולגדל הנפש החדשה (קל"ק סז־ח).

כא כל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם כולם מקבלים רק מזה הצדיק שהוא בחי' עפר בחי' משכן שממנו נמשך הכל כי כל הכבוד והגדולה הוא רק אצל זה הצדיק כי במקום השפלות והקטנות שם שורה כל הכבוד והגדולה (ל"ק ע) (ר' מגילה ל"א כל).

כב צריך להתיירא ולפחד מן הכבוד כי כבוד הוא סכנה גדולה סכנת נפשות ע"כ כשמגיע איזה כבוד להאדם צריך ליזהר מאד לקבלו כראוי לשמו ית' לבד כי אם ח"ו יפגום בהכבוד כחוט השערה ולא יקבלו כראוי יוכל להסחלק ח"ו עי"ז (קל"ק קלא).

כג עיקר אור השי"ת הוא כבוד והנה אור הש"י שופע תמיד רק האדם מחמת מדותיו ומעשיו עושה צל שמונע ממנו אור השי"ת וכל מה שהאדם זוכה לתקן מדותיו עי"ז נתמעט הצל עד כשהוא בבחי' אין ממש אזי אינו עושה שום צל ומאיר ונחגלה עליו אור כבודו ית' בשלימות ועי"ז נשלמין כל החסרונות וזוכה לכל טוב (ל"ק קעב) (מ"ב כבוד).

כד כשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחד אפילו אם הוא אדם חשוב יותר מהם עכ"ז יכולים להפילו כי חלקי הכבוד שלהם כשנתקבץ ונתקשר יחד הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו אם לא שזה האיש הוא גדול במעלה מאד עד שחלק כבוד שלו גדול משלהם ביחד אזי אדרבא נתבטלים הם לפניו וכשמפילין איזה אדם עיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף ה' יצילנו (ל"ק קפא) (ר' ויחי מ"ט בקהלם).

כה מי שרוצה כבוד הוא שוטה כי עיקר הכבוד הוא בהדיבור כי אבר מהאדם כגון יד אינה יכולה לחלוק לו כבוד והדיבור הוא היכל המלך כי היכל גי' אדני בחי' הדיבור א"כ רוצה לקבל כבוד בהיכל המלך ואין בזיון גדול מזה שבוודאי יתבייש העבד מאד כשיחלקו לו כבוד גדול לפני המלך (ל"ק קצד) (ר' תהלים כ"ט ובהיכלו).

כו כל מי ששכלו קטן ביותר צריך לחלוק לו כבוד ביותר כמו שאנו רואים בחוש שהנשים מקפידים על כבודם וזה מחמת שהנשים דעתן קלה וקטנה מאד (ל"ק רב).

כז מי שנוהג רבנות בכשרות ובתמימות כראוי עי"ז זוכה שיעלה לגדולה לסוף ימיו כגון בדור הזה שעיקר הגדולה והכבוד כשמחזיקין אותו לצדיק מפורסם אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפורסם גדול אף שבאמת אינו כן רק שהוא איש כשר פשוט ונותנין לו שכרו קודם שיוצא מן העולם ואח"כ וכו' (ל"ק רלו).

כח שורש כל הבריאה הוא הכבוד כי כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו (יומא ל"ח) ואפילו בעבירות ודברים רעים ח"ו ששם אין כבודו ית' שיש גבול להכבוד שלא יתפשט לשם ואע"פ שמלא כל הארץ כבודו עכ"ז יש גבול שלא יתפשט למקומות החיצונים אבל דע כי אעפ"כ בוודאי גם הם מקבלים חיות ממנו ית' (ל"ח יב).

כט אפילו מקומות המטונפים או בחי' ע"ז צריכין ג"כ לקבל חיות ממנו ית' אך דע כי הם מקבלים מבחי'

מאמר סתום שהוא בראשית שהוא כולל כל העשרה מאמרות וכולם מקבלים חיות ממנו והכבוד של המאמר סתום הוא סתום ונעלם בתכלית ההסתרה כי מבחי' הכבוד והמאמרות המתגלים א"א להם לקבל חיות משם בבחי' וכבודי לאחר לא אתן רק מהמאמר סתום משם מקבלין חיות ודבר זה אי אפשר להבין ואסור להרהר בזה כלל (ל"ת יב) (ר' ישעיה מ"ב וכבודי).

ל וע"כ כשאדם נופל ח"ו לבחי' מקומות אלו ונופל לספיקות והרהורים ובלבולים גדולים ואזי מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאד מכבודו ית' ושואל ומבקש איה מקום כבודו זה עיקר תיקונו ועלייתו בבחי' ירידה תכלית העליה כי איה מקום כבודו זה בחי' הכבוד העליון דהיינו המאמר סתום בראשית שמשם נמשך חיות למקומות האלו נמצא כשמבקש איה מקום כבודו בזה בעצמו הוא חוזר ועולה אל הכבוד העליון ומחיה את נפילתו ועולה בתכלית העליה (ל"ת יב) (ר' מד"ר ויקרא ז' והעולה).

לא מי שפוגם בכבוד הש"י דהיינו ע"י פגם הבריח אינו יכול לקבל ולינק מהמוחין של א"י ואזי נשארין המוחין בבחי' מוחין של חוץ לארץ ואזי אין יכולין להשוות דעתן יחד וזה בחי' מחלוקת שיש בעולם כי מוחין של חו"ל אין יכולין להשוות עצמן יחד (ל"ת עא).

לב כל הבריאה לא היתה רק בשביל כבודו ית' ע"כ הכל נברא רק בשביל האדם כי כל הגדלת כבודו ית' תלוי בהאדם דייקא ע"כ כשבא איזה כבוד להאדם צריך ליזהר להעלות כל הכבוד להש"י ובזה הוא מחקן ומקיים כל העולם (ל"ת עא).

לג ע"י הולדה כשנולדין ונתרבין בנ"א ביותר עי"ז נתגלה כבודו ביותר כי עיקר התגלות הכבוד ע"י בני אדם (ל"ת עא).

לד כשאין פוגמין בכבודו ית' ואז זוכין למוחין של א"י שהם בחי' נועם אז זוכין להרגיש נעימות התורה וזהו העיקר לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה (ל"ת עא).

לה כבוד ועשירות גשמי כל מה שיש לו יותר הוא רחוק ממנו ביותר אבל תורה ומעשים טובים כל מה שיש לו יותר הם סמוכים אליו ביותר (ש"ה רמז).

לו הזהיר לכבד את אשתו כי הלא הנשים הם סובלים צער. ויסורים גדולים מילדיהם ע"כ ראוי לרחם עליהם ולייקרם ולכבדם וכן ארז"ל (ב"מ נ"ט) אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו וכן אמרו (יבמות ס"ג) דיינו שמגדלות את בנינו וכו' (ש"ה רסד).

כותל המערבי

א כותל הוא כו חל כו זה בחי' שם הקדוש שהוא בחי' הגוונין והוא תל שהכל פונין לו ותאיבין להסתכל בו, י"ל רמז לכותל המערבי שנשאר מביהמ"ק ששורה שם שם הוי"ה ב"ה שהיא השכינה כידוע (קל"ק כד-ד).

ב וזה בחי' כותל המערבי ששם השכינה בוכה ומיללת על חורבן ביהמ"ק כי מ'ע'ר'ב' ר"ת ר'חל מ'בכה ע'ל ב'ניה שהיא בוכה על צרת ישראל המפוזרים בגוים ואינם על מקומם (ל"ת סז).

כעס

א כ"א מישראל לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק כן מקבל ממנו תכלית עולם הבא כפי הפרת הכעס ברחמנות דהיינו כשבא לכלל כעס לא יפעול בכעסו שום אכזריות ואדרבא ימחיק הכעס ברחמנות (ל"ק יח-ב) (עיין חבקוק ג' ברוגז).

ב כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת וע"כ החולה מחמת שהוא במוחין דקטנות ע"כ הוא בכעס ולעתיד יחגלה הדעת ע"כ אז יתבטל כעס (ל"ק כא-יא).

ג לפי הגדלת הדעת כן נתרבה השלום כי מחלוקת כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת ע"כ ע"י עסק התורה שעי"ז נמשך דעת נתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (ל"ק נו-ו).

ד טבילת מקוה מבטל הכעס כי ע"י טבילת מקוה נמשך דעת (ל"ק נו-ז).

ה ע"י כעס הבא מהכבד נתעורר המקטרג הגדול ומן המקטרג העליון נתעוררים מקטריגים למטה על אדם הכועס ושולטים עליו ואינם יראים מלפניו כי ע"י כעס נדמה להם כבהמה כי חכמתו מסתלקת וצלם אלקים סר מעל פניו ויוצא מגדר אדם ועי"ז שולטים בו השונאים (ל"ק נז-ו).

ו ע"י הצום אויביו נופלים לפניו כי ע"י הכעס הבא מהכבד נתעורר המקטרג הגדול וממנו נשתלשלים מקטריגים וצרים למטה על האדם הכועס ושולטים עליו כי ע"י כעס חכמתו מסתלקת ופניו נופלים וכשאין לו פני אדם אז מוראו סר וע"י הצום נכנע הכבד לפי המוח כי ביום שאדם אוכל אז הכבד ניזון תחילה וכשמתענה אזי ניזון המוח תחילה וכשנכנע

הכבד שהיא ראש המקטריגים אזי נכנעים כל האויבים (ל״ק נז־ו) (ר׳ תהלים פ״ט וכתוחי).

ז עיקר שמירת השם שהיא שמירת הנפש הוא ע״י שישמור עצמו מכעס כי הכעס פוגם בנפשו וכששומר עצמו מכעס ומאריך אפו זוכה לעשירות גדול (קל״ק נט־ד).

ח כעס מזיק לעשירות וכשהיצר מסית לאדם שיכעוס ידע שבזאת השעה ישפיעו לו מלמעלה איזה סכום ממון והיצר רוצה לקלקל זאת ההשפעה ועי״ז פוגם בשמו ונפשו אבל כששומר עצמו מכעס יזכה לעשירות ויגדיל שמו ונפשו ויזכה לשם טוב ולהעמיד תלמידים הרבה ולקרב נפשות רבות להשי״ת (קל״ק נט־ה) (ר׳ איוב י״ח טורף).

ט כשמתגבר ומשבר הכעס עי״ז נמשך בחי׳ רוחו של משיח ונחשב כאילו על ידו נברא כל העולם ואז זוכה לפרנסה ולהתפלל באמת לה׳ לבדו בלי פניות בשביל בנ״א ח״ו ווזכה להוציא מכח אל הפועל כל הדברים שבקדושה שצריך לעשות (קל״ק סו־יד).

י כשמגיע לו איזה כעס בוודאי צריך לשום אל לבו כאלו כבר כעס ח״ו ונסתלק נפשו ונשמתו ממנו ואז הוא כמו מת ממש כי ע״י הכעס טורף נפשו ועי״ז נמתק כעסו (ל״ק סו) (בפל״ח).

יא ודע שראוי שכל ישראל יהיה להם ממון אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון והיא מדה רעה ומגונה שקשה מאד להנצל ממנה אפילו אם ירצה אחד להנצל ממנה כדי שלא תפסיד לו את הממון עכ״ז המדה הרעה הזאת מחגברת עליו בילדותו ובקטנותו והיא מדת הכעס שעי״ז מפסיד ומאבד הממון הראוי לו כי בשורש ההשתלשלות הממון והכעס הם בחי׳ אחת כי שניהם באים מגבורות וע״כ הבעל דבר כשרואה שיורד שפע לאדם יורד ומזמין לו כעס (ל״ק סח).

יב צריך כל אדם לבקש מהש״י שיהיה לו כיסופין לא״י והוא סגולה להכעס ולעצבות כי א״י בחי׳ אמונה בחי׳ ארך אפים היפך הכעס (ל״ק קנה) (ר׳ שבת קה כל).

יג ע״י כעס ואכזריות נקטן הדעת ונעשה בחי׳ מוחין דקטנות ואזי הם יונקים ח״ו מפגם הדעת ומזה בא ח״ו תאוות ניאוף (ל״ת ח־ב) (ר׳ פסחים סו כל).

יד הבעש״ט זצ״ל קרב אחד ואמר לו שכל העולם יחלוקו עליו אפילו עופות וע״י שכבש כעסו בעת הנסיון זכה להיות צדיק גדול (ש״מ ע״ה קנה).

טו תכלית שבירת מדת הכעס דהיינו להתהפך לטוב גמור שלא יהי׳ איכפת לו כלל שום דבר ויהי׳ רק טוב בלי שום צד קפידא בעולם זה זוכין בארץ ישראל עד שאפילו מי שיעשה לו כל הרעות שבעולם לא יהי׳ בלבו שום צד שנאה וקפידא עליו אדרבא יהי׳ אוהבו ויהי׳ רק כולו טוב ממש (שב״ה כב).

טז מי שעובר עבירה זו של ער ח״ו הוא רע תמיד (שקורין בל״א בייז) דהיינו שהוא איש רע ובכעס תמיד ואין ראוי לו ללמוד קבלה (ש״ה רמט).

כף זכות

א צריכין ליזהר מאד לדון את כל אדם לכף זכות כי כ״א מישראל הוא כתר להשי״ת וצריכין להכניס בו כל מיני אבנים טובות דהיינו כל דבר טוב שאפשר למצוא ועי״ז שותק לו כשמבזה אותו ודנו לכף זכות שנדמה לפי סברתו שראוי לבזותו ועי״ז נעשה בחי׳ כתר כי סיג לחכמה שתיקה וסיג היא בחי׳ כתר (ל״ק ו־ז).

ב דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו מעט אינו רשע ועי״ז מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה (ל״ק רפב).

ג כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות כמו כן הוא אצל האדם בעצמו שצריך לדון א״ע לכף זכות ולמצוא בעצמו איזה נקודה טובה עדיין כדי לחזק א״ע שלא יפול לגמרי ח״ו רק אדרבא יחיה א״ע וישמח את נפשו במעט הטוב מה שזכה לעשות מימיו איזה מצוה או איזה דבר טוב וע״י שמוצא בעצמו אלו הנקודות טובות עי״ז נעשין ניגונים ואזי הוא יכול להתפלל ולהודות לה׳ (ל״ק רפב) (ר׳ שמחה כב).

כפירות ר״ל

א המתנגדים המחרפים יראי ה׳ זה מחמת שמקבלים תורה מת״ח שידין יהדאין דרך הקליפות והם מייגעים האנשים הבאים לשמוע תורתם ועי״ז נופלים לכפירות ואת יראי ה׳ לא יכבדו (ל״ק כח־א) (ראה ישעי׳ ז׳ המעט) (הושע ט׳ וינזרו).

ב וכשיש ליראי השם חרפות ובושות מהכופרים האלו עצה ע״ז בחי׳ תולע בחי׳ אמונה שעי״ז מנצח אויביו ומבטל הכפירות והבזיונות (ל״ק כח־ב) (ראה איכה ד׳ האמונים).

ג אפילו שנפלת בכפירה בעיקר ח״ו אעפ״כ חדע שאפילו במקומך אתה יכול להתדבק בו ית׳ ולשוב

אליו בתשובה אלא שבמקומך רבו הלבושים (קל"ק לג־ד) (ראה ירושלמי תענית פ"א אם יאמר לך).

ד חפלה היא בחי' אמונה ונגד האמונה הם כפירות מחשבות עכו"ם ותיקונם ע"י א"י בחי' מחאת כפים בתפלה שעי"ז מגרש אויר הטמא של חו"ל ושואב אויר הק' של א"י (ל"ק מד) (ראה מחאת כפים ב).

ה ע"י מחלוקת עי"ז נופלין מחשבות של רשעים שהם מחשבות של כפירות על אנשים כשרים והתיקון לזה שישתוק וימסור המלחמה לה' (קל"ק רנא) (ר' יבמות צ"ו מעשה).

ו יש רשעים שיגיעים כל ימיהם כדי לעקר עצמן מהשי"ת ומתורתו לגמרי כי הנקודה הקדושה של קדושת ישראל שיש עדיין בתוכם אע"פ שהם רשעים גמורים היא מבלבלת אותם ומביאה בהם הרהורי תשובה ומחמת זה אין להם תענוג מהעבירות שלהם על כן הם מתאוים ויגיעים כדי שיגיעו לכפירה גמורה בדעתם ח"ו אבל היהדות שבהם אינה מנחת אותם ודע שיש מהם כשמגיעין לכפירה גמורה בלי ספק אל האמת אז תיכף מתים ואז רואין את האמת (ל"ק רעד).

ז ע"י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית' ואין שום חיוב הטבעי כלל עי"ז נעשה יראה כי אז יהדעים שיש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו אבל כשנופלין לכפירה כאלו הכל מתנהג ע"פ הטבע אין שייך יראה ח"ו (קל"ת ד־ו).

ח העי"ז והכפירות אין בהם שום רוח כלל והקטני אמונה הם בבחי' מקוצר רוח שהוא כמו ממוצע דהיינו שאין להם אמונה שלימה ואעפ"כ אינם כופרים לגמרי עי"ז צריכין לעבודות קשות אבל כשהאמונה בשלימות אפשר לעבוד הש"י בכל דבר (ל"ת פו) (ר' אמונה עא).

ט דע כי יש עבירות שהם מכניסים כפירות באדם ויש שבאים עליהם מחשבות על האמונה מחמת שלא נולדו בקדושה כראוי ויש שהוסיפו על זה מעשיהם הרעים ולזה צריכין בושה ולב נשבר וע"י בושה ולב נשבר מגרש ומשבר החקירות והמחשבות (ש"ה לב).

י טוב יותר להיות פחי יאמין לכל דבר (משלי יד) דהיינו להאמין אפילו בשטותים ושקרים כדי להאמין גם בהאמת מלהיות חכם ולכפור בכל ח"ו ומוטב שאקרא שוטה כל ימי ואל אהיה רשע שעה אחת לפני המקום (עדיות ה') (ש"ה קג).

יא עיקר הכפירות באים מגדלות (ר' גיאות לא) (ש"ה רסא).

אות ל

לב

א הלב הוא המלך של האיברים (תיקון יג) ועיקר הרוח חיים הוא בלב וע"כ החסרון והמילוי תלוי בלב בבחי' ויתן לך משאלות לבך (תהלים לז) (ל"ק ח־ב).

ב עיקר הדעת היא בלב ועיקר היראה היא בלב (עיין משלי ב' אז תבין) (ל"ק טו־ג).

ג מי שאוחז במדריגה זו שניזון רק מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר מזה מאיר לבו כי שם הלב ע"י שניזון משופרא מל"ב אלקים של מעשה בראשית שהם האותיות שיש בכל דבר שעל ידם נברא עי"ז מתנוצץ פניו וכשפניו מאירות יוכל אחר לראות פניו בפנים שלו כמו במראה ולהתחרט ולשוב בתשובה (ל"ק יט־ט) (עיין דברים ה' פנים).

ד ע"י תפילה נכמרו רחמי השי"ת עליו ונפתח לב העליון וע"י הדיבור ממשיך ביאורי התורה ג"כ משם (ל"ק כ־ב).

ה בלב העליון כתובים כל ביאורי התורה (עיין משלי ג' כתבם) (ל"ק כ־ב).

ו ע"י שהחכם דורש נכנעין הקליפות השוכנים סביב לב העליון (ל"ק כ־ד).

ז משה נסתלק קודם זמנו ועל הסתלקותו השכינה שהיא הלב העליון בוכה ומיללת (ל"ק כ־ה).

ח התלהבות הלב נולד מחמת תנועת השכל כי טבע התנועות שמוליד חום וע"י שפע אלקי שהשכל נשפע לאדם במהירות עי"ז שלהבת הלב עולה תמיד מאליה (ל"ק כא־א) (עיין בהעלותך).

ט ע"י התלהבות הלב זוכה לגרש רוח הטומאה ומטהרת לבו כי כנגד שנתלהב לעבירה ח"ו שמזה נטמא לבו צריך שיתלהב לבו להשי"ת (קל"ק כא) (גם בל"ק קנו).

י עיקר השמחה היא בלב ועיקר גלות השכינה שהיא בחי' לב שמחתן של ישראל כשהעצבות שהם הקליפות גוברים עליה וע"י עשיית המצוות בשמחה מעלה השכינה שהיא שמחת הלב מבין הקליפות (ל"ק כד־ב).

יא כשנמשך אדם אחר המדמה זה בחי' שרירות לב תאוות המדומיות וכשיוצא משרירות לב ומשבר לבו האבן אז הולך אחר השכל (ל"ק כה־א).

יב הלב של כל השנה הם השלש רגלים (ל"ק ל־ה) (ראה שלש רגלים א).

יג וכל אדם יכול לטעום אור אהבה שבדעת אפילו

עכשיו כשיקשר את לבו לדעתו כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל והיה ראוי שיתבטלו כל תאוותיו אבל הרשעים הם ברשות לבם ע״כ צריך כ״א לקשר לבו לדעתו עד שישבר כל התאוות ואזי נכללין המדות שבלבו לדעתו ורואה ומשיג התורה והצדיקים הגנוזים (קל״ק לג־יא).

יד החרפות ובזיונות שוברין לבו של אדם והחיקון הוא ע״י שמקשר לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת (ל״ק לד־א) (ראה תהלים ל״ד חרפה שברה).

טו כשהלב הוא משוקע באהבות רעות היינו חרפות ובזיונות אזי הוא בחי׳ שברי לוחות וכשמקשר הלב שהוא בחי׳ ואו להצדיק שהוא בחי׳ יוד ששם אור האהבה הקדושה שורה אזי נתבטלו אהבות רעות היינו החרפות (ל״ק לד־ד).

טז כל אחד מישראל הוא חלק אלקי ממעל ועיקר האלקות הוא בלב והיא בחי׳ אין סוף היינו אין סוף לתשוקתו ולפי גודל ההתלהבות לא היה אפשר לעשות שום עבודה ע״כ בהכרח לצמצם ההתלהבות כדי שיוכל לעבוד השי״ת בהדרגה ובמדה שעי״ז נתגלה מלכותו (ל״ק מט־א).

יז כשמצמצם התלהבות לבו אזי נשאר חלל פנוי בלב ובתוכו נתגלין מדותיו הטובות שהוא סוד בריאת העולמות שהיה בתוך חלל הפנוי ועיקר הבריאה היה ע״י חכמה וזה מה שעיקר בעבודת השם הוא ע״י ששומר החכמה שבלב ממחשבות רעות (ל״ק מט־ד).

יח עיקר התשובה תלוי בלב בחי׳ בינה לבא כי תשובה הוא אותיות תשוב ה׳ שנעשית מדלת ה׳ כי דלת הוא לשון דלה ועניה היינו כשמטמטם לבו בטפשות היינו במחשבות רעות ואין עני אלא בדעת וכשמקדש מחשבתו ולית קדושה פחות מעשרה היא בחי׳ יוד שממשיך לתוך הדלת ונעשית ה׳ (ל״ק מט־ו).

יט כי צריכין לשמור מאד את הזכרון שלא יפול לשכחה בחי׳ מיתת הלב ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח״ו שאין עולם אלא אחד (ל״ק נד־א) (ראה זכרון ד).

כ ע״י רע עין בא שכחה ונפגם הזכרון שצריכין לזכור זאת בכל יום לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי ומת לבו בקרבו ואינו משים לב לזכור בכל זה (ל״ק נד־ד).

כא ומיתת הלב היא בחי׳ שברי לוחות כי הלוחות הם בחי׳ לב ושכחה היא ע״י שברי לוחות (ל״ק נד־ד) (ר׳ ע״ז כ״ח כי שוריינא).

כב ע״י שרואה צדקות ה׳ אע״פ שהרשע זוכה בדין נתחזק אמונתו ויכול להתפלל כי מתחילה נעקם לבו מלהאמין בשלימות בהשי״ת כי נדמה לו שעיוות ח״ו הקב״ה את הדין אבל עכשיו נחיישב לבו בשלימות אמונה ומתפלל על צרכיו כי עיקר התפילה היא ע״י אמונה (ל״ק נה־ד) (ר׳ צדיק נח).

כג הגבוהי קומה על פי רוב הן כסילים כי מחמת גובה קומתו העשנים העולים מהלב אל המוח נחלשים ברוב הדרך ואין ביכלתם להתהוות מהם מחשבות שכליות וקטני קומה שהעשנים שלהם מחבשלים היטב אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הטובים עי״ז כשהמחשבה שכליות חוזרת אל לבם אין כח בלבם להכיל את השכל כי עיקר חיזוק הלב ע״י מעשים טובים ומחמת זה השכל הם מחטיאים ביותר (ל״ק נה־ו) (ר׳ תהלים קי״ט בלבי) (עמוס ב׳ ואנכי).

כד מי שמשתדל לקרב בנ״א לעבודת השי״ת הוא בונה היכל הקודש והיכל הקודש מושך את עצמו תמיד לשרשו היינו ללבו של עושיהו כי שם שרשו כי מחמת שהדברים שיצאו מעומק לבו של האיש הכשר נכנסו בלבם וחזרו להשי״ת והיכל הקודש הזה שורה ומלביש את הרוח החיוני שבלב האיש הכשר (ל״ק נט־א) (ר׳ היכל הקודש ב).

כה מחמת שהיכל הנ״ל נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים עד הנה ויש קליפות רבות השוכנים סביבם ואפשר עכשיו כשמלביש ההיכל את הלב שיתאחזו ח״ו החיצונים ביצר מחשבות לבו של הכשר הזה עצה על זה שיזמין מלאכי לבו שהיא בחי׳ התלהבות הלב ואש הזה הוא שורף אותם ואז מכניע אותם גם מלהתאחז באלו הנפשות שקירבן לעבוהשי״ת (ל״ק נט־א).

כו כשאוכל בקדושה ובטהרה אזי הוא בחי׳ לחם הפנים כי השכל הוא הפנים אבל כשאין אכילתו בקדושה אזי אובד הפנים ונופל לבחי׳ שינה כי עיקר המאכל להחיות הלב וכשאין המאכל מבורר אזי מביא רוע אל הלב וע״י רוע הלב נתקלקל הפנים וצריך לעוררו משנתו וצריכין להלביש לו הפנים בסיפורי מעשיות ועי״ז נמשך יראה גדולה (ל״ק ס־ו) (ר׳ צדיק סג).

כז כי צריך לעבוד את ה׳ בשני יצרין שיהיה היצה״ר כפוף להיצ״ט שיהיה לבו שלם עם ה׳ אלקיו וכל אחד לפי מיעוט שכלו וידיעתו כן התלהבותו ודקדוקו והידיעה היא מהיצ״ט שבלב והסתרת הידיעה היא מהיצה״ר שבלב והן הן האפיקורסות

וקושיות שהיצה״ר מקשה לבו ליפול ברעה (ל״ק סב־ב) (ר׳ תפילה עג).

כח והתיקון לזה המחלוקת שבלב לתקן אותו בשרשו כי עיקר התהוות מחלוקת היצה״ר שרשו מן המחלוקת שבקדושה דהיינו מחלוקת תנאים ואמוראים שבגמרא וכשמתקן המחלוקת שבקדושה ע״י לימוד הפוסקים אזי ממילא נתבטל מחלוקת היצה״ר (ל״ק סב־ב).

כט כשמתפללין בלא לב אזי הוא בחי׳ התרחקות הנפש שהוא בחי׳ הלב מן הכבד ואז יש עייפות אל הנפש וצריך להבריא ע״י מים קרים (ל״ק סז־ח) (ר׳ תהלים כ״ה אליך).

ל מי שהוא בר לבב בבחי׳ ולבי חלל בקרבי יוכל לידע עתידות ע״י מה שהלב אומר לו שהוא דברי ה׳ ממש (קל״ק קלח).

לא אם יזכה שירגיש באמת כאב חטאיו היינו כשימול את ערלת לבבו ויהיה לו חלל בלב ואזי ירגיש לבבו באמת גודל כאבו ויצטער ויתחרט באמת ואזי מגודל החרטה ירגישו גם כל הלבבות של כל הטיפות שנמשכו ממנו ולכל מקום שנמשכו הן שנתהוו מהם בניו ממין בני אדם והן שנמשכו למקום אחר ח״ו וגם שם יש להם לב ושאר איברים ואזי כשימול את לבבו וירגיש לבבו גודל כאבו אזי ירגישו שם כל הלבבות של הטיפות ויתוודע להם האמת האיך הם מוטלים בשאול תחתיות ומתחילין לקונן ולהצטער ונעשה שם רעש גדול ביניהם ויתעוררו לתשובה כולם (ל״ק קמא) (ר׳ ברית מה).

לב מי שא״א לו ללמוד כלל כגון שהוא ע״ה או שאין לו שום ספר רק שלבו בוער בו ונכסף מאד ללמוד ולעבוד את ה׳ אזי מה שהלב חומד ללמוד זה בעצמו הוא בחי׳ לימוד מתוך הספר (ל״ק קמב) (ר׳ ברכות ו׳ ולחושבי).

לג מקום היראה היא בלב והדעת צריך להיות בלב (ל״ק קנד) (ר׳ אהבה ויראה לח).

לד צריך למהר מאד לגרש מלבו הרוח שטות שדבוק בו וע״י התקשרות להצדיק האמת היינו שאוהב את הצדיק אהבת נפש נכלל לבו בלב הצדיק ומגרש במהירות גדול הרוח שטות מלבו ועי״ז זוכה ללב נשבר (ל״ק קעו).

לה דע שאפשר שישב אחד אצל חבירו בג״ע ולזה יהיו כל התענוגים וכל הש״י עולמות וחבירו לא ירגיש כלום כי הרגשת התענוג הוא רק בלב כי הלב יכול לתפוס במקומו המועט עד אין חקר כי עיקר האלקות הוא בלב (ל״ק קצא) (ר׳ גדולת הבורא ג).

לו ע״י סיפורי מעשיות מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשי״ת (ר׳ סיפורי מעשיות ח) (ל״ק רמח).

לז־א עיקר הגבורה הוא בלב כי מי שלבו חזק אינו מתיירא משום אדם ומשום דבר והוא יכול לעשות גבורות נוראות ולכבוש מלחמות חזקות ע״י חוזק ואומץ לבו שאינו מתפחד ורץ לקשרי המלחמה החזקה וכמו כן הוא ממש בעבודת ה׳ (ל״ק רמט).

לז שלימות היראה תלויה בלב אך יש ג׳ מדות שהם מפסידין היראה התלויה בלב והם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל כי ג׳ מדות אלו הם בלב וע״כ הם מפסידין היראה שבלב (ל״ת א־ד).

לח כשנופלין לאיזה צרה ח״ו אזי עיקר הצרה בלב כי הלב יחדע ומרגיש הצרה ביותר ואזי בשעת צרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב כמו כשיש צרה באיזהו מקום ח״ו אזי מתכנסים כולם אל החכם שיש שם לקבל ממנו עצה כמו כן הדמים עולים אל הלב לבקש עצה כנגד הצרה וע״כ התודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה היא מכונה בשם הלכה ע״ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה ע״כ ע״י הודאה להשי״ת וכן ע״י לימוד הלכות ניצולין מכל הצרות (ל״ת ב־ב) (ר׳ משלי יד־לב).

לט שברים הוא בחי׳ תיקון המשפט בחי׳ לב נשבר דהיינו מה שהלב נשקה לכבות חימום הלב כי ע״י קלקול המשפט שמזה נופלין אהבות נפולות ועי״ז הם מחממין הלב ומטמאין ח״ו כי הלב הוא מקום המשפט וע״כ צריך להשקות הלב לכבות חימום הנ״ל וזה בחי׳ שברים בחי׳ לב נשבר בחי׳ ישברו פראים צמאם (תהלים קד) דהיינו שהלב נשקה ונכבה חימום הנ״ל שזה בחי׳ תיקון המשפט (ל״ת ה־יג).

מ מנהיגי הדור הם בחי׳ רוח וישראל הם לבא דכל עלמא וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחי׳ רוחם על כ״א מישראל לנפח מהם העפרוריות דהיינו מרה שחורה ועצבות שנופל עליהם שעי״ז אינו יכול האיש הישראלי שהוא בחי׳ לב לדלוק ולבעור להש״י (ל״ת ט).

מא גם יש רשעים שהם בחי׳ ערב רב וכשהם נופלים על הלב דהיינו על ישראל זה ג״כ בחי׳ עפרוריות שעי״ז אינו יכול לבעור וע״כ צריכין מנהיגי הדור לנפח העפרוריות מן הלב דהיינו מכ״א מישראל וחוזרין ונתחברין חלקי האש שבכ״א ונתקשרין

ישראל ביחד ונעשין בחי׳ לב וחוזר ובוער להשי״ת (ל״ת ט) (ר׳ ת״ז י״ג כולהו).

מב אף שלב נשבר הוא טוב מאד עכ״ז הוא רק באיזו שעה וראוי לקבוע לו איזה שעה ביום לשבר לבו ולפרש שיחתו לפניו ית׳ אבל כל היום כולו צריך להיות בשמחה כי מלב נשבר בקל יכולין לבא למרה שחורה יותר מאשר יכולין ליכשל ע״י שמחה ח״ו לבא לאיזה הוללות ח״ו (ל״ת כד).

מג הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז מחמת שהוא מורגל בו ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו ית׳ הן חרטה ותשובה על העבר והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו ית׳ מהיום ולהלאה באמת (ל״ת כה) (ר׳ התבודדות יז).

מד ע״י חלישות הלב נופלים פחדים עליו כי הגבור אין לו שום פחד ועיקר הגבורה הוא בלב דהיינו מי שלבו חזק אינו מתייירא משום דבר ורץ לתוך קשרי המלחמה ומתגבר ע״י חוזק ואומץ לבו וכן להיפך רכי לבב הם מתפחדים (ל״ת מג) (ר׳ שופטים כ איש).

מה העיקר הוא לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה בפרט המניעות בגשמיות כגון מחמת ממון או מאשתו ובניו וחותנו או אביו ואמו ומכש״כ משאר אנשים כשמונעים אותו ע״י דבריהם וליצנותם מלהתקרב אל האמת בוודאי הכל בטל ומבוטל למי שמחזק ומאמץ את לבבו בהשי״ת (קל״ת מו) (ר׳ הבעש״ט).

מו המניעה הגדולה שבכל המניעות היא מניעת המוח היינו כשלבו חלוק ואינו משים לבו ומוחו היטב להבין עד היכן מגיע הדבר שבקדושה שרוצה לעשות כגון שרוצה לנסוע להצדיק האמת ויש לו מניעות רבות אם מוחו ולבו חזקים בהאמת שכל חיותו והשארתו לאחר מותו תלוי רק בזה לו ולדורותיו בוודאי לא ימנעהו שום מונע וכל המניעות לא יהיו נחשבים בעיניו לכלום כנגד זה (קל״ת מו).

מז כשיש לאדם לב אין שייך אצלו מקום כלל כי אדרבא הוא מקומו של עולם וכו׳ כי האלקות הוא בלב כ״ש (תהלים עג) צור לבבי ואצל הש״י נאמר הנה מקום אתי שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו נמצא מי שיש לו לב ישראלי אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו כי אין שייך אצלו מקום כלל כי אדרבא הוא מקומו של עולם וכו׳ (ל״ת נו).

מח שאור וחמץ שבלב האדם הוא המסית להרהר אחר ת״ח שבדור ולומר זה נאה וזה לא נאה וע״י תיקון הברית מבטלין השאור והחמץ הזה (ל״ת פג) (ר׳ פסחים א׳ אור).

מט ע״י תיקון הברית יכול הלב להתלהב בלימוד התורה (ר׳ לימוד לו) (ל״ת פג).

נ ראוי שירגיש צרת יחיד מכ״ש צרת רבים ח״ו בלב כי אפשר שידע מהצרה ח״ו ועכ״ז לבו אינו מרגיש הצרה כלל ואם אינו מרגיש צריך להכות הראש בקיר היינו בקירות לבו שצריך להביא הדעת בהלב (ש״ה לט).

נא לב נשבר ועצבות אינו ענין אחד כי לב נשבר הוא בלב אבל עצבות הוא בא מן הטחול והיא סט״א והקב״ה שונא אותה אבל לב נשבר קר מאד בעיניו ית׳ וע״ז הזהיר שלא יהי׳ לנו לב נשבר רק איזה שעה ביום ושאר כל היום יהי׳ בשמחה (ש״ה מא).

נב כל מי שיעסוק בספרי רבינו הקדוש זצ״ל ויעיין ויסתכל בהם באמת ובתמימות וודאי יחלהב לבו מאד להשי״ת כי כל דבריו כגחלי אש (ש״ה קכד).

נג מענין אלול מה שנוהגין לומר תיקונים וגם מהחלישות הלב שיש לכ״א מחמת שמתאחר אז בבה״מ יותר מרגילותו מכל זה נעשה דברים עליונים ותיקונים גדולים למעלה (ש״ה קכז) (גם ש״ה רצד).

נד ראוי לאיש הישראלי שאפילו כשהוא בין אנשים יתעורר בכל פעם להשי״ת בהתעוררות נמרץ ובכל עת שידפקו על הלב יתחיל תיכף להתלהב ולהשתוקק להשי״ת בכלות הנפש כראוי (ש״ה רל).

לבן

א לבן הוא בחי׳ ת״ח שד יהודי שתורתו להתייהר ולקנטר ות״ח כזה נבילה טובה הימנו (ל״ק יב־א) גם לבן אותיות נבל כי הוא מסריח יותר מנבילה וע״כ נבילה טובה ממנו (בה״ל יב).

לבנה

א הלבנה אין לה אור מעצמה כ״א מה שמקבלת מהשמש (זוהר ויחי רלח) (ל״ק א).

ב יש לבנה דסט״א בחי׳ וחפרה הלבנה (ל״ק א).

ג קידוש לבנה סגולה שימצא אדם את זיווגו וסי׳ לדבר ל׳ב׳נ׳ה׳ ר״ח ב׳תולה נ׳שאת ל׳יום ה׳רביעי (ס״ה חיתון).

ד קידוש החדש מסוגל לרפאות חלושי הראות (ס״ה ראי׳).

ה צריכין להקדים עצמו ולקדש הלבנה קודם ז׳ ימים אפילו מתוך עננים קלושים ולא להחמיר כלל (ש״מ ע״ה לז).

לולב – ר׳ נטילת לולב.

לידה – ר׳ הולדה.

לימוד

א ע״י התורה נתעלה החן כמבואר בגמרא עירובין נד, וכשמדברין דברי חן נתקבלים כל התפלות (ל״ק א).

ב ע״י תורה בכח נותן כח למלכות דקדושה שהיא בחי׳ היצר טוב להתגבר על מלכות דס״א שהוא בחי׳ היצר הרע (ל״ק א).

ג ע״י עסק התורה יכול לזכות להבין הרמזים מכל הדברים שבעולם להתקשר על ידם להשי״ת (ל״ק א).

ד כל תורה שאדם לומד לשמור ולעשות כל האותיות הם ניצוצי נשמות והם נתלבשים בתוך התפילה ונתחדשים שם (ל״ק ב־ו).

ה תיקון שיוכל לשמוע נגינה מכל אדם ולא יזיק לו ע״י שילמוד בלילה גמרא ש״ס ובזה מתקן השית עיזקאין שבקנה שמהם יוצא הקול (ל״ק ג).

ו כשלומד שלא לשמה בשביל שיתקראֵ רבי הלימוד אינו בחשיבות וכשלומד בלילה חוט של חסד נמשך עליו ומגין עליו שלא יזיק לו המחשבה הנ״ל (ל״ק ג).

ז גן דא אורייתא (עיין תיקון יד־א גן) (ל״ק ח־ז).

ח תפילה היא בחי׳ בריאה בכח ולימוד התורה היא בחי׳ בריאה בפועל ועי״ז נתמלא בקשתו (ל״ק ח־ז).

ט כשלומד בלא דעת ז״א להתייהר ולקנטר נקרא לבן ע״ש ערמומיות שנכנס בו ושונא ורודף את הצדיקים צדיק עליון וצדיק תחתון (ל״ק יב־א).

י כשהשכינה דהיינו התורה שבע״פ באה בתוך ת״ח שד יהודי זה נקרא גלות השכינה כי מהתורה שבע״פ נעשה לו פה לדבר על צדיק עתק (ל״ק יב־א).

יא כשהאדם לומד בקדושה וטהרה איזה דין ופסק שחדש התנא או צדיק אחר עי״ז נעשה בחי׳ נשיקין התדבקות רוחא ברוחא ודומה כאילו נושק א״ע עם התנא (ל״ק יב־א).

יב כשאדם לומד תורה נכנס בו ערמומיות וזה בא להלמדן בנקל כי הבא לטמא פותחין לו, אבל הקדושה צריך סיוע מלעילא (ל״ק יב־ב).

יב־א אם יקשה לך איך זה בא אם התנא היה צדיק גמור איך יסבול תורתו שתי משמעות טוב ולהיפך בחי׳ צדיקים ילכו בם ופושעים וכו׳ התירץ ע״ז כי בשביל להמשיך שפע להעולם נפל התנא לשגיאה דקה כחוט השערה לבחי׳ שמאל שמשם העושר והכבוד ומזה נמשך הערמומיות שיש בהתורה בחי׳ ופושעים יכשלו בם (ל״ק יב־ג).

יג הלמדן צריך לידע שבשעה שיושב ללמוד הצדיק שבג״ע ציית לקלי׳ (ל״ק יב־ג).

יג־א צריך לקשר עצמו קודם הלימוד עם התנא בהתקשרות גדול וזה בחי׳ נשיקין (ל״ק יב־ג).

(א״ה: עיין בהתורה קלה בל״ק וז״ל ועיקר ההתקשרות הוא אהבה שיאהב את הצדיק אהבה שלימה ע״כ (גם א״ל התקשרות הוא בפשיטות שיאמר קודם לימודו הריני מקשר וכו׳. ע״כ מהמעתיק) (ר׳ ל״ק ב־ו).

יד מה שהקב״ה מפיל את הצדיק בפיו של הלמדן ודובר עליו רעות זה כדי שהצדיק יקח התורה שבע״פ מהגלות שבפה הלמדן ויעלה אותה לשורשה (ל״ק יב־ד).

טו עיקר כח ת״ח ש״י שמדבר על הצדיק מחמת שלמד תורה שבעל פה אבל ע״י שהצדיק מבין מאיזה הלכה נעשין אצלו הצירופין לדבר עליו עי״ז הוא מקבל היסורין באהבה ומהפך הדיבורים להלכה שהיה קודם הקלקול ומעלה אותה לשרשה (ל״ק יב־ד).

טז ובשביל זה טוב ללמוד פוסק עם באר הגולה כדי להזכיר שם התנא או הפוסק שחידש זה הדין כדי לדבק רוחו ברוח הצדיק (ל״ק יב־ג בהגהה).

יז כשאדם לומד תורה ואין מבין בה שום חידוש, זה מחמת שהמוחין והלימוד הם בבחי׳ עיבור ואז צריך לצעוק ע׳ קלין כדי להוציא המוחין בבחי׳ לידה (ל״ק כא־ח).

יח כשאדם חושב מחשבות טובות בתורה ועבודה ועי״ז זוכה לידע ולהבין בכל פעם יותר עי״ז ניצול מכל אורב ומסטין ובורחים ממנו כל המשחיתים ואז ניצול מכל הצרות (קל״ק כא־כג).

יט ע״י תיקון הברית זוכה להארת והדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בשלש עשרה מדות ועי״ז נזדכך קולו ואז ע״י השמעת קולו בלבד הקב״ה מושיעו בעת צרתו (ל״ק כז־ד).

כ למדן בלבד בוודאי אינו כלום כי יכול להיות למדן ורשע גמור ואפילו הצדיק כשנופל ממדריגתו אם ירצה להחזיק עצמו במדריגת למדן שנשאר לו הוא

לא טוב רק צריך להחזיק עצמו ביראת שמים מהרשימו שנשאר לו (ל"ק לא, בהש').

כא יש בחי' לימוד שנקרא ג"כ בחי' שינה לגבי דביקות הבורא והוא לימוד פשטי אורייתא כי כשהמוחין נחייגעים אזי ילמוד פשטי אורייתא והמוחין נאים בתוך האמונה ונתחדשים מעייפתם (ל"ק לה־ד) (ר' סנהדרין כ"ד במחשכים).

כב כח המדריה הוא מבקש תמיד כלי לשכון שם וע"כ הוא מחזיר תמיד לשרות ע"פ שוני הלכות וע"כ אם הם מחדשים דבר בתורה הוא חידוש נאה ומתקבל (בל"א גלייך) כי הוא בא מכח המדמה שהוא מדמה מילתא למילתא אך שהרע שבו הוא יותר מהטוב ואלו החידושים מזיקים לפרנסה (ל"ק נד־ו) (ר' הקד' הז' ה' ולאמר).

כג גם בלימוד התורה בעצמה יש בחי' הסתפקות (ל"ק נד־ג) (ראה אבות ב לא עליך) (מנחות צ"ט אפילו).

כד עיקר קיומו של הדעת הוא ע"י שלש בחינות א' צריך ללמד חכמתו לאחרים ב' צריך להקדים יראת חטאו לחכמתו ג' צריך לדקדק איך להוציא חכמתו שלא יהיו נִבזים רק יהיו דברי חן ואזי זוכה ע"י הדעת להמשיך שלשה השפעות אכילה שתיה ומלבושים (קל"ק נח־ב) (ר' ז' בראשית ל"ב תלת).

כה עיקר מעלת הבטחון הוא לבטוח בה' דהיינו שלא יתבלבל בתורתו ועבודתו מחמת דאגת וטרדת הפרנסה (ר' בטחון ד) (קל"ק ס־יב).

כו כשלומד תורה צריך לראות שמכל הלימודים שהוא לומד בתורה שיקבל ויוציא מהם משפטי אמת דהיינו הנהגות ישרות לעבודתו ית' הן לעצמו הן לאחרים וזה זוכין ע"י אמונת חכמים (ל"ק סא־א).

כז כשלומד איזה דבר טוב לפרש הדבר בלשון אשכנז שמבין והוא טובה להעולם כי ע"ז נעשה בבחי' חול כי כשמפרש בלשונו הוא דרך חול לערך גודל קדושת הדברים במקומן כפי מה שיצאו מפי הצדיק בגבהי מרומים וע"ז הוא מחולל דאיתאביד חול ובבחי' זו סביל מרעין לכפר על ישראל להקל מעליהם (ל"ק קיח) (ר' צדיק ק).

כח כל מקום שהוא רואה ולומד באיזה ספר ימצא את עצמו היינו שיקח לעצמו מוסר ויראה פחיתותו ושפלותו זה סימן שחפץ לעשות רצונו ית' (ל"ק קכא) (ר' תהלים מ' אז).

כט מי שא"א לו ללמד כלל כגון שהוא בדרך או במדבר או שאין לו שום ספר רק שלבו בוער בו ונכסף מאד ללמוד ולעבוד את ה' אזי מה שהלב חומד ללמד זה בעצמו הוא בחי' לימוד מתוך הספר (ל"ק קמב) (ר' מלאכי ג' אז).

ל בתוה"ק יש שני כוחות אש ומים וכן האדם בשעה שעוסק בתורה יוצאים הבלים ואידיים שהם ג"כ בחי' אש ומים ומי שזוכה שלימדו עולה להשכינה נעשה מזה שפע רוחניות ושפע גשמיות (ל"ק קנט).

לא אך לאו כל אדם זוכה לזה שיהיה לימודו עולה להשכינה ואזי כשהתורה יוצאת ואי אפשר לה לעלות באים הגרדיני נימוסין (זוהר מקץ ר"ג) ומכים עליה ונתפזרת בכל העולם אז אצל אדם גדול וצ"ק נעשה מזה טל תורה וקצת זוכים להשיג השגות וחידושים דאורייתא, ולקטנים מגיע התעוררות חדש וחשק נמרץ להתורד שזה ג"כ בחי' חידושין אבל כשמקבלין בנ"א שאינם כשרים אז מגיע להם חשק ליגיעות וטרחות העוה"ז שהיא הַהֵיפך מטל תורה היינו לט מלאכות (ל"ק קנט) (ר' שכינה הק' ט).

לב בדורות הראשונים כשהיו יודעים יום מותם היו עוסקים בתורה כל היום ולא היה שליטה להבע"ד עליהם ועכשיו מצינו בנ"א שמחים באמצע לימודם דע שאם הלימוד כהוגן בודאי אין לו שום כח אבל אם אין הלימוד כראוי בפרט לימוד הגמרא אזי הוא מקבל יותר כח מהלימוד כי תלמוד בגי' לילית ע"כ יש כח בלימוד התלמוד או להכניע אותה או להיפך ח"ו (ל"ק ריד).

לג הוכיח את אחד שאמר לו שאין לו פנאי ללמוד מחמת שעוסק במו"מ אמר אעפ"כ ראוי לו לחטוף איזה זמן לעסוק בתורה כל יום (ל"ק רפד) (ר' שבת ל"א ששואלין).

לד ע"י שמבטלין ת"ח מלמודם עי"ז נעשה חולה על רגליו (קל"ת ב־ו) (ר' סוטה יו"ד אסא).

לה כשאדם לומד תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד מחמת שמחה כל הדברים הנקראים רגל נחעלים (ל"ת פא) (ר' מצות יג).

לו ע"י חיקון הברית יכול הלב להתלהב בלימוד התורה בשלהובין דרחימותא ומים רבים שהם אהבות ויראות חיצוניות אי אפשר להם לכבות התלהבות הזאת והשכינה היא מכסה בכנפיה על דמיהון של ישראל באהבה הזאת שלא ישלטו עליהם זרע מריעים שהם בחי' מי המבול (ל"ת פג) (ר' שה"ש ח' מים).

לז ע"י לימוד תורה על השולחן בשעת סעודה ניצול מפחד (ס"ה פחד).

לח ע"י לימוד ש"ע באים ליראה (ס"ה פוסק ל).

לט ע"י לימוד ארבע ש"ע יתבטל פניות (ס"ה הרהורים).

מ הרגל הלימוד הוא עולה למעלה על קיום כל המצות (ס"ה לימוד).

מא הלימוד קודם ליראת חטא ויראת חטא קודם לעיון (ס"ה לימוד).

מב מי שאין יכול ללמוד כי אין לו פנאי ולומד בשבת ור"ח בזה הוא מעציר את רוח הטומאה (ס"ה לימוד).

מג ע"י לימוד תורה נופל פחד על האומות שלא ילחמו עם ישראל (ס"ה מריבה).

מד הכח שיש לאומות לגזול את ישראל ע"י שלומדים תנ"ך (ס"ה ממון).

מה מה שכותבין לפעמים ד"ת של עצמו או של אחרים או שמעתיקין איזה ד"ת כ"ז נחשב ג"כ ללימוד (ר' חידושי תורה כא) (שב' מו' של־לד) (הש' ה).

מו מי שאינו ראוי ללמוד קבלה ולומד עי"ז אובד את לבו ח"ו שאין לו התעוררות הלב בתפילה (ר' תפלה קנז) (שי' מו' ע"ה פ) (מ"ב ת"ת).

מז ב"א השומעים תורתו של הצדיק ואינם מבינים לעתיד בעוה"ב יבינו כי עיקר התורה להנשמות (ש"מ מ"ת מט).

מט גודל מעלת לימוד התורה אפילו אם אחד הוא בעל עבירה ר"ל התורה תוציאו כי ברית ביסוד ואוריתא בתפארת (ש"מ ע"ה קכב).

נ כשהמוח נתייגע מהלימוד אז צריכין לשיח ולדבר שיחת חולין עם בנ"א לפקח דעתו ואין זה בכלל דברים בטלים אדרבא היא מצוה גדולה וע"ז ארז"ל ביטולה של תורה זה קיומה (שי' מו' ע"ה פז) (מ"ב דעת).

נא כשלומדין מילי דפורענותא אין לעיין שם הרבה כי המחשבה יש לה תוקף גדול וע"כ צריכין לעבור במהירות מקומות כאלו (ש"ה ח).

נב הוכית את אחד על התמדת הלימוד ואמר לו מדוע לא תלמוד הלא תקבל עוה"ב על הלימוד ואין צריך לומר כשהתורה מראה אהבה לאחד אז אין רוצה כלל עוה"ב רק את התורה בעצמה ובדורות הללו בעו"ה נפל לימוד התורה מאד (ש"ה יז).

נג עיקר מגמתו וחפצו היה תמיד רק לעובדות ועשיות של קדושה בלי שום חכמות כלל דהיינו להרבות בלימוד התורה ולעשות מצות הרבה בכל יום ולהרבות בתפילה ותחנונים והזהיר מאד להיות בשמחה תמיד (ש"ה יט).

נד כח התורה גדול מאד אם יעשו חוק קבוע ללמוד כל יום כך וכך ואפילו אותם האנשים הרחוקים מן הקדושה עד שרגילין בעבירות ח"ו, ע"י כח התורה יזכו לצאת ממצודתם הרעה (ש"ה יט).

נה ודע שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד אף אם שכח גם כששומעין תורת הצדיק האמת ואינם מבינים בעוה"ב יבינו כי עיקר התורה להנשמות (ש"ה כו).

נו ראוי לאדם שיעבור וילך בזה העולם בכל הספרים הק' וללמוד כולם כי לעתיד בעוה"ב מזכירין אותו כל מה שלמד בעוה"ז (ש"ה כח).

נז הזהיר מאד שראוי ללמוד כל הד ח'ש'ע' כסדר דייקא והוא תיקון גדול מאד כי ע"י החטאים נתערב טוב ורע וע"י לימוד ש"ע מבררין הטוב מן הרע (ש"ה כט) (ר' לימוד הפוסקים י).

נח אם תהי' מחשבתו תקיפה שילמוד כמה דפים ביום יעזרו השי"ת לגמור כפי רצונו כמו שארז"ל מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה (ש"ה סב).

נט טוב ללמוד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלימודו רק יראה להבין הדבר בפשיטות ואם אינו מבין דבר א' ינוח אותו ענין וילמוד להלן ובפעם שני' יבין (ש"ה עו).

ס רצונו הי' ללמוד ספר או פוסק מראשו לסופו ואח"כ להתחיל עוד פעם ולא לחזור תיכף על לימודו (ש"ה עו).

סא טוב ללמוד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלימודו כי עי"ז יכולים ללמוד הרבה מאד לגמור כמה ספרים גם יזכה להבין הדברים יותר מאשר היה לומד בדקדוק גדול כי זה מבלבל מאד מן הלימוד וכמה בנ"א פסקו מלימודם לגמרי ע"י ריבוי הדקדוקים שלהם (ש"ה עו).

סב יכולין להיות איש כשר אפילו אם אינו יכול ללמוד כלל ואפילו צדיק יכולים להיות רק בעל השגה אין יכולין להיות כ"א כשהוא למדן בגמפ"ת (ש"ה עו).

סג סגולה להתמדה הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראלי (ש"ה צא) (גם ח"מ שה"ל לד) (עיין תהלים י"ט תורת).

סד אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש פגיעה לשון תפלה היינו כשהבע"ד מתפלל בתוך האדם משכהו לבית המדרש כי טוב יותר שילמוד הבע"ד בתוך האדם כי ע"י לימוד אם ברזל הוא נימוח וכו' (ש"ה קד).

סה גם עכשיו עדיין מונח כל מיני כבידות ללמוד ספריו הק' ויש עליהם כמה מניעות אפילו מי שזוכה לידע

מרבינו ז״ל ורוצה ללמוד אותם ועדיין האור נעלם ונסתר (ש״ה קפה).

סו בענין שהיו מספרים לפני רבינו ז״ל והיו משבחים מאד את פי׳ רש״י ושאין צריכים ללמוד הפשטנים שהולכים ע״פ דרכי החקירות ענה רבינו ז״ל זה אינך יודע שרש״י ז״ל הוא כמו אחיה של התורה הק׳ כי כל התינוקות וכל ישראל כולם לומדים תורה שבכתב ובע״פ עם פרש״י ומזה מובן עוצם גדולת רש״י ז״ל (ש״ה רכג).

סז מנחות צ״ט דברי תורה לא יהיו עליך חובה וכו׳ אמר רבינו ז״ל מען האָט גאָר ניט ציא טאָן (א״ה: פי׳ שלא יחשוב שיש עליו חוב גדול ועי״ז יזכה ללמוד בשמחה. ע״כ) (ש״ה שה).

לימוד פוסקים

א ע״י לימוד הפוסקים מבררין הטוב מן הרע ומבטלין הרע מכל הד׳ יסודות שהם כלל כל המדות שזה עיקר תיקון האדם ועי״ז נגמר ויוצא מכח אל הפועל הדבר שהתפלל עליו ונתמלא בקשתו (קל״ק ח־ו).

ב אך לזכות לזה השכל שיוכל ללון לעומקה של הלכה הוא ע״י תפלה כי משם נמשך השכל (ל״ק ח־ו).

ג עיקר התהוות מחלוקת היצה״ר שרשו מן המחלוקת שבקדושה ומחלוקת שבקדושה הוא מחלוקת תנאים ואמוראים שבגמרא שזה אוסר וזה מתיר ומהשתלשלותם למטה נתהוה ממנו מחלוקת היצה״ר ותיקון המחלוקת שבקדושה הן הלכות פסוקות כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים והאמוראים וע״י לימוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדושה ומתקן המחלוקת שבקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה״ר שבלבו (ל״ק סב־ב).

ד ע״י לימוד הפוסקים ושלחן ערוך זוכין להיות בעל הבית ומושל על הארץ ועי״ז זוכה להקים שערי גן עדן ולהשיג עי״ז חכמה עילאה וחכמה תתאה שהוא עיקר תענוג גן עדן (קל״ק רפו) (ר׳ גן עדן ה).

ה חיוב גדול על כ״א מישראל ללמוד בכל יום שיעור פוסק חק ולא יעבור ואפילו בשעת הדחק ילמוד איזה סעיף ש״ע באיזה מקום שהוא באופן שכל ימי חייו לא יצא יום בלי לימוד ש״ע ובשאר הימים כשאין שעת הדוחק ילמוד כל הארבע ש״ע כסדר והוא תיקון גדול לתקן כל הפגמים כי ע״י לימוד הפוסקים מבררין הטוב מהרע שהוא כלל כל התיקונים (קל״ק רפו) (ר׳ שופטים טז שופטים).

ו לימוד הלכות בפרט כשווכין לחדש בהם זה ג״כ בחי׳ שעשוע עוה״ב כי עיקר שעשוע עוה״ב להודות ולהלל לשמו הגדול ית׳ ולהכיר אותו ית׳ שעי״ז סמוכין וקרובין אליו כמו כן ע״י לימוד הלכות הוא סמוך וקרוב להשי״ת בחי׳ שעשוע עוה״ב (ל״ח ב־ב).

ז גם ההלכה היא בחי׳ הולדה כי יש תמכי אורייתא שנותנין ממון ללומדי תורה ובתחילה הם מחסרים ממונם מעצמם שזה בחי׳ ירכותיה מצטננות כי דמים תרתי משמע אבל אח״כ ע״י ממונם שמחזיקין הת״ח ונולד הלכות שהם בחי׳ חסד אזי ע״י השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון (ל״ת

ח כשמחדשין חידושי תורה צריך ללמוד פוסקים קודם החידוש שמחדש וכן אחר כך (קל״ת כא).

ט לפעמים השי״ת עושה מופתים ע״י בעלי הפוסקים (ר׳ ד״ה א׳ ט״ז מופתיו) (ל״ת מא) (גם ש״ה יז).

י ראוי ללמוד כל הד׳ ש״ע מראשם ועד סופם כסדר והוא תיקון גדול מאד כי ע״י החטאים נתערב טוב ורע וע״י לימוד פוסק נתברר ונפרש הטוב מן הרע וכל איש ישראלי מחויב ללמוד בכל יום פוסקים ואף אם הוא אנוס ילמוד עכ״פ איזה סעיף ש״ע באיזה מקום שהוא וכשאינו אנוס ילמוד כסדר וכשיסיים הד׳ ח׳ ש״ע יחזור ויתחיל ללומדם כסדר וכן ינהוג כל ימיו (ש״ה כט) (ש״ה קפה).

ליצנות

א המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת ועי״ז עולים עשנים סרוחים אל המוח ומבלבלין דעתו ואינו יכול להוציא מלימודו הנהגות ישרות ועי״ז עצתו חלוקה לעולם ועי״ז גוזרין לגרש את ישראל ממקומם ונלקח סוד העיבור מאתנו ועי״ז נמשך מחלוקת (ל״ק סא א־ב־ג) (ל״ע).

ב יש עכשיו ספרים וגם עתידים להיות עוד ספרים הרבה ואסור להלעיג על שום אחד מהם כי כולם נצרכים להעולם (ל״ק סא־ה).

ג ע״י תיקון הברית נתבטל הליצנות (ר׳ ברית) (ל״ת פג).

ד כשהאדם מתחבר ח״ו לכת לצים והם החכמות הנהוגים עכשיו שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדושה זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל כי אלו החכמות מונעים ביותר כי כל דרכיו נעשין לו למישור ח״ו וכן החכמות והליצנות של אנשים הנדמין ככשרים היא מזקת ג״כ מאד (ש״ה פ״א).

ה באמת הכל אחד כי החכמות והליצנות שלהם היא ממש כמו הכפירה והפילוסופיא ובאמת גרוע יותר החכמות והליצנות כי מהפילוסופיא הכל בורחים

מחמת שיודעים שהיא מורדת את האדם לשאול תחתיות ח״ו ר״ל אבל הליצנות אין האדם בורח מהם מאחר שיוצאין מפי אנשים הנראין כהגונים והם מונעים את האדם מאד מעבודת הבורא (ש״ה פא).

ו ממיני ליצנות ושחוק שקורין קאטאוויס שבמדינה יכולים להבין מהות הנהגת המדינה (ר׳ מ׳ מעשה ו).

לשון הקודש

א־א גדל יקר ערך של לה״ק שבו נברא העולם (עיין בראשית ב׳ לזאת) (לק יט־ג).

א הנחש שהוא הרע הכולל תאות ניאוף כשאין שלימות בלה״ק אזי הוא שולט על לה״ק (עיין זהר נח נחש שולטנותיה) (ל״ק יט־ג).

ב ע״י שלימות לה״ק שהגא תיקון הברית זוכין לכבוד (ל״ק יט־ג) (עיין ברית ט).

ג עיקר שלימות לה״ק אינה אלא ע״י שמפילין הרע שבחרגום ומעלין הטוב ללה״ק (עיין תרגום) (ל״ק יט־ד).

ג־א ע״י שלימות לה״ק יכול לפשר חלמין (עיין יוסף הצדיק ג) (ל״ק יט־ד).

ד עיקר שלימות לה״ק הוא ע״י שמבררין הטוב שבחרגום בחי׳ תרדמה וע״כ אז ניצולין ממקרה לילה שבחרדמה (ל״ק יט־ה).

ה ע״י שלימות לה״ק ע״י לשון תרגום עי״ז נתעוררין ונתגדלין הכח של אלו האותיות של לה״ק שיש בכל דבר כי כל דבר יש בו צירוף אותיות שבו נברא כי בלה״ק נברא העולם (ל״ק יט־ו).

ו הצדיקים הם בונים הדיבור של הקב״ה היינו הלה״ק שבו נברא העולם וכן עכשיו כשרוצים לשמוע איזה דבר מהקב״ה עושים את הדיבור ואח״כ הם שומעים אותו הדיבור מהקב״ה (ל״ק יט־ט) (ע׳ מד״ר ח׳ נמלך).

ז הרע הכולל שכל הע׳ לשון כלולים בו דהיינו תאוות ניאוף שכל הע׳ לשון משוקעים בו נופל ונתבטל ואין לו שליטה ע״י לשון הקודש (ל״ק יט־ג).

ח ע״י שלימות לה״ק דהיינו ע״י ריבוי דיבורים קדושים שהם תורה ותפילה וליזהר לשמור הלשון שלא לדבר דיבורים פגומים שהם לשה״ר וכו׳ עי״ז עיקר הכנעת ושבירת כל התאוות (קל״ק יט־ב).

ט תיקון הברית ושלימות לה״ק תלויים זה בזה וכפי שמרבין לדבר דיבורים קדושים כמו כן זוכין לתיקון הברית ומי שפוגם בברית מאבד לשון הקודש (קל״ק יט־ה) (ר׳ מד״ר קדושים כ״ד כל).

י מה שעכשיו בעוה״ר נפלה חכמת מליצת לה״ק מאד עד שכמעט רוב חכמת המליצה היא אצל קלי העולם השקועים מאד בתאוות משגל והיפך ממש מקדושת לה״ק וע״י צחות המליצה שלהם הם מושכים את לב כמה מנערי בנ״י עד שמביאים אותם לאפיקורסות גמורה ח״ו כ״ז היא בחי׳ הנחש שפיתה לחוה שהיא בחי׳ הדיבור של לה״ק והטיל בה זוהמא ר״ל (קל״ק יט־ח).

יא שלימות הדיבור של לה״ק תולה ביראה ויראה חליא באודנין נמצא מי ששומע מפיו של הצדיק מקבל דיבור לה״ק בשלימות אבל כששומע מפי אחר רחוק מזה השלימות (ל״ק יט־ט).

יב ושלימות הדיבור הוא בחי׳ לה״ק כי כל לשונות העמים הם חסרים כי נקראים לשון עלגים (ישעיה לב) ואין שלימות רק ללשון הקודש והלשה״ק מקושר לשבת שנא׳ בו ברכה וקדושה ע״כ ע״י שלימות הדיבור שהוא בחי׳ לה״ק עי״ז ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החול (ל״ת ב־ה) (ר׳ שבת קי״ג ודבר).

לשון הרע

א צריך לשמור את העין מכח המדמה כגון לפעמים נדמה לו שחבירו נוטה מן האמת ויוכל להתעורר מזה מחלוקת וכן יש כמה בחי׳ מה שעיני השכל נוטים מן האמת ע״כ צריכין לזה שמירה יתירה וזה זוכין ע״י ששומרין א״ע מאד מלה״ר מלאמרו ומלקבלו כי ע״י לה״ר מתגבר המדמה ונסתלק ממנו הדעת ונופל לאהבת הבהמיות (ל״ק נד־ה) (ר׳ עינים ג).

ב ע״י לשה״ר אינו מניח אחריו בן זכר (ל״ק נד־ו).

ג כשהדור אינם שומרים את פיהם מלשון הרע ומשאר דיבורים פגומים עי״ז נכשלים ח״ו כשרי הדור בגיאות והיא בחי׳ גלות השכינה (ל״ק נח־י) (ל״ע דיבור).

ד ע״י דיבורים רעים כגון לה״ר וכו׳ ובפרט כשמדבר לה״ר על צדיקים וכשירים ע״י אלו הדיבורים עושים כנפיים להנחש היינו שעי״ז מתגברים חכמת האפיקורסים בעולם שהם בחי׳ נחש הקדמוני ומזיקים מאד להעולם אבל ע״י דיבורים קדושים עושים כנפיים דקדושה (ל״ק סג) (ל״ע דיבור).

ה דע שלשון הרע של העולם מזיק ופוגם את העניוות שע״י פגם זה א״א לצדיקים להיות ענוים כי לה״ר מפריד בין ענוה לחכמה וזה ידוע שענוה בלא חכמה אינה כלום כי בוודאי אין זה מעלת הענווה להראות

עצמו בכפיפת ראש בדרך שטות כי זה ענווה פסולה אם לא מי שהוא גדול במעלה מאד במדת הענווה עד שגם פגם לה"ר אין מזיק לענווה שלו (ל"ק קצז) (ר' בהעלותך י"ב ותדבר).

ו צריך לשמור הדיבור מאד לבלי לדבר דיבורים רעים ובפרט לה"ר ח"ו ומכש"כ שצריך לשמור מלדבר ח"ו על צדיק הדור כדי שלא יתגברו הדינים ח"ו (ל"ק רז) (ר' דיבור לט).

ז כשאדם לומד תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד ברגליו מחמת שמחה נתתקן עי"ז הדיבורים רעים שנקראים רגל בחי' לא רגל על לשונו (תהלים ט"ו) (קל"ת פא).

לשונות העכו"ם

א בכל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו המחיה אותם כי בלא אלקותו אין להם חיות וקיום כלל גלל כן מי שעוסק במו"מ עם עכו"ם לא יכול לומר א"א לעבוד השי"ת מחמת שעוסק תמיד עמהם (ל"ק לג־ב).

ב אמר המעתיק: אפשר לפרש שאין ללמוד מכאן שמותר ללמוד לשונות עכו"ם מאחר שיש שם אלקות רק אם מוכרח לדבר אתם אינו מזיק לו לעבודת השם כמו שמבואר בדבריו ז"ל בזה האות וז"ל לא יכול להתנצל ולומר א"א לעבוד השי"ת מחמת עוביות וגשמיות וכו' שבכל דברים גשמיים ובכל לשונות העכו"ם יכול למצוא בהם אלקות כי ידוע גודל האזהרה שהזהיר רבינו ז"ל להתרחק מלשונות העכו"ם. ע"כ (ראה מנחות ל"ד טט בכתפי).

ג כל נפש מישראל מושרש בע' נפש של בית יעקב וע' נפש של בית יעקב מושרשים בע' פנים של תורה וזה לעומת זה וכו' שכנגד ע' נפש הם ע' לשון שכל לשון יש לה מדה רעה בפני עצמה ומחמת המדות האלו הם מרוחקים מע' פנים של תורה (ל"ק לו־א).

ד צריך כ"א לחפש מלמד כשר וירא שמים כדי שלא יקלקל הבל פיהם הק' של התינוקות שעליהם מתקיים העולם כי בעוה"ר מצוים חברות המחנכים נערים בחכמות חיצוניות ולשונות עכו"ם שהם מטמאים הבל פיהם הק' של תשב"ר וכנראה בחוש שנתגדלים אח"כ לאפיקורסים וכופרים וכו' אשרי מי שמרחק א"ע ואת בניו מהם (קל"ק לז־ה).

ה כי כשלשונות של עכו"ם גוברים ח"ו אזי השכינה היא ריב עם קוב"ה ונתעורר סוכות נוצרים אשר פיהם דיבר שוא וכו' ועי"ז נתעלם הרבי האמת ומתגבר ח"ו ריב ומחלוקת (ל"ק מח) (ראה תיקון כא דף מ"ד שמעו).

ו עיקר הרחמים תלוי בדעת וכשהסט"א יונקת מן הרחמנות שהיא מרחמת על האדם ברחמנות שלה לפרוק עול תורה ולעסוק רק בלימודי לשונות העמים כי עי"ז יהיה לו פרנסה ברווח או שע"י רחמנות שלה מסיתה את האדם לעשות תורתו עראי ומלאכתו קבע אז נפגם הרחמנות ונעשה כעס ואכזריות ועי"ז נקטן הדעת ואז מתגבר תאוות ניאוף ח"ו (קל"ת ח־ד) (ר' תפילה קיח).

ז איש אחד מהקלי עולם התפאר על אשר הוא מלומד בלשונות הגויים והיה לזה איש גדלות גדול מזה ואח"כ יצא האיש והיה רבינו ז"ל מחלוצץ ממנו על שיש לו גדלות משטותים כאלה ענה איש אחד מאנשיו אפשר טוב יותר גדלות מדברי שטות ממי שיש לו גדלות ח"ו מדברי תורה ענה רבינו ז"ל ואמר נהפוך הוא שהגדלות על דברי תורה טוב יותר מהגדלות על דברים בטלים (ר' ברכות ס"א אשריך ר"ע) (ש"ה רעב).

אות מ

מאורעות

א כשאדם יחדע שכל מאורעותיו הם לטובתו זאת הבחינה היא מעין עוה"ב (ל"ק ד־א).

ב כשידע כל זאת נקרא ידיעה שלימה כי עיקר הדעת היא אחדות חסד ודין ויברך על כולם הטוב והמטיב וידע שכל מה שעובר עליו דבל לטובתו מחמת אהבה שהקב"ה אוהב אותך (ל"ק ד־ד).

ג ע"י התורה והצדיקים זוכין לשלום במדותיו ובמאורעותיו ובין בטיבו ובין בעקו תמיד ימצא בו השי"ת (קל"ק לג־א־ב) (ראה תהלים נ"ו בה' אהלל).

מדות וצמצום

א ע"י שמצמצם אור החלהבות לבו שלא יתלהב יותר מדי כדי שיוכל לעבוד הש"י בהדרגה ובמדה ומקדש את מחשבתו לחשוב מחשבות קדושות שהם בחי' יצר טוב עי"ז מצייר המדות טובות וזוכה לעשות פעולות ומעשים טובים עי"ז נתגלה שהוא מקבל עליו עומ"ש שלימה (ל"ק מט־א).

ב יש באדם שני מיני תבערות לטוב ולהיפך ושניהם אינם טובים כי לפעמים לב איש הישראלי בוער

מאד להש״י אבל הוא יותר מדאי עד שהיה אפשר להיות אוקיד כל גופא ואע״פ שבוער להשי״ת אעפ״כ מאחר שהוא יותר מדאי אינו טוב וכן יש ח״ו להיפך כי לפעמים בוער האדם אל תאוות עוה״ז כ״כ עד שג״כ היה אוקיד כל גופא אבל כשלומד תורה תגין התורה עליו ותציל אותו שיזכה לצמצם ההתלהבות שיהיה כראוי (ל״ק עח).

ג וע״כ כשנתגלה זה הצדיק שהוא החן והיופי של העולם כל מי שנתקרב ונכלל בזה החן האמת נפתחין עיניו ורואה ומסתכל על עצמו איך הוא אוחז בכל המדות ולשוב בחשובה על כל המדות רעות שפגם בהם (ל״ת סז) (ר׳ בשלח ט״ז ראו).

ד כל מדה רעה עושה צל נגד אור כבודו ית׳ כמו כל דבר שעומד נגד השמש עושה צל אבל כשמבטלין התאוות נתבטל הצל ומאיר עליו אורו ית׳ (ש״ה קלו).

מדמה

א כי צריך כל אדם להוציא א״ע מהמדמה בחי׳ שרירות לב תאוות המדומיות וע״י שמשבר לבו האבן הולך אחר השכל (ל״ק כה־א).

ב בכל עולם ובכל מדריגה יש שם דמיונות אלו והם הקליפות הקודמין לפרי וצריך להכניע ולשבר אותם ולטהר המקום מהקליפות (קל״ק כה־ג) (ראה קרבנות).

ג אמר שצריכין לקרות להיצה״ר שם אחר דהיינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם כח המדמה כי כל התאוות נמשכין מכח המדמה (ל״ק כה בהש׳) (ראה קרבנות א).

ד ע״י לשון הרע מתגבר כח המדמה ופגם הזכרון דהיינו ששוכח לזכור תמיד בעלמא דאתי וכח המדמה הוא כח הבהמיות כי גם בהמה יש לה כח המדמה ונסחלק ממנו הדעת ואזי נופל מאהבת הש״י לאהבת הבהמיות שהם כל התאוות שמתגבר ביותר ע״י לשה״ר (ל״ק נד־ה) (ר׳ לה״ר א).

ה כח המדמה שהוא בחי׳ הקליפות שהוא רוח בלא גוף הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו והולך אצל שוני הלבות כי הם בוראים הכל בדברי תורתם כדי שיהי׳ נברא לו גוף להתלבש על ידם אך כשהחידושים הם ע״י כח המדמה אזי נבראין רקיעין דשוא ועל ידם בא רעב לעולם (ל״ק נד־ו) (ר׳ חידושי תורה ב).

ו התגברות כח המדמה הוא ע״י עצבות שהוא רוח נכאה רוח רעה ועי״ז בא התגברות השכחה וע״כ צריך להיות בשמחה ועי״ז עיקר הכנעת המדמה וזוכין לזכור בעלמא דאתי (ל״ק נד־ו) (ר׳ הושע י״ב וביד) (ר׳ תהלים קמ״ו תצא).

ז וע״י התפשטות הנבואה עי״ז נתברר ונתתקן בחי׳ כח המדמה וכשנתתקן המדמה עי״ז נתתקן האמונה האמתיות דקדושה ונתבטל אמונות כוזביות (ל״ת ח־ז) (ר׳ הושע י״ב וביד).

ח כל השבחים ותארים שאנו מדמין אותו ית׳ הם בבחי׳ המדמה כי בפנימיות השכל הוא ית׳ מופשט לגמרי מכל השבחים והתארים וע״כ כשאין המדמה מבורר אזי אין יודעין כלל לתאר אותו ית׳ כביכול בשבחים רק כשהמדמה מבורר אז יכולים לסדר שבחים ותארים אליו ית׳ (ל״ת ח־בסוף) (מ״ב תפילה).

ט כל ההרהורים באים ע״י כח המדמה וע״י שמחדשים איזה דבר בתורה שזה בחי׳ מדמה מילתא למלתא עי״ז מתקנים פגם ההרהורים שבאים ע״י המדמה (ל״ת קה) (מ״ב מחשבות) (ר׳ חידושי תורה יז).

מוחין

ר׳ ה׳ חושים במוח.

א ע״י שמקדשין שבעת הנרות שהם הפה והחוטם והעינים והאזנים התלוים במוח ומנרתא דא רישא מעוררין פני המנורה שפע אלקי לבוא (ל״ק כא־ב).

ב לפעמים יש שהמוחין והשפע אלקי הוא בהעלם בחי׳ עיבור ואז יפה צעקה לאדם בין בתפילה בין בתורה כמו היולדת צועקת קודם הלידה כמו כן ע״י צעקה מולידין המוחין (ל״ק כא־ז).

ג כתר הוא המיישב והמסדר את המוחין כי המוחין רודפין להשיג אור אין סוף ויכולין להתבטל לגמרי כי אור אין סוף א״א להשיג וכתר לשון המתנה מעכב המוחין לבל יהרסו לצאת חוץ לגבול וע״י רדיפה והמעכב ע״י משיגין אור אין סוף בבחי׳ מטי ולא מטי דהיינו שמשיג אעפ״כ אינו משיג כי השגות אלו הם למעלה מנר״ן בחי׳ תכלית הידיעה שלא נדע (ל״ק כד־ח).

ד ע״י תיקון הברית שהוא תיקון הכללי נתרוממין המוחין ומעורר אותם מבחי׳ שינה ומגין על המוחין שהיו מתחלה נגולין (ל״ק כט־ד).

ה תיקון הכללי תלוי במוח (ראה תיקון הכללי א) (ל״ק כט־י).

ו ויש כמה בחי׳ שינה יש שינה בגשמיות שהיא נייחא למוחין גם יש בחי׳ לימוד שהיא נקרא שינה לגבי

דביקות הבורא והיא לימוד פשטא אורייתא שהיא בחי' אמונה ועי"ז המוחין שלו מתחדשים ומתחזקים מעיפתם (ל"ק להּ-ד).

ז ויש שינה שהיא בחי' מו"מ באמונה שהיא ג"כ פשטא אורייתא כי כל דיני ממונות שייך למו"מ אזי המוחין היינו נשמתו באה לתוך אמונה ונתחדשו שם (ל"ק להּ-ו).

ח עיקר המוחין שמקבלין ע"י אמונה אין מקבלין אלא מאור הפנים (ל"ק להּ-ה) (ר' אמונה כג).

חּ-א פשטא מונח זרקא אדם הדבוק תמיד בעבודת הבורא ונתייגעין המוחין שלו אזי ילמוד פשטא אורייתא ואזי המוחין שלו באים בתוך האמונה ונהים ומתחדשים שם כבראשונה וזה זרקא דאיזדריקת לאתר דאיתנטילת מתמן (ל"ק להּ-ד).

ט כשתיקן אות ברית קודש כראוי אזי המוחין שלו בשלימות ויכול להבין דיבורו של הצדיק וכפי התיקון של כ"א כך השגתו (ל"ק לוּ-ה) (ראה ברית לד).

י ע"י אמונת חכמים נזדכך המוח וזוכה לשכל ברור (ר' אמונת חכמים יב) (ל"ק סאּ-א).

יא יש בני אדם שלומדים ועובדים עבודתו ית' תמיד והם בבחי' צמאון ועיקר הצמאון הוא מחמת שהם בבחי' מוחין דקטנות ואינם זוכים להתחדשות המוחין והם בחי' סומים ועורים בעבודת ה' והסומא אין לו שובע וע"כ אינם יכולים לרוות צמאונם בעבודת ה' וזה מעלת התקרבות לצדיקים כי ע"ז זוכין שתהי' העבודה בשכל שאז היא בבחי' גבול וזמן כראוי ולא בבחי' צמאון (ל"ק עו).

יב ע"י המוחין והדעת כי ה' הוא אלקים מתקנים ומגדלים את המלכות לקבל ע"ע עול מלכות שמים (ל"ק פה).

יג כשאדם הוא בקטנות המוחין צריך לחזק א"ע ולבא לגדלות המוחין וכשבא לגדלות המוחין נמתקין כל הדינים וממשיך עליו חסדים ורחמים ואם לא יכול בעצמו לבוא לגדלות המוחין עצה לזה שישכיל אחרים ועי"ז נתעורר גם אצלו (ל"ק קו) (ר' תהלים מ"א אשרי).

יד דע שסיפורי מעשיות מצדיקים היינו ממה שאירע להם הוא דבר גדול מאד ועי"ז נטהר מחשבתו גם ניצול מצרות כי בלבול הדעת הוא בחי' מוחין דקטנות ומזה באין צרות בחי' דינים וסיפורי מעשיות של צדיקים הם בחי' מוחין דגדלות ועי"ז ממתיק הצרות והדינים (ל"ק רלד) (ר' סיפורי מעשיות הּ').

טו עיקר תיקון המוחין ע"י שבירת תאוות ניאוף כי עיקר המוח ע"י ליחות הגוף כי המוח הוא כמו נר דולק והליחות נעשין שמנים אל המוח ע"כ ע"י שמכניעין תאוות ניאוף ואין יוצאין ליחות הגוף לחוץ ע"ז עולין הליחות אל המוח ונעשה שמנים שזה עיקר המוחין ע"כ ע"י המגינים שהם הצדיקים והכשרים שמכניעין תאווה זו הם מעלין ליחות הגוף מבחי' החתים בשרו ועושין מזה מוחין בחי' תפילין (ל"ת הּ-ז).

טז כשזוכין לתיקון המוחין צריך כ"א לצמצם את מוחו שלא להניח לצאת חוץ לגבול שיש לו ואפילו בקדושה ובהתנוצצות אלקותו ית' לא יצא חוץ מהגבול חּ"ו שלא יבא לידי הריסה (קל"ת הּ-ח).

טזּ-א ע"י מצות תפילין ממשיכין על עצמן התנוצצות המוחין וגם ממשיכין על עצמן ע"י תפילין תיקון הצמצום של המוחין (קל"ת הּ-ט).

יז ע"י שמשברין הרהורי ניאוף וזוכין לתיקון המוחין עי"ז זוכין לחלום ע"י מלאך ואז הוא נקרא אדם וכן להיפך כשאין המוחין זכים אז החלום ע"י שד חּ"ו ואז הוא נדמה כבהמה (קל"ת הּ-יא) (ר' תהלים מט אדם).

יח כשנתתקן המוח בבחי' משה בחי' תפילין אזי גם בבחי' הסתלקות משה דהיינו כשנסתלקין המוחין אזי גם הרשימו שהיא בחי' שינה היא טובה ג"כ מאד כי ע"י תיקון המוחין אזי גם בשעת הסתלקות הדעת השינה מתוקה וטובה בחי' תיקון הברית שהיא בחי' מַיִּין מתיקין היפך פגם הברית שהיא בחי' מַיִּין מְרִירִין (ל"ת הּ-טו).

יט אפילו מי שיש לו מוח גדול באמת כשמגיע לאיזה עבודה הוא צריך להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו ית' בפשיטות (ל"ת הּ-טו).

כ כשאהבתו חזקה כ"כ להשי"ת עד שמסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו ית' כדי לעשות לו ית' איזה נחת אזי הוא טובה להמוחין כי אזי זוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחין מה שגם משה בחייו לא השיג היינו בחי' צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ל"ת הּ-טו) (ר' ברכות ז' צדיק).

כא ע"י כעס ואכזריות נקטן הדעת ונעשה בחי' מוחין דקטנות ואז מתגבר תאות ניאוף חּ"ו כי כשהמוח והדעת שלם הוא מגין בפני התאוה הזאת כי יש ג' מוחין וכאו"א הוא בחי' מחיצה פרוסה בפני זאת התאוה ומאלו הג' מוחין נמשך ג' מיני רחמנות וזה בחי' ג' תפילות כי עיקר התפילה היא רחמים

ותחנונים וע"כ כשהדעת נפגם ח"ו אזי א"א להתפלל ואז התפילה בבחי' דין והס"א בולעת את התפילה ח"ו כי עיקר יניקת הס"א היא מבחי' דינים שהם מוחין דקטנות (ל"ת ח־ב) (ר' תפילה קיח).

כב עיקר תאוות ניאוף שהוא כלל כל החטאים ר"ל נמשך רק ממוחין דקטנות דהיינו שנקטן מוחו ונחלש דעתו עד שאינו יודע מכחו ונדמה לו שא"א לו לעמוד כנגד תאוה זו כי עיקר הגבורה הוא בלב ומי שלבו חזק יוכל להתגבר כנגד כל התאוות שבעולם כי עיקר הכח הוא ע"י חכמה אמתיות שהוא בחי' מוחין דגדלות כי המוחין הם בחי' מחיצות פרוסות כנגד התאווה הנ"ל (ל"ה בה"ר ד־א) (ע"פ הת' בל"ת ח).

כג עיקר הדבר שצריך הצדיק להאיר בתלמידיו להגדיל דעתו לעשות ממוחין דקטנות מוחין דגדלות שזה בחי' המתקה ולפעמים מאיר בו ע"י הארת פנים שמאיר לו פניו בפנים שוחקות אנפין נהירין ולפעמים אינו יכול לקבל עי"ז צריך להאיר בו ע"י יסורין שצריך לייסרו ולבזותו כדי לבטל אותו שיוכל לקבל (ל"ת לח).

כד וזה בחי' מוחין כי מתחלה נעשה מבחי' שם ה' שהוא ד' אותיות בחי' ד' מוחין ואח"כ נעשה בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין ואח"כ ד' יסודות כי ע"י שמתקרב להצדיק אמת זוכה שימשיך עליו מוחין קדושים וטהורים מהשם הקדוש הזה של הצדיק האמת (קל"ת סז) (ר' שם ד').

כה עיקר המוח והחכמה הוא רק בארץ ישראל ואפילו ישראל בחו"ל הם מקבלים ויונקים כל מוחם וחכמתם מא"י וכ"א מישראל יש לו חלק בא"י וכפי חלקו בא"י כן יונק ומקבל חכמתו מא"י אבל כשפוגמין בכבוד השי"ת ח"ו עי"ז נופלין ממוחין של א"י ונשארין המוחין בבחי' מוחין של חו"ל ועי"ז נעשה מחלוקת ומריבות כי מוחין של חוץ לארץ הם בחי' מחלוקת (קל"ת עא).

כו מוחין של א"י הם בחי' נעימות התורה בחי' שלום ומוחין של חו"ל הם בחי' חובלים בחי' מחלוקת וע"י צדקה בפרט צדקה של א"י נעשה כלי לקבל השפעת הנועם העליון ומנועם העליון נמשכת ההולדה שזוכה האדם לבנים שעל ידם נתגלה כבודו ית' ביותר ועי"ז נתתקנין המוחין של חו"ל אבל כשח"ו המוחין של חו"ל פגומים הרבה אזי המוחין של חו"ל פוגמין גם המוחין של א"י שהם בחי' שלום ואז נעשה מחלוקת בא"י ג"כ (ל"ת עא).

כז ודע שכ"א לפי התנוצצות המוחין שלו כן זוכה לקבל גדולה והמוחין והדעת הם בחי' בנין ביהמ"ק וע"כ כ"א כפי מה שעוסק יותר להגדיל מוחו ודעתו כן הוא עוסק בבנין ביהמ"ק וכפי הגדלת דעתו ומוחו כן זוכה לקבל גדולה (ל"ת עב).

כח ויש מוח כללי ויש מוחין פרטיים וכל המוחין הפרטיים הם מקבלין ממוח הכולל שהוא חכם הדור וזה מעלת הזוכה לראות א"ע עם הצדיק האמת בחי' חכם הכולל כי ע"י שהחכם רואה אותו ומסתכל בו עי"ז מתנוצץ מוחו ועי"ז מקבל גדולה כי עיקר הגדולה ע"י התנוצצות המוח (ל"ת עב).

כט כי כ"א יש לו איזה מוח ודעת לפי מדריגתו אבל המוח והדעת מונח בקטנות ואינו מתנוצץ וע"י שמסתכל בו חכם הדור שהוא מוח הכולל עי"ז מתנוצץ מוחו של כ"א כפי מדריגת מוחו ועי"ז מקבל גדולה כפי מדריגת מוחו (ל"ת עב) (ר' צדיק רד).

ל צריכין להתייגע מאד בעבודת ה' וגם רחמנות גדול מאתו ית' קודם שזוכין שיעמדו וישקטו שמרי המוח למטה ויזדכך מוחו בשלימות עד שלא ירצה שום דבר בעולם ויהי' הכל שוה אצלו ואין שום חילוק בין בעוה"ז ובין בעוה"ב בכולם הוא דבוק רק בהשי"ת ובהתורה (ש"ה נא) (מ"ב דעת) (ר' משלי ו בהתהלכך).

לא יש כמה שטותים המחדבקים בהמוח ובפרט בלבולי אמונה וע"י השינה נפרדים (ש"ה קי).

לב יש עבירה שעונשה שיהא בעל חוב תמיד ועצה על זה לשוב בתשובה ועת לשוב כשהוא במוחין דגדלות (ר' ממון פב) (ש"ה קיב).

מופתים

א מי שמשבר תאות אכילה הקב"ה עושה על ידו מופתים (ראה ברכות כ' כחיב) (ל"ק מז).

ב מה שמספרין מופתים מהצדיקים שבמדינות קירה הוא מחמת שאנשיהם הם אנשים כשרים ומאמינים בצדיקים (ר' אמונת חכמים טז) (ל"ק קפו).

ג לפעמים השי"ת עושה מופתים ע"י בעלי הפוסקים כי מחמת שנתקבל לבעל פוסק וכשפוסק באיסור והיתר מקבלין דעתו כמו כן כשפוסק באיזה ענין מקבלין דעתו ונעשין מופתים על ידו וזה בחי' המופתים שמספרין מהגאונים שהיו בדורות שלפנינו (ל"ת מא) (ר' דה"א ט"ז מופתיו) (ש"ה יז).

ד אין הקב"ה עושה מופתים אלא לזה שהוא מאמין בשני עולמות (ס"ה אמונה).

ה במדינה שמתקבלין שם מופתים ומתנהגת בדרך זה

ע״ז בעצמו נעשין לפעמים מופחים ולפעמים אינו עולה בידו (ש״ה סג).

ו עיקר החידוש והמופת של הצדיק הוא שמכניס בכ״א הרהורי תשובה עד שיתהפך לאיש אחר ממש (ש״ה רמט).

מותרות

א כי הקליפות הם בחי׳ מותרות .הם בחי׳ עצבות והם תוקפא דדינא וע״י עשיית המצוה בשמחה מעלה החיות והקדושה מבין הקליפות (ל״ק כד־ב).

ב כשפוגם באמונת חכמים אזי נידון ביגיעת בשר היינו במותרות והוא מדה כנגד מדה כי הוא אינו מאמין בדבריהם ומלעיג עליהם ודבריהם הם אך למותר אצלו ע״כ נידון במותרות (ל״ק סא־א) (ר׳ עירובין כ״א הלועג).

ג כשנידון במותרות ע״י פגם אמונת חכמים אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח ומבלבלין דעתו ואזי אינו יכול להוציא מלימודו משפטי אמת והנהגות אמתיות אדרבא הוא מוציא דברים הפוכים מן האמת (קל״ק סא־א) (ר׳ יבמות ע״ו וע״כ).

ד ועי״ז אין לו עצה שלימה לעולם והוא תמיד מסופק כי כל עצותיו בבחי׳ עצות נבערות עצת נשים כי הטינופות של המותרות עולה אל הלב ואינו יודע איך להתנהג בשום דבר (קל״ק סא־ד) (ר׳ יחזקאל י״ד העלן).

ה אך מי שכבר נשקע באלו המותרות יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופות ואלו המים הם בחי׳ מחלוקת כי ע״י מחלוקת שבא עליו הוא שב בתשובה ומתקן פגם אמונת חכמים אזי בא לעצה שלימה כי עיקר המחלוקת בא ע״י פגם אמונת חכמים (ל״ק סא־ד) (ר׳ מחלוקת כג).

מזבח

א עיקר יניקת הקליפות הוא מבחי׳ מזבח בחי׳ אכילה אם אוכל בכשרות כראוי נכנעין הקליפות ואם אוכל כוולל וסובא הוא פגם המזבח (ל״ק יז־ג) (עיין זבחים נ״ג מזבח).

ב ע״י גרים נכנע הע״ז ומשלים פגם המזבח (עיין מלאכי א׳ בכל מקום) (ל״ק יז־ד).

מזוזה

א ע״י מצות מזוזה נחבטל תאוות ממון ועי״ז פרנסתו מעופפת לו ובאה לו בנקל (ל״ק כג־ד) (ראה ירושלמי ברכות א׳ עשרת הדברות).

ב אריכת ימים ע״י מצות מזוזה (ראה שבת ל״ב אריכת ימים) (ל״ק כג־ד).

ג ובשביל זה קביעת מזוזה בשליש העליון של הפתח שהיא כנגד בחי׳ שליש בפרקמטיא בחי׳ משא ומתן באמונה כי ע״י מצות מזוזה ניצולין מתאוות ממון (ל״ק כג־ד) (ראה מנחות ל״ג ובשביל).

מזל

א כ״א מקבל עשירות או בנים לפי המזל שלו והמזל מקבל ההשפעה מהצדיק כי משם באים כל ההשפעות וע״כ כשהוא רחוק מהצדיק אזי המזל צריך לעשות לו כח גדול כדי לקבל ההשפעה מהצדיק וע״כ נמצא בזה חילוקים רבים לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה ולפעמים הוא מת וגם אובד את העשירות (ל״ק רמ).

ב אבל המקורב להצדיק אזי אין המזל צריך לעשות לו כח מחמת שהוא קרוב אצלו אבל עכ״ז לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק ועי״ז אובד העשירות דע כי זה מחמת שרואה דבר יקר מאד ואע״פ דאיהו לא חזי מזלי׳ חזי ומחמת שהמזל רואה דבר יקר היינו אור הצדיק שהוא יקר מפז ומפנינים ואז משליך המזל העשירות כלאחר יד מכש״כ כשמרגיש בעצמו שההתקרבות להצדיק הוא יקר מכל עשירות שבעולם אזי בוודאי אינו משגיח על ממון ואינו רוצה כלל עשירות (ל״ק רמ).

מחאת כפיים בשעת התפלה

ר׳ ריקודין והמחאת כף.

א מה שמכין כף אל כף בשעת התפילה כי כח מעשיו הגיד לעמו שהגיד שכל העולמות הכל מעשי ידיו ולמי שהקב״ה רוצה הוא נותן וכל הדברים נקראים כח מעשיו כנגד כ״ח אתוון דעובדא דבראשית כנגד כ״ח פירקין דידים וכשאנו מחאן כף אל כף נתעורר כ״ח אתוון דעובדא דבראשית ונחזר ארץ העמים תחת ממשלת הקב״ה ואז נטהר אויר המקום ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל (ל״ק מד) (ראה תהלים קי״א כח).

ב גם ע״י מחאת כף נתגרש אויר הטמא כמו שאנו רואין בחוש שנתגרש האויר ע״י מחאת כפיים כי ע״י מחאת כפיים נשמע קול וקול הזה הוא אויר קדוש מכ״ח אתוון דעובדא דבראשית מכ״ח פירקין דידים ועי״ז התפלה היא באוירא דא״י (ל״ק מד).

ג ע״י מחאת כפים בתפלה נתבטל הרג ואבדון מהעולם כי הידים הם בחי׳ יהי אור ויהי אור ימינא ושמאלא ואהרן הוא בחי׳ אור בחי׳ שלום וקרח בחי׳ חשך בחי׳ מחלוקת (ל״ק מד) (ראה ת״ז תיקון ל׳ וירא).

ד ע״י שאדם נתעורר בידים שלו בשעת התפלה ומכה כף אל כף עי״ז נתהוה הדיבור והפה מקבל את הדיבור לתוכו (ל״ק מה) (ראה שמות ד׳ מי שם פה).

ה ע״י מחאת כפיים בתפלה נמחקין הדינים כי הימין היא יד הגדולה והשמאל יד החזקה ובשעת הכאה שנתחברים יחד זה בחי׳ יד רמה והדיבורים הם יוצאים מהגרון גימ׳ ג׳ פעמים אלקים והם נמחקים ע״י ג׳ הוויות (ל״ק מו).

ו ע״י המחאת כף אל כף בשעת התפלה עי״ז יכולים לדבר כראוי השבחים שאנו מכנים אותו ית׳ גם עי״ז נכלל התפלה בתוך תורה שבכתב ותורה שבע״פ (קל״ק ריב).

מחלוקת

א המחלוקת שיש בין הצדיקים השלימים אין זה אלא כדי שיגרשו סטרין אוחרנין דלא יתקריבו למשכנא דקדושה (ל״ק ה־ד).

ב עיקר החכמה כששותקין ואין משגיחין על מחלוקת ובזיונות ושומעין חרפתן ואין משיבין מחמת שאוחזין עצמן בבחי׳ שמנת עבית ועושין זאת בשביל תשובה על עוונותם ועי״ז זוכין לכבוד אלקים (ל״ק ו־ו).

ג צריכין לדון את כ״א לכף זכות אפילו החולקים עליו ומבזין אותו שאינו חייב כ״כ כי נדמה לו שראוי לבזותו וע״י ששותקין זוכין לבחי׳ כתר כי כ״א מישראל הוא בחי׳ כתר להשי״ת וצריך להכניס בו כל האבנים טובות דהיינו כל דבר טוב שנמצא בישראל ולדונו לכף זכות (ל״ק ו־ז).

ד יש בעלי לה״ר ומחלוקת ועושין מריבה בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו וזה בגשמיות וכן ברוחניות הקליפות משתדלים לפתות האדם ולעשות מחלוקת בין גופו ונפשו וע״י שזוכה לקרב רחוקים לעבודת השי״ת שעי״ז מאיר כבודו נתבטלין בעלי לה״ר ונתרבה שלום בעולם (קל״ק יד־כ).

ה עיקר המחלוקת שבעולם נעשה ע״י הסתלקות ביאורי התורה כי הביאור הוא תירוץ על קושיות ומריבות (ל״ק כ־א).

ו ע״י שאין שומעין למוכיחי הדור נתקלקל שלום העולם ונעשה גירושין ומחלוקת בעולם (ל״ק כב־א) (ראה חותם ב׳).

ז א״א להנצל מכל המונעים והחולקים והמתנגדים להתקרב אל האמת כ״א ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

ח מי שהוא בעל מחלוקת נופל לתאוות ממון וימיו כלים ברדיפת מותרות (ל״ק כג־ה).

ט חולי הנפש היא בחי׳ מחלוקת בין הנשמה והגוף וצריכים לקבל רפואות ע״י מרירות אבל החפץ באמת צריך להאמין שכל המרירות והיסורין הוא בחסד גדול כי לפי עוונותיו מגיע לו מרירות הרבה יותר אבל השי״ת אינו שולח מרירות שאי אפשר לסובלם (קל״ק כז־ז).

י כשאין שלום מכש״כ כשיש מחלוקת ח״ו אזי אין מתוועדין יחד זע״ז ואין מדבר אחד עם חבירו מהתכלית ואפילו כשנתוועדין יחד אין נכנסין דבריו בלב חבירו כי מחלוקת ונצחון אינו סובל האמת (קל״ק כז־ו).

יא עיקר התרחקות מהשי״ת של רוב בני אדם היא ע״י המחלוקת שנתרבה עכשיו (קל״ק כז־א).

יב כשאדם מרגיש רעבון שמתגבר עליו תאוות אכילה ידע שיש לו שונאים בכן צריך לשבר הבהמיות שלו המתאוה לאכול ועי״ז ינצל משונאים (ל״ק לט).

יג ע״י תאות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו וכשמשברין תאות אכילה זוכה לשלום ואז יש גם למעלה שלום במרומיו ואזי נתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט).

יד כל המחלוקת נמשכים מבחי׳ קרח (ראה תיקון ל׳ ע״א וירא) (ל״ק מד־מו).

טו א״י הוא סגולה לבנים ומצלת מריב ומחלוקת (ראה א״י יח) (ל״ק מח).

טז סוכה מצלת מריב ומחלוקת (ראה סוכה ג) (ל״ק מח).

יז תפלה בכח מצלת מריב ומחלוקת (ראה תפלה יח) (ל״ק מח).

יח ע״י דיבורים שאינם קדושים מתגבר ריב ומחלוקת (ראה דיבור כ) (ל״ק מח).

יט ודע שעזי פנים שיש בדור הן הן הכלבים והן עומדים וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות מזה תבין כמה גדול עוונם של החולקים על תפלת איש הישראלי כי הם נקראים כלבים ממש אע״פ שזה האיש לא זכה לתיקון הברית ומחמת זה בא עליו מחלוקת כי בוודאי הוא צריך לייגע עצמו בכל כחו להתפלל

אע״פ שהוא כמו שהוא אבל החולקים הם בחי׳ כלבים ממש וגדול עוונם מנשוא (קל״ק נ־ו) (ר׳ תפלה סג).

כ לפעמים נדמה לו לאדם שחבירו נוטה מן האמת או שעושה כנגדו שלא כהוגן וכו׳ ומחמת זה יש בלבו עליו ויוכל להתעורר עי״ז מחלוקת ונדמה לו שחולק על חבירו לש״ש ובאמת הכל בא מכח המדמה שנדמה לו על חבירו דברי שקרים ובדויים (קל״ק נד־ט) (ר׳ לה״ר א) (ר׳ מדמה ד).

כא השלום תלוי בדעת ומחלוקת הוא היפך הדעת (ל״ק נו־ח) (ר׳ שלום יג).

כב ולבא למחלוקת לשם שמים צריך לזכך ולטהר את השמים והיא ע״י אנחה באמת כי יש בלב רוח הדופק וע״י עצבות רוח אין הרוח דופק כסידורו ואזי נעשים האיברים כבידים ועיקר מזיק העצבות להידים וע״י אנחה מבריא הרוח הדופק וניצול מעצבות רוח כי הידים הם בחי׳ שמים (ל״ק נו־ט) (ר׳ איכה ג׳ נשא).

כג עיקר המחלוקת שבא על האדם הוא מחמת פגם אמונת חכמים (ר׳ אמונת חכמים יד) (ל״ק סא־ה).

כד ע״י המחלוקת יוכל להתבונן איך פגם באמונת חכמים כי הוא מתבונן בהמחלוקת מפני מה הם חולקים באלו הדיבורים ולא באופן אחר ולפי התשובה כן הוא חוזר ושב אל אמונת חכמים (ל״ק סא־ה).

כה יש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בודאי ואעפ״כ יש עליהם מחלוקת זה מחמת פגם אמונת חכמים של העולם וע״י המחלוקת שיש עליו עי״ז מתקן האמונת חכמים אצל ההמון עם (ל״ק סא־ה) (ר׳ ישעי׳ נ״ג והוא).

כו ויש שיש עליהם מחלוקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן ואינם מאמינים שיש להשי״ת שעשועים גדולים מהחידושי תורה שלהם ועי״ז מתרשלין בהחידושין שלהם ע״כ בא עליהם מחלוקת ועי״ז הם שבים בתשובה וחוזרין ונחשבים אצלם החידושין שלהם ונעשה מזה ספר (ל״ק סא־ה) (ר׳ ספרים ג).

כז ואפילו אלו הקושיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל ואינו יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו וזה בחי׳ שיש מחלוקת בלבו בין שני יצרין כי הידיעה היא מהיצ״ט שבלב והסתרת הידיעה היא מהיצה״ר שבלב והתיקון לזה הוא לימוד הפוסקים כי שורש המחלוקת הזאת היא ממחלוקת שבקדושה דהיינו התנאים ואמוראים וע״י לימוד הפוסקים נתקשר אל השלום שבקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה״ר שבלבו (קל״ק סב־ד) (ר׳ לימוד הפוסקים ג).

כז־א אהבה תלויה בדעת ושכל וכשמוח נתעכר ונתבלבל ע״י תאוות ממון כן התגברות השונאים (ל״ק סט) (מ״ב דעת) (ר׳ ממון מ).

כח כי יש מדת נצחון ומחלוקת ומלחמה ומדה זאת באה מדמים שעדיין לא עבד בהם את השי״ת וצריך כ״א לבטל המחלוקת ולרדוף אחר השלום וזה זוכין ע״י שידבר הרבה בתורה ותפלה עי״ז יזכה לשלום (ל״ק עה).

כט כשיש מחלוקת צריכין לעשות שלום וזה העושה שלום שמכניס אהבה בלב כ״א לגבי חבירו ומקרבם יחד ועושה שלום ביניהם זה בחי׳ העלאת מ״נ (ל״ק עח).

ל עיקר הנצחון והמחלוקת הוא מבחי׳ הנצוצות הנפולין קודם שמתקנם שאז הם בחי׳ מחלוקת ואזי הם בבחי׳ דמים וע״כ צריך לעבוד השי״ת בכל טיפי דם שנמצאים בו עד שיהי׳ נעשה מכל הדמים דיבורים של תורה ותפילה כי הדיבור הוא מהנפש שהוא בחי׳ דמים ואז מבטל כל הנצחון הנמשך מהדמים שעדיין לא עבד בהם את השי״ת (ל״ק עה).

לא המחשבות זרות הבאים בשעת התפילה אצל הצדיק הם מהניצוצות הק׳ שנפלו בשעת שבירת כלים וע״י תפילות הצדיקים עולין מדריגה אחר מדריגה כי המחשבה זרה היא מעין המדה שהוא בה עתה אך לפעמים הצדיק רוצה להעלותה ואינו יכול הטעם הוא מחמת שנופל לו מחשבה זרה ממדריגה עליונה שלא בא למדריגה זו אך קשה למה באה קודם זמנה דע כי יש קבלה בידי כשיש מחלוקת על הצדיק נופל מחשבה זרה מעין אותה מחלוקת לצדיק אחר ומחמת שרוצה להעלותה אע״פ שאינו מעלה אותה משבר בכח הרצון כל בעלי מחלוקת (ל״ק צו) (ר׳ תהלים ל״ז זומם).

לב כשיש מחלוקת על האדם צריך לחקור למצוא זכות בחבירו כי המחלוקת לא ימנע משני פנים או מחמת שחבירו גדול ממנו ואזי צריך להשתדל שיגיע למדריגת חבירו או להיפך שהוא גדול מחבירו וחבירו מתקנא בו על כן צריך לדונו לכף זכות ובזה הוא מעלה חבירו לכף זכות ואז הם במקום אחד ואז לא יהיה מחלוקת כי בדבר אחד אין שייך מחלוקת (ל״ק קלו) (ר׳ פ״א א׳ הוי).

לג מי שאוחז תאוותו ממחלוקת בודאי כאלו לא מת

וזוכה שיאמרו דבר הלכה משמו ואז הוא דר בשני עולמות (ל"ק קמה) (ר' מד"ר קהלת א' וחצי).

לד המחלוקת מגביה ומרים את האדם כי האדם עץ השדה ועץ המונח א"א לו להגביה א"ע כ"א ע"י שבאין עליו מים שוטפין והמחלוקת נקרא מים (ל"ק קסא) (ר' תהלים פ"ח סבוני).

לה דע שכנגד כל מיני מחלוקת הן בגשמיות הן ברוחניות שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת השם כי הכל בכלל מחלוקת שרוצים לבטל דעתו ורצונו וכדי לבטל המחלוקת ולעשות שלום ע"ז צריך תענית (ל"ק קעט) (ר' זוהר אחרי ס"ט תענו).

לו כשמתקשרים יחד איזה אנשים וחולקים על איש אחד אע"פ שכל אחד לבדו נמוך ממנו עכ"ז יכולין להפילו רק שלא יהיו רשעים אם לא שזה שחולקין עליו הוא גדול במעלה מאד אזי אדרבא הם נחבטלים לפניו וכשמפילין איזה אדם עיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף ר"ל (קל"ק קפא) (ר' כבוד כד).

לז כשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בנ"א בתשובה ולעשות גרים אז הוא ית' בעצמו כביכול מבקש ורואה שיהיה מחלוקת עליה כי אז מי שמתקרב הוא באמת לא משום שלום ונחת (ל"ק רכח) (ר' ב"ר וישב פ"ד וישב).

לח כששני אנשים מחולקים ביניהם על איזה ענין וכשיבוא השלישי אף שאינו יודע כלל מענינם אזי יסכים עם אחד יותר מעם חבירו זה מחמת שזה האחד סמוך לשרשו יותר מחבירו (ל"ק רלח).

לט ע"י מחלוקת אי אפשר לדבר כי עיקר הדיבור הוא משלום וע"כ צריך כ"א קודם התפילה לקבל על עצמו מצות עשה ואהבת לרעך כמוך כדי שעי"ז שיש אהבה ושלום עי"ז יוכל לדבר בתפילה (ל"ק רלט) (ר' שלום כב).

מ ע"י מחלוקת עי"ז נופלין מחשבות של רשעים שהם מחשבות של כפירות על אנשים כשרים והחיקון לזה שישתוק וימסור המלחמה לה' (קל"ק ל"ק רנא).

מא אבל דע שע"י צדקה שלהם יש כח במחשבתם להתקיים אפילו אם ימסור המלחמה לה' כי יש צדקות שרשעים נותנים ודע שאיש אמת דהיינו שהכל אחד אצלו בין כשעושה המצוה לפני ה' בין כשעושה בפני בנ"א יש לו כח להמשיך כל הצדקות כי דרך הצדקה למשוך עצמה לאמת ומחמת שהם רחוקים מאמת הצדקה רחוקה מהם וכשזה האיש אמת מושך לעצמו כל הצדקות אזי אין להם כח הצדקה ואין כח במחשבתם להתקיים (ל"ק רנא) (ר' צדקה מ).

מב כשיש מחלוקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך השי"ת ולהפילו ממדריגתו ח"ו אם לא אדם גדול מאד שאינו מתיירא מזה (ל"ק רנח) (ר' תהלים קי"ט רבים).

מג דע כשיש מחלוקת על האדם אין לעמוד עצמו כנגד השונאים כי זה גורם שהשונא יבא למבוקשו רק אדרבא ראוי לדון אותם לכף זכות ולעשות להם כל הטובות ועי"ז מפיר מחשבות השונא ואז תשוב מחשבתו הרעה על ראשו (ל"ק רעז).

מד וכ"ז כשהחולקים הם רשעים אבל כשחולקים עליו צדיקים בוודאי כוונתם הוא רק לטובה שמנשאין אותו עי"ז וממתיקים דינים מעליו והוא כמו אחד שחופר עצמו תחת חבירו ומשליך לו מתנה טובה (ל"ק רעז) (ר' דינים כג).

מה ע"י מחלוקת בא עניות ואין זוכין לרפואה אבל ע"י שלום בא רפואה ופרנסה (קל"ק רעז).

מו מחלוקת הוא בחי' רעמים כי הרעמים נעשים ע"י שיוצאים אידיים חמים כמו אש והעננים שואבים אותם עד שאינם יכולים להחזיקם בתוכם עי"ז נבקע הענן ומזה נעשה רעמים וזה בחי' מחלוקת הצדיקים כי מחמת שהתורה שהיא בחי' אש היא עצורה בלבו מחמת שאינה מגלה אותה עי"ז בוקעת ויוצאת בחי' רעמים בחי' מחלוקת על הצדיק שמגלה תורתו לאחרים (ל"ק רפג) (ר' תהלים כ"ג אך) (וגם קי"ט כרו).

מז כשחולקים על האדם נמצא שרודפין אותו והוא בורח בכל פעם להשי"ת כי השי"ת בכל מקום וכל מה שחולקין עליו ביותר מקרבין אותו ביותר להשי"ת (ל"ת יג).

מח ע"י המחלוקת שיש בעולם עי"ז נעשין מפורסמים קודם זמנם היינו כי כשאחד נכנס בעבודת ה' הוא צריך לשהות ולהתמהמה עד שיתפרסם בעולם וע"י פגם המחלוקת נתפרסם קודם זמנו ועי"ז הם גורמים היזק והפסד להאיש הזה או גם להדרך לעבודת ה' שהיה זה רוצה לגלות בעולם ואזי גורמין מיחה לבעלי המחלוקת ולפעמים שאין הפגם גדול כ"כ אזי גורמין עניות (ל"ת כ) (ר' עבודת ה' מה).

מט כשיש מלחמות ושפיכות דמים בעולם עי"ז בא עצירות גשמים ח"ו ונעשה יקרות (ל"ת ס) (ר' בראשית ד כי).

ג מי שפוגם בכבוד השי״ת דהיינו ע״י פגם הברית אינו יכול לקבל ולינק מהמוחין של א״י ואזי אין יכולין להשוות דעתן יחד וזה בחי׳ מחלוקת שיש בעולם כי מוחין של חו״ל אין יכולין להשווה עצמן יחד (ל״ת עא).

נא אל תחפלל בבית שבנה בעל מחלוקת (ס״ה תפלה).

נב אין לחמוה על המחלוקת שיש על צדיקים אמתיים כמו שמצינו אצל חזקיהו המלך בד״ה ב׳ אחר הדברים והאמת האלה שמספר שם מעוצם צדקת יחזקיהו המלך בא סנחרב (ש״מ עמ״ש ו).

נג יש מדריגות שא״א לבוא רק ע״י מחלוקת כמו עץ שגדל ע״י מים (ש״מ עמ״ש י).

נד לפעמים ע״י מחלוקת שחולקין על האדם עי״ז עושין לו טובה גדולה כי עי״ז יוכל לגדול ולצמוח כמו כשנוטעין איזה גרעין בארץ בהכרח שתחלק הארץ קצת כדי שיהי׳ מקום להאילן להתגדל (ח״מ נס׳ לנאוו יד במכתבו לאחיו) (גם ש״מ ע״ה נז).

נה כל צדיק קודם שמגיע למדריגתו מוכרח שיהי׳ עליו מחלוקת (ר׳ צדיק רלו) (מ״ב מחלוקת) (שב״מ עמ״ש י).

נו כל העולם מלא מחלוקת וכן בכל ביח ובין השכנים ואין מי שישים על לבו התכלית שבכל יום האדם מתקרב ליום המיתה וכשיבא משיח יתבטל המחלוקת ויהי׳ שלום בעולם (ש״ה עז).

נז בזה שאויבים שלי אינם רעים כי צדיקים חולקים עלי בואת ידעתי כי חפצת בי (ש״ה פב) (ר׳ תהלים מ״ב בזאת).

נח בעיר שיש בה בר דעת אמתי אזי עפ״י רוב יש מחלוקת והבדלה דהיינו שיש אנשים שנוטים להבר דעת ודביקים בו ויש אנשים שחולקים עליו (ש״ה צד) (מ״ב מחלוקת).

נט והנה הש״י עולמות שיש להצדיק הוא בונה אותם ממחלוקת (ר׳ צדיק מתנגדיו ט) (ש״ה צו).

ס מי שהיה בעל מחלוקת בגלגול העבר אזי כשנתגלגל נעשה איטר יד (ש״ה קנב).

סא על הצדיק האמת אין מחלוקת כי עיקר התהוות המחלוקת נעשה שבודים שקרים אבל הצדיק נקי מכל זה נמצא שעליו אינם חולקים (ש״ה קפב) (ר׳ צדיק רצז).

סב סימן על מחלוקת שהיא בחנם כשלא נופל ממדריגתו ביראת שמים ומרומו שרים רדפוני חנם הסימן ומדברך פחד לבי (ש״ה ריג).

מחלוקת שעליו ז״ל

א שמעתי בשמו שאמר לענין המחלוקת שהיו חולקים עליו כי ארז״ל כרום זולות לבני אדם אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם ומאי ניהו תפילה ע״כ מחמת שכל עסקו תפילה והרבה לדבר עמנו להרבות בתפילה והתבודדות ע״כ בני אדם מזלזלין בו ומבזין אותו וחולקין עליו (ל״ת צג).

ב מענין המחלוקת שעליו שדוברין עליו כזבים ענה ואמר בדרך קובלנא ואנכי אפדם היינו הפסוק הנאמר בהושע ז׳ שקובל הנביא על ישראל שרוצה לעשות להם טובות והם דוברים עליו כזבים כ״ש ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים (ש״מ עמ״ש ה).

ג יש מדריגות והיכלות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק ע״י מחלוקת שחולקין עליו וארז״ל האי תיגרא דמיא לבידקא דמייא וכתיב כי האדם עץ השדה ועץ כל מה ששופכין מים סביבו ביותר הוא גדל ביותר (ש״מ עמ״ש י).

ד אני אילן נפלא עם ענפים נפלאים ולמטה אני מונח בארץ ממש (ש״מ ג״ה ה).

ה פ״א אמר הלכה כרב נחמן בדיני היינו לענין המתנגדים שחלקו עליו בוודאי הלכה כמותו כי דיני לשון מחלוקת (ש״ה ריב).

מחשבות ובלבולים

א עיקר של מחשבות זרות בא ע״י קלקול המשפט (ל״ק ב־ה).

ב מחשבות זרות שבתפלה הם ענין דמכסין על עיינין (ל״ק ב־ה).

ג צריך לפנות המוחין מחכמות חיצוניות ומחשבות זרות אז כשמתפלל בכח דבריו נשמעין אבל כשמוחו אטום בטומאה בחי׳ ונטמתם בם (ויקרא י״א) אז אין קולו נשמע לבריות (ל״ק ה־ד).

ד בעיקר צריכין לשמור מוחו שלא יחמיץ (היינו שלא יהא מהרהר וחוזר ומהרהר כי ההרהור הראשון אינו נקרא הרהור (ל״ה גניבה)) שלא תהרהר בהרהורים רעים בחי׳ חמץ סטרא דמותא כדאיתא מחמצת חמן מת (ל״ק ה־ד).

ה כשתשמור המוח מבחי׳ חמץ עי״ז יתפשט העקמומיות שבלב ותזכה לשמחה כ״ש ולישרי לב שמחה (ל״ק ה־ד).

ו צריך לברוח ממחשבה רעה כי במקום שחושב

השכל שם כל האדם וצריך להכריח א"ע למחשבות טובות כדי שיזכה להשיג את השי"ת ועי"ז זוכה לשלימות הדעת וניצול מכל החסרונות (קל"ק כא־כא).

ז־א כשרוצה ליכנס בעבו' השם צריך לילך מדרגא לדרגא ובכל דרגא מתגברים עליו מחדש הבלבולים והמניעות ואינם מניחים אותו ליכנס לשערי הקדושה וצריך בכל פעם לחזק עצמו ולבלי ליפול מזה עד שיתגבר עליהם (קל"ק כה־ג).

ז במקום שנכנסין בו מחשבות זרות בתפילה שם צריך למסור נפשו ביותר (ראה תפלה מג) (קל"ק כו).

ח כשרואה אדם שבאים על מחשבתו הרהורי זנות והוא משבר תאוותו ומסיח דעתו מהם זה עיקר תשובתו ותיקונו על פגם הברית שפגם מקודם והיא בחי' תשובת המשקל ממש (קל"ק כז־ט).

ט כפי המדה שהאדם אוחז בה כן חולפין ועוברין עליו המחשבות שבמוח (ל"ק כט הש').

י כל הבלבולים והמחשבות שחושב אדם לפעמים הכל באים על דעתו בשעת התפלה דייקא (ל"ק ל־ז) (ראה תהלים ק"ו מי ימלל).

יא ובשביל זה נקראים הבלבולים תהלה מחמת שהם באין דייקא בעת התפלה והתהלה (ל"ק ל־ז).

יב תשובה היא לשוב הדבר לשרשו שהיא החכמה ע"כ צריך כ"א לשמור שכלו מהרהורים רעים כי כל הפגמים באים מפגם המחשבה וכששומר מחשבתו שהיא החכמה שבמוח זה עיקר תיקונו ותשובתו (ל"ק להּ־א) (ל"ע תשובה יז) (ראה תיקון כא זרקא).

יב־א כי תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם כי תאוות ניאוף היא באה מעכירת דמים שפחא בישא אמא דערב רב וכשאדם מקבל עליו עול מלכות שמים באלו הפסוקים וכולל נשמתו בשנים עשר שבטי י־ה ומפריש נשמתו מנשמת ערב רב אזי הוא בחי' סגירת עינים להורות שנפרד מהתאווה שכוללת המדות רעות של ע' לשונות (ל"ק לו־ג) (ראה עבודת השם יב).

יג וכל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא אז די לו באמירת שני פסוקים הנ"ל אבל אם הוא רגיל בהרהור של התאוה הכלליות אזי צריך ג"כ להוריד דמעות בשעת קבלת עומ"ש כי כשמוריד דמעות יוצאין לחוץ המוחרות היינו תאוות ניאוף (ל"ק לו־ד).

יד כי תאות ניאוף באה מעכירת דמים של טחול ודמעות הם מוחרות המרה שחורה שהיא טחול (ל"ק לו־ד) (ראה בלק כ"ה והמה).

טו כל תיקון האדם וקלקולו ח"ו הכל חלוי במחשבה שבלב כי עיקר היצרין הם המחשבות כי מחשבות טובות הם יצר טוב ומחשבות רעות הם היצה"ר (ל"ק מט־א).

טז כשאדם חושב במחשבות רעות הוא מטמטם את החלל של הבריאה ששם התגלות המדות כי הלב הוא צור עולמים כי כמו שבריאת העולמות היה בתוך חלל הפנוי כמו כן בעבודת השם צריכים לצמצם ההתלהבות אזי נשאר חלל פנוי בלב ועיקר הבריאה היה ע"י חכמה היינו ע"י ששומר החכמה שבלב ממחשבות רעות (ל"ק מט) (ראה ברכות ס"א וייצר).

יז וכשנזהר ממחשבות רעות וחושב מחשבות טובות בלבו איך לעבוד את השי"ת בזה נעשה לבו חלל בקרבו וזוכה לעשות פעולות ומדות טובות ועי"ז נתגלה שמקבל עליו עומ"ש שלימה (קל"ק מט־ג).

יח עיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד וע"י מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי עי"ז נעשה יחד ה' אלקי שהוא בחי' עלמא דאתי (ל"ק נד־א) (ר' זכרון ד).

יט כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה (ל"ק נד־ב) (ר' ימים ב).

כ צריך להעמיק מחשבתו בזה ולהגדיל בינתו ולהבין מהו הרמיזות בפרטיות שמלובש בזאת המחשבה דיבור ומעשה שהזמין לו השי"ת הן מלאכה או מו"מ וכל מה שמזמין לו השי"ת בכל יום כדי לקרבו לעבודתו (ל"ק נד־ב).

כא אך ההגדלת השכל בזה צריך להיות במדה שלא יצא מגבול הקדושה רק לפי שכל אנושי שלו וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדריגתו (ל"ק נד־ב) (פי' כי יש דרכי אמורי שאין בהם שום טעם ע"פ שכל אנושי והם רמוים דסט"א כגון פתו נפלה שיוצא חוץ מגבול הקדושה ע"כ, צריכים ליזהר שלא יסתכל בזה וכן לא יסתכל למעלה ממדריגתו כששומע דבר רע צריך להבין הרמז שפגם הוא בזה (ב' הנ' נד).

כב בכל הדברים ובכל המעשים ובכל המחשבות מלובש שם השי"ת כביכול ואפילו אם עושין ח"ו דבר עבירה שהוא שלא כרצון השי"ת בוודאי יש שם חיות השי"ת והתורה הוא החיות של כל דבר וע"י העבירות הוא מהפך דברי אלקים חיים ועושה

צרופים אחרים עד שנעשה מאיסור היתר וע״י עסק התורה יכולים להפוך כל ההסתרות לדעת לידע שגם שם נעלם הש״י עד שישמע קול הכרוז הגדול של התורה שמכרזת וצועקת תמיד עד שישוב אל ה׳ מכל מקום שהוא (ל״ק נו־ג) (ר׳ דברים ל״א ואנכי).

כג כי עיקר המתקת הדינין אינו אלא ע״י קדושת וטהרת המחשבות כי כל המתקות של כל הצמצומים והדינים הוא ע״י השכל שהשכל הוא שורש הדינים ושם נמתקים הדינים וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השייך לו ששם שרשו אך יש חכמה עלאה שכל החכמות כלולים שם על כן שם נמתקים כל הדינים (ל״ק סא־ו) (ר׳ ל״ק ריא – מובא בפלח סא־ח).

כד כל המחשבות שיש לאדם כולם באים בתוך הדיבור בשעת המחשבה אף שאין האדם מרגיש זאת אעפ״כ הוא בדקות גדול כי כל הדברים צריכין לבוא בבחי׳ מחשבה דיבור ומעשה נמצא שעל ידי הדיבור נגמר המעשה ויוצא מכח אל הפועל (ל״ק סו־ד).

כה המחשבה יש לה תוקף גדול וע״כ יוכל להיות שיהיה להאדם ממון גזילה אף שלא גזל כלום בידים וזה האיסור של הלאו לא תחמוד כי החמדה בעצמה היא איסור חמור מאד ר״ל כי יש כח בהחמדה לגזול ממנו ממונו ונפש בניו ובנותיו (ל״ק סט).

כה־א ודע שע״י שגוזל את חבירו הוא בא להרהורים (ר׳ גזילה ה) (ל״ק סט).

כו יש בני אדם שיש להם הרהורי ע״ז ויש שבשעה שעומד להתפלל בא לנגדו דמות ע״ז ואף שיודע בעצמו שאין בה ממש אעפ״כ מתגבר ועומד לפניו זה הדמות כן יש בני אדם שיש להם הרהורי ניאוף ח״ו ומבלבלים אותם מאד בשעת התפלה ויש להם יסורים גדולים מהם וזורקים ראשם הנה והנה אבל דע כל מה שמתגברים ביותר להעבירם מדעתם אזי אלו הבלבולים מתגברים יותר ע״כ עיקר העצה לבלי להשגיח עליהם כלל רק יעשה את שלו במה שהוא עוסק ובזה יסתלקו ממילא אך זה הוא עצה רק לפי שעה והעיקר שצריך לקדש גופו וילך אצל צדיקי אמת ויורו לו דרכי האמת אז יסתלקו מעליו בתכלית (קל״ק עב־ו).

כז ע״י שהאדם ווותרן בממונו עי״ז נחבטלין כל המחשבות זרות (ר׳ ממון מב) (ל״ק פד).

כח הענין הוא כך דקשה מאין יבוא מחשבה זרה להצדיק שרוצה להתפלל בדביקות הענין הוא כי מעת השבירה נפלו הניצוצות מכל העולמות וע״י תפילות הצדיקים עולין מדריגה אחר מדריגה וכשהצדיק עומד להתפלל נופל לו מחשבה זרה מעין אותה המדה שהוא בה עתה וצריך לידע במה להעלותה אך לפעמים אינו יכול להעלותה הטעם כי נופל לו מחשבה זרה ממדריגה עליונה ממה שהוא בה עתה אך קשה למה באה קודם זמנה דע כי יש קבלה בידי כשיש מחלוקת על איזה צדיק נופל מחשבה זרה מעין אותה מחלוקת לצדיק אחר ומחמת שרוצה להעלותה אעפ״י שאינו מעלה אותה משבר בכח הרצון כל בעלי המחלוקת (ל״ק צו) (ר׳ מחלוקת לא).

כט דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול ואם יחזק מחשבתו על איזה דבר שבעולם יוכל לפעול שיהי׳ כך רק שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות והמחשבה תקיפה כ״כ עד שאפשר למסור נפשו במחשבתו ממש היינו שיקבל במחשבתו שהוא מרוצה למסור נפשו על קידוש השם עד שירגיש צער המיתה ממש אך יכולין עי״ז למות ממש ע״כ בעת שירגיש שקרוב שתצא נפשו צריך למנוע עצמו לבלי לישאר שם שלא ימות בלא עתו ח״ו (ל״ק קצג) (ר׳ ברכות ס״א וזה).

ל כשמתגברים על האדם מחשבות רעות והרהורים והוא מתחזק עליהם ומנצח אותם יש להקב״ה תענוג גדול מזה והוא יקר מאד בעיני השי״ת כי מניחים בכוונה מלמעלה שינצחו זה עם זה (ל״ק רלג).

ל־א הכלל שא״א בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד ע״כ בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק בשב ואל תעשה דהיינו שלא לחשוב אותה מחשבה רק לחשוב בתורה או עבודה או אפילו מו״מ ולבלי להסתכל לאחוריו כלל ועי״ז ממילא יסתלקו (ל״ק רלג) (ר׳ הקב״ה ה).

לא המחשבה גבוה מאד ומי שרוצה לחשוב מחשבות קדושות לעלות לעולם המחשבה אז הוא צריך לשתוק לגמרי כי אפילו אם ידבר אז דיבור הגון הוא מפסיד את המחשבה אך אפילו אם ישתוק עדיין יש בלבולים הרבה וע״ז צריכין טהרת המחשבה (ל״ק רלד).

לב דע שסיפורי מעשיות מצדיקים היינו ממה שאירע להם הוא דבר גדול מאד ועי״ז נטהר מחשבתו אבל אי אפשר לספר מעשיות מצדיקים כ״א מי שיכול להבדיל בין האור וחושך היינו בין רע לטוב כמו הש״י כביכול כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו מעשיות של רשעים ומי שיכול להבדיל בין אור וחושך זה יודע ההפרש כי זה מסטרא דקדושה היינו

שעשה נסים ע״י תפלה אבל מעשיות של רשעים הם ע״י כישוף או ד״א מסט״א (ל״ק רלד) (ר׳ סיפורי מעשיות ה).

לג דע שיש בחי׳ אריך אנפין בקליפה ומי שפוגע באשה מבחי׳ זו קשה לו להנצל מהרהור ואף אם יעצים עיניו אעפ״כ בכל צד שיפנה תזדמן לו וצדקה מצלת מהם (ל״ק רמב) (ר׳ צדקה לח).

לד עיקר חיקון המוח הוא כפי שבירת תאוות ניאוף היינו כשמתגברין על האדם הרהורים והיו יכולים לבא עי״ז למקרה לילה ח״ו שהוא בחי׳ החתים בשרו והם מחגברים לשבר ההרהורים ולהמשיך על עצמם מחשבות קדושות עי״ז מעלים מהחתים בשרו לבחי׳ תפילין שהם חותם דקדושה שהוא התנוצצות המוחין (קל״ת ה־ז).

לה וצריך כל אדם לידע שכל מה שמחגברין עליו ההרהורים ביותר כשמתגבר כנגדם ובורח מהם ומשברם עושה בזה חיקון גדול מאד ומעלה הקדושה מהקליפה לידע ולהודיע אלהותו ית׳ בעולם ורק בשביל זה נשלחו עליו ההרהורים כדי שיתהפך ויהי׳ נעשה מהם דייקא בחי׳ תיקון התפילין (קל״ת ה־ז).

לו ע״י שמשברין הרהורי ניאוף וזוכין לתיקון המוחין עי״ז זוכין לחלום ע״י מלאך ואז הוא נקרא אדם וכן להיפך כשאין המוחין זכים אז החלום ע״י שד ח״ו ואז הוא נדמה כבהמה (קל״ת ה־יא).

לז צריך כל אדם לידע ולזכור זאת שבכל פעם שרוצים להתגבר עליו הרהורים ח״ו יברח מיד מהרוח שטות אל הדעת כי הדעת האמתי מגין בפני זאת התאוה כמו מחיצה ממש (קל״ת ח־ג).

לח כשרואה שעוברים כמה ימים ושנים שהוא מתייגע בשביל עבודת ה׳ ועדיין הוא רחוק מאד כי רואה עצמו שהוא מלא עוביות וגשמיות והרהורים ובלבולים וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת ה׳ אין מניחין אותו ונדמה לו כאלו אין השי״ת מסתכל עליו כלל הן על כל אלה צריך התחזקות גדול לחזק עצמו מאד לבלי להסתכל על כל זה כלל כי באמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות (ל״ת מח) (ר׳ התחזקות יט).

לט צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל אף אם הוא כמו שהוא ויסמוך על רחמיו המרובים כי בוודאי לא יעזוב אותו אף אם עבר מה שעבר העבר אין והעיקר מכאן ולהבא לא יעשה עוד ויהי׳ שב ואל תעשה עכ״פ הן במחשבה הן במעשה כי גם המחשבה של אנשים כאלו היא ג״כ עשיה כי גם בעולם עשיה יש מחשבה ומה שנעשה עמו ממילא אל יחיש ואל יסתכל על זה כלל (ל״ת מט) (ר׳ חשובה מו).

מ המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו וכמבואר במקום אחר שא״א שיהיו שני מחשבות ביחד כלל ואפילו אם לפעמים הולכת מחשבתו ומשוטטת בדברים אחרים הוא ביד האדם להטותה בע״כ אל דרך הישר לחשוב מה שראוי והוא כמו סוס שפונה מן הדרך שתופסין אותו באפסר ומחזירין אותו בע״כ אל דרך הישר כמו כן במחשבה ממש שיכולין לתפסה בע״כ להשיבה אל הדרך הראוי (ל״ת נ).

מא גודל יקרת המחשבה אין לשער כי נעשה ממנה דברים שלמים ממש שיש להם קיום לעולמי עד וחכמה יקר יותר כי מחשבה היא שעולה על מחשבתו לבד וחכמה היא שבונה בניינים בשכלו והיא יקר מאד ועיקר הדבר שיהי׳ באמת ואפילו פשט שמחדשין הוא ג״כ דבר גדול מאד וצריך ג״כ שיהי׳ באמת כי כשהיא בלא אמת נעשה ממנה ג״כ דברים להיפך (ל״ת נג).

מב עיקר חיקון התשובה היא ע״י קדושת המחשבה שמבררת ומתקנת כל הפגמים כי כולם במחשבה איתבררו (ז׳ פקודי רנ״ב) (ל״ת עט).

מג כשתהיה בבחי׳ מה ותמשיך לך אלקות שתקשר תמיד במחשבתך אלהותו ית׳ עי״ז יתבטלו כל המלחמות וכל הרצונות שהם נגד רצונך (קל״ת פב) (ר׳ תהלים קל״ט אחור).

מד טוב מאד כשזוכין לחדש איזה דבר בתורה כי הוא תיקון גדול להרהורים (ר׳ חידושי תורה יז) (ל״ת קה).

מה פעם אחת דברתי עמו ז״ל ויצאו מפיו הק׳ דיבורים אלו סע האט אפנים אז מע מיז זיך פין אהרהור זייער היטין (ז״א שצריכין לשמור עצמו מאד מהרהור) והבנתי אז מלשונו הק׳ שאז נתגלה לו בהשגותיו הנוראות עוצם פגם ההרהור ח״ו שפוגם מאד מאד ר״ל (ל״ת קיד).

מו החמדה והמחשבה רעה העולה על הלב פתאום שאין ברשות האדם להמנע ממנה אין נענשין עליו אלא כאשר יהרהר וחוזר ומהרהר (ס״ה הרהורים).

מז ענין המחשבות שמבלבלין שלא יצא ידי חובתו בעשיית המצוות העצה ע״ז שלא יחשוב כלל (ש״מ ע״ה ס).

מח ענין מחשבות זרות בתפלה אמר רבינו ז״ל מקבלין זאת לכפרת עון (ש״מ ע״ה קלח).

מט כשלומדין מילי דפורענותא אין לעיין שם הרבה כי

המחשבה יש לה תוקף גדול (ש״ה ח) (ר׳ לימוד נא).

ג צריכים להאמין שכל המחשבות והבלבולים שיש על כל דבר שבקדושה כשזוכה לעבור ולשבר הכל נעשין מכל המניעות והבלבולים דברים עליונים והכל נרשם למעלה לטובה (ש״ה יא).

נא יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש להם בלבולים מזה והוא טובה להעולם כי יש דיבורים יקרים שיוצאים ע״י בלבולים דייקא (ש״ה יג).

נב בענין מחשבות שבמוח הוא פלא גדול וגדולת הבורא איך המחשבות מונחים במוח חבילות הרבה אלו על אלו וכשאדם צריך לאיזה דבר ונזכר בו אזי מושך ומוציא אותו דבר והדבר פלא (ש״ה כה).

נג צריך לשמור את המחשבה מאד כי ממחשבה יכול להיות נעשה דבר חיוני ממש (ש״ה מו).

נד יש בבני אדם סגולות גדולות כי יכולים לפעול ע״י מחשבתם על מה שהם חושבים כי כשהמחשבה דבוקה בדבר אחד בפנימיות וחצוניות בלי מחשבה אחרת עי״ז פועלים שיהי׳ כמו שהם חושבים (ש״ה סב).

נה כבר מבואר שאין להשגיח על מחשבות זרות ובלבולים שבתפלה רק יעשה את שלו ולא יחזיר פניו להביט על אלו המחשבות כלל (ש״ה עב).

נו גם אמר שזה טובה גדולה שבאים מחשבות זרות ופניות בגלל כן אין החיצונים מסתכלין על תפילתו ואין הקטרוג גדול כ״כ ועי״ז יכולה התפילה לעלות כי בוחן לבות יודע כי פנימיות כוונתו הוא באמת להשי״ת לבדו ומקבל תפלתו באהבה (ש״ה עב).

נז מה כשהאדם מתחיל לכנוס בעבו״ה ולהתקרב להצדיק אמת באים עליו הרהורים ובלבולים גדולים (ר׳ צדיק רפז) (ש״ה עט).

נח עיקר התגברות תאוות המשגל הוא רק מחמת עצבות ומרה שחורה וצריכין להתגבר בכל עוז להיות אך שמח תמיד ולענין המחשבות והבלבולים שמבלבלין לאדם בענין זה די׳ לצרה בשעתה ולא יבלבל עצמו כלל בענין זה לא קודם ולא אח״כ (ש״ה קכט).

נט לענין הבלבולים שמבלבלים את האדם בעבודתו שלפעמים נדמה שכך הוא צריך להתנהג ואח״כ נדמה לו דרך אחר ולפעמים יש להאדם בלבולים גדולים מזה ענה ואמר מה צריכין להתבלבל איך שעושין עושין ובלבד שלא לעשות רע ח״ו (ש״ה רסט).

ס כשהבע״ד מתגבר מאד על האדם בכמה מיני הרהורים רעים ובלבולים הרבה שקשה לו לנצחם אזי יבטל האדם עצמו לגמרי דהיינו לסתום פיו ועיניו ולסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת ומחשבה כלל רק יבטל עצמו להשי״ת לגמרי (ש״ה רעט).

סא כשמדברין עם בנ״א צריכין לשאול אותם מה כלומר לאחר כל הסכסוכים והבלבולים והמניעות של שטות שיש לרוב בנ״א תירוצים של שקר על שרחוקים מהשי״ת אעפ״כ מה יהי׳ ממך מה תעשה באחריתך וכי אין אתה יודע שאתה גר בארץ הזאת וכל שנותינו הבל וכל זה האדם יודע היטב ואם כן מה אתה חושב שים לבך לדברים אלה היטב הפוך בהם למען תהי׳ לך נפשך לשלל (ש״ה רפו).

סב מי שמהרהר בהרהורי ניאוף הוא שוטה כי הלא אפילו איש פשוט אינו חפץ שיהי׳ נחפס ח״ו בענין זה אפילו אם אינו ירא חטא כלל עכ״פ אינו רוצה שיהי׳ לו בזיון כזה שיתפסו אותו עם אשה אחרת ואם כן למה לו להרהר ולצער נפשו בחנם (ש״ה שג).

מט״ט

א הקב״ה מלביש א״ע במט״ט בששת ימי החול ומנהיג העולם על ידו וזה בחי׳ יחודא תתאה (ל״ק יא־ה).

ב מט״ט הוא בחי׳ משנה שזהו בחי׳ ששת ימי החול שהם בחי׳ ששה סדרי משנה שכלולים מששה בחי׳ כשר ופסול טמא טהור אסור ומותר וע״כ אלו בני אדם שאינם קבועים עדיין בעבודת הבורא ית׳ רק לפעמים נופל לו הרהור תשובה ואח״כ נופל מזה וכן משתנה בכל פעם מטוב לרע ומרע לטוב זאת התשובה היא בחי׳ ששת ימי החול אבל כשעושה תשובה שלימה זה בחי׳ שבת בחי׳ שדי ויש לו נייחא מכל וכל (ל״ק עט).

ג ובחי׳ מט״ט ג״כ בחי׳ שדי אעפ״י שאמרנו שבחי׳ מט״ט הוא משנה זה בששת ימי החול אבל כשבא שבת בא מנוחה וזה בחי׳ שדי אזי נכלל מט״ט בבחי׳ שדי (ל״ק עט).

ד אעפ״י שמבואר לעיל שאלו שאין תשובתם שלימה עדיין רק משתנה בכל פעם מרע לטוב ומטוב לרע הוא בחי׳ מט״ט ששת ימי החול אל יאמר אדם שתשובה כזו איננה נחשבת כלל אצלו ית׳ מאחר שחוזר בכל פעם למקומו הראשון לא כן הדבר כי א״א לזכות לתשובה שלימה תיכף ומיד וההכרח לעבור בתחלה דרך בחי׳ אלו וכשאינו מייאש עצמו

אזי סוף כל סוף יזכה ע״י תשובות אלו בעצמן לתשובה שלימה שזה בחי׳ מה שמבו׳ שבשבת גם מט״ט נכלל בבחי׳ שדי היינו כנ״ל (פלח ל״ק עט).

מילה – ר׳ מצות מילה.

מיתה – ר׳ חיים ומיתה.

מלאכה

א מי ששומר הברית אע״פ שהוא עושה הל״ט מלאכות הם בבחי׳ מלאכת המשכן אך מי שפוגם בברית המלאכות שלו הם בחי׳ ל״ט מלקות (ל״ק יא ד).

ב צריך להעמיק מחשבתו בזה ולהגדיל בינתו ולהבין מה הרמיזות בפרטיות שמלובש במחשבה דיבור ומעשה שהזמין לו השי״ת הן מלאכה או מו״מ וכל מה שמזמין לו השי״ת בכל יום כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב).

ג יש נחש שעל ידה בא עצבות רוח היינו בחי׳ לט מלאכות וע״י עצבות אין הרוח דופק כסידורו ואזי נעשים האברים כבדים ומכבידים יותר על רוח הדופק ונחלש עוד יותר עד שיוצאת נפשו ח״ו וע״י אנחה הוא מחיה ומבריא את רוח הדופק וניצול מעצבות רוח (ל״ק נו־ט).

ד ע״י צדקה מתקנים ומעלין פגם נפילת הדעת של הזקנים מאריכי ימים שאינם כראוי שמזה הוא יניקת מצח הנחש ומוציאין כל החיות של מצח הנחש חכמת הטבע ומתגבר בחי׳ מצח הרצון כי עיקר עבודת הצדקה לשבר האכזריות ולהופכו לרחמנות שעי״ז נתהפך הרוגז לרצון ואזי נכנעים ונופלים קול החיות רעות ונשמע קול הקריאה של יו״ט שהוא התגלת הרצון שהכל ברצונו בלי שום חיוב הטבע כלל ואזי כשנתגלה הרצון נעשה יראה וע״י יראה יכולין לקבל חסד וכשופע החסד אזי אין צריכין לעשות שום עסק ומלאכה וכל זה נעשה ע״י צדקה (ל״ת ד־ט) (ר׳ שלש רגלים יז).

מלאכים

א מאותיות התורה שחידש הצדיק נבראים מלאכים ממש (ל״ק כ־ז) (עיין תהלים צ״א כי מלאכיו).

ב אלו כחות הרוחניות היינו המלאכים הם לפי התחדשות התורה והתחדשות התורה הוא לפי הקדושה שניתוסף למעלה ולפי רוב התורה כן ריבוי המלאכים (ל״ק כ־ח).

ג לפעמים הקדושה כ״כ מועטת עד שהמלאכים הנבראים מח״ת הם מעוטי כח שאין בכחם לענוש הרשעים בחרבא וקטלא אלא להכניעם ולהביא מורך בלבבם (ל״ק כ־ח).

ד לפעמים גם להכניע אותם בלבד אין כח למלאכים אלו אלא לעורר כח האומות על הרשעים המוציאי דבת הארץ לענשם בדיניהם (ל״ק כ־ט).

ה אפילו המלאכים כשרוצים לעשות דיבור שיהי׳ נשמע ונתקבל אזי הם משבחים ומפארים תחילה את השי״ת שהוא צדיקו של עולם (ל״ק כט־ב) (ראה תהלים ק״ג ברכו).

ו דע כי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב״ה נברא ממנו מלאך וכל דיבור נחלק לכמה ניצוצות כמו כן נבראו כמה מלאכים ודיבור הכולל את הניצוצות נברא מלאך שהוא שר וראש על המלאכים וכל מלאך ממונה על איזהו דבר וכל מלאך מקבל חיותו מהדיבור ומשפיע להדבר נמצא כל הרפואות תלוים בתורה כי התורה נותנת כח למלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח התורה (ל״ק נז־א) (ר׳ תורה נד) (שבת ק״י דלמא).

ז כי איש הישראלי נברא שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים וזה התכלית והסוף של ישראל וצריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית אך צריך לשמור עצמו שלא יקנאו בו מלאכי השרת כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה כמו שמצינו (חגיגה ט״ו) על כמה גדולים שבקשו מלאכי השרת לדוחפו (ל״ת א־א).

ח העצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וע״י ההתקשרות ניצול מהם (ל״ת א־ב).

ט ע״י בנין ירושלים דהיינו תיקון שלימות היראה שבלב עי״ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי נבואה כי הנבואה באה מבחי׳ כרובים וכרובים הם אנפי זוטרי והם נשפעים מן המלאך וזה המלאך שרשו מיראה כי אותיות מ׳ל׳א׳ך׳ ר״ת כ׳י א׳ין מ׳חסור ל׳יראיו (תהלים ל״ד) (ל״ת א־ו).

י אך צריך ליזהר מאד מהחמנות כי זה הזוכה ליראה מחמת שדבריו נשמעין הוא משתוקק להתמנות להיות ראש ולמשול על עם ישראל היפך הממשלה דקדושה שצריכין לזכות להיות לו ממשלה על המלאכים כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה (קל״ת א־י).

יא ע״י שמשברין הרהורי ניאוף זוכין לחלום ע״י מלאך (ר׳ חלום ג) (ל״ת ה־ט).

יב אבל יש גם להמאכלים חלק בחלום כי מן המאכלים

עולים עשנים אל המוח ונצטיירין מהם חלומות בשינה ע״כ צריכין לחזק את המלאך כדי שלא יהיה נפגם החלום ע״י המאכלים כי כשאין חיזוק בהמלאך אזי נפגם החלום ע״י המאכלים בבחי׳ חלום ע״י שד ח״ו וחיזוק המלאך הוא ע״י שמחה להתחזק להיות בשמחה תמיד (ל״ת ה־י).

יג וע״כ מקום המלאכים נקרא שחקים ע״ש השחוק והשמחה כי עיקר חיזוק המלאכים ע״י שמחה (ל״ת ה־י).

יד עיקר חיזוק המלאך הוא בניסן כי ניסן ר״ה למלכים (ר״ה ב) ואז נתחדש כל ההתמנות של כ״א ואז נותנין לכל המלאכים ההתמנות שלהם ואזי נתחדש הרצון של הש״י ואז יש להמלאכים שמחה ונתחזקין (ל״ת ה־י) (ר׳ ר״ה ב) (ר״ח ניסן ב).

טו ודע שיש מלאך ותחתיו כמה ממונים וכולם אוחזים בידם שופרות והם עומדים וחופרים ומחפשים תמיד אחר אבידות והם תוקעים תר״ת וכשהם מוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמחה גדולה כי יש כמה דברים אבודים היינו מה שאובדים ע״י התאוות ואפילו מי שהוא צדיק הוא אובד ג״כ לפעמים בבחי׳ יש צדיק אובד בצדקו ואפילו הצדיקים החופרים אובדים ג״כ לפעמים בחי׳ יחפרו ויאבדו (ל״ת פח) (ר׳ תאוות ז).

מלבושים

א מלבוש בגימ׳ חשמל ומהחשמל בורחים כל המשחיתים כי כשעושין מלבושים חדשים ע״י שלימות הדעת עי״ז ניצול מכל אורב ומסטין (ל״ק כא־יא) (ראה איוב י״ד משנה).

ב מי שעושה לבוש נאה לצדיק עי״ז נמחקין הדינים (ל״ק כא־יא) (ר׳ ז׳ במדבר רט״ו מי).

ג הצדיק האמת שיש לו שלימות הדעת הוא בחי׳ משה והוא כלול משלשה אבות והוא ממשיך שלש השפעות שהם אכילה ושתיה ומלבושים שהם בחי׳ מן באר וענן (קל״ק נח־א).

ד לעתיד הקב״ה יהא נפרע מאותם המלובשים מלבוש עכו״ם (ס״ה בגדים).

ה איש כשר צריך שיהי׳ מלובש כראוי א״א כי גם להצדיק מחקרבין כשרואין שמלובש בכבוד (ח״מ נ׳ לאו׳ יז).

ו בעולם הבא אין מועיל רחמנות על מי שאין לו מלבוש כי המלבושים שם הם רק מתורה ומצות שסיגל בעוה״ז אבל המקורב להצדיק יכול לרוץ להצדיק וליקח אצלו איזה מלבוש להלביש עצמו (ש״ה כג).

ז ענה ואמר אשרי מי שזוכה לאכול כמה פרקים משניות ולשתות אח״כ איזה קפיטליך תהלים ולהתלבש באיזה מצות (ש״ה כג).

מלכות דקדושה

א צריך כ״א ליתן כח למלכות דקדושה להתגבר על מלכות דסט״א שהוא היצה״ר וע״י מה נותן כח ע״י התורה שעוסק בכח (ל״ק א).

א־א אי אפשר לזכות אל אור השכל כ״א ע״י בחי׳ מלכות דהיינו שיקבל עליו מלכות שמים באמת ובאמונה שלימה ויצמצם דעתו ויסלק כל חכמתו כאלו אין לו שום שכל עצמו כלל (ל״ק א) (מ״ב יראה).

ב ע״י התורה נופל ונתבטל מלכות הרשעה (ל״ק א).

ג כי עכשיו המלכות דקדושה בגלות וע״כ הנגינה הנמשכת ממלכות דקדושה בבחי׳ דעת היא נפגמת וע״כ החזנים הם בלא דעת (ל״ק ג).

ד לעתיד כשיתעלה מלכות דקדושה תושלם הנגינה בחי׳ כי מלך כל הארץ אלקים זמרו משכיל היינו שהחזנים המזמרים יהיו בדעת ובשכל (ל״ק ג).

ה זאת הבחינה שידע שכל מאורעותיו הם לטובתו אי אפשר להשיג אלא כשמעלה מלכות דקדושה מהגלות מבין העכו״ם (ל״ק ד־ב).

ו א״א להשיב המלוכה להקב״ה אלא ע״י ווידוי דברים לפני ת״ח עי״ז מתקן ומעלה בחי׳ מלכות לשרשה (ל״ק ד־ג).

ז שורש המלכות הוא אש כמ״ש למה טעה נבט שראה שיצא אש וכו׳ והתורה נקראת אש שמשם המלכות כ״ש הלא כה דברי כאש וכתיב בי מלכים ימלוכו ועיקר התורה הם ת״ח כמ״ש (מכות כ״ב) כמה טפשאי וכו׳ ולא קיימו מקמי צורבא מרבנן וע״כ ע״י ווידוי דברים לפני ת״ח מעלה המלכות (ל״ק ד־ו).

ח ודע שהאמונה היא מחזקת תמיד במלכות וההנהגה שלא יקח אותה זר שאין ראוי לה (ל״ק יח־ד).

ט עיקר המלכות שרשה בחכמה כדי לידע איך להנהיג ולמלוך לכן יש לכל מלך חכמים ויועצים כי בזה תיכון מלכותו (ל״ק יח־ד) (עיין ברכה ויהי בישורון מלך).

י כשבא למלך שנאה על החכמים ידוע להוי ליה שמן השמים יורידוהו ממלכותו כי אין קיום לעולם בלא חכמה (ל״ק יח־ד).

יא אם זה המחזיק במלכות מתגבר באפיקורסות ומינות עד שמפריד האמונה מהנהגה אזי יכול להיות שיתקיים מלכותו כי אין מי שיפיל אותו לשנאת חכמים (ל"ק יח־ד).

יב המבזה את הבגדים שזה מרמזין לו שפגם במעשיו עושה פירוד בין קוב"ה ושכינתי' שהיא בחי' מלכות ואז שולטת שפחה בישא שהיא מלכות דס"א (ל"ק כט־ג) (ראה ישעי' ס"ג מדוע אדום).

יג השכל התחתון הוא בחי' מלכות שהיא בחי' חכמה תחאה שבכל עולם שהוא מנהיג אותו וכן השונא בצע נמשך מבחי' מלכות והם תלויים זה בזה כי א"א להשיג השכל התחתון שהם התורה והמצות שהם צמצומים להשיג על ידם השכל העליון ולזכות להשגת אלקות כ"א ע"י שונא בצע (ל"ק ל־ד).

יד לפעמים נופל ח"ו המלכות דקדושה חכמה תחאה לגלות של ארבע מלכיות דהיינו שרוצים לפרש גם טעמי מצות תוה"ק ע"פ חכמתם שהיא כסילות ועי"ז גורמים שאין שכל העליון מאיר בתוך השכל התחתון כי הם רוצים להסביר טעמי המצות ע"פ שכל אנושי (ל"ק ל־ו) (פלח).

טו צריך כל אחד לראות להבדיל ולעלות החכמה תחאה מבין ד' גליות להחזירה לשרשה וזה זוכין ע"י צדקה וחסד עי"ז מכניעין החכמות חיצוניות וזוכין להשגת אלקות (קל"ק ל־ח).

טז כי קודם הבריאה היה אור הקב"ה אין סוף ורצה שיתגלה מלכותו ואין מלך בלא עם הוצרך לברוא בני אדם שיקבלו עול מלכותו והתגלות המלכות א"א להשיג אלא ע"י המדות ויודעין שיש מושל ומנהיג (ל"ק מט־א).

יז כל עיקר העבודה שצריכין לצמצום ולחשוב מחשבות טובות כדי לזכות למעשים טובים ומדות טובות כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו ית' שבשביל זה היה עיקר הבריאה (ל"ק מט־ד).

יח ע"י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס"א אבל ישראל הדבקים בה עיקר חיותם משם (ל"ק מט־ז) (ר' ז' בראשית נ"א ואתם).

יט כ"א מישראל יש לו בחי' מלכות וממשלה (ר' ישראל י) (ל"ק נו־א־ב).

כ צריך כ"א ליזהר ביותר לבלי להשתמש עם המלכות והממשלה להנאתו ולצרכו כ"א לעבודת השי"ת דהיינו להזהיר ולהוכיח את כל הנכנעים תחתיו להשיבם אל ה' וכשאינו נזהר להוכיחם הוא נענש עליהם ונתקצרין ימיו ח"ו אבל כשמוכיחם ומזהירם בעבודת השם ממשיך חיים ואריכת ימים (ל"ק נו־א־ב־ג).

כא ע"י תאוות ממון מתגבר ח"ו מלכות הרשעה שרודפת תמיד אחר מלכות דקדושה שחיותה ע"י הדעת שהיא התורה ומלכות הרשעה היא ההיפך כי מתאוה תמיד לאסוף ממון ובולעת ניצוצות הקדושה הנעלמים בממון וכ"א כפי שמשבר תאוות ממון ומושך עצמו אל התורה כן מוציא הנה"ק ממלכות הרשעה (קל"ק נו־א) (ר' צדיק סא).

כב ע"י המוחין והדעת כי ה' הוא אלקים מתקנים ומגדלים את המלכות לקבל ע"ע עול מלכות שמים (ל"ק פה).

כג כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו כדי לגלות מלכותו ועי"ז נכפפין הקליפות תחת השכינה ובאיזה ענין נתגלה מלכותו כשמשפיע רב טוב לישראל ובמה יכולים להוריד השפע ע"י התפילות כי התיבות הם כלים לקבל השפע ובאיזה ענין יוכל לעורר השפע בעולם ביראה כשבאה לאדם מכח אדם עצמו וביראה זו התפילה נשמעת ושפע יורד ונתגלה מלכותו (ל"ק קב) (ר' פרקי אבות ו' כל).

כד יש דיבור של מלכות דקדושה בחי' מלכות פה (פתח אליהו) שיביא לנו השי"ת את משיח צדקנו ונזכה לשמוע דיבוריו הקדושים מפיו הקדוש (קל"ת ב־ח).

כה כל הפרנסה נמשך מהמלכות ע"כ מי שרוצה לקבל פרנסה צריך שיהי' לו קצת ממשלה כדי שיהי' לו איזה שייכות עם המלכות (ל"ת ז־י) (ר' דניאל ד' אילנא).

כו עיקר כבוד וגדולת המלכות הוא ע"י ענוה דייקא כי כן דרך המלכות בכל פעם שצריך שיקדים ענוה לכבודו וגדולתו וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר מתפשט מלכותו ביותר (ל"ת טז) (ר' יומא כ"ב מפני).

ממון

א להמשיך השגחה שלימה א"א אלא עד שישבר תאוות ממון ושבירתה היא ע"י צדקה (ל"ק יג־א).

ב אם היה האדם זוכה בשלימות לשלום אמתי בין גופו ונפשו אז בודאי לא היה רוצה לעסוק בשום עסקי עוה"ז רק בשביל נשמתו ואפילו התפילות שהם לצורך הגוף כגון רפאינו וברך וכו' לא היה מכוין רק לפרנסת נשמתו ורפואתה כי באמת כשנתתקן ברוחניות ממילא נתתקן בגשמיות ומה שאנו רואים לפעמים יש צדיקים שבודאי תקנו הכל ברוחניות ואעפ"כ איז להם שפע גשמיות זה

נמשך רק מצד גילגולין דנשמתין (ל"ק יד־ט).

ג אלו ב"א שמשאם ומתנם באמונה הם דבקים באור הפנים דק' שהם אנפין נהירין חיים ושמחה אבל אלו ב"א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים בה' שיכול לפרנסם בסיבה קלה הם נקשרים בפנים דס"א חשך מיתה ע"ז עצבות (ל"ק כג־א).

ד תאוות ממון היא ע"ז כלולה מכל ע"ז של עין אומות (ראה סנהדרין מו השכינה) (ל"ק כג־א).

ה כשהקב"ה רוצה לגרש אויביו של צדיק הוא מפיל את האויב בתאוות ממון (ל"ק כג־ג).

ו עיקר המרירות היא תאוות ממון (ראה ברית יח) (קל"ק כג־ז).

ז ע"י מצות מזוזה נתבטל תאוות ממון וע"ז פרנסתו בנקל (ל"ק כג־ד) (ראה מזוזה א) (תהלים נ' וזיז).

ח א"א להמשיך שפע ולהרויח ממון דק' כ"א ע"י שבירת תאוות ממון שיהי' משאו ומתנו באמונה ויתן צדקה (ראה צדקה יא) (קל"ק כג־ד).

ט כי עיקר אמונה הוא בממון דהיינו כשמשבר תאוות ממון וחביב אצלו כל מצוה עד שאין מרגיש בהפסד ממון (ל"ק כג־ד) (ראה תהלים קי"ט צויח צדק).

י אלו המשוקעים בממון כל מה שיש לו עשירות יותר יש לו דאגות ועצבות יותר וע"כ הממון מקצר ומכלה ימי חייו של האדם וע"כ הממון ממית אותו כי הוא מקושר בפנים דס"א חשך מיתה היפך אור פני מלך חיים (ל"ק כג־ה) (ר' אמת ו).

יא גווינין עלאין מלובשים בכסף וזהב ואין מאירים אלא כשבאים לאיש הישראלי וע"י שנותנין צדקה לעני הגון ונכללים זה בזה מתנהרין הגווינין (ל"ק כה־ד).

יב העכו"ם תאיבים לממון ישראל (ראה עכו"ם ט) (ל"ק כה־ד).

יג ע"י שלום שיש בין בני אדם והם חוקרים ומסבירים זה לזה האמת עי"ז משליך כל איש את שקר אלילי כספו ומקרב את עצמו להאמת (ל"ק כז־א).

יד מי שאינו עושה מו"מ באמונה והוא משוקע בתאוות ממון וגוזל את חבירו הוא מעורר דם נדה להשכינה בחי' פגם הברית ואין לו פרנסה ח"ו (קל"ק כט־יא).

טו ולבא להשכל התחתון שהוא בחי' תורה ומצות שעל ידם משיגין השכל העליון א"א כ"א ע"י שונא בצע שישנא הממון בתכלית השנאה (ל"ק ל־ד) (ר' תיקון ע' שערא אוכמא).

טז ע"י אהבת הממון נופל לאוכמא דס"א מרה שחורה ונופל לעיגולא וסיבובים מסט"א ר"ל שגובר עליו עצבון ודאגת פרנסה ותאוות ממון בל"א ער וועדט פארשווארצט עבור הפרנסה וזה בחי' עיגולא וסיבובים שהוא מסבב תמיד עבור השגת ממון וכ"ז בשטותא היפך החכמה שהוא שונא בצע (ל"ק ל־ד) (פל"ח) (ראה במדבר י"א שטו).

יז ע"י אמונה ושמירת הברית עי"ז כל אכילותיו וסעודותיו בבחי' לחם הפנים ואז כל העכו"ם והכומ"ז טורחים בשביל פרנסתך (ל"ק לא־ט).

יח עיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא ע"י שוחטים שאינם מהוגנים כי השוחט הגון מלביש ומעלה נפש שבחי במדבר היינו בהברכה בכונה ועי"ז הוא מאכיל ומפרנס לישראל (ל"ק לז־ו) (ראה איכה ה' בנפשינו).

יט כשישראל שומרים את עצמם מטריפה עי"ז יש להם פרנסה (ל"ק לז־ו) (ראה תהלים קי"א טרף).

כ עיקר עשירות בא מאמת וכשפוגמין באמת בא עליו עניות גם בזיונות ובושות אבל האוחז במדת האמת פרנסתו ברווח (ל"ק מז) (ראה ברכות ו' כרום).

כא כשנזהר ממחשבות רעות וחושב מחשבות טובות נעשה לבו בחי' ולבי חלל בקרבי וזוכה לעשות פעולות ומדות טובות נתבטל מלכות הרשעה ונחגדל מלכות דקדושה ועי"ז נמשך לישראל שפע ועשירות גדול עד בלי די (ל"ק מט) (ל"ע).

כב צריך האדם שיהי' לו הסתפקות להסתפק רק בהכרחיות (ל"ק נד־ב) (ר' הסתפקות א).

כג כשבא על דעתו ח"ו איזה הרהור אחר מעשה השי"ת על שכל הכבוד והעשירות להעכו"ם והרשעים והצדיקים מונחים בעניות ובדחקות זה ההרהור ח"ו הוא בחי' רע עין וצריך כ"א להיות עוצם עיניו מראות ברע רק שיהי' טוב עין להביט רק בתורה ועבודה (ל"ק נה־ג) (ר' רשעים יג) (ל"ה פורים ה).

כד ע"י תאוות ממון מתגבר ח"ו מלכות הרשעה שהוא מלכות המן עמלק שהיא רודפת תמיד אחר מלכות דקדושה שחיותה היא ע"י הדעת שהיא התורה ומלכות הרשעה היא ההיפך כי מתאוה תמיד לאסוף ממון ובולעת ניצוצות הקדושה הנעלמים בממון וכ"א כפי שמשבר תאות ממון ומושך עצמו אל התורה והכל בכח הצדיקים האמתיים שעוסקים בתורה באמת כן מוציא הנה"ק ממלכות הרשעה (קל"ק נו־ח).

כה לפי הגדלת הדעת כן הפרנסה בנקל כי כל מי שחסר דעת ביותר הוא יגע וטרח אחר הפרנסה ביותר (ל"ק נו־ו).

כו כל מה שמתרבה הדעת מתרבה הרחמנות והשלום ועי״ז הפרנסה בנקל (ל״ק נו־ו) (ר׳ תהלים קמ״ז השם).

כז עשירות וכבישת הכעס הם בחי׳ אחת ונקראים חומה כי מי שהוא מקלקל חומה של עשירות ולוקח לעצמו כעס וחימה פוגם בשמו ונפשו אבל כששומר א״ע מכעס ומגדיל החומה של עשירות ובזה מגדיל נפשו ושמו אזי כל הנפשות תאבים להכלל בנפשו וזוכה לקרב נפשות רבות להשי״ת כי כל הנפשות שרשם בעשירות (ל״ק נט־ה).

כח כעס מזיק לעשירות וכשהיצר מסית לאדם שיכעוס ידע שבזאת השעה ישפיעו לו מלמעלה איזה סך ממון והיצר רוצה לקלקל זאת ההשפעה אבל כששומר א״ע מכעס מגדיל החומה של עשירות ומגדיל שמו ונפשו ויזכה לשם טוב ולהעמיד תלמידים הרבה (ל״ק נט־ה) (ר׳ משלי כ״ה עיר).

כט דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא״א לבא להתבוננות הזאת כ״א ע״י עשירות כמו שבפשטי אורייתא צריך שיהי׳ לו עכ״פ פרנסה כמו כן להתבוננות הזאת שהוא גדול מאד צריך שיהי׳ לו עשירות גדול מאד (ל״ק ס־א) (ר׳ פ׳ אבות ג׳ אם).

ל ולבא לעשירות הזאת הוא ע״י אריכת ימים היינו שיראה שכל יום וכל שעה שבאה אח״כ תהיה ארוכה ורחבה יותר בתוספות קדושה יתירה (ל״ק ס־ב) (ר׳ עבודת הש״י כ).

לא ע״י יראה זוכין לאריכת ימים שעי״ז זוכין לעשירות (ר׳ אהבה ויראה לב) (ל״ק ס־ה).

לב כל הנפשות תאיבים לממון ולא לממון בלבד אוהבים אלא אפילו לאדם שיש לו ממון דרך בנ״א לאהוב אותו כמו שאנו רואין בחוש וזה מחמת שהנפש בא ממקום שהממון בא משם דהיינו מגבורות כי בוודאי החחלת המקום שמשחלשל משם הממון הוא בוודאי בחי׳ קדושה ושפע קודש ואח״כ נתגשם למטה ונתהווה ממון (ל״ק סח) (ר׳ משלי י״ד ואוהבי).

לג אך צריך לבלי להתאוות להממון כמבואר כבר כמה פעמים גודל גנות תאוות ממון רק לאהוב המקום שהממון בא משם בחי׳ שפע קודש (ל״ק סח) (ר׳ עירובין פ״ו רבי).

לד ודע שראוי שכל ישראל יהי׳ להם ממון אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון והיא מדה רעה שקשה מאד להנצל ממנה ואפילו אם ירצה אחד להנצל ממנה כדי שלא תפסיד לו את הממון עכ״ז המדה הרעה מתגברת עליו בילדותו ובקטנותו ומפסדת ממנו הממון והיא מדת הכעס כי בבחי׳ ההשתלשלות דהיינו מגבורות שמשם משתלשל הממון משם משתלשל הכעס, וע״כ הבעל דבר כשרואה שיורד שפע לאדם שיהי׳ לו ממון אזי יורד ומזמין לו כעס (ל״ק סח).

לה ודע שאפילו אם כבר הגיע לו השפע וכבר יש לו ממון על כל זה לפעמים הבעל דבר מגרה אותו בכעס גדול כל כך עד שמאבד ממנו אפילו הממון שיש לו כבר כי כשהממון יורד הוא בבחי׳ טרף והוא מהפכו לכעס ונעשה מזה טורף נפשו השי״ת ישמרנו ממדה המגונה הזאת אכי״ר (ל״ק סח) (ר׳ איוב י״ח טורף).

לו דע שהגוזל את חבירו ממון בזה הוא גוזל ממנו בנים (ר׳ גזילה ג) (ל״ק סט).

לז עיקר הממון של האדם בא לו ע״י בת זוגו כי ע״י אור נפשה מזה בא לו הממון כי הממון הוא ממקום הנפש ונפש היא בחי׳ נקבה כי היא הבחי׳ האחרונה מן נפש רוח נשמה וכן כל נר״ן שלה היא בחי׳ נפש נגדו כי כלל המדריגה התחתונה היא בחי׳ נפש בחי׳ נקבה נגד מדריגה שלמעלה הימנה ע״כ על ידה בא לו הממון (ל״ק סט).

לח דע כי ע״י חמדה ותאווה והשתוקקות שיש לו לממון חבירו גם עי״ז יוכל לגוזלו כי המחשבה יש לה תוקף גדול וע״כ יוכל להיות שיהי׳ להאדם ממון גזילה אף שלא גזל כלום בידים כי יש כח בהחמדה לגזול ממנו ממונו ונפש בניו ובנותיו (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ו).

לט ודע שע״י שפונה עצמו להממון מזה נעשים שונאים כי עיקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח וכשמתגבר תאוות ממון ביותר נתעכר המוח ביותר ונעשה כסיל כי אהבה תלויה בדעת ושכל (ל״ק סט) (ר׳ איוב ל״ט הקשיח).

מ לפעמים נעשים מזה שונאי חנם כי לפי תאוותו לממון כן נעשה כסיל וכן נתעכר מוחו וכן כשמתגברים השונאים וכל זמן שהעכירות בתוך המוח אזי השונאים הם ג״כ בדעת ובמוח שיש להם טעם על שנאתם אבל דע שלפעמים חושק כ״כ לממון ונעשה כ״כ כסיל עד שאין המוח יכול לסבול העכירות עד שיוצא בבחי׳ שערות ואז גם השונאים הבאים מבחי׳ שערות הם שונאי חנם ע״כ אין להם שום טעם ודעת על שנאתם (ל״ק סט) (ר׳ תהלים ס״ט רבו).

מא ע״י שזוכין לראות שפלותו באמת עי״ז אין שום

אדם יכול להוציאו ולדחותו ממקומו דהיינו לקפח פרנסתו ח״ו כי מאחר שהוא עניו ושפל באמת הוא בבחי׳ אין ואינו תחת המקום כלל ע״כ בוודאי אין יכולין לדחותו ממקומו (ל״ק עט).

מב ע״י שהאדם ווותרן בממונו עי״ז נתבטלין כל המחשבות זרות וזוכה למוח זך ואז יכול לבא בכל יום אל טוב הגנוז השייך לו שזה עיקר אריכת ימים (ל״ק פד) (מ״ב ממון) (ר׳ מגילה כ״ח ווותרן).

מג באמת התורה הק׳ והצדיקי אמת הם מאירים בכל העולמות כולם באור גדול מאד ואורם גדול אלפים פעמים מכל העוה״ז והבליו אעפ״כ העוה״ז ותאוות ממון עומד לנגד עיניו ומונע אותו מלראות אור הגדול של התורה והצדיקים אבל באמת בהעברה בעלמא דהיינו שיטה עיניו ויסתכל למעלה מן העוה״ז אז תיכף יזכה לראות האור הגדול של התורה והצדיקי אמת (ל״ק קלג) (ר׳ צדיק קד).

מד וזה בחי׳ קבלת פני ת״ח, אם התלמיד יש לו פנים היינו בחי׳ אנפין נהירין ואזי ראוי שהרב יתראה עצמו בתוך פני התלמיד אך אם אין לו פנים היינו שהוא בחי׳ אנפין חשוכין בוודאי אין מתראה בתוכו פני הרב ועי״ז אפשר לדעת אם הוא משוקע בתאוות ממון כי תאוות ממון הוא בחי׳ אנפין חשוכין (ל״ק קנג).

מה וכן כ״א נגד חבירו אפשר לו לדעת עי״ז כי אם אין רואה א״ע בו יודע שהוא בחי׳ אנפין חשוכין כי כ״א שיצא מתאוות ממון יותר מחבירו נקרא נגדו צדיק בחי׳ אנפין נהירין (ל״ק קנג) (ר׳ ואתחנן ה׳ פנים).

מו אלו השנים תורה וגדולה א״א שיהיו במקום אחד כ״א אם הוא בתכלית העניוות שהוא אין ממש אזי אינו עומד בשום צד כי א״א לומר עליו שהוא בצפון או בדרום מאחר שהוא אין ואפס ממש כגון משרע״ה ורבינו הקדוש (ל״ק קסב) ר׳ ב״ב כ״ה הרוצה).

מז כל החסרונות שיש לאדם הן בנים או פרנסה וכו׳ הכל מצד האדם עצמו (ר׳ חסרון ד) (ל״ק קעב).

מח דע שהמחשבה יש לה חוקף גדול ואפילו אם יחזק מחשבתו מאד שיהי׳ לו ממון בוודאי יהי׳ לו וכן בכל דבר רק שהמחשבה תהי׳ בביטול כל ההרגשות (ל״ק קצג) (ר׳ ברכות ס״א וזה).

מט כל ההשפעות הם באים רק מהצדיק אמת וע״כ כשמקורב להצדיק יכול לקבל בקל מה שצריך עשירות או בנים אבל כשרחוק מהצדיק אזי בא לו בקושי גדול כי כ״א מקבל מה שצריך לפי המזל שלו והמזל מקבל מהצדיק וע״כ כשרחוק מהצדיק אזי המזל צריך לעשות לו כח גדול כדי לקבל ההשפעה מהצדיק (ל״ק רמ) (ר׳ צדיק קמב).

נ מי שהוא מעורב בין העכו״ם דהיינו שיש לו עסקים ומו״מ עמהם צריך לשמור עצמו מאד שלא יזיק לו כי בקל יכול להתפס ברשתם ח״ו לחלוק עצמו ממדריגת יהדותו שיש לו כי לא די להאדם שהוא בעוה״ז השפל אשר מלאכים אין להם כח לעמוד בזה העולם אבל באמת ישראל יש להם כח יותר ממלאכים אבל להיות מעורב עם העכו״ם זה קשה מאד וצריך לבקש מהשי״ת שלא ילמוד ממעשיהם (ל״ק רמד).

נא ע״י מחלוקת בא עניות ואין זוכין לרפואה אבל ע״י שלום בא רפואה ופרנסה (ל״ק רעז).

נב כל המו״מ הוא תורה כי למשל המחליף פרה בחמור הוא תורה מכש״כ כשעושין הדבר בעצמו הוא בוודאי תורה (וכמו שמספרין כ״ז בשם הבעש״ט ז״ל) ומי שעוקר המו״מ מן התורה ונופל אל המו״מ בעצמו אזי עונשו שאח״כ הוא צריך לדון בדין תורה ואזי מראים לו שכל המו״מ הוא תורה כי באמת כשעושין מו״מ צריך שיהי׳ רק חיצוניות המחשבה בתוך המו״מ אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה (ל״ק רפ) (ר׳ תורה צב).

נג תאוות ממון מפסיד היראה שבלב (ר׳ אהבה ויראה מא) (ל״ת א־ד).

נד יש תמכי אורייתא שנותנים ממון ללומדי תורה ובתחילה כשנותנים הממון להת״ח נחסר אצלם אבל אח״כ ע״י ממונם שמחזיקין הת״ח ונולד הלכות שהם בחי׳ חסד אזי ע״י השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון (ל״ת ב־ג).

נה וע״כ העשירים נקראין כוחלי ביהמ״ד שהם כחל שהכל פונין אליו ע״י עשירותם וכל טוב שיש להם נמשך להם מבחי׳ ביהמ״ד היינו בחי׳ דורשי ה׳ לא יחסרו כל טוב שמהם נמשך כל ההשפעות (ל״ת ב־ו).

נו ע״י כל עסקים ומלאכות שעושין בני אדם נעשה עי״ז בחי׳ משכן כי כל מיני מלאכות ועסקים שעושין כולם כלולים בל״ט מלאכות ול״ט מלאכות הם כנגד מלאכת המשכן וכשעושה המלאכה והעסק כראוי כמו שצריך לעשות עי״ז נותן חיות והארה למעשה בראשית והוא קיום העולם נמצא שגם זה הוא עבודת הבורא אעפ״כ אם היה שופע עלינו חסדו לא היינו צריכים לכל זה (ל״ת ד־ג) (ר׳ ת״ז בהק׳ י״ב ציורא).

נז לכאורה קשה כי ביאר שם אע"פ שהם ג"כ עבודת הבורא וא"כ מה איכפת לן שאנו צריכין לעסוק במלאכות ומו"מ מאחר שהם ג"כ עבודת הבורא אך באמת כוונתו אע"פ שהעסקים הם ג"כ עבודת הבורא אעפ"כ בוודאי העבודה של תורה ותפילה היא גבוה יותר (ל"ה תרו' ומע' ב' ע"פ התורה ד' ל"ת) (ר' צדקה מח).

נח עיקר צורך הפרנסה הוא רק כשנתחבר הנשמה עם הגוף דהיינו שיתופא דנפשא ובישרא וע"י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים וגופים שזה בחי' בריאה עי"ז נתרבה ונכפל פרנסתו (ל"ת ה־ג) (ר' נשמה יט ותבין).

ס כל הפרנסה נמשך מהמלכות וע"כ כשהבעל חוגר מתניו נגד אשתו ומחייב עצמו לפרנסה כ"ש בכתובה ואנא אפלח ואוקיר ואיזון וכו' אז נותנים לו קצת ממשלה כי ע"י ממשלה הוא יכול להמשיך פרנסה (ל"ת ד־י) (ר' בראשית ג' והוא).

סא מי שרוצה לחגור מתניו להיות מפרנס ליתן פרנסה להתלוים בו הוא צריך שיהי' איש חיל ולא יהי' ההיפך שקורין (רוע מזל ש"מ) כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות וע"כ מי שרוצה לקבל פרנסה צריך שיהי' לו קצת ממשלה כדי שיהי' לו איזה שייכות עם המלכות (ל"ת ז־י) (ר' רות ב' לעת).

סב הקשו מפני מה כשאדם מבקש פרנסה אין נותנין לו תיכף מן השמים כ"א ע"י סיבות לכ"א לפי סיבתו והתירוץ דע שכל הפרנסה של ישראל צריכין לקבל ע"י המלך ועיקר המלכות ע"י ענוה והכלל שצריכין לראות את המלך כשהוא ביפיו וגדולתו ולא בשעת קטנות ואם היו נותנין לו פרנסתו תיכף ומיד היה אפשר שיראה את המלך בשעת קטנות אבל עכשיו שנותנין פרנסה ע"י סיבובים בעתים מיוחדים כי לכל סיבה צריכים עת מיוחד וע"כ לא יבא לראות את המלך בקטנותו רק ביפיו (ל"ת טז) (ע"פ).

סג כל הפרנסה של ישראל צריכין לקבל ע"י המלך ועיקר המלכות הוא ע"י ענוה (ל"ת טז) (ר' משלי ט"ו ולפני).

סד כי באמת ממון דקדושה הוא גבוה מאד אבל הממון של תאוות עולם הזה הוא מותרות שנשאר מן האדם מותרות אחר שמילא תאוותו בעוה"ז והמותרות אחר כל תאוותיו הוא הממון שנשאר אחריו גם הבנים שאינם נולדים בקדושה הם ג"כ באים ממותרות ועכירת המוח שיוצא לחוץ ומזה נתהוו הבנים ומי שמניח בנים כאלו הוא גנאי ובזיון כי הם בחי' מותרות וטינוף ע"כ הוא רוצה לכסות אותם ולייפות אותם עם הממון שהוא ג"כ מותרות וזהו הירושה שמשאיר להם אחר מותו נמצא שמכסה במותרות על מותרות (ל"ת לז) (ר' תהלים י"ז ישבעו).

סה האדם אין ממלא תאוותו ורצונו בממון לעולם כי תמיד חסר לו כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו אבל יש בחי' שפע כפולה שבזה השפע נתמלא רצונו (ל"ת מ מ"ב ממון).

סו מה שאנו רואים שכל הנגידים הגדולים כמעט כולם הם משוגעים ממש כמו שאנו רואין בחוש שכל מי שהוא עשיר יש לו שגעון גדול דע כי הממון עושה אותו משוגע כי הממון הוא מנפילת העשירות של הנביאים והנבואה כשבאה על הנביא הי' כמו משתגע ואצל הנגידים נעשה ע"י הממון שגעון גמור (ל"ת סד) (ר' נדרים ל"ח כי).

סז כל מי שגדול יותר צריך לבקש מבוקשו בריחוק מקום יותר וזה הן לענין פרנסה והן לענין זיווגים (ל"ת ע) (מ"ב ממון).

סח כשאדם לומד תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד מחמת שמחה נתעלה עי"ז בממון הנקרא רגל (דברים יא) ואת היקום אשר ברגליהם (ל"ת פא).

סט מה שאנו רואים לפעמים שכשהאדם הוא למטה בדחקות אזי הוא עובד ה' ומכיר אותו ית' וכשהוא נתעלה ונתעשר אזי הוא שוכח בהשי"ת ח"ו זה מחמת שנתקרב ביותר אל אור אלקות ואזי האור מכהה עיניו ומזיק לו ע"כ צריכין לבקש מהשי"ת שיקרבהו בהתקרבות גדול ויעלה אותו למעלה בעשירות ובאופן שלא יזיק לו ח"ו (ל"ת פב) (מ"ב ממון).

ע ע"י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפילה ואז נתרומם מזלו וזוכה לעושר ונתחזק יצרו הטוב ונתבטל העצבות והליצנות הבאים ממרה שחורה כי העצבות מחמת דחקות ועניות והליצנות היא שחוק הכסיל הן נתבטלים ע"י המול של עשירות וע"י יצר הטוב (ל"ת פג) (ר' יתרו י"ט קול).

עא הפסד ממון מכפר על גופו (ס"ה חשובה).

עב מי שמקיים יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך עי"ז זוכה להתפלל בכוונת הלב (ס"ה תפילה).

עג מי שלא חס על ממון חבירו בידוע שהוא גנב (ס"ה גנ' וגז').

עד כזית מרור שאוכלין בפסח מסוגל לפרנסה (ס"ה ממון).

עה עכשיו התאווה של ממון שיהי' לו ממון ועשירות

וינהיג העולם בכבוד זאת התאוה גדולה עכשיו מתאוות ניאוף (ש"מ ע"ה כה).

עו ע"י אמונת צדיקים זוכה לממון הרבה (ש"מ ע"ה סז) (ר' ומירות לשבת שכרו).

עז איש כשר באמת קשה לו מאד שיהי' לו עשירות ואע"פ שנמצאים גם צדיקים ואנשים כשרים שיש להם מעות אבל הוא כבד וקשה מאד וגם העשירות שיש להם הוא מזיק לעבודתם גם אעפ"י שיש להם איזה מעט עשירות אבל אעפ"כ אין להם עשירות גדול כמו שיש להקלי העולם (ש"ה ד).

עח מיום שחרב ביהמ"ק נפל העשירות בעמקי הקליפות בבחי' ותרד פלאים אותיות אלפים היינו שהאלפים של עשירות ירדה להקלי עולם כי עכשיו קשה מאד שיהי' להכשרים עשירות (ש"ה ד).

עט העוה"ז אינו כלום רק למשוך אל התכלית הנצחי ואין להסתכל אם יהי' לו מעות אם לאו כי בין כך ובין כך יבלה ימיו בשוה כי העוה"ז מטעה אותנו לגמרי והכלל ששניהם אין להם קיום ביחד רק או שלוקחין המעות מן האדם או שלוקחין האדם מהמעות גם היכן הוא כל המעות שעושין מימות עולם רק באמת אינו כלום (ש"ה נא).

פ יש בנ"א שנדמה להם שהם רחוקים מתאוות ממון אעפ"כ יכול להיות שהוא גרוע מחבירו שהוא משוקע בתאוות ממון כי אצלו יש תאוה אחרת שהוא כ"כ משוקע בה עד שאפילו תאוות ממון נתבטלה אצלו (ש"ה נו) (ר' תאוות יא).

פא יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש להם דוחק ובלבולים גדולים מזה והוא טובה להעולם (ש"ה יג) (מ"ב ממון).

פב יש עבירה שעונשה שיהא בעל חוב תמיד ועצה על זה לשוב בתשובה בכלליות ולהתחנן לפני השי"ת להצילו מעבירה זו ועת לשוב על זה כשהוא במוחין דגדלות כי מוחין דקטנות הוא בחי' בעל חוב כי ארז"ל (קידושין מט) עשרה קבין שינה ירדו לעולם ט' נטלו עבדים שינה היא בחי' מוחין דקטנות עבדים בחי' עבד לוה לאיש מלוה ולזה כשהוא במוחין דגדלות אזי העת לשוב על זה ולבטל העונש של בע"ח (ש"ה קיב).

פג דע שיש בבנ"א סגולות גדולות ואפילו היקרות ח"ו הוא בא ממחשבות בנ"א (ש"ה סב) (ר' מחשבות נד).

פד עיקר הנסיון של כל אדם בעוה"ז הוא בתאוות ניאוף ואפילו תאות ממון שהיא תאוה גרועה מאד והיא ע"ז ממש אעפ"כ עיקר הנסיון הוא בתאוה זאת (ש"ה קטו).

פה מ'ע'ו'ת' ר"ת ו'אין ע'בירה מ'כבה ת'ורה יכול להיות שאחד עבר עבירה ר"ל אבל הוא קובע שיעורים קבועים בכל יום בתורה גלל כן נותנין לו עשירות אבל מי שאינו קובע עתים לתורה נעשה עני ר"ל (ש"ה קלז).

פו הצדיק אצל מי שלוקח ממון בזה הוא נותן (ש"ה קנ).

פז מהבעש"ט ז"ל לענין כסף שמקבל מאנשים שונים אמר שאצלו מתחלק המעות מאנשים הגונים יוצא להכנ"א וכו' ומאלה שאינם הגונים יוצא עבור הסוסים וכו' (ש"ה קצג).

פח עיקר תאוות ממון הוא למי שאין לו כלי לקבל כמו לענין תאוות אכילה כי בוודאי מי שיכול לאכול וכו' ועיקר התאווה ביותר מהשיעור כמו כן לענין ממון (ש"ה קצג).

פט צריך לשמור ממונו בשמירה מעולה כי כמה זמנים ביטל עצמו מתורה ותפלה כי ממון כשר צריך שמירה כמו עין בראש (ש"ה רפא).

צ לפעמים נותנים לאחד עשירות וכל העולם מחקנאים בו ורודפין ג"כ אחר הממון ואינו עולה בידם וכל זה מעשה בע"ד שיבלו שנותיהם בחנם (ש"ה רפד).

צא מי שאינו נבהל ולהוט להון ועושה מו"מ באמונה בממונו לבד זהו מקיים בכל מאדך גם כשנותנין חומש מקיימין ובכל מאדך (ש"ה רפט).

צב מה שדרך העולם לומר שעכשיו המצב גרוע מקודם ואין מרויחין כ"כ אבל האמת השי"ת מנהיג העולם בכל פעם יפה יותר ואפילו בעה"ב פשוט מוציא יותר ממה שהעשירים מזמנים הקודמים (ש"ה שז).

צג ובאמת צריך האדם לידע בין אם יהי' עשיר או עני בוודאי יהי' לו עמל וכעס כל ימיו והעיקר לברוח לעמל תורה ועי"ז ינצל (ש"ה שח).

צד אלה המסתפקים במועט להם טוב בעוה"ז ובעוה"ב אבל הרוצה תענוגי עוה"ז חייו מרים מאד כי א"א שיתנהג הכל כרצונו (עיין אבות פ"א ו' פח) (ש"ה שח).

צה העוה"ז טובה למי שרוצה לסבול אבל א"א לסבול כ"א כשמקבל עול תורה ומצוות (ש"ה שח).

צו בכל דור נמצאים עולים ויורדים ונמצאים אנשים שהיו עניים ומשרתים ועכשיו נתעשרו וגם הם אומרים שהשנים אינם מתוקנות כמקודם מחמת שרוצים בכל פעם עשירות יותר ומנהיגים ביתם בגדולות יותר עד שהוצאתם מרובה ואומרים שעתה

אינם שנים טובות כמקודם ובאמת אנו רואים שבכל פעם העולם נתעשר יותר (ש"ה שח).

צז ובאמת מאי נ"מ בזה אדרבא אם עכשיו העולם בדחקות יותר צריכים לברוח להשי"ת ולעסוק בתורה ועבודה כי אין מקום לברוח מצרות ויסורי עוה"ז רק אל השי"ת ואל התורה (ש"ה שח).

צח זה שאומר שהימים הראשונים היו טובים מאלה ובגודל דאגתו על פרנסתו וממון בכל פעם יותר בזה לא יפעול כלום רק מבלה ימיו בצער ודאגה וכעס ומכאובות ומבטל עצמו מתורה ותפילה מחמת שטותים כאלה ולבסוף מאומה לא ישא בעמלו כי בהבל בא ובחשך ילך (ש"ה שח).

צט כי באמת מי שיש לו עינים לראות ולב להבין האמת יראה שגם בימים הראשונים הי' העולם מלא דאגות וטרדות הפרנסה כמו שאנו רואים בכל הספרים שנתחברו לפני מאות שנים שרובם כותבים בהקדמותיהם שהיה להם צרות ודחקות הפרנסה ואעפ"כ חיברו ספרים קדושים הרבה (ש"ה שח).

ק והכלל שגם בימים ראשונים הי' העולם מלא דאגות פרנסה וגם אז נדמה לכ"א שבצוק העתים כאלה צריכים לדאוג רק על פרנסה ועי"ז אבדו ימיהם והלכו מן העולם בלא חמדה ואעפ"כ נמצא בכל דור צדיקים ויראים שלא השגיחו על זה וברחו מן העמל של עוה"ז לעמל התורה ועבודה וזכו להם ולדורותיהם אשרי להם (ש"ה שח).

קא לפעמים האדם רודף אחר פרנסתו או אחר שאר דברים שנדמה לו שהוא מוכרח מאד לרדוף אחריהם והוא רודף אחריהם כל ימיו ואינו יכול להשיג אותם ומחמת זה היא מלא כעס ומכאובים תמיד ובאמת אם הי' משים אל לבו הי' רואה בעצמו שהוא רודף רק אחרי העוונות שלו כי העוונות שלו הם מתעים ומוליכים אותו מענין לענין ומסיבה לסיבה עד שהוא רודף אחר ההבל ממש כל ימיו ובאמת אולי כבר קבל ענשו והגיע כבר זמן תיקונו ומנוחתו (ר"מ מעשה יא).

קב צריכים ליזהר ביותר שלא להיות להוט אחר תאוות ממון כי יש שלהוטים כ"כ אחר הממון ומשוקעים בזה ביותר עד שכל המעלה והחשיבות אצלם רק כפי הממון ומי שאין לו רק ממון מעט ובפרט מי שהוא עני אינו בכלל גדר אדם ונחשב בעיניהם כמו חיה ועוף וכן מי שיש לו ממון הרבה ביותר הוא בעיניהם למעלה מגדר אדם ונחשבים אצלם כמעט כמו אלקות וע"ז ח"ו (ר"מ מעשה יב).

קג העניים וחסרי הממון נפלו בעיני עצמן ובדעתם כ"כ נגד העשירים ובעלי הממון עד שכמעט שמקריבין עצמן לקרבן אליהם מחמת ההתבטלות שיש להם בפני ריבוי הממון שלהם ובאמת לא כן הוא כי גם העני בכלל בנ"א יחשב כמו העשיר וגם העשירים הם רק בנ"א וכמו חציר ימלו ואין מלוין לו לאדם לא כסף וכו' (ר"מ מעשה יב).

קד באמת יש בנ"א שמשוקעים כ"כ בתאוות ממון עד שמי שבא להוכיח להם שתאוות ממון הוא שטות והממון אינו תכלית כלל אז לא די שאין דבריו נשמעין אצלו כלל אף גם הוא אצלם כמו מי שמדבר נגד האמונה כי הממון הוא אצלם עיקר התכלית והאמונה ח"ו ובאמת אלו הנופלים לתאוות ממון קשה מאד להוציאם מזה יותר מכל הנופלים לשאר התאוות ר"ל אם לא ע"י הדרך המבואר בפנים (ר"מ מעשה יב).

קה יש מאכלים כאלו שכשזוכים לאכול ולטעום מאלו המאכלים משליכין תיכף תאוות ממון ומרגישים גודל הסרחון של ממון שהוא מסריח כצואה ממש עד שמתביישין מאד עם הממון וכל מי שיש לו יותר ממון הוא מתבייש ביותר וגם הקטנים במעלה וחסרי ממון מתביישים בעצמם ג"כ על שהיו קטנים כ"כ בעיני עצמם מחמת חסרון הממון כי עתה נתגלה להם שאדרבא הממון הוא עיקר הבושה (ר"מ מעשה יב).

קו כוס נאה לקידוש מסוגל לעשירות (ש"מ ע"ה קכו).

ממשלת עכו"ם

א כל עבירה יש לה צירוף אותיות וכשעבר עבירה ח"ו עי"ז מכניס הדיבור של הלאו שעבר בתוך הטומאה היינו בתוך העכו"ם ונותן להם ממשלה וע"י ווידוי דברים יוצאים הצירופים הרעים מעצמותיו ונחקק בהם דיבורי הווידוי ובונה מלכות דקדושה (ל"ק ד־ה).

ב ובאמת מלכי עכו"ם אע"פ שמולכים עלינו אין במלכותם מבחי' מלכות ישראל כי מי שרוצה ליגע במלכות ישראל זה וזה לא נתקיימה בידם כי האמונה מפיל את חכמתם ועי"ז נופל מלכותם (ל"ק יח־ה) (עיין ישעי' י"ט נואלו).

ג כשפוגם בתאוות אכילה ע"ז נפגם הכבוד ונופל המלכות והכבוד להעזי פנים והמלוכה והממשלה הוא אצל העכו"ם וע"כ כשישראל צריכין לפעול איזה תקיפות לצורך קיום דתינו הק' צריכים לקבל הכח והממשלה ממלכות עכו"ם וצריך להעלות

הכבוד והמלכות מהם וזה נעשה ע״י צדקה (ל״ק סז־ד).

מנהיגי הדור

א כל זמן שאין לאדם אמונה בשלימות אין לו לקבל מנהיגות כי המנהיגות עיקרה ברחמים ועיקר הרחמים בהסרת עכו״ם אפילו שמץ עכו״ם (ל״ק יח־ג) (עיין סנהדרין ס״ה צבי הפסיקו).

ב יש רועים דס״א והם ג״כ מפורסמי הדור וכופין אנשים לתחות שיעבודייהו ועיקר מלכותם הוא ע״י עזות וכדי להנצל מהם א״א רק ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

ג יש מנהיגים שנקראים בשם רבי שלימודם מאלו המותרות ולא די שאינם יכולים להנהיג את עצמם מכש״כ את אחרים והם נוטלין גדולה לעצמן להנהיג העולם וצריך כ״א לראות שלא להסמיך אותם ושלא ליתן להם שום תוקף ועוז שלא יהיו מכונים בשם רבי כי הם אינם חייבים כ״כ כי יש להם יצה״ר גדול להנהיג העולם אך אלו הנותנים להם תוקף ועוז עתידים ליתן דין וחשבון (ל״ק סא־ב) (ר׳ עירובין כ״א הלועג) (שמואל א׳ כ״א ושם).

ד דע שקשה מאד להיות מפורסם כי מה שהוא מפורסם הוא מזיק לו מאד כי לפעמים צריך לסבול יסורין בשביל רבים רק שיש כמה בני אדם שצריכים להיות מפורסמים ועושים אותם דוקא מפורסמים (ל״ק עא) (ר׳ ישעיה נ״ג ובחבורתו).

ה כשפרנסי ומנהיגי הדור נתגאים אז הקב״ה מקים עליהם בני אדם שיחלוקו וידברו עליהם כדי שלא יזוחו דעתם עליהם (ל״ק צה) (ר׳ יומא כ״ב אין).

ו צריך לידע ולהכיר מפורסמי ומנהיגי הדור כי יש כמה מפורסמים שהם בשקר והם רק ע״י עזות ולהכיר את המפורסמים איזה ע״י עזות הוא ע״י בנין ירושלים בחי׳ יראה שלם היינו שלימות היראה התלויה בלב (ל״ת א־ג־ד).

ז כשווכה האדם לתפילה בשלימות אזי יכול להכיר המפורסמים שהם ע״י עזות כי עזותם נופל לפניו כי כשווכה לתפילה שהיא בחי׳ דבר ה׳ שהיא שורש העליון שכל השרים העליונים וכל צבא השמים כולם מקבלים כוחם ממנו וע״כ יכול להכיר המפורסמים שהם ע״י עזות כי אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו וע״כ עזותם נופל לפני הבעל תפילה שהוא המלוה הגדול כי כולם הם בחי׳ לוין ממנו (ל״ת א־יג).

ח צריך לקשר עצמו עם כל מפורסמי ומנהיגי הדור כי הנשמות נחלקים תחתם כי כל מנהיג הדור יש לו כמה נשמות פרטיות השייכים לחלקו (ל״ת א־ג).

ט הגרים הם קשים ומזיקים לישראל כי הם מכניסין גאוה בישראל ועי״ז נוטלין חרב הגאוה מנהיגי הדור כי יש מנהיגים שמתנהגים ברבנות ומושלים על עם דל והם מתגאים מעצמם על הדור בחנם כי לא ניתן להם גדולה מן השמים כלל ויש להם כח אפילו להעניש את מי שאינו רוצה להכניע עצמו תחת ממשלתם ובאמת אין זה נקרא מעניש אלא מזיק כי הם מזיקי עלמא וכל הכח הזה הם מקבלין ע״י חרב הגאוה (קל״ת ה־ה) (ר׳ חגיגה ה׳ במסתרים).

י ע״י הגאוה של אלו מנהיגי הדור עי״ז הם מגבירים תאוות ניאוף בעולם ואי אפשר להנצל ממנה כ״א ע״י כח המגינים שבדור שהם הצדיקים והכשרים שנקראים מגיני ארץ והם מעלים מבחי׳ החתים בשרו חותם דס״א לבחי׳ חותם דקדושה שהוא בחי׳ תפילין כידוע (קל״ת ה־ז) (ר׳ איוב מ״א גאוה).

יא מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג וצריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות כי על רשעים או על רוצחים אסור לרחם וכן מי שאינו יודע איך להתנהג עם הרחמנות אזי יוכל לרחם על תינוק של ד׳ ימים ליתן לו מאכל הצריך לגדול ע״כ צריך לידע שלקטן צריכין לרחם ליתן לו חלב דייקא ולגדול מאכל הצריך לו (ל״ת ז־א) (ר׳ משה רבינו טז).

יב כבר מבואר באות ב׳ שעיקר הרחמנות הוא להאיר להם הדעת ע״כ צריכים לידע כי על רשעים גמורים ח״ו אסור לרחם כי הם בחי׳ ושחק ורוגז ואין נחת כ״א יאיר להם גודל ריחוקם מהשי״ת יתרחקו ביותר ואם יחזק אותם אפשר שיתחזקו ברשעתם ביותר ע״כ גם הצדיק צריך לרחק אותם אם יודע ומכריע בדעתו שהרשעות שלהם והרע גבר כ״כ עד שא״א להכריע אותם אל הטוב כמובן דבר זה בדברי רבותינו ז״ל רק שגם על אלו שצריכין לרחם צריכין לידע איך להתנהג עם הרחמנות (ל״ת ז־א־ב) (פל״ח־ב).

יג ע״כ צריכין לחפש ולבקש מאד אחרי מנהיג אמתי להתקרב אליו כי כל מנהיג יש לו בחי׳ רוח נבואה עי״ז כל המתקרבים אליו נתחזק ונתחזק אצלם האמונה האמתיות דקדושה כי כל מי שזוכה להתקרב למנהיג אמתי נתחזק אצלו המדמה ע״י בחי׳ רוח נבואה של המנהיג וע״י תיקון המדמה נתחזק האמונה ישרה דקדושה (ל״ת ח־ח).

יד אבל באמת צריכין לחפש ולבקש מאד אחר מנהיג

אמתי כזה וצריך לבקש מאד מהש״י שיזכה להתקרב למנהיג אמתי כדי שיזכה לאמונה אמתיות בשלימות כי כשמתקרבין ח״ו למנהיג של שקר עי״ז באין ח״ו לאמונות כוזביות (ל״ת ח־ח).

טו סכנה גדולה להיות מפורסם ולהנהיג העולם לא מיבעיא כשאינו ראוי כלל ולובש טלית שאינו שלו רק אפילו עובדי ה׳ באמת גדולי הדור יש עליהם סכנות נוראות בהנהגת העולם כי בהנהגת העולם ובחידושין דאורייתא שמחדשים יכולים לעבור ממש גנב ונאף ורצח בכל פעם ובכל רגע ר״ל (קל״ת יח).

טז מי שהוא פרנס או מנהיג והוא מנהיג בכשרות וביושר ורואה ומסתכל להטיל המשאוי של מסים וארנוניות על כל אחד כראוי לו ביושר ולהכביד על זה ולהקל על זה כראוי עי״ז מבטל הד׳ מדות רעות דהיינו ע״ז וג״ע וש״ד ולשון הרע (קל״ת כז) (ר׳ מד״ר ויקרא ל״ז כי).

יז המנהיג האמת של הדור צריך שיהי׳ פרוש גדול בקדושה גדולה מתאות המשגל ואז הוא ראוי להיות מנהיג ישראל כי ע״י פרישותו וקדושתו הגדולה הוא יכול לחזות ולהסתכל בכ״א מישראל ולחלק גדולה לכ״א כראוי להם ע״י ההסתכלות לבד (ל״ת עב).

יח כי תאוה הזאת היא בחי׳ פגם העינים וע״כ צריך לקדש עצמו ביותר בפרישות גדול מזאת התאוה ואז יש לו עינים זכים לחזות ולהסתכל וליתן גדולה לכ״א כראוי לו ע״י הסתכלותו לבד (ל״ת עב).

יט כשאין לישראל מנהיג ומשגיח כזה באמת כל העולם מעורב ומבולבל וכל הרוצה ליטול את השם נוטל כמו שמתנהג עכשיו בעו״ה כי ישראל צריכין שיהי׳ עליהם משגיח שישגיח ויראה בהם שיעמוד כ״א על מקומו הראוי לו באמת והמשגיח הזה יהי׳ פרוש וקדוש גדול בבחי׳ קדושת ופרישות משה ואז יכול להנהיג את ישראל כנ״ל (ל״ת עב) (ר׳ הבעש״ט).

כ ועי״ז נעשה תשובה כי עיקר התשובה היא ע״י בושה ועי״ז המנהיג בחי׳ משה שהוא מסתכל בכל אחד ומתנוצץ מוחו וזוכה לחידושין דאורייתא עי״ז נמשך בושה על כ״א וכשזוכין לבושה אזי רואה כ״א את ריחוקו מהשי״ת ונופל עליו בושה גדולה וע״י הבושה עושין תשובה (ל״ת עב).

כא דורות הראשונים שהיו צדיקים היו רוצים בהתנשאות לשם שמים וכל מי שרצה לזכות בהתנשאות היה מנהיג הדור אבל עכשיו שההתנשאות הוא בשביל כבוד עצמו התקינו חכמים שלא ירדוף שום אחד אחר ההתנשאות (ל״ת פ) (ר׳ יומא כ״ב בראשונה).

כב התאוה שיש לכמה בני אדם להיות מפורסם ולהנהיג העולם ולנסוע על המדינה הכל הבל ורעות רוח והוא שטות גדול באמת כי באמת אין זה שום תענוג ונחת רוח אפילו בעוה״ז כי הוא מלא יסורים ובזיונות (ש״ה מז).

כג הוכיח את אחד מאנשים כאלו שהתאוה להיות מפורסם ואמר לו הלא לא תוכל אפילו לברך ברכת המזון באמת כי תצטרך בכל מעשיך לכוין שיתקבלו מעשיך בעיני בני אדם ולא תוכל לעשות שום עבודה קלה לשם שמים (ש״ה מז).

כד מן ההתנשאות וגדולה אין ראיה כלל כי הוא דבר בפני עצמו לפעמים עושים דבר שעי״ז זוכין לגדולה וכיון שעלה לא ירד ומצינו במלכי ישראל שבשביל דבר אחד זכו למלוכה עד דור רביעי ובאמת אין אנו מבינים דרכי ה׳ נמצא לפעמים אחד עושה דברים טובים הרבה ואעפ״כ אין לו גדולה ולפעמים זוכה לגדולה ע״י דבר אחד (ש״ה סד).

מניעות

א א״א להנצל מכל המונעים והמתנגדים על האמת כ״א ע״י עזות דקדושה ויהי׳ מצחו חזק לעומת מצחם (קל״ק כב־ד).

ב כשרוצה ליכנס בעבו׳ השם צריך שילך מדרגא לדרגא ובכל פעם מתגברים עליו מחדש הקליפות שהם התאוות והבלבולים והמניעות וצריך בכל פעם להתחזק הרבה עד שיתגבר עליהם (קל״ק כה־ג).

ג כל המניעות שיש להאדם הם רק בשביל החשק כדי שיהי׳ לו חשק יותר להדבר שבקדושה וע״כ כשאיש הישראלי צריך לעשות דבר שכל יהדותו תלוי בזה היינו לנסוע לצדיק אמת אז נותנים לו מלמעלה חשק והחשק הוא ע״י מניעה שמזמינים לו ע״כ ידע האדם שאין שום מניעה בעולם שלא יוכל לשברה אם ירצה וע״כ כשאדם חושק ביותר כפי המניעה ממילא נשבר המניעה (קל״ק סו־י) ר׳ נסיעה לצדיק ו).

ד כלל הדברים האלה שכל מה שהאדם חושק באמת בוודאי יוכל לגומרו ולהוציאו מכח אל הפועל ולא יוכל למונעו מזה שום מניעה ואונס כי אין להאדם לפטור א״ע ולמצוא תירוץ לומר שהוא חפץ לעשות רק שאי אפשר לו מחמת המניעה והאונס וע״כ יהי׳ נחשב לו כאילו עשאה כי זה נאמר על מי שרוצה

לצאת בזה אזי יוצא בה כי יש לו אונס אבל מי שאינו רוצה לצאת בזה רק שהוא רוצה המצוה בעצמה אזי כשחושק מאד באמת בוודאי יגמור הדבר ויוציאו מכח אל הפועל (ל"ק סו־ד) (ר' ברכות ו' חשב).

ה כי מי שהולך בגשמיות כל ימיו ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרכי השי"ת אזי מדת הדין מקטרג עליו ואינו מניח אותו לילך בדרכי הש"י ומזמין לו מניעה והשי"ת חפץ חסד הוא ומסתיר א"ע כביכול בהמניעה הזאת ומי שהוא בר דעת הוא מסתכל בהמניעה ומוצא שם הבורא ב"ה ומי שאינו בר דעת כשרואה המניעה חוזר תיכף לאחוריו (ל"ק קטו) (ר' יתרו כ' ויעמוד).

ו הענין מה שהש"י בעצמו מסתיר א"ע בתוך המניעה כי השי"ת אוהב משפט וגם הוא אוהב ישראל אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל היא גדולה יותר מאהבה שהוא אוהב משפט וע"כ כשמדת הדין מקטרג והשי"ת הוא אוהב משפט ע"כ הוא ית' מוכרח כביכול להסכים להזמין לו מניעות אבל הוא ית' בעצמו מסתיר א"ע כביכול בתוך המניעות ומי שהוא בר דעת יכול למצוא השי"ת בתוך המניעות (ל"ק קטו) (ר' ירושלמי תענית פ"א אם).

ז כל מי שיש לו מניעות רבות בתחלת ההתקרבות להשי"ת והוא צריך להתייגע ולטרוח מאד לשברם כל אלו היגיעות הם טובה גדולה להאדם כי עי"ז זוכה אח"כ לקבל הרבה קדושה וטהרה כי ע"י יגיעות נעשה הכלי וכל מה שיש לו יותר מניעות יש לו כלי גדול ביותר לקבל אח"כ בתוכו שפע קדושה להתקרב להשי"ת (ל"ק קפה) (ר' ז' ויקרא ד' כד).

ח כל הרוצה לכנוס בעבודת ה' א"א לו לכנוס כ"א ע"י בחי' שיחשוב שאין בעולם כ"א הוא לבדו יחידי בעולם ולא יסתכל על שום אדם המונעו כגון אביו ואמו או חותנו ואשתו ובניו או המניעות שיש מהמלעיגים ומונעים מעבודתו ית' וצריך שלא יחוש ולא יסתכל עליהם כלל רק יהי' בבחי' אחד הי' אברהם כאלו הוא יחיד בעולם (התחלת הל"ת).

ט ג' מדות הם מניעות ומפסידין שלימות היראה התלויה בלב והם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל כי ג' מדות אלו הם בלב וע"כ הם מפסידין היראה שבלב (ל"ת א־ד).

י צרכי הגוף ואפילו ההכרחיות הם רבים וגדולים מאד אכילה ושתי' ומלבושים ודירות שיכולין לבלות ימיו ושניו אפילו על ההכרחיות והם מונעים את האדם מאד מעבודת הבורא ית' ואע"פ שגם הם בעצמן עבודת הבורא ית' כי בעובדא דלחתא איתער לעילא כשעושה העסק כראוי כמו שצריך ועי"ז נותן חיות למעשה בראשית והוא קיום העולם נמצא שגם זה הוא עבודת הבורא אעפ"כ אם הי' שופע עלינו חסדו לא היינו צריכים לכל זה (ל"ת ד־ג) (ר' צדקה מח).

יא בענין בני אדם שרוצין ומכינים עצמן כמה פעמים לנסוע לצדיק האמת ואח"כ יש להם מניעות ונמנעים (ר' צדיק קפו) (ל"ת מה).

יב כ"א אין לו מניעות רק לפי כחו (ר' צדיק קפח) (ל"ת מו).

יג המניעה הגדולה שבכל המניעות היא מניעת המוח דהיינו מה שמוחו ולבו חלוקים מהשי"ת או מהצדיק כי אפילו כשמשבר המניעות שיש לו לנסוע להצדיק אמת ובא לשם עכ"ז כשמוחו חלוק וקשה לו קשיות ויש לו עקמימיות בלבו על הצדיק ואת המניעה מונע אותו יותר מכל המניעות (ל"ת מו).

יד וכן בתפילה שבתחילה יש לו כמה מניעות על התפילה ואח"כ כשעובר עליהם ובא להתפלל כשלבו עקום ופתלתול מהשי"ת זאת המניעה גדולה מכולם (ל"ת מו) (ר' תהלים ל"ח לבי).

טו כששוברין המניעות נעשה מזה נעימות אתוון דדין כאתוון דדין (בשם אנ"ש שמקובל ממוהרנ"ת זצ"ל) (שייך לל"ת מו).

טז מי שמונח בתוך הארץ ממש כשנתעורר לעלות מדרגא לדרגא משתטחין כנגדו ג"כ מניעות בכל דרגא (ח"מ שה"ל יט).

יז כל מה שרוצין לעשות עבור הצדיק יש ע"ז כמה מניעות לעכבו ולהיפך כשמקיים מקבלים מזה כמה וכמה והם מצפים שיהי' נגמר הדבר (ש"מ ג"ה יג).

יח עיקר המניעות גם שם הם רק מה שהמקטריגים והמחבלים מבלבלין ומחלישין דעתו ודוברין על הצדיק כדי שלא יתחזק לבא אליו אבל אם האדם חזק בדעתו ואינו שומע לדבריהם ומתעקש עצמו אני רוצה דייקא לילך אל הצדיק הם מוכרחים להניחו ואינם יכולים למונעו בשום אופן (ח"מ ס"ח כא).

יט גם אחר מיתתו צריכין התחזקות גדול להאמין בהצדיק כי יש נשמות הרשעים המתנגדים שרוצים להטעותו מהצדיק האמת כדי למונעו שלא יתחזק לבא אליו בשביל תיקון ומי שיהי' חזק באמונה לא יוכלו המונעים למונעו מלילך להצדיק לקבל תיקון לנשמתו (ח"מ ס"ח כא).

כ כשאדם רוצה לעשות איזה עובדא ודבר שבקדושה

ומסתמא יש לו ע"ז כמה מניעות ועיכובים ומניעות מחמת ממון וכשזוכין לשבר כל הנ"ל ולגמור העובדא שבקדושה אזי נעשה מכל המניעות והבלבולים דברים עליונים למעלה בקדושה והכל נרשם למעלה לטובה אשרי כשזוכין לדלג ולקפוץ על כל המניעות וזוכין לגמור ולעשות איזה עובדא טובה (ש"ה יא) (מ"ב מניעות).

כא בנ"א יש להם כח למנוע ולהסית את האדם לרחקו מעבודת הבורא ומצדיקי אמת יותר מהיצה"ר (ר' יצה"ר כא) (ש"ה פ).

כב בנ"א הם מונעים גדולים מאד ודע אם הי' האדם לבדו אע"פ שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל המחשבות הטורדות וכל המניעות אעפ"כ הי' מטה תמיד לדרך האמת ואפילו אם הי' עובר עבירה ח"ו ר"ל בוודאי הי' מתחרט חרטה גדולה מאד בכל פעם אבל כשמחבר לאיזה חכמים בדעתם או לכת לצים זאת המניעה והבלבול גרוע מהכל (ש"ה פא) (ר' חקירות כג).

כג כשזוכין לעמוד בנסיון בשלימות להתגבר נגד כל המניעות אזי אח"כ נתהפכין כל המונעים לעוזרים ומסייעים ומכל המניעות עצמם נעשה אח"כ עזר וסיוע להאדם אל תכלית מבוקשו הטוב (סימ"ע א) (מ"ב מניעות).

כד כשרוצה האדם להתקרב אל הקדושה וכן להצדיק האמת אסור לו להעמיד על נסיון אם יתנהג עמו כסדר בענין התקרבות אז ידע כי הוא מן השמים ואם לאו לאו כי אולי אדרבא זה הוא בעצמו הנסיון שלו שיתנהג עמו אז שלא כסדר ויזדמנו לו כמה מניעות והעיקר הוא מניעות המוח והוא לא ישגיח על זה כלל וישבר כל המניעות ואז דייקא עי"ז יזכה להתקרב בשלימות (סימ"ע ח) (מ"ב מניעות) (ר' צדיק שכו).

מסירת נפש

א הצדיק וכן כ"א שממית א"ע ומוסר נפשו בתפילתו באיזה מקומות מן התפילה צריך לו למסור נפשו ביותר ידע כשנכנסים בו מחשבות זרות וצריך להעלותם שם צריך למסור נפשו ביותר ועי"ז מעלה ניצוצי הקדושה (ל"ק כו).

ב לזכות לשלום הוא ע"י מסירת נפש על קידוש השם (ר' שלום כא) (ל"ק פ).

ג אפילו הקל שבישראל אפילו פושעי ישראל כשרוצים להעבירם על דת ח"ו הם מוסרים נפשם על קידוש השם כאשר ראינו כבר כמה פעמים ע"כ צריך האדם להזכיר א"ע בזה בכל יום שהוא מרוצה למסור נפשו על ק"ה כי זה עיקר קדושת איש הישראלי ועי"ז יזכה לשלום (ל"ק פ).

ד ע"י מסירת נפש על ק"ה יזכה לקשר המחשבה אל הדיבור (ר' תפילה פט) (ל"ק פ).

ה דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול רק שהמחשבה תהי' בביטול כל ההרגשות עד שאפשר למסור נפשו על ק"ה במחשבתו ממש היינו שירגיש צער המיתה ע"י שיקבל על עצמו בדעתו שהוא מרוצה למסור נפשו על ק"ה (ל"ק קצג) (ר' ק"ש ג).

ו כשיש אחדות בין הצדיקים עי"ז יכולים שיהי' להאדם מסירת נפש באמת ואעפ"כ לא יזיק לו וישאר בחיים (ל"ק רנב).

ז כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על ק"ה בשביל יחוד קוב"ה ושכינתי' שעיקר היחוד ע"י מסירת נפש והם ראו באותן הדורות כי א"א לעשות היחודים למעלה כ"א ע"י נשמותיהם ע"כ מסרו נפשם על ק"ה ולפעמים בא לצורך זה הריגה ח"ו כדי שיהי' יחוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה וכן ע"י אבידת השם שמוסר נפשו על קידוש השם דהיינו מהפירסום שלו כי הכל דוברים עליו ובודים עליו כזבים ויש לו שפיכת דמים ממש מזה ועושה זה בכונה והוא מציל את ישראל ממה שהי' ראוי לבא אליהם וע"י מסירת שמו שהוא נפשו הוא מציל אותם (ל"ק רס) (ר' שם ג).

ח מסירת נפש יש לכ"א מישראל בכל יום ובכל שעה כגון שנותן ממונו לצדקה והממון הוא הנפש דהיינו שמוסר נפשו ביגיעות וסכנות קודם שמרויח ממון ואח"כ נוטל הממון ונותנו בשביל הש"י נמצא מוסר נפשו וכן בתפילה איתא (במדרש הנעלם חיי שרה קכ"ד) שהיא בחי' כי עליך הורגנו כל היום כי צריך מלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים ותחבולות לברוח מהם נמצא שהיא מסירת נפש (קל"ת מו) (ר' ז' חיי שרה קכ"ד כי).

ט יכול להיות שימצא אחד שיקדש השם אפילו אם יעשו לו כל היסורים והכאות שבעולם וכמו שמספרים מהדורות הסמוכים לפנינו כמה מיני עינויים שסבלו הקדושים בשביל קידוש השם (ש"ה מט) (ר' כתובות ל"ג אילמלא).

י כשאדם שואל להצדיק אם לעשות דבר שיש בו מסירת נפש בשביל השי"ת הוא ראוי לו להשיב ולצוות עליו שלא לעשות ואעפ"כ השואל אין צריך לקיים דבריו (ש"ה ריד).

מעלת המתקרבים אליו

א מכל פסיעה ופסיעה שנוסעים להצדיק נברא מלאך (ש"מ מ"ה נא).

ב אמר העולם ראוי שיתמהו עצמן על האהבה שבינינו (ש"מ מ"ה נב).

ג המקורבים להצדיק מכל עניני עבודה שעושים הוא בונה מהם בנינים נפלאים (ש"מ מ"ה נג).

ד כ"א מאנשיו בוודאי יזכה בסוף לבא בזה העולם למה שצריך אשר בשביל זה נברא (ש"מ מ"ה סב).

ה אמר מה אתם יכולים לעשות תשובה וכי מספיקים ימיכם וכחכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם רק אני עושה תשובה בשבילכם ויש לאל ידי לתקן הכל מה שקלקלתם עד הנה רק העיקר מעתה לא תעשו עוד ואפילו מהיום והלאה איני מקפיד על השגגות ח"ו רק העיקר תשמרו עצמיכם ממוזיד (ש"מ מ"ה סד).

ו אמר בשבילי איני צריך לעשות כלל רק באתי להעולם לקרב נפשות ישראל להשי"ת אבל איני יכול לקרב כ"א מי שבא אצלי ומספר לי חסרונו אני יכול לתקנו (ש"מ מ"ה סז).

ז דיבר עם איש פשוט ואמר לו רבינו שיש לך כח לעורר אפילו אדם גדול לעבודת ה' כי עץ קטן יכול להדליק עץ גדול מאד (ש"מ מ"ה סח).

ח המתקרבים להצדיק נשתנה פניהם ומקבלים צלם אלקים (ש"מ מ"ה ע).

ט הפחות שבאנשי' אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול (ש"מ מע' המ' עד).

י אמר לאחד שנתרחק ממנו אם לא היית עובד ה' בוודאי הפסדת ואם כן עסקת בעבו"ה אם זה הי' בשותפות היו מרויחים על ידך גם אחרים (ש"מ מע' המ' עה).

יא מי שמצייתי אותי ויקיים כל שאני מצוה בודאי יהי' צדיק גדול והעיקר להשליך שכל עצמו לגמרי (ש"מ מע' המ' פ).

יב מי שיתקרב לאנ"ש בודאי יהי' איש כשר באמת (ש"מ מע' המ' פב).

יג המנין שהי' לאנ"ש בנעמעראב להתפלל ביחד ואח"כ נחבטל אמר המנין שלכם הי' בוקע רקיעים (ש"מ מ"ה צא).

יד הרב הקדוש מברדיטשוב זצוק"ל אמר אם היו העולם שומעים בקולי הייתי צועק בקול גדול ומזרזם שיתקרבו לרבינו וצ"ל (ש"מ מע המ' צג).

טו לעתיד לבוא יהיו כל העולם חסידי ברסלב ונתחי לכם לב בשר אותיות ברסלב (ש"מ מע' המ' צט ר"פ ותבין).

טז על שני כתות אנשים יש רחמנות על אלו שאינם יודעים בכלל ממנו ועל אלו המקורבים ואינם מקיימים כי אם היו מקיימים דבריו לא הי' שום דרגא שלא הי' מביאם (ש"מ מ"ת טו).

יז אמר אם תחזיקו עצמיכם ביחד תהיו אנשים כשרים וצדיקים וגם מי שיתחבר לאנ"ש יהי' איש כשר וצדיק כמו שאני רוצה (ח"מ נ' לאו' לד).

יח המקורבין שלי ההתקרבות לבר הוא דבר גדול מאד כי אעפ"י שהמקורב אינו כלום ואינו מתנהג בדרכי היושר כראוי אעפ"כ מאחר שהוא בתוך אנשים כאלו שהם מקורבים להצדיק לקדוש כזו זה בעצמו מועיל לו מאד ובמשך הזמן יתעורר ג"כ ויחזור בתשובה (ש"מ ג"ה לא).

יט אמר כבר תמהתי על העולם שזיכן שנמצא איזה טוב אמיתי ראוי שיתקרב אלינו (וויא עס געפינט זיך עפעס רעכטש איז מחויב ציא מיר מקורב ציא ווערין) (ש"מ ג"ה מו).

מעשים

א ע"י מעשים רעים וכסילות השכל דהיינו דעות נפסדות אין יכולין לראות אורו הגדול של הצדיק (עיין ירמי' ד' חכמים) (ל"ק יז-ב).

ב ע"י עכירת המעשים נתחשך שכלו ונדמה לו שאין להשי"ת שום התפארות ממנו מאחר שחטא כ"כ והתיקון לזה דיבורי אמונה של הצדיק שהוא מגלה שהשי"ת מתפאר אפילו עם פושעי ישראל (ל"ק יז ב' הנ').

ג כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה (ל"ק נד-ב) (ר' ימים ב) (ר' הקב"ה ב-ב).

ד עיקר חיזוק הלב הוא ע"י מעשים טובים אבל כשחכמתו מרובה ממעשיו אין כח בלבם להכיל את השכל ומחמת זה מחטיאים ביותר והן הן הפילוסופים שאין להם לב טוב וטהור (ל"ק נה-ו).

מעשר

א ע"י שנותנין מעשר השי"ת מושיט ידו ומכסה עליו בצל ידו ומצילו משונאים גם זוכין ע"י מעשר להסתפקות שיסתפק עצמו במה שיש לו (ל"ק רכא) (ר' שבת ל"ב הביאו) (בהעלותך י"א הצאן).

ב מי שנותן מעשר מן מעותיו בניו נצולים מהחולי הנקרא (סמקא) (אסכרה) (ס"ה בנים).

ג המעשר מסוגל לעשירות דוקא בארץ ישראל (ס״ה ממון).

ד גדול כח המעשר שמהפך הקללה לברכה (ס״ה צדקה).

מצות

א כשמתגברים העכו״ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצות וכל דבר טוב זה בחי׳ חלקי נשמות ישראל והם כבושים תחת ידם וכשהצדיק מדבר דיבורי אמונה ונחקק בספריהם שעי״ז הם מוצאים היפך אמונתם ועי״ז משתוקק הטוב לחזור וע״י שהוא דבוק עם הרע תולש עמו גם מהרע ומזה נעשים גרים (ל״ק יז־ו) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

ב נעשה הם המצוות שאפשר לכ״א לקיים בחי׳ נגלות ונשמע היא בחי׳ נסתרות מה שנסתר ממנו למשל דיבורי התורה שסביבות המצוה כגון וידבר ה׳ וכו׳ ועבודה שיש בדיבורי תורה אלו אין אנו יודעים (ל״ק כב־ט).

ג דע שאור אין סוף בבחי׳ תכלית הידיעה שלא נדע א״א להשיג אותו אפילו בבחי׳ מטי ולא מטי אלא ע״י עשיית המצוות בשמחה כי ע״י שמחת המצוה נשלם הקדושה ומעלה הקדושה שבקליפות (ל״ק כד־ב).

ד כשאדם עושה איזה מצוה יש כח בהמצוה לילך ולעורר כל העולמות לעבודת השי״ת ועי״ז נמשך ברכה לכל העולמות (ל״ק כד־ג).

ה כפי מה שמרבה לעשות מצות בכל השנה כן זוכין לשמחה בשלש רגלים כי עיקר השמחה היא בלב והשלש רגלים הם הלב של כל השנה ע״כ מתקבצים עליהם כל המצות גלל כן הם ימי שמחה וע״י מאיר אור הפנים ווכין להשגת אלקית (קל״ק ל־ו).

ו מצות חלה היא בחי׳ ירושת הארץ (ר׳ א״י כה) (קל״ק נה־י).

ז כי מצוה גוררת מצוה ובוודאי יש איזה בחי׳ מה שהוא בין מצוה למצוה שמקשר מצוה אחת לחברתה אשר עי״ז המצוות נגררים אחת אחר חברתה ובאמת זאת הבחי׳ בעצמה מה שהוא בין המצוות היא ג״כ יקרה מאד ובחי׳ שבין המצוות הוא כגון וידבר ה׳ אל משה לאמר ובוודאי יש עבודה גם באלו הדיבורים שהם קודם המצוה כי עיקר המצוה נאמרה בתורה אח״כ ועשית וכו׳ אבל גם בפסוקים שבין מצוה למצוה יש בהם עבודה (ל״ת נט) (ר׳ פ״א ד׳ מצוה).

ח כל המצות עיקרן ע״י שמוציאין מכל אל הפועל וכשמוציאה לפועל הוא בחי׳ בריאת עולם ממש והרי הוא מקיים עולם מלא (קל״ק סו־ד) (ר׳ עבירות ר״ל י).

ט ודע שאיש אמת דהיינו שעושה מצות בשלימות ובכל הדקדוקים בינו לבין קונו כמו שמדקדק לעשות המצוה בפני בנ״א יש לו כח להמשיך לעצמו כל הצדקות כי יש צדקות שרשעים נותנין והיא עומדת רחוקה מהם כי דרך הצדקה למשוך עצמה לאמת ומחמת שהם רחוקים מאמת הצדקה רחוקה מהם ועי״ז הוא מבטל המחשבות של כפירות (ל״ק רנא) (ר׳ צדקה מ).

י דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר אחד וכשנסתלק האדם אם היא נשמה גדולה שהיא יקרה בעיני השי״ת אזי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא וזה תכלית כל תענוגי עוה״ב ולחיפוש צריכין נרות והנרות נעשין מן המצות אבל יש צדיק שממית עצמו בחייו וגם בעודו בחיים מחפש בגנזי אביו (ל״ק ערה) (ר׳ פסחים י׳ חיפוש).

יא כי יש תרי״ג מצות ואלו התרי״ג מצות יש להם ענפים רבים וכל דבר שיש בו רצון הש״י שעושין בו נחת לאביו שבשמים הוא בחי׳ מצוה וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות איזה רצון ונחת להשי״ת (ל״ת ה־טו) (ר׳ אהבה מד).

יב כשרוצין לעשות איזה מצוה ראוי שיהי׳ לו בושה גדולה כי איזה זכות יש לו שיזכה לעשות המצוה ואיך יעיז פניו ליכנוס בהיכל המלך לעשות מצוה וישער בדעתו לפני מי הוא עושה המצוה וגם גודל מעלת המצוה בעצמה אשר אין לשער ובוודאי ראוי שיפול עליו בושה גדולה כשבא לעשות איזה מצוה כשיסתכל על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשי״ת ואין לו שום זכות שיזכה לעשות המצוה אבל עיקר הבושה נמשך ע״י המנהיג בחי׳ משה וע״י הבושה זוכין לתשובה (ל״ת עב)

יג כשאדם לומד תורה או שעושה מצוה בשמחה עד שמרקד ברגליו מחמת שמחה עי״ז נתעלים כל תמכי אורייתא ונתתקן הדיבורים רעים הנקראים רגל גם נתעלה בממון וזוכה לבנים גם זוכה לאמונה וכל הדברים הנקראים רגל נתעלים (ל״ת פא) (ר׳ בנים יז).

יד כשהקב״ה רוצה לטעום ממ״ע של איש הישראלי שהוא צדיק אזי היא בחי׳ אבר מן החי שהוא אסור

באכילה וצריך שחיטה להתירה ע״כ צריך שיבא עליו בושה שהיא שפיכות דמים בחי׳ שחיטה שהיא מטהרת האבר מן החי ואזי יוכל השי״ת לטעום מהמצוות עשה שלו (ל״ת פג).

טו כשנשפך דמו ע״י הבושה צריך לשמור שלא יינקו ממנו החיצונים הידועים ע״כ צריך כיסוי שהשכינה מכסה דמיהון של ישראל שנשפך באהבה (ל״ת פג) (ר׳ שכינה יג).

טז עיקר שם עשיה דקדושה היא צדקה (ש״מ ע״ה קטז).

יז המצוות שנעשין אפילו ע״י פושעי ישראל מחפאר בהם השי״ת הרבה בבחי׳ ישראל אשר בך אתפאר (ש״מ ע״ה קמא).

יח גם אלו המצות שהשכל מחייב לעשותן איש הישראלי מקיימן רק מגזירת המלך הבורא ית״ש וזה דרך מצותך ארוץ דהיינו המצות שהם מצד ד״א איני מקיים רק ע״י מצותיך ארוץ שגזרת עלינו בתורה (ש״ה קטז).

יט מכל מצוה שכ״א זוכה נעשה ממנה נר ועי״ז זוכה בעוה״ב לחפש בגנזיא דמלכא כפי הנרות שיש לו אבל הצדיק יש לו הרבה מצות והרבה נרות ועי״ז הוא זוכה תמיד לחפש בגנזיא דמלכא ונרות שלו לא יכבו לעולם ועד (ש״ה קלד).

כ ראוי לכל אדם שיבחר לעצמו מצוה אחת ויקיים אותה עם כל החומרות והדקדוקים אעפ״כ לא יכנס בחומרות יתירות של שטות ומרה שחורה (ש״ה רלה).

כא העיקר מה שנקרא עוסק במצוות הוא לאסוף צדקה ולעסוק בג״ח (ש״ה רנח).

כב אמר החנווני דרכו להקיף אבל כ״א צריך להכין מצוות ומעשים טובים שיהי׳ לו לעת הצורך (ש״ה רעא).

מצות מילה

א מצות מילה הוא בחי׳ תיקון הברית וע״י נתמלל ונתבטל המדורה של שבעין כוכבים שהוא תאות ניאוף (ל״ק יט־ט) (עיין זוהר ויקהל ר״ג מדורה).

ב כל ישראל ע״י שהם נימולים נקראים צדיקים (ל״ק כג־ג) (ר׳ דברים ל״ג ויגרש).

מצרים

א מצרים הוא היפך הנסים כמ״ש ומצרים נסים לקראתו (שמות י״ד) ואין שם מקום התפילה כ״ש כצאתי את העיר אפרוש את כפי (שמות ט׳) וכל הגליות מכונים בשם מצרים על שם שהם מצירין לישראל (ל״ק ז־א).

ב בעת שהיו ישראל במדריגה קטנה דהיינו במצרים שהיו משוקעים במ״ט שערי טומאה היו צריכים רבי גדול ונורא מאד דהיינו משה רבינו ע״ה כי כל מה שהוא קטן ביותר צריך מלמד גדול ביותר כי כל מה שהחולה גדול יותר צריך רופא גדול ביותר (ל״ק ל־ב).

מקוה

א ע״י טבילת מקוה נתבטל הצרות וישועה באה (ס״ה המ׳ הד׳).

ב ע״י ישיבה במקוה תחת המים יד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנשימה נמתק הדין (ס״ה המ׳ הד׳).

ג ליראה חלך למקוה (ס״ה יראה).

ד בדרך צריכין ליזהר בטבילת מקוה ומסוגל להנצל מרוצחים (ש״מ ע״ה ל).

ה טבילת מקוה מושיע מכל הצרות ומטהרת מכל הטומאות ומכל החטאים כי אין יסורין בלא עון וע״כ המקוה שמושיע מכל הצרות הוא מטהרת מכל הטומאות (ל״ק נו־ז) (ר׳ ירמי׳ י״ד מקוה).

ו איש אחד שנחלש אמר אחד שחלאתו הכבידה בשביל שהלך למקוה ענה רבינו ז״ל למה אתם תולים הכבדת החולאת במצות טוב יותר שתחלו בעבירות (ש״ה רחצ).

ז על אודות להרבות בטבילת מקוה (ר׳ תהלים ס״ה פלג).

ח אמר שמקוה אינה מזקת כלל והדאקטר שיאמר לו שמקוה מזקת אינו דאקטר כלל אדרבה טבילת מקוה טובה מאד לבריאות הגוף כי יש נקבי זיעה בגופו של אדם והם צריכין להפתח כי אם נסתמין יוכל ליפול לחולשה ח״ו וע״י טבילה במים נפתחין נקבי הזיעה רק שלא יהיו המים קרים ביותר כי אזי מיא מטרשי להנקבים אבל כשאין המים קרים מאד אזי הטבילה בהם טובה מאד (ל״ת קכג).

ט צוה על רוב אנשים שיזהרו לילך למקוה לטבול בימים שאין אומרים בהם תחנון (ש״ה קפה).

ט־א (עיין בשערי תשובה בסימן קל״א (אות ב) וז״ל ובכל בו כתב שצריך להיות מוטה על צדו השמאלית דרך חירות כי בנפ״א מוחלין לו על כל עוונותיו ע״כ אפשר לרמז מ״ש באות ט שבימים שאין אומרים תחנון שצריכין ליזהר בטבילת מקוה כי מבואר באות ה טבילת מקוה מטהרת מכל

החטאים וע״י נפילת אפים ג״כ מוחלין לו על כל עוונותיו גלל כן בימים שאין אומרים תחנון צריכין ליזהר ביותר בטבילת מקוה שיהיו עוונותיו נמחלין ע״כ, מהמ״ל).

מקום

א במקום שהולכים שם בני אדם ביום הרודפים אחר עוה״ז אעפ״י שכעת אינם הולכים שם הוא מבלבל ג״כ ההתבודדות ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו ית׳ ע״כ צריך שילך לבדו בלילה בדרך יחידי במקום שאין שם בנ״א ושם ילך ויתבודד ויפנה לבו ודעתו מכל עסקי עוה״ז עד שיזכה לבחי׳ ביטול באמת (ל״ק נב) (ר׳ התבודדות ו).

ב כשיש לאדם לב ישראלי אין שייך אצלו מקום כי האלקות היא בלב ואז הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו (ש״ה קלט) (ל״ת נו).

ג כל מי שגדול יותר צריך לבקש מבוקשו בריחוק מקום יותר כמו שאנו רואין שהצומח חיותו ומבוקשו סמוך לו מיד כי הוא צומח מן הארץ בסמוך לו ממש ובהמה מבוקשה סמוך לה ג״כ על הארץ אך הוא בריחוק יותר מן הצומח אבל בן אדם צריך לבקש מבוקשו בריחוק יותר מן הבהמה וע״כ משה רבינו ע״ה שהיה גדול במעלה מאד הוצרך לבקש לו אשה ממדין כי מבוקשו היה רחוק מחמת גדולתו (ל״ת ע).

מקיפין

א מקיפין הם שהשכל הוא גדול מאד עד שאין המוח יכול לסובלו ואין נכנס במוח אלא מקיף את הראש כמו הידיעה והבחירה שאין מוח אנושי יכול להבין והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה (ל״ק כא־ד)

ב כי מה שאדם מבין ומשיג בשכלו זה בחי׳ פנימי אבל מה שאין יכול ליכנס לתוך שכלו דהיינו מה שא״א לו להבין זה בחי׳ מקיפים כי זה הדבר מקיף סביבות שכלו וכשעוסק לדבר עם בני אדם ומכניס בהם דעתו נמצא שנתרוקן מוחו מהשכל והדעת שהיה לו עי״ז נכנס המקיף לפנים ווכה להבין מה שלא היה יכול להבין מתחלה (ל״ת ז־ו).

ג ויש כמה בחי׳ במקיפים כי מה שמקיף לזה הוא בחי׳ פנימי אצל חבירו שהוא במדריגה למעלה ממנו ויש שכל שהוא בחי׳ מקיף לזה ואצל אחר זה השכל הוא נמוך אפילו מבחי׳ פנימי מחמת שהוא במדריגה גבוה ממנו הרבה וע״י שמדבר אחד עם חבירו בי״ש ומכניס בו דעתו עי״ז כ״א לפי בחינתו ומדריגתו נכנס מקיף שלו בפנים (ל״ת ז׳ו).

ד ולמעלה מן הכל הם המקיפים העליונים של חכם הדור שהוא הרבי שבדור שע״י שזה הרבי והחכם שבדור עוסק לדבר עם תלמידיו ומכניס בהם דעתו עי״ז נכנסים המקיפים שלו לפנים והמקיפים שלו הם בחי׳ אריכות ימים ושנים כי הם בחי׳ עוה״ב שהוא יום שכולו ארוך כי שם הוא למעלה מהזמן וזה עיקר תענוג ושעשוע עוה״ב בחי׳ תכלית הידיעה אשר לא נדע (ל״ת ז־ו) (ר׳ נצבים ל׳ כי).

ה גם זה החכם הדור צריך לידע איזה מקיפים שהוא צריך להמשיכם ואיזה מקיפים שאין צריך ובשביל זה יש דברים שאין רשאי לגלותם בפני התלמידים כי אם יגלה אותן הדברים יכנסו מקיפים אחרים לתוך שכלו ולפעמים אין צריך לקבל אלו המקיפים כי הם בחי׳ מקיפים שהם למעלה מהזמן שאין צריך להשיג (ל״ת ז־ח) (ר׳ מנחות כ״ט כשעלה).

ו אעפ״י שכבר נתבאר למעלה באות ו שהמקיפים של החכם והרבי שבדור הם בחי׳ עוה״ב שהוא יום שכולו ארוך כי שם הוא למעלה מהזמן אבל אעפ״כ גם שם יש בחי׳ סדר הזמנים ברותניות בחי׳ תקופת הימים תקופת השנים וע״כ זה החכם אם לא יעשה סייג לדבריו אזי יוכל להכנס בהשגת המקיפים שהם למעלה מהזמן גם לפי בחי׳ הזמן הארוך והרוחני שלו שהוא בחי׳ סדר הזמנים של עוה״ב (ל״ת ז) (בפל״ח ב).

ז וגם כי הלא החכם והרבי שבדור כל עסקו הוא להאיר הדעת בבנים ותלמידים שהשגתם עדיין הוא בתוך הזמן ואם לא יעשה סייג לדבריו אזי יוכל להכנס בהשגת מקיפים כאלו שהם בבחי׳ למעלה מהזמן היינו שלא יכול להלביש אותם כ״כ עד שיאיר מהם גם לבחי׳ תוך הזמן בבנים ותלמידים שזה עיקר שלימות ההשגה של הצדיק (ל״ת ז) (בפל״ח ב) (ע״ש עוד תירוץ).

מקרה לילה

א עיקר פגם המקרה ר״ל היא ע״י שאין שלימות לה״ק שאז הרוח שטות עולה ע״י תרגום שהוא בחי׳ תרדמה ושינה ויונק מלה״ק מברית קודש כי מי שיש לו שלימות לה״ק מקרר חמימותו ע״י לה״ק וניצול ממקרה (ל״ק יט־ה).

ב־א ע״י רבנים ודיינים שאינם כשרים שעושין עוות הדין עי״ז בא טומאת המקרה ח״ו והתיקון לזה הוא קישור המרכבה והוא מה שנתייסד מהקדמונים

לומר קודם השינה מימיני מיכאל וכו׳ שהוא קישור המרכבה והוא סגולה להנצל עי״ז מטומאה הנ״ל (קל״ת ה־יד).

ב עיקר קדושת מחנה ישראל הוא ע״י שמירה מתאוות ניאוף וממקרה לילה ח״ו (ל״ת ח־יב).

ג מה שמבלבל את האדם כשנכנס לקדושה גבוה כגון כשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא אזי דייקא יקרה לו מקרה בלתי טהור ח״ו כי כל המצדיק א״ע מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה (תענית ח) נמצא כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדושה מדקדקין עליו יותר ומתעוררין עליו קיטרוגים ודינים ח״ו ומהשתלשלות הדינים נעשה היצה״ר וע״כ אין לו להתרעם כלל על זה (ל״ת קיז).

ד וע״כ חשבו חז״ל לנס גדול מה שלא אירע קרי לכהן גדול ביוה״כ (אבות פ״ה) כי מחמת שנכנס הכה״ג ביוה״כ לקדושה גבוה כזו לפני ולפנים היה בוודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה שמשם נמשך היצה״ר ע״כ נחשב לנס מה שניצול ממקרה ועתה ראה והבן איך יבלבל את האדם ענין הנ״ל וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו נס כמו לכהן גדול ביוה״כ (ל״ת קיז).

ה גם דע שלפעמים יש באדם טומאה טמונה שאין יודעין לה שום תיקון וע״כ זהו טובה מה שאירע לו כשמתקרב אל הקדושה כי יוצאת ממנו הטומאה הטמונה הנ״ל כי אזי יכולין למצוא לה תיקון מה שאין כן מקודם כשהיתה טמונה ומחמת זה לא הוליד אברהם את יצחק עד שהוליד תחילה את ישמעאל וכן יצחק הוליד את עשו ואח״כ את יעקב כדי להוציא הזוהמא תחילה כמובא (ל״ת קיז).

משא ומתן באמונה

א ע״י צדקה משברין תאוות ממון וזוכין למשא ומתן באמונה ששמח בחלקו ואינו אץ להעשיר (ל״ק יג־א).

ב כל המשא ומתן הוא מהעדר השלום כי א״א שיהי׳ רצון המוכר והקונה שוה אבל כשזוכין לשלום הכללי בחי׳ השלום שיהי׳ לעתיד אז יחבטל המו״מ (ל״ק יד־יב).

ג מי שאינו עושה משא ומתן באמונה והוא משוקע בתאוות ממון וגוזל את חבירו מעורר דמים דהיינו דם נדה להשכינה בבחי׳ פגם הברית ואין לו פרנסה (קל״ק כט־יא) (ראה יחזקאל ז׳ וזהבם).

ד עיקר התיקון של המו״מ שיכוין בכל הילוך בשעת המשא ומתן שירויח כדי שיתן צדקה וזה בחי׳ תיקון הכללי של המו״מ ועי״ז יש לו פרנסה (קל״ק כט־יב).

ה ועש״ז נקרא משא ומתן להורות שיש בו תיקון לתאוות ממון כי משא הוא בחי׳ כמשא כבד בחי׳ פגם הבגדים פגם הברית ומתן היא בחי׳ תיקון הכללי שהוא הצדקה בחי׳ תיקון הברית (ל״ק כט־ט) (ראה משלי י״ח מתן).

ו צריך לדעת שמלא כל הארץ כבודו ואפילו מי שעוסק במו״מ עם העכו״ם (ראה עכו״ם טו) (ל״ק לג־ב).

ז מו״מ באמונה הוא ג״כ פשטא אורייתא כי א״א לעסוק במו״מ באמונה כ״א בקי בדיני ממונות שלא יכשל בהם ואזי המוחין היינו נשמתו באה לתוך אמונה ונתחדשים שם (ל״ק לה־ו).

ח כשאדם עוסק במו״מ באמונה זה בחי׳ הקרבת קרבן התמיד והקטרת הקטורת (ל״ק לה־ח) (ר׳ קטורת ג).

ט בכל העניינים ובכל המלאכות והמו״מ שהשי״ת מזמין לאדם בכל יום בכולם יש בהם רמזים פרטיים כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב) (ר׳ מלאכה ב).

י ויחוד זה של צדיק וכנסת ישראל שהוא יחוד קוב״ה ושכינתי׳ נעשה ע״י משא ומתן באמונה כי כל עסקי המו״מ מאדם זה לאדם אחר הכל כפי הניצוצות שבהם כי כל דבר שבעולם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שבירה ושבירה הוא בחי׳ אותיות שנפלו לכל דבר מזה העולם וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה שהוא משורש אחד עם אותן הניצוצות וכשמשלים האותיות נתוסף הארה בנר״ן שלו וע״י התנוצצות הזאת נתיחד צדיק וכנסת ישראל (ל״ק נד־ג) (ר׳ צדיק נו).

יא יש חושבים שצריך לעבוד את האמצעי ואומרים שצריך לסיבות ואומרים הסיבה של מו״מ עיקר כאילו ח״ו בלי המו״מ אין יכולת ביד השי״ת ליתן להם פרנסה ואין הדבר כן כי הקב״ה סיבת כל הסיבות ועילת כל העילות ואין צריך לשום סיבה (ל״ק סב־ו) (ר׳ כי תשא לב־א אשר) (ר׳ טבע ח).

יב כל העושה משא ומתן באמונה מקיים מ״ע של ואהבת שהוא שורש לכל מ״ע ושם שמים מתאהב על ידו גם במו״מ באמונה בא למדריגה שלמעלה מהזמן ויכול להתפלל בשכל צח כי תפילה היא ג״כ למעלה מהזמן וגם מחמת שבא לאהבה מכח זה בא לגדלות המוחין (ל״ק צג) (ר׳ יומא פ״ו ואהבת).

יג ע״י משא ומתן באמונה יהי׳ לו פרנסה בלי יגיעה וטורח (ל״ק רי) (ר׳ פסחים קי״ח קשיז).

יד כשעושין מו"מ צריך שיהי' רק חיצוניות המחשבה בתוך המו"מ אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה והדינים המלובשין שם (ל"ק רפ) (ר' ממון נב).

טז גם צריך אמונה בהמו"מ דהיינו שישא ויתן באמונה כפשוטו שיהי' הדיבור דיבור אמת ההן הן והלאו לאו עי"ז זוכה להעלות כמה ניצוצות וכמה קדושות נפולות ע"י המו"מ ונעשה עליית העולמות ותיקונים גדולים ע"י המו"מ כמו ע"י תפילה (ל"ק רפ) (ר' שבת ל"א נשאת).

טז הנושא ונותן באמונה מוחלין לו על כל עוונותיו (ס"ה תשובה).

משה רבינו ע"ה

א וע"כ נסתלק משה בשבת בשעתא דמנחה (זהר יתרו פ"ח) שהוא רצון א"ס מחמת שבטל כל ישותו כי זה תלוי בזה (ל"ק ד' ט).

ב משה גימ' חרון אף כי הוא מבטל חרון אף של ע"ז כי הוא קבל התורה שע"י נתבטל הע"ז (ל"ק י"ח).

ג משה ע"י שקרן אור פניו השיג השפע אלקי ע"י קדושת שבעת הנרות (עיין בהעלותך י"ב ואביה) (ל"ק כא-ו).

ד משה שהוא אחד משבעה רועים נקרא רעיא מהימנא כי השבעה רועים ממשיכין האמונה להדור ומשלימים אותה (ל"ק כב-ג) (ראה ברכה וכל קדושיו).

ה משה רבינו עולה בגימ' תרי"ג (מ"ע א' קיג) שהוא כללות כל התורה שהוא בחי' הע' פנים לתורה וזה לעומת זה וכו' יש ע' לשון שכל לשון יש לה מדה רעה בפני עצמה ורע הכולל שלהם היא תאוות ניאוף ובשביל זה היה צריך לפרוש א"ע מכל וכל לפי שהוא כלל של התגלות הע' פנים לתורה (ל"ק לו-ב) (ראה דברים ה' ואתה פה עמוד).

ו משה זכה לאור התפילין שהיא בחי' יראה בושה ועי"ז לאחר לוחות שניות האיר על כל ישראל יראה ובושה וע"י הבושה נמחלין העוונות (ל"ק לח-ו) (ראה וזהר בראשית רס"ב ויתנצלו).

ז וזה בחי' משה כי משה הוא בחי' דעת שהיא בחי' מחלוקת לשם שמים שהוא גדול יותר מהדעת של שלום וע"כ מ"ש"ה' ר"ת מ'חלוקת ש'מאי ה'לל וע"כ היתה גאולת מצרים ע"י משה כי עיקר הגאולה ע"י הדעת (ל"ק נו-ח).

ח משה היה נשמתו כלול משלשה אבות והיה לו כח להמשיך אלו השלשה השפעות באר ענן ומן ולעתיד בשעת התחיה יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם (ל"ק נח-ד) (ראה זהר בראשית ל"ב תלח).

ט דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא"א לבא להתבוננות הזאת כ"א ע"י עשירות וע"כ משה רבינו שהביא התורה לישראל היה עשיר גדול וכל הנביאים היה להם עשירות גדול מאד וכן רבי שסדר המשניות ורב אשי שסדר את התלמוד כולם היו עשירים גדולים כי צריכין עשירות גדול להתבוננות הזאת (ל"ק ס-א) (ר' נדרים ל"ח פסל).

י כשעושה תשובה שלימה ונדחה הרע לגמרי ונעשה כולו טוב זה בחי' משה משיח דאיתמר ביה ומטה האלקים בידי היינו שהיה בידו להפוך מרע לטוב ועי"ז זוכה לראות שפלותו באמת וחשיבות וגדולת ישראל עד שמחמת זה מוסר נפשו וחיותו בעד ישראל שזה בחי' המדה של משה משיח (קל"ק עט).

יא כי משה רבינו ע"י שזכה למ"ט שערי בינה זכה להיות עניו מאד מכל אדם (ל"ק קלה) (ר' גיאות כא).

יב ע"י לשה"ר שהעולם מדברים א"א להצדיקים להיות ענוים כי פגם לה"ר מפריד בין ענוה לחכמה וזה ידוע שענווה בלא חכמה אינה כלום וזה היה מעלת משרע"ה ששבחה התורה אותו שהיה כ"כ גדול במעלת הענוה עד שאפילו לה"ר לא הזיק לענוותנותו (ל"ק קצז) (ר' בהעלותך י"ב ותדבר).

יג וזה היה עבודת משרע"ה כל ימי חייו וגם לאחר מותו כי השתדל לקרב הערב רב כדי לעשות גרים וגם במותו נקבר מול בית פעור כדי להמתיק העכו"ם כדי שיהיו נעשין גרים וע"כ נסתלק בשבת במנחה שאז הוא עת רצון כדי להמתיק כל הכ"ד בחי דינים כדי לעשות גרים כי מספר משה הוא ממוצע בין מספר שמד למספר רצון כי הוא עומד תמיד להמתיק השמד להפכה לרצון (ל"ק רטו) (ר' צדיק קלו).

יד כי בעולם שלאחר מיתה ת"ח עוסקין בתורה ועולין ממדריגה למדריגה ומישיבה לישיבה כי אפילו משה רבינו ע"ה בכל יום ויום עולה ומשיג יותר כי כמו שהשי"ת אין לו סוף כך תורתו אין לה סוף (פל"ו ל"ת ה, בשם האריז"ל).

טו ושמתיך בנקרת הצור הנאמר במשה בעת שזכה לראות ולהשיג מה שהשיג היינו שהבטיחו השי"ת להגן עליו שלא יצא המוח לשוטט חוץ לגבול שהיה לו (ר' כי תשא ל"ג ושמתיך) (ל"ת ה-ז).

טז מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג ורחמן כזה הוא רק משה רבינו כי הוא היה מנהיג ישראל והוא יהיה המנהיג לעתיד כי משה רבינו היה לו רחמנות ומסר נפשו בשביל ישראל ולא היה חושש על עצמו כלל והיה עוסק בישובו של עולם שיהיה העולם מיושב מבני אדם היינו בני דעה כי משה פתח את הדעת וגילה לנו כי יש אלקים שליט בארץ (ל"ח ז־ב).

יז וע"כ משה רבינו ע"ה בכל עת שנפלו ישראל באיזה עון היה מוסר נפשו עליהם והתפלל בעדם כי ידע שלפי קדושת ישראל ודקותם הם רחוקים מעון וא"א להם לישא כלל המשא הכבד של עון ובאמת מהיכן באים לעוונות ח"ו הוא רק ע"י שאין לו דעת וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת (ל"ת ז־ג) (ר' סוטה ג' אין).

יח משה ראה באספקלריא המאירה כי משה השיג בחי' כי לא יראני האדם וחי זה בחי' השגה של מה בחי' מה חמית שזה ההשגה של דרי מעלה בחי' בן (ל"ת ז־ח) (ר' יבמות מ"ט וזהו).

יט ומשה רבינו זכה לסוד חנוכה ע"י שמסר נפשו בשביל ישראל ונתן לבו עליהם להסתכל בצרתם כי הוא רחמן ומנהיג אמיתי ועיקר צרת ישראל הוא המשא של עוונות וע"כ בקש עליהם סלח נא ועי"ז נעשה בחי' חנוכה בחי' חנוכת הבית וזה חנוכה חנוכה (תיקוני זהר יג) היינו כ"ה בכסליו כ'ס'ל'י'ו' הוא אותיות ו'ירא י'י כ'י ס'ר ל'ראות (שמות ג) כי משה רבינו נתן לבו להסתכל בצרתן של ישראל (ל"ת ז־יא) (ר' שלח י"ד סלח).

כ ודע שע"י שכרות שוכחין כל המצות והאזהרות שצוה משה רבינו ע"ה כי משה הוא מלובש בכל אחד מישראל בכל אבר ומזכיר כל אבר שיעשה המצוה השייכה לאותו אבר כי רמ"ח מצות כנגד רמ"ח איברים וע"כ משה נקרא מחקק (דברים לג) שהוא גימ' רמ"ח שמזכיר רמ"ח מצוות וע"י השכרות שוכח אותם (ל"ת כו).

כא התלבשות משה באיברים זה בעצמו בחי' התלבשות הדעת בחסדים כי משה הוא הדעת והאיברים הם רמ"ח בחי' אברהם איש החסד שהוא גימ' רמ"ח איברים (ל"ת כו).

כב משרע"ה היה במעלה גדולה כ"כ עד שאפילו לפני גדולים היה צריך להקטין עצמו כדי שיוכלו לקבל אורו (ר' בהעלותך י"ב והאיש) (ל"ת לח).

כג משה רבינו ע"ה מגודל עוצם מעלתו היה יכול להאיר אפילו בפחות שבפחותים אפילו בשפחה וכל זה מחמת שהיה משה רבינו המנהיג והוא יכול להאיר אפילו בבחי' רגלין שאפילו הרגלין הרחוקים מן המוח אעפ"כ גם הם יוכלו להשיג ולדעת התכלית ע"י מפעלות ה' אשר ברא בעולם השפל הזה כי ע"י גדולת המנהיג יוכל להיות שהרגלין אלו הם גדולים ממוח אחר (ל"ת לט) (ר' מכילתא בשלח ראתה).

כד כל מי שגדול ביותר צריך לבקש מבוקשו בריחוק מקום יותר וע"כ משרע"ה שהיה גדול במעלה מאד היה צריך לבקש לו אשה ממדין כי מבוקשו היה רחוק מחמת גדולתו (ל"ת ע).

כה וע"כ משה רבינו ע"ה שהוא היה הדעת הכולל של כל ישראל ע"כ ע"י ראייתו לבד שהיה מסתכל בתוך כ"א עי"ז היה יכול לחלק הגדולה והשררה לכ"א כראוי לו לפי מדריגת מוחו גם משה היה יכול לצוות שזה יהיה שר אלף כי ע"י הסתכלותו בהם היה יודע הגדולה המגיע לכ"א (ל"ת עב) (ר' יתרו י"ח ואתה).

כו וע"כ בשעת מתן תורה זכו כל ישראל לבחי' קדושה ופרישות כי כולם נתקדשו ע"י משה שהיה קדוש ופרוש גדול שהמשיך להם תורה עי"ז וע"כ נמשך עליהם קדושה ופרישות ג"כ (ל"ת עב).

כז דע שיש בכ"א מישראל בחי' השפלות של משה בכל אבר וזה זכו ישראל במעמד הר סיני אבל אותו השפלות של משה מונח אצל כ"א בבחי' שכיבה ומיתה אבל ע"י תשובה שהוא בחי' חיים נצחיים של עוה"ב שעי"ז נחיה השפלות של כ"א עי"ז חוזר ונחיה השפלות של משה (ל"ת עב).

כח הדרך שעשה משה הוא כך שמשה קשר א"ע אפילו לפחות שבישראל ומסר נפשו עליהם כי יש בחי' אלקות אפילו בדיוטא התחתונה אפילו בעשרה כתרי דמסאבותא (ל"ת פב).

כט זאת הבחי' היתה למשה כל מה שעלה למעלה יותר עליונה מצא שם אלקים (ר' יתרו י"ט ומשה) (ל"ת פב).

ל דע שבהשם של האדם כלולים כל מעשיו בזה העולם וכשגמר פעולתו בחצי ימיו ונחלה או צריך לקרוא לו שם אחר שיחקיים עוד וע"כ משה רבינו ע"ה היה לו כמה שמות כי בכל פעם גמר הפעולה של השם והוצרך לשם אחר (ש"ה צה).

משיח

א עיקר כלי זיינו של משיח היא התפלה וכל מלחמתו

שיעשה וכל הכבישות שיכבוש הכל משם (ל"ק ב־א).

ב משיח יקבל מבחי' משפט (ל"ק ב־ג).

ג כל התפילות הצדיקים בונים מהם קומת השכינה וכשישתלם קומתה יבוא משיח (ל"ק ב־ו).

ד אין משיח בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס (עיין סנהדרין צ"ז אין) (ל"ק ז־א).

ה וזה בחי' התגלות משיח שאזי יתבטל חמדת הממון ונתמשך חסד בעולם (ל"ק יג־א) (עיין איכה ד' רוח אפינו).

ו לעתיד לבוא ע"י תרין משיחין שיפוצו מעיינותיהם חוצה ויהפוך לכולם שפה ברורה לא יצטרך הצדיק לבטל מדביקותו כי עכשיו התרין אומין עשו וישמעאל הם שתי עננין דמכסיין על עיינין בעד זה מוכרח הצדיק לבטל מדביקותו (ל"ק טז).

ז יש כמה בחי' רע עין וכשנופל לרע עין של התנשאות שעינו צרה בהתנשאות חבירו צריך להכניע בהשורש של ההתנשאות היינו בשורש המלכות שהוא בחי' משיח בחי' דוד הנאמר בו יפה עינים (ל"ק נד־ד) (ר' שמואל־ב' ט"ז אולי).

ח כשמתגבר ומשבר הכעס ע"ז נמשך בחי' רוחו של משיח (ר' כעס ט) (קל"ק סו־יד).

ט ע"י דיבורי תורה ותפלה מעלין כל הניצוצות הנפולים ע"כ צריכין לדבר רק דיבורים קדושים ולא דיבורים אחרים לתקן כל העולמות ועי"ז יתקרב ביאת המשיח (קל"ק עה־ב).

י וזה בחי' התנוצצות משיח ומשיח מקבל כל התפילות (ר' תפילה קיד) (ל"ת א־יב).

יא יש דיבור של מלכות דקדושה בחי' מלכות פה שיביא לנו השי"ת את משיח צדקנו ונזכה לשמוע דיבוריו הק' והטהורים והנוראים מפיו הק' (קל"ת ב־ח).

יב ודע שכ"א צריך לשמור את בחי' משיח שיש לו שלא יתקלקל כי כ"א כפי קדושתו וטהרתו כן יש לו בחי' משיח ועיקר הדבר שבו תלוי בחי' משיח הוא שמירה מניאוף כי משיח הוא בחי' חוטם וניאוף תלוי בחוטם וצריך לשמור עצמו אפילו מריח ניאוף כי הוא פוגם בחי' משיח שלו (ל"ת לב).

יג רוחו של משיח נעשה רוח קנאה והולך ומקנא בכל מקום שיש שם פגם ניאוף אפילו במקום שאין שם ניאוף גמור רק פגם בעלמא הוא ג"כ מקנא ע"ז כי לגודל הקדושה של בחי' משיח אינו יכול לסבול אפילו פגם בעלמא של ניאוף ר"ל (ל"ת לב).

יד בחי' משיח הוא שורה על אנפי אורייתא דהיינו הספרים הקדושים שמגלין הפנים של התורה בחי' (בראשית א) ורוח אלקים מרחפת על פני המים רוח אלקים דא רוחו של משיח שמרחף על פני המים ומים הוא התורה (ל"ת לב).

טו ודע שיש יחודא תתאה שבזה העולם שהוא בכשרות גדול בקדושה כ"כ עד שבו תלוי יחודא עילאה והנה הרוח קנאה שהוא בחי' רוחו של משיח שהוא מקנא על ניאוף מה הוא עושה כאן מאחר שהם קדושים אך דע שכאן בא הרוח קנאה בשביל אהבה כי איתא (בזהר ויחי רמ"ה) כל רחימותא דלא קשיר עמה קנאה לאו רחימותא רחימא כי מחמת גודל האהבה הוא מקנא בה אל תסתרי כדי שלא יתקלקל האהבה ח"ו (ל"ת לב).

טז אך מחמת שאעפ"כ זה היחודא תתאה הוא בזה העולם יוכל להתקלקל השלום שביניהם ח"ו ע"י רוח קנאה כי הקנאה אע"פ שהיא בשביל אהבה יכולה להטיל מחלוקת ח"ו ע"י שמקנא לה וע"כ דע שבשביל זה צריכין הצדיקים להעלים תורתם ולשורפם ולהאבידן כדי שיהיה נסתלק הרוח קנאה שלא יקלקל ח"ו שלום הזוג הקדוש (ל"ת לב) (ר' שבת קט"ז שמי).

טז־א וע"כ משיח שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם וסבל מה שסבל בסוף יאמר לו השי"ת אני היום ילדתיך וכל זה יהיה מחמת הפלגת עוצם מעלת שכלו של משיח שיגדל מאד כי כל מה שהשכל גדול ביותר הזמן נקטן ביותר ע"כ כל הזמן מימות בריאת העולם יהיה אצלו אין ואפס ממש ויהיה ממש כאלו נולד היום (ל"ת סא) (ר' שכל דקדושה כה).

טז־ב ע"י חיקון הבריח יכול להוציא דיבורי התפילה כחיצים מן הקשת ואז התחלת צמיחת קרן משיח (ל"ת פג) (ר' חבקוק ג' קרנים).

יז כשאתה רואה שענוה נתרבה בעולם תצפה לרגלי דמשיחא (ס"ה ענוה).

יח ע"י צדקה מקרב הישועה (ס"ה צדקה).

יט ע"י כבוד שמכבדין את בני הצדיקים נתעורר רצון אצל השי"ת שיבא משיח (ס"ה צדיק).

כ כשיחבטל הקנאה אזי יהי' קיבוץ גליות (ס"ה קנאה).

כא ע"י שמירת שבת ממשיך ע"ע אור של משיח גם ע"י תשובה (ס"ה שבת).

כב ע"י סיפורי מעשיות של צדיקים ממשיכין אורו של

משיח בעולם ודוחה הרבה חשך וצרות מן העולם גם זוכה לבגדים נאים (ס"ה משיח).

כג יש לי השגה שהייתי יכול להביא על ידה את המשיח אבל סלקתי הכל ולקחתי עצמי אצליכם להחזיר אתכם למוטב (ש"מ ג"ה יז).

כד זה פעלתי אצל השי"ת שהגואל צדק יהי' מיוצאי חלצי כי הם מעולם האצילות (ש"מ ג"ה לד).

כה העולם סוברים כשיבוא משיח לא ימותו לא כן הוא כי משיח בעצמו ימות (ש"מ ג"ה לה).

כו משיח יבא פתאום בב"א ולא בעת שמחשבין הקיצין (ש"מ ע"ה פ"א).

כז משיח יבוא פתאום ויהי' נעשה רעש גדול שבא משיח וכ"א יתבייש משטות מעשיו בעסקי עוה"ז (ש"מ ע"ה קמה).

כח קודם שיבא משיח הצדיקים שבאותו דור יצעקו על אמונה עד שיהי' ניחר גרונם ולא יועיל אעפ"כ זה טוב שמודיע שידעו הכשרים שבאותו זמן להתחזק באמונה (ש"ה קכו).

משכן

א משכן בבניינו ומשכן בחרבנו (עיין שמות ל"ח אלה פקודי המשכן) (ל"ק יא־ד).

ב וזה בחי' משכן שהיה לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם והמשכן לשון משכון שהוא משכון לישראל שתשרה שכינה אצלם אפילו אם יחטאו ח"ו וע"כ א"א להקים המשכן אלא הצדיק בחי' משה שהיה עניו מכל אדם והוא בחי' עפר בחי' כח המושך (ל"ק ע) (ר' שיר השירים א' משכני).

משפט

א משפט הוא עמודא דאמצעיתא שאינו מטה לימין ולא לשמאל (ל"ק ב־ג).

ב ע"י מה זוכה לבחי' משפט ע"י צדקה שאז שגורה תפלתו בפיו (ל"ק ב־ד).

ג ע"י משפט מעלין את היראה (עיין משלי כט מלך במשפט) (ל"ק טו־א)

ד ע"י משפט מבטל הדינין שלמעלה (עיין מד"ר שופטים פ"ה כשאין דין) (ל"ק טו־א).

ה ע"י אמונת חכמים יכולים להוציא משפטינו לאור כי כל הלימודים שאדם לומד צריך שיקבל ויוציא מהם משפטי אמת שידע איך להתנהג וכל המשפטים הם מן המוח לפי המזון וכשהגוף נקי אזי המוח ברור אבל כשנידוז במותרות ע"י פגם אמונת חכמים אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח ומערבבים ומבלבלין דעתו (ל"ק סא־א) (ר' עירובין כ"א הלועג).

ו ע"י רבנים שאינם כשרים שעושין עיוות הדין עי"ז בא טומאת המקרה ח"ו כי ע"י עיוות המשפט שהוא בחי' (תהלים קכב) כסאות למשפט נופלין בחי' אהבות מן המרכבה כי המרכבה שם הוא בחי' אהבה קדושה וכשנפגם המרכבה ע"י עיוות הדין אזי נופלים משם אהבות נפולות וע"י האהבות הנפולות בא ח"ו החימום והטומאה הנ"ל (ל"ת ה־יא) (ר' שה"ש ג' מרכבו).

מתנגדים

א המתנגדים המבזים יראי השם זה מחמת שמקבלים תורה מת"ח שאינם כשרים שהם נקראים שידין יהודאין דרך הקליפות (ל"ק כח־א).

ב ת"ח ש"י אומרים תורתם בדרך משל וטעמים נפלאים אבל אין בתורתם כח להדריך האדם בדרך הטוב ובאים לכפירות ועי"ז את יראי ה' לא יכבדו ומביישים אותם (ל"ק כח־א) (ראה הושע ט' וינזרו).

אות נ

נבואה

א ע"י בנין ירושלים דהיינו תיקון שלימות היראה שבלב עי"ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי הנבואה ואע"פ שאין מי שיתנבא רק שיש בחי' השפעת הנבואה בעולם עי"ז נגאלת ונפדית התפילה מן הגלות שע"י נבואה התפילה בשלימות כי התפילה בחי' נבואה (ל"ת א־ח) (ר' תפילה קי).

ב ע"י התגלות כבוד ה' עי"ז בא התפשטות הנבואה כי הנבואה באה מבחי' שרשי נפשות ושורש הנפשות הוא בחי' כבוד (ל"ת ח־ה) (ר' כבוד ה' טו).

ג ע"י התפשטות הנבואה עי"ז נתברר ונתחקן בחי' כח המדמה ועי"ז נתחקן האמונה האמתית ונתבטל אמונות כוזביות כי יש עשרה מדריגות בנבואה והם כנגד עשרת הדברות וע"כ ע"י נבואה זוכין לאמונה בהש"י להאמין שהכל ברא ה' בעשרה מאמרות (ל"ת ח־ז) (ר' אמונה סב).

נגינה

א מי ששומע נגינה ממנגן רשע קשה לו לעבודת הבורא וכששומע ממנגן כשר טוב לו (ל"ק ג).

ב התיקון שיוכל לשמוע נגינה מכל אדם ע״י שילמוד בלילה גמרא וע״י שלומד ש״ס מתקן שית עיזקאין שבקנה שמהם יוצא הקול (ל״ק ג).

ג בשביל זה מרגלא בפימא דאינשי לומר שהחזנים הם שוטים כי הנגינה נמשכת מאתר דנביאים בחי׳ דעת מלכות דקדושה ועכשיו שהמלכות בגלות הנגינה נפגמת והחזנים הם בלא דעת (ל״ק ג).

ד ע״י נגינה דקדושה מקימין ומעלין המלכות דקדושה וזוכין להתנשאות וכן להיפך החזנים דס״א פוגמין מלכות דקדושה ומאריכין הגלות ע״כ צריך ליזהר שלא לשמוע נגינה ממנגן דס״א שאין כוונתו לש״ש רק בשביל ממון והתפארות (קל״ק ג־א).

ה כשאדם שומע קול ניגון של שמחה ומקשר עצמו עי״ז להשי״ת בשמחה ואם הוא ניגון של עצבות אזי מקשר עצמו להשי״ת בלב נשבר עי״ז יש לקול הניגון עליה אע״פ שהמנגן הוא אדם שאינו הגון ונתרומם עי״ז מלכות דקדושה ולזכות לזה בשלימות התיקון הוא ע״י שלומדין בלילה תורה שבע״פ שהוא גמרא (קל״ק ג) (מ״ב נגינה).

ו נגינה וזמירות נמשכין מהרוח חיים שבכנפי הריאה ועי״ז מכניעין הרשעים בחי׳ לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנה (ל״ק ח־ח) (עיין ישעי׳ כ״ד מכנף הארץ זמירות וכו׳).

ז נגינה זה בחי׳ משא ומתן באמונה (עיין תהלים פ״א שאו זמרה) (ל״ק יג־א).

ח קול זמרה היא בחי׳ עזות דקדושה שע״י משברין עזות הגוף (קל״ק כב ה).

ט ע״י נגינה נמתקין הדינים (ראה תהלים ק״ו וירא) (ל״ק מב).

י שמיעת קול ניגון על כלי זמר ממנגן כשר לשם שמים היא סגולה גדולה לזכות לשמחה ולהכניע המדמה ולזכות לזכרון גם עי״ז יכול להשיג רוח נבואה ורוה״ק ויכול לשפוך שיחו כמים נוכח פני ה׳ ע״כ צריך להיות בשמחה תמיד (קל״ק נד־יד) (ר׳ שמחה יב).

יא עיקר נעימת הניגון נעשה ע״י בירור הרוח שהוא האויר שמשם הקול היינו ע״י בירור הרוח טובה מן הרוח רעה וכשיוצא כל הרוח בבת אחת אין נקנה הניגון והשמחה ואין נכנע המדמה כי עיקר הניגון נעשה ע״י שמלקטין הנקודות טובות מתוך הרע (ל״ק נד־ו) (ר׳ ל״ק רפב).

יב ודע שע״י הניגון של הצדיק שהוא בחי׳ משה הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסית הואת של החלל הפנוי שנפלו לשם (ר׳ צדיק עח) (ל״ק סד־ה).

יג יש ניגונים של יללה ועצבות שהם מבחי׳ הסט״א ודרך בנ״א למשוך אחר ניגונים האלה וכשמזמרין הניגונים בשבת ע״ז מעלין אותם (ל״ק רכו) (ר׳ רשעים יח).

יד עיקר הניגון והכלי שיר הביא לוי לעולם (ז׳ שמות יט) כ״ש שעיקר הניגון מסיטרא דליואי כי התחברות שני דברים הוא ע״י ניגון וכלי שיר וזה בחי׳ כלי זמר שמנגנים על חתונה (ל״ק רלז) (ר׳ ויצא כ״ט הפעם).

טו נגינה דקדושה היא גבוה מאד ועיקר הניגון נעשה ע״י בירור הטוב מן הרע שע״י שמבררין הנקודות טובות מתוך הרע עי״ז נעשים ניגונים וזמירות ועל כן ע״י שאינו מניח להפיל א״ע ומחיה א״ע באיזה נקודות טובות עי״ז נעשין ניגונים ואזי הוא יכול להתפלל ולהודות לה׳ (ל״ק רפב).

טז ודע שמי שיכול לעשות אלו הניגונים דהיינו ללקט הנקודות טובות שנמצא בכל אחד מישראל אפילו בהפושעי ישראל הוא יכול להתפלל לפני העמוד כי המתפלל לפני העמוד הוא נקרא שליח צבור דהיינו שצריך לקבץ כל נקודה טובה שנמצא בכ״א וכל הנקודות טובות יהיו נכללין בו והוא יעמוד ויתפלל עם כל הטוב הזה (ל״ק רפב) (ר׳ צדיק קנז).

יז לעתיד יתער שיר חדש שהוא ניגון של השגחה בחי׳ נפלאות כי אז יתנהג העולם ע״י השגחה כי יש ניגון של בחי׳ דרך הטבע דהיינו השירים שמשבחין להש״י על ההנהגה של עכשיו שמנהיג העולם בדרך הטבע אבל לעתיד יהיה ההנהגה ע״י ההשגחה לבד (ל״ת חי) (ר׳ תהלים צ״ח שירו).

יח ע״י הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה (ר׳ נשא ז׳ בכתף) (ל״ת לא).

יט ע״י עשבים הגדילים בארץ נעשה ניגון כי כל עשב אומר שירה וע״י שהרועה יודע הניגון עי״ז הוא נותן כח בהעשבים ואז יש לבהמות לאכול גם הניגון הוא טובה להרועה בעצמו כי מחמת שהרועה הוא תמיד בין בהמות היה אפשר שימשיכו ויורידו את הרועה מבחי׳ רוח אדם לרוח בהמיות וע״י הניגון ניצול מזה כי הניגון הוא התבררות הרוח וע״כ ע״י הניגון ניצול מרוח בהמיות כי נתברר רוח אדם מרוח בהמה (ל״ת סג).

כ מה כשאדם שותה מתחיל לזמר ולא כן באכילתו מחמת שאמרו שירה על הבאר ולא אמרו שירה על המן (ס״ה נגינה).

כא האדם ניכר בקולו אם הוא עניו או בעל גאוה (ס״ה ענוה).

כב טוב להאדם להרגיל עצמו עם איזה ניגון כי הוא דבר גדול מאד ויש לו כח לעורר ולהמשיך לב האדם להשי״ת כי עיקר הרפואה הוא ע״י ניגון ושמחה (ש״ה רעג).

כג מעלת הניגון אין לשער ועיין בסוף המעשה של הז׳ בעטלערס מבואר שם שעיקר רפואת הבת מלכה שנפלה חלשות הוא ע״י ניגון (ש״ה רעג).

כד הנשמה הק׳ של כ״א מישראל היא נקראת בת מלך והיא מונחת אצל כ״א עייפה ויגיעה וחלושה בעוונותיה שהם עשרה מיני חצים שירה בה המלך שתפסה וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל להוציא ממנה כל העשרה מיני חצים ולידע כל עשרה מיני דיפיקין ולנגן כל עשרה מיני נגינה כי עיקר רפואתה ע״י ניגון ושמחה (ש״ה רעג) (ע״פ המעשה של הז׳ בעטלערס מיום ששי).

נדר

א ולהקים אמונה הנפולה הוא ע״י נדר שידור איזהו נדר ויקיים מיד וע״י נדר ישוב לאמונת חכמים כי כשאין לו אמונת חכמים זה בחי׳ הסתלקות החכמים בחי׳ פלא ותיקונו ע״י הפלאה של נדר כי עי״ז הוא עולה לשורש שהחכמים מושרשים שם בחי׳ פליאות החכמה ויודע ומכיר מעלות החכמים ועי״ז הוא שב ומאמין בהם (ל״ק נז־ב) (ר׳ ישעיה כ״ט הנני).

ב ע״י נדר שהיא בחי׳ פלא נתתקן אמונת חכמים ועי״ז נתתקנו ידי המלאך שמקבלים כחם מהתורה ויכולים להשפיע ועי״ז מתנוצצים בו אורות האבות כי נדר זה בחי׳ אור יעקב וידים הם אברהם ויצחק (ל״ק נז־ג) (ר׳ תהלים ע״ח נגד).

ג ע״י אורות האלו עולה ומתענג בעונג שבת בחי׳ אכילה בקדושה וזוכין לבטל הכעס ולהכניע ולהפיל האויבים והשונאים (קל״ק נז־ג) (ר׳ הק׳ הז׳ ב׳ שבת).

נחש

א נחש הוא הרע הכולל פגם הברית כשאין שלימות בלה״ק אזי הוא הולך ושולט על לה״ק (עיין שבת קמ״ו נחש) (ל״ק יט־ג).

ב צריך ליזהר מאד מעצבות ועצלות כי עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות (ל״ק קפט) (ר׳ ישעי׳ ס״ה ונחש).

נטילת לולב ומיניו

א ע״י מצות נטילת לולב ומיניו זוכה לגלות לכל באי עולם שמכה״כ ולהכירו ית׳ ולהתקרב אליו אפילו בכל המדריגות התחתונות ולקשר הדעת הקדוש לתוך הלב שיהיה לבו ברשותו ולבא לאור אהבה שבדעת ויתגלו הצדיקים והתורה הגניזה ועי״ז יתרבה שלום רב בעולם (קל״ק לג־יב).

ניאוף

א עיקר הניאוף חלוי בעינים כמ״ש שמשון הלך אחר עיניו וע״י מצות ציצית שהיא ג״כ בחי׳ עינים לשון מציץ מן החרכים זוכה לזיווג דקדושה (ל״ק ז־ד).

ב פגם הברית היא העדר הלחם (ל״ק ז־ה) (ר׳ חגי ב׳ הן).

ג הרע הכולל שכל הע׳ לשון משוקעין בו היא תאות ניאוף ונופל ומתבטל ואין לו שליטה ע״י לה״ק (ל״ק יט־ג).

ד כל לשון יש לה מדה רעה בפני עצמה מה שאין בחברתה וכלליות של ע׳ לשונות היינו מדותיהן הרעות היא תאוות ניאוף והוא תיקון הכללי מי שמשבר תאוה זאת אזי בקל יכול לשבר כל מתאוות וזה עיקר הנסיון והצירוף שמנסין את האדם וע״כ כשאדם בא לנסיון צריך לצעוק ע׳ קולות להשי״ת עד שירחם עליו ויזכה לשבר תאוה זאת (קל״ק לו־א־ב) (ראה זוהר בראשית קע״ו כל פיקודי).

ה תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם כי בשני פסוקים אלו יש י״ב חיבות ומ״ט אותיות כנגד י״ב שבטי י־ה וכנגד מ״ט אותיות שבשמות שבטי י־ה ובקבלת עול מלכות שמים הוא נפרד מנשמותיהן דערב רב ונכלל בשמות שבטי י־ה וע״כ היא בחי׳ סגירת עינים בשעת קבלת עול מלכות שמים לגרש התאוה שכוללת המדות רעות של ע׳ לשונות (ל״ק לו־ג) (ראה סבא משפטים צ״ה עולימתא) (ר׳ ע״ה יב).

ו ע״י תאות ניאוף פוגם המוחין ויכול להיות משוגע ממש ח״ו וזה שכתבו חכמי הרופאים שהסירוס הוא רפואה למשוגע אבל ע״י תיקון הברית היא תיקון המוחין (ל״ק לו־ו) (ראה זוהר משפטים ק״י סילוקא)

ז ע״י פגם הברית מפסיק הנקודה מהדל״ת דאחד ונעשה אחר אל אחר אבל מי שמקדש א״ע מזאת התאוה אזי הוא נתקשר במלכות שמים בחי׳ אמונה (ל״ק לו־בהש׳) (ראה פל״ח לו).

ח דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת מולידים ניאוף בהשומע כי הזיווגים נמשכים מהדעת

והדיבור הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של הניאוף והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג).

ט החולאת של שבירת עצמות (שקורין ברעכעניש) ר״ל זה מחמת הקלקול המוח שבעצמות בחי׳ מיין מרירין שבא מחמת תאוות ניאוף (ל״ק נ׳).

י הנואפים העוסקים בחכמת הפילוסופיא מזיק להם מאד כי ע״י ניאוף לבם חסר ואין בלבם יכולת להכיל את השכל להתרחק מחטאים כי עיקר חיזוק הלב הוא ע״י מעשים טובים ומזיקים להם ולכל העולם כי מחרפים ומגדפים כלפי מעלה בחכמתם כידוע (קל״ק נה־ו).

יא שקר החן והבל היופי תלוים זה בזה כי ע״י תאוות ניאוף והבל היופי נלכד בחן של שקר שעושים בני אדם בעמידה באכילה וכו׳ ועי״ז בא עניות והיראה היא ההיפך מזה וזוכין על ידה לעשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ אהבה ויראה כט).

יב ע״י תקיעת שופר נמשך יראה וניצולין מניאוף ומהבל היופי (ר׳ תקיעת שופר ו) (קל״ק ס־יג).

יג עיקר ההתבוננות השכל שיהיה על תיקונו הוא ע״י ליחות ושמנים שבגוף וע״י תאות ניאוף והבל היופי נפסקת הנשימה שהיא עיקר חיות האדם ועי״ז נתייבשין ליחות הגוף וע״כ כל המשוגעים נעשין ע״י ניאוף כידוע וכן שאר בני אדם שיש בהם חסרון ובלבול הדעת הרבה הכל בא ע״י ניאוף שמייבש שמנים שבגוף (ל״ק ס־ג).

טו אפילו מה שנחשב בעיני ההמון לנסיון גדול כגון הנסיון של תאוות ניאוף הוא אצל זה שיש לו דעת צח כל שהוא שטות ולא נחשב לו שום נסיון כלל כי מי שיש לו שום דעת ויודע מעט מגדולת אדונינו הבורא ית״ש אין נחשב שום דבר לנסיון ואין צריך שום התגברות על זה (ל״ק עב) (ר׳ יצה״ר י)

טז וכבר מונח כלל בידינו שמי שהוא חכם אמת אינו נחשב אצלו זאת התאוה לשום נסיון אפילו אם תתבע אותו אשה יפה במקום סתר שיהיה בידו למלאות התאוה הוא אצלו רק שטות ושגעון ומה שנאמר בתורה שבח יוסף הצדיק שעמד בנסיון יש בזה סוד ועיקר הנסיון לנצח היצה״ר שלמעלה בחי׳ מלאך הקדוש בחי׳ המחקת הגבורות והדינים (ל״ק עב) (ר׳ מלכים א־ה ויחכם).

יז יש אנשים כשרים קצת ומחמת שנוגע יראת ה׳ בלבו משפיל עיניו קצת ואינו מסתכל בנשים ואעפ״כ הוא גונב את העין כלאחר יד ומסתכל מן הצד (ל״ק קכח) (ר׳ יומא ס״ט לענין).

יח ע״י ענוה ניצול מניאוף וזוכה לשמירת הברית אבל ע״י גדלות מתגבר עליו היצה״ר בתאוות ניאוף כי זה עיקר היצה״ר (ל״ק קל) (ר׳ סוכה נ״ב כל).

יט צריך ליזהר מאד כשאומר תורה ברבים שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל כי הוא בחי׳ ניאוף שמשליך טיפי השכל באחר דלא איצטריך ולפעמים נקרא ניאוף ממש שמוליד פסול ופגום דהיינו שהמקבל עושה דבר שאינו צריך לפי מדריגתו וע״כ ע״י שאומר תורה יוכל ח״ו להתגבר עליו היצר בתאות ניאוף (ל״ק קלד) (ר׳ סוכה נ״ב כל).

כ כשמפילין איזה אדם עיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף ה׳ יצילנו (ר׳ כבוד כד) (ל״ק קפא).

כא דע שמיעוט שינה או רבוי שינה ממעט תאוות ניאוף (ר׳ שינה י) (ל״ק רנג).

כב תאוות משגל מפסיד היראה שבלב כי עיקר התאווה ע״י החמימות הבא מדם שבחלל הלב ומחמת שהוא בלב ע״כ הוא מפסיד היראה שבלב (ל״ת א־ד).

כג תאות משגל הוא כפי החלב שיונק בקטנותו כי כשהחינוק יונק מאשה חצופה אז מתגבר בו ח״ו תאות ניאוף שמפסדת היראה מהשי״ת וכן להיפך כשיונק חלב אשה כשירה אזי לבו חלל בקרבו ואין לו חמימות רק מעט המוכרח למצות הבורא ית״ש (ל״ת א־ד) (ר׳ בכורות ו׳ דם).

כד הגרים מכניסין גאוה בישראל ועי״ז נוטלין חרב הגאוה מנהיגי הדור שמתגאים על הדור בחנם ועי״ז הם מגבירים תאות ניאוף בעולם ולהנצל מזה הוא ע״י המגינים שבדור שהם הצדיקים והכשרים והם מעלין מבחי׳ החתים בשרו לבחי׳ חותם דקדושה שהוא בחי׳ תפילין כידוע (קל״ת ה־ו־ז).

כה ע״י שבירת תאות ניאוף זוכין לדיבורים כשרים להחיות ולהשיב בהם את הנשמות שנפלו שצריכים להחיותם ולהשיבם בכל מיני מטעמים המשיבים את הנפש וע״י תיקון הברית שווכין עי״ז לתיקון המוחין נעשה עי״ז דיבורים כשרים (קל״ת ה־י)

כו המוח והדעת של האדם הוא מגין בפני תאוות ניאוף כי יש ג׳ מוחין באדם וכ״א הוא מחיצה פרוסה בפני זאת התאווה כי עיקר התגברות התאווה הזאת הוא ע״י רוח שטות (ל״ת ח־ב) (ר׳ מחשבות לז)

כז עיקר תאות ניאוף נמשך ממוחין דקטנות (ר׳ מוחין כב) (ל״ת ת)

כח עיקר קדושת מחנה ישראל הוא ע״י שמירה

מתאוות ניאוף מבחי' מקרה לילה ח"ו (ל"ת ח־יב).

כט יש רשעים שנותנין צדקה וע"י הצדקה שלהם נעשה אצלם ניאוף (ר' צדקה נה) (ל"ת טו).

ל כל אחד מישראל כפי טהרתו וקדושתו כן יש לו בחי' משיח וצריך לשמור עצמו מאד שלא יתקלקל בחי' משיח שלו ועיקר הוא שישמור א"ע מניאוף וצריך לשמור א"ע מאד אפילו מריח ניאוף כי הוא פוגם בחי' משיח שלו (ל"ת לב).

לא רוחו של משיח נעשה רוח קנאה והולך ומקנא בכל מקום שיש שם פגם ניאוף כי לגודל הקדושה והטהרה של בחי' משיח אינו יכול לסבול אפילו פגם בעלמא של ניאוף והוא מקנא מאד על זה ר"ל (ל"ת לב).

לב המנהיג האמת של הדור הוא צריך שיהיה פרוש וקדוש מאד בקדושה ופרישות גדולה מתאוות משגל ואז הוא ראוי להיות מנהיג ישראל שע"י הסתכלותו לבד שיסתכל בישראל יתנוצץ מוחם ויחלק להם גדולה כראוי להם ויזכו לחידושין דאורייתא ולבושה ולתשובה ולשפלות וגם נמשך על כ"א ג"כ קדושה ופרישות מתאווה זאת (ל"ת עב) (ר' משה רבינו כו).

לג כי תאווה זאת היא בחי' פגם העינים וע"כ צריך לקדש עצמו ביותר בפרישות גדול מזאת התאווה ואז יש לו עינים זכים לחזות ולהסתכל בכ"א כנ"ל (ל"ת עב) (ר' שלח ט"ו ולא).

לד פעם אחת דיבר מענין מיאוס והרחקת התאווה הכלליות שהיא תאוות ניאוף ענה ואמר הנה אכילה עכ"פ נתוסף להאדם כח וחיות עי"ז אבל זאת התאווה הלא אדרבא היא מפסדת ומזקת החיות מאד ומתשת כחו של אדם בוודאי אין צריכין אותה כלל כ"א בשביל קיום המין לבד (ל"ת קז).

לה פעם אחד סיפר מענין מעשה בני אדם ענה ואמר הלא האדם בשביל תענוג קטן אחד של רבע שעה הוא יכול לאבד ולהפסיד כל העוה"ז עם העוה"ב (ל"ת קח).

לו מי שזוכה לזכך עצמו מתאווה זו עד שאצלו איש ואשה שוין ואין לו שום פחד מהרהורי אשה זה אינו מתייירא ואין לו שום פחד גם ממלאך (שב"ה יח) (מ"ב ברית) (ר' קידושין ס"א וזה) (גם שי' מו' ע"ה קנב)

לז מי שהוא רק חכם אמת אפילו עכו"ם ראוי שלא יהי' אצלו תאוות משגל נחשבת לתאווה כלל וכן מי שהוא חכם בחכמת הניתוח ראוי שיהי' נמאס אצלו תאוה זאת בפרט שתאוה הזאת מפסדת ומזקת לחיות האדם ומתשת כחו בוודאי ראוי למעט בזה בתכלית המיעוט רק לצורך קיום המין לבד (שב"ה טז) (מ"ב ברית).

לח עיקר התגברות היצה"ר הוא בתאווה זאת וע"כ צריך האדם להשתדל שכל מגמתו ויגיעתו יהי' רק לשבר בראשונה התאוה הכללית והצדיק האמת לא די שזכה לשבר תאותו כי אם גם הזיווג המוכרח להצדיק קשה עליו מאד וכל אדם יכול לזכות לבא למדריגה זו ומדריגת קדושת הצדיק בענין זה גבוה עוד יותר (שב"ה טז־יז) (מ"ב ברית).

לט החכמים שאין להם אמונה נקראים בעלי ראתן שיש להם שרץ במוחם היינו טומאה וכפירה וצריכין להרחיק מאנשים אלו אפילו משכונתם כי הבל פיהם מזיק לאדם כשר שיפול לתאוות ניאוף (ש"ה קו).

מ עכשיו בנקל יותר לעמוד בנסיון כי הראשונים שעמדו בנסיון כבר שברו כ"כ קליפה הזאת של תאוה זו עד שעכשיו בקל יכולים לעמוד בנסיון ואפילו איש פשוט (ש"ה קיד).

מא אעפ"י שתאוות ממון הוא תאוה גרוע מאד והיא עבודה זרה ממש אעפי"כ עיקר הנסיון של כל אדם בעוה"ז הוא בתאות המשגל (ש"ה קטו)

מב נמצאים הרבה שמעוצם גשמיותם ורגילותם בענין זה אין מועיל להם כלל מה שממאסין להם ענין זה אדרבא באיזה לשון שידברו עמהם מזה יתגברו עליהם ההרהורים יותר ע"כ טוב לרוב בנ"א לבלי להתחיל לחשוב בזה כלל (ש"ה דש)

ניסים

א עיקר הנסים ע"י אמונה שיאמין שהשי"ת יכול לשנות הטבע ולחדש דבר כרצונו ואמונה היא בחי' תפילה למעלה מהטבע כי ע"י תפילה משנין הטבע (ל"ק ז־א).

ב יש בני אדם המכסין הניסים בדרך הטבע וכשתכלה זאת ותתרבה אמונה בעולם אז יבוא משיח כי עיקר הגאולה תלוי באמונה (ל"ק ז־א)

ג עיקר הניסים בא"י (ר' א"י א) (ל"ק ז־א)

ניצוצות הקדושה

א כל דבר שבעולם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שבירה ושבירה הוא בחי' אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר מזה העולם וכל דבר יש לו שעה וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה שהוא משורש אחד

עם אותן הניצוצות וע״י שהאדם מקבל חיות מזה הדבר נכללין האותיות בזה האדם ונעשה מהם קומה שלימה ועי״ז נשלמין האותיות ואח״כ יוצא מרשותו לאדם אחר שיהי׳ עליה להאותיות שהם משורש אחד עם האדם האחר וכשמשלים האותיות נתוסף לו הארה בנר״ן שלו ועי״ז מאיר בשורש נר״ן שהיא יחוד צדיק וכנסת ישראל בחי׳ יחוד קוב״ה ושכינתי׳ (ל״ק נד־ג) (ר׳ מו״מ באמונה ו) (ר׳ דוחק את השעה ב).

ב כשאתה רוצה שהשי״ת ישפיע חסדיו לישראל תאמין שיש בכל דבר ניצוצות הק׳ ותצרף אל האמונה את החכמה ואז תהיה לך עין קדושה כשתסתכל בכל דבר יתעלו הניצוצות שהם האותיות ונעשה מהם דיבורים קדושים וע״י דיבורים האלה ישפיע השי״ת רב טוב לישראל וזה כל תענוגי השי״ת (קל״ק צד) (ר׳ תהלים צ״ח זכר).

ג המחשבות זרות הבאים בשעת התפילה בפרט אצל הצדיק שרוצה להתפלל בדביקות גדול הם מהניצוצות הק׳ שנפלו בשעת שבירת כלים וע״י תפילות הצדיקים עולין מעט מעט מדריגה אחר מדריגה (ל״ק צו) (ר׳ מחשבות כח).

נסיעה

א ודע שהיסורים שיש לאדם בדרכים היא בסיבת גלגלי רקיעי שאין הכוכבים והמזלות מאירין שם וכל זה חלוי בשמירת הברית וכן צריך ליתן צדקה קודם שיצא לדרך כי ע״י צדקה מאירין הגלגלים וינצל מצער ועיכוב בדרך (קל״ק לא־ז־ח).

ב כל הנסיעות והטילטולים של אדם הם בשביל קלקול האמונה כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב״ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל״ק מ) (ראה אלה מסעי במדבר ל״ג).

ג לפעמים מתקן ע״י הטלטול פגם האמונה ואזי מתקן החרון אף מן העולם ונמשך רחמנות בעולם (ל״ע טלטול ג) (ל״ק מ) (ר׳ ספרי ראה כל) (ל״ת סב).

ד לפעמים פתאום האדם נוסע לאיזה מקום רחוק זהו כדי להסתיר א״ע מאיזה גזירה שנגזר עליו ואף שהוא אינו יודע מזה עכ״ז הנפש יודעת מזה אך כשנתפרסם שם יוכל להזיק לו ח״ו ה׳ יצילנו (קל״ק ריח) (ר׳ צדיק קלח).

ה שם אתה מסוגל על הים להכניע הגלים (ל״ק רנו).

ו א״ה עיין בח״מ שהפירוש לכתוב על חמש חתיכות קלף על כ״א תיבת ורב חסד וחמש פעמים ורב חסד עולה אלף תי״ו והחמש חתיכות קלף הם ה״א ונשלם שם אתה ובתוקף רוח סערה ישליכם אל הים ויעמוד הים מזעפו (ר׳ תהלים פ״ט בשוא).

ז כשרואה אדם נסיעה לפניו ואינו יודע אם יסע אם לאו אין לו להתעקש דוקא לשבת בביתו כי בכל מקום שנוסע אפילו אדם פשוט הוא מתקן הרבה ע״י תפילתו וברכותיו שעושה שם ובלבד שיזהר עכ״פ להיות שמור מן העבירה ח״ו (ש״ה פה).

ח כל נסיעה היא מן השמים שאין אחר יכול לתקן שם מה שצריכים גלל כן היא טובה שנזדמן לו נסיעה כי אולי יהי׳ מוכרח לבוא שם בשלשלאות (ש״ה פה).

נפש

א אלו הנפשות שבאים אל הצדיק באים עם כל הרצונות שלהם והצדיק מעלה אותם ומוריד תורה ע״ז נתוסף בהם אהבה ומעוררין זה את זה לתקן המדות שלהם ואפילו אם לא יצא מחול אל הקודש כחוט השערה גם אותו יכול הצדיק להעלות (ל״ק יג־ו) (עיין שה״ש ה׳ אריתי).

ב ארבע חיות בנפש (עיין ארבע חיות) (ל״ק יג־ה).

ג עיקר התהוות הנפש דקדושה הוא ע״י השתוקקות וכיסופין של איש הישראלי אחר השי״ת כ״א לפי מדרגתו (ל״ק לא־ו) (ל״ע רצון א).

ד ע״י השתוקקות בלב נעשה נפש ונקודות בכח וכשמוציא תשוקתו בפיו נעשה נפש בפועל והנפש הזאת הולכת באויר ומגיע לאדם אחר ומעוררת אותו לתשובה אם הנפש בא מצדיק לרשע אזי נתעורר הרשע לתשובה ואם להיפך ח״ו להיפך (ל״ק לא־ז־ח) (ראה קהלת ח׳ יש הבל).

ה וזהו כלל כי כל נפש מישראל הוא מושרש בע׳ נפש של בית יעקב וע׳ נפש של בית יעקב מושרשים בע׳ פנים של תורה וזה לעומת זה שכנגד ע׳ נפש הם ע׳ לשון שכל לשון יש לה מדה רעה בפני עצמה ומחמת המדות האלו הם מרוחקים מע׳ פנים של תורה (ל״ק לו־א).

ו כל נפש מישראל קודם שיש לה התגלות בתורה ובעבודה אזי מנסין ומצרפין את הנפש בגלות של ע׳ לשון היינו בתאוותיהן אזי הוא צריך לצעוק כמה קלין שהם כלולין בע׳ קלין ועי״ז יזכה לשבר התאוות ולהתגלות גדול בתורה ועבודה (ל״ק לו־א) (ראה תורה לט).

ז הנפש בחי׳ חכמות התורה הם בחי׳ אדם וכו׳ (ראה גוף ז) (ל״ק לז).

ח כי הנפש היא בת השכל כי עיקר גידול הנפש הוא

ע״י השכל שמגדלה ומתקנה וכשהשכל בשלימות אזי הוא עושה פירות אבל כשנפגם השכל אזי הוא בבחי׳ ארץ פרי למלחה והמליחות הוא בחי׳ היסורין שמרגישין ע״י שאין השכל בשלימות והוא בחי׳ צמאון הנפש וע״י התחדשות התורה מקררין היסורין ומכבין הצמאון (ל״ק סה־ד) (ר׳ תהלים צ״ד אשרי)

ט הנפש היא יקרה מאד וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאד ע״כ צריכין ליזהר כשבא כבוד חדש לאדם והוא שורש כל הנפשות וכשהנפש מסתלקת היא מסתלקת אל הכבוד שלא תסתלק נפשו ע״ז ח״ו ע״כ צריך ליזהר לקבל את הכבוד בקדושה גדולה וצריכין להתפלל הרבה להשי״ת שלא יזיק לו הכבוד (ל״ק סז־א) (ר׳ ישעיה נ״ח כבוד).

י כשבא כבוד חדש לאדם ומלובש בתוכו נפש דקדושה צריך לחזק עצמו במדת היראה ואהבה ועי״ז יזכה להוליד ולגדל את הנפש החדשה (קל״ק סז־ח) (ר׳ איוב כ״ט כבודי).

יא לפעמים יש עייפות אל הנפש ע״י שנתרחקה מאמה דהיינו הכבוד היינו כשמתפללין בלא לב כי כוונת הלב זה בחי׳ הנפש וצריך להחיותה ולהבריאה ע״י מים קרים וזה ע״י שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו (ל״ק סז־ח) (ר׳ משלי כ״ה מים).

יב ואזי כשמחיין הנפש ע״י מים קרים מחיין גם את העצמות כי פגם הנפש הוא פגם העצמות כי ע״י שאין מתפללין בכוונת הלב שעי״ז הוא עייפות הנפש עי״ז הוא פגם העצמות כי צריך להתפלל להרגיש דיבורי התפילה בכל עצמותיו וע״י מים קרים שעי״ז מחייה הנפש עי״ז מחיה עצמות (ל״ק סז־ח) (ר׳ צדיק פ).

יג הנפש באה ממקום עליון שהממון בא ונשתלשל משם כי התחלת המקום שהממון בא משם דהיינו מגבורות הוא בחי׳ קדושה ושפע קודש רק אח״כ נתגשם למטה ונתהוה ממון וע״כ הנפש תאיבה לממון אך צריך לבלי להתאוות להממון כמבואר כבר גודל גנות תאוות ממון רק לאהוב המקום שהממון בא משם (ל״ק סח) (ר׳ עירובין פ״ו רבי).

יד עיקר הממון של האדם בא לו ע״י בת זוגו כי ע״י אור נפשה מזה בא לו הממון כי הממון הוא ממקום הנפש ונפש היא בחי׳ נקיבה כי היא בחי׳ אחרונה מן נר״ן וכן כלל נר״ן שלה היא בחי׳ נפש בחי׳ נקיבה נגד מדריגה שלמעלה הימנה ע״כ ע״י בת זוגו שהיא בחי׳ הנפש אצלו על ידה בא לו ממון (ל״ק סט) (ר׳ ב״מ נ״ט אויקירו).

טו ע״י יסורין נכנע גופו כי כל היסורין נקראים צרות וכשנכתת הגוף ע״י הצרות ע״ז מאירה ונתגדלה הנפש כי בהכנע החומר תגדל הצורה וע״כ נקראת צרה לשון צורה כי ע״י הצרה נכנע הגוף ומאירה הצורה (ל״ק קע) (ר׳ צרות ויסורין ט).

טז כי פגם החטא בנפש והנפש הוא בחי׳ הדיבור וע״כ צריך להתוודות בדיבורים דווקא לתקן פגם הדיבור ועי״ז נעשה יחוד קוב״ה ושכינתי׳ שנתעורר הקול דלעילא ונתייחד עם הדיבור (ל״ק קעח) (ר׳ הושע י״ד קחו).

יז הנפש מתגעגעת תמיד לעשות רצון יוצרה וכשרואה שאין האדם עושה רצונו ית׳ ח״ו אזי היא מתגעגעת לחזור לשרשה ומתחלת להמשיך עצמה להסתלק מגוף האדם ומזה נחלה האדם ומה שהאדם חוזר לבריאותו ע״י רפואות מחמת שהנפש רואה שיכול לכוף עצמו לקבל רפואות מרים בשביל בריאותו ע״כ היא חוזרת אליו כי היא מצפה שיכוף תאוותו בשביל התכלית האמיתי לעשות רצון יוצרו ית׳ (ל״ק רסח) (ר׳ תכלית ה).

יח עיקר התפילה שעל ידה נסלח העון וניצולין מהחולאת הוא בא ע״י שניתוסף שכן מישראל כי כל מה שנתקבצין ביותר נפשות ישראל ביחד נתרבה ונתגדל ביותר מאד בית התפילה כי ג׳ אבנים בונות ששה בתים וכו׳ כדאיתא בספר יצירה נמצא שכל מה שניתוסף אבן א׳ נתרבין הבתים ביותר מאד בכפלי כפליים והנפשות הם בחי׳ אבנים והבתים זה בחי׳ כי ביתי בית תפילה נמצא שכל מה שניתוסף ונתרבה נפש א׳ להקיבוץ נתרבה ונתגדל מאד בית התפילה וע״י ריבוי התפילה עי״ז סליחת עון שהוא בחי׳ רפואה (ל״ת ח־ו).

יט צריך ליזהר מאד שלא לאכול פרי קודם שנתבשל כל צרכו על האילן כי יכול לאבד נפשו עי״ז גם אסור לתלוש פרי קודם בישולו כשם שאסור לקוץ אילן קודם זמנו וכשמברך הברכה על הפרי בכוונה גדולה וביראת שמים כראוי עי״ז זוכה להנצל שלא לאבד נפשו (קל״ת פח) (ר׳ פירות א).

נצחון

א הנצחון אינו סובל האמת ואף אם יבררו לעיניו דבר אמת ידחה אותו מחמת נצחון ע״כ מי שרוצה האמת לאמתו יסלק מקודם מדת הנצחון (ל״ק קכב) (ר׳ שמואל א׳ ט״ו וגם).

ב אעפ״י שנדמה להאדם שהשי״ת אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה אעפ״כ צריך האדם לחזק

עצמו ביותר ולהשתטח עצמו לפניו שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו נמצא שרוצה לנצח את הש״י כביכול והש״י יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו כביכול (ש״ה סט) (ר׳ פסחים קי״ט זמרו).

נקודות

א הצדיק האמת הוא הנקודה הכלליות של כל ישראל ע״כ העיקר הוא התקשרות לצדיקים ואח״כ צריך לדבר גם עם חביריו ביראת שמים כדי שיקבל מהנקודה טובה של חבירו כי יש בכ״א נקודה מה שאין בחבירו וכן צריך כ״א לדבר בינו לבין קונו כדי שתאיר הנקודה טובה שלו ללבו וע״י שלשה בחי׳ אלו מבטל ערלת לבו שהם כל התאוות רעות שהם שוברים לבו של אדם (ל״ע צדיק מב) (ל״ק לד־ד) (ר׳ צדיק ואנשיו יב).

נקיות

א כשבולעין הרוק מועיל לנקיות (ש״מ ע״ה לד).

ב מי שנצרך לנקיות פעם בשני ימים הוא טוב יותר לבריאות הגוף (ש״מ ע״ה נב).

ג על המבלים זמן בשביל נקיות הקפיד מאד כי לא ניתנה למלאכי השרת וא״צ להחמיר יותר מן הדין ולבטל מתורה ותפלה בחנם מחמת חומרות יתירות ובאמת א״א בשום אופן שיהי׳ הגוף נקי לגמרי וגם באים ע״ז לכמה חלאים ע״כ צריכים ליזהר מאד מלהאריך בביה״כ (ש״ה ל).

נר תמיד

א בזכות נר תמיד הדולקים בשמן זית ניצולין מגזירת שמד (ס״ה נר תמיד).

ב היה דרכו כ״פ שיה׳ פתאום מדליק נר של שמן זית והדבר היה מובן שהיה ממחיק דינים בזה (ת״מ שה״ל יג).

נרות שבעה

א ע״י שמקדשין שבעת הנרות שהם הפה והחוטם והאזנים ועינים מאיר שפע אלקי (עיין בהעלותך שבעת הנרות) (ל״ק כא־ב).

ב שבעת הנרות הם בחי׳ ז׳ עננים שהקיפו את ישראל בחי׳ סוכה (ל״ק כא ג) (ר׳ בהעלותך).

נר״נ

א כל דבר שבעולם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שבירה ושבירה היא בחי׳ אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר שבעולם וכל דבר יש לו שעה וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה שהוא משורש אחד עם אותן הניצוצות וע״י שהאדם מקבל חיות מזה הדבר נכללין האותיות בזה האדם ונעשה מהם קומה שלימה ועי״ז נשלמין האותיות ואח״כ יוצא מרשותו לאדם אחר שיהי׳ עליה להאותיות שהם משורש אחד עם האדם האחר וכשמשלים האותיות ניתוסף לו הארה בנר״נ שלו ועי״ז מאיר בשורש נר״נ שהוא הצדיק וכנסת ישראל שהם שרשי כל הנשמות (ל״ק נד־ג) (ר׳ ניצוצות הקדושה א).

נשמה

א דע שיש נשמה בעולם שעל ידה נתגלה ביאורי ופירושי התורה והיא מסובלת ביסורין פת במלח וכו׳ וכל מפרשי התורה מקבלין מזאת הנשמה (ל״ק כ־א).

ב זאת הנשמה כל דבריה כגחלי אש וכשהיא נופלת ואין דבריה כגחלי אש ודבריה נצטננין אזי נסתלקת ונסתלקין ביאורי התורה ואז כל מפרשי התורה אין משיגין שום ביאור ואז נתעורר מריבה על הצדיקים כי הביאור הוא תירץ על קשיות ומריבות (ל״ק כ־א).

ג השומע מפי החכם נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו ויש לזה האדם חלק בביאור שדורש החכם (ל״ק כ־ד).

ד הנשמה של כל אדם היא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד אבל הגוף אינו יודע מהם ע״כ צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף לזכך אותו עד שתוכל הנשמה להודיע לו מה שהיא רואה תמיד (ל״ק כב־ה).

ה כשיש להגוף עזות אין הנשמה יכולה להתקרב אל הגוף להודיע לו מהשגות שלה כי תוכל להלכד בתוקף ועזות הגוף וצריך לזה עזות דקדושה היינו קולות שעי״ז משבר עזות הגוף (ל״ק כב־ה).

ו הצדיק ואנשיו הם ג״כ בחי׳ נשמה וגוף הצדיק הוא הנשמה והגוף הם העם (ל״ק כב־ח עיין צדיק ואנשיו ג).

ו־א ולבא לבחי׳ בשר הוא ע״י שמשמש הגוף להנשמה בעשיית המצות (ל״ק כב־ח).

ז כל הנשמות הם זה למעלה מזה וא״א שיהיו שני ב״א במדריגה אחת וכשאחד עולה ממדריגתו למדריגה היותר עליונה אז נעתק האדם העומד במדריגה עליונה והולך ונעתק למדריגה יותר עליונה (ל״ק כה־ג).

ח כשהצדיק מגלה איזה דבר תורה אזי מוריד נשמתין חדתין לכ"א מהשומעין תורתו לפי תפיסת המוחין שלו (ל"ק לו־ה) (ראה יומא ע"ב ושמתם) (ר' תורה מ).

ט יש שדה העליונה ששם גדילים כל הנשמות והם צריכים בעל השדה שיעסוק בתיקונם וכל מי שרוצה לרחם על נשמתו שלא תהיה ערומה ונעה ונדה מחוץ לשדה צריך לבקש לפני השי"ת שיזכה להתקרב להצדיק הזה שהוא בעל השדה כי א"א לבוא אל החכלית הטוב כ"א ע"י הצדיק הזה (קל"ק סה־א).

י צריכין שהמוח והדעת הק' יאכל את הגוף דהיינו שהגוף יתהפך למהות הנשמה הק' שהוא המוח והדעת שזה בחי' אכילה שהמזון נתהפך לניזון (ל"ק קכט מ"ב דעת).

יא כשבא נשמה קדושה לעולם עם הענפים השייכים לה אזי הקליפה מסבבת אותה רק נשאר פתח נגד אמונה ומחמת פגם הענפים משליכין אותם מן האמונה ואזי אין יכולים להתקרב להנשמה והנה סתימת הפתח דהיינו האמונה ע"י פגם הענפים הוא רק לפי שעה דהיינו בעת שצריכין להשליך לחוץ את מי שאינו ראוי להתקרב ותיכף אח"כ חוזר הפתח ונפתח כבתחילה וכשיש ח"ו רבוי פגמים הרבה אזי מתייראין שלא יסתם הפתח לגמרי ואזי מעמידין שם בפתח ירא שמים שהוא עומד לשמור שלא יכנסו לשם וע"י מסירת נפש שמוסר נפשו בשביל להתקרב להצדיק עי"ז אפשר לדבק אליו אך א"א שיאיר אליו החכמה דהיינו המוח בעצמו (ל"ק קנב).

יב דע כשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בני אדם בתשובה ולעשות גרים אז הוא ית' בעצמו כביכול מבקש ורואה שיהיה מחלוקת עליו (ל"ק רכח) (ר' יבמות כ"ד אין).

יג כל הנשמות שהם בעולם הם ששים רבוא ואף שיש יותר הם רק מהתחלקות הניצוצות אבל יש בני עליה גדולים מאד שמולידים נשמות שהם למעלה מהנשמות הנולדים בעולם כי הם אינם ראוין כלל להתלבש בזה העולם ואפילו כשבאין בזה העולם הם אינם נחשבים מזה העולם כלל (ל"ק רעג) (ר' ברכות ז' ובני רחבי').

יד דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר אחד וכשנסתלק האדם אם היא נשמה גדולה שהיא יקרה מאד בעיני השי"ת אזי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא וזה תכלית כל התענוגי עוה"ב ולחיפוש צריך נרות והנרות נעשין מן המצות (ל"ק ערה) (ר' פסחים י' חיפוש).

טו כי איש הישראלי נברא שיהי' לו ממשלה על המלאכים אך צריך לשמור עצמו מאד שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח"ו כי המלאכים מחקנאים מאד באדם כזה שיש לו ממשלה עליהם והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וע"י ההתקשרות ניצול מהם (ל"ח א־א־ב).

טז ולקשר עצמו לשרשי הנשמות של ישראל צריך לידע מקור כל הנשמות ומקור חיותם מהיכן כל נשמה מקבלת חיות והעיקר לידע כל מפורסמי הדור כי אם אינו יכול לידע לקשר עצמו עם כל נשמה ונשמה צריך לקשר עצמו עם כל מפורסמי הדור כי הנשמות נחלקים תחתם וכשמקשר עצמו עם המפורסמים הוא מקושר עם כל פרטי נשמות ישראל (ל"ת־א־ג) (ר' סנהדרין ק"ה עזות).

יז כשהצדיק בצער ובצרה כמה וכמה נשמות שבעוה"ז ובעוה"ב מקוננין ומתאבלין על צערו וגם השכינה מקוננת אבל כשזוכה לרפואה אזי מתנחמין ונמשך שמחה לכולם (ל"ת ב־ו) (ר' ישעי' נ"ז וארפאהו).

יח לגלות העצות לזה צריכין איש תבונות ואיש חבונות הוא מי שיש לו נשמה וצריך לזכך ולצחצח הנשמה וזה נעשה ע"י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים ואזי הוא איש תבונות (ל"ת ה־ג) (ר' עצה יא, גוף יא).

יט עיקר צורך הפרנסה הוא רק כשנתחבר הנשמה עם הגוף היינו שיתופא דנפשא ובשרא וע"כ ע"י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים וגופים עי"ז נתרבה ונכפל פרנסתו (ל"ת ה־ג) הפירוש של המשכת רוחניות אלקות המשכת חלקי נשמת אדם שנשפע עליו מלמעלה ע"י עבודתו בתורה ותפילה וכשהנשמה מתחברת עם הגוף הוא בריאה חדשה ועי"ז נתרבה ונכפל פרנסתו כי תיכף כשיש בריאה נותן השי"ת פרנסה (ר' בה"ל ע"פ התורה הזאת אות ח) (ר' גוף י).

כ ע"י הפרנסה הוא מצחצח נפשו כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה ושביעת הנפש זה בחי' שמצחצח נשמתו ע"י אכילתו ואזי הוא איש תבונות ועי"ז נתגלין העצות שמשם גדילה האמונה (ל"ת ה־ג).

כא ע"י שבירת תאוות ניאוף נעשין דיבורים כשרים להחיות ולהשיב את הנפשות הנפולות כי יש נשמות שנפלו שצריכים להחיות ולהשיב אותם בכל מיני מטעמים המשיבין את הנפש וע"י תיקון הברית

שנעשה ע״י מגיני ארץ מזה נעשה אמרות טהורות להחיותם (ל״ת ה־ח) (ר׳ משלי ב׳ מפיו) (שם כ״ו שבעה).

כב אפילו כשמגיע זמנו להסתלק והנשמה עולה ומתדבקת בעולמות עליונים אין זה תכלית השלימות שתהי׳ רק דבוקה למעלה רק עיקר השלימות שתהי׳ למטה ג״כ ע״כ צריך שישאר אחריו בן או תלמיד כדי שישאר דעתו למטה ג״כ בעת שנסתלק למעלה (ל״ת ז־ד) (ר׳ ב״ב קט״ז אשר).

כג כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח הוא מעורר הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם כמו כשמונח איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב כל זמן שאין מזיזין אותו הדבר אין מרגישין הריח רע אבל כשמתחילין להזיז אזי מעוררין הריח רע כמו כן ע״י תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח עי״ז מזיזין ומעוררין הריח רע של מעשים רעים ומדות רעות של האנשים שמוכיחם ומבאיש ריחם ועי״ז הוא מחליש את הנשמות שלהם ועי״ז נפסק השפע מכל העולמות התלוים באלו הנשמות (ל״ת ח־א).

כד כי עיקר יניקת הנשמה הוא מהריח וע״כ עי״ז המוכיח שהוא מבאיש ריחם עי״ז נחלשת הנשמה שיניקתה מהריח אבל כשהמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבא הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות ע״י תוכחתו (ל״ת כ־א) (ר׳ קדושים י״ט הוכח).

כה יש מזונא דנשמתא ומזונא דגופא וע״י מזונא דגופא דהיינו תאות אכילה ושתיה נחלש מזונא דנשמתא ונפגם היראה שהוא בחי׳ ריח טוב שהוא עיקר מזונא דנשמתא (קל״ק ח־ב) (ר׳ ישעיה נ״ח הרם).

כו הקפיד מאד על אלו האנשים שסוברים שעיקר מעלת הצדיק והשגתו שזוכה הוא מצד הנשמה לבד מחמת שיש לו נשמה גבוה מאד ואמר שלא כן הדבר רק העיקר תלוי במעשים טובים ויגיעות ועבודות ואמר בפירוש שכל אדם שבעולם יכול לזכות למדריגה הגבוה ביותר אם יישב עצמו היטב מה שטוב לפניו באמת (שב״ה כו) (ש״ה קסה).

כז יש נשמות כשרות שנולדו בכשרות וגם לא קלקלו מעשיהם שאין באים עליהם כלל מחשבות מעניני חקירות ובלבולים ואפילו כשמדברים בפניהם מענינים אלו לא איכפת להם כלל ואינו נכנס באזניהם ובאמת הקושיות והחקירות של ההמון עם הם שטותים גדולים ואינם קשיות כלל (ש״ה לב).

כח דע שכל אדם קודם השינה הוא רואה כל הנשמות המתים מהקרובים שלו או שהם משרשו כמו קודם המיתה כידוע וקודם המיתה אזי יש ג״כ חילוקים שאדם גדול ואיש כשר רואה בראיה גמורה אך סתם בנ״א אינם רואים רק בהעברה בעלמא וקודם השינה שהיא א׳ מששים במיתה אזי גם הראיה הוא רק אחד מששים מהתנוצצות הנ״ל וע״כ אינו נרגש אבל באמת הכל רואין (ש״ה צ).

כט יש נשמות נדחות שאינם יכולים להתעלות כ״א ע״י מה שהצדיק נע ונד (ר׳ צדיק שטז) (ש״ה רפ).

ל הנשמה של כל אחד מישראל היא נקראת בת מלך כידוע והיא מונחת במקום שמונחת אצל כ״א עייפה ויגיעה וחלושה בעוונותיה שהם עשרה מיני חצים שזרק וירה בה המלך שתפסה כמ״ש שם וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל ליכנוס לתוך כל המקומות שנפלה לשם ולהוציא ממנה כל העשרה מיני חצים ולידע כל עשרה מיני דפיקין כדי שידע איך צריכין לרפאותה ולנגן כל העשרה מיני נגינה כי עיקר רפואתה ע״י ניגון ושמחה (ש״ה רעג).

נשמות ישראל

א כל המצות הם חלקי נשמות ישראל וע״י שהעכו״ם מונעים את ישראל לעשות מצות הם כובשים נשמות ישראל תחת ידם וע״י דיבורי הצדיק נתעורר הטוב ותולש עמו גם מהרע ומזה נעשין גרים (ל״ק יז־ו) (עיין גרים ז).

ב הנשמה שהיא הטוב היא למעלה מכל העולמות (ל״ק יז־ח).

ג נשמות ישראל בעצמן קודם שנאצלו היו בבחי׳ אפשרי המציאות כי היה באפשרותו ית׳ לבראם או שלא לבראם אך תיכף כשנתרצה הקב״ה להאציל נשמות ישראל אזי כביכול הוא מחויב להמציא העולם כי ע״מ כן נאצלו נשמתן שכל העולמות יבראו בשבילן והם ימשולו בכל ומזה נמשך הטעות של האפיקורסים שאומרים שהעולם הוא ח״ו מחויב המציאות אבל באמת הש״י לבד הוא מחויב המציאות (ל״ק נב) (ר׳ ישראל ט).

אות ס

סבלנות

א צריך לאהוב את חבירו ושיהי׳ לו שלום עם הכל ולסבול מחבירו ולהשתדל לדונו לכף זכות ולמצוא בו טוב וזה זוכין ע״י התורה וע״י הצדיקים

הנקראים שלום (ל״ע סבלנות ג׳) (ל״ק לג־א) (ראה משלי ג׳ וכל נתיבותיה).

ב צריך שיהיה לו מדת אריכת אפים בכל הבחינות הן שלא יהיה כעסן וקפדן על שום דבר הן שיאריך אפו לסבול כל מה שיעבור עליו ולא יבלבל מעט עבודתו ע״י ההרפתקאות והבלבולים וכו׳ העוברים עליו רק יאריך אפו לסבול הכל ולעשות את שלו בעבודת ה׳ בזריזות ובשמחה (ל״ק קנה) (ר׳ אמונה מה).

סגולה

א סגולה לחולה להסתכל על ציצית (עיין ויחי הנה בנך יוסף) (ל״ק ז־ה).

ב ישראל נקראים עם סגולה (עיין ואתחנן עם סגולה) (ל״ק כא־י).

ג צדקה מסוגל להנצל בפסח מאיסור חמץ (ל״ק רא) (ר׳ משלי י׳ צדקה).

ד סגולה לחולי נופל ר״ל לפזר צדקה (ל״ק רא) (ר׳ תהלים קי״ב פזר).

ה סגולה למקשה לילד לומר אז מזמור לתודה כמה וכמה פעמים (ל״ת ב־ו) (ר׳ תהלים ק׳ מזמור).

סוד העיבור

א כשמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז נחלש כתב ידינו ועי״ז גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתיישבו כבר שהיא בחי׳ קדושת א״י כי ע״י הכתב נתקדש האויר בבחי׳ אוירא דא״י וע״י פגם הנ״ל נפגם כתב ידינו ועל ידי זה נלקח ממנו חכמת תהלוכי גלגלי רקיע לידע כל ההשתנות ועתידות שהיא סוד העיבור ונמסר להם (ל״ק סא־ג) (ר׳ סמיכה ב).

ב וזה בחי׳ סוד העיבור שאינו נמסר רק לגדולי הדור שיש להם נשמות גדולות כי תהלוכות הגלגלים הוא ע״י שכליים שהם המלאכים וכל גלגל יש לו שכל מיוחד דהיינו מלאך שמתנהג על ידו וכל אלו השכליים כולם מקבלים ממנהיג הכולל שהוא שכל הכולל שהיא הנשמה שכולם מתנהגים על ידה וע״כ אלו הנשמות בקיאים בסוד העיבור כי מי יודע הנהגתם כמו המנהיג (ל״ק סא־ג).

ג אלו הנשמות הגדולות צריכים שיהיה להם גוף בבחי׳ אוירא דא״י כי כשהאויר מתקדש בבחי׳ אוירא דא״י אזי כל הפירות והתבואה הגדל שם שמהם ניזון האדם ומשם בא הטיפה זרעיות הכל הוא בבחי׳ א״י ומשם נרקם הגוף ואזי ראוי לקבל נשמה גדולה (ל״ק סא־ג).

ד וע״כ ע״י שנתגרשין מבחי׳ אוירא דא״י ע״י שנחלש כתב ידינו ע״י שמסמיכין רבי שאינו הגון אזי אין יכולין להתרקם גופים זכים ואין יכולין לקבל נשמה גדולה ועי״ז נלקח סוד העיבור מאתנו (ל״ק סא־ג).

סוכה

א ע״י מצות סוכה זוכין לשפע אלקי היינו להשיג המקיפין של המוח שכל עבודת האדם היא להשיג המקיפין שהם עיקר שעשועי עוה״ב וע״י מצות סוכה זוכין לטהרת הלב וזוכין לפרש שיחתו לפני השי״ת כראוי (קל״ק כא־ג).

ב ע״י מצות סוכה זוכין לבוא לארץ ישראל וכן ע״י תפלה בכח כי סוכה ותפלה בכח וא״י הם בחי׳ אחת (ל״ק מח).

ג סוכה הוא סגולה לבנים ומצלת מריב ומחלוקת ונדחה השקר ונתגלה הרבי אמת שבדור ועי״ז הכל יחזרו להש״י אפילו אומות העולם לעובדו שכם אחד (ל״ק מח).

ד ע״י דיבורים שאינם קדושים נתעורר סוכות נוצרים ונתרחקים מקדושת א״י (ראה דיבור כ׳) (קל״ק מח).

ה דע שמיתות בהמות וחיות בלא זמנן הוא ע״י שאינן נזהרין במצות סוכה כראוי כי סוכה היא בחי׳ בינה וזהו ההפרש שבין גדר אדם לבהמה שהאדם יונק מדדי אדם שהוא במקום בינה אבל בהמה יונקת מדדי בהמה שהם למטה וע״כ כשפוגם במצות סוכה נופל מדדי האדם בחי׳ בינה לבחי׳ דדי בהמה ויונק משם וע״כ יונק את חיותם ועי״ז הם מתים ולפי הפגם שפגם בסוכה כן נפילתו וכן נוטל את השפע של הבהמות וכמו כן גורם מיתות בהמות וחיות (ל״ק רסו) (ר׳ וישלח ל״ג ולמקנהו).

ו ע״י שמקיימין מצות סוכה כראוי עי״ז יוכל לעסוק בבנין ולא יזיק לו כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל ואז אין מזיק לו הבנין אבל כשבונה בלא שכל מתמסכן וע״כ ע״י סוכה שהוא בחי׳ שכל בחי׳ בינה עי״ז יכול לבנות בית (ל״ק רסו) (ר׳ וישלח ל״ג ויעקב).

ז כי שבועות וסוכות הם אחד כי התורה יוצאת מבינה שהיא בחי׳ סוכה וע״כ תיכף אחר סוכות הוא שמחת תורה כי ע״י שנכנסו לסוכה נעשו בעצמם בחי׳ תורה כי משם יוצאת התורה ואז מתחלת התורה שהוא בראשית (ל״ק רסו).

סיפורי מעשיות

א יש כמה בחי' בזה שמלבישין את הפנים יש שמתעוררין ע"י סיפורי מעשיות שהם בקרב שנים היינו המעשיות של ע' פנים לתורה אבל יש שנפל מכל הע' פנים עד שא"א לעוררו כ"א ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שכל הע' פנים מקבלין חיות משם וזה בחי' ורב חסד כי הלומד עם תלמידו הלכה אחת עושה עמו חסד אבל כשמעוררו ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות היא בחי' ורב חסד כי כל הפנים וכל החסדים מקבלין משם (ל"ק ס"ו) (ר' שינה ח).

ב כשעוסק לעורר ע"י סיפורי מעשיות צריך שיהיה שיחתו וסיפוריו ג"כ בבחי' הלימוד הנ"ל דהיינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות אזי נשמר מן תלמידים שאינם הגונים (ל"ק ס"ז) (ר' סנהדרין צ"ט כל) (ר' תלמידים א).

ג עי"ז שמעורר בנ"א משינתם ע"י סיפורי מעשיות עי"ז נעשה להתיר פה אלמים (ר' סנהדרין ק' ועליהו) (ל"ק ס).

ד ע"י ששומעין ולומדין סיפורי מעשיות הקדושים מצדיקים גדולים שמעוררין את בנ"א משינתם שעי"ז מתחילין לדבר לפני השי"ת בכח גדול ובאמת עד שהכח הזה בא לכלי הולדה עי"ז נתחזק הבטחון דקדושה ונפקדין העקרות וזוכין לכל התיקונים (קל"ק ס"יא).

ה דע שסיפורי מעשיות מצדיקים הוא דבר גדול מאד ועי"ז נטהר מחשבתו אבל אי אפשר לספר מעשיות מצדיקים כ"א מי שיכול להבדיל בין אור וחושך כמו השי"ת כביכול כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו רע כמו שמצינו שפנחס פרח באויר וגם בלעם פרח באויר וההפרש הוא רק מי שיכול להבדיל בין אור וחושך זה יודע ההפרש כי זה מסטרא דקדושה ע"י תפילה אבל מעשיות של רשעים הם ע"י תחבולות או כישוף (ל"ק רלד) (ר' ב"ר בראשית ב' להבדיל).

ו גם מי שאין לו זה הדעת להבדיל וכו' אבל יש לו אמונה שלימה שמאמין ההבדל שיש ביניהם גם זה יכול לספר מעשיות של צדיקים אבל צריך שתהיה האמונה שלימה כאלו רואה הדבר שמאמין בעינים ממש ועי"ז נטהר מחשבתו ועי"ז ממחיק דינים וניצול מכל הצרות (ל"ק רלד).

ז גם צריך לידע איך לספר המעשה כי בכל מעשה יש צמצום וגם כשרוצה לטהר מחשבתו ע"י סיפור מעשה נעשה אצלו מהמעשה שהוא דיבור מחשבה ובוודאי צריך שיהיה זה הצדיק שמספר ממנו גבוה ממנו כדי שיהיה המעשיות בבחי' מחשבה אצלו ע"כ צריך לידע ממי לספר ואיך לספר ואזי נטהר מחשבתו (ל"ק רלד) (ר' מנחות כ"ט שתוק).

ח ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים נתעורר ונחלהב הלב בהתעוררות גדול להשי"ת בחשק נמרץ מאד וכמה צדיקים גדולים ספרו שעיקר התעוררות שלהם להשי"ת היה ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים שזה הבעיר לבם להשי"ת עד שיגעו בעבודתו וזכו למה שזכו אשרי להם (ל"ק רמח).

ט ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים עי"ז נמתק הדין ונמשך חסד (ש"מ ע"ה לג).

י אמר רבינו ז"ל שעיקר התעוררותו לעבודת השי"ת באמת הי' ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים עד שזכה למה שזכה (ש"ה קלח).

יא בכל דיבור ודיבור של המעשיות יש מכוון גדול מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב (ש"ה קמח).

יב אמר לענין הסיפורי מעשיות שסיפר שטוב יותר לבלי לגלות בהם שום רמז להיכן הם מרמזין כי כשהדבר נסתר יכולין לפעול בו יותר מה שצריכים אך הוא מוכרח לפעמים לגלות איזה רמז בעלמא למען ידעו שיש בהם דברים נסתרים (ש"ה קנא).

יג באותו זמן שהתחיל רבינו ז"ל לעסוק בסיפורי מעשיות אמר איך וועל שוין און הייבין מעשיות דער ציילין וכוונת דבריו היה מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל השי"ת ע"י התורות הק' ע"כ הוא מתחיל לעסוק בסיפורי מעשיות ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד להשי"ת ברוב המקומות אפילו ע"פ פשוט מלבד הנסתרות כי כולם הם סודות נוראים ויש להם כח גדול לעורר הכל להשי"ת (הקדמה א' להסי' מע').

סמיכה

א כשהחכם הראוי לסמיכה נסמך בשם רבי אזי מביא הארה בתורה וכח בכתב ידינו כי הסמיכה והכתב הם מבחינה אחת כי הסמיכה בידים והיא בחי' הכתב כי ע"י הסמיכה מקבל חכמתו מיד ה' והכתב היא ג"כ בחי' חכמה כי יש בכל אות חכמה שחייבה חכמתו ית' שהאות הזו יהיה בתמונה זו ועל ידו יהיה נברא זה העולם בזאת התמונה וכן שאר העולמות ע"י תמונת אות אחר ואזי לא די

שאין כתב ידינו נכנע למשפטם אלא אפילו שכל משפטי הנהגות שלהם כולם ע״י כתב ידינו (ל״ק סא־ב).

ב אבל כשמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז נחלש כתב ידינו וכל המשפטים צריכים להיות ע״י כתבים שלהם דוקא ועי״ז גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתיישבו מכבר כי במקום שישראל יושבין אפילו בחוץ לארץ היא בחי׳ קדושת א״י כי ע״י כתב ידינו נתקדש האויר בבחי׳ אורא דא״י מחכים כי הכתב היא בחי׳ אותיות מחכימות וע״י תנועת הקולמוס באויר בשעת הכתיבה נחקקים האותיות בתוך האויר וע״י נתקדש האויר וע״י שפוגמין בכתב ידינו ע״י שמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז מגרשין ישראל מן הישוב שהיא בחי׳ אוירא דא״י אל מקום מדבר שאין שם שום קדושה (ל״ק סא־ב).

ספירת העומר

א ע״י ספירת העומר ניצולין מגירוש (ס״ה ספירת העומר).

א־א בשביל זה צוה המן לעשות עץ גבוה חמישים אמה כי רצה לבטל כח של חמישים יום של ספירת העומר שהוא הכח של מרדכי ואסתר (ל״ק י־ח).

ב דע שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה מי שהוא מבין יוכל לשמוע ולידע זאת שהם מדברים רק מהספירה של אותו יום (ל״ק קפב).

ג י״ל הגם שבכל יום ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל עכ״ז בימי הספירה עליונה וגדולה ביותר כי אז ימי תיקון המדות כמו שאומרים יתוקן מה שפגמנו בספירה וי״ל שאז בימי הספירה בשעת התבודדות שולח לו השי״ת דיבורים מענין תיקון הספירה שבכל יום וא״ל דהכוונה בהחורה הנ״ל סי׳ קפב להנ״ל (עו״ש עז).

ד מ״ט ימי הספירה הם כנגד מ״ט שערי תשובה שהם כנגד מט אותיות שבשמות שבטי יה שע״י אלו האותיות והשערים אנו צריכין לשוב אליו יח׳ ושבועות הוא בחי׳ שער החמשים שהוא בחי׳ תשובה מה שהשי״ת צריך לשוב אלינו ברחמים בחי׳ שובו אלי ואשובה אליכם וכל אלו השערים זוכין להגיע אליהם ולפתחם ע״י אמירת תהלים ע״כ צריכין ליזהר ביותר במ״ט ימי הספירה לומר תהלים בכוונה כדי לזכות עי״ז לכל מ״ט שערי תשובה (ל״ת עג) (ר׳ תשובה נב).

ספרים

א יש כמה ספרים עכשיו וגם עתידים עוד להיות ספרים וכולם צריכים להעולם ואסור לחלוק על שום ספר שהולך ע״פ תורתינו הק׳ מלבד אם הולך ע״פ החקירות שאסור להסתכל בהם כלל (ל״ק סא־ה) (ל״ע) (ר׳ חקירות ב).

ב כל המלעיג על הספרים הק׳ שהולכים ע״פ תורתינו הק׳ הוא נידון ג״כ בצואה רותחת ואינו זוכה להוציא ולקבל מלימודו הנהגות ישרות ותמיד עצתו חלוקה עד שישוב ע״ז בתשובה שלימה ויתקן זאת ויהיו נחשבים בעיניו כל הספרים הק׳ ועי״ז נמתקים כל הדינים (ל״ק סא־ה).

ג כשנתעורר מן המחלוקת שבא עליו לשוב על פגם אמונת חכמים עי״ז נמתקין כל הדינים וכל מקום שיש איזה דין נמתק עי״ז כי יש כמה ספרים וכן עתידין להיות עוד כמה ספרים וכולם צריכים להעולם ובתחלה כשלא היה לו אמונת חכמים אז כל הספרים היו אצלו כלא כי היה מלעיג עליהם וכששב בתשובה חוזרים ונחשבים אצלו כל הספרים ע״כ ע״י מחלוקת נעשה ספר (ל״ק סא־ה) (ר׳ איוב ל״א וספר, מלאכי ג׳ אז).

ד מי שזוכה לחדש חידושי תורה צריך שיהיה לו אמונה שיש להשי״ת שעשועים גדולים מהחידושים שלו (ר׳ תורה נט) (ל״ק סא־ה־ו).

ה יש חילוק גדול בין השומע מפי הצדיק למעיין בספר (עיין צדיק קא) (עיין שמות י״ז כתב זאת) (ל״ק קכ) (ר׳ צוואה ל״ג).

ו בכל ספר יש שם דמות דיוקנו של החכם שחידש אלו הדיבורים שבזה הספר (ל״ק קצב) (ר׳ צדיק קכח).

ז אפילו אדם פשוט אם ישב עצמו על הספר ויסתכל על אותיות התורה יכול לראות חדשות ונפלאות היינו ע״י הסתכלותו היטב יתחילו האותיות להאיר ולהצטרף בחי׳ אותיות בולטות ומצטרפות ויכולין לראות בהספר מה שבעל המחבר לא כיון לזה כלל אך שלא יעמיד הדבר לנסיון כי יכול להיות שאז דווקא לא יראה (ל״ק רפא).

ח כשבא ספר חדש לעולם וזה מבואר אצלנו שיש חידושים שנעשין ע״י דמעות אזי אלו הדמעות של החידושין שמהם נעשה הספר החדש הם עומדים כנגד גזירת האומות ומבטלן (ל״ת ל׳) (ר׳ הושע ב׳ והיה).

ט כי יש כמה ספרים שנמחו ונאבדו מן העולם כי

בודאי הצדיקים הגדולים הקדמונים תנאים ואמוראים וכיוצא בהם עשו ספרים הרבה אך נאבדו אך הוא טובה להעולם כי יש הרבה ספרי מינין שאם היו ח״ו מתפשטין בעולם לא היה אפשר כלל להתקרב להשי״ת וע״י שנאבדו ספרים הקדושים של צדיקים אמיתיים בא טובה לעולם שנאבדו ונעקרו עי״ז גם ספרי מינים הרבה ויכולים להתקרב להשי״ת עי״ז (קל״ת לב).

י הספר הוא בחי׳ שם ה׳ כי ספר במספר שם כי הספר הוא בחי׳ שמי שנכתב בקדושה ונתפשט בעולם ועושה שם (ל״ת לב) (ר׳ משלי י״ח מגדל).

יא תיכף שנעשה ספר מן התורות הגבוהות והנפלאות מאד מאחר שנעשה מהם ספר יש עליהם חיפוים והסתרות שנחפה ונסתר אורם הצח והנפלא והדפים של הכריכה הם מחפים (ל״ת לו).

יב ע״י ספר גדול שיוצא לעולם נפקדין עקרות וסימן זה ספר תולדות אדם (ס״ה ספר).

יג מי שאין מסתכל על נשים זוכה שזרעו יחברו פירושים על התורה (ס״ה ניאוף).

יד מה שמדפיסים עכשיו הרבה ספרים וכ״א קונה וחושבים שמזה לא תשתכח התורה מישראל אבל אין יודעים שכשאין לומדים התורה אין מועילים הספרים כלל כי בעו״ה נפל לימוד התורה מאד (ש״ה יח).

יד־א מי שישמור א״ע מבישולי עכו״ם ומנסך זוכה לחכמה ומבין בכל ספר (ס״ה דעת).

אות ע

עבודת השם

א יש שני בחי׳ בעבודת הבורא יש אדם שעושה מצוות בשכר עוה״ב ואם לא היו נותנין לו עוה״ב לא היה עושה פירוש שלא היה עושה כ״כ בשמחה רק מגזירת המלך (פל״ח ל״ק ה־ב). או מצות שאינו חייב כגון אם אין לו בגד ד׳ כנפות שפטור מן הציצית והוא עושה מחמת שכר עוה״ב (פל״ח ה־ב). הבחי׳ השני׳ שעושה המצוה כ״כ בשמחה שאין רוצה שום שכר רק שיזמין לו השי״ת מצוה אחרת בשכר מצוה זאת (ל״ק ה־ב).

ב כשעושה המצוות בשמחה שאין רוצה שום שכר והקב״ה הוא אחדות פשוט עם המצות עי״ז נכנס בשמחת הקב״ה ויכול לידע בין קודם גז״ד בין לאחר גז״ד (ל״ק ה־ב).

ג יש יחודא עלאה ויחודא תתאה וכל אחד מישראל צריך שיהיה נעשה זאת על ידו (ל״ק יא־א).

ד אלו שמקרבין ב״א לעבו״ה הם מעלים הכבוד מזילותא דגלותא (ל״ק יד־ג) (עיין ירמי׳ ט״ו אם).

ה כשאדם עושה איזה מצוה בשמחה יש כח בהמצוה לילך ולעורר כל העולמות לעבודת השי״ת ועי״ז נמשך ברכה בכל העולמות (קל״ק כד־ה).

ו כשאדם רוצה ליכנס בעבודת השם צריך לילך מדרגא לדרגא ובכל פעם מתגברים עליו הקליפות שהם התאוות והמניעות והדמיונות וצריך בכל פעם להתחזק לבלי ליפול בדעתו מזה כלל עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש (קל״ק כה־ג).

ז יש שני מיני עבודות פנימיות וחיצוניות תורה ותפילה ומצות הם פנימיות ואכילה ושתי׳ הם חיצוניות ועבודות חיצוניות של האדם במדריגה עליונה היא מאירה ומשובחת יותר מעבודות פנימיות של האדם ממדריגה התחתונה (ל״ק כה־ג).

ח כי למשוך את כל העולם לעבודתו לעבדו שכם אחד וכולם ישליכו אלילי כספם וזהבם ויתפללו אל השי״ת לבד זה הדבר נעשה בכל דור ודור לפי השלום שבדור (ל״ק כז־א).

ט מי שרוצה לחוס על חייו וחפץ לשוב כשמתחיל ליכנוס בדרכי הכשרים ולהתקרב להשי״ת אזי באים עליו מניעות ויסורים מכל הצדדים ונדמה לו שא״א לסבול יסורין כאלה אבל החפץ באמת צריך לידע ולהאמין שכל המרירות הוא בחסד גדול כפי יכולתו לסבול (קל״ק כז־ז) (ראה ישעי׳ ל׳ הנה).

י המתנגדים המבזים יראי ה׳ זה מחמת שמקבלים תורתם מהשדים דרך הקליפות והם מייגעים האנשים שבאים לשמוע תורתם והאנשים אינם משיגים שום תועלת לדעת איך לעבוד את ה׳ ונופלים לכפירות ועי״ז את יראי ה׳ לא יכבדו (ל״ק כח־א) (ראה הושע ט׳ וינזרו).

יא כל מה שהאדם הולך ממדריגה למדריגה הוא מתקרב יותר להשי״ת כי נתמעטו הלבושים והצמצומים ויכול לאהוב א״ע עם השי״ת באהבה יתירה (ל״ק לג־ד).

יב כשאדם מקבל עליו עול מלכות שמים באלו הפסוקים שהם שמע וברוך שם שהם י״ב תיבות ומ״ט אותיות כנגד י״ב שבטי י־ה ושמותיהם וכולל נשמתו בשנים עשר שבטי י־ה ומפריש נשמתו מנשמת ערב רב אזי הוא בחי׳ סגירת עינים בשעת

קבלת עול מלכות שמים להורות שעי״ז נפרדת תאוות ניאוף שכוללת המדות רעות של ע׳ לשונות (ל״ק לו־ג).

יג צריך כל אדם לצמצם אור להביות לבו שהוא עד א״ס כדי שיוכל לעבוד את השי״ת בהדרגה ובמדה (ראה לב־יז) (ל״ק מט־ד).

יד אפילו כשזוכה לעשות תשובה ולתקן מה שקלקל עדיין צריך למלאות העבודה שהיה יכול לעשות בזמן שהיה רחוק מהשי״ת ע״כ צריך לרוץ מאד ולהזדרז הרבה בעבודת השי״ת כדי למלאות החסרון שהי׳ יכול לעבוד בימי קלקולו (קל״ק מט־ז).

טו צריך האדם להשתדל שיגיע לשלימות הדעת דהיינו שיזכה לדעת דקדושה כל מה שאפשר להשיג וא״א לבוא לזה כ״א ע״י שעוסק עם בני אדם לקרבם לעבודת הש״י עי״ז נשלם דעתו ועי״ז זוכה לבנים ויוכל לפקוד עקרות (ל״ק נג) (ר׳ צדיק נד).

טז כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב״ה מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית עד נקודת המרכז של העולם הגשמי שעומד עליו ומזמין לו מחשבה דיבור ומעשה ומלביש לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב).

יז אפילו מי שיודע להבין הרמזים שהשי״ת מרמז לו אפילו בעסקי חול וא״כ ירצה לעסוק רק בזה מאחר שיכול להתקרב לעבודת הש״י על ידם אבל באמת אינו כן כי אסור להרבות בעסקי עוה״ז (ל״ק נד־ב) (ר׳ צדיק נה).

יח כי יש בכל אחד מישראל בחי׳ מלכות וצריך כ״א לבלי להשתמש עם המלכות והממשלה להנאתו ולצרכו כ״א להשתמש עם המלכות לעבודת השי״ת דהיינו להזהיר ולהוכיח את כל הנשמות שנכנעים אליו (ל״ק נו־ב) (ר׳ תוכחה יב).

יט מי שמשתדל תמיד לקרב בנ״א לעבודת השי״ת צריך לשמור את עצמו שלא יתאחזו בו הקליפות והרע של אלו בנ״א והעצה ע״ז היא בחי׳ משפט היינו שיראה לשפוט א״ע תמיד על כל מה שעשה ויוכיח א״ע על כל מה שעשה שלא כהוגן וע״י בחי׳ משפט נתלהב הלב ואש הזאת שורף הקליפות מלהתאחז בו וגם שלא יתאחזו באלו הנפשות שקירבן לעבודת השי״ת (ל״ק נט־א־ב).

כ ולכא לעשירות היא ע״י אריכת ימים היינו שצריך להאריך ולהגדיל ימיו כי כל יום ממקום שמתחיל קשה עליו מאד העבודה שצריך לעשות באותו יום וע״כ היום בתחלתו הוא קצר ואח״כ מתרחב והולך בעבודתו וצריך האדם לראות להאריך כל שעה שבא אח״כ בתוספות קדושה וזה בחי׳ אריכת ימים (ל״ק ס־ב) (ר׳ חיי שרה כ״ד ואברהם).

כא יש בנ״א שישנים את ימיהם ואף שנדמה להעולם שהם עובדים את ה׳ ועוסקים בתורה ותפלה אעפ״כ אין להשי״ת נחת מהם כי כל עבודתו נשאר למטה כי היא בלא חיות ושכל ואינה יכולה להתרומם ולעלות למעלה ויש שנפלו לבחי׳ שינה ע״י תאוות ומעשים רעים ויש שהם אנשים כשרים רק שנפילתם היא ע״י אכילה כי כשאוכל מאכל שלא נתברר עי״ז אובד את פניו היינו חכמתו ושכלו וצריך לעוררו משינתו וא״א לעוררו כ״א כשמתעורר מעצמו כי צריך אתערותא דלתתא (ל״ק ס־ו) (ר׳ אכילה טו).

כב עיקר כל הדברים הוא ההתחלה כי כל התחלות קשות מחמת שיוצא מהיפך להיפך אבל אחר ההתחלה הוא נכנס מעט בהרגל ואין קשה עליו כ״כ וע״כ העבודה והיראה של האדם היא כפי ההתחלה ע״כ צריך להתחיל בכל פעם מחדש כי אולי לא היתה התחלתו כראוי וע״כ עבודתו אינה בשלימות כי הכל לפי ההתחלה (קל״ק סב־יא).

כג בעבודת השי״ת יש ב׳ בחי׳ יש מי שמוחו צח ויכול להתפלל או ללמוד בלי עיון במוחין דגדלות אך אי אפשר להתפלל בשכל צח עד שישוב בתשובה שלימה על חטאיו ובאיזה תשובה נאמר בתשובה מאהבה שלא ישאר שום רושם כלל ויש מי שצריך להעלות במחשבתו קודם שידבר ואם ידבר קודם יהיה הדיבור בלא מחשבה והוא בחי׳ אחר הדברים מוחין דקטנות שהם בחי׳ דינים (ל״ק עו).

כד אלו בנ״א שאינם קבועים עדיין בעבודת הבורא ית׳ ואין תשובתם שלימה עדיין רק לפעמים נופל לו הרהור תשובה ומתחיל קצת בעבודתו ית׳ ואח״כ נופל מזה וחוזר למקומו וכן משתנה בכל פעם מטוב לרע ומרע לטוב זאת התשובה היא בחי׳ ששת ימי החול כי אין לו נייחא אבל כשעושה תשובה שלימה זה בחי׳ שבת (ל״ק עט) (ר׳ תשובה לה).

כה עיקר העבודה להיות תם וישר ירא אלקים וסר מרע בלי שום חכמות כי רק התורה הק׳ היא החכמה האמתית ושאר כל החכמות הם בטלים אצלה (ל״ק קכג) (ר׳ האזינו ל״ב עם).

כו וזה בחי׳ ארך אפים היינו שאינו ירא משום דבר ואינו משגיח על שום בלבול בעבודתו את השי״ת ולא יחעצב עי״ז כלל רק שיעשה את שלו בזריזות ושמחה כי עי״ז הוא גדל וצומח ומצליח בעבודתו (ל״ק קנה) (ר׳ שבת ק״ה כל הכועס).

כז מי שמצדיק הרבים היינו שמקרב בנ"א לעבודת ה' או שדן אותם לכף זכות עי"ז זוכה לקבל התלהבות דקדושה מלמעלה ויכול להוריד חמימות לאחרים אבל מי שאינו מקבל החמימות מלמעלה אז אף שמביא חמימות לאחר הוא רק לפי שעה (ל"ק קנו) (מ"ב תוכחה).

כח הרשעים מלאים חרטה ואלו החרטות באים לאיזה אדם ועי"ז נבער לבו פתאום להשי"ת ומתחיל בעבודת ה' ותיכף לאחר שעה נתבטל וחוזר לקדמותו ולפעמים נמשך איזה ימים אך לא לזמן מרובה וכל זה מחמת שההתעוררות בא לו רק מבחי' החרטות הנ"ל וכפי מספר החרטות כן נמשך הזמן שבועד לבו להשי"ת אך לאו כל אדם שוה בזה כי יש בני אדם שאין התלהבות שלהם בא מאלו החרטות רק ממקום אחר (קל"ק קנח).

כט כשנתעורר ונתגלה שכל חדש בעבודת ה' יש בזה צדיקים ילכו בם שעובדים עם זה השכל את השי"ת ופושעים יכשלו בם שאינם עובדים בזה את השי"ת רק שעי"ז מבזין ומחרפין את העולם על שהם יודעים מזה השכל והעולם אינם יודעים מזה (קל"ק קעא) (ר' דניאל י"ב ורבים).

ל צריך להיות תמיד בשמחה ולעבוד ה' בשמחה ואפילו אם לפעמים נופל ממדריגתו צריך לחזק עצמו בימים הקודמים כמו שאנו רואים כמה סומים מחזיקים עצמם באיש אחד שאינו סומא וגם הסומא מאמין למקלו והולך אחריו אף שאינו רואה כלל מכש"כ שראוי לילך אחר עצמו וילך אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז עד אשר בקצת הימים יעזרו ה' ויחזור ויזרח לו אורו ית' (ל"ק רכב).

לא ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשי"ת בחשק נמרץ מאד כי הרשימו שעשה אותו צדיק שמספרין ממנו ע"י עבודתו את השי"ת זאת הרשימו נתעוררת בעת שמספרין מהצדיק והיא מעוררת להשי"ת בהתעוררות גדול (ל"ק רמח) (ר' סיפורי מעשיות ח).

לב עיקר הגבורה הוא בלב כי מי שלבו חזק אינו מתירא משום אדם ומשום דבר כמו כן הוא ממש בעבודת השם והבן היטב (ל"ק רמט) (ר' לב לו-א).

לג כשנופל אדם ממדריגתו ידע שמן השמים הוא כי ההתרחקות תחילת התקרבות ע"כ נפל שיתעורר יותר להתקרב להשי"ת ועצתו שיתחיל מחדש ליכנס בעבודת ה' כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם וזה כלל גדול בעבודת השם שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש (ל"ק רסא).

לד ע"י שעושה ועובד הרבה את ה' זוכה לעזות דקדושה לדבר עם הרב והצדיק כל מה שצריך ולא יתבייש וע"י שמדבר עם הרב עי"ז נתעורר ביותר לעבוד את ה' נמצא שזה תלוי בזה (ל"ק רעא) (ר' עזות טז).

לה כלל גדול בעבודת ה' שלא ישים לנגד עיניו כ"א אותו יום שעומד בו הן בעסק הפרנסה והצטרכותו וכן בעבודת ה' כי כשרוצים ליכנוס בעבודת ה' נדמה להאדם כאלו הוא משא כבד אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו יום לא יהיה לו משא כלל גם שלא ידחה מיום ליום לאמור מחר אתחיל מחר אתפלל בכונה כי אין לו להאדם בעולמו כ"א אותו יום ואותו שעה שעומד בו כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי (ל"ק ערב) (ר' תהלים צ"ה היום).

לו כל הרוצה ליכנוס בעבודת ה' א"א לו ליכנוס כ"א ע"י בחי' שיחשוב שאין בעולם כ"א הוא לבדו יחידי בעולם ולא יסתכל על שום אדם המונעו או המניעות שיש משאר בני העולם המלעיגים ומסיתים ומונעים מעבודתו ית' וצריך שלא יחוש ויסתכל עליהם כלל רק יהיה בבחי' אחד היה אברהם כאלו הוא יחיד בעולם (התחלת הל"ת).

לז עיין בל"ת תורה ד-יב כי כמו שענין צמיחת המכה גרם שנתקבצו לשם כל הקלקולים והעכירות שהיו בהדמים שבגוף ובכ"פ נתגדלה ביותר והכאב היה הולך וגדול עד שנפתח פי המכה ונתמעט הכאב קצת אח"כ צריכין להוציא ממנה כל הליחות רעות וכו' וכל הבחי' הנ"ל עובר על האדם המתחיל לעסוק בעבודת ה' כי כל התחלות קשות וצריך לצעוק כמה קלין ווה בא מחמת התגברות מצח הנחש וחכמת הטבע נגד הרצון דקדושה עד שמעכרין ומקלקלין מחשבותיו של אדם ורצונותיו שהם בחי' מרוצת הדמים שבנפש כי כמו שהדמים מסבבין את הגוף כן המחשבות מסבבין בהנפש וכשהם זכים בלי שום עכירות אזי הולכים כסדר ואז תמיד כל מחשבותיו דבוקים בהשי"ת ונכסף בכל נפשו להתקרב אליו ית' שזה עיקר שלימות העבודה אבל מחמת התגברות מצח הנחש שיונק מנפילת הימים והדעת שבא ע"י טרדת המלאכה והעסק בשביל ממון ופרנסה עי"ז נתעכרין מחשבותיו ומזה בא שקשה לו להתחיל איזה עבודה מעבודת ה' בפרט התחלת הצדקה קשה וכבד מאד כי לשם מתכנסין כל העכירות מחמת שעיקר יניקת

הנחש הוא משם מבחי׳ הימים שנפלו ע״י שהיה צריך לטרוח במלאכה ועסק מחמת שנתעכב השפעת החסד ומזה יש להם אחיזה להטות לב בנ״א לסברתם שהוא חכמת הטבע כי הלא הוא רואה שצריך לעשות דייקא איזה עסק ומלאכה ע״פ דרך הטבע בשביל פרנסתו ובאמת הוא סיוע של הבל כי אדרבה מחמת זה בעצמו מוכרח לעשות איזה מלאכה ועסק מחמת שאין התגלות הרצון אצלו בשלימות ואין לו כלי היראה לקבל השפעת החסד וע״כ לענין הכבידות של התחלת עבודת הצדקה שהיא לשבר האכזריות לשם מתכנסין כל הבלבולים שהיה לו גם כשרצה להתחיל בעבודה אחרת מעבודת ה׳ אשר הכל בא ע״י התגברות מצח הנחש שהוא בחי׳ רוגז ואכזריות וע״כ עיקר התגברותו במדת האכזריות שיהי׳ האדם חס על ממונו מחמת שבילה עליו ימיו ושניו עד שנתאכזר עי״ז באכזריות גדול ואין לו רחמנות על העניים וע״כ שם במדת האכזריות שם עיקר צמיחת המכה וע״כ כשזוכה לשבר האכזריות ולהפכו לרחמנות ולהתחיל בעבודת הצדקה זה בחי׳ פתיחת פי המכה וזה בחי׳ פתוח תפתח שע״י צדקה נפתח פי המכה ועי״ז ממילא נתרחבין כל הפתחים שהתחיל בעבודת ה׳ וע״י צדקה מעלה נפילת הימים והדעת של מאריכי ימים שזה בחי׳ זקן זה קנה חכמה וחכמה הוא בחי׳ כח המושך שמושכת הליחות והקלקולים ממקומות הפנימיים שלא יהי׳ נמצא בו שום סברא ונטי׳ לחכמת הטבע ועי״ז שמוציא כל יניקותיו של מצח הנחש אזי נתגלה מצח הרצון וזוכין לשמוע קול הקריאה של הרגלים שקורין ומגלין את הרצון וזה בחי׳ הדחת וכיבוס הדמים שלא יהי׳ בהם שום קלקול היינו שלא יהי׳ לו שום ספק ברצון שיהיו כל מחשבותיו ורצונותיו דבוקים תמיד להשי״ת ברצון חזק ובאהבה גדולה ולא יתעכבו עוד במקום המקולקל היינו שלא יצטרך עוד למלאכה ועסק ע״י שיש לו ספק ברצון ואז כשזוכה להתגלות הרצון נעשה יראה וזוכה לקבל השפעת החסד ואז אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק ואין למצח הנחש שום יניקה ואז נסגר פי המכה ונתרפא בשלימות (פל״ח ל״ת ד־יב) (ראה כל הענינים מהתורה הזאת ותבין).

לח כל העבודות וכל התשובות כל מה שרוצין לעשות איזה עובדא בעבודת השם כמה קלין של אוי ואבוי וכמה גניחות וכו׳ צריכין לעשות ועיקר בהתחלה שאז קשה מאד וגם אח״כ לאחר ההתחלה ג״כ אינו בא בנקל עבודת השם וצריכין כמה יגיעות וכמה תנועות קודם שזוכין לעשות איזה עובדא שיהי׳ לה הידור אך ההתחלה קשה מאד (ל״ת ד־ב).

לט כי כל דבר מעבודת ה׳ כשרוצין ליכנס באותו העבודה צריכין לפתוח שם פתח וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר כי צדקה היא ההתחלה של כל ההתחלות (ל״ת ד־ב) (ר׳ ראה ט״ו פתוח).

מ כשמגיע לאיזה עבודה הוא צריך להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו יח׳ בפשיטות וצריך אפילו להתנהג ולעשות דברים שנראה כמשוגע בשביל עבודת ה׳ ומצוותיו יח׳ ולאו דוקא מצוה ממש אלא כל דבר שיש בו רצון השי״ת נקרא מצוה (ל״ת ה־טו).

מא ואזי כשאהבתו חזקה כ״כ להשי״ת עד שמסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו יח׳ כדי לעשות לו יח׳ איזה נחת אזי היא טובה להמוחין כי אזי זוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחין כי זוכה להשיג מה שגם משה בחייו לא השיג בחי׳ צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ל״ת ה־טו).

מב כי יש בחי׳ בן שהוא מחפש בגינזייא דמלכא ויש בחי׳ עבד שאין לו רק לעשות עבודתו שנתנו לו אבל יש בן שהוא אוהב כ״כ את אביו ומגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט מה שאפילו עבד פשוט לא היה עושה עבודות כאלו אזי אביו מגלה לו גם מה שאין נמסר אפילו לבן שיש מקומות שגם הבן אסור ליכנס לשם אבל ע״י שהבן משליך עצמו לעבדות עי״ז אביו מרחם עליו ומגלה לו בחי׳ צדיק ורע לו רשע וטוב לו שגם משה בחייו לא השיג זאת (ל״ת ה־טו) (ראה ברכות ז׳ צדיק).

מג יש צדיקים אמתיים והם באמת יכולים לעבוד ה׳ בכל דבר שבעולם (ל״ת טו) (ר׳ צדיק קעו).

מד עיקר התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה׳ בתמימות דייקא דהיינו יראת ה׳ ומצות מעשיות בפשיטות גמור כי זה יכול כל אדם לקיים מאחר שעיקר הוא את אלקים ירא וכו׳ (ל״ת יט).

מה כשאחד נכנס בעבודת ה׳ הוא צריך לשהות ולהתמהמה עד שיתפרסם בעולם וע״י המחלוקת שיש בעולם נתפרסם קודם זמנו ועי״ז הם גורמים היזק והפסד להאיש הזה או גם להדרך לעבודת ה׳ שהיה זה רוצה לגלות בעולם ואז גורמין מיתה לבעלי המחלוקת ולפעמים שאין הפגם גדול כ״כ

אזי גורמין עניות (קל"ת כ') (ראה משפטים כ"א וכי).

מו על כל מה שיחסר לו בעבודת ה' או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו ית' על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו ית' (ל"ת כה) (ראה התבודדות יח).

מז עיקר התכלית הוא רק לעבוד ולילך בדרכי ה' לשמו ית' כדי לזכות לדעת אותו ית' וזה רצונו ית' שאנחנו נכיר אותו ית' ואין ראוי לאדם שיהיה לו כוונה אחרת בעבודתו ית' כ"א למלאות רצונו ית' (ל"ת לז).

מח מי שעובד בשביל עוה"ב זה נקרא מילוי בטן שרוצה למלא בטנו בעוה"ב אעפ"י שבאמת בוודאי טוב יותר לעבוד ה' אפילו בשביל עוה"ב מלרדוף אחר עוה"ז ח"ו אעפ"כ עיקר התכלית בשלימות הוא רק לעבוד אותו ית' כדי לזכות להכיר אותו ית' שזהו רצונו ית' (קל"ת לז) (ראה תהלים י"ז חלקם).

מט וזה כלל גדול ויסוד ועיקר בעבודת ה' להיות תם וישר וכו' לעבוד אותו ית' בתמימות בלי שום חכמות וחקירות כלל כלל לא גם מחכמות שיש בעבודת ה' בעצמו צריך להרחיק מאד היינו מה שחושב ומדקדק ביותר וחוקר אם הוא יוצא כראוי במה שעושה ומחפש אחר חומרות יתירות ואלו החכמות מפילים מאד את האדם מעבודת ה' (ל"ת מד) (ראה יומא פ"ה וחי).

נ כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראין לו התרחקות ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה ואין מניחין אותו כלל ליכנס לעבודת ה' ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות (ל"ת מח) (ר' התחזקות כ).

נא צריך להיות עקשן גדול בעבודת ה' לבלי להניח מעט עבודתו שהתחיל אף אם יעבור עליו מה וזכור דבר זה היטב כי תצטרך לזה כשתתחיל קצת בעבודת ה' כי צריך עקשנות גדול לעמוד על עמדו אף אם מפילין אותו ח"ו בכל פעם כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת ה' אעפ"כ עליו לעשות את שלו ואל יניח עצמו ליפול לגמרי ח"ו (ל"ת מח).

נב כל הנפילות והירידות והבלבולים צריכים בהכרח לעבור בהם קודם שנכנסין בשערי הקדושה וגם הצדיקים האמתיים עברו בכל זה ודע שיש אחד שכבר הוא אצל הפתח של הקדושה והוא חוזר לאחוריו מחמת הבלבולים הנ"ל או אז מתגברת עליו הס"א בהתגברות גדול מאד ר"ל ואין מניחין אותו ליכנס לתוך הפתח ומחמת זה הוא חוזר לאחור ח"ו ע"כ צריך אז התחזקות גדול נגדו (ל"ת מח).

נג שמענו מצדיק אמתי שאמר שאלו היה אומר לו אחד יהיה מי שיהי' בעת שעסק בעבודת ה' בתחילתו אחי חזק ואחוז עצמך הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו ית' כי גם עליו עבר כל הנ"ל ולא היה שומע שום התחזקות משום אדם ע"כ מי שרוצה ליכנוס בעבודת ה' יזכור זאת היטב וחזק עצמך מאד ועשה מה שתוכל בעבודת ה' וברבות הימים והשנים תכנוס לבטח בעזרתו ית' לתוך שערי הקדושה כי השי"ת מלא רחמים ורוצה בעבודתך מאד (ל"ת מח).

נד ודע שכל התנועות וההעתקות שאתה ניתק ונעתק בכל פעם איזה מעט מן גשמיות לעבודתו ית' כולם מתקבצים ומתחברים ומתקשרים ובאים לעזרתך בעת הצורך דהיינו כשיש ח"ו איזה דוחק ועת צרה ח"ו ודע שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד והכלל והעיקר שלא יתפחד כלל (ל"ת מח).

נה ודע שיש אילן שגדלים עליו עלים שכל עלה צריך להיות גדל מאה שנים ומסתמא באלו המאה שנים עובר עליו מה שעובר ואח"כ בסוף המאה שנים הוא יורה בקול גדול כמו הרמאטע (תוחח) והנמשל מובן ממילא (ל"ת מח) (ראה התחזקות יט).

נו אם אין יצה"ר להאדם אין עבודתו שלימה (ר' יצה"ר יד) (ל"ת מט).

נז אפילו מי שהוא נע ונד ובא לפעמים למקומות שרחוקים מאד מעבודת השי"ת כגון בבתי רשעים ואפילו בבתי עכו"ם אעפ"כ יש כח לישראל להעלות ולהרים כל אלו המקומות להשי"ת ע"כ עליו לעשות את שלו להמשיך עצמו להשי"ת בכל מה שיוכל בכל מקום שהוא (קל"ת עו) (ר' סנהדרין ק"ד ישראל).

נח כבר מבואר שאין העבודות וסיגופים שקורין (האריוני) מזיקים כלל ומי שמזיק לו העבודה והסיגופים זהו רק מחמת גדלות (ל"ת קכג).

נט יש עובדות כאלו בזה העולם שזוכין ע"י לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא גם בעוה"ב (ח"מ שה"ל טז).

ס עיקר העבודה בכל דבר שמניחין על הבחירה של האדם ואין מצווין לו לעשות או שלא לעשות בבחי' משה הוסיף יום אחד מדעתו (ח"מ נסיעתו לאו' יב).

סא כל תנועה וכל מחשבה שעושין בשביל עובדא

דקדושה אינה נאבדת והכל נרשם למעלה לטובה (ח"מ נסיעתו לאו' לא).

סב איתא בזוה"ק בשוא גליו אתה חשבחם כשמנשאין עצמן לאיזה דרגא אע"פ שאין מגיע אליה היגיעה לבד היא שבחא ויקרא דילי' (ש"מ ג"ה לא).

סג אע"פ שכל דבר שבקדושה צריכין לעשות בזריזות אך אם אעפ"כ לא יכול לעשות תיכף אל יבהלוהו רעיוניו ויצפה לישועת ה' שיזכה לזה אח"כ (ש"מ שלא לדחוק השעה ד).

סד אפילו מי שעוסק כל היום בעבודת השם אעפ"כ מוכרח לפקח דעתו איזה שעה ע"י שיחה עם בני אדם וכן בלימוד צריכין לתת נייחא למוחין איזה שעה קלה (ש"מ מח' ש' ו).

סה ע"י שמדברין עם אנשים ביראת שמים ומזכין אותם לתשובה ע"ז נמחלין עוונותיו (ש"מ ע"ה ד).

סו כשעוסקין בעבו' השם תמיד אזי הטוב נשאר והרע נתבטל ונופל (ש"מ ע"ה ד).

סז כשמדברין באמת מעניני עבודת הבורא עם חבירו מגביה לבו של אדם (ש"מ ע"ה ח).

סח הצדיק אפילו אם ח"ו עובר עבירה גדולה אינו נופל בדעתו והוא איש כשר כמקודם רק אח"כ עושה תשובה (ש"מ ע"ה י).

סט עוד יהי' זמן שמי שיהי' איש כשר פשוט יהי' חידוש כמו הבעש"ט (ש"מ ע"ה יא).

ע בעבו' השם העיקר היא התחלה והעיקר שהלב של התחלה ימשך זמן רב כמו הרה"ק הר"ר זוסיא זצ"ל (ש"מ ע"ה עב).

עא מאד צריכין ליזהר לעסוק בזה לקרב בנ"א לעבודת השי"ת ולפעמים כדאי שיסעו נסיעות בשביל זה כדי לדבר עם בנ"א מהתכלית האמת (ש"מ ע"ה צו) (מ"ב תוכחה).

עב אחד שאל כשמדברים עם בנ"א כדי לקרבם להשי"ת וכמה פעמים מוכרחים לדבר דברים בטלים ושיחות חולין השיב רבינו ז"ל מאחר שעכ"פ נכנסין בתוך הדיבורים שמספרין עמהם איזה דברים מדברי תורה עי"ז נתחקנין כל הדיבורים (ש"מ מ"ת לח) גם (ש"מ ע"ה צו).

עג הזהיר לדבר עם בנ"א אפילו אם מדבר שיחות חולין וכוונתו שיבוא לדבר עמם מהתכלית אם יזכה לעוררם אין דבר גדול מזה כ"ש בזוה"ק קוב"ה משתבח ביה בכל עלמין ובעיקר לקרב ב"א גדולים ואז הקטנים ממילא יתקרבו (ש"מ ע"ה צו).

עד העיקר לקרב בני הנעורים כי זקנים קשה לקרב (ש"מ ע"ה צו).

עה העבודה הגדולה בעבוה"ש קלה יותר מעבודה קלה בעסקי עוה"ז (ש"מ ע"ה קז).

עו לאחד צוה שיהי' ממארי דחושבנא דהיינו קודם שהולך לישון יחשוב במה עבר עליו היום (ש"מ ע"ה קלה).

עז אחד הי' במקום שרחוקין מהשי"ת ופחד שלא יפול ממדרגתו אמר רבינו ז"ל בזה שהוא מפחד זה מחזק אותו לעמוד על עמדו (ש"מ ע"ה קלח).

עח אחד בקש מרבינו ז"ל שרוצה להיות איש כשר ענה לו ווילסטי אבער וועלין הכוונה אם הוא רוצה באמת וכו' (ש"מ ע"ה קמ).

עט זה כלל גדול בעבו"ה שכל מה שרוצה יותר ליכנס בעבודת השם מתגבר עליו הבע"ד ביותר וצריך להיות משכיל על דבר ובתחבולות תעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם (ש"ה י).

פ אלו הרוצים להיות אנשים כשרים ומתייגעים ולהוטים לקדש עצמם ע"י איזה קדושה אע"פ שאינם יכולים לגמור כראוי, היגיעה לבד היא בחי' קרבנות, על כן על האדם לייגע עצמו בעבו' השם בכל מה שיוכל וה' הטוב בעיניו יעשה (ש"ה יב).

פא עצה טובה בעבודת ה' היא השכחה כי אם לא היתה שכחה לא הי' אפשר לעשות שום דבר בעבו"ה כי ע"פ רוב יש להאדם בלבולים רבים וערבוב הדעת מאד ממה שחלף ועבר ע"כ יסיח דעתו מזה לגמרי (ש"ה כו) (ר' תפילה קסא).

פב אע"פ שהאדם צריך להיות זריז בעבו"ה בכל זאת אל תהי' נבהל שירצה לחטוף הכל בבת אחת רק לילך לאט בהדרגה ועי"ז יזכה ללמוד הרבה ולגמור דברים שבקדושה כפי רצונו (ש"ה כז).

פג התחזקות בעבו' השם היא שצריך להיות מרוצה לעבוד את ה' אפילו אם נדמה לו שרחוק שיזכה לחיי עוה"ב ואפילו אם נראה לו שיהי' לו גיהנום ג"כ ח"ו איך שיהי' הוא מחויב לעשות את שלו תמיד בעבודת השם כמו שמספרים בשם הבעש"ט שפעם אחד נפל בדעתו ונדמה לו שבוודאי לא יהי' לו עוה"ב ח"ו התחזק ואמר אני אוהב השי"ת בלא עוה"ב וכ"ז שייך אצל כ"א שיהי' חזק בדעתו על כל הנ"ל עד שיזכה לילך בדרכי ה' כסדר (ש"ה מח).

פד זה כלל גדול בעבודת ה' לבל יניח עצמו ליפול ח"ו מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכוונה או שנפל למקום שנפל ח"ו עם כל זה יחזק א"ע בכל האפשר ויתחיל בכל פעם מחדש כאלו היום התחיל

להתקרב להשי״ת ובלא זה א״א להיות איש כשר באמת ואפילו ביום אחד צריך לחזק א״ע כמה פעמים ולהתחיל בכל פעם מחדש (ש״ה מח).

פה צריכין להתייגע מאד בעבו״ה וגם רחמנות גדול מאתו ית׳ קודם שזוכין שיעמדו וישקטו שמרי המוח עד שלא ירצה שום דבר בעולם רק להש״י ולהתורה (ר׳ מוחין ל) (ש״ה נא).

פו ולעבוד ה׳ איני יודע מי הוא שיוכל לומר שיעבוד את ה׳ לפי גדולת הבורא ית׳ רק העיקר הוא הרצון להיות רצונו חזק ותקיף תמיד להתקרב אליו ית׳ (ש״ה נא).

פז מענין טוב עוה״ב מה שיכולין לזכות ע״י עבו״ה באמת (ר׳ עוה״ב מה) (ש״ה נה).

פח הי׳ אפשר להצדיק להוציא הפסולת מיד מהאנשים שהיו בגשמיות מתחלה ונתקרבו להש״י אך מה יהי׳ אם יוציא הרפש עם המוח מאחר שמעורב הכל יחד ע״כ ההכרח להיות מתון עד שיזדכך מעט מעט (ש״ה עט).

פט קודם שמתחיל האדם לכנוס בעבודת ה׳ אזי הטוב והרע מעורבין בו אך אח״כ כשמתחיל בעבו״ה ומתקרב להצדיק האמת אזי מתחיל להזדכך ולהתברר ואזי עולה הרע והפסולת בכל פעם למעלה כמשל המים שמעמידין אצל האש ומחמת זה דייקא באים עליו בלבולים והרהורים גדולים והצדיק צריך להשגיח על זה שיסיר ממנו חלאתו ופסולתו בכל פעם ואז נשאר אח״כ זך וצלול לגמרי באמת כראוי (ש״ה עט) (מ״ב יראה).

צ בנ״א יש להם כח למנוע מעבודת הבורא יותר מן היצה״ר (ש״ה פ׳) (ר׳ יצה״ר כא).

צא חכמות וליצנות מונעים את האדם מאד מעבודת הבורא (ש״ה פ״א) (ר׳ בנ״א ט).

צב אין ממש בעבודה כ״א ע״י צדיק אמתי (ש״ה קי״א) (ר׳ צדיק ר״צ).

צג כשאדם מרוצה שאע״פ שהוא אינו זוכה לעבוד את ה׳ עכ״פ יעבוד חבירו את השי״ת זה דבר גדול ומעלה גדולה כשאוחזין בזה כי יש כמה בנ״א שכשהם נופלים ח״ו מעבודת ה׳ אזי שונאים ומתגרים במי שמתחיל לעסוק בעבודת ה׳ ורוצים להחליש דעתו ולהפילו מעבודתו ח״ו וכ״ז מחמת קנאה ע״כ צריכין ליזהר מזה מאד (ש״ה קי״ט) (מ״ב יראה).

צד ישנם אנשים שמתקרבין לעבודת השם ואח״כ מתרחקין אעפ״כ ההתקרבות שהיתה לפי שעה הוא יקר מאד בעיניו ית׳ (ש״ה קכג).

צה רבינו ז״ל כשהיה מדבר בעבו״ה או כשהיה מגלה תורה היה כל דיבור מאיר ומזהיר ומתלהב כאש לוהט רשפי שלהבת ומי שהיה מאזין לדבריו באמת היה כל דיבור פורח ונכנס בקרבו כלבת אש ממש והיה נדמה לנו באותו שעה שבוודאי לא יהיה לנו עוד שום בחירה וא״א לפרוד עוד מהשי״ת גם עכשיו כל מי שיעסוק בספרי רבינו ז״ל ויסתכל בהם באמת וודאי יתלהב לבו מאד להשי״ת כי כל דבריו כגחלי אש (ש״ה קכד).

צו עיקר התעוררות לעבודת השם היא ע״י סיפורי מעשיות מצדיקים ואמר רבינו ז״ל על עצמו שמזה הי׳ עיקר התעוררותו להשי״ת (ש״ה קלח).

צז יש שנדמה להם שעיקר גדולת והשגת הצדיקים הגבוהים הוא רק מצד הנשמה הגבוה שיש להם כי באמת לא כן הדבר רק העיקר תלוי רק ביגיעות ועבודות באמת (ש״ה קסה).

צז־א טוב לעבודת הבורא ית׳ שלא להיות מלמד בפרט כי קשה מאד לצאת ידי חובת הלימוד עם התלמידים בשלימות בפרט אלו המלמדים שלומדים בעיר אחרת חוץ לביתם דבר זה מגונה ביותר (ש״ה רמ־רמא) (מ״ב יראה).

צח פ״א שאלתי אותו מדוע כמה יראים שהתייגעו בעבודת השם ולא הגיעו למדריגות גדולות ענה רבינו ז״ל מסתמא לא התייגעו כ״כ כי הכל לפי רוב המעשה (ש״ה ק״ע).

צט עיקר העבודה באמת הוא תמימות ופשיטות להרבות בתורה ותפילה ומעשים טובים בלי לחפש לחדש דוקא חומרות יתירות ולא נתנה תורה למלאכי השרת ואין שום דבר שיהיה חיוב בדוקא ואם לאו וכו׳ רק אם יוכל יוכל ואם לאו אונס רחמנא פטרי׳ (ש״ה רלה).

ק יש בני אדם עובדי ה׳ שאין השי״ת מראה להם בחייהם מה שפעלו רק בעוה״ב יראו מה שפעלו (ש״ה רמד).

קא טוב היה להאדם שיבחר לו איזה מקום וישב שם יומם ולילה ויעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה׳ וכשצריך לאכול ירוץ לתוך איזה בית ויקח שם בחפזון איזה חתיכת לחם להעביר רעבונו ואח״כ יחזור לעבודתו (ש״ה רמ״ח).

קב מה שמבלבל את האדם בעבודת השם לפעמים נדמה לו דרך זה טוב ולפעמים אחר אמר רבינו ז״ל באיזה דרך שהולכים זה טוב ובעיקר שלא לעשות רע ח״ו (ש״ה רסט) (ר׳ מחשבות נט).

קג פעם אחד דיבר עם אנשיו והי׳ מוכיח ומייסר אותם

בדברים על שעדיין אינם עובדים השי"ת כרצונו אעפ"י שאתם אנשים כשרים אבל באמת השי"ת גדול מאד ע"כ צריכין להתחזק בכל פעם ברצון חזק לעבדו כראוי כי לגדולתו אין חקר (ש"ה רעו).

קד חסיד א' בא לפניו ואמר לרבינו ז"ל יורינו רבינו דרך לעבודת הבורא ית' ענה רבינו ז"ל לדעת בארץ דרכך היינו מי שמשוקע בארציות גמור הוא רוצה לדעת דרך להתקרב להשי"ת כאלו לא חסר לו כ"א לידע דרכים כי רבינו ז"ל רצה שידבר עמו באמת (ש"ה רצב).

קה כשאדם מתחיל לעסוק בזה ובוחר לו מקום להתבודדות ולעסוק בעבודת ה' ולפעמים זוכה שנמשך איזה זמן אח"כ כשהוא סמוך מאד לבוא למבוקשו אזי ביום אחרון מזמינים לו איזה נסיון לפי בחינתו ואז מתגבר עליו הבע"ד ונכנס עמו בדברים וממשיכו לעצתו ואינו עומד בנסיון ואזי תיכף נופל לבחי' שינה ועובר עליו מה שעובר שזה בחי' כל החיילות שעברו על השני למלכות בעת שהיה מוטל בשינה ואח"כ נתעורר והלך למקום הבת מלכה והודיעה לו גודל הרחמנות שעליו ועליה שבשביל יום אחד אבד מה שאבד (הק' שני' של הסיפורי מעשיות).

קו ובפעם השני הקילה עליו האזהרה שאין צריך להתענות רק ליזהר משתיית יין כדי שלא יבא לידי שינה וחזר והתייגע איזה זמן רב בעבודת ה' אבל ביום אחרון לא עמד בנסיון קל כי ראה מעיין של יין והטעה אחריו וטעם מהיין ותיכף נפל עליו שינה כי כך דרך הבע"ד והתאוות כשרוצה להסית האדם כשר מטעה אותו מעט מעט ותיכף כשנכנס בדברים בענין התאוה מתגבר עליו הבע"ד עד שמכשילו (הק' שני' של הסימ"ע).

קז מי שהוא בר דעת אמתי וחס על נפשו באמת ורוצה לעמוד בנסיון צריך להתגבר בכל עוז להסיח דעתו לגמרי ולבלי לכנוס עם התאוות בטוען ונטען כלל ולבלי לדבר ולהרהר ולתמוה עליהם כלל ואל יבהלוהו רעיוניו רק יסיח דעתו מזה לגמרי וצריך להיות עקשן גדול בעבודת ה' עד שינצח המלחמה (הק' שני' של הסי' מע').

קח אעפ"י שעשה מה שעשה ונפל איך שנפל זה זמן רב מאד אעפ"כ השכינה מעוררת אותו בכל פעם ומרמזת עצות חדשות איך שיחפש את שורש קדושתו שהיא בחי' הבת מלך וזה השני למלכות אע"פ שלא עמד בנסיון שני פעמים אעפ"כ לא הניח א"ע להתייאש לגמרי ח"ו רק הלך לחפש ההר של זהב והמבצר של מרגליות ואחרי שהי' לו יגיעות וטלטולים קשים מצא איש גדול וזה האיש דחה אותו שבוודאי אינו בנמצא ורצה להסיתו שישוב (הק' שני' של הסי' מע' על המעשה הא').

קט אבל השני למלך לא שמע להמניעות והדחיות ואמר שבוודאי נמצא עד שהוכרח האיש לקבץ כל החיות אבל כולם השיבו שאינו בנמצא וכן השני והשלישי ואמרו לו ראה גם ראה שלחנם טרחת כי בוודאי לא תמצא עוד שוב לאחוריך ואז מגודל צערו התחיל לבכות מאד ובאותה שעה חמל עליו השי"ת ובא עוד רוח והודיע לו שהוא בעצמו נשא הבת מלך להר ומבצר הנ"ל ואזי הלך לשם והשתדל בתחבולות עד שמצאה אשרי לו (הק' שני' של הסי' מע').

קי והמעיין בכל זה יבין כמה צריכין להתחזק ולהיות עקשן גדול בעבודת ה' אפילו עם עבר מה שעבר ראה כמה יגיעות יגע השני למלך ואח"כ נפל ע"י שלא עמד בנסיון קל ואעפ"כ לא התייאש עצמו ולא שמע לשום מניעות ודחיות שרצו לדחותו אזי ברגע קלה נתהפך הדבר ונתהפכו המניעות לסיועות וישועות ואח"כ זה הרוח בעצמו נשא אותו ג"כ לשם ראה והבן כמה צריכין להתחזק לדרוש ולחפש ולבקש את עבודת השי"ת תמיד (הק' שני' של הסי' מע') (מעשה א').

קיא מי שנכנס בעבודת השם נדמה לו לפעמים שיש לו כבר נייחא אבל הצדיקים מתייגעים תמיד מדרגא לדרגא (ש"מ ע"ה קמ"א).

קיב אין טוב להיות זקן בעבודת ה' הן חסיד זקן הן צדיק זקן אינו טוב כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש בעבודת ה' (ש"ה נ"א) (מ"ב יראה).

עבירות ר"ל

א עוונותיו של אדם הם על עצמותיו כמ"ש ותהי עונותם חקוקה על עצמותם וכל עבירה יש לה צירוף אותיות וע"י ווידוי דברים יוצא מעצמותיו האותיות התקוקים עליהם ונעשה הדיבור של הווידוי ובונה מלכות דקדושה (ל"ק ד־ה).

ב כשעבר עבירה ר"ל הצירוף הרע שעל עצמותיו נוקם בו כמ"ש תמותת רשע רעה (ל"ק ד־ה).

ג לשון עבירה שעובר בתוך עצמותיו ומצוה לשון התחברות וכשעושה חבילות של מצות נתחברו שברי עצמותיו (ל"ק ד־ו).

ד ע"י תשובה זדונות נעשין כזכיות ויהיה נעשה

מעבירות ישראל תורה וע"כ יבקשו אז לעתיד אחר עונות ישראל כדי לעשות ממנו תורה (ל"ק כב־יא) (ראה ירמיה נ' ביום ההוא).

ה ע"י העבירות נבראים מחבלים והם צועקים הב לן מזוני הב לן חיי וכשאין מתעורר קול דקדושה הם נחים אך תיכף שמתעורר קול דקדושה הם מתעוררין ומתחילין לצעוק ולקטרג נגדו (ל"ק כב־ז).

ו כשהעוונות שהם תולי הנפש גוברים מאד ר"ל אזי אין יכול לסבול מרירות הרפואות ואז היה כמעט אפס תקוה ח"ו אבל השי"ת מלא רחמים ומשליך כל חטאתיו אחרי כתיפיו ונותן לו מרירות הרפואות רק כפי יכלתו (קל"ק כז־ז) (ראה ישעי' ל"ח הנה לשלום).

ז ולחקן כל העבירות בפרטיות הם רבים מאד וכבד על האדם וא"א לתקן אותם רק ע"י תיקון הברית נתחקן ממילא כל הלאווין שעבר (ל"ק כט־ד) (ראה ברית כב).

ח אפילו מחשבה דיבור ומעשה של עבירה ח"ו יש שם ג"כ התלבשות התורה אך שהוא בהעלם ובצמצום גדול (ר' יומא פ"ו עבר ושנה) (ר' מחשבות ובלבולים כב) (ל"ק נו־ג).

ט כל העבירות ח"ו עיקרן ע"י שמוציאין מכח אל הפועל כי בתחלה העבירה בכח שחושב לעשותה ח"ו ואח"כ כשמוציאה לפועל אז הוא רשע גמור וחשוב כמת והרי הוא מאבד עצמו ומאבד עולם מלא ח"ו וע"כ בכל עבירה ח"ו פוגמין בכלליות העולמות והשמות הק' ר"ל ואין תקוה כ"א בתשובה כי ע"י שמתחרטים על העבירה ועוזבים אותה עי"ז נתחקן כל הנ"ל וחוזר ומוציא תיקון כל העולמות מכח אל הפועל (קל"ק סו־ד) (ר' תשובה כט).

י כשעושה איזה מצוה ומוציאה מכח אל הפועל עי"ז ממשיך אור בחי' הכח שהוא בחי' רוח דלעילא ומקשרו עם בחי' הפועל שהוא בחי' הרוח דלתתא ונעשה עי"ז יחוד גדול בין שני הרוחות הק' מה שאין כן כשמוציא ח"ו איזה דבר עבירה מכח אל הפועל אז אדרבא נסתלק גם בחי' הרוח דלתתא שזה בחי' החיות הקודש שיש בו ועולה ונכלל בשרשו שזה בחי' שהפועל חוזר אל הכח ואז הוא כמו מת ושורה עליו רוח הטומאה ח"ו וע"כ מועיל תשובה כי עיקר תשובה הוא חרטה (ל"ק סו־בפל"ח) (ר' תשובה ל).

יא כשאדם עובר עבירה ח"ו אז העבירה נחקק על עצמותיו (ר' יחזקאל ל"ב ותהי) (ל"ק קא).

יב מי שנמשך אחר עבירות ח"ו וכאשר יעורר רוחו לשוב קשה לו מאד להתפלל בדחילו ורחימו לכן לא יוכל לבקוע המסכים המבדילים אבל ע"י אמת שידבר באמת מעומק הלב אז ה' אור לו כי חותמו של הקב"ה אמת ועי"ז ימצא הפתח לצאת מהחשך (ל"ק קיב).

יג כשישראל נופלים בעוונות ח"ו זהו משא כבד מאד שא"א לישא כלל המשאוי הכבד הזה כי מי שיודע קדושת ישראל מאין הם לקוחים ויודע רוחניות ודקות של ישראל הוא יודע שישראל הם רחוקים לגמרי מעון ואין עון שייך להם כלל כלל לא וזה עיקר הרחמנות לרחם על ישראל עם קדוש להוציאם מהעוונות ובאמת מהיכן באים לעוונות ח"ו הוא רק ע"י שאין לו דעת וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת (ל"ת ז־ג) (ר' סוטה ג' אין).

יג־א ע"י השכן שניתוסף להקיבוץ של ישראל כגון כשיש קיבוץ של ישראל שעוסקין בתפילה כשניתוסף עליהם עוד נפש אחת אז נתרבה ונתגדל מאד בחי התפילה כי נתרבין הצירופין הקדושים מאד ונבנים בחים הרבה בקדושה עליונה ונעשה מזה שעשועים גדולים למעלה ועי"ז נמחלין ונסלחין העוונות ונמשך רפואה ונתבטל כל מיני חולאת (קל"ת ח־ה) (ר' נפש יח).

יד כשרוצה לדבר עם חבירו ביראת שמים צריך לרחם גם על עצמו לצאת מעוונות ושיהיה לו יראת שמים כדי שיהיו דבריו נשמעין וגם כדי שיתקיימו דבריו אצל חבירו שלא יעבור הדיבור מלב חבירו חיכף (קל"ת ז־ד).

טו כי עבירה היא בוודאי בושה גדולה כי עבירה אינה ראויה כלל לישראל אבל גם כשרוצין לעשות מצוה ראוי שיהיה לו ג"כ בושה גדולה כשיסתכל על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשי"ת ואין לו שום זכות שיזכה לעשות מצוה וע"י הבושה עושין תשובה אבל עיקר הבושה נמשך ע"י המנהיג בחי' משה (ל"ת עב) (ר' בושה טו).

טז אפילו אותן האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד שנלכדו במצודה רעה עד שרגילין בעבירות ח"ו ר"ל אעפ"כ הכח של התורה גדול כ"כ עד שיכולה להוציא אותם מן העבירות שרגילים בהם ח"ו אם יעשו להם חוק קבוע וחיוב חזק ללמוד בכל יום כך וכך בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה (ש"ה יט).

יז דע כי יש עבירות שהם מכניסים כפירה באדם (ר׳ כפירות ר״ל ט) (ש״ה ל״ב).

יח כשרואה אדם נסיעה לפניו אין לו להתעקש למנוע מזה לישב בביתו דווקא כי בכל מקום שאדם נוסע מתקן שם איזה דבר רק שיזהר להיות שמור מן העבירה (ש״ה פ״ה).

יט דע שיש חבילות חבילות של עבירות ר״ל כי עבירה גוררת עבירה היינו כשאדם עובר עבירה ח״ו אזי עבירה ראשונה גוררת אותו לעשות עבירות אחרות השייכים לה דייקא וזה בחי׳ חבילות חבילות עבירות ח״ו כי עבירה הראשונה עם העבירות שנגררו אחריה דהיינו השייכים לה הם בחי׳ חבילה אחת וכן עבירה אחרת הם חבילה אחרת עד שנעשו ח״ו חבילות חבילות של עבירות ר״ל (ש״ה פט).

כ ומכל חבילה נבראת כת אחת של מחבלים ומקטריגים והמחבלים צועקים הב לן חיי הב לן מזוני כי הוא הבעל של העבירה וצריך ליתן להם חיי ומזוני כי עבירה הראשונה עשה בלי הכרח וצריך בוודאי ליתן לה מזונות ואפילו העבירות האחרות השייכים לעבירה ראשונה שנגררו אחריה צריך ליתן להם ג״כ מזונות כי יש להם טענה היה לך לעשות מצוה תיכף אחר עבירה הראשונה והיתה המצוה מגינה עליו ע״כ צריך ליתן לכולם מזונות וחיות (ש״ה פט).

כא והתיקון הוא שילמוד לעשות ולקיים הי״ג מדות של רחמים וחסדים דהיינו שיהיה לו רחמנות וירבה לעשות חסד כי ע״י שמקיים הי״ג מדות של רחמים עי״ז מעורר למעלה הי״ג מדות העליונים של רחמים ועי״ז נכנעין ועוברין המחבלים שנעשו ע״י עבירות (ש״ה פט).

כב וזה בחי׳ אל מלך יושב על כסא רחמים וכו׳ מוחל עוונות עמו מעביר ראשון ראשון היינו שע״י הי״ג מדות של רחמים מעביר הקב״ה עבירות הראשונים שבכל חבילה וחבילה ואזי שאר העוונות שבחבילה שבים אל השי״ת והוא ית׳ נותן להם חיות (ש״ה פט) (ר׳ תהלים נ״א אלמדה).

כג אך מאין הקב״ה נותן להם חיות דע כי יש בסט״א בחי׳ ראשון בחי׳ אדום כמ״ש ויצא הראשון אדמוני והוא ראשון להעבירות הראשונים הנ״ל כי כולם נמשכים ובאים על ידו כי באמת לפי גודל קדושת ישראל אין ראוי להם כלל לעשות עבירות ח״ו רק מחמת תוקף הגלות באים לעבירות נמצא שכל העבירות נמשכים ע״י אדום ע״י שאנו מסורים בגלות אצלו וע״כ הקב״ה נותן העונות עליו ונמשך להם חיות ממנו (ש״ה פט).

כד יש עבירה ר״ל שעונשה שיהא בעל חוב תמיד ועצה לזה לשוב בתשובה ולהתפלל בכלליות שינצל מזה (ש״ה קיב) (ר׳ תורה קיא).

כה אמר עס איז שוין איין עבירה אז איהר טיט איין עבירה ר״ל מעתה (שי״מ ע״ה סו).

עוה״ז ועוה״ב

א לעתיד יתוקן בחי׳ משפט בחי׳ ציון במשפט תפדה ואז יתעברו ענינן דמכסין על עינא (ל״ק ב־ה).

ב כשאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו זאת הבחי׳ היא מעין עוה״ב כי לעתיד יהי׳ כולו הטוב והמטיב (ל״ק ד־א).

ג השגת עוה״ז נקרא גשם נגד השגת עוה״ב ובעוה״ב בכל עת שיזכו להשגה יתירה יעשו תשובה על תשובה כי עוה״ב הוא כולו תשובה (ל״ק ו־ג).

ד מה שהקב״ה מחריש לאדם אין זה אלא כדי שיקבלו עונשם בעוה״ב שאז מסדרין לעיניו עוונותיו (ל״ק ו־ג).

ה א״א לשכל האדם להשיג בעוה״ז הדעת של הידיעה והבחירה רק לעתיד כשיתבטל הבחירה ויעלה לגדר מלאך (ל״ק כא־ד).

ו המקיפין שא״א להבין כמו הידיעה והבחירה הם סתומים במשך הזמן של עוה״ז ולא יתגלה אלא לעתיד (ל״ק כא־י).

ז לעתיד ידעו הכל את ה׳ אפילו עכום אך הדעת שיהיה להם אפשר לדבר ממנו אך הדעת שיהיה לנו אז א״א לדבר כי הוא בחי׳ מקיף של השכל (ל״ק כא־י).

ח ודע שגם לעתיד שתמלא הארץ דעה ויהיה נעשה מהמקיף פנימי גם אז יהיו מקיפים אחרים כי כ״א ישיג לפי מדריגתו לפי עבודתו אשר יגע בזה העולם וכן בין צדיק לצדיק יהיה הפרש גדול מכש״כ בין צדיק לרשע (ל״ק כא־י).

ט דע שעוה״ז מלא מרירות ועיקר המרירות היא דאגת וטרדת הפרנסה ותאוות ממון שבא ע״י פגם הברית אבל ע״י התקרבות לצדיקים שהם שומרי הברית נמתק מרירותו (קל״ק כג־ז).

י עיקר ההתבודדות הוא בלילה בעת שהעולם פנוי מטרדת עוה״ז כי ביום ע״י שרודפין העולם אחר עוה״ז ואפילו אם הוא בעצמו אינו טרוד אעפי״כ מאחר שהעולם טרודים ורודפים אחר הבלי עוה״ז

עי"ז קשה אז לבא לידי ביטול (ל"ק נב) (ר' התבודדות ה).

יא לעתיד לבוא יתנסו או"ה ע"י מצות סוכה ואז נתהפך ריב לשונות ולא יהיה בחי' ריב ויהיה שפה אחת ואז יתגבר האמת היינו אפילו עכו"ם יחזרו לעבדו שכם אחד (ל"ק מח) (ראה אומות העולם ה).

יב לעתיד לבוא יתעורר השיר שהוא פשוט כפול משולש מרובע שהוא בחי' דלת עם י' שהם עשרה מיני נגינה זה בחי' הא וזה ע"י התגלות מלכותו ע"י בחי' לבי חלל בקרבי (ל"ק מט-ה).

יג לעתיד לבוא ליום שכולו שבת בחי' תשובה יתגלה אורייתא דעתיקא סחימאה היינו סתרי תורה וזה ע"י שמעלה החשובה מבחי' מאור הקטן בחי' מלכות לבחי' בינא ליבא וכ"א ע"י שמקדש מחשבתו כן יזכה להשיג סתרי תורה (ל"ק מט-ו).

יד אפילו מי שיודע ומבין הרמזים שמרמז לו השי"ת בכל דבר וא"כ ירצה לעסוק רק בעסקי עוה"ז מאחר שמבין הרמזים ויכול להתקרב לעבודת הש"י על ידם אבל באמת אינו כן כי אסור להרבות בעסקי עוה"ז מחמת שני טעמים א' מחמת שזאת העבודה בעסקי עוה"ז הוא מקום מסוכן מאד והב' מחמת שיש עבודה גבוה מזה דהיינו קדושת התורה והמצות בכן צריך להסתפק רק בהכרחיות (ל"ק נד-ב).

טו העוה"ז הוא התלבשות מדריגות התחתונות של הקדושה בחי' רגלין (ל"ק נד-ב) (ר' קדושה ב) (ישעי' ס"ו והארץ).

טז עיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד וע"י מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי עי"ז נעשה יחוד ה' אלקי (ל"ק נד-א) (ר' ז' משפטים צ"ח ה' אלקי).

יז בחי' זו לזכור תמיד בעולם הבא דהיינו לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי הוא בכלליות ובפרטיות בכלליות כך ראוי להיות מנהג יראי ה' תיכף בבוקר בהקיצו יזכור מיד בעלמא דאתי ואח"כ יעשה זאת בפרטיות דהיינו שיגדיל דעתו בכל מחשבה דיבור ומעשה שהשי"ת מזמין לו ומגלגל עמו בכל יום ויום לפי האדם ולפי המקום ומלביש לו בהם רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל"ק נד-ב).

יח וזה מרומז בפסוק מלבד עולת הבוקר מלבד ר"ת לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי זה צריך להיות תיכף בבוקר (מי הנחל נ"ד בשם אחד מאנ"ש).

יט מי שדבוק בדעת האמתי אינו מסתכל כלל על הבלי הזמן כי יודע כי גשמיות הזמן קצר מאד והוא מדבק א"ע רק בעלמא דאתי שהוא באמת יום שכולו ארוך ואפילו בעניני העוה"ז הוא מסתכל ומבין בכל עת הרמזים הקדושים שמרמז לו השי"ת איך להתקרב אליו על ידם עי"ז הוא חי חיים טובים בכל עת וימי חייו גדולים וארוכים מאד (ל"ק נד-פלח).

כ מחמת קטנות דעת של האדם נדמה לו כאלו הוא עולם של זמן ארוך ורוצה לקבוע דירתו בעוה"ז ולמלאות בו תאותו נמצא ע"י שטות דעתו נתארך אצלו הזמן כאלו ידוע לו שיש לו עוד זמן ארוך לחיות בזה העולם ועי"ז בעבו"ה דוחה א"ע מיום ליום עד אשר מאומה לא ישא בעמלו ח"ו שזה בחי' קיצור ימים ת"ו (ל"ק נד-פלח) (ר' בראשית כ"ד ואברהם).

כא לעתיד לבוא יהיה הדיבור בשלימות כי עכשיו הדיבור חסר מאחר שאין כל העולם קוראין להשי"ת עם הדיבור כי עיקר גדולתינו ותפארתינו יתגלה לעתיד כי אז יראו הכל גדולת ותפארת הצדיקים ולהיפך מפלת רשעים כי אז יהיה יומא דדינא רבא ולא יוותרו לו על שום דבר קטן ואז יראו החילוק בין צדיק לרשע ואזי יתהפכו כולם להשי"ת עי"ז ויקראו כולם בשם ה' (ל"ק סו-ג).

כב צריכין להמשיך בחי' עלמא דאתי גם בעולם הזה דהיינו שיהיה מפלה לרשעים גם בעולם הזה ונעשה ע"י אמת שעי"ז נתגלה בחי' פנים ואזי ממשיכין בחי' עוה"ב בתוך העוה"ז ואזי נעשה מפלתם כמו שיהיה בעוה"ב ועי"ז ממשיכין שלימות הדיבור שיהיה לעתיד בתוך העוה"ז שעי"ז יתהפכין כולם להשי"ת (ל"ק סו-ג) (ר' אמת כב).

כג עיקר הרגשת תענוג ושעשוע עוה"ב וכל הש"י עולמות הוא רק בלב (קל"ק קצא) (ר' לב לה).

כד דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר ובשנסתלק האדם אזי נותנין להנשמה להיות מחפש בגנזא דמלכא שיחפש ויקח לו מה שירצה מגנזי המלך ית' וזה תכליח כל תענוגי עוה"ב ולחיפוש צריכין נרות והנרות נעשין מן המצות (ל"ק ערה) (ר' שבת קנ"א במתים).

כה לימוד ההלכות בפרט כשזוכין לחדש בהם זה ג"כ בחי' שעשוע עוה"ב (ל"ת ב-ב) (ר' נדה ע"ג כל).

כו עיקר שעשוע עוה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול ית' ולהכיר אותו ית' שעי"ז סמוכין וקרובים אליו ית' כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד כולם ולא ישאר רק בחי' תודה והודאה שזה כל שעשוע עוה"ב (ל"ת ב-א) (ר' ב"ר צו פ"ט כל).

כז משה רבינו הוא היה מנהיג ישראל והוא יהי' המנהיג לעתיד (ל"ת ז־ב) (ר' קהלת א' מה).

כח עוה"ב הוא יום שכולו ארוך כי שם הוא למעלה מהזמן כי כל הזמן של כל העוה"ז כולו מה שהיה ומה שיהיה הוא כולו אין ואפס נגד יום א' ואפילו נגד רגע אחת של עוה"ב ושם אין שום זמן רק סדר הזמנים שיש שם הם בחי' השגות של המקיפים יש מקיפים שהם בחי' ימים ובחי' שנים בחי' תקופת השנה (שמות לד) והשגות מקיפים הללו זה עיקר התענוג והשעשוע עוה"ב אשרי מי שזוכה להשיגם (ל"ת ז־ו) (ר' תהלים ל"א מה).

כט כשיהיה חידוש העולם לעתיד אז יתנהג העולם ע"י נפלאות היינו ע"י השגחה לבד שהיא בחי' נפלאות שלא כדרך הטבע כי חידוש העולם לעתיד היא בבחי' א"י ועיקר קדושת א"י הוא ששם הוא השגחתו ית' תמיד ואז יתער שיר חדש דהיינו ניגון של השגחה (ל"ת ח־י).

ל רווח עוה"ז אין לשער דהיינו מה שהאדם יכול להרויח בזה העולם ואין צריך ע"ז הוצאות משלו שקורין (אויס לאג) רק ממה שהכין לפניו הבורא ית' יכול להרחיב ידו ולהרויח הרבה מאד עין לא ראתה וכו' (ל"ת נה).

לא תשובה היא בחי' חיים נצחיים של עוה"ב (ר' תשובה נא) (ל"ת עב).

לב עיקר התקומה בחחיה יהיה רק להשפלות שהשפלות של כ"א יהי' נחיה ויקום בחחי' כי תענוג עוה"ב א"א לנו להשיג עכשיו וזה מחמת שאנו עכשיו בגבול וכל דבר שיש לו גבול א"א לו להשיג תענוג עוה"ב הרוחני וע"כ עיקר חיים נצחיים של לעתיד לבא יהיה רק להשפלות של כ"א כי שפלות וענוות הוא בחי' בלתי גבול כי הוא בחי' אין ממש ואין לו שום גבול ועיקר חיים נצחיים של עוה"ב הוא רק בבחי' בלתי גבול (ל"ת עב) (ר' שבת קי"ח כל).

לג העצם לוז שיש בעורף האדם שישאר אחר כליון הגוף וממנו יתחדש בנין הגוף בשעת תחיית המתים זהו עיקר נחמתינו (קל"ת פה) (ר' בין המצרים א).

לד דיבר עמנו כמה פעמים מענין יסורי עוה"ז שכל בני העולם כולם מלאים יסורים אין גם אחד שיהיה לו עוה"ז ואפילו העשירים הגדולים ואפילו השרים אין להם שום עוה"ז כלל כי כל ימיהם כעס ומכאובות וכולם מלאים טרדות ודאגות ועצבות ויגון ואנחה תמיד וכל אחד יש לו יסורים מיוחדין ואין גם אחד מכל הגבירים והשרים שיהי' לו הכל כסדר כרצונו תמיד וכולם כאחד מלאים יסורים ודאגות תמיד (ל"ת קיט).

לה ואפילו מי שנדמה עליו שיש לו עוה"ז בשלימות ויש לו כל התענוגים עושר ונכסים וכבוד והון רב וכו' אם יסתכלו בו היטב הוא מלא כעס ומכאובות הרבה תמיד ואין צריך לבאר זאת למי שיש לו מוח בקדקדו ומסתכל קצת בהם באמת וכמ"ש שלמה (קהלת ב) גם כל ימיו כעס ומכאובות וכו' וכחיב אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רוגז (איוב יד) וזה כולל כל בני אדם שבעולם מקטן ועד גדול ואין שום עצה ותחבולה להנצל מעמל ויגון הזה כ"א לברוח להשי"ת ולעסוק בתורה (ל"ת קיט) (ר' ב"ר פ' י"ג אדם).

לו ענה ואמר רבינו ז"ל הנה הכל אומרים שיש עוה"ז ועוה"ב והנה עוה"ב אנו מאמינים שיש עוה"ב אפשר יש עוה"ז גם כן באיזה עולם כי בכאן נראה שהוא הגיהנום כי כולם מלאים יסורים גדולים תמיד ואמר שאין נמצא שום עוה"ז כלל (ל"ת קיט).

לז כי העוה"ז כשאינו מחובר בבחי' עוה"ב ח"ו אזי הוא גיהנום ממש שהוא היפך מעוה"ב שהוא בחי' גן עדן ואז אין לו בוודאי שום נחת גם בעוה"ז ועיקר שלימות עוה"ז הוא כשהוא מחובר ומקושר היטב בבחי' עוה"ב אז גם העוה"ז שלו הוא בחי' כסדר בחי' עוה"ב ומי שזוכה לידע זאת ולהאמין בזה באמונה שלימה בוודאי הוא חי חיים טובים גם בעוה"ז (ל"ת קיט בפל"ח).

לח ובזה יש לפרש כוונת דברי רבינו ז"ל במאמר זה שכתב אפשר יש עוה"ז ג"כ באיזה עולם כי בכאן נראה שהוא הגיהנום וכו' היינו שכל ענין עוה"ז הוא בשביל הבחירה ומי שפוגם בבחירתו ומפריד באמת העוה"ז מהעוה"ב ח"ו אז הוא ממש בגיהנום גם בעוה"ז ומלא יסורים ומי שזוכה לדבק מחשבתו בעוה"ב אז יש לו חיים טובים גם בעוה"ז רק שבאמת חיי עוה"ז שלו הם ג"כ בחי' חיי העוה"ב בחי' עולמך תראה בחייך (ל"ת קיט בפל"ח).

לט אחד שאל אם להיות מלמד השיב לו רבינו ז"ל לא כי טוב יותר להיות סוחר רק בעת שחלך לשוק תמאס העוה"ז בפיך (ש"מ ע"ה קלט).

מ בעוה"ב מונחים כמה בנ"א בחוץ והם צועקים בקול מר תנו לנו מה לאכול ובאין אצלם ואומרים להם הרי לכם אכילה ושתיה והם משיבים לא לא אנו צריכים אכילה ושתי' של תורה ועבודה וכן יש שצועקים תנו לנו במה להתכסות ובאים ואומרים

הרי לכם מלבושים והם משיבים לא אין אלו מלבושים נצרכים לנו כלל רק אנו צריכים מצות ומעשים טובים להתלבש בהם (ש"ה כג).

מא ודע שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד אף אם שכח (ר' צדיק רעט) (ש"ה כו).

מב עוה"ז מטעה אותנו לגמרי כאשר נראה בחוש ברוב בני אדם שעוסקים ועובדים ימים ושנים בסחורות ומו"מ ולבסוף כשבאין לחשבון אין נשאר בידם כלום ואם אפילו משיג מעות לוקחין אותו מן המעות גלל כן העיקר למשוך א"ע להתכלית הנצחי (ש"ה נא).

מג מי שמקושר בעוה"ז יש חילוק בין העוה"ז שהוא רחבת ידים ובין הקבר שהוא מקום צר אבל מי שנזדכך מוחו ואין לו שמרים במוח הכל שוה אצלו כי בכולם הוא דבוק רק בהשי"ת ובהתורה (ש"ה נ"א) (מ"ב דעת).

מד את זה תקבלו מאתי שלא להניח עצמו לטעות שלא יטעה אותו העולם כי לא נמצא אחד שיהיה לו קץ וסוף טוב מן העולם וכל בני אדם שהיו אפילו אותם שתפסו בידם כל העוה"ז הי' סופם רע מאד גם לדורות קלקלו והפסידו ומאחר שאין עוה"ז כלום מה צריכים לעשות אך ישראל כבר יודעים מה לעשות ע"י התורה (ש"ה נא) (ע"פ).

מו מענין טוב עוה"ב מה שזוכין ע"י עבו"ה אמר שמוכרחין לקרותו בשם טוב כפי השגת בנ"א אבל באמת היא למעלה למעלה מטוב וכו' בבחי' עין לא ראתה וכו' (ש"ה נה).

מז בעוה"ז שיש להאדם טרדות ועול הפרנסה יכול להיות שיקוץ אותו פרעוש והוא לא ירגיש מחמת שמחשבתו טרודה בהפרנסה אבל בקבר שאו אין להאדם שום טרדא ושום מחשבה אחרת אז הוא שומע אפילו הרחישה של התולעים ומרגיש כל נשיכה ואין שום דבר שימנעהו מגודל צערו הקשה ר"ל (ש"ה פד) (ר' פ"א ד' ואל).

מח ראוי להאדם להרגיל א"ע להיות בעוה"ב דהיינו להיות מופרש מתאוות כמו בעוה"ב שאין בו לא אכילה ושתיה ושום תאוות של עוה"ז כמו שאנו רואין החולה מחמת שהוא סמוך קצת לעוה"ב ע"כ אין לו שום תאוה וכל התאוות מאוסים עליו כן יש לאדם להרגיל עצמו בעודו בבריאותו שיתנהג בלא תאוות כמו בעוה"ב (ש"ה צו) (ר' זכרון טז).

מט איש אמונות הוא חי חיים טובים תמיד וטוב לו בעוה"ז ובעוה"ב אבל המחקרים אין להם שום חיות לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי הם מלאים יסורים תמיד כי א"א שיתנהג להם כרצונם ומאחר שהם בוחרים בעוה"ז שהוא כולו מלא יסורים ע"כ בכל עת יש להם צער ויגונות ודאגות מעניני העוה"ז מאחר שאין מסתכלים על התכלית הנצחי רק על תאוות עוה"ז (ש"ה קב).

נ יש בנ"א עובדי ה' שאין השי"ת מראה להם מה שפעלו כל ימי חייהם רק אחר מותם בעוה"ב אז יראו מה שפעלו (ש"ה רמ"ד).

נא הכלל שהעוה"ז מלא דאגות ויגונות וצער ויסורים תמיד וכמו שנגזר מחטא אדה"ר בעצבון תאכלנה ואין מקום לברוח מהעצבון והדאגות האלו המקצרים ומכלים ימי האדם כ"א אל השי"ת ואל התורה (ש"ה שח).

נב כל העשירים מודים שהעוה"ז מלא יגונות ויסורים בכל יום ובכל שעה כשרז"ל מרבה נכסים מרבה דאגה ואעפ"י שההמון עם העניים נדמה להם שאם היה להם עשירות לא היה להם דאגות אבל באמת הם טועים הרבה בזה והעניים והבעלי בתים יש להם ג"כ דאגות הרבה (ש"ה שח).

נג אין מקום לברוח מיסורי עוה"ז המלא מכאובות הן בענין פרנסה והן בענין יסורים מאשתו ובניו ולהנשים נדמה שיש להם מבעליהם יסורים והן יסורים ומכאובים ממש על כל אלה אין מקום לברוח מכל זה כ"א אל התורה כי כל מי שרוצה שיהי' לו טוב בעוה"ז שיחיה בנחת בלי צער הוא מלא צרות תמיד ואפילו אם יהי' לו לפעמים איזה טוב מדומה בוודאי מעורב ביגונות תמיד כידוע בחוש למסתכל על האמת (ש"ה שח).

נד הרוצה תענוגי עוה"ז ולחיות בנחת בוודאי חייו מרים ומרורים מאד כי אפילו רוח קימעא עוכרתו כי תיכף כשבא עליו דבר נגד רצונו יש לו צער ויסורים וזה א"א שיתנהג הכל כרצונו ע"כ אין מקום לברוח מעמל עוה"ז ויסוריו כ"א אל עמל התורה ואז אשרי וטוב לו (ש"ה שח).

נה אפילו חכמי המחקרים של או"ה מודים לכל זה שהעוה"ז מלא יסורים תמיד ואמרו שאין טוב בעוה"ז כ"א הסבל לסבול כל מה שיעבור עליו אבל כל דבריהם אינם מועילים בלא התורה הק' כי אין אדם זוכה שלא יטרדוהו צרות עוה"ז כ"א ע"י התורה הק' (ש"ה שח).

נו כשמיישב האדם עצמו היטב האמת לאמתו שהעוה"ז אין שום תכלית כלל כי אפילו עם הי' העוה"ז מלא טובות ועשירות בלי שום יסורים ודאגות אעפ"כ הוא הבל וריק כי הזמן חולף ועובר

כהרף עין מכש״כ שגם כל העוה״ז מלא צער בלי שיעור מן גדולי העשירים עד עני שבעניים כולם מלאים דאגות וטרדות פרנסתם ושאר יסורים ואפילו קסריים ומלכים מלאים דאגות ופחדים רבים בלי שיעור כידוע (ש״ה שח).

עולם

א ע״י הרוח חיים נברא העולם כמ״ש וברוח פיו כל צבאם (ל״ק ח־א).

ב ע״י תפילה זוכה לשלום הכללי דהיינו קירוב העולמות לשלימותן (ל״ק יד־ח).

ג אור הצדיק הוא מאיר בכל העולמות מכש״כ בעוה״ז (ל״ק יז־ב).

ד יש בכל עולם ועולם בחי׳ נעשה ונשמע כי מה שהוא לעוה״ז בחי׳ נשמע היא לעולם הגלגלים בחי׳ נעשה ויש להם בחי׳ נשמע גבוה ממנו וכן מעולם לעולם (ל״ק כב־י) (ראה משפטים נעשה ונשמע).

ה ודע שבכל עולם ועולם ובכל מדריגה יש שם דמיונות אלו והם הקליפות הקודמין לפרי וסובבים את הקדושה וכשאדם נעתק ממדריגה למדריגה נתעוררין הקליפות וצריך להכניע ולטהר אותו מקום מהקליפות (ל״ק כה־ב).

ו כי יש אפיקורסים שאומרים שהעולם הוא מחויב המציאות אבל באמת הבל יפצה פיהם כי רק השי״ת לבד הוא מחויב המציאות אבל כל העולמות הם אפשרי המציאות כי הוא ית׳ בראם יש מאין וביכלתו ית׳ היה לבראם או שלא לבראם (ל״ק נב) (ראה אפיקורסים ב־ג).

ז בתחילה היה העולם מקולקל ואח״כ בכל פעם נתתקן העולם ונחשב העולם אצלו ית׳ יותר כי את״כ בא אברהם יצחק ויעקב ומשה רבינו ע״ה וכן בכל פעם באים צדיקים ומתקנים בכל פעם את העולם יותר ואח״כ בסוף יבוא משיח ב״ב ואז יהיה גמר תיקון העולם (ש״ה רלט).

ח דרך העולם לומר שעכשיו אינם עתים טובות ובשנים הקודמים הי׳ טוב יותר ומה שמוציא עכשיו בעל הבית פשוט חשוב הוא יותר מההוצאות של הנגידים שבשנים הקודמים ענה ואמר אדרבא השי״ת מנהיג עתה העולם יפה יותר מקודם (ש״ה שז).

עונשים

א עונשים של כל הדברים החליף א״א ע״ה על שעבוד מלכיות אך עונש העזות נשאר רק בגיהנום (ל״ק כב־א).

ב כשאחד יוצא לחוץ ואינו מתנהג כשורה אין יכולים למצוא עצה מה לעשות לו כי היה אפשר להעניש אותו אך כל העונשים הם נוגעים להצדיק בעצמו כמו שמצינו אצל השי״ת שבכל צרתם לו צר וע״כ גם ענוש לצדיק לא טוב וע״כ הצדיק מוכרח לעשות תשובה בעד כל ישראל והמקורבים להצדיק תשובתם בנקל יותר כי הצדיק עושה תשובה בעדם (ל״ת סו).

ג כי כשמענישים את אחד עוקרין אותו משורש חיותו כי אפילו שאר עונשים נקראים מיו״ה (כגון שנעשו עניים ע״א ה) והשם הוא החיות ושמו משותף בשמינו כביכול וע״כ כשיש לישראל איזה עונש ח״ו נוגע את עצמו ית׳ כביכול כי עיקר העונש נוגע בהחיות שהוא השם ושמו משותף בשמינו (ל״ת סו) (ר׳ ויקהל ל״ה ויקהל).

ע״ז

א כל זמן שיש ע״ז זאת של ממון בעולם חרון אף בעולם וכפי הביטול של ע״ז כן נתבטל החרון אף ונמשך חסד בעולם (ל״ק יג־א).

ב אלו בני אדם הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים בה׳ שיכול לפרנסם בסיבה קלה הם נקשרים בפנים דס״א אלקים אחרים חשך מיתה עצבות (ל״ק כג־א) (ר׳ יתרו כ׳ לא יהיה לך) (ר׳ ממון ג).

ג כל הע״ז חחובים בממון שהיא ע״ז כלולה מכל הע״ז של ע׳ אומות (ל״ק כג־א).

ד כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קלקול האמונה היינו בחי׳ ע״ז כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב״ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל״ק מ).

ה גם ע״י ע״ז נמנע המטר וכשאין מטר אין שובע וכשאין שובע אין שלום וכשאין שלום אזי אין איש עוזר לחבירו וכל אחד צריך לנסוע ולטלטל בשביל פרנסתו וכשאין קמח אין תורה (ל״ק מ).

ו ודע שע״י נפילת האמונה עי״ז נתחזק אמונות כוזביות אמונות הע״ז כי עיקר קיום וחיזוק אמונות כוזביות הוא מנפילת האמונה הקדושה וכשמעלין האמונה הנפולה מזה נעשין גרים כי ע״י שנלקטים נפילת האמונה עי״ז נחלש כח אמונתם ואזי הם חוזרים לאמונתינו הקדושה ונעשין גרים (ל״ת ה־ד) (ר׳ גרים יב).

עזות

א א״א לבוא לצדיקי הדור שהם בחי׳ השבעה רועים כלליות הקדושה אלא ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

ב יש רועים של הס״א והם ג״כ מפורסמי הדור וכופין אנשים לתחות שיעבודייהו ועיקר מלכותם ע״י עזות דס״א וכדי להנצל מהם א״א רק ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

ג כל הקולות הם עזות דקדושה (עיין קול א) (ל״ק כב־ד).

ד צריך האדם שיהי׳ לו עזות דקדושה כנגד עצמו דהיינו כנגד עזות הגוף מה שהוא עז וחזק בהתאוות ואין לו בושה מהשי״ת וע״י עזות דקדושה דהיינו קולות דקדושה משברין עזות הגוף (קל״ק כב־ה).

ה ולבא לעזות דקדושה הוא ע״י שמחה היינו ע״י נעשה ונשמע תורה ותפלה (ל״ק כב־ט).

ה־א מדת העזות היא מדה רעה מאד ומכש״כ כשמעיז פניו נגד יראי ה׳ כי עונש העזות נשאר רק בגיהנום אך צריך שתדע כי צריך האדם דוקא שיהיה לו עזות דקדושה לעמוד נגד המונעים מלהתקרב להצדיק ולהקדושה כי א״א ליכנס להקדושה כ״א ע״י עזות (קל״ק כב־טו).

ו עזות דקדושה היא בחי׳ בושת כי ע״י שמחה באין לעזות דקדושה ולשמחה זוכין ע״י נעשה ונשמע תורה ותפילה ותפילה היא יראה בושה (ל״ק כב־יא).

ז עונשים של כל הדברים החליף א״א ע״ה על שעבוד מלכיות אך עונש העזות נשאר רק בגיהנום (ל״ק כב־יא).

ח יש ב׳ מיני עזות יש עזות דקדושה שא״א לקבל את התורה כ״א ע״י עזות וכנגד זה יש להיפך עזות דס״א ויש לו תורה מס״א שהיא היפך מן התורה הק׳ שלנו (ל״ק ל־ח).

ט ע״י העזות שהצדיק רואה בכל אחד אם יש לו עזות דקדושה או להיפך עי״ז הוא יודע אם תפלתו היתה תפלה כשרה או להיפך כי גם התפלה היא ע״י עזות (ל״ק ל־ח).

י אי אפשר לעמוד ולהתפלל לפני השי״ת כ״א ע״י עזות כי כל חד כפום מה דמשער בליבי׳ גדולת הבורא ית״ש איך אפשר לו להתפלל בפרט לשנות הטבע ולעשות עמו פלאות ע״כ בשעת התפלה צריך לסלק הבושה (ל״ק ל־ח).

יא ודע שהעזי פנים שיש בדור הן הן הכלבים והן עומדים וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות (ל״ק נ).

יב מי שהוא עזות פנים אין לו חלק בתורה וכן להיפך מי שאין בו עזות דקדושה אין לו ג״כ חלק בתורה ומדת הענוה הוא ענין אחר לגמרי ועיקר מדת הענוה שיהיה במדריגה שיוכל להתפאר שהוא עניו זהו מדרגת הענוה בחכלית (ל״ק קמז).

יג ע״י שיש לנו עזות דקדושה לעמוד כנגד כל הקמים עלינו למנוע אותנו מעבודתינו ח״ו עי״ז אנו נותנין כביכול עוז וכח למעלה ועי״ז השי״ת משפיע עלינו עזות דקדושה כנגד העזות דס״א כי כשאין לו עזו׳ דקדושה בודאי יבטלו אותו המונעים מתורתו ועבודתו (ל״ק קמז).

יד וצריך לפלס דרכיו איך להתנהג עם העזות לבלי להיות ח״ו עזות פנים כי היא מדה רעה מאד ואעפ״כ יהי׳ לו עזות דקדושה (ל״ק קמז) (ר׳ תהלים ס״ח תנו).

טו מי שהוא עזות פנים אין לו פנים דקדושה ואינו יכול לקבל פני הרב בהפנים שלו (ל״ק קנג) (ר׳ ואתחנן ה׳ פנים).

טז צריך שיהיה להאדם עזות דקדושה ואפילו נגד הרב בעצמו צריך שיהיה לו עזות שיעיז פניו לדבר עמו כל מה שצריך וזה שאחד מקורב יותר הוא רק ע״י שיש לו עזות יותר אך זה חלוי בזה שזה שיש לו עזות לדבר הוא מחמת שהוא עובד הרבה את ה׳ ומחמת זה שמדבר עם הרב עי״ז הוא עושה ועובד הרבה ע״י שמתעורר ע״י שמדבר עמו וכן יש כמה דברים שתלוים זה בזה (ל״ק רעא).

יז צריך לידע ולהכיר המפורסמים כי יש כמה מפורסמים שהם בשקר והם רק ע״י עזות ולהכיר את המפורסמים איזהו ע״י עזות הוא ע״י בנין ירושלים בחי׳ יראה שלם שלימות היראה התלויה בלב (ל״ת א־ג־ד).

יח קול קישקוש המטבעות בעת שנותנין צדקה זה ג״כ עזות דקדושה (ח״מ שה״ל יז).

ע׳ לשון

א והרע הכולל שכל הרעות של ע׳ לשון כלולים בו היא תבערת המדורה של תאות ניאוף נופל ונתבטל ע״י לה״ק בחי׳ לשון נופל על לשון (ל״ק יט־ג) (עיין בראשית ב׳ לזאת).

ב צריכין לברר הטוב שבתרגום שהוא בחי׳ נוגה שיהיה נכלל בלה״ק ושאר לשונות העכו״ם שהם

בחי' רע גמור צריכים להפילם ולבטלם לגמרי (ל"ק יט־ה).

ע' פנים

א כי יש ע' אנפין נהירין בחי' סם חיים ויש ע' אנפין חשוכין בחי' סם מות ומן אנפין חשוכין יש לעכו"ם יניקה וכל עכו"ם יש להם כל המדות רעות רק כל אומה כרוכה אל מדה אחת יותר מכל המדות וכל מי שיש בו מדות רעות הוא נכנע תחת אותם העכו"ם וע"כ כשזוכה לעיין בתורה עד שמשיג חכמות התורה שאזי הוא בבחי' אנפין נהירין אז נכנעין המדות והתאוות של העכו"ם (ל"ק קא) (ר' אבות ג' כל הפורק).

ב בכל אדם יש בחי' אנפין נהירין שזה בחי' ידיעת התורה שזה בחי' קדושת ישראל הרחוקים בשרשם מכל המדות והתאוות ויש בו אחיזת הע' עכו"ם שהם בחי' אנפין חשוכין שהם בחי' התאוות ומדות רעות וכשאדם עובר עבירה ח"ו אז העבירה נחקק על עצמותיו וא"א לו לצאת מזה כ"א ע"י התורה שהיא בחי' אנפין נהירין שהיא ההיפך מכל התאוות שהם בחי' אנפין חשוכין שמשם נמשכין כל העבירות ח"ו (ל"ק קא) (ר' יחזקאל ל"ב ותהי).

ע' קלין

א כמו שהיולדת צריכה לצעוק ע' קלין קודם הלידה כן כשהמוחין בהעלם בחי' עיבור צריכין לצעוק בתפילה ובתורה ועי"ז מולידין המוחין מהעלם אל הגילוי (ל"ק כא־ז).

ב הע' קלין הם בחי' שבעה קולות שאמר דוד על הימים וכ"א כלול מעשר והצעקה שהאדם צועק הוא במקום צעקת השכינה (ל"ק כא־ז).

ג כמו היולדת שקודם הלידה היא צועקת ע' קלין שבלא זה א"א לה ללד כן כל נפש מישראל קודם שיש לה התגלות בתורה ועבודה אזי התורה נעלם ממנו בבחי' עיבור בחי' הסתרה היינו בגלות המדות רעות של ע' לשון אזי היא ראמת ע' קלין כי מי שרוצה לאכול הפרי צריך לשבר מקודם הקליפה ולבא להתגלות הע' פנים של תורה (ל"ק לו־א).

עין רעה

א צריך לשמור עצמו שלא יפול לבחי' רע עין שהיא מיחת הלב ויש כמה בחי' ברע עין יש שעינו צרה בהתנשאות ובגדולתו של חבירו וכן כיוצא בזה וכן צריכין להתפלל הרבה להשי"ת שינצל מרע עין של חבירו שלא יזיק לו ומי שאינו מרגיש בעצמו כח שיוכל להנצל מרע עין צריך לברוח ממנו (ל"ק נד־ד).

ב ע"י רע עין בא שכחה ואינו זוכר את תכליתו שהיא לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי תמיד ומת לבו בקרבו ואינו משים לב לזכור כל זה (ל"ק נד־ד).

ג ע"י רע עין לא יזכה להנית בן זכר (ל"ק נד־ד).

ד כי הרשעים ממשיכין בחי' רע עין על שונאיהם וכו' (ל"ק נה־ג) (ר' רשעים י"ב).

ה ע"י עין רע נכפל הנשימה כנראה בחוש כשיש לאדם עין הרע אזי מגהק לקבל נשימה כפולה וכשהנשימה כפולה גם ההלל צריך לכפול ולהודות לה' שהציל אותו מעין רע והוא רואה בהכרת רשעים (ל"ק נה־ט).

עינים

א ע"י שיעצים עיניו מראות ברע וכו' מעורר השפע אלקי (ראה בהעלותך וכו' שבעת הנרות) (ל"ק כא־ב).

ב השקר מזיק לעינים בגש' ורוח' כי כשהעינים כהות הם משקרין כי העינים כהות מן הדמעות והדמעות הם ממותרי המרה שחורה והמרה שחורה שואבת מעכירת דמים ועכירת דמים בא משקר כי א"א לדבר שקר עד שיעכר דמיו ואמת א"א לדבר כ"א כשמזכך מקודם הדמים (ל"ק נא).

ג צריך לשמור את העין מכח המדמה ואפילו מי שהוא טוב עין יכול לטעות ע"י שרואה מרחוק ונדמה לו להיפך מן האמת והכח המדמה בא ע"י לשון הרע כי כח המדמה הוא כח הבהמיות כי גם בהמה יש לה כח המדמה והמוציא דבה נופל לבהמיות וע"כ נתגבר עליו כח המדמה (ל"ק נד־ה) (ר' משלי י' מוציא דבה).

ד מי שהוא טוב עין זוכה לאמת ועי"ז זוכה לדביקות אמתי בהשי"ת (קל"ק נד־יז).

ה כשרוצים להסתכל על התכלית הטוב האמתי והנצחי צריך לסתום עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי ולסוגרם בחזקה אף גם לדוחקם באצבע לבלי להסתכל כלל על תאוות עוה"ז והבליו ואז יוכל לראות ולהשיג אור התכלית הזה שכולו טוב ואז לא יהיה לו יסורים וצער משום דבר שבעולם (ל"ק סה־ג).

ו יש אנשים כשרים קצת ומחמת שנוגע יראת ה' בלבו משפיל עיניו קצת ואינו מסתכל בנשים

ואעפ"כ הוא גונב את העין כלאחר יד ומסתכל מן הצד (ל"ק קכח) (ר' יומא ס"ט לענין).

ז מי שיש לו עינים לראות יכול להכיר בפנים של התלמיד מי הוא רבו ובלבד כשראה את רבו פעם אחת (ל"ק רל) (ר' קהלת ח' חכמת).

ח עינים הם דברים עליונים וגבוהים מאד והם רואים תמיד דברים גדולים ונוראים ואם היה האדם זוכה לעינים כשרים היה יודע דברים גדולים רק ממה שעיניו רואות אך שאינו יודע מה רואה כמו למשל כשמעבירין דבר לפני עיני אדם בהעברה ובמהירות גדול ואזי אין האדם יודע מה ראה וכן האדם רואה מראות וחזיונות אך הוא בהעברה בעלמא ובמהירות גדול (ל"ק רנד).

ט הצדיק האמת הוא הפאר והחן והיופי של כל העולם כולו וכל מי שנכלל בו דהיינו שמתקרב אליו ונכלל בשמו עי"ז נפתחין עיניו ומתחיל להסתכל על עצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם ולשוב בתשובה על כל המדות שפגם בהם וזוכה להסתכל בגדולת הבורא ית' ולהסתכל בתיקון העולם (קל"ת סז) (ר' ד' יסודות ב-ג) (ר' שלח מעיני).

י מי שאין מסתכל על נשים זוכה שזרעו יחברו פירושים על התורה (ס"ה ספר).

יא אין העין יכול לראות אלא מה שנותנים לו רשות לראות אפילו שיהיה הדבר לפניו אינו יכול לראות עד שנותנים לו רשות מן השמים לראות (ס"ה ראיה).

יב עיני ה' אל צדיקים היינו הצדיקים יש להם עיני ה' ע"כ הם יודעים כל מה שעבר האדם (ש"ה רנז).

עישון

א אע"פ שהוא ידע סוד העישון אעפ"כ הזהיר אותנו לא לעשן ואמר שהיא שטות גדול וכן הזהיר להתרחק מלהריח טאביק (ש"מ ג"ה לג).

ב ראוי לאיש כשר לבלי להרגיל עצמו לעשן ולהריח טאביק כי הם ביטול תורה ותפילה והוא דבר שאין נצרך כלל (ש"מ ע"ה כז).

עכו"ם

א עיקר גדולתו של הקב"ה שגם העכו"ם ידעו שיש אלקים שליט ומושל (ל"ק י-ב).

ב ולעכו"ם א"א לידע גדולתו של הקב"ה כ"א כשמעלין התפילה לבחי' בית (עיין פסחים פ"ח אברהם קראו הר) (ל"ק י-ג).

ג ענין זה להעלות התפילה לבחי' בית שגם העכו"ם ידעו ממנו ית' א"א להעשות כ"א ע"י צדיקי הדור (ל"ק י-ג).

ד העכו"ם מחמת שהם רחוקים מהתורה הם רחוקים מהשגחתו והשגחתו על העכו"ם רק בחצי ראות בחי' רצוא (ל"ק יג-ד) (עיין יחזקאל א' והחיות).

ה עכשיו הכבוד בגלות כי עיקר הכבוד אצל העכו"ם (ל"ק יד-ב) (ר' ישראל א) (עיין ישעי' ב' אז).

ו כי באמת איך אפשר לעכו"ם לבוא לאמונת ישראל (עיין גרים ה') (ל"ק יז-ה).

ז לעתיד הכל ידעו את ה' אפילו עכו"ם (ראה תהלים קכ"ו אז יאמרו) (ל"ק כא-י).

ח אצל העכו"ם לעתיד יהיה השגה גדולה כשיבואו על סתם יהדות פשוט של איש הישראלי שיש לו בזה העולם שידעו מקדושת המצות אבל אנחנו עם קדוש אין ערך להשגתינו מכ"ש השגה של הצדיק (ל"ק כא-י) (עיין תהלים קכ"ו אז יאמרו).

ט בשביל זה העכו"ם תאיבין לממון ישראל אע"פ שיש להעכו"ם כסף וזהב תאיבין לדינר יהודי זה מחמת שהכסף שיש תחת ידם אין הגוונין מאירין כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל והכל תאיבין להסתכל על הפאר והחן (ל"ק כה-ד).

י דע כי תיכף כשהעכום מקבל ממון מישראל תיכף ומיד נתעלם החן והפאר בתוך הממון ובשביל זה העכו"ם בכל פעם תובע ממון אחר מישראל כי נתעלם החן (ל"ק כה-ד) (ראה אבות ב' שאין מקרבין).

יא ואפילו זה המעות שלוקחין העכום מאתנו נחשב לצדקה (ל"ק כה-ד).

יב ע"י הזדככות חכמתו בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן עי"ז נזדכך קול רנתו ואז ע"י השמעת קולו לבד הקב"ה רואה מי שמצר לו איזה עכום מיצר לנו (ל"ק כז-ה) (ראה תהלים ק"ו וירא בצר).

יג כשיש ח"ו איזה גזירה וצרה לישראל מאיזה עכום אזי טוב לנגן הניגון של אותו עכום כי ע"י הרינה והניגון יכולין לעורר רחמיו ית' שיראה בצרותינו שיש לנו מאותה אומה ויושיענו מהם (קל"ק כז-ה).

יד כי אף שישראל עיקר העכו"ם מכסין עליהם כאילו כל העולם שלהם ומכסין העולם בדרך הטבע כי באמת הקב"ה מנהיג העולם אך לעתיד לבא יעביר אותם (ל"ק לא) (בהש').

טו וצריך לדעת שמלא כל הארץ כבודו ואפילו מי שעוסק במו"מ עם עכו"ם לא יכול לומר א"א לעבוד השי"ת מחמת גשמיות שנופל עליו כי בכל דברים הגשמיים ובכל לשונות העכו"ם יכול למצוא

בהם אלקות רק ששם רבו הלבושים (ל״ק לג־ב).

טז עיקר שלימות וקישוטי אמונה היינו לקרב דווקא המרוחקים אפילו עכו״ם יקרבו לאמונות ישראל ולעבדו שכם אחד (ל״ק סב־ג).

יז יש ע׳ אנפין נהירין ויש ע׳ אנפין חשוכין ומן אנפין חשוכין יש לעכו״ם יניקה וכל עכו״ם יש להם כל המדות רעות רק כל אומה כרוכה אל מדה אחת יותר מכל המדות וכל מי יש בו מדות רעות הוא נכנע תחת אותם העכו״ם שהם כרוכין לאותן המדות רעות וע״כ כשזוכה לעיין בתורה עד שמשיג חכמות התורה שאזי הוא בבחי׳ אנפין נהירין אז נכנעים המדות של העכו״ם (ל״ק קא) (ר׳ ספרי ברכה הופיע).

יח מי שהוא מעורב בין העכו״ם דהיינו שיש לו עסקים ומו״מ עמהם צריך לשמור עצמו מאד שלא יזיק לו שלא יפול ממדריגת יהדותו וצריך לבקש הרבה מהשי״ת שלא ילמוד ממעשיהם ודרכיהם (ל״ק רמד) (ר׳ ממון נ).

עליה וירידה

א כשרוצים לעלות מדרגא לדרגא צריך שתהיה לו ירידה קודם העליה כי הירידה היא תכלית העליה ומזה יכול כל אדם להבין כמה צריך להתחזק בעבודת השם ולא יפול בדעתו מכל הנפילות שבעולם ואז יזכה לבסוף שיתהפכו כל הירידות לעליות (קל״ק כב־יג).

ב כשאדם נופל ממדריגתו ולפעמים נפילתו וירידתו גדולה מאד ר״ל כי יש שנופל למקומות מגונים מאד ואע״פ שבמקומות אלו א״א למצוא שם את השי״ת ושואל ומבקש איה מקום כבודו איה קדושתו ועי״ז בעצמו שהוא מצטער ומחפש אחר כבודו ית׳ עי״ז בעצמו הוא עולה בתכלית עליה וזה עיקר התשובה שיחפש ויבקש תמיד איה מקום כבודו שעי״ז הירידה נתהפך לעליה גדולה (ל״ת יב) (ר׳ התחזקות טז).

ענוה ושפלות

א שלימות העניוות הוא כמו שמצינו אצל משה רבינו שראה בתורה ויאמר ה׳ אל משה ולא הי׳ לו מזה שום גדלות כמו שכתוב והאיש משה עניו מאד וכתיב ועובר על פשע לשארית למי שמשים עצמו כשיריים וע״ז טען משה אם תשא חטאתם בזה אתה מראה שאני עניו ואם איז אם לא תשא חטאתם בזה אתה מראה שאין לי עניוות בקשתי מחני נא שלא אכשל בגדלות (ל״ק ד־ז).

ב ע״י עניוות זוכה למלכות כ״ש אצל משה ויהי בישורון מלך וכתיב וענוים ירשו ארץ ארץ בחי׳ מלכות בחי׳ וארץ מתקוממה לו (ל״ק ד־ז).

ג כשרוצים להכלל באין סוף צריך לבטל הישות שלו (ל״ק ד־ט).

ד ע״י ענוה וקטנות שהוא נבזה בעיניו נמאס עי״ז יוכל לדבר דיבורים המאירים לתשובה ויוכל לבוא לתבונת התורה לעומקה (ל״ק יא־ב).

ה יש ענוה שהיא תכלית הגדלות כי מחמת שיודעין ביזוי הגדלות ע״כ הם ענוים להתכבד ע״י ענוה וזה בחי׳ ע״ז שע״י עון זה עדיין לא חזרנו לארצנו (ל״ק יא־ז).

ו אין אדם זוכה לתורה אלא ע״י שפלות בד׳ בחי׳ (עיין בשלח ט״ז שבו איש) (ל״ק יד־ה).

ז ע״י ענוה זוכין לכבוד (עיין משלי ט״ו ולפני כבוד) (ל״ק יד־יג).

ח ע״י תורה שבנגלה זוכה לתפלה במסירת נפש כי שניהם בחי׳ שפלות (ל״ק טו־ד) (עיין ברכות ס״ד סיני).

ט ע״י הפרת הכעס ברחמנות נעשה מזה עטרה לענוים הבורחים מכבוד ואזי מקבלים הכבוד ושררה בעל כרחם (ל״ק יח־ב).

י ע״י שהאדם שפל וסבלן ועניו ולא יחרה אפו על בזיונו עי״ז מקדש החוטם וע״י שהוא נאמן רוח שכשמגלין לו סוד נזהר לשומרו עי״ז ממשיך שפע הדעת (קל״ק כא־יב).

יא ענין זה לזכות לבחי׳ נעשה ונשמע הגבוה ביותר שהיא בחי׳ כלליות בא״ס בתחלת הבריאה א״א כ״א ע״י ענוה באמת שהיא בחי׳ אין ועי״ז נכלל בא״ס (ל״ק כב־י).

יב ע״י שפלות שמשים עצמו כעפר עי״ז יש לו כח המושך להמשיך השי״ת אצלו (ל״ק ע) (ר׳ ישעיה נ״ז אשכון).

יג מי שהוא צדיק באמת ויודע שפלותו ויכיר חשיבות ישראל עד שמוסר נפשו וחיותו בעד ישראל יש בו התגלות משיח ואע״פ שאין בו התגלות משיח יש בו מדה של משיח שהוא בחי׳ משה (ל״ק־עט) (ר׳ ז׳ בראשית כ״ה משיח).

יד ע״י קדושת שבת זוכה לענוה באמת דהיינו לראות שפלותו ולהכיר חשיבות ישראל ולמסור נפשו בעדם כמו משה רבינו ע״ה (ל״ק עט).

טו עיקר הענוה שיחזיק האדם א״ע למטה ממדריגתו

שפל ממה שהוא ועכ"פ לא יצא ממקומו להחזיק א"ע למעלה ממדריגתו (ל"ק עט) (ר' שמות ט"ז ראו).

טז ע"י ענוה ושפלות עי"ז אין שום אדם יכול להוציאו ולדחותו ממקומו דהיינו לקפח פרנסתו ח"ו (קל"ק עט־י).

יז כשם מי שהוא עזות פנים אין לו חלק בתורה כמו כן מי שאין בו שום עזות דקדושה אין לו ג"כ חלק בתורה ומדת הענוה הוא ענין אחר לגמרי ועיקר מדת הענוה כשיהיה במדריגה שיוכל לכתוב על עצמו כמו משרע"ה והאיש משה עניו מאד זהו מדריגת ענוה בתכלית (ל"ק קמז) (ר' סוטה מ"ט אמר ר' יוסף).

יח ע"י ענוה שהוא אין ממש עי"ז יזכה לתורה וגדולה במקום אחד אבל בלא זה קשה שיהיו שניהם יחד (קל"ק קסב) (ר' ב"ב כ"ה הרוצה).

יט כשיש לאדם גדלות סימן שיבא לו צרה ר"ל וכן להיפוך כשהוא עניו ושפל יבא לכבוד גדול (קל"ק קסח) (ר' משלי ט"ז לפני).

כ אין זה מעלת הענוה להראות ע"ע בכפיפת ראש בדרך שטות כאלו הוא עניו כי זהו ענוה פסולה ועיקר שלימות הענוה כשהיא בחכמה וע"י לה"ר שהעולם מדברים נעשה פירוד בין ענוה לחכמה ואז א"א לצדיקים להיות ענוים אם לא מי שגדול מאד במדת הענווה עד שפגם לה"ר אינו מזיק לענוה שלו (קל"ק קצז) (ר' לה"ר ה).

כא כשאדם מקטין א"ע בענוה ושפלות אז השי"ת ג"כ מראה עצמו אליו כביכול בבחי' ענוה ושפלות בבחי' אשכון את דכא אבל כשאדם מתגאה אז השי"ת ג"כ מראה גאוותו וגדולתו אשר מי יוכל לסבול כבודו ית' כי הנה השמים וכו' לא יכלכלוך (ל"ק ריט) (ר' ירמיה כ"ג אם).

כב כל הפרנסה של ישראל צריכין לקבל ע"י המלך ועיקר המלכות הוא ע"י ענוה וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר מתפשט מלכותו ביותר (ל"ת טז) (ר' משלי ט"ו ולפני).

כג בענין הכנעה טועים העולם הרבה כי הלא כמה אנו מייגעין עצמינו בעבודות ובתפילה כדי לצאת ממוחין דקטנות למוחין דגדלות וא"כ א"א שיהיה ההכנעה בפשיטות כי א"כ הוא נכנס לקטנות וע"כ בהכרח שיש בזה דעת וע"כ לאו כל אדם יכול להיות עניו כראוי רק משה רבינו ע"ה הוא היה עניו ורז"ל קראו לענוה שאינו כראוי חנופה (סוטה מ"א) (ל"ת כב).

כד לפעמים אורו של הגדול הוא גדול מאד עד שא"א להקטן לקבל מחמת ריבוי האור ע"כ מוכרח הגדול להוריד ולהכניע עצמו אצל הקטן ולילך אליו כדי שעי"ז יתמעט האור קצת כדי שיוכל הקטן לקבלו ויש חילוקים בענין קטנות והכנעת הגדול אצל הקטן כדי לקבל אורו כי הכל לפי הענין לפעמים הוא בתנועה בעלמא ולפעמים צריך לילך ולנסוע אליו (ל"ת לח).

כה ודע כי אע"פ שהגדול צריך להוריד עצמו מגדלותו כדי שיוכל הקטן לקבל אעפ"כ אין נחשב זה הגרעון וההפסד של הגדול כנגד התיקון שנעשה בהקטן כי ביטול וקטנות הגדול הוא רק לפי שעה ואח"כ חוזר למעלתו והוא מתקן ומגדיל את הקטן לגמרי (ל"ת לח) (ר' בהעלותך י"ב והאיש).

כו כי באמת מי שהוא יש אזי אינו יכול להיות בכל מקום בבת אחת כי כשהוא עומד כאן אינו כאן כגון כשהוא באיזה עבודת ה' אינו יכול להסתכל בעולם אבל מי שהוא אין אין מקום שלא יהיה שם כי אין לו מקום כלל וע"כ כל מה שהצדיק נכלל יותר באין הוא יכול להשגיח ולהסתכל בעולם יותר כי אין שייך לומר עליו שהוא רחוק מהעולם כי אין לו מקום כלל (ל"ת נח) (ר' צדיק קצד).

כז עיקר התחיה לעתיד שיחיו חיים נצחיים העיקר מה שיקום בתחיה הוא השפלות של כ"א כי שפלות ועניוות היא בחי' בלתי גבול כי הוא בחי' אין ממש ועיקר חיים נצחיים של עוה"ב הוא רק בבחי' בלתי גבול (ל"ת עב) (ר' ישעיה ה' הקיצו).

כח ע"י תשובה שהוא בחי' חיים נצחיים של עוה"ב עי"ז חוזר ונחיה וקם בתחיה השפלות של משה רבינו שיש בכ"א מישראל בכל אבר (ל"ת עב).

כט דע שיש בכ"א מישראל בחי' השפלות של משה וזה זכו במעמד הר סיני שאז המשיך משה השפלות שלו בכ"א מישראל בכל אבר ואבר אבל אותו השפלות מונח אצל כ"א בבחי' שכיבה ומיתה ואינו מתעורר ומחגלה אצלו אבל ע"י תשובה שעי"ז נחיה השפלות של כ"א כי השפלות יהיה נחיה ויקום בתחיה עי"ז חוזר ונחיה השפלות של משה שהוא מושרש בכ"א מישראל אזי רואה ומרגיש כ"א שפלותו (ל"ת עב).

ל אבל אין אנו יודעים כלל מהו שפלות אמיתי כי בוודאי אין זה תכלית שיהיה שפל ונבזה ועצל שקורין רוע מזל (ובלעז שלים מזלניק) כי השפלות הוא עיקר החיים של כל אבר והוא כל תענוג עוה"ב ובוודאי אין זה התכלית של עוה"ב שיהיה נבזה

ועצל ח״ו ע״כ צריכין לבקש מהשי״ת שיעזור לזכות לעניוות ושפלות אמיתי (ל״ת עב).

לא רבינו ז״ל אמר שסגולה לגדלות שיתפלל על צרת חבירו ושאל אותו ר׳ יודל אדרבא לכאורה מזה יתוסף לי גדלות שאני מתפלל בעד חבירי מסתמא אני חשוב יותר מחברי השיב לו רבינו ז״ל בדרך משל ע״פ והנמשל כי כשיש לחבירו איזה יסורים צריך כ״א לומר שזאת בוודאי על ידי עוונותי ועיקר העצה שאני אבקש בעד חברי ובוודאי לא יהי׳ לו גדלות כי יחשוב מה שאין בחבירו מעלה זו הן בגשמיות הן ברוחניות היא רק מחמת שאני מסך המבדיל בוודאי לא יהי׳ לו גדלות אדרבא עי״ז ישבר גאוותו ויזכה לענוה באמת (ש״מ ע״ה ד).

לב לפעמים הצדיק מכניע עצמו לפני צדיק אחר ואין זה ראי׳ שחבירו גדול ממנו אלא מפני שהוא עניו יותר (ח״מ שה״ל לח).

לג עיקר שלימת הענוה שיכול לומר על עצמו שהוא עניו כמובא שאמר ר׳ יוסף לא תתני ענוה דאיכא אנא (ש״מ ע״ה נ) (שב״ה כב).

לד הענוה בתכלית כשמגיעה בכל האברים בתכלית הביטול (שבחי הרן כג).

לה ע״י שפלות זוכין לאמונה (ש״ה רסא) (מ״ב גאוה).

לו דרך העניו שבכל מה שמשבחין ומגדלין אותו יותר הוא בא בעניוות ובקטנות ביותר בחי׳ בכל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו (סי׳ מע׳ ו) (מ״ב גאוה).

עצבות

א עצבות נמשך מדומם (ר׳ סוטה כ״א משל) (ל״ק ד־ח).

ב אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים בה׳ ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות והם אוכלי לחם בעצבון והם נקשרים בפנים דס״א בחי׳ חשך אלקים אחרים אבל מו״מ באמונה היא בחי׳ פנים דק׳ בחי׳ חיים ושמחה (ל״ק כד־א) (ראה יתרו כ׳ לא יהי׳).

ג כי הקליפות הם בחי׳ מותרות והם בחי׳ עצבות תוקפא דדינא וזה עיקר גלות השכינה (ל״ק כד־ב).

ד צריך להתרחק מעצבות מאד ועיקר ביטול הקליפות ועליית הקדושה היא ע״י שמחה (קל״ק כד־ג).

ה התגברות כח המדמה הוא ע״י עצבות ועי״ז בא התגברות השכחה וע״כ צריך להיות בשמחה ועי״ז עיקר הכנעת המדמה ווכין לזכור בעלמא דאתי (ל״ק נד־ו) (ר׳ מדמה ו).

ו יש נחש שעל ידה בא עצבות רוח היינו בחי׳ ל״ט מלאכות שהוא זוהמת הנחש וע״י עצבות אין הרוח דופק כסידורו ואזי נעשים האיברים כבידים מחמת שאין רוח הדופק מנשב בהם כסדר ועיקר מזיק העצבות להידים וע״י שנעשו האיברים כבידים נחלש רוח הדופק עוד יותר עד שיוצאת נפשו ח״ו וע״י אנחה הוא מחיה ומבריא את הרוח הדופק וניצול מעצבות (ל״ק נו־ט).

ז גם עצבות מזיק מאד ונותן כח לזה היצה״ר העב ע״כ אדרבא אם רוצה להיות ירא ה׳ יתגבר מאד לשמח נפשו כי עיקר התחזקות הוא ע״י שמחה בחי׳ כי חדות ה׳ היא מעוזכם וכשיחחזק בשמחה ממילא יסתלקו רק אל יעמוד הדבר לנסיון להסתכל בכל פעם לאחוריו אם כבר נסתלקו רק יסיח דעתו מהם לגמרי (קל״ק עב־ז) (ר׳ ז׳ קדושים פ״ז רשב״י).

ח עצבות הוא מדה רעה מאד ומה שהאדם אינו נוסע להצדיק הוא מחמת עצבות וכבידות היינו מחמת חסרון אמונה כי אם היה לו אמונה שלימה בהאמת כראוי בוודאי היה רץ ומזדרז מאד להתקרב להם אבל כשיש לו אמונה אינו יכול למונעו שום דבר רק מאריך אפו לסבול הכל וגודל וצומח בעבודת ה׳ איך שיהיה (ל״ק קנה) (ר׳ תפילה צז).

ט עיקר פגם הברית הוא ע״י עצבות (ר׳ ברית מו) (ל״ק קסט).

י צריך ליזהר מאד מעצבות ועצלות כי עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות (ל״ק קסט).

יא רוב בני אדם שרחוקים מהש״י עיקר ריחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות מחמת שנופלים בדעתם מחמת שרואים בעצמם גודל קלקולם כ״א כפי מה שיודע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו ורובן מייאשים עצמן לגמרי ועי״ז אינם מתפללים בכוונה כלל ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות ע״כ צריך האדם להשכיל מאד על דבר זה (ל״ק רפב).

יב כל הנפילות שבדעתו אע״פ שהוא מחמת מעשים רעים שעשה באמת עכ״ז הנפילה שבדעתו והעצבות והמרה שחורה שנופל עליו עי״ז הכל הוא רק מעשי בעל דבר שמחליש דעתו להפילו לגמרי ח״ו ע״כ צריכין להתחזק מאד לחפש ולבקש בכל פעם איזה מעט טוב ונקודות טובות ועי״ז יחיה וישמח א״ע ויצפה לישועה עדיין ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה׳ ועי״ז יזכה לשוב באמת אל ה׳ (ל״ק רפב) (ר׳ התחזקות יא).

יג עיקר העצבות ע״י הטחול שהוא עכירת דמים ועכשיו שיוצאין עכירת דמים ע״י זיעה כגון שמזיעין ע״י דבר שבקדושה נעשה שמחה (ל״ת ו).

יד הצדיקי הדור האמתיים הם בחי׳ רוח וישראל הם בחי׳ לב וצריכים מנהיגי הדור לנשב ברוחם על כ״א מישראל לנפח מהם העפרוריות דהיינו מרה שחורה ועצבות שנופל עליהם ח״ו שעי״ז אינו יכול האיש הישראלי לדלוק ולבעור להשי״ת (ל״ת ט).

טו ע״י מרה שחורה ועצבות המוח והדעת בגלות וקשה לו ליישב דעתו לשוב אל השי״ת נמצא שעצבות היא מניעה גדולה מאד לשוב להשי״ת וע״י שמחה נעשה בן חורין ויוצא מן הגלות (ל״ת י).

טז יחזק עצמו בשמחה תמיד כי עצבות מזיק מאד ודע שתיכף כשאדם רוצה ליכנס בעבודתו ית׳ אזי תיכף היא עבירה גדולה כשיש לו עצבות ח״ו כי עצבות היא ס״א (ז׳ נח עא) והשי״ת שונא אותה (ל״ת מח) (ר׳ התחזקות כא).

יז ע״י תיקון הברית נתבטל העצבות (ר׳ ברית נד) (ל״ת פג).

יח מענין יסורי עוה״ז שכל בני העולם מלאין יסורים ועצבות תמיד (ר׳ עוה״ז לו־לז) (ל״ת קיט).

יט ע״י עצבות הקב״ה אין עמו (ס״ה עצבות).

כ מי שאין לו עצבות והוא תמיד בשמחה בוודאי יתנשא (ס״ה עצבות).

כא לב נשבר ועצבות אינו ענין א׳ כלל כי לב נשבר הוא בלב אבל עצבות בא מן הטחול והיא סט״א והקב״ה שונא אותה אבל לב נשבר יקר מאד בעיניו ית׳ אנשים כערככם צריכין לייחד איזה שעה ביום שיהי׳ לו לב נשבר אבל שאר כל היום כולו יהי׳ בשמחה (ש״ה מא).

כב עצבות הוא כמו כעס ותרעומות עליו ית׳ אבל לב נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו (ש״ה מד).

כג סימן אם הי׳ לו לב נשבר כשבא אח״כ לשמחה (ש״ה מה).

כד ע״י מרה שחורה ועצבות אינם יודעים משמו ואמר בדרך צחות שהמת שוכח את שמו כמובא וזה מחמת שהמת הוא בעצבות ומרה שחורה מאד והכלל שצריך להיות בשמחה תמיד (ש״ה מג).

כה עיקר התגברות תאוות השגל הוא רק מחמת עצבות ומרה שחורה (ר׳ ברית סב) (ש״ה קכט) (מ״ב ברית).

כו החילוק שבין לב נשבר למרה שחורה שלב נשבר הוא שאפילו כשעומד בין העולם יחזיר פניו ויאמר רבש״ע בהתעוררות (ש״ה רלא).

עצות

א כשמקבלין עצות מצדיקים זה בחי׳ נישואין בקדושה וכשמקבלין עצות מרשעים הוא בחי׳ נישואין בקליפה כי כליות יועצות וכליות הם כלי הולדה (ל״ק ז־ג).

ב עצה היעוצה לבטל הגאוה שהיא ע״ז העיקר הוא ע״י התקרבות לצדיקים והם משברים הרוח גבוה (ל״ק י־ה).

ג מוכיחי הדור נקראין רגלין ע״ש שהם לימודי ה׳ שנותנין לו כביכול עצות והוא מתייעץ עמהם והולכים בשליחותו להוכיח את ישראל להחזירם למוטב (ל״ק כב־א).

ד ע״י תפילה בכוונת הלב זוכין לעצה שלימה (ל״ק מט־ה) (מ״ב עצה).

ה ע״י פגם אמונת חכמים אין לו עצה שלימה לעולם (ל״ק סא־א) (ר׳ אמונת חכמים יג).

ו ע״י פגם אמונת חכמים אין לו עצה שלימה לעולם ותמיד הוא מסופק ועצתו תלוקה ואינו ידע לתת עצות בנפשו בשום דבר כי כל עצותיו הם בבחי׳ עצות נבערות עצת נשים כי הטינופת של המותרות עולה אל הלב ונעשה לבו מטונף כמו בית הכסא שהוא מקום עצת נשים (ל״ק סא־ד) (ר׳ יחזקאל י״ד העלו).

ז אך מי שכבר נשקע באלו המותרות יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופת ואלו המים הם בחי׳ מחלוקת שמקשין ושואלין עליו והוא שב בתשובה ומתקן פגם אמונת חכמים וזוכה לעצה שלימה (ל״ק סא־ה) (ר׳ מחלוקת כד).

ח ע״י שמקבל עצה מצדיקי אמת נעשה המתקת הדינים גם עי״ז יבא לו ישועה גם אם מקבל עצת הצדיק אף שאח״כ לא עלתה לו יפה עצתו אזי יודע שהי׳ רק מהש״י אך אם לא מקבל עצת הצדיק אז אפשר שתבא לו רעה ח״ו ע״י עצמו (ל״ק קמג) (ר׳ משלי י״ט אולת).

ט וצריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהי׳ לו כח לעמוד בממשלה זו שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח״ו והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וע״י התקשרות ניצול מהם (ל״ת א־א־ב).

י כשאדם נופל מאמונה ועי״ז באים מכות מופלאים שאין מועיל להם לא רפואה ולא תפילה ולא זכות אבות ואין מועיל אפילו קול צעקה בלא דיבור אז

צריך לצעוק מעומק הלב מעומקא דלבא ועי״ז נתגלין עצות עמוקות שיודעים לתת עצה לנפשם כאו״א מה שצריך ועי״ז גדילה האמונה ונתתקנים כל הדברים הנ״ל שהם רפואה זכות אבות ותפילה (קל״ת ה־ב) (ר׳ משלי כ׳ מים).

יא ולדלות ולגלות המים דהיינו העצות שמשם גדילה האמונה לזה צריכין איש תבונות ואיש תבונות הוא מי שיש לו נשמה וצריך לזכך ולצחצח הנשמה וזה נעשה ע״י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים ואזי הוא איש תבונות (ל״ת ה־ג) (ר׳ איוב ל״ב ונשמת)

יב נלע״ד דר״ל כי התיקון של בחי׳ צעק לבם אל ה׳ באות הקודם זה מחמת כי שם מקור העצה בחי׳ מים עמוקים וכו׳ ע״כ כשצועק מעומקא דלבא ממשיך איזה בחי׳ תיקון משם לגדל את האמונה אבל בחי׳ זאת הוא רק ליחיד ולפי שעה כדי שיוכל לקבל רפואה ע״ז וגם לא נתגלה ע״ז רק מקור העצות אבל לגלות העצות בכלל ישראל ולעולם שכ״א מישראל יוכל ליתן עצה לנפשו בשלימות לזה צריכין איש תבונות שיכול לשאוב ולגלות העצות ממקורם שהם בעומק הלב (ל״ת ה־ג בפל״ח)

יג ותקנינו בעצה טובה מלפניך שבתפלת ערבית צריכין לומר בהתעוררות גדול ובכוונה גדולה מאד מעומקא דלבא כי מאד צריכים לבקש רחמים מהשי״ת שנזכה לעצה טובה ולידע איך לנתנהג (ש״ה רל״ח) (מ״ב עצה).

יד קל יותר ליתן עצה לאחר מלעצמו אשרי הזוכה לעצה שלימה ונכונה מהשי״ת באופן שלא יאבד עולמו בחנם ח״ו (ש״ה רנ״ה) (מ״ב עצה).

עשבים

א כי כל הרפואות הם ע״י עשבים והם גדילים רק ע״י אמונה שכשיש אמונה אז יורדין גשמים וצומחים עשבים ואזי יש רפואות אבל ע״י נפילת אמונה אין גשמים ואזי אין רפואה (ל״ת ה־א) (ר׳ תענית ח׳ אין).

ב דע כי כל רועה יש לו ניגון מיוחד לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם כי כל בהמה יש לה עשב מיוחד שהיא צריכה לאוכלו גם אינו רועה תמיד במקום אחד ולפי העשבים והמקום שרועה שם כן יש לו ניגון כי כל עשב יש לו שירה שאומר שזה בחי׳ פרק שירה ומשירת העשבים נעשה ניגון של הרועה וע״י שהרועה יודע הניגון ע״ז הוא נותן כח בהעשבים ואזי יש לבהמות לאכול (ל״ת סג) (ר׳ בראשית ד׳ ותלד).

עשירות

ר׳ ממון.

עשר ספירות

א וזה בחי׳ מלכות מלביש נה״י מלכות דעשי׳ היינו קדושת השכינה המלובש בעשיית המצוות בשמחה מלביש נה״י שהם כלי הליכה לילך ולעורר כל הדברים להשי״ת (ל״ק כד־ג פל״ח).

ב וזה בחי׳ נה״י מלבישין את חג״ת כי נה״י הם כלי הליכה מלבישין את חג״ת שהם הידים נמצא שע״י התעוררות של הרגלין שמעוררין לעבודת השם עולין לבחי׳ ידים שמשם כל הברכות (ל״ק כד־ד).

ג וזה בחי׳ חג״ת שמלבישין את חב״ד כי עיקר הברכה שנשפעין מהידים בחי׳ חג״ת הם השכל כי מי שהוא בעל נפש צריך לכוון רצונו שימשיך ברכת השכל בחי׳ חב״ד להשיג אור אין סוף ב״ה (ל״ק כד־ה מי הנחל) (ראה תהלים קמ״ה פותח).

ד וזה בחי׳ מלכות דיצירה נעשה ממנה חב״ד דעשיה כי צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל (ל״ק כד־ו).

ה וזה בחי׳ שמפנימיות חג״ת ומפנימיות מלכות דיצירה נעשה כתר דעשיה ובפנימיות הברכות שנמשכין ע״י המצוות נתברך מהם כח המיישב והמסדר המוחין היינו בחי׳ כתר לשון המתנה (קל״ק כד־ו).

אות פ

פדיון שבוים

א ע״י מצות פדיון שבוים יוצאים מבחי׳ עבד בחי׳ ארור ח״ו ומתדבקין בברוך (ח״מ שי׳ השייכים להמע׳ ז) (ר׳ אמת לה).

ב מי שהוא בתפיסה בידוע שגם נשמתו למעלה בתפיסה (ס״ה פדיון שבוים).

ג מי שעוסק בפדיון שבוים גדולי הדור נכללים בו ע״ז (ס״ה פדיון שבוים).

פדיון

א טוב להאדם להרגיל א״ע ליתן בכל פעם על פדיון לצדיקים אפילו כשאין לו צרה ח״ו כדי להמתיק

מעליו הדינים שלא יבא לידי צרה ח״ו (קל״ק מא־ב).

ב ענין סגולת הפדיון מעות הם בחי׳ דינין וצריך להמתיק הדינים בשרשן ושורש הדינים בבינה ולזה צריך חכמה יתירה לדעת כמה זה צריך ליתן שלא ישאר אצלו דינין (ע״פ ל״ק ק״פ).

ג יש כ״ד מיני פדיונות להמתיק הדין מכל הכ״ד בתי דינים וכנגד כל ב״ד יש פדיון מיוחד ויש פדיון אחד שכולל כל הכ״ד בתי דינים ולא נמצא כ״א חד בדרא שידע זה הפדיון ופעמים אפילו כשזה הצדיק עושה פדיון אעפ״כ אינו מועיל זה מחמת שמשתמשין עמה לצורך דבר אחר היינו לעשות גרים (ל״ק רטו) (ר׳ ספרי ראה כל).

ד אחר הפדיון שעושין בשביל להמתיק הדין אז יש רשות לרופא לרפאות אבל לא קודם כי עיקר הרפואה ע״י פדיון (קל״ת ג׳) (ראה סנהדרין ק״א כשחלה).

ה יש צדיקים אמיתיים שיכולים לעשות פדיון ע״י אכילתם (ר׳ צדיק קעו) (ל״ת טו).

ו א״א לעשות פדיון כ״א כשיודעים איך התנהג הכה״ג עם שעיר המשתלח (ש״ה קעה).

ז כשמביאין פדיון לצדיק הוא מרגיש הצער יותר מהחולה בעצמו (ש״ה קפח).

ח ערב ר״ה ראוי ליתן על פדיון (ש״ה ריד).

פורים

א ע״י ריקודין והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינים עיקרו נאמר על פורים (כמובן בהש׳ ה״ל ל״ק י־ח) (בה״ל י).

ב המן הוא בחי׳ ע״ז (מגילה י׳) ומשה נקבר מול בית פעור לבטל הע״ז שבפעור (סוטה י״ד) וע״כ הפיל פור בירח שמת בו משה כי חשב שאין עוד מי שיבטל כח ע״ז (ל״ק י־ח).

ג ע״י הארת מרדכי ואסתר שהם בחי׳ נגלה ונסתר ביטלו הע״ז בחי׳ המן ובימיהם קבלו ישראל התורה מחדש ונתרבה האמונה כמ״ש בשניהם ויהי אומן, כאשר היתה באמנה (ל״ק י־ח).

ד מרדכי הוא בחי׳ רב חסד כי הם במספר השוה שהוא בחי׳ עתיק שזה בחי׳ סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שעל ידם מעוררין מהשינה אפילו אותם שנפלו ח״ו מכל השבעים פנים לתורה (ל״ק ס־ט) (מ״ב פורים).

ה אחר פורים קורין פר׳ פרה שהיא הכנה לפסח כי פר׳ פרה קורין כדי שיהיו נזהרין ליטהר מטומאת מת כדי שיהיו טהורין לעשות הפסח ובתחילה הוא בחי׳ פור כי פורים ע״ש הפור ואח״כ נעשית פרה כי גם פורים הוא בוודאי הילוך ודרך לפסח ע״י מצוות של פורים שמקיימים זוכים להיות נשמרים מחמץ בפסח (ל״ת עד) (ר׳ משפטים כ״ג שבעת).

פושעי ישראל

א כל זמן ששם ישראל נקרא עליו כי נקרא פושעי ישראל יש לו אחיזה במחשבה עליונה וע״י לימודו של ת״ח מתנוצץ גם נשמתו וע״י הארה זאת חוזר בתשובה (ל״ק יד־ג).

ב אפילו פושעי ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי שהשי״ת מתפאר עמו בפרטיות (ל״ק יז־א).

פחד

א ע״י משפט שדן בעצמו כל עסקיו בזה יסיר מעליו כל הפחדים ויעלה בחי׳ יראה נקי׳ (ל״ק טו־ב).

ב ע״י חלישות הלב נופלים פחדים עליו (ר׳ לב מד) (ל״ת מג).

ג מי שאוכל ממון ישראל פחדים באין עליו (ס״ה פחד).

ד כשבא פחד על האדם ידע שבא בן גילו לאיזהו צרה (ס״ה פחד).

ה ע״י לימוד התורה נופל פחד על האומות שלא ילחמו עם ישראל (ס״ה מריבה).

ו בענין יראות ופחדים מבני אדם צריכין לדעת שאינם יכולים להזיק לו כלל והכל הוא שטות והבל כי מה יעשה לו אדם (ש״ה פג).

ז באמת יש דברים בגו כי יש דבר אצל האדם שהוא מתפחד ואע״פ שהוא יודע בדעתו שאותו ענין שהוא מתפחד אינו יכול לעשות לו כלל אעפ״כ יש לו פחד וע״כ בוודאי אם האדם יישב דעתו היטב בקל יוכל לסלק ממנו כל היראות והפחדים (ש״ה פג).

פירות

א צריך ליזהר מאד שלא לאכול פרי שלא נתבשלה כל צרכה וכמו שאסור לקוץ אילן בלא זמנו כן אסור לתלוש פרי קודם בישולה והאוכל פרי קודם גמר בישולה יכולה להזיק לו מאד לנשמתו כי יוכל לאבד נפשו עי״ז (ל״ת פח).

ב כי הפרי כל זמן שהיא צריכה להתגדל יש לה כח המושך וכשתולשין אותה קודם זמנה קודם

שנתבשלה כל צרכה תוכל הפרי למשוך לעצמה חיות הנפש של זה האדם האוכלה מאחר שעדיין יש להפרי כח המושך ויוכל לאבד נפשו ועכ"ז אם מברך הברכה של הפרי בכוונה וביראת שמים אזי יוכל להנצל מזה (ל"ת פח).

ג ואם הוא חזק ביותר בעבודת ה' יוכל ג"כ להוציא עוד חיות מהפרי ולמצוא שם אבידות ומאד צריכין ליזהר בברכת הנהנין בפרט בברכת הפירות כי יש בהם אבידות הרבה שצריכים לבררם ולהעלותם (ל"ת פח).

ד ודע כי גם כשמבשלין הפירות בביתו אינו מועיל לזה אבל אם הפירות שלא נתבשלו כל צרכן על האילן הם מונחין איזה זמן עד שנעשין מבושלין מאליהן בתלוש זה מועיל ומותר לאכלן (ל"ת פח).

פנים

א כי צריך לזכך הפנים שיוכל כ"א לראות פניו בפנים שלו כמו במראה איך פניו משוקע בחשך עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתחרט חבירו חיכף על מעשיו (ל"ק יט־ב) (עיין דברים ה' פנים בפנים).

ב יש פנים דקדושה שהם אנפין נהירין בחי' חיים בחי' שמחה וזה בחי' אמת ואמונה ועי"ז זוכין לאריכת ימים ולהיפך השקר מקצר ימים כי שקר בחי' אנפין חשוכין פנים דס"א מרה שחורה ע"ז בחי' עצבות (ל"ק כג־א).

ג ע"י משא ומתן באמונה דביקים באור הפנים דקדושה וע"י תאוות ממון נקשרין בפנים דס"א (ל"ק כג־א) (ראה ממון ג).

ד ע"י תיקון הברית זוכה להארת והדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה (ראה ברית יט) (קל"ק כז־ב) (ר' לימוד יט).

פסח

א המחשבות רעות והרהורים רעים הם בחי' סטרא דמותא בחי' חמץ וכשהמחשבות זרות רודפים אחר המוח ליכנס בו והאדם גוער בהם ועושה מצה ומריבה עמהם ואינו מניח אותם ליכנוס לתוך המוח עי"ז ניצול מבחי' חמץ סטרא דמותא וזוכה לקבל מוחין גדולים שהם בחי' מצה בחי' חיים וממילא מובן שמצוות ביעור חמץ ואכילת מצה בפסח מסוגל לזוכות לכל הנ"ל (ל"ק ה־ד) (מ"ב פסח).

ב המחלוקת שיש בין הצדיקים השלימים הוא ג"כ רק בשביל זה בכדי לגרש סטרין אוחרנין דלא יתקריבו למשכנא דקדושה וע"כ זה המחלוקת שביניהם הוא בחי' מצה (ל"ק ה־ד) (ר' צדיקים מחלוקת שביניהם א).

ג וזה בחי' אכילת מצה בפסח כי מצה הוא לשון מחלוקת ומריבה היינו בחי' המוחין והדעת של בחי' מחלוקת לשם שמים שהוא בחי' שלום וע"כ היא בבחי' אכילת מן שהיא בחי' דעת וע"כ ארז"ל כי מצה היא אסוותא כי שלום הוא רפואה (ל"ק נו־ח) (מ"ב פסח).

ד הפיכת השלחן בשבת הגדול מרמז כי עדיין לא יצא הדיבור מהגלות עד פסח שאז יצא הדיבור מהגלות בחי' פה סח והשלחן הוא בחי' הדיבור בחי' וידבר אלי זה השלחן וכו' וידבר אלי דייקא כי עיקר הפרנסה שהוא בחי' שלחן הוא מבחי' דיבור בחי' כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם וכשאין הדיבור בגלות אז הוא בחי' וידבר וכו' לפני ה' בחי' פנים וע"כ בשבת הגדול שאז הוא קודם יציאת מצרים אזי הוא בחי' הפיכת השולחן שמרמזין שהדיבור היה בגלות מצרים (ש"ה פח).

פקידת עקרות

א ובשביל זה ביד צדיקים לפקוד עקרות כי הם שלימים בדעת וקרובים לדעת עליון ואין בין דעתם לדעת השי"ת אלא ה' דברים וה' דברים היא דעת השי"ת שמשם ההולדה (ל"ק נג) (ר' בראשית מ"ז הא לכם).

ב התגלות היראה הוא ע"י פקידת עקרות כי כל מה שנפקדין עקרות ביותר נתגלה היראה ביותר וע"כ בר"ה היה פקידת יצחק שהוא תוקף התגלות היראה מאד בחי' פחד יצחק וע"י יראה זוכין לאריכת ימים (ל"ק ס־ה) (ר' וירא כ"א כי ילדתי).

ג פקידות עקרות נעשה ע"י שמעוררין את בני אדם משינתם כי יש בני אדם שישנים את ימיהם ואף שנדמה להעולם שהם עובדים את ה' ועוסקים בתורה ותפלה אעפ"כ אין להשי"ת נחת מהם כי כל עבודתם נשאר למטה (ל"ק ס־ו) (ר' עבודת השי"ת כא).

פרנסה

א ע"י פגם הברית הוא העדר הלחם (עיין חגי ב') הן ישא איש (ל"ק ז־ה).

ב כשאינו שומר הברית הוא מקלקל הטל אורות וממשיך על עצמו עול הפרנסה היינו ט"ל מלאכות ט"ל מלקות (ל"ק יא־ד).

ג כל אדם הזוכה לשלום אמתי בין גופו ונפשו או

בודאי לא ירצה לעסוק בשום עסק בעוה״ז רק עבור נשמתו אפילו התפילות המפורשות לצורך גשמיות ג״כ הוא מכוון לרפאות נשמתו כי כשנתתקן ברוחניות ממילא נתתקן בגשמיות ומשפיע לו השי״ת כל צרכיו (ל״ק יד־ט) (קל״ק).

ד מה שאנו רואים שיש צדיקים שתיקנו הכל ברוחניות ואין להם שפע גשמיות זה נמשך מצד גלגולין דנשמתין (ל״ק יד־ט) (עיין תענית כ״ה אי בעית).

ה ובזה תלוי פרנסה בלי טורח בחי׳ לחם מן השמים היינו ע״י תיקון הברית כי פרנסה שהיא בטרחא ובכבידות היא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה).

ו צדקה הוא תיקון הכללי של המו״מ בחי׳ תיקון הברית כי ע״י צדקה נתרוממין המוחין ויש לו פרנסה (קל״ק כט־יב).

ז כשיש לו פרנסה ואין נצרך לבריות יוכל להתפלל באמת כי כשנצרך לבריות אז נופלים עליו פניות ושקרים שעושה בשביל בני אדם (ל״ק סו־ג) (ר׳ תהלים קמ״ו אשרי).

ח מי שרוצה להמשיך פרנסה להתלויים בו צריך שיהיה איש חיל ולא ההיפך (שקורין שלימיזלניק) כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה ועי״ז יוכל להמשיך פרנסה (קל״ת ז־י).

ט וע״כ כשהבעל חוגר מתניו נגד אשתו ומחייב עצמו לפרנסה כמ״ש בכתובה ואנא אפלח ואוקיר ואיזון וכו׳ אז נותנים לו קצת ממשלה כמ״ש והוא ימשול בך (בראשית ג׳) כי ע״י הממשלה הוא יכול להמשיך פרנסה וכן כל השרים כל מי שצריך ליתן פרנסה לאנשים רבים התלוים בו הוא צריך שיהיה לו יותר ממשלה כדי שיוכל להמשיך פרנסה ע״י המלכות (ל״ת ז־י) (ר׳ דניאל ד׳ אילנא).

י ע״י הרמזים שהרב האמת מרמז לתלמידיו בידיו כי כשהרב לומד עם תלמידיו ומכניס בהם דעת ויראת שמים יש דברים שא״א להסביר להם בפירוש ועושה סיג לדבריו ומרמז להם הדברים ע״י הרמזים שהם בחי׳ ידים שמרמז להם ונוטה להם בידיו ע״י אלו הרמזים נמשך פרנסה (קל״ת ז־ט) (ר׳ תהלים קמ״ה פותח).

יא פ״א דיברו לפניו מדאגת פרנסה גער בהם ואמר מה לדאוג על פרנסה הלא לחם עם איגערקיס הוא מאכל טוב (שי״מ ע״ה פב).

יב על פ״ר היראים פרנסתם בא ע״י טלטולים (ס״ה טלטול) (ר׳ ב״ר מ׳ טרף).

יג יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה ויש להם דוחק ובלבולים גדולים מזה והוא טובה להעולם ודע שיש דיבורים יקרים שיוצאים ע״י בלבולים דייקא (ש״ה יג) (ר׳ דיבור נג).

יד לענין הנהגת הבית בפרנסה ומלבושים או דירה צריכין להמתין לישועת ה׳ ולבלי לדחוק את השעה למלאות החסרון תיכף ומיד וטוב לסבול דוחק אפילו במזונות וכ״ש במלבושים ודירות ולא להיות בע״ח ומוטב שיהיה בע״ח לעצמו מלהיות בע״ח להחנוני או לאחרים כי בכל עניני פרנסה צריכין להמתין עד שיבא עתו (ש״ה קכב).

טו מה יש לדאוג על פרנסה כי חושש שמא ימות ברעב אם לא יהיה לו פרנסה ומה בכך כי ימות כי גם בלא זה צריכים למות (ש״ה רנ).

טז דרך העולם לומר שעכשיו אינם עתים טובות ובשנים הקודמים הי׳ טוב יותר והיה הכל בזול יותר משל עכשיו ענה ואמר הלא אדרבא השי״ת מנהיג עתה העולם יפה יותר וכל הדיבורים של העולם הכל הם מן היצה״ר שמכביד הצער ולהגדיל דאגת הפרנסה ובאמת הוא שקר וכזב כי השי״ת מפרנס העולם תמיד (ש״ה שז־שח).

אות צ

צדיק

א צריך כ״א לכוין בתפלתו לקשר עצמו לצדיקי הדור ועי״ז יתקרב ביאת המשיח (קל״ק ב־ו).

ב כל צדיק שבדור הוא בחי׳ משה משיח והוא בחי׳ מאור הגדול והוא מזהיר ומאיר את התפילה שהיא בחי׳ מאור הקטן (ל״ק ב־ו) (מ״ב צדיק).

ג יש שלוש בחי׳ בהתקרבות לצדיק:
א) ע״י ראית פני הצדיק נתבטלין עצבות ותאוות רעות
ב) ע״י שנותן צדקה נתבטלין המדות רעות דברים בטלים וגאוה
ג) וע״י שמתחדה לפני ת״ח עי״ז מפריש לו דרך לפי שורש נשמתו (ל״ק ד־ח).

ד בחי׳ הווידוי היא לתקן העבר ולהחריב הבניינים והצירופים רעים ולבנות מלכות דקדושה (ל״ק ד־ח פל״ח).

ה מי שמקושר להצדיק כשהוא מתאנח ממשיך הרוח חיים מהצדיק שהוא דבוק בהתורה אשר שם הרוח חיים (ל״ק ח־ב).

ו הצדיק נקרא איש אשר רוח בו (במדבר כז) כי הצדיק משלים הרוח חיים של כ״א (ל״ק ח־ב).

ז הצדיק שאינו גמור אף שאין לו שום עבירה אבל לא הבדיל הרע לגמרי אסור לו להתגרות ברשעים כי הרוח סערה של הרשע יוכל להזיק לו (ל״ק ח־ה).

ח צדיק גמור אינו בולע (עיין חבקוק א׳ תחריש) (ל״ק ח־ה).

ט הצדיק שומע כל האנחות של הדביקים בו ומשלים חסרונם (ל״ק ח־ח).

י צריך כ״א לקשר תפלתו להצדיק שבדור כי הוא יודע לכוין השערים ולהעלות כל תפלה לשער השייך לשבטו (ל״ק ט־ד).

יא ע״י הצדיק שהוא בחי׳ רוח שבלב נתגלה הארת הידים והרגלים בחי׳ ריקודין והמחאת כף ונתבטל הגאוה והכפירות ונתרבה האמונה (ל״ק י־ו).

יב ע״י התקרבות לצדיקים כדי לקבל מהם הרוח עי״ז נשבר הגאוה בחי׳ ע״ז ואז מכירין אפילו אלו שהם מסטרא דמותא את גדולת הבורא ית״ש (ל״ק י־ט).

יג עיקר התפילה אינם יודעים כ״א צדיקי הדור כי הקב״ה מתאוה לתפלתן של צדיקים ומשגר תפילה סדורה בפיו כדי שיהנה מתפילתו (ל״ק י־ד).

יד יש בעלי גאוה שאינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם וחושבים שהם בעצמם צדיקים אבל באמת תאוותם עוד קשורים בגופם ועומדים במדריגה שפילה (ל״ק י־ד) (ר׳ מקץ מ״ב ויאמר).

טו הצדיק נקרא איש אשר רוח בו וע״י נכנע רוח גבוה א־ל אחר ונעשה מאחר אחד כי הוא קוצא דאות ד׳ (תיקון כא) (ל״ק י־ה).

טו־א הצדיק משכיל בחכמתו ויודע מאיזה צירופין של תורה שבע״פ נעשו הצירופין שהלמדן דובר עליו ומקבל היסורין באהבה ולומד אלו הצירופין ועושה מהם הלכה שהיה קודם הקלקול ומעלה אותה לשרשה (ל״ק יב־ד).

טז הצדיקים הגדולים בבחי׳ משה משיח ממשיכים תורתם מבחי׳ התגלות התורה של לעתיד לבוא ע״כ יכול כ״א להחיות עצמו בכל עת אפילו לאחר הסתלקותם ולחדש את נפשו לטובה ע״י תורתם כמו בחיים חיותם (פל״ח ל״ק יג־ז).

יז הצדיק לוקח אלו הרצונות וכיסופין לעבודת השם של אלו בנ״א הבאים אליו ומעלה אלו הנפשות ומוריד התגלות התורה (ל״ק יג־ג).

יח צריך לבקש מאד ולחזור אחר חכם כזה ולבקש מהשי״ת שיזכה למצאו כי הצדיק מקבץ הנפשות ומעלה אותם ויורד עמהם תורה וזה נעשה בשני שכליים א׳ קיבוץ הנפשות ב׳ מה שמעלה אותם ומוריד תורה עי״ז (ל״ק יג־ו).

יט כל צדיק יש לו חלק גדול בהתוה״ק וכשנסתלק הצדיק ר״ל אזי נסתלק עם כל חלקו שיש לו בהתוה״ק וע״כ קשה אז גם לשאר צדיקים לומר תורה (ש״ה קלב) (שייך לל״ק יד) (מ״ב צדיק).

כ לפעמים צריך הצדיק לעסוק בדברי העולם כי א״א להיות דבוק תמיד בחכמות עליונות וזה בגלל השתי אומות עשו וישמעאל שהם תרי ענגין דמכסיין על עיינין אבל לעתיד לבוא ע״י תרין משיחין שיפוצו מעיינותיהם חוצה ויהפוך לכולם שפה ברורה ואז לא יצטרך הצדיק לבטל מדביקותו (ל״ק טז).

כא עי״ז שהצדיק מגלה התפארות של השי״ת עם עמו ישראל נתגלה היראה והאהבה כי התפארות בחי׳ תפילין בחי׳ יראה (ל״ק יז־א).

כב ע״י שהצדיק מגלה ההתפארות שמתפאר בישראל שזה בחי׳ יום הולדת המלך שנולד בחי׳ מלכות כי אין מלך בלא עם ואז לובש המלך בגדי התפארות אז נתגלה היראה יותר (ל״ק יז־א).

כג לפעמים נחשך אצל אחד אור הצדיק ואינו זוכה לראות אורו הגדול שהוא מאיר בכל העולמות מכש״כ בעוה״ז ואעפ״כ אצלו אינו מאיר זה מחמת עכירת המעשים וכסילות השכל (ל״ק יז־ב).

כד הדיבור של הצדיק הולך למרחוק ונכתב בספריהם היפך אמונתם ועי״ז מתגיירים (ל״ק יז־ה) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

כד־א שנאה הוא בחי׳ רוח רעה בלבול האויר שעי״ז אין יכולים לשמוע דיבורי הצדיק (ל״ק יז־ה).

כה הצדיק מבקש תמיד לגלות רצון השי״ת הן בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות של הבריאה ומוצא אותם ע״י ההתפארות שמוצא בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות כי זה תלוי בזה כי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל (ל״ק יז־א).

כו הצדיק מחפש ומוצא התפארות שיש בכ״א מישראל אפילו בכל אבר ותנועה של כ״א (ל״ק יז־א).

כז צדיק אמת יכול לתפוס במחשבתו תכלית עוה״ב וכ״א לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק מקבל ג״כ זה התכלית כפי הפרת הכעס ברחמנות (ל״ק יח־ב) (עיין כעס א).

כח הצדיק הבורח מהכבוד ושררה ואת בא להם מהסתרת פני ה׳ ע״י מיעוט אמונה שיש בישראל והסתרה הזאת היא בחי׳ כעס וחרון אף אבל

כשנמתק החרון אף והרוגז לרחמנות נמתק ג״כ החרון אף של הצדיקים ומתרצים להנהיג העולם (ל״ק יח־ב) (עיין חבקוק ג׳ ברוגז).

כט הצדיקים מסתירים פניהם ואינם רוצים להנהיג העולם ועושים עצמן כשריים ואומרים שאינם ראוין להנהיג העולם אבל באמת זה בא מהסתרת פני ה׳ ע״י חסרון אמונה שבישראל (ל״ק יח־ב).

ל הצדיקים מנהיגים את העולם והם אוחזים במדת המלכות (ל״ק יח־ו).

לא הצדיקים הם עושים ובונים הדיבור של הקב״ה היינו ע״י מעשיהם הטובים זוכין לשמוע דיבורים מהקב״ה (ל״ק יט־ט) (עיין תהלים ק״ג עושי).

לב מי ששומע מפי הצדיק מקבל דיבור לה״ק בשלימות היינו ביראה אבל מי ששומע מפי אחר הוא רחוק מזה השלימות כי כבר ירד ממדרגתו (ל״ק יט־ט).

לג יכול להיות שיהיו כמה צדיקים כשיבואו בעוה״ב על השגות שהשיג צדיק גדול מהם בעוה״ז יהיו אצלם דיבורים נוראים ויכוו מהם ואצל הצדיק הגדול היו השגות עוה״ז (ל״ק כא־י) (ראה בבא בתרא ע״ח כל צדיק).

לד כששומעין קול צדיקי אמת זה ג״כ עזות דקדושה שעל ידו משברין עזות הגוף (קל״ק כב־ה).

לד־א וע״כ אשה שדמיה מרובים ואין לה וסת אף שיין מזיק לה עם כל זה רפואתה ע״י יין שהסתכל בו צדיק אמתי (קל״ק כט־טו).

לה ע״י שבח הצדיקים היינו התקרבות לצדיקים והם יקרים וחשובים בעיניו ומשבח אותם תמיד זה בעצמו בחי׳ תיקון הברית ועי״ז נתתקן דעתו ונתקבלה תפלתו (ל״ק כט־א) (בה״נ).

לו הרב צריך שיהיה לו שני כחות שיש להתורה סם חיים וסם וכו׳ באופן שיהיה אפשר להמתקרב אליו לקבל כרצונו אם משתוקק לעבודת ה׳ יוכל לקבל מהרב דרך ישרה ואם לאו וטינא יש בלבו יוכל למצוא בהרב דבר שיקצץ בנטיעות (ל״ק לא בה״ש) (ראה חגיגה י״ד ד׳ שנכנסו).

לז כי כל צדיק צריך שיהי׳ למדן בתורה וחסיד במעשים טובים כי אם אינו למדן ארז״ל ולא עם הארץ חסיד ולמדן בלבד בודאי אינו כלום כי אפשר להיות למדן ורשע גמור ולא זכה וכו׳ כך התורה בלא מעשים טובים אינה כלום (ל״ק לא בה״ש).

לח ע״י הצדיקים הנקראים שלום זוכה לאהוב אותו ית׳ ושיהי׳ שלום לכ״א במדותיו ובמאורעותיו ויאמין שהכל לטובתו הנצחיית (קל״ק לג־ב).

לט יש תורה צפונה וצדיקים גנוזים שאין העולם כדאי להשתמש בהם ולעתיד לבא כשיתגלו הצדיקים הצפונים והתורה הצפונה אזי יתגלה שלום רב בעולם (ל״ק לג־ה) (ראה חגיגה י״ב וירא).

מ כשהצדיק האמת מגלה איזה דבר תורה אזי מוריד נשמות חדשות לכ״א מאנשיו השומעין תורתו לכ״א לפי בחינתו ותפיסתו (ל״ק לו־ה).

מא כי התורה יש לה שני כחות כך התורה של הצדיק יש לה שני כחות להמית ולהחיות יש אדם שנעשה לו נשמה חדשה ויש אדם שהוא ח״ו להיפך הכל כפי תפיסת המוחין שלו (ל״ק לו־ה).

מב זה כלל גדול שא״א לשום אדם להשיג ולתפוס בדיבורו של הצדיק אם לא שחיקן תחלה אות ברית קודש כראוי ואזי המוחין שלו בשלימות וכפי התיקון של כ״א כך השגתו (ל״ק לו־ה) (ראה יומא ע״ב ושמתם).

מג הצדיק האמתי נקרא ארז בלבנון ועובד ה׳ בדביקות גדול ובשכל וכשהוא נופל לאיזה מדריגה פחותה אע״פ שזאת המדריגה גם היא מדריגה גדולה לערך שאר הצדיקים אבל הצדיק הדור הוא מחבייש במדריגה זאת כאילו חטא איזה חטא ועושה תשובה ובא לבושה גדולה ונתוסף בו הכרה וידיעה חדשה בהשגת אלקותו ית׳ (ל״ק לח־ז).

מד יש שני מיני זיווגים זיווג דקדושה הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי״ת זה נמשך מדעת דקדושה בחי׳ משה וזיווגים של עבירה נמשכים מדעת דקליפה בחי׳ בלעם (ל״ק מג) (ראה ספרי ברכה ל״א קם).

מה אפילו איש צדיק שכבר יצא מהתאווה ונפל ממדריגתו ונפל לתאוות אכילה סימן שיצא שקר מפיו וכן מורה ג״כ שיש דין עליו מלמעלה וגם הוא סימן עניות (ל״ק מז).

מו והנה כשהצדיק אוכל לשובע נפשו ולא מחמת תאוה גשמיות אזי הוא בבחי׳ נשיאות פנים וניזון ממדת האמת ובכח אכילה זו עומד להלל לה׳ אזי יוצאין ממנו דיבורי אמת עי״ז יכול לברוא שמים וארץ חדשים אזי משנה הגלגלים ועושה טבע חדש וע״כ בוודאי הוא יכול לעשות מופתים שהם שנוי הטבע (ל״ק מז) (ראה הקדמת הזהר ה׳ ולאמר).

מז ע״י קדושת א״י זוכין לידע מרבי אמת שבדור (ראה א״י יח) (ל״ק מח).

מח ע״י מצות סוכה נדחה השקר ונתגלה הרבי האמת שבדור (ראה סוכה ג) (ל״ק מח).

נ ע״י דיבורים שאינם קדושים מתגבר השקר

ומתרחקים מקדושת א״י ונתעלם הרבי האמת אבל ע״י דיבורים קדושים שהיא תפלה בכח מתגבר האמת (ל״ק מח) (ראה דיבור כ).

נא עיקר השגת הצדיק אינו אלא ע״י ישראל וכשישראל ח״ו נכנסין בחכמות של האומות אזי נופל הצדיק ונתכסה מהשגתו וכשיוצאין מהחכמות של האומות אזי יוצא הצדיק מהמכסה ומתגבר לתקן זמן הקודם בעת שהיו ישראל ניזופים (ל״ק מט־ז) (ר׳ תהלים ק״ג גבורי).

נב הצדיק שלבו פתוח בחכמה בבחי׳ ולבי חלל בקרבי עי״ז יוכל לחדש מעשה בראשית ולעשות נסים ונפלאות בעולם כי לב הצדיק הוא בבחי׳ בריאת העולם ממש (ל״ק מט בה״ש) (מ״ב צדיק).

נג הצדיק אכילתו היא יקר הערך כי משביע את הנפש דקדושה וע״כ אסור לו להתענות אבל מי שצריך להתענות בוודאי מצוה היא (ל״ק נ) (ר׳ תענית י״א צורבא).

נד ובשביל זה ביד צדיק לפקוד עקרות כי הם שלימים בדעת וקרובים לדעת עליון ואין בין דעתם לדעת השי״ת אלא ה׳ דברים וה״א דברים היא היא דעת השי״ת שמשם ההולדה (ל״ק נג) (ר׳ בראשית מ״ז הא לכם זרע).

נה אפילו צדיק והחכם שיש לו מוח גדול עד שיכול להבין הרמזים שהש״י מרמז לו בכל דבר בכל יום אפילו בעסקי חול ויכול להתקרב לעבוה״ש על ידם וא״כ ירצה לעסוק רק בעסקי חול אבל באמת אינו כן כי אסור להרבות בעסקי עוה״ז מחמת שני טעמים א׳ מחמת שהעוה״ז הוא מקום מסוכן מאד והב׳ מחמת שיש קדושה גבוה מזו היינו התורה והמצוות (ל״ק נד־ב) (ר׳ הסתפקות א).

נו משא ומתן היא יחוד צדיק וכנסת ישראל שהוא יחוד קוב״ה ושכינתיה כי הצדיק נקרא משא כי הוא נושא את העולם והוא נושא כל הברכות והוא נושא הטפה זרעיית של כל הנשמות ומשפיע לכנסת ישראל והיא נותנת לכל העולם ויחוד זה נעשה ע״י מו״מ באמונה (ל״ק נד־ג) (ר׳ מו״מ באמונה י) (תהלים קכ״ו נושא).

נז־א ע״י לשון הרע מסתלק הדעת דקדושה ומתגבר כח המדמה שהם בחי׳ כלל התאוות ואהבות הבהמיות והתיקון לזה הוא ע״י הצדיק האמת שזכה לרוח הקודש רוח נבואה (ל״ק נד־ה) (מ״ב צדיק).

נז הקב״ה מלמד זכות על הרשע בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע כי ע״י לימוד זכות נעשה צל ועי״ז נחשך מאור עיניו ואין ארס שלהם יכול להזיק (ל״ק נה־ג) (ר׳ ישעי׳ כ״ח שגו בראיה) (תהלים כ״ב המה יביטו).

נח וע״י חיזוק הראיה של הצדיק שרואה צדקת ה׳ אע״פ שהרשע זוכה בדין נתחזק אמונתו ויכול להתפלל כי מתחילה היה נדמה לו שעיוות ח״ו הקב״ה את הדין אבל עכשיו נתיישר לבו ומתפלל על צרכיו (ל״ק נה־ד) (ר׳ תהלים ל״ז צופה).

נט יש אחד שבאיתגליא אין לו שום ממשלה ואעפ״כ באתכסיא ובהעלם גדול הוא מושל על כל הדור ואפילו על כל צדיקי הדור כי כל נשמותיהם הם תחת ממשלתו וכולם נכנעים אליו רק שהוא בהעלם גדול (ל״ק נו־א).

ס בכח צדיקי אמת יכולין להתקרב להשי״ת תמיד בכל עת איך שהוא ובכל מקום שהוא כי מה שאין שומעין קול הכרוז של התורה הוא מחמת ריבוי עוונות כי השי״ת נסתר עתה מאתנו בעוה״ר אבל ע״י עסק התורה מגלין ההסתרות עד שפועלין שגם הרחוקים מאד ישמעו קול הכרוז של התורה עד שישובו כולם אל ה׳ (קל״ק נו־ה) (ר׳ דברים ל״א ואנכי).

סא ע״י תאות ממון מתגבר ח״ו מלכות הרשעה שהיא רודפת תמיד אחר מלכות דקדושה שחיותה היא ע״י הדעת שהיא התורה ומלכות הרשעה היא ההיפך כי מתאוות תמיד לאסוף ממון ובולעת ניצוצות הקדושה הנעלמים בממון וכ״א כפי שמשבר תאות ממון ומושך עצמו אל התורה כן מוציא הנה״ק והכל בכח הצדיקים אמתיים שעוסקים בתורה באמת שיש להם כח להכניע מלכות הרשעה (קל״ק נו־ח).

סב הצדיק האמת הוא בחי׳ משה והוא כלול בג׳ אבות וממשיך כל השלשה השפעות שהם בחי׳ באר ענן ומן בחי׳ אכילה ושתיה ומלבושים והוא לוחם תמיד מלחמת ה׳ כנגד קליפת עמלק שהוא פגם הברית והצדיק מכניע אותו ואת כל הרודפים אחר חלושי כח שבישראל ומחזק אותם ומכניס אותם לעבוהש״י וממשיך אותם לבחי׳ תיקון הברית ועי״ז זוכה לשפע כפולה משנה תורה שזוכה לחדש בשבת חידושין דאורייתא על חד תרין (ל״ק נח) (ר׳ זוהר בראשית ל״ב תלת).

סג עיקר שלימות היראה ווכין ע״י הצדיק באמת שיכול לעורר בני העולם משינתם ע״י סיפורי מעשיות של בחי׳ שנים קדמוניות שעי״ז הוא פוקד עקרות ועי״ז נמשך יראה גדולה (ל״ק ס־ה־ו) (ר׳ אהבה ויראה לג).

סר עיקר המחלוקת שבא על האדם הוא מחמת פגם אמונת חכמים על שלא האמין בצדיקים שהם החכמים ודבריהם וספריהם הק׳ היו בעיניו כלא מכש״כ אם ח״ו היה מלעיג עליהם וע״י תשובה על פגם אמונת חכמים חוזרים ונחשבים אצלו כל הספרים (ל״ק סא־ה) (ר׳ איוב ל״א וספר).

סה יש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בוודאי ואעפ״כ יש עליהם מחלוקת הוא בחי׳ שסובלין צער המחלוקת בשביל פגם אמונת חכמים של העולם וע״י המחלוקת מתקנין פגם אמונת חכמים אצל ההמון עם (ל״ק סא־ה).

סו ויש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בודאי ואעפ״כ יש עליהם מחלוקת מחמת שאין להם אמונה בעצמם ואינם מאמינים שיש להשי״ת שעשועים מחידושי תורתם שהם מחדשים ועי״ז בא עליהם מחלוקת ועי״ז הם שבים בתשובה ונחשבים אצלם חידושים שלהם וכותבים אותם ונעשה מזה ספר (ל״ק סא־ה).

סז בכל פעם שנוסע להצדיק צריך שיראה שיבא בכל פעם מחדש לא כמו מי שכבר היה ועכשיו בא פעם שנית כי עיקר היא ההתחלה כי כל התחלות קשות ע״כ צריך להתחיל בכל פעם מחדש כי אולי לא היתה התחלתו כראוי וא״כ גם כל עבודתו אינה בשלימות וכן בכל פעם צריך לחשוש חששא זו (ל״ק סב־ה).

סח כשהצדיק מבטל בתפילתו איזה חיוב של מערכת המזלות אזי נתיידע מהגלוי על הסתום שיש אלקי נמצא שהוא שומע תפלת הצדיק ומשדד המערכות ומשנה הטבע וכל זה יהי לעתיד (כשארז״ל פסחים סה) עתידים צדיקים להחיות מתים ושאר נפלאות (ל״ק סב־ו).

סט הצדיק שהוא בחי׳ ברית הוא כלול מבחי׳ הששה טפחים בחי׳ שרפים בשש כנפים שנחלקים לשלש בחי׳ של שתים היינו שכל בחי׳ מהשלש הוא בחי׳ מגלה טפח ומכסה טפח כנגד עצמו הוא בחי׳ בשתים יכסה פניו וכן הוא מגלה ומכסה כנגד העולם וזה בחי׳ בשתים יכסה רגליו וכן הוא מגלה ומכסה כנגד השי״ת בחי׳ ובשתים יעופף (ל״ק סג).

ע כי לפעמים הצדיק הוא אצל העולם בחי׳ מגלה שמקרב עצמו עליהם ולפעמים הוא בחי׳ מכסה שנתכסה ונתעלם מהם ואינם יכולים להתקרב אליו ונופלים עליו קושיות ותמיהות וזה בחי׳ מכסה טפח וזה בחי׳ ובשתים יכסה רגליו רגלין לשון המשכה שממשיך העולם אליו בזה הוא מגלה ומכסה כי מחמת שממוח הצדיק בעצמו א״א לקבל ע״כ הוא צריך להתכסות ולהתלבש עצמו כדי שיוכלו לקבל ממנו (ל״ק סג).

עא וכן אצל השי״ת צריך להיות מגלה ומכסה כי צריך לקרב עצמו להש״י וכל מה שמתקרב יותר צריך לידע שהוא רחוק מאד ממנו ית׳ כי אם יחשוב וידמה בדעתו שכבר נתקרב ויודע בידיעות השי״ת זה סימן שאינו יודע כלום וזה בחי׳ ובשתים יעופף כתרגומו משמש שמשמש ועובד השי״ת יש בחי׳ מגלה ומכסה (ל״ק סג) (ר׳ ישעיה נ״ז שלום).

עב ובשתים יכסה פניו זה בחי׳ מגלה ומכסה אצל עצמו כי פנים לשון כעס וגם פנים לשון רצון והשגחת הש״י והצדיק לפעמים מקבל על עצמו יסורין בשביל העולם ומחליף ההשפעה שהיה צריך לבא אליו ביסורין כי הוא בוחר בהשפעה רוחנית ואותה השפעה נתפזרה בין העולם וזה לפעמים מגלה פנים של רצון ומכסה פנים של כעס ולפעמים מכסה פנים של רצון (ל״ק סג).

עג יש נחש שהם החכמים להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות ונמלה בתוך פיה היינו הצדיק הדור ומחמת שהוא חכם גדול דקדושה אזי כשאלו חכמים נכנסים בחקירתם יש לו צער ומלחמה גדולה עמהם כי מתגברים עליו בלבולים ואמונות כוזביות וצריך לו תמיד מלחמה עמהם ובין כשהנחש הולך ובין מעופף יש לו צער גדול רק בעת שהחכמים נייחים כגון בעת שינה אזי יש נייחא להחכם (ל״ק סג) (ר׳ ז׳ משפטים צ״ה וזה).

עד דע אם יש צדיק גדול שהוא בחי׳ משה הוא צריך דוקא לעיין בדברי האפיקורסית אלו ואף שאי אפשר ליישבם על כל זה ע״י עיונו שמעיין שם הוא מעלה משם כמה נשמות שנפלו ונשקעו בתוך האפיקורסית הזאת (ל״ק סד־ג) (ר׳ חלל הפנוי ז).

עה מרוב קדושת הצדיק כשמעיין בחכמות אלו מכניע כח החקירות הבאים משם ומחמת שכל דבר חושק לשרשו ע״כ כשהצדיקים עוסקים בחכמות אלו אז כל הנשמות שנפלו בהם חושקים ונתלהבים להתדבק בנשמת הצדיק והוא מוציא אותם משם (קל״ק סד־ב).

עו ודע שע״י הניגון של הצדיק שהוא בחי׳ משה הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסית הזאת של חלל הפנוי כי כל חכמה יש לה זמר וניגון מיוחד ומהזמר נמשכת החכמה הזאת וחכמה שמדריגה יותר עליונה יש לה ניגון יותר עליון לפי בחינתה וכן למעלה למעלה עד ראשית נקודת הבריאה ואין מקיף לאותה חכמה כ״א אור אין סוף אך החכמה שיש

שם א"א להשיג כי א"ס הוא השי"ת בעצמו ואין שם רק בחי' אמונה שמאמינים בו ית' שאורו האין סוף מסבב כל עלמין ומקיף הכל (ל"ק סד־ה).

עז כמו שאסור לאדם לעיין ולהרהר כלל בחכמות ומבוכות הבאים מבחי' חלל הפנוי כי יוכל לבא עי"ז לאפיקורסות גמור ר"ל וע"ז נאמר כל באיה לא ישובין כמו כן מי שרוצה לעיין ולהבין בשכלו דייקא ענין המחלוקת שיש לפעמים בין גדולי הצדיקים יוכל לבא עי"ז לאפיקורסות ח"ו כי זה המחלוקת הוא ג"כ סוד חלל הפנוי ע"כ צריכין להתחזק רק באמונה לבד כי אלו ואלו דא"ח רק שא"א לנו להבין זאת (ל"ק סד־ד) (מ"ב צדיק).

עח אמונה יש לה ג"כ זמר מיוחד לאמונה ואותו הזמר המיוחד לאמונה הנ"ל היינו האמונה בהאור א"ס עצמו אותו הזמר הוא ג"כ למעלה מכל הנגינות שבעולם וכל הניגונים של כל החכמות נמשכין מזה הזמר והניגון שהוא למעלה מן הכל ולזה הזמר אין מי שיזכה כ"א צדיק הדור שהוא בחי' משה בחי' שתיקה וע"כ ע"י ניגון של הצדיק עולים ויוצאים כל הנשמות שנפלו בתוך האפקורסות של חלל הפנוי כי ניגונו הוא בבחי' ראש אמונה היינו אמונה העליונה על הכל שע"י ניגון ואמונה זו נתבטלים כל האפיקורסות ונכללים בתוך הניגון הזה שממנו נמשכים כל הניגונים (ל"ק סד־ה) (ר' שמות ד' כבד פה).

עט יש שדה עליונה ששם גדילים כל הנשמות וכל מי שרוצה לרחם על נשמתו שלא תהיה ערומה צריך לבקש לפני השי"ת שיזכה להתקרב לצדיק הזה שהוא בעל השדה כי א"א לבוא אל התכלית הטוב והנצחי כ"א ע"י הצדיק הזה (קל"ק סה־א).

פ ע"י צדיקי אמת נמשכין בחי' מים קרים מימי הדעת ומחיים נפשו העייפה ואז זוכה להתפלל בכל לבו עד שכל עצמותיו שומעין דיבורי בתפלה שזה עיקר שלימות התפלה (קל"ק סז־יא).

פא זה החילוק שבין לומד מתוך הספר ובין השומע מפי צדיקי אמת כי הלומד מתוך הספר אינו יודע השיעור שצריך ללמוד להחיות נפשו אבל כששומע מפי הצדיק אזי משפיע לו בחי' מים קרים לפי הראוי לו לפי מדריגתו (קל"ק סז־יב).

פב כל אדם יש לו מותרי מוחין מהם יוצאים השערות והצדיק אף שיש לו ג"כ מותרי מוחין בחי' שערות אבל הם בחי' שער בימין על השין שמותרי מוחין שלו הם בחי' שערים שפותח בהם שערי החכמה לעבודת השי"ת כי מחמת שממוחו אי אפשר להעולם לקבל מאורו הוא צריך להתלבש עצמו בדברים קטנים כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו (קל"ק סט־י).

פג המוחין של הצדיק הם בחי' תפילין ומה שהצדיק משפיל עצמו לדברים קטנים כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו שזהו אצלו בחי' מותרי המוחין זה בחי' רצועות של תפילין (קל"ק סט־יא).

פד יש צדיק אמתי שהוא יסוד העולם והוא רק יחיד בעולם וכל הדברים נמשכים ממנו אפילו כל הצדיקים הם רק ענפים ממנו יש שהוא בחי' ענף ויש שהוא בחי' ענף מן הענף וזה הצדיק הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר ועי"ז יש לו כח המושך להמשיך כל העולם אליו לקרבם להשי"ת ולתורתו הק' וזה הצדיק ממשיך כל ההשפעות להעולם (ל"ק ע).

פה והנה היה ראוי שימשכו כל בני אדם לזה הצדיק שהוא בחי' עפר שיש לו כח המושך אך ע"י כח המכריח מפסיקין ומרחיקין ממנו היינו שיש בנ"א שע"י דיבורם ומעשיהם מפסיקים ומכריחים להתרחק מהצדיק האמת ואח"כ כשיפסיק כח המכריח יחזור וימשיך עצמו להצדיק וע"כ יש בנ"א שרחוקים מאד מהצדיק מחמת שהם בכח המכריח המרחיק אותם (ל"ק ע) (ר' גיאות יט).

פו וזה שאנו רואין כשאדם נוסע להצדיק וכל מה שמתקרב למקום הצדיק יותר יש לו חשק יותר מחמת שמתקרב יותר לכח המושך (ל"ק ע).

פז המשכן היה לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם כן הצדיק יש לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהוא שם (קל"ק ע־ב).

פח כל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם כולם מקבלים רק מזה הצדיק שהוא בחי' עפר בחי' משכן כי במקום השפלות והקטנות שם שורה כל הכבוד והגדולה וכן התחדשות כבוד הוא הכל עי"ז הצדיק כי כפי הקמתו את המשכן בכל פעם שמשם בא הכבוד כן נתחדש כל הכבוד והראשיות (ל"ק ע) (ר' כבוד כ"א).

פט יש צדיקים שמקבלים מעצמם יסורין עליהם בשביל ישראל ובזה מחליפין השפע כי הוא בוחר בהשפעה והשגחה רוחנית (ל"ק עא) (ר' תורה סג).

צ לפעמים בא לאדם הרהור תשובה ונעשה באותו שעה איש כשר ואח"כ רוצה לנסוע להצדיק וכשנוסע נופל מחשוקתו ואח"כ כשבא להצדיק מתגבר עליו הצה"ר עוד יותר ואובד כל חשקו אל יקשה בעיניך זאת כי דע כשבא לו הרהור תשובה

מחמת הטוב שהתעורר בתוכו המית יצרו ואח"כ כשרוצה לנסוע לצדיק מתגבר עליו יצה"ר אחר גדול מבתחילה ונופל מתשוקתו ע"כ צריך התחזקות חדש בכל פעם נגד היצה"ר החדש (ל"ק עב) (ר' סוכה נ"ב כל).

צא וזה בחי' מעלת התקרבות לצדיקים כי יש בני אדם שהם תמיד בבחי' צמאון ולומדים ועובדים עבודתו תמיד ונפשו שוקקת תמיד לעבודת השי"ת אך שהוא בלא זמן ושכל כי לפעמים ביטולה של תורה היא קיומה וזה מעלת התדבקות בצדיקים כי הם עושים גבול וזמן לבל יהי' בבחי' צמאון (ל"ק עו) (ר' תהלים מ"ב צמאה).

צב בכל צדיק אמתי יש בו בתגלות משיח ועכ"פ יש בו מדה של משיח שהוא בחי' משה דהיינו שהוא עניו מאד ויודע שפלותו באמת וחשיבות ישראל עד שמוסר נפשו בעד ישראל וכל זה זכה ע"י שעשה תשובה שלימה עד שנדחה הרע לגמרי ונעשה כולו טוב שזה ג"כ בחי' משה משיח (קל"ק עט) (ר' ז' בראשית כ"ה משיח).

צג כשהצדיק מדבר בתורה או בתפילה נקרא א"י והדיבורים שהוא מדבר עם המון עם בשיחת חולין הוא נקרא פסולת א"י ולמה מדבר שיחת חולין כדי לקשר את המון עם אל הדעת כי ע"י תורה ותפילה א"א לקשרם אל שרשם מחמת שהם רחוקים מן האמת כ"א ע"י שיחת חולין שהצדיק מלביש בהם את התורה (ל"ק פא) (ר' שלח י"ג עלו).

צד לפעמים הצדיק נופל ממדריגתו וכשבא אחד מן המון עם ומדבר עמו דברים של הבלי העולם והצדיק נהנה ממנו אז הוא מחיה להצדיק והצדיק בא למדריגתו ואח"כ יכול הצדיק להעלותם לבחי' דעת (ל"ק פא).

צה הנה ידוע כי ההשפעות והברכות א"א להם לבוא לעולם אלא ע"י הצדיק כי הצדיק יש לו ידים כמה לקבלם דהיינו אהבה ויראה וצריך הצדיק כזה לגנוז האהבה והיראה שלו כדי שלא יקטרגו המקטריגים עליו ויגזלו ממנו ההשפעות (ל"ק פח) (ר' תהלים קמ"ז המכסה).

צו אך כשהצדיק הוא מפורסם גדול אזי המקטריגים משגיחים עליו היטב ואינם מניחים לו להוריד השפע והקב"ה נותן בלב צדיק אחר להחזיק עליו במחלוקת כדי לכסותו ושיוכל להוריד השפע (ל"ק פח) (ר' אבות פ"ה מחלוקת).

צז לפעמים ע"י מה שהאדם צדיק נע ונד בתוך ביתו יכול לשכך את האש שהוא בחי' דינים ויכול להחיות מתים שיהיו חיים (ל"ק צב) (מ"ב צדיק).

צח האדם אינו רואה עד היכן פגמי עוונותיו מגיעים והצדיק יש לו עיני ה' וכשהצדיק רוצה להעניש את אחד נותן עיניו בהאדם שיראה ג"כ עד היכן הפגמים שלו מגיעים ואין עונש גדול מזה כשאדם רואה מה שפגם (ל"ק צח) (ר' תהלים ל"ד עיני).

צט הצדיק אשר השיג מאור גדול בתורה ומעשיו ג"כ בשווים עכ"פ לפי השגתו בהתורה אוי צדקתו ותורתו שניהם מתיישבים לפיכך דעתו נוחה עם הבריות אבל הצדיק שאור התורה שהשיג גדולה ממעשיו אז התורה מרתחת בו וא"א שתהא דעתו נוחה עם הבריות כמו הצדיק הראשון (קל"ק ק) (ר' תענית ד' האי).

ק כל צדיק הדור הוא בחי' משה שהוא בחי' משיח וכשמחדש דבר בתורה אלו הדברים הם בבחי' משה משיח ואמרו חז"ל כי משיח סביל מרעין עבור כל ישראל וכן כל צדיק הדור סובל ג"כ בשביל כלל ישראל להקל מעליהם גם מה שאין אנו זוכים להשיג הדברים של הצדיק כמות שהם רק צריכים לפרשם לנו בלשון חול שרגילין לדבר בו זה ג"כ בחי' והוא מחולל מפשעינו דאיתעביד חול בגינייהו דסביל מרעין לכפר על ישראל (ל"ק קיח) (ר' ז' תצא והוא).

קא הענין מה שצריכין לנסוע להצדיק ולא די בספרי מוסר כי כשלומד מתוך הספר שהוא בחי' נעשה אין בזה כח כל כך לעורר אותו כי ישראל בעת שעשו את העגל אבדו את הנעשה אבל כששומע מפי הצדיק הוא בחי' נשמע שזה הכתר נשאר להם לישראל (ל"ק קכ) (ר' בשלח י"ז ויאמר).

קב העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה ולבלי לנטות ח"ו מדבריו ימין ושמאל ולהשליך מאתו כל החכמות ולסלק דעתו כאלו אין לו שום שכל בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב האמת וכל זמן שנשאר אצלו שום שכל עצמו אינו בשלימות ואינו מקושר להצדיק (ל"ק קכג) (ר' האזינו ל"ב עם).

קג לפעמים כשהתלמידים מתענגים מאד בתורת רבם ומתפעלים עי"ז כ"כ עד שמשבחים אותו בפניו עי"ז הוא מגלה להם אח"כ עוד חידושי תורה כמובא בזה בזוה"ק מענין החברייא עם רבם הקדוש רשב"י (ל"ק קכו) (מ"ב צדיק).

קג־א יש צדיק שהוא מפורסם גדול במקומו ובמקום

אחר הסמוך לו אינו מפורסם ואינו חשוב כלל ושוב במקום אחר הוא מפורסם ביותר אך באמת אפילו במקום שאינו מפורסם ואינו חשוב כלל גם שם עיקר הקיום והחיות על ידו רק שהוא בהעלם (ל"ק קלב) (ר' ז' תצא ר"פ מעין).

קר באמת התורה הק' והצדיקי אמת הם מאירים בכל העולמות ואורם גדול אלפים ורבבות פעמים מכל העוה"ז והבליו אבל מחמת שבני אדם משוקעים מאד בהבלי עוה"ז והוא כמו אם תחזיק מטבע קטנה נגד עיניך לא תוכל לראות הר גדול אבל אם יסלק המפסיק מנגד עיניו דהיינו שיגביה עיניו ויסתכל למעלה מן העולם אזי יזכה לראות אור הגדול של התורה והצדיקים (ל"ק קלג) (ר' הבעש"ט זצ"ל).

קה כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות וע"כ כשמקורב להצדיק נתבטל הגדלות כי ע"י אור הגדול של הצדיק נתבטל לגמרי (ל"ק קלה).

קו אם הוא מקושר להצדיק יוכל להרגיש קדושת יו"ט והסי' על זה אם הוא מקושר להצדיק הוא אם יש לו שפלות ועיקר התקשרות הוא אהבה שיאהב את הצדיק אהבה שלימה ואהבתו את הצדיק יהי' יותר מאהבת נשים אזי יכול לקבל קדושת יו"ט כי עיקר יו"ט תלוי בצדיקים (ל"ק קלה) (ר' שמואל ב' א' נפלאתה).

קז הצדיק בעצמו א"א להשיגו כי אין בו שום תפיסה כי הוא למעלה לגמרי משכלנו רק ע"י אנשיו המקורבים אליו שהעולם אינם רחוקים עדיין מהם כ"כ ובהם יש להם תפיסה והשגה על ידם יכולים להבין מעלת הצדיק (קל"ק קמ) (ר' איוב ל"ז ובידה).

קח הצדיק שמשבר תאוות אכילה עד שאפילו בימים שהותרה אכילה ושתיה כשרז"ל ביו"ט חציו לה' וחציו לכם אוחז ג"כ תאוותו בידו אצל הצדיק הזה אין חילוק בין מיתה לחיים כי תמיד הוא עובד ה' (ל"ק קמד) (ר' פסחים ס"ח חציו).

קט ע"י מסירת נפש שמוסר נפשו בשביל לנסוע ולהתקרב להצדיק עי"ז אפשר לדבק עצמו אליו (ל"ק קנב) (ר' נשמה יא).

קי התלמיד והרב הם בחי' חמה ולבנה כי הלבנה אין לה אור מעצמה רק היא כמראה מלוטשת עי"ז מקבלת אור מהשמש ואם התלמיד יש לו אנפין נהירין בחי' מראה מלוטשת אזי יכול לקבל אור פני רב ואז ראוי שהרב יתראה עצמו בתוך פני התלמיד כמו במראה וזה קבלת פנים היינו קבלת פנים ממש אך אם אין לו פנים בחי' אנפין חשוכין ע"י שהוא משוקע בתאוות ממון אזי אין יכול לקבל פנים ובודאי אין מתראה בתוכו פני הרב (ל"ק קנג) (ר' ממון מה).

קיא מה שהאדם אינו נוסע להצדיק הוא מחמת עצבות ועצלות היינו מחמת חסרון אמונה כי אם היה לו אמונה שלימה בהאמת כראוי בוודאי היה רץ ומזדרז מאד להתקרב להם ואינו ירא משום אדם ושום דבר ומתפלל בחיות כראוי (ל"ק קנה) (ר"ה סבלנות ב).

קיב מי שמדבק עצמו באמת לדברי תורה ה'וצאים מפי הצדיק ונהנה מהם באמת בוודאי א"א לו אח"כ לסבול ולחפוץ כלל חיי עוה"ז (קל"ק קנז) (ר' אבות ד' הנהנה).

קיג יש שבא אל הצדיק הדור שהוא רופא חולי נפשות ורוצה שיתן לו הצדיק רפואות היינו הנהגות כפי מה שהוא יודע אבל באמת הצדיק יש לו רפואות יקרים אחרים שצריך לרפואתו האמתיית ולפעמים א"א להצדיק לגלות לו פנימיות התורה בכדי שלא יהי' נעשה אצלו סם מות ח"ו ע"כ ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה אחרים ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל ע"כ מלבישין התורה בסיפורי דברים חיצונים למען יוכל לקבל רפואה ההגונה (קל"ק קסד) (ר' יומא ע"ב זכה).

קיד כשהעולם אצל הצדיק אז יש לו ממשלה (ל"ק קסו) (ר' ז' בשלח מ"ד כשהעולם).

קטו דע והאמין כי השבתים ששובתים אצל הת"ח האמת הם כמו תענית (ל"ק קסז).

קטז כשהשי"ת מראה פנים שוחקות חיים וטובה לעולם ולהיפך להיפך ח"ו וכן הצדיק כשמראה פנים שוחקות הוא טוב וכן להיפך (ל"ק קעב) (מ"ב צדיק).

קיז ע"י הכתב יוכל הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש של הכותב והאמונה ושורש האמונה שלו והדיבור שמדבר עם הצדיק הוא במעלה גדולה מהכתב כי הכתב אינו רק פעולת הנפש והדיבור הוא הנפש בעצמו (קל"ק קעג) (ר' אמונה מז).

קיח צריך למהר מאד לגרש מלבו הרוח שטות שדבוק בו וזה ע"י שנתקשר להצדיק האמת והתקשרות היינו אהבת נפש מה שאוהב להצדיק ועי"ז נכלל לבו בלב הצדיק ומגרש במהירות גדול את הרוח שטות מלבו ועי"ז זוכה ללב נשבר (קל"ק קעו).

קיט יש צדיקים אמתיים שיש להם כח כזה כששותין יין לפעמים זוכין לקבל חכמה ומוחין קדושים כאלה

עד שיכולין עי״ז לכפר ולמחול עוונות ישראל (ל״ק קעז) (ר׳ משלי ט״ז ואיש).

קכ כל הדברים שדוברים על הצדיק האמת ועל אנשיו הם טובות גדולות מאד בגש׳ ורוח׳ והן הן המציבים אותם (ל״ק קפא) (ר׳ תנחומא נצבים אתם).

קכא דע שהצדיקים שבדור הם יושבים על סדר העיגול והם בחי׳ ב״ד והשי״ת הוא ראש ב״ד שלהם ומהם יוצא המשפט לכל או״א הן לזכות הן לחובה וכן הם מחלקים הפרנסה לכל או״א והעיקר הוא שיהיה אהבה ביניהם עד שיהיו בבחי׳ רואין זה את זה (ל״ק קפג) (ר׳ סנהדרין ל׳ סנהדרין).

קכב עיקר השלימות הוא היראה ויש שני מיני יראות יש מי שהוא ירא מה׳ בגין דאיהו רב ושליט וע״י יראה זאת אישתלים שמא דקוב״ה ויש יראה למטה ממנה ע״י שירא מחיה או משר עי״ז נזכר ובא ליראת ה׳ וע״י יראה זאת נמשך השפעות בעולם וכשנמשך השפע צריך לעשות כלי שלא יינקו החיצונים וע״י הרצון לנסוע להצדיק נעשה רושם הכלי ואח״כ כשבא אליו נעשה הכלי (ל״ק קפה) (ר׳ שמואל א׳ ט״ז אדם).

קכג ע״י אמונה שמאמין בדברי הצדיק הוא רואה ממנו מופתים גדולים בכל עת והוא מבין למפרע בדברי הצדיק בכל מה שיארע לו שזה היתה כוונת הצדיק וכל מה שנעשה אח״כ הכל היה מרומז בדבריו (ל״ק קפו) (ר׳ אמונת חכמים טז).

קכד דע שצריך לנסוע להצדיק לחזור על אבידתו כי קודם שיוצא האדם לאויר העולם מראין לו כל מה שצריך להשיג בזה העולם וכיון שיצא לאויר העולם מיד נשכח מאתו והשכחה בחי׳ אבידה והאבידה שלו היא אצל הצדיק כי הצדיק חוזר על אבידתו עד שמוצאה וחוזר ומבקש אבידות אחרים עד שמוצא אבידות כל העולם אך הצדיק אינו משיב עד שידרשנו אם אינו רמאי (ל״ק קפח) (ר׳ בבא מציעא כ״ז עד).

קכה הצדיק האמת שהוא בחי׳ משה במה שיצא הדיבור מפי ה׳ לעשות אין לו שום בחירה על זה רק עיקר בחירתו הוא לכוין רצון השי״ת במה שאינו מגלה רצונו בפירוש בבחי׳ משה הוסיף יום אחד מדעתו (ל״ק קצ) (ר׳ שבת פ״ז משה).

קכו עיקר הרגשת תענוג עוה״ב וכל הש״י עולמות שעתיד הקב״ה להנחיל לכל צדיק הוא רק בלב כי הלב יכול לתפוס במקומו המועט עד אין חקר וע״כ אפשר שישב אחד אצל חבירו בגן עדן ולזה יהיו כל התענוגים וחבירו לא ירגיש כלום כי לבו חסר מכל הטובות והשעשועים שיש לחבירו הצדיק בתוך לבו (ל״ק קצא) (ר׳ שבת י״א אם).

קכז דע שדיבור אמת שיוצא מפי הצדיק האמת אפילו במילי דעלמא הוא יקר מדברי תורה של צדיק אחר כי בהדברי תורה של האחר יכול להיות שם תערובות הרבה אבל הדיבור היוצא מפי הצדיק האמת אין בו שום תערובות אין יקר ממנו (ל״ק קצב).

קכח מי ששומע דיבור מפי הצדיק האמת בפרט כשרואה אותו או הוא מקבל בחי׳ הפנים של הצדיק ובחי׳ שכלו ונשמתו כי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הדיבור שמחדש והנשמה היא בחי׳ השכל וכן מקבל הפנים שלו כי הדיבור שהוא מדבר הוא אמת ואמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה ונצטייר בדעתו דמות דיוקנו של הצדיק (ל״ק קצב) (ר׳ ישעי׳ ל׳ והיו).

קכט הצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול וכבר קיימו התורה מעוני ע״כ זוכים עתה לקיימה מעושר (ל״ק ר) (ר׳ אבות ד׳ כל).

קל כל הדיבורים הם בחי׳ גבורות ודע שלפעמים יוצאין גבורות קשות ר״ל והם באים לגדולי הדור שיש להם דעת גדול ויוצאים מהפה ונעשה מהם דיבורים וצריך להמתיקם וכשאין ממתיקין הדיבורים אזי מתחילין לדבר דיבורים רעים או שמדברין על צדיק הדור והצדיק צריך לראות להמתיק אלו הגבורות שהם הדיבורים הנ״ל וע״י שהוא דן אותם לכף זכות בזה ממתיקם (ל״ק רז).

קלא אבל אם אין כח ח״ו בצדיק הדור להמתיקם אזי יוכל ליפול ממדריגתו ע״י אלו הגבורות שבאים עליו או שיסתלק ח״ו עי״ז ואז ע״י הסתלקותו נשמתו ממתקת אלו הגבורות הקשות (ל״ק רז).

קלב כי כשמדברים על תורה שבע״פ או כשמדברים על הצדיק הדור הוא דבר אחד ממש כי עיקר תורה שבע״פ הוא חלוי בצדיק הדור וכן הת״ח הוא בעצמו התורה אבל כשהצדיק ממתיק דיבורים שלהם אזי הוא חוזר ועושה מהדיבורים תורה ומלמד לאחרים שהוא תורת חסד ובזה ממתיקם (ל״ק רז) (ר׳ זהר ויצא קנ״ג שכינתא)

קלג מה שהרשעים עושים יסורים ורודפים את הצדיקים זה סיבה מאת השי״ת כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו והם כמו שומרים לשמור את הצדיק מליפול בגשמיות (ל״ק רח).

קלד גם הוא טובה לצדיקים מעט המחלוקת שיש

עליהם כי המחלוקת הוא כמו מכסה להם שלא יתגלו יותר מכדי הצורך אך החולקים רוצים להעבירם מן העולם ח״ו אבל השי״ת לא יעזבם בידם (ל״ק רח) (ר׳ תהלים ל״ז צופה).

קלה כח הדיבור בא ע״י התקשרות לצדיקים (ל״ק ריב) (ר׳ דיבור מ).

קלו דע שיש כ״ד מיני פדיונות כי יש כ״ד בתי דינים ויש פדיון אחד שכולל כל הכ״ד בתי דינים ואפילו הצדיקים לאו כ״א יודע זה הפדיון ולא נמצא כ״א חד בדרא ולפעמים אפילו כשזה הצדיק עושה פדיון אעפ״כ אינו מועיל וזה מחמת כי גם למעלה תאבים לפדיון כזה שיוכל להמתיק כל הכ״ד בתי דינים ומשתמשים עם זאת ההמתקה לצורך דבר אחר שיהיו נעשים גרים (ל״ק רטו).

קלז לכאורה אינו מובן הענין כי הלא זה האיש שהוא בצרה ר״ל ומביא מעות להצדיק לעשות פדיון והצדיק עושה פדיון הגדול הממתיק כל הכ״ד בתי דינים ולבסוף משתמשים עם הפדיון שיהיו נעשים גרים והאיש ישאר בצערו אעפ״י שהצדיק עשה הפדיון עבורו וביאר שם שבוודאי ע״י ההמתקה הנ״ל יהיה טובה גדולה גם להאיש הזה רק צריך להמתין קצת ובאמת ההמתקה שמשתמשין לטובת הכלל הוא לטובת זה האיש ג״כ שהביא הפדיון כי בההמתקה הגדולה כלולין כל מיני ישועות (ל״ק רטו בפל״ח) (בשם ל״ה ברכות השחר ה״ה אות ה) (ר׳ ספרי ראה כל).

קלח דע שלפעמים כשנגזר על האדם ח״ו איזה גזירה ומחמת זה רוצה להסתיר א״ע ומזה בא שלפעמים פתאום האדם נוסע לאיזה מקום רחוק אך כשנתפרסם שם יוכל להזיק לו ח״ו ומזה היה הסתלקות צדיק גדול מאד שפתאום רצה לנסוע לא״י והוא היה יודע מזה שצריך להסתיר א״ע ונסע על המדינה והיה פרסום גדול ונסתלק באותו הדרך ה׳ יצילנו (ל״ק ריח).

קלט לפעמים יכול להיות שלא ימלאו בקשת הצדיק כי זימנין דשמע וזימנין דלא וכו׳ אבל יש צדיק שיכול לגזור ולומר אני אומר שיהיה כן (קל״ק רכג) (ר׳ זהר וירא ק״ה זימנין).

קמ אפילו הרחוקים מן הצדיק הם מקבלין חיות והארה מן הצדיק ע״י שמכסה עליהם כמו האילן שיש לו ענפים ועלים ויש עשבים שרחוקים מן האילן ובאמת גם הם מקבלין חיות ממנו כי האילן מגין עליהם ומצילן מן השמש כן יש אצל הצדיק בחי׳ עלין וענפים ואפילו הרחוקים מקבלין חיות ממנו ע״י שמכסה עליהם (ל״ק רכד).

קמא כשהתלמיד מקבל חכמת רבו הוא מקבל פניו בשביל זה צריך להסתכל בפני רבו בשעה שמקבל חכמתו וע״כ כשמסתכל בפני התלמיד יכול לידע מי רבו ובלבד שראה רבו פעם אחת (ל״ק רל) (ר׳ קהלת ח׳ חכמת).

קמב כל ההשפעות הם באים רק מהצדיק האמת וע״כ מי שרחוק מהצדיק אז בא לו בקושי גדול השפע שלו עד שאפילו כשממשיך איזה עשירות הוא מת עי״ז ולפעמים גם העשירות נאבד ואינו נשאר אפילו לבניו (ל״ק רמ).

קמג מה שאנו רואים לפעמים שאדם מתקרב לצדיק אמת ואובד העשירות זה מחמת שרואה דבר יקר מאד היינו אור הצדיק מכש״כ כשזוכה להרגיש גם בעצמו שההתקרבות להצדיק הוא יקר מכל העשירות שבעולם בוודאי אין משגיח כלל על הממון ואינו רוצה בעשירות כלל (ל״ק רמ) (ר׳ מזל א).

קמד כשיש דינים ח״ו אזי מדת הדין אין לה כח לכלות לגמרי אבל האדם יש לו כח ע״כ מי שהוא צדיק גדול ומשגיח בתיקון העולם הוא חולק לפעמים על צדיק אחד כדי לסלק מעליו מדת הדין כי יסמכו עליו שהוא ינקום יותר אבל אח״כ הוא עושה ברחמים ואינו עושה יסורים לאותו צדיק (ל״ק רמא) (ר׳ פנחס כ״ה פנחס).

קמה דע שיש צדיק גדול מאד שאין העולם יכול לסבול קדושתו ע״כ הוא מתעלם מאד ואין רואים ממנו שום קדושה ופרישות (ל״ק רמג) (ר׳ שה״ש א׳ שיר).

קמו הצדיק הגדול אף כשזוכה להשיג השגות גדולות של הקדושה באמת אעפ״כ אינם נחשבים בעיניו לכלום לגודל עוצם הכרתו את גדולות הבורא ית׳ ע״כ הוא משתדל בכל פעם שיחחיל הש״י להראות לו אור התורה כאלו לא התחיל להשיג כלל מימיו (ל״ק רמה) (ר׳ חידושי תורה ח).

קמז כשיש אחדות בין הצדיקים אין הצדקה מזקת כי על פי הטבע כשנותנין צדקה נחסר מאתו אבל ע״י האחדות שבין הצדיקים יוכל ליתן צדקה ולא יחסר כלל (ל״ק רנב).

קמח כשהאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת אפשר לו ליפול מהאמונה כי מאמונה לבד אפשר ליפול אבל אם יש לו גם דעת שמבין גם בהדעת אזי א״א לו ליפול (ל״ק רנה).

קמט הצדיק מוסר נפשו על קידוש השם דהיינו הפורסם שלו שהוא בחי' שם שהיא בחי' נפש ומחמת זה אע"פ שהוא מפורסם אעפ"כ אינו מפורסם כלל כי אדרבא הוא להיפך כי הכל דוברים עליו ובודים עליו כזבים שלא עלה על דעתו ויש לו שפיכות דמים ממש מזה ועושה זה בכוונה והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבא עליהם ח"ו בשביל היחוד וע"י מסירות שמו שהוא נפשו הוא מציל אותם (ל"ק רס) (ר' ישעיה מ"ו העמוסים).

קנ מדירת הצדיק ניכר מעשה הדור (ר' מגילה י"ד והיא) (ל"ק רסט).

קנא ע"י שעושה ועובד הרבה את ה' זוכה לעזות דקדושה לדבר עם הרב והצדיק וע"י שהוא מדבר עמו עי"ז נתעורר ביותר לעבוד את ה' נמצא שזה תלוי בזה ואין יודעים מהיכן ההתחלה כי כ"א מתחיל מחבירו (ל"ק רעא) (ר' עזות טז).

קנב יש צדיקים בני עליה גדולים מאד שהנשמות שממשיכים לבניהם הם בבחי' למעלה מששים רבוא נשמות ישראל (ל"ק רעג) (מ"ב צדיק).

קנג דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר אחד וכשנסתלק האדם אם היא נשמה גדולה שהיא יקרה מאד בעיני השי"ת אוי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא ויקח לו מה שירצה וזהו תכליח כל תענוגי עוה"ב ולחיפוש צריכין נרות והנרות נעשין מן המצות אבל יש צדיק שממית עצמו בחייו וגם בעודו בחיים הוא מחפש בגנזי אביו (ל"ק ערה) (ר' משלי ו' נר).

קנד כשיש מחלוקת על האדם והחולקים עליו הם צדיקים בוודאי כוונתם הוא רק לטובה שמרימין ומנשאין אותו עי"ז וממחיקים דינים מעליו והוא כמו אחד שחופר עצמו תחת בית חבירו ומשליך לו מתנה טובה כן זאת המחלוקת של צדיקים הוא שנותנין לו טובה בהעלם והצנע (ל"ק רעז) (ר' חהלים צ"ב בקמים).

קנה יש צדיק שהוא גדול במעלה כ"כ עד שאינו מקנא שום צדיק לא בעוה"ז ולא בעוה"ב רק אותו לבדו ית' בחי' בקנאו את קנאתי (ל"ק רעח) (ר' שוחט ה ותבין).

קנו יש אומרים תורה שהיא למטה רחבה מאד שמרחיבין הדבר ומגדילין אותה מאד אבל למעלה היא קצרה מאד כי למעלה בקדושה לא נשאר ממנה רק איזה ניצוץ בעלמא אבל יש להיפך כי הצדיקים האמתיים אומרים תורה שהיא למטה נראה קצרה אבל למעלה היא רחבה וגדולה מאד מאד אשרי להם (קל"ק רעט).

קנז מי שיכול לעשות ניגונים דהיינו שיכול לדון את כל אדם לכף זכות אפילו את הקלים והרשעים כי משתדל לחפש ולבקש ולמצוא בכולם נקודות טובות שעי"ז נעשין ניגונים זה הצדיק שאוחז במדריגה זאת הוא יכול להיות חזן ושליח ציבור דהיינו להתפלל לפני העמוד כי הוא יש בו בחי' זו הצריכה להש"ץ ההגון באמת שצריך שיהיה בו בחי' שיהיו כל הנקודות טובות תאבים אליו ויהיו נכללין בו כי הוא יכול לקבץ כל הנקודות טובות שנמצא בכ"א מישראל אפילו בפושעי ישראל (ל"ק רפב).

קנח ודע שיש בכל דור ודור רועה ישראל בחי' משה רעיא מהימנא וזה הרועה הוא עושה משכן שמהמשכן הזה מקבלין התינוקות של בית רבן הבל פיהם שאין בו חטא ועל כן התינוק כשמתחיל לקרות ולהכנס בתורה הוא מתחיל מן ויקרא אל משה שהוא אלף זעירא כי ויקרא מדבר מגמר הקמת המשכן ומשם מתחילין לקרות ולהכנס לתוך התורה (ל"ק רפב).

קנט ודע שכל הצדיקים שבדור בכ"א ואחד יש בו בחי' משה וכאו"א הוא בחי' רועה ועושה בחי' משכן כמו כן יש לו תינוקות שמקבלין הבל פיהם משם אך לידע כל זאת היינו לדעת כל צדיק איזה הם התינוקות השייכים לו וכמה הם מקבלין ממנו ולידע כל הבחי' שיש בזה והדור שיבוא מהם עד הסוף דע שמי שיכול לדון את כל אדם לכף זכות ולמצוא נקודות טובות אפילו בפושעי ישראל שעי"ז יכול להיות ש"ץ וחזן הוא יודע כל זה בשלימות (ל"ק רפב) (ר' שבת ל"ג חינוקות) (וגם י"א באמת).

קס כשטועמין טעם הטוב של הצדיק האמת אז אפילו בעת ההתרחקות שהוא בחי' לילה וחושך היינו שנמנע את"כ ואינו מתקרב אעפ"כ תמיד תאיר לו אור התורה שטעם אצל הצדיק האמת (קל"ק רפה) (ר' משלי ל"א טעמה).

קסא הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו שהם עושים ומנהיגים עם הדיבור כרצונם דהיינו לשנות הטבע כרצונו ע"י שלימות דיבורו (ל"ת ב־ו).

קסב בתחילה כשהצדיק בצער ובצרה כמה וכמה נשמות שבעוה"ז ועוה"ב מקוננין ומתאבלין על צערו וגם השכינה מקוננת כי אפילו על דמם של רשעים השכינה מקוננת ק"ו על דמן של צדיקים

(סנהדרין מו) אבל כשזוכה לרפואה אזי מתנחמין ונמשך שמחה לכולם (ל"ת ב־ו).

קסג הכנעתם של אלו החיות רעות חכמי הטבע הוא ע"י חכם גדול שבקדושה שיכול לקשר כל הרצונות בשורש הרצון ששם הוא בחי' הסחלקות משה (זהר יתרו פח) ועי"ז הוא מכניע דעות חכמי הטבע שכופרים ברצון (ל"ת ד־ז).

קסד עיקר תולדותיהן של צדיקים מצוות ומעשים טובים נמצא שהמצוות ומעשים טובים וכל עבודת ה' היא בחי' הולדה (ל"ת ד־ב) (ר' תנחומא נ"ח כי).

קסה וזה בחי' רבי עם תלמידים שכשיש רבי אמיתי עם תלמידים עי"ז נתחקן כל הבחי' כי ע"י קיבוץ התלמידים אצל הרב עי"ז נתקבץ חלקי אמונה וע"כ נקרא לימוד הרב עם התלמידים ישיבה על שם קיבוץ חלקי אמונה שהוא בחי' (שמות ט"ז) ארץ נושבת בחי' אמונה היפך ארץ לא זרועה שהוא בחי' פגם אמונה והרב האמת הוא משגיח על כל חלקי אמונה של כ"א לקבצם ולהעלותם גם נתתקן על ידם תיקון הברית שהוא תיקון המוחין ותיקון השינה שעי"ז ניצולין מטומאת מקרה הן ע"י המאכלים והן ע"י רבנים שאינם כשרים גם כל החמשה חושים נתחקנים כי ע"י שרואין את הרב נתתקן חוש הראיה כי הראיה שרואין את הרב הוא דבר גדול וע"י ששומעין מוסר הרב מתקנין חוש השמיעה וע"י הטרחות שיש לכ"א לנסוע אל הרב מתקנין חוש הריח כי א"א לקבל מחכמתו הק' כ"א ע"י טרחות ויגיעות וע"י שזוכין לטעום אמרי נועם של הרב עי"ז נתתקן חוש הטעם וע"י הוצאות שיש לכ"א שמוציא ממונו ויגיע כפו כדי לבא להרב עי"ז נתתקן חוש המשוש ועיקר זמן הקיבוץ להרב האמת הוא בראש השנה שאז הוא תיקון של כל החמשה חושים כי תיקון החמשה חושים שע"י הרב עם התלמידים ותיקון החמשה חושים שע"י ר"ה מאירים ומחוקים זה את זה (קל"ת ה־טז) (ר' כל הענינים של התורה ה' ותבין).

קסו ע"י הפרנסה הוא מצחצח נפשו כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה ושביעת הנפש זה בחי' שמצחצח נשמתו ע"י אכילתו ואזי הוא איש תבונות ועי"ז נתגלין העצות ומשם גדילה האמונה (ל"ת ה־ג).

קסז ע"י גאווה של מנהיגי הדור של שקר עי"ז מתגבר ח"ו תאוות ניאוף בעולם ואי אפשר להנצל ממנה כ"א ע"י כח המגינים שבדור שהם הצדיקים והכשרים שנקראים מגיני ארץ שיש להם מלחמה גדולה בענין זה והם מעלין מבחי' החתים בשרו שהוא חותם דסט"א לבחי' חותם דקדושה (קל"ת ה־ז) (ר' מחשבות לד).

קסח ולמעלה מן הכל הם המקיפים העליונים של חכם הדור שהוא הרבי שבדור שע"י שזה הרבי והחכם שבדור עוסק לדבר עם תלמידיו ומכניס בהם דעתו עי"ז נכנסים המקיפים שלו בפנים והמקיפים שלו הם בחי' אריכות ימים ושנים בחי' עוה"ב שהוא יום שכולו ארוך למעלה מהזמן וזה עיקר החענוג והשעשוע עוה"ב בחי' תכלית הידיעה שלא נדע (ל"ת ז־ו).

קסט וזה החכם והצדיק שזוכה לאלו המקיפים צריך שיוכל ללמוד עם דרי מעלה ועם דרי מטה היינו להראות להגבוהים במעלה שאינם יודעים כלל בידיעתו ית' ולהיפך לדרי מטה שהם המונחים בעוונותיהם בחוך הארץ ממש בתכלית הירידה צריך להראות להם שעדיין ה' עמם ואצלם וקרוב להם ולחזקם שלא יתייאשו ח"ו בשום אופן בעולם כלל (קל"ת ז־ז).

קע וזה השלימות מוכרח שיהיה להצדיק ובלא זה אינו צדיק כלל כי צריך להראות למי שהוא למטה מאד בדיוטא התחתונה לגמרי שעדיין הוא סמוך לה' ממש כי מלא כל הארץ כבודו וכן להיפך למי שהוא למעלה מאד צריך הצדיק להראות לו שהוא רחוק לגמרי מהשי"ת מה חמית מה ידעית (ל"ת סח) (מחובר לתורה ז־ז) (ר' דברי הימים כ"ט כי).

קעא גם זה החכם צריך לידע איזה מקיפים שהוא צריך להמשיכם ואיזה שאין צריך ובשביל זה יש דברים שאין רשאים לגלותם בפני התלמידים כי אם יגלה אותן הדברים יכנסו מקיפים אחרים לתוך שכלו ולפעמים אין צריך לקבל אלו המקיפים כי הם בחי' מקיפים שהם למעלה מהזמן שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתירוצים שיש שם (ל"ת ז־ח) (ר' מקיפין ה).

קעב וע"כ כשמעיינים ומדברים מאיזה חידוש שחידש החכם שבדור אזי נופל יראה על זה שמדבר ומעיין בהחידוש כי כשחוזרים את החידוש אזי נתעורר ונתגלה ים החכמה שמשם מקבל המלכות את הפרנסה ועיקר היראה היא במלכות כ"ש אלמלא מוראה של מלכות (אבות פ"ג) ואזי נתעורר היראה של החכם שחידש זה החידוש כי הכל תלוי ביראה ע"כ נופל יראה ופחד גדול מהשי"ת על זה שמעיין בהחידוש (ל"ת ז־יג) (ר' ברכות ו' כל) (פרנסה י).

קעג ע״י בחי׳ רוח גבואה של הצדיק המנהיג האמת עי״ז עיקר בירור המדמה שעי״ז עיקר שלימות האמונה הק׳ דהיינו להאמין בחידוש העולם שהשי״ת ברא את עולמו יש מאין המוחלט כי חידוש העולם א״א להבין בשום שכל רק באמונה שזוכין ע״י צדיק האמת כי יש מנהיגים של שקר וכשמתקרבים אליהם אז אדרבא באים לאמונות כוזביות (קל״ת ח־ו).

קעד ע״י התקרבות לצדיק האמת נפסק זוהמת הנחש ולהיפך ע״י מנהיג של שקר מתגבר הזוהמא ח״ו (קל״ת ח־ז).

קעה הצדיקים מנהיגי הדור האמתיים הם בחי׳ רוח כמ״ש (במדבר כז) (איש אשר רוח בו) שיודע להלוך נגד רוחו של כ״א וישראל הם בחי׳ לב וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחי׳ רוחם על כ״א מישראל לנפח מהם העפרוריות דהיינו מרה שחורה ועצבות שנופל עליהם ח״ו שעי״ז אינו יכול האיש הישראלי לבעור להשי״ת (קל״ת ט) (ר׳ ת״ז י״ג כולהו).

קעו יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה ויש להם פה קדוש ודרכם לדבר גדולות ונפלאות והם באמת יכולים לעבוד ה׳ בכל דבר שבעולם באכילה ושתיה ושאר דברים וכמובא בכוונות שלפעמים ממתיקין דינים ע״י אכילה ושתיה ויש צדיקים שיכולים לעשות פדיון ע״י אכילתם ומחמת ההתפארות של אלו הצדיקים הגדולים מזה בא שנמצאים שקרנים שמתדמים עצמן כקוף ומתפארין עצמן ג״כ ממש באלו הלשונות (ל״ת טו) (ר׳ ירמיה מ״ט הנני).

קעז אלו המתפארין עצמן בשקר בגדולות ונפלאות ויש מהם שהם מנהיגי הדור עיקר יניקתם רק מצדיקים כאלו שהולכים בגדולות ונפלאות כי מצדיקים פשוטים עובדי ה׳ בפשיטות בתורה ותפילה ומעשים טובים אין להם שום כח מאחר שהצדיקים בעצמן אינן מדברים גדולות ואע״פ שגם בזה אפשר קצת שימצאו שקרנים צבועים כמו שיש אנשים שיושבים מעוטפים בטלית ותפילין כל היום והם צבועים עכ״ז אין להם כח להטעות העולם כ״כ כמו אלו המתפארין בגדולות (ל״ת טו) (ר׳ שבת ע״ז וזה ששאל).

קעח כי דע שהצדיק האמת מקבל דיבור פיו הק׳ מבעלי צדקה והצדיק הוא בחי׳ בכור ובכור נוטל פי שנים היינו שדיבור פיו הק׳ יש לו שני משמעות ומזה בא שיש כח ויניקה להצבועים לינק מהם להפוך דבריהם אל השקר שלהם (ל״ת טו) (ר׳ וזאת הברכה ל״ג בכור).

קעט באמת הוא טובה להצדיק מה שנמצאים אלו השקרנים המתדמים אליהם כי יש שנותנים צדקה והם רשעים ונואפים והצדקה שלהם היא מזקת להצדיק האמת וע״כ הוא טובה מה שנמצאים השקרנים שעי״ז הרשעים פונים אליהם בצדקתם כי השי״ת מכשיל את הרשעים שיתנו הצדקה שלהם להשקרנים ועי״ז ניצול הצדיק האמת מהצדקה שלהם (קל״ת טו) (ר׳ צדקה נ״ג וחבין).

קפ הצדיק הגדול מאד הוא יכול להכניס עצמו בזה ללמוד השבע חכמות כי מי שנכנס בחוך החכמות הללו ח״ו יכול ליפול שם כי יש אבן נגף בכל חכמה שהיא בחי׳ עמלק אבל הצדיק כשנכנס באלו השבע חכמות הוא מחזיק עצמו ונשאר קיים על עמדו ע״י אמונה בבחי׳ (חבקוק ב) וצדיק באמונתו יחיה (ל״ת יט) (ר׳ משלי כ״ד שבע).

קפ־א ודע שכמה וכמה צדיקים גדולים ומפורסמים סיפרו שלא באו למדרגתם רק ע״י הנהגה זו של התבודדות והמשכיל יבין מעצמו גודל מעלת הנהגה זו העולה למעלה למעלה והוא דבר השוה לכל נפש כי כולם יכולים לנהוג הנהגה זו ועי״ז יבואו למעלה גדולה (ל״ת כה) (ר׳ התבודדות כ).

קפא יש צדיקים גנוזים והם יודעים פנים בתורה אך הם צריכים להעלים תורתם וגם אצלו יש לפעמים שיודע תורה והוא צריך להעלימה ואינו אומרה ולפעמים אינו כותבה ולפעמים כותבה ואח״כ שורפה ובאמת אם היתה נכתבת היה מזה ספר והיה בא בתוך העולם אך העולם מקלקלין זאת וצריכין להעלימה ולשורפה אבל הוא טובה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו (ל״ת לב) (ר׳ אפיקורסים יב).

קפב לפעמים הצדיק נוסע על המדינה ומאיר להתלמידים ולפעמים התלמידים באים אצלו ודע שזאת הבחי׳ כשהגדול נוסע להקטן היא גדולה ביותר כי זה פשוט שהקטן צריך לבא להגדול כי הוא צריך לקבל ממנו אך לפעמים אורו של הגדול הוא גדול מאד עד שא״א להקטן לקבל מן הגדול במקומו מחמת ריבוי האור ע״כ מוכרח הגדול להוריד ולהכניע עצמו אצל הקטן ולילך אליו כדי שעי״ז יתמעט האור כדי שיוכל הקטן לקבלו (ל״ת לח).

קפג עיקר הדבר שצריך הצדיק להאיר בתלמידיו הוא להגדיל דעתם ולהוציאם ממוחין דקטנות למוחין

דגדלות ולפעמים הוא מאיר בהם ע״י הארת פנים ונחמות שמנחם אותם ולפעמים אינם יכולים לקבל אורו עי״ז ואז צריך להאיר בהם ע״י יסורין שצריך לייסרם ולבזותם כדי לבטל אותם בכדי שיוכלו לקבל אורו (ל״ת לח).

קפד מה שהצדיק מוכרח לפעמים להוריד ולבטל עצמו קצת מגדולתו כדי שיוכל הקטן לקבל כל זה הוא רק לפי שעה ואח״כ חוזר למעלתו אבל עי״ז הוא מתקן ומגדיל את הקטן לגמרי (קל״ת לח) (ר׳ ענוה כה).

קפה מי שיודע מארץ ישראל שטעם באמת טעם א״י הוא יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק על ר״ה (ר׳ א״י לו) (ל״ת מ).

קפו מי שרואה את הצדיק האמת שהוא מקרב בני אדם לעבודתו ית׳ והוא עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים נמצא שהוא בעצמו ההתפארות שמתפאר השי״ת בעמו כי על ידו כל ההתקרבות וההתפארות אזי מי שמסתכל בו ועיקר הדבר בעת הקיבוץ בעת שמתקבצים אליו העולם וביותר בר״ה שאז הוא הקיבוץ הגדול אזי נתגדל וניתוסף פאר ויופי הצדיק אזי מי שמסתכל בזה הצדיק האמתי אזי הוא ג״כ מקבל מן ההתפארות הזאת ונעשין אצלו ג״כ בחי׳ תפילין מוחין ואזי נעשין עיניו בחי׳ עיני ה׳ ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל נעשה ג״כ בחי׳ א״י (ל״ת מ) (ר׳ התפארות ז).

קפז הצדיק הוא בחי׳ שבת בחי׳ נקודה הפנימית שבתוך העגולים והבע״ד מתגבר על האדם ומזמין לו מניעות ואינו מניח אותו להתקרב אל הנקודה הפנימית שהוא הצדיק שממנו יונקים הכל אך כל זמן שהוא בתוך כלל ישראל אז עדיין יש לו תקוה להתקרב אל הנקודה הפנימית (קל״ת מה) (ר׳ שבת לח).

קפח ודע שהמניעות שיש לכ״א לעבודת הבורא ית״ש כגון לנסוע להצדיק אמת ולכ״א נדמה שהמניעות שלו גדולים יותר משל חבירו וקשה לעמוד בהם דע שלכ״א אין לו מניעות רק כפי כחו כפי מה שיכול לשאת ולעמוד בהם אם ירצה ובאמת אין שום מניעה כי גם בהמניעה בעצמה מלובש שם השי״ת (ל״ת מו).

קפט המניעה הגדולה היא מניעת המוח (ר׳ מניעות יג) (ל״ת מו).

קצ הצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר תורה יותר מאימת ר״ה ויוה״כ (ל״ת מז).

קצא כ״א כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו דהיינו הקליפות הנבראים ע״י עבירות ח״ו והם הדוחקים את העולם ועושים בלבול ודוחק גדול בשעת אמירת התורה כי הרע הנ״ל של כ״א רוצה לבלבל ואלו הקליפות רוצים ג״כ לינק מן התורה ויניקתם הוא רק ממותרות מה שא׳ שומע יותר ממוחו והבנתו ע״כ צריך החכם האומר תורה שיהיה לו אומנות שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו שייך לו כדי שלא יתן להם יניקה (ל״ת מז) (ר׳ תורה ק).

קצב מה שקשה קשיות על הצדיקים זהו מוכרח להיות כי הצדיקים מתדמים ליוצרם וכמו שקשה קשיות על השי״ת כמו כן בהכרח שיהיה קשה קשיות על הצדיק (ל״ת נב).

קצג דע כשצדיק גדול אמתי מגלה חידושים נעשה רעש גדול שזה מגלה חידושים נוראים כאלה הוא טובה להקטנים במעלה שעי״ז נתגדל הקטן במעלה שהכל רצים ובאין אליו מחמת הרעש והוא עומד עצמו על איזה פסוק ואומר להם מה שאומר (ל״ת נז) (ר׳ זבחים קט״ז כמו).

קצד יש בני אדם שאומרים שכשהצדיק גדול במעלה מחמת גדולתו אינו יכול להשגיח ולהסתכל על בני העולם כי הוא רחוק מהעולם ובאמת אינו כן כי אדרבא כשהצדיק גדול מאד הוא יכול להשגיח ולהסתכל יותר על העולם כי באמת מי שהוא יש אזי אינו יכול להיות בכל מקום בבת אחת אבל מי שהוא אין אין מקום שלא יהיה שם וע״כ כל מה שהצדיק נכלל יותר באין הוא יכול להסתכל בעולם יותר כי אין לו מקום כלל (ל״ת נח) (ר׳ כלים פ׳ י״ז מ׳ ט״ז אוי).

קצה מי שהוא צדיק מנעוריו והולך מדרגא לדרגא כשהוא זריז גדול ורץ בזריזות ממצוה למצוה אזי הוא מפסיד עי״ז את בחי׳ הקדושה מה שהוא בין מצוה למצוה כי מצוה גוררת מצוה ובוודאי יש איזה בחי׳ בין המצוות שהוא מקשר מצוה אחת לחברתה וזאת הבחי׳ היא ג״כ יקרה מאד וכשהוא רץ בזריזות אל המצוה אזי יוכל לדלג בחי׳ הנ״ל דהיינו מה שהוא בין המצוות וע״כ הוא זריז ונפסד אבל כששוהה קצת יוכל בתוך כך להשיג גם הבחי׳ שבין המצוות (ל״ת נט) (ר׳ תשובה מז).

קצו הצדיק הוא מוכרח לעשות תשובה בעד כל ישראל כי כל העונשים שהשי״ת מעניש את האדם כמו שהם נוגעים להשי״ת כי בכל צרתם לו צר כמו כן נוגעים להצדיק ג״כ כי האדם נתהווה מד׳ יסודות אש רוח מים עפר והד׳ יסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא בחי׳ צדיק וע״כ כל המקורבים

להצדיק ביותר תשובתם בנקל ביותר כי הצדיק עושה תשובה בעדם (ל"ת סו) (ר' תשובה מח).

קצז יש מאורי אור שהם צדיקי אמת ויש מאורי אש שהם מפורסמים של שקר והם זה לעומת זה שכשיש כח למאורי אור אזי נכנעין מאורי אש וכן להיפך ח"ו שכשנכנעין ונסתלקין מאורי אור ח"ו אזי מתגברין מאורי אש (ל"ת סז).

קצח כי יש צדיק שהוא היופי והפאר והחן של כל העולם כולו וכשזה הצדיק נתפרסם ונתגדל בעולם אזי נפתחין העינים של העולם שכל מי שמתקרב אליו ונכלל בשמו נפתחין עיניו ויכול לראות והעיקר להסתכל על עצמו איך הוא אוחז בכל המדות שנמשכין מד' יסודות שהם נמשכין מהצדיק גם יכול לראות ולהסתכל בגדולת ה' ולהסתכל בעולם (ל"ת סז).

קצט כשהצדיק נתגלה ונתפרסם זה בחי' שם ובתוך זה השם של הצדיק מלובש ומשותף שמו ית' כי שמו משותף בשמינו וכל מה שנתגדל יותר שם הצדיק נתגדל יותר שמו ית' כביכול כי שמו ית' הוא אחדות פשוט אך למטה משתלשל משמו ית' שהוא בחי' ד' אותיות השם בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין ואח"כ משתלשל לד' יסודות ומקודם משתלשל לבחי' צדיק יסוד עולם שממנו נמשכין כל הד' יסודות (ל"ת סז).

ר ע"י שמתגברין ונתגדלין בשם אלו המפורסמים של שקר שעי"ז נתעלם שם ה' ח"ו אזי נתגדלים בעולם בעלי שמות וקדריים ובאין לעולם ח"ו דברים שאין מועיל להם כ"א שמות הטומאה ח"ו ואזי נסתלקין ונכנעין מאורי אור ח"ו ואזי מתגברין מאורי אש ומזה באין שריפות בעולם ח"ו ומתגברין מאורי אש בחי' ממרום שלח אש שזה בחי' שריפת ביהמ"ק שנעשין ג"כ ע"י הסתלקות מאורי אור שעי"ז נתגברו מאורי אש (ל"ת סז).

רא כל הדורות כולם נמשכין מהצדיק שהוא הראש האמתי בחי' ראש בית וכשזה הצדיק נסתלק ונתעלם אע"פ שלו בעצמו אין הפסד כי אם נסתלק מכאן הוא גדול ומפואר בעוה"ב אבל על הדור יתום שנשארו הוא רחמנות גדול כי מתגלגלים בראש כל חוצות ואין איש לאסוף אותם הביתה אבל כשיש זה הצדיק שהוא הראש בית אז כל בני הדור בבחי' בני בית (ל"ת סז) (מ"ב צדיק) (ר' ישעיה מ"א קורא).

רב דע שלראות א"ע עם הצדיק האמת הוא ג"כ דבר גדול מאד בוודאי כשזוכין לשמוע מפיו תורה הוא מעלה יתירה אבל גם הראיה לבד הוא ג"כ טוב מאד כי עי"ז מקבלין גדולה ועיקר הגדולה היא שפלות (ל"ת עב) (ר' יחרו י"ט היו).

רג יש מוח כללי ויש מוחין פרטיים וכל המוחין הפרטיים הם מקבלין ממוח הכולל שהוא חכם הדור וזה מעלת הזוכה לראות א"ע עם הצדיק האמת שהוא חכם הדור כי ע"י שזה החכם הכולל רואה אותו ומסתכל בו עי"ז מתנוצץ מוחו ועי"ז מקבל גדולה כי ע"י שמסתכל בו מאיר בו חכמה ומוחין ומתנוצץ מוחו (ל"ת עב) (ר' משה רבינו כה).

רד כי כ"א יש לו איזה מוח ודעת לפי מדריגתו אבל המוח של כ"א מונח בקטנות ואינו מתנוצץ וע"י שמסתכל בו חכם הדור שהוא מוח הכולל עי"ז מתנוצץ מוחו של כ"א כפי מדריגת מוחו ועי"ז מקבל גדולה כפי מדריגת מוחו (ל"ת עב).

רה כשמקבל כ"א גדולה לפי הראוי לו באמת לפי מדריגת מוחו ע"י שיש מנהיג אמיתי בחי' משה אזי יודע כ"א מהמנהיגים של ישראל לחדש חידושין דאורייתא כפי הראוי לו וכמה הוא צריך לחדש בתורה ובפני כמה אנשים הוא צריך לומר תורה (ל"ת עב).

רו כי יש בחי' רוח בכל אחד והמנהיג האמיתי של כל ישראל דהיינו בחי' משה הוא בחי' רוח הכולל שיודע להלוך נגד כל רוח ורוח כי כולם מקבלם ממנו ורוח הזה הוא בחי' רוח אלקים בחי' המוחין וכ"א לפי בחי' רוח אלקים שיש בו שהוא בחי' רוח הקודש רוח נבואה כמו כן הוא זוכה לחדש בתורה (ל"ת עב) (ר' פנחס כ"ז איש).

רז ע"י שמקרב עצמו לצדיק האמת ורואה אותו מכש"כ כשזוכה לשמוע מפיו תורה זוכה עי"ז גם בעצמו לחידושין דאורייתא ועי"ז זוכה לבושה ותשובה וזוכה שיהיה נחיה אצלו השפלות והענוה של משה רבינו המושרש בכ"א מישראל בכל רמ"ח אבריו ועי"ז רואה ומרגיש כ"א שפלותו (קל"ת עב).

רח מי שבא אצל צדיק אמיתי ושומע מפיו תורה ראוי שימשך עליו בושה ושפלות גדול וזה סימן שהיה אצל צדיק אמיתי כי ע"י התורה שממשיך הצדיק עי"ז נמשך בושה כמו שהיה בשעת מתן תורה וע"י הבושה דהיינו תשובה עי"ז נחיה השפלות של משה שיש בכ"א בכל אבר ואז מחויב שירגיש כ"א שפלותו באמת אבל מי שבא אצל איזה מפורסם ושומע מפיו תורה ובא עליו גדלות עי"ז ההיפך מובן ממילא (ל"ת עב).

רט הסתכלות פני הצדיקים לבד הוא ג"כ דבר גדול מאד

כי ארז״ל שהת״ח הוא גדול מן התורה ואצל התורה מצינו כי המאור שבה מחזירו למוטב מכ״ש אור הצדיק שההסתכלות בו לבד הוא מועיל לקדושה מאד בוודאי כשזוכין לדבר עמו טוב יותר (ל״ת עה) (ר׳ מכות כ״ב כמה).

רי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות ואינו מגלה שום תורה ועוסק בשיחות חולין וכיוצא והוא אז בחי׳ איש פשוט ממש וא״כ במה מחיה עצמו באותו העת הלא עיקר החיים הוא התורה אך דע כי הוא מחיה עצמו אז מבחי׳ קיום העולם קודם מתן תורה היינו מהתורה הנעלמת ועי״ז הוא מחיה כל האנשים הפשוטים שבעולם (קל״ת עח).

ריא צריכין לבקש מאד מהשי״ת לזכות להתקרב להצדיק אמת כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו לצדיק אמת אשרי לו אשרי חלקו כי אח״כ (היינו לאחר מיתה) קשה אז מאד להתקרב כי הבעל דבר שם לבו ע״ז מאד עכשיו לבלבל את העולם (ל״ת עח).

ריב כי ישראל הם עכשיו קרובים אל הקץ מאד ויש עכשיו לישראל כיסופין גדולים להשי״ת אשר לא היתה כזאת מימי קדם ע״כ הערים הבע״ד והכניס מחלוקת בין הצדיקים והקים בעולם מפורסמים הרבה של שקר וגם בין הצדיקים האמתיים הכניס מחלוקת גדול עד שאין אחד יודע היכן האמת ע״כ צריכין לבקש מאד מהשי״ת לזכות להתקרב להצדיק האמת (ל״ת עח).

ריג כשהצדיק אומר תורה הוא בחי׳ משדך שידוכים כי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר ע״כ צריכין לשמוע מפיו תורה דווקא ועי״ז יכולים למצוא זווגו (ל״ת פט) (ר׳ ירושלמי ר״ה ראוהו ב״ד דברי).

ריד דע כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד כי עי״ז זוכין לתשובה שלימה ולכפרת עון ונמתקין הדינים ונעשה עי״ז יחוד קוב״ה ושכינתי׳ (ל״ת צא) (ר׳ ז׳ ויגש ר״ו כי).

רטו זה הצדיק שעוסק ביותר בעסק התפילה היינו שמדבר עם אנשיו ומזהירם להרבות בתפילה והתבודדות ע״ז הצדיק יש עפ״י רוב מחלוקת ביותר כי תפילה הוא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובנ״א מזלזלים בהם כמשרז״ל (ל״ת צג) (מ״ב צדיק) (ר׳ מחלוקת שעליו ז״ל א׳).

רטז גם שמעתי בשמו שאמר שכל ההשגות הגבוהות שהוא משיג אינו עולה אצלו כנגד איזה דיבור שהוא מגלה בפני העולם ומזכה את ישראל בזה כי בכל דיבור ודיבור שהוא מגלה בפני העולם תלויים בו כל העולמות עליונים ותחתונים (ל״ת קב).

ריז יש טועים וסוברים שצריכין להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להכירו בפניו שיהיה משונה בדמותו ובתנועותיו דייקא ובאמת לא כן הוא כי הצדיק הוא בדמות וצלם ככל האנשים ואין בו שום שינוי ואעפ״כ הוא ענין אחר לגמרי ושאר בנ״א אינם בדמותו כלל כמו שאמר רבינו ז״ל שאיש הכשר נדמה שהולך עם כרכשות ודקין כמו שאר בנ״א ואעפ״כ באמת לאמתו אנו מאמינים שהוא ענין אחר לגמרי מכ״ש הצדיקים האמתיים וענין זה נצרך לכמה ענינים והבן (ל״ת קטז) (ש״ה יד) (ר׳ א״י מה).

ריח מה שמבלבל את האדם כשנכנס לקדושה גבוה כגון כשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא אזי דייקא יקרה לו מקרה בלתי טהור ח״ו ובאמת הבלבול הזה שטות כי ממה נפשך אם יקרה לו מחמת הרהור מי חייב בזה ואין לו להתרעם כלל מאחר שהוא בעצמו גרם לו ואם אינו מחמת הרהור אזי בוודאי אינו סימן רע כלל כי אם היה ענין רע לא היו רז״ל נותנין אותו לסימן יפה לחולה (ברכות נז) (ל״ת קיז) (ר׳ מקרה ג).

ריט בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסים (ס״ה צדיק).

רכ הממון שמהנה את הצדיק ה״ז כאילו עבד עבודת בית המקדש (ס״ה צדיק).

רכא קרבת צדיקים טוב בעולם הזה ובעוה״ב (ס״ה צדיק).

רכב טוב לבלות זמן רב בשביל שעה אחת שיתקרב לצדיק (ס״ה צדיק).

רכג הצדיק כל זמן שהוא בעולם הזה הגן עדן שיש לו משתמשין בו צדיקים אחרים שבגן עדן (ס״ה צדיק).

רכד יכול להיות שיהי׳ אדם צדיק גדול אע״פ שלא למד הרבה (ס״ה צדיק).

רכה דברים שאתה שומע מפי הצדיק הם מועילים יותר ממה שאתה לומד בספרים (ס״ה צדיק).

רכו הצדיק הוא צלם אלקים של הדור (ס״ה צדיק).

רכז רשע שעשה חטאים רבים תקנתו שיהי׳ פעולותיו לחיות את הצדיק (ס״ה צדיק).

רכח ביאת המשיח תלוי בקרבת הצדיקים (ס״ה צדיק).

רכט התקשרות לצדיק הוא רפואה גדולה (ס״ה צדיק).

רל ע״י הפרנסה שמפרנסין את הצדיק נמחל להם

עוונותיהם כמו הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (ס"ה צדיק).

רלא ע"י הזכרת שמות הצדיקים יכולים להביא שינוי במעשה בראשית כלומר לשנות הטבע (ס"ה צדיק).

רלב ופעמים יש אחד שמקורב בהתקרבות גדול לצדיק ואינו מרגיש בעצמו שום יראת שמים ידע כי אם לא הי' מקורב לא הי' ראוי לחיות כלל (ס"ה צדיק).

רלג החילוק שבין צדיק לירא שמים שהירא אין לו רשות לגלות מסתוריו של הקב"ה אבל הצדיק יש לו רשות (ס"ה צדיק).

רלד הצדיקים הגדולים זוכין ע"י נסיעתם לא"י להשיג חכמה עילאה (ר' א"י נא) (ח"מ נסי' לא"י ו־ז).

רלה הצדיקים זוכין ע"י קדושת א"י להשגות נפלאות (ר' א"י נב) (ח"מ נסי' לא"י יא־יב).

רלו כל צדיק קודם שמגיע למדריגתו מוכרח שיהי' עליו מחלוקת וע"כ הצדיק הגדול שהוא הולך בכל עת ורגע ממדריגה זו למדריגה עליונה ביותר ע"ז בהכרח שיהי' עליו מחלוקת חמיד (ש"מ עמ"ש י) (מ"ב מחלוקת).

רלז לעזור לצדיק שהוא בזה העולם להרימו ממדריגתו קשה יותר מלעזור לאלפים רשעים שכבר נסתלקו (ח"מ נסי' לאו' יג).

רלח א"א להיות איש כשר באמת כ"א כשמתקרבין להצדיק האמת שבדור (ש"מ מ"ה נט).

רלט הצדיק אין לו בשבילו מה לעשות בזה העולם רק בא לעולם לתקן נפשות ישראל אבל א"א לתקנו רק כשבא אצלו (ש"מ מ"ה סז).

רמ הצדיק יכול לעשות טובה לאדם גם אחר פטירתו רק העיקר שיאמין בצדיק (ש"מ מ"ה סט).

רמא אמר אני נהר המטהר מכל הכתמים (ש"מ מ"ה צב).

רמב הצדיקים שוגים בזה שמאחרים זמן התפילה (ש"מ ע"ה מא).

רמג לפעמים הצדיק מצוה לעשות דבר קטן וצריך להאמין שבזה תלוי רפואתו (ש"מ ע"ה מו).

רמד ע"י הקשיות שמקשים על הצדיקים עי"ז יש להם פרנסה (ש"מ ע"ה מז).

רמה עיקר מעלת הצדיק כפי קדושתו בתיקון הברית כי שאר התאוות בקל אפשר לשברם (ש"מ ע"ה קמט).

רמו מי שאינו זוכה להיות קרוב להצדיק בבחי' בשר אעפ"כ אם יכריח עצמו לשמוע קול הצדיק יש לו תקוה לשמוע קול דקדושה בעצמו (ח"מ שה"ל יז).

רמז יש צדיק שאין רואין ממנו עובדות ורגיעות כמו מצדיק אחר אעפ"כ הוא גדול יותר מפני שמסתיר עצמו (ח"מ שה"ל מ).

רמח עצה לכ"א שיוכל לבוא אחר הסתלקותו לצדיק האמת שישבע ע"ז בנקיטת חפץ שלא יטעוהו החיצונים ר"ל (ח"מ ס"ח כא).

רמט בעלמא דקשוט דנין את האדם לפי מלבישיו ויש כח ביד בצדיק לתת מלביש להמקורבים שלו ולהצילם מעונש כף הקלע (ח"מ ס"ח כב).

רנ האדם צריך להתחזק בהאמונה בהצדיק האמת בהתחזקות גדול עד שיהי' חזק כל כך שאפילו אחר מיתתו יהי' חזק באמונה ולא יוכלו להטעותו שם בשום אופן בעולם התוהו (ח"מ ס"ח כא).

רנא יש צדיקים גדולים בני עליה שזוכין להשיג השגות נפלאות ואעפ"כ כל השגתם אינו עולה אצלם כנגד איזה דברי תורה שהם מגלין בפני העולם כי כל דיבור שהם מגלין תלויים בו כל העולמות עליונים ותחתונים (ש"מ מע"ת לה) (מ"ב צדיק).

רנב מזה שרואין שצדיק אחד מכניע עצמו בפני חבירו אין מזה ראיה שמסתמא חבירו גדול ממנו כי לפעמים יכול להיות שהוא להיפך רק שזה הצדיק הוא עניו יותר מחבירו (ח"מ שה"ל לח) (מ"ב צדיק).

רנג עיקר יגיעת ועבודת האדם להתקרב להצדיק האמת הוא רק בשביל התכלית כי עכשיו אין מרגישין טעם כל כך בהתקרבות מחמת עכירת החומר ורוב המניעות רק אז אחר ההסתלקות של האדם אם יזכה יבין מה ששמע כבר לבד מה שיזכה לשמוע אז יותר מצד הנשמה כפי מה שיזכה כ"א (ח"מ ס"ח כא) (מ"ב צדיק).

רנד באמת גם אחר הסתלקות של האדם צריכין ג"כ התחזקות גדול להאמין בהצדיק האמת כי יש נשמות הרשעים שמלבלין ומחלישין דעת האדם גם אז בדיבוריהם הרעים ורוצים להטעות את האדם ולמנוע אותו מלילך ולבא להצדיק אמת לקבל תיקון לנשמתו ויש שמוליכין אותם דרך בחי' עולם התוהו ע"כ צריכים להתחזק גם אז באמונה גדולה בהצדיק עד שעי"ז זוכה לבא להצדיק ולקבל תיקון לנשמתו (ח"מ ס"ח כא) (מ"ב צדיק) (גם ש"מ מע' המ' סט).

רנה העיקר חלוי כפום מה דאיתדבק בר ניש בהאי עלמא וכו' כשרז"ל ומי שזוכה בזה העולם להתחזק באמונה שלימה ולהתקרב להצדיק האמת אזי בוודאי גם שם לא יוכל למנוע אותו מזה שום בלבול ומניעה וגודל התיקונים הק' שיכולים לקבל בעוה"ב

ע"י התקרבות להצדיק א"א לבאר כלל כי יש נשמות ערומות ר"ל עד שהיו נאבדין בתוך כף הקלע ר"ל וע"י שזכו להתקרב להצדיק האמת ניצולין מזה (ח"מ ס"ח כא־כב) (מ"ב צדיק).

רנו הצדיק הגדול האמתי צריכין כל העולם לא מיבעי אנשים כשרים רק אפילו צדיקים שיכולין כבר להתפלל הוא יכול להראות להם שאינם יודעים כלל מהו תפלה ולהראות להם דרך בתפילה ואפילו הצדיקים שעוסקים לייחד יחודים הוא יכול להראות להם הדרך ביחודים (ח"מ נסי' לא"י כ) (מ"ב צדיק).

רנז המקורבים של הצדיק האמת הם צריכים להתחזק בעבו"ה כל ימי חייהם ואין צריכין לחוש ולדאוג כלל רק לבטוח ולהשען באמת על כח וזכות הצדיק ההולך לפניהם כי מה הנשמות שלא הכירו אותו כלל הם מצפים על התיקונים שלו מכש"כ אותם שזכו להתקרב בחיים חיותם ולחסות בצל כנפיו באמת שבוודאי יקבלו עי"ז תיקון גדול לנשמתם (ח"מ נסי' לאו' ז) (מ"ב צדיק).

רנח כשהרשעים הגדולים נכנסים לפעמים להצדיק האמת ומכניעין עצמן קצת לפניו מזה בעצמו נעשה ג"כ תיקון גדול במקום שנעשה כי דייקא כשבאים מרוחקים כאלה נתעלה ונתגדל שמו ית' ביותר (ח"מ נסי' לאו' ט) (מ"ב צדיק).

רנט בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שאין מצוין בפירוש שיעשה כן רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו וזה עיקר העבודה אצל הצדיקי אמת כי מה שבוודאי רצון השי"ת אין להם נסיון כלל ועיקר הבחירה שלהם הוא רק בהדבר שנשאר רק על דעתו והוא אינו יודע איך הוא רצונו ית' אם לעשות או לא (ח"מ נסי' לאו' יב) (מ"ב צדיק).

רס אפילו בענין הנהגת העולם ולעסוק עם בנ"א להחזירם למוטב שזה בוודאי דבר יקר מאד אעפ"כ יש להצדיק כמה ספיקות בזה כי כ"ז שהאדם מלובש בגופו והוא בעל בחירה אפילו אם הוא צדיק קשה מאד לנתקו מבחירתו ולהנטותו אל האמת מאיזה ענין שצריכין להשיבו ובנקל יותר אצל הצדיק לעזור אלפים נשמות הרשעים ברוחניות היינו נשמות המתים מלעזור לצדיק גופני בעבו"ה כו' שהוא בבחירתו אעפ"כ כשזוכין לעזור לבעל בחירה זה בוודאי דבר יקר מאד אשר אין לשער (ח"מ נס' לאו' יא־יב) (מ"ב צדיק).

רסא הנסיעות והדרכים שנוסעין אל הצדיק האמת בכדי להתקרב על ידו להשי"ת הם יקרים מאד ומכל פסיעה נברא מלאך והצדיק בעצמו משתוקק שיזכה לראות אור בהירות הדרכים שנוסעין בהם אלו הזוכין להתקרב אליו (ש"מ ג"ה נא) (מ"ב צדיק).

רסב אלו הזוכים להתקרב אל הצדיק האמת אין להם לחשוב שום מחשבות כלל ואינם צריכים רק לשאת אבנים וסיד היינו לעסוק בעבו"ה בתו"ח ומצוות ומעש"ט והצדיק בונה מזה בנינים נפלאים (ש"מ מ"ה נג) (מ"ב צדיק).

רסג מי שזכה להתקרב להצדיק האמת אפילו אם עוברים כמה שנים ואינו נעתק ממדריגתו למדריגה עליונה ממנה בקצת שמים ואפילו אם נדמה לו ח"ו שהוא גרוע יותר מבתחלה אעפ"כ ההתקרבות בעצמו הוא ג"כ טוב מאד ואם לא היה מקורב היה גרוע עוד יותר ואם יהיה חזק בהתקרבות להצדיק בוודאי יזכה לבא בזה העולם לשלימות תיקונו (ש"מ מ"ה עה) (מ"ב צדיק).

רסד הדרכים תאבים מאד לנסוע עליהם להצדיק האמת ומי שהוא רגיל לנסוע ואח"כ נמנע מזה אזי הדרכים עצמן מתאבלים על זה ומתגעגעים אחריו כשרז"ל הדרכים מבקשים את תפקידם (ש"מ מ"ה עה) (מ"ב צדיק).

רסה דבר זה בעצמו שזוכין להיות נמנה בין אנשים כשרים שזכו להתקרב להצדיק האמת זה ג"כ טוב ויקר מאד בלי שיעור ומכש"כ אם זוכה בעצמו ג"כ לעבוד את השי"ת והעובדות נכללים בתוך השותפות הק' של החבירים האהובים הנ"ל ואזי הוא טובה לכולם כי גם הם יכולים להצליח ביותר ע"י העובדות הק' שלו (ש"מ מ"ה עה) (מ"ב צדיק)

רסו כל מי שיציית ומקיים דברי הצדיק בוודאי יהיה צדיק גדול יהיה מי שיהיה והעיקר להשליך ולבטל שכל עצמו לגמרי רק כאשר יאמר הצדיק יקיים הכל כמאמרו וכו' ומסתמא מי שיכול ללמוד ביותר מסוגל ביותר (ש"מ מ"ה פ) (מ"ב צדיק).

רסז טוב מאד להרגיל עצמו לילך אל הצדיק האמת ברגליו וזה טוב יותר מליסע אליו בעגלות (ש"מ מ"ה פח) (מ"ב צדיק).

רסח ע"י אמונת צדיקים זוכה לממון הרבה (ש"מ ע"ה סז) (מ"ב צדיק).

רסט יש צדיקים שהם נאים ויפים מאד כי הם צדיקים אמתיים וגדולים ואעפ"כ אינם יכולים להנהיג את העולם (ש"מ ע"ה סח) (מ"ב צדיק).

ער צריכין אנשיו של הצדיק לשמש את הצדיק בכל צרכיו ולעשות לו כל מה שהוא היה צריך לעשות (ש"מ ע"ה פה) (מ"ב צדיק).

רעא הברכה שמברכין עצמן אצל הגדולים וחשובים הוא דבר יקר מאד וטוב להשתדל לברך א״ע אצל כולם (ש״מ ע״ה צד) (מ״ב צדיק).

רעב טוב מאד לראות פני כל צדיקי אמת שבדור כי צדיקייא אנפי שכינתא (ש״מ ע״ה צה) (מ״ב צדיק).

רעג מי שמקורב להצדיק ימים ושנים הרבה ושומע דבריו אע״פ ששומע כמה דיבורים שאינו מבין בהם שום עצה לנפשו אעפ״כ אם יזכה יוכל אח״כ ברבות הימים להבין למפרע ללמוד ולהוציא מכל דיבור עצות גדולות לעבו״ה וכל דיבור ששמע מקודם יהיה לו אח״כ תועלת גדול ויאמר זה רימז לי מורי אז בדיבור זה באותו זמן וכן בכל פעם יצמחו לו בדעתו רמזים ועצות מכל מה ששמע מכבר אם ישים לבו היטב לזה (ש״מ ע״ה צז) (מ״ב צדיק).

רעד בנ״א השומעים התורות של הצדיק האמת צריכין לקיימם בפשיטות עכ״פ לילך עם איזה תורה ששמע מפי הצדיק או שלמד בספריו וכל העבודות שלו יהי׳ עם אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא ואח״כ יבחר לו איזה תורה ומאמר אחר וילך בו איזה זמן עד אשר ברבות הימים יוכל לזכות לילך עם כל התורות ששמע מפי הצדיק האמת או בשמו ז״ל (ש״מ מ״ת מט) (מ״ב צדיק).

ערה ישנם אנשים שסוברים שעיקר מעלת הצדיק הוא מצד הנשמה אבל לא כן הדבר אלא העיקר חלוי במעשים טובים ויגיעות ועבודות (שב״ה כו) (ר׳ נשמה כו).

רעו לפעמים הצדיק פוגם באיזה דבר נגד רצונו ית׳ והשי״ת הוא אוהב משפט וע״כ משפטו חרוץ למיתה ח״ו רק מחמת שהשי״ת אוהב את הצדיק ע״כ לפעמים מחליף את משפט המיתה על בושה ע״כ נפטר בזה מן דינו וזה האיש שביישו נענש אח״כ ונתקדש ממילא ש״ש שבשביל כבוד הצדיק נענש ובאמת גברא קטילא קטיל כי כבר הוא חייב עונשו מקודם והצדיק לא הענישו כי גם ענוש לצדיק לא טוב (שב״ה כט) (מ״ב צדיק).

רעז יש צדיקים שעבדו את ה׳ וטרחו ביגיעות גדולות עד שזכו לאיזה מדריגה עליונה כ״א כפי מעלתו אבל הצדיק האמתי המופלג במעלה עליונה אינו עומד על מדריגה אחת בשום פעם רק תיכף כשזוכה לאיזה השגה שאז יש לו נייחא קצת אבל תיכף הוא נכסף להשי״ת כאלו לא התחיל לכנוס בעבודת ה׳ והוא טורח ומתייגע בכל עת ובכל שעה עד שבא להשגה יותר עליונה ובאמת אעפ״י שהידיעה של הצדיק והשגתו הוא חידוש גדול אבל האינו יודע שלו הוא חידוש גדול ביותר היינו מה שבכל פעם הוא מסלק ושוכח לגמרי כל חכמתו ועושה עצמו באמת כאינו יודע עד שעי״ז בעצמו זוכה לבא בכ״פ למדריגות גבוהות ועליונות עוד יותר (שב״ה לג) (מ״ב צדיק).

רעח טוב מאד מי שזוכה להיות מקורב לצדיק אמתי כי לעתיד ינערו רשעים מן הארץ אבל מי שמקורב לצדיק אזי יאחז עצמו בהצדיק ויהי׳ נשאר קיים ולא יהי׳ ננער עם הרשעים (ש״ה כב) (ר׳ איוב ל״ח לאחוז).

רעט ידע שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד אף אם שכח גם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה לעתיד בעוה״ב יבינו כי עיקר התורה היא להנשמות אשרי המבלה ימיו בתורה ועבודה הרבה (ש״ה כו גם ש״מ מ״ת מט).

רפ אפיקורסית נקרא משא ע״כ כשנוסע להצדיק הוא משליך מעליו משא גדולה מאחר שנוסע כבר יש לו אמונה שהוא היפך אפיקורסית (ש״ה לז) (מ״ב צדיק).

רפא כי עכשיו נתפשט האפיקורסות שהותרה הרצועה לדבר סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה׳ והוא כמו מי שפושט לשונו נגד כל העולם שאינו משגיח על כל העולם ובאמת זה האפיקורסות הוא נגד הש״י בעצמו (ש״ה לח) (ר׳ תהלים ע״ג שחו).

רפב אין טוב להיות זקן הן חסיד זקן והן צדיק זקן לא טוב כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש (ש״ה נא).

רפג העולם אומרים שאין צריך לבקש גדולות ואני אומר שצריך דוקא לבקש ולחפש אחר הצדיק הגדול ביותר (ש״ה נא).

רפד בכל מדינה יש דבר חשוב ותיכף כשמתחיל אותו הדבר יש בו טוב ורע והטוב הוא מעט והרע הוא שוה ממש בכל התנועות אל הטוב כדי שלא יהא ניכר כגון במדינה זו חשוב בעלי שמות אמתיים וצדיקים ועתה נתרבו הרבה בעלי שמות של שקר ומצליחים אף שהוא שקר השי״ת יגלה האמת ב״ב אמן (ש״ה סג).

רפה מי שאינו שומע וציית לדברי חכמים אמתיים הוא יכול להשתגע כי עיקר השגעון של כל המשוגעים מחמת שאינו צייית לדברי הבעלי שכל (ש״ה סז).

רפו יש צדיקים שמגלין ואומרים תיכף מה שהם רואים אבל יש צדיק ששרשם מבחי׳ גבוה יותר והם

יכולין להחזיק אצלם כל מה שרואין (ש"ה עג) (מ"ב צדיק) (ר' שבת ק"צ מנצפך).

רפז בהתחלת התקרבות לע"ה או לצדיק באים הרהורים ובלבולים גדולים וזה נמשך מפני שמקודם הי' מעורב הטוב ורע ביחד אבל עכשיו כשמתחיל להזדכך ואז עולה כל פעם הרע למעלה וצריך שיעמוד אחד שיסיר ממנו חלאתו ואז ישאר זך באמת כראוי (ש"ה עט) (ר' עבודת ה' פט).

רפח בנ"א יש להם הכח למנוע מעבו"ה ומהצדיק יותר מהיצה"ר כי היצה"ר רק מעולם אחד אבל האדם כלול מכל העולמות (ש"ה פ).

רפט בזה שאויבים שלי אינם רעים כי צדיקים חולקים עלי בזה ידעתי כי חפצת בי (ש"ה פב) (ר' תהלים מ"א בזאת).

רצ מי שאינו מקושר להצדיק אזי כל עבודתו כקוף בפני אדם שמעקם עצמו ומחדמה לחבירו כי אין ממש בעבודה כ"א ע"י הצדיק האמתי (ש"ה קיא) (ר' משלי י"ט אולח).

רצא הצדיק האמתי אינו אומר מוסר בפירוש כדרך המוכיחים אבל אעפ"כ כל דבריו וכל שיחותיו הם רק מענין עבו"ה וכל דבריו כגחלי אש ממש (ש"ה קכד).

רצב פ"א אמר אצל מי שאני לוקח ומקבל ממון אני נותן לו כי בזה שאני מקבל אני נותן כמבואר בהמעשה של יום ו' מהז' בעטלערס (ש"ה קנ).

רצג כשבאים על קברי צדיקים אין צריכין לחשוש שמא איננו שם כי מיתת הצדיק הוא כמו מי שיוצא מחדר לחדר אחר וסוגר הדלת שבוודאי אם יבא אחד ויצעק רבי ומורי וכו' בוודאי ישמע דבריו וצעקתו ויעזור ויושיע לו בכל מה דאפשר (ש"ה קנו) (מ"ב צדיק).

רצד הצדיק יוכל לדבר עם העולם ואעפ"כ יהיה דבוק בהשי"ת ועוסק בתורה ממש אבל לא בפ"א באין לכל המעלות רק צריכין להתייגע ולטרוח בעבודתו מאד (שקורין האריווין) קודם שבאין לאיזה מעלה טובה (ש"ה קנח).

רצה הצדיק נדמה בעיניו שלא התחיל כלל בעבו"ה ואומר בדרך קובלנא איך זוכין להיות יהודי כי מי יודע מה שיש עוד להשיג כי לגדולתו ית' אין חקר אך זאת נחמתו שכל היום מבלה רק על תורה ותפילה (ש"ה קנט).

רצו כשסיפר רבינו זצ"ל מגודל עבודתו ויגיעתו בע"ה העיקר בשביל קנאת סופרים שגם אנחנו נלך בדרכיו כי עיקר גדולת הצדיק היא כפי עבודתו וכ"א יכול לזכות לזה (ש"ה קסה).

רצז הצדיק האמת דן גם את החולקים עליו לכ"ז באשר שבאמת אין חולקים עליו כלל רק על מי שעשה מעשים כאלו כמו שבודים החולקים אבל לא על הצדיק כלל ואם היו גם הם יודעין גודל מעלת צדקתו וקדושתו של הצדיק בוודאי לא היו חולקים עליו רק אדרבא היו רצים אחריו בהתלהבות נפלא כראוי (ש"ה קפב) (מ"ב מחלוקת).

רצח הצדיק האמת יודע את כ"א כפי מה שהוא מתחילה ועד סוף וכל מה שעשה ועבר וידיעה זאת הוא דבר פשוט אצלו לגמרי (ש"ה קפד) (מ"ב צדיק).

רצט הצדיק הגדול וכו' הוא יודע כל שרשי נשמות ישראל ומשיג אותם מתורה שבכתב ותורה שבע"פ ויודע לתת תיקונים לכ"א בעבודת ה' וכן בסדר הלימוד לכ"א כפי שורש נשמתו ואעפ"י שהבע"ד מתגבר למנעו מלקיים הנהגות שמצוה עליו הצדיק אעפ"כ צריכין להתגבר בכל לבבו לקיימם בשלימות כי כל הנהגה שהוא מצוה לעשות הוא סגולה ותיקון על העבר ועל העתיד וכו' ולימות המשיח ולעתיד לבא (ש"ה קפה) (מ"ב צדיק).

ש הצדיק מרגיש הצער והיסורין כשבאין לפניו שיתפלל על החולה וכיוצא כמו החולה בעצמו ממש (ש"ה קפח).

שא לאחד מאנשיו שביקש אותו שלא ישכח אותו ענה ואמר איך אפשר לשכוח אחד מכם הלא כל אחד יש לו אצלי מקום בלבי (ש"ה קפח).

שב יש דרכי ה' שא"א להבין בשכל בשום אופן כי כל הצער והיסורין שיש להצדיק הוא רק מחמת שעוסק עמנו לקרבינו להשי"ת ואע"פ שהוא מוכרח לזה כי בוודאי השי"ת רוצה בזה ואעפ"כ היה לו יסורים גדולים מאד עי"ז כי הוא דרכי ה' (ש"ה קפט).

שג הצדיק מצייר לעצמו עניני מיתה כאלו הוא מת ממש עד שמרגיש טעם מיתה והוא מלאכה לצייר לעצמו זאת היטב (ש"ה קצ).

רש אמר רבינו ז"ל כמו שהשי"ת נמצא בוודאי כמו כן נמצאים צדיקים בכל דור (ש"ה קצב).

שה מה שהצדיק עוסק לקרב אנשים לע"ה זה אצלו דבר קטן ובעיקר הוא עוסק לתקן נשמות ערטילאין שעדיין לא באו בגלגול (ש"ה קצה).

שו מי שאינו שומע תורת הצדיק רק הקול או שרק עומד בבית טוב מאד בלי שיעור (ש"ה רו).

שז לפעמים הצדיק מדבר לאיזה אדם ואין הדיבור

עושה פעולתו עד לזמן רחוק כמו שיש איזה סמים לרפואה לפעמים הסם מועיל מיד ולפעמים צריך לשהות איזה זמן ואח"כ עושה פעולתו אבל סוף כל סוף יעשה הדיבור פעולתו ויועיל בודאי (ש"ה רז).

שח כל דיבור של הצדיק עושה פעולה ולפעמים הדיבור מתגלגל מאדם לחבירו עד שעושה פעולתו (ש"ה ר"ח).

שט דע והאמן אם אפשר להוציא אחד מן הרפש גם מי שיתאחז בו יוציאו אותו ג"כ (ש"ה רט) (מ"ב צדיק).

שי כשאדם שואל להצדיק אם לעשות דבר שיש בו מסירת נפש בשביל הש"י הוא ראוי לו להשיב ולצוות עליו שלא לעשות ואעפ"כ השואל אין צריך לקיים דבריו (ש"ה ריד).

שיא בתחילה היה העולם מקולקל ואח"כ באו צדיקים בכל פעם ומתקנים בכל פעם את העולם ואח"כ בסוף יבוא משיח ב"ב ואז יהיה גמר תיקון העולם (ש"ה רלט).

שיב כשמקורבים להצדיק האמת טועמים טעם גן עדן כי הצדיק הוא גננא דגנתא (ש"ה רט) (מ"ב צדיק).

שיג הצדיקים יש להם עיני ה' וע"כ בוודאי הם יכולים להסתכל ולדעת כל מה שעבר האדם (ש"ה רנז) (מ"ב צדיק).

שיד יש צדיקים שהם גדולים בתורה ובקיאים בספרים ומחמת זה דייקא אינם יכולים לחדש בתורה (ר' חידושי תורה כח) (ש"ה רסו).

שטו הנשמה של כ"א מישראל היא נקראת בת מלך והיא מונחת עייפה ויגיעה בעוונותיה וצריכין צדיק בעל כח גדול שיוכל לרפאותה (ר' נשמה ל) (ש"ה רעג).

שטז לענין מה שהצדיקים נעים ונדים בדרך כי יש נשמות נדחות שאינם יכולים להתעלות כ"א ע"י מה שהצדיק נע ונד ויש צדיק שהוא נע ונד בביתו היינו מה שהוא הולך הנה והנה בביתו זה ג"כ בחי' נע ונד (ש"ה רפ).

שיז כשנפרדין ח"ו מהצדיקים כאילו עובדין ע"ז כי הצדיק הוא קוצא דאות ד' וכשנפרדין ממנו ח"ו אזי מפרידים קוצא דאות ד' ונעשה ח"ו אחר שהוא אל אחר כפירות כי עיקר אמונת היחוד הוא ע"י צדיקים אמתיים (ש"ה רפב) (ר' ת"ז כ"א הצדיק).

שיח הצדיק הגדול בכל דיבור שהוא מדבר נכללין בו כל הדברים שצריך כ"א מישראל (ש"ה רצ).

שיט בשעת התפילה צריכין לקשר עצמו להצדיקים שבדור ע"כ הזהיר לאנשיו שיאמרו קודם התפילה הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורנו (ש"ה רצו).

שכ מי שאינו שומע להצדיק הוא דומה כמו מי שנטבע במים והולך לאיבוד ובא אחד ופושט ידו ורוצה להוציאו משם והוא נותן כתף סוררת ופונה ערפו בעוות ואינו רוצה להניח א"ע לתפוס בו להוציאו ובורח מן הבא להצילו ולהשומע יונעם בעוה"ז ובעוה"ב (ש"ה שח).

שכא קודם שיורדת נשמת הצדיק האמח להעולם אזי מכריזים בכל העולמות שכל מי שיש לו ללמד חוב על זאת הנשמה יבא מסתמא אין גם אחד בתוך כך בא הבע"ד שהוא הס"מ בעצמו וצועק אם זה הצדיק יבא לעולם מה לי לעשות עוד כי בודאי יחזיר למוטב את כל העולם אז משיבין לו הנשמה הזאת צריכה לירד להעולם ואתה חשוב לך עצה ואז הבע"ד נותן לעצמו עצה מסתמא ע"י שיעמיד עליו איזה מפורסם הדור שיחלוק עליו (ר' מ' מעשה ז).

שכב זה החולק על הצדיק יש לו להס"מ הכירות עמו מכבר ולולא שהבע"ד מתגבר בכל דור להעלים אור הצדיק בוודאי כבר היה תיקון העולם בשלימות אך אעפ"כ עוצו עצה ותופר ועצת ה' היא תקום והנשמה הזאת יורדת בעולם ואע"פ שעובר עליה מה שעובר אעפ"כ הצדיק הזה כובש מלחמות רבות וסוף כל סוף יתתקן העולם על ידו בשלימות (ר' מ' מעשה ז).

שכג מעשה ח: (מרב ובן יחיד) סיפור נפלא ונורא ומוסר השכל איך הבע"ד מתגבר ומשתדל בתחבולותיו למנוע מלהתקרב להצדיק האמת והעיקר מהצדיק שבו תלוי כל תקוות ישראל וכל מה שהאדם גדול ביותר ויש בו מדריגה גבוה ביותר מתגבר עליו למנעו ביותר כי אם היה הוא מתקרב מי יודע מה היה נצמח מזה טובה ותיקון לכלל ישראל ולכלל כל העולמות כולם ע"כ התגבר עליו הבע"ד ביותר (ר' מ' מעשה ח).

שכד עיקר ההתגברות היה למונעו מלהתקרב לצדיק זה דווקא אבל גם הבע"ד היה מרוצה שיתקרב לצדיקים אחרים ויכול להיות שֶהם ג"כ היו צדיקי אמת רק שלא היו במדריגת ומעלת זה הצדיק שבו היה תלוי שלימות תיקון נפשו של בן הרב ושלימות תיקון כל העולם כולו (ר' מ' מעשה ח).

שכה גם מובן מסיפור זה איך שבענינים כאלו אין להעמיד על נסיונות אם יתנהג כסדר כי אדרבא ברוב פעמים אם הענין הוא דבר גדול באמת יתגבר הבע"ד להזמין איזה סיבות שהם מבחי' שלא כסדר

בכדי למנעו עי"ז ח"ו וצריכין להתפלל ע"ז להשי"ת מאד שלא יזמין לו נסיונות וסיבות ואם רואה שמתגברים המניעות כנגדו אז צריך להתגבר כנגדם בחשק גדול ביותר (ר' מ' מעשה ח).

שכו העיקר צריך להתגבר נגד מניעות המוח כי הבע"ד מתגבר לעקם הלב בסברות של שקר כי הלא גם בסיפור הזה היה העיקר מניעת המוח ובתחלה היה המניעה מאביו שהשיב לו הלא אתה למדן ומיוחס יותר ממנו לא נאה לך לנסוע אליו ואח"כ כשנסע והעמיד על נסיון אם יתנהג כסדר זה ג"כ היה מצד מניעת המוח וכי אחר שנפל הסוס ובפעם שני נשברו שני ידות העגלה וכי היה להם עי"ז איזה מניעה ממש מלנסוע להצדיק רק שעי"ז התגברו עליהם מניעת המוח ביותר (ר' מ' מעשה ח).

שכז ובהנסיעה השלישית שהסכימו שלא לעמוד עוד על נסיונות כאלו אם לא שיהיה איזה דבר מורגש מאד ונמנע אח"כ ע"י שפגעו בהסוחר ודיבר לשון הרע ושקרים על הצדיק וכי דבר כזה הוא דבר מורגש מאד באמת שצריכין להמנע עי"ז הלא ידוע שכל העולם מלא שקרים ומפורסם שכמעט על רוב גדולי ישראל בפרט על יחידי הדורות היה עליהם מחלוקת הרבה ודיברו עליהם שקרים וכזבים הרבה ואח"כ איך נמנעו כ"כ ע"י מה שדיבר הסוחר לפי תומו מי יודע אם הוא לפי תומו כי אולי הוא מהחולקים ושונאים אותו וכששמע שהתחילו לדבר ממנו השיב להם לשיטתו (ר' מ' מעשה ח).

שכח מכל זה מובן שעיקר התגברות המניעות בענין זה היה רק מניעות המוח ע"כ צריכין להתפלל הרבה להש"י להנצל מזה והעיקר למעט בכבוד עצמו וכמובן גם בסיפור זה שהמניעה מאביו הרב היה רק מחמת פחיתות הכבוד כי השיב לו הלא אתה למדן ומיוחס יותר ממנו ולא נאה לך לנסוע אליו (ר' מ' מעשה ח).

שכט באמת אין עיקר השלימות חלוי בלמדן ומיוחס רק הכל לפי רוב המעשה וכמו שרימז רבינו ז"ל בסיפור זה בעצמו במה שכתוב שם ואותו הבן הנ"ל עשה מצוה שבא על ידה לבחי' מאור הקטן ראה והתפלא על עומק קדושת דבריו ז"ל כי לא אמר סתם שאותו הבן היה בחי' מאור הקטן רק ביאר להדיא שבא למדריגה זאת ע"י מצוה שעשה (ר' מ' מעשה ח).

של ועיין שם עוד שאח"כ כשפגע הרב בהסוחר אחר פטירת הבן והכירו אמר לו אם תרצה אבלע אותך הגם כי לשון רגיל בבנ"א אעפ"כ הוא לשון תמוה כי מי הוא שירצה שיבלעו אותו ועוד אם יכול לבלוע אותו יבלע אותו גם אם לא ירצה אך יש לומר שרימז רבינו ז"ל גם בזה דבר עמוק ואמת כי באמת אי אפשר להבע"ד לבלוע את האדם בעל כרחו רק שהוא מסבב ברוב תחבולותיו עד שמכניס רצון בלב האדם לנטות אחריו ואז יכול לבלוע אותו ממש ח"ו (ר' מ' מעשה ח).

שלא באמת ע"פ רוב מה שהבע"ד בולע לפעמים את האדם לגמרי ח"ו הוא ע"י שבתחלה מסיתו למה שמסיתו ואח"כ כששומע אליו הוא בא בעצמו ומודיע לו עוצם הפגם שפגם עי"ז עד שמחליש דעתו ומפילו לגמרי ח"ו וע"כ ג"כ בכאן שבא להודיע להרב עוצם הפגם שפגם ע"י שנמשך אחריו אמר לו תחלה אם תרצה אבלע אותך היינו אם ירצה גם עכשיו להיות נמשך אחר עצתו ויחלש דעתו מאד אז יכול לבלוע אותו ממש ח"ו (ר' מ' מעשה ח).

שלב עוד מבואר מתחלת הסיפור כי לא מבעיא מי שרחוק לגמרי מעבודת ה' הוא צריך בוודאי להשתדל להתקרב להצדיק אמת כי בוודאי יתעורר על ידו לתשובה שלימה אך אפילו מי שעוסק בעבודת ה' ולומד ומתפלל תמיד אעפ"כ להרגיש טעם בעבודתו ולעבוד את ה' בשמחה ושתהיה עבודתו שלימה בלי שום חסרון הוא רק ע"י התקרבות להצדיק אמת (ר' מ' מעשה ח).

שלג לפעמים יש אדם שעושה מצוה כזאת שבא עי"ז לבחי' מאור הקטן ואלמלי היה האדם הזה זוכה להתקרב אל הצדיק האמתי שהוא בחי' מאור הגדול כבר היה בא משיח והיה תיקון העולם בשלימות והאדם הזה אף שיש לו כיסופים גדולים להתקרב לזה הצדיק אך הבע"ד מתגרה בזה האדם ביותר ומזמין לו מניעות רבות בכל פעם ועיקר המניעה ע"י שמתלבש הס"מ עצמו באיזה חולקים הדוברים על צדיק עתק ע"כ צריכין לבקש מהשי"ת לשבר כל המניעות ולהתקרב באמת להצדיק האמת (ר' מ' מעשה ח) (מ"ב צדיק).

שלר הצדיק האמת העוסק לקרב בנ"א לעבודת השי"ת יושב עם אנשיו חוץ לישוב היינו כי כל ישיבתו והנהגותיו הוא בוודאי ההיפך ממש מדרכי הישוב אשר מעשיהם תהו ורודפים אחר המותרות וטרודים בהבלי הזמן אבל הצדיק ואנשיו הם רחוקים מכ"ז לגמרי ומסתפקים במה שיש להם ובפרט על בגדים אינם מקפידים כלל והם כיושבים חוץ לישוב לגמרי

ממש בכל דעותיהם והנהגותיהם ועוסקים רק בתפילה ותשובה וכו' (ר' מ' מעשה יב).

שלה אצל אלו האנשים כל העבודה הגדולה שבעבודת ה' בפרט סיגופים ותעניתים יקר אצלם מכל התענוגים שבעולם כי יש להם תענוג מן הסיגוף הגדול יותר מכל התענוגים שבעולם אך אע"פ שהם יושבים חוץ לישוב אעפ"כ נכנסים ג"כ בכ"פ אל הישוב כדי לקרב עוד בנ"א לעבודת ה' ומתנהגים בזה בחכמה גדולה (ר' מ' מעשה יב).

שלו זה הצדיק יכול להספיק לכ"א מהמקורבים אליו מה שצריך לו ואם הוא מבין באחד מאנשיו שלפי מוחו הוא צריך לעבודת ה' שיהיה מלובש במלבושים יקרים מאד הוא מספיק לו וכן להיפך כשמקרב איזה עשיר והוא מוציאו מן הישוב ומנהיגו שם בבגדים פחותים והכלל כי הוא יודע צורך הספקת כ"א וכך הוא מספיק לו ומנהיג אותו (ר' מ' מעשה יב).

שלז כל מה שהצדיק מתחדש בעבודתו ביותר ועושה עצמו כאינו יודע וכאלו הוא עדיין יניק לגמרי ולא התחיל עדיין לחיות כלל ומתחיל בכל פעם מחדש עי"ז דייקא הוא זוכה בכ"פ להשגות ומדריגות גבוהות ביותר עד שעי"ז אע"פ שהוא יניק ביותר הוא זקן ביותר למעלה מהכל וזוכה לחיים ארוכים כאלה עד שכל זמן העולם כולו אינו עולה אצלו כהרף עין ומחמת זה אין לו שום הסתכלות בעולם (ר' מ' מעשה יג) (יום א).

שלח כל הקולות שבעולם כולם הם רק מן החסרונות ואפילו כל השמחות שבעולם הוא רק מחמת החסרון שהיה חסר לו ונתמלא לו אבל יש צדיק אמיתי שזוכה לחיות חיים טובים שאין בהם שום חסרון והוא נראה כחרש מחמת שכל העולם אינו עולה אצלו לכלום שישמע החסרון שלהם וחיים טובים שלו הם לחם ומים אבל בהלחם ומים שלו יכולים להרגיש כל הטעמים שבעולם עד שיחיו על ידם חיים טובים באמת בלי שום חסרון (ר' מ' מעשה יג) (יום ב).

שלט יש בחי' גן כזה שגדילים בו פירות וגידולים נפלאים שיש בהם כל הטעמים וכל הריחות וכל המראות שבעולם והיה כל העולם יכולים לחיות חיים טובים אמתיים עי"ז הגן ועל הגן הזה יש גנני שקורין אגראדניק היינו צדיק קדוש ועליון כזה שהוא ממונה עליו ומשתדל תמיד בתיקוני הגן ולפעמים בעון הדור נאבד הגנני היינו שנתכסה אורו של זה הצדיק ואין העולם זוכין לידע ממנו ואעפ"י שהגנני הולך ואומר שהוא הגנני אבל העולם מחזיקים אותו למשוגע וזורקים אחריו אבנים ומגרשים אותו ועי"ז כל מה שיש באותו גן כלה ונפסק (ר' מ' מעשה יג) (יום ב).

שמ אך אעפ"כ היו יכולים לחיות מן הספיחים שבגן אך הבע"ד מתגרה מאד גם בזה ומכניס בעולם מדות רעות כאלו שמקלקלים החיים טובים שחיו ע"י הגן כי ע"י מדות אלו נתקלקל כל מין טעם עד שהוא בחי' טעם נבלה וכל מיני ריח עד שהוא בבחי' ריח חלבנה וגם נחשכין העינים עד שעי"ז נפגם כל מיני מראה וגוונין שבעולם (ר' מ' מעשה יג) (יום ב).

שמא אע"פ שבוודאי יש בעולם צדיקים כאלו שיש להם עשירות גדול ואוצרות גדולים ברוחניות שהם מתפארים ג"כ שהם חיים חיים טובים אעפ"כ יכולים הקלקולים מפגמי העולם לקלקל גם אצלם המראה והטעם והריח ומכש"כ שאין להם כח לתקן העולם אז כל תיקונם ע"י הצדיק הגדול במעלה שהוא בחי' חרש שהוא חי חיים טובים שאין בהם שום חסרון והוא נותן להם לטעום מהלחם ומים שלו ומרגישין בהם כל הטעמים וגם עי"ז נתתקן מה שנתקלקל אצלם (ר' מ' מעשה יג) (יום ב).

שמב הצדיק הזה יכול לתקן גם החיים טובים של כל העולם והוא מודיע שעיקר קלקול החיים טובים שלהם בא להם מהמדות רעות שהכניס הבע"ד בהם דהיינו כי ע"י ניבול פה נתקלקל אצלם הטעם שכל הטעמים הם טעם נבלה וע"י ניאוף ח"ו נתקלקל אצלם הריח וע"י שאין בהם אמת ומטין דין ולוקחין שוחד עי"ז נתקלקל אצלם המראה ומזהיר אותם מאד לטהר עצמם מאלו העבירות ואז לא די שנתתקן אצלם הטעם והמראה והריח אף גם זוכין עי"ז למצוא הגנני שאבד וכ"ז זוכין ע"י הצדיק החרש (ר"מ מעשה יג) (יום ב).

שמג יש שני צפרים אחד זכר ואחד נקבה והם רק זוג אחד בעולם והשני צפרים נתעו ונתרחקו זה מזה וכשמגיע הלילה אז מיללין בקול יללה גדולה מאד כי כ"א מיילל על זוגו, והשני צפרים מרמזים למה שמרמזים (וכמ"ש כצפור נודדת וכו') ויש צדיק אחד שיש לו צוואר יפה ונפלא מאד וקול נפלא וכל מיני קולות שבעולם הוא יכול להוציאם בקולו וגם הוא יכול להשליך קולות היינו שבמקום שהוא מוציא הקול לא יהי' נשמע הקול כלל רק ברחוק יהיה נשמע שם הקול ועי"ז הוא יכול להמשיך

השתי צפרים ולייחדם זע״ז כמב״פ (ר״מ מעשה יג) (יום ד).

שדמ מחמת שיש הבלי העולם וזה הצדיק אינו רוצה להוציא שום הבל ורוח ונשימה (שקורין דוך) בהבלי העולם וע״כ הוא דייקא נראה בעיני העולם כמו שצווארו עקום כי הוא באמת מעקם צווארו לגמרי מהבלי העולם ואינו רוצה להוציא שום הבל ורוח בהבלי העולם אבל באמת אין צווארו עקום כלל (ר״מ מעשה יג) (יום ד).

שמה ביום ה׳ מהחתונה סיפור נפלא ונורא מאותו שהיה בעל חטוטרות ומה שאמר להם שאדרבא יש לו כתפים (פלייצעס) כאלו שהם בחי׳ מועט מחזיק את המרובה ומאחד מהם שחקו וכו׳ כי אחד התפאר שהמוח שלו הוא בחי׳ מועט מחזיק את המרובה כי הוא נושא במוח שלו אלפים ורבבות אנשים עם כל ההצטרכות שלהם וכו׳ וע״כ הוא מועט מחזיק את המרובה ושחקו ממנו ואמרו לו כי האנשים אינם כלום והוא אינו כלום וממילא מובן שגם זה האיש היה אדם גדול שהיה לו שייכות עם אלפים אנשים אעפ״כ השיבו לו כנ״ל (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שמו מובן לכל מעיין מוסר גדול לנפשו איך שימיו כלים בהבל וריק וכל מחשבותיו ורעיונותיו אודות הנהגות וההצטרכות של עצמו ושל כל ב״ב ונדמה לו כאלו נושא כולם על לבו ועל מוחו ובאמת אם אין כוונתו בכל זה בתכלית שלימות הכוונה רק לשם שמים בלבד ולעשות רצונו ית׳ בזה אז הכל הבל כמובן להמעיין בפנים (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שמז לענין שהיו שוחקין מזה שהתפאר שהמוח שלו הוא מועט מחזיק את המרובה וע״ש בפנים המשל שאמרו עליו מובן שם שבזה הודיעו לו עוצם הטעות שלו מהיפך אל היפך ממש שהרי נדמה לו שהוא נושא כולם על מוח שלו היינו כי כל קיומם ותועלתם שיש להם הכל רק ממוחו ולבסוף הוא בהיפך ממש שכל הזבל והפסולת שיש בכל אחד מהם הכל ע״י שהוא נושא אותם על מוחו ומנהיג אותם כפי דעתו ועי״ז הוא מוסיף בהם פסולת ומבאיש ריחם ונשמתם של כל אלו הנאחזים בו ונקראים על שמו (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שמח יש צדיקים גדולים שבאמת יש לכ״א בחי׳ מועט מחזיק את המרובה כ״א לפי בחינתו יש שהדיבור שלו הוא בחי׳ מועט מחזיק את המרובה ויש ששתיקתו הוא בחי׳ מועט מחזיק את המרובה ויש מי שהוא מוליך את גלגל הירח אע״פ שגלגל הירח גדול מאד והוא קיום העולם נמצא שהוא בחי׳ מועט מחזיק את המרובה (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שמט אבל יש עוד בחי׳ מועט מחזיק את המרובה שהוא למעלה מכולם בכלל וזה הצדיק שזוכה לבחי׳ מועט מחזיק את המרובה בתכלית המעלה העליונה מה שאין למעלה הימנו הוא דייקא נראה כבעל חטוטרות (שקורין הוקיר) ובאמת אינו בעל חטוטרות כלל רק אדרבא הוא נושא עליו את הכל (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שנ יש אילן אשר בצלו ישכנו כל החיות ועל ענפיו ישכנו כל העופות והעונג המופלא שיש שם אין לשער ולפעמים יש כת מבני אדם שמשיגין שיש אילן כזה בעולם ורוצים לבא אליו אך אין מכריע ביניהם לאיזה צד צריכין לילך לבא אל אותו אילן ונופל מחלוקת ביניהם ע״ז עד שבא חכם אחד ומודיע להם כי א״א לזכות לבא אל אותו האילן כ״א מי שיש לו המדות של האילן כי זה האילן יש לו ג׳ שרשים שהם אמונה ויראה וענוה ואמת הוא גוף האילן ואז כשזוכין לבא לאלו המדות אז כולם מסכימים לדעה אחת שבזה הדרך צריכין לילך ולבא לאותו האילן (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שנא זה האילן אין לו מקום כלל כי הוא למעלה מהמקום לגמרי וע״כ אפילו אלו הצדיקים הזוכים לכל המדות של האילן אעפ״כ א״א גם להם לעלות ולבא אליו כ״א ע״י זה הצדיק הבעל חטוטרות שזכה לתכלית המדריגה העליונה בענין מועט מחזיק את המרובה והוא במדריגת סוף בחי׳ מקום כי תיכף למעלה ממנו הוא למעלה מן המקום לגמרי וע״כ הוא יכול לישא ולהעלות אותם מתוך בחי׳ המקום ולהעלותם להאילן שהוא למעלה מן המקום (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ה).

שנב עיקר רפואת הבת מלכה בשלימות הוא רק ע״י הצדיק הגדול מאד שיש לו כח כזה בידיו שאצל מי שמקבל הוא נותן לו עד שיש בידו עי״ז כל העשרה מיני צדקה וגם יש לו כח כזה בידיו שיכול להחזיר ולהוציא כל העשרה מיני חצים גם לאחר שהשיגו לאותו שנזרקו אליו וגם הוא יודע כל העשרה מיני דפקין ע״י שיש לו כח כזה בידיו שיכול ליתן למי שנסמך על ידו כל העשרה קבין חכמה (ר׳ מ׳ מעשה יג) (יום ו).

שנג גם יש לו כח כזה בידיו שיכול לעכב ולאחוז בידו כל העשרה מיני רוחות ולעשות בידיו לרוח משקל שעי״ז יודע לנגז כל העשרה מיני נגינה והנגינה היא

הרפואה של הבת מלכה נמצא שיש לו כח כזה בידיו ואעפ"כ הוא נראה כמי שאין לו ידים מחמת שאינו משתמש עם הכח שבידיו בזה העולם כי הוא צריך לשמש עם הכח שבידיו לכל העניינים הנ"ל (ר' מ' מעשה יג) (יום ו).

שנד אתו המעיין עמוד והתבונן מכל הנ"ל גודל העלמת קדושת אור הצדיקים הגדולים במעלה מופלגת מאד איך שאורם נעלם בזה העולם מאד מחמת שזה העולם רחוק מאד מנוראות קדושתם עד שנראים כעוורים וכחרשים וכבעלי מומים ככל הנ"ל ולא עוד אלא שמכונים בשם בעטלירס שזהו המדריגה הפחותה והשפילה שבזה העולם (ר' מ' מעשה יג) (יום ו).

שנה גם כל ענין החתונה הקדושה ששם היה כל ענין ההתגלות של הנוראות והנפלאות האלו היה ג"כ במקום שפל ונמוך מאד שבזה העולם היינו בבור גדול ומכוסה בקנים ועפר וזבל וכמו כן מתנהג גם עכשיו בכל דור ודור עד שיבא העולם לשלימות תיקונו ואז צדיקים יראו וישמחו וכו' ואז יתגלה קדושת אור הצדיק האמת שמאיר בכל העולמות בפרט בזה העולם כמבואר במ"א (ר' מ' מעשה יג) (יום ו).

שנו אמר המעתיק והמסדר עוד שמעתי שרמז רבינו ז"ל במה שקרא אותם בשם בעטלירס אשר לא זכו הצדיקים הנוראים האלה להשגת הנפלאות האלה רק ע"י שהיו בעטלירס שהיו מבקשים ומתחננים תמיד להשי"ת לזכות לעבודתו ית' עד שזכו למדריגות גבוהות רמות כאלה וכמובא בדבריו ז"ל אשר כל הצדיקים לא באו למדריגתם רק ע"י תפילה והשי"ת יזכנו לעסוק בתפילה תמיד עד שנזכה להיות כרצונו ית' וכרצון יראיו הק' זי"ע אמן (ר' מ' מעשה יג) (יום ו).

צדיק הסתלקות

א דבר גדול מאד להיות אצל הסתלקות הצדיק אפילו מי שאינו תלמידו כי נתגלה אז הארה גדולה מאד וזוכין עי"ז לאריכת ימים אך להתלמידים העומדים שם מגיע הארה גדולה ביותר ויכולים לזכות לקבל פי שנים ברוחו של רבו (קל"ק סו"א) (ר' מלכים ב' ב ויהי).

ב בענין פי שנים יש דברים בגו כי אע"פ שהוא קטן במעלה מאד ויודע בעצמו שאין בו נקודה כטיפה מן הים מקדושת והשגת רבו אעפ"כ אם הוא רגיל לפני רבו מקבלת נפשו בהעלם בחי' פי שנים שעי"ז דייקא יש לו כח להתקיים ועי"ז אין שום קלקול ופגם שלא יוכל להתתקן (ל"ה הכשר כלים ד'-ג) (ע"פ התורה בל"ק סו).

ג עיקר הסתלקות הצדיק הי' מפני הרעה שהדור קלקלו כ"כ עד שא"א לתקנם כ"א ע"י הסתלקותו אבל ע"י הסתלקותו יתקן הכל כל מי שירצה להתקרב לתורתו הק' שהשאיר ע"י ספריו הק' ותלמידיו הכשרים שקבלו ממנו בחי' פי שנים בעת הסתלקותו בחי' הארת הרוח דלעילא שזה אינו נפסק לעולם כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם (ל"ק ה' הכשר כלים ד'-ד) (ע"פ התורה בל"ק סו).

ד בשעת הסתלקות הצדיק אזי הוא משיג הרבה יותר ממה שהשיג בחייו כ"א לפי מדריגתו ודע שזהו על ידי שבשעת הסתלקות יורד למטה הרוח דלעילא ואזי נתאחדים יחד הרוח דלתתא עם הרוח דלעילא ומחמת שרוח דלעילא אינו יכול לסבול ולהיות בזה העולם ע"כ נסתלק לעילא ועי"ז נסתלק הצדיק כי כשנסתלק הרוח דלעילא נסתלק עמו הרוח דלתתא מחמת שנתאחדו באחדות גדול (ל"ק סו"א) (ר' ז' נח נ"ט אלה) (ר' צדיק ותלמידיו טז).

ה כשח"ו נפטר החכם שחידש הדיבור ואז מתגבר בחי' שכחה ואז שורה שכחה אפילו על הספר הנכתב ויש עצה לזה לצייר לפניו דמות דיוקנו של החכם בשעת הלימוד כשלומדין דבריו (ל"ק קצב) (ר' ירושלמי שקלים פ"ב צריך).

ו ואפילו כשמגיע זמנו להסתלק ונשמתו עולה למקום שעולה אין זה תכלית ושלימות שתהיה הנשמה דבוקה רק למעלה רק עיקר השלימות הוא שתהיה למטה ג"כ וע"כ צריך שישאר אחריו ברכה בן או תלמיד כדי שישאר דעתו למטה ג"כ שע"י הדעת הק' שנשאר אחריו בבניו ובתלמידיו יציל את ישראל מעוונות לדור דורות ונחשב כאלו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם (ל"ת ז'-ד).

ז בשביל זה כשהצדיק נפטר מן העולם ח"ו אזי יש צער גדול להש"י כי הש"י אינו רוצה במיתתן של רשעים כ"א בטובתן שיזכו לשוב בתשובה והצדיק היה מקשרם ומעלה אותן להשי"ת והיה משיבן בתשובה כי הוא מקשר חכמה תתאה בחכמה עילאה (ל"ת צא) (ר' סוטה י"ג כד).

ח כל צדיק יש לו חלק גדול בהתוה"ק וכשנסתלק הצדיק ר"ל אזי נסתלק עם כל חלקו שיש לו בהתוה"ק וע"כ קשה אז גם לשאר הצדיקים לומר תורה (ש"ה קלב שייך לל"ק יד) (מ"ב צדיק)

ט כשהצדיק נסתלק אפילו איש פשוט מחויב להרגיש החסרון שנחסר דבר מן העולם אך כ״א מרגיש באיזה מרה שחורה זה מרגיש בהפרנסה שאין הפרנסה כסדר וזה מרגיש בעצמיו אבל מי שיש לו עינים פקוחות הוא רואה ממש שנכבה נר מן העולם ונעשה חושך (ש״ה קצז).

צדיק ותלמידיו

א א״א לבוא לאמת אלא ע״י התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם ועי״ז נחקק בו אמת (ל״ק ז־ג).

ב עצות שמקבלין מצדיקים הם בחי׳ נישואין בקדושה כי כליות יועצות וכליות הם כלי הולדה ועצת הצדיק הוא כולו זרע אמת (ל״ק ז־ג).

ג בכלליות בני אדם יש בחי׳ עצם ובשר, החכם האמת הוא בחי׳ נשמה להעם והעם הם נגדו בחי׳ בשר, כשהם בבחי׳ בשר הם שומעים קול האנחה דהיינו קולו של החכם ושוברת גופם ועי״ז הצדיק קרוב אליהם אך כשאינם בבחי׳ בשר אינם שומעים הקול בעצמו ע״א קול הברה היינו קול העוונות שנתעוררין מזה הקול (ל״ק כב־ז).

ד אם אינו בבחי׳ בשר להחכם אז אינו שומע רק קול הברה היינו שאינו שב בתשובה ע״י התוכחה רק אדרבא נופל בדעתו עי״ז ביותר ומתגברין בו העוונות ועזות גופו ביותר ח״ו (פל״ח כב־ה).

ה ולבוא לבחי׳ בשר הוא ע״י שימוש שמשמש את החכם וכן ע״י שמשמש הגוף להנשמה בעשיית מצות מעשיות נעשה הגוף בחי׳ בשר להנשמה (ל״ק כב־ח).

ו עוד עצה להכנעת הקליפות שישמח בנקודתו הטובה שזכה להיות מזרע ישראל להתקרב להשי״ת ובמה שזכה להתקרב לאנשי אמת וצדיקי אמת המדריכין ומוליכין אותו בדרך האמת אשר עי״ז יש לו תקוה לנצח (קל״ק כה־ח).

ז צריך לבקש אחר הרבי הגדול ביותר שיוכל להסביר שכל עליון של השגת אלקות כי צריך שיהי׳ בו שני דברים שהצדיק יהי׳ בעל השגה גדולה וגם שיוכל להסביר להקטנים במעלה לכ״א לפי ערכו להוציאם ממדרגתם הפחותה ולתקנם זה יכול לקרב בנ״א לעבודת השי״ת (ל״ק ל־א) (בה״נ).

ח ע״כ אין לאדם לומר די לי אם אהיה מקורב אצל איש נכבד ירא ה׳ אף שאינו מופלג במעלה כי הלואי שאהיה מקודם כמוהו אל יאמר כן כי כל מה שהוא קטן ביותר צריך רבי גדול ביותר (ל״ק ל־ב) (ראה מצרים ב).

ט הצדיק יודע איזה תפלה באה מהכשרים או להיפך ועי״ז יודע להוכיחם כי ע״י העזות והתורה של כ״א עי״ז יודע אם תפלתו היתה כהוגן אם לאו כי יש שני מיני עזות עזות דקדושה ויש עזות דסט״א וא״א לזכות לתורה ותפלה כ״א ע״י עזות(ל״ק ל־ח) (ראה עזות ט).

י כי הנה הכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו והוא שורש כלליות נשמות ישראל והם הענפים שלו המקבלים ממנו ועיקר הממשלה להאיר ולהתעורר לבם לעבודת השי״ת (ל״ק לד־ב) (ראה מועד קטן ט״ז צדיק מושל).

יא הצדיק הוא שומר בריתו כראוי וברית הוא בחי׳ מלאפום אותיות מלא פום להורות כי פיו של הצדיק מלא מאלקות ודיבוריו הם בשלימות ע״כ יכול להמשיך שפע לישראל (קל״ק לד־ב) (ראה דברים א׳ ויברך).

יב ע״י שלש בחי׳ אלו היינו התקשרות לצדיקים והם יאירו בו כי הם הנקודה כלליות של ישראל ויעוררו את לבו וגם ע״י שידבר עם חבירו יכול ג״כ כ״א לעורר לב חבירו וגם ע״י עצמו שמדבר בינו לבין קונו יכול ג״כ לעורר לבבו ויסיר ממנו ערלת לב (ל״ק לד־ח).

יג ע״י שמשחדלין לקרב אנשים להשי״ת ולצדיקי אמת עי״ז זוכין לבנים (ל״ק נג).

יד וזה הטעם שהצדיקים מייגעים א״ע ורודפים אחר בני אדם לקרבם לעבודתו ית׳ אין זה כדי להרבות כבודם אלא כדי להשלים דעתם (ל״ק נג) (ר׳ עבוהש״י טו).

טו התלמידים הם עם הצדיק משורש אחד רק שהם בו כענפים באילן שהאילן יונק חיותו משרשו והענפים יונקים החיות דרך האילן ויש בזה כמה בחי׳ כי יש תלמידים שהם בחי׳ ענפים ויש שהם בחי׳ עלים (ל״ק סו־א) (ר׳ צדיק הסתלקות א).

טז דבר גדול מאד להיות בשעת הסתלקות הצדיק אפילו מי שאינו תלמידו אבל להתלמידים מגיע הארה גדולה מאד או ביותר כי מחמת שהם תלוין בהצדיק ויונקים משורש אחד נמצא שזה החיות דלעילא הוא חיותם ממש ועי״ז אם זוכה יכול לקבל פי שנים כי הצדיק נסתלק עי״ז שמושך עמו הרוח דלעילא את הרוח דלתתא והתלמידים שעדיין לא הגיע זמנן נשאר אצלם בחי׳ הרוח דלעילא כי נתאחד מאד עם הרוח דלתתא (ל״ק סו־א).

יז כמה בחי׳ יש בתלמידים ומי שמקושר מאד בהצדיק כמו ענפים באילן ממש דהיינו שהוא מרגיש בעצמו

כל עליות וירידות שיש להצדיק אע"פ שאינו אצל הצדיק כי יש כמה בחי' של עליות וירידות כי יש כמה בחי' הסתלקות כי יש בחי' הסתלקות הנפש ויש הסתלקות השם שהוא ג"כ בחי' הסתלקות כי השם הוא הנפש שזה בחי' מסירת נפש ממש ויש הסתלקות מדרגא לדרגא ובכל עת של הסתלקות אזי הוא בחי' ירידת והתגלות הרוח דלעילא רק שההתגלות הוא כפי בחי' ההסתלקות ובשעת ההסתלקות לגמרי יורד ונתגלה לגמרי וזה בחי' הקבלת פני רבו כי פן עכשיו הוא בחי' הסתלקות ואם יזכה יקבל בחי' פי שנים (ל"ק סו־א) (ר' תפלה עח) (ר' מלכים ב' ב' ויהי).

יח אהבה שיש בין הרשעים וקלי העולם אינה כלום רק כ"א מתכוון לטובת עצמו והכל בשביל חנופה וכ"א מתקנא בחבירו אבל האהבה שיש בין הכשרים בפרט האהבה שיש בין הצדיק ואנשיו ואת האהבה היא אהבה אמתיות באמת לאמתו (שי"מ ע"ה כו).

צדיקים מחלוקת שביניהם

א המחלוקת שיש בין הצדיקים הוא כדי לגרש סטרין אוחרנין דלא יתקריבו למשכנא דקדושה ובזה משמיעין אותך תוכחה שפגמת בטיפי המוח ותשיב ממות לחיים כי אם לא היית פוגם לא הייתי שומע המריבות (ל"ק ה־ד).

ב ודע כי המחלוקת הוא בחי' בריאת העולם כי אלו היו כל הת"ח אחד לא היה מקום לבריאת העולם רק ע"י המחלוקת שביניהם וכ"א מושך עצמו לצד אחר עי"ז נעשה בחי' חלל הפנוי שהוא בחי' צמצום האור לצדדין שבו הוא בריאת העולם ע"י הדיבור כי הת"ח בוראים הכל ע"י דבריהם אך צריך ליזהר שלא לדבר יותר מדאי כי הוא בחי' ריבוי אור שעי"ז היו שבירת כלים שעי"ז התהוות הקליפות (ל"ק סד־ד) (ר' הק' הז' ה' ולאמר) (ר' צדיק עז).

ג הנה ידוע כי ההשפעות והברכות א"א להם לבוא לעולם אלא ע"י הצדיק אך כשהצדיק הוא מפורסם גדול אזי המקטריגים יודעים ומשגיחים עליו היטב ואינם מניחים לו להוריד השפע והקב"ה נותן בלב צדיק אחר להחזיק עליו במחלוקת כדי לכסותו ושיוכל להוריד השפע (ל"ק פח) (ר' צדיק צה).

ד דע כי יש שני צדיקים שהם משורש אחד ואעפ"כ יש ביניהם מחלוקת זה מחמת שאחד משנה מדתו שבשרשו שזה בחי' טוב דהיינו שאינו מגלה תורתו לאחרים והשני הוא בחי' חסד שמגלה תורתו לאחרים נמצא שהמחלוקת של צדיקים הוא נמשך מהתורה (ל"ק רפג) (ר' ז' תרומה קס"ח אך).

צדיק מתנגדיו

א מה שע"פ רוב הלומדים חולקים על הצדיקים ודוברים על צדיק עתק בגאווה ובוז זהו מכוון גדול מאת השי"ת (ל"ק יב־א).

ב כי עיקר כח ת"ח שד יהודי שתורתו להתייהר ולקנטר מחמת שלומד תורה שבע"פ ומזה יש לו פה לדבר אבל הצדיק מבין מאיזה הלכות נעשו הצירופין שמדבר עליו ומקבל היסורין באהבה עושה מהם צירוף הלכה שהי' קודם הקילקול ומעלה אותה לשרשה (ל"ק יב־ד) (עיין לימוד טו).

ג דע שיש נשמה בעולם שעל ידה נתגלה ביאורי ופירושי התורה וכשהיא נסתלקת נתעורר מריבה על הצדיקים (עיין נשמה ב) (ל"ק כ־א).

ד הפוגם בכבוד הצדיק האמתי עי"ז נסגר אור השכל והדעת ואינו יכול לחדש ולהשיג בתורה גם חשוב כמת (קל"ק כא־יא).

ה כשהקב"ה רוצה לגרש אויביו של הצדיק הוא מפיל את האויב בתאוות ממון (ל"ק כג־ג).

ו והכלל כשיש מחלוקת כל מי שהוא שומר הברית יותר מחבירו יוכל להפיל את חבירו לתאוות ממון (קל"ק כג־ו) (ראה כתובות ס"ו מלח).

ז הצדיק הוא ברית עולם וזה שחולק על הצדיק אין לו מלח להמתיק מרירותו (ל"ק כג־ג) (ראה קרח י"ח ברית).

ח כשחוזר הכבוד להמביני מדע דהיינו למנהיגים אמתיים אז בתחלת ממשלתם נעשה מחלוקת וע"כ ע"י הפירוד שבין השונאים של המביני מדע עי"ז יש להם קיום ביותר אבל כשהשונאים מתחברים יחד אז יונקים מהרה המוחרות שבמוח שמשם חיותם ונופלים מהרה (ל"ק סז־ו).

ט כל דברי המחלוקת שחולקין על הצדיק הם בחי' אבנים והם בחי' חלוקי אבנים כי אין להם חיבור והצדיק נוטל אלו האבנים ועושה שלום ביניהם ומחברם ומסדרם יחד זה על זה עד שבונה מהם בית ומהבתים נעשה עיר עד שנעשה מהם עולם מלא וכל הש"י עולמות שיש להצדיק הוא בונה אותם ממחלוקת (ש"ה צו) (מ"ב מחלוקת).

י הצדיק הוא מטה כלפי חסד ודן את כל החולקים עליו לכף זכות שכוונתם לש"ש בכדי לכסות ולהעלים קצת אור הצדיק שיוכל העולם לסובלו וגם להמתיק ממנו הדינים והקטרוגים עי"ז נמצא

שעושין לו עי״ז טובה גדולה (ש״ה צו) (מ״ב מחלוקת) (ר׳ ל״ק רמא).

יא כשהצדיק צריך לילך מדרגא לדרגא אזי מנסים אותו אם יש בו כח לעמוד בהיכל המלך היינו בפה של הצדיק החולק עליו שפיו הוא בחי׳ היכל המלך ואם יש לו כח לעמוד בהיכל המלך עי״ז מעלין אותו למדריגה יותר עליונה (ש״ה צו) (מ״ב מחלוקת) (ר׳ דניאל א׳ ואשר) (ש״ה קה).

יב מי שחולק על הצדיק ואינו מקורב אליו אזי כל עבודתו כמו מי שמעקם עצמו ומתדמה לחבירו כקוף בפני אדם כי אין ממש בעבודה כ״א ע״י הצדיק האמתי (ש״ה קיא) (ר׳ משלי י״ט אולת).

יג הצדיק האמת דן גם את החולקים עליו לכף זכות באשר שבאמת אין חולקין עליו כלל רק על מי שעשה מעשים כאלו (ש״ה קפב).

יד לכאורה מאי איכפת שוה מדבר על זה אך באמת ע״י מחלוקת שחולקים על אחד יכולין ח״ו להפיל אותו ממדריגתו ח״ו (ש״ה ריג) (ר׳ תהלים קי״ט שרים).

צדיק נסיעה

א כי קשה להעולם על מה צריך לנסוע להצדיק לשמוע מפיו הלא אפשר לעיין בספרים דברי מוסר אך באמת הוא תועלת גדול כי כששומע מפי הצדיק מקבל דיבור לה״ק בשלימות היינו ביראה אבל כששומע מפי אחר האומר בשמו או מעיין בספר רחוק מזה השלימות (ל״ק יט־א־ט) (ע׳ חבקוק ג׳ תפלה).

ב כי צריך לזכך הפנים שיוכל כ״א לראות פניו בפנים שלו כמו במראה איך פניו משוקע בחשך עד אשר בלא תוכחה ומוסר יתחרט חבירו חיכף על מעשיו (הוא טעם שני להכרח הנסיעה לצדיק מעוצם התועלת של הזוכים לראותו) (ל״ק יט־ב בה״ל יט).

ג ובין הלומד בספר לשומע מפי חכם יש חילוק גדול ביותר כי ספר הוא רק לזכרון שהוא בכח המדמה ע״כ יכול להיות נשאר בהמדמה אם לא יתעורר מעצמו אבל כששומע מפי הצדיק שזכה לשלימות לה״ק שבירר המדמה מביא התעוררות בלב השומע ויתברר המדמה שלו בודאי (ל״ק יט־ט) (בה״נ יט).

ד החילוק בין הלומד מתוך הספר ובין השומע מפי החכם כי כששומע מפי החכם נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו ויש לזה האדם חלק בביאור (ל״ק כ־ד).

ה מי שהוא אצל החכם בשעת ביאור התורה נכנע הרע שלו (ל״ק כ־ד) (עיין חקת קח את המטה).

ו עיקר קיום וחיות האמונה הוא רק ע״י שמירת הברית ועיקר קדושת הצדיקים האמתיים היא שמירת הברית בשלימות ע״כ נוסעים אליהם על שבת כדי לקבל מהם קדושת שבת שהוא האמונה (קל״ק לא־ה).

ז כשרוצה לנסוע לצדיק אמת כי יש צדיקים הרבה אבל יש בחי׳ נקודת האמת בין הצדיקים שכשרוצים להתקרב אליו שבזה תלוי הכל אזי יש להאדם מניעות גדולות רבות מאד ומזה בעצמו יבין האדם גודל מעלת הנחשק וע״כ כשאדם חושק ביותר בוודאי יוכל לעשות הדבר כי החשק משבר המניעה (ל״ק סו־ד).

צדקה

א צריך להפריש צדקה קודם התפלה ועי״ז תפלתו שגורה בפיו (קל״ק ב־ג).

ב גם ע״י צדקה ניצול ממחשבות זרות שבתפילה (ל״ק ב־ד).

ג ע״י צדקה אוחזין במדת המשפט (ל״ק ב־ד).

ד עיין סוטה כא משל לאחד מענין צדקה לת״ח (ל״ק ד־ח).

ה ע״י שנותנין צדקה משברין תאוות ממון וממשיכין השגחה שלימה (ל״ק יג־א).

ו ע״י צדקה שנותן לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים נעשה האויר נח וזך אזי הולך הדיבור ונשמע למרחוק ועי״ז נעשים גרים (ל״ק יז־ה).

ז כל מה שנותנים ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים נתרבה יותר האויר הנח והזך (ל״ק יז־ה).

ח העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות ישראל ובזה הוא מגדיל השטח של אויר הנח והזך (ל״ק יז־ה).

ט צדקה היא עיקר הקרן קימת לעולם הבא (ל״ק יז־ח).

י עיקר עכירת המוח הוא רק ע״י כלי המעשה כי ע״י מעשים עכורים גורמים כליון והפסד להשכל ח״ו ועיקר תיקון כלי המעשה הוא ע״י צדקה שחלוי במעשה בבחי׳ והיה מעשה הצדקה שלום ועי״ז נשלם גם אור השכל (ל״ק יז) (מ״ב צדקה).

יא אי אפשר להמשיך שפע ולהרויח ממון דקדושה שיהיה שמח בחלקו כ״א ע״י שבירת תאוות ממון

דהיינו שיתן צדקה להחזיק עובדי השי״ת ושאר צרכי מצוה (קל״ק כג־ד).

יב אי אפשר להכניע הקליפות היינו התאוות והבלבולים שבמדריגה אלא ע״י גדולת הבורא שהוא ע״י צדקה שנותנין לעני הגון ועי״ז נתתקן כל ממונו ונעשה מהם בגדי ישע (ל״ק כה־ד).

יג ע״י צדקה שנותן מממונו נתגלין הגוונין ונעשה כל ממונו כסף וזהב של השי״ת (ל״ק כה־ד).

יד וזה בחי׳ תיקון הכללי של הדמים דהיינו שיכווין בכל דיבור והילוך בשעת משא ומתן שירויח כדי שיתן צדקה כי צדקה היא בחי׳ תיקון הברית ונתרוממין המוחין ויש לו פרנסה (קל״ק כט־יב) (ראה הושע י׳ זרעו)

טו ע״י צדקה יכולין לדבר דיבורים המאירים בתורה כי ע״י צדקה זוכה לתיקון הברית ואז הדיבור מותר (ל״ק כט־ט) (ראה ר״ה ו׳ בפיך).

טז וצריך לראות לחתוך בחי׳ המלכות מבין ד׳ הגליות ולהעלותה משם ועיקר עלייתה ע״י צדקה וחסד שעי״ז מעלין השכל מהגלות ומכניעין ממשלת עכו״ם שהם בחי׳ החכמות חיצוניות וזוכין להשגת אלקות (קל״ק ל־ח).

יז ועיקר התגלות החסד שעל ידו מבדילין הד׳ מלכיות דקדושה מארבע גליות של העכום היא ע״י תוכחה ומוסר שמקבלין מצדיקי אמת ועי״ז זוכין לעשות צדקה וחסד (קל״ק ל־יא).

יח צדקה היא בחי׳ הגלגלים כי כל ההשפעות נמשכין ע״י הכוכבים והם מקבלין מחסד השי״ת כמו כן צריכין ב״א להתנהג במדת החסד וליתן צדקה ועי״ז ממשיכין החסד מלמעלה להכוכבים כי צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע (ל״ק לא־א פל״ח) (ראה ב״ב ט׳ הנותן).

יט עיקר התנוצצות אור הצדקה ושלימותה אינה אלא בשבת שהיא בחי׳ אמונה היינו ליתן לעניים הגונים על צרכי ש״ק ועי״ז זוכין לכל הברכות (קל״ק לא־א).

כ מה שמצינו גבי גלגלים שעיקר הליכתם ממערב למזרח וגלגל היומי מכריח אותם ממזרח למערב זה הדבר מצינו גבי צדקה מזרח הוא הנותן צדקה ומערב זה המקבץ צדקה ועיקר העשיה העני עושה עם בעל הבית כי עיקר התנועה ממערב למזרח (ל״ק לא־ב) (ראה מדרש רות ד׳ יותר ממה).

כא צריך ליתן צדקה קודם צאתו לדרך כי עיקר העיכוב והיסורין שיש בדרך הם בשביל פגם הברית וצדקה הוא תיקון הברית ועי״ז מאירין הגלגלים וינצל מצער בדרך (קל״ק לא־ח) (ראה גלגלים ד).

כב עיקר התענית היא הצדקה ע״י תענית וצדקה זוכה להכניע הגוף לגבי הנפש ויוצא מחשך לאור מבהמה לאדם ונתבטלין חכמות חיצוניות לגבי חכמות התורה ומבטל הדין וממשיך חסדים בעולם (ל״ע צדקה טו) (ל״ק לז־ג).

כג יש שני בחי׳ צדקה כי יש צדקה בחוץ לארץ ויש צדקה שנותנין לארץ ישראל וצדקת א״י היא גדולה ולמעלה מצדקת חוץ לארץ (ל״ק לז־ד).

כד ע״י צדקה דא״י תכלל עצמך באוירא דא״י שהוא בחי׳ הבל הקדוש שאין בו חטא שעי״ז עיקר ביטול הדין והחשך וכו׳ מן העולם (ל״ק לז־ד).

כה ע״י צדקה שיתן לא״י הוא ניצול ממחשבות זרות הנקראים מבול שמבלבלים תפלתו כי בא״י לא היה המבול (ל״ק מד).

כו צריך שיהיה לאדם הסתפקות להסתפק רק במה שצריך לו בהכרחיות מזה העולם ואפילו מזה ההסתפקות גופיה צריך להפריש ממנו לצדקה ועי״ז נעשה יחוד גדול למעלה ונמשכין כל השפעות טובות (ל״ק נד־ב) (ל״ע צדקה יז) (ר׳ תהלים ק״ד נוטה) (ר׳ פ״א ב׳ לא עליך).

כז ע״י התענית וכן ע״י אכילת שבת זוכין לבטל ולהכניע האויבים אבל לרוב השלום צריכין גם להרבות בצדקה וע״כ צריכים ליתן צדקה ביום התענית וכן צריכין ליתן צדקה לעניים על שבת (ל״ק נז־ז) (מ״ב צדקה).

כח כשפוגם בתאוות אכילה ועי״ז נפגם הכבוד ואין לו פנים עי״ז מתגברין עזי פנים וכל המנהיגות והממשלה הוא אצל העכו״ם והרשעים וצריך להעלות את הכבוד והמלכות מהם וזה נעשה ע״י צדקה כי ע״י צדקה ממשיכין חסדים וביטול הדינים ומתקנים פגם תאוות אכילה וחוזר הכבוד למנהיגי אמת (ל״ק סז־ד־ה).

כט ע״כ נותנין צדקה אצל ואתה מושל בכל כדי להעלות הכבוד והממשלה מהסט״א אל הקדושה (קל״ק סז־ה).

ל הצדיק הוא יסוד העולם וכל הדברים עומדים עליו ויש לו כח המושך כי הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר וכמו הארץ יש לה כח המושך כן הצדיק וממשיך כל ההשפעות להעולם וע״כ אם נותנין צדקה לזה הצדיק הוא מתברך מיד כי הוא בחי׳ זריעה על העפר שמצמחת כפל כפלים (ל״ק ע).

לא צדקה הוא בחי׳ דיבור בדעה שעי״ז נמתקין כל

הדינים ונתרפא הנפש ועולה לשרשה ונתגלה כבודו ית' (ל"ק עד) (מ"ב צדקה).

לב טומאת מקרה לילה הוא ע"י הקליפה לילית ויניקתה מן הששה אותיות של הא' ב' דהיינו מן הששה פאין שיש בהא"ב וששה פעמים פ' גי' ת"פ כמנין שמה ונעשה מן פא אף התגברות הדינין שנוקמין בו ר"ל והתיקון לזה לתת צדקה בסתר כי ע"ז יפדה הניצוצות הקדושות מן הקליפה ואז יהפוך האף לפא (ל"ק פג) (ר' משלי כ"א מחן).

לג צדקה הוא בחי' שמש ויש שני מיני צדקה יש צדקה שעושין בימי חול והוא כנגד שמש שבזמן הזה וצדקה של שבת היינו שנותן לאדם על שבת או שמאכסן עני על שלחנו שהוא מעין עולם הבא היא כנגד שמש העתידה להתחדש לעתיד לבא הוא נותן כח לבחי' רגלין שיכול לילך בדרכי השי"ת (ל"ק פו) (ר' תהלים פ"ה צדק).

לד הנותן צדקה ניצול מעבירות כי כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו וכיון שמרחמין עליו בהכרח נותנין לו דעת ואזי ניצול מלבוא לידי עבירה כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות אבל כשיש לו דיעה ניצול מעבירות אכי"ר (ל"ק קטז).

לה צדקה מסוגל להנצל בפסח מאיסור חמץ (קל"ק ר"א א"ה) (ר' משלי י' צדקה).

לו מעלת הצדקה ידוע בפרט כשנותנין לת"ח בחי' תמכי אורייתא אבל באמת זה המעות הוא בחי' תורה ממש ואין עבירה יכולה לכבות זה המעות כי אין עבירה מכבה תורה (ל"ק רד) (ר' סוטה כ"א ואין).

לז עיקר ההבדל שיש בין אדם לחי הוא ע"י תיתוך הדיבור וזה גדר אדם ולתקן הדיבור הוא ע"י צדקה ועיקר הצדקה הוא ע"י בטחון כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי כי מתיירא שיחסר לו (ל"ק רכה) (ר' הק' הז' י"ג נעשה).

לח צדקה הוא סגולה גדולה ומועלת מאד להנצל מהרהורי ניאוף אך אעפ"כ אסור לסמוך על זה ולהיות מעורב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם ח"ו אבל מה שהוא מוכרח אין מזיק לו (ל"ק רמב) (ר' אבות א' ויהיו).

לט ע"י מחלוקת עי"ז נופלים מחשבות של רשעים שהם מחשבות של כפירות על אנשים כשרים והחיקון לזה שישתוק וימסור המלחמה לה' אבל דע שע"י צדקה שלהם יש כח במחשבתם להתקיים אפילו אם ימסור המלחמה לה' כי יש צדקות שרשעים נותנים כי מצינו שאפילו מלכי עכו"ם נותנים צדקה (ל"ק רנא).

מ ודע שאיש אמת שעושה כל המצות בכל הדקדוקים בינו לבין קונו כמו בפני בני אדם זה האיש אמת יש לו כח להמשיך לעצמו כל הצדקות כי אלו הצדקות שהם עושין היא עומדת רחוקה מהם ואינה אצלם מחמת שהם רחוקים מאמת כי הצדקה נמשכת רק אחר האמת אזי אין להם כח הצדקה ואין כח במחשבתם להתקיים (ל"ק רנא) (ר' ישעי' נ"ט וצדקה).

מא כשיש אחדות בין הצדיקים אין הצדקה מזקת כי על פי הטבע כשנותנין צדקה נחסר מאתו מה שנתן אבל ע"י האחדות יוכל ליתן צדקה ולא יחסר כלל (ל"ק רנב).

מב צדקה הוא תיקון הברית כי פגם הברית הוא כי הוא היה צריך להשפיע בקדושה והוא סילק ההשפעה משם והמשיכה ח"ו למקום אחר וע"כ התיקון ע"י צדקה שעי"ז חוזר ומשפיע אל הקדושה ועי"ז נתתקן וע"כ כשנותן לעני שאינו הגון אזי אדרבא הוא נפגם יותר כי חוזר ומשפיע למקום שאינו צריך (ל"ק רסד) (ר' ויקהל ויבואו).

מג יש דיבור של צדקה כי גדר האדם הוא הדיבור וזה הדיבור נמשך מצדקה כי צדקה הוא גדר האדם כי האדם דרכו לגמול חסד משא"כ החי ומי שאינו עושה צדקה וחסד פוגם בהדיבור והוא בחי' בעל חי ואינו בכלל אדם כי אין האדם נקרא אדם רק ע"י צדקה וגמילות חסדים (ל"ת ב־ד) (ר' הק' הז' י"ג נעשה).

מד כשמתחילין להתנדב לצדקה אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות וזהו עיקר עבודת הצדקה כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה אין זה עבודה כי יש גם כמה חיות שהם רחמנים בטבעם רק עיקר העבודה לשבר האכזריות להפכו לרחמנות (ל"ת ד־א).

מה כי בטבע ישראל הם רחמנים וענין האכזריות על העניים הוא רק מחמת שגובר אצלו הרחמנות על עצמו וב"ב ע"כ צריך כ"א לפי בחינתו לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות היינו שיתעורר ברחמנות על העניים והאכזריות על עצמו וב"ב ולא יחוס עליהם יותר מעל עניים אחרים בבחי' שארז"ל ויהיו עניים בני ביתך שינהיג ב"ב כעניים (ל"ת ד־א בפל"ח).

מו הצדקה מרחבת כל הפתחים של הקדושה שכשאדם נכנס באיזה דרך מעבודת ה' אז הוא צריך לפתוח

שם פתח ובשביל זה כל התחלות קשות וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר וגם בצדקה העצמה יש התחלה כשמתחילין ליתן צדקה וע״כ התחלת הצדקה היא קשה וכבידה מאד כי היא בחי׳ התחלה של כל ההתחלות (ל״ת ד־ב).

מז קודם כל מצוה ועבודה טוב ליתן צדקה כדי להרחיב פתח הקדושה ולא יהי׳ קשה וכבד עליו כ״כ ליכנוס בהם (קל״ת ד־ג).

מח התחלת הצדקה היא קשה וכבידה מאד אבל התועלת של הצדקה גדול מאד כי צרכי הגוף הם רבים מאד ואפילו ההכרחיות אכילה ושתי׳ מלבושים ודירות והם מונעים את האדם מאד מעבודת הבורא וע״י צדקה מתבטלים המניעות כי ע״י צדקה זוכה שישפיע חסדו ית׳ עד שלא יצטרך לעשות שום עסק בשביל פרנסה רק תהיה מלאכתו נעשית ע״י אחרים והוא יעסוק בעבודתו ית׳ (קל״ת ד־ד).

מט ע״י צדקה מתקנין ומעלין פגם נפילת הימים והדעת של הזקנים מאריכי ימים שאינם כראוי שמזה יניקת מצח הנחש כי מפגם הדעת של אלו הזקנים יונק חכמת הטבע אבל ע״י צדקה שמשבר האכזריות ומהפכו לרחמנות שעי״ז נתהפך הרוגז לרצון בחי׳ דעת בחי׳ זקן זה קנה חכמה ונכנע מצח הנחש חכמת הטבע (ל״ת ד־ט) (ר׳ איוב י״ד קצר).

נ צדקה הוא רפואה לכל המכות (קל״ת ד־יב).

נא כלל המאמר כולו אחד וכולו קשור זה בזה שהצדקה היא קשה מאד בהתחלה אבל התועלת של הצדקה גדול מאד כי ע״י צדקה אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק כי נתקיים העולם בחסדו כי ע״י צדקה מוציאין יניקת מצח הנחש שיונק מזקני הדור ואזי נשמע קול הקריאה של יו״ט שמגלה את הרצון ואזי נתגלה יראה וע״י היראה נעשה כלי וצנור לקבל על ידו השפעת החסד ואזי מתקיים העולם בחסדו ואז אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק כי נתקיים ועמדו זרים ורעו צאנכם (ל״ת ד־יב) (ר׳ כל העניינים של התורה ד׳ ותבין) (ר׳ עבודת ה׳ לז).

נב הצדיק האמת מקבל דיבור פיו הקדוש מנדיבי לב דהיינו בעלי צדקה (ל״ת טו) (ר׳ תהלים קי״ט נדבות)

נג יש שהם מנהיגי הדור ומטעים את העולם כאלו אין שום דבר נמנע מהם וכל זה מחמת שיש צדיקים אמתיים שיש להם באמת זה הכח ע״כ הם מתדמים אליהם כקוף בפני אדם והם נקראים נביאי שקר אבל באמת הם עושים טובה לצדיקי אמת כי יש רשעים שנותניז צדקה לצדיקים וצדקה הוא בחי׳ מים בחי׳ שלח לחמך על פני המים (קהלת יא) וע״י צדקה נעשה בחי׳ יב״ק היינו יחוד ברכה קדושה וכל ג׳ בחי׳ אלו נאמרו במים שהיא בחי׳ צדקה ומחמת זה נמצאים בעלי צדקה שהם נואפים כי הם יונקים מבחי׳ היב״ק הנ״ל ובחי׳ יבק בקדושה הוא בחי׳ זיווגין דקדושה ואצלם נתקלקל זאת היניקה ונעשה אצלם ניאוף ר״ל (ל״ת טו).

נד וע״כ הצדקה שלהם רעה אצל הצדיק כי הצדיק מקבל דיבור פיו הקדוש מן הצדקה וכשנתקלקל אצלם גורם פגם לדיבור פיו של הצדיק שמקבל משם וע״כ הוא טובה מה שנמצאים השקרנים הנ״ל שאזי אלו הרשעים הנותנים צדקה פונים אליהם ונותנין להם ואזי ניצול הצדיק האמת מפגם הצדקה שלהם (ל״ת טו) (ר׳ בבא קמא ט״ז כמאמר).

נה א״ה א״ל ע״פ המבואר בדברי רבינו ז״ל בל״ת סימן פז דע שכוונת אלול הם תיקון לפגם הברית כי סוד כוונת אלול הוא הנותן בים דרך וכו׳ כי אשה נקראת דרך (קידושין ב׳)ויש דרך אחר בחי׳ (משלי ל) דרך אשה מנאפת והכלל שעיקר הפגם בבחי׳ דרך ומבואר בל״ק סי׳ ו׳ אות ז׳ בכוונות אלול שב׳ פעמים יבק עולה דרך ובקי הוא בחי׳ שם יבק שהוא אותיות בקי בחי׳ שני בקיאות בקי ברצוא ובקי בשוב וע״כ הרשעים יונקים מבחי׳ יבק כי ב׳ פעמים יבק הוא בגי׳ דרך ויש בקדושה בחי׳ דרך גבר בעלמה ויש דרך אחר בחי׳ כן דרך אשה מנאפת ומבואר בסימן רס״ד בל״ק צדקה הוא תיקון הברית וכשנותן לעני שאינו הגון אזי אדרבא הוא נפגם יותר וע״כ ע״י צדקה שלהם נעשה אצלם ניאוף כי צדקה הוא בחי׳ יבק ושני פעמים יבק הוא דרך ובדרך יש שני בחי׳ הנ״ל והכל נכון בס״ד ע״כ (שייך לל״ת טו).

נו כשנותן ממונו לצדקה הוא בחי׳ מסירת נפש (ר׳ מסירת נפש ח) (ל״ת מו).

נז כשמקנאין קנאת ה׳ נחשב כמו צדקה (ר׳ ב״ב י׳ צדקה) (ל״ת ס״ה).

נח יש צדקה של ארץ ישראל ויש צדקה של חו״ל ועיקר הוא הצדקה של א״י שעל ידה נעשה כלי לקבל מנועם העליון שעי״ז ההולדה (ל״ת עא) (ר׳ הושע י׳ זרעו).

נט יתן צדקה בשתי ידים ויהי׳ תפלתו נשמעת (ס״ה צדקה).

ס מי שהולך בשביל צדקות הוא משכך חמה מן העולם (ס״ה צדקה).

סא צדקה מגין על זרעו של אדם (ס״ה צדקה).

סא־א ע״י נתינת שקלים ניצול מיצה״ר (ס״ה צדקה).
סב הצדקה הוא בשני פנים כמתנת ידו וכברכת ה׳ (ס״ה צדקה).
סג מי שיש לו ואינו רוצה להתפרנס משלו ומקבל מאחרים חדע שנפרעין ממנו לאחר מותו שנעשה עבד לזה שלקח ממנו (ס״ה צדקה).
סד גדול כח המעשר שמהפך הקללה לברכה (ס״ה צדקה).
סה ע״י הממון שנותן לעניי א״י עי״ז ממונו נתקיים בידו (ס״ה צדקה).
סו קול קשקוש המטבעות שנותנין לצדקה זה ג״כ עזות דקדושה (ח״מ שה״ל יז).
סז זמן נתינת צדקה של א״י היא באדר (ש״מ ע״ה קיא).
סח אמונה חשוב כצדקה ועי״ז זוכה לבנים כי אמונה בגימ׳ בנים (ש״ה לד) (ש״מ ע״ה לב) (ס״ה אמונה יח).
סט פ״א אמר עיקר שם עשיה דקדושה הוא צדקה (ש״מ ע״ה קטז).
ע מעלת הזוכה ליתן מעות לצדיק אמת כי צדיק אוכל לשובע נפשו בחי׳ והשביע בצחצחות נפשך נמצא שהצדיק זוכה ע״י פרנסתו ואכילתו לבחי׳ אורות הצחצחות ועי״ז נתבטל מסך המבדיל ונתקרב הצדיק להשי״ת נמצא כמה תענוג גרם זה האיש שהביא פרנסה להצדיק שעי״ז הוא מקרב הצדיק להשי״ת (ש״ה כד).
עא הוכיח אותנו לעשות מצות הרבה היינו לקבץ נדבות ולעסוק בגמ״ח ואמר לנו בזה״ל עפיס טוט איהר גאר קיין מצוות ניט וכוונתו היתה כנ״ל לעסוק בצדקה (ש״ה רנח).
עב עיקר התהוות הזמן שעי״ז עיקר קיום המעין והלב שעי״ז עיקר קיום כל העולם כולו הוא ע״י חסדים של אמת (ומזה מובן שצריך האדם ליזהר מאד בכל יום לעשות חסד של אמת בכדי שיהי׳ לו ג״כ איזה חלק ושיכות בכל הנ״ל (ר״פ) (ר״מ מעשה י״ג מיום ג׳).

צוואה לאנ״ש

א הסתכלות פני הצדיק מבואר בסי׳ קצ״ב שבכל ספר נמצא דמות דיוקנו של הצדיק ז״א כשמתדבקין בלימוד ספריו ומקבלין עצותיו הק׳.
צדקה לצדיק כשמדפיסים ספריו הק׳ ונותנין לבניו ולהמקורבין אליו ז״ל.
ווידוי דברים לפני הצדיק נעשה עכשיו כשבאין על ציונו הק׳ ומרבין שם בתפילות בפרט זה הצדיק אשר פקד לבוא על קברו והבטיח שישתדל בתקנתו.
התיקון שהצדיק מפריש לו דרך לפי שורש נשמתו נעשה עכשיו כשבא אל הקיבוץ בפרט בר״ה ורואה מדותיהם ועבודתם ומשתוקק ללילך בדרכיו הק׳ ומבין שכל זה נמשך מקדושת נשמתו הק׳ ואור קדושת תורתו ואז ממילא ידע הדרך הישר לפי שורש נשמתו (ל״ק ד־ח בפל״ח).
א־א כשאין לו אמונת חכמים זה בחי׳ הסתלקות החכמים כי אע״פ שהם עדיין בחיים חיותם אעפ״כ מאחר שאינו מאמין בהם אין לך הסתלקות חכמים גדולה מזה ועיקר שלימות אמונת חכמים היא להאמין בהם שאינם מסתלקים כלל כי זכותם ואור תורתם וצדקתם חי וקיים לעולם כמו שארז״ל צדיקים אפילו במיתתם נקראים חיים (ל״ק נז־א) (מ״ב צדיק).
ב תיכף כשבא עליו החולאח של השיעול אמר שמוכרח להסתלק וזה שחי אח״כ יותר משלשה שנים היה באמת ניסים וגילה דעתו לפני אנ״ש שרצונו חזק שיהיה להם עסק עם קברו הק׳ היינו לבוא שם ללמוד ולהתפלל ויהיה לו ז״ל שעשועים גדולים מזה וחילוץ עצמות ובעבור זה ישתדל בטובתינו ותיקון נפשותינו לנצח (ל״ק סא בפל״ח־ח).
ג ופ״א אמר בפירוש אני רוצה לישאר ביניכם ואתם תבואו על קברי וגילה ענין התיקון הכללי שאז אמר ג״כ שגם אחר הסתלקותו וכו׳ מי שיבוא על קברו ויתן פרוטה לצדקה ויאמר שם אלו העשרה קפיטיל תהלים ישתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו (ל״ק סא בפל״ח־ח) (ר׳ תיקון הכללי ט).
ד אנ״ש היו מצטערים מהגילוי דעת של הסתלקות ושאלו אותו ז״ל בפירוש מה נעשה ועל מי תעזבו אותנו והוא ז״ל חיזק אותם ואמר להם שהעיקר הוא שיחזיקו עצמם כל אנ״ש באחדות גדול באהבה רבה ואז בוודאי אין להם לדאוג כלל כי בוודאי יהיו כשרים וצדיקים כמו שהוא רוצה (ל״ק סא בפל״ח־ח).
ה אפילו מי שיהיה נלוה להם ויתחבר עמהם אעפ״י שלא היה מכיר אותו כלל ג״כ יהיה איש כשר וצדיק כי בעז״ה גמרתי ואגמור (איך האָב אויס געפירט אין וועל אויספירין) גם כבר מבואר שאמר שהאש שלו תוקד עד ביאת המשיח (מיין פייעריל וועט טליען ביז משיח וועט קומען) (ל״ק סא בפל״ח־ח).

ו גם אמר שכמה צדיקים גדולים מאד התחילו לעשות ולתקן וכו' ואחר שנסתלקו נפסק הענין והוא ז"ל רוצה לעשות ולתקן באופן כזה שלא יופסק הענין לעולם ואלו תלמידים יעשו עוד תלמידים אחרים וכן עוד להלן יותר וכו' (ל"ק סא בפל"ח-ח).

ז דיבר הרבה ממעלת וחשיבות מאמריו הקדושים שבספרו הק' ליקוטי מוהר"ן והזהיר מאד להתמיד ולהגות בהם (ל"ק סא בפל"ח-ח).

ח ורימז להם שהעיקר הוא להתחזק באמונת חכמים ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל ועי"ז זוכין להוציא משפטינו לאור היינו שיקבל וילמוד מכל הלימודים שלומד משפטי אמת והנהגות ישרות הן לעצמו הן לאחרים המתנהגים לפי דעתו אשר זה עיקר כוונת ההתקרבות לצדיקים ולא די לעיין בספרים קדושים לבד כקושייית החולקים ורבינו ז"ל רימז בכאן שע"י שלימות אמונת חכמים זוכין להוציא משפטי אמת מהלימוד בספרים קדושים לבד ג"כ וכן זוכין עי"ז לעצה שלימה (ל"ק סא בפל"ח-ח).

ט גם רימז להם איך שצריכין ע"י המחלוקת להתחזק ביותר באמונת חכמים ובספריהם הקדושים הגם כי ע"פ רוב כוונת החולקים הוא להיפך מזה בכדי להפיל את האדם ולבלבל אמונתו ביותר אבל האדם צריך לבלי לשמוע אליהם כלל רק שידע כי עיקר המחלוקת בא בכדי לעוררו שיזדרז לשוב ולתקן פגם אמונת חכמים והמחלוקת היא בחי' מים טהורים המטהרים אותו מהמותרות שנשקע בהם ע"י שפגם באמונת חכמים (ל"ק סא בפל"ח-ח).

י בערב ר"ה האחרון באומאן סמוך להסתלקותו סיפר הרבה מגודל החיוב ליסע אליו ז"ל על ר"ה וזה מובן ממילא שגם ענין הנסיעה על ר"ה לצדיקים היה דעתו ז"ל ג"כ על ענין הנסיעה שנוסעין כל אנ"ש לאומין להשתטח על קברו הק' בכל ער"ה ואח"כ מתפללין כל הקיבוץ הק' הזה ביחד בר"ה בב"ה שנקרא על שמו ז"ל בכלליות גדול ובאחדות רב ואהבה עצומה מאד כל החבירים וז"ז ממש כולם בלב אחד כאיש אחד בהתקשרות לכל צדיקי אמת בפרט כח וזכותו הגדול של רבינו ז"ל (ל"ק סא בפל"ח-ח).

יא והחוש מעיד שענין זה שמתקבצין כלל אנ"ש על ר"ה לאומין זה עיקר הכלליות וקשר האחדות של כל אנ"ש בקשר אחד ורק בזה אנו מקיימין רצונו להיות מחזיקים א"ע כלל אנ"ש בקשר אחד באהבה ואחדות ורק עי"ז עיקר השארתו לנצח וע"י אהבה והכלליות שנכללין יחד עי"ז נמתקין כל הדינים ודבר בעתו מה טוב ומובן ממילא כי מאחר שר"ה הוא יומא דדינא של כל השנה אז בוודאי הזמן גרמא לזה ביותר להתאסף כולם ביחד בכלליות אחד ולהשען בכח הצדיק שהיא בחי' אבן שתיה ולהתפלל אל השי"ת שימתיק כל הדינים מעלינו ומעל כל ישראל (ל"ק סא בפל"ח-ח).

יב ובקיצור מכל הנ"ל היינו להתחזק באמונת חכמים ולעסוק בלימוד ספריו הקדושים וספרי כל צדיקי אמת ולהחזיק אותם בחשיבות גדול ולהאמין בהם באמת וכן ליזהר מאד מלהסמיך מנהיגים שאינ הגונים ומכל מיני מחלוקת שעוברים על האדם יתעורר לשוב בתשובה לתקן האמונת חכמים וליזהר ביותר בענין הנסיעה על ר"ה לצדיקים שרימז גם על הקיבוץ של אנ"ש גם עכשיו שעי"ז נעשה שמחה וכנראה בחוש השמחה שיש בין אנ"ש בזמן הקיבוץ הקדוש גם עכשיו וליזהר מאד באהבר חברים להכלל יחד באחדות אחד באהבה רבה ועי"ז נמתקין כל הדינים (ל"ק סא בפל"ח-ח).

יג בלילה השייכה ליום ג' יום האחרון של ימי חייו הקדושים עמדו בבהלה והיו מתלחשים יחד אמר להם אפשר אתם מדברים על אודותיכם מה יש לכם לדאוג כשאני הולך לפניכם ומה אלו הנשמות שלא היו מכירים אותי מצפים על תיקונים שלי מכש"כ אתם אין לכם להתיירא כלל וסיים שם מורנו מוהרנ"ת זצ"ל וכן אפילו אותם שלא זכו להכיר את רבינו ז"ל בחייו כשיבואו על קברו הק' ויסמכו עליו וילכו בדרכיו בוודאי יש להם על מה שיסמכו ולא יאשמו כל החוסיט בו (ל"ק ס"ה בפל"ח) (ר' סוטה ז' בשעה).

יד עיקר השארת הרשימה הק' של רבינו ז"ל היה ע"י הר"ר נתן ז"ל שעסק כל ימיו לדבר עם אנשים הרבה בעבוה"ש והקים הרבה נפשות נפולות והשיב אותם בשבעה משיבי טעם כנראה מחיבוריו הק' שהם ליקוטי תפלות וליקוטי הלכות והכל ע"י אמרות טהורות שנעשו מהרשימה הק' של המוחין הק' של רבינו ז"ל וביותר עסק בזה הר"ר נתן ז"ל אחר הסתלקות רבינו ז"ל (ל"ת ה בפל"ח-ה).

טו גם בר"ה קודם שאמר התורה ה' בל"ת הלך רבינו ז"ל לומר תשליך ונפל על הרפש ואח"כ נכלל גם ענין זה במאמר הנ"ל באות ט"ו שצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות נחת רוח לאביו שבשמים וע"ש מה שזוכין עי"ז גם לענ"ד רומז בענין זה ענין נפלא מהתיקונים הגדולים

שנעשו גם אחר הסתלקותו ע"י שבאים על קברו וצועקים שם אל השי"ת מעומק הלב כ"א לפי בחינתו בפרט על אודות תיקון הברית כאשר פקד עלינו בחייו על ענין זה והבטיח לנו להשתדל בטובתינו ובתיקון נפשותינו לנצח כאשר כ"א יהרהר בתשובה ויתחרט על מעשיו שאינם הגונים ויאמר שם העשרה קפיטל תהלים הידועים ואז יוריד א"ע ממדריגתו הגבוה וישתדל בטובת ותיקון נפשות השפלות באופן שיזכו גם המה לשוב בתשובה שלימה והעבודה הזאת הוא ממש בחי' שמגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט בשביל לעשות רצונו ית' (ל"ת ה בפל"ח-ה).

טז התיקונים אלו שנעשין ע"י רבי אמת עם תלמידים רומז בזה גם על ענין קיבוץ הק' שמתקבצין ומתאספין אליו על ר"ה גם עכשיו אחר הסתלקותו וקודם ר"ה משתטחין על קברו הק' ומרבין בתפלות והעיקר לזכות לתשובה שלימה ולתיקון האמונה ולתיקון המוחין ואח"כ מתפללין באגודה אחת בבהמ"ד הק' הנקרא על שמו ז"ל בוודאי נעשין ע"ז כל התיקונים הק' המבוארים במאמר זה וביתר שאת כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם ואפילו משרע"ה השיג לאחר הסתלקותו מה שלא השיג בחייו (ל"ת בפל"ח-ה-ה).

יז וכן תיקון החמשה חושים שבמוח נעשה גם עכשיו כי חוש הריח שנתתקן ע"י היגיעות וטירחות שיש לכ"א וכן חוש המישוש שנתתקן ע"י ההוצאות שיש לכ"א לבא אל הרב זה בוודאי נעשה גם עכשיו אף גם חוש הראיה והשמיעה והטעם נתתקן גם עכשיו ע"י שמסתכלין על ציונו הק' ועל כלל הקיבוץ הק' המתאספין אליו והכל בכחו וזכותו הק' ובכ"א מהקיבוץ יש נקודה קדושה מה שקיבל ע"י התקרבותו אליו וע"י שנכלל ג"כ בהקיבוץ הקדוש הזה נמצא שזה בכלל והיו עיניך רואות את מוריך וכן חוש השמיעה שנתתקן ע"י שכל אחד שומע המוסר של הרב זה שייך עכשיו ג"כ ע"י ששומע ההתעוררות הגדול שיש בין כלל הקיבוץ שאין צריכין מוסר גדול מזה וכן חוש הטעם מה שכ"א טועם טעם הזכות הק' שזכה להתקרב אליו ז"ל ולהכלל בכלל הקיבוץ הק' שלו (ל"ת ה בפל"ח-ה) (עיין פנים).

יח ומזה מובן ממילא כי אדרבא דייקא עכשיו שאין אנו זוכין לראות את מורינו בעיני אדם ממש וכן לשמוע מוסר מפיו הק' בשעת הקיבוץ כמו שהיה בחיים חיותו ז"ל ואעפ"כ מתקבציו אליו ונשענין על זכותו הק' וכ"א צועק מעומק לבבו לזכות לשוב אליו ית' והחולקים רואים את כ"ז ותמיהים ושואלים וחורקים שיניהם מאד על ענין הקיבוץ ומה אתם רואים ומה אתם שומעים וא"א להשיב להם שום תשובה נוצחת כלל כי ענין זה הוא רק כל חד כפום מה דמשער בליבי' גודל קדושת הענין והתועלת הגדול שמגיע עי"ז לכ"א מהקיבוץ הזה (ל"ת ה בפל"ח-ה) (עיין פנים ותבין).

יט והכלל שצריך שישאר ממנו בנים ותלמידים והתלמידים יאירו יותר לתלמידים אחריהם ותלמידי תלמידיו יעשו יותר תלמידים וכן להלן יותר ויותר כדי שיהיה נשאר מוחו גם למטה לעולם ועד כי זה עיקר השלימות של הצדיק שיהי' למעלה ולמטה בבחי' כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא (ל"ת ז-ז וגם ס"ח).

כ בזה המאמר הק' סמך ידיו על הר"ר נתן ז"ל שהוא יהיה המוציא והמביא בכל ענייניו הק' של רבינו ז"ל לאחר פטירתו כמו שראינו בעינינו שכן היה שכל עיקר קיום השארתו הק' של רבינו ז"ל לנצח היה רובו ככולו כמעט ע"י הר"ר נתן ז"ל כידוע ולענ"ד רימז רבינו ז"ל במה שמבאר בסוף המאמר ברמז בענין קבורתו של משה ומענין ויהושע בן נון כי סמך משה את ידיו עליו לענין שקיום ההשארה הק' של הדעת הק' שלו שצריכין להאיר אותה לנצח בבנים ותלמידים (ל"ת ז בפל"ח-ח).

כא ורימז לנו כאן שממש כמו בחיים חיותו היה מאיר דעתו הק' לכ"א ממקורביו כפי בחינתו למי שהוא מבחי' הדרי מעלה היה מאיר בו ההשגה של מה בחי' איה מקום כבודו ולמי שהוא מבחי' הדרי מטה היה מאיר בו בחי' ההשגה של מכה"כ כמו"כ ממש גם עכשיו יש כח זה בבחי' קבורתו של משה שמקבל משם כ"א תועלת לנפשו כפי בחינתו בחי' עליונים נדמה להם למטה ותחתונים נדמה להם למעלה (ל"ת ז בפל"ח-ח).

כב והעיקר ע"י שיקיימו כאשר פקד עליהם שיחזיקו א"ע כולם באהבה ואחדות גדול ע"ד המבואר באות ד' שצריכים ליזהר להשתדל בזה לדבר אחד עם חבירו ביראת שמים שזהו העיקר מה שהיה רצונו ז"ל שיחזיקו א"ע אנ"ש באחדות והתחברות ואהבת חבירים היינו להתוועד יחד ברוב פעמים ולחזק אחד את חבירו מאד בהאמונה הק' ולילך בתמימות וציוה בפירוש שהתלמידים אלו יאירו עוד להלן בתלמידים נמצא שכ"א מאנ"ש עד דורות עולם מחוייבים

להשתדל בזה להמשיך קדושת הארת הדעת הזה מדור לדור עד עולם (ל"ת ז בפל"ח-ח).

כג גם במאמר הנ"ל באות ז' שמתחיל לבאר המשנה הם אמרו שלשה דברים נלע"ד ג"כ שרבינו קיצר בדבריו כי כן דרכו בקודש וכוונתו ג"כ על מה שנאמר שם בתחילה משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כי כן העיקר שצריך החכם האמת שהוא בחי' משה שיהיה הארת דעתו הק' מאיר מדור לדור עד עולם גם אחר הסתלקותו (ל"ת ז בפל"ח-ח).

כד כבר נתבאר במ"א שכבר הבטיח רבינו ז"ל בחייו וייחד ע"ז שני עדים כשרים שכשיסתלק ויבאו על קברו ויאמרו העשרה קפיטל תהלים הידועים לנו בשביל תיקון למקרה לילה ח"ו אז יניח רבינו ז"ל א"ע לאורך ולרוחב ובוודאי יושיע לזה האדם ואמר שבהפיאות יוציא אותו מהגיהנום אפילו אם יהיה אותו האדם איך שיהי' אפילו אם עבר מה שעבר רק שמעתה יקבל על עצמו שלא ישוב עוד לאוולתו ח"ו (ל"ת ח בפל"ח-ג).

כה וכבר גילה דעתו בפירוש וברמז שכל מה שעסק עם אנ"ש המקורבים אליו הוא את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה וכמו שפרש"י אף עם דורות העתידין לבא ונשמע מפיו הק' בפירוש שאמר באומאן כצאחי את העיר אפרוש את כפי היינו כאומר שאחר הסתלקותו אז יעסוק בשלימות תיקוני התפילה לגמור את שלו כרצונו אע"פ שעיקר תיקון נפשות ישראל תלוי רק בהצדיק אמת הבעל כח הגדול הנ"ל אעפ"כ גם עיקר כח הצדיק תלוי בקדושת הקיבוץ של ישראל כמרז"ל כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל והעיקר הוא ע"י מעלת הקיבוץ שמתקבצין הרבה נפשות ביחד שעי"ז נתרבין הצירופין והבתים מאד עד שגם הנפשות הנשפכין בראש כל חוצות ח"ו נכללין ג"כ בהבתים הנ"ל ומקבלין תיקון (ל"ת ח בפל"ח-ג).

כו ועיקר ריבוי הצירופין הוא ע"י שמחזיקין עצמן ביחד שאז הם בחי' תיבה אחת של הרבה אותיות שנצטרפין ממנה צירופין הרבה מאד משא"כ אם היו מחחלקין לכמה תיבות קטנות שאזי לא היה ריבוי צירופים כ"כ ומזה תבין מעלת האחדות של רבים מישראל (ל"ת ח בפל"ח-ג).

כז וע"כ כשיחזיקו עצמם ביחד ויהיו נקראים על שמו ז"ל אזי בנקל לו יותר גם אחר הסתלקותו ז"ל להשתדל בתיקון נפשותם עד שיהיו אנשים כשרים וצדיקים וזה אנו רואין בחוש ג"כ שעיקר קיום קשר האחדות שביו כלל אנ"ש הנקראים על שמו ז"ל הוא רק ע"י הקיבוץ הק' שנתקבצין רובם ככולם על ר"ה באומאן ומי יודע גם עכשיו גודל החיקונים הנפלאים והשעשועים הגדולים שנעשין בכל שנה ושנה ע"י הקיבוץ בפרט כי אז הזמן מסוגל לכל התיקונים ביותר (ל"ת ח בפל"ח-ג).

כח כבר מבואר במ"א שענין זה המאמר נוהג גם עכשיו כי ע"י שמסתכלין על כלל הקיבוץ שמתקבצין אליו ז"ל על ר"ה ובערב ר"ה משתטחין על קברו הק' ואומרים העשרה קפיטל תהלים כפקודתו ז"ל ומתפללין שם הרבה על תשובה ולזכות ולעבוד את ה' כראוי כ"א כפי בחינתו ואח"כ מתפללין ביחד בביהמ"ד הנקרא על שמו ז"ל ובוודאי השי"ת מקבל התפארות גדול מזה (פל"ח ל"ת מ).

כט וביותר נראה זכות ההתפארות הזאת בר"ה בזמן הקיבוץ הגדול ומי שיש לו עינים לראות הוא מחפלא מאד בכל שנה בעת הקיבוץ כי מי פועל ועוסק זאת לקבץ בכל שנה קיבוץ גדול כזה ה'ע'י' ולפני ר"ה משליך כ"א מהם כל עסקיו שבביתו ובא ביגיעות וטירחות גדולות וכ"א מבקש לפני ה' לזכות לתשובה שלימה ושיתחקנו כל פגמיו ושמעתה לא יפגום עוד וגם בעז"ה נתוספין בכל שנה נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ (ל"ת מ' בפל"ח).

ל רואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכ"א מאנשי הקיבוץ בכל השנה ע"ז ברוחניות וכמעט שהחיות וההתחזקות של כ"א בעבודת ה' כל השנה כולה הוא ע"י החיות דקדושה וההארה גדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ וכשנתחקן ברוחניות ממילא נתחקן גם בגשמיות (ל"ת מ בפל"ח).

לא גם במאמר זה של בראשית נלע"ד שרומז על ענין התנהגות שלאחר הסתלקותו ז"ל שהעיקר הוא להתרחק מהמפורסמים שאין בהם שם ה' וליזהר לקום בחצות לילה לבכות על חורבן ביהמ"ק ועל סילוקן של צדיקים שקשה כפליים כחורבן ביהמ"ק והשי"ת הבטיח לשום לאבילי ציון (בחי' הציס"ע) כמובא פאר תחת אפר היינו שנמשך עליהם הדעת והמוחין הק' של הצדיק בחי' ראש בית ונכנעין המאורי אש (ל"ת סז בפל"ח).

לב ועיין גם במאמר זה שמדקדק ואומר וזה בחי' ההעלמה שהמשמעות מזה שלפעמים הצדיק בחיים חיותו ואעפ"כ נתעלם שמו הק' שאין העולם זוכין לידע שהוא היופי והפאר והחן וההידור של כל העולם וכשנתגלה זה הצדיק אזי כל מי שזוכה להתקרב ולהכלל בהחן האמת שלו אזי נפתחין עיניו

וזה נוהג גם אחר הסתלקות הצדיק ע״י שקמים בחצות ומדבקין עצמם בספריו הק׳ שהם בחי׳ שם ה׳ נפתחין עיניו וזוכה להסתכל על עצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם (ל״ת סז בפל״ח) (ר׳ כל הענינים של התורה ס״ז בל״ת וחבין).

לג כשמעיינין היטב לש״ש בהספרים הק׳ של הצדיק האמת ומתבוננין היטב בנפלאות נוראות השגתו הק׳ ובנעימות אמתת דבריו ועצותיו הק׳ עי״ז ממשיכין התיקונים המבוארים בפנים שזוכין ע״י ראיית פני הצדיק כי בהספרים הק׳ הנ״ל שם מאיר פניו ושכלו ונשמתו של הצדיק (ל״ה ה׳ תפילין ה״ו אות כז) (ל״ת ע״ב בפל״ח).

לד אמר הבעש״ט ז״ל וכמה צדיקים עשו ותקנו בעולם מה שתקנו ואח״כ כשנפטרו נפסק הדבר ע״כ צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד שצריכין להשאיר תלמידים שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים לדורי דורות (ש״מ מ״ת לד).

ציצית

א ציצית היא בחי׳ עינים לשון מציץ מן החרכים ועיקר הניאוף תלוי בעינים כמ״ש שמשון הלך אחר עיניו (סוטה ט) ע״כ ע״י שמירת מצות ציצית האדם ניצול מניאוף (ל״ק ז־ד).

ב מענין ציצית עיין רות ג׳ ופרשת כנפיך (ל״ק ז־ה).

ג סגולה לחולה להסתכל על הציצית עיין ויחי עה״פ הנה בנך יוסף בא אליך (ל״ק ז־ה).

ד ארבע ציצית הם בחי׳ הרוח חיים שעי״ז מכניעין הרוח סערה שהוא הרוח של המתנגדים על הצדיקים אמתיים (ל״ק ח־ח).

ה ציצית הוא לשון שער ועל ידם נכנע עשיו איש שעיר (ל״ק ח־ח).

ו טלית לבן היא בחי׳ רוח חיים דקדושה וע״י מכניעין טלית דקליפה בחי׳ טלית אדום בחי׳ עשו שמשם נמשך הרוח של רשעים (ל״ק ח־ח).

ז וזה בחי׳ ציצית היינו בחי׳ תכלת כי עיקר מצות ציצית הוא ע״י תכלת כמובא בל״ה דאכלא כלא ושצי כלא כי ע״י התגלות מלכות דקדושה יחבטל מלכות דס״א אבל ישראל הדבוקים בה יקבלו משם חיותם וממשיכים שפע ועשירות גדול וברכה עד בלי די (קל״ק מט־ז) (ר׳ זהר בראשית נ״א־א׳ ואתם).

ח ע״י שנזהרין במצות ציצית זוכין לתפלה ולתשובה בכל לבו וממתיקין הדינים וזוכין שיתגלו לו סתרי תורה (ל״ק מט־ז).

ט כי מה שמזמין הש״י להאדם בכל יום צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו כדי להבין רמיזותיו של הש״י שרוצה לקרבו לעבודתו שזה בחי׳ תפילין אך ההגדלת השכל צריך להיות במדה שלא יצא מגבול הקדושה וזה בחי׳ ציצית בחי׳ צמצום לצמצם המוחין שלא יסתכל בזה למעלה ממדריגתו (ל״ק נד־ג) (ר׳ מחשבות כא).

י וע״כ ציצית קודם לתפילין כי צריכין לתקן מקודם המוחין ואח״כ יכולין להגדיל דעתם להבין הרמזים של הש״י (ל״ק נד־ג) (ר׳ זוהר שלח קע״ה תכלת) (ר׳ דעת כד).

צעקה

א דע שיכולין לצעוק בקול דממה דקה בצעקה גדולה מאד ולא ישמע שום אדם כלל (ש״ה טז) (ר׳ התבודדות מד).

ב כ״א צריך לצעוק להשי״ת כאילו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה והרוח סערה סוער כי האדם בסכנה גדולה בזה העולם כאשר יודע כ״א בנפשו (ש״ה קיז).

צרות ויסורים ל״ע

א יש יסורים של אהבה השולטין על האדם שהוא צדיק והוא מוכה ביסורין ואין רפואתו תולה ברפואת עשבים בשביל זה יכול לחיות ולקום מחליו (ל״ק נז־א) (ר׳ ברכות ה׳ כשבא).

ב כל הצרות והיסורין והרעות העוברין על האדם ח״ו אם יסתכל על התכלית בוודאי אינם רעות כלל כי בוודאי כל היסורין באים לטובתו אם להזכירו שישוב בתשובה אם למרק עוונותיו א״כ היסורין הם טובות גדולות נמצא שבכל הרעות אם יסתכל על התכלית היינו כוונת השי״ת לא יהיה לו יסורין כלל כי התכלית כולו טוב ובאמת אין שום רע בעולם אך עיקר הצער שיש לאדם מהיסורין הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת כי כשיש לו דעת ומסתכל על התכלית אינו מרגיש כלל כאב היסורין (ל״ק סה־ג).

ג ובזה תבין דבר נעלם ונסתר מה שנטבע בנפש האדם כשיש לו יסורין גדולים ר״ל כגון למשל כשחותכין אבר ח״ו אזי עוצם עיניו בחוזק כי זה אנו רואים בחוש כשאדם רוצה להסתכל על דבר שהוא רחוק ממנו אזי סותם עיניו ומצמצם הראות וע״כ נטבע בנפש האדם לסתום עיניו בשעת היסורין כדי לברוח מהיסוריו ולבטלם ע״י הסתכלות על התכלית שהוא

כולו טוב שזה א״א כ״א ע״י סתימת העינים (ל״ק סה־ג) (ר׳ עינים ה).

ד ודע שאח״כ כשחוזר מהביטול אל המוחין אזי מתגברין היסורין ביותר ממה שהיו קודם כי הם מתגברים כנגדו מחמת שרוצה לברוח מהם ואך אחר כך מקילים היסורין ומתנחמים עליהם ע״י התחדשות התורה שזוכין ע״י היסורין כי ע״י הביטול נתמלא שמחה והשמחה הוא כלי אל החידושין דאורייתא (ל״ק סה־ד) (ר׳ ביטול ד).

ה דע שקשה מאד להיות מפורסם כי לפעמים צריך לסבול יסורין בשביל רבים (ל״ק עא) (ר׳ מנהיגי הדור ד).

ו יש צדיקים שמקבלים מעצמן יסורין עליהם בשביל ישראל (ל״ק עא) (ר׳ צדיק פט).

ז יש יסורים שבאים על האדם מבחי׳ דינא קדישא שזה בחי׳ יסורים של אהבה שזה בחי׳ התרחקות שהוא התחלת ההתקרבות ויש יסורין שבאים מבחי׳ דינא דמסאבא ח״ו וסימן שידע האדם מאיזה בחי׳ באים היסורין כשאין בו ביטול תפילה הם מבחי׳ דינא קדישא בחי׳ יסורין של אהבה (קל״ק עד־א) (ר׳ דינים יג).

ח תסבול ותקבל באהבה כל הרעות והיסורים הבאים עליך ח״ו כי ראוי שתדע שלפי מעשיך עדיין הוא מתנהג עמך ברחמים רבים כי היה מגיע לך יותר ח״ו לפי מעשיך (קל״ק קסה) (ר׳ קדושים י״ט ואהבת).

ט ע״י היסורים והצרות שיש לאדם נכנע החומר והגוף ועי״ז נתגדל ומאיר הצורה והנפש ועי״ז הוא יכול לשאת ולהקים ולהרים רבים לשרשם (קל״ק קע) (ר׳ תהלים ג׳־ה׳ מה).

י צריך שתדע שבכל הצרות והיסורין שבעולם יש בהם איזה הרחבה מלבד מה שצריך לצפות שבחסדו ית׳ יושיע ויבטל הצרה לגמרי ותסחכל על זה היטב למצוא ההרחבה שבתוך הצרה ועי״ז תוכל להתקרב אליו ית׳ תמיד ועי״ז יושיע לך השי״ת (ל״ק קצה) (ר׳ תהלים ד׳ בצר).

יא אם יש איזה צער לאדם ח״ו והוא מספר צערו לפני חכם או גבור או עשיר עד שיעורר רחמים אצלו יכול להוושע מצערו (ל״ק רכ).

יב דע שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהש״י אין לו שום יסורין ואינו מרגיש שום צער (ל״ק רנ).

יג אע״פ שיש יסורים שבהכרח מרגישים אותם אעפ״כ היסורים קלים מאד ונוחים להתקבל בעת שיודע בדעת ברור שהכל בהשגחה מהש״י מכ״ש שאר מיני צער ויסורין שאין מרגישין כלל כשיש לו דעת ועיקר הצער מהיסורין הוא מחמת שנוטלין ממנו הדעת כדי שירגיש היסורין (ל״ק רנ) (ר׳ טבע והשגחה יב).

יד ר׳ בל״ה ה׳ כלאי בהמה ה״ד כי כל היסורים הם מבחי׳ פעולות משתנות כי הם משונים מדעת האדם אבל כשנתגלה שכל אלו היסורים שהם בחי׳ פעולות משתנות נמשכין מאחדות הפשוט מאתו ית׳ שכל כוונתו ית׳ רק לטובה באלו היסורים בודאי ימצא בתוך כל היסורים הרחבות גדולות להודות אותו ית׳ ונתגלה אחדותו הפשוט ית׳ ביותר (מי הנחל ל״ת ב־ו).

טו כל היסורים הקשים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של עוונות ח״ו ואפילו כשיש לאדם יסורים אם אין בהם עוונות אינם נחשבים ליסורים כלל וזה עיקר הרחמנות לרחם על ישראל עם קדוש להוציאם מהעוונות (ל״ת ז־ג) (ר׳ שבת נ״ה אין).

טז דע שכל התנועות וההעתקות שאתה נעתק בכל פעם איזה מעט מן גשמיות לעבודתו ית׳ כולם מתקבצים ובאים לעזרתך בעת הצורך דהיינו כשיש ח״ו איזה דוחק ועת צרה ח״ו ודע שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד והכלל והעיקר שלא יתפחד כלל (ל״ת מח)

יז כ״א מישראל אפילו צדיק גדול צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום וגם מי שדעתו יותר גדולה צערו גדול ביותר וההמתקה הוא ע״י אכילה בקדושה וביראת שמים וגם שלא יהיה נשתלשל מן הצער ח״ו השתלשלות אל הס״א שהיא דין קשה ח״ו וע״י אכילה בקדושה ממתיקין שלא יתגבר ח״ו (ל״ת עז) (ר׳ אכילה לו).

יח ומה שנמתק הצער ע״י אכילה בקדושה כי דע כי זאת ההשתלשלות שבא צער יותר גדול למי שהוא בר דעת ולכאורה קשה מפני מה יהיה כך שמי שמוסיף דעת יוסיף צער ח״ו אך דע כי ראשית חכמה יראת ה׳ (תהלים קיא) ואם אין יראה אין חכמה (אבות פ״ג) וע״כ כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת עובר עליו יראה ג״כ כי זה תלוי בזה והצער נשתלשל מן היראה וע״י אכילה בקדושה וביראת שמים עי״ז נעשה המתקה שלא יתגבר הצער ביותר ח״ו (ל״ת עז) (ר׳ דעת סו).

יט כשיש לו אמונה אפילו כשבאים עליו יסורים ח״ו

יוכל לנחם ולהחיות עצמו (ר' אמונה עח) (ש"ה ל"ב).

כ ראוי שירגיש צרת יחיד מכ"ש צרת רבים ח"ו בלב כי אפשר שידע מהצרה ח"ו ועכ"ז לבו אינו מרגיש ואם אינו מרגיש צריך להכות הראש בהקיר היינו בקירות לבו שצריך להביא הדעת בלב (ש"ה לט).

כא ותדע כלל זה כי כל היראות וכל היסורים שיש לאדם הם מקצרים ומכלים ימי חייו וע"כ אלו הקלי העולם העוסקים בחקירות חייהם אינם חיים כלל כי היסורים מכלים חייהם אבל כל היראות והיסורין שיש לאדם מחמת יראת ה' הם מוסיפים ימים וחיים (ש"ה קב) (ר' עוה"ז מט).

כב גם אלו היסורין שיש לאדם מחמת שעבר איזה פגם או עבירה ח"ו ומתחרט על זה ויש לו צער גדול מזה אלו היסורים הם מוסיפים חיים להאדם (ש"ה קב) (ר' משלי י' יראת).

כג אמר אחר כל היסורים אעפ"כ השי"ת מטיב עמנו כי כנגד דביקות אחד להשי"ת מה שזוכין כל היסורים אינם כלום (ש"ה קצד).

אות ק

קברו הק'

א אלה הבאים על קברו הק' בפרט בער"ה ומתקבצים ביחד על ר"ה בוודאי גם עכשיו עוסק בתיקון נפשותם ולחדשם לטובה וממשיך התגלות התורה לכ"א כפי בחינתו (פל"ח ל"ק יג-ז).

ב בענין הכרח התקשרות נפשות ישראל לעצמות יוסף כי בגאולה הראשונה היתה התקשרותם אליו ע"י קיחת עצמותיו ועתה יזכו מדור לדור נשמות ישראל להתקשר לעצמותיו ע"י השתטחות על קברו וזה מה שהבטיח רבינו ז"ל לכל הבאים על קברו כי גם זה מעיקרי אתחלתא דגאולה (בה"ל כב).

ג הצדקה היא כלליות הגידין בחי' תיקון הכללי של המשא ומתן בחי' תיקון הברית (ולכן יש סעד וסמך מה שצוה רבינו ז"ל לכל הבאים על קברו ליתן פרוטה לצדקה לפני אמירת התיקון הכללי כי שניהם הם בחי' תיקון הכללי צדקה ותיקון הברית) (ל"ק כט-ט) (המו"ל).

ד והיא נקראת קבלה כד איהי בין תרין דרועין דמלכא ותרין דרועין הם תשרי וניסן שהם פסח ור"ה, כי קדושת שמו הק' גימ' פסח ועכשיו כל ההתחלות כשבאין על ציון הק' על ר"ה כי ר"ה היא התחלה וגם פסח היא התחלה כי ע"י שאומרים שם העשרה מזמורים שצוה לאומרם שהם תיקון נפלא ונורא מאד עי"ז זוכין לתשובה ולתקן כל הקלקולים ושם עושים התחלה שזה בחי' פסח ולצאת מכל הטומאות ולזכות לקבלת התורה מחדש וזה אם אין קמח אין תורה כי קמח גימ' שמו ז"ל (בה"נ בל"ת עד) (ר' ל"ה תה"מ ז').

ה אמר מי שיבא על קברו ויתן פרוטה צדקה ויאמר העשרה מזמורים הידועים יניח עצמו לאורך ולרוחב לעזור לזה האיש אפילו אם עבר מה שעבר (ח"מ נל"נ יב).

ו כשיאמרו תהלים על קברו יהי' לו חילוץ עצמות (ח"מ נל"נ יב).

קברי אבות

א כשאדם לומד עד שנתייגע בזה ממתיק דינים ומעורר רחמים גם עי"ז מעורר רחמים אצל אביו בקבר (ס"ה המ"ד).

ב כשבאים על קברי אבות טוב לומר להמתים השוכנים ע"י קבר אבות שיודיעו להם שבא בנם וכו' אליו כי לפעמים אינם על קברם וכשנוחנים פרוטה צדקה עבור נשמתם הם רצים להודיע שבאו קרובים עליהם אבל אצל הצדיק אין צריכים לחשוש שמא אינו שם כי בוודאי ישמע ויעזור בכל מה שאפשר (ש"ה קנו).

קברי צדיקים

א ע"י השתטחות על קברי צדיקים הקב"ה עושה לו טובות אע"פ שאינו ראוי לכך (ס"ה צדיק).

ב כשהולכין על קברי צדיקים צריך לזה זכות שיוכל לאסוף רוחו ונשמתו לקבר שיהי' כאילו הוא חי כי אם אין זכות אזי רוחו ונשמתו עולין למעלה לתוך שאר הצדיקים (ס"ה צדיק).

קדושה

א הצדיק קודם הדרוש מקשר עצמו עם נשמותיהם של הקהל ושופך שיחו לפני השי"ת וע"י תפלת רבים נתוסף קדושה למעלה (ל"ק כ-ה).

ב כל העולם הזה הוא התלבשות מדריגות התחתונות של הקדושה בחי' רגלין של הקדושה אף שגם מדריגות עליונות יש מהם ג"כ התגלות בעוה"ז אך אין ההתגלות כ"א הארה שמאיר בבחי' רגלין וכל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב"ה מצמצם

אלקותו מאין סוף עד אין תכלית ומלביש לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל"ק נד־ב).

ג זה האיש המשחדל לקרב ולעשות נפשות הוא בונה בחי' היכל הקודש ואע"פ שיש כמה נפשות שנופלים מקדושתם אעפ"כ מאלו שנשארו דבוקים ביראה על ידו עי"ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי' כבוד כי זה עיקר כבודו ית' כשהרחוקים מאד נתקרבים אליו (קל"ק נט־א־ב) (ר' זהר יתרו ס"ט כד).

ד הסתכלות פני הצדיקים לבד הוא ג"כ דבר גדול מאד ומועיל לקדושה (ר' צדיק רט) (ל"ח עה).

קול

א כל הקולות הן של צעקה או אנחה הן קול שופר הן קול זמרה כולם הם בחי' עזות דקדושה (ל"ק כב־ד).

א־א קול קשקוש המטבעות בעת שנותנין צדקה זה ג"כ עזות דקדושה (ח"מ שה"ל יז).

ב כשנתעורר קול דקדושה נתעורר כנגדו קול דסט"א והוא קול הברה שנתעוררין העוונות וצועקים בקיטרוגים ח"ו (קל"ק כב־ז) (ראה ירמי' י"ד אם עוונינו).

ג אפילו כשאנו צועקים קול דקדושה אין שומעין הקול בעצמו כ"א קול העוונות והם צועקין בתוכנו(ל"ק כב־ז).

ד לפי הזדככות חכמתו בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כן הזדככות קול רנתו ואז ע"י קול רנתו לבד בלא דיבור הקב"ה מושיעו בעת צרתו ועי"ז זוכה לשלום ויוכל להמשיך כל העולם לעבודתו ית' (קל"ק כז־ד) (ראה תהלים ק"ו ויראו בצר).

ה מקולו של אדם יכולין לידע את בחי' המלכות שלו כי יש בכ"א בחי' מלכות והיא ניכר בקולו וע"כ יכולין להכיר את האדם בקולו כי כפי בחי' האדם כן הוא קולו (ל"ק ל־ח) (ראה שמואל א' כ"ד הקולך).

ו קול בלא דיבור זה בחי' אבהן כי הקול כלול מאש מים רוח (תיקון סט) שהם בחי' חלת אבהן והם נראין ונתגלין רק ע"י אמונה (ל"ת ה־א).

ז ע"י מזונא דגופא דהיינו אכילה ושחיה מגדילין בחי' עקב דסט"א ועי"ז נחלש ח"ו בחי' עקב דקדושה ונפגם היראה שהיא בחי' ריח שהיא מזונא דנשמתא והתיקון לזה הוא ע"י בחי' קול כי בחי' קול הוא משקה את הגן ששם גדילים כל הריחות והיראות וזה הקול הוא בחי' קול המוכיח הראוי (ל"ת ח־א) (ר' ישעיה נ"ח הרם).

ח אך לבא לזה לבחי' קול הנ"ל הוא ע"י תפילה כי עיקר התפילה היא רחמים ותחנונים ועיקר הרחמים חלוי בדעת (ל"ת ח־ב) (ר' רחמנות י).

קול הברה

א קול הברה הוא דע כשנתעורר קול דקדושה נתעורר כנגדו קול דסט"א והוא קול שנתעוררים העונות וצועקין בקטרוגים ח"ו (ל"ק כב־ז).

ב אפילו כשצועקין קול דקדושה אם אינו בבחי' בשר הוא שומע רק קול הברה דהיינו שמבקש רק על צרכיו הגשמיים ואינו צועק על התכלית לשבר עזות הגוף ולקבל הארת הנשמה וע"י קולות כאלו קשה להנצל מן היסורין כ"א כשהשי"ת יעשה למען שמו ויתן בלבו לשמוע קול דקדושה בעצמו (פל"ח כב־ה).

קטרת

א קטרת מקשר חימום הלב עם הרוח רוח בחי' צדקה ע"י משברין תאוות ממון חימום הלב (ל"ק יג־א).

ב. ע"י קטורת מעלין מהקליפות חיותם ווכין לשמחה ע"כ צריך לומר קטורת בכונה גדולה כי עיקר עליית כל ניצוצי הקדושה מעמקי הקליפות היא ע"י קטורת (קל"ק כד־ד).

ג כשאדם עוסק במו"מ באמונה זה בחי' הקרבת קרבן תמיד והקטרת הקטרת ואזי כל הקליפות נופלים ועולים מהם כל ניצוצות הקדושה ומוחו נתחדש ונחשב כאלו נבנה בהמ"ק בימיו (ל"ק לה־ח).

קידושין

א עיקר יצירת האדם היתה בשביל להשיג הדעת האמת בהשגת אלקות ובשעת הנישואין שהיא בשביל הולדת בנים וכל זמן שהאדם חי הוא עוסק בזה להמשיך שכל הפנים להעולם ע"י מעשיו הטובים שזה מרמז החופה קידושין וז' ימי המשתה כי שפע אלקי משיגין ע"י קדושת שבעת הנרות (ל"ק כא־ה) (פל"ח ע"פ).

ב וזה בחי' קידושין כי כשאין שלימות בדבר יש שם אחיות הסט"א והקליפות והנפש בחי' נוקבא היא בין הקליפות וע"כ כשהיא רואה זה הכסף שהוא בחי' שלימות אורה כי הממון והנפש הם באים ממקום אחד ביד זה האיש שבא לקדש אותה ולהשלימה עי"ז נכספת אליו שהוא ישלים אורה

ויקבץ נדחיה מבין הקליפות עי״ז מתקדשת מטומאתה וע״כ היא מקודשת ונקנית אליו ע״י הכסף וזה לשון קידושין שמתקדשת ומזמנת עצמה לצאת מן הטומאה ולקבל קדושה על ידו (ל״ק סט).

ג ובכל המו״מ שהוא נושא ונותן ומרויח הוא משלים אורה בזה ומקבץ נדחיה כי הוא בחי׳ הנקת האילן והענפים והפירות היינו שמתנוצץ אורה והענפים עושים פירות וזה שנותן לה כתובה תיכף אחר הקידושין ומבטיח לה ואנא אפלח ואוקיר ואיזון וכו׳ שמבטיח לה להשלים אורה תמיד ע״י הממון (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ב).

קליפות

א עיקר יניקת הקליפות היא מבחי׳ מזבח היינו בחי׳ אכילה אם אוכל כזולל וסובא זה בחי׳ פגם המזבח (ל״ק יז־ג) (עיין מזבח א׳).

ב צריך ליתן חיות להקליפות כדי חיונו בצמצום וזה תלוי באכילתו (עיין אכילה א) (ל״ק יז־ג).

ג ע״י עשיית המצוות בשמחה נשלם הקדושה ומעלה החיות והקדושה שבקליפות (ל״ק כד־ב).

ד הקליפות הם מותרות והם בחי׳ עצבות והם תוקפא דדינא (ל״ק כד־ב) (ראה משלי י״ד בכל עצב).

ה ע״י אמירת קטורת בכונה מעלה השכינה מבין הקליפות (ראה קטורת ב) (קל״ק כד־ד).

ו ע״י שמחה יתבטלו הקליפות (ראה שמחה ח) (ל״ק כד־ח).

ז כשאדם נעתק ממדריגה למדריגה וענין זה הוא בכל אדם אפילו מי שהוא במדריגה התחתונה מאד ח״ו כשרוצה לצאת ממדריגתו מתגברים עליו הקליפות שהם התאוות והדמיונות ואינם מניחים אותו ליכנס לשערי הקדושה וצריך להתחזק לבלי ליפול בדעתו כלל עד שיתגבר עליהם (קל״ק כה־ג).

ח א״א שיהיו שני ב״א על מדרגה אחת נמצא כשאחד עולה ממדריגתו עי״ז מרים את חבירו שהוא במדירגה יותר עליונה ונעתק הפנימיות שלו ופנימיות התחתון נעשה חיצוניות להעליון יותר ואז מתגברים מחדש הקליפות וצריכין לשברם ולהכניעם מחדש (ל״ק כה־ג).

ט אי אפשר להכניע הקליפות היינו הדמיונות והמניעות אלא ע״י גדולת הבורא והתגלות גדולת הבורא הוא על ידי צדקה שנותנין לעני הגון (ל״ק כה־ד).

י ע״י שמחה של מצוה מכניע הקליפות (ראה שמחה ט) (ל״ק כה־ה).

יא המתנגדים המבזים יראי ה׳ מקבלין תורתם דרך הקליפות (ראה מתנגדים א) (ל״ק כח־א).

יב צריך שתדע שאפילו אם אתה משוקע במדור הקליפות עד שנדמה לך שאי אפשר עוד להתקרב אליו ית׳ ואפילו שנפלת בכפירה בעיקר ח״ו אעפ״כ תדע שאפילו במקומך אתה יכול להתדבק בו ית׳ ולשוב אליו בתשובה אלא שבמקומך רבו הלבושים (קל״ק לג־ד) (ראה ירושלמי תענית פ״א אם יאמר לך).

יג מי שמפשיט התורה מלבושי הקליפות ע״י כפיית היצר אזי הוא מקורב אל השלום כי התורה היא בחי׳ שלום (ל״ק לג־ד).

יד ע״י מו״מ באמונה עוסק בפשטא אורייתא כי המו״מ היא בחי׳ דיני ממונות וזה בחי׳ הקרבת קרבן תמיד והקטרת הקטורת ועי״ז נופלים כל הקליפות (קל״ק לה־יב).

טו צריך האדם שיהיה לו הסתפקות להסתפק מזה העולם רק מה שצריך לו בהכרחיות וזה מחמת ב׳ טעמים א׳ מחמת שזאת הקדושה המלובשת בעסקי עוה״ז היא בחי׳ רגלין והיא קדושה נמוכה שהקליפות מסבבין אותה תמיד ורוצין לינק מהם ע״כ הוא מקום מסוכן ועוד מחמת שיש עבודה גבוה מזו דהיינו קדושת התורה והמצות (ל״ק נד־ב) (ר׳ הסתפקות א).

טז כח המדמה שהיא בחי׳ הקליפות שהוא רוח בלא גוף הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו והולך אצל שוני הלכות כי הם בוראים הכל בדברי תורתם כדי שיהיה נברא לו גוף להתלבש על ידם כי ע״י חידושי תורה באים כל ההשפעות והברכות לעולם אך כשהחידושים הם ע״י כח המדמה נבראין רקיעין דשוא ועל ידם בא רעב לעולם (ל״ק נד־ו) (ר׳ מדמה ה).

יז במקומות הנמוכים מאד ורחוקים מהשי״ת היינו אצל אלו שעברו הרבה שם דייקא מלובש חיות גבוה מאד בבחי׳ סתרי תורה כי השי״ת חשב מחשבות לבלי להלביש שם פשטי תורה לבל יוכלו הקליפות לינק משם ויהיה הפגם גדול מאד ע״כ מי שנפל מאד צריך לידע ששם במקומו יכול להתקרב להשי״ת כי שם דייקא נעלם־חיות גבוה מאד (קל״ק נו־ז) (ר׳ תורה נב).

יח מי שמשתדל תמיד לקרב בני אדם לעבודת הש״י צריך לשמור א״ע שלא יתאחזו בו הקליפות והרע של אלו בנ״א (ל״ק נט־א) (ר׳ עבודת הש״י יט).

יט האכילה צריכה להיות מאכל שנתברר מאחיזת הקליפות (ר' אכילה טז) (ל"ק סב).

כ עיקר יניקת הקליפות אינו אלא מאחורי הקדושה כי מפני הקדושה אי אפשר להם לינק מחמת בהירות האור אלא לפעמים נותנין להם מלמעלה במכוון כח לינק מפני הקדושה וכל זה אינו אלא לרע להם היינו להוציא ניצוצות הקדושה מביניהם ונשארים בלא חיות ואז העכו"ם שיניקתם מהקליפות משליכין אמונתם ופונים לאמונת ישראל (ל"ק סב־ה) (ר' קהלת ח' עת).

כא כל התאוות הם בחי' קליפות כי התאוות הם מותרות כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים וכשמתגברים התאוות על האדם הוא התגברות הקליפות על הקדושה וראשי התאוות הם תאוות אכילה ושתיה שכל התאוות נמשכים אחריהם ועיקר יניקתם מהדיבורים שאינם זכים כ"כ כי קנה וושט ווריד הם סמוכים לה' מוצאות הפה וע"י התעניית שמרעיב א"ע מלחלח מיצר הגרון ויוכל לדבר לפני השי"ת (ל"ק סב־ה).

כב כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו כדי לגלות מלכותו ועי"ז ניכפפין הקליפות תחת השכינה (ר' מלכות דקדושה כג) (ל"ק קב).

כג כ"א ואחד כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו דהיינו הקליפות הנבראים ע"י עבירות ח"ו (ר' ברכות ו' האי דוחקא) (ל"ת מז).

כד ודע שיש קליפה שסמוכה להקדושה שיכולה לינק אפילו מגוף התורה בעצמה אפילו אם אין בה מותרות והתיקון לזה כשמדברים מישועת ישראל שאז בורחת אותה הקליפה הדקה (ל"ת מז) (ר' זבחים קט"ז יתרו).

קליפת נוגה

א נוגה הוא ראש המסבבין את הקדושה והוא בחי' תרגום שצריכין לבררו שיפול הרע שבו והטוב שבו יתברר ויעלה ויוכלל בתוך הקדושה (ל"ק יט־ה).

ב עיקר המתקלא והנסיון והבחירה הוא בבחי' נוגה שמעורב טוב ורע (ל"ק יט־ט) (ר' סנהדרין ל"ח אדם).

ג ע"י ששומעין חרפתן ואין משיבין עי"ז דוחים בחי' הג' קליפות רוח סערה וענן גדול ואש מחלקחת וזאת השתיקה זה בחי' נוגה שיש בה שני בחי' לפעמים הוא שותק לחבירו כדי לעשות לו יסורים ביותר נמצא שבזאת השתיקה הוא מחרף את חבירו ביותר ואז השתיקה בחי' נוגה בקליפה בחי' חרפה אבל כשעושה מאהבה ששותק מחמת שאינו רוצה לבייש חבירו אזי בחי' נוגה נכללת בקדושה (ל"ק פב) (ר' שבת פ"ח הנעלבים).

קנאה

א כשמקנאין קנאת ה' צבאות נחשב כמו צדקה (ר' ב"ב י' צדקה) (ל"ת סה).

ב מעלה גדולה שמרוצים שחבירו יהי' איש כשר אע"פ שהוא אינו זוכה לזה אינו מקנא בחבירו ואינו מפילו כדרך שהוא נפל (ש"ה קיט).

ג לפעמים נותנין לאחד עשירות גדול וכל העולם מתקנאין בו ורודפין אחר הממון והעשירות ומבלים ימים ושנים על זה והכל מחמת קנאה שמסתכלין על זה שנתעשר כל כך ואח"כ אין עולה בידם כלום וכל זה מעשי בע"ד שהשתדל להזמין עשירות לאחד כדי שהרבה יבלו ימיהם ושנותיהם ח"ו עי"ז ר"ל (ש"ה רפד).

קרבנות

א וזה בחי' סמיכה על הקרבנות כי הקרבנות מביאין מבהמות שהם בחי' כח המדמה שיש גם לבהמה וכשאדם הולך אחר המדמה דהיינו אחר תאותיו זה מעשה בהמה ממש וכשהאדם חוטא צריך להביא קרבן וצריך לסמוך ולהתוודות עליו ועי"ז נמשכין כל החטאים על הבהמה ותיכף לסמיכה שחיטה לקרבן ועי"ז נכנע המדמה (ל"ק כה־א בהש').

ב מו"מ באמונה זה בחי' הקרבת קרבן תמיד והקטרת הקטורת (ל"ק לה־ח) (ראה מו"מ באמונה ח) (קטורת ג).

ג כל הקרבנות בטלין חוץ מקרבן תודה (ר' תודה והודאה א) (ל"ת ב־א).

ד כשרוצין להתפלל ואין מניחין אותו ומבלבלין אותו והוא צריך לכמה יגיעות בשעת התפילה ואזי אפילו אם אינו זוכה להתפלל כראוי אעפ"כ היגיעה בעצמה שמייגע עצמו בכל כחו להתפלל כראוי הוא בחי' קרבנות בחי' כי עליך הורגנו וכו' (ש"ה יב).

קריאת שמע

א תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם כי תאוות ניאוף היא באה מעכירת דמים היינו מטחול שהיא לילית מלכות הרשעה ובשני פסוקים אלו יש י"ב תיבות כנגד י"ב שבטי י־ה ומ"ט אותיות כנגד מ"ט אותיות שבשמות שבטי י־ה ובקבלת עול מלכות שמים נפרד מנשמותיהן

דערב רב שהיא שפחה בישא ונכלל בנשמות שבטי י־ה בחי׳ אשה יראת ה׳ (ל״ק לו־ג).

ב וכל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא אזי די לו באמירת שני הפסוקים הנ״ל אבל אם הוא ח״ו רגיל בהרהור של התאוה הכלליות ר״ל ואינו יכול להפריד ממנה אזי צריך ג״כ להוריד דמעות בשעת קבלת עומ״ש (ל״ק לו־ד) (ר׳ בכיה א).

ג בשעת ק״ש צריך לקבל ע״ע ד׳ מיחות ב״ד בחי׳ מסירת נפש על קד״ה במחשבה חזקה ותקיפה כזו עד שיהי׳ מצטער ומרגיש יסורי המיתה ממש כאלו סוקלין ושורפין אותו ממש וכשמחזק המחשבה במסירת נפש כ״כ יוכל למות ממש ע״כ צריך למנוע לבלי לישאר שם בעת שמרגיש שקרוב שחצא נפשו שלא ימות בלא עתו ח״ו (ל״ק קצג) (ר׳ ברכות ס״א וזה).

קשיות

א ואפילו אלו הקושיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל ואינו יודע להשיב ונזרקה בו אפיקורסות כי הידיעה היא מהיצ״ט והסתרת הידיעה הוא מהיצה״ר שבלב שהיצה״ר מקשה את לבו ליפול ברעה וכל זמן שאינו זוכה לחדד שכלו צריך לסמוך רק על אמונה (ל״ק סב־ב).

ב מה שקשה לבני אדם קשיות על השי״ת אמר בלשון תימה על השי״ת קשה כי בודאי צדיק ה׳ רק שא״א לשכל אנושי להבין (ש״ה קיח).

אות ר

ר״ה יו״כ סוכות

א וזה בחי׳ מה שנוסעין על ר״ה לצדיקים כי ר״ה הוא יומא דדינא של כל השנה וכאו״א בא עם קדושתו וצמצומיו ונכללין בתוך הצדיק הדור שהוא בחי׳ קדשי קדשים בחי׳ אבן שתי׳ ועי״ז נמתקין כל הדינים (ל״ק סא־ז).

ב גם ע״י שבאים כמה נפשות ישראל להצדיק אמת על ר״ה ונכללים יחד באהבה רבה עי״ז נעשה שמחה כי הנפש הוא בחי׳ נר וכשנכללין יחד נעשה מהם אור בחי׳ שמחה (קל״ק סא־ח־ט).

ג מה שהעולם נוסעים על ר״ה לצדיקים כי עיקר המתקת הדינים אינו אלא ע״י קדושת וטהרת המחשבה כי שם שרשם וא״א לבוא למוחין זכים אלא ע״י התקשרות לצדיקים וראש השנה הוא מקור הדינים של כל השנה וצריך לטהר מחשבתו כדי להמתיקם ובשביל זה נוסעין לצדיקים כדי לזכות לקדושת המחשבה (ל״ק ריא) (מחובר להתורה ס״א בל״ק) (ר׳ פל״ח סא־ח) (ר׳ בשלח י״ג ויקח).

ד כשאדם יושב לדבר בחבירו זה בחי׳ ר״ה שהוא יומא דדינא שהוא יושב ודן את חבירו וצריך ליזהר מזה מאד ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפוט את חבירו כי המשפט לאלקים הוא כי רק הוא ית׳ ראוי לשפוט את האדם ובוודאי מקיים בנו הוי דן את כל אדם לכף זכות (ל״ח א־יד).

ה ר״ה הוא חסד גדול מאת השי״ת כי איך היינו מרימין פנינו לבקש כפרה מאתו ית׳ ע״כ עשה עמנו חסד ביום הדין וקבע ר״ה בר״ח שאז כביכול הוא ית׳ בעצמו מתחרט ומבקש כפרה בבחי׳ הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח שמשם נמשכים כל החטאים וע״כ אין לנו בושה ביום הדין להתחרט ולבקש כפרה על כל מעשינו כי אז גם השי״ת מתחרט ומבקש כפרה (קל״ת א־יט).

ו וזה בחי׳ ר״ה יום כפור סוכות שמיני עצרת כי ר״ה הוא בחי׳ תיקון האמונה כי אז נתקבצין כל הקהילות הק׳ ועי״ז נתלקטין כל ליקוטי אמונה ועי״ז נעשה תיקון המוחין וזה ר״ה ראש דייקא וזה בחי׳ ה׳ חושים של המוח שכולם נמצאים בבחי׳ ר״ה חוש הראי׳ בר״ה שבר״ה רואה ומשגיח על כל השנה מה יהא בסופה, שמיעה הוא בחי׳ מה שהש״י שומע קול צעקות ותפילות ותרועת עמו ישראל ברחמים, ריח זה בחי׳ והריחו ביראת ה׳ בחי׳ ובכן תן פחדך וכו׳ ואימתך וכו׳, טעם היינו מה שהש״י טועם בר״ה כל המעשים טובים של ישראל, מישוש הוא בידים זהו בחי׳ שידו פשוטה לקבל שבים מר״ה עד יוהכ״פ נמצא שבר״ה הוא תיקון המוחין וע״י תיקון המוחין נעשין בחי׳ תפילין בחי׳ עשרת ימי תשובה כי תשובה היא בחי׳ אם תוציא יקר מזולל וזה בחי׳ תפילין שנקראו יקר (ל״ת ה־יד).

ז וביום כפור אז הוא גמר תיקון חותם דקדושה בחי׳ וביום צום כפור יחתמון היינו שבעשי״ת נעשה בחי׳ תיקון התפילין וביוה״כ אז הוא גמר תיקונם, סוכה זה בחי׳ תיקון המלאך כי סוכה בגימ׳ מלאך בחי׳ חלום ע״י מלאך שנעשה ע״י תיקון המוחין וע״כ סוכות הוא זמן שמחתינו בחי׳ שמחה של תפילין ליתן חיזוק להמלאך כדי שלא יזיקו המאכלים כי סוכות הוא אוסף כל מיני מאכל וע״כ אז צריכין

שמחה, שמיני עצרת זה בחי' מלכות בחי' תיקון המשפט שעי"ז נתבטל טומאה הנ"ל וזה מ"ש בכתבים שבשמיני עצרת הנוקבא עוצרת הטיפה היינו בחי' תיקון טומאה שנתתקן בחי' החתים בשרו ונעצרת הטיפה בקדושה ואינה נשחתת בבחי' החתים בשרו ח"ו (ל"ת ה־יד).

ח עיקר זמן הקיבוץ הוא בר"ה (ל"ת ה־טו) (ר' כל הענינים של התורה ה' ותבין) (ר' צדיק קס"ה).

ט וזה בחי' ר"ה כי בר"ה אז התפילה בבחי' דין ומשפט כי המשפט לאלקים הוא ועי"ז מוציאין כל החיות של הס"א שינק מדעת ומתפילות ישראל, וזה בחי' תשרי בחי' אתה פוררת בעוז ים שברת ראשי תנינים על המים (תהלים ע"ד) ים שברת ראשי תנינים ר"ת תשרי, ואז כשמחזיר קדושת הדעת שבלע אז הדעת והמוח בשלימות וזה בחי' ראש השנה ראש דייקא בחי' תיקון הראש והמוח ע"י מטה עז הנ"ל וכשמוציאין מהס"א מה שבלע אז מוציאין גם עצמות חיותו שהוא בחי' גרים וזה בחי' תשרי בחי' (שמות כג) ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם ס"ת תשרי וע"י גרים נתגלה הכבוד ונתפשט הנבואה ונתתקן האמונה הקדושה ונתבטל אמונות כוזביות וזה בחי' תקיעה תרועה שברים, תקיעה זה בחי' התגלות הכבוד, תרועה זה בחי' רוח נבואה, שברים זה בחי' ביטול אמונות כוזביות בבחי' שבר תשבר מצבותיהם ותיקון האמונה הקדושה וע"י אמונה זוכין לחידוש העולם כי בתשרי נברא העולם וחידוש העולם יהיה בבחי' א"י בחי' השגחה וזה בחי' ר"ה בחי' תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה וכו' ואז יתער שיר חדש וזה בחי' תשרי בבחי' תבואי תשורי מראש אמנה (ל"ת ח־יא) (ר' כל עניני התורה ותבין).

י מי שיודע מא"י הוא יכול להכיר באחר אם היה אצל צדיק על ראש השנה (ר' א"י לו) (ל"ת מ).

יא מה שקורין את מחרת יוה"כ שם ה' כי כל העונשים על החטאים נוגעים לשמו ית' ואחר יו"כ שהשי"ת סולח לישראל עונותיהם ועי"ז ממילא הם ניצולים מכל העונשים ומכל הגזירות עי"ז עיקר הגדלת שמו ית' וע"כ קורין היום שאחר יוה"כ שם ה' כי ע"י מחילה וסליחה שנעשה ביו"כ נגדל שם ה' (קל"ת סו) (ר' כי תשא ל"ב ואם).

יב שמעתי מפיו הק' שהיה כתוב אצלו תורה על ענין שצריכים לנסוע לצדיקים על ר"ה והיה מבואר שם מענין שלשה ראשים שמתקבצין בר"ה כי הצדיק הוא בחי' ראש בני ישראל וראש השנה הוא ג"כ בחי' ראש וכ"א בא עם מוחו ודעתו להצדיק ומקשר דעתו ומוחו שבראשו שזהו ג"כ בחי' ראש להצדיק שהוא ראש בני ישראל בראש השנה נמצא שנתקבצו שלשה ראשים יחד ונעשה מזה דברים עליונים מאד (ל"ת צד) (מ"ב אלול).

יג מה אומר לכם אין דבר גדול מזה להיות אצלו על ר"ה (ח"מ מקום ישיבתו כד).

יד מי שזוכה להיות אצלו על ר"ה ראוי לו לשמוח מאד אכלו מעדנים וכו' (ח"מ מקום ישיבתו כד).

טו רצונו הי' שנהי' אצלו בר"ה גם לאחר הסתלקותו (ש"מ ג' ר"ה ד').

טז כל עסקו הוא ר"ה ואין דבר גדול מזה ועל ר"ה צריכין כולם לבוא (ח"מ נ' באו' ל"ו).

יז מי שאין זוכה להיות על ר"ה אין לו להתענות ומי שזוכה להיות אינו צריך להתענות והיינו בתעניתים פרטיים (ש"מ ע"ה מה).

יח אפילו אנשים כאלו שבכל השנה גם הצדיק האמת לא היה יכול לתקנם בשלימות אבל כשזוכין לבא אליו על ר"ה אז גם הם יכולים לקבל תיקונם כי הצדיק האמתי הוא עושה בר"ה תיקונים מה שבכל השנה גם הוא אינו יכול לעשות (ש"מ ג"י ר"ה בהשמטות) (מ"ב ר"ה) (ר' צוואה יג).

יט ערב ר"ה ראוי ליתן על פדיון (ש"ה ריד).

כ כל מה שהצדיק מצוה לעשות צריך לקיים רק כשמצוה שלא ליסע על ר"ה אצלו זה אין צריך לקיים (ש"ה ריד).

כא אמר אצלי עיקר היא ר"ה וכשעובר ר"ה חיכף מטה אזנו לשמוע—אם מעוררין לסליחות כי כל השנה חולפת כהרף עין (ש"ה רטו).

כב בר"ה צריכין להיות חכם שיחשוב רק מחשבות טובות שייטיב השי"ת עמנו וכו' וצריכין להיות שמח בר"ה גם צריכין לבכות בר"ה ביום הראשון צריכין למעט בדיבור מאד (ש"ה כא).

כג כשמגיע השנה להיות נגמרת היינו בחדש אלול שאז הם ימי רצון וכיסופים דקדושה בוודאי צריך להזכיר א"ע ולהתעורר אז ביותר בכיסופין גדולים להשי"ת ולהכין עצמו לקבל קדושת הבריאה החדשה של שנה הבאה ולהזכיר א"ע ביום ר"ה הקדוש שהולך יום קדוש כזה ממקום שבא משם בחידות ושירים נפלאים מאד בכן צריך האדם אז לשתף עצמו ג"כ לזה ולהתפלל אז בחשק חדש והתלהבות דקדושה ולהמשיך על עצמו זכות וכח איש החסד האמת הגדול במעלה מאד בפרט זכות וכח העוסק לקבץ החסדים של אמת שעי"ז עיקר

קיום העולם והבריאה כולה שנברא או כמ״ש זה היום תחלת מעשיך (ר׳ מ׳ מעשה יג מיום ג׳).

ראש חודש

א שורש התשובה היא בר״ח כי בר״ח אמר הקב״ה הביאו עלי כפרה (שבועות ט) וזה בחי׳ תשובה ומזה נשתלשל בכל הנבראים אבל עיקר החשובה בעוה״ז (ל״ק י־ט).

ב הגיהנם של ר״ח אינו כשאר ימים רק בושה וחרטה אבל שם אינו מועיל כי מי שטרח בע״ש (ע״ז ג׳) (ל״ק י־ט).

ג מיתת הבנים קטנים ח״ו נמשך מבחי׳ פגימת הלבנה וביר״ח שאז מתחלת הלבנה להתמלאות ולהתתקן אז נמשך בחי׳ כפרה וסליחה והמתקה על כל תולדותם של ישראל שיהי׳ נמשך עליהם חיים טובים וארוכים (ל״ק קנא) (ר׳ פנחס כ״ח ובראשי׳).

ד בתמוז נשתברו הלוחות ונתהוה שכחה ע״כ צריכים בתמוז לתקן זאת ולהמשיך זכרון בחי׳ זכרו תורת משה ר״ת תמ״ז (ל״ק ריז) (ר׳ מלאכי ג׳ זכרו).

ה רוב זמן קבלת הרפואות הוא בחדש אייר (ר׳ רפואה יב) (ל״ק רעז).

ו וע״כ אייר ר״ת אויבי ישובו יבושו רגע בחי׳ הכנעת האויבים וביטול המחלוקת שזה בחי׳ שלום שזה עיקר הרפואה (ל״ק רעז) (מ״ב ר״ח) (ר׳ תהלים ו׳ אויבי).

ז עיקר ר״ה חלוי בסיון שהוא זמן קבלת התורה שעי״ז נתחקן האמונה שעי״ז הוא בחי׳ חידוש העולם של ר״ה בחי׳ בתשרי נברא העולם וכל העולם היה חלוי עד ששי בסיון שקבלו התורה (ל״ת ח־יב) (מ״ב ר״ח).

ח אדר ר״ת ראש דברך אמת (ש״ה בהשמטות בסוף ל״ע מ״ב דפוס שני בווארשא).

ט כי משנכנס אדר מרבין בשמחה וי״ל ע״פ דברי רבינו ז״ל בליקוטי תנינא סימן י׳ ולבא לשמחה הוא ע״י שמוצא בעצמו נקודות טובות ועכ״פ יש לו לשמוח במה שזכה להיות מזרע ישראל שלא עשני גוי ואיתא במס׳ קידושין ל״א רבא אמר וכו׳ אלא מסוף דבריך ניכר שראש דברך אמת הרצון עפ״י המובא לעיל בשעה שאמר הקב״ה אנכי ולא יהי׳ לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבד את אביך וכו׳ אמרו מסוף דבריך ניכר שראש דברך אמת יע״ש ולפי״ז י״ל משנכנס אדר מרבין בשמחה והשמחה תהי׳ מתיבת א׳ד׳ר׳ הרצון ראש דברך אמת היינו אנכי ולא יהי׳ לך וכו׳ היינו שמחת ישראל שלא עשני גוי (עו״ש שד״מ).

ר״ח ניסן

א ניסן הוא ר״ה והם ימי תשובה כי בניסן עתידין ליגאל (ר״ה י״א) ואין הגאולה אלא ע״י תשובה (ל״ק מט־ו).

ב עיקר חיזוק המלאך הוא בניסן כי ניסן ר״ה למלכים ואז נתחדש ההתמנות של כ״א ואז נותנין לכל המלאכים ההתמנות שלהם כרצונו ית׳ ואז יש להמלאכים שמחה ונתחזקין כי אז בניסן הוא זמן הגאולה כי בניסן נגאלו וזה ידוע שעיקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדה״ר שהיו שדים מחממין אותו והוליד שדין (עירובין י״ח) והחימום הוא ע״י חלישות המלאך ובניסן נגאלו ונתתקן חטא אדה״ר אז נמצא שבניסן נתחזק כח המלאך (ל״ת ה־י).

ג ואזי בניסן היה ראוי שיתבטל טומאה הידוע לגמרי אבל לפעמים גם ע״י רבנים שאינם כשרים שמעוותין את המשפט עי״ז בא טומאת המקרה ח״ו והתיקון לזה הוא קישור המרכבה וע״כ קודם השינה נתחקן מקדמונים לומר קישור המרכבה מימיני מיכאל וכו׳ כי ע״י קישור המרכבה ניצולין מטומאה הנ״ל (ל״ת ה־־יא־יב).

רגלין

א רגלין נקראין מוכיחי הדור מפני שהולכין בשליחותו ית׳ להוכיח הדור להחזירם למוטב ולהמתיק הדין (ל״ק כב־א).

ב ע״י גדלות נתקלקלו הרגלין וזה נעשה ע״י קלקול האמונה (ל״ק כב־יא).

ג כל העולם הזה הוא התלבשות מדריגות התחתונות של הקדושה היינו בחי׳ רגלין של הקדושה אף שגם מדריגות עליונות יש מהם ג״כ התגלות בעוה״ז אך אין ההתגלות כ״א הארה שמאיר בבחי׳ רגלין (ל״ק נד־ב).

ד עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי׳ רגלין שאין מניחין לאדם לילך בדרכי השי״ת ובשבת קודש חוזרין להם כח ההליכה אך עדיין צריך סעד לתומכו והסעד הזה הוא בחי׳ אמת שכלול בקדושת שבת אך עדיין צריכים לתת כח לכלי הליכה כדי שילך היטב וזה זוכין ע״י צדקה של שבת היינו שנותן לאדם על צרכי שבת או שמאכסן עני על שלחנו (ל״ק פו) (ר׳ ברכות ו׳ הני).

רוח

א רוחא בחי' צדקה בחי' רוח נדיבה על ידו מקררין חמימות תאות ממון (ל"ק יג־א) (עיין זוהר פנחס רכ"ד רוחא).

ב מנהיגי הדור הם בחי' רוח וישראל הם לבא דעלמא (זהר פנחס רכא) וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחי' רוחם על כ"א מישראל לנפח מהם העפרורית דהיינו מרה שחורה ועצבות שנופל עליהם שעי"ז אינו יכול האיש הישראלי שהוא בחי' לב לדלוק ולבעור להשי"ת (ל"ת ט).

ג גם לפעמים בוער האדם ביותר להשי"ת חוץ מהמדה וגם זה אינו טוב כי זה מבחי' רוח סערה ונקרא הריסה והצדיקים האמתיים משגיחים גם על זה להכניע הרוח סערה שלא יבערו יותר מהמדה רק כראוי במזג השווה (ל"ת ט).

רוח הקודש

א רוח הקודש היינו לשון הקודש שע"י נתבטל תאות ניאוף ואין לו שליטה על ישראל שהרוח שטות נתבטל ע"י רוח הקודש (ל"ק יט־ג).

ב שפע אלקי שהשכל בא לאדם בלא שום הקדמה הוא בחי' רוח הקודש ורוח הקודש נקרא ע"ש החכמה שהיא רוח חכמה הבא מן הקודש (ל"ק כא־ג).

ג כי יש עצבות רוח רוח נכאה רוח רעה ויש רוח טובה והוא בחי' רוח נבואה רוה"ק אך כשהוא מעורב טו"ר אינו יכול לקבל נבואות אמת וזה שמנגן ביד על הכלי הוא מלקט הרוח טובה מתוך עצבות רוח וכשהנביא שומע זה הניגון אזי מקבל ממנו רוח נבואה (ל"ק נד־ו) (ר' מלכים־ב ג' קחו).

ד עיקר התגברות המדמה הוא ע"י עצבות כי המדמה היא בחי' עצבות רוח רוח רעה שהוא מבלבל את הרוח טובה רוח נבואה שהיא בחי' זכרון לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי וע"כ אין יכולין לקבל רוח הקודש כ"א ע"י שמחה שהוא בחי' מנגן ביד (ל"ק נד־ו) (ר' מלכים־ב ג' והיה).

רוח חיים

א עיקר חיות כל הדברים הוא בבחי' רוח ועיקר החסרון הוא בבחי' הרוח חיים של אותו דבר וע"י אנחה שהוא מאריך רוחי' ממשיך רוח חיים ומשלים החסרון (ל"ק ח־א).

ב עיקר הרוח חיים מקבלים מהצדיק שבדור כי עיקר הרוח חיים בהתורה והצדיקים דבקים בהתורה (ל"ק ח־ב).

ג עיקר הרוח חיים הוא בלב וע"כ החסרון והמילוי תלוי בלב בחי' ויתן לך משאלות לבך (תהלים לז) (ל"ק ח־ב).

רחמנות

א א"א לקרב לב"א התכלית של הבריאה רק כ"א לפי שרשו בנשמת הצדיק כן מקבל ממנו זאת התכלית שהיא שעשוע עוה"ב כפי הפרת הכעס ברחמנות (ל"ק יח־ב) (עיין חבקוק ג' ברוגז).

ב לפעמים חושב האדם שיש לו רחמנות על העולם ורוצה להנהיגם ובאמת זהו רודף אחר הכבוד ותולה רדיפתו ברחמנות (ל"ק יח־ג).

ג צריכין לרחם מאד על הגוף לראות לזככו עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל מה שהיא רואה ומשגת תמיד (ל"ק כב־ה) (ראה ישעי' נ"ח ומבשרך).

ד עיקר כל הבריאה מתחלת האצילות עד סוף נקודת המרכז של עולם הגשמי הזה הכל הוא כדי לגלות רחמנותו ית' ומזה יכול האדם להבין איך שכל מה שעובר עליו ומתנהג עמו צריך לקבל הכל באהבה ובשמחה ולהאמין באמונה שלימה כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד כי הש"י מנהיג עולמו בחסד וברויותיו ברחמים כי רחמנותו ית' הוא שורש כל הבריאה כולה (ל"ק סד) (מ"ב סבלנות).

ה הנה העולם צריכין רחמים גדולים הן ברוחניות הן בגשמי וכל אחד מבקש רחמים ואינו יודע היכן הוא והרחמים היא לעיני כל אך בעוונינו הרבים בדור הזה אין מי שיתפלל כך שיוכל להמשיך רחמים מחמת שאין מי שיכיר גדולת הבורא כל כך מפני גודל הגלות והדחקות והקב"ה בעצמו צריך להתפלל על זה (ל"ק קה) (ר' זהר נשא קל"ז איתי)

ו כי כשאדם צריך לרחמים השי"ת שולח לו רחמנות שהוא ירחם על אחר ועי"ז מרחמין עליו ומדת הרחמנות תלוי בדעת כי כעס שהיא היפך הרחמנות הוא מחמת כסילות ובשבת נמשך על כל אחד דעת וע"י שיש לו רחמנות מרחמין עליו מן השמים (קל"ק קיט) (ר' שבת כב).

ז מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מחמת רחמנות אין זה עבודה כי יש גם כמה חיות שהם רחמנים בטבעם רק עיקר העבודה לשבר האכזריות להפכו לרחמנות (ל"ת ד־א).

ח מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג (ל"ת ז־א) (ר' מנהיגי הדור יא).

ט כי עיקר הרחמנות הוא כשישראל עם קדוש נופלין

ח״ו בעוונות ר״ל כי זה הרחמנות הגדול מכל מיני רחמנות כי כל היסורים הקשים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של עוונות ח״ו וזהו עיקר הרחמנות לרחם על ישראל להוציאם מהמשאוי הכבד של עוונות (ל״ת ז־ג).

י עיקר הרחמים תלוי בדעת וכשהסט״א יונקת מהרחמנות ח״ו שהיא מרחמת על האדם ברחמנות שלה לפרוק עול תורה ולעסוק רק בלימודי לשונות העמים כי עי״ז יהיה לו פרנסה בריוח או לעשות תורתו עראי ומלאכתו קבע אז נפגם הרחמנות ונעשה כעס ואכזריות ועי״ז נקטן הדעת ואז מתגבר תאוות ניאוף ח״ו (קל״ת ח־ד) (ר׳ תפילה קיח).

יא צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל אף אם הוא כמו שהוא ויסמוך על רחמיו המרובים מאד בלי שיעור כי בוודאי לא יעזוב אותו אף אם עבר מה שעבר העבר אין והעיקר מכאן ולהבא לא יעשה עוד ויהיה שב ואל תעשה עכ״פ הן במחשבה הן במעשה ומה שנעשה עמו ממילא אל יחיש ואל יסתכל על זה כלל (ל״ת מט) (ר׳ התחזקות כג).

יב עיקר הרחמנות הוא שהש״י ימסור את הרחמנות בידינו כי אצלו ית׳ יכול להיות שגם החולאת הקשה וכל היסורין הם רחמנות שלו כי בוודאי כל מה שהשי״ת עושה להאדם הכל הוא רחמנות (ל״ת סב) (ר׳ מקץ מ״ג וא־ל ש־ד־י).

יג הרחמנות של עוה״ז הכל רואין ובשביל זה הכל רודפין אחר עוה״ז כי רואין כשהאדם רעב קשה לו מאד ויש רחמנות גדול עליו אבל מי שיש לו עינים רואה גודל הרחמנות שיש על הנשמות בעוה״ב כי שם נמצאים בנ״א שהולכים ערומים ממש וא״א לרחם עליהם כלל כי שם אין מועיל שום רחמנות כי איזה מלבוש הוא צריך הלא הוא רק מלבוש של תורה ומצות אבל מי שזוכה להתקרב לצדיק אמתי הוא יכול לרוץ להצדיק וליקח אצלו איזה מלבוש להתלבש בעצמו (ש״ה כג).

יד העניים הגדולים מאד המחזרים על הפתחים ע״פ רוב הם אכזריים מאד ואין להם מדת הרחמנות מחמת שהם בחי׳ תוקפא דדינא ואין מרחמים בדין מחמת זה אין להם כח וזכות להמשיך על עצמם השלש עשרה מדות של רחמים שעל ידם השי״ת מוחל עוונות עמו ע״כ צריכים הם ביותר לפרוש כפיהם אל ה׳ שיעורר בעצמו הי״ג מדות של רחמים (ש״ה פ״ט) (מ״ב ממון) (ר׳ תהלים ע״ט אל).

טו מעלה גדולה כשאוחזין בזה שאע״פ שאני איני זוכה לעבוד את ה׳ עכ״פ יעבוד ישראל שני את השי״ת כי זה עיקר אהבה ורחמנות שצריכים לרחם א׳ על חבירו שיזכה לתכלית האמיתי אבל יש כמה בנ״א שכשהם נופלים ח״ו מעבו״ה הם שונאים ומתגרים במי שעוסק בעבו״ה ורוצים להפילו ח״ו ומחלישים דעתו שאין ממש בעבודתו וכ״ז מחמת קנאה ובאמת צריך שיהי׳ בהיפך (ש״ה קיט).

ריח

א אע״פ שתוכחה הוא דבר גדול ומוטל על כ״א מישראל להוכיח את חבירו כשרואה בו שאינו מתנהג כשורה אעפ״כ לאו כל אדם ראוי להוכיח כי כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו (ל״ת ח־א).

ב ע״י תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח עי״ז מזיזין ומעוררין הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שמוכיחם ועל כן הוא מבאיש ריחם ועי״ז הוא מחליש את הנשמות שלהם ועי״ז נפסק השפע מכל העולמות החלוים באלו הנשמות כי עיקר יניקת הנשמה הוא מהריח (ל״ת ח־א).

ג אבל כשהמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבא הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות ע״י תוכחתו כי התוכחה צריכה להיות בבחי׳ התוכחה של משה שהוכיח את ישראל על מעשה העגל שע״י תוכחתו נתן בהם ריח טוב שהוא בחי׳ מזונא דנשמתא (ל״ת ח־א).

ריקודין והמחאת כף

א כשיש ח״ו דינים על ישראל ע״י ריקודים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינין ענין זה נאמר על כ״א מישראל שבכחו לפעול טובה כמו צדיקי הדור (ל״ק י־א) (פל״ח י־ז) (ר׳ ש״ה קלא).

ב ריקודין והמחאת כף נמשכין מן הרוח שבלב בחי׳ רוח הצדיק ועי״ז נתבטל הגאווה ונמתקין הדינים (ל״ק י־ו) (עיין ב״ר ויצא, לבו נשא את רגליו).

ג עיקר ענין זה שע״י ריקודין והמחאת כף נעשה המתקת הדינים נעשה בפורים כמובן (בהשה״ל ובל״ק י׳ אות ח׳) (בה״ל עה״ת י־מד).

ד ע״י ריקודין של חתונה ממתיקים הדינים (קל״ק לב).

ה ריקודין של שמחה כגון ששותה יין בשבת או בחתונה ושותה במדה וכוונתו לשמים לשמוח בהשי״ת אשר בחר בנו וכו׳ ונתעורר לשמחה עי״ז

עד שנמשך השמחה לתוך הרגלין שמרקד מחמת שמחה עי״ז מגרש החיצונים ומבטל הדינים וזוכה לקבל כל הברכות וההתלהבות של הריקודין הוא אשה ריח ניחוח לה׳ אבל מי שמרקד בהתלהבות היצר היא בחי׳ אש זרה והיין ששתה הוא בחי׳ יין המשכר שמשם אחיזת החיצונים ח״ו (קל״ק מא־א).

ו ריקודין דקדושה הוא כמו פדיון נפש שעושה הצדיק וע״כ טוב לאדם להרגיל את עצמו ליתן בכל פעם על פדיון לצדיקים כדי להמתיק ממנו כל הדינים אפילו כשאין לו צרה ח״ו אעפ״כ יתן בכל עת על פדיון שלא יבוא לידי צרה ח״ו (קל״ק מא־ב).

רמזים

א כל יום יש בו מחשבה דיבור ומעשה והקב״ה מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית ומזמין לכל אדם מ׳ ד׳ ומ׳ לפי היום והמקום והאדם ומלביש בהם רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל״ק נד־ב).

ב אפילו מי שיודע ומבין הרמזים מכל הדברים אפילו מדברי חול אעפ״כ אסור לו לעסוק רק בדברי חול משני טעמים א׳ מחמת שזאת העבודה בעסקי עוה״ז הוא מקום מסוכן והב׳ מחמת שיש קדושה ועבודה גבוה מזה דהיינו קדושת התורה והמצוות וע״כ אפילו מי שיודע הרמזים הוא צריך להסתפק מזה העולם בהכרחיות לבד (ל״ק נד־ב).

רעמים

א מי ששומע תקיעת שופר מאיש ירא וחרד בודאי לא ידאג כל השנה מרעמים כמ״ש בקולות וברקים עליהם נגלית ובקול שופר עליהם הופעת שבקול שופר הופיע עליהם מקולות וברקים (ל״ק ה־ג).

ב וזה בחי׳ רעמים כי ע״י גרים שנעשין ע״י מטה עוז ע״י שהס״א מוכרחת להחזיר כל הקדושה שבלעה עם עצמות חיותה עי״ז נתרבה ונתגדל כבודו ית׳ כי הרעש והפרסום שנתפרסם כבודו ית׳ ע״י הגרים זה בחי׳ רעמים שהם קול רעש גדול (ל״ת ח־ד).

רפואה

ר׳ חולאים ר״ל.

א מי שמאמין בה׳ שהוא טוב לכל המכות לרפאותם לא ישתדל אחר תחבולות רבות רק יתפלל אליו ית׳ (עיין תהלים קמ״ה טוב ה׳) (ל״ק יד־יא)

ב עיקר הרפואה ע״י שלום (עיין שבת קי״ט המבזה) (ל״ק יד־יג).

ג כל הרפואות תלוים בתורה כי התורה נותנת כח למלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים והעשבים מרפאים בכח רתורה (ל״ק נו־א) (ר׳ מלאכים ו).

ד הצדיק לוחם תמיד מלחמת ה׳ כי הוא לוחם כנגד קליפת עמלק שממנו נמשך פגם הברית והצדיק מכניע אותו ומחזק החלושי כח שבישראל ועי״ז זוכה לשפע כפולה וזוכה לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף (ל״ק נח־ה) (ר׳ משפטים כ״א רק).

ה מי שאין לו אמונת חכמים אין רפואה למכתו והתיקון לזה שידור איזהו נדר ויקיים מיד עי״ז ישוב לאמונת חכמים ועי״ז יהיה לו רפואה שלימה (ל״ק נז־ב).

ו בהסיבה של הרפואה שהוא הסמים עושים מהם עיקר כאלו ח״ו בלי הסמים אין יכולת ביד השי״ת לרפא ואין הדבר כן (ר׳ טבע ח) (ר׳ שמות ל״ב אשר ילכו) (ל״ק סב־ו).

ז כל החסרונות שיש לאדם הן בנים פרנסה בריאות הכל מצד האדם עצמו (ר׳ חסרון ד) (ל״ק קעב).

ח כשהדינין ח״ו גוברים על האדם או כשמתפלל עבור חולה אין להמתפלל עבורו להזכיר שמו שלא יתגברו הדינים ח״ו (ל״ק קעד) (ר׳ מ״א סי׳ קי״ט א׳ דזה דוקא בפניו אבל שלא בפניו מותר) (קל״ק קעד) (ר׳ בהעלותך י״ב א־ל נא).

ט בשעה שאומרים וצבא השמים וכו׳ ראוי להתפלל על כל דבר כי אז באים צבא השמים להשתחוות ולתת שבח והודאה אליו ית׳ ע״כ טוב לבקש אז מהשי״ת במחשבתו כגון אם צריך לרפואה שיצוה השי״ת עליהם שימשיכו הכחות הצריכים לרפאותו בתוך לחם ומים (קל״ק רלא) (ר׳ סידור בשעה)

י שבועות הוא רפואה להריאה כי ה׳ כנפי ריאה כנגד ה׳ חומשי תורה ובשבועות מקבלין התורה יכולין לקבל חיות חדש (ל״ק רסז).

יא מה שהאדם חוזר לבריאותו ע״י רפואות מחמת שהנפש רואה שזה האדם יכול לכוף עצמו לעשות היפך תאוותו ורגילותו כי הוא מורגל באכילת מאכלים ועכשיו כופה תאוותו ומקבל רפואות וסמים מרים בשביל בריאותו ע״כ היא חוזרת אליו כי היא מצפה שיכוף תאוותו בשביל התכלית האמיתי לעשות רצון יוצרו ית׳ (ל״ק רסח) (ר׳ נפש יז).

יב כל הרפואות באין מן הארץ וע״כ בעת שהארץ נותנת יבולה בזמן החניטה שהוא בחודש אייר אזי יש כח יותר בכל הרפואות כי אז נותנת הארץ בהם

כח אבל בזמן אחר אפילו אם יקחו אותן הרפואות בעצמן אין להם זה הכח ועיקר היא ארץ ישראל (ל"ק רעז) (ר' א"י לד).

יב־א ע"י מחלוקת בא עניות ואין זוכין לרפואה אבל ע"י שלום בא רפואה ופרנסה (קל"ק רעז).

יג רגל היא רפואה להריאה כידוע לחכמי הרפואות (ל"ק רעז).

יד נלענ"ד שבזה מביא ראיה וטעם למנהג ישראל לאכול רגל בשבת מחמת שכל ענין האכילה של שבת הוא בשביל תיקון הרגל והוא רפואה להריאה אותיות יראה (בה"ל סי' רעז) (ר' שבת כט).

טו כשנגאלת ונפדית התפילה אזי נופל כל הדאקטיריי כי אין צריכין לרפואות ויהי' ללחם ומים כח לרפאות כמו עשבים כי התחלקות הכחות שזה העשב יש לו כח לרפאות חולאת פלוני וזה חולאת פלוני כל חילוקי כחותם הוא רק למטה אבל למעלה בשורש הכל דהיינו דבר ה' הכל אחד ואין חילוק בין לחם ומים ובין עשבים וכשאוחזין בהשורש דהיינו דבר ה' בחי' תפילה יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים (ל"ת א־ט) (ר' פסחים כ"ה בכל).

טז ודע שיש חילוק בין החולאת כי יש חולאת שגדל באדם כמה שנים ויש שהוא בתולדה מאביו ואמו ובשעת צמיחות החולאת אין שום אדם יודע ממנו וכן ברפואות עשבים יש חילוקים יש חולאת שיוכל להתרפאות ע"י עשב אחד ויש שצריכין לרפואתו מורכבים כמה עשבים לרפואה ויש חולאת שאין מועיל שום רפואה כי כח החולאת גדול מכח העשבים אבל כשאוחזין בבחי' דבר ה' בחי' תפילה אזי יכולין להתרפאות אפילו בעת צמיחת החולאת מאחר שאין צריך לרפואות כלל רק רפואתו ע"י לחם ומים שאוכל אז (ל"ת א־יא).

יז שמן הוא רפואה להריאה (ל"ת ב־ו).

יח כי הנה באמת איך יכול רופא לחגור מתניו לרפאות החולה ע"י רפואות וסמים הלא אינו יודע הסם הצריך לרפאות אותו חולה כי יש סמים הרבה אך בוודאי החולה אינו יכול להתרפא כ"א ע"י סם פלוני המיוחד לרפואתו כפי שנגזר למעלה אבל כשעושין פדיון וממתיקין הדין ואזי נתבטל הגזירה וקודם שגוזרין דין אחר אזי יכול הרופא לרפאות ע"י סמים כי אזי אין דין ואזי יוכל להתרפאות ע"י איזה סם שיהיה (ל"ת ג).

יט נמצא שא"א לרופא לרפאות כ"א ע"י פדיון שצריכין לעשות פדיון תחילה להמתיק הדין ואז דייקא יש רשות לרופא לרפאות (ל"ת ג) (ר' המתקת הדינים ט).

כ וזה בחי' רפואות כי רפואות המכה היא ע"י כמה בחי' שבתחילה צריכין שיפתח פי המכה אח"כ צריך כח המושך שימשוך ויוציא הליחה והדמים המקולקלים מתוך המכה אח"כ צריכין להדיח כל הדמים שלא יהיה בהם קלקול שיוכלו לילך כסדר בלי עיכוב כי כשיש עכירות נתעכבים במקום המקולקל ואינם יכולים לסבב כסדר אח"כ צריכים לסגור פי המכה וכל אלו בחי' רפואות נעשים ע"י בחי' הנ"ל כי צדקה היא בחי' פתיחת פי המכה בחי' פתוח תפתח חכמה היא בחי' כח המושך שבחי' חכמה מוציאה הקלקול מכל מקומות הפנימיים רגל ויו"ט שהוא התגלות הרצון עי"ז נעשה בחי' הדחת וכיבוס הדמים ואזי יכולים הדמים לסבב כסדר מעשה בראשית היינו בחי' עולם חסד יבנה שיתקיים העולם בחסדו בחי' ואתם כהני ה' תקראו וע"י בחי' זו כהן חסד נסגר פי המכה בחי' והסגיר הכהן את הנגע ונתרפא בשלימות (ל"ת ד־יב).

כא לכאורה אין הדברים מובנים כלל מה תוכן עניינם למאמר זה ושמעתי בזה סיפור שלם היינו שקודם שבועות תקס"ט שנאמר בו המאמר הנ"ל נסעו אנשי לאדיזען לרבינו ז"ל על שבועות ואחד מאנ"ש לא נסע עמהם כי היה חולה בסכנה גדולה עד שנתייאשו ממנו כל הרופאים כי היה לו מכה בפנים ואנשי לאדיזען ספרו זה לרבינו ז"ל ואח"כ בשבועות אמר רבינו ז"ל ענין זה וכלל בתוכו ענין רפואת המכה ואח"כ כשחזרו לביתם מצאו שכבר נתרפא וספר להם שבלי שום תחבולות נפתח פתאום המכה ונתרפא בשלימות וכפי שספר להם הזמן היה במכון ממש בעת שאמר רבינו ז"ל זה המאמר וכלל בתוכו ענין רפואת המכה (חיי מוהר"ן בפל"ח) (ל"ת ד־יב) (ותוכן הענין מה שיש לזה שייכות עם מאמר הנ"ל) (ר' עבודת ה' לז).

כב ע"י נפילת האמונה באים מכות מופלאות שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפילה ולא זכות אבות (ל"ת ה־א) (ר' כי תבא כ"ח והפלא).

כג כי כל הרפואות הם ע"י עשבים והם גדילים רק ע"י אמונה שכשיש אמונה אז יורדים גשמים וצומחים עשבים ואזי יש רפואות אבל ע"י נפילת אמונה אין גשמים ואזי אין רפואה (ל"ת ה־א) (ר' תענית ח' אין).

כד גם עיקר כח הרפואה שיש בכל עשב הוא ע"פ

הסדר שיש להזרעים לפי המקום ולפי הזמן כי יש עשב שעיקר כחו לרפואות הוא רק כשקוצרין אותו עד שלא הביא שליש וכן יש עשב שכחו רק כשנגמר עד שנופל מאליו וכן לפי המקום שבמקום זה גדל זה העשב ובמקום אחר גדילים עשבים אחרים וסדר זרעים הוא ע״י אמונה (ל״ת ה־א) (ר׳ שבת ל״א אמונה).

כה וגם אין מועיל להחולה קול צעקה של אח וגניחות שלפעמים מרחמין עליו מן השמים עי״ז אבל ע״י נפילת האמונה גם זה אין מועיל (ל״ת ה־א).

כו גם עי״ז בעצמו אין מועיל לו רפואה כי עיקר הרפואה היא ע״י התמזגות היסודות כי יש ד׳ יסודות ארמ״ע וצריך לזה חכם גדול שידע ע״פ דאקטעריי למוג היסודות שיש בכ״א מן העשבים כפי הרפואה שצריך זה החולה כפי קלקול היסוד וע״כ ע״י פגם אמונה שעי״ז נפגם בחי׳ הד׳ יסודות כי כולם מתגלין רק ע״י בחי׳ עפר שהיא מאנא דכולהו (ת״ז ע׳) כי עפר בחי׳ שכן ארץ ורעה אמונה ע״כ אין לו רפואה (ל״ת ה־א).

כז ע״י התגלות העצה שהיא בחי׳ התגלות האור מן החושך עי״ז נתגדל האמונה ועי״ז עיקר הרפואה (ל״ת ה־ב) (ר׳ ישעיה נ״ח אז).

כח ע״י שמזיעין בשביל דבר שבקדושה עי״ז זוכין לשמחה גם זוכה לרפואה וזה שאנו רואין שהחולה תיכף כשמזיע נמשך עליו שמחה כי ע״י הזיעה נעשה שמחה (ל״ת ו).

כט סיפר שחלם לו באשר שהיו משיחים שהרפואה היא מהשי״ת לבד כי אני ה׳ רופאך ואמרו מי יודע שהשי״ת רוצה וענה אחד כי אני ה׳ רופאך מורה ע״ז כי הוא ר״ת אכי״ר (בל״ת מב) (ח״מ שה״ל נג).

ל מענין דאקטורים ורפואות הרבה לדבר עמנו מאד והיה מגנה מאד ענין רפואות ומזהיר לכל מי שרוצה לחוש על חייו ועל חיי ב״ב שיתרחק מאד מלעסוק ח״ו ברפואות ואפילו אם החולאת חזק ח״ו ר״ל אעפ״כ ישליך על ה׳ יהבו אפילו במקום שיש רופאים מופלגים אל יסמוך עליהם כי הם קרובים למיתה יותר מן החיים (ש״ה נ׳).

לא אל יאמר האדם שהוא חולה ח״ו א״כ על מי אסמוך כי בהכרח לעשות בדרך הטבע ואיך אניח את החולה ולא אשתדל בהצלתו כי באמת זה שטות כי מאחר שסוף כל סוף הוא צריך לסמוך רק על הש״י טוב לסמוך מיד על הש״י ואל יסכן את החולה בידים ע״י הדאקטיר כי ע״פ רוב הדאקטורים הם שלוחי המלאך המות ר״ל (ש״ה נ׳).

לב אע״פ שיושב במקום שיש רופאים ורפואות אעפ״כ מאחר שהם בעצמם מבולבלים בחכמה זו ושאר החששות הרבה מאד שיש בענין רפואות א״כ קרוב הדבר לא די שלא יועיל אדרבא יקלקל בוודאי וא״כ למה יעשה עסק בדרך הטבע מה שרחוק משכר וקרוב להפסד וידמה בעיניו כאלו הוא יושב במדבר שבהכרח לסמוך על השי״ת לבד מאחר שאין מה לעשות (ש״ה נ׳).

לג ומה שרבינו ז״ל בעצמו נסע ללעמבערג ועסק שם ברפואות יש בזה סודות ודברים נסתרים מאד כי היה מוכרח מן השמים לעסוק ברפואות מטעמים וסודות הידועים לו אבל כשבא משם אז דייקא הרבה לדבר ביותר מהרחקת הרפואות ולהתרחק מהרופאים בתכלית הריחוק (ש״ה נ׳).

רצון

א אלו בני אדם הבאים להצדיק הדור וכל אחד בא עם רצונות וכיסופין לעבו״ה עי״ז הצדיק עולה עם אלו הרצונות ומוריד התגלות התורה (ל״ק יג־ג).

ב כשרוצה דבר תאוה הוא פגם לנפש וכשבא להצדיק ומתחרט על אלו הרצונות אז הצדיק מעלה כל הרצונות עד שמעלין ריח טוב (ל״ק יג־ה) (פל״ח יג).

ג עיקר הכוונה שברא השי״ת כל העולם כדי שישראל יעשו רצונו (ר׳ ישראל ט) (ל״ק נב).

ד ע״י החשק והכיסופין שחושקים להוציא מכח אל הפועל דבר שבקדושה עי״ז ממשיך נקודות אל אותיות הדיבור שיוכל להוציא הדיבור בשלימות ויצעק להשי״ת עם הדיבור עד שיוציא הדבר שבקדושה מכח אל הפועל (קל״ק סו־ט).

ה העיקר חלוי ברצון אם רצונו חזק מאד להתקרב להש״י ולעבוד אותו רק שקשה לו לשבור תאות גופו אזי ע״י התקרבות ואמונת צדיקים הוא בחי׳ אכילה ונאכל להצדיק היינו שנתהפך למהותו אך אם אין רצונו כלל לעבוד את ה׳ לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים והוא בחי׳ מזון שאינו נתהפך לניזון כגון אכילה שאין הטבע סובלת הגוף מקיא אותו כן הצדיק אינו יכול לסובלו ומקיא אותו והוא בחי׳ הכתוב בא״י כאשר קאה ה׳ יצילנו (ל״ק קכט).

ו כי צריך האדם לבטל רצונו לגמרי נגד רצון השי״ת שלא יהיה לו שום רצון אחר רק כמו שרוצה

השי״ת הן שיהי׳ לו ממון ובנים הן לאו ח״ו (ל״ק קעז) (ר׳ תהלים קמ״ה רצון).

ז כי הגם שצריך האדם להתפלל על כל צרכיו אבל לא יכוון שימלא השי״ת רצונו רק לכוון בתפלתו לעשות מזה בעצמו רצון השי״ת כי השי״ת רוצה מאד למלאות חסרונו ומה שחסר לו כדי שיתפלל לפניו ית׳ (פל״ח קעז).

ח גם ע״פ פשוט י״ל כי רצונו הפשוט ית׳ להטיב לעמו ישראל רק שהעוונות של האדם מכריחין אותו ית׳ כביכול לייסר אותו שזה היפך רצונו הפשוט וג״ז לטובת האדם כידוע וע״כ בוודאי מוחר לו להתפלל שימחול לו ואז ייטיב עמו ממילא כרצונו ית׳ (פל״ח ל״ק קעז).

ט עיקר היראה נעשה ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבעי כלל עי״ז נעשה יראה כי אזי יש שכר ועונש ושייך להתייראּ מפניו ית׳ אבל כשנופלין לכפירה כאלו מתנהג הכל ע״פ הטבע ח״ו אין שייך יראה כלל כי אין שכר ועונש ח״ו (ל״ת ד־ה) (ר׳ תהלים קמ״ה רצון).

י התגלות הרצון הוא ע״י ימים טובים כי כ״א מהיו״ט מכריז וקורא ומגלה את הרצון כי בכל יו״ט עשה השי״ת עמנו אותות נוראות שהם היפך הטבע שעי״ז נתגלה הרצון שהכל ברצונו ואין שום חיוב הטבע כלל (ל״ת ד־ו) (ר׳ שלש רגלים יד).

יא הכנעתם של אלו החיות רעות חכמי הטבע הוא ע״י חכם גדול שבקדושה שיכול לקשר כל הרצונות בשורש הרצון ששם הוא בחי׳ הסתלקות משה ועי״ז הוא מתגבר ומכניע וסותר דעות חכמי הטבע שכופרים ברצון (ל״ת ד־ז).

יב לפעמים אפילו כשמכניעין את חכמי הטבע עדיין חוזרים ומטילים איזה ספק ברצון ואז צריכין לחזור ולהרבות בצדקה כי צדקה מכנעת ומשפלת חכמת הטבע תמיד ומגלה שהכל מתנהג רק ברצונו ית׳ לבד (קל״ת ד־יא).

יג וע״י כלליות בן ותלמיד עי״ז מי שהוא איש חיל ואינו ההיפך (שקורין רוע מזל ש״מ) הוא יכול לקבל בעת האכילה הארת הרצון דהיינו שיאיר לו הרצון בעת האכילה וישתוקק ויכסוף מאד אליו ית׳ ברצון בלי שום ידיעה שלא ידע כלל מה הוא רוצה רק רצון פשוט בכלות הנפש אליו ית׳ (ל״ת ז־י) (ר׳ דרי מעלה ג).

יד העיקר הוא רצון וכיסופין אע״פ שאין לצאת בזה כי צריכין להוציא מכח אל הפועל ולא לפטור עצמו באונס רחמנא פטריה ואם אעפ״כ הוא אנוס הרצון בעצמו הוא טוב מאד (ש״ה יד).

טו כשאדם הולך בתמימות באמונה לבד בלי שום חקירות יכול לזכות שיעזור לו הש״י שיבא לבחי׳ רצון שהוא למעלה מחכמה (ש״ה ל״ב).

טז אעפ״י שהכל חפצים ורוצים לעבדו אעפ״כ אין כל הרצונות שוין ויש חילוקים רבים ברצון אפילו באדם אחד בעצמו בכל עת יש חילוקים גדולים בין הרצונות והכלל שעיקר הוא הרצון וכיסופין שיהיה כוסף תמיד אליו ית׳ ובתוך כך מתפללין ולומדין ועושין מצות ובאמת לפי גדולתו ית׳ כל אלו העבודות אינם כלום רק הכל הוא בדרך כאלו (קלאמירשט בל״א) (ש״ה נא).

יז עיקר חיות וקיום העולם הוא רק ע״י געגועים וכיסופין דקדושה כמובן בפנים שהלב של העולם שבו תלוי עיקר חיות וקיום כל העולם עם כל הנבראים כולם ועיקר חיות של זה הלב בעצמו הוא ע״י שעומד תמיד כנגד המעין שבקצה העולם וכוסף לבא אל אותו המעין אע״פ שהוא בלתי אפשר לו לילך ולהתקרב אל המעין וגם זה המעין משתוקק אליו ועי״ז הוא עיקר החיות של הלב שבזה תלוי עיקר החיות והקיום של כל העולם כולו כמובן בפנים (ר״מ מעשה יג מיום ג׳).

רשעים

א הרשעים מקבלים הרוח שלהם להשלים החסרון מהרב דקליפה הנאמר בעשו יש לי רב (בראשית לג)והוא בחי׳ רוח הטומאה כ״ש הן עשו אחי איש שעיר בחי׳ רוח סערה (ל״ק ח־ג).

ב רוח סערה של הרשעים גדול בשעתו אך שאין לו קיום כלל ומסער גופי׳ ונשמתי׳ (תיקון יח) (ל״ק ח־ד).

ג להתגרות ברשעים אי אפשר כ״א צדיק גמור שכבר ביטל כל הרע שלו ובטוח שלא יארע לו שום עבירה (ל״ק ח־ה).

ד א״י היא אחת משלשה דברים שבאין ע״י יסורין ועיקר היסורין הם המונעים הרשעים מוציאי דבת הארץ (ל״ק כ־ו) (עי׳ ברכות ה׳ שלשה).

ה כח הזה לענוש הרשעים א״א אלא כשמקבלין הכח הזה מאדום כי זה הכח שלו והוא יונק ממזל מאדים (ל״ק כ־ו).

ו מלאכים הנבראים מאותיות התורה שחידש הצדיק הם מקבלים כח מאדום לענוש הרשעים בחרבא

וקטלא ולפי רוב התורה כן ריבוי המלאכים וכשהקדושה מועטת אז גם המלאכים מועטים ואין להם כח אלא להכניע הרשעים להביא מורך בלבבם (ל"ק כ־ח).

ז לפעמים גם להכניע אותם אין כח בהמלאכים מפני מיעוט הקדושה ואין לנו כח לענוש הרשעים אלא בדיניהם (ל"ק כ־ט).

ח לפעמים גם זה הכח אין להם אלא להשתיק אותם בלבד שלא לדבר סרה בפנינו שלא יכנסו דבריהם באזני המון עם ולפעמים גם זה הכח אין להם הכל לפי מיעוט הקדושה (ל"ק כ־י).

ט הרשעים בעוונותיהן גורמין אפרשותא בין קוב"ה ושכינתי' ולפי לא תעשה שעוברים כן מעוררים דם נדה להשכינה וכשמתקן הלאוין וממשיך להם לבנונית אז דם נעכר ונעשה חלב (ל"ק כט־ג).

י דע כי הדיבורים של הרשע שהוא בר דעת מולידים ניאוף בהשומע כי הזיווגים נמשכים מהדעת והדיבור הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל"ק מג).

יא דע כי לראות במפלתם של רשעים א"א אלא ע"י בחי' ארץ ישראל (ל"ק נה־א) (ר' א"י כא).

יב כי הרשעים ממשיכים בחי' רע עין על שונאיהם והאדם ניצול מזה ע"י לימוד זכות שלמד על הרשע (ל"ק נה־ג).

יג כי עקמימיות הלב שבא על דעתו ח"ו איזה הרהור אחר מעשה השי"ת על שכל הכבוד והעשירות להעכו"ם והרשעים והצדיקים מונחים בעניות ובדחקות זה ההרהור ח"ו היא בחי' רע עין וצריך כ"א להיות עוצם עיניו מראות ברע רק שיהי' טוב עין להביט רק בתורה ועבודה (ל"ה פורים ה־ה).

יד גם הקב"ה מלמד זכות על הרשע בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע (ל"ק נה־ג).

טו כי הרשעים בגלות המר הזה עיניהם לטושים ומביטים למרחוק וע"י הצל כהו מאור עיניו ונחשכים שאין הארס שלהם יכול להזיק אבל הצדיקים שמאור עיניהם בזמן הזה קטן ע"י הצל נתחזק מאור עיניהם כדרך חלושי הראות שצריכים לצל כדי שיוכלו לראות (ל"ק נה־ג) (ר' תהלים כ"ב המה).

טז דע שיש כמה רשעים שאסור לקרבם תחת כנפי עבודתו ית' כי הם מורידים את המקרבן ממדריגתו ע"כ זה המשתדל לקרב נפשות צריך להתפלל הרבה להשי"ת שיזכה לידע את מי לרחק ואת מי לקרב (קל"ק נט־ו) (ר' כי תשא ל"ב לך רד).

יז עיקר מפלת הרשעים לעולם הבא יהיה ע"י אמת שיתגלה אז וע"כ כשזוכה האדם להתפלל באמת בשביל השי"ת לבד עי"ז זוכין להמשיך הבחי' של עוה"ב בעוה"ז דהיינו שיהיה מפלת הרשעים גם בעוה"ז עד שיוכרחו כולם לשוב אל ה' ועי"ז ממשיכין שלימות הדיבור דקדושה גם בעוה"ז ועי"ז זוכין להוציא מכח אל הפועל כל הדברים שבקדושה שחושק לעשות (קל"ק סו־ז).

יח מה שהרשעים ע"פ רוב הם מזמרים ניגונים של יללה ועצבות כי הם בחי' נשמת ערב רב ואמא דערב רב היא לילית שהיא מיללת תמיד וכשמזמרים אלו הניגונים בשבת עי"ז מעלים אותם (ל"ק רכו) (ר' ברכות מ"ג פסיעה).

יט יש רשעים שעובדים ויגיעים כל ימיהם כדי לעקר עצמו מהשי"ת כי אין להם תענוג מהעבירות והתאוות שלהם מחמת הנקודה הקדושה של קדושת ישראל שיש עדיין בתוכם ודע שיש מהם כשמגיעין לכפירה גמורה בלי ספק אל האמת אז תיכף מתים ואז רואים את האמת (קל"ק רעד) (ר' כפירה ו).

כ דע כי צריך לדון את כל אדם כף זכות ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע ועי"ז שמוצא בו מעט טוב דן אותו לכף זכות עי"ז מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה (ל"ק רפב) (ר' תהלים ל"ז ועוד).

כא צריך אדם לשמור א"ע מלנשק א"ע עם רשעים כי ע"י הנשיקה נעשה ביניהם התקשרות גם לאחר מיתה (ס"ה הרחקת רשעים).

כב סגולה להתמדה שלא לדבר על שום אחד מישראל שאל אחד ואם רואין רשע גמור גער בו רבינו ז"ל איך אתה אומר על אחד מישראל שהוא רשע גמור הלא נמצא בו איזה נקודה טובה ששם אינו רשע (שה"ל לד ח"מ).

כג הרשעים הגדולים כשנכנסים להצדיק האמת ומכניעין עצמן קצת לפניו מזה נעשה תיקון גדול מאד (ח"מ נס' לאו' ט).

כד כשנמצאים בין רשעים אע"פ שברוח' אינם יכולים להזיק לנו אבל בגש' בעניני אכילה צריכים שמירה שלא נכשל ח"ו (ח"מ נס' לאו' יא).

כה אמר מאחר שצדיקים אינם מתקרבים אני מוכרח לקרב רשעים ולעשות מהם אנשים כשרים (ח"מ נס' לאו' כד).

כו הרשעים הם מלאים חרטות והם אינם יודעים כלל מהו חרטה כי מחמת שבא בדעתם חרטות ע״כ הם מתגברים ביותר ברשעתם כי כשהרע רואה שמתחיל איזה טוב להתעורר אצלם הוא מתגבר ביותר (ש״ה י׳).

כז צריך ליזהר מאד מלהוציא דיבור של רשעות או שיעשה עבירה ח״ו כי הדיבור לבד יכול אח״כ להכריחו לעשות ח״ו (ש״ה רלו).

אות ש

שבעה רועים

א א״א לזכות לאמונה שלימה כ״א ע״י שבאים להשבעה רועים שהם מובחרי צדיקי הדור כלליות כל מנהיגי הדור וע״ש זה נקראים רועים כי הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה (ל״ק כב־ג) (ראה תהלים ל״ז ורעה אמונה).

ב צדיקי הדור שהם בחי׳ השבעה רועים הם כלליות הקדושה וא״א לבוא עליהם כ״א ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

ג ע״י תפילין מוחין שהם בחי׳ שבעה רועים בחי׳ תיקון הברית על ידם נעשין שבעה משיבי טעם היינו בחי׳ דיבורים כשרים שבהם משיבים הנשמות שנפלו שהם בחי׳ שבע יפול צדיק וקם (ל״ת ה־ח) (ר׳ תהלים י״ב אמרות).

שבועות

א טבילת מקוה בשבועות היא חסד עליון ורחמים גדולים ודעת נפלא מאד והמקוה של שבועות היא בחי׳ מקוה של שער החמישים שהיא שער עליון מנון שערי בינה וע״כ המקוה מושיע מכל הצרות ומטהר מכל הטומאות (ל״ק נו־ז) (ר׳ ירמיה י״ד מקוה).

ב בשבועות בעת הילוכו למקוה אמר שהוא שומע קולות וברקים של קבלת התורה (ח״מ נלא״י ד).

שבעים לשון — ר׳ ע׳ לשון.
שבעים פנים — ר׳ ע׳ פנים.
שבעים קלין — ר׳ ע׳ קלין.

עש״ק

א וזה בחי׳ שלהובא דאשא היורדת בע״ש על ראש הקליפות שזהו סוד כוונת רחיצת מים חמין בע״ש כי בע״ש נוגה נכלל בקדושה ושאר הקליפות יורד שלהובא דאשא ונופלים למטה (ל״ק יט־ה).

ב בהודו שאומרים בע״ש במנחה יכולין לשבר לבו מאד ולפרש כל שיחתו שם וכשאומרין וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתין ראוי להתעורר מאד בשמחה גדולה והתלהבות גדול (ש״ה ער) (מ״ב שבת).

שבת

א צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע דע שעיקר שלימות הגלגלים שלימות הצדקה אינו אלא בשבת היינו ליתן לעניים הגונים על צרכי שבת קודש ושבת היא בחי׳ אמונה ואמונה היא מקור ו׳ברכות (קל״ק לא־א).

ב ע״י שמירת ש״ק זוכין לאמונה כי שבת היא אמונה שמאמין בחידוש העולם וביחודו (קל״ק לא־ג).

ג עיקר קיום וחיות האמונה היא רק ע״י שמירת הברית וע״כ נוסעים לצדיקים כי עיקר קדושתם היא שמירת הברית ע״כ נוסעים על שבת לקבל מהם קדושת שבת שהיא האמונה שהיא שלימות הכל (קל״ק לא־ה).

ד שבת הוא בחי׳ אמונה וקדושת הברית שעי״ז זוכין לאהבה והשתוקקות וכיסופין טובים שעי״ז נעשין נפשות קדושות וע״כ בתחלת כניסת שבת בא השתוקקות דק׳ להאדם וזוכר א״ע מאבידת הנפש בחול ומתחיל להתגעגע אחריה ועי״ז בעצמו נתהוה הנפש יתירה של שבת כי עיקר התהוות הנפשות דקדושה הוא ע״י כיסופים טובים (ל״ק לא בהש׳) (מ״ב שבת).

ה לפי הקדושה שמקדש ימי החול כן נדחה זוהמת הנחש דהיינו שממשיך מקדושת שבת על ימי החול ואינו רודף אחר הפרנסה לט מלאכות עי״ז מכניע רוח סערה ועולה הדיבור ועי״ז יחבטל העניות והדחקות (ל״ק לח־ז) (באה״נ לח׳).

ו שבת היא בחי׳ בושה ויראה שהוא בחי׳ אור התפילין (ל״ק ל״ח מ״ב שבת).

ז עונג שבת זה בחי׳ אכילה בקדושה כי אכילת ימי החול נהנה ממנה ג״כ הסטרא אחרא אבל מאכילת שבת אין חלק לס״א כלל ויכול לפעול באכילת שבת מה שפועל בתענית היינו להפיל אויביו לפניו וע״ש זה נקרא שבת כי בסגולתו להשבית אויב ומתנקם (ל״ק נז־ה) (ר׳ תהלים ח׳ להשבית) (ז׳ תרומה קל״ה וכל).

ח לבטל ולהכניע האויבים די בצום או באכילת שבת

לבד אבל לרוב השלום צריכין גם להרבות בצדקה ע״כ צריכין ליתן צדקה ביום התענית וכן ליתן לעניים על שבת או להזמינם על שלחנו בשבת ואז יזכה גם לשלום רב (קל״ק נז־ח) (ר׳ תהלים פ״ט וכתותי).

ט ע״י עונג אכילת שבת נשלם הדיבור לשלום כי לפעמים יש שלום שאין לו פה דהיינו שיש שלום בין בנ״א אבל אין יכולים לדבר וע״ז אבל ע״י אכילת שבת עם הצדקה שנותנין לעני על שבת זוכין לשלום שיש לו פה שמדברים וע״ז (ל״ק נז־ח) (ר׳ ישעי׳ נ״ח ודבר).

י הצדיק לוחם תמיד מלחמת ה׳ כי הוא לוחם נגד קליפת עמלק שממנו נמשך פגם הברית והצדיק מכניע אותו ומחזק החלושי כח שבישראל וממשיך אותם לבחי׳ תיקון הברית עי״ז זוכה לשפע כפולה וזוכה לחדש חידושין דאורייתא על חד תרין וממשיך שתי רפואות ע״י שבת רפואות הנפש ורפואות הגוף (קל״ק נח־א) (ר׳ משפטים כ״א רק).

יא ע״י הארת שבת נתעורר העולם לתשובה מאהבה כי שבת בחי׳ תשובה מאהבה כי אהבה בא מתענוג שבת ותשובה מאהבה זה בחי׳ לחם משנה כי תשובה מאהבה עושה חסד לשני אלפים דור (ל״ק נח־ז).

יב ע״י תשובה מאהבה כל הכשרים שבדור נתרפאים מהיסורים שסבלו מקודם ונעשים מכובדים בעיני הבריות וכל אחד לפי כשרותו כן מקבל יופי והדר ונתגדל בעיני הבריות ולפי הגדולה כן יכול לקבל התחדשות התורה שהשפיע הצדיק ביום שבת (ל״ק נח־ח־ט).

יג כשהדור אינם שומרים את פיהם מלשון הרע ומשאר דיבורים פגומים אזי אין יכולת בידם לקבל בחי׳ שבת הנ״ל כי שבת תלוי בשמירת הדיבור ואזי נחקלקל אצלם הארת התשובה ואז כשבא גדולה וכבוד לכשרי הדור אזי הם נכשלים בגיאות והיא בחי׳ גלות השכינה (קל״ק נח־ה).

יד ע״י שמקרב נפשות להשי״ת וע״י התבודדות שמשיח בינו לבין קונו זוכה לשמירת שבת שהוא ביטול הרע והקליפות (קל״ק נט־ג).

טו שבת הוא בחי׳ אמת ועי״ז נמשך מפלת רשעים ונתגלה גדולת הצדיקים ועי״ז נשלם הדיבור דקדושה ועי״ז התפילה בשלימות (קל״ק סו־נט) (ר׳ שבת קי״ג ודבר).

טז ע״י קדושת שבת זוכה לענוה באמת דהיינו לראות שפלותו ולהכיר חשיבות ישראל ולמסור נפשו בעדם כמו משה רבינו ע״ה (קל״ק עט־ד) (ר׳ ת״ז ע׳ שבת היא שין בת).

יז עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי׳ רגלין היינו שאין מניחין להאדם לילך בדרכי השי״ת ובשבת קודש חוזרין ומקבלין כח ההליכה אך כשאדם מתחיל לילך צריך עוד סעד לתומכו והסעד הוא אמת שכלול בקדושת שבת אך עדיין צריכין לתת כח לכלי הליכה וזה זוכין ע״י צדקה של שבת היינו שנותן צדקה לאדם על צרכי שבת או שמאכסן עני על שלחנו (קל״ק פו).

יח הענין שקשה לישן במוצאי שבת כי במוצ״ש מתחיל התגלות אליהו כי אין אליהו בא בשבת ולא בע״ש ובמו״ש יוכל לבוא וע״כ מאז מתחיל התגלות אליהו ואליהו בא לרחק השקר ולקרב האמת והשקר הוא מבחי׳ נחש הנקרא ארור והביא מיתה להעולם והשינה הוא אחד משישים במיתה וכיון שבמו״ש הוא בחי׳ התגלות אליהו נדחה השקר שהיא הנחש לכן קשה לישן (ל״ק קיז) (ר׳ אליהו ב).

יט ועוד כי אם אין דעת הבדלה מנין נמצא שבמו״ש שיש הבדלה הוא בבחי׳ דעת וע״כ קשה לישן כי השינה הוא הסתלקות הדעת (ל״ק קיז) (ר׳ עדיות ח׳ אין).

כ מה שהקשה הגה״ק משיפוטיבקא על משארז״ל יהא מונח עד שיבא אליהו והפירוש שאליהו יגיד למי המנה ולמי המאתיים והלא אליהו איננו אלא עד אחד והתורה אמרה ע״פ שנים עדים וכו׳ וענה רבינו ז״ל כי היה באותה מסיבה כי אליהו בא לרחק השקר ולקרב האמת נמצא כשאליהו יקרב העולם אל מדת האמת אז לא יצטרכו לעדותו רק השקרן בעצמו יודה על האמת וענו כולם ואמרו יישר (ל״ק קיז בפל״ח).

כא א״ה אפשר עוד להביא ראיה דהשקר בחי׳ מיתה כי בס״ה אות אמת מובא ע״י אמת לא ימות קודם זמנו הקצוב ומביא הגה״ק מטשערין רמז מהגמרא סנהדרין צ״ז אתרא דשמי׳ קושטא וע״כ קשה לישן במוצ״ש כי אליהו בחי׳ אמת היפך השקר והשינה בחי׳ מיתה ע״כ.

כב בשבת נמשך דעת על כל אחד ועי״ז מתגבר בו מדת הרחמנות כי הרחמים תלוי בדעת ועי״ז שיש לו רחמנות מרחמין עליו מן השמים (ל״ק קיט) (ר׳ שבת י״ב הנכנס).

כג אכילת שבת יקרה וקדושה מאד ומצוה להרבות במאכלי שבת כי היא כולה אלקות וכולה קודש ע״כ צריכין ליזהר שלא יאכל בשביל שהוא רעב

מאתמול או כדי שלא יהיה רעב למחר כי עי״ז יש חלק לימי החול באכילתו וע״כ צריך לכוין באכילתו בשבת רק בשביל קדושת שבת בעצמו (קל״ק ל״ק קכה) (ר׳ שבת קי״ז ויאמר).

כד ומה שאמרו רז״ל שאסור לקבוע בע״ש סעודה וכו׳ ודרך אנשי מעשה להתענות בכל ע״ש כדי שיאכל בשבת לתיאבון (וכמבואר בש״ע סי׳ רמט ע״ש) ובזה אינו נותן אחיזה לימי החול באכילת שבת רק אדרבא בזה מכניע ביותר אכילת חול כי ממעט באכילתו בחול בכדי שיאכל יותר לתיאבון ביום בשבת בשביל כבוד שבת דייקא ומתורץ מה שקשה להבין בהתורה הנ״ל (ל״ק קכה בפל״ח).

כה דע והאמין כי השבתים ששובתים אצל הת״ח האמת הם כמו תענית (ל״ק קסז).

כו מה שהרשעים ע״פ רוב מזמרים ניגונים של יללה ועצבות כי הם בחי׳ נשמות ערב רב ואמא דערב רב היא לילית שהיא מיללת תמיד ויניקתם מקלקול הראות בחי׳ יהי מארת חסר (ת״ז מד) דא לילית וכשמזמרין אלו הניגונים בשבת עי״ז מעלים אותם כי בשבת תיקון הראות בשלימות ואזי מעלין הניגונים שיניקתם מקלקול הראות (ל״ק רכו) (ר׳ ברכות מ״ג פסיעה).

כז דע כי אכילת שבת אינה בשביל שביעה כלל רק בגין דיתברכין כולהו שיתא יומין כי עיקר השביעה בשבת וע״כ בשביל שבת עצמו לא היה צריך לאכול כ״כ שלש פעמים רק הוא לברך כל שיתא יומין (ל״ק רעו) (ר׳ ז׳ יתרו פ״ח בגין).

כח ודע שעיקר כבוד שבת היא האכילה כי אכילת שבת יקרה מאד כי הוא כולו אלקות כולו קודש וע״כ מצוה להרבות בסעודת שבת כי מחילול שבת אי אפשר ליזהר כי בקל אפשר להכשל ח״ו והתיקון הוא ע״י אכילה של שבת (ל״ק רעז).

כט חילול שבת הוא בחי׳ חלל בחי׳ הסחלקות בחי׳ מיתת אשתו הראשונה ר״ל פסיעות קצרות והנה מצינו להיפך כי הלא רז״ל אסרו לפסוע בשבת פסיעה גסה וצריך דווקא לפסוע פסיעה קטנה אך דע כי בחול כשעושין מצוה יש מקומות שהס״א יונקת מהם והן הרגלין של המצוה ובשבת עולין הרגלין מן הקליפות והנה בתחילת ההליכה אינה יכולה לעשות דרך כבושה רק הוא שביל דקיק פסיעות קטנות עכ״ז מחמת גודל שעשועיו ית׳ מזה עושה מפעמי רגליו דרך כבושה וכ״ז נעשה ע״י אכילת שבת שמהם מקבלין כח הרגלין (ל״ק רעז) (ר׳ ב״ר בראשית י״א אמרה) (ר׳ רפואה יג).

ל להק״ הוא מקושר לשבת שנא׳ בו ברכה וקדושה ע״כ ע״י שלימות הדיבור עי״ז ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החול כי ימי החול הן בחי׳ עצבות ואפילו המצות שעושין בימי החול הם בחי׳ עצבות בחי׳ עבד אבל שבת הוא בחי׳ בן ואז נייחא לעילאין ותתאין ונתעורר שמחה ואזי נתעלין כל המצות של ששת ימי החול מן העצבות ונמשך עליהם שמחה (ל״ת ב־ה).

לא ועי״ז שממשיכין קדושה של שבת לששת ימי החול עי״ז נתגלה האחדות הפשוט ית׳ כי בששת ימי החול הם פעולות משתנות ושזה כנגד שכל אנושי להבין זאת שפעולות משתנות יהיו נמשכין מאחד הפשוט ית׳ ויח׳ רק ע״י שבת שמ״ה על אמונת היחוד שאנו מאמינים שכל פעולות משתנות נמשכין מאחד הפשוט ית׳ שברא כולם בששת ימי החול ושבת בשבת נמצא שע״י שבת נתגלה אחדות הפשוט ית׳ וזאת הבחי׳ יקרה מאד אפילו אצלו ית׳ (ל״ת ב־ו).

לב צריך ליזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת כי מעלות וקדושת שבת גדולה ויקרה מאד כמובא ובפרט בר״ח בשער הקדושה בתחילתו עי״ש ועי״ז היראה בשלימות דהיינו עם דעת (ל״ת יז) (ר׳ ר״ח שער הקדושה).

לג בחול אפשר שיהיה היראה עם כסילות ועיקר הכסילות הוא מחמת השעבוד שיש בחול כי ע״י השעבוד וגלות הדעת מבולבל אבל ע״י התענוג והשמחה של שבת עי״ז נעשה חירות וכשיש חירות הדעת בשלימות ואז היראה בלי כסילות (ל״ת יז).

לד ובזה מעלין היראות הנפולות דהיינו מה שיראים לפעמים משר וכדומה כי ע״י דעת מרימין אותן ועיקר הדעת הוא בשבת ע״י השמחה שעי״ז יש חירות ואזי הדעת בשלימות (ל״ת יז).

לה והכלל שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת קודש ולבלי להראות שום עצבות ודאגה כלל רק להתענג על ה׳ ולהרבות בכל מיני חענוג הן אכילה ושתיה הן מלבושים כפי מה שיכול כי אכילת שבת היא כולה רוחניות כולו קודש ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חול (ל״ת יז).

לו עיקר כבוד שבת הוא השמחה אשרי המשתדל לשמוח בשבת (קל״ת יז).

לז הכל כאשר לכל לא נברא אלא בשביל ישראל וישראל בעצמן עיקר בריאתן בשביל בחי׳ שבת (ל״ת לט) (ר׳ בריאה ט).

לח דע כי שבת היא נקודה הפנימיות וממנה יונקים כל

ששה ימים שהם בחי' העיגולים סביב הנקודה (ז' ויקהל רד)והקליפות מוליכין את הרשעים סביב הנקודה ואינם מניחים אותם להתקרב אל הנקודה הפנימית וכל זמן שהוא בתוך כלל ישראל עדיין יש לו תקוה להתקרב אל הנקודה הפנימית והצדיק הוא בחי' שבת בחי' הנקודה פנימיות שממנו יונקים הכל (ל"ת מה) (ר' תהלים י"ב סביב).

לט שבת הוא שמא דקוב"ה בחי' כח הראות כי שבת הוא שין בת תלת גוונין דעינא ובת עין גם הצדיק הוא בחי' שבת וע"כ ע"י הצדיק ושבת נפתחין העינים וזוכין להסתכל על עצמו בכל המדות איך הוא אוחז בהם (ל"ת סז) (ר' ת"ז ע' שבת).

מ ע"י שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נעשה דירה דהיינו בחי' הביהמ"ק שקיומו ע"י שבת גם דירה ממש כי ע"י שבת שהוא בחי' מאורי אור עי"ז נכנעין מאורי אש וניצולין משריפות נמצא שקיום דירות ישראל הוא ע"י שבת (ל"ת סז).

מא עונג שבת הוא מעין עוה"ב בחי' בלתי גבול וע"כ עיקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד הוא השפלות של כ"א כי שפלות ועניוות הוא בלתי גבול ועוה"ב הוא בלתי גבול וע"כ נאמר בו טועמיה חיים זכו כי מי שטועם טעם עונג שבת זוכה לחיים בחי' חיים נצחיים (כי ע"י שבת יכול לראות שפלותו באמת כמובא (בל"ק עט) (ל"ת עב).

מב ע"י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפילה כחצים מן הקשת ואז נעשה בן חורין היינו שבא לקדושת שבת שאסור במלאכה וקדושת שבת זה בחי' תכלית הידיעה וחכלית הידיעה שלא נדע ובשביל זה שבת נקרא תכלית שמים וארץ (ל"ת פג) (ר' קהלת ז' אמרתי).

מג ע"י תיקון הברית פושט גופו המצורע שהוא ממשכא דחויא ולובש בגדי שבת היינו גוף קדוש מגן עדן (ל"ת פג).

מד היה מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לזמר זמירות בשבת והי' מקפיד וכועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לזמר זמירות בשבת ובמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות כי עיקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות (ל"ת קד).

מה וגם הוא בעצמו ז"ל קודם שהגיע לו החולאת הכבד שנסתלק על ידו כל ימיו היה מזמר זמירות הרבה בכל שבת ובמוצאי שבת (ל"ת קד).

מו ע"י שמירת שבת ממשיך ע"ע אור של משיח גם ע"י תשובה (ס"ה שבת).

מז הרגיל בקללה עי"ז לא יהי' לו בגדים על שבת (ס"ה שבת).

מח עיקר קדושת שבת היא השמחה ולזמר הרבה זמירות ולא להתעצב מזה בעצמו שאינו שמח כ"כ רק לכסוף לשמחה של שבת (ש"ה קנה).

מט כשרוצין להיות בשמחה בשבת זה ג"כ דבר גדול אבל העיקר להתחזק לזמר זמירות הרבה בשמחה ולהנהיג השלחן כל יום השבת בשמחה גדולה כי עיקר היא השמחה בשבת (ש"ה קנה) (ש"מ ע"ה עד).

נ קדושת שבת הוא כמו חתונה גדולה ושמחים מאד בחדוה גדולה ורוצה כ"א ליכנס אבל צריכים זכי' שיראה מתוך סדק קטן (ש"ה רנד).

נא וצריך כל אדם לראות שפלותו ורוממות השי"ת וזהו ע"י שמקבלין שבת בכבוד גדול ובקדושה כראוי כי שבת היא בחי' עין ועי"ז זוכין לראות שפלותו נמצא ע"י שמירת שבת ניצולין מגדלות ואזי זוכין לאמונה (ש"ה רסא) (ר' אמונה צד).

נב ע"י שמירת שבת ניצולין מגדלות ועי"ז נחבטלין כל הכפירות וזוכין לאמונה ונתמלא פגימת הלבנה ונתייחד השם הויה בהשם אלקים כמו שיהי' לעתיד וזוכין לקבל שפע וברכה וכל טוב (ש"ה רסא) (מ"ב שבת).

נג הזהיר מאד לבלי לאכול בצלים חיים כלל ואפילו ע"י תערובות ואפילו בשבת והלעיג על האומרים שבשבת מצוה לאכול דבר המזיק שהם בצלים חיים ואמר שמזיקים לכמה דברים וגורמים כמה עניני חולאת רק מבושלים מותר לאכול (ש"ה רסה) (ר' הבעש"ט).

נד כח וזכות קדושת שבת הוא גדול מאד ועולה על הכל כמו שאמרו לענין אדם הראשון שכשחטא ונתגרש מג"ע אז שבת אגין עלוהי והבן מלך שנחלף ונתגרש ממקומו לא זכה לבא לגדולתו ושתשוב המלוכה אליו עד שנתנסה תחלה אם יוכל לכנוס לתוך הגן וזכה לכנוס ע"י שעמד עצמו אצל המלך שהיה שלום בימיו שהוא בחי' שבת ואח"כ כשהעמיד אותו בתוך הגן אז זכו כולם ליכנס בתוכו וליצא ממנו בשלום (סי' מע' יא) (מ"ב שבת).

שדים

א ע"י שמשברין הרהורי ניאוף וזוכין לתיקון המוחין עי"ז זוכין לחלום ע"י מלאך ואז הוא נקרא אדם וכן להיפך כשאין המוחין זכים אז החלום ע"י שד ח"ו ואז הוא נדמה כבהמה (קל"ת ה־יא).

ב גם יש להמאכלים חלק בחלום ע״כ לפעמים נפגם החלום בבחי׳ חלום ע״י שד ח״ו ע״י המאכלים שאוכלים ויכולים לבא עי״ז לטומאת קרי ח״ו והתיקון לזה הוא שמחה להתחזק להיות בשמחה תמיד כי ע״י שמחה נותנין חיזוק להמלאכים המקבלים את השפע ומכניעין את השדים שלא יינקו מהשפע יותר מהראוי להם ועי״ז ניצולין מטומאת המקרה ח״ו (קל״ת ה־יב).

שוחט

א הדם הוא הנפש שבא בגלגול וצריך השוחט לכוון להעלות הנפש שבדם (ל״ק לז־ו).

ב עיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא ע״י השוחטים שאינם מהוגנים (ל״ק לז־ו) (ראה איכה ה׳ בנפשינו).

ג שוחט הגון הוא מלביש הנפש שבחי במדבר היינו בהברכה על השחיטה בכוונה ועי״ז הוא מאכיל ומפרנס לישראל (ל״ק לז־ו) (ראה בראשית כ״ב ויקח את המאכלת).

ג־א השוחט שהוא מקיים כיבוד אב הקב״ה משמרו שלא להאכיל טריפות וה״ה להיפוך (ס״ה שוחט).

ד דע שעל חליף טוב יכולין לראות כל הכלים של בית המקדש איזה פנים יש להם עתה (ל״ק רעח) (ר׳ ב״ר ס״ה כליך).

ה בקנאו את קנאתי (פנחס כ״ה) בחי׳ הצדיק שאינו מקנא שום צדיק לא בעוה״ז ולא בעוה״ב רק אותו לבדו יח׳ (ל״ק רעח).

ו (א״ה שמעתי מהותיק וחסיד וכו׳ מאנ״ש הרב ר׳ אלחנן ני״ו השייכות דע שעל חליף טוב וכו׳ להפסוק בקנאו וכו׳ כי בעת ששמע מורינו מוהרנ״ת ז״ל זה החידוש שעל חליף טוב יכולים לראות כל הכלים של הביהמ״ק נתפעל מאד מזה כי זה יכול להשיג רק צדיק גדול במעלה מופלגת מאד ואמר אל רבינו ז״ל אתם אין לכם את מי לקנא ענה רבינו ז״ל הלא כתיב בקנאו את קנאתי בחי׳ הצדיק שאינו מקנא שום צדיק וכו׳ ע״כ).

שונאים

א ע״י שנותנין מעשר ניצול משונאים (ר׳ מעשר ה׳) (ל״ק רכא).

ב כשיש מחלוקת על האדם אין לעמוד עצמו כנגד השונאים לומר כמו שעושה לי כן אעשה לו כנגדו כי זה גורם שהשונא יבא למבוקשו והוא כמשל כשאחד חותר תחת בית חבירו אם הוא יעמוד עצמו ויתחתור ג״כ כנגדו אזי בודאי בקל יבוא החותר למבוקשו אבל כשאחד חותר וחבירו עומד בפנים ושופך עפר ועושה תל כנגדו אזי מפיר מחשבתו כי נופל ונשאר בהשחת שכרה על חבירו (ל״ק רעז) (ר׳ מחלוקת מג).

שידוכים וזיווגים

א הזיווג לפי התפילה עיין פסחים קי״ח קשין מזונותיו (ל״ק ט־ב).

ב שמירת הברית יש בו שני בחי׳ יש מי שזיווגו בששת ימי החול בחי׳ יחודא תתאה ויש מי שזיווגו משבת לשבת בחי׳ יחודא עלאה (ל״ק יא־ה) (עיין תהלים ק׳ ע״פ הריעו) (כ״ט השתחוו).

ג ע״י ריקודין של חתונה ממחיקין הדינים (קל״ק ל״ב).

ד יש שני מיני זיווגים היינו זיווג דקדושה הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השי״ת זה נמשך מדעת דקדושה בחי׳ משה וזיווגים של עבירה נמשכים מדעת דקליפה בחי׳ בלעם והדיבור הוא התגלות הדעת וכשרשע מדבר מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג) (ראה במדבר ל״א ויקצוף).

ה מה שהכלה שולחת להחתן טלית יש ע״ז טעם גדול ע״פ תורת אמת (ל״ק מט־ז).

ו מה שצועקין ואומרים שבת ומילי דבדיחותא שקורין עלה הכל שייך לחתונה ע״פ תורת אמת (ל״ק מט־ז).

ז מה שנותנין מעות כשקוראין שבת כי באורייתא של עכשיו יש ימין ושמאל אבל בעתיקא ליית שמאל ובשביל זה כששומעין ישראל בשורת התורה דעתיקא שיתגלה לעתיד לבא בחי׳ יום שכולו שבת נותנין את המעות כי אין צריך למעות בעולם הבא (ל״ק מט־ז).

ח ענין אחר להורות וותרנות גדול בזה שמחלקין מעות להורות שהכלה היא בחי׳ ה״א שמדל״ת נעשה ה׳ בחי׳ ברכה עד בלי די שממשיכין היו״ד להדל״ת ונעשה ה׳ (ל״ק מט־ז) (ר׳ שבת ל״ב והריקותי).

ט וזה בחי׳ שבירת כלי חרס בשעת התקשרות הזיווגים להורות שעכשיו שנעשה התקשרות שהוא בשביל הולדה שהוא בחי׳ בטחון בחי׳ כליות שהם כלי הולדה עי״ז נתבטל ונשבר בטחון דס״א וגם מרמזין

להם שאם לא יתנהגו בקדושה ויבגדו ח״ו בבחי׳ הבטחון אזי יהיו בבחי׳ שבירת כלי חרס שזה נעשה ע״י מבטח בוגד (ל״ק ס־ח) (ר׳ בטחון ז).

י טעם על שבירת כלי חרס בשעת התקשרות השידוך כי אלו הנשמות של הזיווג הם למעלה אחד אך למטה ההתאחדות שלהם הוא בהעלם עד השידוך אך זה ההתגלות הוא בחי׳ והחיות רצוא ושוב כי תיכף נתעלם כי עדיין היא אסורה עליו עד החופה וע״כ בשעת ההתקשרות שוברין כלי חרס היינו כמו ד׳ יצוץ שיוצא בשעה ששוברין כלי חרס שהוא רק כפי שעה בחי׳ רצוא ושוב (ל״ק רסה) (ר׳ יחזקאל א׳ והחיות).

יא כשזוכין להלל והודאה להשי״ת על כל מה שעובר עליו וכן ע״י לימוד הלכות עי״ז זוכין לשלשה קוי האמת היינו להתפלל באמת גם לקבל תורת אמת מרבי אמתי שיורה אותו בדרך ישר גם לעשות שידוכים אמתיים שיזמין השי״ת לו ולבניו זיווגם האמתי (קל״ת ב־ז).

יב כל היחודים והזווגים הם בחי׳ ביטול האיסור וזה בחי׳ ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות נמצא שמאיסור נעשה היתר כי בתחילה היא ארוסה ואז היא אסורה ואח״כ נעשה היתר בנשואין וע״כ כשאירע שאלה בבית האדם והשאלה אסורה היא סימן שפגם ביחוד של מעלה כי היחוד הוא בחי׳ ביטול האיסור (ל״ת כט) (ר׳ תהלים ס״ח אלקים).

יג ע״י פגם הברית קשה להאדם למצוא זיווגו ואפילו אם ימצא תהיה לו מנגדת ולא תהיה נוטה אחר רצונו וע״י כוונת אלול מתקנים פגם הברית ועי״ז יזכה למצוא זיווגו ותהיה נוטה אחר רצונו (קל״ת פז) (ר׳ ברית נז).

יד טעם על שבירת כלי חרס בשעת השידוך כי מרמזים לו בזה ב׳ ענינים אם היא אשה רעה תוהר לבל תבגוד בה רק תקבל באהבה כי עי״ז אינך רואה פני גיהנום ואם היא אשה טובה דע וזכור כי יש גיהנום ולא תהי׳ נמשך אחר תאוותך ותקדש עצמך כראוי וזה בחי׳ שבירת כלי חרס בשעת השידוך כי שער החרסית היה בירושלים וזה השער הוא כנגד פתחה של גיהנום (ל״ת צ׳) (ר׳ סוכה ל״ב שתי).

טו מי שאינו יכול למצוא את זיווגו התיקון לזה שישתדל לשמוע חידושי תורה מבר דעת (קל״ת פט) (ר׳ מלאכי ב׳ כי).

טז ראוי להרהר בדברי תורה בשעת זיווג ואעפ״כ יוכל להוליד בנים אעפ״י שמחשבתו תהי׳ דבוקה אז בהרהורי תורה וטוב מאד להרגיל עצמו בכך (ל״ת קו).

יז ע״י בקשת הרחמים זוכה לעשות שידוכים טובים הגונים (ס״ה רחמנות).

יח הדיבור בעצמו שמדברין מהשידוך עושה רושם בו ובה (ס״ה חיתון ז).

יט כל הדיבורים שמדברין בעניני שידוכים אע״פ שאינם נגמרים זה בעצמו זיווג ושידוך (ש״מ ע״ה קמג).

כ מה שאומרים על החתונה מילתא דבדיחותא ואומרים מקודם עלא רמז שאשה עולה עמו ואינה יורדת עמו ע״פ כל עניני חתונה (ש״ה פו).

כא זיווג דקדושה הוא ע״י בחי׳ דעת כמ״ש והאדם ידע ואלו החכמים שאין להם אמונה בה׳ הם בחי׳ בעלי ראתן שדעתם מקולקל ופגום ויש להם שרץ במוחם ע״כ זיווגם נאחז בקליפה וע״כ הם נואפים (ש״ה קו) (ר׳ ברכות י״ב ולא).

כב לענין בני הנעורים שע״פ רוב מבלבל אותם בתפלתם מחמת שלא זכו להתקדש כראוי בקדושת הזיווג וע״כ קשה עליהם מאד להתפלל והוא ז״ל הזהיר על זה לבלי ליפול בדעתו מזה כלל ובשעת התפילה צריכין לשכוח הכל לגמרי ולהתגבר להתפלל בשמחה כראוי תמיד איך שהוא (ש״ה רפג).

שינה

א השנ׳ל היא הנשמה כי צריך לשמור עצמו משכליות חיצונים ולא זו אף זו שצריך לחדש השכל בכל עת וחידוש השכל היא ע״י שינה כי כשהמוחין מתייגעים אז ע״י שינה הם מתחדשים ובשעת שינה המוחין באים בתוך אמונה (ל״ק לה־ב־ג).

ב גם יש בחי׳ לימוד שנקרא ג״כ שינה לגבי דביקות הבורא והיא לימוד פשטא אורייתא אזי המוחין שלו באים בתוך אמונה ונתחדשים (ל״ק לה־ד).

ג ויש שינה שהיא בחי׳ משא ומתן באמונה כי כשעוסק במו״מ באמונה אזי המוחין היינו נשמתו באה לתוך אמונה ונתחזקים מעיפתם (ל״ק לה־ד־ו) (ראה מוחין ז׳).

ד העיקר היא אמונה שצריכין קודם השינה לקשו עצמו אל האמונה שזה בחי׳ ק״ש שעל המטה וצריכין לקרותה בכוונה כדי לקשר נשמתו לתוך אמונה בשעת שינה ואז יזכה ע״י השינה לקבל שכל חדש ונשמה חדשה מאור הפנים (קל״ק לה־ט) (ראה אור הפנים ב).

ה כך ראוי להיות מנהיג יראי ה' תיכף בבוקר בהקיצו משנתו קודם שיעשה שום דבר יזכיר א"ע תיכף בעלמא דאתי ואח"כ צריך להמשיך הזכרון בפרטיות בכל מחשבה דיבור ומעשה שהשי"ת מזמין לו ומלביש לו בהם רמזים כדי לקרבו לעבודתו (ל"ק נד) (ר' ישעי' ס"ו והארץ).

ו שינה היא בחי' לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי בכלליות כי בשעת שינה הנשמה עולה לעלמא דאתי כי צריכין לשמור הזכרון שלא יפול לשכחה שלא יהי' בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד (ל"ק נד־ג) (ר' דעת כא).

ז כשרוצין להראות לו פניו ולעוררו משינתו צריכין להלביש לו את הפנים בסיפורי מעשיות כי יש ע' פנים לתורה והם בחי' ע' שנים כי כל אחד משונה מחבירו וצריך להלביש הפנים מחמת ג' טעמים א' כמו שמרפאין העיור צריכין לצמצם האור שלא יזיק לו מה שיראה פתאום והטעם הב' שלא יתאחזו בו החיצונים והטעם הג' כי החיצונים האוחזין בו לא יניחו לו לצאת ע"כ צריך להלביש פניו שלא יהיו מכירין בו (ל"ק ס־ו).

ח יש כמה בחי' בזה שמלבישין את הפנים יש שמתעוררין ע"י סיפורי מעשיות שהם בקרב שנים היינו המעשיות של ע' פנים אבל יש שנפל מכל הע' פנים עד שא"א לעוררו כ"א ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שכל הע' פנים מקבלין חיות משם וזה בחי' רב חסד כי הלומד עם תלמידו הלכה אחת עושה עמו חסד אבל כשמעוררו ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות היא בחי' ורב חסד כי כל הפנים וכל החסדים מקבלין משם (ל"ק ס־ו).

ט יש בנ"א שישינים את ימיהם ואף שנדמה להעולם שהם עובדי ה' אעפ"כ אין להשי"ת נחת מהם כי נשאר כל עבודתם למטה כי היא בלא חיות ושכל ויש שנפלו לבחי' שינה ע"י תאוות ומעשים רעים ויש שהם אנשים כשרים ויפים רק שנפילתם היא ע"י אכילה כשאוכל מאכל שלא נתברר וצריכין לעוררו משינתו וא"א לעוררו כ"א כשנתעורר מעצמו כי צריך אתערותא דלתתא (ל"ק ס־ו) (ר' אכילה טו).

י דע שמיעוט שינה וכן רבוי שינה הוא ממעט תאוות ניאוף כי יש אש באדם מתחלת התולדה שמאש הזה בוערין באדם כל התאוות וע"י מעוט שינה או רבוי שינה האש הזה נחלש ואין לו כח לבעור אך שמזיק להמוח רק כשאדם ישן במדה כראוי אזי תאוות המשגל בתוקפה כי לא נחלש האש ע"כ אין חכמה ואין עצה רק להתחזק להיות גבור לכבוש את יצרו וה' יעזור לו לסלק תאוה זאת מאתו (ל"ק רנג).

יא מי שאינו יכול לישון יעלה על מחשבתו אמונת תחית המתים (ס"ה אמונה).

יב מי שהוא מקודש יותר הוא רחוק מהשינה יותר (ס"ה שינה).

יג מי שאינו יכול לישון העצה לבלי להכריח עצמו לישון (ש"מ ש'ל'הש' ב').

יד דע שכל אדם קודם השינה הוא רואה כל הנשמות המתים הקרובים שלו כמו שקודם המיתה רואין הנשמות אבל אצל סתם בנ"א הוא רואה רק בהעברה בעלמא (ש"ה צ) (ר' נשמה כח).

טו יש כמה בלבולים המתדבקים בהמוח ובפרט בלבולי אמונה וע"י השינה נפרדים מהמוח (ש"ה קי).

טז כשנתתקן המוח אזי גם השינה טובה מאד (ר' קהלת ה' מתוקה) (ל"ת ה־טו).

שכחה

ר' זכרון ושכחה.

שכינה הק'

א תורה שבע"פ היינו שכינתא כ"ש מלכות פה ותושבע"פ קרינן לה (בפתח אליהו) וכשתורה שבע"פ באה בתוך ת"ח שד יהודי שתורתו להתיהר ולקנטר זה נקרא גלות השכינה (ל"ק יב־א).

ב שכינה בין תרין צדיקיא יתבא בין צדיק עליון שחידש זאת התורה ועכשיו משפיע בה ובין צדיק תחתון הלומד התורה וזה בחי' נשיקין התדבקות רוחא ברוחא (ל"ק יב־ד).

ג על הסתלקות משה השכינה שהיא הלב עליון מיללת ובוכה עליו (ל"ק כ־ה).

ד הצעקה שאדם צועק בתפלתו ובתורתו כשנסתלקין המוחין בבחי' עיבור אלו הצעקות הם בחי' צעקת היולדת קודם שמולדת והקב"ה מאזין צעקתנו והיא במקום צעקת השכינה ואז מולדת המוחין (ל"ק כא־ז).

ה עיקר גלות השכינה שהיא בחי' לב כשהעצבות שהם הקליפות גוברים עליה וכשעושה המצוה בשמחה מעלה השכינה מבין הקליפות (ל"ק כד־ב).

ו ע"י שאין משגיחין על הבגדים לשמרם מכתם ורבב ובעיקר ע"י מעשים רעים שהם עיקר הכתם גורמין פירוד בין קוב"ה ושכינתי'ואז שולטת שפחה בישא ואז דינא דמלכותא דן אותו (ל"ק כט־ג).

ז ע״י שמשמח עצמו בה׳ נשלמים כל החסרונות בהשכינה וגם החסרונות שבאין לאדם ונחעלה כל הניצוצות (ל״ק צ) (ר׳ תהלים ק״ד אנכי).

ח דע שיש אמצעי והיא השכינה שהיא אמצעי בין בנ״א ובין הש״י כביכול ומי שזוכה שלימודו עולה להשכינה אזי השכינה מקבלת לימוד התורה ומעלה להש״י ונמשך מזה שפע רוחניות ושפע גשמיות כי בהתורה יש אש ומים אוי עולה כח האש למעלה ונמשך ממנו שפע לכל העולמות וכח המים נעשה מזה שפע גשמיות ויורד לזה העולם (ל״ק קנט).

ט אך לא כל אדם זוכה שיהיה לימודו עולה להשכינה ואף אם לומד ביראת שמים וגם אומר שלימודו לאוקמא שכינתא מעפרא עכ״ז מי יודע אם ראוי לכך וכשאין לימודו עולה להשכינה וא״א לה לעלות ואזי יוצאין כל גרדיני נימוסין והן מכים עליה ומתפזרת למטה לכל העולם (ל״ק קנט) (ר׳ קידושין ל״ט אורך).

י מסיפורי דברים של הנשים יכולים לידע מעמד השכינה איך היא אוחזת כעת (ל״ק רג) (ר׳ אסתר ב׳ מרדכי).

יא כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו לפני הש״י אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים (ל״ק רנט) (ר׳ התבודדות טו).

יב כשאוכל בקדושה וביראת שמים ועושה מהפה קומת אדם עי״ז זוכה לעליה יותר גדולה ונעשה בחי׳ אדם העליון בחי׳ שכינה מדברת מתוך גרונו (ל״ת עז) (ר׳ יחזקאל א׳ ועל).

יג ע״י תיקון הברית יכול הלב להתלהב בשלהובין דרחימותא ומים רבים שהם אהבות ויראות חיצוניות אי אפשר להם לכבות את האהבה והשכינה היא מכסה בכנפיה על דמיהון של ישראל באהבה הזאת שלא ישלטו עליהם ורע מרעים שהם בחי׳ מי המבול (ל״ת פג) (ר׳ ברכות י״ב העובר).

שכל

א כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר ולהתקרב להשי״ת ע״י אותו דבר וכשאינו מבין צריך להאמין בכל דבר שעובר עליו שמרמזין לו שישוב אליו ית׳ (ל״ק א׳) (ל״ה ח״מ הל׳ פקדון ד׳).

ב עיקר התקשרות אל השכל דקדושה היא ע״י תמימות בחי׳ ויעקב איש תם (קל״ק א׳).

ג ישנם שני שכליים שכל אחד מה שהצדיק מקבץ נפשות ושכל שני מה שמעלה אותם ומוריד עוז מבטחה בחי׳ אורייתא דעתידא לאתגליא לעתיד לבוא(ל״ק יג־ו).

ד לפעמים יש שנחשך אצל אחד אור הצדיק ואף שהוא אצלו אינו יכול לטעום ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק זה מחמת עכירת המעשים דהיינו מעשים רעים וכסילות השכל דהיינו דעות נפסדות וחכמות נכריות (ל״ק יז־ב).

ה והתיקון לבטל כסילות השכל הוא ע״י בחי׳ מזבח שהוא אכילה בכשרות כראוי (ל״ק יז־ג).

ו יש שכל שאדם משיג אחרי הקדמות רבות ויש שכל שבא לאדם בלא שום הקדמה אלא ע״י שפע אלקי (ל״ק כא־א) (עיין תהלים קלט אחור).

ז התלהבות הלב נולד מחמת תנועת השכל דהיינו ע״י שהאדם מתנועע שכלו לחשוב בתורה ועבודה עי״ז נתלהב לבו להשי״ת (קל״ק כא־א).

ח יש חכמות עמוקות שאין יכולת במוח האנושי להבין על בוריו כמו הידיעה והבחירה והשכל הזה אין נכנס במוח אלא מקיף אותו מבחוץ והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה (ל״ק כא־ד).

ט כשיתגלה לאנושי השכל של הידיעה והבחירה יצאו מגדר אנושי ויעלו לגדר מלאך (ל״ק כא־ד).

י סגולה שעושין לרפואה זה למעלה מהטבע שאין שכל אנושי מבין זה (ראה ואתחנן ז׳ עם סגולה).

י־א עיקר האדם הוא השכל וע״כ במקום שחושב השכל שם כל האדם וכשיודע ומשיג בידיעת השי״ת הוא נכלל ביותר בו ית׳ (ל״ק כא־י).

יא עיקר הברכה שנשפע מהידים הוא השכל וכשבא למטה נעשה לכ״א כפי רצונו כי יש אחד שרוצה ברכה גשמיות ואחד רוצה שיהיה לו שכל בהשגת אור אין סוף ב״ה (ל״ק כד־ה מי הנחל).

יב כי צריך כ״א להוציא עצמו מהמדמה בחי׳ שרירות לב תאוות המדומיות וע״י שמשבר לבו האבן הולך אחר השכל (ל״ק כה־א).

יג אעפ״י שכבר שבר המדמה ונתקומם תכונת שכלו אבל השכל עדיין בכח אבל אח״כ כשחוקר בשכלו וחושב בעבודת השם זה בחי׳ שכל בפועל וכשמשיג כל מה שבשכלו להשיג אז שב שכלו שכל הנקנה שזה עיקר קיומו והשארותיו לאחר מותו מה שקנה והשיג בתורה ועבודה (קל״ק כה־א).

יד שכל הנקנה נקרא מה שאדם יודע הרבה דברים בידיעה אחת כי קודם צריך הקדמות קודם שידע הדבר ואח״כ משליך ההקדמות ויודע הכל בידיעה אחת (ל״ק כה־א).

טו צריך כ״א לבקש מלמד הגון רבי הגדול ביותר שיוכל להסביר לו שכל עליון וגדול כזה שהוא השגת אלקות וכל מה שהוא קטן ביותר צריך רבי גדול ביותר (ל״ק ל־ב).

טז השכל העליון הוא מחלבש בהשכל התחתון והשכל התחתון הם המצות שהם חכמות הבורא ית׳ ובהם מצמצם נאוה ויופי שכל העליון שע״י זוכין להשגת אלקות (ל״ק ל־ג) (ראה תיקון ע׳ שערא בעיגולא).

יז ולבא להשכל התחתון הזה א״א כי אם ע״י שונא בצע שישנא את הממון בתכלית השנאה כי השכל תחתון והשונא בצע הם מסטרא דמלכות וזה תלוי בזה (ל״ק ל־ד) (ראה שמואל־א ח׳ ויטו).

יח כשאדם שומר עצמו משכליות חיצונים לא זו אף זו שצריך לחדש השכל ובזה מחדש נשמתו כי השכל היא הנשמה וחידוש השכל הוא ע״י שינה ובשעת שינה המוחין באים בתוך אמונה ונתחדשים (ל״ק לה־ב־ד).

יט המתקות של כל הצמצומים והדינים הוא ע״י השכל (ל״ק סא־ו) (ר׳ מחשבות כג).

כ כי הנפש היא בת השכל כי עיקר גידול הנפש הוא ע״י השכל וכשהשכל בשלימות אזי היא עושה פירות אבל כשנפגם השכל אזי היא בחי׳ ארץ פרי למלחה והמליחות היא בחי׳ היסורין שמרגישין והיא בחי׳ צמאון הנפש וע״י התחדשות התורה ע״ז מקררין היסורין ומכבין הצמאון (ל״ק סה־ד).

כא כי עיקר בחי׳ אדם הוא בחי׳ השכל האמתי שזוכין להשיג דהיינו חכמת התורה הק׳ כי יש ג׳ שכליות שכל פשוט שהוא בחי׳ חכמה וכשלומד ומבין נקרא בינה וכשיודע התורה נקרא דעת וג׳ שכליות אלו הם בחי׳ ידים לתורה בחי׳ יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה שבהם מתקבלת התורה והם ג״פ י־ה כי י־ה הם חכמה ובינה וג״פ י־ה גי׳ אדם נמצא שעיקר שם אדם הוא השכל האמתי חכמת התורה אנפין נהירין בחי׳ הרחקת ושבירת כל התאוות ומדות רעות (ל״ק קא) (ר׳ ברכות ס״ג זאת).

כב כל מי ששכלו קטן ביותר צריך לחלוק לו כבוד ביותר ע״כ צריך האדם להגדיל דעתו כדי שיהיה בורח מן הכבוד (קל״ק רב).

כג כי מה שאדם מבין ומשיג בשכלו זה בחי׳ פנימי כי זה השכל נכנס לתוך שכלו אבל מה שא״א לו להבין זה בחי׳ מקיפים כי זה הדבר מקיף סביבות שכלו וכשעוסק לדבר עם בני אדם ומכניס בהם דעתו נמצא שנתרוקן מוחו מהשכל והדעת שהיה לו אזי ע״ז נכנס השכל המקיף לפנים ווכה להבין מה שלא היה יכול להבין מתחלה (ל״ת ז־ו).

כד כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו יוכל ליפול בטעותים ומכשולות רבים ולבא לידי רעות גדולות ח״ו ויש שקלקלו הרבה כגון הרשעים הגדולים מאד המפורסמים שהטעו את העולם והכל היה ע״י חכמתם ושכלם (ל״ת יב).

כה עיקר הזמן הוא מחמת קטנות הדעת וכל מה שהשכל גדול ביותר הזמן נקטן ביותר כמו בחלום שאז השכל נסחלק אז ברבע שעה יכולים לעבור כל השבעים שנה ואח״כ כשנתעורר מהשינה וחוזר השכל אליו אז רואה שכל הזמנים והשנים היו רק שעה מועטת וכן באמת בשכל הגבוה למעלה משכלנו גם מה שנחשב אצלנו לשבעים שנה ממש הוא ג״כ רבע שעה או פחות וכן יש שכל גבוה כל כך עד אשר כל הזמן כולו נתבטל לגמרי (ל״ת סא) (ר׳ תהלים ב׳ בני).

כו השכל של האדם יכול לעמוד נגד כל התאוות ואפילו נקודה אחת מן השכל יכולה לעמוד כנגד כל העולם אם התאוות ובכל מקום שהוא יכולין להיות סמוכין להשי״ת וגם בשאול תחתיות ח״ו יכולין להתקרב אליו ית׳ ולעבדו ית׳ באמת (ש״ה נא).

כז א״א לשכל אנושי להבין דרכיו ית׳ והנהגתו את העולם בשום אופן (ר׳ השי״ת כא) (ש״ה קיח).

כח כל אדם במקום שמסתיים שכלו אסור לו להלך יותר כי זהו אצלו בחי׳ מה למעלה מה למטה רק לסמוך על אמונה לבד (ש״ה רכד) (ר׳ כי תשא ל״ג ושמתיך).

שכרות

א צריך להרחיק משכרות ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו כדי שלא יבא לידי שכרות כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו אבל השותה יותר מדאי ומשחכר אזי אדרבא מתגברין תוקף הגבורות ונעשה כעס .ורוגז ולפעמים מתגברין גבורות דס״א ויוכל לבוא לידי רעות ח״ו (ל״ת כו) (ר׳ עירובין ס״ה כל).

ב ודע שע״י שכרות שוכחין כל המצות והאזהרות שצוה משרע״ה כי משה הוא מלובש בכל אחד מישראל בכל אבר ומזכיר כל אבר שיעשה המצוה השייכה לאותו אבר כי רמ״ח מצוות כנגד רמ״ח איברים וע״כ משה נקרא מחקק (דברים לג) שהוא גימ׳ רמ״ח שמזכיר רמ״ח מצוות וע״י השכרות שוכח אותם (ל״ת כו) (ר׳ משלי ל״א פן).

שלום

א להמשיך שלום בעולם צריך להעלות כבוד הקב״ה לשרשו היינו ליראה (ל״ק יד־א).

ב כשמשלים פגמי היראה זוכה לשלום בעצמיו ועי״ז יכול להתפלל וע״י התפלה זוכה לשלום הכללי (ל״ק יד־ח).

ג מוכיחי הדור שהם לימודי ה׳ היינו שלומדין כביכול את ה׳ ונותנין לו עצות מרבים שלום בעולם כי הולכין לפשר ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ולפניו ית׳ מקטינים הדבר ולפני ישראל מגדילים החטא מאד (ל״ק כב־א).

ד וכשהרע של הדור גובר על החותם ומקלקלין אותו שאין שומעין למוכיחי הדור נתקלקל שלום העולם ונעשה גירושין ומחלוקת היפך השלום (ל״ק כב־א).

ה לפי השלום שבדור כן יכולים למשוך את כל העולם לעבודתו ית׳ לעבדו שכם אחד כי ע״י השלום מסבירין זה לזה האמת עי״ז משליך כל איש את שקר אלילי כספו ומקרב עצמו להאמת (ל״ק כז־א).

ו ואי אפשר לבא לבחי׳ שלום אלא ע״י הארת והדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בי״ג מדות שהתורה נדרשת בהן (ל״ק כז־ב).

ז דרך השלום להתלבש במרירות אבל השי״ת מלא רחמים ואינו שולח על האדם רק כפי יכולתו (ראה ישעיה ל״ח הנה לשלום) (קל״ק כז־ז).

ח שלום בגופו שלום בממנו שלום בתורתו (ראה שבת ל״ג ויבא יעקב) (קל״ק כז־ח).

ט הכלל הוא שצריך לבקש שלום שיהי׳ שלום בין ישראל ולכ״א במדותיו ובמאורעותיו בין בטובו ובין בעקו ימצא בו השי״ת וזה זוכין ע״י התורה וע״י הצדיקים שנקראים שלום (ל״ק לג־א) (ראה משלי ג׳ וכל נתיבותיה).

י יש אהבה שהוא בכח היינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קודם הבריאה ולעתיד לבוא שיתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה אז יפשוט הקב״ה את לבושיו ויתגלה אהבה שהיא בדעת אזי יחרבה השלום (ל״ק לג־ה) (ראה זכרי׳ י״ד והיה).

יא כשאדם מרגיש איזה רעבון שמתגבר עליו תאות אכילה ידע שיש לו שונאים למטה ולמעלה וכשמשבר הבהמיות שלו המתאוה לאכול זוכה לשלום וכשיש שלום למטה יש לו שלום למעלה ואזי נתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט) (ראה דברים י״א ונתתי).

יב לפי הגדלת הדעת כן נתרבה השלום כי מחלוקת כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת וכל מה שתנתרבה הדעת נתבטל הכעס ע״כ ע״י עסק התורה שעי״ז נמשך דעת נתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (קל״ק נו־יג).

יג השלום תלוי בדעת והמחלוקת הוא היפך הדעת אך יש מחלוקת לש״ש שהוא באמת דעת גדול מאד יותר מהדעת של שלום כי באמת זה המחלוקת הוא אהבה ושלום גדול (ל״ק נו־ח) (ר׳ קידושין ל״ח את המן).

יד דע שלבטל ולהכניע האויבים די הצום או אכילת שבת לבד אבל לרוב השלום צריך גם להרבות בצדקה ע״כ צריכין ליתן צדקה ביום התענית וכן ליתן לעניים על שבת ואז יזכה לשלום רב (ל״ק נז־ז) (ר׳ שבת ח).

טו יש חילוק בין השלום של תענית של חול ובין השלום של עונג שבת היינו השלום של תענית אין לו בחי׳ דיבור היינו שיש שלום בין בנ״א אבל אין יכולים לדבר וע״ז אבל ע״י אכילת שבת עם הצדקה זוכין לשלום שיש לו פה שמדברים זה עם זה (ל״ק נז־ח).

טז מחלוקת שבקדושה הוא מחלוקת תנאים ואמוראים שבגמרא שזה אוסר וזה מתיר ומהשתלשלותם למטה נתהוה ממנו מחלוקת היצה״ר ותיקון מחלוקת שבקדושה הן הלכות פסוקות כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה וע״י לימוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה״ר שבלבו ויוכל לעבוד ה׳ בכל לבבו ונפתחו לו שערי השכל שידע להשיב על אפיקורסות שבלבו (ל״ק סב־ב) (ר׳ משלי כ״ח ומקשה).

יז ע״י השלום שיש בין ישראל בין א׳ לחבירו נתבטלין האפיקורסות שיש לכ״א מהם ע״י שידברו זע״ז וישיבו זה את זה מדעותיו הרעות והכפירות ובודאי יבואו לאמונה שלימה ע״י השלום אבל ע״י מחלוקת באין כפירות וכ״א אוחז בדעתו מאחר שאינן מתוועדים יחד ואפילו יבואו יחד וידברו זה עם זה לא ישוב מדעתו מחמת נצחון המחלוקת (ל״ק סב־בה״ש) (ר׳ ב״ר ל״ח חבור).

יח דע שע״י שפונה עצמו להממון מזה נעשים שונאים (ר׳ ממון לט) (ל״ק סט).

יט צריך כ״א לבטל מדת הנצחון והמחלוקת ולרדוף אחר השלום וזה זוכין ע״י שידבר הרבה בתורה ותפילה עי״ז יזכה לשלום (ל״ק עה) (ר׳ ישעי׳ ס״ג ויז).

כ עיקר השלום הוא לחבר שני הפכים ע״כ אל יבהלוך

רעיונך אם אתה רואה איש אחד שהוא בהיפך גמור מדעתך וכן כשאתה רואה שני אנשים שהם שני הפכים ממש אל תאמר שא״א לעשות שלום אדרבא זהו עיקר שלימות השלום שיהי׳ שלום בין שני הפכים (ל״ק פ) (ר׳ ז׳ ויקרא י״ב עושה).

כא לזכות לשלום הוא ע״י מסירת נפש על קידוש השם ועי״ז זוכין לדבר דיבורים קדושים לפני השי״ת ומה הוא קדושה חכמה וזה כשאדם מדבר בתורה ותפלה בחכמה ושכל ומבין ושומע מה ידבר נקרא קדושה ויש להשי״ת תענוג גדול מזה (ל״ק פ) (ר׳ תפלה פט).

כב ע״י מחלוקת א״א לדבר כי עיקר הדיבור הוא משלום וע״כ אפילו אם אחד רוצה שלום רק שהם חולקין עליו עכ״ז אין השלום בשלימות על כן א״א לדבר ולהתפלל אף שהוא איש שלום (ל״ק רלט).

כג וע״כ מי שהוא בבחי׳ שלום יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם כמו הקב״ה שנקרא שלום שהוא יודע כל הדיבורים של כל העולם וזה אותיות שלום ר״ת ומגיד לאדם מה שיחו (ל״ק רלט) (ר׳ עמוס ד׳ ומגיד).

כד ע״י מחלוקת בא עניות ואין זוכין לרפואה אבל ע״י שלום בא רפואה ופרנסה (קל״ק רעז) (ר׳ א״י לד).

כה שלום ואחדות שבין ישראל יקר מאד בעיניו ית׳ כי עי״ז נתגלה אחדותו הפשוט ית׳ גם למעלה וכל מה שרבים ביותר שהם בחי׳ פעולות משתנות כי הם דעות משונות נכללין יחד באהבה ואחדות ומסכימין לדעה אחת אמתיות דקדושה הדבר יקר ביותר אצלו ית׳ כי עי״ז נתגלה שכל פעולות משתנות נמשכין מאחד הפשוט ית׳ שברא כולם (ל״ת ב) (מ״ב שלום).

כו זה שרבים מסכימים לדיעה אחת זה בחי׳ שבת בחי׳ בן ואז הם בבחי׳ בנים למקום והשי״ת ג״כ מסכים לדעתם ובשביל זה יחיד ורבים הלכה כרבים (ל״ת ב) (מ״ב שלום).

כז כשאין לך שלום עם העולם אין נתקבל תפלתך (ס״ה תפלה).

כח דע כשיש שלום בעיר הוא מפני שאין בר דעת בעיר הזאת (ר׳ דעת עד) (ש״ה צד).

שלום בית

א הבע״ד מניח עצמו ע״ז לקלקל השלום בית בין בני הנעורים ועי״ז הוא תופסם במצודתו ח״ו (ש״ה רסג)

ב הזהיר מאד לכבד את אשתו כי הם בעיקר סובלים צער גידול בנים כמו שאמרו חז״ל אוקירו לנשיכו וכן ארז״ל דיינו שמגדלות בנינו (ש״ה רסד).

שלש עשרה מדות

א הארת והדרת פנים הוא שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בשלש עשרה מדות שהם נמשכין מי״ג תיקוני דיקנא וזה זוכין ע״י תיקון הברית (ל״ק כז־ב) (ראה ויקרא י״ט והדרת).

ב לפי הזדככות חכמתו בי״ג מדות כן הזדככות קול רנתו ואז ע״י השמעת קולו בלבד הקב״ה מושיעו בעת צרתו (ל״ק כז־ד־ה).

שלש רגלים

א השלש רגלים הם הלב של השנה ובהם מאיר אור הפנים שהיא בחי׳ שמחה וכל המצות שעושין בכל השנה הוא מתקבץ אל הלב שהם השלש רגלים וע״כ הם ימי שמחה כי עיקר השמחה מן המצות (ל״ק ל־ה) (ראה ויקרא כ״ג אלה).

ב וע״כ יש ד׳ בחי׳ בכל רגל בפסח ד׳ כוסות בשבועות סדר המשנה בסוכות ד׳ מינים כנגד הד׳ הנ״ל בחי׳ מלכות דק׳ לבטל ד׳ מלכיות דס״א וצריכין לזה ביום טוב לשוב בתשובה מתוך שמחה ועי״ז מקרבין הגאולה (ל״ק ל־ו) (ראה שמואל ב׳ י״א ויהי).

ג תשרי וניסן הם ימי תשובה כי בניסן עתידין לגאול ועיקר הגאולה ע״י תשובה ועי״ז יזכו לעתיד להשיג סודות התורה (ל״ק מט־ו).

ד עיקר הפסח תלוי במצות מילה כידוע (ל״ק נ).

ה א״ה (עיין בבה״נ בל״ת ע״ד וז״ל כי קדושת שמו הק׳ גימ׳ פסח ע״כ וע״כ אפשר לרמז כי עיקר להרגיש טעם בעניני ודעת רבינו ז״ל א״א אלא ע״י תיקון הברית וזה כי עיקר הפסח תלוי במצות מילה ע״כ) (ר׳ סנהדרין ל״ט והזונות רחצו רמז לזה)

ו סגולה להנצל מגדלות לכבד את הימים טובים ולקבלם בשמחה וחדוה ובהרחבת הלב ולענגם במאכל ומשתה וכסות כראוי כפי יכולתו (ל״ק קלה).

ז יום טוב הוא מוחין דאימא שהיא בינה וע״כ כשמקבל את היו״ט שהיא בינה זוכה לענוה כי יום טוב בגי׳ ס״ג עם היוד אותיות שהוא היפך גס רוח כי יו״ט מבטל הגדלות כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות (ל״ק קלה) (ר׳ איוב כ״ט ראוני).

ח בפסח צועקין בהתפילה (ל״ק ר״א) (ר׳ איכה ב קול)

ט זׄמן מׄתן תׄורתינו ר״ת תמז כי בחמוז ניתנו הלוחות (יומא ד) וגם כאן חסר ואו כי ע״י הלוחות שנשתברו בחודש תמוז נתהוה השכחה וע״כ חסר ואו מתמז כי מאחר שנשתברו הלוחות נסתלק הואו כי הלוחות הם בחי׳ ואו (ל״ק קיז) (ר׳ מלאכי ג׳ זכרו).

י דע שמי שהולך ונחלק ונופל ואזי העולם שוחקין ממנו והוא מתבייש מזה זה בא ע״י שפגם בשמחת יו״ט כי יו״ט נקרא רגל וגם נקרא מועד וע״י שפגם בשמחת יו״ט נעשה מזה רגל מועד ע״כ רגלו מועדה ונפל וזה השחוק ששוחקין הוא בחי׳ שמחות נפולות מפגם שמחת יו״ט וע״כ מתבייש כי ע״א נקרא בושת והמבזה את המועדות כאלו עובד עכו״ם (פסחים קיח) ע״כ באה עליו בושה לפעמים לכפרה ולפעמים להזכירו שישוב (ל״ק רלה).

יא שבועות הוא רפואה להריאה כי ה׳ כנפי ריאה כנגד ה׳ חומשי תורה ובשבועות מקבלין התורה יכולין לקבל חיות חדש (ל״ק רסז).

יב בכל רגל נתתקן תאוה אחת משלש התאוות היינו בפסח נתתקן תאוות ממון בשבועות נתתקן תאוות משגל בסוכות נתתקן תאוות אכילה ולכן צריך ליזהר מאד בהמצות של כל רגל ולכבד את הרגל כדי לצאת מג׳ תאוות רעות הנ״ל (קל״ת א־ט).

יג ע״י כבוד השלש רגלים כראוי במאכל ומשתה ובגדים נאים כפי יכלתו ובקדושת וטהרת המחשבה ובשמחה ושאר עניני קדושת ושמחת יו״ט עי״ז זוכה האדם לדעת את ה׳ ולהמשיך הדעת אל הלב ועי״ז יתקן ויטהר הלב משלשה תאוות רעות הנ״ל ויזכה ליראה שלימה התלויה בלב שזה הוא עיקר הכל (קל״ת א־ח) (ר׳ קרח ט״ז קרואי).

יד התגלות הרצון הוא ע״י ימים טובים כי בכל יו״ט עשה השי״ת עמנו אותות נוראות שעי״ז נתגלה הרצון שהכל ברצונו ואין שום חיוב הטבע כלל בפסח יציאת מצרים באותות נוראות בשבועות מתן תורה באותות נוראות בסוכות היקף ענני הכבוד וע״כ כל יו״ט מכריז וקורא את הרצון וע״כ הימים טובים נקראים רגל שהיא בחי׳ יראה כי ע״י יו״ט שהוא התגלות הרצון עי״ז נעשה יראה (ל״ת ד־ו).

טו אך לא תמיד שומעין את קול הקריאה של יו״ט שמגלה את הרצון וזה ניכר בשמחת יו״ט כי כ״א כפי מה שמרגיש ושומע את קול הקריאה של יו״ט כמו כן יש לו שמחת יו״ט כי כשנתגלה שהכל ברצונו ית׳ אזי יודעים שכל השיעבודים והגלות וכל ההכבדות של העכו״ם ינקום בהם הוא ית׳ ויגאלינו מידם אבל כשסוברים ח״ו שהכל ע״פ הטבע אין שייך נקמה בהם (ל״ת ד־ו).

טז אך לא כ״א שומע קול הקריאה הנ״ל של יו״ט כי יש חיות רעות והם חכמי הטבע שמראין בחכמתם המוטעת שהכל ע״פ הטבע וכאלו אין שום רצון ח״ו ואפילו האותות נוראות שעשה עמנו הש״י משימים הכל בתוך דרך הטבע והחכמים הללו הם בחי׳ חיות רעות והם דורסים וטורפים רבים מבני עמנו שטועים אחריהם וסוברים כמותם וכשהם מתגברים אזי קול שאגתם עולה על קול הקריאה של יו״ט שקורא את הרצון ואזי נשבת שמחת יו״ט כי עיקר שמחת יו״ט ע״י התגלות הרצון (ל״ת ד־ו) (ר׳ חקירות ה).

יז התיקון לזה הוא צדקה כי ע״י צדקה מתקנים פגם הזקנים שאינם כראוי ועי״ז מבטלין שורש חכמת הטבע ווכין לשמוע קול הקריאה של יו״ט ועי״ז זוכין לשמחת יו״ט וע״כ צריכין להרבות בצדקה קודם כל רגל כדי לזכות לשמחת יו״ט בשלימות ועל ידה יוכל לקבל השפעת חסדו ית׳ עד שלא יצטרך לעשות שום עסק בשביל פרנסה וכל מלאכתו תהיה נעשית ע״י אחרים (קל״ת ד־י).

שם

א השם הוא הכלי של הדבר שבהשם נגבל הנפש והחיות של כל דבר וע״כ כשקורין את האדם בשמו הוא מזומן תיכף אצלו וכן התורה היא שמו של הקב״ה היינו ששם נגבל החיות מחי החיים כי בלא מדה וצמצום א״א לקבל חיות מהשי״ת מחמת ריבוי אור אבל ע״י עסק התורה שהיא בחי׳ מדות וימים ממשיכין חיים ואריכות ימים (ל״ק נו־ג) (ר׳ תהלים ל״ט ומדת).

ב עיקר שמירת השם שהיא שמירת הנפש הוא ע״י שישמור עצמו מכעס כי הכעס פוגם בנפשו וכששומר עצמו מכעס ומאריך אפו זוכה לעשירות גדול ועי״ז מגדיל שמו ונפשו וזוכה לקרב נפשות הרבה להשי״ת שזה עיקר כבודו (קל״ק נט־ד).

ג עיקר יחוד קוב״ה ושכינתיה הוא ע״י הקדושים שמסרו נפשם על קידוש השם כידוע מענין עשרה הרוגי מלכות והשם הוא הנפש וע״כ יש צדיקים שמוסרים שמם על קידוש השם היינו שעושין בכוונה בכדי לאבד שמו ופרסומו כי הכל דוברים עליו כזבים ויש לו שפיכות דמים מזה וזה בחי׳ מסירת נפש ממש ובזה מצילים את ישראל ממה

שהיה ראוי לבא עליהם ח״ו בשביל יחוד קוב״ה ושכינתי׳ (ל״ק רס).

ד כשהצדיק נתגלה ונתפרסם זה בחי׳ שם שיש לו שם בעולם ובתוך זה השם של הצדיק האמת מלובש ומשותף שמו ית׳ כי שמו משותף בשמינו וכל מה שנתגדל יותר שם הצדיק נתגדל יותר שמו ית׳ כביכול (ל״ת סז).

ה שם ה׳ הוא בחי׳ (זכריה יד) ה׳ אחד ושמו אחד כי שמו ית׳ הוא אחדות פשוט אך למטה משתלשל משמו ית׳ שהוא בחי׳ ד׳ אותיות השם בחי׳ תלת גוונין דעינא ובת עין ואח״כ משתלשל לד׳ יסודות ומקודם משתלשל לבחי׳ צדיק יסוד עולם שממנו נמשכין כל הד׳ יסודות (ל״ת סז).

ו כשנתעלם שם הצדיק האמת ונסתלק מן העולם נתגדלים ונתפרסמים מפורסמים של שקר שאין בהם שם ה׳ כלל עי״ז כביכול נתמעט ונתעלם שם ה׳ ואזי נתגדלין בעולם בעלי שמות וקדריים ובאים לעולם ח״ו דברים שאין מועיל להם כ״א שמות הטומאה ועי״ז באים שריפות בעולם ר״ל (ל״ת סז).

ז בענין השם של אדם השם הוא דבר גדול מאד ובהשם רומז כל ענינו ובחינתו וכ״א כפי ענינו ומדריגתו כן יש לו צירוף ורמז (ש״ה מד).

ח דע שהשם שנותנין להאדם הוא לפי הפעולה שיש לו לעשות בעולם וכשגמר פעולתו בחצי ימיו ונחלה אז צריך לקרוא לו שם אחר שיתקיים עוד עד שיגמור פעולותיו מהשם השני (ש״ה צ״ה) (ר׳ חולאים ר״ל יג).

ט השם של האדם הוא הלבוש שלו לאחר מותו (ש״ה צה).

י משה רבינו ע״ה היה לו כמה שמות (ר׳ משה רבינו ל) (ש״ה צה).

שמחה

א עיקר השמחה היא בלב וא״א ללב לשמוח עד שיסיר עקמימיות שבלבו ועקמימיות שבלב מפשיטין ע״י רעמים שזה בחי׳ קול שאדם מוציא בכח בתפילתו (ל״ק ה־ג).

ב ע״י שמחה בא לעזות דקדושה (עיין עזות ה) ראה נחמי׳ ח׳ כי חדות) (ל״ק כב־ט).

ג עיקר עזות והתחזקות של האדם להתקרב להשי״ת הוא ע״י שמחה וחדוה (קל״ק כב־ח).

ד ולזכות לשמחה היא ע״י תורה ותפלה שהם בחי׳ נעשה ונשמע נגלה ונסתר (קל״ק כב־ט).

ה עיקר שלימות השמחה היא ע״י יראה ויראה היא בחי׳ בושה שירא ומתבייש מהשי״ת לבל יחטא ח״ו (קל״ק כב־יא).

ו פנים דקדושה הם בחי׳ חיים שמחה שמשאו ומתנו באמונה (ראה ממון ג) (ל״ק כג־א).

ז ע״י עשיית המצוות בשמחה נשלם הקדושה ומעלה החיות והקדושה מבין הקליפות (ל״ק כד־ב).

ח עיקר עליית הקדושה היא ע״י שמחה ולע״ל יתבטלו הקליפות לגמרי ע״י ריבוי השמחה וישראל יצאו מהגלות ע״י שמחה (ל״ק כד־ח).

ט גם דע שכדי להכניע הקליפה שבכל מדריגה צריך שיעורר שמחה של מצוה על עצמו היינו שישמח ע״י שיזכור שזכה להתקרב להשי״ת וזכה להתקרב לצדיקים וע״י שמחה זו הוא משבר הקליפה (ל״ק כה־ה).

י ריקודין של מצוה כגון ששותה יין ושותה במדה וכוונתו לשמים לזכות לשמחת ישראל לשמוח בהשי״ת אשר בחר בנו וכו׳ ונחעורר לשמחה עד שנמשך השמחה לתוך הרגלין שמרקד מחמת שמחה עי״ז מגרש החיצונים וממתיק כל הדינים וזוכה לקבל כל הברכות וההתלהבות של הריקודין הוא אשה ריח ניחוח לה׳ אבל מי שמרקד בהתלהבות היצר הוא בחי׳ אש זרה והיין ששתה הוא בחי׳ יין המשכר שמשם אחיזת החיצונים ח״ו (ל״ק מא).

יא התגברות כח המדמה הוא ע״י עצבות וע״כ צריך להיות בשמחה (ל״ק נד־ו) (ר׳ עצבות ה).

יב שמיעת קול ניגון על כלי זמר ממנגן כשר לשם שמים הוא סגולה גדולה לשמחה ולהכניע ולברר המדמה ועי״ז זוכה לזכרון לאדבקא מחשבתי׳ בעלמא דאתי ולהבין הרמזים שהשי״ת מרמז לו בכל יום להתקרב אליו גם ע״י ניגון ושמחה יכולין להשיג בחי׳ רוח נבואה רוח הקודש (ל״ק נד־ו) (ל״ע שמחה יד).

יג ע״י שבאים כמה נפשות ישראל להצדיק האמת על ראש השנה ונכללין יחד באהבה רבה עי״ז בא שמחה גדולה וחדוה רבה (קל״ק סא־ט) (ר׳ ר״ה ב).

יד ע״י הביטול שנתבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות עי״ז נתמלא שמחה והשמחה הוא כלי אל החידושין דאורייתא ועי״ז מקררין היסורין (ל״ק סה־ד) (ר׳ חידושי תורה ד).

טו כשאדם יודע שכל החסרונות שלו נוגעים גם להשכינה בודאי יוכל להיות לו צער גדול ועצבות ולא יוכל לעבוד את השי״ת בשמחה ע״כ צריך להשיב לעצמו מה אני שהמלך בעצמו יספר לי החסרון שלו וכי יש כבוד גדול מזה ועי״ז יבוא

לשמחה גדולה ויתחדשו המוחין שלו (קל״ק פט) (ר׳ תהלים ח׳ ותחסרהו).

טז כל החסרונות שבאים לאדם הם באים מהניצוצות שנפלו ונחסרו כביכול ע״י בחי׳ שבירת כלים והתיקון הוא ע״י שמשמח האדם א״ע באלקיו עי״ז נשלמין כל החסרונות ונתעלין כל הניצוצות (ל״ק צ׳) (מ״ב שמחה).

יז ע״י שמחה השי״ת בעצמו עוזר לו לשמור את הברית קודש (ל״ק קסט) (ר׳ ברית מו).

יח עיקר מעלת הבכי׳ הוא כשהיא מחמת שמחה (ל״ק קעה) (ר׳ בכי׳ ג).

יט ע״י שמחה של מצוה כגון חתונה של מצוה או כשמתגבר לשמוח בעת שעושה מצוה עד שמרקד הרבה עי״ז יוכל להתוודות ווידוי דברים ועי״ז מתקן פגם חטאיו (קל״ק קעח) (ר׳ ווידוי דברים ג).

כ דע כי שמחה הוא קומה שלימה מרמ״ח איברים ושס״ה גידים וע״כ כשהוא שמח בשמחה של מצוה צריך לראות שיעבור בכל הקומה של השמחה וצריך לזה מצוות רבות כי שורש המצוות היא שמחה וכל מצוה יש לה אבר מהשמחה וע״כ אם פגם באיזה מצוה אזי כשפוגע בזה האבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר א״א לו לשמוח שם ואדרבה יש לו דאגה ועי״ז נזכר החטא שעשה מקודם וע״י ריבוי המצוות נתבטל הדאגה ואזי יכול להתוודות וע״י ווידוי נתתקן עולם הדיבור שהיא הנפש (ל״ק קעח) (ר׳ נפש טז).

כא צריך להיות תמיד בשמחה ולעבוד את ה׳ בשמחה ואם לפעמים נופל ממדריגתו צריך לחזק עצמו בימים הקודמים שהיה מזריח לו איזה הארה קצת עד אשר יעזרו ה׳ ויחזור לו אורו יח׳ אמן (ל״ק רכב) (ר׳ התחזקות ט).

כב זה ידוע שצריך ליזהר מאד להיות בשמחה תמיד ולהרחיק העצבות מאד ואפילו כשמחחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב והוא מלא חטאים ורוצה הבע״ד להפילו עי״ז בעצבות ומרה שחורה ח״ו אעפ״כ אסור לו ליפול מזה רק צריך לחפש ולמצוא בעצמו איזה טוב כדי להחיות א״ע ולבוא לידי שמחה ועי״ז הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה (ל״ק רפב) (ר׳ תפילה קח).

כג ע״י שלימות הדיבור שהוא בחי׳ לה״ק עי״ז ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החול כי ימי החול הם בחי׳ עצבות ואפילו המצות שעושין בימי החול הם בחי׳ עצבות בחי׳ עבד אבל שבת הוא בחי׳ בן ואז נייחא לעילאין ותתאין ונתעורר שמחה ואזי נתעלין כל המצות של ששת ימי החול מן העצבות ונמשך עליהם מנוחה ושמחה (ל״ת ב־ה).

כד ע״י שמחה נותנין חיזוק להמלאכים המקבלים את שפע המאכלים ומכניעין את השדים שלא יינקו מהשפע יותר מהראוי להם ועי״ז ניצולין מטומאת המקרה ח״ו שהיא באה לפעמים ע״י המאכלים (קל״ת ה׳ יב).

כה וע״כ כשחלם לאדם חלום לא טוב התיקון הוא תענית כי תענית הוא בחי׳ שמחה וע״י שמחה מתקנין ומכניעין את בחי׳ החלום רע וע״כ מי שאינו רוצה להתענות אומרין לו המטיבין לך אכול בשמחה היינו שיהיה אכילתו בבחי׳ שמחה שעי״ז מחזק את המלאך ומכניע השדים שעל ידם מתקלקל החלום (ל״ת ה־י).

כו ע״י זיעה טובה כגון שמזיעין ע״י דבר שבקדושה עי״ז נעשה שמחה (ל״ת ו).

כז עיקר יישוב הדעת הוא ע״י שמחה (ל״ת י) (ר׳ דעת יב).

כח וצריך לחזק עצמו שיבא לשמחה בכל מה דאפשר ולמצוא בעצמו איזה נקודה טובה ועכ״פ יש לו לשמוח במה שזכה להיות מזרע ישראל שלא עשהו גוי וזאת היא בוודאי שמחה נפלאה מאחר שהוא מעשה השי״ת בעצמו וראוי לאדם לשמוח בזה כל ימיו תמיד בכל מה שיעבור עליו (קל״ת י־ה).

כט גם כמה פעמים צריכין לשמח א״ע ע״י מילי דשטותא מילי דבדיחותא לעשות עצמו כשוטה כדי לבא לשמחה שכל החיות בגוף ונפש תלוי בזה (קל״ת י־ו) (ר׳ שבת ע״ז בדיחא).

ל והכלל שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת קודש (ר׳ שבת לה) (ל״ת יז) (ר׳ ר״ח שער הקדושה).

לא ע״י שמחה של שבת זוכה לחירות ואז הדעת בשלימות ואינו מבולבל ועי״ז יזכה ליראה עם דעת בלי כסילות ומעלה כל היראות הנפולות שלא יהא מתייראי משום דבר רק מהשי״ת לבדו (קל״ת יז־א).

לב עיקר כבוד שבת הוא השמחה (ר׳ שבת לו) (ל״ת יז).

לג בענין השמחה ע״פ משל שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים אזי חוטפים איש אחד מבחוץ שהוא בעצבות ומרה שחורה ומכניסים אותו לתוך מחול המרקדים ומכריחים אותו בעל כרחו שיהיה שמח עמהם ג״כ כן יש בענין השמחה כי כשאדם שמח אזי המרה שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד אבל מעלה יתירה להתאמץ לרדוף אחר המרה

שחורה דווקא להכניס אותה ג"כ לתוך השמחה באופן שהמרה שחורה בעצמה תתהפך לשמחה (ל"ת כג) (ר' ישעיה ל"ה ששון).

לד מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחורה בכל כחו וכל החולאת הבאין על האדם כולם באין רק מקילקול השמחה (ל"ת כד).

לה לכאורה היכן מצינו מצוה זאת בתורה ובפרט שאומר שהוא מצוה גדולה אך י"ל שמקיים מצות וחי בהם שהוא באמת מצוה גדולה שדוחה כל המצות חוץ מע"ז וג"ע וש"ד כי אם יפול ח"ו לעצבות ומ"ש מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים כמובא בהתורה הנ"ל אזי אינו נקרא חיים גם יוכל ח"ו לבא לידי מאבד עצמו ח"ו ומקיים מצוה גדולה ווזכה ג"כ לתשועת ה' בפשיטות (עו"ש ל"ג על התורה כ"ד בל"ת).

לו לעתיד תתגדל השמחה מאד והוא ית' יהיה ראש חולה כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה כמשרז"ל (נדרים מ) כי אין להחולה שום חיות רק השכינה מחיה אותו ולעתיד ע"י השמחה יתחזק כל החולאת ואז יהיה השי"ת ראש חולה דהיינו ראש המחול כי השמחה היא בחי' תיקון החולה (ל"ת כד) (ר' ירושלמי סוכה פ' לולב וערבה עתיד).

לז והכלל שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחורה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים ע"כ צריך לשמח עצמו בכל מה שיוכל אפילו במילי דשטותא (ל"ת כד).

לח אף שלב נשבר הוא טוב מאד עכ"ז הוא רק באיזו שעה ביום אבל כל היום צריך להיות בשמחה (ר' לב מב) (ל"ת כד).

לט כל השמחות כגון חתונה או ברית הם רק בשעתן ואם יסתכל על הסוף אין שום שמחה בעולם כי סוף אדם וכו' אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף דהיינו התכלית שהוא טוב אז יש לו לשמוח מאד (קל"ת לג).

מ צריך לכוין מחשבתו להסתכל תמיד על השורש הכל ששם הוא שורש כל הטובות והשמחות יחד ואז יוכל לשמוח בשמחה גדולה מאד כי כשמסתכל על שורש הכל שהוא כולו טוב אז נכללין כל הטובות וכל השמחות יחד ומאירין באור גדול מאד (קל"ת לד) (ר' יתרו י"ח ויחד).

מא כשלומד תורה או שעושה מצוה בכל כך שמחה שהשמחה נוגעת עד רגליו היינו שמרקד מחמת שמחה בזה נתעלים כל תומכי אורייתא שהם נקראים סמכי קשוט (ל"ת פא) (ר' ישעיה מ"א צדק).

מב מי שהוא שמח תמיד עי"ז הוא מצליח (ס"ה שמחה).

מג אע"פ שמצוה גדולה להיות בשמחה תמיד אעפ"כ יכסוף בכל פעם לעלות מדרגא לדרגא ואל יסתפק במה שיש לו מכבר (ש"מ ע"ה קמא).

מד אמר רבינו ז"ל מחמת שמשפחתו באה ממלכות בית דוד ע"כ ע"פ הרוב הם הולכים בלב נשבר כי דהע"ה יסד ספר תהלים שרובו הוא דברי כבושים היוצאים מלב נשבר אבל אנו מוזהרים להיות בשמחה חמיד (ש"מ יגי' וט' בע' יח' ז).

מה לזכות לשמחה זה קשה וכבד להאדם יותר משאר כל העבודות וכפי הנראה שא"א לבא לשמחה כ"א ע"י עניני שטות לעשות עצמו כשוטה וכו' ורק עי"ז באין לשמחה וכשהאדם זוכה לשמחה אזי השי"ת בעצמו שומר אותו מפגם הברית (ש"ה כ).

מו צריך ליזהר מאד להיות בשמחה תמיד ואפילו אם הוא כמו שהוא דהיינו שהוא ח"ו רחוק מאוד מהש"י אעפ"כ יש לו לשמוח מאד שלא עשהו גוי וכבר מבואר שעל עניני מעשיו ע"ז צריכין לייחד שעה ביום להתבודד ולשבר לבו לפניו ית' וגם אותה שעה אסור להיות בעצבות אבל שאר כל היום יהי' רק בשמחה (ש"ה מג).

מז ע"י שמחה יכולין להחיות אדם אחר כי יש בנ"א שיש להם יסורים גדולים ונוראים ר"ל ואין להם בפני מי לספר מה שבלבם וכשבא אדם עם פנים שוחקות יכול להחיות אותם ממש ולהחיות אדם הוא דבר גדול מאד כמובא (בתענית כב) (ש"ה מג).

מח סימן אם היה לו לב נשבר כשבא אח"כ לשמחה (ש"ה מה).

מח־א ע"י שמחה ניצולין ממיתת בנים כי הקליפה העושקת אותם ח"ו נקראת לילית והשמחה הוא היפך ממנה (ש"ה ס"ה).

מט לפעמים דעתו מבולבל ואינו יכול בשום אופן לשמח עצמו אז עצתו שיעשה עצמו כאלו הוא שמח ואע"פ שבתחלה עדיין אין השמחה באמת בלב יזכה אח"כ באמת לשמחה (ש"ה עד) (ר' תפילה קסח).

נ עיקר התגברות תאות המשגל הוא רק מחמת עצבות ומרה שחורה וצריכין להתגבר בכל עוז להיות אך שמח תמיד (ש"ה קכט).

נא ע"י המחאת כף וריקודים בימי שמחה כגון פורים חנוכה וימים טובים או חתונה וכיוצא ממחיקין

הדינים כי כל דברי התורה לא בשמים היא לאמר שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק דינים כ״א גדולים בני עליה רק כ״א מישראל יש לו כח הזה כשיקיים הדברים כפשוטן באמת ובתמימות (ש״ה קלא).

נב לפעמים נזכר האדם בעצמו מעוצם האזהרות שהזהירו ז״ל להיות בשמחה תמיד בפרט בשבתות ויו״ט ועי״ז דייקא ניחוסף לו דאגה ועצבות מדבר זה בעצמו שאינו זוכה להיות בשמחה באמת ע״כ צריכין ליזהר שלא יהיה לו מרה שחורה מזה בעצמו שאינו זוכה לשמחה כי באמת הרצון לבד שמשתוקק להיות בשמחה זה ג״כ טוב מאד ויוכל עי״ז בעצמו לזכות לשמחה באמת (ש״ה קנה) (מ״ב שמחה).

נג ראוי לשמוח בהשי״ת ובהתקרבות להצדיק האמת שזכיתם לרבי כזה גם לשמח עצמו במילי דעלמא ואח״כ באין לשמחה אמתיות (ש״ה קעז).

נד רצונו היה מאד שנהי׳ שמחים בכל השנה בפרט בשמחת תורה ופורים ובשבת ויו״ט (ש״ה רצט).

נה מעשה י״ג מהז׳ בעטלירס והנה מתחילת הסיפור מהמלך שמסר המלוכה לבנו יחידו מובן שם איך צריך האדם להתחזק להיות בשמחה תמיד גם בעת ירידתו מן המלוכה ח״ו ומי שאינו יכול לחזק עצמו בשמחה גם בעת הירידה אז נכון והגון מאד מה שירד ממעלתו מאחר שאינו יכול לחזק עצמו בשמחה בשעת ירידה ח״ו (ר״מ מעשה יג).

נו כשמגיע אדם לאיזה זמן של שמחה צריך להזכיר א״ע החסדים שעשה עמו השי״ת מעודו עד היום הזה וליתן להשי״ת שבח והודי׳ עכ״ז ולהתעורר בכיסופין גדולים להשי״ת שגמל ועשה עמו חסדים כאלה כי הכל רק בחורת נדבה וחסד חנם מאתו ית׳ (ר״מ מעשה יג).

שמיעה

ר׳ חוש השמיעה

שפיכת דמים ובזיונות

א עיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום בפה וישתוק בלב (ל״ת) (ל״ק ו־ב).

ב קודם התשובה היא בבחי׳ אחורי שם אהיה גימ׳ דם (עיין פנים) ועי״ז באין עליו שפיכת דמים ובזיונות ותיקון לזה שיהפוך דַם לדֹם שיהי׳ מן השומעים חרפתם ואינם משיבים וכשמקיים דם לה׳ אז הקב״ה מפיל לו חללים (גיטין ז) היינו ולבי חלל בקרבי (ל״ק ו־ב).

ג בענין שפיכות דמים של ישראל יש דברים עליונים ונסתרים הרבה בין שפיכות דמים ע״י בושה בין שאר שפיכות דמים ממש כי יש כמה נשמות נפולות שאין להם עליה כ״א ע״י שפיכות דמים של ישראל של אדם גדול ולפעמים אין להם עליה כי אם ע״י ש״ד ממש (ל״ת פג) (ר׳ משלי י׳ על).

שפע אלקי

א יש שכל שבא לאדם בלא שום הקדמה אלא ע״י שפע אלקי ועי״ז נולד חמימות בלב ועי״ז שלהבת הלב עולה תמיד מאליה (ל״ק כא־א).

ב אבל להגיע לבחי׳ שפע אלקי א״א אלא ע״י שיקדש פיו וחוטמו ועיניו ואזניו דהיינו שישמור א״ע מלהוציא שקר ויהי׳ לו יראת שמים ויהי׳ לו אמונת חכמים ויעצים עיניו מראות ברע (ל״ק כא־ב).

ג השפע אלקי הוא בחי׳ מקיפין שהוא שכל גדול שאין המוח יכול לסובלו רק מקיף המוח מבחוץ והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה (ל״ק כא־ד).

אות ת

תאוות

א יש שחושבים כי התענו וסיגפו עצמם ובזה הם צדיקים אבל באמת כל תאוותם קשורים בגופם ולא רק תאוותם כ״א גם תאוות אביהם שלא נתקדש אביו בשעת הזיווג והם עומדים במדרגה פחותה (ל״ק י־ד).

ב תאוות המדומיות נמשכין מהמדמה שבלב בחי׳ שרירות לב וכשמשבר לבו האבן עולה אל השכל וע״י השכל מרחק כל התאוות לגמרי (קל״ק כה־א).

ג בכל פעם שעולה מדרגא לדרגא מתגברין עליו מחדש התאוות והבלבולים (קל״ק כה־ג) (ראה עבודת השם ו).

ג־א כל התאוות הם בחי׳ קליפות (ל״ק סב) (ראה קליפות יט).

ד בכל אדם יש בו חלק מכללות כל העולמות וצירופים וכשהוא הולך אחר שרירות לבו ותאוותו הוא מקשר חלקו והאותיות והצירופים לסטרא אחרא ח״ו ומתבלבלים האותיות והצירופים והדעת

ג"כ מחבלבל והוא גלות השכינה וכששב בתשובה ישובו חלקיו מכלליות העולמות למקומן ועיקר התשובה תולה בתורה דהיינו כשלומד תורה ומבין דבר מתוך דבר ומחדש בה אז היא תשובה גמורה ומקשר הצירופין אל שרשן ומקומן ונעשה בריה חדשה ואז הדעת שלם ומתעורר רחמנות (ל"ק קה) (ר' נצבים ל' ושב).

ה עיקר התאוות הם בסתר ואין בני אדם רגילים שם אבל התורה עומדת שם וקוראת אותו מי פתי יסור הנה ומחמת תשוקת תאוותו אינו שומע קריאתה ואחר גמר תאוותו הוא מרגיש תיכף קריאתה ומתחרט תיכף על העבירה כי בשעת העבירה היה בו רוח שטות ואחר גמר העבירה הטה אזנו לאמריה של תורה והחכים ומתחרט (ל"ק קמו) (ר' תהלים י"ט עדות).

ו כי יש מי שעובד כל ימיו ורודף אחר תאוות עוה"ז כדי למלאות בטנו בתאוות עוה"ז ויש מי שעובד ומשחדל כדי לזכות לעוה"ב וגם זה נקרא מלוי בטן שרוצה למלאות בטנו ותאוותו עם עוה"ב רק שזה הבוחר בעוה"ב הוא חכם יותר שבוחר בעולם עומד הקיים והנצחי וגם באמת טוב יותר לעבוד ה' אפילו אם עובד בשביל עוה"ב אך אעפ"כ גם זה נקרא בחי' מלוי בטן כי הצדיקים השלימים אינם בוחרים בכל זה כלל ואין רוצים לא בעוה"ז ולא בעוה"ב רק למלאות רצונו ית' (ל"ת לז) (ר' תהלים י"ז ממחים).

ז יש שאובדים אבידות ע"י התאוות ואפילו מי שהוא צדיק אובד ג"כ לפעמים ואפילו הצדיקים החופרים ומבקשים אחר אבידות אובדים ג"כ לפעמים ודע שיש מלאך ותחתיו כמה ממונים וכולם אוחזים בידם שופרות וחופרים תמיד ומבקשים אחר אבידות ותוקעים תר"ת וכשמוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמחה גדולה (קל"ת פח) (ר' תהלים קי"ב תאוות).

ח כל התאוות של העולם דומים כמו עמודי אור הנכנסין בבית מתמת זריחת החמה וכאלו רוצים לתפוס אותן ואין בתוך היד כלום כך הם כל התאוות של עוה"ז (ש"ה ו).

ט כנגד התאוות המטרידים את האדם באמת אין נמצא שום תאוה כלל כי אכילה ושתיה הוא הכרח לקיום הגוף וגם בנים מוכרחים להוליד וא"כ אין שום תאוה כלל רק שצריכים להתנהג בהם בקדושה ובטהרה (ש"ה נא).

י בזה השכל לבד שיש לכ"א מעצם בריאתו יכול ג"כ לעמוד כנגד התאוות ואפילו מי שכבר נמשך אחר תאוות עוה"ז ועבר מה שעבר ונפגם שכלו ונתמעט אעפ"כ במעט השכל אפילו נקודה אחת מן השכל יכולה לעמוד כנגד כל העולם עם התאוות (ש"ה נא).

יא יש בנ"א שנדמה להם שהם רחוקים מאיזה תאוות גדולות כגון תאוות ממון וכיוצא דע שאעפ"כ יכול להיות שהוא גרוע יותר מחבירו שהוא משוקע באותה תאוה דהיינו שיש לו איזה תאוה אחרת אפילו קטנה שהוא משוקע בה כ"כ עד שתאוה גדולה נתבטלה אצלו עי"ז כמו שיש בנ"א שיכולים להפקיר הכל ולסלק כל התאוות בשביל איזה תאוה או עקשנות שהוא רוצה (ש"ה נו).

יב בענין התאוות הדבר נראה שרק בסוף כשהאדם נסתלק ושוכב על הארץ ורגליו אל הדלת אז יהי' לו יישוב הדעת באמת ויסתכל על עצמו ויראה כי בחנם כלה בהבל ימיו ובשטותים ובלבולים כאלו ומי הכריח אותו לזה כי רק אז יראה האמת (ש"ה פג) (מ"ב דעת).

יג אעפ"י שהאדם יודע שהתאוה הזאת הוא שטות והבל אעפ"כ יש דבר אצל האדם שהוא מתאוה ע"כ בוודאי אם האדם יישב עצמו היטב בקל יוכל לסלק ממנו כל התאוות כי האדם הוא בעל בחירה ובקל יוכל להרגיל דעתו לסלק ממנו אותו דבר שממנו באים כל התאוות (ש"ה פג) (מ"ב דעת).

יד ראוי לאדם להרגיל א"ע להיות בעוה"ב דהיינו להיות מופרש מהתאוות כמו בעוה"ב שאין בו שום תאוה מתאוות הבהמיות של עוה"ז (ש"ה צו) (מ"ב יראה).

טו הס"א מטעה את האדם בכל פעם על לא דבר בשקר גמור שאין בו ממש והוא הולך אחריה ונדמה לו בכל פעם שירויח יותר וימלא תאוותו יותר ורץ אחריהם כמה עתים ופתאום מזדמן לפעמים שהתאוות מסתלקים קצת וכאשר האדם רוצה ליפרד מהם אזי חוזרים ומושיטים ראשם והוא חוזר ורודף אחריהם וכן מתנהג להלן והבן היטב (בסוף הסימ"ע המעשה מהסוס והפלומפ דף עח).

תודה והודאה

א עיקר שעשוע עוה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול ית' ולהכיר אותו ית' שעי"ז סמוכים וקרובים אליו ית' כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד ולא ישאר רק בחי' תודה והודאה ולדעת אותו ית' (ל"ת ב־א).

ב ובחי' תודה שהוא שעשוע עוה"ב זה בחי' הלכות כי

כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה"ב (ל"ת ב־ב).

ג ובשביל זה מכונה התודה בשם הלכה כי תודה מביאין כשיוצאין מהצרה כי כשנופלין לאיזה צרה ח"ו אזי עיקר הצרה בלב ואזי בשעת צרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב ואח"כ כשיוצאין מהצרה חוזרין תהלוכות הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף וע"כ התודה הוא מכונה בשם הלכה ע"ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה (ל"ת ב־ב).

ד ע"י הודאה להשי"ת וכן ע"י לימוד הלכות עי"ז באה הולדה בניקל וניצולין מכל הצרות (קל"ת ב־ד).

תוכחה

א מוכיח שאוהבים אותו זה סימן שלא תיקן את עצמו כי המוכיח הוא שנוי (כתובות קה) (ל"ק י־ד).

ב לפעמים הטוב נכבש בגולה כ"כ בין הסט"א והתאוות ודיעות נפסדות ובלבולי אמונה ח"ו עד שנתרחק כ"כ עד שכמעט שוכח את מעלתו לגמרי עד שגם הצדיק בעצמו א"א לו כמעט לדבר עמו ואזי מוכרח הצדיק לשלוח לו מכתב למקומו הרחוק וכשפנימיות שורש נשמתו רואה את הדיבורים של הצדיק אזי הוא זוכר את מעלתו בשרשו ומרחם על עצמו ומתחיל לנתק עצמו מגלותו הגדול ורוצה לחזור ולשוב לשורש קדושתו עד שעי"ז הוא מושך הרחוקים ביותר מקדושת ישראל שזה בחי' התקרבות הגרים (ל"ק יז) (מ"ב תוכחה).

ג לפעמים יוצא הטוב ע"י זרע הילודים שזה בחי' הרשעים הגדולים שיצאו מזרעם צדיקים גדולים והכל בכח הכתב הק' של הצדיקי אמת (ל"ק יז) (מ"ב תוכחה).

ד ע"י שלימות לה"ק זוכה לזכך הפנים אז כ"א רואה פניו בפנים שלו כמו במראה איך פניו משוקע בחשך עד אשר בלא תוכחה ומוסר יתחרט חבירו תיכף על מעשיו (ל"ק יט־ב).

ה יש מוכיחי הדור שנקראים לימודי ה' שלומדין כביכול את ה' שנותנין לו עצות והם הולכים בשליחותו להוכיח את ישראל וכשנגזר גזר דין בעולם הם מכסים זה הדין ומסתירין אותו שלא יהיה נעשה דין אכזרי שלא יינקו ממנו החיצונים (ל"ק כב־א).

ו המוכיחי הדור כשנגלה להם הדין תורה הולכים ומוכיחים הדור להחזירם למוטב ואפילו בשעת מוסר נזהרים להסתיר ולהחתים הדין (ל"ק כב־א).

ז מוכיחי הדור שהם לימודי ה' מרבים שלום בעולם (עיין שלום ג) (ל"ק כב־א).

ח א"א לקבל תוכחה ומוסר ממוכיחי אמת כ"א ע"י אמונה וע"י קלקול אמונה בא לכפירות ואמונות כוזביות וע"י קלקול התוכחה באים גירושין וטלטולים ונעשה מחלוקת בעולם (ל"ק כב־ב).

ט עיקר התגלות החסד היא ע"י שמקבלין תוכחה מהצדיקי אמת כי ע"י פתיחת פה של המוכיח נתגלה חכמה וע"י חכמה נתגלה חסד (ל"ק ל־ז) (ראה משלי ל"א פיה).

י צריכין אנו לקבל תוכחה מהצדיקים אע"פ שמבזין אותנו לפעמים כי סובלים צער גדול מאתנו כי תפלחנו מבלבלת אותם כי כל השטותים שלנו הכל נמשך בתפלתינו (ל"ק ל־ז) (ראה תהלים קמ"א יהלמני).

יא כל התפלות באים לצדיקי הדור כדי להעלותן ועי"ז אפשר להם להוכיח את כ"א אמנם כל החפילות באים אצלו ביחד של כשרים ושל אינם כשרים ואיך יודע איזה תפלה בא מזה או מזה אך הוא יודע זאת ע"י העזות והתורה של כל אחד ואחד (ל"ק ל־ח).

יב כ"א מישראל יש לו בחי' מלכות וממשלה לפי בחינתו יש שהוא שורר בביתו ויש שהוא מושל ביותר וצריך כ"א ליזהר לבלי להשתמש עם המלכות להנאתו כ"א לעבודת השי"ת דהיינו להוכיח את כל הנכנעים תחתיו להשיבם אל ה' וכשאינו נזהר להוכיחם הוא נענש עליהם ונחקצרין ימיו ח"ו אבל כשמוכיחם ממשיך חיים ואריכת ימים (ל"ק נו־א־ב־ג).

יג אבל א"א להוכיחם כראוי כ"א ע"י עסק התורה שעי"ז יכולים להוכיח הכל אפילו הרחוקים ממנו ואפילו אם אינו יודע מה שצריך להם כי ע"י עסק התורה זוכים שגם הרחוקים ישמעו קול הכרוז של התורה ועי"ז ישובו הכל לה' (ל"ק נו־ג) (ל"ע תוכחה ח) (ר' משלי א' בראש).

יד ע"י שמכלכל דבריו במשפט עי"ז יוכל ללמד לתלמידיו חכמתו ולא יזיק להם כי עיקר הלימוד תלוי בזה (ל"ק נט־ב) (מ"ב תוכחה).

טו אע"פ שתוכחה הוא דבר גדול ומוטל על כ"א מישראל להוכיח את חבירו כשרואה בו שאינו מתנהג כשורה אעפ"כ לאו כל אדם ראוי להוכיח כי כשהמוכיח אינו ראוי אזי לא די שאינו מועיל

בתוכחתו אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו (ל"ת ח־א).

טז ע"י תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח הוא מעורר הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם וע"כ הוא מבאיש ריחם ועי"ז מחליש את הנשמות שלהם ועי"ז נפסק השפע מכל העולמות התלוים באלו הנשמות אבל כשהמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבא הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות ע"י תוכחתו (ל"ת ח־א) (ר' שבת פ"ח נרדי).

יז הצדיק האמת אינו מוכיח בפירוש אעפ"כ כל דבריו הם מוסר ותוכחה המלהיבים הלב לעבו"ה כי כל דבריו כגחלי אש (ש"ה קכד).

יח זה העוסק לקרב בנ"א לעבודת ה' אע"פ שבאמת בוודאי העיקר להשתדל שיתקרבו אנשים גדולים אנשי שם כי אנשים כאלו יש להם מעלה יתירה גם מצד נשמתם וגם כשזוכין לקרב אנשים כאלו אזי הקטנים מתקרבים ממילא אך אעפ"כ מחמת שהבע"ד מתגבר ע"ז מאד ומזמין על זה כמה מניעות ע"כ גם זה הצדיק מוכרח בהתחלה ראשונה לעסוק תחלה עם הקטנים במעלה דהיינו עם עניים (ר' מ' מעשה יב).

יט הצדיק מדבר על לבם ומעוררם להשי"ת ומסביר להם היטב שאין שום תכלית מכל העולם רק לעסוק בעבודת ה' כל ימי חייו עד שנכנסין דבריו באזניהם ונחרצים בכל לבבם ובכל נפשם להתחבר עמו ואז הוא לוקח אותם ומוליכם למקומו שהוא חוץ לישוב ואח"כ כשאלו המקורבים זוכים לקבל דבריו באמת נותן להם הצדיק רשות ליכנוס ג"כ לישוב לקרב בנ"א לעבודת ה' עד שנתרבה ונתגדל הקיבוץ של הצדיק ועושה רושם גדול בעולם (ר' מ' מעשה יב).

כ זה הצדיק שהוא בחי' הבע"ת שעוסק לקרב בנ"א לעבודת ה' הוא מתנהג בזה בחכמה גדולה ומשנה ומחליף עצמו אצל כ"א בשינוי אחר שלא יכירו אותו וכן כשהוא מבין שלא יפעל כלום הוא מסבב בדיבורים אחרים ומעלים כוונתו הטובה כי אז אפשר שלא יכנסו דבריו כלל באזני השומע ולא יאבה לדבר עמו ולשמוע דבריו כלל (ר' מ' מעשה יב).

כא מחמת חוקף החגברות הארס הרע המושרש בלב כמה בנ"א עד שעי"ז תיכף כשמתחילין לדבר עמהם ולקרבם אל הטוב אז יתעורר הרע ח"ו לעומת זה עד שעי"ז לא די שאינם שומעים לדבריו הנעימים אף גם לפעמים מתעורים כנגדו בשנאה ומלחמה גדולה ובשביל זה מוכרח הצדיק לשנות עצמו ולהעלים כוונתו הטובה (ר' מ' מעשה יב).

תומכי תורה

א כי יש תמכי אורייתא שנותנים ממון ללומדי תורה ובתחילה הם מחסרים ממונם מעצמם אבל אח"כ ע"י ממונם שמחזיקים הת"ח ונולד הלכות שהם בחי' חסד אזי ע"י השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון (ל"ת ב־ג).

ב כשלומד תורה או שעושה מצוה בשמחה בכל כך שמחה שנוגעת עד רגליו שמרקד מחמת שמחה בזה נתעלים כל תמכי אורייתא שהם נקראים סמכי קשוט וכל הדברים הנקראים רגל נתעלים (ל"ת פא).

תורה

ר' חידושי תורה, לימוד, ספרים.

א התורה היא בחי' ידין ורגלין נגלה ונסתר וכלליות התורה נקראת לב שמתחלת בב' ומסיימת בלמד ששם משכן הרוח בחי' הצדיק דנשיב בשית פרקין דידין ורגלין (ל"ק י־ז).

ב ע"י התורה שיש בה נגלה ונסתר נתבטל הע"ז ונתרבה האמונה בעולם (ל"ק י־ח).

ג מי שהוא במדריגה פחותה הוא רחוק מתבונת התורה רק ע"י שהוא מדבר בהתורה בדיבורים מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה (ל"ק יא־א).

ד ארבע חיות בתורה (עיין ארבע חיות) (ל"ק יג־ה).

ה הצדיקים הגדולים בחי' משה משיח ממשיכים תורתם מבחי' התגלות התורה של לעתיד לבוא ויכול להמשיך הארת התורה ללמד שאר בני אדם (ל"ק יג־ב).

ו התגלות התורה בא מיחודא דקב"ה ושכינתיה ויחודם ע"י העלאת נפשות ישראל בבחי' מן ומחדש נפשם לטובה (ל"ק יג־ב פל"ח).

ח התורה היא טנת"א שהם תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' השגחה וכ"א כפי קירובו אל התורה כן השגחת השי"ת עליו (ל"ק יג־ד) (עיין ת"ז ד' בראשית).

ט א"א לקרב גרים ובעלי תשובה אלא ע"י התורה (עיין משלי ה' יפוצו) (ל"ק יד־ג).

י התורה הם ששים רבוא אותיות כנגד ששים רבוא נשמות ויש לכל הנשמות שורש במחשבה דקב"ה וע"י זיווג הנשמות כי כשלומדים תורה מאירים זה

לזה נבראים נשמות הגרים וכ״א מקבל הארה משורש נשמתו אפילו פושעי ישראל וחוזר בתשובה (ל״ק יד־ג).

יא הת״ח צריך להאיר בתורתו בשורש ההנשמות (עיין נדרים פ״א מפני מה ת״ח) (ל״ק יד־ד).

יב אין אדם זוכה לתורה אלא ע״י שפלות בד׳ בחי׳ (עיין בשלח שבו איש) (ל״ק טו־ד).

יג א״א להעלות הכבוד לשרשו ליראה את השם הנכבד אלא ע״י תורת חסד שלומד ע״מ ללמדה (ל״ק טו־ד).

יג־א כשמגיע לבחי׳ דעת ע״י יראת הרוממות זוכה להשגת התורה (ל״ק טו־ד).

יד יש שני בחי׳ תורה נגלה ונסתר ולבחי׳ נסתר אינו זוכה אלא לעתיד לבוא וע״י תפלה במסירת נפש זוכה בזה העולם לבחי׳ נסתר (ל״ק טו־ד).

טו לתפלה במסירת נפש זוכה ע״י תורה שבנגלה בחי׳ סיני שפלות ותפלת השפל אינה נמאסת (ל״ק טו־ד).

טז דע שיש נשמה בעולם שעל ידה נתגלה ביאורי ופירושי התורה (עיין נשמה א־ב) (ל״ק כ־א).

יז מפרשי התורה נקראים מורים מחמת שמקבלין ע״י הנשמה המכונה מרים שסובלת מרירות גם הם מורים את מוריהם (ל״ק כ־א).

יח כ״א ממפרשי התורה קודם שמתחיל איזה ביאור צריך לו מתחילה לשפוך תפלתו לפני השי״ת כדי לעורר לב העליון להשפיע עליו דיבורים חמים כגחלי אש (ל״ק כ־ב) (עיין תהלים ל״ט חם).

יט יש חילוק בין ביאור שאדם מבאר לעצמו ובין ביאור שדורש ברבים כי כשדורש ברבים וקודם הביאור הוא מקשר עצמו עם נשמותיהם ושופך תפלתו לפני השי״ת בודאי הן אל כביר לא ימאס ומעוררת ביותר לב העליון וממשיך מימי הביאור ביותר אבל תפלת היחד אפשר שמואסין בתפלתו (ל״ק כ־ג).

כ גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש נכנע רשעתם ע״י הטוב שבחכם הדורש ולפי ההכנעה כן נכנעים הקליפות השוכנים סביב לב העליון (ל״ק כ־ד) (עיין מגילה י״ח מילי בסלע).

כא בזכות התורה שממשיכין הצדיקים זוכין לא״י (ל״ק כ־ו).

כב ע״י אותיות התורה שחידש הצדיק נבראים כחות רוחניים והן מלאכים ממש והן מקבלים כח מאדום לענוש הרשעים המונעים מא״י (ל״ק כ־ז).

כג לפעמים הקדושה מועטת והמלאכים הנבראים מח״ת הם מעוטי כח (ראה מלאכים ג) (ל״ק כ־ח).

כד ולזכות לשמחה היא ע״י תורה ותפילה שהם בחי׳ נעשה ונשמע בחי׳ נגלה ונסתר (קל״ק כב־ט) (ראה נעשה ונשמע בפר׳ משפטים) (ראה מצות ב).

כה וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא עד שיזכה להכלל באין סוף ולזכות לתורת ה׳ ממש ולתפלת ה׳ ממש (ל״ק כב־י) (ראה נעשה ונשמע בפר׳ משפטים).

כו יש שני מיני עבדות פנימיות וחיצוניות (ראה אכילה ז) (ל״ק כה־ג).

כז צריכין להתרחק מאד מלשמוע תורה מת״ח שאינם הגונים כי תורתם אין לה כח להדריך העם בדרך הטוב אדרבה ב״א נופלים לכפירות ועי״ז את יראי ה׳ לא יכבדו ומביישים אותם (ל״ק כח־א) (ראה הושע ט׳ וינזרו).

כח כל זמן שלא תיקן תיקון הכללי הדיבור אסור ואז א״א לדבר ולגלות בתורה אבל ע״י תיקון הברית הדיבור מותר ויכולים לפתוח פה בדיבורים המאירים בתורה (קל״ק כט־ח).

כט יש שני מיני עזות כי יש עזות דקדושה שאי אפשר לקבל את התורה כ״א ע״י עזות דקדושה וכנגד זה יש להיפך עזות מן הסט״א ויש לו תורה מהס״א שהיא היפך מן התורה הק׳ שלנו (ל״ק ל־ח).

ל התורה נקראת דעת ואין שלימות להדעת אלא ע״י אמונה (ל״ק לא־ב).

ל־א עיקר מהלך הגלגלים היא ע״י התורה בחי׳ צדקה שמנהגת גלגלי רקיע (ל״ק לא־ב) (ראה צדקה יח) (פל״ח ל״ק לא).

לא ע״י כיסופין טובים מצייר אותיות התורה לטובה (ראה השתוקקות ב) (גם בראשית י״ב ואת הנפש) (ל״ק לא־ו).

לב אותיות התורה הם החיות של כל דבר כי הם מנהיגים את כל העולם ובהתורה יש שני כחות כי בהתורה כלול אחיזת טוב ורע וכ״א ע״י הכיסופין שלו עושה נקודות לאותיות התורה אם כוסף להקדושה נעשה לו סם חיים ואם לא זכה הוא להיפך ח״ו (ל״ק ל״א בהש׳) (ראה שה״ש א׳ תורי זהב).

לג ע״י התורה וע״י הצדיקים זוכין לשלום שיהיה שלום בין ישראל ולכ״א במדותיו ובמאורעותיו תמיד ימצא בו השי״ת (ל״ע ת״ת לד) (ראה משלי ג׳ וכל נחיבותיה) (קל״ק לג־ב).

לד הימים נקראים מדות והמדות הם התורה ובה ברא

הקב"ה עלמין ואתיות התורה הם מחיין את כל דבר נמצא גם במדור הקליפות גם שם יכולין למצוא אותיות התורה וזה זוכה ע"י שכופה את יצרו ומתגבר עליו (קל"ק לג-ו).

לה כל מה שהמדריגה היא למטה שם האותיות התורה בצמצום יותר וע"י שכופה את יצרו אזי הרע נתבלבל לגמרי ואז אותיות התורה בולטים ומקבלים אור רב מלמעלה (ל"ק לג-ג) (ר' ז' לך צ' ברכו).

לו התורה היינו המדות שורה בהם אהבתו ית"ש כי השי"ת שיער בדעתו שע"י מצוה זאת נוכל להשיג אותו ועי"ז צמצם אלקותו דוקא באלו תרי"ג מצות נמצא מי שמפשיט התורה מלבושי הקליפות ע"י כפיית היצר הוא מקורב אל השלום (ל"ק לג-ד) (ראה משלי ג' וכל נתיבותיה).

לז התורה יש בה שני בחי' נגלה ונסתר והנסתר הזה הוא אורייתא עתיקא סתימאה דעתידא לאיתגליא לעתיד לבוא ואז כשיתגלה אזי יהי' שלום נפלא כי אזי יתגלה אהבה שבדעת שהיא פנימיות התורה (ל"ק לג-ד) (ראה תענית ל"א עתידים).

לח אותיות התורה הם התלבשות רצונו של השי"ת כי רצונו היה שהמצות יהיו כך למשל מצות תפילין בתים של עור ולא של כסף ועכשיו שהתורה מסורה בידינו גם רצון השי"ת מסור בידינו שאנו מושלין כביכול להיות רצונו כפי רצוננו (ל"ק לד-ד) (ראה תהלים קי"ד ישראל ממשלותיו) (ירושלמי ר"ה פ"א רבות).

לט כל נפש מישראל קודם שיש לה התגלות בתורה ובעבודה אזי מנסין ומצרפין הנפש בגלות של ע' לשון היינו בחינותיהן אזי היא ראמת ע' קלין כי מי שרוצה לאכול הפרי צריך לשבר מקודם הקליפה לכן מוכרח הנפש לבוא בגלות היינו במדותיהם כדי לשברם ולבוא אח"כ להתגלות (ל"ק לו-א) (ראה ע' קלין ג).

מ כי התורה יש לה שני כוחות להמית ולהחיות כך התורה של הצדיק יש אדם שנעשה לו נשמה חדשה מהתגלות התורה ויש אדם שהוא ח"ו להיפך הכל כפי תפיסת המוחין שלו (ל"ק לו-ה) (ראה ברית לד) (זמירות לשבת למעבד).

מא כי עיקר הבריאה היא כדי שיכירו אותו ית' וזה זוכין ע"י חכמות התורה כי שורש התורה היא כבוד השי"ת (ל"ק לז א-ב-ה).

מב אין הדין נמתק ואין העולם מתקיים אלא על הבל פה של תנוקות של בית רבן ע"כ צריך כ"א לבקש מאד אחר מלמד כשר וירא שמים ולבקש את הש"י על זה כדי שלא יקלקל המלמד הבל פה הקדוש של התינוקות (ל"ע ת"ת לו) (ל"ק לז-ד).

מג ע"י תענית מחלישין הארבעה יסודות של הגוף שמהם באים כל התאוות ונכנע החומר בחי' בהמה חכמות חיצוניות ונתעלה השכל בחי' חכמות התורה בחי' אדם (ל"ק לז-ג) (ראה זוהר לך ע"ו שמעו).

מד יש שני בחי' תורה כי אין דומה תורה היוצאת מהבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא כי אין הדין נמתק ואין העולם מתקיים אלא על הבל פה של תינוקות (ל"ק לז-ד) (ראה זוהר בהקדמה א' הניצנים).

מה תיקון הדיבור הוא ע"י התורה שלומדין בצר לאדם בעניות ודחקות שהיא בחי' לילה כי פגם הדיבור דהיינו לה"ר ודברים בטלים היא בחי' חשך שע"י בא עניות (ל"ק לח-ד).

מו כל אדם ע"י חידוש השכל בתורה נתוסף בו הכרה וידיעה חדשה בהשגת אלקותו ית' ומתבייש ביותר על חטאיו שזה עיקר התשובה ווכה לאור התפילין (קל"ק לח-י).

מז ע"י פגם אמונה בא ביטול תורה ועי"ז בא גלות וטלטול ונסיעות לדרכים (ל"ק מ' ל"ע ת"ת).

מח תורה הוא בחי' הסתפקות כי התורה היא בחי' עץ החיים דמזון לכולא בי' שיש לכל אחד די סיפוקו ממנה וגם בלימוד התורה בעצמה יש בחי' הסתפקות כי לפעמים מבלבל את האדם מה שרוצה ללמוד יותר מדאי כי רואה שיש הרבה ללמוד ורוצה ללמוד כל התורה על רגל אחת ומחמת זה נתבלבל מאד ולפעמים נתבטל עי"ז לגמרי ע"כ צריך גם בתורה בחי' הסתפקות (ל"ק נד-ג) (קל"ק נד-ה).

מט כי לבא לאריכות ימים הוא ע"י עסק התורה כי התורה היא שמו של הקב"ה וכמו כשצריכין לקרוא את אחד קורין אותו בשמו כן כשצריכין לקרוא את חי החיים כדי להמשיך ממנו חיים ואריכות ימים צריך לקרוא אותו בשמו שהיא התורה (ל"ק נו-ג) (ר' דברים י"ז והיתה).

נ התורה היא בחי' מדות כי יש בהתורה אותיות וחיבות וכו' שבהם נגבל החיות מחי החיים במדה וע"כ ע"י התורה שהיא שמו של הקב"ה יכולים לקבל את החיות לתוך המדות והימים שבלא זה לא היה אפשר לקבל את החיות מחמת ריבוי אור (ל"ק נו-ג).

נא וע"כ צריך לעסוק בתורה בפה דייקא כי כשצריכין לקרוא את אחד בשמו צריך לקרותו בפה דייקא וא"א לקרותו במחשבה כן אי אפשר לקרות את חי

החיים בשמו כ"א ע"י הפה ולא ע"י מחשבה לבדה (ל"ק נו־ג) (ר' עירובין נ"ד כי חיים).

נב בכל הדברים מלובש שם השי"ת אפילו אם ח"ו עושין דבר עבירה שהוא שלא כרצון השי"ת עכ"ז יש שם חיות השי"ת כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל אך שהוא בהעלם והתורה היא החיות של כל דבר נמצא בכל הדברים יש שם התלבשות התורה אך שהוא בהעלם בחי' הסתרות והתורה המלובשת שם הוא תורה גבוה דייקא סתרי תורה ע"כ מי שנפל מאד צריך לידע ששם במקומו דייקא יכול להתקרב להשי"ת כי שם דייקא נעלם חיות גבוה מאד וכשיזכה לשוב תתגלה על ידו סתרי תורה (ל"ק נו־ד).

נג לפי הגדלת הדעת כן נתרבה השלום כי מחלוקת כעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת ע"כ ע"י עסק התורה שעי"ז נמשך דעת נתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (ל"ק נו־ו).

נד דע כי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך וכל דיבור נחלק לכמה ניצוצות כמו כן נבראו כמה וכמה מלאכים וכל מלאך ממונה על איזהו דבר אפילו אילנות ועשבים יש עליהם ממונים וכל מלאך מקבל חיותו מהדיבור ומשפיע לתוך הדבר נמצא שכל הרפואות תלוים בתורה כי התורה נותנת כח להמלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים והעשבים מרפאים בכח התורה (ל"ק נז־א) (ר' חגיגה י"ד כל דיבור).

נה דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא"א לבא להתבוננות הזאת כ"א ע"י עשירות כמו שבפשטי אורייתא צריך שיהיה לו עכ"פ פרנסה כמו כן להתבוננות הזאת שהוא גדול מאד צריך שיהיה לו עשירות גדול מאד (ל"ק ס־א).

נו כשלומד תורה צריך לראות שמכל הלימודים שהוא לומד שיוציא מהם הנהגות ישרות הן לעצמו הן לאחרים שמתנהגים על ידו וזה זוכין ע"י אמונת חכמים (ל"ק סא־א).

נז יש כמה ספרים עכשיו וכן עתידים להיות עוד כמה ספרים וכולם צריכים להעולם ואסור להלעיג על שום אחד מהם כי רק מספרים שהולכים ע"פ חקירות וחכמות חיצוניות צריכים להתרחק בחכלית הריחוק אפילו אם חיברם מי שחיברם (ל"ק סא־ה).

נח כל המלעיג על הספרים הק' הוא נידון ג"כ בצואה רותחת ואינו זוכה להוציא ולקבל מלימודו הנהגות ישרות ותמיד עצתו חלוקה עד שישוב בתשובה שלימה ואז יתקן הכל (קל"ק סא־ה).

נט מי שזוכה לחדש חידושי תורה בעצמו וכוונתו לשמים צריך שיהיה לו אמונה שיש להשי"ת שעשועים גדולים מחידושין שלו ואל יתרשל בהם רק יזדרז לחדש ולכותבם עד שיהיה נעשה מהם ספרים קדושים ועי"ז יהיו נמתקין כל הדינין שבעולם (ל"ק סא־ה־ו).

ס התורה שהיא יוצאת מחכמה עילאה אין יכולה לקבל כ"א כשיש לה שלימות (ר' ז' בשלח ס"ב כי אורייתא) (קל"ק סא־ז).

סא תורה שבכתב אין לה שלימות כ"א ע"י תורה שבעל פה וע"כ ע"י הספרים שנתחדשים ע"י המחלוקת עי"ז נשלם התורה ואזי מקבלת מחכמה עילאה מבחי' אבן שתי' קדשי קדשים ואזי משפעת בכל החכמות ונמתקים כל הדינים (ל"ק סא־ו) (ר' ספרים ח).

סב דהנה התורה סתים וגליא והקב"ה ג"כ סתים וגליא דהיינו מה שנגלה הוא הלבוש וחיצוניות ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות והנה כל אדם צריך לזרז עצמו להשיג הפנימיות אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו בתפלה לשמה שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמיץ וחזק (ל"ק עג) (ר' חולין ס' כי).

סג כי צריך כל אדם לרפאות נפשו דהיינו להעלותה למקום שורשה וזה ע"י שמתייגע בהתורה עד שזוכה לידע אותה ולהבינה (ל"ק עד).

סד מבואר מצירופי דבריו ושיחותיו הק' שבכל מקום שהאדם לומד אפילו אם אינו זוכה להבין יזכה לעתיד להבין כי אלה הלימודים דיבור בלא דיעה (הנזכר בסי' עד) נקראים עכ"פ בשם ערבי נחל המובא בזוה"ק ושכל זה אין עולה כלל כנגד הדיבור בדיעה והלימודים שזוכה האדם גם בעוה"ז להבין שכל שההבנה גדלה עוד בעוה"ז יגדל בכפלי כפלים הבנתו לעתיד וגם מובא בההקדמה וז"ל כי בתורה שבנגלה תלמוד בבלי וירושלמי גם אם נמצא בהם למוד א' פשוט ולהבין עכ"פ בפשיטות מאמר הגמרא כי בלא זה לא נקרא בשם לימוד כלל (בה"ל סי' ע"ד בל"ק).

סה ולפי כ"ז תבין ותתבונן ברוב ועוצם חיוב והכרח הלימוד התורה שבנסתר שזכינו ע"י רבינו ז"ל כי הן המה התבלין המוכרחים להיצה"ר שבעת הזאת שעל זה אמרו חז"ל בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין (קידושין ל) והעיקר הוא לימוד העיון שבה כמבואר בסימן ק"א שזה הוא הלימוד המסוגל

להנצל על ידו מהתאוות והמדות רעות (הקדמת הבה"ל) (שייך לל"ק עד).

סו ע"י שמתייגע בתורה עד שזוכה לידע אותה ולהבינה ממתיק כל הדינים והוא נוטע אילנא דחיי לעילא דכולא אסוותא גם הוא מקיים ומחדש כל העולמות ומגלה כבודו ית' בעולם (ל"ק עד) (ר' ז' קדושים פ"ה איתּ).

סז מי שעוסק בתורה ואינו יכול להבין גם זה טוב מאד כי כל דיבור עולה למעלה והקב"ה שמח בהם ונעשה מהם בחי' ערבי נחל (ל"ק עד).

סח עיקר התשובה תלויה בתורה היינו כשלומד תורה ומתייגע בה עד שזוכה להבין דבר מתוך דבר ולחדש בה לשם שמים זהו תשובה גמורה (ל"ק עד ל"ע תשובה כד) (ע' ת"ת אות י' ל"ע).

סט צריך כ"א לבטל מדת הנצחון והמחלוקת ולרדוף אחר השלום וזה זוכין ע"י שידבר הרבה בתורה ותפילה עי"ז יזכה לשלום (ל"ק עה).

ע כשלומד תורה באהבה ויראת ה' עי"ז נברא מכל הלכה עולם אחד וכשלומד כל המסכתא היא בחי' מטרוניתא וההלכות הן עלמין דילה ועי"ז נתגלה מלכותו ית' (ל"ק עז) (מ"ב ח"ת).

עא כשאדם דבוק למלכותא קדישא ומדבר תורה או תפלה מוציא ומכניס רוח הקדושה ושואב רוח חיים כי בלא תורה א"א לחיות כי כשאיש הישראלי בוער בלבו להשי"ת היה באפשרי להיות אוקיד כל גופא וכן ח"ו להיפך כשבוער אל תאוות העוה"ז אבל כשלומד תורה או תפלה או עושה מצוה הוא מגנת ומצלת עליו כי שואב רוח חיים שהוא רוה"ק ממדת מלכות שהוא שרשו (ל"ק עח) (ר' בראשית א' ורוח).

עב כשאדם זוכה לדבר דיבורים קדושים של תורה ותפלה ומכניס כל מוחו וחכמתו ודעתו בתוך הדיבורים דהיינו שמקשר מחשבתו היטב להדיבורים ומבין ושומע מה שהוא מדבר זה בחי' קודש ויש להשי"ת תענוג גדול מזה וכל זה זוכין ע"י השלום שזוכין ע"י מסירת נפש על קידוש השם (ל"ק פ) (ר' תפילה פט).

עג לפעמים מדבר הצדיק עם העולם שיחת חולין והוא טובה גדולה להם כי יש בני אדם שרחוקים מהתורה והדעת מאד עד שא"א לקרבם ע"י דברי תורה כ"א ע"י שיחת חולין דייקא שהצדיק מלביש בהם את התורה (קל"ק פא) (ר' צדיק צד).

עד כשאדם רוצה להגות ולחשוב בתורה היינו ברזין דאורייתא אינון נטורין ונחשים ועקרבים מבלבלין מחשבתי' ואלו הם המחשבות שבאים לאדם וכשאדם רוצה וחושק עד מאד פותחין לו אזי כל יום אצלו גדול מאד ורואה ומשיג הטוב הגנוז היינו הרזין דאורייתא השייך לאותו יום והעיקר זוכין לזה ע"י מדת הוותרנות שהאדם וותרן בממונו (ל"ק פד) (ר' מגילה כ"ח במה).

עה מי שלומד בעיון שמעיין ומבין חכמות התורה שזה בחי' אנפין נהירין עי"ז נתבטל ממנו השעבוד והתאוות והמדות רעות שהם בחי' אנפין חשוכין ע"י שקבל עליו עול תורה (ל"ק קא).

עו כל מה שהאדם משיג בשכלו הוא בחי' אנפין נהירין ומה שאינו משיג הוא בחי' אנפין חשוכין כי צריך האדם להתייגע בתורה ולהמית עצמו עליה דהיינו עצמיותו שהם בחי' המדות רעות שהם כל הפגמים החקוקים על עצמותיו כי צריך להתייגע בתורה עד שיזכה להבין אותה שיצא מבחי' אנפין חשוכין (ל"ק קא) (ר' ברכות ס"ג זאת).

עז עיקר התשובה תלויה בתורה היינו כשלומד תורה ומתייגע בה עד שזוכה להבין דבר מתוך דבר ולחדש בה לשם שמים זהו תשובה גמורה ונעשה בריה חדשה ואז הדעת מיושב וזוכה לעורר רחמים אצלו ית' (קל"ק קה).

עח הנה העולם צריכין רחמים ואין מי שיתפלל כך שיוכל להמשיך הרחמים מפני גודל הגלות והקב"ה בעצמו צריך להתפלל על זה ובמה יכול לבוא שהוא ית' יתפלל ע"י התורה וכשלומד תורה צריך להיות בו ג' דברים עיבור יניקה מוחין כי כשיושב ללמוד נקרא עיבור וכשמבין נקרא לידה ויניקה וכשמבין דבר מתוך דבר נקרא מוחין וכשלומד באופן זה נקרא תשובה ונעשה בריה חדשה ואז הדעת שלם ומתעורר רחמנות (ל"ק קה) (ר' תאוות ד) (בשלח ט"ז עזי).

עט התורה היא רוחניות ודבר רוחני אינו תופס מקום ע"כ מי שזך וישר פעלו ושכלו רוחני יכול לתפוס כל התורה כולה ולא ישכח דבר אך מי שהוא מגשם דברי התורה ועושה מהם ממשות עי"ז בא שכחת התורה ח"ו (ל"ק קי) (ר' יהושע א' לא).

פ באמת התורה הק' והצדיקי אמת הם מאירים בכל העולמות באור גדול מאד ואורם גדול אלפים פעמים מכל העוה"ז והבליו אבל מחמת שבני אדם משוקעים מאד בהבלי עוה"ז הוא עומד לנגד עיניהם ומונע אותם מלראות אור הגדול של התורה והצדיקי אמת והוא כמו אם תחזיק מטבע קטנה נגד עיניך בסמוך לא תוכל לראות הר גדול כן העוה"ז ותאוות

ממון מונע אותו מלראות אור התורה והצדיקים (קל"ק קלג) (ר' ממון מג).

פא עבודה גדולה לומר תורה אפילו ליחיד כ"ש לרבים שלא ישמע כל אחד כ"א מה שצריך לו כי צריך ליזהר שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל המקבל כי הוא בחי' ניאוף וע"כ ע"י שאומר תורה יוכל ח"ו להתגבר עליו היצר בתאות ניאוף (ל"ק קלד) (ר' ניאוף יט).

פב התורה עומדת אצל האדם בתוקף חשוקת תאוותו וקוראת אותו ומחמת חשוקת תאוותו אינו שומע קריאתה אבל אחר גמר תאוותו הוא מרגיש תיכף את קול קריאתה ומתחרט על העבירה (ל"ק קמו) (ר' תאוות ה).

פג כשם שמי שהוא עזות פנים אין לו חלק בתורה כמו כן מי שהוא איש שפל ונבזה ואין בו שום עזות דקדושה אין לו ג"כ חלק בתורה וע"י עזות דקדושה שיש בו הוא מקבל עזות דקדושה מהש"י לעמוד נגד כל הקמים עלינו למנוע אותנו מעבודתינו ח"ו (ל"ק קמז) (ר' חגיגה י"ד דבר).

פד יש חילוק בין לימוד התורות שלא כל אדם לומד בבחי' אחת ומי שזוכה שלימודו עולה להשכינה נמשך מזה שפע רוחניות ושפע גשמיות אך לאו כל אדם זוכה לזה שיהיה לימודו עולה להשכינה ואף אם לומד ביראת שמים עכ"ז מי יודע אם ראוי לכך שיהי' לימודו להשכינה וכשאין לימודו עולה להשכינה אזי יוצאין כל גרדיני נימוסין והם מכים עליה ומתפזרת למטה לכל העולם (ל"ק קנט).

פה אדם כשר וירא שמים אפילו מקטני הערך או אדם גדול וצדיק כשמקבלין מהתורות אלו שנתפזרו אזי נעשה אצלו טל תורה לקצת נעשין חידושין דאורייתא ולקטנים מגיע להם התעוררות חדש וחשק נמרץ להתורה אך כשמגיע לבנ"א שאינם כשרים אזי נעשה היפך מזה שמגיע לו חשק והתעוררות ליגיעות וטרחות העוה"ז שהוא ההיפך מטל תורה היינו לט מלאכות (ל"ק קנט) (ר' לימוד לא).

פו ע"י ענוה שהוא אין ממש עי"ז יזכה לתורה וגדולה במקום אחד אבל בלא זה קשה שיהיו שניהם ביחד (קל"ק קסב).

פז יש אנשים שא"א לגלות להם פנימיות התורה הצריך לרפואתו כי התורה היא רפואה ובהתורה יש שני כחות סם חיים וסם מות וע"כ אם יאמרו לו התורה בעצמה ימות בלי ספק כי אצלו שלא זכה נעשה לו סם המות ע"כ ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה אחרים ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל ע"כ מלבישין התורה בסיפורי דברים חיצונים למען יוכל לקבל רפואה הגנוזה שם (ל"ק קסד) (ר' יומא ע"ב זכה).

פח דע שיש המתקה להנצל מעונש של אלמן שלא תמות אשתו ח"ו והוא ע"י שמרגישין טעם מתיקות בהתורה (ל"ק קצט) (ר' תהלים קי"ט מה נמלצו).

פט כשעושה עבירה ח"ו אזי הולך ונוטה מדרך הישר עד שקשה לשוב ולצאת משם אבל הש"י דרכו לקרוא את האדם כי אורייתא מכרזת עד מתי פתיים וכו' והתורה הוא הש"י בעצמו שהוא קורא אותם ומבקשם שיחזרו אליו וע"כ כשעדיין לא הזקין בחטאיו אפשר לו יותר לשוב מהזקן מחמת שעדיין הוא סמוך ולא שכח את קול הקריאה (ל"ק רו) (ר' תהלים קי"ט תעיתי).

צ ע"י לימוד התורה ודיבורים טובים שמדברים עי"ז ממתיקים הדיבורים שהם בחי' גבורות (ל"ק רז) (ר' דיבור לט).

צא יש אומרים תורה שהיא למטה רחבה מאד שמרחיבין הדבר מאד אבל למעלה היא קצרה מאד כי למעלה לא נשאר ממנה רק איזה ניצוץ בעלמא אבל יש להיפך שאומרים תורה מלמעלה למטה ושם למעלה היא רחבה מאד וכל מה שיורדת למטה מתקצרת ויורדת (ל"ק רעט) (ר' צדיק קנו).

צב כשעושין מו"מ צריך שיקשר מחשבתו רק בהתורה והדינים המלובשין שם ומי שעוקר המו"מ מן התורה ונופל אל המו"מ בעצמו אזי עונשו שאח"כ הוא צריך לדון בדין תורה ואזי צריך לחזור ולהביא כל הדברים וכל המחשבות שהיה לו בשעת המו"מ אל התורה והוא לו נקמה שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלובשים בהמו"מ מן התורה והכל לפי הפגם כי יש אחד שאין עונשו רק שצריך לדון אבל זוכה בדין אבל יש אחד שעקר יותר המו"מ מן התורה אזי עונשו יותר שגם אינו זוכה בדין (ל"ק רפ).

צג ובאמת בן ותלמיד הוא כולו חד כי הבן הוא ג"כ תלמיד וגם התלמיד הוא בחי' בן כי נחשב כאלו עשה את הגוף של התלמיד ג"כ כי מקודם לא היה נקרא בשם אדם כלל מאחר שלא היה בו דעת ולא היה רק דמות אדם נמצא ע"י שלמד עמו תורה והכניס בו דעת עי"ז נעשה אדם ע"כ נחשב כאלו עשאו ממש ע"כ גם התלמיד הוא בחי' בן (ל"ת ז-ד) (ר' סנהדרין צ"ט כל).

צד עיקר הרחמים תלוי בדעת וכשהסט"א יונקת

מהרחמנות ח״ו שהיא מרחמת על האדם ברחמנות שלה לפרוק עול תורה ולעסוק רק בלימודי לשונות העמים כי ע״ז יהיה לו לפעמים פרנסה ברווח או שע״י רחמנות שלה מסיתה את האדם לעשות תורתו עראי ומלאכתו קבע אז נפגם הרחמנות ונעשה כעס ואכזריות ועי״ז נקטן הדעת ואז מתגבר תאוות ניאוף ח״ו (קל״ת ח־ד) (ר׳ תפילה קיח).

צה יש הבלים בעולם שהם בחי׳ הבל המה מעשי תעתועים היינו הבלי עולם של שטות וכשמקבלים אלו ההבלים ומכניסים אותם בתוך תורה ותפילה ונעשה מהם הבלים דקדושה זה בחי׳ גרים חה בחי׳ הבל נחית הבל סליק הנאמר בהריאה שמקבלת הבל ומוציאה הבל היינו בחי׳ גרים הנעשין ע״י שמקבלין הבלים של העולם שהם בחי׳ הבל המה וכו׳ ומעלין אותן לבחי׳ הבל דקדושה ע״י תורה ותפילה (ל״ת ח־יב) (מ״ב ת״ת).

צו גם טוב לעשות מהתורה תפילה דהיינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק אמת אזי יעשה מזה תפילה דהיינו לבקש לפניו ית׳ על כל מה שנאמר שם באותו מאמר מתי יזכה גם הוא לבא לכל זה וענין השיחה זו עולה למקום גבוה מאד ובפרט כשעושה מתורה תפילה מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה (ל״ת כה) (ש״ה קצו).

צז ע״י הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה (ר׳ נשא ז׳ בכתף) (ל״ת לא).

צח לומדי תורה ראוי להם לידע עתידות (ל״ת לה) (ר׳ תהלים קי״ט קדם).

צט הצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר תורה יותר מאימת ר״ה ויוה״כ (ל״ת מז) (מ״ב ת״ת).

ק סכנה גדולה לומר תורה וצריך לזה יגיעה גדולה ואומנות יתירה שיוכל לשקול בפלס דבריו באופן שלא ישמע כ״א מהשומעים רק מה שצריך לו לא יותר כי מזה שאחד שומע יותר ממוחו והבנתו יונקים הקליפות (ל״ת מז) (ר׳ קליפות כא).

קא מי שאומר תורה ברבים ושומעים תלמידים שאינם הגונים עי״ז בא עצירות גשמים כי ע״י כבוד התורה בא גשמים ותלמיד שאינו הגון הוא היפך הכבוד על כן בא עי״ז עצירת גשמים (ל״ת ס) (ר׳ חולין קל״ג הלומד).

קא־א התגלות חידושי תורה היא בחי׳ התגלות החסדים וע״כ צריך שיהי׳ להרב זכות אבות כי החסדים מצד האב או שיהי׳ הרב גדול במעלה כ״כ עד שיהי׳ לו חסדים מצד עצמו ואין צריך לזכות אבות כלל ולפעמים מונע עצמו הרב ואינו רוצה לגלות תורה מחמת שהוא עניו ונדמה לו שאין לו חסדים מצד עצמו ולא מצד זכות אבות ואז כשיש תלמיד הגון שיש לו זכות אבות והוא מתחיל לגלות חידושי תורה שהם בחי׳ התגלות החסדים עי״ז מביא גם את הרב לבחי׳ כזו עד שמוכרח הרב בע״כ לגלות תורה שהיא בחי׳ התגלות החסדים (ל״ת ס) (מ״ב ת״ת).

קב כשאין פוגמין בכבודו ית׳ ואז זוכין למוחין של א״י שהם בחי׳ נועם אז זוכין להרגיש נעימות התורה כי יש נעימות בתורה אשרי הזוכה לזה (ל״ת ע״א).

קג דע כי עיקר החיים היא התורה וע״כ לכאורה הדבר תמוה ונפלא איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה בלי הפסק רגע וכל בעל תורה הן למדן וכו׳ כ״א כפי עסק לימודו בהכרח שיבטל מהתורה איזה שעה ביום ובאותו שעה הוא איש פשוט ממש ולכאורה איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה הלא היא חיינו וא״כ במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה (ל״ת עח) (ר׳ נצבים ל׳ כי).

קד אך דע כי כל אלו הפשוטים דהיינו זה הלמדן בשעה שבטל מן התורה וכן יש איש פשוט שאינו למדן כלל ואעפ״כ הוא איש כשר וירא שמים ובודאי מקבל חיות מן התורה וכן אפילו הנמוכים יותר ואפילו או״ה גם הם מקבלים חיות מהתורה וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול שעל ידו הם מקבלין חיות מהתורה (ל״ת עח).

קה כי דע כי כל הפשוטים הנ״ל כ״א כפי אחיזתו בהתורה כן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו מבחי׳ קיום העולם קודם קבלת תורה כי קודם קבלת התורה היה העולם מתקיים רק בחסדו והצדיק בעת פשיטותו בשעה שבודל מן התורה הוא מקבל חיות מבחי׳ זו (ל״ת עח).

קו ובאמת גם קודם קבלת התורה גם אז היתה התורה במציאות כי התורה היא נצחיות אמנם אז קודם מתן תורה היתה כל תורה כלולה בעשרת הדברות ואז היו עשרת הדברות נעלמין בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם והצדיק בשעה שפורש מן התורה והוא בחי׳ איש פשוט הוא מקבל חיות מבחי׳ זו של קודם מתן תורה (ל״ת עח) (ר׳ בראשית א׳ בראשית).

קז בכל מקום שלומד תורה ואינו מבין צריך לבכות הרבה לפני השי״ת שיאיר עיניו ועי״ז יזכה להבין עד שיכולין לזכות עי״ז להבין גם בלימודי הזוה״ק

וכהאריז״ל וכל ספרי הקבלה (שב״ה ח) (מ״ב ת״ת).

קח כשתורה מראה לפעמים אהבה לאחד אז אינו רוצה כלל עוה״ב בשביל לימוד התורה רק שרוצה את התורה בעצמה (ש״ה יז) (מ״ב ת״ת).

קט יכולין להיות איש כשר ואפילו צדיק אעפ״י שאינו למדן כלל רק בעל השגה אין יכולין להיות כ״א כשהוא למדן בגמפ״ת (ש״ה עו) (מ״ב ת״ת).

קי סגולה להתמדה הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראל כמו כשהכלה יפה אזי האהבה בשלימות אבל כשיש להכלה איזה חסרון ומום אזי בוודאי אין האהבה בשלימות והתורה נקראת כלה (ברכות נז) וכ״א מישראל יש לו אות בהתורה כי ששים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל וכשיש חסרון בא׳ מישראל נמצא שיש חסרון בהתורה ששם שורש נשמות ישראל וע״כ בוודאי א״א לאהוב את התורה בשלימות אבל כשיזהר לבלי לדבר על שום ישראלי נמצא שאין בהתורה שום חסרון ומום אז בוודאי יאהב את התורה מאד (ש״ה צא) (ר׳ ישראל יד).

קיא איתא אם התורה היתה נכתבת כסדר היא יודעין כל עונש ושכר של כל לא תעשה ועשה הנה יש עבירה שעונשה שיהא בעל חוב תמיד ולפעמים מפיל גם אחרים להיות בעלי חובות ועצה לזה לשוב בכלליות על עבירה זו (ש״ה קיב) (ר׳ תשובה עג).

קיב יש צדיקים שאומרים חידושי תורה אמתיים ומכניסים אותם באיזה פסוק אבל אין מכוון ונכנס היטב בתוך דברי המקרא רק באיזה רמז וזה בחי׳ נביא באספקלריא שאינה מאירה אבל יש צדיקים בחי׳ משה שחידושי תורתם ברורים ומבוארים היטב בפסוק שהם מכניסים אותם בהם וזה בחי׳ אספקלריא המאירה בחי׳ זה הדבר (ש״ה רב) (מ״ב ת״ת).

קיג ע״י חידושי תורה אמתיים רואין התגלות אלקותו ית׳ שהוא ית׳ ממציא מאין ליש ולא מבעיא כשזוכין לחדש הרבה אך אפילו כשאין מוצאין לחדש רק דיבור אחד גם זה פלאות הבורא כי מהיכן לוקחין אפילו זה הדיבור וע״כ באמת התוה״ק עדות נאמנה עליו ית׳ (ש״ה רמה) (מ״ב ת״ת).

קיד בעסקי עוה״ז כל מה שיש לאדם כבוד ביותר הכבוד רחוק ממנו ביותר אבל תורה ומעשים טובים כל מה שיש לו יותר הם סמוכים אליו ביותר (ש״ה רמז).

קטו פ״א דיבר בהפלגת סודות נוראות של תורתינו הק׳ הלא כל ספר התיקונים הוא על תיבת בראשית לבד ועל ספר תיקונים לא יספיקו אלפים ספרים לבאר הסודות שיש שם וכן על תיבת ברא יכולין ג״כ לעשות ס׳ תיקונים ומזה יכולים להבין קצת עמקות תורתינו הק׳ מה גדלו סודותיה (ש״ה רפה).

קטז כשמקבל על עצמו כל הדחקות וחיי צער ולסבול הכל ולעסוק בתורה אז דייקא יש לו חיות גם בעוה״ז כי לא יהי׳ לו שום יסורים מפגעי עוה״ז המרובים מאחר שמקבל על עצמו הכל בשביל התורה וכל חיותו הוא התורה ואז בוודאי אשרי לו גם בעוה״ז (ש״ה שח).

תורת וספרי רבינו זצ״ל

א התורה שמגלה נמוכה אלפים ורבבות מדריגות מכפי מה שהשיגה במקומה העליון (הק׳ ל״מ).

ב מי שיסתכל בספר הזה בעין אמת בוודאי יהיו נפתחין אצלו כל גידי קשיות לבבו ויהיה נעשה בעל תשובה גמור (הק׳ ל״מ).

ג מי שרוצה לטעום אור רבינו הק׳ שהוא אור הגנוז ירבה בהתבודדות (ל״ק טו בה״ל כ׳ בהש׳).

ד מי שיש לו בחי׳ משה משיח יוכל לקבל תורתו מבחי׳ התגלות התורה של לעתיד לבוא ולהמשיך הארת התורה ללמד שאר בני אדם (ל״ק יג־ב).

ה אפילו לאחר הסתלקות הצדיק יכול כ״א להחיות את עצמו מהתגלות התורה שהמשיכו הצדיקים הגדולים בחיים חיותם כי תורתם היא ממקום גבוה בחי׳ אורייתא דעתיקא סתימאה והעלו אז גם הנפשות העתידין לבוא באופן שיוכלו לשוב (פל״ח ל״ק יג־ז).

ו התורות שנאמרו על מאמרי רבב״ח (מא׳ עד ט״ו בל״ק) אמר רבינו ז״ל שאומרם בשם רבב״ח בעצמו שהוא גילה לו אותם (ח״מ שה״ל ה).

ז צריכין אחד שיהיה בקי היטב מאד בכל תורותיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה עם הקצה לחוץ וכשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו מה שצריך באותו העת (ש״מ מ״ת לו).

ח כל תורה ותורה כלולה מכל התורה ומכל בני אדם שבעולם ע״כ מהכי גדולים עד הפחות שבפחותים יכול למצוא עצות לנפשו ע״י אותה תורה בעצמה (ש״ה קלא).

ט אמר איז מי שיוכל להבין בהספר ליקוטי מוהר״ן

כ״א מי שיכול לומר כל תורה ותורה פנים ואחור (ש״ה קצט).

ט־א אמר התורה שלי הוא כולה הקדמות (ש״ה ר).

י אמר כל תורה ומאמר שאומר יכולין לילך ולעבוד בו כל תנ״ך ותורה שבע״פ (ש״ה רא).

יא התורה שלי גבוה מאד ובכל מקום שאני משתמש עם צירופי אותיות היא גדולה ביותר כי יש דברים סתומים שא״א למצאם כ״א ע״י בחי׳ צירופי אותיות (ש״ה רג).

יב מי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הק׳ ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הק׳ ואין שום ענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו (ש״ה רד).

יג אפילו מי שאינו שומע דיבורי תורה שאמר רק הקול לבד הוא ג״כ טוב מאד וזה בחי׳ לשמוע בקול דברו בקול דייקא ואפילו מי שהוא רק עומד בבית אצל התורה שאומר טוב מאד בלי שיעור (ש״ה רו).

יד כל התורות והשיחות שלו אינם בשבילנו לחוד כ״א את אשר ישנו פה ואשר איננו פה דהיינו עם דורות העתידים לבא ואמר בפירוש גם לבניכם תודיעו כל התורות והשיחות וכו׳ (ש״ה רט).

טו רצונו היה שנלך עם התורות שגילה דהיינו לילך איזה זמן עם תורה פלונית ב׳ או ג׳ חדשים דהיינו שיהי׳ כל עבודתו ע״פ אותה התורה ואח״כ ילך עם תורה אחרת עד שיגמור לילך עם כל התורות אשרי מי שיאחז בזה (ש״ה רצז).

טז לענין המחלוקת שחולקים עליו אמר הלכתא כרבי נחמן בדיני היינו מחלוקת (ש״ה ריב).

יז אמירת ספרי אדמו״ר ז״ל האמירה לבד מסוגלת להנשמה כמו ספרי זוהר והתיקונים גם בימי אלול מצוה לאומרם ומועיל מאד (ש״ה הש׳).

יח בעת שהדפיס מורנ״ת ז״ל את ספרו ל״ה אמר בעד זה שאינו חושב על תכליתו לא חברתי הספרים רק מי שחושב ועובר עליו הרבה אותו יחיו (ש״ה השמטות).

יט תורתו של הצדיק הוא לכ״א ומי שאומר שאינו יכול למצוא עצמו בתורת הצדיק הוא אפיקורס (ש״ה השמטות).

תיקון הכללי

א והנה הכלל שצריך לתקן תחלה תיקון הכללי ועי״ז ממילא יתוקן הכל בפרט כי תיקון כל דבר תלוי במוח ולרומם המוח א״א כ״א ע״י תיקון הכללי דהיינו תיקון הדיבור שיהי׳ בדעת הוא ע״י שבח הצדיקים ומתקרב עליהם תיקון העוונות ע״י תיקון הברית ותיקון המשא ומתן ע״י צדקה כי שלשתם הם בחי׳ תיקון הכללי ומרוממין המוח נתתקן הכל ממילא (ל״ק כט־י) (קל״ק כט יד).

ב טומאת מקרה לילה הוא ע״י הקליפה לילית ויניקתה מן הששה פיאין של הא״ב כי ששה פעמים פ׳ גי׳ תפ׳ כמנין שמה ונעשה מן הפא אף התגברות הדינין שנוקמין בו ר״ל והתיקון לזה לתת צדקה בסתר כי עי״ז יפדה הניצוצות הקדושה מן הקליפה ונעשה מן האף פא (ל״ק פג) (ר׳ משלי כ״א מתן).

א״ה וע״כ יש סעד למה שאמר רבינו ז״ל כשבאים על קברו הק׳ ואומרים העשרה מזמורים ליתן פרוטה לצדקה עבורו כי ע״י צדקה פודה הניצוצות וגם תהלים בגי׳ לילית (כמבואר בסי׳ ר״ה ל״ק).

ג תיקון למקרה לילה ר״ל לומר עשרה קפיטל תהלים באותו יום שאירע לו ח״ו כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטפה מהקליפה שלקחה אותה כי תהלים גימ׳ לילית עם החמש אותיות של שמה וצריך לכוין בשעת אמירת תהלים שתהלים בגימ׳ תפה שהוא מכוון כמספר שני שמות אל אלקים במלואו כזה אלף למד אלף למד הי יוד מם שע״י השני שמות אלו יוצאה הטיפה מהקליפה כי הטיפה היא בחי׳ ח׳ וג׳ וע״י שני שמות הנ״ל שהם ח׳ וג׳ גימ׳ תהלים מוציאים הטפה משם (ל״ק רה).

ד וע״כ צריך לומר עשרה קפיטל כי יש עשרה מיני זמרה שהם עשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים ויש כח בכל לשון של העשרה לשונות לבטל כח הקליפה הנ״ל כי הם היפך הקליפה ע״כ צריך לומר עשרה קפיטל שהם כנגד העשרה מיני נגינה (ל״ק רה) (ל״ת צב).

ה אח״כ גילה רבינו ז״ל העשרה קפיטל תהלים בפרטיות ואלו הן טז לב מא מב נט עז צ קה קלז קנ ואמר שאלו העשרה קפיטל הם תיקון גדול מאד למקרה ח״ו ומי שזוכה לאומרם באותו היום אין צריך לפחוד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה ח״ו כי בוודאי נתתקן עי״ז (ל״ק רה).

ו ע״י הגאוה של מנהיגי הדור של שקר שמתגאים על הדור בחנם עי״ז מתגבר ח״ו תאוות ניאוף בעולם וכשהשפע באה למטה ונחלש ח״ו כח המלאך אזי מקבלים השדים כח המלאך ואזי המאכלים הגדילים על ידם נתערב בהם כח השד וכשאוכלים אלו המאכלים נעשה מהם חלום ע״י שד ח״ו ולא זו אף זו כי גם הם יכולין לטמא את האדם ח״ו בטומאת

קרי כי המלאך הוא בחי' אש וכשנחלש כח המלאך אזי השדים מקבלים כח המלאך אזי הם מחממין ע"י האש הזה ומטמאין ח"ו בטומאה הנ"ל (ל"ת ה'י).

ז תיקון למקרה לילה ח"ו לומר עשרה קפיטל תהלים כמבואר בספר הראשון בסי' ר"ה ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תיקון גדול מאד ובזכות תיקון חטא זה יבא משיח צדקינו לקבץ נפוצותינו (ל"ת צב) (ר' תהלים קמ"ז בונה) (ר' הקדמת תיקון הכללי ותבין).

ח התיקון הראשון טבילה במקוה אפילו אם א"א בבוקר שיטבול אח"כ רק שיהיה באותו יום דייקא אלו העשרה מזמורים הם תיקון גמור לעון קרי ומועיל מאד אפילו אם קרה ח"ו מחמת הרהורים אם הוא אנוס שאינו יכול לטבול ג"כ אמירת העשרה מזמורים הם תיקון גדול (ש"ה קמא).

ט ואמר שגם אחר הסתלקותו מי שיבא על קברו ויאמר שם העשרה מזמורים הנ"ל ויתן פרוטה צדקה עבורו אפילו עם גדלו עוונותיו של האיש ההוא ישתדל להושיעו ולתקנו (ש"ה קמא).

י אמר שהיא תיקון הכללי כי כל עבירה יש לה תיקון מיוחד אבל תיקון הנ"ל הוא תיקון הכללי (ש"ה קמא).

יא אמירת תיקון הכללי צריכה להיות בהתקשרות לרבינו וצ"ל כדי שיהי' שפתותיו דובבות וכו' אשר הצדיקים מתגעגעים לזה (ש"ה קמא).

יב אני רוצה לישאר ביניכם ואתם תבואו על קברי (ח"מ נסי' לאו' יג).

תיקון חצות

א ענין שפכי כמים לבך הוא תפלת חצות שהיא ענין אחר לגמרי שהיא נוכח פני ה' בלי מחיצות ושערים ולפי"ז מתורץ מה שיש יב שערים כנגד יב שבטי יה הלא יש יג שבטים אך תפלת חצות היא בלי שער אלא נוכח פני ה' ממש שאז עת רצון שתתקבל תפלתו (בה"ל כ) (בהש' דף מ"א ע"ב מה ששייך להתורה ט).

ב ע"י קימת חצות לילה לעסוק בתורה ותפלה והתבודדות עי"ז זוכין לברר הטוב מן הרע ולהמשיך על עצמו הזכרון האמתי לזכור תמיד תכליתו וסופו הנצחי ולאדבקא מחשבתי' תמיד בעלמא דאתי ולהסתכל על כל הרמזים שהש"י מרמז לו בכל עת להתקרב אליו שזה עיקר התכלית הטוב האמתי (ל"ק נד־ו) (ר' תשובה כה).

ג חצות הוא מסוגל כמו פדיון כי הוא המתקת הדינים ועיקר חצות הוא תמיד אחר ששה שעות מתחילת הלילה הן בקיץ והן בחורף ואז מתחיל זמן חצות ונמשך עד גמר אשמורה שניה דהיינו ב' שעות ובבוקר טוב להסתכל על השמים ועי"ז נמשך דעת (ל"ק קמט) (ר' תהלים קי"ט חצות).

ד מעלת תיקון חצות אע"פ שגם זה נקרא בשם תפילה מעלתה גדולה כ"כ שגם בעת שהתפילות אינם מתקבלים יש ביכלתה להועיל ולהתקבל (ר' התחזקות יז) (ל"ת י"ב בה"ל).

ה בעתים הללו שכבר ארך עלינו הגלות והשי"ת מצפה בכל עת לשוב אלינו ולחזור ולבנות בית מקדשינו ראוי לנו שלא לעכב ח"ו בנין ביהמ"ק רק להשתדל בבנינו ע"כ מאד צריכין ליזהר לקום בחצות בכל לילה להיות מתאבל מאד על חורבן ביהמ"ק כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם להחריבו ואפילו אם לאו אולי הוא מעכב עתה בחטאיו בנין ביהמ"ק ע"כ צריכין לקום בחצות והשי"ת הבטיח לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר (ל"ת סז).

ו ע"י שקמים בחצות להיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק יזכה להתקרב אל האמת היינו לצדיקים ויראים וכשרים אמיתיים שהם עיקר הפאר והחן והיופי האמת של העולם ועי"ז יהיו נפתחין עיניו ויסתכל על עצמו בכל המדות וישוב בתשובה על כל המדות רעות ויזכה לדעת ולהכיר את שמו הגדול ית' (קל"ת סז).

ז ע"י שקמים בחצות לילה ומתאבלין על חורבן ביהמ"ק עי"ז ניצולין משריפות (קל"ת סז).

ח אמר שע"י אמירת תיקון חצות יכולים לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו ע"י התבודדות כי מסתמא אין אומרים חצות על העבר ועיקר אמירת חצות הוא על מה שנעשה עכשיו עם האדם (ל"ת קא).

ט איכה נחרב האולם וכו' עד אן יצעק בשבי כמה צריך לצעוק זאת לפניו ית' והם מעוררים הלב גם החרוז דודי ירד לגנו סיפר ושיבחו מאד כי הוא מדבר מוויכוח של כנס"י עם השי"ת ומעורר הלב מאד (ש"ה רסח).

י עיקר עבודת איש הישראלי הוא בחורף לקום בחצות לילה ובקיץ שהלילה קצרה מאד אז יזהר לעמוד בבוקר השכם כעלות השחר (ש"ה ש"א).

תכלית

א ע״י השלום שיש בין בנ״א הם מדברים זה עם זה מה הוא התכלית מכל העולם כולו ומהבליו והם מסבירים זה לזה האמת שסוף כל סוף לא ישאר מהאדם כלום כ״א תורה ומעשים טובים לבד ועי״ז משליך כל איש את שקר אלילי כספו ומקרב עצמו להאמת (קל״ק כז־א).

ב עיקר התכלית הוא להשיג השגת אלקות שזה משיגין ע״י שמתקרבין להרבי הגדול ביותר שיוכל להסביר לו השכל העליון ע״י השכל התחתון (קל״ק ל־א) (ראה צדיק ואנשיו ז).

ג עיקר שלימות תפילה הוא כשזוכה לבוא אל התכלית לעשות אחד מכל התפלה וכשעומד בתיבה אחרונה של התפלה יהיה עדיין עומד בתיבה הראשונה ואז התפילה בשלימות אבל לזכות לזה א״א כ״א ע״י הצדיק הגדול האמתי שהוא בעל השדה העליונה שהוא יכול להביא את כ״א אל התכלית האמתי שהוא כולו טוב וכולו אחד ועי״ז יזכה לעשות אחד מכל התפלה (קל״ק סה־ב) (ר׳ תפילה עה).

ד כשרוצים להסתכל על התכלית שהוא כולו טוב כולו אחד צריך לסתום את עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי ולסוגרם בחזקה אף גם לדוחקם באצבע לבלי להסתכל כלל על תאוות עוה״ז והבליו ואז לא יהיה לו יסורים וצער משום דבר שבעולם (ל״ק סה־ג) (ר׳ צרות ויסורים ב).

ה כשאין אדם מסתכל על התכלית למה לו חיים והנה הנפש מתגעגעת תמיד לעשות רצון יוצרה וכשרואה שאין האדם עושה רצונו ית׳ ח״ו אזי מתחלת להסתלק מהגוף ומזה נחלה האדם ומה שהאדם חוזר לבריאותו ע״י רפואות מחמת שהנפש רואה שהוא יכול לכוף תאוותו ולקבל רפואות מרים בשביל בריאותו ע״כ היא חוזרת אליו כי היא מצפה שיכוף תאוותו בשביל התכלית האמתי לעשות רצון יוצרו ית׳ (ל״ק רסח) (ר׳ רפואה יא).

ו כי איש הישראלי נברא שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים וזה התכלית והסוף של ישראל וצריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית (ל״ת א־א) (ר׳ ירושלמי שבת פ״ב עתידין).

ז עיקר התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה׳ בתמימות גמור בלי שום חכמות כלל דהיינו יראת ה׳ ומצוות מעשיות בפשיטות גמור (ל״ת יט) (ר׳ קהלת י״ב סוף).

תכלית הידיעה

א תכלית הידיעה דלא ידע היינו שישיג השגת אור אין סוף שהוא למעלה מנר״ן למעלה מהספירות בחי׳ ט׳ היכלין וכו׳ דלא מתדבקין ולא מתידעין (ל״ק כד־ח) (ראה מוחין ג).

ב וזה בחי׳ תכלית הידיעה כי תכלית הידיעה אשר לא נדע כי השגות אלו המקיפים שהם בחי׳ שעשוע עוה״ב הם רב טוב הצפון וסתום מעין כל והם בחי׳ מה מה חמית מה פשפשת בחי׳ תכלית הידיעה אשר לא נדע (ל״ת ז־ו) (ר׳ מקיפין ג).

ג קדושת שבת זה בחי׳ תכלית הידיעה ותכלית הידיעה שלא נדע (ר׳ שבת מב) (ל״ת פג).

ד ותכלית הזה הוא עיקר מקום היינו בחי׳ מקומו של עולם שזה התכלית הוא מקיף את כל העולם שנברא בחכמה (ל״ת פג) (ר׳ בשלח ט״ז אל).

ה אפילו מי שזוכה לבא ולהשיג בחי׳ תכלית הידיעה אשר לא נדע אעפ״כ אין זה תכלית האחרון כי זה התכלית היא רק באותה הידיעה אבל בהידיעה הגבוה ממנה עדיין לא התחיל בה כלל נמצא שלעולם אין יודעין כלל כלל לא (ש״ה ג) (שב״ה לה) (מ״ב הש׳ א).

תכלית של הבריאה

א התכלית של הבריאה הוא שעשוע עולם הבא וא״א לקרב זאת התכלית למחשבות בנ״א אבל הצדיק האמת יכול לתפוס במחשבתו תכלית עולם הבא (ל״ק יח־ב).

ב כ״א מישראל לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק מקבל ממנו ג״כ זאת התכלית כפי הפרת הכעס ברחמנות (ל״ק יח־ב) (עיין כעס א).

ג כי איש הישראלי נברא שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים וזה התכלית והסוף של ישראל וצריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית אך צריך לשמור עצמו מאד שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח״ו (ל״ת א־א) (ר׳ חגיגה ט״ו בקשו).

תלמידים

א כשעוסק לעורר בנ״א הוא צריך לשמור עצמו מתלמידים שאינם הגונים כדי שלא יהא נדבק בו מהרע שלהם אך א״א לבשר ודם לשמור עצמו מזה ע״כ צריך שיהיה לימדו ללמוד וללמד לשמור ולעשות וכשלומד בכוונה זו השי״ת שומר אותו שלא יהיו דבריו נכתבין בכח הזכרון של התלמיד

שאינו הגון רק יהיו נשכחין ממנו (ל״ק ס־ז) (ר׳ שבת ק״ח וכן).

ב וכל אדם יכול לקיים זאת להעמיד תלמידים כי כששנים מדברים יחד ביראת שמים אזי כשאחד מאיר לחבירו באיזה דיבור נחשב חבירו אצלו כתלמיד ולפעמים להיפך כשחבירו מאיר בו אז נחשב הוא תלמיד לגבי חבירו ואזי כשיגיע זמנו להסתלק מן העולם יתלבש בזה הדיבור שהאיר בחבירו ויהיה נחשב כאלו הוא קיים בעולם וזה עיקר שלימות הנשמה (קל״ת ז־ג).

ג ובאמת בן ותלמיד הוא כולו חד כי הבן הוא ג״כ תלמיד וגם התלמיד הוא בחי׳ בן כי נחשב כאלו עשה את גוף התלמיד ג״כ כי מקודם לא היה נקרא בשם אדם כלל מאחר שלא היה בו דעת ולא היה רק דמות אדם נמצא שע״י שלמד עמו תורה והכניס בו דעת עי״ז נעשה אדם ע״כ גם התלמיד הוא בחי׳ בן (ל״ת ז־ד) (ר׳ סנהדרין צ״ט כל).

ת״ח

א עיקר התורה הם ת״ח והם בחי׳ מלכות בחי׳ בי מלכים ימלוכו בחי׳ אש הלא כה דברי כאש (ירמי׳ כג) וע״כ כשהמלכות נמשך בתוך חמימות היצר בחי׳ נורא ביא עמרם (קידושין פא) תיקונו ע״י ווידוי דברים לפני ת״ח (ל״ק ד־ו).

ב מפי מה ת״ח אין בניהם וכו׳ (עיין נדרים פא) (ל״ק יד־ד).

ג המבזה ת״ח כו׳ (עיין שבת קיט המבזה) (ל״ק יד־יג).

ד ע״י צדקה לת״ח נעשה האויר זך ודיבורי אמונה של הצדיק הולכים למרחוק ונחקקים דיבוריו בספריהם של העכו״ם ועי״ז נעשים גרים (ל״ק יז־ה) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

ד־א המכניס אורחים ת״ח אמחיים לתוך ביתו ועומד ומשמש אותם זוכה לחסד בחי׳ אמונה ומתגבר על המתנגדים ומבטל הכפירת והבזיונות הבאים מהם (ל״ק כח־ג) (ראה תהלים כ״ב ואנכי תולעת).

ה ע״י מילוי גרונם של ת״ח יין הוא בחי׳ פדיון וממחיק הדינים (ל״ק מא) (ראה תהלים כ׳ יתן).

ו הת״ח הם בחי׳ מלכות (כמ״ש חז״ל גיטין סב) מאן מלכי רבנן כי הם מעלים את המלכות ע״כ עיקר קדושת יו״ט נעשה על ידם כי עיקר בחי׳ יו״ט הוא להעלות בחי׳ מלכות דקדושה מבין הקליפות (ל״ק קלה).

ז המעות שנותניז לתלמיד חכם הוא בחי׳ תורה ממש ואין עבירה יכולה לכבות זה המעות כי אין עבירה מכבה תורה (ל״ק רד) (ר׳ צדקה לו).

ח דע כי יש כמה דברים יקרים בעולם החכם הוא יקר מאד וכן גבור ועשיר ודע שאצל כ״א מהם יכולים לפעול ולהוושע מצערו שאם יש לו איזה צער ח״ו וילך אצל אחד מהם ויספרו לפניו עד שיעורר רחמים אצלו עליו מזה יוכל להוושע (ל״ק רכ).

ט שאור וחמץ שבלב האדם הוא המסית את האדם שיהרהר אחר תלמידי חכמים שבדור ולומר זה נאה וזה לא נאה וע״י תיקון הברית מבטלין השאור והחמץ הזה (ל״ת פג) (ר׳ לב מח).

י דע שיש אור שהוא מאיר באלף עולמות וזה האור אין אדם פשוט יכול לקבל מחמת גדלו אך ת״ח שהוא נוקם ונוטר הוא יכול לקבל ולחלק אלפים למאות דהיינו לחלק האור גדול לחלקים כדי שיוכלו לקבלו (ש״ה צג).

ת״ח שד יהודי

א זה שלומד להתייהר ולקנטר היא ת״ח שד יהודי בחי׳ לבן ות״ח כזה נבילה טובה הימנו (מ״ר ויקרא א) (ל״ק יב־א).

ב ת״ח ש״י כשלומד גמרא עליו נאמר נעתרות נשיקות שונא כי התנא אינו יכול לנשק עצמו עם נבילה כש״כ שנבילה טובה הימנו (ל״ק יב־א).

ג ת״ח ש״י הם מקבלין תורתן מהשדים שיש להם תורה נפילה ואין מקבלים שום תועלת מהם כי תורתן אין לה כח להדריך את העם בדרך הטוב אדרבה בנ״א נופלים לכפירות ועי״ז את יראי ה׳ לא יכבדו (ל״ק כח־א) (ר׳ הושע ט׳ וינזרו).

תמימות

א צריך כ״א להשליך כל החכמות ולעבוד את השי״ת בפשיטות ובתמימת כי צריך שיהיה מעשיו מרובין מחכמתו כי לא המדרש עיקר אלא המעשה ולא מיבעיא חכמות של סתם בני אדם שהם באמת שטות וכסילות בוודאי צריכין להשליכם לגמרי אלא אפילו חכמות גמורות אפילו מי שיש לו מוח גדול באמת כשמגיע לאיזה עבודה צריך להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו יח׳ בפשיטות ובתמימות (קל״ת ה־יח).

ב עיקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות ולהסתכל בכל דבר שעושה אם יש שם כבוד השי״ת יעשה ואם לאו לאו ולבלי להשגיח

על כבוד עצמו כלל ואז בוודאי לא יכשל לעולם (ל"ת יב).

ג עיקר התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה' בתמימות גמור בלי שום חכמות כלל (ר' עבודת ה' מד) (ל"ת יט).

ד חכמות אינם כלום רק תמימות ופשיטות וגם בתמימות אסור להיות שוטה אבל חכמות אין צריכים כלל (ש"ה נא).

ה חכמות אין צריכים בעבו"ה רק תמימות ופשיטות ואמונה כי השי"ת בוודאי גבוה מן הכל והוא ית' פשוט בתכלית הפשיטות (ש"ה קא).

ו כמה צדיקים גדולים ונוראים מאד ספרו בעצמם שלא הגיעו למדרגתם רק ע"י ענין פראסטאק היינו שעסקו בעבודתם בתמימות ובפשיטות גמור והרבו באמירת תהלים ובהתבודדות ובקשו מאת השי"ת רק מתנת חנם ונדבת חסד ועי"ז דייקא הגיעו למה שהגיעו אשרי להם (ש"ה קנד) (מ"ב תמימות).

ז מעשה ט' מחכם ותם, סיפור נפלא ונורא ומבואר בו גודל מעלת דרכי התמימות ואיך שהתם אפילו בעת דחקו ושפלותו היה מלא שמחה וחדוה תמיד והיה מסתפק במה שהיה לו ולא היה חסר לו כלום לעולם ולבסוף זכה ע"י תמימותו וצדקתו לעלות במעלות גדולות ורמות מאד וגם נעשה חכם גדול ומחוכם מאד ואעפ"כ גם אז לא עזב דרכי התמימות שלו (ר' מ' מעשה ט).

ח אבל אצל החכם היה כל זה בהיפך כי תמיד היה מלא כעס ומכאובות ואפילו בעת מעלתו וגדולתו ומכש"כ לבסוף שנעשה עני ואביון ושפל ונבזה מאד ואעפ"כ לא עזב גם אז דרכי החכמות שלו וכפר בכל ר"ל עד שבא עי"ז לעינויים קשים ומרים כמה וכמה שנים ר"ל וסוף תקותו ותיקונו היה רק ע"י התם כמבואר הכל בפנים (ר' מ' מעשה ט).

ט עיקר תיקון העולם תלוי בזה שיתבטלו מן העולם כל דרכי החכמות רעות (שממררין את חיי האדם מאד והוא תמיד מלא חסרונות וכל ימיו הוא מלא כעס ומכאובות ר"ל ולא עוד אלא שמהם נמשכין ג"כ כל מיני כפירות ואפיקורסית ר"ל) ויזכו כל באי עולם לאמונה שלימה בהשי"ת ובצדיקיו ולילך בדרכי התמימות באמת אשר באמת זה עיקר החכמה אמיתיית ויכולין לזכות עי"ז לכל טוב (ר' מ' מעשה ט).

י עוד מובן כמה צריכין להרחיק עצמו מהחכמים להרע בפרט לשמוע דבריהם הרעים כי ע"י שהתם ישב עם החכם במסיבה אחת והחכם הוכיח לו דעתו שאין מלך כלל אע"פ שהתם גער בו אעפ"כ גרם לו איזה פגם שנתפחד ע"י שהטייוויל שהוא מהקליפות שלח גם אחריו והבעל שם הוצרך ליתן לו קמיעות ושמירות (ר' מ' מעשה ט).

יא וכן מובן ג"כ ההיפך גודל מעלת ההתחברות והאהבה עם הכשרים והתמימים כי ע"י שהחכם למד בימי נעוריו עם התם בחדר אחד והיו אוהבים זה את זה מאד נתגלגל אח"כ עד שסוף כל סוף השתדל התם המיניסטער אצל הצדיק הבעל שם עד שהוציא את החכם מהרפש וטיט שהיה נטבע בו זה כמה ובירר לו האמת לעיניו עד שהוכרח החכם ג"כ להודות על האמת והכל נתגלגל ע"י האהבה שהיה לו עם התם בימי נעוריו (ר' מ' מעשה ט).

יב עיקר כל הנפילות הם ע"י חכמות כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה עד שנתעה בחכמת עצמו עד שנעשה כמשוגע ממש ר"ל ויוכל לבא עי"ז לכפירות גמורות לכפור במלכו של עולם ובכל הצדיקי אמת וכל העולם נעשה אצלו כלא ומתלוצץ מכל העולם כאלו הם בטעות ונעשה עי"ז ירוד ושפל ובזוי מאד ברוח' וגש' מלבד מה שהוא תמיד מלא יסורים וחסרונות רבים מאד (ר' מ' מעשה ט).

יג כל מה שמתנהג עם החכם הכל כנגד רצונו והוא מלא כעס ומכאובים תמיד גם בשעת הצלחתו הגדולה ומכש"כ אח"כ כשיורד ממעלתו ובאים עליו עונשים קשים ומרים ר"ל שלא כדרך הטבע כלל והוא עדיין עומד במרדו ותועה בחכמתו ומכניס הכל בתוך דרך הטבע (ר' מ' מעשה ט).

יד אע"פ שהכל מבינים על דבריו שהם דברי משוגע ממש אעפ"כ רשעת חכמתו הטעתו כ"כ עד שהוא חזק בדעתו גם אז ועי"ז ממילא גם אלו היסורים והעונשים בעצמם מענים נפשו ביותר כי מאחר שאין לו אמונה ותולה הכל בדרך הטבע א"כ אין לו במה להתנחם כלל על צערו ויסוריו הקשים ר"ל (ר' מ' מעשה ט).

טו אבל מי שזוכה לילך בדרכי התמימות באמת הוא חי חיים אמיתיים חיים טובים באמת ואיך שמתנהג עמו הכל טוב וישר לפניו והוא מלא שמחה תמיד ואפילו אם אין לו רק לחם צר ומים לחץ הוא מתענג מזה מאד ומרגיש בהלחם ומים באמת כל הטעמים של כל המאכלים ומשקאות שבעולם וכן בענין המלבושים אפילו אם אין לו רק איזה מלבוש פחות מאד הוא מתענג ממנו מאד ואינו חסר לו לעולם שום דבר ואינו מתקנא בשום אדם רק הוא שמח בחלקו באמת (ר' מ' מעשה ט).

טז התם אינו מסתכל על מעשה חבירו כלל ואינו מתפעל גם מהליצנות של ליצני הדור והוא משיב להם בתמימות ובאמת ומדבר עם כל אדם בלי שום ערמומיות ועי"ז בעצמו יוכל לזכות אח"כ לעלות למעלה עליונה מאד ברוח' וגש' ולהיות מושל ושופט צדק וגם חכם מחוכם בכל החכמות אך גם אז אינו עוזב דרכי התמימות שלו ועי"ז הוא חשוב יותר אצל המלך עד שהוא מעלהו למעלה עליונה ביותר (ר' מ' מעשה ט).

יז התם נכנס לבית אביו וירשו נראה לרמז כי בית אביו היא האמונה הק' שהיא הנחלת אבות וע"כ היה לו מנוחה כי במקום שלא היה יכול להשיג בשכלו היה קבוע בנחלת אבותיו שהיא האמונה הק' אבל החכם נעשה בית אביו כלה ואבד כי הוא הולך רק אחר שכלו ואינו רוצה לסמוך על אמונה וע"כ הוא מטולטל ומטורף ואין לו בית מנוחה מאחר שאין לו יסוד האמונה שהוא יסוד חזק לסמוך עליו ולנוח בו (ר' מ' מעשה ט).

יח בנקל יותר שהתם יבא למעלת החכם ג"כ כמו שראינו כמה תמימים וצדיקים נוראים שהיו חכמים מחוכמים בכל השבע חכמות בתכלית השלימות ולא עוד אלא שזכו להשגה עליונה מבחי' חכמה עילאה שהוא למעלה מכל החכמות אבל מי שהולך אחר שכלו ונתעה אחר חכמות חיצוניות קשה לו מאד לחזור לדרכי התמימות והאמונה הק' בשלימות (ר' מ' מעשה ט).

יט החכם המלך לא רוצה לעשותו ממונה על האוצרות פן ע"י חכמתו ושכלו יוכל לבזבז אוצרות המלך ע"כ עושה המלך מלכו של עולם ממונה על האוצרות איש תם דייקא (ר' מ' מעשה ט).

כ החכם התגאה בחכמתו ועשירותו עד שכל העולם היה בעיניו כלא והיה לו יסורים גדולים בדרך כי לא היה לו עם מי לדבר ולבסוף כששלח המלך אחריו התחכם מה זה שמלך כזה ישלח אחר שפל ונבזה כמוני עד שבא לידי כפירה גמורה שכפר לגמרי בהמלך ואמר מנין אתה יודע שזה מלך ראה והבן עמקות רשעת האפיקורסות שלו (ר' מ' מעשה ט).

כא החכם כפר ביותר בהבע"ש שהוא בחי' הצדיק אמת וכ"ז מחמת שטות חכמתו הרעה ההופכת אורחות יושר כי דרכי השכל דקדושה שהם בחי' תמימות הם בהיפך מכל זה כי צריכין להאמין באמת בהחכמים והצדיקים אמתיים וכש"כ במלכו של עולם בעצמו ובאמת אמונת חכמים ואמונת השי"ת הכל אחד ושניהם תלוים זה בזה (ר' מ' מעשה ט).

כב צריכין להאמין שאע"פ שהשי"ת גדול מאד למעלה מכל רוחניות ולית מחשבה תפיסה בי' כלל אעפ"כ הוא חפץ בעבודתינו דייקא והוא שולח אחרינו וקורא אותנו בעל עת ומרמז לנו רמזים להתקרב אליו ית' ואע"פ שצריך האדם בודאי להיות שפל בעיני עצמו באמת אעפ"כ צריכין להאמין שהשי"ת מקבל שעשועים גדולים מעבודתינו (ר' מ' מעשה ט).

כג צריכין לקיים אל תהי בז לכל אדם ולידע ולהאמין שיש בכ"א מישראל נקודה טובה ויקרה מאד מה שאין בחבירו וצריכין לקבל הארת הנקודה הזאת ממנו ומי שהולך בדרך זה בודאי כל אחד מישראל חשוב ויקר בעיניו מאד וכשפוגע אפילו בהפחות שבישראל בודאי יש לו מה לדבר עמו ולקבל ממנו או להאיר בו וכ"ז ע"י דרכי התמימות (ר' מ' מעשה ט).

כד התם יודע את ערכו השפל ע"כ הוא עוסק במלאכתו מלאכת הקודש ועבודת ה' בתמידות עד שאין לו פנאי אפילו לקבוע עצמו לסעודה רק בתוך שעוסק במלאכתו הוא חוטף ואוכל סעודתו ג"כ בדרך עראי ואע"פ שרואה שאין עולה האומנות בידו בשלימות והוא רק בבחי' מנעל של ג' קצוות ואינו מצפה לתשלום גדול על עבודתו אך אעפ"כ הוא מתענג מאד מעבודתו ומרגיש בו נעימות ומתיקות נפלא מאד (ר' מ' מעשה ט).

כה התם אינו מסתכל כלל על מה שעבודת חבירו הוא בשלימות יותר מעבודתו מחמת שחבירו הוא בעל שכל גדול ובעל השגה מה שיש רבים שנחלש דעתם ונפלו מעבודתם ע"י דברים כאלו שהתקנאו בחביריהם שראו שמעשיהם ועבודתם עולה בידם בשלימות יותר אבל העובד ה' בתמימות באמת אינו מסתכל ע"ז כלל כי מה לו אצל חבירו זה מעשה חבירו וזה מעשה שלו והוא שמח בחלקו ומתענג מעבודתו עבודת ה' מה שיש לו רווח מיד ליד (ר' מ' מעשה ט).

כו אחר כל העבודות והיגיעות שלו בתמידות אם זוכה רק שהש"י יקבל ממנו איזה נחת כל שהוא מאיזה תנועה בעלמא שעושה לשם שמים באמת ובתמימות בודאי זה יקר מאד מכל הון וכדאי להתייגע על זה כל ימי חייו ובודאי גם שכרו לא יקופח ויפה קורת רוח אחת בעוה"ב וכו' (ר' מ' מעשה ט).

תענית

א ישנם כאלה שחושבים שהתענו וסגפו עצמם ובזה הם צדיקים אבל האמת אינו כן וזה כמו שק עם חורים שבתוכו דברים מאוסים כשמריקין השק בכל זאת החורים נשארים כמו כן תאוותם עד נשארו קשורים בגופם ועומדים במדריגה פחותה (ל"ק י־ד) (פל"ח).

ב ע"י התענית מחלישין הארבע יסודות ונתבטל החומר בחי' בהמה ונתגבר ונתעלה בחי' השכל בחי' אדם ומבטל הדין והחשך וממשיך חסדים בעולם (קל"ק לז־ג).

ג על כן על כל צרה שלא תבוא גוזרין תענית כי מאחר שישראל נתונין בצרה הם בבחי' הסתרת פנים בחי' דינים ועל כן גוזרים תענית לשבר תאוות אכילה ואז יהיה בבחי' הארות ונשיאות פנים שהוא בחי' המתקת הדינים (ל"ק מז).

ד הצדיק אכלתו היא יקר הערך כי משביע את הנפש דקדושה וע"כ אסור לו להתענות אבל מי שצריך להתענות בוודאי מצוה היא (ל"ק נ).

ה ע"י הצום אויביו נופלים לפניו כי ע"י הכעס הבא מהכבד נתעוררו המקטריגים ושולטים עליו ואינם יראים מלפניו כי ע"י כעס נדמה להם כבהמה וע"י הצום הוא מתקן את פניו כי ע"י הצום נכנע הכבד לפני המוח כי ביום שאדם אוכל ניזון הכבד תחילה וכשמתענה ניזון המוח תחילה וזה תיקון למה שפגם בהמוח שהיא הצלם המאיר בפניו ועכשיו ע"י התענית הוא מכניע את הכבד ואזי נכנעים כל האויבים האחוזים בהכבד (ל"ק נז־ו) (ר' תהלים פ"ט וכתותי).

ו ודע שיש חילוק בין השלום של תענית של חול ובין השלום של עונג שבת היינו השלום של תענית אין לו בחי' דיבור כי לפעמים יש שלום בין בני אדם אבל אין יכולים לדבר זה עם זה אבל ע"י אכילת שבת עם הצדקה זוכין לשלום שיש לו פה היינו שלום בשלימות שמדברים זע"ז (ל"ק נז־ח).

ז תיקון לכעס הוא תענית ע"כ ביום התענית הבע"ד מתגרה באדם ביותר ומזמין לו כעס לקלקל את התענית ח"ו כי עיקר התענית להכניע הכעס וע"י תענית מתקן את פניו ומחזיר לעצמו את חכמתו שהוא צלם אלקים המאיר בפניו ואז הכל יראים ממנו ואויביו נופלים לפניו (קל"ק נז־ה) (ר' תהלים ח' להשביח).

ח עיקר תיקון הדיבור שיוכל לדבר לפני השי"ת ולהתפלל בכוונה הוא ע"י תענית כי כל התאוות הם קליפות ומוחרות כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים וכשמתגברים התאוות על האדם הוא התגברות הקליפות על הקדושה וראשי התאוות הם תאוות אכילה ושתיה שכל התאוות נמשכים אחריהם וכשהם מתגברים ממשיכין הדיבור אל הגלות כי קנה ושט ווורידין הן סמוכים לה' מוצאות הפה וע"י התענית שמרעיב א"ע מלחלח מיצר הגרון ויוכל לדבר לפני השי"ת (ל"ק סב־ה) (ר' תהלים ק"ז מדרך) (ר' אמונה לד).

ט כשראשי התאוות מתגברים צריך להדביק ולהסתיר אחורי הקדושה שלא יינקו ודביקות אחרי הקדושה היא ע"י תענית כמו שכתוב שם הויה בבחי' אחוריים שכותבים מתחילה יוד וא"כ כשרוצים לכתוב הא חוזרים לאחורייה וכותבים יוד הא וכו' כן התענית שהוא עיקר הכנעתן הוא בחי' דביקות אחורי הקדושה כי עיקר זכות התענית אינו אלא כשאנו חושבים השעות שהתחיל להתענות למשל כשמתענה שני ימים היום השני נחשב לזכות יותר מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון (ל"ק סב־ה) (ר' עבודת ה' כב).

י ע"י תענית נכנע ונחלש הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקב"ה וע"כ ע"י נתבטל המחלוקת שהוא בחי' רצונות אחרים שלא כרצונו ונעשה שלום (ל"ק קעט).

יא ע"י התענית מעורר ומחיה מתים היינו הימים שעברו בחשך כי כשמתענה נמצא אין לו חיות מזה היום נמצא שעובד ה' בכח שיש לו מאתמול ע"כ מביא חיות באותו יום של אתמול ואח"כ כשמתענה עוד ואז צריך להשתמש בכח של הימים הקודמים נמצא שמביא בכל פעם חיות לימים ראשונים שנפלו ומתו וע"כ ע"י התענית נבנה קומת השמחה שהיא החיות של כל המצות (ל"ק קעט) (ר' ז' אחרי ס"ט תענו).

יב ע"י תענית זוכה לשמחה ועיקר תיקון החלום הוא ע"י שמחה ע"כ מתענין על החלום כדי להמשיך שמחה וע"כ מי שאינו רוצה להתענות על החלום אומרין לו המטיבין לך אכול בשמחה לחמך כי עיקר התיקון ע"י שמחה (קל"ת ה־יז) (ר' חלום ה).

יג דע שע"י שהעולם הם קטני אמונה ע"כ הם צריכין לתענית דהיינו עבודות קשות אבל כשהאמונה בשלימות יכולים לעבוד השי"ת בכל דבר כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ל"ת פו) (ר' אמונה עא).

יד אח"כ כשבא מלעמבערג צוה עלינו שלא להתענות כלל ואמר הלא מי שאינו זוכה להיות אצלי על ר"ה הוא אין לו להתענות כלל ומי שזוכה להיות הוא בוודאי אין צריך להתענות מאחר שזכה להיות אצלו על ר"ה (שיחות מוהר"ן ע"ה מה).

טו ביום תענית טוב לומר פר' כל הקרבנות (ש"מ ע"ה פג).

טו־א הסיגוף לאחוז עצמו לבלי לחכך עצמו דהיינו כשמנשכים לאדם דברים השכיחים סמוך לבשר ולא לזוז בידיו ולא בשום אבר רק מרגיש כל נשיכה במוח הוא סיגוף גדול מאד (שב"ה כד).

טז חלישות דעתו של האדם הוא גדולה מתענית (ס"ה תשובה).

תפלה

ר' מחאת כפים בשעת התפילה, ור' מחשבות ובלבולים.

א ע"י התורה הנקראת יעלת חן זוכה שדבריו דברי חן ועי"ז נתקבלים בקשותיו (ל"ק א).

ב עיקר כלי זיין של איש הישראלי לכבוש כל המלחמות בגו"ר היא ע"י תפלה ושיחה בינו לבין קונו (קל"ק ב־א).

ג מי ששומר הברית זוכה לתפלה וע"כ צריך כ"א לקשר תפלתו לצדיקי הדור שהם שומרי הברית באמת והם מעלים התפלה למקום הצריך (ל"ק ב־ו).

ד כל תפלות הצדיקים שבכל דור בונים קומת השכינה וכשישתלם שיעור קומתה יבא משיח ויקים אותה בשלימות (ל"ק ב־ו).

ה מי שזוכה לחרב הזה בחי' תפלה צריך לידע שלא יטה לימין או לשמאל וזה זוכין ע"י משפט (ל"ק ב־ג).

ו כל תפילה שכ"א מתפלל הוא בחי' אבר מהשכינה שהם אברי המשכן וע"כ צריכין להביא התפלה להצדיק הדור כי רק הצדיק בחי' משה יכול להקים המשכן ל"ק ב־ו).

ז ע"י רוב התפילות יכמרו רחמיו ויתהפך מדת הדין למדת הרחמים (ל"ק ב־ו).

ח כל המעשים טובים שלנו וכל התפילות הכל מאתו ואין ראוי לחשוב לקבל שכר על שום דבר (ל"ק ב־ו).

ט אע"פ שנראה שע"י תפלתינו ותורתינו יהי' הגאולה אעפ"כ צריכין אנחנו שבחסדו יגאל אותנו (ל"ק ב־ו).

י ענין התפלה בשני פנים קודם גזר דין מתפללין כסדר אבל לאחר גזר דין צריך להלביש התפילה כדי שהמלאכים לא יקטרגו (ל"ק ה־א).

יא תפלה היא למעלה מהטבע כי הטבע מחייב כן והתפילה משנה הטבע וזה דבר נס ולזה צריך אמונה שיאמין בהשי"ת שיכול לחדש דבר כרצונו (ל"ק ז־א).

יב תפילה מסוגל לזכרון כי עיקר השכחה באה מהזמן שבמשך הזמן נשכח אבל התפילה היא למעלה מהזמן למעלה מהטבע אין כאן שכחה (ל"ק ז־ה).

יג תפילה היא בחי' חידוש העולם כי מאמין שיש מחדש ובידו לשנות הטבע והיא בריאה בכח ולימוד התורה היא בחי' בריאה בפועל ואזי נעשה בקשתו (ל"ק ח־ז).

יד עיקר החיות מקבלין מהתפלה וכשמכניס כחו באותיות התפילה נתחדש כחו שם וזוכה לאמונה (ל"ק ט־א).

טו י"ב שבטים הם כנגד י"ב מזלות (חיקון יח) וכל שבט יש לו נוסחא מיוחדת ושער מיוחד ליכנס דרך שם תפלתו (ל"ק ט־ב).

טז כל שבט מעורר בתפילתו כח מזלו והמזל מאיר למטה ומגדל דברים הצריכים אליו (ל"ק ט־ב).

יז ע"י תפילה מעורר כוכב (עיין בלק ע"פ דרך כוכב) (ל"ק ט־ב).

יח הזיווג לפי התפילה (עיין פסחים קי"ח קשין זיווגו) (ל"ק ט־ב).

יט ע"י תפילה זוכה לפרנסה (עיין פסחים קיח קשין מזונותיו) (ל"ק ט־ב).

כ כשאדם עומד להתפלל באים מחשבות זרות ונשאר בחשך ואינו יכול להתפלל אבל ע"י אמת הקב"ה שוכן עמו היינו שידבר הדיבור באמת בחי' (תהלים קמה) קרוב ה' וכו' יקראוהו באמת ואז הקב"ה יאיר לו בבחי' ה' אורי (תהלים כז) (ל"ק ט־ג).

כא המשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי (ל"ק קיב) אמרו אנ"ש בשם מוהרנ"ת זצ"ל שהזכי' הנ"ל יוכל לזכות לדייקא בעת ירידה (עו"ש תטו) (משום שיש לו לב נשבר המעתיק).

כב צריך כ"א לקשר תפילתו להצדיק שבדור כי הוא יודע לכוין השערים להעלות כל תפלה לשער השייך לשבטו (ל"ק ט־ד).

כג א"א לזכות לתפילה כ"א ע"י לימוד התורה כמ"ש מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה (ל"ק ט־ג) (מ"ב תפילה).

כד אלו הבעלי גאוה מעכים תאוותו של השי"ת ואינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם (ל"ק י־ד).

כה מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל שאסור לבקש משום אדם שיתפלל עבורו כי הוא כמו אמצעי וע"ז ח"ו לכאורה קשה כי הלא מצינו אצל שמואל הנביא ואצל משה רבינו במסכת סוטה התפלל בעדנו וכו' לכן נראה שהאיסור הוא רק אם מתכוין לעשות את הצדיק לאמצעי ח"ו אבל אם מתכוין כמו בתפילת ציבור שמשתף הצדיק אתו להתפלל יחד אין בזה איסור (בה"ל י־יז).

כו כשהתפילה בבחי' בית אז יש גם לעכו"ם ורחוקים השגה לדעת ממנו ית' (ל"ק י־ג) (עיין תהלים מ"ח גדול ה').

כז ענין זה להעלות התפילה לבחי' בית שיתגלה מלכותו גם לעכו"ם א"א להעשות כ"א ע"י צדיקי הדור כי עיקר התפילה אינם יודעים כ"א צדיקי הדור (ל"ק י־ד).

כח מי שמאמין בה' ומתפלל אליו על כל דבר שחסר לו בודאי לא ירדוף אחר תחבולות רבות כי טוב ה' לכל הן לרפואה או פרנסה (ל"ק יד־יא) (עיין תהלים קמ"ה טוב).

כט ע"י היראה זוכה לשלום בעצמיו ואז יכול להתפלל כי עיקר התפילה ע"י היראה ועי"ז זוכה לשלום הכללי היינו קירוב העולמות לשלימותן (ל"ק יד־ח).

ל ענין סיום התפילה בשלום כי ע"י תפילה מתקן המחלוקת ועושה שלום בכל העולמות (ל"ק יד־ט).

לא ע"י תורה שבנגלה זוכין לתפילה במסירת נפש וע"י תפלה זוכה להשיג הנסתר שבתורה (ל"ק טו־ד).

לב תפלה במסירת נפש היא שמבטל כל גשמיותו וע"כ משיג התורה שלעתיד שגם היא אינה נתפסת בגבול (ל"ק טו־ד).

לג הקב"ה מתאוה לתפלתן של ישראל וכשמתפללין לפניו והיא מקבל תענוג מעמנו נעשה כביכול בחי' אשה כ"ש אשה ריח ניחוח שע"י הריח ניחוח נעשה בחי' אשה בחי' נגלה ועי"ז נתגלה סתרי תורה (ל"ק טו־ה).

לד ע"י תפלה נכמרו רחמי השי"ת ונפתח לב העליון וממשיך משם ביאורי התורה (ל"ק כ־ב) (עיין מגילה י"ח מילי).

לה כל תפילה היוצאת מהרבה נשמות היא מוספת קדושה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון (ל"ק כ־ד).

לו כשמתפלל קודם הדרוש יבקש מתנת חנם ולא יתלה בזכות עצמו אעפ"י שצריך גם מטה עוזו של עבודתו אין זה אלא כדי להכניע הרע שבעבדה אבל לפני השי"ת יעמוד כדל וכרש (ל"ק כ־ה).

לז קול צעקה דקדושה הוא בחי' עזות דקדושה ועל ידו משברין עזות הגוף (קל"ק כב־ה).

לח לזכות לשמחה היא ע"י תורה ותפילה (ראה שמחה ד) (ל"ק כב־ט).

לט תפילה היא ביטול לאין סוף (עיין נעשה ונשמע בפר' משפטים) (ל"ק כב־ט).

מ עיקר התפילה זוכין ע"י יראה ובושה שיתפלל בכונה שלימה שתפילה בכוונה כוללת הכל (קל"ק כב־יא).

מא נעשה ונשמע היא בחי' תורה ותפילה נגלה ונסתר (עיין נעשה ונשמע בפר' משפטים) (ל"ק כב־ט).

מב כי צריכים להתנסות בתאוה זו של ממון קודם שזוכין למו"מ באמונה ולצעוק ילהתפלל להשי"ת להנצל מזה (ל"ק כג־ה).

מג הצדיק וכ"א שממית א"ע ימוסר את נפשו בתפלתו ידע שבמקום שנתנסין ב' מחשבות זרות וצריך להעלותם שם צריך לו למסור נפשו יותר שעי"ז יעלה ניצוצי הקדושה (קל"ק כו).

מד כי למשוך את כל העולם לעבודתו וכולם ישליכו אלילי כספם וזהבם ויתפללו אל השי"ת לבד זה הדבר נעשה בכל דור לפי השלום שבדור (ל"ק כז־א) (ראה שלום ה').

מה אעפ"י שפגם בבריתו ועי"ז נפגם דעתו ודיבורי התפילה אינם נתקבלים אעפ"כ ע"י שבח הצדיקים דהיינו שיתקרב עליהם ומשבח ומפאר אותם תמיד זוכה לבחי' תיקון הברית ועי"ז נתתקן דעתו ונתקבלה תפלתו (ל"ק כט־א בה"נ).

מו צריך כ"א להתפלל להשי"ת שיזכה להתקרב להצדיק האמת שיהי' גדול במעלה כ"כ שיוכל להאיר בו ולהבינו שכל עליון דהיינו השגת אלקות שזה עיקר התכלית (קל"ק ל־א).

מז התפלות שלנו כשבאים אל צדיקים להעלותם היא מבלבלת אותם מאד כי כל הערבובים והשטותים שיש לנו הכל נמשך בתפילתינו והצדיקים הם סובלים צער ע"י תפלות שלנו בשביל זה צריך לקבל תוכחתם אף שמבזין אותנו (ל"ק ל־ז) (ראה תהלים קמ"א יהלמני).

מח כל הבלבולים והמחשבות שחושב האדם לפעמים הכל באים על דעתו בשעת התפלה דייקא והוא מב' בחינות או שמתפלל בכוונה ע"כ באים להתחקן או שאינו ראוי להתפלל ואז באין לבלבלו מתפלתו (ל"ק ל־ז) (ראה תהלים ק"ו מי ימלל).

מט כל התפלות של כל אחד עם כל הערבובים באים אל הצדיקים כי הצדיקים הם בחי׳ משיח שאליו באין כל התפילות להעלותן (ל״ק ל־ז) (ראה ישעיה מ״ח ותהלחי).

נ אמנם איך אפשר להצדיק להוכיח את כ״א ע״י תפילתנו הבאים אליו כדי להעלותן הלא כל התפלות באים ביחד של הכשרים והאינם כשרים אך הוא יודע זאת ע״י עזות והתורה של כ״א אם תפלתו היתה כהוגן אם לאו (ל״ק ל־ח).

נא בשעת התפלה צריך לסלק הבושה כי א״א להתפלל לפני השי״ת כ״א ע״י עזות (ראה עזות י) (תהלים ע״ז אתה האל) (ל״ק ל־ח).

נב עיקר התפלה היא בפה דייקא ואין די במחשבה לבד ואע״פ שהקב״ה יודע מחשבות כי לפי הדיבור כן השפע אם הדיבור בשלימות יכולין לקבל בהם רוב שפע ע״כ כל מה שחסר לאדם צריך להתפלל בפה דייקא (ל״ע תפלה לו) (ראה דברים א׳ ויברך) (ל״ק לד־ג).

נג מה שמכין כף אל כף בשעת התפלה כי אוירא דארץ העממין היא טמאה ואוירא דארץ ישראל הוא קדוש וטהור וכשאנו מוחאין כף אל כף נתגרש אויר הטמא כי נתעורר כח אתוון דעובדא דבראשית כנגד כ״ח פירקין דידים ונחזר ארץ העמים תחת ממשלת הקב״ה ואז נטהר האויר ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל (ל״ק מד) (ראה א״י יד).

נד תפלה היא בחי׳ אמונה ונגד האמונה הם כפירות מחשבות עכו״ם ותיקונם ע״י א״י בחי׳ מחאת כפים בתפלה שעי״ז מגרשין אויר הטמא של חו״ל ושואב אויר הקדוש של א״י (ל״ק מ״ד).

נה ע״י תפלה נתגלה סודות התורה (ל״ק מד) (ראה ברכות כ״ו תפלות כנגד).

נו ע״י תפלה בכח זוכין לבא לא״י וכן ע״י מצות סוכה כי סוכה ותפלה בכח וא״י הם בחי׳ אחת ותלוים זה בזה (ל״ק מ״ח).

נז מה שמתפללין בכח שהוא מכניס כל כחו באותיות התפלה אלו הדיבורים הם עצמם הדיבורים של הקב״ה ועשרה מאמרות מקבלין כח מכ״ח אתוין אלו (ל״ק מ״ח).

נח תפלה בכח היא סגולה לבנים ומצלת מריב ומחלוקת ומתגבר האמת וחוזרין הכל להשי״ת לעבדו שכם אחד ונתגלה ונתפרסם הרבי באמת שבדור (ל״ק מ״ח).

נט עיקר התפלה חלוי בלב שישים כל לבו עליה דהיינו שיקשר מחשבתו היטב לדיבורי התפלה ועי״ז נתגלה מלכותו ית׳ ונופל מלכות הרשעה ונמשך לישראל שפע ועשירות גדול (קל״ק מט־ה).

ס ע״י שנזהרין במצות ציצית זוכין לתפלה (ראה ציצית ח) (ל״ק מט־ז).

סא אינו יכול לטעום מתיקות בתפלה אלא כשתקן פגם הברית (ראה ברית לח) (ל״ק נ׳).

סב כל אחד כפי תיקון הברית וכפי התקשרותו לצדיקי אמת שהם שומרי הברית כמו כן הוא יכול לטעום מתיקות בדיבורי התפלה (ל״ק נ׳).

סג ודע שעזי פנים שיש בדור הן הן הכלבים והן עומדין וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות (ל״ק נ) (ר׳ ישעי׳ נ״ו והכלבים).

סד מזה תבין כמה גדול עוונם של החולקים על תפלת איש הישראלי ורוצים לבלבל תפלתו כי הם נקראים כלבים ממש כי אע״פ שזה האיש לא זכה לתיקון הברית ומחמת זה בא עליו מחלוקת כי בודאי הוא צריך לייגע עצמו בכל כחו להתפלל אע״פ שהוא כמו שהוא והיגיעה בעצמה יקרה אבל החולקים הם בחי׳ כלבים ממש וגדול עונם מנשוא (קל״ק ל״ק נ־ו).

סה תפלה היא בחי׳ הוד והדר לבשת כי תפלה היא חיי שעה היינו בחי׳ רגלי הקדושה המלובשין בזה העולם כי כשרוצה ליקח דבר מזה העולם יהי׳ במדה ובצמצום בחי׳ הסתפקות (ל״ק נד־ג).

סו עיקר התפילה היא ע״י אמונה שמאמין שהכל ברשות הקב״ה אפילו לשנות הטבע ואין הקב״ה מקפח שכר כל בריה כי צדיק ה׳ (ל״ק נה־ד).

סז בשעת התפלה צריך להכניע הרע בפרט ובכלל בפרט היינו גופו המגושם כמו חסידים שהי׳ להם בשעת התפלה התפשטות הגשמיות והרע שבכלל היינו תפלות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם יבטל הרע שלהם ויעשה מהרע כסא לקדושה (ל״ק נה־ה).

סח גם צריך לקשר עצמו בכלל ובפרט עם נר״ן של שוכני עפר ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו בפרט היינו חלקי נר״ן שלו שבאו כבר בגלגול ונתקן ובכלל היינו נר״ן של שוכני עפר אחרים לעוררם שיתפללו עמו (ל״ק נה־ה).

סט וזה נקרא תפילה בציבור כי אותיות צב״ר ר״ת צדיקים בינונים רשעים בינוני הוא המתפלל צדיקים זה בחי׳ עפר שצריך לקשר עצמו עם שוכני עפר בכלל ובפרט רשעים זה בח׳ אפר שצריך להכניע הרע בפרט ובכלל (ל״ק נה־ה) (ר׳ וירא י״ח הנה).

ע צריך לתקן בתפילתו ג׳ דברים א׳ להעלות את

הנופלים באמונות כוזביות לאמונה האמתיות שהיא התפילה ב' ע"י כוונת הלב שבתפלה מחקן את לב המחקרים שלא יחטיא אותם שכלם ג' ע"י תפלה בשלימות מבטל כל החרפות ובזיונות שיש לו משונאיו כי הוא מהפך כל החרפות לכבוד (ל"ק נה־ו־ז).

עא ע"י תפלה כתיקונו מתנוצץ אור זכות אבות ולא די שניצל מרע עין של הרשעים אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו (קל"ק נה־ח).

עב לא כל אדם יכול לתקן דברים הנ"ל בתפלתו להכניע ע"ז הרשעים כ"א הצדיק הגדול במעלה מאד בבחי' מרע"ה וגם הוא צריך לחגור מתניו מאד לעמוד נגד הרשעים הגדולים לכלותם ולבטלם (ל"ק נה־ט).

עג באמת אם היה יודע האדם בלב שלם שמלא כל הארץ כבודו והקב"ה עומד בשעת התפילה ושומע התפילה וודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול והיה מדקדק מאד לכוין את דבריו ובשביל שהאדם אינו יודע זאת הידיעה בשביל זה אינו מתלהב וכ"א לפי מיעוט שכלו כן התלהבותו והידיעה היא מהיצ"ט והסתרת הידיעה היא מהיצה"ר שבלב והן הן האפיקורסות והקשיות שהיצה"ר מקשה את לבו ליפול ברעה וע"י לימוד הפוסקים נתקשר אל השלום ואז נתבטל מחלוקת היצה"ר (קל"ק סב־ד) (ר' לימוד הפוסקים ג).

עד כשבעל השדה זוכה לתקן הנשמות ולהכניסם לתוך השדה העליונה אזי טוב ויפה מאד להתפלל כי אזי התפילה על תיקונה (ל"ק סה־א) (ר' תכלית ג).

עה עיקר שלימות התפלה הוא כשזוכה לבוא אל התכלית לעשות אחד מכל התפלה וכשעומד בתיבה אחרונה של התפלה יהיה עדיין עומד בתיבה הראשונה ואז התפלה בשלימות אבל לזכות לזה א"א כ"א ע"י הצדיק הגדול שהוא יכול להביא כ"א אל התכלית האמתי שהוא כולו טוב וכולו אחד ועי"ז יזכה לעשות אחד מכל התפלה (קל"ק סה־ב).

עו כשאדם עומד להתפלל ומדבר דיבורי התפלה אזי הוא מלקט פרחים ושושנים נאים כאדם ההולך בשדה ומלקט שושנים ופרחים וכשהדיבור יוצא ומשמיע לאזניו אזי הדיבור מבקש ומתחנן מהנפש לבל תפרד ממנו הן אמת שאתה צריך לילך יותר אבל איך תוכל לשכוח אותי ע"כ הכלל שצריך לעשות אחד מכל התפלה ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחד(ל"ק סה־ב) (ר' זכריה י"ד ביום ההוא).

עז צריך לבקש ולהתחנן הרבה לפני השי"ת כל ימיו שיזכה להתקרב לצדיק הזה שהוא בעל השדה ששם גדילים כל הנשמות שהוא מסתכל על כ"א להביאו אל התכלית שהוא כולו אחד וכולו טוב (קל"ק סה־א) (ר' בעל השדה א).

עח דע שאפשר שיהיה התלמיד גדול מהרב ויוכל להיות שהתלמיד יתפלל בכוונה ויוציא מכח אל הפועל עובדות וצדקות יותר מרבו ובאמת הכל בכחו של רבו וע"כ צריך להשתדל להקביל פני רבו בכל פעם כי אולי עכשיו הוא עת של איזה בחי' הסתלקות ויכול לזכות לבחי' פי שנים (ל"ק סו־א) (ר' מלכים ב' ב' ויהי נא).

עט עיקר האמת הוא כשאין האדם נצרך לבריות כי מי שהוא נצרך לבריות קשה לו להתפלל ברבים וטוב לו להתפלל ביחיד אפילו מי שאינו נצרך לבריות בשביל פרנסה אעפ"כ יש שהוא נצרך לבריות בשביל כבוד וכיוצא ואזי כשהוא נצרך לבריות באיזה בחי' יוכל לעשות תנועות בשקר בשביל בני אדם (ל"ק סו־ג) (ר' ברכות ו' כיון).

פ יש מי שהוא איש כשר קצת ומתבייש בעיניו לעשות שקר בשביל אחרים על כן הוא רוצה לכסות השקר באמת למשל שחפץ לעשות איזה תנועה בשביל אחר אבל הוא מתבייש שיעשה שקר בתפילתו ע"כ הוא גונב דעת עצמו ומסבב לו היצר הרע במחשבתו שהוא צריך באמת לעשות תנועה זו בתפלתו נמצא שהוא מכסה השקר באמת נמצא שיש לו הרבה אמת יותר מדאי כי האמת הוא אחד דהיינו להתפלל באמת בשביל השי"ת לבדו (ל"ק סו־ג).

פא כשבא איזה כבוד חדש לאדם צריך להתיירא מאד כי לפעמים בא לו הכבוד בשביל הסחלקות נפשו ח"ו והכבוד הוא אם כל חי והוא שורש כל הנפשות וכשהנפש מסחלקת היא מסחלקת אל הכבוד אך ע"פ רוב בא הכבוד לטובה כדי לקבל נפש חדשה ע"כ צריכין להתפלל הרבה להשי"ת שלא יזיק לו הכבוד ח"ו שלא יקח את נפשו כי הנפש היא יקרה מאד וצריכין ליזהר בה ולשמרה מאד (קל"ק סז־א־ב).

פב צריך להתפלל בכל לבו עד שירגיש דיבורי התפלה בכל עצמותיו אבל כשמתפלל בלא לב אז נפשו עייפה ועצמותיו נבהלין גם גורמים ח"ו ע"י שמתפלל בלא לב הסתלקות החכמה מן הזקנים והחכמים (קל"ק סז־ט).

פג יש בני אדם שיש להם הרהורי ע"ז או הרהורי

ניאוף ומתגברים עליהם ביותר בשעת התפילה (ר׳ מחשבות ובלבולים כו) (קל״ק עב־ו).

פד ע״י תפלה בכוונה שמקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמיץ וחזק זוכה להשיג נסתרות ופנמיות התורה והתפלה הזאת מביאה השפעות וברכות להעולם וע״כ הקב״ה מתאווה לתפלתו כי הוא חפץ להשפיע טובו לבריותיו (קל״ק עג) (ר׳ ישעיה מ״ג כי).

פה יש יסורים שבאים על האדם מבחי׳ דינא קדישא ב וי׳ יסורין של אהבה ויש יסורים שבאים מבחי׳ דינא מסאבא וסי׳ שידע האדם אם הוא בבחי׳ דינא קדישא כשאין בו ביטול תפילה (ר׳ צרות ז) (מ״ב תפלה) (ל״ק עד).

פו התפלה היא בחי׳ פנים וביטול התפילה הוא בחי׳ הסתרת פנים ח״ו (ל״ק עד) (מ״ב תפילה).

פז צריכים לדבר הרבה בתורה ותפילה עד שיהיה הגוף בטל לגמרי כאין וכאפס וזה זוכין ע״י מדת היראה ועי״ז יזכה לשלום ועי״ז נמשכים כל הברכות (ל״ק עה).

פח הכלל הוא מה שאנו עושין הן תפלה הן לימוד הוא כדי שיתגלה מלכותו (ל״ק עז) (ו׳ זכרי׳ י״ד והיה).

פט ע״כ צריכין לעסוק בתורה ועבודת השם במסירת נפש ובפרט בשעת התפילה שיכוון למסור נפשו על קידוש השם כי מסירת נפש על ק״ה בוודאי מרוצה כ״א מישראל אפילו הקל שבקלים ותיכף כשמרוצה למסור נפשו על ק״ה נתעורר בחי׳ שלום בחי׳ יוסף ועי״ז יכולין לדבר דהיינו לקשר המחשבה אל הדיבור שזה עיקר הקדושה (ל״ק פ׳) (ר׳ יוסף הצדיק ה).

צ ע״י משא ומתן באמונה בא למדריגה שלמעלה מהזמן ויכול להתפלל בשכל צח כי תפילה היא ג״כ למעלה מהזמן (ל״ק צג) (ר׳ מו״מ באמונה יב).

צא המחשבות זרות הבאים בשעת התפילה בפרט אצל הצדיק שרוצה להתפלל בדביקות גדול הם מהניצוצות הק׳ שנפלו בעת שבירת כלים (ל״ק־צו) (ר׳ ניצוצות ג).

צב כל אחד מישראל יכול למשול בתפילתו לפעול מה שרוצה אך עיקר המניעה מחמת גדלות שהוא מיוחס או מחמת שעמל בעבודת הבורא ית׳ ע״כ צריכין לשכוח יחוסו ועמלו ויהיה נדמה לו כאלו היום נברא וגם כאלו הוא יחיד בעולם ואין לו שום יחוס וכן צריך לשבר המ״ז הבאים מחמת עוונותיו הראשונים במזיד או שהרהר במזיד ואז יוכל למשול בתפלתו ואז נתמלא רצון הבורא ויש לו ית׳ תענוג מזה ועי״ז ממשיך כל ההשפעות בעולם (קל״ק צז) (ר׳ תהלים ס׳ לי גלעד).

צג כשמתפלל בב׳ בחי׳ הנ״ל מנשה ואפרים בא לידי ענוה ושפלות ומן הענוה נמשך יראה נמצא מתפלל ג״כ ביראה והיראה נקרא מלכות ויש לתפילה כזו בחי׳ ממשלה וזה תענוג של השי״ת ונתמלא רצון הבורא (ל״ק צז) (ר׳ מקץ מ״א מנשה).

צד צריך האדם להתחזק בתפילה בין שיזכה להתפלל בדביקות בין כשאינו זוכה ואין תפלתו שגורה בפיו ח״ו ואעפ״כ יתחזק גם אז להתפלל בכל כחו כי בעת שיזכה להתפלל בדביקות כראוי אז יעלו כל התפלות עם התפלה ההוא שהתפלל כראוי (ל״ק צט) (ר׳ דברים ג׳ ואתחנן).

צה כל מה שברא הקב״ה לא ברא אלא כדי לגלות מלכותו ובאיזה ענין נתגלה מלכותו כשמשפיע רב טוב לישראל ובמה יכולים להוריד השפע ע״י התפילות כי התיבות הם כלים לקבל השפע ועל כן כ״א יזהר בתפילתו שיתפלל באופן שיוכל להוריד השפע בעולם ובאיזה ענין יוכל לעורר השפע ביראה שבאה לאדם מכח אדם עצמו (ל״ק קב) (ר׳ סנהדרין ל״ז חייב).

צו כשאדם מתפלל כראוי ובאמצע הוא נופל ממדריגתו זה נמשך מפגם אמונה ואז צריך שישבר לבו בקרבו ויתבייש בעצמו על שנפל משמים לארץ וירחם על עצמו עד שיתאנח על זה וע״י האנחה יחזור למדו־יגתו (קל״ק קח) (ר׳ מ״ר ויקרא ז׳ העולה).

צז כ״ה שאינו מתפלל כראוי הוא מחמת עצבות ועצלות היינו מחמת חסרון אמונה כי בוודאי אם היה לו אמונה שלימה והיה מאמין שהש״י עומד עליו ושומע כל דיבור שיוצא מפיו ומאזין לקול תפלתו בוודאי לא היה לו שום עצבות ועצלות בתפלתו והיה מתפל כראוי אך עיקר בלבול התפילה הוא מחמת חסרון אמונה (ל״ק קנה) (ר׳ שבת ל״א אמונה).

צח אסור לאדם להתעקש בתפלתו שהשי״ת יעשה לו דווקא בקשתו כי זה כמו לוקח בחזקה בגזילה רק צריך להתפלל ברחמים ובתחנונים אם יתן השי״ת יתן ואם לאו לו (קל״ק קצו) (ר׳ אבות פ״ב וכשאתה).

צט כשאחד צועק להשי״ת אומרים לו ליסע (ר׳ בשלח י״ד מה תצעק) (ל״ק קצח).

ק יש לכל אדם תפילות רעות ואח״כ כשעומד להתפלל אז התפלה רעה מבלבלת אותו והתיקון לזה

הכנסת אורחים ת"ח (ל"ק רט) (ר' ברכות ס"ג גנבא).

קא מה שיש ח"י ברכות התפלה חוץ מברכת המינים כי ע"י התפלה אנו מבטלין הטבע שהפילוסופים קורין אותה אם כל חי ומכניעין ומבטלין המינים והאפיקורסים (קל"ק רטז).

קב כל הרפואות ע"י כחות הגלגלים וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשב השייך לו ע"כ טוב לבקש מהש"י בעת שאומרים וצבא השמים וכו' שאז באים כולם להשתחוות שיצווה השי"ת להם שימשיכו אלו הכוחות הצריכים לרפואתו בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא (ל"ק רלא).

קג בשעה שאומר הללו את ה' מן השמים וכו' ראוי להאדם להתעורר להתפלל בחיות והתלהבות גדול מאחר שהאדם בתפילתו הוא קורא לכל המלאכים והשרפים וכו' ולכל העולמות ומצוה ופוקד עליהם להללו ולשבחו ית' (קל"ק רלב).

קד ע"י מחלוקת קשה להתפלל ולדבר דיבורים דקדושה ע"כ קודם התפילה צריכין לקבל עליו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך כדי להמשיך אהבה ושלום כי עיקר הדיבור הוא משלום (קל"ק רלט) (ר' עמוס ד' ומגיד).

קה תפילה היא בחי' השגחה למעלה מהטבע כי הטבע מחייב כך ותפילה משנה הטבע וע"י שבוכין בדמעות לפני השי"ת בשעת הצער והיסורין עי"ז ממשיכין דעת והשגחה ועי"ז נתבטל הצער ויסורין (ל"ק ר"נ) (ר' ואתחנן ד' כי מי).

קו כמו שיש התעוררות מאדם לחבירו כגון כשרואין שאחד אומר בקשות בהתעוררות בלב נשבר אזי חבירו מתעורר ממנו ג"כ כמו כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מניה וביה שמתעורר מתוך דברי עצמו כשאומר בקשות וצועק וי לי נתעורר ג"כ לפעמים שמתחיל להסתכל על עצמו מי צועק כך הלא וי לי ממש וצועק פעם שנית בהתעוררות יותר (קל"ק ער).

קז אע"פ שאין האדם יכול לדבר כלל לפני השי"ת ונדמה לו שאין יכול לפתוח פיו בתפלה והתבודדות מכובד הצרות שעוברים עליו אעפ"כ צריך להתחזק אז דייקא להכריח א"ע לקרוא להשי"ת מן המיצר והדוחק ועי"ז יזכה אח"כ להרחבה גדולה עד שיוכל להתפלל כראוי עד שיוכל לבא לבחי' רוה"ק עי"ז דייקא שנתעורר להשי"ת מתוך המיצר והמרירות כזה (ל"ק רעט) (ר' תהלים ס"ו ודבר).

קח כי זה ידוע שכשהאדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים שרואה שהוא רחוק מאד מן הקדושה באמת אזי ע"פ רוב אינו יכול להתפלל ואינו יכול לפתוח פיו כלל מחמת גודל העצבות והמרה שחורה והכבידות שנופל עליו אבל כשהוא מחיה א"ע ע"י שמוצא בעצמו עדיין איזה נקודות טובות ומשמח א"א בזה כי בוודאי ראוי לאדם להגדיל שמחתו בכל נקודה מקדושת ישראל ואזי כשמשמח א"ע עי"ז אזי הוא יכול להתפלל ולהודות לה' (ל"ק רפב) (ר'תהלים קמ"ו אזמרה).

קט הש"ץ המתפלל לפני העמוד צריך שיהיה לו בחי' זו שיוכל לקבץ כל הנקודות טובות שיש בכל אחד מהמתפללין וכל הנקודות טובות יהיו נכללין בו והוא יעמוד ויתפלל עם כל הטוב הזה (ל"ק רפב) (ר' צדיק קנז).

קי ע"י יראה שלימה הבאה ע"י תיקון ג' מדות שהם תאוות ממון משגל אכילה זוכין על ידה להמשיך השפעת הנבואה אע"פ שאין עכשיו מי שיתנבא נגאלת עכ"פ עי"ז התפילה מן הגלות כי התפלה היא גבוה מאד ובני אדם מזלזלים בה וכשעומדים להתפלל חפיצים לפטור התפילה מעליהם וע"י השפעת הנבואה זוכה האדם לתפלה בשלימות בחי' דבר ה' שהשי"ת בעצמו פותח פיו ושולח לו דיבורים קדושים להתפלל לפניו (קל"ת א־ח).

קיא כשנגאלת ונפדית התפילה אין צריכין לשום רפואה ע"י רופאים כי יכולים להתרפאות ע"י כל מה שאוכל אפילו ע"י לחם ומים כמו ע"י רפואות (קל"ת א־יב) (ר' רפואה טו) (ר' בשלח ט"ו ויאמר).

קיב יש ג' מדות רעות שהם מפסידים עבודת התפילה כי ג' מדות אלו הם בחי' עבודות דס"א ומפסידין עבודת התפילה, א' אל תהי בז לכל אדם שלא לבזות שום אדם (אפילו במחשבה), ב' ע"ז ואפילו קלקול האמונה שאין האמונה בשלימות הוא ג"כ בחי' ע"ז, ג' שמירת הברית היינו מי שאין שומר הברית כראוי וכשזוכה לצאת מג' מדות רעות אלו זוכה לחפילה בשלימות ואז יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם אפילו בלחם ומים (קל"ת א־י) (ר' פסחים כ"ה בכל).

קיג כשאדם עומד להתפלל שאזי הוא בבחי' דבר ה' אזי אין כח לשום רפואה כי כן חובת כל העשבים להחזיר כוחם לתוך התפילה שהיא שורשם כי נתרפאין ע"י דבר ה' (ל"ת א־יא).

קיד כשזוכין לגאול את התפילה מן הגלות בחי' סמיכות גאולה לתפילה היא בחי' התנוצצות משיח כי כל הדברים נחלקים זה מזה במראה טעם וריח

בשביל זה דבר המגדל הצמחים נקרא מטר ר״ת מראה טעם וריח ועיקר היא הריח כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח ועיקר התפילה היא מהנשמה ומשיח מקבל כל התפילות כי משיח הוא בחי׳ חוטם שמקבל כל הריחות שהם בחי׳ התפילות ובשביל זה נקרא משיח כי הוא מקבל משיח השדה דהיינו כל הריחות שבאים בתוך התפילה שהיא בחי׳ חוטם (ל״ת א־יב).

קטו כשזוכה לתפילה בשלימות שהיא בחי׳ דבר ה׳ שהיא השורש העליון שכל השרים העליונים וכל צבא השמים כולם מקבלים כוחם ממנו אזי הם כולם בחי׳ לווין אצלו בחי׳ כל כוכבייא לווין דא מן דא עד השורש העליון בחי׳ הבעל תפילה שהוא המלוה הגדול (ל״ת א־יג) (ר׳ נחמיה ט׳ וצבא).

קטז ע״י תפילה שישראל מתפללים באמת נקראים בשם א־ל כי הקב״ה נקרא א־ל על שם הכח כי הוא תקיף ובעל היכולת וע״י התפילה אנו לוקחין לעצמנו הכח ממנו ית׳ כי אנו מבטלין גזירותיו ואז ישראל נקראים בשם א־ל (קל״ת ב־יא).

קיז ע״י נפילת האמונה אין מועיל רפואות ולא תפלה ולא זכות אבות כי עיקר מה שמועלת התפילה לפעול בקשתו הוא רק ע״י אמונה וגם אין מועיל להחולה קול צעקת של אח וגניחות שלפעמים מועיל להחולה אלו הקולות אבל ע״י נפילת האמונה גם זה אינו מועיל (ל״ת ה־א) (ר׳ שבת ל״א אמונה).

קיח עיקר התפילה היא רחמים ותחנונים ועיקר הרחמים תלוי בדעת וכשהסט״א יונקת מהרחמנות ח״ו אז נפגם הרחמנות ונעשה כעס ואכזריות ועי״ז נקטן הדעת ואז מתגבר תאוות ניאוף ח״ו ואז התפילה בבחי׳ דין ואינה רחמים ותחנונים וכשעומד להתפלל חפץ לפטור התפילה מעליו ואז הס״א יונקת מהתפילה ובולעת אותה כי עיקר יניקת הס״א היא מבחי׳ דינים שהם מוחין דקטנות (קל״ת ח־ד) (ר׳ תהלים ק״ו ויעמוד).

קיט ואז כשהתפילה בבחי׳ דין אז צריכין בעל כח גדול שיוכל להתפלל תפילה בבחי׳ דין לעשות פלילות עם קונו ואזי הסט״א רוצה לבלוע אותה כי היא בולעת תמיד התפילות שהם בחי׳ דין אזי זאת התפילה של הבעל כח עומדת בבית הבליעה שלו ואזי הוא מוכרח ליתן הקאות היינו הס״א מוכרחת להקיא ולהוציא כל הקדושות והתפילות שבלעה (ל״ת ח־ג) (ר׳ גרים יז).

קכ וזה בחי׳ סליחת העון שבא ע״י רבוי התפילות שעי״ז השמש זורחת שעל ידה בא רפואה כי העון הוא בחי׳ ענן שמחשיך אור השמש וזה בחי׳ החולאת כי עיקר החולאת באה מעוונות וע״י תפילה נתכפרין העוונות וכשנתכפרין העוונות זה בחי׳ שהענגים כלים והולכים ואזי הוא בחי׳ זריחת השמש שמשם הרפואה (ל״ת ח־ו).

קכא בר״ה צריכין להכריח א״ע להתפלל בכח גדול ביותר ולקשר תפילתו להצדיק האמת שהוא בעל כח גדול שיכול להתפלל תפילה בבחי׳ דין כמו שצריכין להתפלל בר״ה ועי״ז זוכין להוציא מהסט״א כל החיות שבלעה מקדושת ישראל (קל״ת ח־ט).

קכב ועיקר התפילה שעל ידה נסלח העון וניצולין מהחולאת הוא בא ע״י שנתוסף שכן מישראל כי כל מה שנתקבצין ונתרבין ביותר נפשות ישראל ביחד נתרבה ונתגדל ביותר בית התפילה וע״י ריבוי התפילה עי״ז סליחת העון שהוא בחי׳ רפואה (ל״ת ח־ו) (ר׳ עוונות יג).

קכג צריכין לחפש ולבקש מאד אחר מנהיג אמתי וצריך לבקש מאד מהשי״ת שיזכה להתקרב למנהיג אמתי כדי שיזכה לאמונה אמתיות בשלימות כי כשמתקרבין ח״ו למנהיג של שקר עי״ז באין ח״ו לאמונות כוזביות כי מנהיג של שקר הוא בחי׳ נביא השקר (ל״ת ח־ח).

קכד דע כשאדם מתפלל בשדה אזי כל העשבים כולם באין בתוך התפילה ומסייעין לו ונותנין לו כח בתפילתו וזה שנקראת התפילה שיח שכל שיח השדה נותנין כח וסיוע בתפילתו (ל״ת יא) (ר׳ בראשית ב׳ שיח השדה).

קכה אפילו כשאינו מתפלל בשדה נותנין ג״כ יבול הארץ סיוע בתפילתו דהיינו כל מה שסמוך אל האדם כגון אכילתו ושתייתו רק כשהוא בשדה שאזי סמוך להם ביותר אזי כל העשבים וכל יבול האדמה נותנין כח בתפילתו (ל״ת יא).

קכו אמונה זה תפילה כי התפילה משנה הטבע ונתבטלין החכמות והחקירות שהם הולכים ע״פ הטבע וזה עיקר התכלית אצלינו שתהיה התפילה נכללת באחדותו ית׳ בבחי׳ (דברים י׳) הוא תהלתך והוא אלקיך שהתפילה והשי״ת אחד כביכול וזהו עיקר התכלית באמת (ל״ת יט).

קכז גם טוב לעשות מהתורה תפילה (ר׳ תורה צו) (ל״ת כה).

קכח תפילה היא בחי׳ מסירת נפש (ר׳ מדרש הנעלם חיי שרה קכ״ד כי) (ל״ת מו).

קכט וכן בתפילה יש כמה מניעות על התפילה (ר' מניעות יד) (ל"ת מו).

קל וכן בתפילה באים המחשבות לבלבל תפילתו (ל"ת נא) (ר' יצה"ר טז).

קלא ע"י תיקון הברית שהוא קשת יכול להוציא החיצים שהיא התפילה שהוא ח"י ברכאן דצלותא שהם חלת ווין בחי' חיצים (ל"ת פג) (ר' ברית נב).

קלב ע"י תיקון הברית נתחזק יצרו הטוב ועי"ז הוא מקים הנופלים לאהבות ויראות רעות הוא מקים אותם לאהבות ויראות קדושות ומעביר החשך מעיניהם ואז עיניהם רואות נפלאות ועי"ז מעלה כל התחינות והבקשות שאנו מתפללים ומעוררים הגאולה התלויה בלב (ל"ת פג).

קלג דע שעיקר התחברות ודביקות להשי"ת הוא ע"י תפילה כי התפילה הוא שער שדרך שם נכנסין להשי"ת ומשם מכירין אותו כי תפילה היא מלכות ותפילה לשון התחברות (קל"ת פד).

קלד ובשביל זה עפ"י רוב כשאדם מתפלל נופלים לו מחשבות של גדלות כי התפילה בחי' מלכות היא בגלות בתוך מלכות הרשעה וכשהיא רוצה לצאת מתאחזת בה הגדלות וגדלות היא ממלכות הרשעה שרוצה להתגדל ולמלוך וזה שמתפללים בכח בזה נותן כח בתפילה להתחזק כנגד מלכות הרשעה לצאת מגלותא (ל"ת פד) (ר' תהלים ס"ח תנו).

קלה ע"י תפילה בכח נתחדש השבועה להאבות ונעשה כאלו עכשיו נשבע לאבותינו (קל"ת פד).

קלו זה הצדיק שעוסק ביותר בעסק התפילה ע"ז הצדיק יש ע"פ רוב מחלוקת ביותר כי תפילה הוא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מולזלין בהם (ל"ת צג) (ר' מחלוקת שעליו ז"ל א').

קלז אע"פ שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבינו ז"ל להתקרב להשי"ת אעפ"כ ע"פ רוב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה ע"כ העיקר הוא תפילות ובקשות יהי' איך שיהי' עכ"פ ידבר בפיו ובאיזה בחי' שהוא ויבקש מהשי"ת תמיד שיוציא אותו מחושך לאור ויחזירהו בתשובה שלימה באמת ואל יתן דמי לו עד שיענהו (ל"ת קא).

קלח בשעת התפילה כל זמן שהאדם שומע עוד אז איזה אדם דהיינו ששומע ומרגיש שעומד עוד אדם אחד בשעת תפילתו הוא לא טוב כי צריך כל אדם בשעת תפילתו שיצייר בדעתו שאין שם אלא אני והשי"ת לבד (ל"ת קג).

קלט היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם והיה אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחינות ובקשות בתוך הסידורים הגדולים כדרך המון עם הכשרים (ל"ת קד).

קמ אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרבות להשי"ת וצוה לו ללמוד וכו' ושאל אותו הלא איני יכול ללמוד השיב לו ע"י תפילה יכולין לבא לכל טוב לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל הטובות שבכל העולמות (ל"ת קיא).

קמא פעם אחד אמר אם היו מניחין מת לעוה"ז להתפלל בוודאי היה מתפלל יפה בכל כחו (ל"ת קיא).

קמב אחד מאנ"ש סיפר שהי' מדבר עם רבינו ז"ל והבין רבינו ז"ל שהוא עוסק קצת לכוון כוונות בתפילתו והקפיד עליו רבינו ז"ל מאד ואמר שלא יעסוק עוד בזה ולא יתפלל עם כוונות רק יכוון פירוש המלות כפשוטו ואמר לו רבינו ז"ל שמי שאינו ראוי לזה כשמתפלל עם כוונות הוא כמו כישוף כי בכישוף נאמר לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות כך הוא בענין הכוונות להבדיל שאין צריכים ללמוד כ"א להבין ולהורות אבל לא לכוונם בתפילה מי שאינו ראוי לזה (ל"ת קכ).

קמג עיקר התפילה היא דביקות להשי"ת והיה טוב יותר להתפלל בלשון לע"ז שמדברים בו כי אזי הלב סמוך ודבוק מאד בדיבורי התפילה ויכול לדבק עצמו ביותר להשי"ת אך כבר תקנו לנו אנשי כנה"ג סדר התפילה ע"כ אנו מחוייבים להתפלל בלה"ק כמו שסדרו לנו אבל העיקר הוא רק לכוון פירוש המלות כפשוטו שזה עיקר התפילה שמתפללין לפני השי"ת על כל דבר ודבר ועי"ז מתקרבין ומתדבקין בו ית' (ל"ת קכ).

קמד והנה מי שמדבר בלשון הקודש תמיד כגון ירושלמי אין צריך לחשוב בדעתו פירוש המלות רק שיטה אזנו מה שהוא אומר וזה עיקר כוונתו בתפילה ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים אצלם כל הכוונות של האריז"ל וכו' הם פירוש המלות שבפירוש המלות שלהם כלולים כל הכוונות (ל"ת קכ).

קמה היה מחזק את אנשיו שקיבלו לפניו על שהם רחוקים מתפילה והיה מחזק אותם שלא יפלו בדעתיהן בשביל זה ואמר הלא אצל הגר כמה זכיה הוא אצלו כשזוכה לידע אמירת החיבות לבד עד ברוך שאמר ע"כ ראוי לאדם לנחם א"ע ולשמח א"ע על אשר עכ"פ הוא זוכה לומר התיבות של התפילה (ל"ת קכא).

קמו ושמעתי שהי' מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפילה שקשה מאד להתפלל ונתן לו עצה שיחשוב בלבו שאינו צריך להתפלל כ"א עד ברוך שאמר כי אולי בגלגול הראשון כבר התפלל בכוונה שאר חלקי התפילה וע"כ יכניס כל כחו להתפלל בכוונה עד ברוך שאמר ואח"כ כשיגיע לברוך שאמר יחשוב אולי צריך לתקן חלק זה כגון מב"ש עד ויברך דוד וכן להלן והכלל שלא יבלבל דעתו בתחילה בכל התפילה רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט בכוונה ואח"כ עוד מעט (ל"ת קכא).

קמז גם כבר מבואר שבאמת ע"פ הרוב אין יכולין להתפלל כל התפילה בכוונה רק מעט כי כ"א מחפלל איזה חלק מהתפילה לפי בחינתו כי אית מארי דידין ומארי דרגלין וכו' (ל"ת קכא).

קמח לענין מחשבות זרות שבתפילה וכבר ידוע שכל מחשבה היא קומה שלימה וכשהאדם עומד ומתפלל כסדר ואינו משגיח על המחשבות זרות עי"ז הוא מנצח אותם ומעבירם ממנו אזי בדרך הילוכו בתפילתו הוא מפיל אותם לזה חותך יד ולזה חותך רגל כמו למשל בענין מלחמה כשצריך לעבור בין הרבה רוצחים וכשהוא גבור אזי בדרך הילוכו הוא מפיל אותם לזה חותך יד ולזה חותך רגל כן הוא ממש בענין תפילה כי כל מחשבה זרה הוא קליפה והיא קומה שלימה וכשמתגבר להתפלל כסדר ולבלי להסתכל עליהם אזי הורג אותם או חותך מהם אברים אברים (ל"ת קכב).

קמט עיקר הפדיון או התפילה אינו אלא ביום (ס"ה המ"ד).

קנ התפילה שהיא בכוונת הלב היא פותחת כל הפתחים של מעלה (ס"ה הרהורים).

קנא ע"י תפילה שהיא בשעוה ימחול לך הקב"ה (ס"ה תשובה).

קנב תפילה שהיא בשמחה היא עריבה ומתוקה להשי"ת (ס"ה תפילה).

קנג כשמתייגע האדם בתפלתו ואינו יכול להתפלל בחיות כראוי אז מוכרח לומר התיבות בפשיטות גמור ואעפ"כ יהי' פנימיות מחשבתו וכוונתו קשורה בהדיבורים בקשר אמיץ וחזק ואם יזכה יוכל עי"ז בעצמו להתעורר אח"כ להתפלל בהתלהבות גדול וכן כמה פעמים אפילו בתפילה אחת כי על אנשים פשוטים יוכל לעבור כמה עליות וירידות גם בתפילה אחת (שיחות מו' ע"ה סב) (מ"ב תפילה).

קנד תפילה בכח ובכוונה שלימה ולהתגבר על כל המחשבות זרות שמבלבלין אותו מתפילתו זה תיקון על חטאות נעורים (ש"מ ע"ה קלח) (מ"ב תפילה).

קנה ישנם אנשים שאומרים כשגוזרין על ישראל גזירות שא"א שהשי"ת יעשה כואת אמר רבינו ז"ל שהוא שטות לומר כן כי כבר היו כמה גזירות על ישראל והעיקר להרבות בתפילה וזה מועיל תמיד (ח"מ שה"ל ו).

קנו צריכין להתחזק מאד ולהכריח עצמו בכל הכחות ובכל הדברים הנוגעים להשי"ת בפרט על התפילה כי אפילו צדיקים יש ג"כ לפעמים שצריכים למסור נפשם ממש על עבודות התפילה ק"ו כמה אנחנו צריכין לטרוח ולמסור נפשינו בפרט בשעת התפילה אולי יזכה לדבר איזה דיבור בתפילה כראוי כי בשביל דיבור אחד של התפילה כדאי למסור נפשו כי תפילה היא דברים העומדים ברומו של עולם (ח"מ שה"ל י') (מ"ב תפילה).

קנז מי שאינו ראוי ללמוד קבלה ולומד עי"ז אובד את לבו ח"ו והוא בבחי' חסר לב היינו שאין לו התעוררות הלב בתפילה ועבודה אבל יש כמה שחיוב גדול עליהם ללמוד קבלה ע"כ צריכים להתפלל גם על זה להשי"ת שיוליכו בדרך האמת (שי' מו' ע"ה פ') (מ"ב ת"ת).

קנח גם אצל הצדיקים לפעמים אין פועלים בתפלתם כי זימנין דשמע וכו' (ש"מ ע"ה קד).

קנט פעם רצה לאכול ביחד עם אנ"ש ומורינו מוהרנ"ת ז"ל עוד לא התפלל ערבית ענה ואמר איך אפשר לחכות עליו כי הלא צריכין להתפלל במסירת נפש (ש"מ ע"ה קמו).

קס כשרוצים להתפלל מבלבלין אותו כמה מיני בלבולים והוא צריך לכמה יגיעות בשעת התפילה ואזי אפילו אם אינו זוכה להתפלל כראוי היגיעה בעצמה הוא בחי' קרבנות בחי' כי עליך הורגנו וכו' (ש"ה יב).

קסא בשעת התפילה באים עליו כל הבלבולים ומערבבים את דעתו ממה שכבר עבר לפעמים מענין המו"מ שלו ועסקי ביתו באשר כי לא טוב עשה בענין זה וכך היה צריך לעשות ויש שמבלבלים הפגמים שפגם מקודם שלא עשה כהוגן נגדו ית' ע"כ השכחה היא עצה טובה שתיכף שעובר הדבר יסלק אותו מדעתו לגמרי ולא יתחיל לחשוב בענין זה כלל והבן הדבר כי גדול הוא מאד (ש"ה כו).

קסב טוב להתפלל בבוקר תיכף אחר עמידתו ממטתו אם אפשר בקל לפנות מה טוב ואם לאו לאו ויתפלל

כך ואפילו אם חושש במעיו לא ישגיח ולא יסתכל על זה כלל כי אין צריך להחמיר ולבטל עצמו מתורה ותפילה בחנם מחמת חששות וחומרות יתירות ושגעון בעלמא וא"צ להחמיר יותר מן הדין (ש"ה ל') (ר' פנים) (ר' נקיות ג).

קסג ראוי להזדרז להתפלל תמיד בבוקר השכם בכל מה שיוכל כי לפי גודל מעלת התפלה מי יודע אם יזכה אח"כ להתפלל (ש"ה לא).

קסד מה שהאדם נתלהב לפעמים בתוך תפילתו ומתחיל להתפלל בהתלהבות ותפילתו שגורה בפיו זהו אור השי"ת בעצמו כביכול שנתלבש בו וקורא אותו לעבודתו ית' ולפעמים האדם מתפלל לפני השי"ת והשי"ת כביכול מתרחק מן האדם ח"ו הוא צריך ג"כ להתחזק בתפלה ולזרוק ולהשליך כביכול התפילות אחריו ית' (ש"ה נב) (מ"ב תפילה).

קסה כשאדם מתפלל בכוונה שמקשר המחשבה אל הדיבור אזי כל הכוחות שלו נמשכין ונכנסין ממילא לתוך התפילה וזוכה להתפלל בכח גדול אע"פ שאינו מכריח עצמו לזה (ש"ה סו) (מ"ב תפילה).

קסו לפעמים הוא טובה גדולה מה שבאים עליו מ"ז ופניות בשעת התפילה כי לא היה אפשר לסבול את גודל עוצם הקטרוגים שיש על התפילה שהיא כראוי מאחר שבוחן לבות הוא יודע שפנימיות כוונתו ומחשבתו הוא רק לה' לבדו כי בפנימיות כוונתו בתפילה הוא באמת להשי"ת מקבל תפילתו באהבה (ש"ה עב) (מ"ב תפילה) (ר' מחשבות נו).

קסז בענין התפילה לפעמים אין להאדם שום התלהבות בהתפילה וצריכין לעשות לעצמו התלהבות וחמימות הלב בדיבורי תפילה ועי"ז יבא אח"כ באמת שיבער לבו להשי"ת ויתפלל בהתלהבות גדול (ש"ה עד).

קסח וכן בענין השמחה בפרט בשעת התפילה שצריכין שתהי' התפילה בשמחה גדולה ואם אינו יכול בשום אופן לשמח עצמו אז עצתו שיעשה עצמו כאלו הוא שמח ועי"ז יזכה אח"כ באמת לשמחה ועצה זאת היא עצה גדולה מאד גם בכל הדברים שבקדושה (ש"ה עד).

קסט על מחשבות זרות הבאים בתוך התפילה אין להשגיח עליהם כלל רק יעשה שלו ויתפלל כדרכו (ש"ה עה).

קע מעלת התפילה שהיא גבוה יותר מלימוד התורה ואם לפעמים אינו זוכה להתפלל בכוונה אם יזכה יוכל לדבר את"כ איזה קפיטל תהלים או בקשה אחרת בכוונה (ש"ה עה).

קעא עיקר התפילה להתפלל בשמחה ולהרגיל עצמו להתפלל בניגון של שמחה (ש"ה עה).

קעב לא היה מצוה להתפלל עם כוונות ממש ע"פ כתבי האריז"ל אפילו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האריז"ל ע"פ פקודתו ואמר שעיקר שלימות התפילה הוא ברוך אתה ה' וכו' כפשוטו וזה עיקר כוונת התפילה שיכוין פירוש המלות וישמע היטב מה שהוא אומר (ש"ה עה).

קעג א"א להתפלל כל התפילה בכוונה כראוי רק כ"א אינו מתפלל כ"א קצת מהתפילה בכוונה כנראה בחוש שא' אומר קטורת בכוונה וא' אומר פסוקי דזמרה בכוונה (ש"ה עה).

קעד כל אדם מתקן בכל מקום שהוא נוסע לשם אפילו איש פשוט לגמרי כי עושה שם בוודאי איזה דבר שבקדושה כי מתפלל שם ומברך על אכילתו ע"כ בוודאי מוכרח מן השמים להיות שם כדי לתקן שם מה שהוא דייקא צריך לתקן ע"כ הוא טובה לפניו מה שנזדמן לו נסיעה לשם כי אולי יהי' מוכרח לבא לשם בשלשלאות של ברזל כמו שארז"ל על יעקב אבינו (ש"ה פה).

קעה לפעמים הבע"ד מתפלל בתוך האדם וכן בלימוד לפעמים אחד לומד בתוכו אעפ"כ לימוד כזה טוב יותר מתפילה כזו (ר' קידושין ל' אם) (ש"ה קד).

קעו צריכין להכריח עצמו מאד לתפילה ולהתפלל בכחות ובכוונה ולהכניס כל כחינו באמת לתוך התפילה (ש"ה קכא).

קעז כשעושין מתורות תפילות נעשה מזה שעשועים גדולים למעלה שלא עלו לפניו ית' שעשועים גדולים כאלה מימות עולם (ש"ה קמה).

קעח כשעושין מתורה תפילה דהיינו שמתפללין לקיים הלימוד זה מעורר ומשבר הלב (ש"ה קצז).

קעט על כל דבר קטן וגדול שחסר לו להאדם צריכין להתפלל להשי"ת שימלא לו חסרונו אע"פ שבוודאי העיקר להתפלל על עבודת השי"ת אעפ"כ גם על זה צריכין להתפלל ומי שאינו מתנהג כך אע"פ שהשי"ת נותן פרנסה ובגדים אבל כל חיותו הוא כמו בהמה שג"כ השי"ת נותן לה לחמה כי האדם צריך להמשיך כל חיותו מהשי"ת ע"י תפילה ותחנונים דווקא (ש"ה רלג) (מ"ב תפילה).

קפ צריכין ליזהר מאד שלא לשתות קאווא (קפה) וכיוצא בזה קודם התפילה (ש"ה רעז) (מ"ב תפילה).

קפא בני הנעורים כשעומדין להתפלל מבלבל אותם שלא זכו להתקדש כראוי וע"ז הצטער אבא בנימין

על תפלתי שתהא סמוכה למטחי שלא יבלבל ענין זה את תפלתי (ש"ה רפג) (ר' ברכות ה' וזה).

קפב לענין בני הנעורים המתפללים בכוונה ויש בנ"א המבלבלים אותם ואומרים אם אתם מתפללים בכוונה ראוי לכם לבלי לשמוע שום בלבול אמר רבינו ז"ל שהאמת אינו כן שאפילו צדיק גדול המתפלל בכח ובדביקות גדול אעפ"כ אם יבא אדם וישחוק ממנו ויבלבל אותו אעפ"י שהוא דבוק בתפלתו אעפ"כ יבלבל אותו (ש"ה רפד).

קפג האדם בזה העולם צריך רק להתפלל וללמוד ולהתפלל (ש"ה רפז).

קפד כמו שהקול מעורר הכוונה כן להיפך הכוונה מעורר הקול שכשמתפלל בכוונה ומכניס כל לבו ומחשבתו בתוך דיבורי התפילה אזי ממילא נתעורר קולו להתפלל בקול כראוי (ש"ה רצג) (מ"ב תפילה).

קפה לענין התחזקות בתפילה אפילו אם האדם איך שהוא כמו שאי אפשר להקטיר קטורת בלי חלבנה כן התפילה שאין בה תפלת פושעי ישראל אינה תפילה (ש"ה רצה) (ר' כריתות ו' כל).

קפו קודם התפילה יאמר כ"א הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורנו (ש"ה רצו) (מ"ב תפלה).

קפז צריכין לעשות מתורות תפילות דהיינו בכל מקום שלומד יתפלל שיזכה לקיים (ש"ה רצז).

קפח העיקר היא מבטן שאול שועתי (ש"ה ש"ב).

קפט גודל מעלת קדושת התפלה שעולה על הכל כי הלא הבעל תפילה שהיה צדיק גדול וקדוש מאד בכל המדות טובות ובכל מעלת הצדקות ואעפ"כ עיקר שמו נקרא בעל תפלה וחיבר חיבורים הרבה בענין תפלה והוא דייקא זכה לעבור על המקומות של כל אנשי המלך וכל אנשי המלך הודו שמה שנתקבץ המלך עם אנשיו ונתתקן העולם בשלימות הכל הוא רק בזכות הבעל תפלה וכן טהרת כל העולם ותיקוני כל כת כפי בחינתה היתה רק ע"י הבעל תפלה (ר"מ מעשה יב).

קצ כשמגיע היום להיות נגמר ונפסק שאז הוא זמן תפלת מנחה וערבית אז צריך האדם להתעורר בהתעוררות גדול ולהזכיר א"ע איך שהלב של העולם והמעין שעל ידם עיקר קיום העולם מתחילים ליטול רשות זה מזה (שקורין גיזעגינען זיך) ואומרים חידות ושירים באהבה רבה והשתוקקות גדול מאד בכן צריך גם הוא להשתתף עצמו עמהם ולהתעורר אז בהשתוקקות וכיסופין גדולים להשי"ח להתפלל בדביקות גדול כי הבריאה של כלל זה היום כבר נגמר ונפסק ומי יודע מה יולד יום (ר' מ' מעשה יג מיום ג').

קצא וכן אח"כ צריך להכין עצמו לקבל קדושת הבריאה החדשה של יום הבא ולהזכיר א"ע היטב שכל יום ויום משונה מחבירו בפרט הימים המקודשים שהם שבת ור"ח וכו' שכשהוא הולך ממקום שבא משם אז הוא הולך בחידות ושירים נפלאים מאד בכן צריך האדם לשתף עצמו ג"כ לזה ולהתפלל בכל יום בחשק חדש והתלהבות דקדושה ולקשר עצמו ולהמשיך זכות וכח העוסק בזה ולקבץ החסדים של אמת ולהביאם לאיש חסד האמת שעי"ז עיקר התחוות הזמן וכן עיקר קיום וחיות המעיין והלב וכל העולם כולו ע"פ (ר' מ' מעשה יג מיום ג').

קצב ע"י קידוש על היין בא מטר ונשמע תפילתו (ס"ה ממון).

תפילין

א התפארות של ישראל שמתפארין עמו ית' הוא בחי' תפילין שנקראין פאר וע"י נתגלה יראה (עיין ברכות ו' מנין שהתפילין) (ל"ק יז-א).

ב תפילין של השי"ת (עיין ברכות ו' מנין) (ל"ק יז-א).

ג מחמת אהבה שאהב הקב"ה את ישראל ורצה שידבקו בו ויאהבו אותו הלביש את אלקותו במדות התורה וצמצם אלקותו דוקא באלו התרי"ג מצות למשל ששיער בדעתו מצות תפילין שצריכה להיות ארבעה בתים וארבעה פרשיות כתובים ורצועות של עור ולא שיהיו מכסף וזהב שעי"ז נוכל להשיג אותו ולעבדו (ל"ק לג-ד).

ד אותיות התורה הם התלבשות רצונו של השי"ת כי רצונו היה שהמצוות יהיו כך למשל מצות תפילין היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות ובתים של עור ולא של כסף ועכשיו שהתורה מסורה בידינו גם רצונו מסור בידינו (ל"ק לד-ד) (ראה תהלים קי"ד ישראל ממשלותיו).

ה כשאדם עוסק במו"מ באמונה ומקיים דובר אמת בלבבו כמו רב ספרא שאפילו מה שנגמר בלבו לא ישנה בזה ממשיך מלבוש מעולם הבינה סביב האמונה שלא ינקו ממנה החיצונים וזה בחי' רצועות של תפילין כי הם ג"כ בחי' מלביש להאמונה ושומרים אותה (ל"ק להּ-ט) (ראה ב"ב כ"א וזה שאמר רב).

ו כי צריך כל אדם לפשפש א"ע בכל עת אם הוא

דבוק בהש״י והתפילין הם סימן על הדביקות (ל״ק לח־א) (ראה מהרש״א ברכות ו׳ מנין שהקב״ה).

ז במצות תפילין יש עוד מצוה של דביקות דכתיב לדבקה בו בו רמז לשמונה פרשיות שבתפלין וגם שמברכין על של ראש על מצות תפילין כי מצוה לשון התחברות ודביקות (ע״ש בתורה ד׳) (עו״ש רכד).

ח אי אפשר לבוא לבחי׳ תפילין בחי׳ דביקות אלא ע״י קדושת הדיבור ותיקונו כי פגם הדיבור בחי׳ דברים בטלים ולשה״ר ע״י בא עניות ותיקונם ע״י תורה שלומדין בצר לאדם בחי׳ חשך אז נתבטל העניות והדחקות (ל״ק לח־ב) (בה״נ לח).

ט תפלין נקראים פאר ופאר הוא כלליות הגונין וזה שאנו רואים כשאדם מתבייש נעשה כמה גוונין כי ע״י מצות תפילין זוכין ליראה ובושה (ל״ק לח־ה) (ראה ברכות ו׳ וראו).

י תפילין הם בחי׳ הארת פנים ועיקר פאר של ישראל והם בחי׳ חיים בחי׳ אמת ומשם עיקר העשירות וכל השפעות טובות וכשפוגמין בתפילין ח״ו בא עניות ובזיונות ובושות וחייו תלוים מנגד ר״ל (ל״ק מז).

יא תפילין הם בחי׳ מוחין (ל״ק נד־ג) (ר׳ ציצית ט).

יב ע״י תפילין ממשיכין על עצמן הזכרון לזכור תמיד בעלמא דאתי דהיינו להגדיל דעתו בכל יום להבין הרמזים שהש״י מרמז לאדם בכל יום שיתקרב אליו (ל״ק נד־ג) (ר׳ דעת כד).

יג ע״י מצות תפלין ממשיכין על עצמם התנוצצות המוחין וגם ממשיכין על עצמם ע״י התפילין תיקון הצמצום של המוחין שצריך כ״א לצמצם את מוחו שלא לצאת חוץ מגבול שיש לו ואפילו בקדושה ובהתנוצצות אלהותו ית׳ לא יצא חוץ מהגבול ח״ו שלא יבא לידי הריסה (קל״ת ה־ח־ט).

יד וע״כ נקראו התפילין יקר (מגילה טז) כי התפילין בחי׳ מוחין נעשין ע״י תיקון תאוות ניאוף שהיא בחי׳ אשת איש נפש יקרה תצוד (משלי ו) וע״כ נקראין התפילין פאר כי נעשין ע״י תיקון הגאוה וההתפארות שמביאין הגרים (ל״ת ה־ז) (ר׳ שמות ג׳ ומשה).

טו וזה בחי׳ שבעה רועים דקדושה בחי׳ משה היה רועה בחי׳ תפילין שין של ג׳ ראשים שין של ד׳ ראשים וזה בחי׳ שדי של תפילין זה בחי׳ הצמצום שצריך כ״א לצמצם את מוחו ושכלו שלא להניח את המוח לצאת חוץ לגבול שיש לו שלא יהי׳ משוטט המוח במה שאין לו רשות לפי מדרגתו (ל״ת ה־ז) (ר׳ השם שדי ד) (ר׳ חגיגה י״ג במופלא).

טז וזה בחי׳ השמחה של תפילין כמו שארז״ל (ברכות ל) הוה בדח טובא אמר תפילין קא מנחנא היינו כי ע״י תפילין מוחין נעשה בחי׳ מלאך וע״כ צריך שמחה כדי ליתן חיזוק להמלאך (ל״ת ה־י).

יז בראשית ראש בית (ת״ז ג׳ יח) ראש זה בחי׳ מוחין בית זה בחי׳ הבתים של התפילין ששם הם המוחין בחי׳ ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה זה בחי׳ ד׳ מוחין (ת״ז ד׳ יג) ואמלא דייקא בחי׳ הבתים שהמוחין ממלאין אותם ואזי יש בעל הבית בחי׳ ראש בית שהוא מחזק בדקי הבית כי תיקון הביהמ״ק הוא ע״ז כי ע״י הצדיק שהוא הראש בית זוכה שימשיך עליו מוחין קדושים וטהורים (ל״ת ס״ז).

יח כשעושין מצוה צריך שיהיה לו ג״כ בושה גדולה כי איך באים לחטוף התפילין שהם כתרי דמלכא ולהניחם פתאום על הראש בוודאי ראוי שיהיה לו בושה גדולה וזאת הבושה נמשכת ע״י המנהיג בבחי׳ משה וע״י הבושה עושין תשובה (ל״ת עב).

יט דע שכ״א מישראל צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום ומה שנמתק הצער ע״י אכילה בקדושה אך דע כי זה בחי׳ מעברתא של תפילין כי תפילין הם בחי׳ מוחין והרצועה שעוברת בתוך המעברתא היא בחי׳ יראה כי רצועה בישא היא יראה נפולה ויראה דקדושה היא בחי׳ רצועה דקדושה וע״כ כל איש ישראל שזוכה בכל יום לבחי׳ מוחין בחי׳ תפילין עובר עליו יראה ג״כ והצער נשתלשל מן היראה אבל ע״י אכילה בקדושה וביראת שמים נמתקין היראות הנפולות (ל״ת עז) (ר׳ רות ב׳ לעת).

כ מי שאינו יודע סוד כוונת תפילין בתכלית השלימות הוא אינו יודע סוד הארבע רוחות של א״י (שב״ה לא).

כא ראוי לאדם להדר שיהי׳ לו תפילין טובים ויקרים מסופר הגון וצדיק באמת (ש״מ ע״ה סח) (מ״ב תפילין).

כב מעלת יקרת קדושת מצות ציצית ותפילין גדולים ויקרים מאד כמו שהפליגו חז״ל ובהם עיקר היכר קבלת עול מלכות שמים של איש הישראלי והרי כשהציל האנוס את המלך ממות ממש ונשבע לו המלך שיתן לו כל הכבוד שירצה ענה האנוס ואמר שזה עיקר כבודו שיהי׳ רשאי להניח טלית ותפילין בפרהסיא ואח״כ כשבא מלך אחר מבני בניו וביטל אותו ממצוות אלו נכרתו הוא וזרעו אבל שאר המלכים שהיו דרים יהודים במדינתם שמלובשים בטו״ת המלכים האלו היו הולכין דרך האש הגדולה

הזאת ולא הזיק להם כלל בזכות מצות ציצית ותפילין ראה והבן גודל כח קדושת מצוות אלו איך מגינים ומצילים מהנ"ל ומכש"כ להיהודים בעצמם שזוכים להיות מעוטפים ומלובשים בהם (ר"מ מעשה ד').

תקיעת שופר

א מי ששומע תקיעת שופר מאיש ירא וחרד בוודאי לא ידאג כל השנה מרעמים כמ"ש בקולות וברקים עליהם נגלית ובקול שופר עליהם הופעת שבקול שופר הופיע עליהם מקולות וברקים (ל"ק ה־ג).

ב קול שופר ששומעים בר"ה הוא בחי'עזות דקדושה ועל ידו משברין עזות הגוף (קל"ק כב־ה).

ג קול התקיעות היא בחי' קול אנחה והוא משבר גופו של אדם וע"י יכול לבוא להרועים תקיעה הם הקולות קול עוז שברים שע"י נשבר עזות הגוף תרועה שעי"ז מתקרבים להרועים דקדושה (ל"ק כב־ה).

ד וזה בחי' תקיעות ר"ה כי ר"ה בחי' שינה בחי' מו"מ באמונה ותקיעות הם התעוררות השינה שהוא התחדשות המוחין דהיינו השכל והנשמה של כ"א ועי"ז יזכה כל אדם לפי בחינתו להמשיך שכל חדש ונשמה חדשה מאור הפנים (ל"ק להּ־ד).

ה ע"י תקיעת שופר בראש השנה נמתקין הדינים כי תקיעה שברים תרועה הם האבות וסימנך קשת כי השכינה היא בחי' קשת ותלת גוונין דקשת הם האבות שמלבישין השכינה בלבישין דנהירין ועי"ז נמתקין הדינים (ל"ק מ"ב) (ראה ל"ה חזקת מטלטלים ה' ה').

ו תקיעת שופר בר"ה היא בחי' התעוררות השינה שמעוררין בני העולם שלא יבלו ימיהם בשינה ח"ו ועי"ז מוציאין הדיבור בכח גדול ונמשך בטחון ופקידת עקרות ונמשך יראה גדולה שעי"ז ניצולין מניאוף ומהבל היופי ומחן של שקר וזוכין לאריכת ימים דקדושה וזוכין לעשירות שעי"ז זוכין להתבוננות גדול מאד בתורה וכ"ז זוכין ע"י תקיעת שופר של ר"ה אצל הצדיקי אמת שיודעין להמשיך כל התיקונים האלה (קל"ק ס־יג).

ז וזה בחי' תקיעה תרועה שברים תקיעה זה בחי' חרדת הגוף בחי' (משלי יז) וקר רוח איש תבונה שעי"ז הוא תיקון האמונה ע"י איש תבונה תרועה זה בחי' ומשה היה רועה בחי' תפילין היפך רועה וונות שברים זה בחי' חלומות צודקים ואמתיים גם שברים הוא בחי' תיקון המשפט בחי' לב נשבר דהיינו מה שהלב נשקה לכבות חימום הלב שהוא ע"י קלקול המשפט (ל"ת ה־יג) (ר' לב לט).

ח יש כמה דברים אבודים דהיינו מה שאובדים הרבה ע"י התאוות ואפילו מי שהוא צדיק אובד ג"כ לפעמים ודע שיש מלאך ותחתיו כמה ממונים וכולם אוחזים בידם שופרות ותוקעים תר"ת והם עומדים וחופרים ומחפשים תמיד אחר אבידות וכשהם מוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמחה גדולה (ל"ת פח) (מ"ב אלול).

תרגום

א לשון תרגום הוא אמצעי בין לשון הקודש ובין לשון של שבעים עממין ולשון עממין כשרוצים לינוק מלשון הקודש א"א אלא ע"י לשון תרגום (ל"ק יט־ד).

ב עץ הדעת טוב ורע הוא לשון תרגום ועיקר חגבורת הקליפה אינו אלא ע"י לשון תרגום (ל"ק יט־ד).

ג עיקר בנין ושלימות להּ"ק היא ע"י שמפילין הרע שבתרגום ומעלין את הטוב ללהּ"ק (ל"ק יט־ד).

ד ע"י שמעלין הטוב שבתרגום ללהּ"ק נופלין כל הע' לשון (ל"ק יט־ד).

ה עיקר שלימות להּ"ק הוא ע"י שמעלין הטוב שבתרגום שגימ' תרדמה ועי"ז ניצולין ממקרה לילה שבתרדמה (ל"ק יט־ה).

ו להעלות הטוב מן התרגום הוא ע"י תיקון השגגות שצריך לתקן כל מה שחטא בשוגג (ל"ק יט־ט).

ז רשב"י קידש כ"כ את לשון תרגום עד שאפילו שאר דברים הנכתבים בלשון תרגום יש להם כח לעורר להש"י (ש"ה קט).

תשובה

א עיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום בפה וישתוק בלב (ל"ת) (ל"ק ו־ב).

ב קודם התשובה אין לו הוי' כי טוב לו שלא נברא משנברא וכשבא לטהר א"ע אז הוא בחי' אהיה היינו שנמשך לו קדושה מהשם אהי' היינו אנא זמין למיהוי (ל"ק ו־ב).

ג כשבא לעשות תשובה אומרים לו המתן בחי' הבא לטהר אומרים וכו' כי א"א ליכנס בפ"א אל הקדושה רק לילך בהדרגה (ל"ק ו־ב).

ד קודם התשובה הוא בבחי' הסתרת פני אהי' (עיין פנים) גימטריא דם היינו שבאין עליו שפיכת דמים ובזיונות ע"ש ובוזי יקלו (ש"א ב') והתיקון לזה

שיהפוך דַם לדם שיהי' מן השומעים חרפתם ואינם משיבים (ל"ק ו־ב).

ה צריך לאחוז תמיד במדת התשובה כי מתחילה עשה תשובה לפי השגתו הראשונה ואח"כ הוא משיג יותר וצריך לעשות תשובה על תשובה על שהתגשם את רוממות אלקותו (ל"ק ו־ג).

ו וזה בחי' עוה"ב שיהי' כולו שבת כולו תשובה ובכל עת שישיגו השגה יתירה יעשו תשובה על השגה ראשונה (ל"ק ו־ג).

ז כשאדם רוצה לילך בדרכי התשובה צריך להיות בקי בהלכה דהיינו בקי ברצוא ובקי בשוב שתמיד יחזק עצמו בין בעלי' בין בירידה בבחי' ואציעה שאול הנך (ל"ק ו־ד).

ח עיקר דרכי התשובה הוא בין אם זוכה לעליה אל יסתפק עצמו בזה רק יאמין שהוא צריך ללכת יותר וכן להיפך שאפילו אם יפול לשאול תחתיות ג"כ לא יתייאש עצמו לעולם ויחזק עצמו בכל מה שיוכל כי גם במקומו נמצא השי"ת (ל"ק ו־ז).

ט ע"י לימוד התורה בדיבורים בבחי' למוציאיהם בפה (עירובין נד) מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה וע"י כל תשובה ותשובה הוא הולך מדרגא לדרגא ובא לתבונת התורה לעומקה (ל"ק יא־א).

י ע"י אמירות והדיבור של איש הישראלי בתורה יכול לזכות לעשות תשובת המשקל ממש (ל"ק יא־א).

יא אם יקשה לך מדוע הלמדן שלומד להחייהר ולקנטר כשלומד החידוש של הצדיק היה לו לחזור בתשובה התירוץ ע"ז כי הצדיק אמר תורתו שיסבול שני משמעות משמעות טוב ולהיפוך והערמימיות שיש בהתורה בא בניקל והקדושה צריך סיוע מלעילא בגלל כן אינו חוזר בתשובה (ל"ק יב־ב).

יב כשמקרבין הבעלי תשובה שהיו מבחוץ זה עיקר כבודו (ל"ק יד־ב) (עיין סוכה מ"ט ותורת חסד).

יג כשנכנס באדם רוח שטות היינו הרהורי זנות והוא משבר תאוותו ומסיח דעתו מהם זה עיקר תשובתו ותיקונו על פגם הברית שפגם מקודם כי זה בחי' תשובת המשקל ממש (ל"ק כז־ח).

יד עיקר התשובה הוא לבקש כפרה מהשי"ת על העונות שאינם ידועים לו (ל"ק ל־ו) (ראה תהלים ס"ט אשר).

טו השלש רגלים הם ימי דין ימי תשובה ואז מעלין המלכות דק' מהגלות של הד' מלכית דס"א וע"י תשובה מתוך שמחה מקרבין הגאולה (קל"ק ל־ו).

טז דע כי תשובה הוא לשוב את הדבר למקום שניטל משם להשיב הדבר לשורשו ושורש כל הדברים היא חכמה לכן צריך לשמור שכלו משכליות חיצוניות ומחשבות זרות וכששומר המחשבה שהיא החכמה שבמוח זה עיקר תיקונו ותשובתו (ל"ק לה־א) (ל"ע תשובה יז) (ראה תיקון כ"א זרקא).

יז קודם שזוכה לתשובה אין לו דעת כ"כ שיתבייש כראוי לו לפי עוצם פשעיו ולפי גדולת הבורא שפשע כנגדו אבל אח"כ כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות ונתוסף בו שכל אזי הוא מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו ועי"ז מוחלין לו כל עוונותיו ומדבק א"ע בעץ חיים (ל"ק לח־ה).

יח ע"י קדושת א"י הכל חוזרין להש"י (ראה א"י יח) (ל"ק מח).

יט ע"י תפלה בכח חוזרין הכל להשי"ת (ראה תפלה כח) (ל"ק מח).

כ ע"י מצות סוכה הכל יחזרו להשי"ת אפילו או"ה (ראה סוכה ג) (ל"ק מח).

כא עיקר התשובה תלוי בלב היינו במחשבה שבלב שיתגבר לברוח ממחשבות רעות ולחשוב מחשבות טובות לשום אל לבו היטב מה יהיה תכליתו וכו' ולחשוב עצות איך יזכה לשוב אל ה' ועי"ז יזכה להגיע ולהשיג אורייתא דעתיקא סתימאה דהיינו סתרי תורה שזה עיקר שעשוע עוה"ב (ל"ק מט־ו).

כב מי שפגם בבחי' מלכות ע"י עונותיו ח"ו ועיקר העונות באים ע"י מחשבות רעות אעפ"כ גם זה יש לו תיקון ע"י תשובה ועיקר תשובה תלוי בלב והלב היא בינה ועי"ז נתתקן גם המלכות (פל"ח ל"ק מט־ו).

כג ע"י שנזהרין במצות ציצית זוכין לתשובה בכל לבו (ר' ציצית ח) (ל"ק מט־ז).

כד אפילו כשזוכה לעשות תשובה ולתקן מה שקלקל עדיין צריך למלאות העבודה שהי' יכול לעשות בזמן שהיה רחוק מהשי"ת ע"כ צריך לרוץ מאד ולהזדרז הרבה בעבודת השי"ת למלאות החסרון שהי' יכול לעבוד בימי קלקולו (ל"ק מט־ז).

כה ע"י התבודדות בלילה שאז עיקר זמנה וכן ע"י קימת חצות נשמר הלב מכח המדמה וזוכה לחשוב בכל עת על תכליתו וסופו האחרון לעוה"ב עד שישוב בתשובה שלימה באמת ולהסתכל על כל מה שהש"י מסבב עמו ולהבין שהכל הוא לרמז לו בכל עת להתקרב אליו שזה עיקר ישוב הדעת האמתי ועיקר קיומו בזה העולם הכל הוא בשביל זה לבד (ל"ק נד־ו) (ר' התבודדות ח).

כו ע״י שמכניעין קליפת עמלק שהיא פגם הברית וזוכין לתיקון הברית זוכין לשבת וע״י הארת שבת נתעורר העולם לתשובה מאהבה כי אהבה בא מתענוג שבת ותשובה מאהבה זה בחי׳ לחם משנה כי ע״י תשובה מאהבה עושה חסד לאלפיים דור (ל״ק נח־ז).

כז ע״י תשובה מאהבה כל הכשרים שבדור נתרפאים כי קודם סבלו יסורים גם נעשים מכובדים בעיני הבריות (ל״ק נח־ח).

כח עיקר כח העבודה של כל הימים אינו אלא ההתחלה שאנו צריכין לחזור לאחורי ליום ראשון שהתחיל להבין להתענות שהוא תחילת התשובה שהיה קשה עליו ההתחלה שיצא מהיפך להיפך ובכל יום חוזר לאחוריו לקבל כח מהתחלה ומחמת שתאוות אכילה ושתיה הם סמוכים להדיבור וכשמתגברים ממשיכים הדיבור לגלות מצרים וע״י התענית שמרעיב א״ע הוא ממשיך מימי החסדים ללחלח הגרון ואזי יוכל לדבר לפני השי״ת ל״ק סב־ה) (ר׳ תענית ח).

כט בכל עבירה ח״ו פוגמין בכלליות העולמות ובכלליות השמות הק׳ ר״ל ואין תקוה כ״א בתשובה כי ע״י שמתחרטים על העבירה ועוזבים אותה עי״ז נתתקן כל הנ״ל וחוזר ומוציא תיקון כל העולמות מכח אל הפועל (קל״ק סו־ד).

ל עיקר התשובה היא חרטה בחי׳ פתח חרטה כי עיקר מה שצריכין פתח כדי לעקור הנדר מעיקרו כמו כן לענין תשובה שעיקר היא החרטה להתחרט על הדבר ולעקור אותו מעיקרו היינו שצריך להתחרט גם על שהניח את מחשבתו להרהר בעבירה שעי״ז בא לידי עבירה בפועל ר״ל וכשמתחרט באופן כזה מוחלין לו כי חוזר ומיחד כח ופועל בקדושה ע״י התשובה והחרטה (ל״ק סו בפלח־ב).

לא לפעמים בא לאדם הרהור תשובה מחמת הטוב שהתעורר בתוכו אזי ע״י מעשיו באותו שעה המית יצרו בזה ההרהור תשובה ואח״כ מתגבר עליו יצר הרע אחר גדול ממה שהיה לו מתחילה ע״כ צריך בכל פעם התחזקות חדש נגד היצה״ר החדש (ל״ק עב) (ר׳ סוכה נ״ד כל).

לג ע״י תשובה מאהבה לא נשאר מהחטאים שום רושם ואז זוכה להתפלל וללמוד בשכל צח שהוא בחי׳ מוחין דגדלות ואז זוכה להתפלל כראוי וללמוד ולהבין בלי עיון וזוכה לחדש מוחו בכל יום ויום (ל״ק עו).

לד הנה הכלל שצריך כל אדם לראות שמצידו לא יהיה עיכוב משיחא דהיינו לעשות תשובה שלימה ולתקן מעשיו כדי שהוא לא יעכב בעונותיו ביאת משיח (קל״ק עט).

לה יש שני תשובות אחת יש בנ״א שעושין משא ומתן והולכין בהבלי עוה״ז ובאמצעות נופל לו הרהורי תשובה ואח״כ חוזר למקומו הראשון וזה בחי׳ והחיות רצוא ושוב שאין לו נייחא כי פעם טמא ופעם טהור כשר ופסול אסור ומותר וזה בחי׳ ששת ימי החול אבל תשובה שלימה הוא בחי׳ שבת שיש לו נייחא ונדחה הרע לגמרי (ל״ק עט) (ר׳ מד״ר בראשית כ״ב כשפגע) (ר׳ מטט ב׳).

לו עיקר התשובה תלויה בתורה (ר׳ תורה עז) (ל״ק קה).

לז הנה ידוע כי הס״א מסבבת הקדושה ובפרט מי שכבר נמשך אחר עבירות ח״ו ונמשך אחר הס״א ושם מקומו ח״ו כאשר יעורר רוחו לשוב אל ה׳ קשה לו מאד להתפלל כי הן מסבבין אותו מכל צד לכן כל הדיבורים והתפילות לא יוכלו לבקוע המחיצות ונשארים למטה עד אשר יזכה לשוב באמת וידבר דיבורים מעומקא דלבא אז מבקע כל המחיצות ויעלו עמו כל הדיבורים שהיו מונחים למטה עד הנה (ל״ק קיב).

לח אם יזכה שירגיש באמת כאב חטאיו היינו כשימול את ערלת לבבו ויצטער ויתחרט באמת ואזי מגודל החרטה ירגישו גם כל הלבבות של כל הטיפות שנמשכו ממנו (ר׳ נצבים ל׳ ומל) (ל״ק קמא).

לט עיקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה ואפילו החרטה טוב מאד שתהי׳ מחמת שמחה שמרוב שמחתו בהשי״ת הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים (ל״ק קעה) (ר׳ תהלים פ״ט בשמך).

מ מה שהשי״ת משלם לאדם מדה כנגד מדה הוא חסד גדול שעי״ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה (ל״ק קפז) (ר׳ תהלים ס״ב ולך).

מא יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם ח״ו בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו כי עדיין לא נתרחק הרבה מדרך הטוב כי זה סמוך היה אצל השי״ת ועדיין לא שכח את הקול אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך אז כבר שכח קול התורה והשי״ת אזי קשה לו לשוב (ל״ק רו).

מב וזה החילוק שבין עול ימים לזקן כי מי שעדיין בבחרותו ועדיין לא הזקין בחטאיו אפשר לו יותר לשוב מהזקן מחמת שעדיין הוא סמוך ולא שכח את

קול הקריאה של התורה והמצוות (ל"ק רו) (ר' תורה פט).

מג כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני השי"ת ומתודה על גודל הפגמים שעשה אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים (ל"ק רנט).

מד יש דיבור של תשובה לדבר דיבורים הרבה של תשובה לפניו ית' ועיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע"י אמת (ל"ת ב־ד).

מה בשביל זה היה משרע"ה מוסר נפשו בשביל ישראל לבקש מהשי"ת שיסלח להם עונותיהם כי ידע שא"א לישראל לישא כלל המשאוי של עוונות אפילו יום אחד וע"כ מי שנכשל ח"ו באיזה עון צריך לעשות תשובה ולבקש סליחה וכפרה מהשי"ת כי העון הוא משאוי כבד לנפש ישראל (קל"ת ז־יב).

מו ודע שעיקר התשובה השלימה היא כשאדם עובר באלו המקומות ממש שהיה קודם התשובה כל אחד לפי מה שעבר עליו בימים הקודמים ועכשיו פונה עורף מהם וכופה יצרו לבלי לעשות עוד מה שעשה הן במעשה הן במחשבה זהו עיקר התשובה (קל"ת מט).

מז יש זריז ונשכר ויש זריז ונפסד היינו מי שהוא צדיק מגעוריו כשהוא זריז ביותר אזי הוא מפסיד עי"ז את בחי' הקדושה מה שהוא בין מצוה למצוה כי המצוה בעצמה הולכת אליו וגם הוא רץ בזריזות אל המצוה וע"כ הוא זריז ונפסד וכ"ז למי שהולך בדרכי ה' כסדר מנעוריו אבל מי שצריך לעשות תשובה הוא צריך דווקא להיות זריז גדול ואסור לו לשהות כלל כי הוא צריך לרוץ ולדלג ולקפוץ אל הקדושה ואיש כזה הוא זריז ונשכר (ל"ת נט) (ר' אבות ד' מצוה).

מח הצדיק הוא מוכרח לעשות תשובה בעד ישראל כי כל העונשים הם נוגעים להצדיק בעצמו כמו שמצינו אצל השי"ת שבכל צרתם לו צר כי הם חלק אלקי ממעל כמו כן אצל הצדיק כי האדם נתהוה מד' יסודות והד' יסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא בחי' הצדיק וע"כ גם ענוש לצדיק לא טוב כי העונש נוגע להצדיק בעצמו וע"כ כל המקורבים להצדיק תשובתם בנקל יותר כי הצדיק עושה תשובה בעדם (ל"ת סו).

מט כל המדות נמשכין מהד' יסודות וע"כ כשרואה האדם את הצדיק שהוא בחי' יסוד פשוט שממנו נמשכין כל הד' יסודות ראוי לו שירגיש עי"ז איך הוא אוחז בכל המדות וראוי לו לשוב בתשובה שלימה עליהם (קל"ת סו) (ר' משלי י"ז גם).

נ עיקר התשובה היא ע"י בושה וע"י זה המנהיג בחי' משה שהוא מסוכל בכ"א ומתנוצץ מוחו וזוכה לחידושין דאורייתא עי"ז נמשך בושה על כ"א וכשזוכין לבושה אזי רואה כל אחד את ריחוקו מהש"י ועושין תשובה (ל"ת עב).

נא תשובה הוא בחי' חיים נצחיים של עוה"ב ועיקר החיים הוא להשפלות של כ"א כי השפלות של כ"א הוא יהיה נחיה ויקום בתחיה וע"כ ע"י תשובה חוזר ונחיה וקם בתחיה השפלות של משה רבינו שיש בכ"א מישראל בכל אבר (ל"ת עב).

נב מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה כי יש מניעות רבות מאד מלעשות תשובה יש אחד שאין לו התעוררות כלל לתשובה ואפילו מי שיש לו התעוררות לתשובה יש כמה אנשים ששער התשובה סגור בפניהם ויש שאינו יודע להגיע אל השער השייך לו עד שיכלה לבלות ימיו ולמות בלא תשובה ח"ו ועכ"ז מסוגל אמירת תהלים להתעורר לתשובה ולהגיע אל השער השייך לו ולפתוח השער (ל"ת עג).

נג עיקר תיקון התשובה היא ע"י קדושת המחשבה שמבררת ומחקנת כל הפגמים כי כולם במחשבה איתבררו (ז' פקודי רנד) (ל"ת עט).

נד ע"י תשובה זוכה לבטל את הזמן וכל הצרות והדינים ואחיזת הס"א שהם בבחי' זמן ועי"ז זוכין לשמוע הקול דקדושה ולהכניע הקול דס"א וזה ג"כ מצוות זמניות כדי לזכות על ידם להעלות הזמן לבחי' למעלה מהזמן (קל"ת עט).

נה דע כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול כי עי"ז זוכין לתשובה (ל"ת צא) (ר' ז' ויגש ר"ו כי).

נו לפעמים מגיע לאדם הרהור תשובה והשתוקקות להש"י באיזה מקום שצריך שם באותו המקום דייקא להתחזק בזה ההרהור תשובה כגון לדבר שם איזה דיבורים של תחינות בפה ובלב ולא ימתין ולא יזוז ממקומו אעפ"י שאין זה המקום מוכן לכך כגון בדרך הילוכו וכיוצא כי כשיזוז ממקומו יכול להיות שיופסק (ל"ת קכד).

נז וכן ממנו ז"ל בעצמו ראינו ענין כזה שלפעמים נשאר עומד באמצע הבית ודיבר עמנו וגילה לנו תורה נפלאה ושיחה נאה מאד וגילה דרכים נפלאים

לעבודת השי"ת והתעוררות גדול וכו' ולא רצה לזוז ממקומו עד שגמר מה שרצה (ל"ח קכד).

נח יש להקל אופן התשובה על החוטאים (ס"ה תשובה).

נט מי שרוצה לשוב יזהר מלהיות בעל חוב (ס"ה תשובה).

ס משעה שאדם חושב לעשות תשובה אזי מקבלין תפלתו אע"פ שלא עשה עדיין (ס"ה תשובה).

סא העבדות שאדם עובד ה' בבחרותו כל יום יקר משנים רבות של עבודה לעת זקנתו (ס"ה תשובה).

סב הנערים הוא בקל להשיב אותם להשי"ת מהזקנים (ס"ה תשובה).

סג הצדיק עושה תשובה עבור המקורבים שלו והעיקר שישמרו עצמן שלא יהיו מזידין (ש"מ מה"מ סד).

סד עיקר התשובה היא צעקה וזעקה להשי"ת ולא יתייאש עצמו לעולם (ש"מ ע"ה קיד).

סה עיקר התקוה ע"י בחי' למעלה מהזמן שמשיגין הצדיקים ושם יתחקן הכל (ש"מ ע"ה קיז).

סו על אחד שהיה רחוק מאד מהשי"ת אמר לו רבינו ז"ל שיחפש נקודות טובות בעצמו ועי"ז ישוב (ש"מ ע"ה קיח).

סז לפעמים יש אדם שהורגל בעבירות כ"כ ח"ו עד שנדמה לו שאין בידו למנוע עצמו מזה ידע שאעפ"כ יש בחי' התקשרות לקשר ולחבר עצמו יחד בהתקשרות חזק ועי"ז יכולין להתגבר ולהנצל וא"א לבאר בכתב אעפ"כ יכולין להבין כי הוא עצה נפלאה (ש"מ ע"ה ו) (מ"ב תשובה).

סח הפליג מאד בגודל מעלת התשובה ואפילו כשנופלים מאד ח"ו אעפ"כ אסור לייאש עצמו כי תשובה גבוה למעלה מן התורה כי אם יזכה יהיו נעשין מעונותיו ענין אחר לגמרי כמשחז"ל שנתהפכין העונות לזכיות (ש"ה ג).

סט יש תשובה שהיא בכח ועדיין לא יצאה אל הפועל ובשביל זה אדם משיג לפעמים למעלה ממדריגתו מה שאינו ראוי לזה והוא כדי שתצא התשובה מכח אל הפועל (ש"ה סא) (מ"ב תשובה).

ע בענין מ"ש בזוה"ק שעל פגם הברית אין מועיל תשובה אמר רבינו ז"ל שבזה המאמר זוהר אין שום אדם מבין הפשט רק הוא לבד והכלל שבאמת מועיל תשובה (ר' ז' בראשית קפ"ח בענין) (ש"ה עא).

עא עיקר התשובה הוא לבל יעשה עוד מכאן ולהבא והוא מוכרח לעבור באלו המקומות והענינים שהיה בתחלה ולהתנסות שם וכשמרחם על עצמו עכשיו ואינו עושה עוד מה שעשה מקודם ומשבר תאותו זהו עיקר התשובה (ש"ה עא).

עב מי שהוא איש אמונה התשובה שלו הוא יותר קלה כי התשובה צריכה להיות תשובת המשקל ומאחר שיש לו אמונה לא היה תענוגו בשלימות כי היה מעורב ביגון כי ידע כי יהי' לו עונש ר"ל רק שלא היה יכול להתגבר על תאותו ע"כ תשובתו קלה יותר אבל המחקרים שאין להם אמונה תשובתם כבידה יותר כי לא היה להם יסורים בשעת עבירה (ש"ה קב).

עג יש עבירה שעונשה שיהא בעל חוב תמיד ולפעמים מפיל גם אחרים להיות בעלי חובות ועצה לזה לשוב בתשובה בכלליות ולהתחנן לפני הש"י להצילו מעבירה זו ועת לשוב על זה כשהוא במוחין דגדלות כי מוחין דקטנות הוא בחי' בעל חוב (ש"ה קיב) (ר' ממון פב).

עד אם היה האדם זוכה לחרטה גמורה באמת אז אע"פ שיכול להיות שאח"כ יחזור למקומו ויהיה נעשה עמו מה שנעשה אעפ"כ כבר מבלבלין אותו מחשבות של חרטה בכ"פ עד שסוף כל סוף זוכה לבא אל תיקונו בשלימות וכמו שראינו מבן המלך שנחלף ואפילו בן השפחה ע"י שנתחרט היטב באיזה פעם עי"ז היו באים עליו גם אח"כ חרטות תמיד עד שע"י חרטות אלו של שניהם חזר העולם לתיקונו (ר"מ מעשה י).

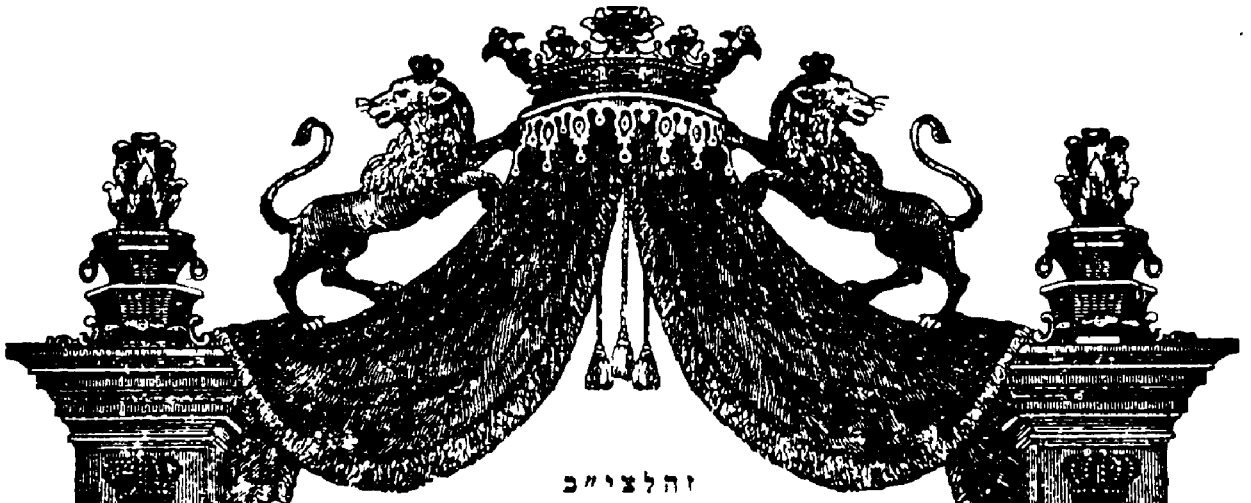

זהלצי"כ

בעזהשי"ת עמ"י עש"ו

ספר

והלכתא כנחמני

יד תורת ברסלב

והוא אינציקלופדי' שלימה מכל
ספרי רבינו האדם הגדול בענקים
רשכב"ה האדמו"ר הגאון הקדוש
נחל נובע מקור חכמה

רבי נחמן מברסלב זצוק"ל

חלק שני

על התנ"ך ועל הש"ס בבלי ירושלמי
מדרש, זוהר, תיקונים וכו'
כמבואר במפתח הענינים
כאשר עיניכם תחזינה מישרים בהקדמת הספר

סודר ע"י
חד זעירא דמן חבריא דלא גמרנא
ולא סבר־נא סדרנא אנא
יעקב דב הלוי נ"י
בן אבי מורי
ר' אברהם יצחק דב הלוי ז"ל

יצא לאור ע"י המוסד
זכר נפתלי
עורך ראשי אלי' **חיים קרלבך**
שנת **הלכתא כרב נחמן בדיני**
תשל"ט לפ"ק, פה ניו יורק יצ"ו

סגולה גדולה ו״תיקון הכללי״

מהצדיק הקדוש ר׳ נחמן זצ״ל מברסלב זיע״א

בעהמ״ח הספר הק׳ ״ליקוטי מוהר״ן״.

כמובא בשיחות הר״ן, ובס׳ המדות אות ק׳ תיקון גדול למקרה לילה ר״ל לומר אלו העשרה קפיטיל תהלים באותו היום שקרה לו ח״ו ואלו הן (במובא לקמה) וכו׳. וכמובא בליקוטי מוהר״ן סי׳ ״רה״ ואמר אז, שתיקון הראשון הוא המקוה.

והנה ענין זה של אמירת העשרה קפיטיל תהלים האלו צוה הצדיק הק׳ הנ״ל לגלותם ולפרסם בפני הכל, ואמר שאעפ״י שהוא דבר קל לומר יו״ד קפיטיל תהלים, אעפ״כ (מחמת גודל סגולתם) גם זה יהי׳ כבד מאוד לקיים כו׳ עכ״ל:

ולכן עשינו בזה מה שמוטל עלינו להודיע התיקון לכל החפץ להתתקן, וכל או״א אשר יראת ה׳ נוגע בלבו וחפץ בתיקון נפשו ירשום לעצמו את אלו העשרה קפיטיל תהלים לאמרם כנ״ל:

כתבו לכם העשרה קפיטיל תהלים

(ובזה הסדר דייקא)

טז. לב. מא. מב. נט. עז. צ. קה. קלז. קן.

והנה כבר נדפס ספר ״תיקון הכללי״ והם העשרה קפיטיל תהלים האלו בשלימותן עם תפלה נוראה אחריהם מהלקוטי תפלות—וגם נדפס כעת ספר ״אות ברית״ המובא שם כל עניני שמירת ותיקון הברית אשר הוא ״תיקון הכללי״.

ספר
והלכתא כנחמני
חלק שני

בראשית

א

א בראשית תמן ראשי תמן בת (ת״ז ד) התורה היא טנתא בחי׳ האבות שהם תלת גוונין דעינא ובת עין בחי׳ השגחה וכ״א כפי קירובו אל התורה כן השגחת השי״ת עליו (ל״ק יג־ד) (עיין ת״ז ד־ז תמן).

א בראשית למה התחילה התורה בראשית (ראה ב״ר א׳ למה) (ל״ק מד).

א וזה בחי׳ בראשית בית ראשית היינו שני ראשית תשרי וניסן והם ימי תשובה כי בניסן עתידין ליגאל ואין הגאולה אלא ע״י תשובה ועי״ז יזכו לעתיד להשיג סודות התורה בחי׳ אורייתא דעתיקא סתימאה (ל״ק מט־ו) (ראה תי׳ כ״א מ״ה והיא).

א בראשית ברא (ר׳ ב״ר א׳ בראשית) (ל״ק קא).

א בראשית ברא אלקים (ר׳ תהלים קי״א כח) (ל״ת ח־י).

א בראשית לעיני כל ישראל, חיבור התחלת התורה בסופה בראשית ראש בית בחי׳ הבעל הבית של העולם היינו הצדיק האמת שהוא היופי והפאר של העולם שהוא בחי׳ יוסף בחי׳ (בראשית מב) ויוסף הוא השליט הוא המשביר וכו׳ בחי׳ בעה״ב של העולם כי על ידו קיום הביהמ״ק וקיום הבתים והדירות של ישראל וע״י שנתגדל השם של זה הצדיק עי״ז נפתחין העינים של ישראל וזה בראשית לעיני כל ישראל בראשית היינו ראש בית בחי׳ הצדיק ע״י נפתחין עיני כל ישראל שכ״א יסתכל על עצמו איך הוא אוחז בכל המדות (ל״ת סז).

א בראשית פרש״י שבשביל זה פתח בבראשית שלא יאמרו גזלנים אתם כי הוא ית׳ ברא הכל וברצונו נתנה להם וברצונו וכו׳ נמצא שעיקר כח ארץ ישראל הוא מבחי׳ עשרה מאמרות שבהם נברא העולם שעי״ז יכולים ישראל לילך ולכבוש א״י (ל״ת עח) (ר׳ א״י מב־א).

ב ורוח אלקים מרחפת על פני המים, עיקר הרוח חיים הוא בהתורה והצדיקים דביקים בהתורה ע״כ עיקר הרוח חיים אצלם (ל״ק ח־ב).

ב ורוח אלקים מרחפת על פני המים, היינו כשלומד תורה כי מים זו תורה אזי ורוח אלקים שהוא רוה״ק מרחפת וחופף עליו ושואב רוח חיים כי בלא תורה א״א לחיות כי כשבוער בלבו להשי״ת היה באפשרי להיות אוקיד כל גופא וכן ח״ו להיפך כשבוער לתאוות עוה״ז אבל כשלומר תורה או עושה מצוה היא מגנת ומצלת עליו ויכול לחיות (ל״ק עת) (ר׳ ת״ז יג ד׳ כז אלמלא).

ב ורוח אלקים מרחפת על פני המים (ר׳ ז׳ ויחי ר״מ ורוח) (ל״ת לב).

ב ורוח אלקים מרחפת על פני המים היינו על פני התורה שנקראת מים (תענית ז׳) ע״כ ע״י המנהיג האמיתי שהוא בחי׳ משה רוח הכולל שעל ידו מתנוצץ מוחו של כ״א כי הרוח אלקים הוא בעצמו המוחין ע״כ עי״ז נמשך לכ״א חידושין דאורייתא כי החידושין דאורייתא הם ע״י בחי׳ הרוח אלקים שהוא שורה על פני התורה (ל״ת עב) (ר׳ כי תשא ל״א ואמלא).

ד וירא אלקים את האור כי טוב (ראה חגיגה יב וירא וכו׳ כי טוב ליגנוז) (ל״ק לג־ה).

ד וירא אלקים את האור וכו׳ ויבדל וכו׳ (ראה תיקון ל׳ עא וירא) (ל״ק מד־מו).

ד וירא אלקים את האור כי טוב (ר׳ יומא ל״ח וירא) (קל״ק נד־ב).

ד וירא אלקים את האור כי טוב (ר׳ ברכות ח וירא) (ל״ק עד).

ה ולחושך קרא לילה, אדם הדבוק תמיד בעבודת הבורא ונחייגעים המוחין שלו אזי ילמוד פשטא אורייתא בחי׳ שינה אזי המוחין שלו היינו נשמתו באה בתוך אמונה שהיא בחי׳ לילה ומתחזקים מעייפתם (ל״ק לה־ד) (ראה סנהדרין כד במחשכים) (תהלים צ״ב ואמונתך).

ה ולחשך קרא לילה, ע״י דברים בטלים ולשה״ר ופג׳ הב׳ בא עניות שהיא בחי חושך ותיקון הדיבור הוא ע״י תורה שלומדין בצר לאדם בעניות שהיא בחי׳ לילה ועי״ז נתבטל העניות (ל״ק לח־ד).

ה ויקרא אלקים לאור יום, שכל יום צריך שיאיר ביותר וצריך האדם כל זמן שמזקין להוסיף בכל יום שבא אח״כ תוספות אור קדושה ודעת (ל״ת ד־ח) (ר׳ קינים פ״ג זקני).

ה ויקרא לאור יום, ע״י תיקון הברית נתחזק יצרו הטוב ואז עיניהם רואין נפלאות וזה ויקרא לאור יום אור העיינין מעוררין יום נקם שבלב לבטל שאור וחמץ של יצר לב האדם רע הנשאר לו מנעוריו המסית את האדם להרהר אחר הת״ח שבדור לומר זה נאה וזה לא נאה (ל״ת פג) (ר׳ הושע י׳ חלק).

יג הנחש השיאני, כשמקבלין עצות מרשעים הוא בחי׳ נישואין בקליפה בחי׳ הנחש השיאני (בראשית ג) לשון נישואין עצת הנחש שקבלה וע״י נישואין הטיל בה זוהמא ובמעמד הר סיני פסקה זוהמתן (שבת קמו) (ל״ק ז־ג).

יג נחש שפיתה לחוה נחש הוא הרע הכולל כשאין שלימות בלה״ק אזי הוא שולט על לה״ק (עיין זוהר נח סה נחש שילטנותיה) (ל״ק יט־ג).

טז את המאור הקטן לממשלת הלילה, יש בחי׳ לימוד שהוא נקרא בחי׳ שינה חשך לגבי דביקות הבורא והוא לימוד פשטא אורייתא כי כשהמוחין נתייגעים אזי ילמוד פשטי אורייתא אז המוחין שלו באים בתוך אמונה ומקבלין מאור הפנים יש מקבלים מאור פני התורה ויש מקבלים מאור פני הצדיקים (ל״ק לה־ה) (ראה אור הפנים ב).

כד תוצא הארץ נפש חיה, ותרגומו לרוח ממללא, היינו הדיבור בא מתורה שבע״פ וכשאדם לומד בקדושה הדין שחידש התנא או צדיק אחר מתדבק הרוח שלו ברוח התנא ודומה כאילו נושק עצמו עם התנא (ל״ק יב־א).

כו נעשה אדם (ר׳ ז׳ בהק׳ יג נעשה) (ל״ק לז־ג).

כו נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, וזה בחי׳ אדם ובהמה כי חלום ע״י מלאך זה בחי׳ אדם בחי׳ נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, דמותינו זה כח המדמה שהוא בצלמינו בבחי׳ מלאך בחי׳ חלום ע״י מלאך כי בשעת שינה המוח מסתלק ואין נשאר רק המדמה וכשהמוחין זכים אזי גם המדמה שנשאר הוא בבחי׳ מלאך בחי׳ חלום ע״י מלאך אבל חלום ע״י שד זה בחי׳ בהמה בבחי׳ (חבקוק ב) ושד בהמות יחיתן (ל״ת ה־ט) (ר׳ תהלים מ״ט אדם).

כח ומלאו את הארץ, כי זה עיקר יישוב העולם כשהעולם ממולא מבני אדם היינו מבני דעה כי מי שאין בו דעת אינו אדם כלל, כי כמו שהאדם מצווה להעמיד בנים בעולם כן הוא מצווה להכניס דעת ויראת שמים בבניו ובתלמידים (ל״ת ז־ד) (ר׳ ב״ב קט״ז אשר).

ב

ג ויברך אלקים את יום השביעי, שבת היא בחי׳ אמונה שמאמין בחידוש העולם וביחודו ואמונה היא מקור הברכות (ל״ק לא־ב).

ג אשר ברא אלקים לעשות (ר׳ ז׳ בראשית מ״ז אשר) (ל״ק נד־ו).

ד אלה תולדות השמים והארץ (ר׳ ב״ר י״ב אלה) (ל״ת ד־ג).

ה שיח השדה, כשהאדם מתפלל בשדה אזי כל העשבים באין בתוך התפילה ומסייעין לו ונותנין לו כח בתפילתו וזה בחי׳ שנקראת התפילה שיחה בחי׳ שיח השדה שכל שיח השדה נותנין כח וסיוע בתפילתו (ל״ת יא) (ר׳ עקב י״א והאדמה).

ו ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, יש שני מיני יראות יש מי שהוא ירא מה׳ מגדולתו ורוממותו ויש יראה למטה ממנה ע״י שירא מחיה או משר עי״ז הוא נזכר ובא ליראת ה׳ והיראה הראשונה היא בחי׳ א׳ והיראה הב׳ היא בחי׳ אד כי היא בחי׳ דלי דלות וע״י יראה זו אינו נמשך רק השפעות בעולם וזה ואד יעלה מן הארץ ע״י היראה התחתונה בחי׳ אד עי״ז והשקה את כל פני האדמה ע״י נמשכין השפעות (ל״ק קפה) (ר׳ צדיק קכב).

ז ויהי האדם לנפש חיה ותרגומו לרוח ממללא, עיקר הנפש היא מהדיבור ע״י שמוציא הכיסופין בפיו נעשה הנפש בפועל אם כוסף להקדושה נעשה נפש קדושה ואם להיפך ח״ו להיפך (ל״ק לא־ז) (ל״ע רצון ב).

ז וייצר, בשני יודין והם שני יצרין היינו מחשבות טובות הם יצר טוב ומחשבות רעות הם יצה״ר כי עיקר היצרים הם המחשבות והחכמות שבלב (ל״ק מט־א).

י ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי׳ לארבעה ראשים, עדן הוא בחי׳ תפלה למעלה מהטבע ונהר יוצא מעדן, החכמה הנמשכת מתפילה להשקות את הגן עי״ז זוכה ללון בעומקה של הלכה ומשם יפרד, כי עי״ז נפרד הרע מהד׳ יסודות ונשאר

רק טוב והי׳ לארבעה ראשים הם ארבעה אותיות הוי׳ שהם שורש הטוב של ד׳ יסודות (ל״ק ח־ז).

י ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נהר זה בחי׳ קול בבחי׳ (תהלים צג) נשאו נהרות קולם כי זה הקול משקה את הגן שעי״ז גדילים שם כל הריחות שהם בחי׳ יראה שזה בחי׳ מזונא דנשמתא (ל״ת ח־א) (ר׳ תולדות כ״ז הקול).

י ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, נהר יוצא מעדן זה בחי׳ צדיק יסוד עולם בחי׳ יסוד הפשוט אשר משם יפרד הד׳ יסודות שהם בחי׳ ארבעה ראשים נמצא שכולם נמשכין מהצדיק, וע״כ אם הוא מעניש את אחד נוגע את הצדיק בעצמו וע״כ גם עונש לצדיק לא טוב (ל״ת סו) (ר׳ ישעיה ל׳ והיו).

ועו״כ כשנתגלה זה הצדיק ומתקרב אליו עי״ז ראוי לו להסתכל בעצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם כי כל המדות נמשכין מן הד׳ יסודות והד׳ יסודות נמשכין מן הצדיק כנ״ל (ל״ת סז).

טו ויקח ה׳ אלקים את האדם (ר׳ ז׳ בראשית כ״ז ויקח) (ל״ק לז־ג).

יט נפש חיה הוא שמו, בהשם נגבל הנפש והחיות של כל דבר וע״כ כשקורין את האדם בשמו הוא מזומן תיכף אצלו כן התורה הוא שמו של הקב״ה היינו ששם נגבל החיות מחי החיים כי בלא מדה וצמצום א״א לקבל חיות מהשי״ת מחמת ריבוי אור והתורה היא בחי׳ מדות והמדות הם הימים ע״כ ע״י התורה קורא את החיות לתוך הימים והמדות (ל״ק נו־ג) (ר׳ דברים י״ז והיתה).

כא ויפל אלקים ת׳ר׳ד׳מ׳ה׳, מספר ת׳ר׳ג׳ר׳ם כי ע״י שמעלין הטוב שבתרגום נופלין כל הע׳ לשון ו׳י׳פ׳ל׳ נוטריקון פ׳ה ל׳הם ו׳לא י׳דברו בחי׳ לשון נופל על לשון (ל״ק יט־ד) (ועיין תרגום ה).

כב ויבן עשאה כאוצר שעיקר עשי׳ ותיקון של לשון הקודש תולה ביראת ה׳ היא אוצרו (ל״ק יט־ג).

כב ויבן ה׳ אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם, ו׳י׳ב׳ן׳ ר״ת ו׳תקעתיו י׳חד ב׳מקום נ׳אמן (ישעיה כב) שהוא בחי׳ ממשלה כמו שתרגם יונתן ואמניני׳ אמרכל מהימן משמש באתר קים היינו בחי׳ ממשלה שיהי׳ לה קיום כי צריך כ״א לבא לזה התכלית שיהיה לו ממשלה על המלאכים ושלא יקנאו בו מלאכי השרת העצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וזה בחי׳ הצלע שהיא בחי׳ חוה אם כל חי בחי׳ כסא הכבוד שרשי הנשמות שעי״ז יש כח לעמוד בממשלה זו וזה אשר לקח מן האדם היינו אדם העליון ויביאה אל האדם היינו אל האדם התחתון (ל״ת א־ב) (ר׳ נשמה טו).

כג לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלה״ק לזאת היא הדיבור ע״י דיבור של לה״ק דהיינו לקדש הלשון עם דיבורים קדושים נופל ונתבטל הרע של לשונות עמים ואין לו שליטה על ישראל (ל״ק יט־ג).

כג זאת הפעם עצם מעצמי מכאן שנתקררה דעתו בחוה (עיין יבמות ס״ג זאת) (ל״ק יט־ה).

כד ע״כ יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו, מכאן שנאסר להם עריות רוח הקודש אומרת כן, רוח הקודש היינו לשון הקודש שע״י נאסר התאוה של ניאוף (ל״ק יט־ג).

כה ולא יתבוששו (עיין תיקון נח ולא יתבוששו אין בושת) (ל״ק יט־ג).

ג

א והנחש היה ערום, היינו דעת דסט״א שיונק ע״י נפילת הדעת דקדושה שנפגם ע״י אכזריות וכעס ומזה בא ח״ו תאוות ניאוף (ל״ת ח־ב).

י את קולך שמעתי בגן ואירא, כי זה הקול משקה את הגן שעי״ז גדילים שם כל הריחות שהם בחי׳ יראה כי ע״י זה הקול נכנע בחי׳ עקב דס״א וזה הקול היא בחי׳ קול המוכיח הראוי (ל״ת ח־א).

טז והוא ימשול בך, כל הפרנסה נמשך מהמלכות וע״כ כשהבעל חוגר מתניו נגד אשתו ומחייב עצמו לפרנסה אז נותנים לו קצת ממשלה כ״ש והוא ימשול בך כי ע״י הממשלה הוא יכול להמשיך פרנסה (ל״ת ז־י) (ר׳ דניאל ד׳ אילנא).

יז בעצבון תאכלנה, אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים שהקב״ה יכול לפרנס בסיבה קלה הם אוכלי לחם בעצבון והם נקשרים בפנים רס״א (ל״ק כג־א) (ראה ממון ג).

יח ואכלת את עשב השדה (ר׳ תד״א פ׳ לא בשעה) (ל״ק רסג).

יט ב׳זיעת א׳פיך ת׳אכל ל׳חם, הר״ת עם הד׳ תיבות גימ׳ ת׳ל׳ז׳ גם ע׳ל׳ ה׳ש׳ח׳י׳ט׳ה׳ גימטריא ת׳ל׳ז׳ לרמז חסרון הפרנסה ע״י שוחטים שאינם מהוגנים (ל״ק לז־ו) (ראה איכה ה׳ בנפשינו).

כא כתנות עור וילבישם (ראה תיקון סט וכד) (ל״ק לח־ו).

ד

ג ועפר תאכל כל ימי חייך, עפר בחי׳ הממון והעשירות תאכל כל ימי חייך כי היא אוכלת ומכלה

כל ימי חייו של האדם כי עפר הוא בחי' עצבות תאוות ממון (ל"ק כג־ה).

ז וקין שהיה מזוהמת הנחש כתיב ביה למה נפלו פניך שהיא בחי' אור התפילין וקין הביא מפסולת שראה חוב לכל אחד וכד תב בתובתא וישם ה' לקין אות שזרח לו קרן היינו בחי' תפילין בחי' יראה בושה (ל"ק לח־ו).

ו למה חרה לך ולמה נפלו פניך, עיקר הצלם המאיר בפני אדם היא חכמת הבורא וע"י הכעס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ואז צלו סר ופניו נופלים וכשאין לו פני אדם אז מוראו סר כי נמשל כבהמות וצריו מצירים לו (ל"ק נד־ו) (ר' תענית).

ז לפתח חטאת רובץ, לפתח היינו פתחי פיך של לה"ק שהחטאת הזה רובץ לינק ממנו ע"י פגם הברית כי עיקר יצה"ר להחטיא את האדם היא בתאוה זאת (ל"ק יט־ג) (קל"ק יט־ז).

ז לפתח חטאת רובץ, היצה"ר שהוא המקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות הוא יונק מהדיבור כשמוצא פתח לינוק דהיינו ע"י דברים בטלים ולה"ר (ל"ק לח־ב) (ראה וירא כב ויהי).

ז א"ם ת'יטיב ש'את, ר"ת ש'פת א'מת ת'יכון כי לעתיד יתהפך ריב לשונות ולא יהיה בחי' ריב ויהיה שפה אחת לעבדו שכם אחד ואז יתגבר האמת ואפילו עכו"ם יחזרו לעבדו ואם לא תיטיב ל'פתח ח'טאת ר'ובץ ר"ת ר'ח'ל' למפרע שהשכינה בחזרת אנפין בחי' ריב שהיא ריב בגלותא דמתגברין אומין דעלמא אשר פיהם דיבר שוא (ל"ק מח).

יב כי תעבוד את האדמה לא תוסף חת כחה לך, כשיש מלחמה בעולם השכל מחייב שיהיה יקרות כי נתעורר הקללה של קין כי תעבוד וכו', כי קללה זו נאמרה על שפיכות דמים כי האדמה חייבת בזה כשיש ש"ד כי מן האדיים העולים מן הארץ מזה נעשה גשמים וכשיש מלחמות וש"ד אזי נעשה מן האדיים ש"ד ועל כן אין יורדים גשמים (ל"ת ס) (ר' יחזקאל ל"ה ותגר).

טו וישם ה' לקין אות פרש"י החזיר מוראו עליהם כי נמשך עליהם יראה כי בזה יכולים להבין אם יש לאדם יראת שמים היינו בושה לאחר תיקון החטא כשאנו מסתכלין על פניו ונופל עלינו יראה ובושה (ל"ק ח־ו) (ראה דברים כ"ח וראו).

טז וישב בארץ נוד קדמת עדן, פי' שלא זכה לעדן ע"י שפגם באור התפילין וזה ק'ד'מ'ת' ר"ת ק'רקפתא ד'לא מ'נח ת'פילין (ל"ק לח־ו) (ראה תענית ז' מי).

כ ותלד עדה את יבל הוא היה אבי יושב אוהל ומקנה ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופס כינור ועוגב כי תיכף כשהיה בעולם רועה מקנה היה תיכף כלי זמר כי כל רועה יש לו ניגון מיוחד לפי העשבים שהוא רועה שם כי כל עשב יש לו שירה שאומר ומשירת העשבים נעשה ניגון של הרועה וזה סוד מ"ש ותלד וכו' וע"כ דוד המלך ע"ה שהיה יודע נגן (שמואל־א טז) ע"כ היה רועה (ל"ת סג) (ר' ישעיה כ"ד מכנף).

כה וידע האדם, עיקר הולדה ע"י דעת (ל"ק נג) (ר' דעת טז).

כט זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, יש נחש שעל ידה בא עצבות רוח היינו בחי' לט מלאכות וע"י עצבות אין הרוח דופק כסידורו ועיקר הכבידות בידים ששם עיקר רוח הדופק וכשהאיברים כבידים נחלש יותר רוח הדופק עד שיוצאת נפשו ח"ו וע"י האנחה הוא מחיה ומבריא את הרוח הדופק וניצול מעצבות (ל"ק נו־ט) (ר' איכה ג' נשא).

כט ויולד בן ויקרא שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, היינו בחי' שבת שהיא בחי' בן בחי' נח נייחא דעילאין ותתאין שהוא מנחם ומשמח הכל מן העצבות בחי' זה ינחמנו וכו' וכשזוכין לבחי' לה"ק שהוא מקושר לשבת אזי ממשיכין על ידו הקדושה והשמחה של שבת לששת ימי החול (ל"ת ב־ה).

ו

ה וכל יצר מחשבות לבו וכו', כי עיקר היצרים הם המחשבות והחכמות שבלב (ראה ברכות ס"א וייצר יצירה לטב) (ל"ק מט־א).

ו ויתעצב אל לבו, עיקר גלות השכינה שהיא בחי' לב שהיא שמחתן של ישראל כשהעצבות שהם הקליפות גוברים עליה (ל"ק כד־ב).

ו ויתעצב אל לבו, כי בינה ליבא ודינין מחערין מינה ומבחי' ליבא בינה נמתקים הדינים בחי' המתקת הדינים בשרשן (ל"ק מט־ז).

ח חן בעיני ה' עיני ה' זה גוונין עילאין שהם בחי' כסף וזהב שם עיקר החן והפאר והוא ע"י צדקה שנותנין לעני הגון (ל"ק כה־ד).

נח

ו

ט אלה תולדות נח (ר' ז' נח נ"ט אלה) (ל"ק סו־א).

ט אלה תולדות נח, וזה בחי' הספד על סילוק הצדיק והנה להצדיק שנסתלק אין לו הפסד כלל כי אם נתעלם ונסתלק מכאן הוא גדול ומפואר שם בעוה"ב

בחי׳ את האלקים התהלך נח, אבל על הדור יתום שנשארו ועל התולדות דהיינו הבנים שנשארו הוא רחמנות גדול מאד ועליהם נאמר כמקונן אלה תולדות נח אלה הם התולדות והבנים של הצדיק בחי׳ נח שנסתלק ואלה הם תולדות היתומים שנשארו (ל״ת סז).

יב כי השחית כל בשר את דרכו, כל היסורין שיש לאדם בדרכים כולם הם בשביל פגם הברית וע״כ צריך ליתן צדקה קודם צאתו לדרך כי צדקה היא תיקון הברית וינצל מצער בדרך (ל״ק לא־ד) (קל״ק לא־ח) (ראה צדקה כא).

יב כי השחית כל בשר את דרכו, עיקר פגם הברית הוא בבחי׳ דרך וכוונת אלול הם תיקון לזה כי סוד כוונת אלול הוא הנותן בים דרך (ל״ת פז) (ר׳ אלול ד).

יג קץ כל בשר, בני אדם שהם דנים את כל אדם לכף חובה וחוקרים תמיד על חובות בני אדם הם מבחי׳ קץ כל בשר שהוא חוקר תמיד לעשות תכלית וכליון לכל דבר ולעורר דין ולקטרג (ל״ק לח־ב) (ראה איוב כ״ח קץ).

יג קץ כל בשר, היצה״ר הוא בחי׳ רוח סערה הוא המקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות וכל המלשינות והרעות שדוברים על האדם והוא יונק מהדיבור דהיינו דברים בטלים ולשה״ר והוא עושה קץ וסוף לכל בשר (ל״ק לח־ב) (ראה דיבור יד).

יד קנים תעשה את התיבה מה קינים מטהרים אף תיבתך מטהרת (עיין מ״ר בראשית לא מה קנים) (ל״ק יד־ט).

טז צהר תעשה לתיבה, פרש״י יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טוב כשהחשך היינו המחשבות זרות מסבבין את האדם ואינו יכול להתפלל עצה לזה צהר תעשה לתיבה שתדבר דיבורי אמת המאירים ואז חוכה לצאת מהחשך אבל יש שני בחי׳ אמת בחי׳ חלון אינו מאיר בעצמו רק ד״א מאיר בו אבל אבן טוב מאיר מעצמו והכל לפי גדל האמת שיש בתפילתו (ל״ק ט־ג).

טז ואל אמה תכלנה מלמעלה, הקב״ה הוא עצם האמת והדיבור נקרא א׳מ׳ה׳ ר״ת ה׳ מוצאות הפה הכלולים מאש ומים וכשתדבר הדיבור באמת תכלינה מלשון וחכל נפש דוד (שמואל־ב יג) הקב״ה ישתוקק לשכון אצלך ויאיר לך (ל״ק ט־ג).

טז א׳מה ת׳כלנה מ׳למעלה ר״ת אמת כי ע״י אמת הקב״ה חומד מלמעלה לשכון עם האדם (ל״ק ט־ג).

טז ופתח התיבה בצדה תשים התיבה היוצאת באמת היא תשים לך פתח בחשך שאתה ניצור בו (ל״ק ט־ג).

טז אופן ב׳, ופתח התיבה בצדה תשים בזה שאתה מתעורר לחשובה אתה עושה פתח לרשעים אחרים להוציאם מהחשך וזהו בצדה תשים שתעשה פתח לאותם שהם מן הצד מן הסטרא אחרא לעורר לבם, וזהו תחתיים שניים ושלישים תעשה כי ע״ז תקיים הג׳ עולמות (ל״ק קיב וגם ט).

טז אופן ג׳, ופתח התיבה בצדה תשים, שתתפלל דיבורי אמת שיעלו לשער ושבט שלו וזהו בצדה תשים בצד שלה בשער שבטו המגיע לו (ל״ק קיב).

ז

א בא אתה וכל ביתך אל התיבה, שתכניס כל הכחות בתוך התפילה (פל״ח ל״ק ט־ג).

ח

כא ויאמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל, בחי׳ המחקת הדינים בשרשן כי מבחי׳ בינה ליבא דינין מתערין ומשם המתקתן כי ע״י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס״א (ל״ק מט־ז).

ט

ב ומוראכם וחתכם, כי עיקר המורא שמתייראין מן האדם אינו אלא ע״י צלם אלקים שבפני האדם וע״י כעס נתעוררים מקטריגים וצרים למטה על האדם הכועס ושולטים עליו ואינם יראים מלפניו כי ע״י כעס נדמה להם כבהמה (ל״ק נז־ו) (ר׳ קהלת ח׳ חכמת).

ז וראיתיה לזכור ברית עולם, ע״י אמונת חכמים שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט ויש בהם רזין עי״ז מלביש את הקשת שהיא השכינה בלבישין דנהירין כי הצדיק נקרא קשת אזי וראיתיה לזכור ברית עולם ונמתקין הדינים (ל״ק מב).

טז וראיתיה לזכור ברית עולם, ע״י בחי׳ ארץ ישראל עי״ז נתעורר ונתחקן ברית עולם בחי׳ תפלה כי ע״י מחאת כפים בתפילה מגרשין אויר הטמא של חו״ל ושואב אויר הק׳ של א״י ועי״ז ניצול ממחשבות זרות (ל״ק מד).

כג ויקח שם יפת את השמלה בחי׳ ציצית ועורות אביהם לא ראו כי ציצית מכסה על עריין וניצול מניאוף (ל״ק ז־ד).

לד

יב

א לך לך לא״י צריכים להיות מרוצה אפילו ללכת רגלי ולא כמו שאומרים הרבה שהיו מרוצים לנסוע

רק מתוך הרחבה ובאמת אין זה רצון שלם (ח״מ שה״ל טו).

ב ואברכך ואגדלה שמך ופרש״י בממון, כי עיקר גידול השם והנפש הוא ע״י עשירות כי כל הנפשות שרשם בעשירות ועיקר שמירת השם שמירת הנפש אינו אלא שישמור מכעס כי הכעס פוגם בנפשו אבל כששומר עצמו מכעס אזי כל הנפשות תאבים להכלל בנפשו (ל״ק נט־ה) (ר׳ כי תצא כ״ד ואליו).

ב והי׳ ברכה, מי שמקרב את הרחוקים לעבודת השי״ת הברכות מסורים בידו (ס״ה ברכה) (ר׳ ב״ר ל״ט והי׳).

ה ואת הנפש אשר עשו בחרן, ע״י בחי׳ אברהם שהוא בחי׳ שמירת הברית בבחי׳ ברית עילאה, עי״ז זוכה לחירות והוא עביד תולדין כי החירות תלויה בברית (ל״ק לא־ה).

ה ואת הנפש אשר עשו בחרן ע״י כיסופין נעשה נפש קדושה והוא מצייר אותיות התורה לטוב וע״כ ע״י אברהם שהוא בחי׳ חסד בחי׳ אהבה והשתוקקות נתקרבו להשי״ת (וכ״ז נרמז בהתרגום וית נפשתא דשעבידו לאורייתא כי ע״י כיסופין של אברהם נצטיירו אותיות התורה לטוב. המעתיק) (ראה שה״ש א׳ נקודות) (ל״ק לא־ו).

ה ואת הנפש אשר עשו בחרן, זה האיש המשתדל לקרב ולעשות נפשות לעבודת השי״ת הוא בונה היכל הקודש קודש היינו זה שבנ״א נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו עי״ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי׳ כבוד שע״י שמקרבים את עצמן לעבוהש״י אלו הרחוקים זה כבודו ית״ש (ל״ק נט־א) (ר׳ ישעיה ד׳ והנותר).

י ויהי רעב בארץ, רעב היינו בחי׳ תענית שמרעיב א״ע וזה הוא דביקות אחורי הקדושה כי הוי׳ אלקים בחי׳ אחוריים מספר ר׳ע׳ב׳ (כי שם הוי׳ באחוריים דהיינו שחוזרים בכל פעם לאחור דהיינו יוד יוד הא וכו׳ עולה עב ושם אלקים באחוריים עולה ר׳ ושניהם יחד עולים רעב) וירד אברם מצרימה היינו הורדות מימי החסדים ללחלח מיצר הגרון שיוכל לדבר לפני השי״ת, הלוך ונסוע הנגבה ללחלח הנגיבה ואז כשנתדבקין אחורי הקדושה שאי אפשר להקליפות לינק משם ואז נתגלין הפנים של הקדושה ואז ויראו אותה שרי פרעה שאלו השרים רואים את יופי הוד הדיבור ויהללו אותה אל פרעה וכל זה הוא מכוון מהשי״ת להוציא בלעם מפיהם להוציא ניצוצות הקדושה מביניהם וכשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקליפות אזי משליכין כל העכו״ם את אליליהם ופונים כולם לאמונת ישראל (ל״ק סב־ה) (ר׳ תענית ה).

יא הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, וע״כ אברהם ויצחק כשבאו למקומות שלא היה שם יראה ותיכף כשרצו לכנוס לשם הרגישו זאת ע״י שהתחילו להרגיש לפי ערך גודל קדושתם יופי הנשים כי היראה היא ההיפך משקר החן והבל היופי ואח״כ תקן אברהם זאת והמשיך אריכת ימים כמ״ש ויגר אברהם וכו׳ ימים רבים בחי׳ יראת ה׳ תוסיף ימים (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי ל״א שקר).

יג

ז ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט והכנעני אז בארץ, כנעני בחי׳ סוחר כי עיקר המסחר ע״י מחלוקת כי אין רצון הקונה והמוכר שוה, אבל לעתיד שיהיה שלום מופלא בעולם אזי יחבטל המו״מ (ל״ק יד־יב).

יד

ג ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, (ר׳ ב״מ מ״ב לעולם) (ל״ק ס־ד).

טו וירדפם עד חובה, וע״כ אברהם היה איש החסד ע״כ רדף אחר הד׳ מלכים כדי להכניעם שהן בחי׳ ד׳ מלכיות דס״א כי אברהם היה שונא ממון ועי״ז העלה את המלכות שהוא חכמה תתאה מהם והציל מהם את לוט שממנו יצא משיח שהוא עיקר מלכות דקדושה (ל״ק ל־ו).

כג אם מחוט ועד שרוך וכו׳ ולא תאמר אני העשרתי את אברם, כי אברהם מאס ממון והיה שונא בצע שזה בחי׳ מלכות ע״כ זכה לחכמה תתאה שהיא ג״כ בחי׳ מלכות (ל״ק ל־ו) (ראה ב״ב ט״ז בת היתה).

כג אם מחוט ועד שרוך נעל, (ראה סוטה י״ז בשכר) (ל״ק לה־ט).

טו

ו והאמין בה׳, אברהם הוא ראש למאמינים וע״י אמונה משבר ומבטל ע״א והכפירות ומתגבר על אויביו (ל״ק כח־ב).

ו והאמין בה׳ ויחשביה לו צדקה, כי עיקר חשיבות הצדקה היא האמונה (ל״ק לא־ב) (ראה אמונה יח).

ו והאמין בה׳ ויחשביה לו צדקה, אמונה חשוב כצדקה (ס״ה אמונה יח) (ש״מ ע״ה לב) (ש״ה לד) (ר׳ צדקה סח).

ח במה אדע, כשפגם אברהם במה אדע פגם בירושת הארץ שהיא בחי׳ אמונה תפילה היה גלות מצרים ודוקא יעקב ובניו ירדו מצרים כי הם בחי׳ שנים עשר נוסחאות התפילה (ל״ק ז־א).

טז

יא ישמעאל כי שמע ה׳ אל עניך, הצדיק שמקבל הרוח דקדושה שומע כל האנחות של הדביקים בו כי ממנו תוצאות חיים לכ״א (ל״ק ח־ח).

יז

א התהלך לפני, ע״י מדרגת אברהם שהוא בחי׳ אמונה ושמירת הברית היא בחי׳ בעל נפש ועי״ז גם הרגלין בחי׳ פרנסתו נעשה בחי׳ לחם הפנים ואז כל העכו״ם והכוכבים ומזלות כולם טורחין בשביל זה האיש (ל״ק לא־ט) (פל״ח לא).

ב והיה תמים, שלא תצטרך לדרוש אחר כוכבים ומזלות כי תהי׳ למעלה מהם (ל״ק לא־ט).

וירא

יח

כז הנה נא הואלתי לדבר אל ה׳ ואנכי עפר ואפר, כי בחי׳ התפילה צריכה לבחי׳ עפר ואפר, עפר היינו שיקשר עצמו עם נ׳ר׳ן׳ של שוכני עפר בפרט היינו חלקי נר״ן שלו שבאו כבר בגלגול ונתקן ובכלל היינו נ׳ר׳ן׳ של שוכני עפר אחרים לעורר אותם שיתפללו עמו ובחי׳ אפר היינו להכניע הרע בפרט ובכלל בפרט היינו גופו המגושם יבטל בשעת התפילה ובכלל היינו פושעי ישראל שמתפלל עמהם יבטל הרע שלהם ויעשה מהרע כסא לקדושה (ל״ק נה־ה) (ר׳ חקת וזה בחי׳ עפר).

כז ואנכי עפר ואפר, זה הצדיק היחיד בעולם הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר וע״כ הוא יסוד העולם היינו בחי׳ עפר שכל הדברים הם עליו וזה הצדיק ממשיך כל ההשפעות להעולם (ל״ק ע) (ר׳ משלי י׳ וצדיק).

כ

ז ועתה השב אשת האיש אלו הבעלי גאוה שאינם רוצים שילכו לצדיקים ומונעים גם אחרים, עליהם נאמר השב אשת האיש כי הבעל גאוה מכונה אבימלך שרוצה למלוך וחושב שיכול להתפלל אבל באמת צדיק מושל בתפלתו והקב״ה מתאוה לתפלתן של צדיקים (חולין ס) (ל״ק י־ד).

ז השב אשת האיש כי נביא הוא א׳ש׳ת׳ ר״ת א׳דני ש׳פתי ת׳פתח וזהו השב אשת שתשוב התפילה להצדיק כי נביא הוא לשון ניב שפתיים כי הקב״ה משגר תפילה סדורה בפיו (ברכות לד) וזה מרמז ה׳ש׳ב׳ ה׳ר ש׳דה ב׳ית כי הצדיק מעלה התפילה לבחי׳ בית ואז מתגלה מלכותו גם לעכו״ם (ל״ק י־ד).

טז וזה שאמר אבימלך לשרה הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים היינו כשיצא הממון מיד העכו״ם ליד הישראלי תיכף נתגלו הגוונין ונעשו בגדי ישע היינו כסות עינים שהכל תאיבין להסתכל בהם (ל״ק כה־ד) (ראה עכו״ם ט).

כא

ז כי ילדתי בן לזקוניו, כי ע״י לידת יצחק שהוא התגלות היראה עי״ז נמשך אריכת ימים בחי׳ זקן בחי׳ יראת ה׳ תוסיף ימים (ל״ק ס־ה).

כב

א ויהי אחר הדברים וכו׳ (ר׳ ז׳ וירא ויהי) (ל״ק לח־ב).

א וזה פירוש הפסוק ויהי אחר הדברים פירוש אדם שהוא תמיד בשוה שהוא בקטנות המוחין שהוא בחי׳ אלקים דינים והאלקים נסה את אברהם היינו לנסות ולהרים את בחי׳ המוחין דקטנות זה זוכין ע״י בחי׳ אברהם שהוא בחי׳ אהבה כי ע״י תשובה מאהבה זוכין למוחין דגדלות (ל״ק עו) (ר׳ ת״ז ע׳ קי״ח מסטרא).

ז ואיה השה לעולה, כשאדם נופל לבחי׳ מקומות המטונפים ונופל לספיקות ובלבולים גדולים ורואה שרחוק מאד מכבודו ית׳ ושואל וצועק איה מקום כבודו זה בעצמו תיקונו כי חוזר ושב אל הכבוד העליון שהוא בחי׳ איה מאמר סתום וזה בחי׳ עולה בחי׳ ואיה השה לעולה שבחי׳ איה היא בחי׳ השה לעולה לתקן ולכפר הרהור הלב כי ע״י בחי׳ איה נתתקן ועולה משם (ל״ת יב) (ר׳ ת״ז תיקון ב׳ ד־א בראשית).

י ויקח את המאכלת, בשביל זה החליף נקרא המאכלת כי יש שוחט הגון שמאכיל ומפרנס לישראל כי הוא מלבוש הנפש שבחי׳ במדבר דהיינו בהברכה שהוא מברך בכונה (ל״ק לז־ו).

חיי שרה

כד

א ואברהם זקן זה בחי׳ הדרת פנים דהיינו שנזדכך חכמתו בתורה ויודע לדרשה בי״ג מדות עי״ז נזדכך קולו ועי״ז וה׳ ברך את אברהם בכל זה בחי׳ שלום (ל״ק כז־ז) (ראה מ״ר שה״ש א׳ שיר השירים).

א ואברהם זקן בא בימים, אברהם דייקא שזכה לאהבה דקדושה שזה בחי׳ שלימות הדעת שעי״ז זוכין לבחי׳ ביטול הזמן והתאחדותו בבחי׳ למעלה מהזמן שזה עיקר בחי׳ אריכת ימים אבל מי שנופל מהדעת

דקדושה ואינו מדבק מחשבתו בעלמא דאתי רק כל מחשבותיו בעניני עוה"ז הוא חי באמת חיים קצרים מאד שזה בחי' קיצור ימים ח"ו (ל"ק נד פל"ח) (ר' דעת כז).

א ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, ואברהם שזכה לבחי' זקן בחי' אריכת ימים עי"ז זכה לעשירות כי צריך האדם להאריך ימיו כל שעה שבאה אח"כ להגדילה בתוספות קדושה וכן בכל פעם יהיו ימיו מתרחבין בתוספות קדושה וזה בחי' אריכת ימים שע"י זוכין לעשירות (ל"ק ס־ב).

א ואברהם זקן בא בימים, היינו שהיו כל הימים שלו שלמים וגדולים כי מסטרא דימינא מוחא חוורא ככספא ומן קטיגור נעשה סניגור והיה יכול לבוא בכל יום אל טוב הגנוז היינו רזין דאורייתא השייך לו (ל"ק פד) (ר' מגילה כ"ח במה).

ח ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך, ראה והבט נפלאות תורתינו כי ר"ת פסוק זה הם אותיות אלול ובאמצע הם תיבות תאבה האשה כי ע"י בחי' אלול היינו סוד כוונת אלול עי"ז תאבה האשה כי עי"ז נעשה בה רצון אליו נמצא שבאלו התיבות שדבר אברהם מענין החשש שמא לא תחרצה באלו התיבות עצמן גילה לו סוד התיקון לזה דהיינו סוד אלול שעי"ז תאבה האשה (ל"ת פז) (ר' אלול ד). ובודאי ידע אברהם שיצליח אליעזר את דרכו הראיה שאמר לו הוא ישלח מלאכו ולקחת אשה לבני משם ומה שאח"כ אמר ואם לא תאבה האשה י"ל דזאת מסר אברהם לאליעזר לדורות הבאים שע"י כוונת אלול היינו תיקון הברית עי"ז תאבה האשה יהיה בה רצון אליו (עו"ש פח עה"ת פז בל"ת).

סג ויצא יצחק לשוח בשדה, שתפילתו היתה עם שיח השדה שכל שיח השדה חזרו כוחם ונתנו אותם בתוך תפילתו כי התפילה היא בחי' דבר ה' והעשבים מקבלים ג"כ מדבר ה' (ל"ת א־יא) (ר' תפילה קיג).

סג ו'יצא י'צחק ל'שוח ב'שדה ר"ת י'ב'ו'ל' שכל יבול השדה התפללו עמו כי כשאדם מתפלל בשדה אזי כל העשבים כולם באים בתוך התפילה ומסייעין לו ונותנין לו כח בתפילתו (ל"ת יא).

תולדות

כה

יט אברהם הוליד את יצחק, כי אברהם הוא בחי' חסד ויצחק הוא בחי' גבורה היינו שזה הדין הקדוש בחי' יצחק הוא נמשך מאברהם בחי' חסד כי באמת בזה הדינא קדישא מלובש חסד גדול כי הוא לטובתו בחי' את אשר יאהב ה' יוכיח (ל"ק עד).

יט וזה שפרש"י על פסוק זה לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה היינו בחי' סטרא דמסאבא היינו שהדין של יצחק נמשך מאבימלך וע"כ צר הקב"ה קלסתר פנים של יצחק דומה לאברהם והיו הכל מודים שאברהם הוליד את יצחק פי' שהדין הוא בחי' דינא קדישא ומסטרא דאברהם בחי' חסד נולד יצחק (ל"ק עד).

יט ואלה תולדות יצחק בן אברהם פרש"י יעקב ועשו, כי המתקת הדין של יצחק ע"י חכמה בחי' יעקב דיבור בדיעה שהוא ידיעת התורה כי התורה הוא אור היפך החושך בחי' דין וע"י ידיעת התורה נמתק הדין (ל"ק עד).

כה אדמוני כולו כאדרת שער פרש"י כטלית, כי יש טלית דקליפה בחי' טלית אדום בחי' עשו שמשם נמשך הרוח של רשעים וע"י טלית דקדושה בחי' טלית לבן רוח חיים דקדושה מכניעין אותו (ל"ק ח־ח).

כז

ג שא נא כליך, דע שעל חליף טוב יכולין לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם עתה וז"ש כשאמר יצחק לעשיו שיבדוק הסכין וישחוט יפה שא נא כליך רמז על כלים של בית המקדש שהם נראין על הסכין יפה וכן איתא במדרש (בראשית סה) כליך זה בבל שנאמר ואת הכלים הביא וכו' נמצא שכליך מרמז על כלים של ביהמ"ק (ל"ק רעח) (ר' שוחט ד' ושם מבואר).

ד ועשה לי מטעמים, (ר' ת"ז כא נ ועשה) (ל"ת פג).

כב הקול קול יעקב כשלומד תורה ואין מבין שום חידוש זה נקרא בשם יעקב בחי' עיבור ואז צריך לצעוק הע' קלין כדי להוציא המוחין בבחי' לידה (ל"ק כא־ח).

כב הקול קול יעקב, ע"י מזונא דגופא מגדילין בחי' עקב דס"א ועי"ז נחלש עקב דקדושה שהוא בחי' עקב ענוה יראת ה' שהוא בחי' ריח והחיקון לזה הוא ע"י בחי' קול כי זה הקול הוא בחי' הקול קול יעקב וע"כ זכה יעקב לריח בבחי' ראה ריח בני וכו' הנאמר ביעקב והוא מכניע עקב דסט"א בבחי' וידו אוחזת בעקב עשו (שם כה) וזה הקול הוא בחי' קול המוכיח הראוי (ל"ת ח־א) (ר' תמיד כ"ח המוכיח).

ויצא

כח

כ ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, כי זה תלוי בזה כי פרנסה בנקל תלוי בבחי׳ בגדים לבנים בחי׳ תיקון הברית כי ע״י פגם הברית היא העדר הלחם (ל״ק כט־ה).

כט

יא וישק יעקב לרחל וישא קולו ויבך פרש״י שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה רחל היא התורה שבע״פ שהכל גוזזין ממנה הלכות כשאדם כשר לומד תורת התנא אז התנא נושק אותו והוא נושק התנא וזה וישק יעקב לרחל שהתנא נשק ודיבק את רוחו ברוח הקודש שבשכינה ויבך שראה שבגלות הזה ע״פ הרוב הלומדים אינם הגונים ועי״ז אין נכנסת עמו לקבורה שאין שפתותיו דובבות בקבר ע״י לימודו של הרשע (ל״ק יב־א).

לפעמים הלמדן אומר איזה חידוש בשם עצמו ואין אומר בשם אומרו ועי״ז אינו נכנס עם התנא לקבורה שאין שפתותיו דובבות בקבר (ל״ק יב־א). לכאורה קשה הלא תיכף כשלומד הלמדן החידוש של הצדיק היה לו לחזור בתשובה ואיך מניחה התורה את הלמדן לילך ברשעתו תשובה ע״ז ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא פירוש בשעה שהגיד הצדיק תורה הגיד אותה בב׳ משמעות בחי׳ צדיקים ילכו בם ופושעים וכו׳ וזה כי אחי אביה ברמאות וכי בן רבקה הוא הכשירה ולא עוד ותרץ ותגד לאביה שהערמימות בא בנקל כי הקדושה צריך סיוע מלעילא (ל״ק יב־ב).

יג ויהי כשמוע לבן את שמע יעקב בן אחותו, כשהלמדן יודע שמע יעקב בן אחותו שלומד בכשרות לשמה והתנא ציית לקלי׳ וירץ לקראתו שמתדבק רוחו עם רוח התנא בחי׳ נשיקין ויביאהו אל ביתו שמביא רוח התנא לתוך התורה שלומד עכשיו ויספר ללבן לשון ספיר ואור שהתנא מאיר להלמדן ומבאר לו את הדברים שלא בא אלא מתוך אונס אחיו שנטל ממנו ממונו שתורתו תסבול שני משמעות זה רק בשביל להמשיך שפע גשמיות בחי׳ שמאל נופל הצדיק לאיזה שגיאה דקה לבחי׳ שמאל אבל מצד התנא אין נפתל ועקש אך עצמי ובשרי אתה היינו שיתקשר הלמדן עם התנא בהתקשרות גדול וישב עמו חדש ימים שיתיישב עם רוח התנא איך לחזור בתשובה לחדש ימיו שעברו בחשך (ל״ק יב־ג).

יג אבל ת״ח ש״י שתורתו להתייהר ולקנטר אינו שומע שמע בן אחותו רק הוא חושב אחי אתה ברמאות שגם התנא אמר תורתו בערמימיות וכולו רמאות ואינו רוצה לשוב בתשובה ודובר על הצדיק בגאוה ובוז (ל״ק יב־ג)

לד הפעם ילוה אישי אלי שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחי׳ הניגון וכלי שיר לעולם ילווה אישי אלי בוודאי כי התחברות שני דברים הוא ע״י ניגון וכלי שיר וזה בחי׳ כלי זמר שמנגנין על חתונה (ל״ק רלז) (ר׳ נגינה יד).

ל

כג אסף אלקים את חרפתי, כי שם יוסף ע״ש שלימות לה״ק תיקון הברית בו תלוי כבוד היפך החרפות ובזיונות (ל״ק יט־ג).

כג אסף אלקים את חרפתי, כשנולד יוסף הצדיק נתגלה הנקודה ששם אהבה הקדושה אזי נתבטלו החרפות היינו אהבות רעות (ל״ק לד־ח).

ל ויברך ה׳ אותך לרגלי, כי יעקב זכה לעשות המצוות בשמחה ועי״ז עורר כל העולמות לעבודת השי״ת וזה לרגלי כי ע״י הרגלין שעורר שילכו בע״ה עי״ז נמשך הברכה לידים (ל״ק כ״ד מי הנחל).

לז מחשוף הלבן, יעקב המשיך לבנונית ע״י תיקון הכללי נאמר בו יושב אוהלים בחי׳ שמים פרנסתו בבחי׳ מן לחם מן השמים והשפיע לבנונית בשס״ה גידין (ל״ק כט־ה).

לא

טז כי כל העושר וכו׳ (ר׳ ב״מ מב׳ לעולם) (ל״ק ס־ד).

טז כי כל העושר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו, לנו ולבנינו דייקא כי עיקר העשירות ע״י האשה ובה תלוים הבנים כי האשה היא עיקר בחי׳ אילן והעשירות הם ענפים של האילן והבנים הם הפירות הגדילים בענפים (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ב).

מז יגר שהדותא, לבן הארמי רצה לינק מהקדושה ע״י תרגום ע״כ קרא לו בלשון ארמי ויעקב היה מעלה התרגום ללה״ק ע״כ קרא לו גלעד בלה״ק (ל״ק יט־ד) (עיין תרגום ד).

וישלח

לב

ח ויירא יעקב מאד, (ר׳ ברכות ד׳ ויירא) (ל״ת ד־ה).

לב ויזרח לו השמש, כי שמש היא בחי׳ צדקה היינו שיעקב ע״י האמת היה לו כח להמשיך ולהזריח לעצמו כל הצדקות וזה ויזרח לו השמש לו דייקא (ל״ק רנא).

(א״ה א״ל כי אצל עשו כתיב כי ציד בפיו ות״א ארי מצידיה הוה אכיל והיה לו כח הצדקה ומחמת שהיה רחוק מאמת היתה הצדקה רחוקה ממנו כי הצדקה נמשכת רק אחר האמת וע״כ יעקב שהוא בחי׳ אמת משך לעצמו כל הצדקות של עשו ועי״ז הכניעו, ע״כ) (ר׳ צדקה מ) (ר׳ אמת כו).

לג

י ולקחת מנחתי מידי וכו׳, כי גם מה שנותנין לעכו״ם הוא ג״כ בחי׳ צדקה (ב״ב ט) וע״י צדקה נעשה רצון וזה שאמר לו ולקחת מנחתי מידי היינו צדקה כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים היינו כמו ראות פני אלקים שהוא בחי׳ שלש פעמים בשנה וכו׳ את פני ה׳ דהיינו הימים טובים שעל ידם נתגלה הרצון ועיקר ההתגלות הרצון הוא ע״י צדקה כמו כן יהיה נעשה רצון אצלו ע״י הצדקה וזה ותרצני (ל״ת ד־י).

טז ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית, העוסק בבנין מזיק להם כשארז״ל (סוטה יא) כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל ואזי ראוי לבנות לו בית אבל כשבונה בלא שכל מתמסכן כי זה עונשו על שפגם בחכמה בחי׳ חכמת המסכן בזויה (קהלת ט) וע״כ ע״י מצות סוכה שהיא בחי׳ שכל בחי׳ אם לבינה עי״ז יכול לבנות בית (ל״ק רסו).

וזה בחי׳ שבועות כי שבועות וסוכות הם אחד כי התורה יוצאת מבינה שהיא בחי׳ סוכה וע״כ תיכף אחר סוכות הוא שמחת תורה כי מבחי׳ סוכה משם יוצאת התורה ואז מתחלת התורה שהיא בראשית בחי׳ ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית היינו בית דבראשית וזה בחי׳ סיון שאז הוא זמן מתן תורה סיון ר״ת ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ר״ת לב זו התורה שמתחלת בב׳ ומסיימת בל׳ (ל״ק רא).

פירוש הו׳ י׳ של ו״יעקב נ׳סע ס׳כתה ויבן ר״ת ס״י״ו״ן כי היא אינה משורש התיבה ע״כ צריכין לצרף גם היוד (ל״ק רסו בהגהה).

טז ולמקנהו עשה סוכות, דע שמיתות בהמות וחיות בלא זמנן הוא שאינן נזהרין במצות סוכה כראוי כי סוכה בחי׳ בינה וזה ההפרש שבין גדר אדם לבהמה שהאדם יונק מדדי אדם שהוא במקום בינה אבל בהמה יונקת מדדי בהמה שהם למטה ועל כן כשפוגם במצות סוכה אזי נופל מבחי׳ דדי אדם שהם במקום בינה בחי׳ סוכה ונופל לבחי׳ דדי בהמה ויונק משם נמצא שיונק משפע של בהמה ויונק את חיותם ועי״ז הם מתים וזה ולמקנהו עשה סוכות כי הסוכה הוא בשביל מקנהו (ל״ק רסו).

יח ויחן את פני העיר, (ראה שבת ל״ג ויחן) (ל״ק כג־א).

יח ויבא יעקב שלם, (ראה שבת ל״ג ויבא) (קל״ק כז־ח).

יח ויבא יעקב שלם עיר שכם, איתערותא של בחי׳ לעבדו שכם אחד הוא ע״י שלום ושלום הוא ע״י בחי׳ יעקב שהוא הארת פנים שיודע לדרוש התורה בי״ג מדות (ל״ק כז־ב).

לד

יד לא נוכל לתת את אחותינו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו, כשהלב משוקע באהבות רעות שהם ערלת לב הם שוברים לבו של אדם וזה פירושו לאיש אשר לו ערלה ערלת לב היינו אהבות רעות כי חרפה הוא לנו כי עי״ז באים חרפות ובזיונות (ל״ק לד־ז).

יד וזה שתרגם אונקלס כי חרפה היא לנו ארי חסידא היא לנא כי החרפה היינו אהבות רעות נעשה משבירת כלי חסד כי היצה״ר והקליפות נתהוים משבירת כלים (ל״ק לד־ז).

יד כי חרפה היא לנו, ע״י תאות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו והרעב היא בחי׳ ערלה בחי׳ חרפה וכשמשברין הערלה בחי׳ תאות אכילה אזי נתגלה ברית שלום שזוכין לשלום ואזי נתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט).

יד לא נוכל לתת את אחותינו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה היא לנו, כי יש שלש עורות הם ג׳ קליפות ועור דק רביעי בחי׳ נוגה וכל החרפות הבאים לאדם הוא מג׳ קליפות וע״י שתיקה על החרפה דוחין אותם ובחי׳ נוגה לפעמים נכללת בקדושה ולפעמים להיפך וע״כ גם בשתיקה אם הוא שותק לחבירו כדי לעשות לו יסורים ביותר זה בחי׳ נוגה בקליפה אבל אם שותק מחמת שאינם רוצים לבייש חבירם אז נכלל נוגה בקדושה (קל״ק פב) (ר׳ קליפת נוגה ג).

לה

ד ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם, אמונה בחי׳ ידים וע״כ תיקון הע״ז ג״כ ע״י בחי׳ ידים וזה אשר בידם (ל״ק כב־ב) (ראה שבת פ״ב מנין לע״ז).

לו

טו אלופי עשיו ותרגומו רברבי עשו כי יש רב דקליפה בחי׳ עשו כ״ש יש לי רב (בראשית לג) וממנו ממשיכין הרשעים הרוח טומאה שלהם להשלים חסרונם (ל״ק ח־ג).

טז וע״כ נקראים עני׳ סוערה (ישעי׳ נד) כי הם עכשיו תחת ממשלת עשו איש שעיר (ל״ק ח־ג).

וישב

לז

א וישב יעקב בארץ מגורי אביו, (ר׳ מ״ר פ״ד וישב) (ל״ק רכח).

ב אלה תולדות יעקב יוסף, יוסף הי׳ כלול ביותר מבחי׳ יעקב כי הוא הי׳ עיקר תולדותיו כי יעקב ויוסף כחדא חשיבי (ל״ק א).

ב אלה תולדות יעקב יוסף היינו שעיקר ההולדה ע״י יעקב ויוסף כי יעקב הוא בחי׳ צדקה (כמ״ש תהלים צט) משפט וצדקה ביעקב ועיקר ההולדה ע״י צדקה ועיקר היא צדקה של א״י שעל ידה נעשה כלי לקבל מנועם העליון ויוסף הוא בחי׳ נועם (ל״ת עא).

ז והנה קמה אלומתי, דע שיש שם שכשרוצין לעשות מלך משתמשין בזה השם והשם הוא ק׳מ׳ה׳ ר״ת ה׳שקיפה מ׳מעון ק׳דשיך וזה שנאמר ביוסף והנה ק׳מ׳ה׳ אלומתי (ל״ק רלד).
א״ה וע״כ אמרו אחיו המלוך תמלוך עלינו מאין ידעו זאת רק הבינו זאת ממה שאמר והנה ק׳מ׳ה׳ שרומז למלכות כ״ש (בדניאל ב) מהעדה מלכין ומה׳ק׳מ׳ מלכין כ״ש שם בפנים (בסימן רלד) (ר׳ דניאל ב׳ מהעדה) ע״כ.

ט והנה השמש והירח וכו׳, (ר׳ נחמיה ט׳ וצבא) (ל״ת א־יג).

לח

ז ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה׳, מדוע רע ולא רשע רק מי שעובר עבירה זו של ער ח״ו הוא רע תמיד (שקורין בל״א בייז), דהיינו שהוא איש רע ובכעס תמיד ואין ראוי לו ללמוד קבלה (ש״ה רמט).

לט

ב ויהי איש מצליח ב״ר פו גבר קפוז מ״כ צהל ושמח, מי שהוא שמח תמיד עי״ז הוא מצליח (ס״ה הצלחה).

ו ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה כי זה הצדיק האמיתי שהוא בחי׳ יוסף הוא ההידור והיופי והחן של כל העולם וכשזה הצדיק נתפרסם ונתגדל בעולם אזי נפתחין העינים של העולם שכל מי שמתקרב אליו ונכלל בו נפתחין עיניו ויכול לראות והעיקר להסתכל על עצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם (ל״ת סז) (ר׳ תהלים מ״ח יפה).
(א״ה וע״כ נאמר ביוסף בן פורת עלי עין (ויחי מט) ופרש״י חנו נטוי על העין הרואה אותו כי ע״י נפתחין העינים כנ״ל ע״כ).

יב ותתפשהו בבגדו שהבעל דבר תופס האדם בבגדיו שמטרידו בזה אך מי שהוא בעל נפש אינו מטריד עצמו בזה בבחי׳ וינח בגדו אצלה וינוס שנס ובורח מהם ואינו משגיח כלל על זה רק עושה את שלו בעבו״ה כפי מה שיכול (ש״ה ק).

מ

יב שלשת השריגים, (ר׳ חולין צב שלשת) (ל״ת ב־ד).

מקץ

מא

א ויהי מקץ שנתיים ימים, שנתיים ימים היא בחי׳ מוציאי דבה הנאמר בהם (במדבר יד) יום לשנה שע״י לה״ר נתקלקל ונפגם בחי׳ אהבה דקדושה וזה מקץ שהוא בחי׳ פגם הקמץ בחי׳ וקמץ הכהן וכהן הוא בחי׳ אהבה ופרעה חולם היינו כח המדמה והנה עומד על היאור היאור זה פישון היינו בחי׳ פי שונה הלכות שמתגבר עליהם כח המדמה והנה מן היאור היינו שעל ידם בא שבע שני שבע ושבע שני רעב היינו טוב ורע והרע גובר על הטוב בבחי׳ ולא נודע וכו׳ ותיקונו הוא יוסף שהוא ממתיק את הרע שהוא בחי׳ רעב וזה בחי׳ ויוסף ישית ידו על עיניך שע״י היד בחי׳ שמחה בחי׳ מנגן ביד נשמר העין מכח המדמה (ל״ק נד־ו) (ר׳ כל עניני התורה בהמפתח ותבין).

א ויהי מקץ שנתיים ימים מקץ היינו הסוף בחי׳ הלכות שהם שעשוע עוה״ב שהוא בסוף וזה שנתיים ימים בחי׳ הימים שנחשבים לשנים ע״י לימוד הלכות (ל״ת ב־ו).
פי׳ כי מאחר שלימוד הלכות הוא בחי׳ שעשוע עוה״ב ועוה״ב הוא יום שכולו ארוך כי לעתיד יהי׳ יום אחד ארוך כמו שנה שלימה (פל״ח ל״ת ב־ד) (ר׳ חגיגה ה׳ האי).

א ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם, שנתיים ימים זה בחי׳ תקופות הימים תקופות השנים שהם בחי׳ עוה״ב שהוא יום שכולו ארוך שהוא למעלה מהזמן ששם סדר הזמנים הוא בחי׳ מקיפים שהם כל התענוגים והשעשועים של עוה״ב ופרעה זה בחי׳ יובל (כמובא בז׳ ויגש ר) דכל נהורין איתפרעין ואיתגליין מינה (ל״ת ז־יג) (ר׳ כל העניינים של התורה ותבין).
והנה פשוטו של מקרא מספר איך שהודיעו לפרעה בחלום אודות שנות השבע והרעב שעתידין לבא

ולפי דברי רבינו ז״ל מבואר היטב כי הפרנסה נמשכת דרך מלכות ועיקר התיקון היה ע״י יוסף שכלול מכל הבחי׳ כי יוסף נקרא כל והיו לו בנים וחלמידים שהם מנשה ואפרים וגם הוא כלול מבן ותלמיד כ״ש כי בן זקונים הוא לו שכל חכמתו של יעקב נמסרה לו ונאמר בו את אלקים אני ירא ונאמר ויוסף הוא השליט הוא המשביר בחי׳ פרנסה שנמשך ע״י המלכות ונאמר בו איש אשר רוח אלקים בו (ל״ת ז בפל״ח ו).

טו חשמע חלום לפתור אותו, יוסף ע״י שהי׳ לו שלימות לה״ק עי״ז היה יכול לפשר חלמין (ל״ק יט־ד) (עיין יוסף הצדיק ג).

טו וע״כ זכה יוסף לפתור חלומות (ר׳ מגילה י״ח מילי׳ (הש׳ ש״ה).

כא ולא נודע כי באו אל קרבנה, ע״י חידושי תורה נבראים שמים וארץ ועי״ז באים כל ההשפעות והברכות לעולם אך כשהחידושים הם ע״י כח המדמה אזי נבראין רקיעין דשוא ועל ידם בא רעב לעולם ואף שיש בהם ג״כ טוב שהם דברי תורה בחי׳ שובע אך מחמת שהרע יותר מהטוב ע״כ הרע גובר והטוב נחבטל שמתגבר ח״ו בחי׳ שבע שני הרעב על בחי׳ שבע שני השבע ולא נודע וכו׳ (ל״ק נד־ו) (ר׳ דברים כ״ח יפתח).

כו וזה חלום פרעה אחד הוא, היינו חלום פרעה הוא כח המדמה כח בטל הוא בא מאחד היינו מאהבה (כי אחד גימ׳ אהבה) היינו מאהבה הנפילה (ל״ק נד־ו) (ר׳ הושע ד׳ נדמו).

לב וזה שכתוב ועל השנות החלום, היינו מה שהחלום שהוא בחי׳ כח המדמה השתדלותו לשרות על השונה הלכות כי נכון הדבר מעם אלקים וממהר אלקים לעשותו זה בחי׳ שהיה נכון הכל ערב שבת בין השמשות וקידש היום ומיהר אלקים לעשותו בלא גוף היינו הקליפות שהוא רוח בלא גוף ומחמת זה הוא מחזיר תמיד לשרות ע״פ שונה הלכות כי הם בוראים הכל בדברי תורתם ע״כ הוא שורה אצלם כדי שיהי׳ נברא לו גוף להתלבש על ידם (ל״ק נד־ו).

לח איש אשר רוח אלקים בו, ויוסף ע״י שהי׳ בשמחה זכה לברר הרוח טובה רוח נבואה מתוך עצבות רוח שעי״ז נשמר העין מכח המדמה (ל״ק נד־ו).

לט אין נבון וחכם כמוך, יוסף קדם שזכה להתגלות התורה דהיינו חכמה ובינה הוצרך לבא בנסיון התאווה הכללית של ע׳ לשון שהיא תאוות ניאוף וע״י שעמד בנסיון ושבר הקליפה שקדמה לפרי זכה לפירי היינו להתגלות התורה (ל״ק לו־ב) (ר׳ משה רבינו ה).

מ אתה תהיה על ביתי ביתי הוא היראה ר״ל כשהצדיק מושל ביראת אלקים עי״ז ועל פיך ישק כל עמי ותרגום אונקלוס ועל מימר פומך היינו התפלה יתזן כל עמי היינו שיתעורר השפע בעולם וזה רק הכסא מיעוט המלכות כי רק הוא מיעוט וכסא הוא מלכות אגדל ממך נתגדל ממך כי מכח התפלה שהיא ביראה מוריד שפע בעולם ונתגדל מלכותו (ל״ק קב) (ר׳ מלכות דקדושה כג).

מג וירכב אותו במרכבת המשנה, ויוסף שזכה לברית זכה לשפע כפולה לחם משנה משנה תורה שזכה לחדש בשבת חידושין דאורייתא על חד תרין (ל״ק נח־ד) (ר׳ צדיק סב).

מד ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו, כי בלעדי הצדיק א״א להעלות ולהרים הידים והרגלים בחי׳ מחאת כף וריקודים (ל״ק י־י).

מה צפנת פענח, שהתגלו לו השבעים פנים לתורה (ל״ק לו־הש׳).

מה ויקרא שם יוסף צפנת פענח ותרגומו דמטרין גלין ליה, זה בחי׳ הרמזים המלובשים בעסקי חול שהם צפונים ונעלמים והוא זכה להשיג אותם ע״כ ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כהן און לאשה כי הוא זכה לתקן אהבה הנפולה וזכה להעלותה אל הקדושה וזה שקרא שם הבכור מנשה כי נשני אלקים את כל עמלי שהוא היפך משכחת עלמא דאתי כי הוא זכה לאדבקא מחשבתי׳ בעלמא דאתי ועי״ז נשכח כל עמלו של עוה״ז ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלקים וכו׳ היינו שזכה להגביה כל הניצוצות שבעמקי הקליפות (ל״ק נד בה״נ).

נא מנשה כי נשני אלקים את כל בית אבי, מנשה לשון נשיון ושכחה את כל בית אבי זה היחוס ואת כל עמלי שעמל בעבודת הבורא, כי כ״א מישראל יכול למשול בתפלתו אלא יש שני מניעות אחת קדם התפילה היינו שמתפלל בגדלות שהוא מיוחס או מחמת שהוא עמל בעבודת הבורא וצריך לשכוח כל זאת ויהיה נדמה לו כאלו היום נברא והוא יחיד בעולם והמניעה השנית היא בתוך התפילה כי מחמת העוונות נופלים לו מחשבות זרות ומחמת זה א״א למשול בתפילתו ע״כ צריך לשבר המ״ז ע״י מחשבות קדושות ועי״ז הזדונות נעשין זכיות וזה בחי׳ אפרים כי הפרני אלקים בארץ עניי פי׳ הדבר שהיה בעניות וע״י מחשבות קדושות נעשין לו כזכיות (ל״ק צז) (ר׳ תפלה צב).

נו והרעב היה על כל פני הארץ פרש״י מי הם פני הארץ אלו עשירים כי הממון דקדושה הם בחי׳ אנפין נהירין ותאוות ממון הוא בחי׳ חשך אנפין חשוכין (ל״ק כג־א).

מב

ו ויוסף הוא השליט כי הנה הכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו והוא שורש כלליות נשמות ישראל והם הענפים שלו המקבלים ממנו ועיקר הממשלה להאיר ולהתעורר לבם לעבודת השי״ת (ל״ק לד־ב).

ו ויוסף הוא השליט הוא המשביר, הצדיק הוא בחי׳ מלאפום אותיות מלא פום כי הצדיק הוא שומר בריתו כראוי ובריתו הוא מלאפום להורות כי פיו של הצדיק מלא מאלקות ודיבוריו הם בשלימות ע״כ יכול להמשיך שפע לישראל (קל״ק לד־ב).

טז ואתם האסרו ויבחנו דבריכם, כי ע״י חידושי תורה שמגלין עי״ז נמשך אלקות כביכול לתוך מוח השומע ואע״פ שזהו תפיסה כביכול אעפ״כ הוא ניחא להש״י שיהיה נמשך כביכול ע״י התורה אבל כשלומד לתלמיד שאינו הגון וממשיך אלקותו ית׳ לתוך מוח שלו זהו תפיסה ממש וע״כ עונשו תפיסה כי ע״י תפיסה יתחקן ויזדככו הדיבורים שהכניס לתלמידים שאינם הגונים בבחי׳ ואתם האסרו ויבחנו דבריכם (ל״ת ס) (ר׳ פסחים קי״ב כשהיה).

לה ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו, אחר כל התעניתים שהוא הרקת השק עדיין קשור כספו ותאוותו בשקו וגופו ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם היינו לא די תאוות עצמן כ״א גם ואביהם תאוות של אביהם מחמת שלא נתקדש אביו בשעת הזיווג גם זה קשור בגופם וזה ויראו כי חרדה נפלה אליהם (ל״ק י־ד).

לו ויאמר להם יעקב אביהם בחי׳ תוכחת השכל את בעלי הגאוה אותי שכלתם כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת (פסחים סו) יוסף איננו בחי׳ תיקון המעוות אין בכם כי מהמעוות נמשכין החרפות ויוסף הוא בחי׳ אסף אלקים את חרפתי (בראשית ל) ושמעון איננו מאחר שאין בכם בחי׳ יוסף שלא תקנתם את עצמכם אין בכם בחי׳ שמעון אינכם יכולים להוכיח אחרים כי יאמרו קשוט עצמך כי המוכיח הוא שנוי ושמעון נקרא ע״ש כי שנואה אנכי ואת בנימין תקחו שתקחו לעצמכם גדלות עלי היו כולנה הכל נופל עלי כי כל המתגאה חכמתו מסתלקת (ל״ק י־ד).

לה ויהי הם מריקים שקיהם, כשמריקים השק והחשך מן היראה ואהבה והנה איש צרור כספו בחי׳ הצדיק בשקו היינו שמרגישים שנחשך להם אור הצדיק ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם היינו שראו והכירו שהתגלות אור הצדיק שיזכו להכירו ולראות אורו הגדול הוא תלוי בחומר וצורה המה זה החומר ואביהם הוא השכל היינו בשלימות המעשים וזכות השכל ויאמר להם יעקב אביהם היינו תוכחות השכל שמוכיח את כלי המעשה אותי שכלתם שע״י מעשים עכורים גורמים הפסד להשכל יוסף איננו בחי׳ הצדקה ושמעון איננו עי״ז אין דיבור הצדיק הולך למרחוק ואת בנימין תקחו בחי׳ מזבח שעיקר שלימות השכל תלוי בזה היינו שהשכל מוכיח שעיקר מה שנתעכר המוח הוא תלוי בכלי המעשה היינו צדקה שע״י נשלם השכל כי נשנותנין צדקה נעשין גרים ונשלם המזבח היינו שזוכין לאכול בקדושה ואזי זוכין לראות אור הצדיק ועי״ז מקבלין ממנו יראה ואהבה (ל״ק יז־ט) (ר׳ כל הענינים מהתורה ותבין).

מג

ז שאול שאל האיש לנו ולמולדתינו, (ר׳ מ״ר בראשית צ״א שאול) (ל״ק רכט).

יא קחו מזמרת הארץ בכליכם, דע כי יעקב אבינו כששלח את בניו ליוסף שלח עמהם ניגון של ארץ ישראל וזה סוד קחו מזמרת וכו׳ בחי׳ זמר וניגון כי יעקב רצה לפעול אצלו ע״י הניגון מה שהיה צריך ע״כ שלח לו אותו ניגון של א״י (ל״ת סג) (ר׳ עשבים ב).

יד ואל שדי יתן לכם רחמים, עיקר הרחמנות הוא בבחי׳ ואל שדי וכו׳ דהיינו שהש״י ימסור את הרחמנות בידינו כי אצלו ית׳ יכול להיות שגם החולאת הקשה וכל היסורין הם הרחמנות שלו כי בודאי כל מה שהש״י עושה להאדם אפילו יסורין קשים הכל הוא רק רחמנות אבל אנו מבקשים שיתן וימסור בידינו את הרחמנות כי אין אנו מבינים הרחמנות שלו ואצלנו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וכיוצא בחי׳ ואל שדי יתן לכם רחמים וכו׳ (ל״ת סב) (ר׳ עשרה מאמרות אלה).

לכאורה קשה להבין דברי רבינו ז״ל כי מאחר שבאמת כוונת השי״ת לטובה והיסורין שעושה להאדם הוא באמת רחמנותו א״כ מה זה שכתב שאנו צריכין שיתן בידינו את הרחמנות ואיך נוכל לרחם עלינו בעצמינו אם באמת אין זה טובה וכי תינוק שרוצה דבר שאין טוב לפניו באמת וכי זה הוא רחמנות שאביו ימלא תאוותו מאחר שיודע

באמת שיזיק לו הדבר אך באמת כ״ז הוא ברחמים סתם אבל כשזוכין לרחמים רבים שם אין צמצום ודין ויוכל להספיק הרחמנות לכל הענינים וע״כ אז בודאי יוכל למסור בידינו הרחמנות כי לא יזיק לנו ח״ו במקום אחר מאחר ששם כולו רחמים (ל״ה ע״ת ג א) (ע״פ התו׳ סב בל״ת) (ר׳ פנים ותבין) (ר׳ אמונה סט, עוד תירוץ על הקושיא הנ״ל).

ויגש

מד

יח ויגש אליו יהודה, (ר׳ ז׳ ויגש ר״ו ויגש) (ל״ק סב־א).

יח ויגש אליו יהודה, דא תקרובתא דמלכא במלכא ויאמר אליו בי אדוני, שהשכינה מבקשת רחמים מהשי״ת על אלו הרחוקים ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ולא ישמע עוד אמצעי ואל יחר אפך בעבדך על העבר כי כמוך כפרעה פרעה לשון התגלות כי אתה אינך ידוע אלא מהגלוי לפיכך טעו כל אחד לפי טעותו מחמת שרואים שהנהגת העולם הוא ע״י מערכת המזלות אבל כשאתה מבטל רצונך בשביל רצון הצדיק כשרואים שמערכת המזלות מחייבים איזה גזירה וצדיק מבטל אזי ידוע שיש אלקי נמצא שעושה רצון הצדיק וזה מה פרעה גוזר ואינו מקיים פרעה היינו מערכת המזלות הגלוים לכל גזירתם אף אתה גוזר ואינך מקיים כי הצדיק מבטל (ל״ק סב־ו) (ר׳ טבע ח) (אמונה לז).

יח ויגש אליו יהודה, כשאיש ישראל נגש להשי״ת לבקש מחילה על עונותיו ויאמר בי אדוני רוצה לומר בלי הכח שנתת בי לא יכולתי לחטוא ידבר נא עבדך דבר הטענה הנ״ל הוא רק שאוכל להתפלל לפניך ואל יחר אפך בעבדך כי ידעתי שאני החייב (ח״מ השמטות ג).

מה

יב כי פי המדבר אליכם בלה״ק כי יוסף זכה לשלימות לה״ק ע״כ כתיב בו (מא) הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו היינו תיקון הברית כי בלה״ק תלוי תיקון הברית (ל״ק יט־ג).

יב כי פי המדבר אליכם פרש״י כפי כן לבי שהאיר הנקודה כלליות שלו בלב כל ישראל (ל״ק לד־ח).

מו

ד ויוסף ישית ידו על עיניך, ע״י היד היינו שמחה שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה נשמר העין מכח המדמה (ל״ק נד־ו).

מז

יב ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו לחם לפי הטף, כמו הטף אל דרום (יחזקאל כא) לשון דיבור היינו שהי׳ שגורה תפלתו בפיו ע״י צדקה (ל״ק ב־ד).

יט ותן זרע ונחיה, ע״י תאות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו והרעב היא בחי׳ ערלה והיינו שלוש קליפות המסבבין ברית שלום וכשמשברין הערלה תאות אכילה נתגלה ברית שלום וזה בחי׳ ותן זרע כי יוסף היא בחי׳ ברית שלום ונחיה כי ע״י שלום נתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט).

כט הא לכם זרע, עיקר הולדה תלוי בהא כי עיקר הולדה ע״י דעת ומי שהוא שלם בדעתו והשיג מה שאפשר לדעת האדם להשיג ואין חילוק בין דעת האדם לדעת הש״י אלא חמשה דברים כמובא אז דעתו יונק מדעת הש״י שהיא בחי׳ הא ואז מוליד (ל״ק נג).

ויחי

מח

א הנה בנך יוסף בא אליך, סגולה לחולה שיסתכל על הציצית וזה הנה בנך יוסף בא אליך עי״ז ויתחזק ישראל (ל״ק ז־ה).

ר׳ בהגהה טל כריכות הם קנו בד׳ כנפות גימ׳ יוסף, וס׳ גידלין כמנין הנה, חוליות וקשרים כמנין בנך, והחוטין ל״ב ושזורין הם סד כמנין בא אליך (פע״ח ציצית פ״ד).

יד שכל את ידיו, כי יעקב ע״י שזכה לעשות המצוות בשמחה המשיך ברכת השכל לתוך הידים שזה בשביל להשיג אור אין סוף (ל״ק כד־ה).

טז הוא יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי, שע״י התינוקות בחי׳ הבל פה שאין בו חטא וכן ע״י צדקה לא״י יוכללו באוירא דא״י אויר הקדוש בחי׳ הבל שאין בו חטא ע״י יתגלו האבות להגן (ל״ק לז־ד).

כ ואני נתתי לך ש׳כ׳ם׳ אחד על אחיך, כי יעקב ע״י תפלתו הי׳ משפיע חיות לשלשה חלקי עולם בחי׳ ש׳כ׳ם׳ ש׳פל כ׳וכב מ׳לאך וע״כ היה יכול לתת ליוסף חלק אחד יותר כי ע״י תפלה נתוספו החלקים כ״ש אשר לקחתי וכו׳ תפלה ובקשה (ל״ק ט־ב).

כב בחרבי ובקשתי פרש״י לשון תפלה אותיות התפלה היא השכינה ונקרא קשת וקול הנגינה הם תלת גוונין דקשת שיש בקול אש מים רוח שהם שלשה אבות שהם שלשה גוונין דנהירין נמצא מי שמנגן אותיות התפלה בזכות ובבהירות גדול אזי מלביש

את השכינה בלבישין דנהירין והקב"ה רואה אותה אזי וחמת המלך שככה שנמתקין הדינין משל למלך שכעס על בנו וכשהמלך רואה המלכה בלבושין דנהירין אזי מרחם על בנו (ל"ק מב) (ראה זוהר פנחס רט"ו וירא).

מט

ו בקהלם אל תחד כבודי, ועל זה התפלל יעקב שלא יזיק מחלוקת קרח למרע"ה היינו שלא יתייחד ויתקשר חלקי הכבוד שלהם כי כשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחד אפילו אם הוא חשוב יותר מהם עכ"ז יכולים להפילו כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכ"א מהם ועי"ז נתבטל חלק הכבוד שלו ונופל על ידם וכשלא יתייחד חלקי הכבוד שלהם בודאי יוכל משה לעמוד נגדם להפילם ומה שאמר כבודי כי יעקב הוא בחי' הכבוד בחי' נפש בחי' כל הנפש הבאה לבית יעקב (ל"ק קפא) (ר' תהלים ק"ו ויקנאו).

י ומחוקק מבין רגליו רגל הוא בחי' יראה שהיא בחי' סוף בחי' סוף דבר וכו' (קהלת) היינו שע"י יראה שהיא בחי' רגל נעשה חקיקה וצנור לקבל בתוכו את החסד כי רוב החסד א"א לקבל וצריך לעשות כלי וצנור (ל"ת ד"ד) (ר' קרח י"ז והנה).

יא אוסרי לגפן עירה (ראה זוהר ויחי רלח אוסרי) (ל"ק לח־ב).

יד יששכר חמור גרם ותרגומו עתיר בנכסין, דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא"א לבא להתבוננות הזאת כ"א ע"י עשירות ובני יששכר שהיה להם זאת ההתבוננות לא זכו לזה כ"א ע"י עשירות (ל"ק ס־א) (ר' ד"ה א־יב ומבני).

כא נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, נפתלי הוא אותיות תפלין בחי' א"י שהיא אילה שלוחה לבשל פירותיה והשפעתה ממדת אמת בחי' יעקב שהוא בחי' תפארת והיינו הנותן אמרי שפר שפר לשון פאר (ל"ק מז) (ראה א"י יז).

כב בין פורת עלי עין בשביל מצות ציצית שהיא בחי' עינים לשון מציץ מן החרכים עי"ז זכה לבן פורת לשון פרו ורבו לזיווג דקדושה כי ע"י מצות ציצית ניצולין מניאוף (ל"ק ז־ד).

כב בן פורת עלי עין, א"ה כי ע"י שעמד בנסיון וצירוף והתגבר על התאוה הכללית של מדות רעות של ע' לשון זכה להתגלות התורה, ע"כ (המרומז בל"ק לו־ב).

כב בן פורת עלי עין (ר' וישב ל"ט ויהי יוסף) (ל"ת סז).

כב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ואפילו כששומע החלום מאחר שמספר לו יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם ויוסף היה לו זה החן בחי' בן פורת לשון חן כשפרש"י עי"ז היו חלומותיו צודקים ונכתבו בתורה כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם גם עי"ז היה יכול לפתור חלומות (ש"ה רסב).

כד משם רועה אבן ישראל, ותרגומו אב ובן זה בחי' מאמר השלם תורה ותפלה בחי' נעשה ונשמע בחי' יראה ע"י יכול לבא לבחי' רועים דקדושה (ל"ק כב־י).

כד מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישו אל, מי שפוגם באמונת חכמים אזי אין רפואה למכתו כי התורה נותנת כח להמלאכים והמלאכים כ.שפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח התורה ולהקים אמונה הנפולה הוא ע"י נדר בחי' יעקב ועי"ז מתקן ידי המלאך הנקרא אביר כי משם רועה אבן ישראל היינו ע"י הנדר נתתקן האמונה וכשנתתקן האמונה נתתקנו הידים (ל"ק נז־ב) (ר' ישעיה כ"ה אודה).

לג ויאסף יעקב רגליו אל המטה, רגליו בחי' תפלה כ"ש צדק לפניו יהלך שהי' מאסף כל התפילות כל אחת לשרשה אל המטה לשון שבט כי יש י"ב נוסחאות התפילה לפי י"ב שבטי י־ה (ל"ק ט־ב).

נ

כא וידבר על לבם פרש"י דברים המתיישבים על הלב היינו שהאיר נקודה הכללית שלו בלב כל ישראל (ל"ק לד־ח).

שמות

א

א ואלה' שמות' בני' ישראל' הבאים' מצרימה' את' יעקב' איש' וביתו', סופי תיבות הם אותיות ת'ה'ל'י'ם' ת'ש'ו'ב'ה' כי ע"י תהלים זוכין לתשובה שהיא בחי' שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו' כי מ"ט שערי תשובה הם בחי' מ"ט אותיות שיש בשנים עשר שבטי יה הבאים מצרימה להזדכך שם (ל"ת עג) (ר' אמירת תהלים א').

יב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ רוה"ק מבשרתן, הסיגופים מועילים להולדה (ס"ה בנים).

יד וימררו את חייהם בעבודה קשה (ר' תיקו"ז י"ג וימררו) (ל"ת מו).

כב ויצו פרעה וכו' כל הבן וכו' היאורה תשליכוהו, וע"כ גזר פרעה על הזכרים דייקא כי פרעה הוא כח

המדמה שהוא כח בטל מלשון למה תפריעו שהוא מתגבר על הזכרון שלא לזכור בעלמא דאתי שהוא בחי' בן זכר וזה היאורה תשליכוהו כי יאור מצרים זה פישון היינו בחי' פי שונה הלכות ששם שורה כח המדמה היינו שרצה לפגום הזכרון ע"י כח המדמה השורה על פי שונה הלכות (ל"ק נד־ו) (ר' מדמה ה) (ר' מקץ מ"א וזה שכתוב ועל).

ב

כא (ב"ר א') ולמה נקרא שמה צפורה שטיהרה הבית כציפור, אשה כשרה מטהרת הבית מצרעת (ס"ה טהרה).

ג

א ומשה היה רועה משה הוא הדעת בחי' מוחין תפילין הוא רועה דקדושה הפך רועה זונות וזה בחי' שבעה רועים דקדושה בחי' משה היה רועה בחי' תפילין שין של ג' ראשים שין של ד' ראשים שהם בחי' שבעה רועים (ל"ח ה־ז).

ב וירא אליו ה' בלבת אש, שהשי"ת רצה להלביש לו השגת אלקות והלביש לו בבחי' בת עין כמו השחור שבעין מצמצם הראות שעל ידו רואין ומשיגין דברים גדולים שעומדים נגדו כמו כן ע"י השכל התחתון משיגין השכל העליון באופן שיוכל להסבירו לכ"א (ל"ק ל־ג) (ראה ב"ב קמ"א בת).

ד וירא ה' כי סר לראות (ר' משה רבינו יט) (ל"ת ז־יא).

יא מי אנכי כי אלך אל פרעה וכו' ויחר אף ה' במשה, זה שהקטין משה א"ע שלא רצה להיות מנהיג מחמת שנשתלשל בו חרון אף ה' שבא ע"י חסרון אמונה (ל"ק יח־ב) (עיין צדיק כט) (אמונה ז').

יח וע"כ השי"ת נקרא אלקי העבריים מלשון עבר הנהר לשון צדדין היינו שאלקותו מסבב גם על החלל הפנוי הבא ע"י צמצום שצמצם האור לצדדין וע"כ ישראל נקראים עבריים שע"י אמונתם שמאמינים שהשי"ת אלקי העברים הם עוברים על כל החכמות ועל מה שאינם חכמות היינו האפיקורסות השנית וע"כ בודאי צריך ליזהר לבלי לעיין בדבריהם כלל כי ח"ו בודאי ישקע שם כי עליו נאמר כל באיה וכו' (ל"ק סד־ב) (ר' חלל הפנוי ה).

ד

ד כבד פה, אלו המבוכות והקשיות של האפיקורסות הבא מחלל הפנוי הם בחי' שתיקה מאחר שאין עליהם שכל ואותיות כי הבריאה היתה ע"י הדיבור אבל החלל הפנוי הוא פנוי מכל כביכול אין שם שום דיבור וצריך רק להאמין ולשתוק שם וע"כ אסור לכנוס ולעיין שם כ"א הצדיק שהוא בחי' משה שנקרא כבד פה בחי' שתיקה שהוא למעלה מן הדיבור יכול לעיין במבוכות אלו שהם בחי' שתיקה כדי להעלות הנשמות שנפלו לשם (ל"ק סד־ג) (ר' צדיק עד).

י לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך וכו' כי יש ארבעה חלקי הדיבור וע"כ כשהיו ישראל בגלות והיה הדיבור בגלות נאמר במשה לא וכו' זה בחי' ארבעה חלקי הדיבור כי יש דיבור של צדקה כי הצדקה שמשם הדיבור הוא גדר האדם וזה בחי' לא איש דברים אנכי היינו הדיבור של צדקה ויש דיבור של תשובה וזה בחי' גם מתמול בחי' (תהלים צ') ותאמר שובו וכו' כיום אתמול ויש דיבור של עשירים קרובים למלכות וזה בחי' גם משלשום ויש דיבור של מלכות בחי' מלכות פה וזה בחי' גם מאז דברך בחי' נכון כסאך מאז (ל"ת ב־ד).

יא מי שם פה לאדם, ע"י שמכה כף אל כף עי"ז נתהווה הפה כי בכל יד חמשה אצבעות והכאת האורות יד ימין ביד שמאל היינו חמשה פעמים חמשה גימ' כ"ה וכן להיפך ג"כ כ"ה גימ' חמישים ועיקר גלות מצרים שהיה הדיבור בגלות ובשביל זה היה משה כבד פה וע"י הגאולה גימ' מי נתהווה בחי' פה וזה מי שם פה לאדם מי דייקא נמצא שע"י מחאת כף הפה מקבל דיבורים מהכנפי יראה (ל"ק מה) (ראה דיבור יט).

יא מי שם פה לאדם, ע"י אכילה בקדושה עי"ז נעשה הפה בבחי' קומת אדם בבחי' מי וכו' כי מי שאין אכילתו בקדושה אז פיו שאוכל הוא בגדר בעל חי והרי הוא כמו בהמה ממש ח"ו (קל"ת עז) (ר' רות ב' לעת).

טז הוא יהיה לך לפה ואתה תהי' לו לאלקים, ותרגומו לרב וזה הוא יהי' לך לפה שבחי' אלקים בחי' תורה הוא מאיר להפה כי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו בתורתו והוא בחי' אמת בחי' (מלאכי ב') תורת אמת היתה בפיהו (ל"ת ב־ד).

ה

כג והצל לא הצלת (ר' סנהדרין קי"א ולפי) (ל"ק קנה בפל"ח).

וארא

ו

ג ושמי ה' לא נודעתי להם פרש"י לא נכרתי במדת

אמתיות שלי, במצרים שהיה הדעת בגלות היה גם הדיבור בגלות שלא נתפשט ונתגלה נאמנותו וכשיצאו ממצרים נתגלה הדעת ונתפשט נאמנות השי״ת וניכר שהוא נאמן מבטיח ועושה (ל״ק נו־ז) (ר׳ משלי ב׳ מפיו).

ז וידעתם כי אני ה׳ המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים הגלות הוא רק מחסרון הדעת ועיקר הגאולה ע״י הדעת (ל״ק כא־י).

ט ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, כי עיקר הרוח חיים הוא בהתורה וע״כ במצרים לפני קבלת התורה נאמר בהם מקוצר רוח שהוא היפך ארך אפים שמשלים החסרון (ל״ק ח־ט).

ט מקוצר רוח ומעבודה קשה, הקטני אמונה הם בבחי׳ מקוצר רוח שהוא כמו ממוצע דהיינו שאין להם אמונה שלימה שהיא בחי׳ מאריך רוחו ואעפ״כ אינם כופרים לגמרי שאין להם שום רוח כלל וזה מקוצר רוח ומעבודה קשה שמחמת שהם בבחי׳ קוצר רוח מחמת שהם קטני אמנה ע״ז צריכין לעבודות קשות ולתעניתים אבל כשהאמונה בשלימות יכולים לעבד הש״י בכל דבר (ל״ח פו) (ר׳ כפירות ח).

ז

ט והשלך לפני פרעה, וזה צירוף ו׳י׳פ׳ל׳ ר״ת ו׳השלך ל׳פני פ׳רעה י׳הי ל׳תנין כי צריכין להשליך מטה עוז שהיא בחי׳ תפילה בבחי׳ דין שהיא בחי׳ פלילים להתנין בבחי׳ והשלך לפני פרעה וכו׳ שמשליכין בכוונה המטה עוז לפני הס״א כדי שיהיה לתנין היינו כדי שיבלע התנין את התפילה הזאת כי ע״ז מוציאין ממנו כל הקדושות שבלע כי היא עומדת בבית הבליעה שלו עד שמוכרח להקיא ולהוציא כל הקדושות שבלע (ל״ת ח־ג) (ר׳ תהלים ק״ו ויעמוד).

בא

י

א ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה, פרעה הוא בחי׳ חלל הפנוי ושם יש כבדות לב כי א״א להשיג בחי׳ החלל הפנוי וכל החכמות הבאים משם יש בהם כבדות לב וא״א למצוא שם השי״ת מחמת שפינה אלקותו משם כביכול כדי שתוכל הבריאה להתהוות וע״כ ויאמר ה׳ אל משה שמשה דייקא יבא אל פרעה כי אסור ליכנס לשם כ״א בחי׳ משה וזה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו כי עבדים הם הקדמות המשמשים לחכמה היינו שכל החכמות הבאים מחלל הפנוי יש בהם כבדות לב שנשארים בקושיא וזה למען שתי אותותי אלה בקרבו כדי שאשית האותיות של הבריאה כי אם לא היה מצמצם אלקותו משם לא היה מקום לבריאה וזה למען תספר כי שם בתוך הבריאה תוכל לספר ולדבר כי יש שם אותיות ודיבור שעל ידם נתהוה הבריאה וזה באזני בנך ובן בנך עד כאן רחמי האב על הבן כי עיקר כלל הבריאה היתה בשביל לגלות רחמנותו וזה את אשר התעללתי במצרים זה בחי׳ הקליפות שבאים מריבוי אור משבירת כלים כי התעללתי פרש״י שחקתי היינו שעשיתי שחוק בחי׳ הקליפות שהן כנגד הקדושה כי הם רק כקוף המשחק ומדמה עצמו לאדם וזה ואת אותותי אשר שמתי בם כי יש שם אותיות וידעתם כי אני ה׳ כי שם תוכלו להכיר את ה׳ כי יש שם ניצוצי הקדושה (ל״ק סד־ו) (ר׳ חלל הפנוי ו) (ר׳ כל הענינים מהתורה ותבין).

ד וזה ויבא משה אל פרעה וכו׳ הנני מביא מחר ארבה בגבולך מחר הוא בחי׳ לעתיד לבא ואז יבינו בחי׳ החלל הפנוי שהוא ע״י הצמצום איך אפשר להיות שבאמת יש שם אלקות ואעפ״כ הוא חלל הפנוי וזה בעצמו הקיבול שכר לעתיד שישיגו השגות שא״א להבין בעוה״ז ואז ידעו שהחלל הפנוי הוא בבחי׳ ארבה כההוא קמצא דלבושי׳ מיניה וביה שזה בחי׳ סוד חלל הפנוי שאז יתגלה סוד בחי׳ הלבושין בחי׳ הצמצום ובאמת יש שם אלקות כי אז יתגלה ראש אמנה בחי׳ ניגון העליון של ראש אמונה שעל ידו נתבטל כל המבוכות של חלל הפנוי וזה הנני מביא מחר א׳ר׳ב׳ה׳ ר״ת א׳כן ר׳וח ה׳וא ב׳אנוש (איוב ל״ב) בחי׳ נגינה שהוא בחי׳ רוח היינו שאז יתגלה הניגון של ראש אמנה (ל״ק סד־ו) (ר׳ כל הענינים מתורה סד ותבין).

ט בנעורינו ובזקנינו נלך בצאנינו ובבקרינו נלך, היינו שמשה אמר לפרעה שע״י מצות קרבן פסח שמקריבין בשמחה נעורר כל העולמות לעבודת השי״ת (ל״ק כד, מי הנחל).

יב

יב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וכו׳ כי בארץ מצרים ששם מקום הקליפות מאד שם דייקא מוסתר הש״י בעצמו היינו תורת ה׳ סתרי תורה ע״כ דייקא מההסתרה כשחוזר ומהפכה לדעת נעשה ממנה תורת ה׳ ממש (ל״ק נו־ד) (ר׳ הסתרה ב) (תורה נב).

לו וה׳ נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום, בעל

כרחם (ברכות ט') כי בפסח נתתקן תאוות ממון כי הם לא רצו כלל (ל"ת א־ה).

מ וזה שנצטווינו בקרבן פסח ועצם לא תשברו בו שהיו מקיימין בעצמות לכלב תשליכון אותו כדי שיבחינו כ"א מישראל א"ע אם בריתו על תקונו כי עיקר הפסח תלוי במצות מילה וכשהשליכו לכלבים ראו אח שלטו בהם הכלבים ח"ו היו יודעים שאין הברית על תיקונו (ל"ק נ) (ראה ברית לט).

יג

ד דיום אתם יוצאים בחדש האביב, ובשביל זה נקרא ניסן אביב אלף עם בית יוד עם בית וזה יחודא עילאה ויחודא תתאה כי בניסן נגאלו שזה בחי' עליית המלכות בחי' באחד בניסן ר"ה למלכים בחי' ביתא תתאה ומסטרא דיובל נפקו שזה בחי' ביתא עילאה כי ביתא עילאה היא בחי' בינה ליבא וביתא תתאה בחי' מלכות כי העיקר לקבל עומ"ש היא ע"י ששומר המחשבה שבלב (ל"ק מט־ד) (פל"ח מט־ד).

ט ולזכרון בין עיניך, כדי לשמור הזכרון דהיינו לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד צריך לשמור א"ע שלא יפול לבחי' רע עין בכמה בחינות (ל"ק נד־ד) (ר' עין רעה ב).

ט למען תהיה תורת ה' וכו' (ר' שבח ק"ח וכן) (ל"ק ס־ז).

בשלח

יג

יח ויסב אלקים איתא (במדרש שמות כ') ויסב לשון סעודה היינו לשון הסיבה אימת הותרה האכילו וע"י אכילתן של ישראל נעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה אפין באפין וחמשים אחד מחמשה היינו ה' מוצאות הפה כשמתקנין הדיבור ע"י תענית שעל ידם כל העכו"ם פונים לאמונת ישראל לעבדו שכם אחד עלו בני ישראל מארץ מצרים ממיצר הגרון היינו ע"י עלות בני ישראל מראשי התאוות שהם אכילה ושתיה שמהם נמשכים כל התאוות ממיצר הגרון ע"י הדיבור מחזיר את העכו"ם לאמונת ישראל וע"י אמונה בשלימות הותרה האכילה בחי' ויסב (ל"ק סב־ו) (ר' אמונה לז).

יח וחמשים עלו פרש"י אחד מחמשה, ע"י חמשה מוצאות הפה היינו הדיבור עלו מן המיצר (ח"מ ח"א השמטות).

יח ויסב אלקים את העם כשדינין ח"ו מקיפין את האדם העצה לזה דרך המדבר ים סוף שצריכין לדבר מהצדיק בחי' יוסף (ח"מ ח"א השמטות).

יט ויקח משה את עצמות יוסף, משה הוא בחי' המוחין ויוסף הוא בחי' הצדיק היינו שאין שלימות להמוחין אלא ע"י התקשרות לצדיקים ובשביל זה נוסעין לצדיקים כדי לזכות לקדושת המחשבה (ל"ק ריא) (ר' ר"ה ג).

יד

י ופרעה הקריב (ר' מד"ר בשלח כ"א ופרעה) (ל"ת יג).

יד ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, דע שע"י מלחמות היינו מחלוקת עי"ז נופלים מחשבות של רשעים היינו של כפירות על אנשים כשרים והתיקון לזה למסור המלחמה לה' בחי' ה' ילחם וכו' וע"י השתיקה זו נתעלה המחשבה כי נתבטלין מחשבות רעות של כפירות (ל"ק רנא) (ר' כפירות ה).

טו מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, כשאחד צועק להש"י אומרים לו ליסע כמ"ש מה וכו' (ל"ק קצח).

ואפשר יש לפרש דברי רבינו ז"ל בסימן קצח כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע כמ"ש מה תצעק וכו' ולכאורה בלתי מובן אך י"ל דהכוונה דלפעמים יש שהאדם בצרה ח"ו אך יש עצות איך להמלט אבל כשאחד בצרה ר"ל שאין לו שום עצה איך להמלט ועי"ז צועק להשי"ת אומרים לו ליסע הרצון מה לעשות היינו ליסע מהצרה ומה שיעשה יהיה טוב (עו"ש פח).

ועתה חזק ואמץ ולהיות מהנוסעים לצדיקים אמתיים על ר"ה הבע"ל היינו להקיבוץ הנקרא ע"ש רבינו הקדוש ז"ל אשר בוודאי רבינו ז"ל שמה ואפשר יש לרמז בדברי רבינו ז"ל סי' קצח כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע וכו' ולכאורה בלתי מובן אך י"ל ברמז ליסע על ר"ה לצדיקים אמתיים כידוע מדברי רבינו ז"ל גאר מיין זאך איז ר"ה (עו"ש תקח).

א"ה: (שמעתי מהותיק וחסיד ידידינו הר"ר אלי' חיים נ"י בשם הותיק וחסיד ר' נחמן מטולטשין זצ"ל הפשט בסי' קצח כשאומרים מן השמים לנסוע אז כבר נוסעים בגו"ר וכו').

טו

א אז ישיר משה (ר' סנהדרין צ"א אז) (ל"ק סד־ה)

ב עוזי וזמרת ויהי לי לישועה ע"י תיקון הברית הנקרא עוזי עי"ז זוכה להדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה וזמרת אז נזדכך קולו ואז ע"י השמעת קולו לבד הקב"ה מושיעו בעת צרתו וזה ויהי לי לישועה (ל"ק כז־ו) (ראה תהלים ק"ו וירא בצר).

ב עזי, אין עוז אלא תורה שעי״ז זוכין לתשובה ודעת שעי״ז מעוררים רחמים אצלו ית׳ עד שהוא כביכול מתפלל עלינו וזה וזמרת יה י״ק דייקא היינו תפילת ה׳ אז ויהי לי לישועה כי ע״י זמרת י״ק שהוא תפילת ה׳ שמתפלל ברחמיו הפשוטים לעורר רחמיו הגדולים או בודאי יקבל ישועה שלימה כי רחמיו הגדולים אינם נפסקים לעולם וכשהשי״ת ירחם עלינו באלו הרחמים בודאי אין שום עון ופגם שיהיה חוצץ בפני אלו הרחמים הגדולים ובודאי יהיה לנו ישועה בשלימות אמן ואמן (ל״ק קה).

ד מרכבות פרעה וחילו תפילין נקראין מרכבות פרעה היא הגוונין בחי׳ בושה וע״י מה תזכה לבחי׳ תפלין ירה בים ירה הם הגבורות כי י׳ר׳ה׳ גימ׳ ג׳ב׳ו׳ר׳ה׳ בים הוא הדיבור כשתקשר ותעלה הדיבור לשרשה ע״י לימוד תורה בלילה ומזה נמשך עליו חוט של חסד ומבחר שלישיו התורה נקראת אורייתא תליתאי ומבחר דא אברהם ע״י התורה נתעורר מדת אברהם ע״י נתתקן הדיבור וקץ כל בשר יטבע בנוקבא דתהומא רבא וזה טבעו בים סוף (ל״ק לח־ז).

ה תהומות יכסיומו בחי׳ נס ע״ש ותהום כל העיר (רות א׳) ועל נס מתמיהין מי שמכסה הנסים ואומר שהוא דרך הטבע ירדו במצולות בחי׳ מצרים (שמות י״ב וינצלו וכו׳) היינו לעומק הגלות כמו אבן תרגומו אב ובנן היינו כמו יעקב ובניו שירדו למצרים ע״י שאמר אברהם במה אדע שפגם בא״י בחי׳ אמונה תפלה נסים (ל״ק ט־ה).

יג נהלת בעזך אל נוה קדשך, ע״י עזות דקדושה נכנסין לתוך הקדושה כי א״א לבוא לצדיקי הדור אלא ע״י עזות (ל״ק כב־ד).

יז מקדש ה׳ כוננו ידיך, עיקר הברכה שנשפע מהידים הוא השכל ועיקר לכוין רצונו שימשיך ברכת השכל להשיג אור אין סוף בחי׳ מקדש ה׳ (ל״ק כד־ה מ״ה).

כא ו׳תען ל׳הם מ׳רים ש׳ירו לה׳ ר״ח ש׳ל׳ו׳ם׳ כי ע״י שירה זכו לשלום (ל״ק כז־ו).

כג ויבואו מרתה (ראה סנהדרין נ״ו שבת במרה) (ל״ק כז־ו).

כג ולא יכלו לשחות מים ממרה, מי שפגם בבריתו הוא בחי׳ מיין מרירין זרע טמא ואזי אין יכול להתפלל בבחי׳ כל עצמותי תאמרנה ואז כלבא נחית לאכול קרבנו היינו תפלתו והוא בחי׳ מרה בחי׳ חרב בחי׳ גיהנם (ל״ק נ).

כו ויאמר אם שמוע וכו׳ והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו, הישר בעיניו תעשה זה היפך ביזוי אנשים והאזנת למצותיו זה בחי׳ תיקון הברית ושמרת כל חוקיו זה בחי׳ תיקון אמונה ואזי כל המחלה וכו׳ כי ע״י תיקון שלש מדות אלו התפילה בשלימות ויכול להתרפאות ע״י דבר ה׳ בכל הדברים שבעולם אפילו קודם שנתגלה החולאת (ל״ת א־יא) (ר׳ ברכות י׳ וזה).

כו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה׳ רופאך, והקשו כל המפרשים אם לא ישים מה צורך לרפואה אבל לפי הנ״ל מיושב היטב כי כל המחלה וכו׳ לא אשים עליך היינו שלא יביא אותך לידי מחלה כלל כי ירפא אותך מקודם בעת צמיחת המחלה וזה כי אני ה׳ רופאך היינו בעת צמיחת המחלה שאז אין יודע ממנו רק אני ה׳ אז ארפא אותך ע״י בחי׳ דבר ה׳ בחי׳ תפילה (ל״ת א־יא).

כו כ׳י א׳ני ׳ה׳ ר׳ופאך ר״ת א׳מן כ׳ן י׳הי ר׳צון (ל״ת מב).

פ״א סיפר שחלם לו באשר שהיו משיחים שהרפואה היא מהשי״ת לבד כי אני וכו׳ ואמר מי יודע שהשי״ת רוצה ענה א׳ כי אני וכו׳ ר״ת אכי״ר (ח״מ שה״ל נג).

טז

ד לחם מן השמים, הנאמר במן לשון מלחמה בחי׳ מחלוקת היינו שהמן שהוא הדעת היא בחי׳ מחלוקת לשם שמים וע״כ דתן ואבירם שחלקו על משה שהוא הדעת פגמו ג״כ במן כי המן בחי׳ דעת בחי׳ משה (ל״ק נו־ח).

י וכבוד ה׳ נראה בענן, ע״י שאומר תורה ברבים ושומעים תלמידים שאינם הגונים עי״ז בא עצירת גשמים כי ע״י כבוד התורה באה גשמים בחי׳ וכבוד ה׳ נראה בענן וע״י הענן בא גשמים וכשלומד לתלמיד שאינו הגון הוא היפך הכבוד וע״כ בא עי״ז עצירת גשמים (ל״ת ס) (ר׳ משלי כ״ו כמטר).

כה אכלוהו היום כי שבת היום לה׳, אכילת שבת נעשה קדושה ואלקות גמור בלא תערובת סוגים כלל כי אכילת ימי החול נהנה ממנה ג״כ הס״א ויכול לפעול באכילת שבת מה שפועל בתעניית היינו להפיל אויביו לפניו בזכות עונג שבת ועל שם זה נקרא שבת כי בסגולתו להשביח אויב ומתנקם (ל״ק נז־ה) (ר׳ שבת ז).

כה ויאמר משה אכלוהו היום (ר׳ שבת קי״ז ויאמר) (ל״ק קכה).

כה אכלוהו היום, אכילת שבת יקרה מאד כי הוא כולו

אלקית כולו קדש ועל כן מצוה גדולה להרבות בסעודת שבת כי מחילול שבת אי אפשר ליזהר כי בקל אפשר להכשל בחילול שבת ח״ו והתיקון הוא ע״י האכילה של שבת (ל״ק רעז) (ר׳ שבת כח).

כו שבו איש תחתיו צריך לשבר גאותו בד׳ בחי׳ שפלות כנגד הגדולים בינונים וקטנים וגם כנגד מדרגתו ידמה בעיניו שהוא למטה ממדריגתו בחי׳ שבו איש תחתיו (ל״ק יד־ה).

כט ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת, ראו דייקא כי שבת היא כח הראות וע״כ בשבת יכול לראות שפלותו וזה שבו איש תחתיו הנאמר בשבת היינו תחת מדריגתו שפל ממה שהוא ועכ״פ אל יצא איש ממקומו היינו למעלה ממדריגתו ואימתי יכול לראות שפלותו בשבת כשעושה תשובה שלימה שהיא שבת (ל״ק עט) (ר׳ נצבים ל־ב ושבת).

כט שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו, היינו ע״י שזוכין לשפלות שזהו בחי׳ שבו איש תחתיו שמחזיק עצמו תמיד בשפלות למטה תחת מקומו ומדריגתו עי״ז אל יצא איש ממקומו כי שום אדם לא יוכל להוציאו ממקומו דהיינו לדחותו מפרנסתו ח״ו (ל״ק עט).

כט ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת ראו דייקא כי שבת שהוא שמא דקוב״ה הוא בחי׳ כח הראות בחי׳ תלת גווני דעינא ובת עין גם הצדיק הוא בחי׳ שבת ע״כ ע״י הצדיק ושבת נפתחין העינים וזוכין להסתכל על עצמו בכל המדות איך הוא אוחז בהם (ל״ת סז) (ר׳ ח״ז ע׳ שבת שין בח).

כט אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, ע״י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפילה ואז נעשה בן חורין היינו שבא לקדושת שבת וקדושת שבת זה בחי׳ תכלית הידיעה שלא נדע וזה עיקר החכמה ותכלית הזה הוא עיקר המקום שזה התכלית הוא מקיף את כל העולם שנברא בחכמה וזה אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (ל״ת פג) (ר׳ שבת מב).

לה ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה (ר׳ קידושין ל״ח את המן) (ל״ק נו־ח).

יז

יב ויהי ידיו אמונה ע״י המחאת כף נתבטל הגאוה והכפירות ונתרבה האמונה (ל״ק י־ו).

יב ויהי ידיו אמונה, אי אפשר לקבל תוכחה ומוסר כ״א ע״י אמונה ואמונה בחי׳ ידים לקבל המוסר על ידם (ל״ק כב־ב) (ראה איוב ל״ז ביד).

יב ויהי ידיו אמונה, צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל שנשפעין מהידים כי אין לסמוך על השכל בעצמו כידוע (ל״ק כד־ו) (ראה אמונה טז).

יב ויהי ידיו אמונה עד בא השמש, שהי׳ לו אמונה כ״כ גדולה עד שנתפשט בכל האברים שאפילו בידיו היה האמונה כ״כ גדולה עד בא השמש היינו להשכל של הדבר ושמש הוא בחי׳ חכמה כי כל מה שמחזיק א״ע באמונה בא אל השכל יותר כי הדבר שהיה צריך מתחילה להאמין עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה מבין הדבר הראשון בשכל (ל״ק צא) (ר׳ כתבי האר״י ז״ל).

יב ויהי ידיו אמונה ותרגומו פרישן בצלו תפילה היא בחי׳ אמונה כי עיקר מה שמועלת התפילה לפעול בקשתו הוא רק ע״י אמונה (ל״ת ה־א).

יב ויהי ידיו אמונה, כי ע״י אמונה החליש את עמלק דהיינו החכמות והחקירות וזה ויהי ידיו אמונה ידיו היינו בחי׳ מצוות מעשיות שהם בחי׳ אמונה כ״ש כל מצותיך אמונה (תהלים קיט) שע״י אמונה ומצוות מעשיות החלישו ואמונה זה תפילה כמו שתרגם פרישן בצלו כי התפילה משנה הטבע ונתבטלין החכמות והחקירות שהם הולכים ע״פ הטבע (ל״ת יט) (ר׳ תנחומא כי תצא עמלק).

יד ויאמר ה׳ אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע, הענין מה שצריכין לנסוע להצדיק ולא די בספר מוסר מפורש בתורה, כי אף שאמר לו לכתוב בספר אעפ״כ לא הסתפק בזה וצוה לו ושים באזני יהושע כי העיקר מה ששומעין מפה הצדיק (ל״ק קכ) (ר׳ מדרש דברים ג׳ שמע).

יתרו

יח

א וישמע יתרו חותן משה, כי מחמת שהיה חותן משה זה גרם לו ששמע ונתגייר כי כל עבודת משה בחייו ועכשיו לאחר מותו הוא רק לעשות גרים (ל״ק רטו) (ר׳ משה רבינו יג).

א וישמע יתרו (ר׳ זבחים קט״ז וישמע) (ל״ת ח־ג).

ט ויחד יתרו (ר׳ סנהדרין צ״ד ויחד) (ל״ת לג).

ט ויחד יתרו על כל הטובה, כי אצל סתם בני אדם אין השמחה של כל הטובות ביחד למשל כשבאין על חתונה יש מי ששמח מן האכילה ויש ששמח מן הכלי זמר ויש ששמח מן החתונה עצמה כגון המחותנים אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות ביחד אבל שלימות וגדלות השמחה הוא מי שווכה לשמוח מכל הטובות ביחד וזה א״א כ״א כשמסתכל על השורש שמשם נמשכין כל הטובות ושם הכל

אחד ואזי שמחתו מכל הטובות ביחד וכל מה שיש יותר שמחות שנכללין ביחד ניתוסף ביותר אור ההתנוצצות וזה ויחד יתרו על כל הטובה שהיה שמח מכל הטובות ביחד כי היה מסתכל למעלה על כל הטובה היינו על השורש ששם הכל אחד ושם נכללין כל השמחות יחד (ל"ת לד).

כא ושמח עליהם שרי אלפים שרי מאות וכו' כי יש בכל אחד מישראל בחי' מלכות וממשלה לפי בחינתו יש שהוא שורר בביתו ויש שהוא מושל יותר וצריך כ"א ליזהר ביותר לבלי להשתמש עם המלכות והממשלה שיש לו להנאתו ולצרכו כ"א לעבודת השי"ת לבד דהיינו להזהיר ולהוכיח את כל הנכנעים תחתיו להשיבם אל ה' (ל"ק נו־א־ב).

כא ואתה תחזה מכל העם ושמת עליהם שרי אלפים וכו', ואתה תחזה דייקא כי ע"י הראיה לבד של משה רבינו שהיה מסתכל בכ"א היה מתנוצץ מוחו של כ"א ועי"ז קיבל כ"א גדולה ושררה כפי ערכו לפי מדריגת מוחו היינו בחי' שרי אלפים וכו' וזה ואתה תחזה וכו' ושמת וכו' כי ע"י שיחזה משה ויסתכל בעם עי"ז בעצמו הוא משים אותה שרי אלפים וכו' גם משה ע"י הסתכלותו בהם היה יודע הגדולה המגיע לכ"א כפי התנוצצות מוחו (ל"ת עב).

וע"כ משה רבינו שהיה קדוש ופרוש גדול מאד על פי הדיבור היה יכול לחזות ולהסתכל בישראל ולחלק להם גדולה עי"ז וזה ואתה תחזה אתה דייקא כי רק משה זוכה להסתכלות הזאת כי הסתכלות הזאת היא תלויה רק בקדושה ופרישות מתאווה זאת (ל"ת עב).

כא ואתה תחזה, וע"כ יתרו דייקא אמר למשה ואתה תחזה כי משה היה חתנו וידע יתרו גודל קדושתו ופרישותו שהוא יכול לחזות ולהסתכל בכ"א וגם יתרו היה גר והגרים באים מקדושת הזיווג של הצדיקים (ז' שלח קסח) ע"כ הוא יודע גדל יקר קדושת הצדיקים שלגדל קדושתם נעשה מזיווגם נפשות הגרים מכש"כ קדושת פרישותם וע"כ יתרו שהוא גר הוא יודע קדושת הצדיק וע"י ראייתו לבד יתן להם גדולה (ל"ת עב).

וזה אותיות י'ת'ר'ו' ס"ת ורבים מישיני' אדמת' עפר' יקיצו', כי יתרו דייקא אמר למשה ואתה תחזה ועי"ז זוכין לגדולה וזוכין לביאורי התורה ועי"ז באין לבושה ולתשובה וע"י התשובה חוזר ונחיה השפלות של כ"א כי עיקר התחי' הוא להשפלות בחי' הקיצו ורננו שוכני עפר וכ"ז נעשה ע"י יתרו דייקא וזה ורבים מישיני אדמת עפר דייקא היינו בחי' שפלות כנ"ל (ל"ת עב) (ר' יתרו כ' ולבעבור).

יט

ג ומשה עלה אל האלקים, זאת הבחי' היתה למשה כי כל מה שעלה למעלה יותר עליונה מצא שם אלקים כי בגשמיות אנו רואים שיש אדם שהוא למטה בדחקות אזי הוא עובד השם וכשהוא נתעלה למעלה שנתעשר אזי הוא שוכח בהקב"ה (ל"ת פב).

ד ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, נשרא זה תיקון הכללי היינו תיקון הברית עי"ז דייקא ואביא אתכם אלי כי עיקר התקרבות להשי"ת הוא ע"י תיקון הברית (ל"ק כט־ד).

ו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ממלכת בחי' תורה שבנגלה והכל צריכין למרי חיטייא כהנים בחי' תפילה במסירת נפש וגוי קדוש זה בחי' הביהמ"ק תורה שבנסתר וע"י מה זוכה לאלו הבחי' ע"י שיקשר היראה לדעת ע"י משפט וזה אלה הדברים אשר תדבר יראה נקרא דבר משה הוא בחי' הדעת אל בני ישראל כי הם בחי' משפט (ל"ק טו־ז).

ו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, בחי' אהבה קדושה וגוי קדוש קודש היא נקודה ואו בחי' לב ע"י מה תבא לבחי' אהבה ע"י אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל כי משה הוא נקדה כלליות נשמות ישראל שבתחלה צריכין הכל לקבל מהנקודה הכלליות ואח"כ צריך כ"א להאיר בחבירו מהנקודה שיש בו וגם יוכל להאיר מיניה וביה מהנקודה שבו עי"ז ואתם תהיו לי ממלכת כהנים היינו אהבה הקדושה ויסיר ממנו ערלת לב (ל"ק לד־ח).

ו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וע"כ בשעת מתן תורה שרצה השי"ת לגלות מלכותו ויראתו הכניע א"ע הש"י לישראל כביכול וביקש מהם שיקבלו מלכותו והבטיח להם כמה הבטחות כ"ש ואתם וכו' וכ"ז היה בשביל לגלות מלכותו ויראתו כ"ש בעבור תהיה יראתו על פניכם וכו' כי הש"י מקטין א"ע בשביל לגלות מלכותו (ל"ק ריט).

ח ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה' ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וכו' ויגד משה את דברי העם אל ה', והוא תמוה ונפלא מאד כי מה הם דברי העם שנית שעליהם נאמר ויגד משה את דברי העם אך דע כי ישראל טענו כל אשר דבר ה' נעשה כלומר כל אשר ידבר ה' לעשות זאת המצוה אנו מוכרחים לעשות

כי אין שום בחירה שלא לעשות מאחר שיצא מפי ה' וע"ז נאמר תיכף וישב משה את דברי העם שהשיב להקב"ה טענת ישראל מיד השיב לו ה' הנה אנכי בא אליך דייקא שלא אדבר הדברות רק עמך לבד כמ"ש אנכי ה' אלקיך והם רק ישמעו ועי"ז יהיה להם כח הבחירה לעשות כרצונם וע"ז נאמר ויגד משה את דברי העם אל ה' שמשה טען את דברי העם כי תקנת את ישראל אבל את עצמי לא תקנת כי לא יהיה לי בחירה השיבו ה' ויאמר ה' וכו' היום ומחר ולא צוה לו השי"ת רק שני ימים ומשה הוסיף יום אחד מדעתו וכוון לדעת הקב"ה ובזה היה תלוי בחירתו לקבל את התורה או שלא לקבל ואם לא היה מוסיף יום אחד לא היה מקבל את התורה (ל"ק קץ).

הגם כי יש כמה מצות שנאמרו בלשון רבים לכלליות ישראל ואעפ"כ יש להם בחירה י"ל דמאחר שלא נצטוו רק ע"י שליח היינו ע"י מ"ר ע"ה ע"כ יש להם בחירה (ל"ק קץ בפל"ח).

לכאורה קשה הלא אדם הראשון שהיתה מדריגתו בנבואה בתכלית המעלה אעפ"כ היה לו בחירה לעבור על צווי ה' אבל באמת משם ראיה לדברי רבינו ז"ל כי עיקר הטעם שתתבטל הבחירה הוא מאחר שיצא הדיבור מפי ה' לעשות זאת המצוה אבל גבי אדם הראשון כתיב ומעץ הדעת לא תאכל כי ביום אכלך נמצא שיצא דיבור הש"י הן ולאו וע"כ היה לו בחירה כי הש"י רצה שיהיה לו בחירה (ל"ק קץ בה"נ).

וע"פ התורה הנ"ל יבואר משרז"ל (שבועות לט) שמאיימין על הנשבע ואומרים לו הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הש"י לא תשא ולא גילו לנו חז"ל מאין הוציאו זאת וגם יש להבין למה בדיבור לא תשא נזדעזע ולא בשאר הדברות וגם יתורץ קושיית החוס' (שבועות כט) דלמה הוצרך משה להשביע את ישראל אם יחושו לציווי ה' הלא כל התורה הוא ציווי ה' ואם לא יחושו ח"ו לא יחושו גם לשבועה והניחו בקושיא וע"פ התורה הזאת יתורץ הכל בס"ד כי השי"ת אמר לו הנה אנכי בא אליך וכו' בדברי עמך דייקא ולא עמהם ועי"ז יהיה להם בחירה אבל א"כ יוכלו ישראל לומר שלא נצטוו על התורה רק משה לבד כמו שבאמת טען משה כך כשעשו את העגל ע"כ אמר הש"י לא תשא וכו' כי לא ינקה ה' את אשר ישא וכו' שאמר להם הן ולאו כמו גבי אדה"ר כדי שיהי' להם בחירה נמצא שדיבור לא תשא נאמר לכולם וע"כ חזר משה והשביע את ישראל כי על שבועה אין יכולים לומר שלא נצטוו ומזה למדו רז"ל שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר לא תשא דייקא (ל"ק קץ בה"נ).

טו היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, וע"כ בשעת מתן תורה זכו כל ישראל לבחי' קדושה ופרישות כ"ש היו וכו' כי כולם נתקדשו בבחי' פרישות ע"י משה שהי' קדוש ופרוש גדול שהמשיך להם התורה עי"ז וע"כ נמשך עליהם קדושה ופרישות ג"כ (ל"ת עב).

יט קול השופר הולך וחזק מאד, קול זה בחי' תפילה השופר שיוצא מגופא שפירא כי ע"י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפלה ואז בא לקדושת שבת ופושט גופו המצורע ולובש בגדי שבת היינו גוף קדוש מגן עדן הולך וחזק מאד זה הממון (ברכות נד) שנתחזק מזלו וזוכה לעושר ונתחזק יצרו הטוב ונתבטל העצבות והליצנות (ל"ת פג).

כא רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות, כי ישראל היו אז במעלה גדולה מאד והוצרכו להזהירם מהיצה"ר שיש בענין התקרבות להשי"ת כי לפעמים ריבוי ההתלהבות חוץ מהמדה הוא מהיצר הרע כי זה בחי' פן יהרסו (ל"ק עב).

כא פן יהרסו אל ה' לראות וכו', היינו שכל בריה יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו שאפילו בקדושה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו בחי' פן יהרסו וכו' (ל"ת ה־ז) (ר' כי תשא ל"ג ושמתיך).

כא פן יהרסו לעלות אל ה' וכו', לפעמים יש שמנשב בהאדם בחי' רוח סערה ומבעירו ביותר חוץ מהמדה שזה בחי' הריסה בחי' פן יהרסו וכו' כי במופלא ממך אל תדרוש (חגיגה יג) ואסור להרוס לעלות אל ה' מה שאינו ראוי לו לפי בחינתו ע"כ כשרואה אדם שבוער ביותר חוץ מהמדה ידע שזה מבחי' רוח סערה (ל"ת ט) (ר' סידור זמירות למוצ"ש איש אשר רכב).

כ

א וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, וידבר לשון זיווג והתקשרות כמו ראוה מדברת (כתובות יג) אלקים את אלקים בחי' חכמה תתאה את זה בחי' חכמה עילאה היינו לזווג ולקשר חכמה תתאה בחכמה עילאה זה נעשה ע"י בחי' הדברים האלה לאמר היינו ע"י הצדיק שמלביש הדברים האלה היינו דיבורי התורה הוא מלביש בסיפורי דברים לאמר לשון הלבשה ועי"ז מקשר חכמה תתאה עם חכמה עילאה (ל"ת צא).

ב אנכי ה׳ אלקיך הן ה׳ הן אלקיך רחמים ודין תבין אנכי שכולו טוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי כל הגליות מכונים בשם מצרים שהם מצירים לישראל וע״י הצדיק נתבטל ממשלתם של העכו״ם ועולה מלכות דקדושה מבית עבדים רמז על ביטול המדות רעות הנמשכין מבחי׳ עבד (ל״ק ד־ט).

ג לא יהיה לך אלקים אחרים על פני, אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים בה׳ ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות נקשרים בפנים דס״א אלקים אחרים בחי׳ מיחה עצבות (ל״ק כג־א).

ד לא תעשה לך פסל, מי שיש לו עזות דס״א יש לו תורה מהסט״א הנקראים פסילים שהיא ההיפך מן התורה הק׳ שלנו שהיא בחי׳ פסל לך ותורתו היא פסולת אפילו בעוה״ז (ל״ק ל־ח).

ו ועושה חסד לאלפים, ע״י בחי׳ חסד ימין בחי׳ אמונה מתקן האלפין הנפולין דהיינו התורה נפולה של אלו הת״ח ש״י המקבלין תורתם דרך הקליפות ומעלה הטוב הגנוז בגוויה (ל״ק כח־ב) (ראה תהלים כ״ב ואנכי תולעת).

ז לא תשא את שם ה׳ לשוא, ע״י שוא הוא מסלק את הקב״ה כי דובר שקדים לא יכון וכו׳ (תהלים קא) (ל״ק ט־ג).

ח זכור את יום השבת (ראה מכילתא זכור) (ל״ק לח־ז).

יא כי ששת ימים עשה ה׳ וכו׳ וינח ביום השביעי, היינו שכל ששת הימים שבהם עשה ה׳ את השמים ואת הארץ בחי׳ הששה טפחים הניח כולם ביום השביעי שהוא שבת שהוא בחי׳ ברית כי כשמתקנים תיקון הברית נתתקנים ממילא כל המדות (קל״ק סג־א) (ר׳ ברית מג).

יד לא תנאף (ר׳ מ״ר נשא יד לא) (ל״ת לב).

כ ולבעבור תהי׳ יראתו על פניכם (ראה נדרים כ׳ לבעבור) (ל״ק לח־ה).

כ ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו וארז״ל זו הבושה (נדרים כ׳) עיקר הבושה נמשך ע״י המנהיג שממשיך ביאורי התורה לכ״א עי״ז נמשך בושה על כ״א כמו בשעת מתן תורה שהמשיך משה התורה לישראל ואמר שם ולבעבור וכו׳ וזה לבלתי תחטאו דהיינו שיהיה להם בושה אפילו לבלי לעשות עבירה כי אפילו כשעושין מצוה צריך שיהיה לו ג״כ בושה גדולה (ל״ת עב).

כ ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו (ר׳ נדרים כ׳ ולבעבור) (ל״ת עב).

כא ויעמוד העם מרחוק, כי כשרואין הערפל היינו המניעה עומדין מרחוק ומשה שהוא בחי׳ דעת כל ישראל ניגש אל הערפל אשר שם האלקים היינו אל המניעה שבה בעצמה נסתר השי״ת (ל״ק קטו) (ר׳ מניעות ו).

משפטים

כא

א ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ואלה מוסיף בחי׳ יוסף שמירת הברית ע״י מצות ציצית המשפטים בחי׳ אמת שזוכה לעצת צדיקים אשר תשים לפניהם בחי׳ איש ואשה התחברות אמת ואמונה ובזה תלוי הגאולה וזה יכול יהיו התלמידים לומדים ואין מבינים ת״ל לפניהם ערכם לפניהם כשולחן ערוך זה בחי׳ הגאולה שלעתיד יתגלו כל החכמות כשלחן ערוך (ל״ק ז׳ ה׳).

א ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם איתא במכילתא אשר תשים לפניהם השוו אשה לאיש לכל דינים שבתורה פי׳ לכל הדינים שצריך להמתיקם צריך להשוות לאחד קוב״ה ושכינתי׳ בחי׳ איש ואשה וזה ואלה מוסיף על הראשונים בחי׳ ריבוי גאוה ע״ז וזה מוסיף על הראשונים המן עמלק כ״ש ראשית גוים עמלק תיקונו המשפטים בחי׳ רוח ע״י הצדיק נתחקן הגאווה ועי״ז אשר תשים לפניהם היינו המתקת הדינים ע״י יחוד קוב״ה ושכינתי׳ (ל״ק י־י).

יט רק שבתו יתן ורפא ירפא, הצדיק לוחם תמיד מלחמת ה׳ כי הוא לוחם כנגד קליפת עמלק שממנו נמשך פגם הברית והצדיק מכניע אותו ומחזק החלושי כח שבישראל ועי״ז זוכה לשפע כפולה וזוכה לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף וזה רק שבתו יתן ורפא ירפא שתי רפואות ע״י שבת (ל״ק נח־ה).

יט ורפא ירפא (עם הב׳ תיבות) מספר פדיון נפש כי עיקר הרפואה ע״י פדיון דוקא ע״י שממתיקין הדין (ל״ת ג) (ר׳ ברכות ס׳ ורפא).

יט ורפא ירפא, גם החילוק שבין הנקודות כי ורפא בחולם ירפא בצירי כי חולם היא בחי׳ המתקה כמובא בכתבי האר״י ז״ל שחולם גימ׳ ג׳ הוויות שהם ממתיקין ג׳ אלקים שבגרון שהם מוחין דקטנות ונמתקין ע״י ג׳ הוויות גי׳ חלם ואזי אחר ההמתקה ירפא בצירי בחי׳ (ירמי׳ ח) הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם היינו בחי׳ רפואות שאחר ההמתקה שהוא בחי׳ ורפא בחולם אזי דייקא יכולין להתרפאות ע״י רפואות (ל״ת ג).

יט אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו, אמירת תהילים מסוגל מאד לרפאות החולה ולהיות לו בטחון רק על השי"ת שע"י אמירת תהלים יושיעו ה' והבטחון הוא בחי' משענת שנשען על הבטחון שיושיעו ה' כמו שאמר דוד ויהי ה' למשען לי וע"כ עי"ז נתרפא החולה כמ"ש אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו (ש"ה צח).

כב וכי ינצו אנשים יחדיו ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה וכו' כי כשמתחיל ליכנוס לאיזה דרך בעבודת ה' הוא בחי' הריון וצריך להתעלם שם בבחי' עיבור עד שיגיע הזמן שיצא לאויר העולם לגלות זה הדרך בעולם וכשיוצא קודם זמנו זה בחי' נפל ופגם זה נעשה ע"י מחלוקת וזה בחי' וכי ינצו וכו' היינו מחלוקת עי"ז ונגפו וכו' היינו בחי' המפורסמים שנעשין קודם זמנם שהם בחי' נפלים ועונשם מיתה או עוני לפי הפגם וזה אם לא יהיה אסון היינו שלא יפסידו הדרך החכמה בעצמו רק יפסידו הנפלים דהיינו האנשים שנתפרסמו קודם זמנן ויכולין אחרים להתעבר שם ענוש יענש בממון היינו עניות ואם יהיה אסון באשה שגרמו להפסיד גם הדרך בעצמו אזי ונתת נפש תחת נפש היינו שגורמין מיתה לבעלי המחלוקת ה' יצילנו (ל"ת כ) (ר' מחלוקת מח).

כב

כו היא שמלתו לעורו (ראה תיקון סט היא שמלתו) (ל"ק מז).

כג

טו שבעת ימים תאכל מצות וכו' כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם, מ'מצרים ו'לא י'ראו פ'ני ר'יקם ר"ת פ'ו'ר'י'ם', וע"כ צירוף של פורים מרומז בפסח כי פורים הוא דרך לפסח שיהיו יכולין להיות נזהרים מחמץ בפסח כי בתחילה היו כל התחלות מפסח וע"כ כל המצות הם זכר ליציאת מצרים ועכשיו (ולא סיים) (ל"ת עד) (ר' שה"ש ה' שפתותיו) (בה"נ ל"ת עד).

כה ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך, ועבדתם את ה' עבודה זו תפילה אזי וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה וכו' היינו שיהי' לך רפואה ע"י לחם ומים ע"י שיחברכו מן שורש הכל דהיינו דבר ה' בחי' תפילה ויהי' ללחם ומים כח לרפאות כמו עשבים (ל"ת א־ט) (ר' רפואה טו).

כד

יב לוחות האבן, כי תורה שבכתב אין לה שלימות כ"א ע"י תורה שבעל פה וע"כ ע"י ספרים שנתחדשים ע"י המחלוקת עי"ז נשלם התורה ואזי התורה בבחי' לוחות האבן שמקבלת הארה מבחי' אבן שתי' כי כל דבר שבעולם יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות וכולם נרשמים באבן שתיה שממנו הושתת העולם ושם המתקת כל הדינים כי הוא בחי' חכמה עלאה קדשי קדשים כי השכל נקרא קודש וכולם מקבלים ונכללים בבחי' קדשי קדשים ומשם המתקת הדינים בפרטיות ובכלליות (ל"ק סא־ו).

ז א. נעשה ונשמע היא בחי' שמחה וע"י באים לעזות דקדושה (ל"ק כב־ט).

ב. כי נעשה ונשמע הם בחי' נסתרות ונגלות נעשה היא נגלה המצוות שאפשר לכ"א לקיים לפי מדרגתו ונשמע היא בחי' נסתרות שגבוה ונסתר ממנו היינו שכל מצוה יש דברים סביבותיה כגון וידבר ה' אל משה ועבודה שיש באלו הדיבורים אין אנו יודעים וזה בחי' נסתר (ל"ק כב־ט).

ג. נעשה ונשמע בחי' תורה ותפילה נעשה בחי' תורה נגלות מה שיודע לקיים ונשמע הם בחי' נסתרות בחי' דיבורי התורה שסביבות המצוה שאינו יודע איך לעבוד בזה את השי"ת כי אין סוף היא בחי' שאין בו תפיסה בחי' נסתר ותפלה ודביקות היא רק ביטול לאין סוף (ל"ק כב־ט).

ד. ויש בכל דרגא ודרגא בחי' נעשה ונשמע כי התורה הנגלית לו היא בחי' נעשה ומה שנסתר ממנו היא בחי' נשמע וכשמגיע למדריגה הגבוה מהראשונה אזי נעשה מהנשמע בחי' נסתר נעשה בחי' נגלה וכן מדרגא לדרגא (ל"ק כב־י).

ה. וכן בכל עולם יש בחי' נעשה ונשמע (ראה עולם ד) (ל"ק כב־י).

ו. וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא שיזכה בכל פעם לנעשה ונשמע גבוה יותר עד שיבוא בראשית נקודת הבריאה שהא תחילת האצילות ושם יש ג"כ נעשה ונשמע ובכל עולם ודרגא הנעשה ונשמע הוא בשם המושאל כי מחמת שנסתר ממנו נקרא תורת ה' אבל כשבא לבראשית נקודת הבריאה שם היא תורת ה' ממש ותפילת ה' ממש (ל"ק כב־י).

לכאורה קשה כשנכלל באין סוף אז תורתו תורת ה' ממש ותפילתו תפלת ה' נמצא שאינו הולך יותר מדרגא לדרגא אבל באמת כשנכלל באין סוף מעורר בכל פעם יותר רחמים עד אין סוף וזה נקרא הולך מדרגא לדרגא אופן ב' אפשר להבין כי בכל עולם יש אבי"ע וכשהולך מעולם לעולם נמצא שהולך

מדרגא לדרגא עד תחילת האצילות שבאותו עולם (פל"ח כב־ו).

ז. ענין זה לזכות לבחי' נעשה ונשמע הגבוה יותר בחי' א"ס א"א לזכות כ"א ע"י ענוה באמת שהוא בחי' אין ע"ז נכלל בא"ס (ל"ק כב־ו).

ח. לכאורה יש להתפלא כי בהתורה זאת מבואר שצריכין לעשות מנסתר בחי' תפילה נגלה בחי' תורה ובתורה כה בלק"ת מבואר שצריכין לעשות מתורה תפילה עיין מזה בלק"ה ר"ח ה' שבאמת זה ענין אחד כי כשמתפלל לקיים התורה אז התורה בחי' נסתר ממנו וכשזוכה לקיים אז הוא בא מן התפילה לתורה בחי' נגלה נמצא שזה ענין אחד ע"פ (פל"ח ל"ק כב־ט).

ט. אך כשרוצים לצאת ממדריגת נעשה ונשמע זה למדריגה גבוה ממנה צריך להיות ירידה קודם עלי' כי הירידה היא תכלית העליה (ל"ק כב־יא).

י. נעשה ונשמע, ע"י שכופה את יצרו הרע אזי לשונות עכו"ם נתבטלין ואזי נשארין אותיות התורה בולטין זה בחי' נעשה שמחחילה עושין ובונין לאותיות התורה ואח"כ נשמע היינו שאותיות התורה מקבלין חיות ואור רב יותר (ל"ק לג־ג).

תרומה

כה

ב ויקחו לי תרומה, היינו כשתרצו ליקח ולהמשיך אותי א"א כ"א ע"י התורה כי ע"י חידושי תורה שמגלין עי"ז נמשך אלקות כביכול ולהיכן נמשך האלקות לתוך מוח השומע ואע"פ שזה תפיסה כביכול אעפ"כ הוא ניחא להשי"ת שיהיה נמשך כביכול ע"י התורה אבל כשלומד לתלמיד שאינו הגון וממשיך אלקותו יח' לתוך מוח שלו זהו תפיסה ממש וע"כ עונשו תפיסה (ל"ח ס).

(א"ה אפשר לרמז מה שמפרש רבינו ז"ל ויקחו לי תרומה על התורה כי מובא כי אותיות תרומה היא תורה מ' כנגד מ' יום שניתנה התורה ע"כ) (ר' תיקון ו' מלך).

ב מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, כי צדקה היא נדיבות לב שנפתח ונתנדב הלב ועי"ז נפתחין שבילין דלבא ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא שנמשכין מנועם העליון שעי"ז ההולדה (ל"ת עא).

תצוה

כח

לו ועשית ציץ זהב טהור וכו' כשאתה רוצה שהשי"ת ישפיע חסדיו לישראל תאמין שיש בכל דבר ניצוצות הק' ותצרף אל האמונה את החכמה כי ע"י אמונה באים לשכל וזה ועשית ציץ מלשון הסתכלות כשהוא טהור באמונה ובחכמה אז ופתחת עליו פיתוחי חותם היינו שתפתח ע"י עין כזה הניצוצות החתומים בכל הדברים ותעלה אותם קודש לה' והניצוצות הם אותיות ומהאותיות נעשה דיבורים וע"י הדיבורים משפיע רב טוב לישראל (ל"ק צד) (ר' סנהדרין לז חייב).

כט

לה שבעת ימים תמלא ידם א"א לזכות לאמונה שלימה שהיא בחי' ידים כ"א ע"י שבעה רועים שהם כלליות של כל מנהיגי הדור כי הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה כי השבעה ימים הם כנגד השבעה רועים (ל"ק כב־ג) (מי הנחל ג).

מג ונקדש בכבודי, (ר' זבחים קטו ונקדש) (ל"ק קלא).

כי תשא

ל

יב ראש בני ישראל ר"ת רבי ולהיפך רשעים בחשך ידמו (שמואל א' ב') ר"ת רבי (ל"ק קיא).
פי' כי כשזוכין לרבי הגון אזי הוא מאיר עיני המקורבין אליו ע"ד החכם עיניו בראשו והוא מאיר להדור ופותח עיניהם ממש אבל להיפך ח"ו רבי שאינו הגון מחשיך עיניהם ביותר שזה בחי' בחשך ידמו (ל"ק קיא בפלח).

טו העשיר לא ירבה (ר' ב"מ מב לעולם) (ל"ק ס־ד).

לא

ג ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה זה בחי' ד' מוחין (ת"ז יג בה"ק).
כי יש בחי' רוח בכל אחד והמנהיג האמתי של כל ישראל הוא בחי' רוח הכולל שיודע להלוך נגד כל רוח ורוח כי כולם מקבלים ממנו ורוח הזה הוא בחי' רוח אלקים בבחי' ואמלא וכו' וכ"א לפי בחי' רוח אלקים שיש בו שהוא בחי' רוח הקודש רוח נבואה כמו כן הוא זוכה לחדש בתורה (ל"ת עב) (ר' יחזקאל ל"ז כה).

ו ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, הלב הוא הצייר של המדות היינו החכמה שבלב כי מחשבות טובות הם

יצר טוב ומחשבות רעות הם היצה״ר כי עיקר היצרים הם המחשבות והחכמות שבלב (ל״ק מט).

טז ושמרו בני ישראל את השבת ר״ת ביאה היינו אע״פ שזיווגו משבת לשבת אעפ״כ צריך שמירה גדולה בחי׳ ושמרו שישמרו א״ע ע״פ התורה בחי׳ למינהו (ל״ק יא־ז) (עיין חולין ס יהי כבוד).

טז לעשות את השבת לדרתם ואחז״ל (ז׳ פנחס רמג) לדרתם כתיב לשון דירה היינו כי ע״י שבת שהוא בחי׳ מאורי אור עי״ז נעשה דירה דהיינו בחי׳ הביהמ״ק שקיומו ע״י שבת גם דירה ממש כו׳ ע״י שבת שהוא בחי׳ מאורי אור עי״ז נכנעין מאורי אש וניצולין משריפות נמצא שקיום דירות ישראל הוא ע״י שבת (ל״ת סז).

יז ברית עולם ביני ובין בני ישראל קדושת שבת הוא בחי׳ אמונה ועיקר קיום וחיות האמונה הוא רק ע״י שמירת הברית (קל״ק לא־ה) (ראה אמונה כ׳).

לב

א אשר ילכו לפנינו, יש חושבים שצריך לעבוד את האמצעי כמו שטעו בעגל שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השי״ת כמו שאמרו אשר ילכו וכו׳ בחי׳ אמצעי ובטעיות כאלו רבים נכשלים היינו שמאמינים בהשי״ת אבל מאמינים ג״כ באמצעי למשל בהסיבה של פרנסה אומרים הסיבה של מו״מ עיקר ובהסיבה של רפואה שהוא הסמים עושים מהם עיקר כאלו ח״ו בלי המו״מ ובלי הסמים אין יכולת ביד השי״ת לפרנס ולרפאות ואין הדבר כן כי הקב״ה סיבת כל הסיבות ואין צריך לשום סיבה ועסקינו באלו הסיבות צריך להאמין בהשי״ת לבד (ל״ק סב־ו) (ר׳ ויגש מ״ד י״ח ויגש).

ד ויקח מידם ויצר אותו בחרט, ידים הם בחי׳ אמונה וע״י קלקול אמונה שנעשה אמונות כוזביות ע״ז עיקר כחה שמקבלת מידים אלו ווה ויקח מידם (ל״ק כב־ב) (ראה זוהר כי תשא קצב ויקח מידם).

ז לך רד כי שחת עמך (ר׳ ברכות ל״ב א׳ לך) (ל״ק מט־ז).

ז לך רד כי שחת עמך, דע שיש כמה רשעים שאסור לקרבם תחת כנפי עבודתו כי הם מורידים את המקרבם ממדריגתו כמו שמצינו גבי משה שקירב את הערב רב ואח״כ עי״ז אמר לו הקב״ה לך רד וכו׳ ע״כ זה המשחדל לקרב נפשות צריך לתפלל להשי״ת שיזכה לידע את מי לדחק ואת מי לקרב (קל״ק נט־י).

י ואעשך לגוי גדול, כי משה רבינו היה לו רחמנות באמת על ישראל ומסר נפשו בשביל ישראל והשליך נפשו מנגד ולא היה חושש על עצמו כלל כי הש״י אמר לו ואעשך וכו׳ והוא לא השגיח על זה כלל רק אמר אם תשא חטאתם (שם) כי הוא היה רחמן ומנהיג אמתי (ל״ת ז־ב) (ר׳ ואתחנן ד׳ אתה).

יא למה יחרה אפך בעמך ולישראל אמר אתם חטאתם חטאה גדולה, מוכיחי הדור הם מרבים שלום בעולם כי לפניו ית׳ מקטינים הדבר וממליצים טוב בעדם ולפני ישראל מגדילים החטא מאד (ל״ק כב־א).

טו ויחל משה וכו׳ זכור לעבדיך לאברהם, ע״י תפילה כתיקונו מתנוצץ אור זכות אבות ובאתר דאבות תמן שכינתא תמן בחי׳ ירושת א״י (ל״ק נה־ח) (ר׳ ז׳ שלח קע״ד חלה זכות אבות) (ר׳ אבות ה׳).

לב אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא.
הת״ח ע״י שהוא בחי׳ אין יכול לכפר עוונות בחי׳ ועובר על פשע לשאריח למי שמשים עצמו כשיריים וע״כ כשהתפלל משה על חטא העגל אמר אם תשא חטאתם ע״י שיש לי מדת העניוות, ואם אין, בזה אתה מראה שאין לי עניוות שאוכל לכפר עון העגל בכן בקשתי מחני נא שלא אכשל בגדלות כשאני שומע בכל פעם סיפור שבחי בתורה (ל״ק ד׳ ז׳).

לב ואם אין מחני נא, וע״כ כשאמר משה ואם וכו׳ והשיבו השי״ת מי אשר חטא לי וכו׳ ביקש משה שיעשה למען שמו הגדול המשותף בשמינו כי מאחר ששמו ית׳ משותף בשמינו נמצא כשיעניש אותם נוגע את עצמו ית׳ כביכול כי בכל צרתם לו צר (ל״ת סו).

לג

ו ויתנצלו את עדיים דא תפלין ומשה יקח את האוהל שלקח אותן האורות וזה כי קרן אור פניו זה בחי׳ תפילין שהוא במצח ועי״ז ויראו מגשת אליו כי האיר עליהם היראה כי תפילין בחי׳ יראה בחי׳ בושה שעי״ז נמחלין העונות (ל״ק לח־ו) (ראה זוהר בראשית רס״ב ויתנצלו).

יד פני ילכו והניחותי לך כי משה בקש כפרה והשיב לו פני ילכו שיתקנו הרגלין בחי׳ פרנסה שיהי׳ בבחי׳ פנים ע״י אמונה ושמירת הברית אזי יתכפר להם כי שלחן דומה למזבח שמכפר (ל״ק לא־ט).

טז כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם, שע״י בחי׳ נשיאות חן שהוא בחי׳ וצבא השמים לך משתחוים שכולם מקבלים ולווים ממנו שהבעל תפילה הוא המלוה הגדול שעי״ז נושא חן בעיניהם עי״ז ואדעך בשם שתוכל לדעת ולהכיר כל המפורסמים בעלי השם כי

מי שהוא מפורסם ויש לו שם ע״י עזות הוא נופל לפניו כי מאחר שכולם לוין ממנו אין אדם מעיז פניו לפני בעל חובו (ל״ת א־יג).

יח גם ואדעך בשם זה בחי׳ הנפשות כי ע״י המפורסמים הוא מקושר עם כל הנפשות שזה בחי׳ מאחז פני כסא היינו התקשרות לשרשי הנשמות שהם בחי׳ כסא הכבוד (ל״ת א־יג) (ר׳ איוב כ״ו מאחז).

כב ושמתיך בנקרת הצור, הנאמר במשה בעת שזכה לראות ולהשיג מה שהשיג היינו שהבטיחו השי״ת להגן עליו שיהיה נסתר בנקרת הצור דהיינו בחי׳ צמצום שלא יצא המוח לשוטט חוץ לגבול שהיה לו כי כ״א יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו שאפילו בקדושה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו (ל״ת ה־ז).

לד

א פסל לך, התורה הק׳ שלנו נקראת פסולת ע״ש העתיד כמאמר חז״ל (פסחים נ׳) אור שהוא יקר בעוה״ז יהי׳ קפוי וקל לעוה״ב שהיא בחי׳ פסולת שצף למעלה ואי אפשר לבא אל התורה כ״א ע״י עזות דקדושה וכנגד זה יש עזות דס״א ויש לו תורה מהס״א שהיא פסולת אפילו בעוה״ז (ל״ק ל־ח) (ראה שמות כ׳ לא תעשה).

א פסל לך הפסולת יהי׳ שלך היינו בכל מקום שתראה פסולת תתלה הפסולת בך משם נתעשר משה עי״ז זכה לחכמה (ש״מ ע״ה קכז) (ר׳ נדרים ל״ח פסל).

ו ה׳ ה׳ אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע מגודל רחמנות הבורא ית״ש המשיך הרוח חיים לצדיקים וזה ארך אפים ע״י אנחה נשלם החסרון ורב חסד ואמת ע״י צדיק האמת הנקרא רב חסד ודבוק בהתורה הנקראת אמת נוצר חסד לאלפים כי הצדיק ממחיק אלופי עשו וע״כ נושא עון ופשע כי ע״י שלימות החסרונות נחכפרין העוונות (ל״ק ח־ד).

ח וימהר משה ויקד ארצה וישתחו (ר׳ סנהדרין קי״א וימהר) (ל״ק קנה).

ויקהל

לה

א ויקהל משה וכו׳, וזה שקורין העולם את מחרת יוה״כ שם ה׳ כי אחר יוה״כ או נתגלה בחי׳ שם ה׳ כי למחרת יוה״כ נתרצה השי״ת לישראל והוזהרו על שבת ושבת שמא דקוב״ה (ז׳ יתרו פ״ח). והשם הוא החיות בבחי׳ נפש חיה הוא שמו (בראשית ב׳) ושמו משותף בשמינו כביכול ועל כן כשיש לישראל איזה עונש ח״ו נוגע את עצמו ית׳ כביכול כי שמו משותף בשמינו נמצא כשנתרצה הקב״ה לישראל ואמר סלחתי כדבריך אזי כביכול נגדל שמו ית׳ וע״כ קורין מחרת יוה״כ שם ה׳ כי אחר המחילה והסליחה שנעשה ביוה״כ נגדל שם ה׳ (ל״ת סו) (ר׳ ת״ז י׳ כ״ח ובחיריק).

א ויקהל משה שמשה היה מאסף ומיחד ומקשר א״ע עם כל ישראל אפילו עם הפחות שבפחותים כי יש בחי׳ אלקות אפילו בדיוטא התחתונה אפילו בעשרה כתרי דמסאבותא (ל״ת פב).

ג לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, וזה מ׳ת׳א׳ב׳ל׳ ר״ת ל׳א ת׳בערו א׳ש ב׳כל מ׳ושבותיכם כי ע״י שמתאבלין על חורבן ביהמ״ק נכנעין מאורי אש וזהו ביום השבת כי אזי מאירין מאורי אור שהם בחי׳ שבת שהם מאירין להביהמ״ק (ל״ת סז).

כב ויבאו האנשים על הנשים הנאמר בנדבת המשכן היינו בחי׳ זיווג שנעשה ע״י הצדקה של נדבת המשכן כי צדקה היא תיקון הברית כי פגם הברית הוא כי הוא היה צריך להשפיע בקדושה והמשיכה ח״ו למקום אחר וע״כ התיקון ע״י צדקה שעי״ז חוזר ומשפיע אל הקדושה ועי״ז נתתקן וע״כ כשנותן לעני שאינו הגון אזי אדרבא הוא נפגם יותר כי חוזר ומשפיע למקום שאינו צריך (ל״ק רסד) (ר׳ ברית מז).

ל ראו כי קרא ה׳ בשם בצלאל, ראו דייקא כי ע״י שנתגלה ונתגדל שם בצלאל עי״ז ראו כי עי״ז נפתחין העינים ורואין כי כשהצדיק נתפרסם ונתגדל בעולם אזי נפתחין העינים של העולם שכל מי שמתקרב אליו נפתחין עיניו ויכול לראות והעיקר להסתכל על עצמו וזה כי קרא ה׳ בשם בצלאל היינו כי ה׳ הוא בשם בצלאל כי שמו משותף בשמינו ועי״ז ראו כי כח הראות נמשך ג״כ מבחי׳ השם שהוא בחי׳ ד׳ אותיות שמשם נמשך תלת גוונין דעינא ובת עין (ל״ת סז).

לו

א כל אשר נתן ה׳ חכמה בהמה היינו שהוא חכמה ומלאכה גדולה לעשות עצמו כבהמה כמו שאמר אסף ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך (ש״ה טו).

פקודי

לח

כא אלה פקודי המשכן משכן, כי לט מלאכות ממשכן גמרינן ויש בחי' משכן בבנינו ומשכן בחורבנו וזה מרמז לכ"א מי ששומר הברית המלאכות שלו הם בחי' טל אורות משכן בבניינו ומי שפוגם בברית המלאכות שלו בחי' לט מלקות משכן בחורבני' (ל"ק יא־ד).

מ

יח ויקם משה את המשכן, כי המשכן היה לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם וע"כ א"א להקים את המשכן אלא הצדיק שהוא בחי' עפר בחי' משה שהיה עניו מכל האדם ויש לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהוא שם (ל"ק ע).

לה וכבוד ה' מלא את המשכן, וזה בחי' הכבוד הנאמר אצל המשכן כי כל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם כולם מקבלים רק מזה הצדיק שהוא בחי' עפר בחי' משכן כי כפי הקמתו את המשכן בכל פעם שמשם בא הכבוד כן נתחדש כל הכבוד והראשית (ל"ק ע) (ר' ראש השנה ב) (ר"ח ניסן ר"ה למלכים).

ויקרא

ב

יג ולא תשבית מלח ברית אלקיך, ע"י תיקון הברית נתקשר באלקות ונתפרש מע"ז שהיא בחי' מרירות תאוות ממון (ל"ק כג־ב).

שמיני

ט

א ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל כי כשהצדיק צריך לקרות את ראשי העם הוא קורא אותם בזה שהוא מקים את המשכן ששם הכבוד ועי"ז קורא אותם כי כולם באים לקבל כבוד ממנו וזה ביום השמיני כי ע"י הקמת המשכן קרא את כל ראשי העם שהם בחי' אהרן ובניו וכו' (ל"ק ע).

נב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, עיקר הברכות שנשפעין מהידים הם השכל שיהי' לו ידיעה בהשגת אור אין סוף (ל"ק כד־ה) (מי הנחל).

אחרי מות

טז

טז השוכן אתם בתוך טומאותם, הדיבור הוא בחי' מלכות ובחי' שכינה ג"כ כי שוכנת אתם תמיד בלי הפסק רגע והולכת עמו אפילו במקום הטנופת וזה בחי' גלות השכינה שהדיבור בגלות ונתאלם לכן במה שפגם יתקן היינו ווידוי דברים שיתודה תמיד בכל לבו וישובו כל הדברים שפגם אל שרשו (ל"ק עח) (ר' תהלים נ"ח האמנם).

כט תענו את נפשותיכם (ר' ז' אחרי ס"ח תענו) (ל"ק קעט).

יז

יא כי הדם הוא בנפש (או) כי נפש הבשר בדם הוא, כי עיקר הדיבור הוא הנפש והנפש הוא הדם נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת דמים ואמת א"א לדבר כ"א כשמזכך מקודם את הדמים (ל"ק נא) (ר' שבת קנ"א ושבו).

יח

ה וחי בהם ולא שימות בהם (ר' יומא פ"ה וחי) (ל"ת מד).

קדושים

יט

ג את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, בכ"מ שנזכר בנין ביהמ"ק נזכר שבת כי שבת מאיר לביהמ"ק כי המקדש הוא ג"כ בחי' עינים כמ"ש (יחזקאל כד) גאון עוזכם מחמד עיניכם ושבת הוא בחי' הגוונין המאירין במקדש כי שבת הוא בחי' כח הראות שהם חלח גוונין דעינא ובת עין המאירים לביהמ"ק שהוא בחי' עינים (ל"ת סז) (ר' שבת לט).

ד אל תפנו אל האלילים (ראה זוהר קדושים פ"ד אל תפנו) (ל"ק לו בהש').

טז לא תלך רכיל בעמיך מי שהוא מדבר ומגלה תורה כשאין תיקון הכללי הוא הולך רכיל ומגלה סוד ועובר על לא תלך רכיל בעמיך (ל"ק כט־ז).

טז לא תלך רכיל בעמיך ולא תעמוד על דם רעיך, רעיך המוחין כשהם אינם נתבטלים מלעשות פעולתם ע"י תיקון הברית עי"ז לא תעבור על לא תלך רכיל כי אז הדיבור מותר ויכולין לפתוח פה בדיבורים המאירים בתורה (ל"ק כט־ז).

יז הוכח תוכיח את עמיתך, אע"פ שתוכחה הוא דבר גדול ומוטל על כ"א מישראל להוכיח את חבירו כ"ש הוכח וכו' אעפ"כ לאו כל אדם ראוי להוכיח כי כשהמוכיח אינו ראוי אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו (ל"ת ח־א) (ר' ערכין ט"ז אמר).

יח ואהבת לרעך היינו הרעות והיסורין הבאים עליך

ח״ו תקבלם באהבה כי כמוך כמו שאתה הוא היינו לפי מעשיך אני ה׳ בעל הרחמים עדיין אני מתנהג עמך ברחמים (ל״ק קסה) (ר׳ צרות ויסורים ח׳).

יח ואהבת לרעך כמוך, וע״כ צריך כ״א קודם התפילה לקבל ע״ע מצות עשה ואהבת וכו׳ כדי שעי״ז שיש אהבה ושלום עי״ז יוכל לדבר התפלה אבל כשאין שלום ויש מחלוקת א״א לדבר (ל״ק רלט) (ר׳ עמוס ד׳ ומגיד).

כו לא תאכלו על הדם, ע״י פגם הברית שעי״ז גורמין להשכינה בחי׳ דם נדה עי״ז לא תאכלו היינו פרנסה בטורח ועושין פירוד בין קוב״ה ושכינתיה וזה לא תנחשו ולא תעוננו שלא לגרום בחי׳ נחש משיך לה לגבה ושלא לגרום שליטת העת רעה שפחה בישא מלכות דס״א (ל״ק כט־ה).

לב והדרת פני זקן היינו שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בי״ג מדות שהתורה נדרשת בהן זה נמשך מי״ג תיקוני דיקנא וזה זוכין ע״י תיקון הברית (ל״ק כז־ב).

לב והדרת פני זקן (זה קנה חכמה). ע״י קימה בפני ת״ח זוכין לתורה (ס״ה לימוד).

אמור

כא

א אמור אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא בעמיו אמור היא התפילה בחי׳ את ה׳ האמרת כהנים בחי׳ תורה, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה אהרן בחי׳ משפט בחי׳ ונשא אהרן את משפט כי צריך להביא כל התפלות להצדיק בחי׳ משה פי׳ רש״י להזהיר גדולים על הקטנים היינו הצדיק הדור מאור הגדול יזהיר התפילה שהיא בחי׳ מאור הקטן לנפש לא יטמא בעמיו ע״י שמירת הברית זוכין לתפילה (ל״ק ב־ו).

יח אשר בו מום לא יקרב ע״י יראה יש שלום בעצמיו אזי יקרב לעבוד עבודתו תמה וכשאין שלום אינו יכול להתפלל (ל״ק יד־ח).

כג

לז א׳לה מ׳ועדי ה׳׳ ר״ת א׳מ׳י׳ בחי׳ אם לבינה ובינה לבא הלב של כל השנה הם השלש רגלים ועיקר השמחה היא בלב ועיקר השמחה מן המצות והמצות שעושים בכל השנה מתקבצים אל השלש רגלים וע״כ הם ימי שמחה ואו מאיר הפנים (ל״ק ל־ה) (ראה תהלים י״ט פקודי).

לז אלה מועדי ה׳ (ר׳ ר״ה כ״ד אלה) (ל״ק קלה).

לז מקראי קודש, שהיו״ט קודש קורא ומכריז את הרצון כי בכל יו״ט עשה השי״ת עמנו אותות נוראות שהם היפך הטבע שעי״ז נתגלה הרצון שהכל ברצונו ואין שום חיוב הטבעי כלל (ל״ת ד־ו) (ר׳ שלש רגלים יד).

בחוקותי

כו

ו ונתתי שלום בארץ וחרב לא תעבור בארצכם, ע״י מחאת כף מבטל המחלוקת כי כל המחלוקת נמשכים מבחי׳ קרח על אהרן וע״י מחאת כף נכללים שמאל בימין בחי׳ אהרן בחי׳ שלום (ל״ק מד) (ראה תיקון ל׳ ויקרא).

יא ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם, המשכן לשון משכון (מ״ר שמות פ׳ לא) שהוא משכון לישראל שתשרה שכינה אצלם אפילו אם יחטאו ח״ו כי משכן לשון משכני שיש לו בחי׳ כח המושך להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם (ל״ק ע) (ר׳ שמות מ׳ ויקם).

כה חרב נוקמת נקם ברית ע״י פגם הברית חרב בא (ל״ק כ־י).

מב וזכרתי את בריתי יעקב פי׳ אימתי יתגלון האבות בעולם כד הארץ אזכור ע״י אוירא דא״י וע״י הבל שאין בו חטא שהיא בחי׳ צדקה לא״י (ל״ק לז־ד) (ראה ויחי הוא יברך).

מד ואף גם זאת בארץ אויביהם, היינו אפילו בגלות המר הזה יכולין לגלות בחי׳ קדושת א״י בחי׳ גם זאת וע״י מה יכולין להמשיך קדושת א״י ע״י התנוצצות אור זכות אבות בחי׳ (שם) וזכרתי את בריתי יעקב וכו׳ והארץ אזכור ולא די שניצול מהרשע אלא גם רואה בהרשע מה שרצה לראות בו (ל״ק נה־ב) (ר׳ א״י כד).

נשא

ה

יד או עבר עליו רוח קנאה וכו׳ והיא לא נטמאה, ודע שבחי׳ רוח אפינו משיח ה׳ ששורה על אנפי אורייתא נעשה רוח קנאה שהולך ומקנא בכל מקום שמוצא שם ניאוף ופעמים מקנא והיא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה והיא לא נטמאה כי לגודל עוצם קדושתו הוא מקנא על הסחירה לבד וע״כ נקרא הגט ספר כריתות כי נעשה ע״י הספר ששם שורה רוחו של משיח שהוא הרוח קנאה (ל״ת לב) (ר׳ משיח יד).

ו

ב כי יפליא לנדור נדר, כשאין לו אמונת חכמים זה

בחי׳ הסתלקות החכמים בחי׳ פלא ותיקונו הפלאה של נדר כי ע״י נדר הוא עולה לשורש שהחכמים מושרשים שם היינו בחי׳ פליאות החכמה ויודע ומכיר מעלות החכמים ועי״ז הוא שב ומאמין בהם (ל״ק נז־ב) (ר׳ ישעי׳ כט הנני).

כג כה תברכו כשהצדיק צריך לבקש מאת הש״י יכול להיות שלא ימלאו בקשתו כי וימנין דלא וכו׳ אבל יש צדיק שיכול לגזור ולומר אני אומר שיהי׳ כן וזה בחי׳ כה תברכו אמור להם היינו שאני אומר שיהי׳ כן יברכך ה׳ וישמרך אמן (ל״ק רכג).

וי״ל שבזה מיושב הקושיא היכן מצינו שציווה הקב״ה לברך את ישראל באהבה אך להנ״ל מיושב היטב כי באמת נפלא הדבר היתכן להיות להצדיק עזות דקדושה גדול כזאת לגזור ולומר להשי״ת לא בדרך תפלה רק בדרך גזירה אך י״ל מחמת אהבתו לישראל גם זה מהשי״ת שנותן כח להצדיק לגזור והקב״ה מקיים כי צדיק גוזר וגם ברכת כהנים הוא בבחי׳ זו לזה כתיב אמור להם כדברי רבינו הנ״ל ובזה מיושב מה שמובא בזוהר שיש חשש סכנה לכהן המברך בלי אהבה מהמעשה שאירע ר״ל ולכאורה על מה יענש אך להנ״ל מיושב כי היתכן לבוא ולגזור להשי״ת הלא זה עזות גדול אך מחמת אהבה גדולה ניחא ולזה הקב״ה מתאוה לברכת כהנים כמובא בחז״ל (עו״ש של״ה עה״ת בל״ק רכג).

כו ישא ה׳ פניו אליך (ראה ברכות כ׳ כתיב) (ל״ק מ״ז).

כז ואני אברכם, והנה כל אדם צריך לזרז א״ע להשיג הפנימיות מה שנסתר ממנו אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו בתפלה לשמה שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפילה כי הקב״ה מתאוה לתפלתן של צדיקים ורוצה תמיד להשפיע השפעות ואין ההשפעה יכולה לירד רק ע״י הכלי הנקרא אני בחי׳ ואני אברכם והכלי הנ״ל נעשה ע״י כ״א מישראל כי כ״א מישראל נקרא צדיק והצדיק נקרא אלף והנון הוא הדיבור והיוד נעשה ע״י המחשבה שמקשר להדיבור ונגמר הכלי הנקרא אני והשפע יורד וידוע הוא כי מי שמקבל תענוג מאחר נקרא נוקבא ר״ל לגביה נמצא כשהשי״ת מקבל תענוג מתפלתן כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל א״כ מהפנימיות נעשה חיצוניות ונתגלה לו מה שנסתר ממנו (ל״ק עג) (ר׳ תורה ד׳) (ר׳ פנחס כ״ח אשה).

ז

א ויהי ביום כלת משה (ב״ר יב) ומנין לאוהל מועד שחיתונין הי׳ דכתיב ביום כלת משה כלת כתיב, מי שקשה לו למצוא זיווגו ירגיל עצמו לקרות קרבנות הנשיאים (ס״ה חיתון).

ט בכתף ישאו ע״י הנגינה האדם ניכר אם קבל עליו עול תורה וסימן בכתף ישאו, ודרז״ל (ערכין יא) אין ישאו אלא לשון שירה שנאמר שאו זמרה ותנו תוף ומקרא זה נאמר במשא בני קהת שהיו נושאים בכתף את הארון היינו בחי׳ עול תורה (ל״ת לא).

בהעלותך

ח

ב בהעלותך את הנרות פרש״י שתהא שלהבת עולה מאליה, התלהבות הלב נולד מחמת תנועת השכל כי טבע התנועה שמוליד חום דהיינו ע״י שהאדם מתנועע שכלו לחשוב בתורה ועבודה עי״ז נתחמם ונתלהב לבו להשי״ת נמצא כשזוכה לשפע אלקי שהשכל נשפע לו במהירות שאין צריך להשתמש בשום הקדמה עי״ז המהירות שלהבת הלב עולה תמיד מאליה (קל״ק כא־א).

ולהגיע להשכל שהוא בחי׳ שפע אלקי שהוא בחי׳ רוה״ק צריך שיקדש את פיו וחוטמו ועיניו ואזניו והן הן מאירין לו שפע אלקי הנ״ל היינו שישמור את עצמו מלהוציא שקר בפיו ויהיה לו יראת שמים שהוא בחי׳ חותם ויהיה לו אמונת חכמים התלוי באודנין ויעצים עיניו מראות ברע כי הן הן מעוררין את השפע אלקי הנ״ל לבא כי הם תלוים במוח והן מעוררין את המוח שיהיה בבחי׳ קדם בבחי׳ פנים ע״י קדושת שבעת הנרות והמנורה בחי׳ המוח ופני המנורה היינו שפע אלקי הנ״ל (ל״ק כא־ב) (קל״ק כא־ה־ו).

א וטהרת אותם, לוי הוא בחי׳ שמאל כידוע ועיקר אחיזת הטומאה הוא מבחי׳ שמאלא כי שמאל היא בחי׳ הטהרה בחי׳ הבחירה וכל זה נמשך מבחי׳ אחר הבריאה אחר שיצאה הבריאה מכח אל הפועל שאז היה כביכול שני בחי׳ האחד והבריאה נמצא שעיקר אחיזת השקר שהוא הטומאה הוא מחמת הריחוק מאחד כי באחד אין שייך טומאה (ל״ק נא) (ר׳ ז׳ בראשית מח־א עיקר).

יא

ז והמן כזרע גד הוא, ע״י תיקון הברית זוכה לפרנסה בלי טורח בחי׳ לחם מן השמים כי פרנסה שהוא בטרחא הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה) (ראה חיקון כ״א והמן).

ח שטו העם ולקטו (ראה ז׳ בשלח ס״ג שטו) (ל״ק ל־ד בפל״ח).

ח שטו העם, (ר׳ ז׳ בשלח ס״ב שטו) (ל״ק נר־ו).

יב כאשר ישא האומן את היונק, כי צדיק וכנסת ישראל הם בחי׳ משא ומתן הצדיק נקרא משא כי הוא נושא את העולם והוא נושא כל הברכות ומשפיע לכנסת ישראל והיא נותנת לכל העולם בחי׳ מתן ויחד זה נעשה ע״י מו״מ באמונה (ל״ק נד־ג) (ר׳ מו״מ באמונה ו).

כב הצאן ובקר ישחט להם וכו׳ ומצא להם ות״א היספק להון והשיבו הש״י היד ה׳ תקצר, נמצא שבחי׳ הסתפקות הוא בבחי׳ יד הגדולה וע״י מעשר הוא בבחי׳ הסתפקות ועי״ז השי״ת מושיט ידו ומכסה עליו וניצול משונאים (ל״ק רכא) (ר׳ שבת ל״ב הביאו).

כו ותנח עליהם הרוח והמה בכתובים, שע״י שנסמכו אז וקבלו הרוח חכמה עי״ז הביאו הארה בכתובים היינו בכתב ידינו כי הסמיכה והכתיבה הם בחי׳ אחת (ל״ק סא־ב) (ר׳ סמיכה א).

כח וזה שאמר יהושע למשה כשאמר לו אלדד ומידד מתנבאים במחנה אדוני משה כלאם פרש״י (סנהדרין יז) הטל עליהם צרכי ציבור והם כלים וכו׳ כי צרכי ציבור היינו התמנות מכלה ומפסיד הנבואה כי נעשה מאותיות מלאך כלאם (ל״ת א־ז).

יב

א ותדבר וכו׳ במשה, דע שלשה״ר של העולם מזיק ופוגם את העניוות וע״י פגם זה א״א לצדיקים להיות ענוים וזה היה מעלת משרע״ה ששבחה התורה אותו שהיה כ״כ גדול במדת הענוה עד שאפילו לשה״ר לא הזיק לענוותנותו וזה ותדבר וכו׳ שהיה פגם לה״ר בעולם אעפ״כ והאיש משה עניו מאד שאפילו פגם לה״ר לא הזיק לענווה שלו (ל״ק קצז) (ר׳ שלח י״ג ויקרא).

ג והאיש משה עניו מאד מכל האדם, כי ידע שפלותו באמת וידע חשיבות וגדולות ישראל ומחמת זה מסר נפשו וחיותו בעדם (ל״ק עט).

ג וז״פ הסמיכות והאיש משה עניו מאד וכו׳ לפ׳ ותדבר אהרן ומרים במשה כי הם דברו על אודות האשה הכושית אשר לקח והם אמרו שלקחה לשם יופי וע״כ דברו על הפרישות כי הם לא רצו להאמין שאפשר להיות פרוש וע״ז השיבה התורה וסמכה תיכף והאיש משה עניו וכו׳ כי ע״י שהיה עניו מכל אדם היה אפשר לו להיות פרוש לגמרי ולא היה לו יחודא תתאה כלל (ל״ק קל) (ר׳ סנהדרין י״ט תקפו).

ג והאיש משה עניו מאד מכל האדם וכו׳, לפעמים אורו של הגדול הוא גדול מאד עד שא״א להקטן לקבל מחמת ריבוי האור ע״כ מוכרח הגדול להכניע עצמו אצל הקטן ולילך אליו כדי שעי״ז יחמעט האור כדי שיוכל הקטן לקבלו ומשה רבינו ע״ה היה גדול במעלה כ״כ עד שאפילו לפני גדולים היה צריך להקטין עצמו ולהראות הכנעה נגדם כמ״ש והאיש משה עניו מאד מכל האדם וכו׳ היינו אעפ״י שגם הם היו גדולים מאד כגון יהושע ואהרן עכ״ז היה משרע״ה במעלה גדולה מאד עד שהוכרח להכניע עצמו נגדם כדי שיוכלו לקבל אורו (ל״ת לח) (ר׳ צדיק קפד).

יב וזה שבקש אהרן אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו, כי ע״י סגירו דנהורא עלאה היא בבחי׳ מת כי מצורע חשוב כמת אשר בצאתו מרחם אמו זה בחי׳ יבום שע״י היבום איתתי׳ אמיה שאשתו נעשית לו אם ויאכל חצי בשרו היינו שאין לו בת זוג כי הבעל ואשתו הם תרי פלגא גופא ועכשיו שאשתו היא אמו נמצא שנאכל חצי בשרו ואין לו בת זוגו וזה שבקש אהרן על מרים שלא תהא נענשת ח״ו בעונש היבום שלא תהיה כמת בלא בנים אשר מוכרח לצאת שנית מרחם אמו היינו שאשתו נעשית לו אם אשר מחמת זה ויאכל חצי בשרו היינו חצי גופו שאין לו בת זוג (ל״ק כא־ו).

יג א־ל נא רפא נא לה, וזה כשהתפלל משרע״ה על מרים לא הזכיר שמה רק אמר סתם כי מחמת שהיו הדינין גוברים עליה לא רצה להזכיר שמה בפירוש ואעפ״כ העלים שמה ברמז נפלא בתוך חפילתו כי נ״א ר׳פ״א בגימ׳ מ׳ר׳י׳ם׳ י׳ו׳כ׳ב׳ד׳ היינו שם החולה ושם אמה שצריך להזכיר כשמתפללין אך לא רצה להזכיר בפירוש (ל״ק קעד) (ר׳ ז׳ נח ס״ט נח).

יג א־ל נא רפא נא לה, לכאורה תמוה מאד כפל חיבת נא, אך משה רבינו ע״ה בקש אל נא בקש והתפלל בעצמך מלפניך היינו הרחמים פשוטים דז״א יעוררו הרחמים גדולים וזה רפא נא לה כי אז בודאי יקבל ישועה שלימה (ל״ק קה) (ר׳ רחמנות ה).

יד ואביה ירוק ירק בפניה וכו׳ תסגר מחוץ למחנה שבעת ימים ומרים שפגמה בכבוד משה שהוא בחי׳ שפע אלקי ופגמה בבחי׳ שבעת הנרות כי הוא היה עניו ושפל וסבלן ולא חרה אפו על בזיונו וזה בחי׳

חוטם בשלימות וכתיב בי׳ פה אל פה אדבר בו זה בחי׳ פה וכתיב ותמונת ה׳ יביט זה בחי׳ עינים וכתיב בכל ביתי נאמן הוא זה בחי׳ אודנין (שגילה לו השי״ת כל סודותיו כביכול פל״ח) בשביל זה נצטרעה ומצורע דא סגירו דנהורא עילאה (ז׳ תזריע מט) היינו אור הפנים וכתיב בה תסגר מחוץ למחנה שבעת ימים (ל״ק כא־ו).

שלח

יג

ב למטה אבותיו תשלחו, צריך לשלוח התפילה למטה אבותיו דרך שער ושבט שלו (ל״ק קיב).

טז ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ותרגום יהונתן כד חמי משה ענותנותיה קרא שמו יהושע ודחז״ל יה יושעך מעצת מרגלים, כי ע״י לה״ר שהעולם מדברים נעשה פירוד בין ענוה לחכמה ואז א״א לצדיקים להיות ענוים אם לא מי שהוא גדול במעלה במדת הענוה עד שפגם לה״ר אין מזיק לו ובזה מובן וכד חמי משה ענותנותיה היינו שהתפלל עליו שע״י לה״ר של המרגלים לא יופגם הענוה שלו (קל״ק קצז א״ה) (ר׳ גיטין נו בעובדא).

יז עלו זה בנגב ופי׳ רש״י פסולת א״י, כי לפעמים הצדיק נופל ממדריגתו וכשבא אחד מן המון עם ומדבר עמו דברים של הבלי העולם והצדיק נהנה ממנו ומפקח דעתו והצדיק בא למדריגתו ואח״כ יכול הצדיק להעלותם לבחי׳ דעת וזה עלו זה היינו כשהצדיק צריך לעלות למדריגתו צריך אתה להיות בנגב לדבר עמו שיחת חולין כדי להחיותו ועי״ז ועליתם את ההר שיוכל אז הצדיק לקשר אתכם לבחי׳ דעת הנקרא הר (ל״ק פא).

יז עלו זה בנגב, עלו היינו שאתם המון עם עולים זה בנגב זה הוא בחי׳ הצדיק שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה היינו הצדיק הוא בנגב היינו פסולת א״י היינו שיחת חולין שהצדיק מלביש בהם את התורה ועי״ז יכול לקשר אתכם ועליתם את ההר היינו הדעת (ל״ק פא) (ר׳ מגילה ט׳ תלמי).

לב ארץ אוכלת יושביה, לכאורה קשה הן אמת שהמרגלים הוציאו שקר מפיהם אך איך נכתב שקר שלהם בתורה שהיא אמת ויש לרמז ארץ אוכלת שאכילתה והשפעתה הוא מבחינת יושביה שהוא בחי׳ וישב יעקב שהוא מדת אמת שהוא בחי׳ שיבור וביטול תאות אכילה שמשם העשירות (ל״ק מז).

לב ארץ אוכלת יושביה, ארץ בחי׳ אמונה כמ״ש שכן ארץ ורעה אמונה וזה אוכלת יושביה כי כשנכנס לארץ שהיא בחי׳ אמונה נאכל אצלה היינו שנתהפך למהותה היינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש (ל״ק קכט). אופן ב. ארץ אוכלת יושביה ארץ ישראל יש לה ג״כ הכח הזה שהיושב שם נאכל אצלה ונתהפך למהותה הקדוש (ל״ק קכט) (ר׳ כתובות קי״א כל).

לב ארץ א׳כ׳ל׳ת׳ יושביה ר״ת א׳תה ת׳שלם ל׳איש כ׳מעשהו היינו שהוא חסד גדול מאת השי״ת שהוא משלם מדה כנגד מדה שעי״ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה ועיקר מה שמשלם השי״ת מדה במדה הוא בא״י (ל״ק קפז) (ר׳ תהלים ס״ב ולך).

יד

ט לחמנו הם סר צילם מעליהם, לחמנו הם אימתי העכו״ם טורחים עבור הפרנסה שלנו כשסר צילם מעליהם העכו״ם נקראים צל והם מכסים אור השמש אבל ע״י שמירת הברית נתעלה ונתראה מראה חמה והם נשפלים תחתיו (ל״ק לא־ט) (ראה שמואל־א כ״א לחם חם) (פל״ח לא־ט).

יז עתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר, לאמר דא גילוי עריות היינו תאות ניאוף נתבטל ע״י הדיבור של לה״ק וזה כאשר דברת לאמר כמו כן יגדל נא כח ה׳ היינו כפי השלימות של לה״ק שהוא בחי׳ ביטול תאות ניאוף כן נתעורר כח ה׳ שבמעשה בראשית שהם האותיות שיש בכל דבר (ל״ק יט־ו) (עיין לה״ק ז).

יט סלח נא לעון העם הזה וכו׳ כי משרע״ה ביקש סלח נא על חטא המרגלים שגרמו חורבן ביהמ״ק כי אותו לילה ליל ט״ב היה שבו נחרב הביהמ״ק ובזמן שביהמ״ק היה קיים היינו נקיים מעוונות ומעת אשר חרב בית מקדשינו אין אנו יכולים לנקות עצמינו מן העוונות כי אין מי שיכפר בעדינו ומשה רבינו שידע כל זאת מסר נפשו על ישראל וביקש סלח נא וכו׳ וכשזכה לפעול הקשתו מזה נעשה חנוכת הבית היפך חורבן הבית (ל״ת ז־יא).

וכן כ״א כפי מה שזוכה לפעול בקשת סלח נא ביוה״כ שעי״ז נתתקן פגם חורבן הבית כמו כן נעשה בחי׳ חנוכת הבית בחי׳ חנוכה וע״כ רמז משרע״ה צירוף חנוכה בפסוק סלח נא כי סלח נא לעון העם ה׳זה כ׳גודל ח׳סדך ו׳כאשר נ׳שאת וכו׳ הוא ר״ת ח׳נ׳ו׳כ׳ה׳ כי חנוכה נעשה ע״י סלח נא (ל״ת ז־יא) (ר׳ ביהמ״ק ג).

כ ו׳יאמר ׳ה׳ ס׳לחתי כ׳דברך, ר״ת כ׳ו׳ס׳י׳, ד׳ב׳ר׳ ר״ת ד׳שנת ב׳שמן ר׳אשי כי יש צדיקים אמחיים

שיש להם כח כששותין יין לפעמים למחול עוונות עי״ז כי ארז״ל שיין יש לו שני בחי׳ זכה נעשה ראש היינו כפי המוחין שזוכה הצדיק ע״י שתיית היין כמו כן זוכה לסליחת עוונות כי עיקר הסליחה ע״י החכמה בחי׳ (משלי טז) ואיש חכם יכפרנה (ל״ק קעז) (ר׳ משלי ט״ז ואיש).

כד רוח אחרת, כל מנהיג ומנהיג יש לו בחי׳ רוח נבואה וגם עכשיו שבטלה הנבואה אעפ״כ בהכרח שיהיה להמנהיג בחי׳ רוח אחרת מה שאין נמצא בשאר ההמון שעי״ז זכה להיות מנהיג כי בלא זה מפני מה יזכה זה דייקא להיות מנהיג ולא אחר וע״י בחי׳ רוח הקודש שיש להמנהיג אמתי עי״ז כל המתקרבים אליו נתחזק ונתתקן אצלם האמונה האמתיות (ל״ת ח־ח).

לד יום לשנה, כי ע״י לה״ר נסתלק ממנו הדעת דקדושה ונופל לאהבת הבהמיות שהם בחי׳ מדמה בחי׳ חלום וזה רואין בחוש שבחלום נתארך הזמן כי ברבע שעה נדמה לו שעבר זמן רב שנה או יותר וע״כ היה עונשם ג״כ באופן זה יום לשנה כי ע״י אהבה נתאחד הזמן עד ששנה שלימה נחשב אצלו כמו יום אחד אבל ע״י לה״ר נתארך הזמן בחי׳ יום לשנה (ל״ק נד פל״ח) (ר׳ דעת כה).

טו

כד מעיני העדה, בשביל זה נקראים הצדיקים עיני העדה כי על ידם נפתחין העינים כי ע״י שמתקרב לצדיקים נפתחין עיניו ומתחיל להסתכל על עצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם ולשוב בתשובה על כל המדות רעות שפגם בהם (ל״ת סז).

לט ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (ראה ברכות י״ב אחרי עיניכם).

לט ולא תתורו אחרי לבבכם, לשמור עצמם ממחשבות רעות למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי בחי׳ התגלות פעולות ומדות טובות והייתם קדושים לאלוקיכם בחי׳ לית קדושה פחות מעשרה בחי׳ יו״ד שממשיך לתוך הדל״ת ונעשית ה״א, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שזה היה מסטרא דיובלא בחי׳ ביתא עילאה להיות לכם לאלקים בחי׳ קבלת עול מלכות שמים ביתא תתאה (פלח ל״ק מט־ז) (ר׳ ת״ז כ״א וזה בחי׳ הא).

לט ולא תתורו וכו׳ ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, כי תאוה זאת היא בחי׳ פגם עינים כמ״ש ואחרי עיניכם וכו׳ וע״כ צריך לקדש עצמו ביותר בפרישות גדול מזאת התאוה ואז יש לו עינים זכים לחזות ולהסתכל וליתן גדולה לכ״א כראוי לו ע״י הסתכלות לבד ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל (ל״ת עב) (ר׳ יתרו י״ח ואתה).

לט ולא תתורו וכו׳ (ר׳ ברכות י״ב ולא) (ש״ה קו).

קרח

טז

א כל המחלוקת נמשכים מבחי׳ קרח על אהרן (ר׳ תיקון ל׳ עא וירא) (ל״ק מד־מו).

ב קרואי מועד אנשי שם, אנשי שם זה בחי׳ ג׳ מדות רעות שהם תאוות ממון אכילה ומשגל שכ״א נקרא בחי׳ שם והג׳ מדות אלו הם בלב וע״כ הם מפסידים היראה שבלב וזה בחי׳ קרואי מועד אנשי שם שצריכין לקרות את המועדות דהיינו השלש רגלים לתקן את ג׳ מדות הנ״ל כי כל רגל הוא בחי׳ התחדשות המוחין שנמשך שכל חדש לתקן ג׳ מדות אלו כי בפסח נתתקן תאוות ממון בשבועות נתתקן תאוות משגל ובסוכות נתתקן תאוות אכילה (ל״ת א־ה) (ר׳ שלש רגלים יב).

יז

נג והנה פרח מטה אהרן לבית לוי, היינו שהחסד בחי׳ אהרן צריך לקבלו ע״י הכלי שהיא בחי׳ יראה סטרא דלוי כי רוב החסד אי אפשר לקבל וצריך לעשות כלי וצנור לקבל על ידו החסד וזה נעשה ע״י יראה (ל״ת ד־ד) (ר׳ תענית כ״ג אין).

יח

יט ברית מלח עולם הוא, ע״י תיקון הברית שהיא בחי׳ מלחא נמתק מרירותא דעלמא שהיא תאוות ממון (ל״ק כג־ב).

חקת

יט

ב פרה אדומה תמימה, (ר׳ זוהר חוקת ק״פ פרה אדומה) (ל״ק נה־ד).

וזה בחי׳ עפר ואפר הנאמר בפרה פרה בחי׳ תפילה צריכים שני הבחי׳ אפר היא בחי׳ הרע וצריך להכניע הרע הן בפרט הן בכלל בפרט היינו גופו המגושם יבטל בשעת התפילה כמו חסידים הראשונים שהי׳ להם התפשטות הגשמיות והרע שבכלל היינו התפילות של פושעי ישראל יבטל הרע ויעשה מהרע כסא להקדושה (ל״ק נה־ה).

עפר שבתפילה היינו שיקשר עצמו בכלל ובפרט עם נ׳ר׳ן׳ של שוכני עפר בפרט היינו חלקי נ׳ר׳ן׳ שלו שבאו כבר בגלגול ונתקן ובכלל היינו נ׳ר׳ן׳ של

שוכני עפר אחרים לעורר אותם שיתפללו עמו (ל״ק נה־ה).

וזה בחי׳ עץ ארז ואיזוב ושני תולעת, כי צריך לתקן בתפלתו ג׳ דברים ארז מרמז להעלות הנופלים לאמונות כוזביות לאמונה אמתיות אזוב מרמז לכוון בתפלתו וע״י כוונת הלב מתקן אותם ששכלם יותר ממעשיהם והן הן הפילסופים שאין להם לב טהור ומגדפים כלפי מעלה בחכמתם, ושני תולעת מרמז שע״י תפלה בשלימות מבטל כל החרפות ובזיונות שיש לו משונאיו כי הוא מהפך כל חרפות לכבוד (ל״ק נה־ו־ז) (ל״ע).

וזה בחי׳ שחיטה שריפה אסיפה הנאמר בפרה שהם שלש בחי׳ הנ״ל שחיטה היא ביטול אמונת כסילים שריפה היא חיזוק הלב שיוכל להכיל החכמה בתוכו אסיפה זה בחי׳ ביטול הבזיונות של השונאים (ל״ק נה־ו).

יד זאת התורה אדם, ע״י תענית מחלישין הארבעה יסודות של הגוף שמהם באים כל התאוות ונכנע החומר בחי׳ בהמה חכמות חיצוניות ונתעלה השכל בחי׳ חכמות התורה בחי׳ אדם (ל״ק לז־ג) (ר׳ זוהר לך עו׳ שמעו).

אדם, מם סתומה היא בחי׳ תענית דלית רמז לארבעה יסודין שנשפלין ע״י תענית ואלף היא בחי׳ חכמה שע״י תענית זוכין לחכמת התורה ואז נקרא אדם (ל״ק לז־ג).

יד זאת התורה אדם, ע״י מה שהאדם שהוא בחי׳ תורה נע ונד אפילו בתוך ביתו יכול לשכך את האש שהוא בחי׳ דינים ויכול להחיות מתים כי ע״י תורה משככין חמימות הלב (ל״ק צב) (ר׳ תיקון י״ג אלמלי).

יד זאת התורה וכו׳ (ר׳ ברכות ס״ג זאת) (ל״ק קא).

יד זאת התורה אדם, כי התורה היא בחי׳ אדם וזהו זאת התורה דייקא התורה האמתיית היא בחי׳ אדם כי יש כמה חידושין שבאים מהיכלי התמורות כי את זה לעומת זה עשה אף שנדמה לאדם להשגה גדולה אעפ״כ גם שם יש חידושים נאים שנדמים להשגות כמו למשל כשכותבין תיבת אדם הוא רק רמז בעלמא כי אין כתוב שום ציור ואין זה אדם ממש רק האדם בעצמו הוא אדם (ל״ק רמה).

כ

א מדבר צין, שהוא בחי׳ דיבור מצונן ששם מתה מרים בחי׳ הנשמה הסובלת מרירות על שעבוד התורה ואז נסתלק הבאר היינו ביאורי התורה ואז וירב העם עם משה שנתעורר מריבה (ל״ק כ־א) (עיין נשמה ב).

ח ודברתם אל הסלע לעיניהם, שתפלתך תהיה בשעה שהציבור מקובצים כי הצדיק כשדורש ברבים מקשר עצמו עם נשמותיהם ולפי רוב האנשים כן ממשיך מימי הביאור (ל״ק כ־ג) (עיין מגילה י״ח מילי בסלע).

ח קח את המטה והקהל את העדה, מטה זה בחי׳ ממשלת וכח הצדיק שנעשה ע״י עבודתו שעל ידו נכנעים כל האויבים הן למטה הן למעלה ומי שהוא אצל החכם בשעת ביאור התורה נכנע הרע שלו (ל״ק כ־ד).

ויפלו על פניהם, כששמעו המריבה הבינו שע״י שנסתלקו ביאורי התורה שהם בחי׳ פנים מחמת זה התחיל המריבה (ל״ק כ־ד).

ח וזהו טעות שטעה משה שהקב״ה אמר למשה קח את המטה והקהל את העדה שיקח ממשלת עוזו ממצות וממעשים טובים שלו והקהל את העדה שיכניע רשעתם ואח״כ ודברת אל הסלע לעיניהם שישפוך שיחו בתחנונים אל הסלע היינו לב העליון לעיניהם שיהי׳ הקהל שיקשר א״ע עם נשמתם והוא לא כן עשה שלא השתמש עם המטה בשביל הקהל אלא בשעת תפלתו וזה וירם משה את ידו זה תפלתו ויך את הסלע במטהו פעמים שהכה לב העליון כמו שלוקחין איזה דבר בכח כי בא בכח מעשיו הטובים וזה הכאת הסלע פעמים אחת שלקח ביאורי התורה בכח ולא בקש מתנת חנם והכאה ב׳ כי מי שדוחק את השעה השעה דוחקתו ונסתלק קודם זמנו וזה פעמים כי מתו משה ואהרן ע״י הכאה (ל״ק כ־ה).

י שמעו נא המורים, מפרשי התורה נקראים מורים מפני שמקבלים מהנשמה הסובלת מרירות וגם מפני שמורים את מוריהם (ל״ק כ־א).

יב יען לא האמנתם בי היינו תפלה שלא קשר עצמו עם הקהל וזה להקדישני לעיני בני ישראל להקדישני דייקא כי ע״י תפלה של רבים נתקדש השי״ת לכן לא תביאו אל הארץ רמז על הסתלקותו כי הקדושה ג״כ נחוסף למעלה בשעת פטירת הצדיק נמצא מה שנחסר על ידם נשלם על ידם (ל״ק כ־ה).

יג מי מריבה, מי שכבר נשקע באלו המוחרות יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופת ואלו המים הם בחי׳ מחלוקת בחי׳ מי מריבה שמקשין ושואלין עליו והוא שב בחשובה עי״ז מתקן פגם אמונת חכמים (ל״ק סא־ה) (ר׳ מחלוקת כד).

יד וישלח משה מלאכים מלאכים הנבראים מאותיות התורה אל מלך אדום הם מקבלים הכח מאדום

לענוש הרשעים מוציאי דבת הארץ בחרבא וקטלא כה אמר אחיך ישראל המלאכים נתהוו ממאמרות טהורות של ישראל אתה ידעת את התלאה וכו' וירדו אבותינו מצרים אתה ידעת דייקא כי כל העונשים על ידו בפרט גלות מצרים היה על פגם הברית ועל פגם הברית חרב בא והוא ממונה על החרב וירעו וכו' ונצעק וכו' וישלח מלאך זה משה ויוציאנו כי פגם הברית היא פגם הדעת והקול מעורר הדעת וזה ונצעק ומשה בחי' דעת ואז ויוציאנו אעברה נא בארצך שרצו לילך לא"י דרך אדום לקבל ממנו כח לענוש הרשעים כדי שיוכלו לילך בדרך מלכו של עולם וזה לא נלך בשדה וכרם זה בחי' תענוגי עוה"ז כל זה אין רצוננו אלא שלא ימנעו אותנו הרשעים מלילך בדרך מלכו של עולם ויאמר אליו אדום וכו' פן בחרב אצא לקראתך כל זאת מחמת מיעוט הקדושה וזהו ואנחנו בקדש עיר קצה גבולך מחמת שהקדושה במדרגה פחותה שהיא בגבול הטומאה בשביל זה ויאמר לא תעבור וכו' כי מי שהוא במדרגה תחתונה אין לו להתגרות ברשעים ויאמרו אליו במסילה נעלה להביא לכה"פ מורך בלבבם ואם מימך נשתה כי לפעמים צריך לכוף הרשעים במשפטיהם ונתתי מכרם היינו השוחד שצריך ליתן להם כדי להוציא משפט ברצונם רק אין דבר ברגלי אעבורה אני רוצה לעבור בכחך להשתיק הרשעים שלא יכנסו דבריהם ברגלי היינו המון עם ויאמר לא תעבור כל זה מחמת מיעוט הקדושה כי צריך לשפוך תפלתו קודם התורה ולקשר עצמו עם הציבור ועי"ז ניתוסף קדושה למעלה ולפי ריבוי הקדושה כן נתרבה הח"ת ולפי הח"ת נתרבו המלאכים ולפי המלאכים כן יכול לענוש הרשעים מוציאי דבה (ל"ק כ־י) (ראה כל העניינים מהתורה כ' ותבין).

כא

ח באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק במשענותם וממדבר מתנה, באר זה בחי' ביאורי התורה שזוכין השרים של ישראל ע"י שמסתכל בהם בחי' משה וע"י ביאורי התורה זוכין לבושה וזה חפרוה זה בחי' בושה וזה כרוה נדיבי עם זה בחי' תשובה במחקק דא משה גם מחקק גימ' רמ"ח היינו בחי' השפלות של משה שמלובש בכ"א מישראל במשענותם זה בחי' תחיה (פסחים סח) היינו שיהיה נחיה השפלות של משה שיש בכל רמ"ח איברים של כ"א ע"י התשובה וממדבר מתנה מדבר היינו שפלות שמשים עצמו כמדבר עי"ז מתנה היינו שבת (שבת יוד) כי עיקר תענוג עוה"ב בחי' שבת בחי' חיים נצחיים יהיה רק להשפלות של כ"א (ל"ת עב) (ר' כל הענינים מהתורה ותבין).

לד ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו, לאו כל אדם יכול לתקן את הדברים הנ"ל בתפלתו ולהכניע עי"ז את הרשעים כי לפעמים הם יוצאים מרשעים גדולים עד כל מי שעומד נגדם מסכן נפשו אפילו משה רבינו ע"ה היה ירא מעוג כ"ש שאר בני אדם שצריך לפשפש ולהבין שורש הרשע אם יוכל להתגרות בו ולשיצאה לי' (ל"ק נה־ט).

נד את והב בסופה (ר' קידושין ל' את) (ל"ק נו־ח).

בלק

כב

ד ויאמר מואב אל זקני מדין, פרש"י ולכך כשנטלו מואב עצה ממדין אמרו להם אין כחו אלא בפה אמר מואב אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפה כי הפה הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת כי זה לעומת זה וכו' ובלעם הוא דעת דקליפה וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל"ק מג) (ראה במדבר ל"א ויקצוף).

כג

ז מן ארם ינחני בלק שהוא לשון תרגום לשון ארמי דרך שם מתעוררים לינק מהקדושה (ל"ק יט־ד) (עיין תרגום א).

יד שדה צופים. ודע כשהנשמות עושין פירות שעושין רצונו של מקום אזי מאירין עיני בעל השדה ויכולין להיות צופין ורואין במקום שצריך וזה בחי' שדה צופים אבל כשאין עושין רצונו ח"ו אזי נתחשכים עיניו ח"ו וזה בחי' שדה בוכים (מו"ק ה') כי הבכי הוא קילקול הראות וכשעיניו מאירות אזי יכול להסתכל בהדיבור של כ"א אם אינו על חיקונו בשלימות אזי הוא מביאו אל התכלית ואז הדיבור כהוגן (ל"ק סה־ב) (ר' תכלית ג).

יט לא איש אל ויכזב (ר' ירוש' תענית לא) (ל"ת ב־ד).

כ וע"כ כתיב בבלעם הנה בָרך לקחתי בקמץ ובירך ולא אשיבנו בצירי כי מפי עליון לא תצא כ"א אור פשוט ולפי בחי' כלי המקבל כך נצטייר האור אבל אז כביכול השי"ת בעצמו צייר האור בבחי' ברכה עד שלא היה יכול לקלקל לצייר להיפך וזה הנה בָרך בקמץ כי בלעם חשב שהאור היא בבחי' קמץ וסתים ורצה לציירו לפי בחי' הכלי שלו בחי' קללה

וזה וברך בצירי שהיה כבר מצויר בבחי' ברכה ולא אשיבנו שלא היה יכול לשוב לצייר לפי בחינתו (ל"ק לו־ו) (פל"ח לו־ג־ד) (ראה הושע י"ד כי ישרים) (במדבר כ"ו החנוכי).

כא לא הביט און ביעקב, ע"ד שארז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה א'ו'ן' ר"ת ו'י א'בדה נ'פש בחי' כיסופין רעים אין הקב"ה מצרף (ל"ק לא־בהש').

כא לא הביט און ביעקב, דרך השי"ת להביט על הטובות שעושין ואף שנמצא בהם ג"כ מה שאינו טוב אינו מסתכל על זה כמ"ש לא וכו' מכ"ש שהאדם אסור לו להביט על חבירו לרעה ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה כי כשהאדם עושה טוב אזי מנהיג אותו בהשגחה וכשהוא אינו טוב אזי מניח אותו על הטבע ויכול להיות שיהיה לו טובות ע"פ הטבע ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה כי באמת גם הטבע הוא השגחתו ית' (ל"ת יז) (ר' טבע כד).

כא ותרועת מלך בו תרועת לשון שבירה כמ"ש תרועם בשבט ברזל (תהלים ב') היינו כשמשברין את הכפירות אזי מלך בו היינו שמוצאין את המלך ית' גם בתוך הכפירות כי גם בהכפירות בעצמן מלובש חיותו ית' (ש"ה קב).

כג כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א־ל (ר' ירושלמי שבת פ"ב עתידין) (ל"ת ז־י).

כד לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה ותרגומו ונכסי עממיא יירת יאכל טרף בחי' שלימות המזבח אכילה בכשרות וזה נעשה ע"י ונכסי עממיא יירת היינו ע"י גרים (ל"ק יז־ד) (עיין מלאכי א' בכל מקום) (עיין מזבח א).

כד ודם חללים ישתה ותרגומו ונכסי עממיא יירות, כי לפעמים כשהעכו"ם מתגברים על הטוב בפנימיות מחשבתם אז יוצא הטוב ע"י זרע הילודים וזה ונכסי עממיא כשהעכו"ם מכסים ומסתירים הטוב אז בניהם מתגיירים (עיין תהלים פ"ז ה' יספור) (ל"ק יז־ד).

כד

ג גם בלעם נקרא שתום העין מחמת שהוא משוקע בתאוות ניאוף ביותר שהיא כלליות של המדות רעות של ע' לשון (ל"ק לו־ב).

יד לכה איעצך, כי מפי עליון לא תצא כי אם אור פשוט ולפי בחי' כלי המקבלים כך נצטייר האור אם הוא אדם טוב נעשה צירוף של ברכה ואם לאו להיפך וע"כ יעץ בלעם לבלק להכשילם בדבר ערוה כדי לקלקל כליהם ואז יוכל לצייר האור לפי בחינתו (ל"ק לו־ו) (ראה איכה ג' מפי עליון).

טז ויודע דעת עליון, בלעם היה כנגד משה בקליפה גם אותיות בלעם מרמזין שהוא בקליפה נגד התורה כי ב' היא התחלת התורה ול' היא סוף התורה וע' כנגד ע' פנים ומ' כנגד מ' יום שניתנה תורה לפיכך הוא משוקע בתאוה הזאת ביותר (ל"ק לו־ב) (ראה משה רבינו ה).

טז ויודע דעת עליון (ראה ברכות ז' ויודע) (ל"ק מג).

יז דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל, וקם זה בחי' עמידה בחי' תפילה עי"ז מעורר כוכב והכוכב הוא דורך ומכה הדברים שיגדלו בחי' אין לך עשב שאין לו כוכב וכו' שמכה אותו ואומר לו גדל (מ"ר בראשית י') (ל"ק ט־ב).

כ ראשית גוים עמלק, עמלק הוא כלליות הארבע מלכיות דס"א והכנעתו ע"י אור הפנים המאיר בשלש רגלים משמחת המצות של כל השנה ומוציאין המלכות דקדושה מהגלות (ל"ק ל־ו) (ראה שמואל־ב י"א ויהי לתשובת).

כא וירא את הקני וירא את עמלק, שהם סמוכים זה לזה בתורה כי טומאת מקרה ת"ו שהיא טומאת עמלק היא בא ע"י גרים שמכניסין גאוה בישראל (ל"ת ה־יא).

כא וירא את הקני ויאמר איתן מושבך א'י'ת'ן' ת'נ'י'א' דמסייע לך (תי' כ"א ד' מ"ג) כי לימוד הישיבה הוא מסייע לגרים כי ע"י רבי עם תלמידים שהוא בחי' ישיבה נתקבצין ונתלקטין חלקי אמונה עי"ז נעשה גרים (ל"ת ה־טו).

כה

ו והמה בוכים פתח אוהל מועד תרגם יונתן בכיין וקורין את שמע, כי כשיש לאדם הרהור באקראי בעלמא אוי די לו באמירת שני פסוקים שהם שמע וברוך שם אבל אם הוא ח"ו רגיל בהרהור של התאוה הכלליות ר"ל ואינו יכול להפריד ממנה אזי צריך ג"כ להוריד דמעות בשעת קבלת עומ"ש אזי נדחה תאות ניאוף וכולל נשמתו במלכות שמים וזהו בכיין וכו' וזה לא עשו אלא כדי להנצל מהרהור ולבא להתגלות התורה (ל"ק לו־ד) (ראה מחשבות ובלבולים ג').

פנחס

יא וזהו כשהקב"ה נתן הכהונה לפנחס אמר הנני נותן לו את בריתי שלום, כי הכהונה היא בחי' אהבה

שורה במקום ברית שלום היינו צדיק יסוד עולם (ל"ק לד־ז).

יא פנחס בן אלעזר וכו' השיב את חמתי וכו' ולא כליתי וכו' שפנחס השיב את חמת ה' וסילק מדת הדין מישראל ע"י שהוא לבש נקמה לנקום בהם ע"כ נסתלקו הדינים וזה מחמת כי הדינים אינם יכולים לכלות ע"כ הם רוצים יותר כשהאדם רוצה לנקום וזה בקנאו את קנאתי ולא כליתי וכו' כי מדת הדין אין לה כח לכלות אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי ח"ו ע"כ עשה פנחס טובה נפלאה לישראל במה שלבש קנאה כי עי"ז רפתה מישראל כח הדינים אבל באמת פנחס בוודאי היה רחמן ובוודאי אח"כ היקל הדינים מעליהם (ל"ק רמא) (ר' סוטה ט' חצי) (ר' ש"ה צו).

יא בקנאו את קנאתי, יש צדיק שהוא גדול במעלה כ"כ עד שאינו מקנא שום צדיק לא בעוה"ז ולא בעוה"ב רק אותו לבדו ית' בחי' בקנאו את קנאתי (ל"ק רעח) (ר' שוחט ה' ותבין).

יא פנחס בן אלעזר וכו' בקנאו את קנאתי (ר' תהלים קו ויעמוד) (ל"ת ח־ג).

כו

ה החנוכי, פרש"י שמי מעיד עליהם שם י־ה, כי מפי עליון לא תצא כ"א אור פשוט ולפי האדם לפי הכלי שלו כן נעשה הצירוף אם הכלי בשלימות נעשה צירוף של ברכה ואם לאו להיפך ח"ו וע"כ שם י־ה מרמז שהמוחין שלהם בשלימות בחי' ברכה וע"כ אמר בלעם הנה ברך לקחתי שגם בשעת לקיחה היה בבחי' צירי בחי' ברכה (ל"ק לו־ו) (ראה בלק כ"ג הנה) (זוהר משפטים ק"ו סילוקא).

כז

יח איש אשר רוח בו שיודע להלוך נגד רוחו של כ"א ואחד הצדיק דבוק בהתורה ששם הרוח חיים ע"כ הוא ממשיך הרוח חיים לכ"א (ל"ק ח־ב).

יח איש אשר רוח בו אשר יוציאם ואשר יביאם, כי המנהיג המוציא והמביא את ישראל בוודאי יש לו בחי' רוח אחרת אשר מחמת זה נעשה הוא דייקא מנהיג לישראל וזה הרוח אחרת שיש להמנהיג הוא בחי' רוח הקודש רוח נבואה אעפ"י שעכשיו אין נמצא רוח הקודש ממש אעפ"כ יש לו בחי' רוח אחרת מה שאין נמצא בשאר ההמון שזהו ג"כ רוח הקודש אעפ"י שאינו רוה"ק לידע עתידות ועי"ז כל המתקרבים אליו נתחזק ונתתקן אצלם האמונה האמיתיות דקדושה (ל"ת ח־ח).

יח איש אשר רוח בו ופרש"י שיודע להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד, כי המנהיג האמיתי הוא בחי' רוח הכולל שיודע להלוך נגד כל רוח ורוח כי כולם מקבלים ממנו ורוח הזה הוא בחי' רוח אלקים וכ"א לפי בחי' הרוח אלקים שיש בו שהוא בחי' רוח הקודש רוח נבואה כמו כן הוא זוכה לחדש בתורה (ל"ת עב) (ר' כי תשא ל"א ואמלא).

כח

ה עשירית האיפה סלת למנחה, איפה אי פה מלכות פה ועשירית זה בחי' יו"ד בחי' קדושה היינו כשרוצין להמשיך קדושה לתוך המלכות כדי להעלות אותה סולת למנחה בלולה בשמן מנחה בחי' דינים בחי' יצחק סלת בחי' להמתיק ולשבר הדין בחי' ביתא עילאה וצריך שיובלל ביתא עילאה עם ביתא תתאה הנקרא שמן בחי' מלכות דוד ועי"ז רביעית ההין נעשה מדלתון ההין (ל"ק מט־ז) (ראה ת"ז כ"א וזה).

ה ועשירית האיפה עשירית שהיא בחי' אי פה שבלו פיהם מלומר די שיש להם כ"כ עשירות (פל"ח כי לפעמים מתחלף שין ימנית בשמאלית) וזה מחמת שנעשה מרביעית ההין מדלת ה' וזה מרומז ברכה עד בלי ד"י' די זה יו"ד דל"ת כשמתחברין יחד נעשה ה' שמשם העשירות (ל"ק מט־ז) (פל"ח).

יא ובראשי חדשיכם, סגולה לזרע של קיימא שיאמרו שניהם האיש ואשתו קודם הזיווג פרשת ובראשי חדשיכם וכן כשהתינוק חולה ח"ו יאמרו אז ג"כ ובראשי חדשיכם (ל"ק קנא) (ר' ר"ח ג).

כד אשה ריח ניחוח לה', דהנה התורה סתים וגליא והקב"ה ג"כ סתים וגליא והנה כל אדם צריך להשיג הפנימיות מה שנסתר ממנו אך איך יוכל להגיע בתפלה לשמה כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים וע"י שמקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה נשלם חפץ השי"ת וידוע מי שמקבל תענוג מאחר נקרא נוקבא וזה שכתוב אשה ריח וכו' כי ע"י ריח ניחוח נעשה בסוד אשה ונקבה תסובב גבר א"כ נעשה מהפנימיות חיצוניות ונתגלה לו הפנימיות מה שנסתר ממנו (ל"ק עג) (ר' נשא ו' ואני).

כו וביום הביכורים זה בחי' מלכות שצריך כ"א להשתמש עם בחי' המלכות שיש לו לעבודת השי"ת היינו להזהיר ולהוכיח בהקריבכם מנחה חדשה לה' זה בחי' תורה חדשה תורת ה' שנעשה ע"י בחי' המלכות כשמגלין ההסתרות ועושין מהם תורה בשבועותיכם זה בחי' דעת בחי' מן מקוה של שבועות שהוא מקוה של שער הנו"ן וע"כ נקרא

שבועות עצרת מלשון מלכות מקרא קודש יהיה לכם זה בחי׳ רוח הקודש בחי׳ רוח הדופק היינו שצריכין לקרות את הקודש בחי׳ רוח הדופק כדי להנצל מזוהמת הנחש ל״ט מלאכות עצבות רוח כל מלאכת עבודה לא תעשו לבטל זוהמת הנחש עצבון ידים ע״י אנחה שחוזר ומבריא רוח הדופק (ל״ק נו־ט) (ר׳ בראשית ה׳ זה ינחמנו) (ר׳ כל עניני התורה ותבין).

כו וביום הביכורים בחי׳ הולדת הנפש וגם הוא בחי׳ גידול הנפש והם נעשין ע״י יראה ואהבה בהקריבכם מנחה חדשה לה׳ זה בחי׳ צדקה מקרא קודש זה בחי׳ העלאת הכבוד ע״י הצדקה עי״ז זוכין לקבל נפש חדשה כל מלאכת עבודה לא תעשו זה בחי׳ שנתבטל זוהמת הנחש שבא ע״י חטא אדה״ר שהוא פגם תאוות אכילה שעי״ז נתהוו הל״ט מלאכות אבל לעתיד כשיתתקן חטא אדה״ר ויעלה הכבוד מן הס״א אז יתבטלו כל הל״ט מלאכות (ל״ק סז־ח) (ל״ה חובל בחבירו ג־יט).

כו וביום הביכורים זה בחי׳ התחלה בחי׳ צרה כמבכירה ואיזהו התחלה בהקריבכם מנחה חדשה לה׳ היינו התחלת הצדקה זה בחי׳ מנחה חדשה כשמתחיל מחדש ליתן צדקה כי מנחה בחי׳ צדקה וע״י צדקה נתתקן בחי׳ זקן וזה בשבועותיכם זה בחי׳ זקן כי בסיני נדמה להם כזקן כי ע״י בחי׳ מנחה חדשה שהיא בחי׳ התחלת הצדקה נתתקן בחי׳ זקן ואזי נתבטל יניקתו של מצח הנחש שיונק מזקני הדור שאינם כתיקונו ונשמע קול הקריאה של יו״ט שמגלה את הרצון וזה מקרא קודש יהיה לכם היינו קול הקריאה של יו״ט שהוא התגלות הרצון ואזי ע״י התגלות הרצון כל מלאכת עבודה לא תעשו כי ע״י התגלות הרצון נעשה יראה וע״י יראה נשפע החסד ואזי אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק כי נתקיים העולם בחסדו (ל״ת ד־יב) (ר׳ כל העניינים מהתורה ד׳ ותבין).

מטות

לא

ד ויקצוף משה על פקודי החיל וכו׳ הן הנה היו בדבר בלעם, בדבר דייקא כי ע״י דבריו שהוא התגלות הדעת שלו הוליד ניאוף במדין ולפיכך כשבאו ממלחמת מדין כתיב ויקרבו אל משה וכו׳ לכפר על נפשותינו ודרז״ל אע״פ שמידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו, כי הזיווגים נמשכים מהדעת והדיבור הוא התגלות הדעת וכשרשע מדבר מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג) (ראה תהלים י״ט ולילה).

כג כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, דבר זה בחי׳ מלכות שנמשך בתוך הטומאה בתוך חמימות היצר כמו נורא ביא עמרם תעבירו באש תיקונו ע״י אש היינו ווידוי דברים לפני ת״ח שהם עיקר התורה הנקראת אש בחי׳ הלא כה דברי כאש (ירמי׳ נג) (ל״ק ד־ו).

כג כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, כנגד שנחלהב לעבירה ח״ו שמזה נטמא לבו נגד זה צריך שיחלהב ויבער לבו להשי״ת ועי״ז יטהר לבו (ל״ק קנו).

לב

ז ולמה תניאון את לב בני ישראל (ר׳ בבא בחרא ח׳ ומצדיקי) (ל״ק קג) (סנהדרין צ״א כל).

יד תרבות אנשים חטאים (ר׳ מדרש הש׳ בשביל) (ל״ק קד).

מסעי

לג

א אלה מסעי איתא בעשרה מאמרות בשביל שחטאו באלה אלקיך ישראל בשביל זה יסעו בני ישראל נמצא כל הנסיעות של האדם היא בשביל קלקול האמונה בחי׳ ע״ז כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב״ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל״ק מ׳).

א אלה מסעי בני ישראל שמסעי בני ישראל מכפרין על אלה אלקיך ישראל היינו על פגם ע״ז כי קלקול האמונה היא ג״כ בחי׳ ע״ז וכל זמן שיש ע״ז בעולם חרון אף בעולם וע״י נסיעות של ישראל נתכפר ונמתק החרון אף ונמשך רחמנות ועיקר הרחמנות שהשי״ת ימסור את הרחמנות בידינו ואצלינו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וזה י״ש״ר״א״ל׳ ר״ת א״ל ש״די י״תן ל״כם ר״חמים כי הרחמנות נעשה ע״י מסעי בני ישראל (ל״ת סב) (ר׳ הבעש״ט וסרתם).

דברים

א

א אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, שהדיבורים שדיבר משה נעשה ממנו דברים אל כל ישראל כי כ״א מישראל מצא בו מה שצריך (ש״ה רצ).

יא ויברך אתכם כאשר דבר לכם, היינו לפי הדיבור כן

השפע כי אין די במחשבה לבד אע״פ שהקב״ה יודע מחשבות צריכין להתפלל בפה דייקא ואם דיבוריו בשלימות יכולין לקבל בהם רוב שפע ע״כ צריכין להתפלל על כל מה שחסר לו כדי שימשיך השפע (קל״ק לד־ב).

ואתחנן

ג

כג ואתחנן אל ה׳ בעת ההיא לאמר, בשעה שרוצה לומר היינו קודם הדרוש צריך לדבר תחנונים ויבקש מאת הקב״ה מתנת חנם ולא יתלה בזכות עצמו (ל״ק כ־ה).

כג ואתחנן אל ה׳ דהנה האדם צריך תמיד להתפלל אל ה׳ בין בדביקות בין שלא בדביקות בעת ההיא לאמר היינו בעת שאזכה להתפלל בדביקות שהדברים נאמרים ומרוצים בפיו אז יעלה כל התפלות שהתפלל עד עתה עם התפילה ההיא שהתפלל כראוי (ל״ק צט) (ר׳ ברכות ל״ד אמרו).

כג ואתחנן אל ה׳ בחי׳ מתנת חנם וזהו בעת ההיא לאמר היינו שתפילתו היה עם כח אותו העת שהיה העולם מתקיים ע״י העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת ואז היה קיום העולם ע״י מתנת חנם בכח הזה זוכים לבא ולכבוש א״י וע״כ ביקש משה לבא לא״י ע״י בחי׳ זו (ל״ת עח).

כג ואתחנן, מתנת חנם עריות פגם הדעת משה דעת פרישות (ר״פ ל״ת עח) ונוכל לבאר קצת היינו שעיקר האוצר מתנת חנם צריכין להמשיך לזה שהוא בבחי׳ חנם עריות כשדרז״ל ע״פ זכרנו וכו׳ חנם זה עריות ומי שהוא בבחי׳ זו אעפ״כ אסור לו להתייאש כי יש אוצר מתנת חנם שמי שאין לו אתן לו מזה אבל אי אפשר לקבל מזה האוצר כי אם ע״י הצדיק הקדוש בחי׳ משה כי יש ענין שיכול הכל להתהפך והירידה תהיה תכלית עליה שמבחי׳ חנם עריות יהיה נכלל בהאוצר מתנת חנם (ל״ת עח בה״נ).

ד

ד ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם (ר׳ ז׳ בראשית נ״א ואתם) (ל״ק מט־ז).

ו כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים (ר׳ שבת ע״ה כי הוא) (ל״ק סא־ג).

ז כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה׳ אלקינו בכל קראינו אליו, תפילה היא בחי׳ השגחה למעלה מהטבע כי הטבע מחייב כך ותפילה משנה הטבע והוא בחי׳ גדול בחי׳ כי מי גוי גדול וכו׳ כי זה גדולתינו שהש״י שומע תפלתינו ומשנה הטבע (ל״ק רנ) (ר׳ מגילה כ״ז ספרה).

יג ויגד לכם את בריתו, תיקון הברית שהוא כלליות הגידין ע״י מתקנין כל הלאווין שעבר כי יש מקומות צרים ודקים שא״א לבוא שם שום תיקון כ״א ע״י תיקון הכללי שהוא זורק תיקונים לכל המקומות הצרים (ל״ק כט־ד).

יג ויגד לכם את בריתו כי עיקר הדיבור תלוי בתיקון הכללי וע״י פגם הברית הדיבור אסור וא״א לדבר ולגלות בתורה (ל״ק כט־ו).

לה אתה הראת לדעת כי ה׳ הוא אלקים, כי משה הוא בחי׳ אין ודורו הדבוקים אליו ראוי להם לדעת היינו להאיר הדעת בחי׳ אין סוף כי ה׳ הוא אלקים שכולו טוב וכולו אחד בין מדה״ד בין מדה״ר (ל״ק ד־ט).

לה אתה הראית לדעת כי ה׳ הוא אלקים, משה רבינו היה רחמן ומנהיג אמתי והי׳ עוסק ביישוב העולם שיהיה העולם מיושב וממולא מבני אדם היינו בני דעה כי הוא פתח לנו אור הדעת כ״ש אתה וכו׳ וגילה לנו כי יש אלקים שליט בארץ (ל״ת ז־ב) (ר׳ משה רבינו טז).

לט וידעת היום והשבות אל לבביך, ע״י תאוות ממון ומשגל ואכילה ששרשם בלב נפסד ונפגם היראה שבלב ולתקן ג׳ מדות אלו הוא ע״י הדעת בחי׳ וידעת היום וכו׳ שצריך להמשיך הדעת אל הלב כי הדעת הוא בחי׳ תלת מוחין תלת חללי דגלגלתא ועי״ז נתתקן ג׳ מדות הנ״ל (ל״ת א־ה).

מד וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים (ראה יומא ע״ב וזאת) (ל״ק לו).

ה

ד פנים בפנים דבר ה׳ עמכם, היינו ע״י שיש עמכם דיבור ה׳ שלימות לה״ק עי״ז מתנוצץ הפנים ומאירות כ״כ עד שיוכל להתראות פנים בפנים דהיינו שאחר יוכל לראות פניו בפנים שלו כמו במראה ולהתחרט ולשוב בתשובה (ל״ק יט־ט) (עיין לב ג).

ד פנים בפנים, היינו בשעת מתן תורה היו ישראל בבחי׳ אנפין נהירין והיו יכולים לקבל פנים דקדושה וזה פנים בפנים שפנים דקדושה היה בתוך פניהם וזה דיבר ה׳ עמכם שהדיבור היה מדבר עם כ״א ויוצא מכ״א מישראל מאחר שנכלל בתוכו פנים דקדושה אך מי שהוא עזות פנים אין לו פנים דקדושה (ל״ק קנג) (ר׳ נדרים כ׳ כל).

כח ואתה פה עמוד עמדי, בשביל זה משה רבינו לפי שהוא כלל של התגלות התורה שהוא בחי׳ דעת

והוא כלליות התורה בחי' ע' פנים לתורה כנגד הע' לשון שרע הכולל שלהם היא תאוות ניאוף ע"כ היה צריך לפרוש א"ע מכל וכל כי את זה לעומת זה וכו' (ל"ק לו־ב) (ראה משה רבינו ה).

ו

ד שמע ישראל וכו', כי תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם ואם הוא רגיל בהרהור של התאוה הכללית אזי צריך ג"כ להוריד דמעות בשעת קבלת עומ"ש ובזה יוצאין לחוץ המותרות היינו תאוות ניאוף וכולל נשמתו במלכות שמים (ל"ק לו־ד).

ה בכל מאדך, עיקר אמונה הוא בממון דהיינו כשמשבר תאוות ממון וחביב אצלו כל מצוה עד שאין מרגיש בהפסד ממון אבל אם אינו רוצה להפסיד ממון בשביל המצוה אין זה שלימות אמונה ונקראת צדק (ל"ק כג־ד) (ראה תהלים קי"ט צוית צדק).

ה ואהבת וכו' בכל לבבך (ר' ברכות נ"ד ואהבת) (קל"ק סב־ב).

ה ואהבת וכו' (ר' יומא פ"ו ואהבת) (ל"ק צג).

ה ובכל מאדך, מי שאינו להוט ונבהל להון ואיננו נושא ונותן יותר מכפי ממונו ואינו לוה מאחרים לעשות מו"מ גדול והו מקיים ובכל מאדך גם כשנותנין חומש לצדקה מממונו הוא מקיים ובכל מאדך (ש"ה רפט).

כה וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו היינו כשיהיה לנו בחי' אמת היינו לשמור ולעשות כל המצות לפני ה' לבדו בכל הדקדוקים כמו שעושה בפני בנ"א וזה לפני ה' אלקינו כאשר צונו היינו בכל הדקדוקים כאשר צונו השי"ת ואז וצדקה תהיה לנו לנו דייקא שנמשיך לעצמנו כל הצדקות כי דרך הצדקה למשוך לאמת כי יש צדקות שרשעים נותנין ומחמת שהם רחוקים מאמת הצדקה רחוקה מהם נמצא כשזה איש האמת מושך לעצמו הצדקות אזי אין להם כח הצדקה ועי"ז הוא מבטל המחשבות של כפירות (ל"ק רנא) (ר' מלאכי ג' וזרחה).

ז

ו עם סגולה, כמו סגולה שעושין לרפואה אע"פ שאין הטבע מחייב הרפואה אעפ"כ זה הדבר מסוגל לרפואה וזה למעלה מהטבע שאין שכל אנושי מבין זה כמו כן השי"ת לקח אותנו לעם סגולתו אף שאין מבינים איך לקח עם מתוך עמים נמצא שזה למעלה משכל אנושי בחי' מקיפין וכן כל אחד יש לו לפי בחינתו פנימי ומקיף וכשמחדש בתורה ומכניס המקיף לפנים שמבין הסגולה והיושר שיגלה הסגולה לעם סגולה להטיב מטובו לאחרים (ל"ק כא־י).

ז לא מרובכם וכו' (ר' חולין פ"ט לא) (ל"ק ע').

י ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ומשלם לשון שלימות שנשלם להרשע מה שהי' חסר לו אל פניו זה אריכת הרוח אך הוא להאבידו כי לבסוף נאבד (ל"ק ח־ג).

י ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, פניו זה בחי' אמת שעי"ז משלם לשונאיו ומאבידן מן העולם כי הפנים שהוא בחי' האמת של השי"ת אינו יכול לסבול את הרשעים וכשנתגלה בחי' הפנים דהיינו האמת אזי הוא מפלת הרשעים ועי"ז יהיה מפלתם לעתיד כי אז יתגלה האמת (ל"ק סו־ג) (ר' ז' תשא קפח שפת).

עקב

ז

יב והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה עקב בחי' רגלין והם המוכיחים ולהם מגלין הדינים ומבחי' הרגלין תשמעון את הדינים והם מוכיחים בזה את הדור (ל"ק כב־יא).

יב והיה עקב תשמעון והיה לשון שמחה עקב הם הרגלין היינו לזכות לשמחה עד שהעקביים שהם הרגלין ישמעו השמחה זה זוכין ע"י את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם שתשמרו לעשות בעצמיכם המשפטים והדינים שעי"ז נתבטל הדין שלמעלה (ל"ק קסט).

יב ושמר ה' לך את הברית, כי כשתזכה לשמחה אזי השי"ת בעצמו יהי' בעזרך לשמור את הברית קודש כי עיקר פגם הברית הוא ע"י עצבות כידוע וכ"כ עיקר שמירת ברית זוכין ע"י שמחה (ל"ק קסט).

יז כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה, מה שגלינו מארצנו ועדיין לא חזרנו זה רק מחמת שרודפין אחר הכבוד והגדלות בחי' ע"ז ולא מחמת שהעכו"ם הם רבים (ל"ק יא־ז).

ח

ג ויענך וירעיבך (ר' יומא ע"ד ויענך) (ל"ק עו).

ט אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות אבל אם היה לו שאר מאכלים לא היה אוכל לחם לבד וזה שבח א"י שלא מחמת עניות תאכל לחם אלא מחמת שיבור וביטול תאוות אכילה כי היא מקבלת השפעתה מבחי' אמת שמשם בא עשירות (ל"ק מז).

י ואכלת ושבעת וברכת, לכאורה מזה טענת היצה״ר לאכול ולשבוע למלאות נפשו ואח״כ לברך את ה׳ אך באמת אם ישראל מדקדקין לבלי לאכול הרבה אזי הם בבחי׳ נשיאות פנים ולהיפך כאשר משוקעים בתאוות אכילה אזי יש הסתרת פנים ח״ו (ל״ק מז) (ראה ברכות כ׳ כתיב).

יח וזכרת את ה׳ אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, פי׳ שע״י תפילה בכח תתקן את השכינה בחי׳ מלכות וזה פי׳ התרגום של לעשות חיל למקני נכסין כי המלכות כד איהי בגלותא אזי אומרת אל תראוני שאני שחרחורת כצפור נודדת מן קנה וכד אדם מתפלל בכח ומוציא אותה מגלותא מכיסויין דילה ונעשית קן להקב״ה וזה פי׳ למקני לשון קן נכסין לשון כיסויין ועיקר כוונתך יהי׳ שתתקן השכינה כדי לזווגה עם בעלה וזה פי׳ למען הקים את בריתו הקמת הברית רמז לזיווג כי מתחילה צריך תיקון השכינה וכשהשכינה מתלבשת בלבישין נהירין חוור סומק ירוק בחי׳ אבות והיא בחי׳ שבועה ונעשה כאלו עכשיו נשבע לאבות וזה אשר נשבע לאבותיך כיום הזה כיום הזה דייקא נמצא ע״י תפילה בכח נתחדש השבועה לאבות (ל״ת פד).

כ

יב מה ה׳ אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה שהש״י מקטין א״ע כביכול ושואל מהם יראה כי שואל מעמך הוא בחי׳ הכנעה ושפלות כמו השואל מחבירו כי יראה בחי׳ מלכות ומלכות הוא בחי׳ עני כי אין מלך בלא עם בחי׳ הכנעה וכל זה היה בשביל לגלות מלכותו ויראתו (ל״ק ריט) (ר׳ יחרו י״ט ואתם).

טז ומלתם את ערלת לבבכם ותרגומו ית טפשות לבכון, כשחושב מחשבות רעות הוא מטמטם הלב בבחי׳ ערלת לב ומקלקל הבריאה שהיתה ע״י חכמה כי היצה״ר הוא טפשות הלב ומחשבות טובות שבלב הן יצרין טבין שע״י נתגלין פעולות ומדות טובות ועי״ז מקבל עליו עומ״ש שלימה (ל״ק מט־א) (ראה סוכה נ״ב משה קראו ערל).

יז אשר לא ישא פנים (ראה ברכות כ׳ כתיב) (ל״ק מז).

יא

ו ואת כל היקום אשר ברגליהם (ראה פסחים קי״ט זה ממונו) (סנהדרין ק״י) (ל״ק כג בה״ש).

יב תמיד עיני ה׳ אלקיך בה, א״י שהיא מדת אמת גלל כן תמיד עיני ה׳ בה וכו׳ כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וע״כ כל העולם כולו ניזון משפע א״י כי העשירות בא מאמת (ל״ק מז) (ראה א״י יז).

יב תמיד עיני ה׳ אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, עיקר קדושת א״י הוא ששם הוא השגחתו ית׳ תמיד ולעתיד יתנהג כל העולם כולו ע״י השגחה לבד שהוא בחי׳ נפלאות כמו א״י ואז יתבטל הטבע לגמרי (ל״ת ח־י).

יג ולעבדו בכל לבבכם (ראה תענית ב׳ ולעבדו) (ל״ק מט־ב).

טו ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ע״ש׳ב׳ ר״ת ע׳ושה ש׳לום ב׳מרומיו בשדך לשון שידוד ושבירה כשאדם מרגיש שמתגבר עליו תאות אכילה ידע שיש לו שונאים למטה ולמעלה וכשמשבר הבהמיות שלו המתאוה לאכול זוכה לשלום ואז יש גם למעלה שלום ונתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט) (ראה תהלים קמ״ז השם).

פירוש אחר: ונתתי עשב רמז לבנים (איוב ה׳ וצאצאיך כעשב) בשדך לבהמתך היינו אימתי יהיו לך בנים חיים וקיימים כשיהיה זיווגך בקדושה וחשבר נפש הבהמיות וידמה לך כאילו כפאך שד וזה בשדך לשון שד עי״ז יהיו לך בני קיימא כי מיתת הבנים ח״ו הוא מחמת נפש הבהמיות גם עיקר זיווגך יהא בליל שבת כדי שיהיה לך בנים חיים וקיימים (ל״ק לט).

טו ונחתי עשב ע״ב שין עב היא בת עין ש׳ תלת אבהן דא כלליות הגוונין וזה אם תרצה לראות אבהן אי אפשר לך כי אם בשדך לבהמתך כשתשדד את הבהמיות תאות אכילה אז יתגלה כלליות הגוונין (ל״ק מז) (ח״מ ס״ח יב).

טז וסרתם ועבדתם (ר׳ הבעש״ט וסרתם) (ל״ת סב).

יז ועבדתם אלהים אחרים וכו׳ ולא יהיה מטר, ע״י ע״א נמנע המטר כי קלקול האמונה היא בחי׳ ע״א כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב״ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה כי הנסיעה היא קלקול האמונה בחי׳ ע״ז וכשאין מטר אין שובע וכשאין שובע אין שלום ואין איש עוזר לחבירו וכל אחד צריך לטלטל ממקום למקום בשביל פרנסתו (ל״ק מ).

יז והאדמה לא תתן את יבולה, כשאדם מתפלל בשדה אזי כל העשבים באים בתוך התפילה ומסייעין לו ונותנין לו כח בתפילתו וע״כ בקללה נאמר והאדמה לא תתן את יבולה היינו שיבול האדמה לא יתנו כח בתפילתו (ל״ת יא) (ר׳ חיי שרה כ״ד ויצא).

ראה

יא

כו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, לפניכם דייקא כי מלפני הקב"ה יוצא אור פשוט היינו אותיות פשוטים ולפי האדם כן נעשה הצירוף אם הוא אדם טוב נעשה צירוף של ברכה ואם לאו להיפך (ל"ק לו־ו) (ראה פנחס כ"ו החנוכי).

יג

יח ונתן לך רחמים ורחמך, כי כשאדם צריך לרחמים השי"ת שולח לו רחמנות שהוא ירחם על אחר ועי"ז מרחמין עליו כי כל המרחם על הבריות מרחמין עליו (שבת קנא) ומדת הרחמנות תלוי בדעת ובשבת נמשך על כל אחד דעת ועי"ז מתגבר בו מדת הרחמנות ומרחמים עליו מן השמים (ל"ק קיט) (ר' ז' בשלח ס"ג שטו).

טו

ח פתוח תפתח, צדקה היא תמיד התחלה בחי' פתוח תפתח שאפילו כשיש פתח והתחלה הצדקה היא פותחת יותר ומרחבת הפתח יותר כי כל דבר מעבודת ה' כשרוצין ליכנס באותו העבודה צריכין לפתוח שם פתח ליכנס באותו דרך בחי' כל התחלות קשות וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר (ל"ת ד־ב).

י כי בגלל הדבר הזה (ראה שבת קנ"א כי בגלל) (ל"ק לא־א בפלח).

טז

ג לחם עני, כי אין עני אלא מן הדעת וזה בחי' חולה ומצה היא אסוותא וזה לחם עוני שהיא רפואה להעוני כי מצה היא בחי' דעת בחי' שלום בחי' רפואה (ל"ק נו־ח) (ר' ישעיה נ"ז שלום).

יד ושמחת בחגך, השלש רגלים הם הלב של השנה והשמחה של כל המצות שעושין בכל השנה הוא מתקבץ אל הלב שהם השלש רגלים כי עיקר השמחה שהיא בלב נמשך מן המצות וע"כ הם ימי שמחה ואז מאיר אור הפנים (ל"ק ל־ה) (ראה משלי ט"ו לב שמח).

א"ה: לכאורה יש להתפלא מדוע כתיב בחגיך אצל שמחה אפשר לרמז כי שמחת החג נגרם על ידינו כי השלש רגלים הם הלב של השנה ועיקר השמחה היא בלב והשמחה של המצות מכל השנה מתקבץ אל השלש רגלים גלל כן אנחנו גורמים השמחה של השלש רגלים. ע"כ.

טז בשביל זה נצטווינו שלש פעמים בשנה וכו' את פני וכו', בשביל לקבל אור הפנים (ל"ק ל־ה).

טז ולא יראה את פני ה' ריקם ברגלים, שאז נתגלין פני ה' ובזה שכ"א מביא עולת ראיה מיגיעתו עי"ז נתעלה כל פרנסתו בבחי' לחם הפנים ואז כל העכו"ם והכומ"ז טורחים עבור פרנסתו (ל"ק לא־ט).

שופטים

טז

יח שפטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וכו' לשבטיך, ש'ב'ט' ר"ת ט'בעו ב'ארץ ש'עריה כי השופטים ושוטרים שהם בחי' המנהיגים והמושלים בארץ וזה שופטים דייקא כי העיקר ע"י משפטי התורה בחי' לימוד הפוסקים עי"ז נתגלים השערים שנטבעו בארץ וזה תתן לך בכל שעריך לשבטיך כי השופטים ושוטרים מקימין השערים שנטבעו בארץ (ל"ק רפו) (ר' לימוד הפוסקים ד).

יז

יא לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, מי שפוגם באמונת חכמים ופורץ גדרם אזי אין רפואה למכתו כי הפורץ גדרם מסיר הידים מן המלאכים לפי בחינת הסרתו אם סר מדרך דברי רבנן לימין בזה סר ימין המלאך ואין לו כח לקבל ואם סר לשמאל סר יד שמאל המלאך ואין לו כח להשפיע כי התורה נותנת כח להמלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח בתורה (ל"ק נז־א) (ר' שבת ק"י דלמא).

יט והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען יאריך ימים על ממלכתו, כי יש בכל אחד מישראל בחי' מלכות וממשלה יש שהוא שורר בביתו וכן יש שהוא מושל על כל העולם וצריך להשתמש עם המלכות לעבודת השי"ת להזהיר ולהוכיח כל הנשמות שנכנעין אליו ועי"ז ממשיך אריכות ימים לתוך המלכות שזה זוכין ע"י עסק התורה שאז זוכה לדעת (ל"ק נו־ג).

והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, שע"י עסק התורה הוא קורא את החיים וזה ימי חייו כי כשמקבלין את החיות צריך לקבלם במדה כי כמו בהשם של כל דבר נגבל החיות של הדבר כן התורה היא שמו של הקב"ה היינו ששם נגבל החיות מחי החיים כי בלא מדה א"א לקבל חיות מחמת ריבוי אור והמדות הם הימים וע"כ ע"י התורה קורא את החיות לתוך הימים והמדות וזה וקרא בו וכו' (ל"ק נו־ג) (ר' ת"ז י' כה אורייתא).

יח

יג תמים תהיה עם ה' אלקיך, שלא תצטרך לדרוש אחר כוכבים ומזלות כי תהיה למעלה מהם כי ע"י אמונה ושמירת הברית נקרא תמים ואז כולם טורחים בשביל פרנסתו (ל"ק לא־ט) (פל"ח לא־ט).

כ

ח איש הירא ורך הלבב, פרש"י הירא מעבירות שבידו כי ע"י רך לבב עי"ז הוא מחיירא (ל"ת מג). נלענ"ד דר"ל כמו שלענין מלחמה גשמיות עיקר הגבורה הוא בלב שאל ירך לבבו ולא יתפחד מאויביו כמו כן לענין מלחמת מצוה בעבודת ה' עיקר הגבורה הוא בלב שיחזק את לבו בה' שיהיה בעזרתו להתגבר על יצרו ולנצח המלחמה בשלימות ואל ירך לבבו כלל אפילו מעבירות שבידו מכבר ח"ו רק יאמץ לבו בהשי"ת ויתגבר בכל כחו להתגבר על יצרו מעתה עכ"פ ולעסוק בעבודת ה' בכל כחו ויכלתו ועל העבר מה שפגם כבר יבקש סליחה ומחילה מלפני הש"י ויתחרט על זה מעומק לבו ויאמין בהשי"ת כי הוא רב סליחות (ל"ת מג־בפל"ת) (ר' התחזקות יח).

יט כי האדם עץ השדה, המחלוקת מגביה ומרים את האדם והנה עץ המונח על הארץ א"א לו להגביה א"ע כ"א ע"י שבאין עליו מים שוטפין אזי המים מרימין ונושאין העץ והמחלוקת נקרא מים (ל"ק קסא) (ר' תהלים פ"ח סבוני).

כי תצא

כא

י כי תצא למלחמה על אויבך שהוא היצה"ר ונתנו ה' אלקיך בידך כלומר היצה"ר יתן כמו ימסור את ה' אלקיך בידיך ע"ד צדיק מושל וכו' נותנת התורה עצה על זה ושבית שביו כלומר עם מה שהוא רוצה להתגבר עליך היינו בגדלות בזה תתגבר עליו שתאמר לו איך אני מושל כשיש לי גאוה ואין הקב"ה שורה עמי וד"ל (ל"ק קו).

הנה אמרו חז"ל אמר ר"ל כי משמש ארבע לשונות אי דלמא אלא דהא וי"ל דהנה מצינו במסכת (ברכות ה) אמר ריש לקיש לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' ואם לאו יקרא ק"ש ואם לאו יזכיר לו יום המיתה וי"ל דלשון אי מרמז על הרגזה א"י נוטריקין י'רגיז א'דם דלמא מרמז על יום המיתה ע"ד ישוב היום שמא וכו' אלא מרמז על ק"ש שהוא אחדותו אין לנו מלך אלא אתה דהא מרמז על עסק התורה דלשון דהא היא נתינת טעם ודעת נמצא כי היינו הארבע לשונות הנ"ל בהם נוכל לצאת למלחמה על אויבך הוא היצה"ר (עו"ש תפב על התורה קז ל"ק).

י כי תצא למלחמה זה בחי' מו"מ כי מו"מ נקרא צאתך כי אע"פ שזבולון וישששכר שוים עכ"ז נקרא זבולון צאתך וישששכר אהליך כי אעפ"כ עבודת התורה היא פנימיות יותר אע"פ שגם המו"מ היא עבודה גדולה כי הוא מספיק את הת"ח וכן כל מדריגה נקראת המדריגה שלמטה צאתך נגד המדריגה העליונה וזה למלחמה על אויבך כי אז הוא שעת מלחמה כי צריך לברר ולהעלות הניצוצות מהם וזה ונתנו ה' אלהיך בידיך זה בחי' אמונה כי ע"י אמונה מעלין הניצוצות וזה ושבית שביו זה בחי' התורה (ל"ק רפ).

י כי תצא למלחמה, כשהולך לך שלא כסדר היינו התנגדות הרצון ונתנו ה' אלקיך בידך שיתבטל כל הרצונות נגד רצונך שילך לך כסדר כרצונך אימת כד ושבית שביו כשתהיה בבחי' מה כשישפיל את עצמו ותמשיך לך אלקות הויה במילוי אלפין וזה פי' מחשבה חשוב מה וזה ושבית שביו שתקשר אלקותו במחשבתך כי כל דבר שנמשך ממקום גבוה נקרא שבי ועי"ז יתבטלו כל המלחמות כל הרצונות נגד רצונך (ל"ת פב).

כב

ב עד דרוש אחיך אותו (ר' ב"מ כ"ז עד) (ל"ק קפח).

כג

יא מקרה לילה מי שאין לו שלימות לה"ק אז הרוח שטות עולה ע"י תרגום בגימ' תרדמה ע"י שינה ומקרה במקרה לילה כי מי שיש לו שלימות לה"ק מקרר חמימותו בלה"ק (ל"ק יט־ה).

כה כי תבא בכרם רעך וכו', כי כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מזיק לו כי המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות ואזי הוא מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מזיק להאדם ונצטרפין אפילו שאר המאכלים ומזיקים לו וזה ואכלת כנפשך שבעך לא יותר ואל כליך לא תתן היינו שלא תאכל יותר מצרכך שזה דומה כנותן לתוך הכלי מאחר שאין צריך לו (ל"ק רנז) (ר' אכילה כב).

כד

טו ביומו תתן שכרו שיהא שכרו מהמצות בעצמן ולא תבא עליו השמש שלא יעשה המצות בשכר עוה"ב שהיא לאחר ביאת שמשו אחר מותן (ל"ק ה־ב).

טז ואליו הוא נושא את נפשו, כל הנפשות שרשם בעשירות בחי' ואליו וכו' וע"י הכעס פוגם בנפשו ומקלקל העשירות כי עשירות וכבישת הכעס הם בחי' אחת (ל"ק נט־ה) (ר' כעס ח').

כה

ג ארבעים יכנו ולא יוסיף ע"י פגם הברית המלאכות שלו הם בחי' ל"ט מלקות וע"י שמירת הברית הם בבחי' ל"ט מלאכות המשכן (ל"ק יא־ד).

ט וירקה בפניו, בפניו דייקא כי זה ההולך בלא זרע שימשיכו שכל הפנים בעולם ע"י מעשיהם הטובים בשביל זה וירקה בפניו ובזה הרוק נראה לפעמים פני המת ועיקר הבושה הוא בפנים על שלא רצה להקים שם אחיו המת (ל"ק כא־ה).

יח אשר קרך בדרך, קרך לשון קרירות כי ע"י שאין שלימות לה"ק אז הרוח סערה מקרר אותו במקרה שהוא בחי' דרך (ל"ק יט־ה).

יח ויזנב בך וכו' ולא ירא אלקים, דהיינו בעת שאין להם כח מלכות דקדושה שהיא בחי' ירא אלקים כי מלכות המן עמלק היא היפך מלכות דקדושה כי מלכות דקדושה הוא מאסף לכל המחנות דק' ומלכות הרשעה היא מאסף ממון כי מתגבר בתאוות ממון כדי לתפוס כל הניצוצות הק' הנמצאים בממון אך אעפ"כ אינו מועיל לו כלל כי יש כח במלכות דקדושה להוציא מאתו כל הממון וכל הניצוצות הקדושים שבלע (ל"ק נו־ה) (ר' ממון כד).

יח ויזנב בך כל הנחשלים וכו' ולא ירא אלקים, כי עיקר כחו של עמלק היה מחמת שלא העלו את המלכות דקדושה מחמת שלא היה להם יראת אלקים שהוא בחי' מלכות (ל"ק קלה) (ר' ת"ח ו).

יח ולא ירא אלקים, באמת הוא איסור גדול להיות מחקר ח"ו וללמוד ספרי החכמות ח"ו כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו יכול ליפול שם כי יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה שהיא בחי' עמלק שע"י האבן הנגף הזה יכולין ליפול ח"ו כי עמלק היה פילוסוף ומחקר וכפר בעיקר כ"ש ולא ירא אלקים דהיינו שהוא רק נוהג ע"פ חכמות ואין לו יראה כלל (ל"ת יט) (ר' צדיק קפ).

כי תבוא

כו

ה ארמי אובד אבי עיקר תגבורת הקליפה אינו אלא ע"י לשון תרגום לשון ארם (ל"ק יט־ד).

ה וירד מצרימה (ר' הגדה של פסח וירד) (ל"ק סו־ד).

טו השקיפה ממעון קדשך, ארץ ישראל הוא כלליות הקדושה שבכל הקדושות כי שם כל העשר קדושות ושם הוא רק השגחה בחי' השקיפה וכו' וזוכין לצאת מטבעיות ואז זוכין לטהרת המחשבה ולהמתיק הדינים ולהנצל מכל הצרות (ל"ק רלד).

טו השקיפה ממעון קדשיך, דע שיש שם שכשרוצין לעשות מלך משתמשין בזה השם והשם הוא ק'מ'ה' ר"ת ה'שקיפה מ'מעון ק'דשיך וזה בחי' (דניאל ב) מהעדה מלכין ומ'ה'ק'ס' מלכין וזה שנאמר ביוסף והנה ק'מ'ה' אלומתי (ל"ק רלד) (ר' וישב לז והנה).

יז את ה' האמרת וכו' וה' האמירך, כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני הש"י ומתחדה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו כי כל פגם שפגם בנשמתו פגם אצלה ג"כ כביכול וזה בחי' את ה' האמרת וכו' והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים (ל"ק רנט).

כז

ו אבנים שלימות תבנה ר"ת אשת (עיין בבא בתרא ע"ד ר' יונתן משתעי) (ל"ק יח־ו).

ח באר היטב בשבעים לשון, באר הוא לשון פירוש ודרוש ע"י דרושי התורה בי"ג מדות שמשם תוצאות הקול היטב לנו בכל הלשונות ובכל העכו"ם (ל"ק כז־ה).

ח ב'שמעו א'ת ר'נתם ר"ת ב'א'ר' (ראה תהלים ק"ו וירא בצר) (ל"ק כז־ה).

כח

י וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וירא ממך, בזה יכולים אנו להבין אם יש לאדם יראת שמים היינו בושה לאחר תיקון החטא כשאנו מסתכלין על פניו ונופל עלינו יראה וזה וירא ממך שנמשך עליהם ג"כ יראה (ל"ק לח־ה).

יב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים, ע"י חידושי תורה נבראים שמים וארץ ועי"ז באים כל ההשפעות והברכות לעולם אך כשהחידושים הם ע"י כח המדמה אזי נבראין רקיעין דשוא ועל ידם בא רעב לעולם (ל"ק נד־ו) (ר' הקד' הז' ה' ולאמר).

יב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך, כי כל מיני עשירות דהיינו כל מיני דגן וכל האילנות וכל מיני מתכות הם רק ע"י גשמים והגשמים הם מבחי' נשימה וע"כ העשירות הוא ע"י אריכות הנשימה והבל היופי היא מהפסק הנשימה שעי"ז בא לעניות (ל"ק ס־ג) (ר' ניאוף יג) (ר' משלי ו' אל).

נח ליראה את השם הנכבד ע״י יראה מעלין כבוד הקב״ה וממשיכין שלום בעולם (ל״ק יד־א).

נט והפלא ה׳ את מכותך מכות גדולות ונאמנות וחולאים רעים ונאמנים, ונאמנים דייקא כי יש סובלי חלאים שיש להם מכות מופלאות והם באים ע״י פגם האמונה שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפילה ולא זכות אבות (ל״ת ה־א).

והתיקון לזה שצריכין לצעוק מן הלב לבד מעומקא דלבא ועי״ז נתגלין העצות ועי״ז חוזר ונתתקן כל הבחי׳ הנ״ל כי העצות הם פלא ועי״ז מקבל רפואה להמכות המופלאות גם תפלה היא בחי׳ פלאות וכן זכות אבות בבחי׳ (תהלים עח) נגד אבותם עשה פלא (ל״ת ה־ב) (ר׳ ישעיה כ״ה אודה).

סא מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזאת, מכה אשר לא כתובה בתורה זהו מיתת ת״ח היינו המיתה שת״ח ממיתין איזהו אדם כי חולאת הבאה לאדם על שעבר על דברי רבנן אין לו רפואה כי היא בא ע״י מכה אשר לא כתובה בתורה כי דברים שלא נכתבו בתורה נמסרו לחכמים ומי שמזלזל בדבריהם מחמת שנדמה לו שמדאורייתא אינו כן עי״ז נחלה במכה שאין לו רפואה (ל״ק נז־א) (ר׳ שבת ק״י דילמא).

סו והיו חייך תלוים לך מנגד בקר תאמר מי יתן ערב וכו׳ כשנופל מהדעת דקדושה ונופל לאהבות הבהמיות וכל מחשבותיו טרודות בהבלי עוה״ז אזי הוא חי חיי צער תמיד וכל יום ארוך אצלו כמו שנה מחמת גודל המרירות שעובר עליו וממש הוא קץ בחייו כאלו כבר הי׳ חי מאה שנה ובאמת חיות כזה הוא קיצור ימים אבל מי שווכה לדעת דקדושה נתקצר הזמן אצלו עד שנדמה לו על שנה שלימה שפרחה כמו רגע ובאמת הזמן שלו הוא בחי׳ למעלה מהזמן ששם עיקר אריכת ימים בחי׳ יום שכולו ארוך (ל״ק נד־פל״ח).

סו והיו חייך תלוים (ראה ברכות כ״ד והיו) (ל״ק מז).

נצבים

כט

ט אתם נצבים היום, אין עמידה אלא תפלה לפני ה׳ אלקיכם זה בחי׳ ארץ ישראל כמ״ש חז״ל כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלקי היינו ע״י מה תזכו שתהא תפלתכם באוירא דא״י ראשיכם שבטיכם וכו׳ ומונה עשר בחי׳ היינו בחי׳ מחאת כף ע״ז היא באוירא דא״י (ל״ק מד).

כח הנסתרות לה׳ אלקנו כי כ״א כשעולה למדריגה גבוה מהראשונה זה בחי׳ שנעשה מהנסתר שלא הבין מקודם נעשה נגלה בחי׳ מהנשמע נעשה עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת שילך מדרגא לדרגא לעולם שיהי׳ מהנשמע נעשה וזה את דברי התורה בחי׳ דיבורי התורה סביבות המצוה בחי׳ נסתר יהי׳ נעשה מהם בחי׳ נגלה (ל״ק כב־י) (ראה דרגא א׳).

ל

ב ושבת עד ה׳ אלקיך, ושבת זה בחי׳ תשובה כי לעתיד ליום שכולו שבת יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה היינו סודות הקבלה וזה ע״י שמעלה המלכות לבחי׳ בינה ליבא ע״י שמקדש מחשבתו יזכה להשיג סודות התורה (ל״ק מט־ו) (ר׳ ז׳ ויחי רי״ט או).

ב ושבת עד ה׳ אלקיך, וע״כ בשבת יכול לראות שפלותו כשעושה תשובה שלימה שהיא שבת אתוון דדין כאתוון דדין (ל״ק עט) (ר׳ בשלח ט״ז ראו).

ג ושב ה׳ אלקיך את שבותך, בכל אדם יש בו חלק מכללות כל העולמות וצירופים וכשהוא הולך אחר שרירות לבו ותאוותו הוא מקשר האותיות והצירופים להס״א ח״ו והדעת ג״כ מתבלבל והוא גלות השכינה וכששב בתשובה ישובו חלקיו והצירופים ג״כ למקומן ואז הדעת שלם ומתעורר רחמנות ועיקר התשובה תולה בתורה (ל״ק קה) (ר׳ תורה עח).

ו ומל ה׳ אלהיך את לבבך ותרגומו ויעדי ה׳ ית טפשות לבך, אי אפשר להתפלל בשכל צח עד שישוב בתשובה שלימה על חטאיו ובאיזה תשובה נאמר בתשובה מאהבה שלא ישאר שום רושם כלל ויכול להתפלל או ללמוד בלי עיון ובכל יום יכול להתחדש מוחו (ל״ק עו) (ר׳ יומא פ״ו שובו).

ו ומל ה׳ אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך היינו כשימול ה׳ את לבבו ימול גם לבב זרעו ולהיכן שנמשך הזרע הן למין בני אדם אזי מחויבים בניו שירגישו ג״כ הרהור תשובה ע״י שנימול לבב אביהם וכן אם נמשך למקום אחר ח״ו וגם הם בניו והם תלוים בו וע״כ כשנפטר האדם הם הולכים אחר המטה ומקוננים עליו כמו בניו ממש ממין אדם אך זה הוא לו לבזיון ר״ל מעונשים הללו (ל״ק קמא) (ר׳ ברית מה).

ו הזמן המסוגל לזה הוא חודש אלול כי אלול ר״ת את לבבך ואת לבב היינו שימול ה׳ את לבבו ואת לבב סתם התלוי בו היינו הלב של הטיפות לאיזה מקום

שנמשכו הן למין בנ״א והן שנמשכו ח״ו למקום אחר אזי ימולו שם הלבבות וירגישו (ל״ק קמא).

יד כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, כי קרוב אליך הדבר מאד היינו לקרב אליך הדבר שהוא בחי׳ מאד בחי׳ מקיפים שהם נעלמים ורחוקים מאד מן האדם ולקרבם אליך להכניסם בפנים זה תלוי בפיך ובלבבך לעשותו בפיך ובלבבך זה בחי׳ פי ידבר חכמות והגות לבי תבונות היינו שיגלה חכמתו ותבונתו לתלמידיו וזה לעשות כאלו עשאו ועי״ז יוכל להכניס המקיפים להכניסם לפנים (ל״ת ז׳ו) (ר׳ סנהדרין צ״ט כל).

טו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וכו׳, כשהשי״ת וכן הצדיק מראים פנים שוחקות חיים וטובה לעולם ולהיפך להיפך ח״ו וזה לפניך היינו לפנים שלכם (ל״ק קעב).

כ כי הוא חייך ואורך ימיך, דע כי עיקר החיים היא התורה כ״ש כי וכו׳ וע״כ לכאורה הדבר תמוה ונפלא איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה בלי הפסק רגע ובאותו שעה שמבטלין מהתורה הוא בחי׳ איש פשוט ואיך אפשר לפרוש מן התורה ומי האיש אשר יחרצה לפרוש מן החיים אפילו רגע אחת ובאמת זה בלתי אפשרי כנ״ל וא״כ במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה וע״כ מוכרח הצדיק לירד וליפול לתוך פשיטות כי עי״ז הוא מחיה כל הפשוטים כי הוא מחיה עצמו בהתורה הנעלמת בעשרה מאמרות וממנו מקבלים חיות כל הפשוטים (ל״ת עח) (ר׳ ז׳ לך צ״ב כל).

וילך

לא

טז הנך שוכב עם אבותיך וקם, משה היה נשמתו כלול משלשה אבות והיה לו כח להמשיך אלו השלשה השפעות באר ענן ומן ולעתיד בשעת התחיה יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם וזה וקם (ל״ק נח־ג) (ר׳ משה רבינו ח).

יז והסתרתי פני מהם והיה לאכול לעכו״ם (אבן עזרא) הנהגת הטבע והמזלות מסתיר אור השגחת השי״ת אעפ״י שבאמת גם הטבע מתנהגת בהשגחתו ית׳ אעפ״כ היא בחי׳ צל וע״כ נקראים העכו״ם צל ויש להם פרנסה בריווח וישראל ניזונים מתמצית וכ״ז ע״י הסתרת פני ה׳ אבל לעתיד יתגלה אור השמש בחי׳ פנים ואז העכו״ם יהיו למטה (ל״ק לא־ט) (פלח לא־ט) (ראה ישעי׳ י״ח הוי ארץ).

יז והסתרתי פני מהם והיה לאכול, פי׳ ע״י תאוות אכילה הוא מסתיר פנים מהם (ל״ק מז) (ראה אכילה יב־א).

יז והסתרתי פני והיה לאכול, ע״י תאות אכילה ח״ו הוא הסתרת פנים אבל ע״י שמשבר תאות אכילה עי״ז הוא נשיאות פנים (ל״ק סז־ב) (ר׳ ברכות כ׳ כתוב).

יח ואנכי הסתר אסתיר היינו בגלות ומדות רעות כי כל נפש מישראל קודם שיש לה התגלות בתורה ועבודה אזי מנסין ומצרפין הנפש בגלות של ע׳ לשון היינו במדות רעות כי הקליפה קדמה לפירי ומי שרוצה לאכל הפירי צריך לשבר מקודם הקליפה ולבא אח״כ להתגלות (ל״ק לו־א).

יח ואנכי הסתר אסתיר, כי יש שני הסתרות וכשהשי״ת נסתר בהסתרה אחת דהיינו שנעשה לו כהיתר גם כן קשה מאד למוצאו עכ״ז אפשר שישוב מאחר שעכ״פ יודע מזה שנעשה לו כהיתר אבל דע שיש בחי׳ הסתרה שבתוך הסתרה דהיינו שאינו יודע כלל שהשי״ת נסתר ממנו רק כל דברים רעים דומות לו למישור גמור ח״ו ובאמת גם בתוך ההסתרות מלובש השי״ת דהיינו ע״י עסק התורה יכולים לעורר גם אותו ולהודיעו מהשי״ת שיש לו תקוה ג״כ כי באמת בכח הצדיקי אמת הכל יכולים להתקרב להשי״ת תמיד בכל עת איך שהם מכל מקום שהם (ל״ק נו־ג).

כא כי׳ לא׳ תשכח׳ מפי׳ זרעו׳, ס״ת הם אותיות י׳ו׳ח׳א׳י׳ כי ע״י זרעו שהוא רשב״י ע״י לא תשתכח התורה וע״כ אמר שלא תשתכח מהפסוקים הנ״ל (עיין שבת קל״ח כשנכנסו) (התחלת הל״ק).

האזינו

לב

ו עם נבל ולא חכם ות״א עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו ישראל בעת קבלת התורה היו להם חכמות גדולות ולולי שהיו משליכין מעצמן החכמות לא היו מקבלים התורה אך ישראל ראו האמת והאמינו בה׳ ובמשה עבדו וזה שת״א דקבילו אורייתא ולא חכימו היינו ע״י שהשליכו מאתם כל החכמות וזה נ״ב״ל׳ ר״ת ל׳ב׳ נ׳תיבות שהיא כלליות התורה והיא החכמה האמתיית והיינו נבל שהיא בחי׳ התורה הנקראת נובלות החכמה העליונה (בא וראה שעתה

מבואר [illegible] התרגום הזה שהוא פליאה גדולה וכל הע[illegible]הים על זה מה ענין נבל לתרגמו על קבלת התוו[illegible] אך עתה מה נמלצו לחיך דברי התרגום הא[illegible] (ל"ק קכג).

ח יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, כשזוכה לעיין בתורה עד שמשיג חכמות התורה שאזי הוא בבחי' אנפין נהירין אז נכנעין המדות והתאוות של העכו"ם שנאחזין בבחי' אנפין חשוכין וזה יצב וכו' למספר הוא לשון ספיר ונהיר היינו אחר אנפין נהירין שהם בחי' מספר בני ישראל אחריהם יצב גבולות עמים שהם בחי' אנפין חשוכין (ל"ק קא) (ר' ע' פנים א).

יא כנשר יעיר קנו, נשרא זה הצדיק יעיר קנו שהוא מעורר המוחין מתרדמתן בחי' מוחין דקטנות בחי' שינה (ל"ק כט-ב).

יא כנשר יעיר קנו נשרא דא רוחא בחי' תיקון הבריית יעיר קנו שהוא מעורר המוחין מבחי' שינה על גוזליו ירחף שהוא מגין על המוחין שהיו מתחלה נגזלין (ל"ק כט-ד).

יח צ'ור י'לדך ת'שי ר"ת צ'עקתינו י'ודע ת'עלומות, כשהמוחין בהעלם בחי' עיבור אז כמו שהיולדת צועקת קודם הלידה ע' קלין כן כשצועק בתפלתו ובתורתו והקב"ה יודע תעלומות הוא מקבל צעקתינו במקום צעקת השכינה ואז מולדת המוחין (ל"ק כא-ז).

ת'ש'י' ר"ת ת'כלם ש'בעת י'מים (עיין בהעלותך ואביה) (ל"ק כא-ז).

כח כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה, כי כשאין תבונה עצתו אבודה כי התגלות העצה ע"י איש תבונה (ל"ח ה-ג) (ר' עצה יא).

מא ותאחז במשפט ידי, כי לסלק הדין והמשפט שלא לשלוט על הרשע צריך לזה התגלות היד וכשנתגלה יד ה' אזי נעשה צל שבו נתכסה הצדיק מהארס של הרע עין (ל"ק נה-ג) (ר' ישעי' נ"א ובצל).

נא על אשר מעלתם בי במי מריבת קדש מדבר צין, במי מריבת זה בחי' מי החסדים בחי' סוכה שמצלת מריב לשונות קדש תרגומו רקם לשון ריקם וצייר מדבר צין לשון ציני הר הברזל לשון תמרים תמורה וחילוף פי' כי הקב"ה צוה להם שידברו אל הסלע כדי שילמדו ישראל ק"ו על שכר ועונש והם פגמו בהדיבור וגרמו ח"ו התגברות של הריב לשונות וזה פירוש צין לשון תמורה תמורת סוכה דקדושה נעשה סוכה בקליפה ח"ו בשביל זה עונשם כי מנגד תראה ושמה לא תבוא כי א"י היא מכח מעשיו בחי' אמת (ל"ק מח) (ראה א"י יח) (גם סוכה ד).

וזאת הברכה

לג

ב הופיע מהר פארן (ר' ספרי ברכה הופיע) (ל"ק קא).

ג כל קדושיו בידיך ידים בחי' אמונה וצדיקי הדור בחי' השבעה רועים הם ממשיכים האמונה בעולם והם כלליות כל מנהיגי הדור (ל"ק כב-ג).

ג והם תכו לרגליך (ר' ב"ב ח' והם) (ל"ח צא).

ה ויהי בישורין מלך ע"י עניוות זוכה למלכות (ר' עניוות ב) (ל"ק ד-ז).

ה ויהי בישורין מלך בהתאסף ראשי עם, ע"י ראשי העם שהם המוחין והחכמה על ידם תיכון בחי' המלכות ע"י אהבת החכמים תינון המלכות (ל"ק יח-ד).

ז שמע ה' קול יהודא וזה שאחז"ל (סוטה ז-ב) בשעה שהלכו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין עד שאמר משה שמע ה' קול יהודה שבקש משה מהקב"ה שיזכור ליהודה הווידוי שהתודה וזה דוקא עצמותיו היו מגולגלין ע"ש ותהי עוונתם חקוקה על עצמותם וע"י ווידוי נתתקנו ויהודה בחי' מלכות שנתתקן ע"י ווידוי וזה נעשה ע"י משה כי הווידוי צריך להיות לפני ת"ח ובזה שזכר משה הווידוי נעשה כאילו התודה עכשיו לפני משה (ל"ק ד-ה) (ר' סוטה ז' בשעה).

ז שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו, כי הנה הכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו והוא שורש כלליות נשמות ישראל ועיקר הממשלה להאיר הארת הצדיק בענפים היינו בלב ישראל וזה ואל עמו תביאנו (ל"ק לד-ב) (ראה מועד קטן ט"ז צדיק מושל) (ראה נקודות א).

ח תומיך ואוריך לאיש חסידיך, שע"י החסדים דהיינו בחי' הלכות נתגלה אור האמת בחי' תומיך ואוריך (ל"ת ב-ו).

י ישימו קטורה באפך, ע"י קטרת שהיא שמחת הלב בחי' משא ומתן באמונה נתבטל בחי' בזעת אפך תאות ממון (ל"ק יג-א).

יז בכור שור הדר לו, בכור היא השכל שורו לשון הסתכלות כשמסתכל בהשכל של כל דבר הדר לו לשון אור אז השכל מאיר לו אפילו במקום שהי' אפל וחושך ומקרב אותו להשי"ת (ל"ק א).

יז בכור שורו הדר לו, הצדיק הוא בחי' בכור ובכור נוטל פי שנים היינו שדיבור פיו הק' יש לו שני

משמעות ומזה בא שיש כח ויניקה להצבועים לינק מהם מאחר שהדיבור הק' בעצמו יש לו שני משמעות (ל"ת טו) (ר' צדיק קעז).

יח שמח זבולון, בשביל זה שהיה זבולון אוהב לישכר נאמר בו שמח בחי' פנים דקדושה תיקון תאוות ממון היפך בעצבון תאכלנה (ל"ק כג־ג).

כז ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד כי כל ישראל נקראים צדיקים ע"י שהם נימולים וע"כ כשמגרש מפניהם דקדושה את האויב הוא מפיל אותם בפנים דס"א היינו השמד ע"ז תאוות ממון (ל"ק כג־ג).

כט ואשר חרב גאותיך, ע"י גאוה שנכנסת בישראל ע"י גרים ע"ז מקבלין חרב הגאוה בחי' ואשר חרב גאוותיך מנהיגי הדור של שקר שמתגאים על הדור בחנם (קל"ת ה־ה) (ר' מנהיגי הדור ט) (ר' תהלים מ"ה חגור וחבין).

לד

ו ויקבור אותו בגיא בחי' אין כ"ש כל גיא ינשא בארץ מואב שנסתלק בתוך א"ס מלכות מול בית פעור ואמרו חז"ל ע"ש שפוער פיו בצירופים רעים אבל משה שתיקן המלכות היינו הצירופים ע"ז א"א לפעור פיו (ל"ק ד־ט).

ו ולא ידע איש אפילו משה לא ידע (סוטה יד) כי נתבטל לגבי א"ס (ל"ק ד־ט).

ט יהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה ידיו עליו, ע"י שמקרב נפשות להשי"ת וע"י התבודדות זוכה לשמירת שבת שהיא ביטול הרע והקליפות וזוכה לבחי' יד ושם יד היינו שיהיה לו כח להעמיד תלמידים להמשיך בהם רוח חכמה בחי' ויהושע וכו' ושם היינו שיזכה לשם טוב שכל הנפשות יתאוו להיות נשרשים בשמו (קל"ק נט־ה) (ר' ישעיה נ"ט ונתחי).

ט ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה ידיו עליו (ר' סמיכה א) (ל"ק סא־ב).

י לא קם כמשה (ראה ספרי ברכה לא קם) (ל"ק מג).

יהושע

א

ח לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, שלא יתגשמו ויתחשכו מפיך בחי' וימש חשך (שמות י') כי כשהתורה בא לתוך פה פגום לא די שאין דיבורי התורה מאירים לו כ"א גם התורה בעצמה נתגשם מפיו היינו ע"י גדלות ע"ז אין יכולין לפתוח פה (ל"ק יא־ב).

ח לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, כי התורה היא רוחניות ואשר זך וישר פעלו ושכלו רוחני יכול לתפוס כל התורה כולה ולא ישכח דבר כי דבר רוחני אינו תופס מקום אך מי שמגשם דברי תורה ועושה ממנה ממשות אזי יש לה שיעור כמה הוא יכול לתפוס בשכלו וזה לא ימוש מלשון ממשות כלומר הזהר שלא תהיה ממשות וגשמיות בדברי תורה מפיך כלומר מחמת פיך שיוצא מאחך יהיה לה ממשות (ל"ק קי) (ר' זכרון י).

ב

יג וזה כשבקשה רחב סימנא דחיי כמ"ש והחייתם את אבי ואמי אמרה ונתתם לי אות אמת, כי האמת בחי' חיים ואמרו לה את תקות חוט השני תקשרי לך תקוה בחי' אמונה כי עליה עומדים כל המדות וחוט השני זה בחי' זריחת אור הפנים בחי' חיים (ל"ק כג־ג).

יד עתה באתי, וזה בחי' שאחר הסתלקות משה בא שר צבא ה' ואמר עתה באתי הסתלקות משה זה בחי' הסתלקות הדעת בחי' שינה שאז הדעת מסתלק ואין נשאר רק הרשימו אזי הוא בבחי' ויאמר וכו' שר צבא ה' דהיינו מלאך עתה באתי כי אז נשאר הרשימו בבחי' מלאך בחי' חלום ע"י מלאך (ל"ת ה־ט).

שופטים

ד

ה והיא יושבת תחת תומר (ר' מגילה י"ד והיא) (ל"ק רסט).

כד ותלך יד בני ישראל הלוך וקשה, כי בעת שכבשו ישראל את סיסרא היה מחמת שישראל עשו תשובה ועשו מצות בשמחה ע"ז עלו הרגלין בבחי' ידים בחי' ותלך יד וכו' (ל"ק כד מי הנחל).

ט

טו ואין איש מאסף אותם וכו' ואז הי' כל הענין פלגש בגבעה, עיר שאין בה הכנסת אורחים באים לידי גילוי עריות וע"י גילוי עריות בא עליהם הריגה (ס"ה הכנסת אורחים).

שמואל

א

יג וחנה מדברת על לבה עיקר היראה היא בלב וע"י היראה זכתה לתפילה (ל"ק יד־ח).

ב

ח כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, צדיקי הדור הם בחי' קדשי קדשים אבן שתיה שעליהם נשתת

העולם וע״י בחי׳ אבן שתיה בחי׳ אבני יעקב שנכללו כולם בתוך אבן שתיה כי הנפשות הם בחי׳ אבנים וכולם באים ונכללים בתוך צדיק הדור ועי״ז נמתקים כל הצמצומים (ל״ק סא־ז) (ר׳ איוב ל״א הן תוי).

ח וכסא כבוד ינחילם כי לה׳ מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, הצדיק שאוחז בבחי׳ כסא הכבוד בבחי׳ שרשי הנשמות הוא ג״כ בחי׳ מקומו של עולם בחי׳ וישת עליהם תבל וע״כ הוא יכול לעשות ר״ה ולדון את הכל לכף זכות (ל״ת א־יד).

ט רגלי חסידיו ישמור (ר׳ ז׳ וירא קי״ב רגלי) (ל״ק סט).

ט ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו, כשנופל לרע עין של התנשאות שעינו צרה בהתנשאות של חבירו צריך להכניע בשרשו היינו בשורש המלכות שהיא בחי׳ משיח בחי׳ דוד (ל״ק נד־ד).

י ויתן עוז למלכו, היינו כשיתן עוז והארה למדת מלכות אזי וירם קרן משיחו כי כל אחד יתקן בחי׳ משיח שלו וילך ממדריגה אל מדריגה מעט מעט עד שיתקן הארת פרצוף מלכות בשלימות וזה בחי׳ משיח (ל״ק עח).

לה ובניתי לו בית נאמן, כי האמונה בחי׳ מלכות ועיקר קיומו ע״י שימשיך אמונה לתוך ברכת השכל (ל״ק כד־ו) (ראה משלי כ״ח איש).

ח

ג ויטו אחרי הבצע, ביומוי דשמואל שנפלו ראשי הדור אל הממון ע״כ תיכף פגמו במלכות דקדושה כ״ש כי אותי מאסו ממלוך עליהם כי זה תלוי בזה כי שונא בצע הוא בחי׳ מלכות (ל״ק ל־ד) (ראה תיקון ע׳ שערא אוכמא) (ראה ד״ה־א כ״ט וישב).

טו

כט וגם נצח ישראל לא ישקר כי זה ידוע שמדת הנצחון אינה סובלת האמת כי אף אם יראה לעינים דבר אמת ידחה אותו מחמת נצחון אך לא כמדת בשר ודם מדת הקב״ה כי הקב״ה אף בהנצחון הוא אמת ואינו משקר ח״ו וזה וגם נצח וכו׳ (ל״ק קכב).

כט וגם נצח ישראל לא ישקר, מי ששומר את עצמו משקר הוא מנצח תמיד (ס״ה אמת).

לג וישסף שמואל את אגג, פי׳ רש״י וישסף חתכו לד׳ כי אגג הוא כלליות ארבע מלכיות דס״א וחתך והבדיל את הדלת שהיא מלכות דק׳ מאגג שהוא מלכות דס״א וזה וישׂ׳ס׳ף׳ ר״ת ש׳בועות ס׳וכות פ׳סח כי עיקר חיותה מאור הפנים שבשלש רגלים (ל״ק ל־ו) (ראה שמואל־ב י״א ויהי לעת).

טז

ב ואמרתי לזבוח לד׳ באתי, מותר לשנות כדי להציל עצמו (ס״ה אמת).

ז אדם יראה לעינים, ע״י יראה לעינים היינו היראה התחתונה כי ע״י שירא מחיה או משר נזכר ובא ליראת ה׳ עי״ז נעשה בחי׳ אדם היינו שנמשכין השפעות ע״י בחי׳ א״ד שהוא בחי׳ יראה זו והמ״ם הוא הכלי לקבל השפע שנעשה ע״י השתוקקות ונסיעה להצדיק, וה׳ יראה ללבב שע״י יראה ללבב שהוא בחי׳ יראה עליונה שהיא באה מהשכלת הלב ברוממותו ית׳ עי״ז נשלם שם ה׳ (ל״ק קפה) (ר׳ תהלים פ״ד ילכו).

יב יפה עינים וטוב רואי, הנאמר בדוד שהוא משיח כי כשנופל לרע עין של התנשאות שעינו צרה בהתנשאות חבירו צריך להכניע בשורש ההתנשאות בחי׳ מלכות בחי׳ יפה עינים וכו׳ (ל״ק נד־ד).

יד ובעתתו רוח רעה, כי יש עצבות רוח רוח נכאה רוח רעה ויש רוח טובה והוא בחי׳ רוח נבואה רוה״ק אך כשהוא מעורב טוב ורע אינו יכול לקבל נבואות אמת (ל״ק נד־ו) וע״כ כתיב בשאול (יט, כד) ויתנבא וכו׳ ויפול ערום ופרש״י לשון משוגע, כי היה מעורב ברוח שטות עצבות רוח וזה שמנגן ביד על הכלי הוא מקבץ ומלקט ביד הרוח טובה רוח נבואה שהוא היפך עצבות רוח כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן כדי לכוון לבנות השמחה בשלימות וכשהנביא שומע זה הניגון אזי מקבל ממנו רוח נבואה (ל״ק נד־ו).

טז ויודע נגן, כי הנגינה היא בנין המלכות לכך ראוי הוא למלכות (ל״ק ג׳).

טז ונגן בידו וטוב לך, וטוב לך דייקא, שמלקט ומצרף הטוב מתוך הרע, זה שמנגן ביד על הכלי הוא מקבץ ומלקט ביד את הרוח טובה רוח נבואה מתוך עצבות רוח וצריך להיות יודע נגן שידע ללקט ולמצוא חלקי הרוח אחת לאחת כדי לבנות הניגון היינו השמחה כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן כדי לכוין לבנות השמחה בשלימות וכשהנביא שומע זה הניגון אזי מקבל ממנו רוח נבואה (ל״ק נד־ו) (ר׳ עצבות ה).

יח וה׳ עמו (ר׳ סנהדרין צ״ג וה׳) (ל״ת ב־ב).

יז

א וזה בחי׳ מלחמת דוד וגלית וע״כ חרף מערכות אלקים חיים כי היה רוצה להראות שהכל ע״י מערכת השמים כפי חיוב הטבע ח״ו ודוד היה איש חיל ועמד כנגדו ואמר שכבר היה לו מעשה כזו,

ובא הארי והדוב דהיינו חיות רעות שהם חכמי הטבע ונשא זה מהעדר דהיינו שכפר שהשי״ת ברא הכל ברצונו אחר העדר הגמור רק שהכל ע״פ חיוב הטבע ח״ו ויצאתי אחריו והכיתיו היינו שהייתי מתגבר עליו והכנעתי והשפלתי אותו ויקם עלי היינו שאח״כ התגבר עוד כנגדי והחזקתי בזקנו היינו שהבנתי שכל יניקתו ע״י מצח הנחש שיונק מזקני הדור שאינם כראוי וע״כ החזקתי בזקנו שהחזקתי בשורש יניקתו בזקני הדור והכיתיו והמיתיו והכנעתי והשפלתי את חכמי הטבע ע״י שהחזקתי בזקנו בשורש יניקתם וע״כ והיה הפלשתי כאחד מהם כי הוא ג״כ בחי׳ זו ממש שכל כחו ממצח הנחש בחי׳ ומצחת נחשת וע״כ גם הוא כמותם ואוכל להכניעו וזה שכתוב ותטבע האבן במצחו היינו במצח הנחש שהכניעו ע״י בחי׳ (משלי י״א) אבן שלימה רצונו בחי׳ רצון וזה בחי׳ שהזהיר ישי את דוד בלכתו לשם ואת ערובתם תקח זה בחי׳ עורב בחי׳ צדקה כי ע״י צדקה הוא מוציא החיות של מצח הנחש שיונק מזקני הדור (ל״ת ד־יא) (ר׳ צדקה נא) (וכל הענינים השייכים לתורה הזאת ותבין).

ו ומצחת נחשת על רגליו, הנאמר בגלית היינו בחי׳ מצח הנחש כי גלית היה כופר והיה רוצה להראות שכל הסיבות הכל עפ״י הטבע ח״ו וזה רגליו בחי׳ סיבות (ל״ת ד־ז) (ר׳ טבע כ).

כ

מא עד דוד הגדיל, וזה מה שנאמר בדוד בעת שבכה על צערו עד דוד הגדיל שהגיע בכייתו לבחי׳ השגחה כי הראות הולך אחר הבכי וע״י השגחה ניצולים מכל מיני צער ויסורין (ל״ק רנ) (ר׳ בכיה ד).

כא

ז לחם חם ביום הלקחו, כי היה בו מעשה נסים שהי׳ חם כמו שנאפה עכשיו למעלה מדרך הטבע וע״י אמונה ושמירת הבריח פרנסתו בבחי׳ לחם הפנים וכולם טורחים בשביל פרנסתו (ל״ק לא־ט) (פל״ח לא־ט) (ראה תהלים ק״י שב לימיני).

ח ושם איש מעבדי שאול נעצר לפני ה׳ ושמו דואג ופרש״י עוצר עצמו וכו׳ לעסוק בתורה כי לימודו היה מבחי׳ עצירות בחי׳ מותרות כי הפוגם באמונת חכמים נידון ביגיעת בשר היינו במותרות עי״ז לא היה מוציא מלימודו משפטי אמת וע״כ היה דן שאין דוד ראוי לבוא בקהל אשר תקוות כל קהל ישראל הוא ע״י דוד משיח ה׳ (ל״ק סא־א ובפל״ח) (ר׳ עירובין כ״א הלועג).

כד

טז הקולך זה בני דוד, מקולו של אדם יכולין לידע את בחי׳ המלכות שלו וע״כ שאל את דוד הקולך זה בני דוד שתמה שאול על קולו כי הבין שהוא קול של מלך ממש וע״כ רצה שאול לשאת את קולו אבל לא היה יכול וזה וישא שאול את קולו ויבך כי היה הקול נבכה קול נמוך של בכי׳ ע״כ אמר אז שאול אל דוד ידעתי כי מלך תמלוך כי ידע זה ע״י הקול (ל״ק ל־ח).

כ וקמה בידך ממלכת ישראל מלכות בחי׳ אמונה שימשיך אמונה לתוך ברכת הידים כי אין לסמוך על השכל בעצמו (ל״ק כד־ו) (ראה אמונה טז).

כה

כח כי עשה יעשה ה׳ לאדוני בית, וזה שאמרה אביגיל לדוד בעת שחלק עליו נבל ודבר עליו סרה ועתה וכו׳ היינו ע״י זה מחלוקת יעשה לך ה׳ בית (ר׳ משלי ח׳ להנחיל) (ש״ה צו).

לז וימת לבו בקרבו, וע״כ נבל שהיה רע עין מת לבו בקרבו כי רע עין ומיתת הלב הם בחי׳ אחת (ל״ק נד־ד) (ר׳ עין רעה א).

שמואל ב

א

כו נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים, הסימן על זה אם הוא מקושר להצדיק הוא אם יש לו שפלות ועיקר התקשרות הוא אהבה שיאהב את הצדיק אהבה שלימה ואהבתו את הצדיק יהי׳ יותר מאהבת נשים (ל״ק קלה).

כו ויקונן דוד וכו׳ נפלאת אהבתך מאהבת נשים, ע״י שמקונן על מיתת הצדיקים עי״ז משבר את עצמו מאהבת נשים (ס״ה ניאוף).

יא

א ויהי לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים, תשובת השנה הם השלש רגלים שהם ימי דין ימי תשובה ואז עת צאת המלכים שמוציאין המלכות דקדושה מגליות הד׳ מלכיות ומעלין אותה אל אור הפנים המאיר בשלש רגלים ע״י שמחת המצות שמקיימין כל השנה (ל״ק ל־ו) (ראה שלש רגלים א).

יב

ה חי ה׳ וכו׳ ואת הכבשה וכו׳, בשם הבעש״ט זצ״ל כי קודם כל גזר דין שבעולם ח״ו מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין ח״ו שואלין אם הוא מסכים היינו ששואלין אותו על כיוצא בו והוא פוסק הדין ואז

נגמר הדין כעין שמצינו בדוד בבוא אליו נתן הנביא וסיפר לו מעשה האורח ענה ואמר חי ה' אזי נפסק הדין על דוד כאשר יצא מפיו (ל"ק קיג) (ר' אבות ג' ונפרעין).

ט ואת אשתו לקחת לך לאשה ואותו הרגת, הבא על אשת איש סוף שבא לידי שפיכת דמים (ס"ה ניאוף).

יג

לט ותכל נפש דוד בחי' תכלת דאכלי כלא ושצי כלא כי ע"י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דסט"א אבל ישראל הדבקים בה חיים וקיימים (ל"ק מט־ז) (ר' ר"ה כ"ה דוד).

טז

יב אולי יראה ה' בעיני, כי דהמע"ה ברח או ממלכותו מפני אבשלום וקלל אותו שמעי בן גרא ע"כ אמר בעיני דייקא כי מי שרואה שנופל לרע עין אם אינו מרגיש בעצמו שיוכל לעמוד בזה להנצל ממנו צריך לברוח אבל מי שיכול לתקן צריך לתקן וע"כ דוד שהיה טוב עין תקן הרע עין בשרשו (ל"ק נד־ד) (ר' עין רעה א).

יח

יד ויקח שלשה שבטים ויתקעם בלב אבשלום, ע"י רע עין בא שכחה ואינו זוכר את תכליתו שהיא לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי ומת לבו בקרבו ואבשלום שהיה עינו רעה במלכות אביו ע"ז נאמר בו מיתת הלב וע"כ לא הניח בן זכר כי פגם בזכרון ע"י רע עין (ל"ק נד־ד).

כא

א אשר המית את הגבעונים, מי שמקפח פרנסה לאחד כאילו הרגו (ס"ה ממון).

כג

א הוקם על (ר' מו"ק ט"ז הוקם) (ל"ק מט־ו).

א נאום הגבר הוקם על (ר' מו"ק ט"ז נאום) (ל"ת עג).

ג צדיק מושל יראת אלקים (ראה מועד קטן ט"ז צדיק) (קל"ק לד־א).

ג צדיק מושל יראת אלקים, מה שהצדיק מנהיג את העולם הוא מחמת יראה שבתוכו (ס"ה צדיק).

מלכים א

ג

ט ונתת לעבדך לב שומע, עבודה שבלב זו תפלה היינו ביטול ודביקות לא"ס בחי' נשמע כי שמועה חליא בלבא (ל"ק כב־ט) (ראה משפטים כ"ד נעשה ונשמע).

כו גוורו גם לי גם לך לא וכו', כי קישוי לילד הוא ע"י שיש קליפה שהיא אומרת גזורו גם וכו' כי אינו רוצה שיצא לאויר העולם וכנגד זה יש מג תיבות בהמזמור (תהלים ק') מזמור לתודה כנגד בחי' גם הנ"ל כי המזמור הזה הוא סגולה למקשה לילד (ל"ת ב־ו) (ר' תהלים ק' מזמור).

כח ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט, כל המשפטים הן מן המוח והמוח לפי המזון וכשהגוף נקי אזי המוח ברור ואזי יכול להוציא משפטי אמת הנהגות ישרות אבל כשנידון במותרות ע"י פגם אמונת חכמים אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח ומבלבלין דעתו ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת (ל"ק סא־א).

ה

י ותרב חכמת שלמה, השכל היא הנשמה וכשמקדש שכלו ומשתמש בו בהתבוננות עבודת הש"י אזי שכלו הולך וגדול כמ"ש ותרב וכו' וכשמכניס בתוך שכלו מחשבות וחכמות חיצוניות נתמעט קדושת שכלו ומחסר מקום הקדושה וע"ז השכל החיצוני מתחברים כל המדות רעות (ל"ק לה־א) (ראה סנהדרין כ"א כשנשא שלמה).

י ותרב חכמת שלמה ותרגומו ואתרביאת סיהרא דהיינו שנתמלא פגימת הלבנה ואזי נמתקין כל הדינים ונתכפרין כל העוונות כמובא בזוהר שעיקר המתקת הדינים ומילוי פגימת הלבנה ותיקון כל העולמות הכל הוא ע"י שנתחבר עולם התחתון בעולם העליון שהם בחי' חכמה תתאה וחכמה עילאה וכל זה ע"י הצדיק שמקשר חכמה תתאה בחכמה עילאה (ל"ת צא) (ר' יתרו כ' וידבר).

יא ויחכם מכל אדם (שם) ותרב חכמת שלמה וכו' שלמה זכה להשכל התחתון שהיא בחי' מלכות ע"י שהיה שונא בצע כי שונא בצע והשכל התחתון שניהם בחי' מלכות וע"כ ביומי אין הכסף נחשב (ל"ק ל־ד) (ראה שמואל־א ח' ויטו).

יא ויחכם מכל אדם, וכן שלמה המע"ה שנשא בת פרעה ונשים נכריות רבות בוודאי לא יעלה על הדעת שהיה מהיצה"ר הגשמי כי היה חכם אמת וכבר מונח כלל בידינו שמי שהוא חכם אמת קצת אינו נחשב אצלו זאת התאוה לשום נסיון ועיקר הנסיון לנצח היצה"ר שלמעלה שהוא מלאך הקדוש בחי' גבורות ודינים וכן מה שפגם שלמה לא היה רק בבחי' זו בחי' המתקת הגבורות (ל"ק עב) (ר' ניאוף טז).

יב וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף.

שלמה זכה להאלפין ומשלים בקדושה אבל ת״ח ש״י מקבלין דרך הקליפות וכל דיבורם דרך משל וטעמים נפלאים ותורתם אין לה כח להדריך את האדם בדרך הטוב (ל״ק כח־א) (ראה ת״ח ש״י ג) (ישעי׳ ז׳ המעט).

יג איזוב היוצא בקיר, איזוב הם הקטני קומה בעלי שכל ששכלם יותר ממעשיהם הטובים הלב אינו יכול להצפין כח השכל בתוכו כי עיקר היזוק הלב הוא ע״י מעשים טובים ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר וזה היוצא בקיר היינו שהשכל יוצא דרך קירות הלב (ל״ק נה־ו) (ר׳ תהלים קי״ט בלבי).

ח

ב ירח האיתנים, חדש תשרי נקרא ירח האיתנים מלשון תקיפות ועזות כי אז צועקין ישראל קולות וקול שופר שזה בחי׳ עזות וע״כ בחשרי שמחת ישראל כי עזות הוא ע״י שמחה כי חדות ה׳ היא מעוזכם ומקרא זה נאמר על ר״ה (ל״ק כב־יא).

כז הנה השמים ושמי השמים וכו׳ (ר׳ ביהמ״ק ב) (ל״ת א־יד).

יז

ד ואת העורבים צויתי לכלכלך, זה בחי׳ צדקה כי בתחילה כשמתחילין להתנדב לצדקה אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו ולהפכו לרחמנות וזה בחי׳ ואת העורבים וכו׳ כי העורב הוא בטבעו אכזרי ונתהפך לרחמנות לכלכל את אליהו כמו כן צריכין בצדקה (ל״ת ד־א) (ר׳ צדקה מד).

יח באת אלי להזכיר את עוני כשנתעורר קול דקדושה נתעורר כנגדו קול דסט״א שהיא קול העוונות וזה פי׳ הפ׳ כל זמן שלא היה שם אליהו ולא היתה הקדושה גוברת כ״כ היו העונות שלה נחים אך ע״י שנתעורר שם קדושת אליהו היו נתעוררים עוונותיה לקטרג עליה (ל״ק כב־ז).

כב

לח והזונות רחצו (ר׳ סנהדרין ל״ט והזונות) (ל״ת עב).

מלכים ב

ב

י ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, פי שנים היינו לה״ק בחי׳ שנים מקרא ואחד תרגום כי ע״י שהעלה הטוב שבתרגום ניצול ממקרה שהיא בחי׳ תרגום תרדמה וע״כ נקרא איש קדוש (ל״ק יט־ה) (עיין ברכות י׳ איש קדוש).

י ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ויאמר וכו׳ אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן וכו׳, דע שאפשר שיהיה התלמיד גדול מהרב דהיינו שיהיה לו פי שנים כרבו ואעפ״כ הכל יהיה בכחו של רבו וזה ברוחך דייקא שע״י בחי׳ הרוח עצמו של אליהו רבו יהיה לו פי שנים ובלבד כשהם מקושרים בו היטב כענפים באילן עד שהם מרגישים כל העליות והירידות שיש לרבם אפילו בשעה שאינם אצלו וזה אם תראה אותי לוקח מאתך דהיינו שמאתך ומעצמך תרגיש ההסתלקות אז תזכה לפי שנים (ל״ק סו־א) (ר׳ צדיק ותלמידיו טו).

י ויהי נא וכו׳, אע״פ שזה המקרא נאמר על התלמיד אעפ״כ בודאי גם הצדיק בעצמו זוכה אז לבחי׳ פי שנים בבחי׳ גבוה ונשגבה מאד כי הוא עולה ונסתלק למדריגה גבוה שהוא בחי׳ פי שנים ממש נגד המדריגה שבתחילה רק שגם התלמיד מקבל איזה הארת פי שנים נגד רוח רבו שבתחלה אבל עיקר פי שנים זוכה רבו בשלימות ועי״ז ממשיך תיקונים נפלאים לכל המקורבים אליו (ל״ה הכשר כלים ד׳ אות כ׳ ע״פ התו׳ סו בל״ק).

ג

טו והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה׳, ע״י שמנגן ביד על הכלי זמר זה שיודע נגן עי״ז מברר הרוח טובה מן הרוח רעה שזה בחי׳ רוח נבואה וכל זה הוא בחי׳ הכנעת המדמה שרוצה לבלבל את הרוח טובה והוא נכנע ונתבטל ע״י השמחה הבאה מהמנגן ביד וע״כ אין יכולין לקבל רוח נבואה כ״א ע״י שמחה (ל״ק נד־ו) (ר׳ רוח הקודש ד).

טו קחו לי מנגן, וזה בחי׳ כלי זמר שמנגנין ביד שעי״ז שורה הנבואה על הנביאים כי הכלי הוא התאספות הרוח והוא מעורב טוב ורע כי יש עצבות רוח רוח רעה ויש רוח טובה רוח נבואה אך כשהוא מעורב טוב ורע אינו יכול לקבל נבואות אמת וזה שמנגן ביד על הכלי הוא מקבץ את הרוח טובה מתוך עצבות רוח וכשהנביא שומע זה הניגון מהיודע נגן אזי מקבל ממנו רוח נבואה (ל״ק נד־ו) (ר׳ נגינה יא).

ד

ט איש קדוש עובר עלינו תמיד (ראה ברכות י׳ איש) (ל״ק יט־ה).

לה וילך אחת הנה ואחת הנה, ע״י מה שהאדם נע ונד בתוך ביתו יכול להחיות מתים ולהמתיק הדינים (ל״ק צב).

ח

ד ספרה נא לי את הגדולות (ר׳ מגילה כ״ז ספרה) (ל״ק רנ).

ישעי׳

א

יג חודש ושבת קרוא מקרא לא אוכל און ועצרה, מי שאינו יכול ללמוד כי אין לו פנאי ולומד בשבת ור״ח בזה הוא מעציר את רוח הטומאה (ס״ה לימוד).

טו ידיכם דמים מלאו עיקר ע״ז אין לה כח אלא ע״י שמקבלת מידים וע״ז מטמאה כנדה ותיקונו הוא ג״כ רק ע״י בחי׳ הידים שהיא האמונה (ל״ק כב־ב) (ר׳ שבת פ״ב מנין).

יז למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ, שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הנגזל להציל עשוק מיד עושקו כדי להציל נפש בניו ובנותיו וזה למדו היטב שחעשו טובה להבנים שהם בחי׳ לימודי ה׳ כמו שכתוב (שם נ״ד) וכל בניך לימודי ה׳ (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ב).

יח אם יאדימו כתולע כצמר יהיו, ע״י פגם הברית גורמים דם נדה להשכינה וגורמין אפרשותא בין קוב״ה ושכינתי׳, וע״י תיקון הכללי מלבינין העונות והדמים של השס״ה גידין (ל״ק כט־ה) (ראה קהלת ט׳ בכל עת).

סו צדק ילין בה, ופרש״י כי תמיד של שחר היה מכפר על עבירות של הלילה ותמיד של בין הערבים היה מכפר על עבירות של יום כי ישראל עם קדוש לפי גודל רוחניותם ודקותם אין יכולין לישא עליהם המשא של עון אפילו יום א׳ ע״כ אנו צריכין את הביהמ״ק שיכפר עלינו בכל יום ומעת אשר חרב בית מקדשינו אין אנו יכולין לנקות את עצמינו מן העוונות כי אין מי שיכפר בעדינו ומשה רבינו ביקש סלח נא על חטא המרגלים כי ידע שבזה החטא חלוי חורבן הבית שהוא כולל כל החטאים וכשזכה לפעול בקשתו מזה נעשה חנוכת הבית היפך חורבן הבית (ל״ח ז־יא) (ר׳ במדבר י״ד סלח).

ב

ה אז יאמרו בגוים לכו ונלכה באור ה׳, עכשיו הכבוד בגלות כי עיקר הכבוד אצל העכו״ם ולעתיד לבא יתגלה כבודו מבין החשך (ל״ק יד־ב).

כ ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו, כשנתבררו אותיות הדיבור ומתפלל בכוונה אזי הופך עצמו הדיבור ומלקט ניצוצות הקדושה מבין הקליפות ואז העכו״ם שיניקתם מהקליפות כשרואים שאין להם חיות אזי משליכין אמונתם ומדביקים את עצמם לאמונת ישראל (ל״ק סב־ד) (ר׳ תענית ח).

ג

י אמרו צדיק כי טוב אין טוב אלא צדיק (ר׳ יומא ל״ח וירא) (ל״ק נד־ב).

טז ומשקרות עינים, כי השקר מזיק לעינים בגשמיות ורוחניות (ר׳ שבת קנ״א ושבו) (ל״ק נא).

ד

ג והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, זה האיש המשתדל לקרב נפשות לעבודת השי״ת הוא בונה בחי׳ היכל הקודש היינו זה שבני אדם נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו עי״ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי׳ כבוד שע״י שמקרבים לעבודת השי״ת אלו הרחוקים זה כבודו ית״ש (ל״ק נט־א) (ר׳ אהבה ויראה כז).

ה

יג גלה עמי מבלי דעת, ע״י ביטול תורה בא גלות (ל״ק מ).

ו

ב שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף, ברית נקרא בלשון תרגום אמה והיא אמה בת ששה טפחים שהברית כלול מהם והוא בחי׳ שרפים וכו׳ שש כנפים כי ברית היא יסוד המדה הששית שכל המדות כלולות בה בשתים יכסה פניו הוא בחי׳ ב׳ טפחים בחי׳ מגלה טפח ומכסה טפח הנאמר בברית וכל הששה טפחים כלולים ומונחים בברית (קל״ק סג־א) (ר׳ יתרו כ׳ כי ששת).

ב שרפים עומדים וכו׳ (ר׳ צדיק סט) (ל״ק סג).

ג מלא כל הארץ כבודו (ר׳ תפילה עג) (קל״ק סב־ד).

ג מלא כל הארץ כבודו, כי האדם ע״י גשמיותו וע״י מעשיו הרעים עושה צל לעצמו שאין מגיע עליו אור השי״ת ומזה באים כל החסרונות אבל אם האדם מבטל עצמו עד שהוא בחי׳ אין אזי אינו עושה צל וזה מלא כל הארץ אם הוא מלא שאינו כלל מזה העולם אזי מקבל אור השי״ת ועיקר אור השי״ת הוא הכבוד (ל״ק קעב) (ר׳ משלי ג׳ כבוד).

ג מלא כל הארץ כבודו, כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה שאינם יודעים כלל בידיעתו ית׳ שזה בחי׳ השגה ש׳ מה בחי׳ מה חמית בחי׳ איה מקום כבודו ולהיפך צריך להראות לדרי מטה שאדרבא מלא כל הארץ כבודו ולגלות להם שה׳ עמם והם סמוכין אליו ית׳ (ל״ת ז־ז).

י ולבבו יבין ושב, עיקר התשובה תלוי בלב בחי׳ בינה ביתא עילאה וביתא תתאה היא בחי׳ מלכות היינו

כשמצמצם ההתלהבות ומקדש מחשבתו וע״י שחושב מחשבות טובות איך יזכה לשוב להשי״ת עי״ז יזכה להשיג סתרי תורה (ל״ק מט־ו).

ז

יג המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם אלקים, ת״ח ש״י המקבלין תורתן מהשידין דרך הקליפות אע״פ שכל דיבורם דרך משל ומליצה וטעמים נפלאים הם מייגעים האנשים הבאים לשמוע תורתן ואין משיגין שום תועלת כי תורתם אין לה כח להדריך בדרך הטוב ולא עוד כי תלאו גם אלקים כאילו לואה להקב״ה מלעזור לעובדים אותו ונופלים לכפירות ועי״ז את יראי השם לא יכבדו (ל״ק כח־א).

ח

טז חתום תורה בלימודי, כשהשי״ת גוזר גזר דין והדין הוא דין תורה ויש מוכיחי הדור שהם לימודי ה׳ שנותנין לו כביכול עצות והשי״ת מתייעץ עמהם אז אצלם חתום הדין ת.ד״ה שלא יינקו ממנו החיצונים (ל״ק כב־א).

ט

יד זקן ונשוא פנים, ע״י זקן שבקדושה מתגבר הרצון שהוא בחי׳ נשוא פנים ונכנע מצח הנחש חכמת הטבע (ל״ת ד־ח) (ר׳ טבע כב).

טז ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כולו חנף, ע״י חנופה נעשית אשתו אלמנה ובניו יתומים ואין מרחם עליהם (ס״ה חנופה).

טז כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה, ע״י חנופה בא לידי ניבול פה וה״ה להיפך (ס״ה חנופה).

יא

ג והריחו ביראת ה׳ יראת ה׳ היינו בתפלות כי משיח מורח ומרגיש בהתפילות את כל אחד כפי מה שהוא כי כל הערבובים של כ״א הם בתוך התפלה (ל״ק ל־ז) (ראה תהלים ק״ו מי ימלל).

ג והריחו ביראת ה׳, ע״י תאוות אכילה ושתיה עי״ז מגדילין את בחי׳ עקב דסט״א ועי״ז נחלש עקב דקדושה שהיא בחי׳ ריח בחי׳ והריחו וכו׳ שהוא מזונא דנשמתא (ל״ת ח־א) (ר׳ ברכות מ״ג מנין).

ה והי׳ צדק אזור מתניו ואמונה וכו׳ אמונה בא ע״י צדקה (ס״ה אמונה).

ט כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים, פירוש בהשכל המשותף יהיו כולם שוים אך בעמקות החכמה יהיה כ״א לפי מדריגתו כמו המים למעלה הם שוים אך בעמקות הם מובדלים מאד (ל״ק כא־ו).

ט לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה, כשהדעת שלם אזי אין כעס וכשהדעת אינו בישוב אזי יש כעס (ל״ק מג).

ט כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים, כל הדברים יתבטלו לעתיד ולא ישאר רק בחי׳ תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו ית׳ כמ״ש כי מלאה וכו׳ שזה כל שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־א).

ט לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים, כי לעתיד יגדל הדעת ואז לא יהיה שום היזק ואכזריות כי עיקר הרחמים חלוי בדעת (ל״ת ח־ב).

ט לא ירעו ולא ישחיתו וכו׳ כי מלאה הארץ דעה, כשאתה עושה שום היזק ידוע להוי לך שפגמת בדעת (ס״ה דעת).

י וגר זאב עם כבש וכו׳ לא ירעו וכו׳ כי מלאה הארץ דעה את ה׳, לעתיד לבוא יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה אז יהיה שלום נפלא בעולם כי אזי יתגלה אהבה שבדעת (ל״ק לג־ד) (ראה אהבה ויראה כב).

יב

ב אבטח ולא אפחד, מי שיש לו בטחון אין לו שום פחד (ס״ה בטחון).

יג

כא ושעירים ירקדו שם, כי השערות יוצאין מן המוחין וכשהמוחין נקיים וזכים אזי נעשה גם מהרשימו של המוחין בשעת שינה בחי׳ מלאך בחי׳ חלום ע״י מלאך אבל כשאין המוחין נקיים וזכים אזי נעשה מבחי׳ שערות בחי׳ ושעירים ירקדו שם בחי׳ חלום ע״י שד (ל״ת ה־ט) (ר׳ בראשית א׳ נעשה).

יח

א הוי ארץ צלצל כנפים, העכו״ם נקראים צל והם מכסים אור השמש כי אף שישראל עיקר עכ״ז העכו״ם מכסים עליהם כאילו כל העולם שלהם כי באמת הקב״ה מנהיג העולם ולעתיד יעביר אותם ואזי יתגלה אור השמש (ל״ק לא־בהש׳).

יט

יג נואלו שרי צוען, ע״י אולת היינו נפילת חכמתם נפלה מלכותם (ל״ק יח־ה).

כא

יא אלי קורא משעיר, (ראה ירושלמי תענית פ״א אם יאמר לך אדם) (ל״ק לג־ב).

כג

יח לאכול לשבעה ולמכסה עתיק, ע״י תיקון הברית שהוא בחי׳ בגדים לבנים עי״ז הפרנסה בניקל כי פרנסה שהיא בטרחא ובכבידות היא מחמת פגם הבגדים פגם הברית (ל״ק כט־ה).

כד

טז מכנף הארץ זמירות שמענו וכו׳ זה בחי׳ כנפי ציצית ששם הרוח חיים שהוא בחי׳ כנור של דוד שהי׳ מנגן ע״י רוח צפונית כי נגינה וזמירות נמשכין מהרוח חיים עי״ז מכניעין הרשעים בחי׳ לאחוז בכנפי הארץ וזהו צבי לצדיק פרש״י עתיד להיות מצבות קומה לצדיקים כי ע״י הרוח חיים מחגברים הצדיקים על הרשעים ואומר רזי לי רזי לי אוי לי פרש״י שני רזים רז פורעניות ורז ישועה כי הרוח של הרשע גדול בשעתו שמשם כל הצרות של ישראל וזהו בוגדים בגדו וכו׳ כי יניקת הרשעים מפגם הבגדים מפגם הד׳ יסודות אבל סוף כל סוף פחד ופחת וכו׳ כי הצדיקים גמורים מכניעין אותם ומשפילים רשעים עדי ארץ (ל״ק ח־ט).

טז מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק רזי לי רזי לי, מכנף הארץ בחי׳ מלאך מט״ט יחודא תתאה שבו מתלבש הקב״ה בששת ימי החול בחי׳ ששה סדרי משנה בחי׳ זיווג של חול צבי לצדיק רזי לי רזי לי בחי׳ קדושת הזיווג יש בו שני בחי׳ רזין יחודא תתאה ורזין דרזין היא בחי׳ יחודא עלאה בחי׳ זיווג משבת לשבת (ל״ק יא־ז).

טז ובגד בוגדים בגדו, בשביל זה נקרא גזילה בחי׳ בגד כי ע״י גזילה נפגמין הבגדים בחי׳ פגם הברית (ל״ק כט־ט) (ראה סנהדרין צ״ד ובגד).

טז מכנף הארץ זמירות שמענו, מכנף דייקא שהיא בחי׳ תכלת דאכלי כלא ושצי כלא ושם בחי׳ נעים זמירות ישראל כי ע״י התגלות מלכות דקדושה בחי׳ דוד יתבטל מלכות דס״א (ל״ק מט־ז) (ר׳ ירמי׳ ל׳ כי).

טז מכנף הארץ זמירות שמענו היינו שזמירות וניגונים יוצאים מכנף הארץ כי ע״י העשבים הגדילים בארץ וכל עשב אומר שירה נעשה ניגון וע״י שהרועה יודע הניגון עי״ז הוא נותן כח בהעשבים ואזי יש לבהמות לאכול (ל״ת סג) (ר׳ שה״ש ב׳ הנצנים).

כה

א אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן, היינו ע״י בחי׳ נדר שהוא בחי׳ פלא נתתקן אמונת חכמים שעצתם מרחוק כי דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר שזה נמסר להם לדרוש התורה לכל חפציהם ומחוייבים אנחנו להאמין לכל דבריהם (ל״ק נז־ב) (ר׳ נדר א).

א אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן, שע״י העצות גדילה האמונה ועצות הם בחי׳ עומק הלב היינו כשנתקלקל ונופל מאמונה עד שאין מועיל אפילו קול צעקה אזי צריכין לצעוק מן הלב לבד בלי קול רק מעומקא דלבא ועי״ז נתגלין העצות ומקבל רפואה להמכות המופלאות (ל״ת ה־ב) (ר׳ דברים כ״ח והפלא).

כו

ד בטחו בה׳ עדי עד כי בי־ה ה׳ צור עולמים, כי בתורה ברא עולמים כי יו״ד הוא השכל של התורה וה׳ הוא אותיות של התורה שהוא חמשה חומשי תורה בחי׳ ה׳ מוצאות הפה והיינו בי־ה בתורה שהיא בחי׳ י־ה ברא כל העולמים (ל״ק קא).

יט הקיצו ורננו שוכני עפר, התפילה צריכה לבחי׳ עפר היינו שיקשר עצמו בכלל ובפרט עם נר״ן של שוכני עפר בפרט היינו חלקי נר״ן שלו שבאו כבר בגלגול ונתקן ובכלל היינו נר״ן של שוכני עפר אחרים לעורר אותם שיתפללו עמו (ל״ק נה־ה) (ר׳ חקת וזה בחי׳ עפר).

יט הקיצו ורננו שוכני עפר, כי יש שוכני עפר שהם בני אדם המונחים במדריגה התחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו ית׳ וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם בחי׳ הקיצו וכו׳ ולגלות להם שה׳ עמם והם סמוכים אליו ית׳ (ל״ת ז־ז).

יט הקיצו ורננו שוכני עפר (ר׳ סוטה ה׳ הקיצו) (ל״ת עב).

יט כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל, אשה שהיא מפלת תשא אצלה מי טל (ס״ה מפלת).

כח

ה עטרת צבי לשאר עמו למי שמשים עצמו כשיריים ואז הרחמנות גובר עליהם ואזי מקבלין כבוד ושררה בעל כרחם (עיין תהלים ק״ג המעטריכי) (ל״ק יח־ב).

ז שגו בראה פקו פליליה, ע״י פקו פליליה זה בחי׳ משפט שהרשע זוכה בדין עי״ז שגו בראה עי״ז נחשך מאור עיניו ואין ארס שלו יכול להזיק (ל״ק נה־ג) (ר׳ תהלים ל״ז צופה).

כ והמסכה צרה כהתכנס, ע״י טלטול מתקן את הטלטול שגרם כביכול למעלה ואזי מתקן החרון אף מן העולם ונמשך רחמנות בעולם (ל״ק מ ל״ע).

כב אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם, ע״י ליצנות באים יסורים (ס״ה ליצנות).

כט

יג בשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני, עיקר התפלה תלוי בלב שישים כל לבו עליה היינו שיחשוב מחשבות קדושות בלבו איך לעבוד השי״ת בזה נעשה לבו חלל בקרבו ועי״ז זוכה למדות טובות ועי״ז נתגלה

שהוא מקבל עליו עומ״ש שלימה (ל״ק מט־ב).

יג בשפתיו כבדוני ולבו רחק ממנו, היינו כשמתפללין בלא לב עי״ז נתרחק הנפש מן הכבוד כי כוונת הלב זה בחי׳ הנפש ואז יש עייפות אל הנפש וצריך להבריאה ע״י מים קרים (ל״ק סז־ח) (ר׳ משלי כ״ה מים).

יג בשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר, כי הסתלקות החכמה מן הזקנים היינו בחי׳ זקן ששכח תלמודו זה נעשה ע״י מה שמתפללין בלא לב וע״כ ע״י שנוחנין כבוד לזקן וכו׳ שעי״ז חוזר ונתגלה חכמתו נמצא שבזה בעצמו מתקן הפגם ואזי עי״ז בעצמו יוצאין מים קרים ומחיה את נפשו שהיתה עייפה ע״י פגם התפלה (ל״ק סז־ח) (ר״פ).

יד הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ודרשו חז׳ל שזה נאמר על סילוקן של חכמים, כשאין לו אמונת חכמים זה בחי׳ הסתלקות החכמים בחי׳ פלא ותיקונו הפלאה של נדר, כי ע״י הנדר הוא עולה לשורש החכמים בחי׳ פליאות החכמה ויודע ומכיר מעלות החכמים ועי״ז הוא שב ומאמין בהם (ל״ק נז־ב) (ר׳ אמונת חכמים ח).

ל

יב ותבטחו בעושק ונלוז וכו׳ ושברה כנבל יוצרים ולא ימצא במכיתתו חרס וכו׳, וזה בחי׳ שבירת כלי חרס ששוברין בשעת התקשרות הזיווגים להורות שעכשיו שנעשה התקשרות שהוא בשביל הולדה שהוא בחי׳ בטחון עי״ז נתבטל ונשבר בחי׳ בטחון דס״א ועל זה שוברין כלי חרס כי הבטחון דקדושה הוא להיפך מהבטחון דס״א שהוא בבחי׳ שבירת כלי חרס וגם מרמזין להם שאם לא יתנהגו בקדושה ויבגדו ח״ו בבחי׳ הבטחון בבחי׳ הולדה אזי יהיו בבחי׳ שבירת כלי חרס שזה נעשה ע״י מבטח בוגד (ל״ק ס־ח) (ר׳ בטחון ג).

כ ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך, לעתיד יתגלה בחי׳ פנים כי עכשיו פני ה׳ מוסתר בדרך הטבע כאילו מתנהג ח״ו ע״י כומ״ז בעצמן אך לעתיד לבא יעביר אותם ואזי יתגלה אור השמש בחי׳ פנים (ל״ק לא־ט).

כ והיו עיניך רואות את מוריך, מי ששומע דיבור מפי הצדיק האמת ובפרט כשרואה אותו או הוא מקבל בחי׳ הפנים של הצדיק ובחי׳ שכלו ונשמתו (ל״ק קצב) (ר׳ צדיק קכח).

כ והיו עיניך רואות את מוריך, ובשביל זה צריך להסתכל בפני רבו בשעה שמקבל חכמתו כי החכמה היא בפנים וע״כ כשמסתכל בפני התלמיד יכול לידע מי הוא רבו (ל״ק רל).

כ וזה והיו ע׳יניך ר׳ואות א׳ת מ׳וריך ר״ת א׳ש ר׳וח מ׳ים ע׳פר שהם הד׳ יסודות שמהם נמשכין כל המדות וע״כ כשרואין את הצדיק עי״ז רואין בעצמו איך הוא אוחז בכל המדות (ל״ת סו).

כ והיו עיניך רואות את מוריך, וזה שאמרו הבעלי מוסר שכשבאים לצדיק ורואים אותו ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק שיסתכל בעצמו על כל המדות איך הוא אוחז בהם כי הצדיק הוא בחי׳ יסוד הפשוט שממנו נמשכין כל הד׳ יסודות ע״כ ראוי לו שיסתכל עי״ז איך הוא אוחז בכל המדות שבאין מן הד׳ יסודות (ל״ת סו).

כב וזה שכתוב בע״ז צא תאמר לו, זה בחי׳ נסיעה וטלטול כל הנסיעות והטילטולים של אדם הם בשביל קלקול האמונה שהיא בחי׳ ע״ז כי אם היה מאמין בהקב״ה שיכול להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל״ק מ׳) (ראה נסיעה ב).

כו והיה אור הלבנה כאור החמה, כשמעלה התשובה מבחי׳ מאור הקטן בחי׳ מלכות לבחי׳ בינה ליבא מאור הגדול עי״ז יגיע וישיג אורייתא דעתיקא סתימאה היינו סודות הקבלה (ל״ק מט־ו) (ר׳ דברים ל׳ ושבת).

כו והיה אור הלבנה כאור החמה, הנאמר לעתיד כי הלבנה טבעה קר בחי׳ חסרון וקרירות ועתידה להתמלאות כאור החמה בחי׳ מילוי החסרון שזה בחי׳ הולדה בחי׳ הלכות שהם בחי׳ שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־ג) (ר׳ לימוד הפוסקים ז).

לב

יז והיה מעשה הצדקה שלום, היינו כי אין דומה שלום של התענית לשלום של שבת כי זה אין לו פה וזה יש לו פה והחילוק ביניהם כמו מעלת מדבר על חי שהאדם יש לו כח הדבור וזה החילוק בין חמץ למצה שהחילוק בין חי״ת להא״ח חי״ת בחי׳ חיית השדה שלום שאין לו פה ומצה היא בה״א בחי׳ ה׳ מוצאות הפה (ל״ק נז־ח) (ר׳ ישעי׳ נ״ח ודבר).

לג

יד אחזה רעדה חנפים, ע״י חנופה בא פחד (ס״ה חנופה).

כד ובל יאמר שכן חליתי כי ע״י שניתוסף שכן להקיבוץ נתרבה ונתגדל התפילה במאד ועי״ז ניצולין מהחולאת כי התפילה מכפרת כי העם

היושב בה נשוא עון כי ע״י השכן נתרבה התפילה ואזי היא בחי' נשיאות עון ועי״ז בא רפואה ונתבטל החולאת (ל״ת ח־ו).

כד ודע שלפעמים הוא בחי' נשוא עון ע״י הקיבוץ כנ״ל ולפעמים הוא בחי' ח״ו (שם נ״ג) אכן חליינו הוא נשא כי כשאין בני הקיבוץ זכאים אזי אין זוכים לבחי' נשוא עון ואז הצדיק מוכרח לקבל על עצמו יסורין בשביל ישראל ואין ניצולים מהחולאת רק העולם אבל לא הצדיק ח״ו אבל כשהם זכאים ותפילתם הגונה אז הוא בחי' נשוא עון ואז ניצול גם הצדיק מחולאת בבחי' בל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון (ל״ת ח־ו).

יז מלך ביפיו תחזינה עיניך, היינו כשתזכה לראות מלך ביפיו דהיינו הצדיק ביפיו ותפארתו דהיינו בעת הקיבוץ שאזי הוא יפיו ותפארתו עי״ז עיניך תראינה ארץ מרחקים בחי' א״י בחי' אוירא דא״י מחכים היינו שעי״ז שתראה את הצדיק עי״ז בכל מקום שתראה בעיניך יהיה נעשה בחי' אוירא דא״י מחכים נמצא מי שיש לו השתוקקות לא״י בפרט מי שטעם טעם האמת של א״י כשפוגע ומתוועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתי על ר״ה הוא מחויב להרגיש או טעם א״י כי עי״ז האיש נעשה גם זה האויר בבחי' א״י וראוי שיתעורר לו עתה השתוקקות וגעגועין לא״י כ״א לפי בחינתו ועיקר הדבר שיהיה באמת ובתמימות (ל״ת מ) (ר' צדיק קפו).

לד

ו חרב לה' מלאה דם, כי שוחט הגון מאכיל ומפרנס לישראל כי הוא מלביש הנפש שבחי במדבר היינו בדיבור הברכה שהוא מברך בכוונה וזה חרב לה' כי השכינה נקראת חרב לה' בחי' דיבור מלאה דם מנפשות העולות בבחי' מן וע״י הזיווג היא מקבלת פרנסה לישראל (ל״ק לז־ו) (ראה איכה ה' בנפשינו).

לה

ו ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה, שהיגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה כי בעת השמחה דרך היגון ואנחה לעמוד מן הצד אבל צריך לרדוף אחריהם ולהשיגם להכניס אותם דווקא לתוך השמחה וזה ששון ושמחה ישיגו וכו' שהששון ושמחה ישיגו ויתפסו את היגון ואנחה להכניס אותם בעל כרחם לתוך השמחה כי יש יגון ואנחה שהם הס״א שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה וע״כ הם בורחים מן השמחה ע״כ צריך להכריח אותם לתוך הקדושה דהיינו השמחה בעל כרחם (ל״ת כג).

לח

ב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, שהסיב והמשיך הפנים שהוא המוח והדעת אל קירות הלב (ש״ה לט) (ר' לב נ).

ג וזה בחי' ויבך חזקיהו בכי גדול הנאמר בעת שחלה בכי גדול דייקא כי המשיך לתוך הבכי את הראות וההשגחה שזה בחי' גדול בחי' תפילה וע״י השגחה נתבטל הצער והיסורין הנמשכין מהטבע (ל״ק רנ) (ר' יחזקאל ז' קץ).

ג והטוב בעיניך עשיתי (ר' ברכות י' וזה) (ל״ת א־יא).

יז וזה ששבח חזקי' את הקב״ה שהשליך כל חטאותיו אחר כתיפו כדי שלא יצטרך להלביש את השלום במרירות הרבה וזה הנה לשלום מר לי מר כי לשלום צריך מרירות ואתה חשקת נפשי משחת בלי מבלי רדת שחת כי ידעת שאין בי כח לסבול מרירות לפי חטאתי והשלכת אחרי גוך כל חטאי כדי שיתלבש השלום במרירות כפי יכולתי (ל״ק כז־ז).

יז הנה לשלום מר לי מר, דרך השלום להתלבש במרה כמו שכל הרפואות הם בסמים מרים כן השלום שהוא רפואה לכל הדברים אבל צריכין להאמין שכל המרירות הבאים עליו הכל בחסד גדול רק כפי יכולתו לסבול (ל״ק כז־ז).

מ

א נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם, כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי חסרון הדעת וכשנשלם הדעת נשלמו כל החסרונות וזה נחמו נחמו היינו לזכות להשגת המקיפין השגת הדעת שזה עיקר הנחמה זה זוכין ע״י שני בחינות שהם צעקה עי״ז מולידין המקיפין ב' ע״י קדושת שבעת הנרות עי״ז מכניסין המקיפין לפנים וזה יאמר אמירה בחשאי בחי' שמן קדושת שבעת הנרות, אלקיכם בחי' הצעקה הנ״ל (ל״ק כא־יא).

ה ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר, היינו כשמייחד הדיבור עם ה' שהוא יחוד קוב״ה עם שכינתיה כי ע״י ווידוי דברים ישובו כל הדברים שפגם אל שרשו אזי ונגלה כבוד ה' כבוד זו שכינה כי עכשיו נקטן אורה ונחלש כחה ששוכן אתם בתוך טומאותם וזה גלות השכינה (ל״ק עח) (ר' אחרי ט״ז השוכן).

מא

ב צדק יקראהו לרגלו, כי התורה והמצוה נקראים צדק (חולין פ״ט) (תהלים קי״ט) כל מצותיך צדק וכשלומד תורה או שעושה מצוה בשמחה כל מדריגות התחתונים המכונים בשם רגל נתעלים כמ״ש צדק יקראוהו לרגלו שהתורה והמצוה הם קוראים למעלה את אלו המדריגות התחתונות (ל״ת פא).

ד קורא הדורות מראש, כי דע שכל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק שהוא הראש בחי׳ ראש בית בחי׳ בעל הבית של העולם ואזי כשיש זה הצדיק אזי יש בחי׳ ראש ויש בחי׳ בית ואזי כל בני הדור בחי׳ בני בית אבל כשנסתלק ונתעלם זה הראש אזי מתגברין ח״ו שמות הטומאה של החיצונים שזה בחי׳ המפורסמים של החיצונים ח״ו ואזי אין בית ומתגלגלים בחוצות ח״ו (ל״ת סז) (ר׳ איכה ד׳ תשתפכנה).

יד וגואלך קדוש ישראל, ביאת המשיח חלוי בקרבת הצדיקים (ס״ה צדיק).

כז ולירושלים מבשר אתן ע״י שזוכה להיות בחי׳ בשר להחכם אז נשלם ירושלים היינו האמונה שהוא כלליות הקדושה שמקבלין מצדיקי הדור האמתיים (ל״ק כב־ח).

מב

ח אני ה׳ הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים, אני ה׳ בחי׳ יחדא עלאה הוא שמי בחי׳ יחודא תתאה וכבודי לאחר לא אתן זה בחי׳ כבוד בשלימות ע״י ענוה וקטנות ותהילתי לפסילים זה בחי׳ הדיבור שזוכין לדיבור המאיר לתשובה כמ״ש תהלת ה׳ ידבר פי (ל״ק יא־ז).

ח אני ה׳, כמו שגיאות נחשב לע״ז והוא היפך כבוד ה׳ שהיא ענוה וקטנות כמו כן דברים בטלים הם בחי׳ ע״ז ח״ו כנגד דיבורים קדושים (בה״ל יא־מו).

ח וכבודי לאחר לא אתן, אפילו בעבירות ודברים רעים ח״ו ששם אין כבודו ית׳ בבחי׳ וכבודי וכו׳ שיש גבול להכבוד שלא יחפשט למקומות החיצונים אעפ״כ בודאי גם הם מקבלים חיות ממנו ית׳ ואפילו מקומות המטונפים או בחי ע״ז צריכין ג״כ לקבל חיות ממנו ית׳ אך דע כי הם מקבלים מבחי׳ מאמר סתום שהוא בראשית מאמר סתום שהוא כולל כל המאמרות וכולם מקבלים חיות ממנו ודבר זה אי אפשר להבין ואסור להרהר בזה כלל (ל״ת יב).

יט מי עיור כמשולם, הצדיקים מאור עיניהם בזמן הזה קטן וע״י הצל נתחזק מאור עיניהם כדרך חלושי הראות הצריכים לצל כדי שיוכלו לראות (ל״ק נה־ג) (ר׳ ישעי׳ נ״א ובצל).

מג

ב כי תעבור במים אתך אני, ותעבור מלשון התגלות ואין מים אלא תורה והפי׳ הוא כשתרצה שיתגלה לך הנסתר מהתורה אתך אני כלומר תראה שתעשה הכלי שנקראת אני (ל״ק עג) (ר׳ נשא ו׳ ואני אברכם).

ז לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (ראה זוהר שמות מ״ב בגין) (ל״ק לז־א).

ז לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כבודי היינו ישראל שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל כדי להשפיע להם רב טוב וכשאינם יכולים לקבל מחמת עונותיהם יש לו צער ומהו התיקון הענין הוא כך שיראה שיעלה כל הניצוצות והניצוצות הם אותיות והאותיות נעשים דיבורים וע״י הדיבור נשפע רב טוב לישראל (ל״ק צד) (ר׳ חצוה כ״ח ועשית).

טז הנותן בים דרך (ר׳ אלול ד) (ל״ת פז).

מד

ה זה יכתוב ידו לה׳, פרש״י אלו בעלי תשובה כי ע״י דיבורי הצדיק נחקק בספריהם היפך אמונתם ועי״ז הטוב חוזר למקומו ובשם ישראל יכנה אלו הגרים כי ע״י שנשמות ישראל כבושים אצלם ומדבקים עם הרע אז הם תולשים עמהם גם מהרע ועי״ז נעשה גרים (ל״ק יז־ו) (עיין גרים ז).

מה

יח לא תהו בראה לשבת יצרה, וכל אדם צריך לקיים זאת לרחם על ישראל להוציאם מעוונות לידע ולהודיע שיש אלקים שליט בארץ ושאין שום תכלית בזה העולם כ״א לעשות רצונו ית׳ וכל אדם מחויב להשתדל בזה כי לא תהו וכו׳ וכמו שהאדם מצווה להעמיד בנים בעולם כן הוא מצווה להכניס דעת ויראת שמים בבני אדם כי זולת זה אינו בכלל אדם כלל (קל״ת ז־ג).

מו

ג העמוסים מני בטן, כשהנפשות עולות למעלה ע״י מסירת נפש אזי הם חוזרים להשכינה כי משם יצאו כי ישראל הם חלק אלקי ממעל שהם חלקי השכינה ממש בחי׳ העמוסים מני בטן וכשהם חוזרים להשכינה אזי השכינה מתפארת ואזי מתעורר השתוקקות עליון ונעשה יחוד כידוע (ל״ק רס) (ר׳ מסירת נפש ז).

יב שמעו אלי אבירי לב (ר' ז' לך ע"ו שמעו אלי) (ל"ק לז־ג).

מח

ט ותהילתי אחטם לך, כל התהלות באין לבחי' משיח שהוא בחי' חוטם כדי להעלותן (ל"ק ל־ז) (ראה איכה ד' רוח אפינו).

ט לבלתי הכריחך הנה צרפתיך כו' בחרתיך בכור עוני, לפעמים מיתת כרת נתחלף על עניות (ס"ה ממון).

מט

ג ישראל אשר בך אתפאר, בך דייקא כי ע"י ישראל אותיות לי ראש שנכנסין המקיפין לפנים מאיר שפע אלקי וזה בך אתפאר שיכנס ההתפארות המקיפין בך בתוך הפנימיות (ל"ק כא־ב).

ג ישראל אשר בך אתפאר, כשנותנין צדקה לעני הגון נתגלין הגוונין המלובשים בכסף וזהב ונכללים זה בזה אוי הקב"ה מתגדל ומתפאר בהם (ל"ק כה־ד).

י כי מרחמם ינהגם, ע"י שמפירים הכעס ברחמנות עי"ז הצדיקים מחרצים להנהיג העולם (ל"ק יח־ב) (עיין צדיק כח).

י כי מרחמם ינהגם, היינו מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג וצריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות (ל"ת ז־א) (ר' מנהיגי הדור יא).

נ

ג אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם שמים זה אש ומים יראה ואהבה נתלבשים בקדרות ונחשכים דהיינו שנחשך אצלו היראה והאהבה זה מחמת שנחשך אצלו אור הצדיק שממנו מקבלין יראה ואהבה (ל"ק יז־ב).

ד בבוקר יעיר לי אוזן לשמוע כלימודים, התעוררות בבוקר ללמוד מסוגל לחוש השמיעה (ס"ה לימוד).

י ירא ה' שומע בקול עבדו, מי שיש בו יראת שמים בוודאי ישמע לקול צדיקים (ס"ה יראה).

י מי בכם ירא ה' יבטח בשם ה', בטחון בא ע"י יראת שמים (ס"ה בטחון).

נא

ו כי השמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה, כי לעתיד בעת הקץ יתבטל הטבע לגמרי ולא יהיה רק השגחה לבד וזה נמלחו היינו שיתבלבלו ויתערבבו כל המזלות ולא יהיה שום מזל רק השגחה לבד ואז יהיו ישראל למעלה (ל"ק רנ).

טז ולאמר לציון עמי אתה (ראה הקד' הזוהר ה' ולאמר) (ל"ק מז).

טז ואשים דברי בפיך, מה שמתפללין בכח שהוא מכניס כל כחו באותיות התפלה אלו הדיבורים הם בעצמם הדיבור של הקב"ה ועשרה מאמרות מקבלין כח מכח אתווין אלו (ל"ק מח).

טז ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי (ל"ק נד־ו) (ר' הקד' הזוהר ה' ולאמר).

טז ובצל ידי כסיתיך, מה שהרשעים זוכין בדין הכל הוא לטובת הצדיק כי ע"י שנתגלה יד ה' נעשה צל שבו נתכסה הצדיק וע"י הצל נכהו מאור עיניהם שאין ארסם יכול להזיק (ל"ק נה־ג) (ר' דברים ל"ב ותאחז).

טז ולאמר לציון עמי אתה (ר' זוהר בהקד' ה' ולאמר) (ל"ק סד־ד).

טז ובצל ידי כסיתיך, ע"י שנותנים מעשר ניצול משונאים כי השי"ת מכסה אותו בידו ומצילו כי האלקים יבקש את הנרדף וכשהנרדף צדיק אז הוא יית' מצילו בידו אבל כשהנרדף רשע שהוא רחוק מהשי"ת אזי כביכול השי"ת מגדיל ידו ומחפה עליו וע"י מעשר נעשה בחי' יד הגדולה כי יד הגדולה היא בחי' הסתפקות ומעשר הוא בחי' הסתפקות ועי"ז השי"ת מושיט ידו ומכסה עליו וניצול משונאים (ל"ק רכא) (ר' שבת ל"ב הביאו) (בהעלותך י"א הצאן).

נג

ד ובחבורתו נרפא לנו, דע שקשה מאד להיות מפורסם כי לפעמים צריך לסבול יסורין בשביל רבים כי מאחר שהוא מפורסם ע"כ הוא בבחי' (לכן אחלק לו ברבים, שם) ע"כ צריך לסבול יסורין בשביל רבים כי עליו נאמר ובחבורתו וכו' (ל"ק עא).

ה והוא מחולל מפשעינו, כי משיח סביל מרעין עבור כל ישראל בכן כל צדיק הדור הוא ג"כ סובל יסורין בשביל כלל ישראל להקל מעליהם וזה מפשעינו דייקא כי מחמת פשעינו אין אנו משיגין דבריהם רק בדרך חול שצריכין לפרש בלשון שמדברים בו והוא סביל מרעין אך לגבי אנשים הרמים אינם צריכים לזה כי הם משיגים הדברים כמו שיצא מהצדיק (ל"ק קיח) (ר' לימוד כז).

ה ובחבורתו נרפא לנו, התקשרות לצדיק הוא רפואה גדולה (ס"ה צדיק).

יב והוא חטא רבים נשא, יש צדיקי הדור שאמונתם שלימה בוודאי ואעפ"כ יש עליהם מחלוקת הוא בחי' והוא חטא וכו' ועונותם הוא יסבול היינו שיש לו מחלוקת בשביל העולם וע"י המחלוקת שיש עליו עי"ז מתקן האמונת חכמים אצל ההמון עם (ל"ק סא־ה).

נד

יג וכל בניך לימודי ה׳ ורב שלום בניך, מוכיחי הדור שהם לימודי ה׳ שלומדין אותו כביכול ונותנין לו עצות והולכים בשליחותו להוכית את ישראל הם מרבים שלום כי לפניו ית׳ מקטינים הדבר וממליצים בעדם ולפני ישראל מגדילים החטא מאד (ל״ק כב־א) (עיין שמות ל״ה למה יחרה).

יג וכל בניך לימודי ה׳ ורב שלום, ע״י לימוד תינוקות של ב״ר נתרבה השלום (ס״ה לימוד).

טו מי גר אתך בעניותך, עיקר הגרים הוא כשמתגיירין בעת שישראל סחופים בעוני ודוחק וע״כ בהכרח שיהיה מחלוקת על מי שמחזיר בנ״א למוטב ומגייר גרים כדי שלא יהיה לו שום שלוה כי אז מי שמתקרב אליו הוא באמת (ל״ק רכח) (ר׳ מד״ר וישב פ״ד ביקש).

נה

א הוי כל צמא לכו למים, ע״י התחדשות התורה עי״ז מקררין היסורין ומכבין הצמאון (ל״ק סה־ד) (ר׳ תהלים צ״ד אשרי הגבר).

יב כי בשמחה תצאו, עיקר גלות השכינה כשהעצבות שהם הקליפות גוברים עליה וע״י שמחה יצאו ישראל מהגלות (ל״ק כד־ב).

יב כי בשמחה תצאו, שע״י שמחה נעשין בן חורין ויוצאין מן הגלות וע״כ כשמקשר שמחה אל המוח אזי מוחו ודעתו בן חורין ואזי יוכל להנהיג מוחו כרצונו ולישב דעתו כי ע״י הגלות אין הדעת מיושב (ל״ת י).

נו

א קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות, ע״י צדקה מקרב הישועה (ס״ה צדקה).

ה ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות, יד ושם דייקא בזכות שמירת שבת יד היינו שיהיה לו כח להעמיד תלמידים ולהמשיך בהם רוח חכמה וכח הזה יהיה לו מבית ה׳ ושם היינו שיזכה לשם טוב שכל הנפשות יתאוו להכלל בנפשו ושמו וזה טוב לו מבנים ובנות כי בנים ובנות הם מועטים וזה שזכה להעמיד תלמידים חכמים וזכה שיוכללו בנפשו נפשות של רבים הרי הוא כאלו ילדם והם מרובים ומקבלים חיות ממנו (ל״ק נט־ה).

עיקר שמירת השם שמירת הנפש אינו אלא שישמור מכעס כי ע״י כעס מקלקל העשירות שהיא בחי׳ חומה ועושה מזה חימה וזה ובחומותי יד ושם (ל״ק נט־ה) (ר׳ כעס ז).

יא והכלבים עזי נפש וכו׳ המה הרועים, יש רועים של הס״א והם ג״כ מפורסמי הדור וכופין אנשים תחות שיעבדייהו ועיקר מלכותם ע״י עזות והם ככלבים בעזותם וא״א להנצל מהם רק ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

יא והכלבים עזי נפש, ודע שעזי פנים שיש בדור הן הן הכלבים והן עומדין וחולקין על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות (ל״ק נ׳) (ר׳ תפלה סג).

יא והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה, היינו ע״י תאוות אכילה עי״ז מחגרים העזי פנים שהם בחי׳ כלבים עזי נפש המה הרועים לא ידעו הבין שהם נעשים רועים ומנהיגים אל הדור ויש להם כל הכבוד אבל כשמשברים תאוות אכילה עי״ז הוא נשיאות פנים ואזי אין שום שררה להעזי פנים (ל״ק סז־ג) (ר׳ דברים ל״א והסתרתי).

נז

ד ילדי פשע זרע שקר הנחמים באלים, איש ואשה שרגילין לומר שקר הבנים מתנגדים ופוגמים בברית (ס״ה אמת).

טו אשכון את דכא, נמצא שבמקום השפלות והקטנות שם שורה כל הכבוד והגדולה (ל״ק ע) (ר׳ צדיק פח).

טו אשכון את דכא, כי ע״י שפלות שמשים עצמו כעפר עי״ז יש לו כח המושך להמשיך השי״ת אצלו שזה בחי׳ המשכן (ל״ק ע).

יח וארפאהו ואשלם ניחומים לו ולאבליו, כשהצדיק בצער כמה וכמה נשמות שבעוה״ז ועוה״ב מקוננין ומתאבלין על צערו וגם השכינה מקוננת אבל כשזוכה לרפואה אזי מתנחמין ונמשך שמחה לכולם וזה וארפאהו וכו׳ שע״י רפואתו נמשך נחמה לכל האבלים הנ״ל היינו שמחה (ל״ת ב־ו) (ר׳ צדיק קסב).

יט שלום לרחוק ולקרוב אמר ה׳ ורפאתיו, השלום הוא רפואה לכל הדברים אבל הרחוק צריך לדעת שהשלום מתלבש במרירות ואין שולחים לאדם מרירות יותר מכפי יכלתו ושזה רפואתו (קל״ק כז־ז).

יט שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה׳ ורפאתיו, כי עיקר החולאת ח״ו הוא מחמת העדר השלום היינו מחלוקת היסודות שיסוד אחד מתגבר על חבירו ושלום היא הרפואה (ל״ק נו־ח).

יט שלום לרחוק ולקרוב, בחי׳ מגלה טפח ומכסה וכו׳ שכל מה שמתקרב יותר להשי״ת ויודע יותר הוא יודע שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל וזה דבר

שא״א לפה לדבר ולהסביר זאת כי גדולת הבורא אין שיעור (ל״ק סג) (ר׳ צדיק עא).

כ והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל, בני אדם שהם דנים את כל אדם לכף חובה וחוקרים תמיד על חובות בני אדם הם מבחי׳ קץ כל בשר שהוא חוקר תמיד לעשות קץ וכליון לכל דבר לעורר דין ולקטרג כמ״ש והרשעים וכו׳ ועיקר כחם נמשך מפגם הדיבור ועיקר הכנעתם ע״י תיקון הדיבור (ל״ק לח־ב) (ראה דיבור יד).

נח

א הרם כשופר קולך והגד לעמי פשעם, כי המוכיח שרוצה להוכיח את ישראל ולהגיד להם פשעם וכו׳ הוא צריך לזה הקול כדי שלא יבאיש ריחם ע״י שמעורר עוונותיהם כי ע״ז הקול הוא מוסיף ונותן בהם ריח טוב כי ע״ז הקול גדילים כל הריחות כי זה הקול משקה את הגן (ל״ת ח־א) (ר׳ בראשית ב׳ ונהר).

א וזה הרם כשופר קולך כי זה הקול המשקה את הגן שהוא בחי׳ ונהר יוצא מעדן הוא בחי׳ קול הניגון של השיר שיתער לעתיד כשיחדש את עולמו שהוא בחי׳ שיר פשוט כפול משולש מרובע וזהו כ׳ש׳פ׳ר׳ ר״ת פ׳שוט כ׳פול ש׳לוש ר׳בוע שהוא בחי׳ השיר שלעתיד שהוא בחי׳ הקול המשקה את הגן שע״י זה הקול דייקא הוא יכול להוכיח וזהו הרם כשפר קולך כשפר דייקא נמצא שע״י קול המוכיח הראוי הוא נותן ריח טוב בהנשמות (ל״ת ח־א) (ר׳ תמיד כ״ח המוכיח).

ב ואותי יום יום ידרושין (ר׳ חגיגה ה׳ האי בר) (ל״ת ב־ו).

ז ומבשרך לא תתעלם, מבשרך דייקא כי צריכים לרחם מאד על הגוף לזככו כדי שיוכל להחדיע לו מה שהנשמה משגת כי הנשמה משגת תמיד דברים עליונים (ל״ק כב־ה).

ח כבוד ה׳ יאספך, שההסתלקות ואסיפת הנפשות הם לתוך הכבוד כי שם שרשם וע״כ כשבא כבוד חדש לאדם צריך ליזהר אולי בא הכבוד ח״ו בשביל הסתלקות אך מדה טובה מרובה וע״פ רוב בא הכבוד לטובה דהיינו שבאה נפש חדשה להאדם ע״ז הכבוד ע״כ צריכין ליזהר לקבל הכבוד בקדושה לשמו ית׳ לבד (ל״ק סז־א) (ר׳ כבוד טו).

ח אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח, כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר עד שבאור היום נתגדל האמונה בשלימות ואז באור יום הוא עיקר צמיחת הרפואה בבחי׳ אז יבקע וכו׳ (ל״ת ה־ב) (ר׳ איכה ג׳ חדשים).

יא והשביע בצחצחות נפשך כי אורות אלו בחי׳ אור אין סוף הם הצחצחות והם למעלה מהספירות למעלה מנר״ן אשרי מי שזוכה שירדוף מחשבתו להשיג השגות אלו וזה תכלית הידיעה דלא ידע (ל״ק כד־ח).

יא והשביע בצחצחות נפשך, כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה ושביעת הנפש זה בחי׳ הצחצחות שמצחצח נשמתו ע״י אכילתו בבחי׳ והשביע וכו׳ ואזי כשמצחצח נשמתו אזי הוא איש תבונות ועי״ז נתגלין העצות ומשם גדילה האמונה (ל״ת ה־ג).

יא והשביע בצחצחות נפשך, הצדיק הגדול זוכה ע״י פרנסתו ואכילתו לבחי׳ אורות הצחצחות וע״י אלו הצחצחות נתבטל מסך המבדיל ועי״ז נתקרב הצדיק להשי״ת נמצא כמה תענוג גרם זה האיש שהביא פרנסה להצדיק אמתי (ש״ה כד).

יג וכבדתו מעשות דרכיך דרכיך לשון רבים כשבקי בדרכי התשובה לחזק עצמו תמיד בין בעלי׳ בין בירידה אז זוכה לכבוד ה׳ וימין ה׳ פשוטה לקבל תשובתו (ל״ק ו־ד).

יג וכבדתו כבדהו בכסות נקי׳ כי עיקר כבוד ה׳ לקרב פושעי ישראל ולהמשיך נשמות הגרים ולהסיר מהם הבגדים הצואים (ל״ק יד־ה).

יג אם תשוב משבת רגליך עשות חפציך ביום קדשי, כי שבת בחי׳ בושה רגליך בתחלה צריך לתקן הדיבור הנקרא רגל ואיך תתקן הדיבור כי ווהמת הנחש גרם ל״ט מלאכות וצריך כל אדם להמשיך קדושת שבת לקדש ימי החול ולפי הקדושה שמקדש ימי החול כן נדחה ווהמת הנחש וזה פי׳ עשות חפציך כשאתה עושה חפציך היינו בימי חול ביום קדשי שתמשיך מקדושת שבת על ימי חול ותקדישם מל״ט מלאכות (ל״ק לח־ז) (ראה שבת ד).

יג ודבר דבר, הנאמר בשבת כי הפה נשלם באור גדול בשעת אכילת שבת כי לפעמים יש שלום שאין לו פה היינו שיש שלום אבל אין יכולין לדבר זע״ז אבל ע״י אכילת שבת עם הצדקה זוכין לשלום שיש לו פה שלום בשלימות שמדברים זע״ז (ל״ק נז־ח).

יג ודבר דבר (ראה שבת קי״ג ודבר) (ל״ק נח־י).

יג ודבר דבר (ר׳ שבת קי״ג ודבר) (ל״ק סר־ג).

יג אם תשיב משבת רגליך, עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי׳ רגלין שאין מניחין לאדם לילך בדרכי השי״ת אך למשל תינוק כשמתחיל לילך עדיין צריך סעד לתומכו כך כשאדם מתחיל

לילך צריך עוד סעד לתומכו והסעד הזה הוא בחי׳ אמת ושבת הוא בחי׳ אמת וכשמדבק עצמו במדה זו עדיין צריך ליתן כח בהם כדי שיוכלו לילך היטב והוא ע״י צדקה שעושה בשבת היינו שנותן לאדם על שבת או שמאכסן עני על שלחנו (ל״ק פו).

יג אם תשיב משבת רגליך, כי בחול כשעושין מצוה יש מקומות שהס״א יונקת מהם והן הרגלין של המצוה ובשבת עולין הרגלין מן הקליפות בחי׳ אם תשוב וכו׳ שבשבת משיבין הרגלין אל הקדושה וע״כ פוסעין בו פסיעה קטנה כי בתחילת ההליכה אינה יכולה לעשות דרך כבושה רק הוא עדיין שביל דקיק וע״י אכילת שבת מקבלין הרגלין כח ונעשה מהם דרך כבושה (ל״ק רעז) (ר׳ שבת קנ״ב דוק).

יג ודבר דבר (ר׳ שבת קי״ג ודבר) (ל״ת ב־ה).

יד אז תתענג על ה׳ (ר׳ זוהר ויחי רי״ט אז) (ל״ק מט־ו).

יד אז תתענג על ה׳ והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך, במתי ארץ הם אברהם ויצחק שהם הידים שהם זרועות עולם והאכלתיך נחלת יעקב בחי׳ נדר שע״י נדר מקים האמונה הנפולה וע״י האבות עם האמונה זוכה לעונג שבת (ל״ק נז־ד) (ר׳ נדר ב).

יד אז תתענג על ה׳, עיקר החירות ע״י התענוג והשמחה של שבת בחי׳ אז וכו׳ הנאמר בשבת ועי״ז נעשה חירות בבחי׳ (שם נה) כי בשמחה תצאו שע״י שמחה יוצאין לחירות וכשיש חירות הדעת בשלימות ואזי היראה כראוי (ל״ת יז).

נט

יד וצדקה מרחוק תעמוד כי כשלה ברחוב אמת, כי יש צדקות שרשעים נותנים והיא עומדת רחוקה מהם כי דרך הצדקה למשוך עצמה לאמת ומחמת שהם רחוקים מאמת הצדקה רחוקה מהם וזה האיש אמת מושך לעצמו כל הצדקות ועי״ז הוא מבטל מחשבות של כפירות (ל״ק רנא) (ר׳ מחלוקת) (ר׳ ואתחנן י׳ וצדקה).

יד וצדקה מרחוק תעמוד כי כשלה ברחוב אמת מי שרחוק מאמת רחוק מצדקה (ס״ה אמת).

טו ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל, לפי הריחוק מאמת כן מחזיק את הסור מרע לשוטה (ס״ה אמת).

ס

ב כי החשך יכסה ארץ ועליך יזרח ה׳, כי החשך היא בחי׳ דאגת ותאות הפרנסה אנפין חשוכין ע״ז ועליך יזרח ה׳ בחי׳ אמונת אלקות אור הפנים תיקון תאוות ממך (ל״ק כג־ג).

כא ועמך כולם צדיקים, כ״א מישראל יש בו בחי׳ צדיק מושל כי יש בכ״א דבר יקר דהיינו נקודה מה שאין בחבירו ובחי׳ הזאת שיש בו יותר מחבירו הוא מעורר לב חבירו ומקבלין דין מן דין (ל״ק לד־ד) (ראה תענית כא כמעשה דאביי).

סא

ג לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר, פאר זה בחי׳ המוחין בחי׳ תפילין בחי׳ ראש בית בחי׳ מאורי אור בחי׳ שבת המאיר לביהמ״ק תחת אפר זה בחי׳ מאורי אש היינו שיהיו נכנעים מאורי אש שעל ידם נשרף הביהמ״ק ויתגברו מאורי אור שהם קיום הביהמ״ק וזה פאר תחת אפר נמצא ע״י שמתאבל על הביהמ״ק עי״ז מכניע מאורי אש ומתגברין מאורי אור (ל״ת סז) (ר׳ תיקון חצות ה).

ה ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכרמיכם ואתם כהני ה׳ תקראו, כהני ה׳ דייקא בחי׳ חסד שאין צריכים לעשות שום מלאכה רק העולם מתקיים בחסדו אך בשהחסד נתעכב ח״ו ואין משפיע עלינו חסדו אזי צריכים לעשות בשביל אחערותא דלתתא (ל״ת ד־ג) (ר׳ תהלים ס״ב ולך).

י בגדי ישע מעיל צדקה יעטני, ע״י צדקה שנותן מממונו נתחקן כל ממונו ונתגלין הגווניז ומאירין כי ישע (לשון אסתכלותא) כי כולם מתאוין להסתכל בו (ל״ק כה־ד).

סב

ב וראו כל העמים צדקך וכו׳ וקורא לך שם חדש, כי האומות יהיו רואים הפעולה שיהי׳ לישראל ויקראו להם שם חדש כמו כן יש אחד שעושה הפעולה שלו לפי השם שיש לו בחצי שניו ועושה אח״כ פעולות חדשות וצריך לקרוא לו שם חדש (ש״ה צה) (ר׳ חולאים ר״ל יג).

ג והיית עטרת תפארת ביד ה׳, פי׳ ע״י יד ה׳ ע״י מחאת כף שנתעורר בידיו של הקב״ה כי אויר ארץ העמים טמא וע״י מחאת כפים מגרש אויר הטמא של חו״ל ושואב אויר הק׳ של א״י עי״ז נתחקן הרהורי עכו״ם כי ע״י עכו״ם פוגם בתפארת וכשמתקן הרהוריו עי״ז נעשה עטרת תפארת (ל״ק מד) (ראה מחאת כפים א).

סג

א מדבר בצדקה, כי יש דיבור של צדקה בבחי׳ מדבר בצדקה שזהו בחי׳ היתרון שיש לאדם על החי שהוא הדיבור והוא בחי׳ צדקה שזה גדר האדם שדרכו לגמול חסד משא״כ החי כי הצדקה שמשם הדיבור הוא גדר האדם (ל״ת ב־ד) (ר׳ הק׳ הז׳ י״ג נעשה).

ב מדוע אדום ללבושיך, לבוש אדום זה בחי׳ כתם ורבב שנמצא על בגדו שמרמזין לו שפגם במעשיו שעי״ז עושה פירוד בין קוב״ה ושכינתי׳ ושולטת שפחה בישא מלכות דס״א (ל״ק כט־ג).

ג ויז נצחם, ופרש״י לשון דמים, מדת הנצחון והמחלוקת נמשך מהדמים שעדיין לא עבד בהם את השי״ת כי צריך כל אדם לראות שיעבוד את השי״ת בכל טיפי הדמים שנמצאים בו דהיינו שידבר הרבה בתורה ותפילה ואז יזכה לשלום ויבטל כל מדת נצחון ומחלוקת (ל״ק עה).

ח בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע בכל צרתם, מי שאינו אומר שקר הקב״ה מושיע לו בעת צרתו גם בנים יהיו לו (ס״ה אמת).

ט בכל צרתם לו צר, כי הם חלק אלקי ממעל ועל כן כשיש להם צרה ח״ו לו צר כביכול כמו כן אצל הצדיק כי העונש שמעניש את אחד הוא נוגע להצדיק בעצמו כי האדם נתהוה מד׳ יסודות והד׳ יסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא בחי׳ הצדיק וע״כ הצדיק הוא מוכרח לעשות תשובה בעד ישראל (ל״ת סו).

סד

ג עין לא ראתה אלקים זולתיך (ראה ברכות ל״ד וע״כ שכר) (ל״ק נא).

סה

כה ונחש עפר לחמו, צריך ליזהר מאד מעצבות ועצלות כי עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות כי הם באים מיסוד העפר כמובא (ל״ק קפט).

סו

א והארץ הדם רגלי, כל העולם הזה הוא התלבשות מדריגות התחתונות של הקדושה היינו בחי׳ רגלין ד״ק הקדושה אף שגם מדריגות העליונות של קדושה יש מהם ג״כ התגלות בעוה״ז אין ההתגלות כ״א הארה שמאיר בבחי׳ רגלין אבל בחי׳ רגלין מתגלין בעצם בזה העולם (ל״ק נד־ב).

כ והביאו את אחיכם בית ישראל, שכ״א ואחד מהעכו״ם יביאו בידם את בית ישראל מהגלות ע״י רבוי השמחה שיהי׳ בעת הזאת וע״י השמחה יתבטלו הקליפות (ל״ק כד־ח).

ירמי׳

ב

ב לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, ארץ לא זרועה זה בחי׳ פגם אמונה שעי״ז נתקלקלו הזרעים ולכתך אחרי במדבר זה בחי׳ תיקון אמונה שהאמינו בו ית׳ והלכו אחריו במדבר ותקנו נפילת האמונה (ל״ת ה־טז) (ר׳ שבת ל״א אמונה).

ג קדש ישראל לה׳ ראשית, ישראל נקראים ראשית ע״ש החכמה כי כ״א מישראל יש לו חלק אלוה ממעל כי השכל הוא הנשמה וכשמקדש שכלו משיב הכל לשרשו וזה עיקר התשובה (ל״ק לה־א) (ראה תיקון כ״א זרקא).

כא ואנכי נטעתיך שורק כולו זרע אמת שורק בחי׳ הגאולה כמ״ש אשרקה להם ואקבצם ע״י מה ע״י כולו זרע אמת ע״י עצת הצדיקים תבוא לאמת ועי״ז תבוא הגאולה (ל״ק ז־ג).

כא ע״י עצה שמקבל מהצדיק הוא מקבל ממנו טיפי השכל וזה שורק שהוא תלת טיפין חלת מוחין (תיקון נו) ועי״ז יכול לזכות לתשובה שהוא ג״כ שלוש בחי׳ פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו וזה ואנכי נטעתיך שורק כולו זרע אמת (ל״ק ז־ה).

ל לשוא הכיתי את בניכם, ע״י דיבור שוא בא מכות בנים (ס״ה אמת).

ג

ג ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם, עיקר התגלות הבושה היא במצח כי קודם התשובה עדיין ידיעתו בקטנות עי״ז בושתו אינו בפועל על פניו אבל אח״כ כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות ונתוסף בו שכלו אזי הוא מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו (ל״ק לח־ה).

ג ומצח אשה זונה הי׳ לך מאנת הכלם, ע״י ניאוף הבושה נסתלק (ס״ה ניאוף).

ד

כב חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו כי ע״י מעשיהם הרעים אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להטיב כ״א להרע וע״י כסילות השכל עי״ז אינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק (ל״ק יז־ב).

כב חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו, הנחש הם אלו החכמים להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות שאם ירצו להשתמש בחכמתם להטיב לא יוכלו וע״י דיבורים רעים כגון ניבול פה ודברים בטלים ובפרט כשמדבר לה״ר על צדיקים וכשרים עושים כנפיים להחכמים אלו שיוכלו לעוף דהיינו שמעופפת חכמתם ואפיקורסות שלהם בעולם (ל״ק סג).

ה

א מבקש אמונה ואסלח לה, ע״י אמונה הקב״ה יסלח לך על עונותיך (ס״ה אמונה).

ט

ד ואיש ברעהו יהתלו ואמת לא ידברו, מי ששומר את עצמו משחוק של היתול בידוע שהוא איש אמת (ס״ה אמת).

יא

יט ואני ככבש אלוף ע״י הקרבת קרבן תמיד שהיה כבש וע״י שמכניס ת״ח לתוך ביתו וכבוש תחת יד רבו ומשמש אותו מתקן האלפין הנפילין התורה הנפולה מת״ח ש״י ומעלה הטוב הגנוז בגוויה (ל״ק כח־ג) (ראה ברכות י׳ איש קדוש).

כ אראה נקמתך מהם כי אליך גליתי את ריבי, מי שמגיד ריבו לפני הקב״ה רואה נקמתו בשונאיו (ס״ה מריבה).
במסתרים תבכה נפשי מפני גוה (ר׳ חגיגה ה׳ במסתרים) (ל״ת ה־ה).

יד

ז אם עוונינו ענו בנו, אין עני׳ אלא לשון צעקה ע״י עבירות נבראים מחבלים וכשנתעורר קול דקדושה נתעוררין קול העוונות והם צועקים בתוכנו ממש (ל״ק כב־ז).
ואפילו כשאנו צועקים קול דקדושה אין שומעין הקול בעצמו כ״א קול הברה וזה ה׳ עשה למען שמך שאתה בעצמך תרחם עלינו למענך לבד (ל״ק כב־ז).

ח מקוה ישראל מושיעו בעת צרה, טבילת מקוה מושיע מכל הצרות ומטהרת מכל הטומאות ומכל החטאים כי אין יסורין בלא עון וע״כ המקוה שמושיע מכל הצרות והיסורין מטהרת מכל הטומאות (ל״ק נו־ז) (ר׳ יחזקאל ל״ו וזרקתי).

ח היש בהבלי הגוים מגשימים כי בהבלי הגוים שהם בחי׳ הפסק הנשימה בחי׳ הבל היופי תאות ניאוף אין שם בחי׳ גשמים כי גשמים הם רק ע״י נשימה (ל״ק ס־ג) (ר׳ כי תבוא כ״ה יפתח).

טו

יט אם תוציא יקר מזולל ואחז״ל (ב״מ פח) אלו שמקרבין בנ״א לעבודת הש״י כי זה נקרא מוציא יקר היינו כבוד מזולל מזילותא דגלותא ולהחזיר בנ״א בתשובה הוא תיקון קרי שזה בחי׳ אם תוציא יקר מזולל אתוון דדין כאתוון דדין (ל״ק יד־ג) (גם בה״ש).

יט אם תוציא יקר מזולל כפי תהי׳ כי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו בתורתו הוא מאיר לפה דהיינו להדיבור (ל״ת ב־ד).

יז

יב כסא כבוד מרום כסא לשון אתכסיא בחי׳ פנימיות כבוד זה חיצוניות ולבוש מרום מראשון כשנתרומם ונתעלה ממדריגה הראשונה ואז נעשה מפנימיות חיצוניות בשביל זה מקום מקדשינו צריך לקדש המקום מחדש כי כשעולה למדריגה יותר עליונה הקליפות חוזרים וניעורים (ל״ק כה־ג).

יט

ב ויצאת אל גי בן הנם אשר פתח שער החרסית (ל״ת צ) (ר׳ סוכה ל״ב שתי).

כג

כד אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו כי כשאדם מקטין עצמו אז השי״ת ג״כ מקטין א״ע אבל כשהאדם מתגאה אז השי״ת ג״כ מראה גאוותו וגדלו וזה אם יסתר וכו׳ שכשהאדם מקטין א״ע במסתרים דהיינו שמקטין א״ע בענווה ושפלות אזי ואני לא אראנו שאני ג״כ מראה עצמי אליו בבחי׳ לא בחי׳ ענווה ושפלות (ל״ק ריט).

כה

ל שאג ישאג על נוהו על נוה דיליה השי״ת כביכול בעצמו שואג כשהמלכות נופל בגליות של ד׳ מלכיות דהיינו בדעות כוזביות שרוצים לפרש המצוות ע״פ שכל האנושי שהיא כסילות באמת (ל״ק ל־ו) (ראה קהלת ט׳ זעקת).

ל

יא כי אעשה כלה בכל הגוים וכו׳ אך אותך לא אעשה כלה, ע״י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס״א אבל ישראל הדבקים במלכות דק׳ חיים וקיימים (ל״ק מט־ז) (ר׳ ז׳ בראשית נ״א ואתם).

לא

יד רחל מבכה על בניה כי מ׳ע׳ר׳ב׳ ר״ת ר׳חל מ׳בכה ע׳ל ב׳ניה כי שכינה במערב (ב״ב כה) והשכינה בוכה ומיללת כביכול על ישראל מאנה להנחם על בניה כי איננו שהיא בוכה על צרת ישראל המפוזרים בגוים ואינם על מקומם וע״כ שקיעת האור במערב כי ע״י הבכיה מסתלק מאור העינים שזה בח׳ שקיעת האור וזה בחי׳ כותל המערבי ששם השכינה בוכה ומיללת על חורבן ביהמ״ק כי במ׳ע׳ר׳ב׳ שם ר׳חל מ׳בכה ע׳ל ב׳ניה (ל״ת סז).

יח בושתי וכו׳ כי נשאתי חרפת נעורי, רוב הבזיונות הבאים על האדם הם בשביל חטאות הנעורים (ס״ה כבוד).

יט כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, אפילו אם האדם מונח ח״ו במקום שהוא אפילו במקומות המטונפים

אעפי"כ ע"י הדיבור יכול להזכיר א"ע בהש"י אפילו שם במקומות הנמוכים אפילו אם נפל למקום שנפל כי הדיבור אינו מניח אותו לשכוח את הש"י כי הדיבור זוכר ומזכיר אותו להתחזק בהש"י במקום שהוא (ל"ק עח).

לג

כה אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, עיקר מהלך הגלגלים היא ע"י התורה ואין שלימות להתורה אלא ע"י אמונה ועיקר קיום האמונה הוא רק ע"י שמירת הברית (קל"ק לא־ב פל"ח).

כה אופן ב. כי חוקות שמים וארץ היינו הגלגלים וכל הנהגת העולם הכל תלוי בשמירת הברית קודש וכן כל הברכות וההשפעות שבאים מהם (קל"ק לא־ו).

מד

ו ולא יראו ולא הלכו בתורתי מי שאין בו יראה אינו הולך בדרך ה' (ס"ה יראה).

מו

יא לשוא הרביתי רפאות תעלה אין לך, ע"י שקרים אין לו רפואה אפילו בהרבה רפואות (ס"ה אמת).

מח

יא שאנן מואב מנעוריו וכו' ובגולה לא הלך ע"כ עמד טעמו בו וכו' (כשרז"ל מגילה יב) ע"י השעבוד וגלות הדעת מבולבל אבל בשבת הוא חירות ואין שעבוד אזי הדעת שלם (ל"ת יז) (ר' איוב ד' הלא).

מט

לה הנני שובר את קשת עולם, ירמיה היה מתנבא בשוק העליון וחנניא בן עזור נביא שקר היה מתנבא בלשון זה ממש להיפך (סנהדרין פט) כמו כן מתנהג עכשיו כי יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה ודרכם לדבר גדולות ונפלאות ונמצאים צבועים ושקרנים שמחדמים עצמן כקוף ומתפארין עצמן ג"כ באלו הלשונות כאלו אין שום דבר נמנע מהם והכל בידם (ל"ת טו).

נ

כ ביום ההוא יבוקש עון ישראל ואיננו, כי לעתיד יהיה כולו תשובה וע"י תשובה זדונות נעשין זכיות ויהי' נעשה מעבירות ישראל תורה כי יבקשו אחר עונות ישראל וזה ואיננו כי יהיו נכללין באין בא"ס ששם העונות נתהפכין לזכיות בחי' ירידה תכלית עליה (ל"ק כב־יא).

לו חרב אל הבדים נואלו, מי שדובר כזבים נופל בחרב גם נעשה שוטה (ס"ה אמת).

יחזקאל

א

ד ונוגה לו סביב, שהוא ראש המסבבין את הקדושה (ל"ק יט־ה) (ר' תהלים ק"מ ראש).

יב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו (ר' ת"ז י"ג כולהו) (ל"ת ט).

יד והחיות רצוא ושוב, נפש זה בחי' רצון אלו ב"א הבאים עם רצונות וכיסופין לעבו"ה לצדיק הדור עי"ז נעשה רצוא שהצדיק מעלה אלו הנפשות ושוב שהוא מוריד התגלות התורה (ל"ק יג־ג).

יד והחיות רצוא ושוב והחיות היינו התורה שהיא החיים רצוא בחי' הבטה מעילא לתתא ושוב הכאת הראות בדבר הנראה ונחזר לעיניים בחי' השגחה שלימה אבל העכו"ם שרחוקים מהתורה ההשגחה עליהם בחצי ראות בחי' רצוא (ל"ק יג־ד).

יד והחיות רצוא ושוב (ל"ק עט) (ר' תשובה לה).

יד והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק, טעם על שבירת כלי חרס בשעת התקשרות השידוך כי אלו הנשמות של הזיווג הם למעלה אחד אך למטה ההתקשרות בהעלם עד השידוך אך זה ההתגלות בעת התנאים הוא בחי' והחיות רצוא ושוב כי בשעת השידוך נתגלה ההתקשרות ותיכף ומיד נתעלם כי אח"כ נתרחקין כי עדיין היא אסורה עד החופה ובשביל זה שוברין כלי חרס כי כחיב כמראה הבזק פירוש כאור היוצא מן החרסין דהיינו ניצוץ שיוצא בשעה ששוברין כלי חרס שהוא רק לפי שעה זה מרמז על סוד והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק (ל"ק רסה).

כ כי רוח החיה באופנים, כי האופנים נושאים החיות והחיות נושאים אותם בחי' נושא ונישא וע"כ נוהגין ליתן ברכה להשליח המביא משקה כי ב'ר'כ'ה' ר"ת כ'י ר'וח ה'חיה ב'אופנים בחי' נושא ונישא כי הוא נושא את המשקה ועתה המשקה מנשא אותו (ל"ת סט).

כו ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, כשאוכל בקדושה וביראת שמים ועושה מהפה קומת אדם עי"ז זוכה לעליה יותר גדולה שנתעלה בחי' קומת אדם ונעשה בחי' אדם העליון בבחי' ועל וכו' אדם וכו' כי כשעושה מהפה בחי' קומת אדם אזי הוא בגדר מדבר אבל אח"כ זוכה שנתעלה הפה בבחי' אדם העליון בחי' אד' שפתי תפתח שבפתיחת פיו הוא בחי' אד' בחי' שכינה מדברת מתוך גרונו (ל"ת עז) (ר' שמות ד' מי).

ה

ה זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים ירושלים בחי׳ לב והקליפות שוכנים סביב לב העליון ונכנעין ע״י שהחכם דורש ומכניע רשעתם של השומעים (ל״ק כ־ד) (עיין תהלים ק״י מטה).

ה זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים וסביבותיה ארצות, ירושלים היא בחי׳ אמונה והיא שוכנת בתוך החיצונים וצריך להלביש האמונה שלא יינקו ממנה העכו״ם וע״י שעוסק במו״מ באמונה כמו רב ספרא אזי מלביש האמונה שלא יינקו ממנה (ל״ק להּ־ז) (ראה אמונה כה).

ה זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים, מחמת שהיכל הקודש נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים עד הנה ויש קליפות רבות השוכנים סביבם בחי׳ זאת ירושלים וכו׳ אפשר שיתאחזו ח״ו החיצונים ביצר מחשבות לבו של הכשר הזה עצה ע״ז שיזמין מלאכי לבו שהיא בחי׳ התלהבות הלב ואש הזאת שורף הקליפות מלהתאחז בו ואז גם היכל הקודש מקבל כח האש ושורף את הקליפות גם מלהתאחז בו (ל״ק נט־א) (ר׳ לב כד).

ה זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות ירושלים היא קריה נאמנה בחי׳ אמונה היא שוכנת בתוך גוים כי דרך האמונה לשכון תמיד אצל אלו הקדושות הנפולות וע״כ צריך לעשות מו״מ באמונה שע״י אמונה מעלין הניצוצות (ל״ק רפ) (ר׳ מו״מ באמונה טו).

ז

ב קץ בא הקץ, היינו כשהקב״ה רוצה להביא קץ על העכו״ם שהם תחת המוח והטבע אזי ממשיך השגחה מקץ האחרון כי לעתיד בעת קץ יתבטל הטבע ולא יהיה רק השגחה לבד ואז יהיו ישראל למעלה כי ישראל הם למעלה מהטבע (ל״ק רנ) (ר׳ תפילה קה).

יט וזהבם לנדה, אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות והם אוכלי לחם בעצבון הם בחי׳ ע״ז שמטמא כנדה (ל״ק כג־א).

יט וזהבם לנדה, מי שאינו עושה מו״מ באמונה והוא משוקע בתאוות ממון וגוזל את חבירו הוא מעורר וגורם דם נדה להשכינה בחי׳ פגם הבריח היינו דם נדה ע״י הממון (ל״ק כט־ט).

יג

ט בכתב ישראל לא יכתבו ואל אדמת ישראל לא יבואו, היינו כשאין בחי׳ כתב ישראל שעל ידו נעשין גרים ואל אדמת ישראל לא יבואו היינו שאין זוכין לשלימות המזבח אכילה בכשרות (ל״ק יז־ו) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

ט והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וכו׳ (ר׳ כתובות קי״ב והיתה) (ל״ק סא־ג).

יד

ב העלו גילוליהם על לבם, ע״י פגם אמונת חכמים אין לו עצה שלימה לעולם ותמיד הוא מסופק כי כל עצותיו הם עצות נבערות כי הטינופת של המותרות עולה אל הלב בבחי׳ העלו וכו׳ (ל״ק סא־ד) (ר׳ גיטין מ״ה כמאמר).

יח

לא ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה, מי שמשתדל לקרב נפשות לעבודת השי״ת הוא בונה בחי׳ היכל הקודש קודש זה בחי׳ שבני אדם נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו והיכל זה בחי׳ כבוד שע״י שמקרבין את עצמן לעבודת השי״ת אלו הרחוקים זה כבודו ית״ש והיכל הקודש מושך עצמו לשרשו היינו ללבו של עושיהו כי הדברים יצאו מעומק לבו נכנסו בלבם וחזרו להשי״ת והיכל הקודש הזה שורה ומלביש את הרוח החיוני שבלב איש הכשר כי הרוח הוא בלב (ל״ק נט־א).

לב והשיבו וחיו, עיקר התשובה ע״י הבושה ותשובה הוא בחי׳ חיים נצחיים של עוה״ב בחי׳ שבת ועיקר החיים הוא להשפלות של כ״א וע״כ ע״י תשובה חוזר ונחייה השפלות של משה רבינו שיש בכ״א מישראל (ל״ת עב) (ר׳ משה רבינו כו).

כ

לב העולה על רוחכם (ר׳ מד״ר ויקרא ז׳ העולה) (ל״ק קח).

כב

כד ארץ לא גושמה ביום זעם (ראה זבחים קי״ג ארץ) (ל״ק מד).

לב

כז ותהי עוונותם חקוקה על עצמותם, כשאדם עובר עבירה ח״ו אזי העבירה והעון נחקק על עצמותיו וא״א לו לצאת מזה כ״א ע״י התורה שהיא בחי׳ אנפין נהירין שהיא ההיפך מכל התאוות והמדות שהם בחי׳ אנפין חשוכין שמשם נמשכין כל העבירות ח״ו (ל״ק קא).

לג

כד אחד הי׳ אברהם, שאברהם עבד ה׳ רק ע״י שחשב בדעתו שהוא רק יחידי בעולם ולא הסתכל כלל על בני העולם שסרים מאחרי ה׳ ומונעים אותו ולא על

אביו ושאר המונעים רק כאלו הוא אחד בעולם (התחלת הל"ת).

לד

לא אדם אתם (ר' יבמות ס"א אדם) (ל"ק קא).

לה

ה וחגר את בני ישראל על ידי חרב בעת אידם בחי' אידיים שעל ידם נעשה שפיכות דמים כי האדמה חייבת בזה כשיש ש"ד כי הגשמים נעשין ע"י האדיים העולים מן הארץ וכשיש מלחמות וש"ד אזי נעשה מן האדיים ש"ד בחי' וחגר וכו' (ל"ת ס) (ר' תענית ח' בשעת).

לו

כה וטהרתם מכל טומאותיכם, כי טהור אין שייך אלא כשיש טומאה כי קודם הבריאה כשהיה הבריאה בכח כביכול היה כולו אחד כולו אמת כולו קודש אפילו שם טהור לא היה שייך לומר כי הטהרה הוא בחי' הממוצע בין הקודש והטומאה שעל ידו נתתקן הטומאה והוא בחי' הבחירה שהוא ממוצע בין שני דברים וזה אין שייך קודם הבריאה שאז היה כולו אחד כי באחד אין שייך בחירה שהיא הטהרה (ל"ק נא).

כה וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מקוה מושיע מכל הצרות ומכל היסורין וע"כ המקוה מטהר מכל הטומאות כי אין יסורין בלא עון וע"כ המקוה שמושיע מכל הצרות מטהרת מכל הטומאות ומכל החטאים (ל"ק נו־ז) (ר' ירמיה י"ד מקוה).

כה **וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם, מי שכבר נשקע באלו המותרות יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופת בחי' וזרקתי וכו' ואלו המים הם בחי' מחלוקת שמקשין ושואלין עליו והוא שב בתשובה ומתקן פגם אמונת חכמים כי עיקר המחלוקת ע"י פגם אמונת חכמים (ל"ק סא־ה) (ר' מחלוקת כג) (מותרות ב).**

כו ורוח חדשה אתן בקרבכם, היינו קרב שלכם כשהוא נושם נשימה של קדושה כשאדם דבוק למלכותא קדישא ומדבר תורה או תפלה אזי ורוח חדשה אתן היינו רוח הקודש (ל"ק עח) (ר' תורה עא).

ל אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים, המחלוקת היינו מה שמחרפין לאדם בא ע"ז בחי' רעב וכן להיפך שע"י תאות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו וכשמשברין תאות אכילה אזי נתגלה ברית שלום ואז נתרבה שובע גדול בעולם (ל"ק לט).

לז

ט כה אמר ה' מארבע רוחות בואי הרוח. כי יש בחי' רוח בכל אחד והמנהיג האמיתי הוא בחי' רוח הכולל כי כולם מקבלים ממנו בחי' כה אמר וכו' ורוח הזה הוא בחי' רוח אלקים שהוא בעצמו בחי' המוחין וכ"א לפי בחי' רוח אלקים שיש בו שהוא בחי' רוח הקודש רוח נבואה כמו כן הוא זוכה לחדש בתורה (ל"ת עב) (ר' בראשית א' ורוח).

כב ולא יחצו לשתי ממלכות עוד ולא יטמאו עוד בגילוליהם, שע"י שנטהרין מהגילולין והטינופת ע"ז ולא יחצו וכו' היינו שזוכה לעצה שלימה כי ע"י המים שהוא בחי' מחלוקת הוא שב בתשובה ונעשים אצלו עצות שלימות (ל"ק סא־ה) (ר' עצה ז).

מא

כב המזבח עץ וכו' זה השולחן אשר לפני ה', כי שלחן דומה למזבח פרנסה בחי' רגלין וכשמעלין לבחי' פנים ע"י אמונה ושמירת הבריח לפני דייקא ואזי מכפר (ל"ק לא־ט) (ראה חגיגה כ"ז פתח במזבח).

כב וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', לפני ה' דייקא בחי' הארח פנים ע"י השלחן דהיינו ע"י אכילה בקדושה (ל"ק סז־ב) (ר' וילך ל"א והסתרתי).

מז

יב ועליהו לתרופה עליהו זה בחי' שיחת ת"ח לתרופה להתיר פה כי כששיחתו היינו סיפורי מעשיות היא בבחי' שיחת ת"ח צריכין לימוד היינו ללמוד וללמד וכו' אזי נשמר מן תלמידים שאינם הגונים שזה בחי' מן המותר לפיך (ל"ק ס־ז) (ר' ע"ז י"ט שיחתן) (דניאל י"ב ורבים).

יב ועליהו לתרופה (ר' סנהדרין ק' ועליהו) (ל"ק ס־ח).

הושע

ב

א והיה מספר בני ישראל כחול הים, כשבא ספר חדש לעולם וזה מבואר אצלנו שיש חידושים שנעשין ע"י דמעות אזי אלו הדמעות עומדים כנגד גזירות האומות ומבטלן וזה והיה מספר וכו' כחול הים ואיתא (בז' פקודי רכה) מה חול הים מגין מן גלי הים שלא ישטופו העולם כן בני ישראל מגין עליהם הבכיה והדמעות כנגד גזירות האומות וזה והיה מספר היינו מספר הנ"ל משם ב'ני י'שראל כ'חול ה'ים ר"ת ב'כ'י'ה' היינו הדמעות של החידושין שבספר שמגין עליהם (ל"ת ל).

כב וארשתיך לי באמונה, ע״י אמונה האדם חביב להשי״ת כאשה לבעלה (ס״ה אמונה).

כב וארשתיך לי באמונה וידעת את ד׳, מתחילה צריך להאמין בהשי״ת ואח״כ יזכה להבין אותו בשכל (ס״ה אמונה).

ד

ו כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי, כח המדמה בא ע״י לשון הרע כי כח המדמה הוא כח הבהמיות כי גם בהמה יש לה כח המדמה וע״כ מתגבר עליו כח הבהמיות כי מוציא דבה הוא כסיל וכשהדעת נסתלק ממנו נופל מאהבת הש״י לאהבת הבהמיות וזה כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי כהן בחי׳ אהבה וע״כ כשהדעת נסתלק ממנו נופל מאהבת השי״ת (ל״ק נד־ה).

ועתה בא וראה מה טוב ומה נעים עתה קשר כל המקרא הזה.

ו נדמו עמי מבלי דעת, נדמו היינו כח המדמה מתגבר עליו מבלי דעת ע״י שנסתלק הדעת ממנו (ל״ק נד־ה).

ו כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי כי ע״י פגם הדעת נופל מאהבות דקדושה שהם בחי׳ כהן ואז מתגבר עליו כח המדמה וזה שסיים הפסוק ותשכח תורת אלקיך ותשכח ואדאי כי ע״י פגם הדעת עי״ז נפגם הזכרון ובא לשכחה שאינו מדבק מחשבתו בעלמא דאתי וזה אשכח בניך גם אני כי ע״י שפוגם בזכרון ע״י לה״ר עי״ז אין לו בן זכר (ל״ק נד־ו) (ר׳ שמות א׳ ויצו).

ח חטאת עמי יאכלו ואל עוונם ישאו נפשו, ע״י הנאה שאתה מקבל מחבירך עי״ז עתה סובל צערו על עוונותיו (ס״ה נהנה מאחרים).

יז חבור עצבים אפרים הנח לו (ר׳ ב״ר ל״ח חבור) (ל״ק סב).

ז

א כי פעלו שקר וגנב יבוא, ע״י שקר גנבים באים (ס״ה גנ׳ וגז׳ ג).

ח

יב אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו, היינו כשכותבין רובי תורתי היינו רב יותר מהראוי דהיינו שכותבין מה שלא ניתן לכתוב אזי כמו זר נחשבו היינו שאין יכול להכיר את ישראל שנדמה לו לזר ולנכרי וכן להיפך שיוכל לטעות על נכרי שהוא ישראל כי מי שיודע להבחין ולהכיר בין התורות איזהו ניתנה לכתוב ואיזה לא ניתנה לכתוב הוא יכול להכיר את איש הישראלי בין האומות (ל״ת כח) (ר׳ מ״ר חשא מ״ז בשביל).

ט

י וינזרו לבושת, בושה נקרא ע״ז בחי׳ כפירות כי ע״י ששומעין תורתן של ת״ח ש״י ואין משיגין מהם שום תועלת כי תורתן אין לה כח להדריך האדם בדרך הטוב עי״ז נופלין לכפירות ומחרפים ומביישים יראי ה׳ כי הבושה נעשה מהכפירות (ל״ק כח־א).

י

ב חלק לבם, כי צריך לעבוד ה׳ בשני יצרין שיהיה היצה״ר כפוף להיצ״ט שלא יהיה מחלוקת בין שני יצרין היינו שלא יהיה לבו חלק עליו (ר׳ תפילה יג) (ל״ק סב).

ב חלק לבם עתה יאשמו, כי ע״י מחלוקת באין כפירות וכ״א אוחז בדעתו ואפילו יבאו וידברו זה עם זה לא ישוב מדעתו מחמת הנצחון המחלוקת אבל כשיש שלום אפילו עובדים כו״ם מוחלין להם (ל״ק סב בהש׳).

ב חלק לבם, לבם הם בגימ׳ ע״ב צדיקים שבדור שאור וחמץ שבלב האדם הוא המסית את האדם שיהרהר אחר ת״ח שבדור ולומר זה נאה וזה לא נאה וע״י תיקון הברית מבטלין החמץ הזה (ל״ת פג).

יב זרעו לכם לצדקה, בחי׳ זרע גד צדקה הוא בחי׳ תיקון הברית כי ע״י צדקה נתרוממין המוחין ויש לו פרנסה (קל״ק כט־יב).

יב זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, זה הצדיק היחיד בעולם הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר והוא ממשיך כל ההשפעות לעולם וע״כ אם נותנין צדקה לזה הצדיק הוא מתברך מיד כי הוא בחי׳ זריעה על העפר שמצמחת כפל כפלים אבל אם נותן צדקה למי שאינו בחי׳ עפר כלל אינו עושה פירות (ל״ק ע) (ר׳ ב״ק ט״ז וזה).

יב זרעו לכם לצדקה, כי עיקר ההולדה ע״י צדקה ועיקר היא הצדקה של א״י שעל ידה נעשה כלי לקבל מנועם העליון שעי״ז ההולדה (ל״ת עא) (ר׳ וישב ל״ז אלה).

יא

ג ואנכי תרגלתי לאפרים, זה בחי׳ עצות קחם על זרועותיו זה בחי׳ זכות אבות שהם זרועות עולם ולא ידעו כי רפאתים כי ע״י העצות שנתגלין בעולם דהיינו שיחדעין ליתן עצה לנפשם כ״א מה שצריך עי״ז גדילה האמונה ועי״ז נתתקן ומקבל רפואה

להמכות המופלאות גם תפילה היא בחי׳ פלאות וכן זכות אבות כי עי״ז נעשה רפואה (ל״ת ה־ב).

ט בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר (ר׳ תענית ה׳ בקרבך) (ל״ק מט־ד).

יב

ב ועם קדושים נאמן, אי אפשר לזכות לאמונה שלימה כ״א ע״י שבאים לצדיקי הדור בחי׳ השבעה רועים כי עיקר אמונת ישראל ממשיכין הם להדור (ל״ק כב־ג).

יא וביד הנביאים אדמה, ע״י הידים ע״י מחאת כף הדיבורים נדברים באדמת קודש נביאים לשון דיבור, כי ע״י מחאת כפים נתגרש אויר הטמא של חו״ל ושואב אויר הקדוש של א״י (ל״ק מד) (ראה ב״ר פ״א למה).

יא וביד הנביאים אדמה, להכניע כח המדמה שמתגבר ע״י עצבות שהוא רוח נכאה הוא ע״י בחי׳ יד בחי׳ שמחה וזה בחי׳ כלי זמר שמנגנין ביד שעי״ז שורה הנבואה על הנביאים (ל״ק נד־ו) (ר׳ מלכים־ב ג׳ קחו).

יא וביד נביאים אדמה, כי עיקר תיקון ובירור המדמה הוא כשהוא ביד הנביאים וכשנתתקן המדמה עי״ז נתתקן האמונה האמתיות דקדושה ונתבטל אמונות כוזביות כי עיקר האמונה תלויה בכח המדמה כשאינו מבין הדבר בשכלו אזי נשאר רק בבחי׳ כח המדמה ושם צריכים אמונה (ל״ת ח־ז) (ר׳ אמונה סב).

יד

ב שובה ישראל וכו׳ כי כשלת בעונך, ע״י תשובה זדונות נעשין כזכיות ויהיה נעשה מעבירות ישראל תורה וזה כי כשלת בעונך כי הירידה היא צורך עליה (ל״ק כב־יא) (ראה ירמי׳ נ׳ ביום ההוא).

ג קחו עמכם דברים זהו ווידוי דברים בחי׳ מלכות כמו דבר אחד לדור ושובו אל ה׳ שיתקנו את בחי׳ המלכות אל ה׳ היינו בה׳ אהלל דבר באלקים אהלל דבר שידע שכל מאורעותיו הם לטובתו ויברך על כל הדברים הטוב והמטיב (ל״ק ד־ג).

ג קחו עמכם דברים, שיתוודה תמיד בכל לבו נוכח פני ה׳ אזי ושובו אל ה׳ שישובו כל הדברים שפגם אל שרשו, וזה בחי׳ יחוד קוב״ה ושכינתיה כי מייחד הדיבור שהוא בחי׳ השכינה אל ה׳ (ל״ק עח) (ר׳ אחרי ט״ז השוכן).

ג קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳, ע״י ווידוי דברים נתתקן עולם הדיבור כי פגם החטא בנפש והנפש הוא בחי׳ הדיבור וע״י שנתתקן הדיבור עי״ז נעשה יחוד קוב״ה ושכינתיה שנתעורר הקול דלעילא ומתייחד עם הדיבור (ל״ק קעח).

ג קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳, כי יש דיבור של תשובה לדבר דיבורים הרבה של תשובה לפניו ית׳ ועיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע״י אמת (קל״ת ב־ד).

י צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, ע״י דרכי ד׳ היינו התורה עי״ז הצדיקים וכו׳ נתחזקים ומקבלים כח עי״ז ופושעים יכשלו בם בחי׳ יצה״ר שנופל ונכנע ע״י התורה (ל״ק א).

י צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, אלו הלומדים תורת הצדיק מדוע אינם חוזרים בתשובה, התירוץ ע״ז כי הצדיק אמר תורתו שיסבול שני משמעות טוב ולהיפך והערמומיות בא בנקל אבל הקדושה צריך סיוע מלעילא בגלל כן אינם חוזרים בתשובה (ל״ק יב־ב).

י צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, וע״כ יש להתורה שני כחות כי מפי עליון לא תצא כ״א אור פשוט רק כ״א לפי הכיסופין שלו עי״ז עושה נקודות לאותיות התורה ונתפרשו לטוב או להיפך ח״ו והרב צריך ג״כ שיהי׳ לו שני כחות שיש להתורה כי הצדיקים מתדמים לקונם ולפי כיסופיו כן מקבל מהצדיק (ל״ק לא בהש׳) (ר׳ יומא ע״ב וזאת).

י כי ישרים דרכי ה׳ צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, כי התורה יש לה שני כחות להמית ולהחיות כך התורה של הצדיק יש אדם שנעשה לו נשמה חדשה מהתגלות התורה ויש אדם שהוא ח״ו להיפך כפי תפיסת המוחין שלו (ל״ק לו־ה) (ר׳ ברית לד) (ר׳ יומא ע״ב ושמתם).

י כי ישרים וכו׳ צדיקים וכו׳, כי מפי עליון לא תצא כ״א אור פשוט אך לפי בחי׳ כלי המקבל את האור כך נצטייר האור בתוכו אם הוא בשלימות אזי הוא בחי׳ צדיקים ילכו ואם אינו בשלימות אז הוא להיפך ורשעים וכו׳ (ל״ק לו־ו) (ראה משלי ג׳ מארח).

י צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, ע״י שנתעורר שכל חדש בעבודת ה׳ מה שלא היה נודע עד עתה עי״ז צדיקים ילכו בם שעובדין עם זה השכל את הש״י ופושעים יכשלו בם שאינם עובדים בזה את הש״י רק הם מבזין ומחרפין את העולם על שהם יודעים מזה השכל והעולם אינם יודעים (ל״ק קעא) (ר׳ עבודת ה׳).

י צדיקים ילכו בם (ר׳ יומא ע״ב צדיקים) (ל״ת צא).

יואל

ד

יח ומעין מן המקדש יצא, עיקר מעין החכמה מן המקדש יצא וזה טעם הסמיכה על הקרבנות וצריך להתוודות עליהם כל החטאים כי כולם באים ע״י כח המדמה וע״י הוידוי נמשכין כל החטאים על הבהמה שהיא בחי׳ המדמה ותיכף לסמיכה שחיטה ועי״ז נכנע המדמה ועולה אל השכל (קל״ק כה־א) (ראה קרבנות א).

יח ומעין מבית ה׳ יצא, כשמתחיל לחדש בתורה אזי מחחיל לנבוע מעיין בחי׳ ומעין וכו׳ שהוא השכל וזה המעיין בתחילה הוא צר וקטן ואח״כ מתרחב יותר עד שנעשה ממנו נהרות והכל באים לשתות ואז יבואו ג״כ קליפות וס״א ח״ו לשתות ג״כ משם ע״כ מי שרוצה לחדש חידושים שיש בהם ממש הוא צריך לבכות מקודם ואזי יכול להמשיכם רק למקומות שצריך שלא ישתו ממנו זרים (ל״ק רסב) (ר׳ איוב כ״ח מבכי).

ב

כו כי הגדיל לעשות (ראה סוכה נ״ב כי הגדיל) (קל״ק לה־ד).

כו ואכלתם אכול ושבוע, כלומר מה שתאכלו הן מעט הן הרבה תשבעו ולא תהיו משוקעים בתאוות אכילה אזי תהיו בבחי׳ נשיאות פנים בחי׳ אמת ובכח אכילה זו והללתם את ה׳ אלקיכם אזי תהיו שותפים להקב״ה לברוא שמים וארץ, וזה אשר עשה עמכם דהיינו א״ת עמי אל עמי וכיון שתוכלו לברוא שמים וארץ אזי להפליא שתוכלו לעשות נפלאות ומופתים בשמים וארץ והיינו דסיים ולא יבושו כי מאחר שאתם בבחי׳ אמת אינכם צריכים להתבייש (ל״ק מז) (ראה ברכות ו׳ כיון).

עמוס

ה

ט ואנכי השמדתי את האמורי אשר כגובה ארזים גבהו, הגבוהי קומה ע״פ הרוב הם כסילים כי מחמת גובה קומתו העשנים העולים מהלב אל המוח להתהוות מהם מחשבות נחלשים ברוב הדרך ואין ביכלתם להתהוות מחשבות שכליות וזה בחי׳ דרכי האמורי שאין להם שום שכל מחמת כי כגובה ארזים גבהו בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות וכוזביות (ל״ק נה־ו).

ד

יג ומגיד לאדם מה שיחו, מי שהוא בבחי׳ שלום יכול לידע כל הדיבורים של כל העולם כמו הקב״ה שנקרא שלום שהוא יודע כל הדיבורים של כל העולם כמ״ש ומגיד וכו׳ כי כל הדיבורים באים משלום וזה אותיות ש׳ל׳ו׳ם׳ ר״ת ו׳מגיד ל׳אדם מ׳ה ש׳יחו (ל״ק רלט) (ר׳ תהלים קכ״ב אדברה).

נחום

ב

ד אנשי חיל מתולעים, ע״י בחי׳ תולעת בחי׳ אמונה מתגבר על אויביו ומנצח המתנגדים ומבטל הכפירות (ל״ק כח־ב) (ראה איכה ד׳ האמונים).

מיכה

ז

כ תתן אמת ליעקב, הארת פנים הוא תיקון ואמת בחי׳ יעקב והוא בחי׳ תפילין כי יעקב הוא תפארת כלליות הגוונין בחי׳ תפילין הנקראים פאר בחי׳ חיים ומבחי׳ אמת שלזה זוכין ע״י שיבור תאוות אכילה משם עיקר העשירות וכל השפעות טובות (ל״ק מז) (ראה שבת ק״ד קושטא קאי).

כ תתן אמת ליעקב, כי יעקב הוא בחי׳ יראה מלשון עקב ענוה יראת ה׳ (משלי כב) כשבא אל האמת היינו יראת הרוממות אז בוודאי חסד לאברהם כי אברהם נקרא מי שבא לדבק א״ע להשי״ת מלשון אבוא רם אז כל הדינין נמתקין בשרשן (ל״ק פז) (ר׳ ז׳ בלק קצ״ח והיה).

כ תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, חסד לאברהם היינו הלכות ע״ז מאיר האמת ומשלים הדיבור כי עיקר שלימות וקיום הדיבור הוא ע״י אמת (ל״ת ב־ד) (ר׳ כתובות צ״ו כל).

חבקוק

א

ד רשע מכחיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל כי הרשע מסבב את הצדיק ואין לנו כח בעצמנו לדחות אותו אלא במשפטיהם ולקבל מהם כח לרדוף את הרשע (ל״ק כ־ט).
ודע שלפעמים היא סיבה מאת השי״ת שרשע יכתיר את הצדיק והצדיק אין לאל ידו לדחות את הרשע אלא ע״י משפטיהם וע״י כח המשפט הצדיק מוציא משפט דקדושה מבין הקליפות ויוצא המשפט מעיקולו (ל״ק כ־ט) (ר׳ גאולה וגלות ח).

ד כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל, כל המשפטים הן מן המוח והמוח הוא לפי המזון וכשהגוף נקי אזי המוח ברור ואזי יכול להוציא משפטי אמת הנהגות ישרות אבל כשנידון במותרות על ידי פגם אמונת חכמים אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח ומבלבלין דעתו וזה בחי׳ על כן יצא משפט מעוקל היינו בלבול המוחין (ל״ק סא־א) (ר׳ אמונת חכמים יב).

ד רשע מכתיר את הצדיק, היינו הפסולת שמתערב ומסבב את המוח ע״י שמעלין בחי׳ טיפת עשו וישמעאל אל המוח עי״ז נתקלקל המשפט וזהו על כן יצא משפט מעקל היינו קלקול המשפט כי המשפט ע״י המוח וע״כ כשנפגם המוח נתקלקל המשפט ועי״ז בא טומאת המקרה ח״ו וזה מ׳ע׳ק׳ל׳ אותיות ע׳מ׳ל׳ק׳ שעל ידו בא ח״ו טומאה הנ״ל, וזה בחי׳ מראה בחלום מ׳ר׳א׳ה׳ ר״ת ר׳שע מ׳כתיר א׳ת ה׳צדיק שעי״ז בא טומאה זו (ל״ת ה־יא) (ר׳ בלק כ״ד וירא).

יג תחריש כבלע רשע צדיק ממנו, ואמרו חז״ל (ב״מ עא) צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע צדיק שאינו גמור אסור לו להתגרות ברשעים כי אינו בטוח שלא יארע לו עבירה אז יכול לבלוע אותו אבל צדיק גמור אינו בולע כי אינו חושש ממכשול עבירה כי ביטל כל התאוות ע״כ זה הצדיק והנלוים אליו יכולים להתגרות ברשעים (ל״ק ח־ה).

ב

ה ואף כי היין בוגד היינו הגידין התגברות הדמים ע״י פגם הברית עי״ז נעשה רש שאין לו לחם מן השמים וא״א לדבר ולגלות תורה (ל״ק כט־ח).

ג

א תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות פרש״י כתרגומו שעיקר שלימות לה״ק ע״י שמעלין הטוב שבתרגום על שגיונות שוגג הוא מעורב טוב ורע שהמעשה רע וכוונתו טוב וכן התרגום הוא עץ הדעת טוב ורע וזה ה׳ שמעתי שמעך יראתי כשהשמיעה מפי הצדיק בעצמו שהוא שומע מפיך אזי יראתי כי עיקר היראה תליא באודנין ואז יש שלימות ללה״ק ה׳ פעליך בקרב שנים חייהו פרש״י עוררהו שנתעורר פעליך ע״י לשון הקודש בשלימות נתעורר כח מעשה בראשית (ל״ק יט־ט) (עיין לה״ק י).

א תפלה לחבקוק על השגיונות מי שמוחו מבולבל יהי׳ רגיל בתפילת חבקוק הנביא (ס״ה דעת).

ב ברוגז רחם תזכור. כשבא אדם לכלל כעס לא יפעול בכעסו שום אכזריות ואדרבא ימתיק הכעס ברחמנות (ל״ק יח־ב).

ד קרנים מידו לו, ידו זה בחי׳ תפילה ותפילות הם שלשה כי כלליות משיח באבות כי ע״י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפילה ואז התחלת צמיחת קרן משיח (ל״ת פג).

צפניה

ג

ט אז אהפוך אל העמים שפה ברורה וכו׳ לקרוא כולם בשם ה׳ ע״י אמונה עי״ז זוכין לשפה ברורה שלימות הדיבור (ל״ק יח־ו).

ט לקרוא כולם בשם ה׳, עיקר שלימות וקישוטי אמונה היינו לקרב דווקא המרוחקים אפילו עכו״ם יקרבו לאמונות ישראל ולעבדו שכם אחד (ל״ק סב־ג).

ט אז אהפוך אל העמים שפה ברורה, היינו הדיבור שנתברר מביניהם הוא הופך את עצמו אל העמים כדי ללקט מהם שאר ניצוצות הקדושה ואז העכו״ם שיניקתם מהקליפות כשרואים שאין להם חיות אזי משליכים את אמונתם ואז נתקיים לקרוא כולם בשם ה׳ שידבקו כולם באמונת ישראל (ל״ק סב־ד) (ר׳ ישעיה ב׳ ביום).

ט כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳, לעתיד לבוא יהיה הדיבור בשלימות כי אפילו העכו״ם יקראו את השי״ת עם הדיבור כי עכשיו הדיבור חסר מאחר שאין כל העולם קוראין להשי״ת עם הדיבור כי עיקר גדולתינו יתגלה לעתיד כי אז יראו הכל את גדולת הצדיקים ולהיפך מפלת הרשעים כי אז יהיה יומא דדינא רבא ולא יוותרו לו על שום דבר קטן ואז כשיהיה מפלת הרשעים יראו החילוק בין צדיק לרשע ואזי יתהפכו כולם להשי״ת עי״ז ויקראו כולם בשם ה׳ (ל״ק סו־ג).

זכרי׳

ד

ב ראיתי והנה מנורת זהב היא התורה הנחמדים מזהב וגולה על ראשה פרש״י מעיין היא בחי׳ התפילה ושבעה נירותיה הם הנשמות דאיתרביאו בגן שהוא בחי׳ שמבין התורה ושנים זיתים עליה פירש״י שני אילנות בחי׳ טוב ורע בחי׳ אחד לימין ואחד לשמאל לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי היינו בחי׳ הרוח־חיים כי ע״י תורה ותפילה זוכין לרוח חיים ונשלמין כל החסרונות (ל״ק ח־ח).

ז מי אתה הר גדול לפני זרובבל למישור כי זרובבל

היה אז צדיק הדור ועמדו נגדו רשעים לבטלו מעבודתו וע״ז נאמר לא בחיל וכו׳ כ״א ברוחי וכו׳ כי ע״י רוח חיים יתבטלו כל המונעים (ל״ק ח־ח).

י שבעה עיני ה׳ המה משוטטים בכל הארץ, כי יש שבעה איקלימים ועל כל איקלים יש מלאך ממונה בחי׳ שבעה וכו׳ וע״כ בכל איקלים גדילים פירות אחרים כפי הממונה וע״כ הם נחלקים לשבעה איקלימים כנגד בחי׳ שבעה רועים שהם בחי׳ תפילין שמשם נעשין בחי׳ המלאכים (ל״ת ה־י) (ר׳ השפעה ג).

י כי מי בו ליום קטנות (ר׳ סוטה מ״ח כי) (ל״ת פו).

ח

יט האמת והשלום אהבו כשיש אמת יש שלום (ס״ה אמת).

ט

ז ונשאר גם הוא לאלקינו (ר׳ מגילה ו׳ עתידין) (ל״ת עו).

יא גם בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור, ע״י תיקון הברית נמתק מרירות ועצבון הפרנסה כי בור דא טחול מרה שחורה (ל״ק כג־ב).

יא גם בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור ע״י שמירת ברית קודש בבחי׳ ברית עילאה זוכה לחירות כי החירות תלויה בברית (ל״ק לא־ה).

יג

ב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, לעתיד לבא יתבטל הטומאה כי אז יהיה ה׳ אחד ושמו אחד שהוא כולו טוב כולו אמת כולו קודש (ל״ק נא).

יד

ו אור יקרות וקפאון ואמרו חז״ל (פסחים נ) אור שהוא יקר בעוה״ז יהיה קפוי וקל לעוה״ב נמצא בעוה״ב כשיזכו להשגה יתירה באלקותו יתחרטו על השגת עוה״ז ויעשו תשובה על תשובה (ל״ק ו־ג).

ז והיה יום אחד יוודע לה׳, שיתגלה אהבה שבדעת שהיא למעלה מהזמן למעלה מהמדות היינו התורה הפנימיות כי אור התורה הזאת אין העולם כדאי להשתמש בה ויש ג״כ צדיקים גנוזים וכשיתגלו הצדיקים הצפונים והתורה הצפונה אזי יתגלה שלום רב בעולם (ל״ק לג־ה) (ר׳ חענית ל״א עתידים).

ט ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד (ר׳ פסחים נ׳ ביום) (ל״ק סה־ג).

ט והיה ה׳ למלך על כל הארץ, דהנה הכלל שכל מה שאנו עושין הן תפלה והן לימוד הוא כדי שיתגלה מלכותו ית׳ כי ההבל פה הוא בחי׳ ה׳ (בחי׳ ה׳ מוצאות הפה) והקול הוא בהמשכה הוא בחי׳ ו׳ וכשלומד או מתפלל בדו״ר נתגלה בחי׳ י״ה וזה יהיה ה׳ כי כשלומד באופן זה בבחי׳ שם ה׳ אז למלך על כל הארץ שנתגלה מלכותו (ל״ק עז).

חגי

ב

ח לי הכסף ולי הזהב, התגלות גדולת השי״ת היא ע״י צדקה שנותנים לעני הגון שעי״ז מאירין הגוונין שבממון הישראלי ואזי הקב״ה מתגדל ומתפאר בהם בבחי׳ לי הכסף (קל״ק כה־ד).

יב הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם, ע״י פגם הברית הוא העדר הלחם כמ״ש בעד אשה זונה עד ככר לחם (ל״ק ז־ה).

מלאכי

א

ו בן יכבד אב, ע״י כיבוד אב תזכה לבנים זכרים (ס״ה בנים).

יא בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי, כל הע״ז אין להם כח כ״א מפגם המזבח כי כוחם מהניצוץ הקדוש של המזבח שנפל לשם וע״י גרים עי״ז מכניע הע״ז ומשלים המזבח (ל״ק יז־ד).

ב

ז כי שפתי כהן ישמרו דעת, כהן הוא בחי׳ חסד ישמרו דעת היינו שיתגלה ע״י הרב הזה האהבה שבדעת היינו אהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קודם הבריאה שהוא לפי מדריגתך למעלה מהזמן (ל״ק לג־ו) (ראה מועד קטן י״ז כי שפתי כהן).

ז כ׳י ש׳פתי כ׳הן י׳שמרו ד׳עת ו׳תורה ר״ת ש׳י׳ד׳ו׳ך׳ וזהו יבקשו מפיהו כי צריך לבקש התורה מפיו דווקא שאז יוצא הדעת מכח אל הפועל אזי יכול לשדכם אף אם הם בהיפך גדול זה מזה (ל״ת פט) (ר׳ דעת סז).

ז כי שפתי כהן ישמרו דעת, מי שמוחו מבולבל לימוד הש״ך מסוגל לזה (ס״ה דעת).

טו ובאשת נעוריך אל תבגוד כי שנא שלח, הכוונה כי לפעמים הגזלן רוצה בשניהם בממונו וגם בשל חבירו וזה כי כי שנא אין די לך בחלקך שאינו מספיק לך על כן שלח תעשה תקנה לזה שתתן צדקה וע״י צדקה יתקן ממונו ויספיק לו (ל״ק סט).

ג

ג וישב מצרף וכו׳ (ר׳ קידושין ע״א וישב) (ל״ק סט).

ט הביאו את כל המעשר וכו' עד בלי די (ר' שבת ל"ב הביאו) (ל"ק רכא).

טז אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר, לפעמים נעשה מזה ספר למעלה שעי"ז שזה שואל ומקשה וזה שב בתשובה ועי"ז משיב ומתרץ עי"ז נעשה ספר למעלה (ל"ק סא־ה) (ר' ספרים ג').

טז אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, כי נמצאו בעולם שני צדיקים שמדברים זה לזה והם ברחוק מקום זה מזה היינו שזה הצדיק מקשה קושיא בתורה והצדיק השני במקומו אומר דבר שהוא תירוץ ועי"ז הם נדברים זה לזה וזה אין אדם שומע כ"א הקב"ה וזהו אז נדברו וכו' היינו שאינם מדברים זה לזה רק הם נדברים ממילא וזה ויקשב ה' וישמע כי רק הוא ית' שומע ומחבר הדברים וכותבם בספר לזכרון וזהו ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו היינו שזה הספר זכרון הוא בשביל יראי ה' וחושבי שמו שהם החפצים לעשות מצוות וללמוד תורה רק שיש להם מניעות ואינם יכולים ללמוד שהם מקבלים מזה הספר שהוא בחי' לב (ל"ק קמב) (ר' ברכות ו' ולחושבי).

טז אז נדברו יראי ה' וכו' ויכתב בספר, מי שמדבר ומסית את חבירו ליראת שמים כל הדיבורים שמוציא מפיו נעשה ממנו ספר (ס"ה יראה).

יז וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו העובד אותו דייקא היינו בן שמשליך עצמו לעבדות שמסלק כל חכמתו ועושה מעשה עבד וזה בנו העובד אותו היינו בן שעושה מעשה עבד עי"ז וחמלתי עליו כי עי"ז השי"ת מרחם עליו ומגלה לו בחי' צדיק ורע לו רשע וטוב לו וזה ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע דהיינו שזוכה להשיג עי"ז צדיק ורע לו וכו' שזה נראה כעוות המשפט (ל"ת ה־טו).

יח ושבתם וראיתם בין צדיק וכו' (ראה חגיגה י"ד ד' שנכנסו) (קל"ק לא־כא).

כ שמש צדקה, צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע (ל"ק לא־ב) (ראה שבת קנ"א כי בגלל).

כ וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה, צדקה היא בחי' שמש כי השמש הוא רק כח אחד לבד והשינוי הוא אצל המקבלים כן הצדקה הוא רק כח אחד לבד והשינוי הוא רק אצל המקבלים שנשתנין פניהם לכמה גוונין כי צדקה בחי' אמת ואמת הוא אחד כמו שהוא אבל שקר אפשר לומר על דבר אחד דברים רבים וע"כ איש אמת מושך לעצמו כל צדקות גם הצדקות שהרשעים נותנים ועי"ז הוא מבטל מחשבות של כפירות (ל"ק רנא) (ר' וישלח ל"ב ויזרח).

כא ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם, רגל זה בחי' תפילה כי בשעת התפילה צריך להכניע הרע בפרט ובכלל בפרט היינו גופו המגושם יבטל בשעת התפילה והרע שבכלל היינו התפילות של פושעי ישראל שמתפללין עמו יבטל הרע שלהם ויעשה מהרע כסא להקדושה זה בחי' אפר שיש בתפילה (ל"ק נה־ה) (ר' תפילה סז).

כב ז'כרו ת'ורת מ'שה ר"ת ת'מ'ז' חסר ואו כי אז בתמוז צריכין להמשיך הזכרון לתקן השכחה כי ע"י הלוחות שנשתברו בחודש תמוז נתהוה השכחה וע"כ חסר ואו מתמז כי מאחר שנשתברו הלוחות נסתלק הואו כי הלוחות הם בחי' ואו (ל"ק ריז).

תהלים

ב

ה באפו ובחרונו יבהלמו פחד בא ע"י כעס (ס"ה פחד).

ז בני אתה אני היום ילדתיך, וע"כ משיח שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם וסבל מה שסבל ואחר כל זה בסוף יאמר לו השי"ת בני אתה אני היום ילדתיך והדבר תמוה ונפלא מאד לכאורה אך כל זה מחמת גודל עוצם שכלו שיגדל אז מאד ע"כ יהיה כל הזמן שעבר עליו אין ואפס ממש ויהיה ממש כאלו נולד היום כי כל מה שהשכל גדול ביותר הזמן נקטן ונתבטל יותר (ל"ת סא) (ר' משיח טז־א).

יא עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, מי שיש בו יראה כשבא פחד וכו' לא יפחד אבל גם ישמח (ס"ה יראה).

יא וגילו ברעדה, עיקר הגילה והשמחה היא ע"י תפילה שהיא בחי' יראה בחי' בושה שירא ומתבייש מהשי"ת לבל יחטא ח"ו (קל"ק כב־יא).

ג

ב ה' מה רבו צרי, כל מה שנחרבין צרי רבים קמים עלי כי עי"ז אני נושא ומקים ומרים רבים לשרשם (ל"ק קע) (ר' ז' שלח קס"ח אעא).

ד

א למנצח בנגינות מזמור לדוד (ר' פסחים קי"ט למנצח) (ל"ק קכד).

ב בצר הרחבת לי, היינו שגם אפילו בהצרה עצמה השי"ת מרחיב לנו כי אם יסתכל האדם על חסדי ה' יראה שגם בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לו ומגדיל

חסדו עמו מלבד מה שאנו מצפים שהשי״ת יושיענו בקרוב מכל הצרות (ל״ק קצה).

והנה איתא בעלים לתרופה דזה הכלל כי בגשמיות צריך לחזק עצמו בהתורה בצר הרחבת לי בסי׳ קצה וברוחניות צריך לחזק עצמו בהתורה אזמרה לאלקי בעודי בסי׳ רפב למצוא בעצמו מעט טוב כדי לחזק עצמו שלא יפול לגמרי (עו״ש צט).

בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי, דהנה ידוע (יבמות צו) אמר דוד וכו׳ יה״ר שיאמרו דבר שמועה מפי וכו׳ שפתותיו דובבות בקבר ע״ש ולפי״ז י״ל דכך אמר דוד המלך בצר הרחבת לי כאשר האדם הוא בצר אז מהדרך לומר תהלים א״כ שפתותי דובבות בקבר והרחבת לי ועתה היתכן שיהיה האדם בצר ולי הרחבה בבחי׳ כל העולם בצער וחנינא בנחת בתמי׳ וזה חנני ושמע תפלתי כדי שיהיה להאדם ג״כ הרחבה בגו״ר (עו״ש רצז).

ה

ז תאבד דוברי כזב, מי שדובר כזבים הוא אובד (ס״ה אמת).

ח ואני ברוב חסדך אבוא ביתך, כשיתגלה החסד יתמשך הדעת ויבנה ביהמ״ק (ל״ק יג־א) (עיין תהלים י״ח עושה חסד).

ו

ג כי נבהלו עצמי ונפשי נבהלה מאד, כי פגם הנפש הוא פגם העצמות כי ע״י שאין מתפללין בכוונת הלב שעי״ז הוא עייפות הנפש עי״ז הוא פגם עצמות כי צריך להרגיש דיבורי התפלה בכל עצמותיו (ל״ק סז־ח) (ר׳ נפש יב).

ז אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי ערשי אמסה, עיקר התבודדות של דוד המלך היה בעת ששכב על מטתו וכיסה עצמו בסדין אז היה מדבר ומשיח כל לבו לפני השי״ת כמ״ש אשחה וכו׳ (ש״ה סח).

ח עששה מכעס עיני, הכעס מזיק להראות (ס״ה כעס).

יא א׳ויבי י׳שובו י׳בושו ר׳גע ר״ת א״י״ר׳, כי בזמן החניטה שהיא בחודש אייר אזי יש כח ביותר בכל הרפואות כי אז נותנת הארץ בהם כח וע״כ לוקחין רפואות בחודש אייר שהם בחי׳ שלום היפך המחלוקת (ל״ק רעז) (ר׳ רפואה יב).

ח

ג להשבית אויב ומתנקם, אכילת שבת נעשה קדושה ואלקות גמור ויכול לפעול באכילת שבת מה שפועל בתענית היינו להפיל אויביו לפניו ועל שם זה נקרא שבת כי בסגולתו להשבית אויב ומתנקם (ל״ק נז־ה) (ר׳ בשלח ל״ז אכלוהו).

ד כי אראה שמיך וכו׳ מה אנוש, סגולה לגאוה שיסתכל על השמים (ס״ה גאוה).

ו ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו, הנה ידוע כי כל מה שחסר לאדם הן ברוחני הן בגשמי החסרון הוא בהשכינה שהוא בחי׳ אלקים וזה ותחסרהו בוודאי מעט מאלקים היינו החסרון הוא בהשכינה אך כשידע זאת יהיה לו צער גדול ולא יוכל לעבוד השי״ת בשמחה לכך צריך להשיב לעצמו מה אני ומה חיי שהמלך בעצמו יספר לי החסרון שלו מתוך כך בא לשמחה גדולה ונתחדשו המוחין שלו וזה וכבוד והדר תעטרהו היינו ע״י כבוד והדר שיש לו שהמלך בעצמו מספר לו החסרון תעטרהו במוחין חדשים (ל״ק פט).

ו ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו, כשרוצין לדחות איזה אדם מעבודת אלקית נותנים לו כבוד כדי לטורדו (ס״ה כבוד).

ט

ט והוא ישפוט תבל בצדק, כשרוצה לילך בדרך הישר צריך להיות לו יראת העונש הנקרא צדק לפיכך מתעוררים עליו דינים בחי׳ והוא ישפוט וכו׳ אך כשבא אל האמת היינו אל יראת הרוממות הנקרא אמונה או כל הדינין נמתקין בשרשן (ל״ק פז) (ר׳ מיכה ז׳ תתן).

יט כי לא לנצח ישכח אביון כששוכח את העניים אין מנצח (ס״ה מריבה).

י

יז תאוות ענוים שמעת ה׳, ע״י ענוה הקב״ה עושה לו תאותו (ס״ה ענוה).

יב

ז אמרות ה׳ אמרות טהורות מזוקק שבעתיים, היינו בחי׳ אמרות טהורות שנעשין ע״י זיכוך המוחין בחי׳ תיקון הברית בחי׳ תפילין שהם בחי׳ שבעה רועים שעי״ז נעשה שבעה משיבי טעם היינו בחי׳ דיבורים כשרים להחיות ולהשיב את הנשמות הנפולות וזהו מזוקק שבעתיים (ל״ת ה־ח) (ר׳ שה״ש ב׳ סמכוני).

ט סביב רשעים יתהלכון כשאדם עומד להתפלל מסבבין אותו הרשעים הקליפות בחי׳ מחשבות זרות כרום זולת היינו בשעת התפלה שהיא עומדת ברומו של עולם (ברכות ו) (ל״ק ט־ג).

ט כרום זלות לבני אדם (ר׳ ברכות ו׳ כרום) (ל״ק מז).

ט סביב רשעים יתהלכון, בכל מדריגה ומדריגה יש שם הקליפות הקודמות לפרי וסובבות את הקדושה

וכשרוצה לצאת ממדריגתו השפילה מתגברים עליו הקליפות שהם הבלבולים והמניעות ואינם מניחים אותו לצאת וצריך להתחזק ולהתגבר עליהם (קל"ק כה־ב).

ט סביב רשעים יתהלכון, שהוא מסבב תמיד עבור השגת הממון והפרנסה וכ"ז בשטותא היפך החכמה שהיא בחי' שונא בצע (ל"ק ל־ד) (פל"ח).

ט סביב רשעים יתהלכון, שבת היא נקודה הפנימיות והקליפות מוליכין את הרשעים סביב הנקודה בבחי' סביב וכו' ואינם מניחים אותם להתקרב אל הנקודה הפנימית וכל זמן שהם עדיין בתוך העיגולים עדיין יש להם תקוה להתקרב אפילו פושעי ישראל אבל מי שכבר יצא לגמרי ח"ו מן העיגולים כגון משומדים אזי א"א לו להתקרב כלל והצדיק הוא בחי' שבת בחי' הנקודה פנימיות שממנו יונקים הכל (ל"ת מה) (ר' מניעות יא).

ט כרום זלות לבני אדם (ר' מחלוקת שעליו ז"ל א) (ל"ת צג).

יג

ב עד אנה תשכחיני נצח, מי שהוא נצחן הקב"ה שוכח אותו ומסתיר פניו ממנו (ס"ה מריבה).

יד

ד אכלו לחם ה' לא קראו שם פחדו פחד, ע"י לימוד תורה על השולחן בשעת סעודה ניצול מפחד (ס"ה פחד).

ד אוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו (ראה סנהדרין ק"ד אכלו) (ל"ק לז־ו).

טו

ב ודובר אמת בלבבו, כשאדם עוסק במו"מ באמונה ומקיים ודובר אמת בלבבו כמו רב ספרא שאפילו מה שנגמר בלבו לא ישנה אזי מלביש האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים (ל"ק להּ־ז) (ראה מכות כ"ד ודובר) (בבא בתרא קע"ה הרוצה).

ב ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו, ע"י אמת ניצול מלשון הרע (ס"ה אמת).

ד ואת יראי ה' יכבד שרש הכבוד היא ביראה וכ"א כפי תיקונו את הכבוד כן הוא מכבד יראי ה' וכל זמן שהכבוד בגלות הוא מזלזל ביראי ה' (ל"ק יד־ו) (עיין קידושין ל"ב דבר).

ד ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר, מי שעובר על השבועה בידוע שאינו מכבד יראי השם (ס"ה שבועה).

טז

ד טובתי בל עליך לקדושים אשר בארץ המה, ע"י השתטחות על קברי צדיקים הקב"ה עושה לו טובות אע"פ שאינו ראוי לכך (ס"ה צדיק).

ד ובל אשא את שמותם על שפתי ה' מנת חלקי פרש"י כל טובתי ממנו, מי שאינו מזכיר שם ע"ז הקב"ה עושה לו טובות (ס"ה ישועה).

ו חבלים נפלו לי בנעימים, חבלים היינו המוחין של חו"ל שהם בחי' חובלים הם נופלים בנעימים היינו במוחין של א"י שהם בחי' נועם כדי להתחקן עי"ז וזהו אף נחלת שפרה נחלת זה בחי' יעקב בחי' צדקה שפרה בחי' יוסף יפה תואר (סנהדרין צג) שמראה פנים בהלכה היינו בחי' מוחין בחי' נועם עי"ז נעשה ההולדה שאז החבלים נופלים בנעימים כי ע"י צדקה שעל ידה ההולדה עי"ז נתחקנים החובלים שהם המוחין של חוץ לארץ (ל"ת עא).

ח שויתי ה' לנגדי תמיד, בחי' מתנגד (ל"ק רכא).

שמעתי מהר"ר נתן זצ"ל שפירושו הוא שלפעמים השי"ת עושה א"ע כביכול כאלו הוא בעצמו מתנגד על האדם וחולק עליו ומרחיקו אך באמת ההתרחקות הוא תכלית ההתקרבות בחי' היה ה' כאויב ולא אויב ממש כמשרז"ל (פל"ח סי' רכא ל"ק).

ולענ"ד נראה לפרש כפשוטו כי דרך האדם להורות היתר לנפשו כאלו השי"ת מסכים למעשיו שאינם הגונים וכ"ז מחמת שהשי"ת הוא חנון ורחום ובאמת אמרו רז"ל כל האומר הקב"ה וותרן וכו' ע"כ אמר דוד המלך ע"ה שהוא אדרבא מצייר בדעתו כאלו השי"ת מתנגד עליו ואינו מסכים למעשיו וע"כ היה מלא יראת ה' תמיד ואפשר לומר שזהו שסיים כי מימיני בל אמוט כי לכאורה יכול האדם ליפול בדעתו כשיודע שהש"י מתנגד עליו ע"כ אמר שהוא אינו מתיירא מזה כי בוטח אני בהשי"ת כי הוא עומד תמיד לימיני לתמכני לבל אמוט ח"ו בנפילה גמורה נמצא עי"ז היראה והשמחה כלולים יחד (פל"ח ל"ק רכא).

ח שויתי ה' לנגדי תמיד, היינו כשאני רוצה להשוות ולהדמות עצמי להשי"ת להבדיל בין האור וחושך אזי לנגדי תמיד היינו בחי' ארץ ישראל כי תמיד היא בחי' א"י כי שם הוא רק השגחה וזוכין לצאת מטבעיות שזה הוא כלליות הקדושה ועי"ז יכולין להדמות אלו ית' (ל"ק רלד) (ר' כי תבוא כ"ו השקיפה).

ט אף בשרי ישכון לבטח, שהצדיק בטוח שגם להגוף יהיה טוב מאד וע"כ יכול לשמוח עם גופו ואפילו כשמסתכל על הסוף אבל מי שאין גופו קדוש כ"כ

אי אפשר לו לשמוח עם גופו כשמסתכל על התכלית (ל״ת לג).

יא שובע שמחות את פניך, פנים דקדושה הם אנפין נהירין בחי׳ חיים שמחה בחי׳ משא ומתן באמונה (ל״ק כג־א) (ראה ממון ג).

יז

י סגרו פימו דברו בגיאות, ע״י גדלות שהיא בחי׳ ע״ז אין יכולין לפתוח פה לדבר דיבורים המאירים לחשובה (ל״ק יא־ב) (עיין ירושלמי יבמות פ״ב מעשה דלוי בר סיסא).

יד ממתים ידך ה׳ ממתים מחלד וכו׳ כי יש שהם מחים מיתה טבעיית שהם נולדים בליחה שרשית שעל ידם ראוי להם לחיות מספר שנים כאלו עד שנפסק ליחותם והם מתים מחלד ויש שהשי״ת גוזר עליהם מיתה קודם זמנם בשביל עונש וזה ממתים ידך ה׳ ואלו ראוי להם עוה״ב מאחר שמתו קודם זמנם אבל המתים מחלד הם בחי׳ בני עוה״ז שאין להם עוה״ב ודוד המע״ה אמר שמב׳ כתות הנ״ל דהיינו בני עוה״ז ובני עוה״ב וזה חלקם בחיים וצפונך היינו ב׳ כתות הנ״ל ששניהם בחי׳ תמלא בטנם היינו מילוי בטן בעוה״ז או בעוה״ב וגם מי שבוחר בעוה״ב ורוצה להשאיר זכותו לבניו גם זה בחי׳ ישבעו בנים אבל אני בוחר לעצמי בצדק אחזה פניך וכו׳ ועכ״ז טוב מאד אפילו מי שעובד בשביל עוה״ב וגם טוב להשאיר זכותו לבניו רק שהצדיקים השלימים אינם בוחרים בכל זה ואינם רוצים לא בעוה״ז ולא בעוה״ב ולא להשאיר זכותם לבניהם רק למלאות רצונו ית׳ (ל״ת לז).

יד ישבעו בנים והניחו יתרם לעולליהם, שהשביעה שלהם הוא בנים כדרך העולם שכל עבודתם הוא כדי להשאיר ירושה לבניו כי באמת ממון דקדושה הוא גבוה מאד אבל הממון של תאוות עוה״ז הוא מותרות שנשאר מן האדם אחר שמילא תאוותו בעוה״ז גם הבנים שאינם נולדים בקדושה הם ג״כ מותרות ממש כי הם באים ממותרות ועכירת המוח שיוצא לחוץ ומי שמניח בנים כאלו הוא גנאי ובזיון ע״כ הוא רוצה לייפות אותם עם הממון שהוא ג״כ מותרות שנשאר אחר כל התאוות וזהו הירושה שמשאיר להם אחר מותו נמצא שמכסה בטינוף על טינוף חהו ישבעו בנים והניחו יתרם לעולליהם שמכסים במותרות על העוללים שהם ג״כ בחי׳ מותרות וזהו אני בצדק אחזה פניך שדוד המע״ה אמר שבחר לו רק לזכות בצדקות שלו לחזות פני ה׳ ולהכיר הבורא ית׳ (ל״ת לז).

יד חלקם בחיים וצפונך תמלא בטנם, חלקם בחיים וצפונך היינו הן אותן שבוחרים חלקם בחיים דהיינו למלאות תאוותם בחיים חיותם בעוה״ז והן העובדים בשביל עוה״ב וזהו וצפונך ושניהם הם בחי׳ מילוי בטן שרוצים למלאות בטנם ותאוותם זה בעוה״ז וזה בעוה״ב רק שזה הבוחר בעוה״ב הוא חכם יותר וגם באמת בודאי טוב יותר לעבוד ה׳ אפילו בשביל עוה״ב אך אעפ״כ גם זה נקרא בחי׳ מילוי בטן (ל״ת לז).

טו אשבעה בהקיץ תמונתך, דוד המע״ה אמר שגם הבנים שהוא חפץ להשאיר כוונתו רק בשבילו ית׳ כדי להשלים כביכול צלם דמות תבניתו כי הבנים דקדושה הם גבוהים מאד וזה אשבעה דהיינו השביעה של בנים בחי׳ ישבעו בנים הוא רק בהקיץ תמונתך הוא רק מה שהוא מקיץ ומעורר בזה תמונתו ית׳ בחי׳ צלם דמות תבניתו (ל״ת לז).

יח

ד מהלל אקרא ה׳ ומן אויבי אושע, ע״י קריאת הלל יושיע לך הקב״ה מאויביך (ס״ה מריבה).

יט ויהי ה׳ למשען לי, אמירת תהלים מסוגל מאד לרפאות החולה להיות לו בטחון רק על הש״י שע״י אמירת תהלים יושיעו ה׳ והבטחון הוא בחי׳ משענת כמו שהאדם נשען על המטה כן הוא נשען על הבטחון שיושיעו ה׳ כמו שאמר דוד ויהיה ה׳ למשען לי ועי״ז נתרפא החולה (ש״ה צח) (ר׳ משפטים כ״א אם).

נא ועושה חסד למשיחו כפי הביטול הע״ז של ממון נתבטל החרון אף ונמשך חסד ואז היא בחי׳ התגלות משיח (ל״ק יג־א).

נא מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו, מי שמספר מעשיות מצדיקים הקב״ה עושה לו חסד (ס״ה צדיק).

יט

ב השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, כי יש ניגון של בחי׳ דרך הטבע בחי׳ השמים וכו׳ של תכונות השמים היינו בחי׳ השירים והתשבחות שמשבחין להשי״ת על ההנהגה של עכשיו שמנהיג העולם בדרך הטבע אבל לעתיד יתער שיר חדש של בחי׳ נפלאות בחי׳ השגחה כי אז יהיה ההנהגה ע״י השגחה לבד (ל״ת ח־י).

ג ולילה ללילה יחוה דעת, יחוה לשון דיבור שהדיבור מדבר מה שבדעת כי הזיווגים נמשכים מהדעת והדיבור הוא התגלות הדעת וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של ניאוף

והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג) (ראה ספרי ברכה לא קם).

ד אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, דיבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דיבור ועיקר מה שנתקבל הדיבור מחמת טוב שיש בו שזה ע״י שלוקחין הדיבור מהדעת (ל״ק כט א).

ה לשמש שם אהל בהם, כי הצדיק נקרא שמש והשגתו אינו אלא ע״י ישראל וזה אהל בהם אהל לשון זריחה וזה בהם ע״י ישראל וכשישראל נכנסין בחכמות חיצוניות אזי נופל ונתחפה הצדיק מהשגתו וכשיוצאין מחכמתן של האומות אזי והוא כחתן יוצא מחופתו הצדיק יוצא מהחופה והמכסה שהיה לו עד עכשיו ואז ישיש כגבור לרוץ אורח כי עכשיו רצים במהירות גדול זה הדרך שהיו יכולים ללך בזמן שהיו ישראל ניזופים (ל״ק מט־ז).

ו ישיש כגבור לרוץ אורח, צריך להיות כגבור לרוץ אורח כי אפילו כשזוכה לעשות תשובה ולתקן מה שקלקל עדיין צריך למלאות העבודה שהיה יכול לעשות בזמן שהיה רחוק מהשי״ת ע״כ צריך להזדרז הרבה בעבודת השי״ת כדי שיוכל למלאות העבודה שהיה יכול לעבוד בימי קלקולו (ל״ק מט־ז) (ר׳ תשובה כד).

ו והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש, כגבור לרוץ אורח, מי שמשמח את עצמו בשמחת חתן וכלה כשיוצאין מן החופה אינו ניזוק בדרך (ס״ה דרך).

ז מקצה השמים מוצאו ותקופתו ע״י התגברות של הצדיק שהוא רץ אורח זה לתקן הימים שעברו זה בחי׳ מקיפים שהוא משיג תורה דעתיקא וזה ואין נסתר מחמתו שמכלים ושצים העכו״ם וזה תורת ה׳ תמימה שהוא תורה דעתיקא שהיא תמימה שעדיין לא השיגו ממנה כלום משיבת נפש זה בחי׳ שבת כי בו שבת כי לעתיד ליום שכולו שבת ישיגו אותה (ל״ק מט־ז).

ח עדות ה׳ נאמנה, ע״י העדיים שהכתירו בחורב בחי׳ נעשה ונשמע תורה ותפלה ע״י נבנית האמונה (ל״ק כב־י).

ח תורת ה׳ תמימה, היינו חכמת התורה שמתייגע בתורה עד שזוכה לידע אותה ולהבינה זה עיקר המתקת הדין שהיא בחי׳ רפואת הנפש בחי׳ משיבת נפש ומעלהו לשרשו (ל״ק עד).

ח עדות ה׳ נאמנה, כי הדבר קשה איך התורה הנקראת אשה יכולה להעיד הלא אשה פסולה לעדות והתירוץ ע״ז שהיא מחכימת פתי בשביל זה יכולה להעיד כי עיקר התאוות הם בסתר אבל התורה עומדת שם וקוראת אותו ומחמת תשוקת תאוותו אינו שומע קריאתה כי בשעת עבירה היה בו רוח שטות ואחר גמר העבירה הטה אזנו לאמריה של תורה והחכים ומתחרט בשביל זה התורה אע״פ שהיא אשה יכולה להעיד כי היא עומדת במקום שאין אנשים רגילים שם ובמקום שאין אנשים נשים נאמנות כמו שמובא בח״מ הלכות עדות סי׳ לה סי״ד (ל״ק קמו).

ח נאמנה מחכימת פתי, ע״י אמונה נתחכם (ס״ה אמונה).

ח תורת ה׳ תמימה משיבת נפש, היינו כשנזהרין מלמצוא חסרון באיש הישראלי כי כ״א יש לו אות בתורה אזי התורה תמימה ואז היא משיבת נפש וזוכין לאהבת תורה ולהתמדה (ש״ה צא) (ר׳ תורה קי).

ט פקודי ה׳ ישרים משמחי לב, עיקר השמחה הוא מן המצות ועיקר השמחה היא בלב והלב של כל השנה הם השלש רגלים שעליהם מתקבצים כל המצות מכל השנה וע״כ הם ימי שמחה (ל״ק ל־ה) (ראה שלש רגלים א).

ט פקודי ה׳ ישרים משמחי לב, כי שורש נקודות כל המצוות היא שמחה והשמחה היא קומה שלימה מרמ״ח איברים ושס״ה גידים וכל מצוה מחרי״ג מצות יש לה אבר מהשמחה וע״כ אם פגם באיזה מצוה אזי כשפוגע בזה האבר שהוא כנגד אותה מצוה שעבר א״א לו לשמוח שם ועי״ז מרגיש ונזכר החטא שעשה מקודם ויוכל להתודות ווידוי דברים ועי״ז מתקן פגם חטאיו (ל״ק קעח) (ר׳ שמחה כ).

י יראת ה׳ טהורה עומדת לעד (מי שנופל מיראתו בידוע שיראתו לא היתה טהורה) (ס״ה נפילה).

י אמת צדקו יחדיו, שני צדיקים אינם יכולים לדור בעיר אחת עד שיהי׳ להם אמת (ס״ה מריבה).

כ

ב יענך ה׳ ביום צרה בחי׳ ע׳ תיבין שבמזמור זה בחי׳ ע׳ קלין בחי׳ קול שופר שמצותו ביום ומצות מילה מצותו ביום שע״י קולות דקדושה נימול ונשבר ערלת בשר ומקבל אור העצם (פל״ח כב־ה).

ג ומציון יסעדך, שתהיה סעודתך וכל התענוגים מציון וסימן האותיות שיש בכל דבר כי הטעם והריח והתמונה הוא סימן על האותיות שיש בכל דבר וזה ישלח עזרך מקודש עזרך בחי׳ חוה להי״ק ישלח׳ עזרך׳ מקודש׳ ס״ח ח׳ש׳ך׳ בחי׳ תרדמה תרגום שעיקר שלימות להי״ק ע״י תרגום וכשיש לו

השלמות אז ומציון יסעדך (ל״ק יט־ח) (עיין אכילה ה).

ג ישלח עזרך מקודש, שעיקר העזר והישועה שהיא בחי׳ המתקת הדינים הוא מקודש היינו ע״י השכל שנקרא קודש כי עיקר המתקת הדינים אינו אלא ע״י קדושת וטהרת המחשבה (ל״ק סא־ו) (ר׳ ל״ק ריא) (מובא בפל״ח סא־ח).

ה יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא, ת״ח נקרא נצח והוד רגלין בחי׳ עצות גם ע׳צ׳ת׳ גימ׳ ת׳ל׳מ׳י׳ד׳ ח׳כ׳ם׳ עם האותיות ע״י מילוי גרונם של ת״ח יין הוא בחי׳ פדיון וממתיק הדינים וזה ויתן לך כלבבך בחי׳ המתקת הדינים אימתי כאשר וכל עצתך ימלא ע״י מילוי גרונם של ת״ח יין (קל״ק מא־ג).

ז בגבורות ישע ימינו, עיקר ההתגברות ע״י אהבה אע״פ שצריך להקדים היראה (ל״ק ה־ה).

ז בגבורות ישע ימינו, ע״י אמונה שהיא בחי׳ ימין מתגבר על אויביו ומנצח את המתנגדים ומשבר ומבטל הע״ז והכפירות והבזיונות הבאים מהם (קל״ק כח־ב) (ראה איכה ד׳ האמונים).

ז בגבורות ישע ימינו, שבתוך הגבורות והדינים מלובש בהם ישע ימינו בחי׳ חסד כדי שיתקרב עי״ז יותר להשי״ת וההתרחקות הוא עיקר ההתקרבות כי המניעות הם בשביל החשק (ל״ק עד) (ר׳ דינים טו).

ז בגבורות ישע ימינו, כי ימין הוא חסד כי רוב החסד אי אפשר לקבל כי אין יכולין לקבל רוב טובה וצריך לעשות כלי וצנור לקבל על ידו החסד וזה נעשה ע״י יראה בחי׳ בגבורות וכו׳ (ל״ת ד־ד).

כב

ד ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, ע״י תהלות ישראל נתוסף קדושתו כי התפלה היוצאת מהרבה נשמות היא מוספת קדושה למעלה (ל״ק כ־ד).

ה בך בטחו אבותינו וכו׳ בך בטחו ולא בושו, כי א״א לעמוד ולהתפלל כ״א ע״י עזות דק׳ כי הוא בא בתפלתו ורוצה לשדד המערכות ולעשות פלאות וע״י בושה שמתבייש מלפניו ית׳ אי אפשר להתפלל (ל״ק ל־ח) (ראה עזות י).

ה בטחו ותפלטמו, ע״י בטחון האדם נפלט מצרותיו (ס״ה ישועה).

ו בטחו ולא בושו, ע״י בטחון לא יבוא עליו בושה (ס״ה בושה).

ז ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם, כשיש לירא השם חרפות ובושות מהכופרים הסגולה לזה בחי׳ תולע בחי׳ אמונה שמשבר ומבטל הכפירות ומנצח אויביו (ל״ק כח־ב) (ראה איכה ד׳ האמונים).

יח המה יביטו יראו בי, כי הרשעים בגלות המר הזה עיניהם לטושים וארס עיניו מביטים למרחוק וע״י הצל כהו מאור עיניו ונחשכים שאין הארס שלהם יכול להזיק אבל הצדיקים שמאור עיניהם בזמן הזה קטן ע״י הצל נתחזק מאור עיניהם כדרך חלושי הראות שצריכים לצל כדי שיוכלו לראות (ל״ק נה־ג) (ר׳ ישעי׳ מ״ב מי עיור) (כח שגו בראה).

כא הצילה מחרב נפשי ומיד כלב, אבל הושיעני מפי אריה מי שפגם בבריתו הוא בחי׳ מיין מרירין ואזי אינו יכול להתפלל בבחי׳ כל עצמותי תאמרנה ואז כלבא נחית ואכיל קרבנו היינו תפלתו והוא בחי׳ מרה בחי׳ חרב בחי׳ גיהנם וכן צריך לשמור עצמו מכלבים ומחרב וזה אצל חרב וכלב כתיב לשון הצלה אבל אצל אריה כתוב ישועה כי ע״י תיקון הברית אריה נחית ואכיל קרבנו זה לי לישועה (ל״ק נ).

כג

ה דשנת בשמן ראשי כוסי רוויה כי יש צדיקים אמתיים שיש להם כח כששותין יין לפעמים למחול עוונות עי״ז וזה דשנת וכו׳ היינו כפי המוחין שזוכה הצדיק ע״י שתיית היין בחי׳ כוסי רוויה כמו כן זוכה לסליחת העוונות כי עיקר הסליחה ע״י חכמה (ל״ק קעז) (ר׳ שלח י״ד ויאמר).

ו אך טוב וחסד ירדפוני (ר׳ ז׳ תרומה קס״ח אך) (ל״ק רפג).

ו אך טוב וחסד ירדפוני, וזה שבקש דוד אך טוב וכו׳ שבכל עת שיהיה עלי רדיפות ומחלוקת שיהי׳ המחלוקת רק משם בחי׳ מחלוקת של צדיקים מבחי׳ טוב וחסד (ל״ק רפג) (ר׳ צדיקים מחלוקת שביניהם ד).

כד

א לה׳ הארץ ומלואה, כשהארץ היינו בחי׳ חוה מלכות מקושרת לה׳ אזי הוא במלואו ובשלימות ומי שמחלק בחי׳ מלכות לעצמו שאומר אנא אמלוך בזה הוא מפריד אותה מהקב״ה אזי הולך לו שלא כסדר (ל״ת פב).

ד נקי כפיים ובר לבב, מי שמקיים יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך עי״ז זוכה להתפלל בכוונת הלב (ס״ה ממון).

ה וצדקה מאלקי ישעו, ע״י צדקה תזכה שלא תצטרך לישועת אדם (ס״ה ישועה).

ו מבקשי פניך יעקב, יעקב זכה להארת והדרת פנים וידע לדרוש התורה בי״ג מדות (ל״ק כו־ב) (ר׳ וישלח לג־יח ויבא).

כה

א אליך ה' נפשי אשא ופרש"י לבי אכוין, כי כוונת הלב זה בחי' הנפש אבל כשהלב רחוק מדיבורי התפלה אזי הוא בחי' התרחקות הנפש מן הכבוד ואז יש עייפות אל הנפש וצריך להבריאה ע"י מים קרים (ל"ק סו־ח) (ר' ישעיה כ"ט בשפתיו).

ה הדריכני באמיתך ולמדני כי אתה אלקי ישעי, ע"י אמת תזכה להבין שישועתך מאת הקב"ה ולא מאדם (ס"ה ישועה).

ז חטאת נעורי וכו' אל תזכור, מי שאין לו זכרון בידוע שלא תיקן חטאת נעורים (ס"ה זכירה).

י כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו, מי שרוצה לשמור אות ברית יאמר תמיד אמת גם יעשה חסד עם מי שלא יצפה לתשלום גמולו (ס"ה ניאוף).

יב ירא ה' יורנו בדרך, אל תלמוד אלא אצל ירא שמים (ס"ה לימוד).

יד סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, החילוק שבין צדיק ליירא שמים שהירא אין לו רשות לגלות מסתוריו של הקב"ה אבל הצדיק יש לו רשות (ס"ה צדיק).

כו

ב בחנני ה' ונסני, כשאדם בא לאיזה נסיון ידע כשיעמוד בזה הנסיון שהקב"ה יעשה לו נס (ס"ה ישועה).

יב רגלי עמדה במישור היא בחי' אמונה והמינות היא בחי' כמעט נטיו רגלי (ל"ק י־ו).

כז

א ה' אורי וישעי, שהוא אורות הגוונין שנתגלין ע"י שנותנין צדקה לעני הגון וישעי זה בחי' בגדי ישע שהכל פונין לו ותאיבין להסתכל בו (ל"ק כה־ד).

ב בקרוב עלי מרעים, היינו המוחין ואכילתם היינו התחזקותם הוא בשר קודש היינו לאכול את בשרי ע"י תיקון הכללי חיקונו מגיע עד המוחין שעל ידו צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו שהם בחי' ע' לשונות וכשישבר תאוה זאת ממילא נופלים כל התאות רעות (ל"ק לו־ו).

ב בקרוב עלי מרעים, זה בחי' תרין רעין דלא מתפרשין שהם בחי' י"ק י' שהוא חכמות התורה בחי' אדם צריך לאכול את בשרי להמית העצמיות שלי כי אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ואזי ממילא צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו כי כל הצרים שנאחזין באנפין חשוכין נכשלים ונופלים וזוכה לאנפין נהירין שהוא חכמות התורה ואז כל התאוות ומדות רעות נכשלין ונופלין (ל"ק קא) (ר' ברכות ס"ג זאת).

ד לחזות' בנועם' 'ה' ולבקר' בהיכלו', סופי תיבות הם אותיות ת'ר'ו'מ'ה' כי תרומה היינו צדקה שהיא נדיבות לב על ידה נעשה כלי לקבל מנועם ה' שעי"ז נמשך התגלות כבודו ית' שהוא ובהיכלו כולו אומר כבוד (ל"ת עא).

ז ש'מע 'ה' ק'ולי א'קרא, ר"ת ק'ש'י'א' שצריך רק לקרות לה' כשמתגבר עליו הקשיא והכפירה ויכול להיות שמזה בעצמו יפול ויתבטל לגמרי כל הקשיות והמניעות (ל"ת מו).

ח לך אמר לבי פירש"י בשליחותך כי עיקר האלקות בלב ומי שהוא בר לבב יוכל לידע עתידות ע"י מה שהלב אומר לו שהוא דברי ה' ממ"ש וזה לך אמר לבי וכו' לך בשליחותך כי מה שהלב אומר הם דברי ה' ממש (ל"ק קלח).

ח לך אמר לבי פירש"י לך בשבילן' בשליחותך אמר לי לבי כל הדברים שהלב אומר הם דברי השי"ת ממש בחי' רוה"ק (ל"ק קנו).

כט

ב ה'שתחוו ל'ה' ב'הדרת ק'ודש ר"ת ק'ב'ל'ה' בחי' יחודא עלאה זיווג משבת לשבת בחי' יוסף והיא בחי' הדרת קודש בחי' בכור שורו הדר לו (דברים לג) (ל"ק יא־ו).

ג א־ל הכבוד הרעים, א־ל בחי' חסד אהבה כבוד בחי' חכמה הרעים בחי' גבורות בחי' יראה צריך לשתף היראה עם אהבה כדי שיזכה לחכמה ויתגבר על שונאיו (ל"ק ה־ה).

ג א־ל הכבוד הרעים ה' על מים רבים, מים רבים זה בחי' מימי הדעת שיוצאין מן הס"א וחוזרין אל הקדושה שעי"ז נעשין גרים ונתגדל כבודו ית' שזה בחי' רעמים בחי' א־ל הכבוד הרעים כי הרעש והפרסום שנתפרסם כבודו ית' ע"י הגרים זה בחי' רעמים שהם קול רעש גדול (ל"ת ח־ד) (ר' ברכות נ"ט מא').

ט ובהיכלו כולו אומר כבוד, בשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך ומבטל את עצמו מכל וכל ואין רואה שום דבר אלא את המלך בוודאי כששומע איזה חרפה וביזוי הוא מפרש לפירוש של כבוד המלך ואין לחשוב שמא אלו החרפות עליו נאמרים זה אינו כי הלא ישוחו נתבטל נמצא ע"י תפלה מהפך כל הבזיונות לכבוד (ל"ק נה־ז).

ט ובהיכלו כולו אומר כבוד, מי שמשתדל לקרב בנ"א לעבוהש"י הוא בונה בחי' היכל הקודש קודש זה בחי' שנשארים בנ"א דבוקים ביראה שלימה על ידו עי"ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי' כבוד שע"י

שמקרבין את עצמן לעבודת הש״י אלו הרחוקים זה כבדו ית״ש (ל״ק נט־א) (ר׳ יראה כז).

ט ובהיכלו כולו אומר כבוד, היינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא הכבוד הוא כולו אומר היינו כולו מאמר כי הכבוד שיש להם הוא כולו רק בשביל המאמר שנתהוה בשביל זה הכבוד אשר על ידו נברא חלק מהבריאה כי כל העולם נברא בשביל כבוד השי״ת (ל״ת עא).

ל

ב מה בצע בדמי ברדתי, מי שהוא תאב לממון הוא נופל ממדרגתו (ס״ה ממון).

ב ולא שמחת אויבי לי ה׳ אלקי שועתי אליך, ע״י תפלה בשוועה אויביו אינם שמחים עליו (ס״ה מריבה).

יג למען יזמרך כבוד ולא ידום, כבוד בשלימות היינו שיהי׳ כבודו לאין נגד כבוד השי״ת א״א לזכות כ״א ע״י שמירת הברית ואז זוכה לדיבור המאיר לחשובה בחי׳ ולא ידום אבל כשאינו שומר הברית הוא בחי׳ כבד פה (ל״ק יא־ג).

יג למען יזמרך כבוד ולא ידום, כי ע״י תיקון הברית שהיא בחי׳ ולא ידום בגדים לבנים אז הדיבור מותר ויכולים לפתוח פה בדיבורים המאירים בתורה (קל״ק כט־ח).

לא

ו בידך אפקיד רוחי, עיקר התקבצות ובנין הרוח נבואה הוא ע״י היד כי שם פקדונות הרוחות וע״כ אין יכולין לקבל רוח נבואה רוה״ק כ״א ע״י שמחה שהוא בחי׳ מנגן ביד (ל״ק נד־ו) (ר׳ מלכים־ב ג׳ והיה).

ו פדית וכו׳ אל אמת האמת הוא פודה מכל הצרות (ס״ה אמת).

יג נשכחתי כמת מלב, כדי לשמור הזכרון דהיינו לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח״ו שאין עולם אלא אחד צריך לשמור א״ע שלא יפול לבחי׳ רע עין לבחי׳ מיתת הלב כי השכחה בא ע״י רע עין ורע עין ומיתת הלב הם בחי׳ אחת (ל״ק נד־ד) (ר׳ ע״ז כ״ח כי שוריינא).

יט הדוברות על צדיק עתק בגאוה ובוז, מי שדובר על צדיק לסוף שנתבזה בעיני כל (ס״ה כבוד).

יט תאלמנה שפתי שקר הדוברות וכו׳ בגאוה, מי שאין לו גאוה ניצול משקר (ס״ה אמת).

יט הדוברות על צדיק עתק בגאוה, מי שדובר על הצדיק בידוע שהוא גדלן (ס״ה צדיק).

כ מה רב טובך אשר צפנת ליראיך כי השגות אלו המקיפים שהם בחי׳ שעשוע עוה״ב הם רב טוב הצפון וסתום מעין כל וזה מה רב טובך מה דייקא כי הם בחי׳ מה מה חמית מה פשפשת בחי׳ תכלית הידיעה אשר לא נדע וזה בחי׳ שפע הכתר כי כתר הוא בחי׳ מקיף (ל״ת ז־ו) (ר׳ צדיק קסח).

כא תצפנם בסוכה מריב לשונות, כי ע״י בחי׳ סוכה הק׳ נצפנים וניצולים מהריב הזה שבא ע״י ההתגברות הלשונות שאינם קדושים (ל״ק מח) (ראה לשונות עכו״ם ח).

כא תצפנם בסוכה מריב לשונות, למחלוקת ילמוד מסכת סוכה (ס״ה מריבה).

כה חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה׳, אפילו אינכם זוכים לשום קדושה רק מיחלים אעפ״כ חזקו איך שיהי׳ (ש״ה קכ).

לב

א לדוד משכיל א׳שרי נ׳שוי פ׳שע, ר״ת נ׳א׳ף׳ שהוא נכנע ע״י בחי׳ לדוד משכיל דהיינו תהלים (ל״ק רה) (ר׳ פסחים קי״ז עשרה).

ב אתה סתר לי, דע שיש שם ס׳א׳ל׳ היוצא מפסוק א׳תה ס׳תר ל׳י כשהקב״ה רוצה להסתיר את האדם מן הבע״ד להציל אותו ממות שנגזר עליו מסתיר אותו בזה השם ואם ח״ו מוצא מקום לשלוט על האדם אזי מקבל יותר כח מזה השם כי נצטרף המ״ם להשם ס׳א׳ל׳ ונעשה צירף שמו סאמ״ל ע״כ צריך להפסיק בין התיבות אתה סתר לי לתיבת מצר כדי שלא לעשות צירוף שמו ח״ו ואז כששולט על האדם ח״ו אזי נעשה מהשם הנ״ל ס׳וף א׳דם ל׳מות (ברכות יז) ר״ת ס׳א׳ל׳ אבל כשמשמרין עצמן בכח השם הנ״ל אזי השם מכסה ומסתיר בחי׳ א׳תה ס׳תר ל׳י וגם מצר תצרני ותשמרני (ל״ק ריג).

ז א׳ת׳ה׳ סתר לי מצר, אותיות א׳ת׳ה׳ מכניעים את הקליפות (ס״ה קליפה).

לג

ד וכל מעשהו באמונה איתא שכל התהוות מעשה בראשית הי׳ רק בשביל שצפה השי״ת שיהיו אנשים שיהיה להם יסורים בענין האמונה הק׳ מחמת בלבולים וכפירות העולים על מחשבתם ר״ל והם יתגברו כנגד אלו המחשבות ויתחזקו באמונה ורק בשביל זה ברא השי״ת את כל מעשי בראשית (ש״ה רכב).

ה אוהב צדקה ומשפט חסד ה׳ מלאה הארץ, ע״י צדקה מהפך המשפט והדין למדת החסד (ס״ה המ׳ הד׳).

ו בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, כי ע״י

השעשועים שראה הקב"ה שיקבל מנשמותיהם של צדיקים עי"ז נעשה הדיבור של לה"ק שבו נברא העולם כי הצדיקים הם עושים הדיבור של הקב"ה (ל"ק יט־ט) (ר' מד"ר ח' נמלך).

ו בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, כי הבריאה היתה ע"י הדיבור ובהדיבור יש חכמה והדיבור הוא הגבול של כל הדברים כי השי"ת הגריל חכמתו בהאותיות שאותיות אלו הם גבול לזה ואותיות אלו הם גבול לזה אבל החלל הפנוי שהוא מקיף כל העולמות והוא פנוי מכל כביכול אין שם שום דיבור ואפילו שכל בלא אותיות אין שם ע"כ המבוכות הבאים משם הם בחי' שתיקה וצריך רק להאמין ולשתוק שם (ל"ק סד־ג) (ר' צדיק עד).

ו בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, כל הרפואות הם ע"י עשבים וכל עשב מקבל כח מכוכב ומזל המיוחד לו וכל כוכב מקבל מכוכבים שלמעלה ממנו והעליון מהעליון ממנו עד שכולם מקבלים משורש הכל שהוא דבר ה' כ"ש בדבר ה' וכו' וע"כ כשווכין לתפילה אין צריכין לרפואות העשבים כי התפילה היא בחי' דבר ה' שהוא שורש הכל (ל"ת א־ט).

ו בדבר ה' שמים נעשו, וזה בחי' נ"ב י"א ר"ת ב'דבר 'ה' ש'מים נ'עשו כי האלף הוא רקיע וע"כ תיבת שמים היא במקום אלף כי ע"י נבואה זוכין לתפילה שהיא בחי' דבר ה' (ל"ת א־ט).

ו בדבר ה' שמים נעשו, כי עיקר כל הבריאה היתה ע"י הדיבור ע"כ צריכין לדבר רק דיבורים קדושים ולא דברים אחרים כדי להעלות הניצוצות לתקן כל העולמות (ל"ק עה).

יט להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, ע"י תענית האדם ניצול ממיתה (ס"ה ישועה).

כב יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, ע"י בטחון יעשה לך חסד (ס"ה ישועה).

לד

ו כי אין מחסור ליראיו ע"י יראה זוכה לשלימות שלום בעצמיו ושלום הכללי (ל"ק יד־ח).

י יראו את ה' קדושיו ע"י קדושת השם תבוא ליראה (ס"ה יראה).

יא ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, דהיינו הצדיקים דורשי ה' שכל טוב נמשך מהם כי הצדיקים בעצמם אין להם כלום רק ממשיכין כל טוב אל העולם (ל"ת ב־ו).

יא ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב לכו בנים שמעו לי, מי שמשתדל שיהי' פרנסה לדורשי ה' עי"ז יזכה שלא יצאו בניו לתרבות רעה (ס"ה בנים).

יא כפירים רשו, ע"י כפירה בא דלות (ס"ה ממון).

יא רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, מי שהוא עני ישתדל לספק מזון לדורשי ה' (ס"ה ממון).

יג מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, חפץ היא בחי' לב שהחפץ היא בלב חיים היא בחי' דעת היינו כשמקשר הלב להדעת שלבו ברשותו שכופה את יצרו אזי לפי בחינתו אוהב ימים הוא ממשיך את האהבה מדעת לתוך הימים לראות טוב ורואה ומשיג את האור כי טוב וגנוז היינו התורה והצדיקים הגנוזים (ל"ק לג־ז).

טו סור מרע ועשה טוב בקש שלום, לפגם הברית יהי' רודף שלום (ס"ה ניאוף).

טז עיני ה' אל צדיקים, שהצדיק יש לו עיני ה' הנה האדם אינו רואה עד היכן הפגם מגיע אם עבר עבירה והצדיק נותן עיניו בו שיהי' רואה בעיניהם של צדיקים ורואה מה שפגם ואין עונש גדול מזה כשאדם רואה מה שפגם (ל"ק צח) (ר' ברכות נ"ח נתן).

טז עיני ה' אל צדיקים, הצדיקים יש להם עיני ה' וע"כ הם יכולים לדעת כל מה שעבר האדם (ש"ה רנז).

יט ואת דכאי רוח יושיע, ע"י ענוה בא ישועה (ס"ה ישועה).

לה

י כל עצמותי תאמרנה, כשמתפלל וטועם מתיקות בדיבורי התפלה ואת הבחי' נקראת כל עצמותי תאמרנה ואין יכול לטעום מחיקות בתפלה אלא כשתקן פגם הברית (ל"ק נ).

י כל עצמותי תאמרנה, כי צריך להתפלל להרגיש דיבורי התפילה בכל עצמותיו וע"י מים קרים שעי"ז מחיה הנפש עי"ז מחיה העצמות (ל"ק סז־ח) (ר' ישעיה כ"ט בשפתיו).

י כל עצמותי תאמרנה וכו' מציל עני, מי שמתפלל בכח זוכה לרחם על עניים (ס"ה רחמנות ה).

לו

ב נאום פשע לרשע וכו' אין אלקים, הפשע של אדם מכניס כפירה באדם (ס"ה אמונה).

ב נאום פשע וכו' אין פחד, הפשעים מסירין את היראה מנגד עיניו (ס"ה יראה).

ז צדקתך כהררי אל, זה בחי' צדקתו של הקב"ה אע"פ שמשפטיך כבוש בתהום רבה שרואין שהרשע זוכה בדין ואין זה ממדת הצדק אבל כ"ז כדי להציל

את הצדיק מרע עינו של הרשע (ל"ק נה־ג) (ר' תהלים כ"ב ה"מה).

יא וצדקתך לישרי לב, ע"י שרואה צדקת ה' נתפשט הלב זעקמימותו ונתיישר כי מתחילה נדמה לו שעיוות ח"ו הקב"ה את הדין אבל עכשיו מחזק עצמו בשלימות אמונה ומתפלל על צרכיו כי עיקר התפילה היא ע"י אמונה (ל"ק נה־ד) (ר' תפילה יא).

יב א[ל] תבואני רגל גאוה, ע"י גדלות נתקלקלו הרגלין ה"ה נעשה ע"י קלקול האמונה (ל"ק כב־יא).

לז

ג ורעה אמונה, צדיקי הדור בחי' השבעה רועים שהם כלליות מנהיגי הדור הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה וכל עיקר אמונת ישראל ממשיכין הם להדור (ל"ק כב־ג).

ג שכן ארץ ורעה אמונה, ע"י אמונה שהוא התפילה ע"ז בא לבחי' א"י (ל"ק נה־ח) (ר' ז' שלח קע"ד חלה).

ג ורעה אמונה, כשיש לו אמונה בשלימות יכול להיות ע"י אכילתו שאוכל בקדושה ע"פ התורה יחוד קוב"ה ושכינתיה (ל"ק סב־ב).

ג בטח בה' לשון השקט ובטח שיש לו מנוחה מכל וכל ועשה טוב היינו שנתהפך מרע לטוב גמור שכן ארץ היינו בחי' נפש שהנפש יש לו נייחא מחמת שעשה תשובה שלימה וכשעושה חשובה שלימה הוא בחי' שבת ויכול לראות שפלותו וחשיבות וגדולות ישראל וזה ורעה אמונה היינו שיכול להיות כמו רעיא מהימנא שיכול למסור את נפשו בעד ישראל (ל"ק עט).

ג שכן ארץ ורעה אמונה, היינו שאתה תהיה רועה ומזין את האמונה היינו שתהיה נאכל להאמונה בחי' המזון שנתהפך לניזון היינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו שהוא בחי' ארץ נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש (ל"ק קכט) (ר' רצון ה).

ג שכן ארץ ורעה אמונה, א"י הוא בחי' אמונה וע"י אמונה זוכין לבחי' אריכת אפים דהיינו שלא יוכל לבלבלו שום מונע מעבודתו ית' נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י א"י (ל"ק קנה) (ר' כתובות ק"י כל).

ג בטח בה' ועשה טוב, עיקר הצדקה הוא ע"י בטחון כשבוטח בה' שלא יפסיד ע"י הצדקה כלל כי השי"ת יברכו כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי (ל"ק רכה).

ג שכן ארץ ורעה אמונה, כי הצדיק הגדול אחר ששוכן בארץ ובעפר שמרמזת על מדת האמונה בחי' עפר מאנא דכלהו (המבואר באות א) אז דייקא עוסק ביותר לתקן מדת האמונה אצל כלל ישראל לגדלה ולהשלימה (ל"ת ה) (בפל"ח ה).

י ועוד מעט ואין רשע, היינו שהפסוק מזהיר לדון את הכל לכף זכות ואע"פ שאתה רואה שהוא רשע גמור אעפ"כ צריך אתה לחפש ולמצוא בו מעט טוב ששם אינו רשע וזה ועוד מעט ואין רשע ע"י שמוצא בהרשע עוד מעט ששם אינו רשע עי"ז והתבוננת על מקומו ואיננו היינו כשתתבונן על מדריגתו ואיננו שם על מקומו הראשון כי ע"י שמוצאין בו עוד מעט טוב איזה נקודה טובה ודנין אותו לכף זכות עי"ז מוציאין אותו באמת מכף חובה לכף זכות (ל"ק רפב) (ר' כף זכות).

יא וענוים ירשו ארץ וכו' על רוב שלום, ע"י ענוה הכל עמו בשלום (ס"ה ענוה).

יב זומם רשע היינו מחשבה זרה לצדיק וחורק עליו שיניו היינו שרוצה להעלותה וה' ישחק לו כי ראה כי יבא יומו היינו שעדיין לא בא למדריגת מחשבה זרה זו גלל כן אינו יכול להעלותה אך מאין יבא לו המחשבה זרה זו ומפרש חרב פתחו רשעים היינו שנתעורר מחלוקת על איזה צדיק חרבם היינו המ"ז של אותו מחלוקת תבוא בלבם היינו בלב צדיק זה וע"י שרוצה להעלותה בכח הרצון הזה וקשתותם תשברנה כלומר משבר המחלוקת (ל"ק צו) (ר' מחשבות כח).

כט צדיקים ירשו ארץ היינו שצדיקים אמתיים יורשים א"י שזוכים שמקום גניזתם הוא קדוש בקדושת א"י ממש וא"י הוא תיקון גדול לפגם הברית (ל"ח קט) (ר' א"י מד).

לא תורת אלקיו בלבו לא תמעד אשוריו, ע"י עשיית המצוה בשמחה היא מעלה השכינה שהיא בחי' לב מבין הקליפות בחי' עצבות שעיקרה בלב ועי"ז לא תמעד אשוריו שהיא הולכת לעורר כל העולמות לעבודת השי"ת (ל"ק כד־ג).

לב צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, היינו עם הרע עין בחי' צופה כי ארס עיניו מביטים למרחוק וה' לא יעזבנו בידו דייקא היינו בהתגלות יד ה' עי"ז נעשה צל וע"י הצל כהו מאור עיניו ונחשכים שאין הארס שלהם יכול להזיק וע"י מה נתגלה יד ה' ע"י ולא ירשיענו בהשפטו ע"י שמסלקין ממנו הדין והמשפט ע"י לימוד זכות שלמד על הרשע עי"ז ניצול הצדיק מרע עין של הרשע (ל"ק נה־ג) (ר' דברים ל"ב ותאחז).

לב צופה רשע לצדיק, שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה היינו צפוי וכסוי על הצדיק כדי שיוכל להמשיך שפע אך מבקש להמיתו שהרשע מבקש לעקור ולהמית ח״ו את הצדיק ה׳ לא יעזבנו בידו (ל״ק קיד).

לב צופה רשע לצדיק וכו׳ פירוש מה שהרשעים עושים יסורים ורדפים את הצדיקים זה סיבה מאת הש״י כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו ונמצא שהרשע הוא כמו שומר העיר שנקרא צופה כן הרשע שומר את הצדיק מליפול בגשמיות (ל״ק רח).

פ״א מעט המחלוקת שיש על הצדיקים הוא טובה להם כי המחלוקת הוא כמו מכסה שלא יתפרסמו ביותר מכדי הצורך וז״פ צופה לשון מכסה כמ״ש וציפית אבל הרשעים מרבים במחלוקת עד שאין כח בצדיקים לסבול וזהו מבקש להמיתו כמו שמכסין את האדם עד שא״א לו להנשים כן אלו הרשעים מבקשין להמיתו אבל וה׳ לא יעזבנו בידו (ל״ק רח).

לד קוה אל ה׳ ושמור דרכו, זה בחי׳ תיקון התפילה בחי׳ דריכת הקשת והן תלת גווני דקשת שהם אור האבות המתנוצץ ע״י תפילה עי״ז וירוממך לרשת ארץ זה בחי׳ א״י ועי״ז בהכרת רשעים תראה לא די שניצול מהרשעים אלא גם רואה בהם מה שרצו לראות בו (ל״ק נה־ח) (ר׳ שמות ל״ד ויחל).

לח

ב כי עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני, כי מי שאינו עושה מו״מ באמונה והוא משוקע בתאוות ממון וגוזל את חבירו הוא מעורר דם נדה להשכינה ופוגם בהמוחין בחי׳ פגם הברית וזה כמשא כבד כי הכבד מלא דם והתיקון הוא ע״י צדקה בחי׳ תיקון הברית (ל״ק כט־ט).

ה כמשא כבד יכבדו ממנו, כי כשישראל נופלים בעוונות ח״ו זהו משא כבד מאד שא״א לישא כלל המשאוי הכבד הזה בבחי׳ כמשא וכו׳ וזה עיקר הרחמנות לרחם על ישראל עם קדוש להוציאם מהמשאוי הכבד של עוונות (ל״ת ז־ג) (ר׳ דעת נה).

י נגדך כל תאותי ואנחתי ממך לא נסתרה, כשאדם מתאוה לדברים שהם נגדיים להקב״ה עי״ז בא לו אנחה (ס״ה עצבות).

יא לבי סחרחר, תרגום סביב סחור סחור דהיינו שלבו מסובב ומוקף ומעוקם בעקמימיות וקשיות וכפירות על הש״ת שהם המניעה הגדולה מכולם ואזי צריך לצעוק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב ואזי השי״ת שומע קולו ופונה לצעקתו ויכול להיות שמזה בעצמו יתבטל לגמרי כל הקושיות והמניעות ועכ״פ הש״י שומע קולו שזה ישועתו (ל״ת מו) (ר׳ ת״ז יג כח וימררו).

יט אדאג מחטאתי, מי שלא תיקן חטאת נעורים עי״ז באים לו דאגות (ס״ה עצבות).

לט

ג נאלמתי דומיה ע״י דמים שהיא בחי׳ פגם הברית הדיבור אסור ואז א״א לדבר ולגלות בתורה כי עיקר הדיבור תלוי בתיקון הכללי (ל״ק כט־ו).

ד חם לבי בקרבי וכו׳ דברתי בלשוני, שמקרר חמימותו ע״י לה״ק שמרבה בתורה ותפילה (ל״ק יט־ה).

ד חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני, מי שרוצה להמשיך ביאורי התורה צריך מתחלה להמשיך דיבורים חמים כגחלי אש הנמשכין מלב העליון (ל״ק כ־ב).

ד חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני, כל הדיבורים באים מחמימות ומי שיש בו חמימות הרבה מדבר הרבה לפני השי״ת וכן מי שנתקרר ואין בו חמימות אין יכול לדבר (ל״ק רלט).

ד ח״ם ל׳בי ב׳קרבי ר״ת ח׳ל׳ב׳ (ל״ת א־ד) (ר׳ תהלים ק״ט ולבי ותבין).

אל תתפלא על זה בהבאתו הכתוב חם לבי בקרבי שגם זה אמר דוד כמאמרו את הכתוב ולבי חלל בקרבי כי גם הזוכה ללב חלל וזך מהחמימות הזאת מוכרח בכ״ז בקדושה גם הוא לבחי׳ חם לבי בקרבי (בה״ל ל״ת א ענף טו).

(א״ה: א״ל כי בחי׳ חם לבי בקרבי יש בזה הרבה דרגות ואצל דוד היא הבחי׳ המוב״פ ואין לו חמימות רק מעט למצות הבורא ית״ש. ע״כ).

ה ומדת ימי, הימים נקראים מדות והמדות הם התורה כי התורה מדברת מאהבה ויראה ושאר מדות ואותיות התורה הם מחיין את כל דבר ודבר נמצא אפילו במדור הקליפות גם שם יכולים למצוא אותיות התורה (ל״ק לג־ג) (ראה קהלת ז׳ ביום טובה).

ה ומדת ימי מה היא, התורה שהיא בחי׳ מה היא בחי׳ מדות וימים כי התורה היא שמו של הקב״ה ששם נגבל החיות מחי החיים כי בלא מדה וצמצום א״א לקבל את החיות מהשי״ת מחמת ריבוי אור וע״כ ע״י עסק התורה ממשיכין חיות ואריכות ימים (ל״ק נו־ג) (ר׳ בראשית ב׳ נפש).

מ

ו רבות עשית אתה ה' אלקי וכו', (ראה ירושלמי ר"ה פ"א רבות) (ל"ק לד־ד).

ח אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי לעשות רצונך וכו', כשאדם רואה ולומד בספר ובכל מקום מוצא את עצמו היינו שלוקח לעצמו מוסר ורואה פחיתותו זה סימן שחפץ לעשות רצונו ית' וזה ספר כתוב עלי זה סי' לעשות רצונך אלקי חפצתי (ל"ק קכא).

שמעתי בשם הרב ר' יצחק קראקאווסקי זצ"ל מאטוואצק כי תיבת ב'מ'ג'ל'ת' נוטריקון מ'צוה ג'דולה ל'היות ב'שמחה ת'מיד וי"ל דהנה איתא (במס' סוכה נג) יש מהם אומרים אשרי ילדותינו וכו' ויש מהן אומרים אשרי זקנותינו שכיפרה את ילדותיתו אלו בעלי תשובה ובזה י"ל אז אמרתי, א'ז' נוטריקון א'שרי ז'קנותינו הנה באתי במגלת ג"כ בשמחה ב'מ'ג'ל'ת' מ'צוה ג'דולה ל'היות ב'שמחה ת'מיד ולכאורה איך יוכל לשמוח בזכרו חטאות נעוריו אך ידוע מאמר חז"ל כי תשובה מאהבה זדונות נעשין לו כזכיות ויהיה נעשה מעבירות ישראל תורה (עיין בסי' כב ל"ק) וזה י"ל ספר כתוב עלי שיהיה נעשה מחמתו ספר ע"י העבירות שלו שנתהפכו לזכיות (עונג שבת רנו עה"ת) (ל"ק קכא).

מא

ב אשרי משכיל אל דל, לפי קדושת ישראל ודקותם הם רחוקים מעון וא"א להם לישא כלל המשא הכבד של עון ובאמת מהיכן באים לעוונות ח"ו הוא רק ע"י שאין לו דעת וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת בבחי' אשרי משכיל אל דל כי אין עני אלא מן הדעת (ל"ת ז־ג) (ר' משה רבינו ז').

ב אשרי משכיל אל דל, היינו כשהוא בקטנות המוחין ומשכיל עצמו לגדלות המוחין אזי ביום רעה ימלטהו ה' נמתקין כל הדינין ואם לא יכול בעצמו לבא לגדלות המוחין עצה לזה שישכיל לאחרים ועי"ז נתעורר גם אצלו (ל"ק קי) (ר' נדרים מ"א אין).

י אוכל לחמי הגדיל עלי עקב, ע"י מזונא דגופא דהיינו ע"י אכילה ושתיה עי"ז מגדילין בחי' עקב דסט"א בבחי' אוכל וכו' כי ע"י האכילה נתחזקין העקביים והרגלין ואז כשנתגדל ח"ו עקב דסט"א עי"ז נחלש ח"ו בחי' עקב דקדושה (ל"ת ח־א) (ר' שבת קי"ב דוק).

יב בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע אויבי עלי, בזה שאויבים שלי אינם רעים כי צדיקים חולקים עלי בזאת ידעתי כי חפצתי בי (ש"ה פב).

מב

ג צמאה נפשי כמו מי שהוא צמא מאד ששותה אפילו מים הרעים כמו כן גם בעבודת הבורא ית' יש בני אדם שהם תמיד בבחי' צמאון מתי אבוא ולא יהא בבחי' צמאון ואראה פני אלקים ואראה דייקא שאזכה שהעבודה תהי' בבחי' ראי' בחי' גבול וזמן ואזי אינו בבחי' צמאון וזה מעלת התקרבות לצדיקים כי עי"ז זוכה שתהיה העבודה בבחי' גבול וזמן (ל"ק עו) (ר' צדיק צא).

ט יומם יצוה ה' חסדו, התורה היינו המדות היינו הימים שורה בהם אהבתו ית"ש ומחמת אהבה שאהב את ישראל הלביש אלקותו במדות התורה דוקא באלו התרי"ג מצות שע"י צמצום הזה נוכל להשיגו ולעבדו (ל"ק לג־ד) (ראה תורה לו).

מד

ד כי ימינך חרוע ואור פניך כי רציתם ימינך וזרועך זה בחי' הידים שבהם מתגלה הארת המקיפים שהוא בחי' הארת הרצון וזה ואור פניך כי רציתם כי המקיפים הם אור הפנים וזה כי רציתם כי הם בחי' הארת הרצון (ל"ת ז־י) (ר' תהלים ק"ד זה).

יח לא שכחנוך ולא שקרנו בבריתך, מי שאינו מפר ברית עי"ז יש לו זכירה (ס"ה ניאוף).

כג כי עליך הורגנו כל היום (ר' מדרש הנעלם חיי שרה קכ"ו כי) (ל"ת מו).

מה

ב לשוני עט סופר מהיר, הדיבורי אמונה של הצדיק הולך למרחוק ונכתב בספריהם של העכו"ם ואז מוצאים העכו"ם היפך אמונתם ועי"ז מתגיירים (ל"ק יז־ה).

ב לשוני עט סופר מהיר, כשלומד עם אחד היא בחי' כתיבה שנחקק ונכתב על לב התלמיד ע"כ צריך שלא יהיו דבריו נכתבין על בחי' עור בהמה טמאה היינו תלמיד שאינו הגון (ל"ק ס־ז) (ר' שבת ק"ח וכן) (משלי ג' כתבם).

ד חגור חרבך על ירך גבור כי ע"י חרב הגאוה דקדושה מתגברים על תאוות ניאוף בחי' חגור וכו' אבל ע"י חרב הגאוה של אלו מנהיגי הדור שמקבלין גאוה מהגרים מתגבר ח"ו תאוה זו (ל"ת ה־ו) (חה פירושו מהפל"ח).

כי כשמתגברין ח"ו המחשבות רעות של תאוה זו ר"ל אזי צריך לחגור חרב הגאוה היינו להזכיר א"ע גדל מעלת יקרת נפשו ונשמתו בשרשה העליון

אשר מרע״ה אמר להם אשריך ישראל וכו׳ ואשר חרב גאותיך כי השי״ת בעצמו כביכול הוא מגן עזרנו וחרב גאוותינו ואיך יטמא את נפשו הקדושה בתאווה זו ר״ל אשר הוא מעשה בהמה ושייך רק לעכו״ם וע״י חרב הגאווה הזאת הוא מתגבר על תאוה זאת (ל״ת ה־ג פל״ח).

ה צלח ורכב על דבר אמת, מי שאומר תמיד אמת הוא מצליח (ס״ה הצלחה).

מו

ט לכו חזו מפעלות ה׳ אשר שם שמות בארץ לכו חזו, לכו דייקא היינו בחי׳ הרגלין גם הם יחזו מפעלות ה׳ אשר ברא בעולם השפל הזה שע״י מפעלות ה׳ אשר שם בארץ הזו יכולין לדעת ולהשיג התכלית וזה אשר שם שמות בארץ היינו התכלית שהוא בחי׳ ש׳מ׳ו׳ת׳ ר״ת ח׳כלית מ׳עשה ש׳מים ו׳ארץ שע״י העולם הזה השפל דייקא על ידו מוכרחין להשיג התכלית (ל״ת לט).

מז

ג כי ה׳ עליון נורא מלך גדול על כל הארץ, היינו כשמדת מלכות יהיה גדול ויתעלה אורה מחמת תיקון מעשינו אזי נוכל להכיר את בוראינו על כל דהיינו למעלה מכל העולמות ולא כמו עכשיו כי עכשיו הוא בהתלבשות עולמות (ל״ק עח).

ח כי מלך כל הארץ אלקים זמרו משכיל, כי אזי כשיהיה ה׳ למלך ויתעלה מלכות דקדושה אזי זמרו משכיל היינו שהחזנים יהיו בדעת ובשכל (ל״ק ג).

ח זמרו משכיל כל שכל וחכמה שבעולם יש לה זמר וניגון מיוחד ומזה הזמר נמשכת החכמה הזאת ואפילו חכמת האפיקורסות יש לה ניגון מיוחד לאפיקורסות (ל״ק סד־ה) (ר׳ חגיגה ט״ו אחר).

י כ׳י ל׳אלקים מ׳גיני א׳רץ אותיות מ׳ל׳א׳ך׳, כי ע״י מגיני ארץ נעשה המלאך ע״י שמתקנים המוחין שע״י נעשה בחי׳ חלום ע״י מלאך (ל״ת ה־ט) (ר׳ בראשית י״א נעשה).

מח

ב גדול ה׳ ומהולל מאד, אימתי גדול ה׳ כשהוא מהולל מאד מסטרא דמותא (ב״ר בראשית מאד זה מלאך המות) בחי׳ עכו״ם בעיר אלקינו הר קדשו כשבחי׳ הר נעשה עיר בחי׳ בית כשהתפילה בחי׳ בית אז יש גם לעכו״ם השגה כי זה עיקר גדולתו לקרב הרחוקים (ל״ק י־ג).

ג יפה נוף משוש כל הארץ, כי יש צדיק שהוא היופי והפאר והחן של כל העולם כולו בחי׳ יפה נוף וכו׳ וכשזה היופי והפאר נתגלה בעולם אז נפתחין העינים של העולם שכל מי שמתקרב אליו ונכלל בו נפתחין עיניו ויכול לראות והעיקר להסתכל על עצמו איך הוא אוחז בכל המדות (ל״ת סז).

מט

ד פי ידבר חכמות, היינו הדיבור היוצא מפי פוגע בחכמה ע״י שמתפלל בכח עי״ז והגות לבי תבונות שנתעורר הלב כ״ש קול מעורר הכוונה (ל״ק ה־ג).

ד פ׳י י׳דבר ח׳כמות ו׳הגות ל׳בי ת׳בונות, ר״ת ח׳ל׳י׳פ׳ו׳ת׳ כי עיקר הוא הדעת שהוא בחי׳ פי ידבר חכמות והגות לבי תבונות שזהו עיקר ההשארה והחליפות שנשאר מן האדם אחריו דהיינו מה שהיה מדבר חכמה ותבונה עם חבירו והכניס בו דעת אמת ויראת שמים (ל״ת ז־ד) (ר׳ ב״ב קט״ז אשר).

ו עוף עקבי יסבנו, הקדושה המלובשת בעסקי עוה״ז היא בחי׳ רגלין והיא קדושה נמוכה והקליפות מסבבין אותה תמיד ורוצין לינק מהם ע״כ הוא מקום מסוכן בכן צריך להסתפק רק בהכרחיות (ל״ק נד־ב).

יג אדם ביקר בל ילין, היינו כשאינו לן וישן ביקר בבחי׳ תפילין היינו שאינו מזכך המוחין אזי נמשל כבהמות נדמו היינו אז הכח המדמה בבחי׳ בהמה בחי׳ חלום ע״י שד שזה בחי׳ בהמה (ל״ת ה־ט) (ר׳ תהלים מ״ז כי).

יג ואדם ביקר בל ילין (מלשון תלונה) אדם שאין מתלונן על הבריות יהא יקר בעיני הבריות (ס״ה כעס).

יח לא ירד אחריו כבודו, מי שבורח מן הכבוד והכבוד רודף אחריו בודאי לא ירד ולא יפול מכבודו (ס״ה נפילה).

כא נמשל כבהמות נדמו, ע״י כעס הבא מהכבד נתעורר המקטרג הגדול שהוא עשו אדום שאחיזתו בכבד והוא אדמוני ומן המקטרג העליון נשתלשלים מקטריגים וצרים למטה על האדם הכועס ושולטים עליו ואינם יראים מלפניו כי ע״י הכעס נדמה להם כבהמה (ל״ק נז־ו) (ר׳ כעס ו).

נ

א א־ל אלקים ה׳ דבר, עיקר קיום ושלימות הדיבור הוא ע״י אמת שהוא מאיר בהדיבור ע״י ג׳ שמות בבחי׳ אל וכו׳ כי אלו הג׳ שמות הם מקור האמת וע״י מאיר האמת בהדיבור אל זה בחי׳ תפילה כי ע״י תפילה אנו מבטלין גזירותיו נמצא שיש לנו הכח וע״כ נקראין ישראל אל ע״ש הכח ומשם מאיר הדיבור והתפילה היא רק ע״י אמת אלקים

בחי' תורה הוא מאיר להדיבור כי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו והוא בחי' אמת ה' זה בחי' שידוכים בבחי' מה' יצא הדבר והיא בחי' אמת ועי"ז נשלם הדיבור כי עשרה קבין שיחה ירדו לעולם ט' נטלו נשים וכו' וכשנתקשרים נתחברים חלקי הדיבור (ל"ת ב־ד).

א א־ל אלקים ה' דבר (עם התיבות) מספר שמחה, כי ע"י שלימות הדיבור שהוא לשון הקודש נמשך שמחה (ל"ת ב־ה) (ר' שבת ל').

ד יקרא אל שמים מעל (ר' סנהדרין צ"א יקרא) (ל"ק סא־ג).

יא וזיז שדי עמדי, זיז היינו ממון פרנסה בנקל זוכין ע"י שדי עמדי ע"י תיקון ושמירת הברית וגם ע"י מצות מזוזה (ל"ק כג־ד).

כא אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך, כי האדם ע"י שמחריש כשמבזין אותו נעשה ונמשך עליו קדושה לסייעו מהשם אהי' אבל הקב"ה כשמחריש לאדם אין זה בשביל אהי' ח"ו אלא כדי שיקבלו עונשם בעוה"ב בחי' אוכיחך ואערכה לעיניך (ל"ק ו־ג).

(כי בעוה"ז א"א לגלות לאדם מלמעלה האמת בשביל קיום הבחירה והשתיקה של הקב"ה היא לטובתו) (פל"ח ו־ג).

כג ושם דרך אראנו בישע אלקים מי ששם ושופט אורחותיו עי"ז מעלה את היראה (ל"ק טו־ב).

נא

ב בבא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע, ובזה פגם דוד בבת שבע כי בודאי חלילה לומר שדוד חטא בגשמיות מחמת תאוה ח"ו אעפ"כ אפילו זה הפגם הקטן שנעשה כמובא גם זה לא היה ח"ו מחמת עכירת דמים שמשם בא תאוה זו של ניאוף רק הפגם שלו היה למעלה בגבורות שלא המתיק היצה"ר שלמעלה היינו הגבורות והדינים (ל"ק עב) (ר' תהלים ק"ט ולבי).

ח הן אמת חפצת בטוחות ובסתום חכמה תודיעני, כשאתה חפץ לילך בדרך האמת הוא ע"י בטוחות בחי' כליות יועצות שחקבל עצת הצדיק, בסתום חכמה תודיענו שאזכה לקבל טיפי השכל ע"י עצת הצדיק ואז אזכה לאמת (ל"ק ז־ג).

יב לב טהור ברא לי אלקים טהרת הלב הוא ע"י שמתלהב ובוער לבו להשי"ת ורוח נכון חדש בקרבי ע"ז זוכה לדבר בכל פעם דיבורים חדשים בהתבדדות שהם בחי' רוה"ק (ל"ק קנו).

טו אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו דרכיך זה בחי' הי"ג מדות כמו שכתוב הודיעני נא את דרכיך והראה לו הקב"ה הי"ג מדות היינו כשלומדים לעשות ולקיים הי"ג מדות אזי וחטאים אליך ישובו היינו שהעבירות שבחבילה שבים אל השי"ת (ש"ה פט) (ר' עבירות כב).

יז א־ד־נ־י שפתי תפתח, הדיבור הוא רוח פיו של הקב"ה והוא בחי' א־ד־נ־י וכשפוגמין בדיבור אז ע"י הפגם נעשה רוח סער"ה כי כ"ז אותיות כ"א כלול מעשרה שהם הנקדות הם ר"ע ס"ה הוא א־ד־נ־י ונעשה אותיות סער"ה ורוח סערה הזה הוא מקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות (ל"ק לח־ב).

יז א־ד־נ־י שפתי תפתח (ר' תיקון יח ל"א א־ד־נ־י) (ל"ק נה־ז).

יט זבחי אלקים רוח נשברה, עיקר מעין החכמה מן המקדש וע"כ שבירת הדמיון הם הקרבנות שיוצא מן המדמה ובא אל השכל (ל"ק כה־א) (ראה יואל ד' ומעין).

יט זבחי אלקים רוח נשברה, כי עולה באה על הרהור הלב ואין השי"ת מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי עכו"ם והרהור עכו"ם שייך אצל כל אדם היינו מה שמחחיל להתפלל בדביקות ובאמצע נופל ממדריגתו זה בחי' הרהורי עכו"ם כי כל הנפילות באים מקלקול אמונה וצריך להביא על זה עולה ובחי' עולה שמשבר רוחו בקרבו ומתאנח על זה וע"י האנחה יחזור למדריגתו וזה זבחי אלקים היינו בחי' עולה הוא רוח נשברה (ל"ק קח) (ר' אנחה ו).

נג

ד כולו סג יחדיו, אפילו כשאני רואה אחד מישראל שסג מכל וכל מהקב"ה אעפ"כ צריך אני שנהיה יחדיו צריך לייחד ולקשר עמו כי יש בחי' אלקות אפילו בדיוטא התחתונה אפילו בעשרה כתרי דמסאבותא (ל"ת פב).

ה אוכלי עמי וכו' פחד, מי שאוכל ממון ישראל פחדים באין עליו (ס"ה פחד).

נה

יט פדה בשלום נפשי וכו' כי ברבים היו עמדי, מי שיש לו שונאים יבקש רבים שיבקשו עליו רחמים ויהי' לו שלום מן השונאים (ס"ה מריבה).

כ אשר אין חליפות למו ולא יראו אלקים, היינו כשאין נשאר דעתו אחריו ע"י בן או תלמיד שזה בחי' חליפות זה סימן שלא יראו אלקים כי ע"י יראה נשאר דעתו אחריו (ל"ת ז־ה) (ר' ב"ב קט"ז אשר).

כ אשר אין חליפות (ר' ב"ב קט"ז אשר) (ל"ת ז־ד).
כ אשר אין חליפות למו ולא יראו אלקים, מי שאין נותן אל לבו יום המיתה עי"ז אין לו יראה (ס"ה יראה).
כא שלח ידיו בשלומיו חילל בריתו, ע"י מחלוקת בא לידי פגם הברית (ס"ה ניאוף).
כג השלך על ה' יהבך, לפעמים האדם מתפלל לפני השי"ת כביכול וגם כשהש"י מסתלק ומתרחק ח"ו מן האדם הוא צריך ג"כ להתפלל ולהשליך התפילות אחריו ית' בחי' השלך על ה' יהבך שצריך לזרוק ולהשליך אחריו ית' התפילות (ש"ה נב).
כג לא יתן לעולם מוט לצדיק, ע"י התקשרות לצדיקים לא יפול ממדרגתו (ס"ה נפילה).
כד אנשי דמים וכו' לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך, מי שיש לו בטחון לא יתקצרו ימיו (ס"ה בטחון).
כד אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, מי שהוא בעל מחלוקת נופל לתאוות ממון וימיו כלים ברדיפת מותרות וזה לא יחצו ימיהם שאין משיג חצי תאוותו אבל ואני אבטח בך שתוכל להזמין לי פרנסתי בסבה קלה ולא אהי' משוקע בתאוות ממון שאינו בוטח בה' ועובד כל העכו"ם (ל"ק כג־ה).

נו

ג רבים לוחמים לי מרום, היינו שיש לו שונאים למעלה במרום כי כשם שיש להאדם שונאים למטה כך יש לו שונאים למעלה (סנהדרין מג) (ל"ת יד).
ה באלקים בטחתי מה יעשה בשר לי, שהבשר דהיינו הגוף אינו יכול לעשות לו שום היזק כי מי שהוא צדיק אזי יכול לשמוח גם עם גופו אפילו אם מסתכל על הסוף מאחר שגם גופו טהור וקדוש (ל"ת לג).
י אז ישובו אויבי אחור ביום אקרא, ע"י לימוד התורה ישובו המקטריגים אחור (ס"ה המ' הד').
יא בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר, לאהוב אותו ית' בין בטיבו בין בעקו זה זוכין ע"י התורה וע"י הצדיקים הנקראים שלום (קל"ק לג־ב) (ראה שלום ט).

נז

יב רומה על שמים אלקים שמים זה בחי' יעקב כשהוא מעלה בחי' נפש שהוא בחי' אלקים דינא קדישא לבחי' יעקב שהוא בחי' שמים בחי' חכמה שמתייגע בתורה עד שזוכה לידע אותה ולהבינה אזי על כל הארץ כבתך כי תכלית כל העבדות שצריך האדם לעבוד את הבורא ית' הוא רק כדי שיתגלה כבודו (ל"ק עד) (ר' תורה סד).

נח

ב האמנם אלם צדק תדברון, היינו כי צדק זה מלכותא קדישא ומלכות הוא הדיבור כשהוא בגלות הוא אלם ולכן במה שפגם יתקן וזה תדברון היינו ווידוי דברים שיתוודה תמיד בכל לבו וישובו כל הדברים שפגם אל שרשו (ל"ק עח).
ד־ה דוברי כזב חמת למו, ע"י שקר בא כעס (ס"ה כעס).
יא ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע, פעמיו דייקא היינו ע"י שלש פעמים בשנה שהם הימים טובים שעל ידם נתגלה הרצון עי"ז ישמח צדיק כי חזה נקם וכו' וכ"ש ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלקים שופטים בארץ דהיינו שנתגלה שיש אלקים שופט ברצונו ויש פרי לצדיק ובהם ינקום ועי"ז ישמח צדיק אבל כשסוברים ח"ו שהכל ע"פ הטבע אין שייך נקמה בהם (ל"ת ד־ו) (ר' שלש רגלים טו).

נט

יג חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם, ע"י חטא הדיבור בלה"ר ושאר דיבורים פגומים נלכדים בעון גאוה וזה גלות השכינה היינו הגדולה שהיא בחי' מלכות בחי' שכינה נפגם ונעשה גאוה (ל"ק נח־י).

ס

ו נתת ליראיך נס, הנס בא ע"י יראה (ס"ה ישועה).
ח אלקים דבר בקדשו שדיבור הקודש תולה באלקים ירא (ל"ק יט־ג).
ט לי גלעד לשון גל עד שנתגלה התענוג שהיה להשי"ת קדם בריאת העולם שצפה שיהיו צדיקים שע"י מעשים טובים שלהם ימשלו בתפלתם כשיהי' לו הב' בחי' של מנשה ואפרים מנשה הוא בחי' נשיון ושכחה שישכח שהוא מיוחס או שעמל בעבודת הבורא וכן צריך לשבר שאר המ"ז בתפלתו הבאים מחמת עוונותיו וע"י מחשבות קדושות של התפילה החדונות נעשים לו כזכיות חה בחי' אפרים כמ"ש כי הפרני וכו' מעז ראשי היינו שיגביר המחשבות קדושות יהודה היינו התפילה מחוקקי לשון מלכות היינו שיהיה להתפילה ממשלה ויתגלה התענוג (ל"ק צז ע"פ ותבין).

סב

יג ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, היינו שהוא חסד גדול מאת הש"י שהוא משלם מדה כנגד מדה שעי"ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא ולשוב בתשובה (ל"ק קפז) (ר' איוב כ' יגלו).
יג ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו היינו

כשהחסד נתעכב אצלו ית' שזהו בחי' ולך ה' חסד ואין משפיעו עלינו אזי כי אתה תשלם לאיש כמעשהו היינו כפי העשיות והעסקים שעושה כן הוא ית' משלם כי צריכין לעשות דוקא אבל אם היה משפיע עלינו החסד לא היינו צריכים לעשות כלל ואזי היה נתקיים כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כאלו הוא עושה כי אין צריכין לעשות כלל כששופע חסדו (ל"ת ד־ג).

סג

ב צמאה לך נפשי וכו' בארץ ציה וכו' כן בקודש חזיתיך, בשם הרב ר' נחמן זצ"ל אב"ד טשערין שפירש ע"פ מה שכתב רבינו ז"ל בסי' עב כי לפעמים יש לאדם הרהור תשובה ונתעורר לנסוע להצדיק שיורהו דרך ה' ואח"כ כשבא להצדיק נופל מתשוקתו וע"כ צריכין לבקש מהשי"ת שלא יפול מהרהורי תשובה גם אח"כ וזה שבקש דוד בעת שהיה רחוק מא"י צמאה לך נפשי וכו' כן בקודש חזיתיך היינו גם כשאזכה לראותך בקודש כשאחזור לא"י לא אפול מהכיסופין לעולם (מי הנחל ל"ק עב).

יא יגירוהו על ידי חרב, וע"כ נקראים גרים על שם יגירוהו על ידי חרב כי ע"י הגרים נעשה חרב הגאוה ועי"ז נוטלין חרב הגאוה מנהיגי הדור שמתגאים על הדור בתנם (ל"ת ה־ה) (ר' מנהיגי הדור ט).

סה

י פלג אלקים מלא מים, כשפוגם ח"ו באמונת חכמים הוא נידון ביגיעת בשר דהיינו במותרות ואינו יכול להוציא מלימודו הנהגות אמתיות אך מי שכבר נשקע באלו המותרות יש מים שהוא מטהר ואלו המים הם בחי' מחלוקת וע"כ מחלוקת נקרא פלוגתא בחי' פלג וכו' כי מכל מחלוקת נעשה ספר בחי' שאלות ותשובות כי המחלוקת היא שאלה שמקשין ושואלין עליו והוא שב בתשובה ועי"ז הוא משיב ומתרץ השאלה ומתקן פגם אמונת חכמים (ל"ק סא־ה) (ר' קהלת י"ב עשות).

י פלג אלקים מלא מים, על אודות ההמתקה והטהרה נראה להבין שגם בפשיטות כוונתו להרבות בטבילת מקוה מים ומאלו המים זוכים למימי התורה ומטהר מכל הטומאות כי היא המכסה וההסתרה מהרודפים הנזכרים במעשה הבערגיר (בה"ל ל"ק סא־אות סח).

סו

יב הרכבת אנוש לראשינו, כי כשאוכל יותר ממה שצריך הוא בחי' מאכל בהמה נמצא שיורד מגדר אדם לגדר בהמה וזה הרכבת אנוש לראשינו היינו שגדר אנושי למעלה ממנו כי הוא למטה מגדר אדם אזי באנו באש ובמים זה בחי' חולי הקדחת ר"ל שהוא אש ומים חמימות וקרירות (ל"ק רסג) (ר' תד"א פ' ל"א בשעה).

יד ודבר פי בצר לי היינו שיהיה הצד הצר והקצר אלי אצל פי בבחי' השופר שהרחב היא למעלה והקצר היא למטה אצל הפה וכמו שמצינו אצל דוד בכל תפילותיו שההתחלה היה מן המיצר והדוחק שהיה צר לו מאד ואח"כ בא באותו תפילה לתוך רוח הקודש (ל"ק קעט) (ר' תפילה קז).

סז

ג לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך, מי שמודיע דרך ה' לרבים עי"ז אפילו כשהוא בין הגוים הקב"ה מושיע לו (ס"ה ישועה).

ג לדעת בארץ דרכך, היינו מי שהוא עדיין משוקע בארציות גמור הוא רוצה לדעת להתקרב להשי"ת כאלו לא חסר לו כ"א לידע דרכים זה אמר רבינו ז"ל לאחד שדבר אתו בלשון גדלות שרוצה לידע דרך לעבודת הבורא ית' כי רבינו ז"ל רצה שידבר עמו באמת (ש"ה רצב).

ז ארץ נתנה יבולה, ארץ ישראל יש לה ב' בחינות לפעמים נקראת ארץ כנען ולפעמים נקראת ארץ סתם כשיש מחלוקת נקראת ארץ כנען בחי' כאן עני כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות אבל כשיש שלום נקראת ארץ סתם ואזי היא בחי' ארץ נתנה יבולה שנותנת כוחותיה לכל יבול הארץ ואזי יש כח לכל הרפואות שהם בחי' שלום (ל"ק רעז) (ר' תהלים ו' אויבי).

ח יברכנו אלקים, זה בחי' שלום כי לא מצא הקב"ה כלי המחזיק ברכה אלא השלום ויראו אותו היינו יראה שעי"ז נתבטל הגוף לגמרי ע"י דיבורי תורה ותפלה וזה כל אפסי ארץ היינו שכל הארציות נעשים אפס ואין כי נתבטלים לגמרי אזי זוכין לברכה שהוא בחי' שלום (ל"ק עה).

סח

ז אלקים מושיב יחידים ביתה היינו זיווגים כדרז"ל (סוטה ב') אזי מוציא אסורים בכושרות היינו שנעשה האיסור כשר והיתר בחי' ביטול האיסור וע"כ כשאירע שאלה בבית האדם והשאלה אסורה הוא סימן שפגם ביחוד שלמעלה כי היחוד הוא בחי' ביטול האיסור (ל"ת כט).

יב אד־ני יתז אומר המבשרות צבא רב, ע"י אותיות

התורה שחידש הצדיק נבראים כחות רוחניום והן מלאכים ממש (ל"ק כ־ז).

יב ה' יתן אומר זה בחי' אמרות טהורות בחי' הרשימה של המוח שזה בחי' מלאך וזה המבשרות צבא רב היינו המלאכים וזה שמובא בכתבי האר"י ז"ל שצבאות הוא הנעלם של ש־ד־י כי הנעלם של שי"ן דל"ת יו"ד הוא בגימ' צ'ב'א'ו'ת' עם הכולל היינו הנעלם של ש־ד־י כשבחי' ש־ד־י שהוא המוחין נסתלק בחי' הסתלקות המוחין בשעת שינה ואין נשאר רק הרשימו אזי זאת הרשימה שהיא בחי' נעלם של ש־ד־י היא בחי' צבאות בחי' מלאך בחי' חלום ע"י מלאך (ל"ת ה־ט).

יג מלכי צבאות ידודון היינו הצדיקים שהם מלאכיו גיבורי כח שהם מדדין במרוצה ובמהירות בחי' ריקודין לתקן זמן הקודם בעת שהיו ישראל ניזופים ועי"ז זוכין לאורייתא דעתיקא ונות בית תחלק שלל וישראל הם מחלקים המעות להורות שאין צריך למעות ואין שם בעתיקא בחי' שמאל ב"ית ת'חלק ש'לל ר"ת ש'ב'ת' (ל"ק מט־ז).

יח רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, ע"י רכב אלקים רבותים בחי' קבלת התורה שמשם מקבלים הרבנים דקדושה הרוח חיים עי"ז אלפי שנאן ודחז"ל שאינן (ע"ז ג) עי"ז נתבטלין ונכנעין אלופי עשו שהם בחי' רב דקליפה (ל"ק ח־ח).

כה הליכות אלי מלכי בקודש, כשמעלין המלכות לתוך הקדושה ע"י עשיית המצוה בשמחה עי"ז יכולה לילך ולעורר כל הדברים לעבודת השי"ת (ל"ק כד־ג).

לא גער חית קנה איתא בזוהר (פנחס רנב) קנה חית תשבר ותעשה מחמץ מצה שלא תחמיץ חכמתך בחכמות חיצוניות ובהרהורים רעים שהם קנה דס"א עי"ז תנצל מבחי' חמץ סטרא דמותא כדאיתא מחמצת חמן מת (ל"ק ה־ד).

לא גער חית קנה יש קנה בקליפה והם חכמות חיצוניות והם זה לעומת זה כנגד חכמה דקדושה וכשמכניס בשכלו חכמות חיצוניות מחסר מקום הקדושה ועל זה הקנה מתחברים כל המדות רעות (ל"ק לה־א) (ראה תהלים ק"ד כולם).

לד הן יתן בקולו קול עוז כל הקולות הם בחי' עוזות דקדושה (עיין קול א) (ל"ק כב־ד).

לה תנו עוז לאלקים אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם, תנו עוז לאלקים זה בחי' אתערותא דלתתא שעי"ז שיש לנו עזות דקדושה לעמוד כנגד כל הקמים עלינו למנוע אותנו מעבודתינו ח"ו עי"ז אנו נותנין כביכול עוז וכח למעלה ועי"ז נתעורר למעלה עזות דקדושה ונשפע עלינו בחי' אל ישראל הוא נותן עוז וכו' לעמוד כנגד העזות דס"א כי אין לאדם חלק בתורה כשאין לו עזות דקדושה (ל"ק קמז).

לה תנו עוז לאלקים על ישראל גאותו, כד הגאוה היינו מלכות הרשעה גוברת על ישראל התיקון לזה שתתפללו בכח ותחזקו את אלקים היינו בחי' אני בחי' מלכות (ל"ת פד).

סט

ב הושיענו אלקים כי באו מים עד נפש, ע"י ישיבה במקוה תחת המים עד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנשימה נמתק הדין ס"ה (המה"ד).

ד ניחר גרוני, מחמת שאלו השרים שה המשקים האופים והטבחים שהם בחי' תאוות אכילה ושתיה סמוכים להדיבור כשמתגברים אזי ממשיכים את הדיבור לגלות מצרים בחי' מיצר הגרון בחי' ניחר גרוני ואינו יכול לדבר שום דיבור לפני השי"ת וע"י התענית הוא ממשיך מימי החסדים ללחלח הגרון (ל"ק סב־ה) (ר' לך י"ב ויהי רעב).

ד ניחר גרוני כלו עיני היינו כשאין השכל בשלימות בחי' כלו עיני דהיינו השכל ואזי אין לו בטחון בחי' כלו עיני מיחל לאלקי אזי ניחר גרוני היינו שאין לו חיתוך הדיבור אבל כשיש לו בטחון ועושה צדקה אזי יכול לעשות מקול הציפצופים דיבורים (ל"ק רכה).

ה אשר לא גזלתי או אשיב, עיקר התשובה היא בבחי' שאינו יודע לשאול היינו לעשות תשובה ולשאול כפרה מהשי"ת על העוונות שאינם ידועים לו (ל"ק ל־ו).

ה רבו משערות ראשי שונאי חנם, ודע שע"י שפונה עצמו להממון מזה נעשים שונאים כי אהבה חלויה בדעת והשנאה בא מבלבול ועכירת הדעת וע"י תאות ממון נתעכר מוחו ונעשה כסיל וכפי הבלבול המוח כן התגברות השונאים ולפעמים נעשים מזה שונאי חנם כי לפעמים חושק כ"כ לממון ונעשה כ"כ כסיל עד שאין המוח יכול לסבול העכירות עד שיוצא בבחי' שערות מותרי המוחין ואז השונאים הבאים משם הם שונאי חנם כי אין להם שום טעם ודעת על שנאתם מאחר שאינם באים מן המוח (ל"ק סט).

ח כסתה כלימה פני, קודם התשובה עדיין ידיעתו בקטנות עי"ז בושתו אינו בפועל על פניו כי חטאותיו מטמטמין שכלו וידיעתו ע"י רוח שטות

שבקרבו אבל אח״כ כשעושה תשובה אזי מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו (ל׳ק לח־ה) (ראה סוטה ד׳ אין אדם).

כא חרפה שברה לבי, היינו החרפות ובזיונות שוברין לבו של אדם והתיקון הוא ע״י שמקשר את לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת כי יש שלשה נקודות שהכל צריכין מתחילה לקבל מהצדיק ואח״כ יקבלו דין מן דין וכ״א יקבל מיניה וביה וע״י שלשה בחי׳ אלו נתבטל החרפות (ל״ק לד־א־ה) (ראה נקודות א).

כח תנה עון על עונם, לפי גודל קדושת ישראל אין ראוי להם כלל לעשות עבירות ח״ו רק מחמת תוקף הגלות של אדום שאנו מסורים אצלו בגלות מחמת זה באים לעבירות ח״ו וע״כ הקב״ה נותן העונות עליו וזה תנה עון על עונם היינו שהקב״ה נותן עליו העוונות של ישראל ונמשך להעוונות חיות ממנו (ש״ה פט) (ר׳ תהלים נא אלמדה).

ע

ד ישובו על עקב בשתם, כשבושה בא עליך אין זו אלא בשביל שתעשה תשובה על העוונות שאתה דש בעקב (ס״ה בושה).

עב

א משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, לפעמים הקב״ה מכלה הצרות על האב כדי שיהי׳ שלום לבנו (ס״ה המה״ד).

עג

ב כמעט נטיו רגלי כי קנאתי (ע״י קנאה נופל ממדרגתו) (ס״ה קנאה).

ט שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ, כי עכשיו נחפשט האפיקורסות שהותרה הרצועה לדבר סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה׳ ובאמת זה האפיקורסות הוא נגד השי״ת בעצמו אך הם בושים לדבר בפירוש על הש״י וזה שתו בשמים פיהם שבאמת מדברים נגד הש״י כביכול אך לשונם תהלך בארץ שפושטים לשונם נגד העולם (ש״ה לח).

כו צור לבבי, הלב הוא הצייר של המדות והם שני יצרין היינו מחשבות טובות הם יצר טוב ומחשבות רעות הם יצה״ר כי עיקר היצרין הם המחשבות והחכמות שבלב (ל״ק מט־א).

כח קרבת אלהים לי טוב שתי בה׳ אלקים מחסי, ע״י בטחון האדם נתקרב להשי״ת (ס״ה בטחון).

עד

ד שאגו צורריך בקרב מועדיך שמו אותותם אותות, ששאגת הצוררים דהיינו קול החיות רעות שהם חכמי הטבע נכנס בקרב המועדים ממש היינו בתוך קול הקריאה של יו״ט שמכריז וקורא את הרצון ושאגת הצוררים נכנס בתוכם ושואגים שהכל רק עפ״י חיוב הטבע ח״ו וזה שמו אותם אותות שאומרים שהכל רק ע״פ אותות השמים כפי חיוב הטבע ח״ו (ל״ת ד־ו).

יג אתה פוררת בעזך ים שברת ראשי תנינים על המים, כי ע״י מטה עוז היינו התפילה של הבעל כח הוא משבר ראשי תנינים על המים היינו הס״א והנחש שהיתה יונקת מן הרחמנות והדעת וע״י מטה עוז מוציא קדושת הדעת והתפילות שבלע כי התפילה של הבעל כח היא עומדת בבית הבליעה של הנחש ועי״ז היא מוכרחת להקיא ולהוציא הכל (ל״ת ח־ג) (ר׳ תהלים ק״ו ויעמוד).

עה

ג כי אקח מועד כשאקבל את הימים טובים אני מישרים אשפוט היינו שאזכה לענוה שהוא בחי׳ מישרים אשפוט (כמ״ש חז״ל חולין פ״ט מ״ד) (ל״ק קלה) (ר׳ צדיק קה).

ח כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים שהגבוהים הוא צריך להשפיל להראות להם שאינם יודעים כלל בידיעתו ית׳ והקטנים בחי׳ שוכני עפר צריך להרים לעוררם ולהקיצם שלא יתייאשו כי מלא כל הארץ כבודו (ל״ת ז־ח) (ר׳ אבות א׳ הוו).

יא וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק, ע״י שבח שמשבחין את הצדיקים מפילין את הרשעים נפילה גדולה (ס״ה צדיק).

עו

יב יובילו שי למורא, ע״י מתנה שנותנין לצדיקים זוכין ליראה גם ש״י טבילות מסוגלין ליראה (ס״ה יראה).

יג יבצור רוח נגידים, הרוח שהיא בחי׳ צדקה ע״י נתמעט ואוות הנגידות והעשירות (ל״ק יג־א).

עז

ז אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי, אזכרה זה בחי׳ הזכרון שצריכין לזכור תמיד בעלמא דאתי וזה בחי׳ נגינתי היינו בחי׳ הניגון שהוא ע״י בירור הטוב מן הרע דהיינו שמחפש הנקודות טובות שיש בו עדיין לבררם מתוך הרע הרוח רעה עי״ז יכולין לזכור עצמו בעוה״ב וזה בלילה כי עיקר הבירור הוא בלילה שאז הוא פקדונות הרוחות וזה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי כי ע״י ניגון ושמחה נשמר הלב מכח המדמה ואז יכול לשפוך לבו כמים לפני ה׳ לשוח עם לבבו מתכליתו הנצחי לעוה״ב

ולחפש הנקודות טובות כדי לשוב להש״י עי״ז כי עיקר התשובה הוא להכניע הרוח רעה ולברר הרוח טובה (ל״ק נד־ו).

טו אתה הא־ל עושה פלא הודעת בעמים עוזך, שהשי״ת עושה פלאות ע״י תפלות ישראל שהם ע״י בחי׳ עזות שעי״ז מודיע להעכו״ם את העזות דקדושה של ישראל שע״י שרואין את הפלאות שנעשין בעולם ע״י תפלות ישראל עי״ז יודעין העזות דקדושה שיש להם עזות להתפלל ולעשות פלאות (ל״ק ל־ח) (ראה עזות י).

עח

יב נגד אבותם עשה פלא, ע״י נדר שהיא בחי׳ פלא נתתקן אמונת חכמים ועי״ז מתנוצצים בו אורות האבות כי נדר זה בחי׳ אור יעקב וידים זה בחי׳ אברהם ויצחק וע״י אורות אלו עולה ומתענג בעונג שבת (ל״ק נז־ג־ד) (ר׳ נשא ו׳ כי יפליא).

כב לא האמינו וכו׳ ולא בטחו, ע״י אמונה יבוא לבטחון (ס״ה בטחון).

עא מאחר עלות הביאו היינו שדוד המלך ע״ה הי׳ יכול להעלות גם נגינה שאינה מאדם כשר להעלותה אל הקדושה וזה מאחר עלות הביאו גם נגינה שהיא מאחורי הקדושה ועי״ז נתעלה מלכות דקדושה בחי׳ לרעות ביעקב כי עי״ז זכה למלכות (ל״ק ג).

עט

ח אל תזכור לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד, היינו שאנו מבקשים מהש״י לבל יזכור לנו עוונות הראשונים דהיינו שיעביר ראשון ראשון שבכל חבילה של עוונות שעי״ז ממילא בטלין ונסתלקין כל שאר העוונות שבכל חבילה אך לזה היינו צריכים לקיים כל הי״ג מדות של רחמים וע״ז אנו מבקשין מהר יקדמונו רחמיך דייקא כי דלונו מאד כי אנחנו אביונים ואין לנו מדת הרחמנות ואין לנו כח לעורר הי״ג מדות של רחמים ע״כ אנו מתחננים שיעורר בעצמו הי״ג מדות של רחמים ועי״ז אל תזכור לנו וכו׳ (ש״ה פט) (ר׳ עבירות כא).

פ

טו שוב נא הבט משמים וראה, הבטה שמביט משמים עלינו ישיב הראות לעיניו ואז וראה כי הראי׳ ע״י השבת הבטה (ל״ק יג־ד) (עיין ת״ז ד׳ בראשית) (יחזקאל א׳ והחיות).

טו ופקוד גפן זאת (ראה זוהר ויחי רל״ח אוסרי) (ל״ק לח־ב).

פא

ג שאו זמרה ותנו תוף, נגינה זה בחי׳ משא ומתן באמונה ששמח בחלקו ע״ז נתמעט תאוות העשירות (ל״ק יג־א).

ד תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגינו, תקעו לשון שלום בחדש שפר בהתפארות חדש ע״י התקרבות גרים או בעלי תשובה בכסא בחי׳ יראה שזה הדבר מסור ללב ליום ע״י יראה זוכה לשלום בית חגינו זה בחי׳ תפילה עבודה וע״י תפילה זוכה לשלום הכללי (ל״ק יד־י).

ד תקעו בחודש שופר, תקעו זה בחי׳ ממשלה שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים בחודש זה בחי׳ התחדשות המוחין שבשלש רגלים שכל המועדים הם ע״י חידוש הירח שופר זה בחי׳ הלב שניזון משופרא דשופרא לתקן השלש תאוות ממון אכילה ומשגל התלוים בלב ע״י הדעת גם שופר בחי׳ יראה שע״י הדעת נתתקן היראה גם שופר בחי׳ נבואה בחי׳ תפילה גם השופר הוא בחי׳ מה שכל שיח השדה מחזירים כוחם לתוך התפילה שעי״ז בכסא ליום חגנו היינו ר״ה כי עי״ז יכולים לעשות ר״ה (ל״ת א־יד) (ר׳ כל הענינים מהתורה הזאת ותבין).

ד תקעו בחדש שופר תקעו בחי׳ חרדת הגוף בחי׳ וקר רוח איש תבונה איש תבונות שעל ידו נתתקן האמונה בחודש שופר היינו בהתפארות חדש היינו התפארות וגאוה חדשה שנתגלה בחי׳ גרים שהם מכניסין גאוה בישראל שנעשין ע״י שמעלין האמונה הנפולה וזה בכסא ליום חגינו בכסא זה בחי׳ תפילין דמכסיין על מוחא כי מהגאוה הנ״ל נעשה תפילין ע״י המגיני ארץ שהם מעלין ומתקנין פגם הגאוה שהיא בחי׳ החתים בשרו ועושין מזה בחי׳ חותם דקדושה בחי׳ תפילין וזה ליום חגינו היינו ר״ה שהוא בחי׳ ראש ומוחין שאז נעשין כל הבחי׳ הנ״ל כי חק לישראל הוא חק לישנא דמזונא בחי׳ חיקון המאכלים משפט לאלקי יעקב זה בחי׳ תיקון המשפט (ל״ת ה־טז) (ר׳ כל הענינים של התורה ה׳ ותבין).

ד תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו תקעו זה בחי׳ התגלות הכבוד בחי׳ ותקעתיו יתד במקום נאמן והיה לכסא כבוד בחודש זה בחי׳ חידוש העולם בחי׳ שיר חדש וזה בחי׳ שופר בחי׳ הרם כשופר קולך והדר מפרש איך זוכין ע״י התגלות הכבוד שהוא בחי׳ תקעו לבחי׳ חידוש העולם וכו׳ וזהו בכסא ליום חגנו זה בחי׳ נבואה ליום חגינו הוא ראש השנה זה בחי׳ אמונה שנתתקן ע״י תיקון כח המדמה שהוא

בחי׳ חג בבחי׳ ובמחוגה יתארהו היינו תארים ושבחים שהם בחי׳ כח המדמה כי בפנימיות השכל הוא יח׳ מופשט לגמרי מכל השבחים והתארים וע״כ כשהמדמה מבורר ומתוקן אז יכולים לסדר שבחים ותארים לו ית׳ ועי״ז נתתקן האמונה שהיא בחי׳ ר״ה כי עיקר ר״ה שאז הוא חידוש העולם כי בתשרי נברא העולם הוא תלוי באמונה וזה בכסא ליום חגנו כי עיקר תיקון המדמה והאמונה הוא ע״י נבואה ועיקר ר״ה תלוי בסיוון שהוא קבלת התורה שעי״ז נתתקן האמונה וכלל כל הבחי׳ אלו נעשין ע״י בחי׳ כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב שהוא בחי׳ מטה עוז שעי״ז נעשין כל הבחי׳ (ל״ת ח־יב) (גם עיין כל העניינים מהתורה ואז חבין).

ה כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב חק לישנא דמזוני (ביצה טז) היינו שמוציאין כל המזון והחיות מהסט״א כי הוא מוכרח להוציא ולהקיא הכל ע״י בחי׳ משפט לאלקי יעקב היינו ע״י תפילה שהיא בחי׳ דין ומשפט שהיא בחי׳ מטה עוז שעי״ז הוא מקיא כל הקדושה שבלע (ל״ת ח־יא).

ח אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה סלה מי מריבה זה בחי׳ מצה מוחין דקדושה עי״ז נעשה רעמים ודבריו נשמעין (ל״ק ה־ד).

יא אנכי ה׳ אלקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו המעלך מארץ מצרים וקבלו מתורה אשר שם הרוח חיים אז דייקא הרחב פיך ואמלאהו בחי׳ שלימות החסרון (ל״ק ח־ז).

יא אנכי ה׳ אלקיך המעלך מארץ מצרים, היינו קודם מתן תורה היה הכל אנכי ואחר מתן תורה הרחב פיך ואמלאהו היינו שהשפע לפי כלי הדיבור (ל״ק לד־ד) (ראה דיבור יג) (תהלים קי״ד ישראל ממשלותיו).

פג

ב אלקים אל דמי לך היינו כשאתה רואה שמשם אלקים נעשה אותיות אל דמי דהיינו שנעשה מן הה׳ ד׳ ונסתלק השפע אל תחרוש ואל תשקוט א־ל שתעורר בחי׳ א־ל ע״י התפילה בב׳ בחינות ותעשה עי״ז מן הד׳ ה׳ (ל״ק צז) (ר׳ מקץ מ״א מנשה).

פד

ג נכספה וגם כלתה נפשי, עיקר התהוות הנפש הוא ע״י כיסופין ורצונות הטובים של איש הישראלי וזה הפ׳ נכספה מה שאני נכסף אחר השי״ת מזה בעצמו נעשה נפשי (ל״ק לא בה״ש) (ל״ע רצון א).

ח ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון, ע״י השתוקקות לנסוע להצדיק נעשה ציון ורושם הכלי וכפי הכלי שיש לו ע״י שבירת המניעות זוכין עי״ז להתקרב להשי״ת בחי׳ יראה אל אלקים בציון (ל״ק קפה) (ר׳ מניעות ז).

פה

יד אמת מארץ תצמח (ר׳ תענית ח׳ אין) (ל״ת ה־א).

יד צדק לפניו יהלך צדק בחי׳ מלכות ע״י מצות שעושין בשמחה מאיר אור הפנים וישם לדרך פעמיו ע״י שלש פעמים היינו השלש רגלים ע״י מקבלין מאור הפנים (ל״ק ל־ה) (ר׳ שלש רגלים א).

יד צדק לפניו יהלך, לפעמים כשאדם יש לו עיכוב וצער בדרך הוא מחמת שכנגד המקום הזה יש עיכוב בהכוכב שאינו מאיר בשלימות ע״כ התקנה לזה ליתן צדקה קודם שיצא לדרך כי ע״י צדקה יאיר הכוכב ויתבטל עיכובו (ל״ק לא בה״ש).

יד צדק לפניו יהלך, עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי׳ רגלין היינו שאין מניחין להאדם לילך בדרכי השי״ת ובשבת קודש חוזרין ומקבלין כח ההליכה אך צריך עוד סעד לתומכו והסעד הוא בחי׳ אמת אך עדיין צריכין ליתן להם כח כדי שיוכלו לילך היטב וזה זוכין ע״י צדקה של שבת וזה צדק וכו׳ היינו שהצדקה עושה לו הליכה (ל״ק פו) (ר׳ שבת י״ז).

יד צדק לפניו יהלך, צדק היינו המצות, כי בחול כשעושין מצוה הס״א יונקת מהרגלין של המצוה ובשבת עולין הרגלין מן הקליפות ואזי מתחלת לילך לפני השי״ת ובתחילת ההליכה אינה יכולה לעשות דרך כבושה רק שביל דקיק אזי וישם לדרך פעמיו שהוא יח׳ עושה דרך כבושה מפעמי הרגלין וכ״ז נעשה ע״י אכילת שבת שמשם מקבלין הרגלין כח (ל״ק רעז).

יד צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו כשתלך בדרך תתן קודם צדקה (ס״ה דרך).

פז

ו ה׳ יספור בכתב עמים זה יולד שם סלה פרש״י שהם ישראל שנטמעו בעכו״ם בכתב זה בחי׳ בטוב שיוצא ע״י בחי׳ כתב שמוצאים בספריהם היפך אמונתם ומתגיירים זה יולד שם סלה או שנתלבש הטוב בהילודים והם מתגיירים (ל״ק יז־ז) (ר׳ טוב ורע ב).

ז ושרים כחוללים כל מעיני בך, ושרים זה בחי׳ התגלות המלכות, כחוללים וכו׳ היינו לפי החלל שנעשה ע״י מחשבותיו הק׳ כי מעייני לשון מחשבה ועיין כן התגלות המלכות כי ע״י מחשבות קדושות נעשה לבו חלל בקרבו ומקבל עליו עומ״ש שלימה

(ל"ק מט־א) אע"פ ששרים נכתב השין ימנית ורבינו ז"ל מפרש ש' שמאלית לשון שררה ומלכות כי לפעמים מתחלף (ראה פל"ח מט־ז).

פח

ו במתים חפשי (ר' שבת קנ"א במתים) (ל"ק ערה).

יח סבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד, המחלוקת נקרא מים ומגביה ומרים את האדם כי האדם עץ השדה והנה עץ המונח על הארץ א"א לו להגביה א"ע כ"א ע"י שבאין עליו מים שוטפין אזי המים מרימין ונושאין את העץ (ל"ק קסא) (ר' שופטים כ־כו כי האדם).

פט

ב אדיע אמונתך בפי, היינו ע"י שמדברין האמונה בפה שיאמר בפה מלא שהוא מאמין וכו' זה בעצמו אמונה וגם עי"ז באים לאמונה (ל"ת מד) (ר' אפיקורסים יג).

ב אודיע אמונתך בפי, אמונה תולה בפה של אדם (ס"ה אמונה).

ג עולם חסד יבנה, כי אברהם בחי' חסד ובנין עולם על ידו וכן כל אחד ע"י מחאת כפים בתפלה מגרש אויר הטמא של חוץ לארץ ונטהר אויר המקום באוירא דא"י ועל ידו נבנה עולם מחדש (ל"ק מד) (ר' ברכות ז' כל הקובע) (תיקון כ"ב ובהאי).

ג עולם חסד יבנה, מאחר שהוא יח' היה יכול לברוא עולמות כאלו בלי אתערותא דלתתא כלל רק ע"י חסדו בודאי הוא יכול להחיות ולקיים העולמות ולא היינו צריכים לעשות כלל שום עסק ומלאכה ואפילו ההכרחיות היו נעשין ע"י אחרים אך כשהחסד נתעכב ח"ו ואין משפיע עלינו חסדו אזי צריכים לעשות בשביל אתערותא דלתתא (ל"ת ד־ג) (ר' תהלים ס"ב ולך).

ו אמונתך בקהל קדושים, קודש בחי' מוחין כי צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל כי אין ליסמוך על השכל בעצמו כידוע (ל"ק כד־ו).

ו אף אמונתך בקהל קדושים, כי ר"ה הוא בחי' תיקון האמונה בבחי' אף וכו' כי אז נתקבצין כל הקהילות הקדושות ועי"ז נתלקטין ונתקבצין כל ליקוטי האמונה (ל"ת ה־יד) (ר' ר"ה ו).

ט ואמונתך סביבותיך אתה מושל בגאות, ע"י אמונה יהי' לך כח לשבר א"ע מגאוה ותמשול על מדת הגאוה (ס"ה גאוה).

י בשוא גליו אתה תשבחם, שם אתה מסוגל על הים והסד בשוא גליו אתה תשבחם, הסד הזה גילה לרבינו ז"ל הרב הצדיק הקדוש וכו' מוהר"ר מנחם מנדל מויטעפסק לאחר הסתלקותו והפירוש בקיצור לכתוב על ה' פתקאות ורב חסד בגימ' אלף תיו והה' פתקאות אז ביחד אלף תיו הא והוא שם א'ת'ה' ובעת רוח סערה ישליך הפתקאות לתוך הים וישתוק הים מזעפו (ל"ק רנו בפל"ח).

טז אשרי העם בחי' השגחה יודעי תרועה בחי' יעקב צדקה שע"י צדקה נמשך השגחה ה' בחי' חסדים באור פניך זה בחי' השכל יהלכון אלו הנפשות (ר' מפתח הענינים מהתורה הזאת ותבין) (ל"ק יג־ו).

טז אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, הוא בחי' העלאת י"א סממני הקטורת שבתוך העכו"ם השוכנים סביבות המו"מ באמונה וזה יודעי לשון התחברות תרועה מלשון שבירה כי הניצוצות הם משבירת כלים, ה' באור פניך יהלכון היינו כשעוסק המו"מ באמונה אזי נשמתו באה לתוך האמונה כדי לקבל מאור הפנים חידוש הנשמה עי"ז עולים כל הניצוצות (ל"ק לה־י) (ר' תקיעת שופר ד).

יז ב'שמך י'גילון כ'ל ה'יום, ר"ת ב'כ'י'ה' עיקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה שמרוב שמחתו בהש"י הוא מתחרט על שמרד נגדו בימים הראשונים ומתעורר לו בכי' מחמת רוב שמחה (ל"ק קעה).

יז בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו, מי שאין לו עצבות והוא תמיד בשמחה בודאי יתנשא (ס"ה עצבות).

יח כי תפארת עוזמו אתה וברצונך תרום קרננו, תפארת עוזמו בחי' תפילין בחי' יראה שנתגלה ע"י התפארות ואזי וברצונך תרום קרננו כי מגלה רצונו ומרומם קרנם של כ"א שעי"ז התגלות האהבה נמצא שהצדיק מגלה היראה והאהבה (ל"ק יז־א) (עיין צדיק כא) (אהבה יג).

כא ב'שמן ק'דשי מ'שחתיו נוטריקון סופי חיבות של אברהם' יצחק' יעקב' ב'ק'ם' שהיא רמז בחי' נדר שעי"ז נתחקן האמונה הנפולה ומתנוצצים בו אורות האבות (ל"ק נז־ג) (ר' ויחי מ"ט מידי) (ר' תהלים ע"ח נגד).

כד וכתותי מפניו צריו, אותיות צ'ו'ם' נוטריקון ו'כתותי מ'פניו צ'ריו שע"י הצום נכנע הכבד ונתחקן מוח החכמה שהיא הצלם ומאיר בפני אדם וע"י הצלם שבפניו עי"ז וכתותי מפניו צריו מפניו דייקא כי ע"י כעס הבא מהכבד כועס אין לו פני אדם כי נמשל כבהמות וצרים מצירים לו ושולטים עליו וע"י הצום אויביו נופלים לפניו (ל"ק נז־ו) (ר' פסחים ס"ו כל).

כט לעולם אשמור לו חסדי ובריתי נאמנת לו ע״י שמירת הברית בב׳ בחי׳ שהוא צדיק ולמדן ע״י שילמוד דיני איסור והיתר וישמרם נתגלה חסד היינו אהבה והשתוקקות להשי״ת וכיסופין טובים שהיא דבר יקר מאד (ל״ק לא־ו) (קל״ק לא־י).

כט ובריתי נאמנת לו, עיקר קיום וחיות האמונה הוא רק ע״י שמירת הברית (קל״ק לא־ג) (ראה נסיעה לצדיק ו).

כט ובריתי נאמנת לו אמונה זה בחי׳ תפילה ע״י תיקון הברית יכול להוציא דיבורי התפילה כחיצים מן הקשת (ל״ת פג) (ר׳ משיח טז־ב).

לד וחסדי לא אפיר ולא אשקר באמונתי, ע״י אמונה בחי׳ חסד ימין מתגבר על אויביו ומנצח את המתנגדים ומבטל הכפירות (ל״ק כח־ב).

לה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, ע״י אמת נשמר אות ברית (ס״ה אמת).

לה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, ע״י שקר נתחלל הברית קודש (ס״ה הרהור).

נב אשר חרפו עקבות משיחך, כשהאומות מחרפין אותנו ביותר זה סימן על משיח (ס״ה אמונה).

צ

יב ונביא לבב חכמה, כשאדם משמח עצמו בשמחה של מצווה והשמחה גדולה כל כך עד שמרקד מחמת שמחה זה הבחי׳ נקרא ונביא לבב חכמה הרגלים הם נצח והוד בחי׳ נביאים נתעלים לבחי׳ לב כי השמחה שבלב מעלה אותם (ל״ת פא) (ר׳ ישעיה מ״א צדק).

טו שמחנו כימות עניתנו, עניתנו לשון תענית היינו שתהיה השמחה כימות התענית כי כפי ימי התענית כן מחיה הימים הראשונים במצות ומעשים טובים שלו וכן נבנה השמחה (ל״ק קעט) (ר׳ ר״ה י״ח צום).

טו שמחנו כימות עוניתנו, שע״י תענית נעשה שמחה (ל״ת ה־י) (ר׳ תענית יב).

צא

יא כי מלאכיו יצוה לך וכו׳ על שחל ופתן תדרוך, מלאכים הנבראים מאותיות התורה שחידש הצדיק הם מענישים את הרשעים (ל״ק כ־ז).

יד כי בי חשק ואפלטהו, כ״י ב״י גימ׳ מ״ב היינו ג״פ י״ד גימ׳ מ״ב שנתגלה החשק שבלב בידים וזה בחי׳ מחאת כפים ע״ז ואפלטהו בחי׳ המחקת הדינים ע״י מחאת כפים בתפלה (ל״ק מו).

צב

ג ואמונתך בלילות, אדם הדבוק תמיד בעבודת הבורא ונתיגעים המוחין שלו אזי ילמוד פשטא אורייתא אזי המוחין שלו באים בתוך האמונה ונתחדשים שם (ל״ק להּ־ד) (ראה סנהדרין כ״ד במחשכים).

ג ואמונתך בלילות, כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר עד שבאור היום אז נתגדל האמונה בשלימות ועי״ז עיקר הרפואה (ל״ת ה־ב) (ר׳ איכה ג׳ חדשים).

ג להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, אמונתך בלילות זה בחי׳ אמונה שהיא תלויה בכח המדמה כי ע״י מנהיג אמתי נתברר ונתתקן המדמה וזוכין לאמונה שלימה ועי״ז להגיד בבוקר חסדך כי התקבצות החסדים שעל ידם יהיה חידוש העולם לעתיד הוא ע״י אמונה (ל״ת ח־ט).

ד עלי עשור וכו׳ כי שמחתני וכו׳, כי יש עשרה מיני נגינה שהם בחי׳ שמחה כמ״ש עלי עשור וכו׳ ואלו יוד מיני נגינה באין בתוך עשרה מיני דפיקין והם מחיין אותן וע״כ כשיש קלקול ופגם בהשמחה שהיא בחי׳ יוד מיני נגינה עי״ז באין חולאת מן היוד מיני דפיקין והשמחה היא רפואה גדולה (ל״ת כד).

יב בקמים עלי מרעים היינו מחלוקת של צדיקים שהם אחים ורעים כי בוודאי הם אוהבים גדולים וכשהם יקומו עלי תשמענה אזני צדיק כתמר יפרח שלא ישמע מן המחלוקת כ״א הטובות שעושין לו בזה שהוא בחי׳ צדיק כתמר יפרח בחי׳ המתקת הדינים ולא יטעה ח״ו שהיא מחלוקת גמורה ח״ו כי זאת המחלוקת הוא רק לטובה (ל״ק רעז).

צג

א ה׳ מלך גאות לבש, שכביכול הלביש וצמצם את גאות שלו כדי להשרות שכינתו בביהמ״ק כדי שנוכל לסבול קבלת עול מלכותו עלינו אבל כשישראל חטאו לפניו אזי כביכול הראה וגילה הש״י גאותו ולא רצה להלבישו וממילא נחרב הביהמ״ק כי לא היה יכול לסובלו (ל״ק ריט) (ר׳ איכה ב׳ בצע).

ה לביתך נאוה קודש ה׳ לאורך ימים, שהשי״ת המשיך רק קדושתו לבית המקדש מחמת שהיו שם דברים נאים אבל הוא ית׳ בעצמו אין העולם מקומו רק הוא מקומו של עולם וע״כ ה׳ לאורך ימים היינו שהוא יתּ יכול לעשות ר״ה שהוא יומא אריכתא (ל״ת א־יד) (ר׳ השי״ת ט).

צד

יב אשרי הגבר אשר תיסרנו י־ה ומתורתך תלמדנו, כי ע״י היסורין זוכה להתחדשות התורה וזה סימן שפעל ע״י היסורין וקבלם כראוי כשזוכה אח״כ

לחידושין דאורייתא שזה סימן שזכה לבחי׳ ביטול אל התכלית ע״י היסורין (ל״ק סה־ד) (ר׳ ביטול ה).

צה

ז היום אם בקולו תשמעו, זה כלל גדול בעבודת השם שלא ישים לנגד עיניו כ״א אותו יום ואותו השעה הן בעסק פרנסה והצטרכותו צריך שלא יחשוב מיום לחבירו כי כשרוצין ליכנס בעבודת השם נדמה להאדם כאלו הוא משא כבד אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום לא יהיה לו משא כלל וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום לאמר מחר אתחיל כי אין לאדם בעולמו כ״א אותו יום כי יום המחרת הוא ענין אחר לגמרי בחי׳ היום וכו׳ היום דייקא (ל״ק ערב).

צו

ג ספרו בגוים את כבודו, מי שמשתדל תמיד לקרב בנ״א לעבודת השי״ת הוא בונה בחי׳ היכל הקודש זה שבנ״א נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו עי״ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי׳ כבוד כי זה עיקר כבודו כשהרחוקים מאד נתקרבים אליו (ל״ק נט־א) (ר׳ קדושה ג) (ר׳ תהלים כ״ט ובהיכלו).

ז הבו לה׳ משפחות עמים הבו לה׳ כבוד ועוז, ע״י גרים שנעשין ע״י מטה עוז היינו תפלה של הבעל כח שהס״א מוכרחת להחזיר כל הקדושה שבלעה עם עצמות חיותה עי״ז נתרבה ונתגדל כבודו יח׳ בחי׳ הבו וכו׳ (ל״ת ח־ד).

צז

ג אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו, החפלה בהתלהבות עד שההתלהבות בא לו בפנים עי״ז נופלים ונתלהטים שונאיו (ס״ה מריבה).

צח

א שירו לה׳ שיר חדש כי נפלאות עשה, היינו השיר שיתער לעתיד שהוא ניגון של השגחה בחי׳ נפלאות כי אז יתנהג העולם ע״י השגחה ונפלאות ושיר החדש הזה שיתער לעתיד הוא בחי׳ שיר פשוט כפול משולש מרובע שעולה ע״ב בחי׳ חסד שעל ידו יהיה חידוש העולם לעתיד בחי׳ עולם חסד יכנה (ל״ת ח־י) (ר׳ ישעיה נ״ח הרם).

ג זכר חסדו זכר לשון השפעה היינו כשרוצה להשפיע חסד לישראל אזי יצרף ואמונתו לבית ישראל דהיינו אמונה שיאמין שיש בכל דבר אותיות וניצוצות ויצרף אל האמונה החכמה בוודאי ראו כל אפסי ארץ אז הארציות של הדבר נעשה אפס כי הניצוצות הם החיות של הדבר ואת היינו האותיות מא׳ עד ת׳ היינו הניצוצות נעשה ישועת אלקינו כי מהניצוצות נעשה דיבורים ועי״ז משפיע השי״ת רב טוב לישראל וזה ישועת אלקינו כי זה תענוגו (ל״ק צד) (ר׳ תצוה נ״ח ועשית).

ו בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה׳ ע״י הקול דנפיק מה שהאדם מוציא בכח בתפילתו עי״ז ירעם הים נעשה רעמים תבל ויושבי בה דא לבא כמ״ש לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימיות שבלב כי תבל אותיות ת׳ לב תיו לשון רשימה שנרשם הקול בלב עי״ז נהרות ימחאו כף בחי׳ שמחה בחי׳ ולישרי לב שמחה יחד הרים ירננו רינה לשון תפלה הרים הם הצדיקים שיכולין להתפלל ולהלביש תפילתן במאמר לאחר גז״ד (ל״ק ה־ה).

צט

ז שמרו עדותיו וחק נתן למו עדות זה בחי׳ תפילה בחי׳ עדות להודות לשם ה׳ (קכב) עי״ז וחק נתן למו לישנא דמזונא (ביצה ט״ז) (ל״ק ט־ב).

ק

א מזמור לתודה הריעו לה׳ כל הארץ, לתודה אותיות תולדה ה׳ריעו ל׳ה׳ כ׳ל ה׳ארץ ר״ת ה׳ל׳כ׳ה׳ כמובא כי ההלכות בחי׳ תודה הם בחי׳ הולדה (ל״ח ב־ג) (ר׳ לימוד הפוסקים ז).

א מזמור לתודה, ודע שמזמור לתודה הוא מסוגל למקשה לילד דהיינו לומר אותו כי מ׳זמור ל׳תודה ר״ת מ׳ל׳ בחי׳ ע׳ קלין של היולדת ויש במזמור הזה קס״ח אותיות קס״ח הוא חסד בא״ח ב״ש שע״י חסד בחי׳ הלכות ההולדה בנקל ויש מ״ג חיבות בזה המזמור כי קישוי לילד הוא ע״י שיש קליפה שהיא אומרת גזורו גם לי גם לך לא וכו׳ (מלכים א־ג) כי אינו רוצה שיצא לאויר העולם וכנגד זה יש מ״ג חיבות בזה המזמור כנגד בחי׳ גם הנ״ל כי המזמור הזה הוא סגולה למקשה לילד (ל״ת ב־ו).

א ה׳ריעו ל׳ה׳ כ׳ל ה׳ארץ ר״ת ה׳ל׳כ׳ה׳ בחי׳ יחודא תתאה שזיווגו גם בימי החול בחי׳ מט״ט ששולטנותי׳ בששת ימי החול בחי׳ ששה סדרי משנה (ל״ק יא־ו).

ב עבדו את ה׳ בשמחה היינו להמשיך שמחה לבחי׳ עבד בחי׳ מט״ט בחי׳ ששת ימי החול וזה דעו כי ה׳ הוא אלקים בחי׳ אחדות הפשוט שכל השינוים הם אחד שזה נתגלה ע״י שנמשך השמחה של שבת לששת ימי החול (ל״ת ב־ו).

קא

ב אשכילה בדרך תמים, מי שהולך בתמימות נעשה משכיל (ס״ה דעת).

ו עיני בנאמני ארץ עיני בחי׳ דעת בנאמני בחי׳

משפט ארץ בחי' יראה לשבת עמדי בחי' שפלות הולך בדרך תמים בחי' תפילה הוא ישרתני בחי' עולם הבא סתרי תורה פירוש שע"י יראה שבא ע"י משפט התבודדות זוכין לדעת בחי' תורה שבנגלה ועי"ז זוכין לתפילה במסירת נפש וע"י תפלה זוכין לסתרי תורה (ל"ק טו־ח).

ו עיני בנאמני ארץ, ע"י אמת השגחת השי"ת עליו אפילו אחר הפעולה שהוציא הקב"ה מכח אל הפועל כל הדברים הם באחדות עמו (ל"ק נא).

ז דובר שקרים לא יכון לנגד עיני ע"י שקר שהוא הרע שהוא הטומאה עי"ז הוא מסיר השגחת השי"ת מעליו ואין חיותו אלא מאחורי כחפא כידוע (ל"ק נא) (ר' אמת טז).

קב

ו מקול אנחתי דבקה עצמי לבשרי, עצמי היא הנשמה שהיא עצם האדם וע"י עזות הגוף הנשמה רתוקה מבשרו וע"י קול אנחה שהיא בחי' עזות דקדושה נשבר עזות גופו ואז מתקרבת ומתדבקת הנשמה להגוף (ל"ק כב־ה).

י ושיקויי בבכי מסכתי, ועל כן חיבור ההלכות והחידושין נקרא מסכת בבחי' ושיקויי וכו' שצריך למסוך המשקה בבכי כי צריך לבכות מקודם שמחדש חידושין דאורייתא שלא ישתו ממנו זרים (ל"ק רסב) (ר' תהלים קל"ז על).

כא לשמוע אנקת אסיר לפתח בני תמותה, מי שמרחם על השבוים הקב"ה מצילו ממיתה (ס"ה פדיון שבוים).

קג

ב ברכי נפשי אֶת ה' ואל תשכחי כל גמוליו (ל"ק רסו) (ר' ברכות י' ברכי).

ד המעטריכי חסד ורחמים, ע"י שממתיק הכעס לרחמנות נעשה מזה עטרה לענוים הבורחים מכבוד ומקבלים הכבוד והשררה בעל כרחם (ל"ק יח־ב).

כ ברכו ה' מלאכיו כו' (ר' זוהר לך צ' ברכו).

כ גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, גבורי כח היינו ע"י תפלה בכח עי"ז לשמוע בקול דברו דבריו נשמעין לבריות (ל"ק ה־ג).

כ גבורי כח עושי דברו הצדיקים הם עושים ובונים הדיבור של הקב"ה היינו הלה"ק שבו נברא העולם שידבר ויברא את העולם (ל"ק יט־ט).

כ עושי דברו לשמוע בקול דברו כשהצדיקים רוצים לשמוע דיבור מהקב"ה הם עושים תחילה הדיבור ואח"כ שומעים אותו דיבור מהקב"ה (ל"ק יט־ט).

כ ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ואפילו המלאכים כשרוצים לעשות דיבור שיהי' נשמע ונתקבל אזי הם משבחים ומפארים את השי"ת תחלה שהוא צדיקו של עולם וזה ברכו את ה' וכו' ועי"ז עושי דברו לשמוע וכו' (ל"ק כט־ב) (ראה צדיק לה).

כ גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, כשישראל ח"ו נכנסין בחכמות חיצוניות אזי נופל הצדיק מהשגתו וכשיוצאין מהחכמות אזי הצדיקים הם גיבורי כח והם מתקנים הזמן הקודם שהיו ישראל ניזופים (ל"ק מט־ז).

קד

א ה' אלקי (ר' זוהר שמות צ"ח ה' אלקי) (ל"ק נד־א).

א גדלת מאד הוד והדר לבשת, היינו כשרוצה ליקח דבר מזה העולם בחי' הוד והדר לבשת שהם בחי' רגלין המלובשין בזה העולם דהיינו מחשבה דיבור ומעשה שמזמין לו השי"ת כדי להבין רמיזותיו יהי' בבחי' גדלת מאד היינו שההגדלת השכל יהיה במדה ובצמצום (ל"ק נד־ב) (ר' מחשבות כ).

ב עוטה אור כשלמה, הצדיקים שיש להם הסתפקות הוא בחי' אור מלא ונשפע על ידם כל השפעות טובות אבל אלו שאין להם מדת ההסתפקות ומנהיגים את ביתם בגדולות אז לעולם חסר להם (ל"ק נד־ב) (ר' משלי ג' מארח).

ב נוטה שמים כיריעה כי אפילו מזה ההסתפקות גופיה צריך להפריש ממנו לצדקה כי ארון הברית שהיא בחי' עני היא תחת היריעה והיריעה משפיע לארון הברית כו' וזה בחי' צדקה ועי"ז נעשה יחוד בין צדיק וכנסת ישראל (ר' צדקה כו).

טו ולחם לבב אנוש יסעד, תאוות אכילה שרשו בלב בחי' ולחם וכו' ע"כ הוא מפסיד היראה שבלב (ל"ת א־ד).

כד כולם בחכמה עשית, כי חכמה היא שורש כל הדברים לכן צריך לכ"א לשמור את שכלו משכליות חיצוניות ומחשבות זרות כי כל הפגמים באים מפגם המחשבה וכששומר המחשבה זה עיקר תיקונו ותשובתו (ל"ק לה־א) (ל"ע תשובה יז) (ראה חיקון כ"א זרקא).

כד כולם בחכמה עשית, עיקר היצירה היתה בחכמה וזה הוא בחי' מה שעיקר עבודת ה' לזכות למדות ומעשים טובים ע"י ששומר החכמה שבלב שהוא המחשבה (ל"ק מט).

כה זה הים גדול ורחב ידים וכו' לויתן זה יצרת לשחק בו לויתן זה בחי' מלכות כ"ש (ישעיה כז) לויתן נחש בריח וכו' פרש"י מלכות וזה לשחק בו בחי'

שחקים ששם שוחקים מן דהיינו פרנסה היינו שהמלכות מקבל פרנסה מן הידים שיש בים החכמה שזה בחי' זה הים גדול ורחב ידים וכשמגיע הפרנסה להמלכות שם היא נשחקת ליתן לכ"א פרנסה כפי מה שראוי וזה כולם אליך ישברון לתת אכלם בעתו כי הכל מסתכלין ומצפין על פרנסה והמלכות מקבץ כל אלו הבטחונות של כל באי עולם ועם אלו הבטחונות עולה המלכות ומקבל פרנסה מן הידים לתת אכלם בעתו בעתו דייקא בחי' הארת הרצון שמתגלה בתוך הפרנסה (ל"ת ז'-י') (ר' תהלים קמ"ה ואתה).

כט תוסף רוחם יגועון, הנה הנה והאנחה היא בחי' מיתה בגוף ונפש והנה מי שמתאנח על עבירות שבידו ורוצה לשוב בתשובה אזי ע"י האנחה נגוע ונאסף מן הרע שהיה בידו ונדבק אל הקדושה וכן להיפך ח"ו מי שמתאנח על הטוב שבידו ורוצה לדבק עצמו בטומאה אזי נגוע ונאסף רוחו דקדושה ונדבק אל הטומאה (ל"ק קט) (ר' קהלת ח' יש).

לד יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה', תפלה שהיא בשמחה היא עריבה ומתוקה להשי"ת (ס"ה תפלה).

לד אנכי אשמח בה' יתמו חטאים מן הארץ, הנה ידוע כי כל החסרונות שבאים לאדם הן באין מחמת שבירה שנפלו ניצוצות ונחסרו מהשכינה והתיקון הוא ע"י שמשמח א"ע באלקיו אזי נשלמו כל החסרונות וזה אנכי אשמח בה' יתמו ונשלמו כל החטאים היינו החסרונות מן הארץ היינו הארץ העליונה בחי' השכינה (ל"ק צ).

קה

ד דרשו ה', ע"י איזה חכמה תוכל לדרוש אותו הדר מפרש ועוזו היינו ע"י התורה ולא ע"י חכמות אחרים וע"י מה תזכה לחכמות התורה בקשו פניו תמיד ע"י צדקה של א"י יוכללו באוירא דא"י בחי' הבל שאין בו חטא שעי"ז נדחה הדין והחשך שהם בחי' חכמות חיצוניות (ל"ק לז'-ז') (ראה צדקה כד).

ה בקשו פניו תמיד ע"י תמיד שהיא בחי' ארץ ישראל תזכו למצוא פני ה' כי ע"י א"י תזכו לראות בהכריתות הרשעים ונתגלה פני ה' לעושי טוב (ל"ק נה'-ט').

ח דבר צוה לאלף דור (ר' חגיגה י"ד דבר) (ל"ק קמז).

י ויעמידה ליעקב לחק, אין עמידה אלא תפילה (ברכות ו') כפי שמפרנס לאביו שבשמים בתפילתו כן נותנין לו פרנסתו כי וחוק לישנא דמזונא הוא (ביצה טז) (ל"ק ט'-ב').

יח ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו, מי שהוא בתפיסה בידוע שגם נשמתו למעלה בתפיסה (ס"ה פדיון שבוים).

מד ויתן להם ארצות גוים וכו' ותורותיו ינצורו, בזכות התורה זוכין לא"י (ל"ק כ'-ו').

קו

ב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו תהלה לשון ערבוב כל הבלבולים והשטותים שיש לנו לפעמים וכל המחשבות הכל באים על דעתו ומשמיעין עצמן בשעת התפלה דייקא והוא מב' בחינות או שבאין להתחקן מחמת שמתפלל בכוונה או מחמת שאינו ראוי להתפלל באין לבלבל אותו (ל"ק ל'-ז').

ב מי ימלל גבורות ה', כי עיקר הדיבור ע"י ה' מוצאות הפה שהם הגבורות שע"י נעשה הדיבור והתחלת עליית הדיבור הוא מראשו היינו שידבר לפני הש"י באמת גדול ובכח וגבורה (ל"ק לח'-ג').

טז ויקנאו למשה במחנה, וארז"ל שכ"א קנא את אשתו ממשה וארז"ל עוד שחשדוהו באשת איש והיא פליאה גדולה אך לפי מ"ש בסי' קפא כשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחד אפילו אם הוא אדם חשוב יותר מהם עכ"ז יכולים להפילו כי נתקבצים חלקי הכבוד שלהם ועי"ז נתבטל חלק הכבוד שלו ונופל על ידם ועיקר הנפילה שנופל לתאוות ניאוף ע"כ חשדוהו ע"כ מפל"ח סי' קפא בשם זקנו ז"ל

(א"ה: עיין בסוף התורה הנ"ל כי יעקב בקש על זה אל תחד כבודי שלא יתייחד חלקי הכבוד שלהם כי הם היו קריאי מועד אנשי שם חשובים וכשלא יתייחד הכבוד שלהם בודאי יוכל משה לעמד נגדם להפילם וגם כשלא יתייחד חלקי הכבוד שלהם אז חלק הכבוד של משה גדול משלהם ולא יוכלו להפילו. ע"כ) (ר' כבוד כד).

ל ויעמד פנחס ויפלל ודרז"ל (סנהדרין מד) שעשה פלילות עם קונו, כשהתפילה בבחי' דין אז צריכין בעל כח גדול כמו פנחס בעת שקינא על מעשה זמרי כמ"ש ויעמד וכו' עם קונו היינו תפילה בבחי' דין כי כשיש פגם תאוות ניאוף ח"ו שאז התפילה בבחי' דין והס"א בולעת אותה ח"ו אז צריכין בעל כח גדול שיתפלל תפילה בבחי' דין ואזי כשהסט"א רוצה לבלוע זאת התפילה של הבעל כח אזי זאת התפילה הוא עומדת בבית הבליעה שלה ואזי היא מוכרחת ליתן הקאות ולהוציא כל הקדושות שבלעה (ל"ת ח'-ג') (ר' איוב ל"א כי).

לה ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, בכל אדם בעצמו יש בחי' אנפין נהירין שהם בחי' קדושת ישראל

הרחוקים בשרשם מכל המדות והתאוות ויש בו אחיזת הע' עכו"ם שהם בחי' אנפין חשוכין שהם בחי' התאוות ומדות רעות כמ"ש ויתערבו וכו' היינו שמעורב במדות רעות שבו שנמשכין מן הגוים וא"א לו לצאת מזה כ"א ע"י התורה שהיא בחי' אנפין נהירין (ל"ק קא).

מד וירא בצר להם בשמעו את רנתם, רנתם דייקא כשיש ח"ו איזה גזירה לישראל מאיזה עכו"ם טוב לנגן הניגון של אותה עכו"ם שמיצר להם ח"ו (ל"ק כז־ה) (ראה עכו"ם יג).

מד וירא בצר להם בשמעו את רנתם לפי הזדככות חכמתו בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כן הזדככות קול רנתו ואז ע"י השמעת קולו לבד הקב"ה רואה מי שמצר לו איזה עכו"ם מיצר לנו (ל"ק כז־ה).

מד וירא בצר להם בשמעו את רנתם, הנה ע"י נגינה נמתקין הדינים כי מי שמנגן אותיות התפילה וקול הנגינה הם בזכות ובבהירות גדול אזי מלביש השכינה בלבושין דנהירין וקב"ה רואה אותה בזה נמתקים הדינין (ל"ק מב) (ראה זוהר פנחס רט"ו הקשת) (ראה אבות ג' הנה).

קז

כל הארבעה צריכין להודות מרומז על ענין צרות הנפש בעבודת ה' שסובלת עינוים ויסורים וצרות משונות וכו' והשי"ת מציל אותה בכל פעם מכל הצרות ועל זה אנו חייבים להודות תמיד (קל"ק קסג).

יז מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו וכו' אזי ישלח דברו, כי עיקר תיקון הדיבור הוא ע"י תענית כי כל התאוות הם בחי' קליפות ומותרות כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים וראשי התאוות הם תאוות אכילה ושתיה ועיקר יניקתם מהדיבורים שאינם זכים כ"כ כי קנה ווושט ווורידין הם סמוכים לה' מוצאות הפה וע"י התענית שמרעיב א"ע מלחלח מיצר הגרון ויוכל לדבר לפני השי"ת (ל"ק סב־ה).

כ ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם, ישלח דברו וירפאם היינו שמקבלים כל הרפואות רק ע"י דבר ה' דהיינו התפילה אזי וימלט משחיתותם היינו עשבים בחי' (מנחות ע"א) הקוצר לשחת כי אין צריכים לרפואות העשבים (ל"ת א־ט) (ר' משפטים כ"ג ועבדתם).

כו יעלו שמים ירדו תהומות, ע"י הרוח סערה דהיינו דברים בטלים ולשה"ר ופגה"ב אינו יכול לדבר שום דבר אמת מחמת שרוח סערה מבלבל אותו וכשמתקנו ע"י שיפרש שיחתו לפני הש"י באמת גדול אזי אין לו בלבול (ל"ק לח־ג).

כט יקם סערה לדממה, צריך כל אדם לראות לאכפיא סטרא דקץ כל בשר תחת הדיבור של הקדושה דהיינו שיעלה כל הדיבורים שנפלו ע"י פגם הדיבור ויתקנהו ע"י לימוד התורה בלילה בחי' עניות ודחקות אזי נופלים כל המקטריגים (ל"ק לח־ב) (ראה דיבור יד).

מב יראו ישרים וישמחו, מי שיש לו עצבות יסתכל על הצדיקים ויבא לו שמחה בלבו (ס"ה עצבות).

מג מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה', כי המזמור מדבר מהד' צריכין להודות דהיינו תודה בחי' הלכה שסיים בסופם חסדי ה' זה בחי' הלכות כי לא ישאר לעתיד רק בחי' תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו ית' וכשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה"ב (ל"ת ב־ב) (ר' נדה ע"ג כל) (כתובות צ"ו כל).

קח

ה כי גדול מעל שמים חסדך, שמים בחי' קול בחי' משמים השמעת קולך ע"י חוט של חסד שנמשך כשלומדים תורה בלילה ע"י נתתקן הקול (ל"ק ג).

קט

כב ולבי חלל בקרבי, כי הלב הוא צור עולמים היינו צור המדות כי לפי אור לה[illegible]ב של איש הישראלי שהוא עד אין סוף א א [illegible] מהמדות וצריך לצמצם ההתלהבות כדי שישאר בלב חלל ועי"ז יוכל לעבוד את הש"י בהדרגה ובמדה (ל"ק מט־א).

כב ולבי חלל בקרבי, צריך לצמצם ההתלהבות כדי שישאר בלבו חלל אעפ"י שדוד זמע"ה אמר פסוק זה על שזכה להרוג את היצה"ר כמו שדרז"ל אעפ"כ שורש דבר זה גם בתחלת העבודה הצורך לצמצום (פל"ח מט־א).

כב ולבי חלל בקרבי, ובזה פגם דוד בבת שבע כי בודאי חלילה לומר שדוד חטא בגשמיות מחמת תאוה ח"ו כי כבר אמר דוד ולבי וכו' שהרג כבר את היצה"ר הגשמי בחכלית והכניע הדם שבחלל השמאלי רק הפגם היה שלא המתיק הגבורות והדינים (ל"ק עב) (ר' יצה"ר יא).

כב ול'בי ח'לל ב'קרבי ר"ת ח'ל'ב' היינו ע"י שינק חלב אשה כשירה לבו חלל בקרבו ואין מתגבר בו תאוה זו ולהיפך חלב אשה חצופה מוליד חמימות הרבה בחי' ח'ם ל'בי ב'קרבי ר"ת ח'ל'ב' (ל"ת א־ד).

קי

א שב לימיני, מי שהוא במדריגת אברהם דהיינו ע"י

שמירת הברית ואמונה עד אשית אויבך הדום לרגליך רגלין בחי׳ פרנסה שכל העכו״ם והכומ״ז טורחים בשביל פרנסתך (ל״ק לא־ט) (פל״ח לא־ט).

א שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך ימין זה בחי׳ א״י כי לראות במפלתם של רשעים א״א אלא ע״י בחי׳ ארץ ישראל (ל״ק נה־א) (ראה א״י כב).

ב מטה עוזך ישלח ה׳ מציון רדה בקרב אויביך, המצות ומע״ט הם ציונים לדברים עליונים ומהם נעשה מטה עוז להכניע אויבים (ל״ק כ־ד) (עיין חקת קח את המטה).

ב מטה עוזך ישלח ה׳ מציון רדה מקרב אויביך, בקרב דייקא בחי׳ מבטנו יורישנו אל כי מטה עוז היינו התפילה של הבעל כח היא יורדת בקרבו ממש כי על ידה הוא מוציא ומקיא עצמות חיות של הס״א ממש (ל״ת ח־ג) (ר׳ תפילה קיט).

ד אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק (ראה נדרים ל״ב ביקש) (ל״ק לד־ז).

קיא

ה טרף נתן ליראיו ע״י אכילה בכשרות מכניעין וטורפין הקליפות והכסילות אבל ע״י שאוכל כזולל וסובא נותן כח לכסילות ונעשה טירוף הדעת (ל״ק יז־ג) (עיין זבחים נ״ג מזבח).

ה טרף נתן ליראיו, כי טרף יש לו שני משמעות לשון טריפה ולשון מזון לרמז כשישראל שומרים עצמן מטריפה עי״ז יש להם פרנסה (ל״ק לז־ו).

ה טרף נתן ליראיו ע״פ רוב היראים פרנסתם בא ע״י טלטולים (ס״ה טלטול) (ר׳ ב״ר מ׳ טרף).

ו כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שהגיד שכל העולמות הכל מעשי ידיו ולמי שהקב״ה רוצה הוא נותן וזה ידוע כי אוירא דארץ עממין היא טמאה ואוירא דארץ ישראל הוא קדוש וטהור כי הוציא הקב״ה מתחת יד עכו״ם ונתן לנו וכשאנו מחאין כף אל כף בשעת התפילה בזה נתעורר **כח** אתוון דבראשית כנגד **כח** פרקין דידים ונחזר ארץ עמים תחת ממשלת הקב״ה ואז נטהר האויר ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל (ל״ק מד) (ר׳ מחאת כפים א) (ר׳ א״י יד).

ו כח מעשיו הגיד לעמו, כי כח שאדם מכניס בתיבות התפלה הם **כח** אתוון דעובדא דבראשית שבהם נברא העולם והדיבורים שאדם מדבר בכח הם עצמן הדיבורים של הקב״ה (ל״ק מח) (ראה תפלה נו).

ו כח מעשיו הגיד לעמו, כשפרש״י על פסוק בראשית שבשביל זה פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו כדי שלא יאמרו או״ה לסטים אתם וכו׳ ע״כ פתח בבראשית כי הוא ית׳ בראה נמצא שעיקר א״י הוא ע״י כח מעשיו ע״י שיודעין שהש״י ברא את העולם ולעתיד יחדש הקב״ה את כל העולם בבחי׳ זו של א״י ועיקר קדושת א״י הוא ששם השגחתו תמיד (ל״ת ח־י).

י ראשית חכמה יראת ה׳, שעיקר ראשית וקדימת החכמה הוא רק יראת ה׳ שצריך להקדים היראה להחכמה (ל״ת יט).

י שכל טוב לכל עושיהם, לפי הגדלת מעשים טובים של אדם כן הקב״ה מעמיק מחשבותיו של אדם היינו שנותן לו מוח גדול (ס״ה דעת).

קיב

א אשרי איש ירא את ה׳ במצותיו חפץ מאד, החשק שחושק אדם לעשות מצוה הוא סימן שיש לו יראה (ס״ה יראה).

ג הון ועושר בביתו וצדקתו, ע״י צדקה זוכין לפרנסה (ס״ה ממון).

ה יכלכל דבריו במשפט היינו שישפוט כל עסקיו ובזה יסיר מעליו כל הפחדים (ל״ק טו־ב) (עיין משלי כ״ט מלך).

ה טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו, כי גדר האדם הוא הדיבור וזה הדיבור נמשך מצדקה כי גדר האדם לגמול חסד ומי שאינו עושה צדקה הוא בבחי׳ בעל חי וזה בחי׳ טוב איש וכו׳ דהיינו גמילות חסד וצדקה (קל״ח ב־ד) (ר׳ צדקה מג).

ט פ׳זר נ׳תן ל׳אביונים ר״ת נ׳פ׳ל׳, סגולה לחולי נופל ר״ל לפזר צדקה (ל״ק רא).

י תאוות רשעים תאבד, דע שיש מלאך ותחתיו כמה ממונים וכולם אוחזים בידם שופרות והם עומדים וחופרים ומחפשים תמיד אחר אבידות כי יש כמה דברים אבודים שאובדים אבידות הרבה ע״י התאוות בחי׳ ת׳אוות ר׳שעים ת׳אבד ר״ת ת׳ר׳ת׳ כי המלאכים המחפשים אוחזים בידם שופרות ותוקעים תר״ת (ל״ת פח) (ר׳ מלאכים טו).

קיג

ד רם על כל גוים ה׳, כשהעכו״ם מודין ומשבחין לו אזי על השמים כבודו נתעלה הכבוד מן החשך (ל״ק יד־ג) (עיין משלי ה׳ יפוצו).

קיד

ב ישראל ממשלותיו, כי קודם מתן תורה היה הממשלה ביד הש״י ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל כי מצות התורה הוא רצונו ית׳ ועכשיו שהתורה מסורה בידינו גם רצון הש״י מסור בידינו (ל״ק לד־ד) (ראה תפילין ד).

ב ישראל ממשלותיו, היינו מי מושל בי צדיק כי יש בכל אחד מישראל דבר יקר מה שאין בחבירו וחבירו צריך לקבל זאת ממנו ועי״ז הוא בחי׳ צדיק מושל (ל״ק לד־ד) (ראה ישעי׳ ס׳ ועמך כולם צדיקים).

קטז

י האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד, ע״י ענוה תזכה לאמונה (ס״ה אמונה).

קיז

ב כי גבר עלינו חסדו, שהגבורות הם חסדים באמת כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו כדי שיתקרב עי״ז יותר להשי״ת (ל״ק עד).

קיח

ה מן המצר קראתי י־ה, ע״י תיקון הדיבור מתקנין האדמימיות בחי׳ פגם הברית ונעשה ממ׳צ׳ר׳ צ׳מ׳ר׳ בחי׳ בגדים לבנים (ל״ק כט־הש).

ז ואני אראה בשונאי כי לכאורה תמוה הלא דוד המע״ה ידע ששאול הוא שונאו ואיך רצה לראות בנקמתו הלא השי״ת אמר לו אלמלא אתה שאול והוא דוד וכו׳ אך כך אמר דוד רבש״ע תן לי עינים שאוכל לראות בשונאי איך הוא עומד באיזה מדריגה הוא עכשיו ועי״ז אדע בבירור מדריגתו (ח״מ נס׳ לא״י יח).

כד ז׳ה ה׳יום ע׳שה ׳ה׳ ר״ת ז׳י׳ע׳ה׳, ע״י זיעה טובה כגון שמזיעין ע״י דבר שבקדושה עי״ז נעשה שמחה בחי׳ שמחה של יו״ט ולאו דוקא יו״ט ממש אלא כל יום שהוא בחי׳ טוב נקרא יו״ט (ל״ת ו) (ר׳ רפואה כח).

קיט

א אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה׳, אשרי לשון הסתכלות לזכות להסתכל אל השכל דקדושה תמימי דרך הוא ע״י תמימות ההולכים בתורת ה׳ כי ע״י שלומד תורה בכח עי״ז נותן כח למלכות דקדושה שהוא היצר טוב (ל״ק א).

ו אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך, בחי׳ אמונה כל מצותך אמונה, תצייר לפניך אותיות אמונה ובזה לא יבוא עליך שום בושה (ס״ה בושה).

ז אודך ביושר לבב, ע״י שרואה צדקת ה׳ אע״פ שהרשע זוכה בדין נתיישר לבו בשלימות אמונה ואז מחזק עצמו ומתפלל על צרכיו כי עיקר התפילה היא ע״י אמונה (ל״ק נה־ד) (ר׳ תהלים ל״ז צופה).

ז אודך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך, לבב דייקא בשני יצרין שיהיה לבו שלם עם אלקיו אימתי כד למדי משפטי צדקך היינו ע״י לימוד הפוסקים נתקשר להשלום דקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה״ר שבלב (ל״ק סב־ב).

ז אודך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך, ע״י לימוד ארבע שו״ע יתבטלו הפניות (ס״ה הרהורים).

יא בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך, עיקר חיזוק הלב הוא ע״י מעשים טובים אבל כל שחכמתו מרובה ממעשיו והן הן הפילוסופים שאין להם לב טוב וטהור מחמת זה השכל מחטיאים ביותר (ל״ק נה־ו).

לב דרך מצותיך ארוץ, אפילו המצות שהם מצד דרך ארץ והיושר מחייבם אמר דהע״ה איני מקיים רק מחמת מצותיך ארוץ שגזרת עלינו בתורה (ש״ה קטז) (ר׳ יבמות ס״א ישראל).

נז חלקי ה׳ אמרתי לשמור דבריך, היינו שהחלק אלקי ממעל שיש לי אומר לי ומלמד אותי לשמור דבריך (ל״ק קלז).

סב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, חצות הוא מסוגל כמו פדיון כי הוא המתקת הדינים כי צדק דינא ומשפט רחמי וזה על משפטי צדקך היינו שצדק גובר על המשפט התיקון לזה חצות לילה אקום (ל״ק קמט) (ר׳ תיקון חצות ט).

פה כרו לי זדים שיחות אשר לא כתורתך, שהם משיחין וחולקין עלי שלא ע״פ התורה כלל בחי׳ מחלוקת של רשעים כי מחלוקת הצדיקים נמשך מהתורה (ל״ק רפג).

פו כל מצותיך אמונה, צריך להיות לאדם אמונה כ״כ עד שיתפשט בכל האיברים כי בלא אמונה אינו כלום כמ״ש כל וכו׳ וכשיש לו אמונה כזו בא מן האמונה אל השכל כי הדבר שהיה צריך מתחילה להאמין עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה מבין הדבר הראשון בשכל (ל״ק צא) (ר׳ אמונה מג).

פט לעולם ה׳ דברך נצב בשמים, כל הדיבורים מקבלין מן השמים ע״כ אין לגנות את המקבל אף אם אין הלכה כמותו מאחר שקבלם מן השמים וע״כ באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים ומה שאין הלכה כמותו זה א״א לנו להבין ולהשיג כי זה דרכי ה׳ שא״א להשיג כי זה בחי׳ מחלוקת לשם שמים (ל״ק נו־ט) (ר׳ ברכות ז׳ צדיק).

צא למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך, כשאין אדם דן ושופט את עצמו אז דנין אותו מלמעלה אז הכל עבדיך לעשות דין בזה האדם (ל״ק טו־ב) (עיין מ״ר שופטים פ״ה כשיש דין).

קג מ׳ה נ׳מלצו ל׳חכי א׳מרתך, וזה אותיות א׳ל׳מ׳ן׳, שע״י שמרגישין מחיקות בהתורה ניצולין מהעונש

הזה שלא תמות אשתו ח״ו וגם הכתוב מסיים מדבש לפי שעי״ז המתיקות שמרגישין בהתורה ממתיקין הדין של מיתת אשתו ח״ו כי דבש בגי׳ אשה כמובא בכתבים (ל״ק קצט).

קח נדבות פי רצה נא ה׳, שהצדיק מקבל דיבור פיו מנדיבי לב דהיינו בעלי צדקה (ל״ת טו) (ר׳ ר״ה ו׳ בפיך).

קט נפשי בכפי חמיד, נפש בחי׳ דיבור היינו בחי׳ תפלה בכפי היינו בחי׳ מחאת כף אל כף עי״ז ו׳תורתך ל׳א ש׳כחתי ר״ת ש׳ל׳ו׳ גימ׳ ג׳ הוויות וג׳ אלקים היינו המתקת הדינים (ל״ק מו) (ראה מחאת כפיים ה).

קיג סעפים שנאתי ותורתך אהבתי, ע״י ולימוד נשברים כל הכפירות (ס״ה אמונה).

קל פתח דבריך יאיר מבין פתיים, כשזוכין לדבר באמת אז הדיבור מאיר לו לצאת מהחשך וזה מבין פתיים שהפתיים יבינו ויראו הפתח (ל״ק קיב).

קלח צוית צדק עדותיך ואמונה מאד, כל מצוה שאדם עושה ואינו רוצה להפסיד ממון עבורה נקראת צדק אבל כשחביב אצלו המצוה עד שאין מרגיש בהפסד ממון זאת הבחי׳ נקראת אמונה כד אתחבר בה אמת דהיינו כשמשבר תאוות ממון כי מאד זה הממון (ל״ק כג ה) (ראה ואתחנן ו׳ ובכל מאדך).

קלט שכחו דבריך צרי, ע״י מחלוקת על הצדיק שוכחין את התורה (ס״ה צדיק).

קמא צעיר אנכי ונבזה פקודיך לא שכחתי, ע״י שפלות תזכה לזכרון (ס״ה זכירה).

קמא פקודיך לא שכחתי צדקתך צדק, מי שהוא שכחן יתן צדקה (ס״ה זכירה).

קמב צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת, ע״י צדקה לשמה תזכה לתורה לשמה (ס״ה לימוד).

קמז קדמתי בנשף ואשועה לדברך יחלתי, מי שאין לו בטחון יקום קודם אור הבוקר ויאמר בקשות בקול רם (ס״ה בטחון).

קמח קדמו עיני אשמורות לשיח באמרתך, ע״י קימת חצות יזכה להבין את התורה ולדרוש אותה (ס״ה לימוד).

קנב קדם ידעתי מעדותיך, לומדי תורה ראוי להם לידע עתידות וז״ש קדם ידעתי שאני יודע מקודם מה שיהיה ומהיכן מעדותיך דהיינו מן התורה (ל״ת ל״ה).

קנה רחוק מרשעים ישועה, מי שמרחק א״ע מרשעים הקב״ה עושה לו ישועה (ס״ה הרחקת רשעים).

קנז רבים רודפי וצרי מעדותיך לא נטיתי, כשיש מחלוקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך הש״י ולהפילו ממדריגתו ח״ו וזה שהתפאר דהמע״ה רבים רודפי וכו׳ שאף שהיה עליו מחלוקת רבים עכ״ז לא נטה מדרך השי״ת (ל״ק רנח).

קנז רבים רודפי וצרי מעדותיך לא נטיתי, מי שיש לו שונאים ואינו יודע אם יפול בידם אם לאו יסתכל אם נופל ממדריגת עבודת השי״ת בידוע שיהי׳ נמסר בידם (ס״ה מריבה).

קס ראש דברך אמת, התחלת עליית הדיבור הוא מראשו כי קודם התיקון לא היה יכול לדבר שום דבר אמת מחמת שרוח סערה בלבל אותו דהיינו דברים בטלים ולשה״ר ופגה״ב וכשמדבר ומפרש כל שיחתו לפני הש״י זהו ראש ומובחר האמת שיש בהדיבור ותיקונו (ל״ק לח־ג) (מ״ה לח).

קסא שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי, הסימן שחולקים עלי בחנם כי אינני נופל ממדרגתי ביראת שמים (ש״ה ריג) (ר׳ דוד המלך ז).

קסג שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי, מי ששונא את השקר כמו תועבה יהי׳ לו חשק ללמוד (ס״ה לימוד).

קעו תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי, והוא כמשל הרועה שכאשר שה תועה מהדרך אזי תיכף הוא קורא אותו וכשהשה לא חעה הרבה אזי הוא מכיר הקול והולך אחריו אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך אזי כבר שכח את הקול וגם הרועה מייאש עוד מלבקשו וזה תעיתי כשה אובד מדרך הישר ע״כ אני שואל מלפניך בקש עבדך שתמהר לבקשני תיכף כי מצוותיך לא שכחתי ועדיין אני מכיר את הקול של התורה והמצוות (ל״ק רו).

קכ

ה אויה לי כי גרתי משך, היה דרכו לכוין בתפילתו שמצטער על שהיה מתיירא מיראות הנפולות שהם באים מש״ך דינים וזה כי גרתי משך (ל״ק רעז).

ז וזה שאמר דוד אני שלום כי אני איש שלום ומצדי היה שלום עם כולם ועכ״ז וכי אדבר המה למלחמה, היינו שאף שאני שלום עם כל זה א״א לדבר ולהתפלל מחמת המלחמה והמחלוקת שהם חולקין עלי (ל״ק רלט) (ר׳ קדושים י״ט ואהבת).

קכא

א אשא עיני אל ההרים, ההרים זה בחי׳ צדקתו של הקב״ה ע״י הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק ויכול לראות מרחוק ולהבין כי ה׳ הצדיק אע״פ שהרשע זוכה בדין ואין זה ממדת הצדק (ל״ק נה־ג)

(ר' ישעי' נ"א ובצל) (תהלים ל"ז צופה) (לו צדקתך).

קכב

ב עומדות היו רגלינו (ראה מכות י' אמר) (ל"ק לח־ד).

ד שבטי י־ה עדות לישראל (ראה פנחס כ"ו החנוכי) (ל"ק לו־ה).

ח אדברה נא שלום, ע"י מחלוקת א"א לדבר כי עיקר הדיבור הוא משלום כמ"ש אדרבה וכו' וע"כ צריך כ"א קודם התפילה לקבל על עצמו מצות עשה ואהבת לרעך כמוך כדי שעי"ז שיש אהבה ושלום עי"ז יוכל לדבר בתפילה וע"כ אפילו אם אחד רוצה שלום רק שהם חולקין עליו עכ"ז אין השלום בשלימות על כן א"א לדבר ולהתפלל אף שהוא איש שלום (ל"ק רלט).

קכו

ב אז ימלא שחוק פינו אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה הגדיל לעשות עמנו, היינו כל הגדולה שהגדיל ה' לעשות עמנו (עם העכו"ם) בעוה"ז הגדיל ה' לעשות עם אלה כי הכל היה גדולתם של ישראל כי לעתיד גם העכו"ם ידעו את ה' וזה יהיה השגתם וזה אז ימלא שחוק פינו כי השגה הזאת יהיה אצלנו לשחוק ודבר פשוט כי דעתינו יהיה גדול מאד (ל"ק כא־י).

ב אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים כ"א ואחד מהעכו"ם יביאו בידם את בית ישראל מהגלות וע"י שמחה יחבטלו הקליפות (ל"ק כד־ח).

ו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע, שמצטער בעשיית המצות יבא ברנה נושא אלומותיו שישמח לעתיד כשיקבל שכר המצות (ל"ק ה־ב).

ו נושא משך הזרע, משא ומתן היא בחי' יחוד צדיק וכנסת ישראל הצדיק נקרא משא כי הוא נושא את העולם והוא נושא כל הברכות והוא נושא הטפה זרעיית של כל הנשמות ומשפיע לכנסת ישראל והיא נותנת לכל העולם ועש"ז נקראת כנסת ישראל מתן ויחד זה נעשה ע"י מו"מ באמונה (ל"ק נד־ג) (ר' מו"מ באמונה י).

קכח

ב יגיע כפיך כי תאכל וכו' בניך כשתילי זתים, מי שאינו מקבל ממון מאחרים יגדל כל זרעו (ס"ה נהנה מאחרים).

ו וראה בנים לבניך שלום על ישראל, מי שרודף שלום עי"ז יזכה לראות בנים לבניו (ס"ה בנים).

קכט

ג על גבי חרשו חורשים לשון שתיקה כי ע"י מחלוקת עי"ז נופלים מחשבות של רשעים על אנשים כשרים והתיקון לשתוק להם רק לסמוך על ה' אך כשגם הם שותקים וזה על גבי וכו' ששתיקתם עולה על גביו, וזה האריכו למעניתם בחי' צדקה היינו שע"י צדקה הם יכולים להתגבר ששתיקתם יעלה ח"ו על שתיקתינו ומחמת זה אין מועיל העצה הנ"ל למסור המלחמה לה' אך האיש אמת מושך לעצמו כל הצדקות ונחבטל כח הצדקה שלהם ונתבטל מחשבתם הרעה ונחבטלים כל הכפירות (ל"ק רנא).

ו יהיו כחציר גגות וכו' שלא מלא כפו קוצר וכו' ולא אמרו העוברים ברכת ה' וכו', בשם צדיק אחד שמה שאומרים כשעוברים על הקוצרים ה' יעזור כי יש רשעים שהם מגולגלים בעשבים הגדילים על הגגות ואין להם עליה כי אין קוצרין אותן ואין אומרים עליהם ברכת ה' אבל אותה תבואה שקוצרין אומרים העוברים ברכת ה' ועי"ז יש לה עלייה (ל"ק רכז).

קל

א ממעמקים קראתיך ה', מעומקא דלבא ועומק הלב זה בחי' עצות וע"כ כשאין מועיל קול צעקה מחמת נפילת אמונה אזי צריכין לצעוק מן הלב לבד ועי"ז נתגלין העצות שיודעים לחת עצה לנפשם כאו"א מה שצריך ועי"ז גדילה האמונה (ל"ת ה־ב).

קלה

ד כי יעקב בחר לו י־ה, כשהלימוד היא בבחי' יעקב בחי' עיבור בלא מוחין זה הלימוד בחר לו הקב"ה ואין לדרוש אותה לרבים אבל י"ש'ר'א'ל' אותיות ל'י' ר'א'ש' החגלות המוחין שפע אלקי לסגולתו זאת התורה יכול לדרוש ברבים (ל"ק כא־ח).

ה כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלקים, כי מי שיש לו שום דעת ויודע מעט מגדולת אדונינו הבורא ית"ש וא"א להסביר זה לא בכתב ולא בע"פ כי גדולת השי"ת הוא רק לכל חד לפום מה דמשער בליביה בהדאי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון ואין צריך שום התגברות על זה (ל"ק עב) (ר' יצה"ר י).

ה כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלקים, אני ידעתי דייקא כי גדולת הבורא ית' א"א לומר לחבירו ואפילו לעצמו א"א לספר מיום ליום לפי מה שמזריח לו באותו יום אינו יכול לספר לעצמו ליום שני ההתנוצצות של גדולתו ית' שהי' לו אתמול כי גדולת הבורא א"א לספר כלל (ש"ה א).

קלו

כג שבשפלינו זכר לנו, ע״י ענוה הקב״ה זוכר אותו (ס״ה ענוה).

קלז

א על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו, זה בחי׳ תלמוד בבלי שנעשה אצל הישיבות שמהם נעשין נהרות וזה גם בכינו כי מי שרוצה לחדש חידושין דאורייתא צריך לבכות מקודם וע״י הבכי׳ מתקן הנהרות ומשם שותין די סיפוקם כל הקליפות והס״א ואח״כ כשעושה נהרות מחידושין דאורייתא שמחדש אח״כ אזי יכול להמשיכם רק למקומות שצריך שלא ישתו ממנו זרים (ל״ק רסב) (ר׳ חידושי תורה ט).

קלח

ח כי הגדלת על כל שמך אמרתך, אמרתך זו הפעולה כי במאמר נברא העולם היינו לפי פעולות של הקב״ה למעלה מכל העולמות הוא גדול מכל השמות שיש לו ית׳ כי למעלה מכל העולמות אין לו שם כלל וזה כי הגדלת על כל שמך אמרתך (ש״ה צה) (ר׳ ישעיה ס״ב וראו).

קלט

ה אחור וקדם צרתני זה בחי׳ כסדר ושלא כסדר קדם הוא בחי׳ אדם א״ב כסדר ואחור הוא בחי׳ תשר״ק שלא כסדר בחי׳ חוה, והוי״ה במילוי אלפין גימ׳ מה אדם וחוה היא בחי׳ מלכות פה כי חוה לשון דיבור וזה שאנו רואים שלפעמים הולך להאדם שלא כסדר כי כשהמלכות בחי׳ חוה מקושרת לאדם לבחי׳ מה היינו להקב״ה אזי יש לה שלימות ומי שמחלק בחי׳ חוה מלכות לעצמו שאומר אנא אמלוך בזה הוא מפריד אותה מהקב״ה אזי הולך לו שלא כסדר (ל״ת פב).

ובחי׳ כסדר נקרא יוד שהמלכות נקרא דלת דליה לה מגרמה כלום והקב״ה ממשיך לה חיות החכמה הנקרא יוד וזה ותשת עלי כפיך א״ת כפיך אלא כָּפיך היינו יוד גימ׳ כף וכשמחלק את הד׳ לעצמו היינו המלכות ואומר אנא אמלוך וממשיך לעצמו חיות ממנה אזי נעשית לו שלא כסדר מיוד נעשה דוי בחי׳ כל לבב דוי (ישעיה א) כי כשהולך לאדם שלא כסדר זה לו מחלת לב (ל״ת פב).

וכשרואה אדם בעצמו שהולך לו שלא כסדר ידע שיש לו גדלות יעשה תשובה וישפיל את עצמו ויהיה בחי׳ מה ואז נחזר חוה לבחי׳ אדם בחי׳ מה ונעשה כסדר היינו אחור וקדם וכו׳ כפיך היינו יו״ד (ל״ת פב).

ה אחור וקדם צרתני, יש שכל שאדם משיג ע״י הקדמות זה מכונה בשם אחור ויש שכל שמשיג בלא הקדמה אלא ע״י שפע אלקי זה מכונה בשם קדם וע״י קדושת שבעת הנרות משיג השפע אלקי ועי״ז שלהבת הלב עולה תמיד מאלי׳ (ל״ק כא־א) (ראה בהעלותך ח־ב).

ח אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, עיקר התשובה תלוי בזה אם הוא בקי בשני בקיאות שיחזק עצמו תמיד בין בעלי׳ שהוא בחי׳ אם אסק שמים ובין בירידה שהיא בחי׳ ואציעה שאול אז נקרא הולך בדרכי התשובה (ל״ק ו־ד).

ח אם אסק שמים שם אתה, דוד אמר אפילו בשמים שם יש הקב״ה בכל עליה ועליה צריך למצוא שם הקב״ה כי בגשמיות אנו רואים שיש אדם שהוא למטה בדחקות אזי הוא עובד ה׳ ומכיר אותו וכשהוא נתעלה למעלה שנתעשר אזי הוא שוכח בהקב״ה (ל״ת פב) (ר׳ חגיגה יד מצינו).

טז גלמו ראו עיניך וכו׳ ימים יוצרו כל יום הוא יצירה בפ״ע ולו אחד בהם זה יום הכיפורים שהוא התענית שמחיה כל הימים כי יום הכיפורים הוא כללות כל הימים ונתבטל רצונו מפני רצון השי״ת ע״כ נתבטל רצון אחרים מפני רצונו ונתבטל המחלוקת ונעשה שלום (ל״ק קעט) (ר׳ תענית י).

קמ

ג אשר חשבו רעות בלב כל היום יגורו מלחמות, שע״י מלחמות היינו מחלוקת על ידו חשבו רעות בלב עי״ז באים מחשבות רעות היינו כפירות והתיקון לזה בחי׳ שתיקה היינו שצריך לשתוק להם רק לסמוך על ה׳ שהוא ילחם בשבילנו וע״י שתיקה נתעלה המחשבה כי נתבטלין מחשבות רעות של כפירות (ל״ק רנא) (ר׳ מנחות כ״ט שתוק).

ג חשבו רעות וכו׳ כל היום יגורו מלחמות, מי שעושה מריבה עם הצדיקים בידוע שמחשבותיו רעים (ס״ה מריבה).

י ראש מסיבי עמל שפתימו יכסמו, ראש מסיבי היא בחי׳ נוגה שהוא ראש המסבבין את הקדושה עמל שפתימו יכסמו העמל והרע שבו יתבטל והטוב שבו יהיה נכלל בלה״ק (ל״ק יט־ה).

יד ישבו ישרים את פניך ישרים הם פקודי ה׳ ע״י המצות שהם משמחי לב הם מיישבים ומאירין אור הפנים (ל״ק ל־ה) (ראה אור הפנים א).

קמא

ה יהלמני צדיק חסד ויוכיחני וכו׳ ותפלתי ברעותיהם, ע״י תוכחה נתגלה חסד אע״פ שתוכחה של

הצדיקים היא לפעמים דרך בזיון צריכין לדון אותם לכף זכות כי אין אדם נתפס על צערו כי סובלים צער גדול מאחנו כי אפילו התפלה שהיא בערכנו טוב הוא רעה אצל הצדיקים בחי' ותפלתי ברעותיהם (ל"ק ל־ז) (ראה יבמות ק"ג כל טובתן).

קמג

י רוחך טובה תנחנו, כי יש עצבות רוח, רוח נכאה רוח רעה ויש רוח טובה והוא בחי' רוח נבואה רוה"ק אך כשהוא מעורב טוב ורע אינו יכול לקבל נבואות אמת (ל"ק נד־ו) (ר' טוב ורע ה).

קמד

ח אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר, מי שהי' שקרן מגלגול העבר עי"ז כשנתגלגל נעשה איטר יד (ס"ה אמת).

קמה

א תהלה לדוד תהלה לשון ערבוב דוד תורה שבע"פ היינו שהתורה נפלה לצירופים אחרים ארוממך אלוקי המלך התרוממות שלה אלו־ה בחי' חסד המלך בחי' בינה ליבא ואברכה שמך ואח"כ מעלה התורה שבע"פ לבחי' חכמה ומהפך הצירופים להלכה (ל"ק יב־ד) (ר' בהמפתח עניני התורה ותבין).

ט טוב ה' לכל זה בחי' תפילה שמאמין בה' שהוא טוב לכל לרפואה ולפרנסה וכו' ואז לא ישתדל אחר תחבולות רבות וע"י תפלה זוכה לשלום הכללי וזה ורחמיו על כל מעשיו היינו שיתמשך רחמי השי"ת על כל הברואים שירחמו אחד על חבירו ויהיה שלום ביניהם אז ירוחם הוא ג"כ ואח"כ מפרש איך יזכה לתפילה ע"י שלום בין נפשו וגופו יודיך וכו' מעשיך בחי' הגוף וחסידך היא הנפש ואח"כ מפרש איך יזכה לשלום בית ע"י שיעלה הכבוד ליראה כבוד מלכותך יאמרו שיתגלה כבודו וגבורתך ידברו זה בחי' יראה (ל"ק יד־יא).

יא וגבורתך ידברו, כל הדיבורים הם בחי' גבורות וצריך להמתיקם וההמתקה הוא ע"י לימוד התורה ודיבורים טובים שמדברים (ל"ק רז) (ר' צדיק קלב).

יא וגבורתך ידברו, דהיינו ע"י כח וגבורה שזה בחי' אל ע"ש הכח כי ע"י תפילה מבטלין גזירותיו ואזי ישראל נקראין אל מאיר הדיבור ע"י אמת כי התפילה רק ע"י אמת כמ"ש קרוב ה' וכו' באמת (ל"ת ב־ד) (ר' מגילה י"ח מנין).

טו עיני כל אליך ישברו כי ע"י הסתכלות בבטחון עושה כלי דהיינו גבול וזמן כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד אך שהיא בלא זמן כי לפעמים דבר שצריך לו עכשיו יבא בב' או ג' שנים אך ע"י בטחון תבא השפע בעת וזמן שהוא צריך וזה ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתו דייקא דהיינו בזמן שהוא צריך (ל"ק עו).

טו עיני כל אליך ישברו, עיני זה בחי' השכל ולפי השכל כן הוא הבטחון כי יש כמה מעלות ומדריגות בבטחון והכל לפי השכל ועיקר השכל ע"י הלחלוחית העולים על המוח שהם בחי' השמן והמוח היא הפתילה והנשמה הוא האור והלחלוחית הוא ע"י הריאה נמצא ששלימות הבטחון הוא ע"י שלימות הריאה (ל"ק רכה).

טו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתו זה בחי' הארת הרצון דהיינו שיאיר לו הרצון בעת האכילה וישתוקק ויכסוף מאד אליו ית' ברצון מופלג (ל"ת ז־י) (ר' ירושלמי שבת פ"ב עתידין).

טו עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בכל עניני פרנסה צריכין להמתין עד שיבא עתו ולא להיות דוחק את השעה וללות מאחרים ומוטב שיהי' ב"ח לעצמו ולצפות לישועה (ש"ה קכב).

טז פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, עיקר הברכה שנשפע מהידים היא השכל וזה נעשה לכ"א כפי רצונו יש אחד שרצונו בברכה גשמית ויש אחד שרצונו בברכת השכל להשיג אור אין סוף (ל"ק כד־ה) (מ"ה).

טז פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, היינו שהפרנסה נמשכת מבחי' הידים שהם הרמזים שיש בים החכמה וזה ומשביע לכל חי רצון בחי' הארת הרצון שמתגלה בתוך הפרנסה (ל"ת ז־י).

יז צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, מתי יכול הצדיק לעבוד ה' בכל דרכיו כשחסיד בכל מעשיו כשאנ"ש עושין לו כל צרכיו (ש"מ ע"ה פ"ה).

יט רצון יראיו יעשה, ע"י הרצון שהוא הכיסופין נעשה נפש בכח ואז נעשה בקשתו בכח ואחר כך ואת שועתם שמדברים בפיהם ההשתוקקות ע"ז ישמע ויושיעם כי ע"י הדיבור יוצא ונגמר הנפש מכח אל הפועל ונעשים כלים לקבל טוב (ל"ק לא בהש') (ראה השתוקקות ג).

יט רצון יראיו יעשה, כי מבואר בספרי יראים כי היראים באמת אין להם שום רצון לשום דברי גשמי אך הש"י בעצמו כביכול עושה להם רצון שיהיו רוצים איזה דבר בכדי שיתפללו ע"ז ואז ואת שועתם ישמע ויושיעם ונתגדל ש"ש עי"ז (פל"ח קעז) (ל"ק).

יט רצון יראיו יעשה, שע"י התגלות הרצון נעשה יראה

היינו ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבעי כלל עי״ז נעשה יראה כי אזי יש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו אבל כשנופלין לכפירה כאלו הכל מתנהג ע״פ הטבע אין שייך יראה ח״ו (קל״ח ד־ו) (ר׳ ברכות ד׳ ויירא).

כא תהילת ה׳ ידבר פי, בשם הצדיק בעל יסוד ושורש העבודה אם תהילת ה׳ ידבר פי ז״א שפל כמוני זוכה לדבר תהילות ה׳ אז בודאי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד ז״א שכ״א יכול כבר לברך (ש״מ ע״ה עו).

קמו

ב אהללה ה׳ בחיי, בחיי דייקא היינו שאני חי מחיים שלי שאינו נצרך לחיות שום אדם שאינו נצרך לבריות בשביל פרנסה או כבוד אזי אוכל להללו ולהתפלל לפניו באמת (ל״ק סו־ג).

ב אזמרה לאלקי בעודי, בעודי דייקא היינו ע״י בחי׳ העוד שלי שאני מוצא בעצמי בחי׳ עוד מעט טוב איזה נקודות טובות ומחיה ומשמח א״ע עי״ז אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה׳ וזה אזמרה דייקא היינו זמירות וניגונים שנעשין ע״י שמלקט הנקודות טובות (ל״ק רפב) (ר׳ עצבות יא).

ד תצא רוחו ישוב לאדמתו, לאדמתו היינו בחי׳ המדמה כשמוציא כל הרוח בבת אחת ואזי בודאי אין נבנה הניגון אזי חוזר ושב אל המדמה מאחר שאינו יכול לברר הרוח טובה היינו הנקודות טובות מתוך הרע (ל״ק נד־ו) (ר׳ נגינה יא) (משלי ל׳ מי).

ה אשרי שא־ל יעקב בעזרו שברו על ה׳ אלקיו כי כששברו על ה׳ אלקיו ואין נצרך לבריות דהיינו כשיש לו פרנסה אזי א־ל יעקב בעזרו א־ל יעקב הוא בחי׳ אמת שיוכל להתפלל באמת (ל״ק סו־ג).

ו השומר אמת לעולם, ע״י אמת העולם נשמר מכל הזיקות (ס״ה אמת).

ז נותן לחם לרעבים ה׳ מחיר אסורים, מי שמאכיל לחם לרעבים הקב״ה מציל אותו מבית האסורים (ס״ה פדיון שבוים).

קמז

ב בונה ירושלים ה׳ נדחי ישראל יכנס, תיקון למקרה לילה ח״ו לומר עשרה קפיטל תהלים כמבואר בל״ק סי׳ רה ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תיקון גדול מאד ובזכות תיקון חטא זה יבא משיח צדקינו לקבץ נפוצותינו כמ״ש בונה ירושלים ה׳ נדחי ישראל יכנס במהרה בימינו אמן חזק (ל״ח צב).

ז מ׳שפיל ר׳שעים ע׳די א׳רץ ר״ת א׳ש ר׳וח מ׳ים ע׳פר, הצדיק שהפריש הרע שבד׳ יסודות מן הטוב הוא יכול להתגרות ברשעים כי יכול לרדת להצנור שלהם דהיינו המדות רעות שהגבירו ולהכניעם בחי׳ משפיל רשעים עדי ארץ (ל״ק ח־ה).

ח המכסה שמים בעבים, היינו כשהצדיק יכול לכסות שמים היינו אש ומים היינו האהבה והיראה שלו אזי המכין לארץ מטר היינו שיכול להמשיך כל הברכות שהם בחי׳ מטר (ל״ק פח) (ר׳ צדיק צה).

יג בירך בניך בקרבך השם גבולך שלום, המחלוקת זה סימן רע לבנים ושלום זה סימן טוב לבנים (ס״ה בנים).

יד השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך, כשאדם מרגיש איזה רעבון שמתגבר עליו תאות אכילה ידע שיש לו שונאים וכשמשבר הבהמיות שלו המתאוה לאכול זוכה לשלום ואזי יש גם למעלה שלום במרומיו ואזי נתגלה שובע גדול בעולם (ל״ק לט) (ראה סנהדרין ק״ג מי).

יד השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך, כל מה שמתרבה הדעת מתרבה הרחמנות והשלום ועי״ז הפרנסה בנקל (ל״ק נו־י) (ר׳ תורה נג).

יח ישב רוחו יזלו מים, ע״י ישב רוחו שמלקט ומאסף הרוח בידו שמלקט הרוח טובה מן הרוח רעה דהיינו שמחפש הנקודות טובות שנמצאים בו עדיין מתוך הרע עי״ז יזלו מים בחי׳ לב שזוכה לשפוך לבו כמים לפניו ית׳ (ל״ק נד־ו).

קמח

ח רוח סערה עושי דברו, שעושים ומתקנים את הדיבור ומעלים אותו מבחי׳ רוח סערה כי פגם הדיבור בחי׳ דברים בטלים ולשה״ר עי״ז בא עניות וע״י שלומדים תורה בצר לאדם מעלין הדיבור ונתבטל העניות (ל״ק לח־ב) (ראה דיבור ד).

קמט

ד רצה ה׳ בעמו יפאר ענוים, בענוה מרצין את הקב״ה (ס״ה המה״ד).

קנ

ו כל הנשמה תהלל בכל נשימה ונשימה צריך להלל את ה׳ וע״י עין רע נכפל הנשימה כנראה בחוש כשיש לאדם עין רע אזי מגהק לקבל נשימה כפילה וכשהנשימה כפילה גם ההלל צריך לכפול בחי׳ חיזוק התפלה ביותר בפרט כשזוכה להנצל מעין הרע הזה ורואה בהכרת רשעים וע״כ כופלין הפסוק כ׳ל ה׳נשמה ת׳הלל כי היא ר״ת השם כ׳ה׳ת׳ שבכח השם הזה הצדיק מסתכל על הרשעים ומענישם (ל״ק נה־ט) (פל״ח).

משלי

א

ו יראת ה' ראשית דעת, אל תלמוד אלא אצל ירא שמים (ס"ה לימוד).

ח שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך התגלות התורה בא ע"י יחודא דקב"ה ושכינתיה (זוהר יתרו פה) ויחודם ע"י העלאת נפשות בבחי' מ"נ ולחדשם לטובה (ל"ק יג־ב).

כא בראש הומיות תקרא וכו' עד מחי פתיים תאהבו וכו', כי באמת התורה מכרזת וצועקת ומוכיחה תמיד רק שאינו שומע קול הכרוז של התורה מחמת ההסתרות ע"י ריבוי עוונות אבל ע"י עסק התורה זוכה לדעת ונתבטלין כל ההסתרות וזוכה לשמוע הכרוז של התורה עד שישוב אל האמת ויתקרב להשי"ת (קל"ק נו־ג־ה).

כא בראש הומיות תקרא עד מתי פתיים תאהבו פתי, השי"ת דרכו לקרות את האדם כשרואה שהוא תועה מדרך השכל יש שקוראו ברמיזה ויש בקריאה ממש ויש שבועט בו ומכהו וזה הקריאה שלו כי התורה מכרזת עד מתי וכו' והתורה הוא השי"ת בעצמו ע"כ כשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר אזי אפשר לו בקל לשוב כי זה סמוך היה אצל הש"י אבל כשכבר נטה הרבה מדרך הישר קשה לו לשוב (ל"ק רו) (ר' תהלים קי"ט תעיתי).

ב

ה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא שורש היראה היא דעת כי היראה היא בלב והדעת היא בלב היינו שידע ליראה את השם הנכבד יראת הרוממות (ל"ק טו־ג).

ה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא, ע"י בינה יתירה שיהיה בהכרת הבורא היינו ע"י תשובה מסיר ממנו הטפשות ונתוסף בו שכלו עי"ז יראת ה' יראה היא הבושה היינו שנתגלה הבושה על פניו (ל"ק לח־ה).

אופן ב'. אז תבין יראת ה' בזה אנו יכולין להבין אם יש לאדם יראת שמים כשאנו מסתכלין על פניו ונופל עלינו יראה וזה דעת אלקים תמצא שימצא גם לך דיעה בגדולת הבורא היינו בושה ויראה (ל"ק לח־ה) (ראה כי תבוא כ"ח וראו).

אופן ג. אז תבין יראת ה' כי העבירה מכניס רוח שטות וע"י בושה בחי' יראת ה' מחזיר המוחין בחי' אז תבין (ל"ק לח־ו).

ה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא, דע כי יש יראת נפולות וכל היסורין והדינים שיש לאדם כולם הם מהיראות הנפולות וצריך להעלות היראות הנפולות לשרשם למקומם ומקום היראה היא בלב והיראה צריכה להיות עם דעת וכשמחבר הדעת שבלב עם היראה ששרשה ומקומה בלב אזי אז תבין וכו' (ל"ק קנד) (ר' שבת ע"ז ה').

ו מפיו דעת ותבונה, הדיבור הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת וע"י התגלות הדעת נתפשט נאמנות הש"י וניכר שהוא נאמן מבטיח ועושה (ל"ק נו־ז) (ר' שבת ק"ד מאמר).

ו מפיו דעת ותבונה, כי עיקר התגלות המוח הוא בהדיבור כמ"ש מפיו וכו' וע"כ כשהמוחין זכים ע"י תיקון הברית נעשין דיבורים כשרים ובהם משיבין את הנשמות הנפולות (ל"ת ה־ח).

יט כל באי' לא ישובון, כי האמת מה שהגביל השי"ת לשכל אנושי שיוכל להבין הוא מצוה גדולה לחדד השכל להבין ויש קושיא שאין באפשרי לשכל האנושי להבין תירוץ רק לעתיד יתגלה התירוץ אסור לאדם לעיין בהם וכו' ומי שסומך על שכלו ומעיין בה ע"ז נאמר כל וכו' כי על קושיא כזו אסור לסמוך על שכלו רק להעמיד על אמונה (ל"ק סב־ב) (ר' אבות ב' ודע).

יט כל באיה לא ישובון, יש מין אפיקורסות והם חכמות שאינם חכמות אלא מחמת שהם עמוקים נראים כחכמות כי יש כמה מבוכות אצל המחקרים מחמת שאין בשכל אנושי ליישבם עי"ז נדמים לחכמות וקשיות ובאמת א"א ליישב אלו הקושיות כי הם באים מחלל הפנוי אשר אין שם אלקות כביכול וע"כ א"א למצוא להם תשובה מאחר שבאים מחלל הפנוי שמשם צמצם אלקותו כביכול וע"כ על אפיקורסות הזאת נאמר כל באיה וכו' (ל"ק סד־ב) (ר' אפיקורסים ז).

ג

ג כתבם על לוח לבך בלב העליון כתובים כל ביאורי התורה ומי שרוצה ליקח איזה ביאור צריך ליקחו משם בתפלה ובקשה (ל"ק כ־ב).

ג כתבם על לוח לבך, לב הוא בחי' לוחות ושכחה ע"י שברי הלוחות נמצא שעיקר השכחה היא ע"י רע עין שהוא בחי' מיתת הלב וכדי לשמור הזכרון לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי צריך לשמור עצמו מרע עין (ל"ק נד־ד).

ג כתבם על לוח לבך, כשלומד עם אחר הוא בחי' כתיבה שנחקק ונכתב על לב התלמיד וע"כ צריך שלא ישמעו תלמידים שאינם הגונים (ל"ק ס־ז) (ר' תלמידים א) (סנהדרין צ"ט כל).

ו בכל דרכיך דעהו, שיוכל אדם להשיג התכלית בכל דבר כי כל דבר נברא באותיות ובכל אות יש בו שלימות שהיא התכלית המשלים תמונת אות (ל״ק יח־ו) (עיין דיבור ח).

ז אל תהי חכם בעיניך ירא את ה׳, מי שאינו חכם בעיני עצמו יכול לבוא ליראה (ס״ה יראה).

ט כבד את ה׳ מהונך היינו בגרונך שהוא בחי׳ לה״ק תיקון הברית בו חלוי בחי׳ כבוד (ל״ק יט־ג) (עיין ברית ט).

טז אורך ימים בימינה ובשמאלה וכו׳ כשאין לימודו עולה להשכינה אזי כשהתורה יוצאת כל גרדיני נימוסין מכים עליה ומתפזרת למטה לכל העולם כי אדם כשר וירא שמים כשמקבל מהתורות אלו נעשה אצלו טל תורה ומגיע להם התעוררות חדש וחשק נמרץ להתורה וכשמגיע לבנ״א שאינם כשרים אזי נעשה היפך מזה שמגיע לו חשק ליגיעות וטרחות העוה״ז שהוא היפך מטל תורה היינו ל״ט מלאכות וזה בחי׳ ימין ושמאל שיש בהתורה (ל״ק קנט) (ר׳ תורה פד).

טז אורך ימים בימינה וכו׳ (ר׳ קידושין ל״ט אורך) (ל״ק קנט).

טז אורך ימים בימינה (ר׳ שבת ס״ג אורך) (ש״ה ד).

יז וכל נתיבותיה שלום, ע״י התורה הנקראת שלום זוכה לשלום במדותיו ובמאורעותיו וידע שהכל לטובתו הנצחיות ועי״ז יזכה לאהוב אותו יח׳ ולאהוב את חביריו ויכול להיות שלום בין כל ישראל (קל״ק לג־ב) (ראה תהלים נ״ו בה׳ אהלל).

יז וכל נתיבותיה שלום, ע״י תורה תזכה לשלום (ס״ה לימוד).

לג מארת ה׳ בבית רשע, זה כלל גדול כי מפי עליון לא תצא כ״א אור פשוט אך לפי בחי׳ כלי המקבל האור כך נצטייר האור בתוכו אם הכלי בשלימות היא בחי׳ מאורות מלא ואם אינו בשלימות אזי הוא מקבל בחי׳ מארת חסר ואו (ל״ק לו־ו) (ר׳ הושע י״ד כי ישרים).

לג מארת ה׳ בבית רשע, אלו שאין להם מדת ההסתפקות ומנהיגים את ביתם בגדולות דוקא כנהוג עכשיו בעוה״ר בהרבה אנשים עליהם נאמר מארת ה׳ וכו׳ כי לעולם חסר להם הרבה בחי׳ ובטן רשעים תחסר (שם יג) אבל צדיקים שיש להם הסתפקות במה שחננם ה׳ (כ״ש יג) צדיק אוכל לשובע נפשו אצלם הוא אור מלא ונשפע על ידם כל השפעות טובות (ל״ק נד־ב).

לג ולענוים יתן חן (ע״י ענוה בא חן) (ס״ה ענוה).

לה כבוד חכמים ינחלו, כל החסרונות שיש לאדם הכל מצד האדם עצמו כי ע״י מעשיו הרעים עושה צל שאין מגיע עליו אור השי״ת ומזה באים כל החסרונות וע״כ החכמים שהם בחי׳ אין שאינו כלל מזה העולם אז אינו עושה צל וזוכה לקבל אור השי״ת בשלימות בחי׳ כבוד ונשלמים כל החסרונות (ל״ק קעב) (ר׳ חסרון ד).

ד

ה קנה חכמה, יש קנה בקדושה חכמות קדושות ולעומת זה יש קנה בקליפה חכמות חיצוניות וכשאדם מכניס בתוך שכלו הקודש מחשבות חיצוניות אזי נתמעט קדושת שכלו כפי תפיסת המקום של חכמה חצונית ומחסר מקום הקדושה ועל זה הקנה מתחברים כל המדות רעות (ל״ק לה־א) (ראה תהלים ס״ח גער).

ח תכבדך כי תחבקנה, חיבוק הס״ת מסוגל לכבוד (ס״ה כבוד).

יח ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, כאור נוגה ממש כמו השמש שמאירה תמיד רק המניעה הוא מחמת הארץ המפסקת בין בני אדם ובין השמש כן הצדיקים מאירים תמיד רק שהארץ היינו העוה״ז מפסיק מלראות אור הגדול שלהם אבל אם יסלק המפסיק מנגד עיניו ולא יסתכל על העולם אזי יזכה לראות אורם הגדול (ל״ק קלג) (ר׳ תורה פ).

יט דרך רשעים כאפילה, היסורין שיש לאדם בדרכים היא בסבת גלגלי רקיע כי במקומות שאין כוכבים ומזלות מאירין להם עי״ז נכשלים והכל חלוי בשמירת הברית וע״כ צריך ליתן צדקה קודם צאתו לדרך כי צדקה היא תיקון הברית (קל״ק לא־ח).

כב כי חיים הם למוצאיהם (ר׳ עירובין נ״ד כי חיים) (ל״ק נו־ג).

כב ולכל בשרו מרפא, כל הרפואות תלוים בתורה כי התורה נותנת כח למלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח התורה (ל״ק נז־א) (ר׳ ב״ר יו״ד אין לך עשב).

ה

טז יפוצו מעינותיך חוצה, אי אפשר לקרב את הגרים עם בעלי תשובה אלא ע״י התורה להשקות אותם שהם מבחוץ (ל״ק יד־ג).

טז אי אפשר לבוא להתעוררות התשובה הן לגרים ולרשעי ישראל אלא ע״י התורה שמאירין להם במקום שהם שם בחי׳ **יפוצו** וכו׳ **חוצה** דייקא (ל״ק יד־ג).

יט באהבתה תשגה תמיד, שבשביל אהבת ה' צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון כדי לעשות מצוותיו ורצונו ית' כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת ה' ומצוותיו ית' (ל"ת ה־טו).

ו

כב בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך, היינו שהכל שוה אצלו ואין שום חילוק בין בעוה"ז ובין הקבר ובין העוה"ב כי מאחר שאין לו שום תאוה ורצון כלל לשום דבר ובכולם הוא דבוק רק בהש"י ובהתורה כי מי שמקושר בעוה"ז יש חילוק בין העוה"ז שהוא רחבת ידים ובין הקבר שהוא מקום צר אבל מי שנזדכך מוחו ואין לו שום שמרים במות הכל שוה אצלו (ש"ה נא) (ר' עבודת ה' פה).

כג ותורה אור, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות ולהמתיק הדין שבא ממוחין דקטנות ועיקר ההמתקה הוא ע"י חכמה בחי' מוחין דגדלות דהיינו ע"י ידיעת התורה כי התורה נקראת אור היפך החושך שהוא בחי' דין כי ע"י ידיעת התורה נמתק הדין (ל"ק עד).

כג נר מצוה, דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר וכשנסתלק האדם אם היא נשמה גדולה אזי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא וזה תכלית כל תענוגי עוה"ב ולחיפוש צריכין נרות והנרות נעשין מן המצות (ל"ק ערה) (ר' שבת קנ"א במחים).

כה אל תחמד יפיה בלבבך כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי מי שאין לו יראה ואינו נשמר מבחי' הבל היופי עי"ז בא עניות כי עשירות והבל היופי הם שני הפכים כי עשירות היא מאריכת הנשימה ותאות ניאוף והבל היופי הוא מהפסק הנשימה (ל"ק ס־ג) (ר' ניאוף יא) (ירמיה י"ד היש).

כו ואשת איש נפש יקרה תצוד, שע"י גאוה מתגבר תאוות ניאוף וע"י הגאוה של אלו מנהיגי הדור שמתגאים על עם דל בחנם ע"ז הם מגבירים תאוות ניאוף בעולם (ל"ת ה־ו) (ר' ניאוף כד).

לב נואף אשה חסר לב, הנואפים העוסקים בחכמת הפילוסופיא מאד מזיק להם כי לבם חסר כי עיקר חיזוק הלב הוא ע"י מעשים טובים ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר ומחרפים ומגדפים כלפי מעלה בחכמתם (ל"ק נה־ו).

ח

יב אני חכמה שכנתי ערמה, שכונת התורה אצל הבר דעת ע"י דעת זוכה לתורה (ל"ק טו־ד).

כא להנחיל אוהבי יש, אוהבי דייקא בחי' אהבה ושלום כי ע"י שלום ואהבה שעושה הצדיק בין חילוקי אבנים ומחברם ומסדרם יחד זה על זה עד שבונה מהם בית ומהבתים נעשה עיר עד שנעשה מהם הש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק (סוף עוקצין) (ש"ה צו).

ל ואהי' אצלו אמון (ראה זוהר שמיני ל"ה ע"ב ואהי') (ל"ק לג).

ט

יז ולחם סתרים יונעם, כל מה שהדבר נמנע ונסתר מן האדם ביותר הוא חושק אליו ונעים לו ביותר שמזה בא התגברות החשק אל עבירה ח"ו ר"ל מחמת שהעבירה נמנעת מאד מן האדם כי אנו מצווים שלא לעשותה ע"כ יש התגברות החשק אליה כמו כן בקדושה כל מה שהדבר הנחשק גדול ביותר המניעה יותר גדולה והחשק משבר המניעה (ל"ק סו־ד) (ר' מניעות ג).

י

ב צ'דקה ת'ציל מ'מות ר"ת מ'צ'ת' (ל"ק רא). נראה מזה שצדקה מסוגל להנצל בפסח מאיסור חמץ שהוא סטרא דמותא ומזה מובן מה שנתייסד מקדמונים לחת מעות חטים לעניים קודם פסח (קל"ק רא בהגהה).

ב צדקה תציל ממות, הרהורים של ניאוף הם בחי' אבי אבות הטומאה בחי' מת וצדקה מצלת מהם בחי' צדקה תציל ממות אך אעפ"כ אסור לסמוך ע"ז ולהיות מעורב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם ח"ו אבל אין האיסור רק שלא ירבה אבל מה שמוכרח אין מזיק לו וזה נעשה ע"י הצדקה (ל"ק רמב).

ו וברכות לראש צדיק הצדיק וכנסת ישראל הם בחי' משא ומתן הצדיק נקרא משא כי הוא נושא את העולם והוא נושא כל הברכות ומשפיע לכנסת ישראל והיא נותנת לכל העולם בחי' מתן ויחוד של צדיק וכנסת ישראל נעשה ע"י מו"מ באמונה (ל"ק נד־ג) (ר' מו"מ באמונה י).

יב על כל פשעים תכסה אהבה, ע"י תיקון הברית יכול הלב להחלהב בשלהובין דרחימותא ומים רבים שהם אהבות ויראות חיצוניות אי אפשר להם לכבות התלהבות הזאת והשכינה היא מכסה בכנפיה על דמיהון של ישראל באהבה הזאת בבחי' על כל פשעים וכו' (ל"ת פג) (ר' ת"ז כ"א נ' ועשה).

יב ע״י בושה ושפיכות דמים נתהפכין הזדונות לזכיות ונתעלין הנשמות הנפולות שהן בחי׳ פשעים ע״י כיסוי דם באהבה בבחי׳ על כל וכו׳ כנ״ל (ל״ת פג).

יח מוציא דבה הוא כסיל, כח המדמה בא ע״י לשון הרע כי כח המדמה הוא כח הבהמיות כי גם בהמה יש לה כח המדמה וע״כ נתגבר עליו הבהמיות כי מוציא דבה היא כסיל וכהדעת נסתלק ממנו נופל מאהבת הש״י לאהבת הבהמיות שהם כל התאוות (קל״ק נד־ו) (ר׳ הושע ד׳ נדמו) (ר׳ לשון הרע א).

כ כסף נבחר לשון צדיק, כסף נבחר זה בחי׳ חיקון הדעת בחי׳ מוחא חיורא ככספא לשון זה בחי׳ חיקון הדיבור שיהיה נשמע ונתקבל צדיק זה בחי׳ שבח הצדיקים בחי׳ תיקון הברית כי ע״י שבח הצדיקים היינו התקרבות לצדיקים הדיבור נשמע ונתקבל (ל״ק כט־י בה״נ).

כב ברכת ה׳ היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה בחי׳ ויתעצב אל לבו (בראשית ו׳) תאוות ממון שרשו בלב וע״כ מפסיד היראה שבלב (ל״ת א־ד).

כה וצדיק יסוד עולם, הצדיק הוא בחי׳ עפר והוא יסוד העולם וכל הדברים עומדים עליו ויש לו כח המושך להמשיך כל הדברים אליו והוא רק יחיד בעולם ואפילו כל הצדיקים הם ענפים ממנו והוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר וכמו הארץ יש לה כח המושך כן הצדיק כל הדברים נמשכים ממנו והוא ממשיך כל ההשפעות לעולם (ל״ק ע) (ר׳ איוב כ״ח עפרות).

כז יראת ה׳ תוסיף ימים ע״י יראה זוכין לאריכות ימים דהיינו להאריך ולהרחיב ימיו בתוספות קדושה בכל יום שעי״ז נתארכין הימים וזוכין לעשירות כי היראה שומרת מן העניות שבא ע״י בחי׳ שקר החן והבל היופי (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי ל״א שקר).

כז יראת ה׳ תוסיף ימים, היסורין שיש לאיש כשר מחמת הצער של חרטה כשנזדמן לו איזה פגם או אפילו אם ח״ו עבר עבירה ממש ר״ל כשווכה להתחרט אע״פ שיש לו צער גדול ויסורים גדולים שבא לידי עבירה ר״ל אעפ״כ אלו היסורין הם מוסיפים חיים להאדם בבחי׳ יראת ה׳ תוסיף ימים (ש״ה קב) (ר׳ צרות ויסורים כ״א).

יא

ח צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו, כשרשע מכניע א״ע תחת הצדיק בידוע שנגזר על הצדיק איזה צרה ועכשיו לא יבוא עליו עוד הצרה (ס״ה צדיק).

יז גומל נפשו איש חסד (ראה תענית י״א היושב) (ל״ק לז־ד).

יח וזרע צדקה שכר אמת, מי שנותן צדקה שכרו שיזכה לאמת (ס״ה אמת).

כא יד ליד לא ינקה רע, כשנותנין שלום להצדיק האמת ונוגע בידו הצדיק יודע כל מה שעבר אותו האיש (ש״ה קפד).

יב

ג ושרש צדיקים בל ימוט, ע״י התקשרות לצדיקים לא יפול ממדרגתו (ס״ה נפילה).

י רחמי רשעים אכזרי, עיקר הרחמים תלוי בדעת ולפעמים כשהס״א יונקת מן הרחמנות אזי נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות כי רחמי רשעים אכזרי וע״כ גם מעט הרחמנות הנשאר אצלנו הוא בבחי׳ אכזריות כי נתקלקל ע״י שהם יונקים מן הרחמנות ח״ו (ל״ת ח־ב) (ר׳ איכה ד׳ גם).

יט שפת אמת תכון לעד וע״כ לעתיד לבא יהי׳ כולו אחד כולו טוב כי אמת הוא אחד (ל״ק נא) (ר׳ פסחים נ׳ ביום).

יט שפת אמת תכון לעד (ר׳ ז׳ תשא קפ״ח שפת) (ל״ק סו־ג).

יג

ט אור צדיקים ישמח, ע״י שבאים כמה נפשות ישראל להצדיק אמת על ר״ה ונכללין יחד באהבה רבה עי״ז באה שמחה גדולה וחדוה רבה כי הנפש היא בחי׳ נר וכשנכללין יחד נעשה מהם אור (ל״ק סא־ח).

יא הון מהבל ימעט, ע״י הבל היופי נתמעט ההון כי תאוות ניאוף היא הפסק הנשימה וע״י יראה זוכה לאריכות הנשימה שהיא בחי׳ עשירות (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי ל׳ אל).

יג בז לדבר יחבל לו, בז לדבר היינו בזיונות היפך הכבוד עי״ז יחבל לו היינו המוחין של חו״ל שהם בחי׳ חובלים כי ע״י פגם הכבוד בחי׳ פגם הברית נשארין המוחין בבחי׳ חובלים (ל״ת עא) (ר׳ תהלים ט״ז חבלים).

כה צדיק אוכל לשובע נפשו הצדיק אכילתו היא יקר הערך כי משביע את הנפש דקדושה וע״כ אסור לו להתענות אבל מי שצריך להתענות בודאי מצוה היא (ל״ק נ).

כה צדיק אוכל לשובע נפשו (ר׳ משלי ג׳ מארת) (ל״ק נד־ב).

כה ובטן רשעים תחסר (ראה משלי ג׳ מארת) (ל״ק נד־ב).

כה צדיק אוכל לשובע נפשו, כשמשברין תאוות אכילה עי״ז הוא נשיאות פנים ואזי אין שום פקידות

ושרה להעזי פנים כי יניקתם הוא רק מהסתרת פנים ע״י תאות אכילה (ל״ק סו־ג) (ר׳ אכילה יח).

כה צדיק אוכל לשובע נפשו, כי אכילת הצדיק הוא רק בשביל הנשמה כ״ש צדיק וכו׳ ושביעת הנפש זה בחי׳ הצחצחות שמצחצח נשמתו ע״י אכילתו ואזי הוא איש תבונות ועי״ז נתגלין העצות ומשם גדילה האמונה (ל״ת ה־ג) (ר׳ ישעיהו נ״ח והשביע).

יד

י לב יודע מרת נפשו, כשנופלין לאיזהו צרה ח״ו אזי עיקר הצרה בלב כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר ואזי בשעת צרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב ואח״כ כשיוצאין מהצרה אזי חוזרין תהלוכות הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף וע״כ התודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה היא מכונה בשם הלכה ע״ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר וע״י הודאה להשי״ת וכן ע״י לימוד הלכות ניצולין מכל הצרות (ל״ת ב־ב) (ר׳ תודה והודאה ג׳).

כ ואוהבי עשיר רבים, כל הנפשות מתאוים לממון ולא לממון בלבד אוהבים אלא אפילו להאדם שיש לו הממון דרך בני אדם למשוך אליו ולאהוב אותו וזה מחמת שהנפש באה ממקום עליון בחי׳ גבורות וגם הממון בא ומשתלשל משם אך צריך לבלי להתאוות להממון רק לאהוב המקום שהממון משתלשל משם שהיא בחי׳ קדושה ושפע קודש (ל״ק סח) (ר׳ ממון לג).

כג בכל עצב יהיה מותר, כי הקליפות הם בחי׳ מותרות והם בחי׳ עצבות (ל״ק כד־ב).

לד צדקה תרומם גוי ע״י צדקה מתנשא (ס״ה התנשאות).

טו

יג לב שמח ייטיב פנים, ע״י שהלב ניזון מהתנוצצות האותיות עי״ז מתנוצץ פניו עד שאחר יוכל לראות פניו בפנים שלו כמו במראה ולהתחרט ולשוב בתשובה (ל״ק יט־ט) (עיין דברים ה׳ פנים).

יג לב שמח ייטיב פנים, עיקר אור הפנים היא שמחה ועיקר השמחה שהיא בלב נמשך מן המצות (ל״ק ל־ה) (ראה שלש רגלים א׳).

כט ותפלת צדיקים ישמע, התפילה שאדם מתפלל בהתקשרות הצדיקים הוא נענה (ס״ה צדיק).

ל ושמועה טובה תדשן עצם, אין יכול לטעום מחיקות בתפלה אלא כשתיקן פגם הברית כי מיין מתיקין זה בחי׳ זרע קודש שמירת הברית, ואזי דיבוריו מתוקין וטובים וכשמשמיע לאזניו אזי נכנסין מחיקות המיין לתוך עצמותיו (ל״ק נ) (ר׳ תהלים ל״ה כל).

ל שמועה טובה תדשן עצם, שע״י בחי׳ שמועה טובה שהיא בחי׳ רעמים שמשם בחי׳ מים קרים שהם מחיין ומבריאין הנפש עי״ז נתתקנין העצמות כי חיקון הנפש הוא תיקון העצמות (ל״ק סז־ח) (ר׳ נפש יב).

לא אזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין, צריך להאמין כי כל המחלוקת שבין הצדיקים השלימים אין זה אלא לגרש הסט״א וז״פ בקרב חכמים תלין כשאתה שומע תלונה ומריבה שבין הצדיקים תדע שמוכיחין אותך על שפגמת בטיפי המוח ואתה דבוק בס״א כי אם לא היה נפגם מוחך לא היית שומע המחלוקת ואין המריבה אלא בשבילך כדי שתשוב (ל״ק ה־ד).

לג ולפני כבוד ענוה, ע״י ענוה זוכין לכבוד דק׳ כי עיקר התעלות הכבוד ע״י גרים ובעלי תשובה וזה זוכין ע״י תורת חסד ולתורה א״א לזכות כ״א ע״י ענוה (ל״ק יד־יג).

לג ולפני כבוד ענוה, עיקר כבוד וגדולת המלכות הוא ע״י ענוה וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר מחפשט מלכותו ביותר (ל״ת טז).

לג ולפני כבוד ענוה, ע״י ענוה בא כבוד (ס״ה כבוד).

טז

יד חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, כי חמתו של הקב״ה בשביל המלכות שהשפיל ע״י עוונותיו ואיש חכם יכפרנה היינו הת״ח שנקרא איש חכם ע״ש החכמה מאין תמצא וכתיב ועובר על פשע לשארית למי שמשים עצמו כשיריים ובזה יש כח לת״ח לכפר (ל״ק ד־ז).

יד ואיש חכם יכפרנה עיקר החסרון מחמת העוונות כמ״ש חז״ל (שבת נ״ה) אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון וע״כ כשמקושר להצדיק הממשיך רוח חיים ומשלים החסרון נתכפר העון (ל״ק ח־ד).

יד באור פני מלך חיים, פנים דקדושה הם בחי׳ אנפין נהירין בחי׳ חיים ושמחה (ל״ק כג־א) (ר׳ פנים ב).

יד באור פני מלך חיים, חיים הם המוחין עיקר המוחין שמקבלין ע״י אמונה אין מקבלין אלא מאור הפנים של התורה ויש מקבלים מאור פני הצדיקים (ל״ק לה־ה) (ראה אמונה כג) (בראשית א׳ את המאור).

יד ואיש חכם יכפרנה, יש צדיקים אמתיים שיש להם כח כזה כששותין יין לפעמים זוכין לקבל חכמה ומוחין קדושים עד שיכולין עי״ז למחול עוונות ישראל כי עיקר הסליחה ע״י חכמה בחי׳ ואיש חכם יכפרנה (קל״ק קעז) (ר׳ תהלים כ״ג דשנת).

טו באור פני מלך חיים, עיקר החיות היא מאור הפנים

המאיר בשלש רגלים שהיא בחי׳ שמחה ועיקר השמחה היא בלב והשלש רגלים הם הלב של השנה (ל״ק ל־ה).

יח לפני שבר גאון, כשבא לאדם גדלות סימן שיבוא לו צרה ר״ל וכן כשהוא שפל סימן שיבוא לכבוד גדול (כמ״ש שם טו) ולפני כבוד ענוה (ל״ק קסח).

יח לפני שבר גאון, גאוה הוא סימן על שבר ח״ו (ס״ה גאוה).

כח ונרגן מפריד אלוף, כי כל אדם באשר הוא שם הוא צריך לקשר שכלו שהוא בחי׳ ח״ת ממקום שהוא להתורה ולהשי״ת שהוא בחי׳ ח״ע אבל אם מפריד שכלו וחכמתו מהש״י זה בחי׳ ונרגן מפריד אלוף שמפריד אלופו של עולם וגורם ח״ו פגימת הלבנה ע״י שאינו מקשר החכמות של כל העולם להשי״ת ולהתורה (ל״ת צא) (ר׳ ע״ז י״ט שיחתן).

יז

טז לקנות חכמה ולב אין, כל שחכמתו מרובה ממעשיו עי״ז כשהמחשבה שכליות חוזרת אל לבם אין כח בלבם להכיל את השכל כי עיקר חיזוק הלב הוא ע״י מעשים טובים ומחמת זה השכל הם מחטאים ביותר (ל״ק נה־ו).

יט אוהב פשע אוהב מצה, הבעל מחלוקת בידוע שהוא אוהב פשע (ס״ה מריבה).

כה כעס לאביו בן כסיל, הבנים שוטים כשאביהם כעסן (ס״ה בנים).

כו גם ענוש לצדיק לא טוב כי העונש שמעניש את אחד הוא נוגע להצדיק בעצמו כי האדם נתהוה מד׳ יסודות אש רוח מים עפר והד׳ יסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא בחי׳ צדיק בחי׳ (משלי י) צדיק יסוד עולם שהצדיק הוא יסוד פשוט שממנו נמשכין כל הד׳ יסודות וע״כ אם הוא מעניש את אחד נוגע את הצדיק בעצמו וע״כ הצדיק מוכרח לעשות תשובה בעד ישראל (ל״ת סו) (ר׳ בראשית ב׳ ונהר).

יח

י מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב ואיתא בז׳ בראשית לז׳ שם ה׳ דא ספר כי ספר במספר שם כמובא כי הספר הוא בחי׳ שמי שנכתב בקדושה ונתפשט בעולם ועושה שם (ל״ת לב).

טז מתן אדם ירחיב לו ע״י צדקה שהיא תיקון הכללי של המו״מ זוכה לתיקון הברית ונתרוממין המוחין ויש לו פרנסה (ל״ק כט־ט) (קל״ק כט־יב).

טז מתן אדם ירחיב לו, ע״י צדקה יהי׳ לך הרחבה (ס״ה ממון).

טז מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו, ע״י צדקה זוכה להתקרבות לצדיקים (ס״ה צדיק).

יח מדנים ישביח הגורל, גורל זה בחי׳ עונג שבת כי ע״י אכילת שבת מבטל מדנין וצרים וזה ובן עצומים יפריד בין התעצמות והתחברות קנה החית לגג החית הוא מפריד ונעשה הא מחית מחמץ מצה כי חית היא בחי׳ חית השדה שלום שאין לו פה ומצה היא בהא בחי׳ הא מוצאות הפה שלום שיש לו פה שיכולים לדבר זע״ז (ל״ק נז־ח) (ר׳ חמץ ב׳).

כב מצא אשה מצא טוב (ראה קהלת ז׳ ומוצא אני) (ל״ק כג־ג).

יט

ב גם בלא דעת נפש לא טוב, נפש הוא הדיבור כשהדיבור בלא דעת דהיינו ע״י פגם הברית אזי אין בו טוב ודיבורי התפלה אין נתקבלין (ל״ק כט־א) (ראה דעת י).

ב גם בלא דעת נפש לא טוב, כי עיקר גידול הנפש הוא ע״י השכל שמגדלה ומתקנה כמו שכתוב גם וכו׳ וכשהשכל בשלימות אזי הוא עושה פירות אבל כשנפגם השכל אזי היא בחי׳ ארץ פרי למלחה והמליחות היא בחי׳ יסורין שמרגישין ע״י שאין השכל בשלימות וע״י התחדשות התורה מקררין היסורין ומכבין הצמאון (ל״ק סה־ד).

ג אולת אדם תסלף דרכו ועל ה׳ יזעף לבו, אם מקבל עצת הצדיק אף שאח״כ לא עלתה לו יפה עצתו אזי יודע שהי׳ רק מהש״י אך אם לא היה מקבל עצת הצדיק הי׳ אפשר שתגיע לו רעה בלי גו״ד שלמעלה רק שהוא בעצמו משך על עצמו כמ״ש אולת וכו׳ (ל״ק קמג).

ג אולת אדם תסלף דרכו ועל ה׳ יזעף לבו היינו שהאדם ע״י אולתו כל עבודתו היא רק בבחי׳ תסלף דרכו כמו מי שמסלף ומעקם עצמו אחר חבירו והטעם כי ועל ה׳ היינו להצדיק שהוא בחי׳ על ה׳ כי מי מושל בי צדיק יזעף לבו היינו שחולק על הצדיק עי״ז תסלף דרכו כי אין ממש בעבודה כ״א ע״י הצדיק האמתי (ש״ה קיא).

ד הון יוסיף רעים רבים ע״י שנותן צדקה לת״ת נעשה האויר נח וזך ונשמע דיבורי הצדיק למרחוק עד שהעכו״ם מוצאים בספריהם היפך אמונתם ועי״ז מתגיירים (ל״ק יז־ה) (עיין אסתר ו׳ וימצא כתוב).

כא רבות מחשבות בלב איש ועצת ה׳ היא תקום היינו שיש מחשבות ובלבולים הרבה בשעת התפילה אבל

עצת ה' היינו הנקודה שבלב שמתכוון להשי"ת לבד היא תקום (ש"ה עב).

כג ושבע ילין בל יפקד רע, כשמשברין תאוות אכילה בחי' צדיק אוכל לשובע נפשו עי"ז בל יפקד רע שאין שום פקידה והתמנות להרע דהיינו להעזי פנים (ל"ק סז־ג) (ר' ישעיה נ"ו והכלבים).

כ

ה מים עמוקים עצה בלב איש, מי שכבר נשקע באלו המותרות יש מים שהוא מטהר מזאת הטינופת והמים הם בחי' מחלוקת שמקשין ושואלין עליו הוא שב בתשובה ומתקן אמונת חכמים וזוכה לעצה שלימה (ל"ק סא־ה) (ר' מותרות ה).

ה מים עמוקים עצה בלב איש, כשאין מועיל קול צעקה מחמת נפילת האמונה אזי צריכים לצעוק מן הלב לבד בלי קול רק מעומקא דלבא ועי"ז נתגלין העצות שהם בחי' מים עמוקים וכו' וע"י העצות שנתגלין בעולם עי"ז גדילה האמונה (ל"ת ה־ב).

ה מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלנה, ולדלות ולגלות מים הנ"ל דהיינו העצות לזה צריכים איש תבונות ואיש חבונות הוא מי שיש לו נשמה וצריך לזכך ולצחצח הנשמה ואזי הוא איש תבונות (ל"ת ה־ג) (ר' האזינו ל"ב כי גוי).

יג אל תאהב שינה פן תורש, הרבה שינה מביא את האדם לידי עניות (ס"ה ממון).

כז נר ה' נשמת אדם, עיקר וקיום ותיקון נר ה' שהוא השכל הוא ע"י נשימה שמקבלת הריאה רוח קר מבחוץ לקרר הלב ועי"ז קיום השכל שיוכל לדלוק בהתבוננות (ל"ק ס־ג).

כז נר ה' נשמת אדם, כי הנפש הוא בחי' נר וכשנכללין יחד כמה נפשות ישראל נעשה מהם אור (ר' משלי י"ג אור צדיקים) (ל"ק סא־ח).

כז נר ה' נשמת אדם (ר' פסחים ז' חיפוש) (ל"ק ערה).

כא

יד מתן בסתר יכפה אף, דע כי בהא"ב' יש ששה פאין דהיינו (א' כ' ך' פ' ף' ק') וששה פעמים פ' ג' ת"פ כמנין לילית והנה ח"ו כשאירע לאדם מקרה בלתי טהור הוא ע"י קליפה הנ"ל והנה הקליפה הנ"ל יונקת מן הא"ב כמנין שמה היינו מן הפאין הנ"ל ונעשה מן הפא אף וכשנותן צדקה בסתר פודה הניצוצות מן הקליפה ונעשה מן האף פא וזה מתן בסתר יכפה אף מלשון כופה עליו כלי לשון הפיכה שכופה והופך האף ונעשה פא (והוא פלאי) (ל"ק פג) (ר' סוטה י"ז איש).

יד מתן בסתר יכפה אף, הצדקה ממחיק הדין (ס"ה המת"ד).

כג שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, לזוב בא הצער לאדם ע"י דיבורו (ס"ה עצבות).

כב

ד עקב ענוה יראת ה', ע"י מזונא דגופא דהיינו ע"י תאוות אכילה ושתיה עי"ז מגדילין את בחי' עקב דסט"א ואז כשנתגדל ח"ו עקב דסט"א עי"ז נחלש ח"ו בחי' עקב דקדושה שהוא בחי' עקב ענוה יראת ה' שהיא בחי' ריח בחי' מזונא דנשמתא (ל"ת ח־א) (ר' תהלים מ"א אוכל).

כג וקבע את קובעיהם נפש, כל הנפשות שרשם בעשירות בשביל זה הכל תאבים לקרב א"ע לעשיר וע"י כעס פוגם בנפשו ומקלקל העשירות כי עשירות וכבישת הכעס הם בחי' אחת (ל"ק נט־ה) (ר' משלי כ"ה עיר).

כט חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב, איש מהיר במלאכתו זה בחי' מי שיש לו מוח מהיר וחריף במלאכתו היינו במלאכת בנין ביהמ"ק כי מי שהוא עוסק תמיד להגדיל מוחו ודעתו זה בחי' עוסק בבנין ביהמ"ק ועי"ז לפני מלכים יתיצב היינו שזוכה לגדולה בחי' מלכות כי הגדולה היא כפי התנוצצות המוח (ל"ת עב) (ר' מוחין כז).

כט למי מדנים למי שיח, ש"י"ח' ר"ת ח'כם ש'ד י'הודי, על ידו מדנים, על ידו בא התנגדות כי כשלומד תורה מת"ח שאינם כשרים נופלים לכפירות ומחרפים ומבזים יראי ה' וכל ההתנגדות בא מהם (ל"ק כח־ג) (ר' קל"ק) (ראה הושע ט' וינזרו).

לא אל תרא יין כי יתאדם (ראה סנהדרין ע' אל תרא) (ל"ק כט־ח).

כד

ג בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו, כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל ואזי ראוי לבנות בית כי יש מקום להכניס השפע אבל כשבונה בלא שכל אזי מזיק לו וע"כ מתמסכן שזה בחי' פגם החכמה בחי' חכמת המסכן בזויה (קהלת ט) וע"כ ע"י מצות סוכה שהיא בחי' שכל עי"ז יכול לבנות בית בחי' בחכמה וכו' (ל"ק רסו) (ר' סוכה ו).

טז שבע יפול צדיק וקם, היינו שהצדיק הגדול הולך דרך אלו השבע חכמות ואע"פ ששם יכולין להחליק וליפול ע"י האבן נגף בחי' עמלק אבל הצדיק שבע יפול וקם ע"י אמונה וזה שבע' יפול' צדיק' וקם'

ס״ת ע׳מ׳ל׳ק׳ שהוא האבן נגף אך הצדיק שבע יפול וקם ע״י אמונה (ל״ת יט) (ר׳ בשלח י״ז ויהי).

כה

ג שמים לרום וארץ לעומק ולב מלכים אין חקר (ר׳ שבת י״א אם) (ל״ק קצא).

ט וסוד אחר אל תגל, עיקר הנסיון שמנסין לאדם אין מנסין אותו אלא בניאוף שהיא כלולה מעין אומות מסוד אחר אל אחר וזה אל תגל כי עכשיו התורה סתומה בקליפין כי הקליפה קדמה לפירי וכשצועק לאלקים וצועק עין קלין לא פחות אזי נפתחין לו סודות התורה (ל״ק ל״ו בה״ש).

כא אם רעב שונאך האכילהו לחם וכו׳ גחלים אתה חותה על ראשו, המפרנס את שונאיו ע״ז נידון השונא בדין שריפה (ס״ה מריבה).

כה מים קרים על נפש עיפה, לפעמים יש עייפות אל הנפש ע״י שנתרחקה מאמה דהיינו הכבוד היינו כשמתפללין בלא לב ע״ז נתרחק הנפש מהכבוד וצריך להבריאה ע״י מים קרים ומים קרים מקבלין ע״י בחי׳ רעמים ורעמים נעשין ע״י מה שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו (ל״ק סז־ח) (ר׳ ברכות ח׳ הזהרו).

כח עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו, עשירת וכבישת הכעס הם בחינה אחת ונקראים חומה כי מי שהוא מקלקל חומה של עשירות ולוקח לעצמו כעס וחימה ומחומה עושה חימה מקלקל החומה של עשירות ופוגם בשמו ונפשו אבל כששומר עצמו מכעס זוכה לעשירות אזי כל הנפשות תאוים להכלל בנפשו כי כל הנפשות שרשם בעשירות (ל״ק נט־ה) (ר׳ כעס ח).

כו

א כמטר בקציר כן לא נאוה לכסיל כבוד, היינו כשלומד תורה לתלמיד שאינו הגון שזה בחי׳ נותן לכסיל כבוד שנותן כבוד התורה לכסיל ע״ז מקלקל הגשמים וזה כמטר בקציר כי בשעת הקציר אזי אדרבא מזיק המטר כן לא נאוה לכסיל כבוד כי ע״ז בעצמו הוא קילקול הגשמים (ל״ת ס).

טז שבעה משיבי טעם, היינו ע״י תפילין מוחין שהם בחי׳ שבעה רועים בחי׳ תיקון הבריח על ידם נעשין שבעה משיבי טעם היינו בחי׳ דיבורים כשרים שבהם משיבים הנשמות שנפלו שהם בחי׳ (שם כד) שבע יפול צדיק וקם (ל״ת ה־ח) (ר׳ תהלים י״ב אמרות).

כז

ו נעתרות נשיקות שונא, כשאדם לומד בקדושה איזה דין של התנא או צדיק זה בחי׳ נשיקין התדבקות רוחא ברוחא אבל כשלומד להתייהר ולקנטר בחי׳ ת״ח שד יהודי או התנא אינו יכול לסבול לנשק א״ע אם נבילה כ״ש שנבילה טובה הימנו (מ״ר ויקרא א) ועליו כתיב נעתרות וכו׳ (ל״ק יב־א).

ט קטרת ישמח לב, הקליפות הם בחי׳ מותרות בחי׳ עצבות ועיקר עליית הקדושה מעמקי הקליפות היא ע״י קטורת בחי׳ שמחה ע״כ צריכין לומר קטורת בכונה (קל״ק כד־ד).

כו וכבשים ללבושיך, (ר׳ חגיגה י״ד וכבשים) (ל״ק מט־ו).

כח

יג ומקשה לבו יפול ברעה, כי צריך לעבוד את ה׳ בשני יצרין שיהיה יצה״ר כפוף להיצ״ט ובאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם שמלא כל הארץ כבודו והקב״ה עומד ושומע התפילה וודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול וכל אחד לפי מיעוט שכלו וידיעתו כן התלהבותו והידיעה היא מהיצ״ט והסתרת הידיעה היא מהיצה״ר שבלב והן האפיקורסות וקשיות שהיצה״ר מקשה לבו ליפול ברעה (ל״ק סב־ב) (ר׳ לימוד הפוסקים ג).

טז שונא בצע יאריך ימים, מי ששונא ממון זוכה לאריכת ימים (ס״ה ממון).

כ איש אמונות רב ברכות, צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל כי אין לסמוך על השכל בעצמו כידוע (ל״ק כד־ו) (ר׳ אמונה טז).

כ איש אמונות רב ברכות אמונה היא מקור הברכות (ל״ק לא־ב) ר׳ אמונה יח).

כ איש אמונות רב ברכות, ע״י אמונה נתברך (ס״ה אמונה).

כד גוזל אביו ואמו הם המוחין כי ע״י פגם הבריח נפגם המוח והדעת וע״י תיקון הכללי הוא מעורר המוחין מבחי׳ שינה (ל״ק כט־ד) (ראה האזינו ל״ב כנשר).

כט

ג ורועה זונות יאבד הון אל תקרי מהונך אלא מגרונך שהיא בחי׳ לה״ק כי מי שפוגם בברית מאבד לשון הקודש (ל״ק יט־ג).

ג רועה זונות יאבד הון, הון זה בחי׳ קול וכשפוגם בבריח נפגם קולו וע״י תיקון הברית זוכה לקול ועי״ז זוכה לשלום (ל״ק כז־ו).

ד מלך במשפט יעמיד ארץ, ע״י משפט ששופט כל עסקיו דהיינו התבודדות מעלה את היראה (ל״ק טו־ב).

ד מלך במשפט יעמיד ארץ משפט הם החכמים על ידם תיכון המלכות לכן יש לכל מלך חכמים ויועצים (ל״ק יח־ד).

ד מלך במשפט יעמיד ארץ, במשפט דייקא שהוא משפטי ודיני התורה דהיינו לימוד הפוסקים ע״ז נעשה מלך ומושל ועי״ז יוכל להעמיד ארץ ואז מגלה השערים שטבעו בארץ שע״ז זוכין לגן עדן בחי׳ חכמה עילאה וחכמה תתאה (ל״ק רפו) (ר׳ לימוד הפוסקים ד).

י אנשי דמים ישנאו תם, כי מתחילה כשאדם בצרה והדמים שוטפים על הלב הוא בחי׳ פגם האמת בחי׳ אנשי וכו׳ ע״כ צריך לשמור עצמו אז ביותר שלא יהיה נלכד באיזה טעות ושקר ע״י הצרה ח״ו (ל״ת ב־ד).

יא כל רוחו יוציא כסיל, דהיינו שמוציא כל הרוח בבת אחת כי המנגן צריך שיהי׳ יודע נגן וגם שיהי׳ הכלי שמנגנין עליה שלם כי עיקר נעימת הניגון נעשה ע״י בירור רוח טובה מן הרוח רעה וכשיוציא כל הרוח בבת אחת מעורב טוב ורע אזי אין נבנה הניגון והשמחה ואין נכנע המדמה (ל״ק נד־ו) (ר׳ נגינה יא).

יב מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים, אדם ניכר ע״י משרתיו אם הוא אוהב שקר כי זה תלוי בזה (ס״ה אמת).

ל

ד מי עלה שמים וירד, זה בחי׳ המנגן כי הוא עולה ויורד בנגינה כפי משקל השיר כדי לברר הרוח טובה מן הרוח רעה וזה מי אסף רוח בחפניו שהם הידים כי שם שורש הרוח ששם פקדונות הרוחות וזה מי צרר מים בשמלה מים בחי׳ לב שע״ז שמלקט הרוח היינו הנקודות טובות שבו הוא צורר מים בשמלה ששומר הלב שלא ישלוט עליו המדמה וזה מי הקים כל אפסי ארץ שע״ז הוא מקים בחי׳ רגלין המלובש בזה העולם כי ע״י ניגון ביד נכנע המדמה וזוכה לזכרון שהוא בחי׳ שיודע כל הרמזים שיש בכל דבר שבעולם (ל״ק נד־ו) (ר׳ נגינה יא) (תהלים קמ״ו תצא).

יט דרך הנשר בשמים, ע״י תיקון הברית שהיא בחי׳ נשר זוכה לפרנסה בלי טורח בחי׳ לחם מן השמים כי פרנסה שהוא בטרחא ובכבידות הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה).

יט דרך הנשר בשמים נשר דא רחמי היינו צדקה, כי הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע כי ע״י שעושין צדקה וחסד ממשיכין שפע אור החסד מלמעלה להכוכבים ועי״ז הם משפיעין למטר (ל״ק לא־א) (פל״ח).

לא

ה פן ישתה וישכח מחקק, ע״י השכרות שוכחין כל המצוות שצוה משרע״ה כי משה מלובש בכל אחד מישראל בכל אבר ומזכיר כל אבר שיעשה המצוה השייכה לאותו אבר וע״י השכרות שוכח אותם בבחי׳ פן וכו׳ שע״י השתיה והשכרות שוכח רמ״ח מצות של משה (ל״ת כו).

יא בטח בה לב בעלה, וזה בחי׳ שבירת כלי חרס ששוברין בשעת החקשרות הזיווגים להורות שעכשיו שנעשה ההתקשרות שהוא בשביל הולדה שהוא בחי׳ בטחון בחי׳ כליות שהם כלי הולדה ע״ז נתבטל ונשבר בטחון דס״א וגם מרמזין להם שאם לא יתנהגו בקדושה ויבגדו ח״ו בבחי׳ הבטחון בבחי׳ הולדה אזי יהיו בבחי׳ שבירת כלי חרס שזה נעשה ע״י מבטח בוגד (ל״ק ס־ח) (ר׳ ישעיה ל׳ ותבטחו).

יד היתה כאניות סוחר, היינו ע״י מו״מ באמונה פשטא אורייתא כי א״א לעסוק במו״מ באמונה כ״א בקי בדיני ממונות שלא יכשל בהם אזי ממרחק תביא לחמה אזי ממשיך שכל חדש מאור הפנים כי השכל נקרא רחוק (ל״ק לה־ו) (ראה מוחין ז).

טו ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה, יחוד של צדיק וכנסת ישראל הם בחי׳ משא ומתן הצדיק נקרא משא כי הוא נושא העולם והוא נושא כל הברכות ומשפיע לכנסת ישראל ועש״ז נקרא כנסת ישראל מתן כי הוא נותנת לכל היולם ויחוד זה נעשה ע״י מו״מ באמונה (ר׳ מו״מ באמונה ו) (ר׳ תהלים קכ״ו נושא) (ל״ק נד־ג).

יח טעמה כי טוב סחרה, תיכף כשטועמין כי טוב סחרה שהוא התורה של הצדיק שהסחורה שלו טעמה טוב אזי שוב לעולם לא יכבה בלילה נרה כי תמיד תאיר לו אור התורה שטעם אצלו אפילו בלילה היינו בעת ההתרחקות שהיא בחי׳ לילה אעפ״כ לעולם יאיר לו אור התורה שטעם קצת ממנה בהיותו אצלו (ל״ק רפה).

כג נודע בשערים בעלה (ראה זוהר וירא ק״ג נודע) (ל״ק ל־ח).

כה עוז והדר ל׳בושה ו׳תשחק ל׳יום א׳חרון, ׳ר״ת א׳ל׳ו׳ל׳ חדש אלול הזמן המסוגל יותר לזכות להמקיפין של השכל ולעשות ממקיף פנימי עד שיהיה לו מקיפים אחרים ועי״ז עושה לבושין חדשים לנשמתו וניצול מכל הצרות כי מ׳ל׳ב׳ו׳ש׳

גימ׳ ח׳ש׳מ׳ל׳ ומהחשמל בורחים כל המשחיתים (קל״ק כא־יא).

כו פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה עיקר התגלות החסד הוא ע״י תוכחה כי ע״י פתיחת פה של המוכיח נתגלה חכמה וע״י זאת החכמה נתגלה חסד (ל״ק ל־ז).

כו פיה פתחה בחכמה, שע״י חכמה ודעת שהיא ע״י עסק התורה מגלין ההסתרות ועושין מהם תורה ע״ז התורה בעצמה פותחת פיה ומוכיחה אותם עד שישובו כולם אל ה׳ (ל״ק נר־ג).

ל אשה יראת ה׳ היא תתהלל כי עיקר התפילה ע״י היראה (ל״ק יד־ח) (עיין שמואל א״א וחנה).

ל שקר החן והבל היופי אשה יראת ה׳ היא תתהלל, שקר החן והבל היופי תלוים זה בזה כי ע״י תאוות ניאוף והבל היופי נלכד בחן של שקר כי יש כמה מיני חן של שקר שעושים בנ״א בעמידה באכילה ובדיבורם וכו׳ ועי״ז בא לעניות והיראה היא ההיפך מזה כי אשה יראת ה׳ וכו׳ וזוכין על ידה לעשירות דקדושה (ל״ק ס־ג) (ר׳ משלי ו׳ אל).

איוב

א

כא ה׳ נתן וה׳ לקח, דע שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הדעת כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהש״י אין לו שום יסורין ואינו מרגיש שום צער כי ה׳ נתן וכו׳ (ל״ק רנ) (ר׳ דעת מו).

ד

ב עצור במילין מי יוכל, מי שהוא עצור במילין לא יוכל אותו שום אדם (ס״ה מריבה).

ו הלא יראתך כסלתך, בחול אפשר שיהיה היראה עם כסילות ועיקר הכסילות היא מחמת השעבוד שיש בחול כי ע״י שעבוד אין הדעת שלם (ל״ת יז) (ר׳ שבת לג).

ה

ז אדם לעמל יולד (סנהדרין צט) אשרי מי שעמלו בתורה פירוש מאחר שאיך שיהיה אם יהי׳ עשיר או עני וכו׳ אעפ״כ בוודאי יהי׳ לו עמל וכעס כל ימיו כי צרות ויסורי כל אדם רבים מאד כמ״ש גם כל ימיו כעס ומכאובות, וכמובא בשל״ה אין רגע בלא פגע ע״כ בוודאי אשרי מי שבורח מזה העמל של פגעי העוה״ז אל עמל התורה ואז בוודאי אשרי וטוב לו בעוה״ז ובעוה״ב (ש״ה שח).

יג לוכד חכמים בערמם, חכמות אין צריכין כלל רק אמונה ותמימות ופשיטות בלי שום חכמה כלל כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה עד שנלכד ונתעה בחכמות עצמו בחי׳ לוכד חכמים בערמם בערמם דייקא היינו בערמומיות וחכמות שלהם בעצמם הוא לוכד אותם אשרי ההולך בתמימות (ל״ת עח).

ו

ד כי חצי שדי עמדי אשר חמתם שוחה רוחי ביעותי אלקי יערכיני, חצי מספר משם שדי גימ׳ זקן משמו ז״ל, מי שמקורב אל הזקן וסובל כעסו עי״ז זוכה ליראה (ס״ה יראה).

יג למס מרעהו חסד (ר׳ כתובות צ״ו כל) (ל״ת ב־ב).

יג

טז גם הוא לי לישועה כי לא לפניו חנף יבא, מי ששומר א״ע מחנופה עי״ז בא לו ישועה (ס״ה חנופה).

כו ותורישנו עונות נעורי, מי שלא תיקן חטאות נעורים נעשה רש (ס״ה ממון).

יד

א קצר ימים שבע רוגז ע״י כעס נתקצרו ימיו (ס״ה כעס).

א קצר ימים שבע רוגז, קצר ימים זה בחי׳ הזקנים שאינם כראוי שאין מוסיפין קדושה חדשה בכל יום שזהו עיקר הזקנה וכשהזקנים פוגמים את ימיהם זה בחי׳ קצר ימים ומזה יונק מצח הנחש חכמת הטבע שהוא היפך מצח הרצון וזה שבע רוגז היפך הרצון אבל כשהזקנים כראוי בחי׳ זקן זה קנה חכמה עי״ז מתגבר התגלות הרצון (ל״ת ד־ח).

ד מי יתן טהור מטמא לא אחד אשה ששופעת דם תכתוב אותיות לא אחד ותשא עליה (ס״ה נדה).

ד מי יתן טהור מטמא לא אחד, פ׳ שעיקר אחיזת הטהרה והטומאה הוא מבחי׳ התרחקות מאחד וע״כ לעתיד לבא אז יהיה ה׳ אחד ושמו אחד שהוא כולו טוב כולו אמת יחבטל הטומאה (ל״ק נא) (ר׳ יחזקאל ל״ו וטהרתם).

כ משנה פניו ותשלחהו ע״י שלימות הדעת שנעשה משכל המקיף פנימי ועושה מקיפים חדשים בחי׳ לבושין אחרים עי״ז ניצול מכל אורב ומסטין (ל״ק כא־יא) (עיין דעת ח).

טו

ד אף אתה תפר יראה, ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבע כלל עי״ז נעשה יראה אבל כשנופלין לכפירה כאלו הכל מתנהג ע״פ הטבע אין שייך יראה ח״ו (וזה שאמר אליפז לאיוב

שחלה הכל במערכת השמים אף אתה תפר יראה) (קל"ת ד־ו) (ר' רצון ט).

יח

ד טורף נפשו באפו, עיקר שמירת השם שמירת הנפש אינו אלא שישמור מכעס כי הכעס פוגם בנפשו אבל כששומר עצמו מכעס אזי כל הנפשות תאבים להכלל בנפשו (ל"ק נט־ה) (ר' משלי כ"ה עיר).

יח ומתבל ינידוהו, ע"י שאין שומעין למוכיחי הדור נתקלקל שלום העולם ונעשה גירושין ומחלוקת היפך השלום (ל"ק כב־א).

יט

כו מבשרי אחזה אלוקי, ע"י תיקון הברית מאיר לעצמו אור פני מלך חיים (ל"ק כג־ב).

כו מבשרי אחזה אלוה, מבשרי דייקא היינו ע"י בשר הגוף יחזה אלוה היינו שהאדם בגופו יראה ויחזה השגות עליונות שהנשמה משגת תמיד (ל"ק כב־ה).

כ

טו חיל בלע ויקיאנו כשהתפילה של הבעל כח עומדת בצוארו בבית הבליעה שלו אזי הוא מוכרח ליתן הקאות היינו שהס"א מוכרחת להקיא ולהוציא כל הקדושות של הדעת שבלע בחי' חיל בלע ויקיאנו ולא די שהוא מקיא ומוציא כל הקדושה שבלע אף גם הוא מוכרח להקיא עצמות חיותו ממש בבחי' מבטנו יורישנו אל וזה בחי' גרים שמתגיירין שהם היו מעצמות הס"א ועכשיו חוזרין אל הקדושה (ל"ת ח־ג) (ר' איוב ל"א כי).

כז יגלו שמים עונו, קודם התיקון דהיינו ע"י פגם הברית אז יגלו שמים עונו אבל ע"י תיקון הכללי מטהר ומזהיר הרקיע (ל"ק כט־ד) (ראה ברית כב).

כז יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו, ארץ היינו בחי' ארץ ישראל היא מתקוממה לו ושם נתגלה עונו כי שם מדקדקין לשלם לאיש כמעשהו מדה כנגד מדה שעי"ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולשוב מתשובה (ל"ק קפז) (ר' ארץ ישראל לב).

כא

ז עתקו וגם גברו חיל זרעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם, עתקו וכו' זה עשירות עי"ז זרעם נכון וכו' כי הגוזל את חבירו נוטל ממנו נפש בניו ובנותיו (ל"ק סט) (ר' נפש יד).

יד ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, ע"י הכפירות אין לאדם חשקות ללמד (ס"ה לימוד).

כב

יט יראו צדיקים וישמחו, מי שיש לו עצבות יסתכל על צדיקים ויבא לו שמחה בלבו (ס"ה עצבות).

כה והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך שע"י כסף תועפות ע"י צדקה לת"ח נעשה אויר מעופף אויר מזוכך עי"ז נעשה בחי' שדי תשובה וגרים (ל"ק יז־ו) (עיין השם ש־ד־י ב).

כה והי' ש־ד־י בצריך ע"י מצות מזוזה וכסף תועפות לך עי"ז פרנסתו מעופפת לך גם ש־ד־י מרמז על תיקון הברית ג"כ פרנסתו בניקל (ל"ק כג־ד).

כה והיה ש־ד־י בצריך, כי שם ש־ד־י הם האבות כי ש' תלת ענפי אילן שהם האבות והם שלשה שמות היחוד ה' אלקינו ה' שהם י"ד אותיות והם י"ד של ש־ד־י ור"ת של א'ברהם י'צחק י'עקב הם ר"ת של 'ה' א'לקינו 'ה' כי השכינה בחי' קשת והאבות הם תלת גוונין דקשת והם לבישין דנהירין של השכינה שע"י נמתקין הדינים (ל"ק מב).

כה והיה ש־ד־י בצריך, ש־ד־י הוא בחי' תיקון הברית ששדי ויורה תיקונים לכל המקומות הצרים לכל פרט כפי צרכו (ל"ק כט־ד).

כה והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך (ר' ברכות ס"ג כל) (ל"ת ה־ג).

כד

כב ומשך אבירים בכחו יקום ולא יאמין בחיים, כי ע"י שאין מאמין בחלמידי חכמים הנקראים חיים אפילו במיתתם עי"ז הוא נופל בחולאת שאין שום אדם מאמין שיחיה מחולי זה ותיקונו שיקום אמונה הנפילה ויאמין אמונת חכמים וזה יקום ולא יאמין בחיים היינו זה שלא האמין בחכמים הנקראים חיים יקום האמונה ועי"ז יקום מהחולאת כי ע"י אמונת חכמים מתקן ידי המלאכים והם מקבלים ומשפיעים כוחות לעשבים לרפאותו וזה ומשך אבירים בכחו היינו המלאכים הנקראים אבירים כ"א ואחד נחזר לו כחו (ל"ק נז א) (ר' שבת קי"ט המבזה).

כה

ב עושה שלום במרומיו, (ר' ז' ויקרא י"ב עושה) (ל"ק פ).

כו

ט מאחז פני כסא, כי איש הישראלי נברא שיהי' לו ממשלה על המלאכים אך צריך לשמור עצמו מאד שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח"ו והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וע"י ההתקשרות ניצול מהם וזה בחי' מאחז פני כסא שצריך לאחוז עצמו בשרשי הנשמות החצובות מתחת כסא הכבוד שהיא בחי' אם כל חי (ל"ת א־ב) (ר' שבת פ"ח בשעה).

יג ברוחו שמים שיפרה חוללה ידו נחש בריח הן אלה

קצות דרכיו ומה שמץ דבר נשמע בו ורעם גבורותיו מי יתבונן, ברוחו שמים שפרה היינו רוח הדופק הנושב בידים ע״י אנחה הוא מזכך ומשפר השמים שהם הידים וזה חוללה ידו נחש בריח שע״י אנחה עושה חלל בהידים שהיו כבדים וסתומים ע״י עצבות רוח שהוא זוהמת הנחש ל״ט מלאכות ואזי כשמבטל זוהמת הנחש נתנשאין הידים ונזדכך השמים ואזי מקבלים מהם דיבורים בחי׳ מחלוקת לשם שמים שזה בחי׳ דרכי ה׳ כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים וזה הן אלה קצות דרכיו שזה בחי׳ דרכי ה׳ צדיק וטוב לו וכו׳ שא״א להשיג שהם נפלאות תמים דעים ומה שמץ דבר נשמע בו ורעם גבורותיו מי יתבונן כי מי יוכל להבין רעם גבורותיו שהם נפלאות תמים דעים כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים רק שזה א״א להשיג כי הוא בחי׳ דרכי ה׳ (ל״ק נו־ט).

יד רעם גבורותיו מי יתבונן, וע״כ צירוף ג׳ר׳י׳ם׳ הוא ר״ת ר׳עם ג׳בורותיו מ׳י י׳תבונן כי גרים הם בבחי׳ רעמים כי הרעש והפרסום שנתפרסם כבחו׳ ית׳ ע״י הגרים זה בחי׳ רעמים שהם קול רעש גדול (ל״ת ח־ד) (ר׳ תהלים כ״ט אל).

כח

ג קץ שם לחשך ע״י דברים בטלים ולה״ר ופגם הברית בא עניות שהיא בחי׳ לילה ותיקון הדיבור הוא ע״י תורה שלומדין בצר לאדם שהוא בחי׳ חשך ועי״ז נתבטל העניות (ל״ק לח־ד).

ג קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר, בני אדם שהם דנים את כל אדם לכף חובה וחוקרים תמיד על חובות בני אדם הם מבחי׳ קץ כל בשר שהוא חוקר תמיד לעשות תכלית וכליון לכל דבר ולעורר דין ולקטרג (ל״ק לח־ב) (ראה בראשית ד׳ לפתח).

ו ועפרות זהב, הצדיק היחיד בעולם הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר וע״כ הוא יסוד העולם היינו בחי׳ עפר שכל הדברים הם עליו וזה הצדיק ממשיך כל ההשפעות לעולם בבחי׳ ועפרות זהב שכל ההשפעות נמשכין מבחי׳ עפר (ל״ק ע).

יא מבכי נהרות חבש, מי שרוצה לחדש חידושין דאורייתא שיש בהם ממש הוא צריך לבכות מקודם כי ע״י התחדשות התורה נעשה נהרות אזי יבואו ג״כ קליפות וס״א לשתות וע״כ צריך לבכות מקודם ואזי עושה ע״י הבכי נהרות בחי׳ מבכי נהרות חבש אזי יכול להמשיך החידושין רק למקומות שצריך שלא ישתו ממנו זרים (ל״ק רסב).

כט

ח ראוני נערים ונחבאו, וע״כ כשמקורב להצדיק נתבטל הגדלות כי ע״י אור הגדול של הצדיק נתבטל לגמרי בחי׳ ראוני וכו׳ היינו ע״י שרואים פני הצדיק נחבאים הקטנים (ל״ק קלה) (ר׳ ר״ה כ״ד אלה).

יט כבחי חדש עמדי וקשתי בידי תחליף, היינו כשמגיע כבוד חדש לאדם ומלובש בתוכו נפש דקדושה אזי צריך להחליף ולהעביר הקישוי לילד ולגדל הנפש וזה ע״י בחי׳ ידים היינו אהבה ויראה (ל״ק ס״ז־ז).

ל

ד הקוטפים מלוח עלי שיח, מלוח זה בחי׳ דמעות שהם מים מלוחים שבא ע״י שיחה כי הדמעות נתהוו ממותרי המרה שחורה והמרה שחורה שואבת מעכירת דמים ועכירת דמים ע״י שקר כי א״א לדבר שקר עד שיעכר דמיו ואמת א״א לדבר כ״א כשמזכך מקודם הדמים (ל״ק נא) (ר׳ שה״ש ה׳ נפשי).

לא

יא כי הוא זמה והוא עון פלילים, כי כשיש פגם תאוות ניאוף ח״ו שאז התפילה בבחי׳ דין והס״א בולעת אותה אז צריכים בעל כח גדול שיתפלל תפילה בבחי׳ דין וזה והוא עון פלילים היינו שהוא עון שצריכין לזה תפילה בבחי׳ דין שהיא בחי׳ פלילים אזי זאת התפילה היא עומדת בבית הבליעה שלו בבחי׳ (שם מא) בצוארו ילין עוז היינו התפילה של הבעל כח הוא בחי׳ מטה עוז היא עומדת לו בצוארו אזי הוא מוכרח ליתן הקאות היינו שהס״א מוכרחת להקיא ולהוציא כל הקדושות שבלעה בבחי׳ (שם כ) חיל בלע ויקיאנו (ל״ת ח־ג) (ר׳ תהלים ק״י מטה).

לה וספר כתב איש ריבי, שע״י ריב ומחלוקת נעשה ספר כי בתחילה כשלא היה לו אמונת חכמים אז כל הספרים היו אצלו כלא כי היה מלעיג עליהם וע״י שנתעורר מן מחלוקת שבא עליו לשוב בתשובה חזרים ונחשבים בעיניו הספרים (ל״ק סא־ה) (ר׳ מחלוקת כו).

לה הן תוי שדי יעניני וספר כתב איש ריבי, שע״י וספר כתב היינו ריבוי הספרים שנעשין ע״י המחלוקת שאז יש להתורה שלימות כי שלימות התורה הוא ע״י תורה שבעל פה ומקבלת משכל הכולל מחכמה עילאה שהיא בחי׳ אבן שתיה וזה אותיות ש׳ת׳י׳ה׳ ר״ת ה׳ן ת׳ו׳ ש׳ד׳ י׳עניני היינו בחי׳ הרשימות של כל הצמצומים נמתקין ע״י שבאים בתוך שתיה

בחי׳ אבן שתיה וזה יענני בחי׳ ההמתקה (ל״ק סא־ו) (ר׳ משפטים כ״ד לוחות האבן).

לב

ח ונשמת שדי תבינם, כי השכל היא הנשמה וחידוש השכל היא ע״י שינה ובשעת שינה המוחין באים בתוך אמונה ונתחדשים (ל״ק לה־ב־ג) (ראה איכה ג׳ חדשים).

ח ונשמת שדי תבינם, כי עיקר תיקון השכל הוא ע״י נשימה כי עיקר התבוננות השכל הוא ע״י ליחות ושמנים שבגוף וע״י תאוות ניאוף נפסקת הנשימה ונתקלקל השכל (ל״ק ס־ג) (ר׳ ניאוף יג).

ח ונשמת שדי תבינם, התגלות העצה הוא ע״י איש תבונה ואיש תבונות הוא ע״י שיש לו נשמה בבחי׳ ונשמת שדי תבינם וצריך לזכך ולצחצח הנשמה וזה נעשה ע״י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים שזה בחי׳ שדי שהוא בחי׳ צמצום ע״ש שאמר לעולמו די עי״ז מצחצח הנשמה ואזי הוא איש תבונות (ל״ח ה־ג).

לג

טז ובמוסרם יחתום, מוכיחי הדור כשנגזר דין בעולם והם הולכים ומוכיחים הדור אז אפילו בשעת מוסר נזהרים להחחים ולהסגיר הדין שלא יינקו ממנו החיצונים (ל״ק כב־א).

כט הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, פעמים שלש הם הטל אורות עם גבר כי זה תלוי בשמירת הברית וכשפוגם בברית המלאכות שלו בבחי׳ ל״ט מלקות (ל״ק יא־ד).

לז

ז ביד כל אדם יחתום, חותם הידים זה בחי׳ אמונה שעל ידה מקבלים מוסר ממוכיחי הדור כי אם אין לו אמונה בא לכפירות ואמונות כוזביות ואינו שומע מוסר (ל״ק כב־ב).

ז וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו, כי הצדיק בעצמו א״א להשיגו כי אין בו שום חפיסה רק ע״י אנשיו יוכל להבין מעלת הצדיק כי ע״י שרואין אנשיו שהם אנשי מעשה יראים ושלימים ובהם יש להם תפיסה ע״כ מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו וזה וביד כל אדם הצדיק נקרא כל אדם וזה לדעת כל אנשי מעשהו ע״י אנשי מעשה של הצדיק תוכל לידע אותו גם הצדיק הוא בחי׳ חותם כ״ש וצאצאיו וכו׳ וצדיק הוא מאן דנטר ברית (ל״ק קמ) (ר׳ צדיק קז). גם הצדיק הוא כמו משל החותם שהכתב החקוק א״א לקרותו מחמת שהאותיות בהיפך רק ע״י שמכין החותם על שעוה רואים האותיות ומבינים החותם גלל כן ע״י אנשי מעשה של הצדיק תוכל לידע אותו (ל״ק קמ).

לח

ב מי זה מחשיך עצה במלין, חשך זה בחי׳ העדר העצה ואח״כ כשנתגלה העצה שהוא בחי׳ עומק זה בחי׳ (שם יב) מגלה עמוקות מני חושך וכל מה שנתגלה יותר האור דהיינו העצה נתגדל האמונה ביותר ועי״ז עיקר הרפואה (ל״ת ה־ב) (ר׳ שבת ע״ז מא׳).

יג לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנה, ע״י הד׳ כנפות של ציצית שהם בחי׳ הרוח חיים דקדושה ע״י וינערו רשעים נפרד הרע מהד׳ יסודות ולא נשאר רק הטוב (ל״ק ח־ח).

יג לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה, שיאחז בכנפות הארץ וינער את הרשעים אבל מי שהוא מקורב לצדיק אמתי אזי יחזיק ויאחז עצמו בהצדיק ויהי׳ נשאר קיים (ש״ה כב).

לט

טז הקשיח בניה ללא לה כי השה אלוק חכמה, היינו שאין לה אהבה על בניה זה בא מחמת שאין לה חכמה כי אהבה תלויה בדעת ושכל וע״י תאוות ממון נתעכר מוחו ונעשה כסיל וכפי הבלבול של המוח כן התגברות השונאים (ל״ק סט) (ר׳ ממון לט).

כח סלע ישכון ויתלונן, זה הבאר בחי׳ ביאורי התורה וזה משם חפר אוכל בחי׳ בושה כי ע״י ביאורי התורה עי״ז זוכה לבושה וזהו משם חפר אוכל כי הוא מחבייש להושיט האוכל לפיו ע״י הבושה שבאה אליו וזהו למרחוק עיניו יביטו היינו שרואה ומביט איך הוא רחוק מהשי״ת ל״ת עב) (ר׳ ירושלמי ערלה פ״א כי מאן).

מא

ז גאוה אפיקי מגינים סגור חותם צר, ע״י גאוה של מנהיגי הדור המתגאים על הדור בחנם כי לא ניתן להם גדולה מן השמים עי״ז הם מגבירים תאוות ניאוף בעולם ולהנצל מזה הוא ע״י המגינים שבדור שהם הצדיקים והכשרים בחי׳ גאוה אפיקי וכו׳ שהם סוגרין ומכניעין חותם דסט״א שהיא בחי׳ תאוה הנ״ל ועי״ז נעשה בחי׳ תפילין מוחין שהם בחי׳ חותם דקדושה (ל״ת ה־ז).

שיר השירים

א

א לכל החלאים ר״ל טוב לקום קודם אור היום ולומר שיר השירים כולו וירגיש שינוי לטובה כי כל הרפואות כלולים בשיר השירים (ש״ה רמג).

א שיר השירים הוא קדוש יותר מכל הספרים והנה מצינו ששלמה חבר שלשה ספרים משלי קהלת ושיר השירים ומשלי וקהלת מצינו בהם תיבות קדושה וטהרה בכל פעם אבל בשיר השירים אינו בנמצא וזה מחמת עוצם קדושתו אינם רואים שם שום קדושה ואינו נמצא שם תיבות קדושה וטהרה כלל (ל״ק רמג) (ר׳ ידים פ״ג כל).

ד משכני אחריך נרוצה, הצדיק יש לו כח המושך להמשיך אלקות למקום שהוא שם וזה אחריך נרוצה דייקא כי כל מה שמתקרב יותר אליו הוא רץ ביותר מחמת כח המושך (ל״ק ע).

ה שחורה אני ונאוה, כי מה שהוא שחור ושפל אצל העליון היינו מדריגה התחתונה שלו הוא נאה ועליון אצל התחתון (ל״ק קצב) (ר׳ ברכות נ״ח דיו לעבד).

ח ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים (ר׳ שבת ל״ג תינוקות) (ל״ק רפב).

יא תורי זהב נעשה לך הזיווג היא מסטרא דצפון והזהב הוא מצפון, וזה הפירוש תורי זהב איתערותא דזווגין והצטרפות של אותיות התורה לפעול איזה פעולה אינו אלא ע״י נקודות הכסף היינו הנקודות הנעשין מהכיסופין (ל״ק לא־ו).
(ראה השתוקקות ב, גם בראשית י״ב ואת הנפש, ראה תרגום על הפ׳ תורי זהב שמפרש על הלוחות — המעתיק).

יא נקודות הכסף ע״י כיסופין טובים מצייר אותיות התורה לטוב בחי׳ צדיקים ילכו בם וע״י כיסופין רעים הוא מצייר להיפך בחי׳ ופושעים יכשלו בם ומביא רעות לעולם (ל״ע רצון) (ל״ק לא־ו).

יא נקודות הכסף, ע״י חשק וכיסופין שחושקין לדבר שבקדושה נעשין נקודות אל אותיות הדיבור שיוכל להוציא הדיבור בשלימות ממיצר הגרון ויזכה להוציא לפועל את הדבר שבקדושה (קל״ק סו־ט).

יב נרדי נתן ריחו (ר׳ שבת פ״ח נרדי) (ל״ת ח־א).

ב

ה סמכוני באשישית רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, כי יש נשמות שנפלו שצריכין להחיות ולהשיב אותם בכל מיני מטעמים המשיבים את הנפש בבחי׳ סמכוני וכו׳ וע״י תיקון הברית שזוכין עי״ז לתיקון המוחין שנעשה ע״י הצדיקים מזה נעשה אמרות טהורות להחיותם (ל״ת ה־ח) (ר׳ משלי ב׳ מפיו).

ו שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני, שמאל הוא בחי׳ דין בחי׳ צמצום שהוא בחי׳ ציצית וימין בחי׳ מוחין בחי׳ תפילין וע״כ ציצית קודם לתפילין כי הגדלת השכל להבין הרמזים שהש״י מרמז לו לקרבו לעבודתו צריך להיות במדה כפי שכל אנושי שלו שלא יצא מגבול הקדושה וכן לא יסתכל למעלה ממדריגתו (ל״ק נד־ג).

יב הניצנים נראו בארץ (ראה בהקדמת הזוהר א׳ הניצנים) (ל״ק לז־ד).

יב הניצנים נראו בארץ (ר׳ ז׳ בה״ק א׳ הנצנים) (ל״ת ה־א).

יב הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע היינו שניצנים גדילים בארץ ע״י הזמר והניגון השייך להם כי כל עשב אומר שירה וע״י שהרועה יודע הניגון הוא נותן כח בעשבים ויש מרעה לבהמות (ל״ת סג) (ר׳ נגינה יט).

יד הראיני את מראיך בחי׳ הדרת פנים ע״י שידכך חכמתו בתורה וידע לבארה בי״ג מדות השמיעני את קולך אז נודכך קול רנתו ואז ע״י השמעת קולו לבד הקב״ה מושיעו בעת צרתו כי הקול לפי החכמה (ל״ק כז־ד) (ראה תהלים ק״ו וירא בצר).

ג

י מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים כי (תהלים קכב) כסאות למשפט שהוא בחי׳ המרכבה שם הוא בחי׳ אהבה קדושה בבחי׳ מרכבו וכו׳ וכשנפגם המרכבה בחי׳ כסאות למשפט ע״י עוות הדין אזי נופלים משם אהבות נפילות וע״י אהבות הנפולות בא טומאת המקרה ח״ו והתיקון לזה הוא קישור המרכבה לומר קודם השינה מימיני מיכאל וכו׳ והוא סגולה להנצל עי״ז מטומאה הנ״ל (ל״ת ה־יא־יב) (ר׳ חבקוק א׳ רשע).

ה

א אריתי מורי עם בשמי, מורי בחי׳ מרת נפש כשרוצה דבר תאוה הוא פגם ומרה לנפש וכשבא לצדיק הדור ומתחרט על אלו הרצונות הצדיק מעלה אותם עד שגם הם נותנים ריח בחי׳ עם בשמי כמו הרצון הטוב (ל״ק יג־ה).

ב קול דודי דופק, הדפק דופק ונוקש באדם לפעמים הוא מזכיר אותו לעבודת הש״י ולפעמים הוא מזכיר את האדם לעבירה ח״ו כי הדפק בא מהנשימה והנשימה בא מז האויר ע״י הדיבור וכפי

הדיבור כן נעשה הדפק אם לטוב או להיפך (ל״ק קס).

ו נפשי יצאה בדברו ע״י השתוקקות בלב בלבד נעשה נפש בכח וע״י שמוציא חשוקתו בפיו אזי נעשה נפש בפועל כי עיקר מוצא הנפש היא מפיו (ל״ק לא־ז) (ראה נפש ד).

ו נפשי יצאה בדברו כי שוחט הגון הוא מלביש הנפש שבחי במדבר היינו בהברכה שמברך בכוונה אבל כשהשוחט אינו הגון אזי הוא עומד כרוצח נפשות ויש צער לנפש החי שצועקת בקול מר נפשי יצאה בדברו כשיצאתה בשביל להכניס בדברו של הברכה ושיצאתי בקשתיו ולא מצאתיו קראתיו ולא ענני כי אינו שם בשעת הברכה וחושב מחשבת פיגול עי״ז מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי היינו המעלה שהיה להנפש בבחי׳ חי גם זה לקח ממנה כי אין לה מנוח אוי לו להשוחט הזה אוי לו שהרג את הנפש ומסר אותה בכף אויביה ואין להשכינה מ״ן להמשיך טרף לביתה (ל״ק לז־ו) (ראה איכה ה׳ בנפשינו).

ו נפשי יצאה בדברו, כי עיקר הדיבור הוא הנפש והנפש הוא הדם נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת דמים ואמת א״א לדבר כ״א כשמזכך מקודם את הדמים (ל״ק נא).

ו נפשי יצאה בדברו, היינו שנפשות ישראל יוצאות מעולם הדיבור והדיבור הוא בחי׳ מלכות בחי׳ שכינה כי שוכנת אתם תמיד בלי הפסק רגע כמו שהאם הולכת תמיד עם בניה ואינה שוכחת אותם כן הדיבור שהיא בחי׳ שכינה הולכת עם האדם תמיד (ל״ק עח) (ר׳ דיבור לא).

ו נפשי יצאה בדברו, ע״י הכתב יכול הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש של הכותב והדיבור שמדבר עם הצדיק האמתי הוא במעלה גדולה מהכתב כי הכתב אינו רק פעולת הנפש ומתוך הפעולה יכול הצדיק להבין מהות הנפש והדיבור הוא הנפש בעצמו כמ״ש נפשי וכו׳ ע״כ יכול לראות מהות הנפש בעצמה (ל״ק קעג).

ו נפשי יצאה בדברו שהדיבור בעצמו הוא התגלות הנפש והלב ולפעמים ע״י שידבר הרבה אע״פ שיהיה בלא לב כלל אעפ״כ יבא אח״כ עי״ז להתעוררות גדול בלב ונפש והכלל כי הדיבור בעצמו יש לו כח גדול (ל״ת צח).

ז עיניך ברכות בחשבון, עיניך זה הגוונין כסף וזהב נתברכין ע״י צדקה שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול על שער בת רבים ואפילו הממון שבא ליד עכו״ם הנקראים בת רבים גם זה נחשב לצדקה חה על שער דהיינו קודם שבא להעכו״ם מאירין הגוונין אבל אח״כ נעלם החן (ל״ק כה־ד) (ראה עכו״ם ו).

יג שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר, שפתותיו זה בחי׳ פסח פה סח שושנה היא אסתר ושושנה גימ׳ אסתר נוטפות מור עובר זה בחי׳ מרדכי מר דרור לשון חרות בחי׳ חירות של פסח כי פורים הוא דרך לפסח ע״י מצות של פורים שמקיימים זוכים להיות נשמרים מחמץ בפסח (ל״ת עד) (ר׳ פורים ה).

ז

ו מלך אסור ברהטים (ר׳ תיקון ו־ה מלך) (ל״ת ס).

ו מלך אסור ברהטים ברהיטי המוחין (ת״ז ו־ה) היינו שבחי׳ מלכות דהיינו גדולה הוא אסור וקשור ברהיטי המוחין שלפי התנוצצות המוחין כן מקבל גדולה (ל״ת עב) (ר׳ ברכות ל״ג כל).

ח

ה מי זאת עולה (ראה תיקון כ״א ל׳ מי זאת) (ל״ק מט־ד).

ו שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך, ע״י שמכניעין זאת התאוה שהוא בחי׳ חותם דס״א עי״ז נעשה בחי׳ תפילין מוחין שהם בחי׳ חותם דקדושה בחי׳ שימני וכו׳ כי עיקר תיקון המוחין ע״י שבירת תאוות ניאוף (ל״ת ה־ז).

ז מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, כי עיקר התגברות ע״י אהבה (ל״ק ה־ה).

ז מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ע״י תיקון הברית יכול הלב להתלהב בלימוד התורה בשלהובין דרחימותא ומים רבים שהם אהבות ויראות חיצוניות אי אפשר להם לכבות התלהבות הזאת (ל״ת פג) (ר׳ שכינה י״ג).

יג היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך, הלמדן צריך לידע שבשעה שיושב ללמוד הצדיק שבג״ע ציית לקלי׳ (ל״ק יב־ג).

רות

ב

ח וזה פירוש ויאמר בועז אל רות, בועז הוא השכל רות היא בחי׳ הנפש שממנה יוצא הדיבור של תפלה הלא שמעת בחי כי הנפש היא בת השכל וזה הלא שמעת היינו השמע לאזנך ושמע בקשת הדיבור לבל תתפרד ממנו וזה אל תלכי ללקוט בשדה אחר כי כל האותיות והדיבורים הם ליקוטים יקרים שמלקטים בשדות עליונים והדיבור מבקש מהנפש לבל תלך

מאתו ללקוט ליקוטים אחרים אך זה אי אפשר כי צריך לילך וללקוט יותר אך וגם לא תעבורי מזה היינו אפילו כשתלך לתיבה אחרת אל תעבור מתיבה ראשונה וזה נעשה ע״י שזוכה אל התכלית וזה עיניך בשדה אשר יקצורין היינו בחי׳ הסתכלות אל התכלית כי הקצירה היא תכלית הזריעה הלא צויתי הנערים לבלתי נגעך זה בחי׳ סתימת העינים שצריך לסגרם ולחבר הראות לכוונו אל התכלית וזה הלא צויתי לשון צוותא והתחברות שצריך לחבר הראות והעינים נקראים נערים כי הם משרתי השכל וזה לבלתי נגעך בחי׳ נגעי הנפש כי כשהראות נתפזר ורואה כל מה שלפניו זה בחי׳ נגעי הנפש וצריך לחבר הראות לבלי להסתכל על הבלי עוה״ז לבלתי לנגע את הנפש ואזי יוכל להסתכל על התכלית ואזי נתבטלין כל היסורין אך אח״כ כששב מהביטול מתגברין היסורין ביותר וזה וצמית והלכת אל הכלים ושתית מאשר ישאבון הנערים כי לכבות הצמאון הוא ע״י התחדשות התורה שמקבלין המוחין ע״י הרשימו שנשאר מהביטול ומשם שותה הנפש לכבות צמאונה ושתית מאשר ישאבון הנערים כי הנערים שהם עיני השכל הם שואבין התחדשות התורה ועי״ז נתבטלין היסורין ומכבין צמאון הנפש (ל״ק ס״ה ד) (ר׳ כל הענינים מהתורה ס״ה ותבין).

ח ברית נקרא בועז (תיקון לא) בו עז בו חוקפא כי עז עם הכוללל הם ב׳ פעמים טל כי ע״י שמירת הברית המלאכות שלו הם בחי׳ ל״ט מלאכת המשכן וע״י פגם הברית הם ל״ט מלקות (ל״ק יא־ד).

יד ויאמר בועז לרות לעת האכל גשי הלום, לעת האוכל דייקא היינו ע״י אכילה בקדושה ע״פ התורה גשי הלום דא יחוד קוב״ה ושכינתיה כי ע״י מאכל שיש בו תערובות יוכל האדם לחטוא וע״י החטאים נעשה פירוד בין קוב״ה ושכינתיה (ל״ק סב־א) (ר׳ אכילה טז).

יד לעת האוכל גשי הלום אין הלום אלא מלכות (זבחים קב) כי מי שרוצה לחגור מתניו ליתן פרנסה להתלוים בו צריך שיהיה לו קצת ממשלה כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות וזה בחי׳ לעת האכל וכו׳ כי צריך שיהיה לו ממשלה בחי׳ מלכות לעת האכל כי עי״ז נמשך פרנסה (ל״ת ז־י).

יד לעת האכל גשי הלום אין הלום אלא מלכות שהיא בחי׳ יראה כ״ש אלמלא מוראה של מלכות נמצא שבשעת אכילה אזי בא היראה להאדם וע״כ כשאוכל עם יראת שמים בקדושה ובטהרה כראוי אזי מכניס את המלכות שהיא בחי׳ יראה לתוך הפה ואזי נעשה מהפה קומת אדם וכשאינו אוכל בקדושה אזי היראה עומדת מרחוק ואינה נכנסת בו (ל״ת עז) (ר׳ צרות ויסורים יז).

יט ושם האיש אשר עשיתי עמו (ראה בהקדמת הזוהר נעשה) (ל״ק לז־ג).

ג

ז ויאכל וישת ויטב לבו אין טוב אלא אור שהיתה אכילתו מהארת התנוצצות האותיות של ל״ב אלקים של מעשה בראשית שיש בכל דבר (ל״ק יט־ז) (עיין זוהר ויקהל ויטב).

ט ופרשת כנפיך על אמתיך, כי ציצית דקדושה הוא שמירת הברית והיא בחי׳ זיווג דקדושה (ל״ק ז־ה). מכאן סעד למ״ש בכתבים שהזיווג יהי׳ בהיותו מלובש בטלית קטן (פל״ח ז־ה).

איכה

א

ד דרכי ציון אבילות מבלי באי מועד, מועד זה בחי׳ גלגלי רקיע שעל ידם נחשב הזמן כי הכוכבים הם מחייבים למטה שיהא דרך בנ״א במקום שהם מאירים ויש שהם מחייבים שיהי׳ מדבר והכל תלוי בשמירת הברית (ל״ק לא־ד) (ראה משלי ד׳ דרך).

ט ותרד פלאים, פלאים אותיות אלפים כי דע שמיום שחרב ביהמ״ק נפל העשירות בעמקי הקליפות בבחי׳ ותרד פלאים וכו׳ היינו שהאלפים של עשירות ירד פלאים ע״כ בהכרח שיהי׳ לו ח״ו ירידה גדולה מאד קודם שבא לעשירות (ש״ה ד) (ר׳ ממון עז).

יג ממרום שלח אש בעצמותי, כי יש מאורי אור שהם הצדיקי אמת ויש מאורי אש שהם המפורסמים של שקר והם זה לעומת זה שכשיש כח למאורי אור אזי נכנעין מאורי אש וכן להיפך ח״ו שכשנכנעין ונסתלקין מאורי אור ח״ו אזי מתגברין מאורי אש וזה בחי׳ חורבן ביהמ״ק בחי׳ ממרום שלח אש כי נתגברו מאורי אש ע״י שנסתלקו מאורי אור (ל״ת סז).

ב

ז קול נתנו בבית ה׳ כיום מועד ע״ש בהתרגום כקל עמא דמצלין בחגא דפסחא מרומז שם שבפסח צועקין בתפילה (ל״ק רא).

יז בצע אמרתו בוע פורפירא דיליה, כי בודאי אין הביהמ״ק יכול לסבול כבודו ית׳ רק מחמת אהבת ישראל צמצם והלביש את גאותו כדי להשרות

שכינתו בביהמ״ק כדי לגלות מלכותו אבל כשישראל חטאו אז כביכול הראה גאוותו ולא רצה להלבישו וזה בזע פורפירא דיליה שקרע הלבוש והצמצום וממילא נחרב הביהמ״ק כי הן שמים ושמי שמים לא יכלכלוך (ל״ק ריט) (ר׳ ירמיה כ״ג אם).

יז בצע אמרתו, אמר בדרך צחות לדרשן אחד בצע אמרתו שאומר תורה בשביל בצע וממון (ל״ק ריט).

יח צעק לבם אל ה׳, שהיא צעקת הלב לבד בלי קול מעומקא דלבא ועומק הלב זה בחי׳ עצות וע״כ כשאין מועיל קול צעקה מחמת נפילת אמונה אזי צריכין לצעוק מן הלב לבד ועי״ז נתגלין העצות וע״י העצות גדילה אמונה (ל״ת ה־ב).

יט קומי רוני בלילה היינו שתהי׳ תקומה להרנה ע״י לילה שהיא גמרא ש״ס (ל״ק ג).

יט שפכי כמים לבך נוכח פני ה׳ פני ה׳ הם ביאורי ודרושי התורה שצריך לשפוך שיחו ותפלתו קודם שממשיך ביאורי התורה (ל״ק כ־ד),

יט שפכי כמים לבך נוכח פני ה׳, היינו לב רך להתנדב לצדקה ובשביל זה נקרא צדקה מים בחי׳ שלת לחמך וכו׳ כי יש לב אבן דהיינו אבירי לב הרחוקים מצדקה (ל״ת טו),

ג

ו במחשכים הושיבני כמתי עולם, אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים שהקב״ה יכול לפרנס את האדם בסיבה קלה נקשרים בפנים דס״א אלקים אחרים חשך מיתה (ל״ק כג־א),

ו במחשכים הושיבני (ראה סנהדרין כ״ד במחשכים) (ל״ק לה־ד),

כג חדשים לבקרים רבה אמונתך, ע״י תפילה שהיא בחי׳ אמונה שמתפלל בכל כחו עי״ז נתחדש כחו (ל״ק ט־א),

כג חדשים לבקרים רבה אמונתך, כי השכל היא הנשמה וחידוש השכל הוא ע״י שינה שאז הנשמה באה בתוך אמונה ומתחדשת שם (ל״ק לה־ג).

כג חדשים לבקרים רבה אמונתך, האמונה מתחדשת אצל האדם בכל בוקר בחי׳ חדשים וכו׳ וביום מחמת טרדות עסקי העולם נתכסה האמונה (קל״ק סב־ט).

כג חדשים לבקרים רבה אמונתך, כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר עד שבאור היום אז נתגדל האמונה בשלימות בבחי׳ חדשים וכו׳ כמו כן ע״י התגלות העצה שהוא ג״כ בחי׳ התגלות האור מן החשך עי״ז נתגדלת ג״כ האמונה ועי״ז עיקר הרפואה (ל״ת ה־ב) (ר׳ ישעיה נ״ח אז).

כג חדשים לבקרים רבה אמונתך היינו אמונה עי״ז יהי׳ חידוש העולם לעתיד בחי׳ חדשים לבקרים (ל״ת ח־ט) (ר׳ אמונה סה).

כט יתן בעפר פיהו, כלומר שיקשר דיבורו עם שוכני עפר כי התפילה צריכה לבחי׳ עפר בפרט ובכלל בפרט היינו חלקי נר״ן שלו שכבר באו בגלגול ונתקן ובכלל היינו נר״ן של שוכני עפר אחרים לעורר אותם שיתפללו עמו (ל״ק נה־ה) (ר׳ תפילה סח),

לח מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, כי מפי עליון לא תצא כ״א אור פשוט רק כ״א לפי מה שהוא נכסף כן הוא עושה צורה להאותיות ואם האדם כוסף לטוב מפרש אותיות התורה לטוב ואם כוסף לרע נצטייר להיפך ח״ו (קל״ק לא־יד),

לח מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, זה כלל גדול כי מפי עליון לא תצא כ״א אור פשוט אך כפי בחי׳ כלי המקבלים נצטייר האור בתוכו אם הוא בשלימות אז מקבל בחי׳ מאורות מלא ואם ח״ו להיפך מקבל מארת חסר ואו (ל״ק לו־ו) (ראה משלי ג׳ מארת),

מא נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים, כי יש בלב רוח הדופק שהיא מתחילת התולדה והרוח דופק ונושב בכל האיברים שלא יתקלקלו וע״י עצבות היינו ל״ט מלאכות שהוא זוהמת הנחש אין הרוח דופק כסדר ועי״ז נעשים האיברים כבידים בפרט הידים וע״י אנחה הוא מחיה ומבריא את הרוח הדופק וניצול מעצבות וזה נשא לבבינו וכו׳ שצריך לישא את הלב היינו רוח הדופק שבלב אל הידים וזה אל אל בשמים כי מזה נזכדך השמים (ל״ק נו־ט) (ר׳ מחלוקת כב).

ד

א תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות, דהיינו שישראל קדושים מתגלגלים ח״ו בראש כל חוצות כי נסתלק ונתעלם הראש בית דהיינו הצדיק האמתי ונתגבר ח״ו ההיפך שהוא בחי׳ שם של טומאה של החיצונים בחי׳ ראש כל חוצות בחי׳ המפורסמים של החיצונים ח״ו (ל״ת סז).

ג גם תנים חלצו שד, זה בחי׳ רחמנות דסט״א בחי׳ כשד משדי (ישעיה יג) כי שדי הוא בחי׳ רחמנות דקדושה בבחי׳ (בראשית מג) אל שדי יתן לכם רחמים שהיא בחי׳ תפילה שידוד המערכות וע״י שד משדי בחי׳ רחמנות דסט״א בחי׳ גם תנים חלצו

שד עי״ז בת עמי לאכזר כי עי״ז שהם יונקים מן הרחמנות עי״ז גם מעט הרחמנות הנשאר אצלנו נפגם ונעשה אכזריות (ל״ת ח־ב) (ר׳ רחמנות י׳),

ה האמונים עלי תולע, תולע בחי׳ אמונה שעל ידה מתגברים על הכופרים המחרפים ומבזים יראי ה׳ ומבטל הכפירות (ל״ק כח־ב) (ראה תהלים כ״ב אנכי תולעת),

יא ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה יסודותיה זה בחי׳ ד׳ יסודות שנמשכין מבחי׳ מאורי אור מבחי׳ תלת גווני דעינא ובת עין שנאכלו ונשרפו ע״י ויצת אש בציון ע״י החגברות מאורי אש (ל״ת סז),

כ רוח אפינו משיח ה׳ ע״י התגלות משיח יתבטל החרון אף ויתמשך חסד (ל״ק יג־א),

כ רוח אפינו משיח ה׳, משיח הוא בחי׳ חוטם ואליו באין כל התפילות כדי להעלותן (ל״ק ל־ז) (ראה סנהדרין צ״ג משיח מורח),

כ רוח אפינו משיח ה׳, משיח הוא בחי׳ חוטם (ר׳ משיח טו) (ל״ת לב),

ה

ט בנפשינו נביא לחמינו מפני חרב המדבר, עיקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו אין זה אלא ע״י שוחטים שאינם הגונים וזה בנפשינו נביא לחמינו ביגיעה וטרחא גדולה מפני חרב המדבר היינו כשהשוחט אינו הגון ואינו מעלה הנפש בבחי׳ מ״נ וכשעומד עם החליף לשחוט הוא כרוצח נפשות והחליף שלו הוא חרב המדבר שמסר הנפש להקליפות ששולטים במדבר ואינו חרב לה׳ שהוא חרב המדַבֵּר וזהו כשמברך בכונה להעלות הנפש שבחי למדבר (ל״ק לז־ו) (ראה שה״ש ה׳ נפשי).

יד זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם, ע״י שאין בחי׳ זקן בחי׳ חכמה שיזדכך חכמתו בתורה עי״ז בחורים מנגינתם אין מזדכך קולו (ל״ק כז־ח) (ראה תהלים ק״ו וירא בצר).

קהלת

א

ה וזרח השמש (ר׳ קידושין ע״ב וזרח) (ל״ק מט־ז).

ט מ״ה ש׳היה ה׳וא שיהיה, משה היה נשמתו כלול משלשה אבות והיה לו כח להמשיך אלו השלשה השפעות באר ענן ומן ולעתיד בשעת התחיה יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם וזה מה שהיה וכו׳ (ל״ק נת־ב) (ר׳ וילך ל״א הנך).

ט מ״ה ש׳היה ה׳וא שיהיה, מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג ורחמן כזה הוא רק משה רבינו כי הוא היה מנהיג ישראל והוא יהיה המנהיג לעתיד כי מה שהי׳ וכו׳ כי משה רבינו היה לו רחמנות באמת על ישראל ומסר נפשו בשביל ישראל ולא היה חושש על עצמו כלל (ל״ת ז־ב) (ר׳ מנהיגי הדור יא־יב).

יח יוסיף דעת יוסיף מכאוב, דע שכ״א מישראל אפילו צדיק גדול צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום וגם מי שדעתו יותר גדולה צערו גדול ביותר בחי׳ יוסיף וכו׳ וההמתקה הוא ע״י אכילה בקדושה (ל״ת עז). לכאורה קשה מפני מה יהיה כך שמי שמוסיף דעת יוסיף צער ח״ו אך דע כי ראשית חכמה יראת ה׳ ואם אין יראה אין חכמה וע״כ כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת עובר עליו יראה ג״כ כי זה תלוי בזה והצער נשתלשל מן היראה והיראה היא כפי המוח והדעת (ל״ת עז) (ר׳ צרות ויסורים יח).

יח יוסיף דעת יוסיף מכאוב בכל דור שבא מאוחר נתוסף הדעת של הפילוסופים עי״ז יוסיף מכאוב שנתחדשו חולאים ר״ל (ש״ה רצא) (ר׳ חולאים יח).

ב

כו כי לאדם שטוב לפניו (ר׳ מגילה י׳ כי) (ל״ק נו־ה),

ג

טו והאלקים יבקש את הנרדף (ר׳ מ״ר אמור כ״ז כי האלקים) (ל״ק רכא),

טו והאלקים יבקש את הנרדף, מה זה לשון יבקש אך י״ל כי השי״ת יבקש את הנרדף להיות סבלן ולא לדחוק את השעה וכו׳ (עו״ש רלט),

ה

יא מ׳תוקה ש׳נת ה׳עובד, ר״ת מ׳ש׳ה׳, כשנתתקן המוח בבחי׳ משה דעת תפילין אזי גם בחי׳ הסתלקות משה היינו כשנסתלקין המוחין אזי גם הרשימה שנשאר שהיא בחי׳ שינה היא טובה ג״כ מאד בבחי׳ מתוקה וכו׳ כי לפעמים נסתלקין המוחין אצל הרב וכן אצל התלמידים וע״י תיקון המוחין בבחי׳ משה עי״ז היא תיקון השינה בחי׳ חלום ע״י מלאך וזהו מתוקה בחי׳ מיין מתיקון בחי׳ תיקון הברית וזהו אם מעט ואם הרבה יאכל היינו שאין מזיק לו האכילה שעל ידה בא ח״ו טומאה הנ״ל בחלום בשינה (ל״ת ה־טו).

ז

ט כעס בחיק כסילים ינוח, כעס ואכזריות הוא מהעדר הדעת ע״כ ע״י עסק התורה שעי״ז נמשך דעת נתבטל הכעס ונמשך רחמנות ושלום (ל״ק נו־ו).

יב החכמה תחיה את בעליה, ע״י עסק התורה ממשיכין אריכות ימים ואז זוכה לדעת כי הדעת והשכל הוא בעצמו החיות ועי״ז הדעת יכולין לקרב ולהוכיח את

מי שצריכין להוכיח (ל"ק נו־ג) (ר' תהלים ל"ט ומדת).

יד ביום טובה הי' בטוב וביום רעה ראה, היינו שצריך לאדם להסתכל שם היטב בודאי ימצא שם ימי טוב היינו התורה וזה זוכה ע"י שכופה יצרו הרע ומתגבר עליו (קל"ק לג־ו).

טז ואל תתחכם יותר, הנואפים העוסקים בחכמת הפילוסופיא מאד מזיק להם כי אין כח בלבם להכיל את השכל להתרחק מחטאים כי עיקר חיזוק הלב הוא ע"י מעשים טובים ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר ומחרפים בחכמתם כלפי מעלה כידוע ועליהם נאמר ואל תתחכם יותר (ל"ק נה־י).

כג אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני היינו זה עיקר החכמה שישכיל שרחוק ממנו החכמה כי תכלית הידיעה שלא נדע (ל"ת פג) (ר' תכלית הידיעה ג).

כו ומוצא אני מר ממות את האשה, פרנסה היא בחי' אשה ופרנסה שהיא בעצבון ומרירות היא בחי' תאוות ממון בחי' מיתה ולהיפך פרנסה דקדושה היא בחי' מצא אשה מצא טוב טוב היא בחי' הצדיק שעל ידו נמתק המרירות (ל"ק כג־ג).

ח

א חכמת אדם תאיר פניו, כי עיקר השכל מאור הפנים יש מקבלים השכל מאור הפנים של התורה כי שבעים פנים לתורה ויש מקבלים מאור פני הצדיקים כשהצדיק מסביר לו פנים אזי מקבל שכל חדש ונשמה חדשה (ל"ק לה־ה) (ראה אור הפנים ב).

א חכמת אדם תאיר פניו, עיקר הצלם המאיר בפני האדם היא חכמת הבורא שנתן לאדם יתרון על הבהמה וע"י הכעס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ואז צלו סר ופניו נופלים וכשאין לו פני אדם אזי מוראו סר וע"י הצום הוא מתקן את פניו ומחזיר לעצמו את חכמתו ואז הכל יראים ממנו ואויביו נופלים לפניו (ל"ק נז־ז) (ר' כעס ו).

א חכמת אדם תאיר פניו, נמצא כשהתלמיד מקבל חכמת רבו הוא מקבל פניו ומי שיש לו עינים יכול לראות ולהכיר בפנים של התלמיד מי הוא רבו ובלבד שראה את רבו פעם אחת (ל"ק רל) (ר' ישעיהו ל' והיו).

ט עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, עיקר יניקת הקליפות אינו אלא מאחורי הקדושה כי מפני הקדושה אי אפשר להם לינק מחמת בהירות האור אלא לפעמים נותנים להם מלמעלה במכוון כח לינק מפני הקדושה וכ"ז אינו אלא לרע להם כדי להוציא בלעם מפיהם להוציא ניצוצות הקדושה מביניהם וכשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקליפות אזי משליכין כל העכו"ם את אליליהם ופונים כולם לאמונת ישראל וזה עיקר קישוטי האמונה שיקרבו אחרים לאמונתה (ל"ק סב־ה).

יד יש הבל אשר נעשה על הארץ וכו' הבל היא בחי' הבל פה שמשם יוצאים הנפשות זה בחי' גילגולי נפשות אם התשוקה בא מצדיק לרשע אזי נחעורר הרשע בהרהורי תשובה בחי' יש רשעים שמגיע עליהם כמעשה הצדיקים ואם להיפך להיפך (ל"ק ל"א־ח) (ראה בראשית ב' ויהי האדם).

יד יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה וכו' יש הבל היינו ההבל פה והאנחה שהוא מתאנח יש צדיקים שחוהים על הראשונות ויוצא הבל מפיהם מהאנחה ומגיע אליהם כמעשי הרשעים כי נדבקין אל הס"א והטומאה ויש רשעים שמאנחים מגיע אליהם כמעשה הצדיקים כי נפסקין מהטומאה ונדבקין אל הקדושה ע"כ טוב להרגיל עצמו להתאנח על מעשיו שאינם טובים כי ע"י אנחה נפסק מחבל הטומאה ונתקשר בחבל דקדושה (ל"ק קט) (ר' אנחה ח).

ט

ח בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בלא רבב עי"ז מטהרין השכינה מנדתה וגורמין יחד קוב"ה ושכינתיה כי בגדים לבנים מרמזין ששב בתשובה על עוונותיו (ל"ק כט־ג).

ח בכל עת יהיו בגדיך לבנים, בגידיך דייקא כי שס"ה ל"ת תלוים בשס"ה גידים ששם תהלוכת הדמים ולפי הלא תעשה שעוברים מעורדים דם נדה להשכינה וע"י שמתקן הלאווין וממשיך להם לבנונית אז זוכה לבגדים לבנים כי דם נעכר ונעשה חלב (ל"ק כט־ג).

ט ראה חיים עם אשה ה'נותן א'מרי ש'פר ר"ת א"ש"ה' כי תפילין נקראים חיים ושפר בחי' פאר בחי' אמת ומשם עיקר העשירות וכל ההשפעות טובות (ל"ק מז) (ראה בראשית מ"ט נפתלי).

יז זעקת מושל בכסילים, היינו הזעקה כשנופלת הממשלה בחי' מלכות בין הכסילים שרוצה להמשיך לתוך החכמות שלהם את החכמה תחתה דהיינו שרוצים להסביר המצוות ע"פ שכל אנושי שהם כסילות באמת (ל"ק ל־ו) (ראה מלכות דקדושה יד).

י

ב לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, היינו החכם כשנושא אשה הוא פונה לימינו היינו להתורה היינו

שנושא אשה כדי שילמוד תורה בטהרה אבל לב כסיל לשמאלו שנושא אשה בשביל ממון הוא כסיל ופוגם ואובד דעתו וע"כ הוויין ליה בנים שאינם מהוגנים מאחר שפגם הדעת שמשם באים הבנים (ל"ק סט).

יז אשריך ארץ שמלכך בן חורין, ע"י שמירת הברית קודש בחי' ברית עילאה זוכה לחירות ועושה תולדות היינו שמקרב ב"א להשי"ת (ל"ק לא־ה) (ראה אברהם אבינו).

יז אשריך ארץ שמלכך בן חורין, כי יש בכל אחד מישראל בחי' מלכות וצריך לבלי להשתמש בו להנאתו ולצרכו שלא תהי' המלכות אצלו כעבד למלאות תאוותו רק המלכות והממשלה תהיה אצלך בן חורין דהיינו להשתמש עם המלכות לעבודת השם דהיינו להזהיר ולהוכיח כל הנשמות שנכנעים אליו (ל"ק נו־ב).

יז אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו, חירות זה בחי' יובל שהוא בחי' כלליות בן ותלמיד כי י'ו'ב'ל' הוא אותיות ו'כל ב'ניך ל'ימודי ה'' כי בניך זה בן לימודי ה' הם התלמידים ומכלליות בן ותלמיד שהוא בחי' יובל חירות משם מקבל המלכות פרנסה וזה ושריך בעת יאכלו בעת זה בחי' התגלות הרצון שמתגלה בשעת אכילה (ל"ת ז־י).

כ ובעל כנפיים יגיד דבר ע"י שאדם נתעורר בידים שלו אזי נתעוררין כנפי ריאה שמשם נתהווה הדיבור אבל עדיין צריכין להכין ולתקן פה לקבל את הדיבור לתוכו וע"י שמכה כף אל כף ע"ז נתהווה הפה (ל"ק מה) (ר' שמות ד' מי).

כ ובעל כנפים יגיד דבר, ע"י דיבורים קדושים עושים כנפים דקדושה אבל בדיבורים רעים ובפרט כשהם נוגעים על צדיקים וגדולים עושים כנפים להנחש כי הדיבור יוצא משית עיזקאין דקנה והוא נגד הששׁ כנפים דקדושה (ל"ק סג) (ר' דיבור).

יא

א שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו שלח וכו' היינו שתתן צדקה והכתוב מבטיחך שההפסד שאתה מפסיד ממונך שפזרת לצדקה תרויח ותמצאנו ברוב הימים בהזקנים מאריכי ימים כי ע"י צדקה מעלין פגם נפילת הדעת של המאריכי ימים שמזה הוא יניקת מצח הנחש חכמת הטבע ומתגבר בחי' מצח הרצון (ל"ת ד־ט).

י והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך, הכעס הוא ממש בחי' אחת עם הממון ואין ביניהם שום הפרש כי שניהם יורדים מגבורות וע"כ הבעל דבר כשרואה שמשתלשל ויורד שפע לאדם שיהיה לו ממון אזי יורד ומזמין לו כעס ועי"ז מפסיד ממנו הממון (ל"ק סח) (ר' כעס י).

יב

ב ושבו העבים אחר הגשם (ר' שבת קנ"א ושבו) (ל"ק רנ).

ד ויקום לקול הצפור וכו' (ר' שבת קנ"ב ויקום) (ל"ק רכה).

יב ולהג הרבה יגיעת בשר (ר' עירובין כ"א הלועג) (ל"ק סא־א).

יב עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר, כי יש כמה ספרים עכשיו וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים וכולם צריכים להעולם ובתחלה שלא היה לו אמונת חכמים אזי היו כל הספרים אצלו כלא כי היה מלעיג עליהם בחי' ולהג הרבה וכו' וע"י שנתעורר מן המחלוקת שבא עליו לשוב בתשובה על פגם אמונת חכמים חוורים ונחשבים בעיניו הספרים (ל"ק סא־ה) (ר' איוב ל"א וספר).

יג סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא, עיקר עשי' ותיקון של לשון הקודש תולה ביראת ה' (ל"ק יט־ג).

יג סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, היינו ששלמה המלך מלמד אותנו שעיקר השגת התכלית שהוא בחי' סוף דבר הוא רק ע"י תמימות ופשיטות ליראה את ה' ולשמור מצותיו בפשיטות ולקיים מצוותיו בעובדא וכו' בפשיטות וזה שסיים כי זה כל אדם היינו כי זה יכול כל אדם לקיים ולהשיג עי"ז את התכלית מאחר שעיקר הוא את אלקים ירא (ל"ת יט).

מגילת אסתר

ב

יא וזה פי' ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים, מרדכי בחי' מר דרור שהמרות היינו המלכות יש לה דרור וחירות שלא להשתמש בה להנאתו ולצרכו כי אם להש"י להזהיר ולהוכיח לעבוהש"י ובכל יום ויום זה בחי' התורה שעל ידה ממשיכין החיות להימים והמדות חצר בית היינו חיצוניות ופנימיות היינו מחשבות ודיבורים של הרחוקים מהשי"ת שבכולם נסתר השי"ת הנשים שנתרחקו מהשי"ת ויש שכבר היו אצל הש"י קצת אך שכחו ויש שגם עתה זוכרים אך נשתה גבורתם ואין לאל ידם להתגבר על יצרם ומרדכי יכול להוכיח אותם ע"י עסק התורה וזה לדעת את שלום

אסתר שעי״ז עושה דעת מהסתרה וזה ומה יעשה בה שעושה מהסתרה תורה וע״י עסק התורה ישובו כולם אל ה׳ (ל״ק נו־ג) (ר׳ צדיק ס).

יא מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר, ואסתר היא השכינה כי מרדכי היה משיג זאת לידע שלום השכינה מחצר בית הנשים ע״י סיפורי דבריהם (ל״ק רג) (ר׳ שכינה הק׳ ו).

ה

יא ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו כי זה תלוי בזה כי ע״י הממון יש לו בנים אבל הגוזל ממון חבירו נוטל ממנו נפש בניו ובנותיו (ר׳ ב״ק קי״ט וזה) (ל״ק סט).

ו

ב וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי, מרדכי הוא כפירה בע״ז והדיבורי אמונה של הצדיק אמת נמצא כתוב בספריהם שעי״ו נמצא בספריהם היפך אמונתם ומזה נעשים גרים (ל״ק יז־ה) (עיין תהלים מ״ה לשוני).

ז

י וחמת המלך ש׳כ׳כ׳ה׳ בגימ׳ מ׳ש׳ה׳ שהוא משכך חמימות תאות ממון שהוא בחי׳ ע״ז (ל״ק יג־ג).

ח

יז ורבים מעמי הארץ מתיהדים ע״י שהעכו״ם מוצאים בספריהם היפך אמונתם עי״ז מתגיירים (ל״ק יז־ה).

ט

ד ושמעו הולך בכל המדינות, הדיבור של הצדיק נחקק באויר והולך ונשמע למרחוק ונכתב בספריהם של העכו״ם ועי״ז מוצאים בספריהם היפך אמונתם ונתגיירים (ל״ק יז־ה).

דניאל

א

ד ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך כח זה בחי׳ כח אתוון דמעשה בראשית בחי׳ עשרה מאמרות. שבהם נברא העולם היינו שאלו שהם בהיכלא דמלכא הם מגלין ומאירין כח אתוון הנ״ל ע״י הכבוד וזה אשר כח כי בודאי צריך שיהיה להם כח וגבורה לעמוד בזה שיזכו להיות בהיכלא דמלכא אשר שם הכבוד הוא כולו אומר כי הכבוד שיש להם הוא רק בשביל המאמר שנתהוה בשביל זה הכבוד כדי שיתגדל ויתעלה כבודו ית׳ (ל״ת עא).

ד ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך, כי יש למעלה היכל המלך ולמטה היכל המלך הוא הדיבור כי היכל דא אדני אד׳ שפתי תפתח וצריך שיהיה לו כח לעמוד בהיכל המלך בכח הצדיק היינו כשהצדיק חולק עליו ומדבר עליו יהי׳ לו כח לעמוד (ש״ה קה) (ר׳ צדיק מתנגדיו יא).

ב

כא מהעדה מלכין ומה׳ק׳ם׳ מלכין ודע שיש שם שכשרוצין לעשות מלך משתמשין בזה השם והשם הוא קמה (ר׳ וישב ל״ז והנה קמה) (ל״ק רלד).

ד

יד בגזירת עירין פתגמין היינו לאחר גזר דין אזי במאמר קדישין שאילתין הצדיקים מלבישים שאלתם במאמר כדי שהמלאכים לא יקטרגו (ל״ק ה־א).

יז אילנא די חזית די רבה ותקיף וכו׳ ומזון לכלא בי׳ אנת הוא מלכא מי שרוצה לחגור מתניו ליתן פרנסה להתלוים בו הוא צריך שיהיה איש חיל כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות בחי׳ אילנא וכו׳ אנת הוא מלכא וע״כ מי שרוצה לקבל פרנסה צריך שיהיה לו קצת ממשלה כדי שיהיה לו שייכות עם המלכות (ל״ת ז־י) (ר׳ רות ב׳ לעת).

יט אילנא וכו׳ אנת הוא מלכא, כל הפרנסה של ישראל צריכין לקבל ע״י המלך ז״ש אילנא וכו׳ ומזון וכו׳ ועיקר המלכות הוא ע״י ענוה (ל״ת טז) (ר׳ יומא כ״ב מפני).

כ עיר וקדיש מן שמיא נחית התנא הק׳ ר׳ שמעון הוא בחי׳ ע׳יר ו׳קדיש מ׳ן שמיא נחית ר״ת ש׳מ׳ע׳ו׳ן׳ (התחלת הל״מ).

ז

ט ושער ראשיה כעמר נקי, שער ראשיה זה בחי׳ התנוצצות המוחין כי השערות יוצאין מן המוחין וכשהמוחין נקיים וזכים אזי נעשה גם מהרשימו בחי׳ מלאך וזה כעמר נקי ע׳מ׳ר׳ ר״ת ע׳ושה מ׳לאכיו ר׳וחות בחי׳ מלאכים בחי׳ חלום ע״י מלאך אבל כשאין המוחין נקיים וזכים היא בחי׳ חלום ע״י שד (ל״ת ה־ט) (ר׳ ישעיה י״ג ושעירים).

ט

ז לך ה׳ הצדקה ולנו בושת הפנים, ע״י צדקה לשם שמים תבא למדת הבושה (ס״ה בושה).

יב

ב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו היינו שמקיצין ומעוררין אותן משינתן מבחי׳ העדר הדיבור וזה אלה לחיי עולם היינו בחי׳ הדיבור ואלה לחרפות כי חרפה היא בחי׳ שכחה היינו אותן שאין ראויין

לקבל שהם בחי' עור בהמה טמאה נשכח מהם (ל"ק ס"ח) (ר' זכרון ושכחה ט).
אפשר שרבינו ז"ל רימז בזה לבאר מ"ש לעיל שהשי"ת שומר את הצדיק שלא יהיו דבריו נכתבין בכח הזכרון של התלמיד שאינו הגון וזה ע"י שהשי"ת מעמיד על הצדיק הזה חולקים שמחרפין ומבזין אותו ואזי כשהצדיק מגלה חידושי תורתו הנפלאים שעי"ז מעורר בני אדם מהשינה שכ"ז הוא בבחי' ורבים מישיני אדמת עפר יקוצו אז אלה לחיי עולם היינו התלמידים הגונים נתעוררין לעבוד השי"ת בחיות נפלא ואלה לחרפות היינו בחי' חרפה שברה לבי בחי' שברי לוחות בחי' שכחה כי התלמידים שאינם הגונים כששומעין החרפות שמבזים את הצדיק אזי נשבר לבם ונשכח מהם הכל ובאמת זה לטובת הצדיק בכדי שלא יהיו דבריו נכתבין בלב תלמידים שאינם הגונים (ל"ק ס"ח בפל"ח).

ב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם, ע"י שנתעורר שכל חדש בעבודת ה' עי"ז רבים מישיני וכו' אך אלה לחיי עולם כי צדיקים עובדין עם זה השכל את השי"ת ואלה לחרפות וכו שאינם עובדין בזה את השי"ת רק מבזין ומחרפין את העולם וכמו ששמעתי לחרפות ולדראון עולם היינו לחרף ולבזות העולם ע"י שהם יודעים מזה השכל והעולם אינם יודעין מזה (ל"ק קעא) (ר' יהושע י"ד צדיקים).

ב ורבים מישיני אדמת עפר יקוצו (ר' יתרו י"ח וזה) (ל"ת עב).

ג ומצדיקי הרבים ככוכבים, ע"י שמצדיק הרבים ע"י שמקרב ב"א להשי"ת או ע"י שדן כל אדם לכף זכות עי"ז מוריד ג"כ חמימות והתלהבות אל השי"ת ויוכל להוריד חמימות לאחר ג"כ כמו הכוכבים שמקבלים למעלה ומורידים למטה (ל"ק קנו).

ד סתום הדברים וחתום, כי אין אדם יודע עתה איך מרומז שם זמן הגאולה אבל לעתיד אי"ה כשיבא משיחנו אז ידעו למפרע איך מרומז בדבריו זמן הקץ כמו כן ע"י שמאמין בהצדיק אזי אח"כ כשבא לביתו כל מה שיארע אתו מבין למפרע שזה היתה כוונת הצדיק שרמז לו בעת שדיבר עמו (ל"ק קפו) (ר' צדיק קכ"ג).

י יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים וכו' שכל כונתם היה שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה שיקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה הק' שהם האפיקורסים והמחקרים שבימינו ומאחר שהודיע זאת היה ראוי לעמוד בנסיון אעפ"כ יהיה נסיון גדול למען ידעו החפצים באמת שכבר הודיע הוא ז"ל כל זאת למען חזק לבם בה' ובתורתו הק' (ש"ה רכ).

נחמיה

ח

י כי חדות ה' היא מעוזכם, ולבא לעזות דקדושה הוא ע"י שמחה היינו ע"י נעשה ונשמע בחי' תורה ותפילה (ל"ק כב־ט).

ט

ו ואתה מחיה את כולם, כל דברים גשמיים ובכל לשונות העכו"ם יכול למצוא בהם אלקות כי בלא אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל לבד שהאלקית הזה שם בצמצום גדול רק כדי חיונו (ל"ק לג־ב) (ר' לשונות עכו"ם א).

ו וצבא ה'שמים ל'ך מ'שתחוים ר"ת מ'ל'ו'ה' שכל צבא השמים הם משתחוים ונכנעים לשרשם שהוא בחי' דבר ה' בחי' הבעל חפילה כי כולם הם בחי' לוין זה מזה עד המלוה הגדול (ל"ח א־יג) (א"ה ר' דעת זקנים מבעלי התוספות (וישב ל"ז והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי ואיתא בב"ר פ"ד כשאמר לו יהושע לשמש שמש בגבעון דום לא רצה לעמוד עד דאמר ליה וכי אינך עבדו של יוסף דכתיב ביה והנה השמש וכו' משתחוים לי מיד ויעמוד השמש וע"פ הנ"ל שהצדיק הוא מלוה הגדול שכולם נכנעים ומשתחוים לשרשם שהוא בחי' דבר ה' עד המלוה הגדול א"ל כי בהפסוק ה'שמש ו'הירח וכו' מ'שתחוים ל'י ר"ת מ'ל'ו'ה' גם במה שאמר לו אביו ו'יאמר ל'ו מ'ה ה'חלום ר"ת מ'ל'ו'ה' כתיב אח"כ ואביו שמר את הדבר, ע"י שהוא בבחי' המלוה גדול בטח יחקיים הכל ע"כ).

דברי הימים

יב

לב ומבני יששכר יודעי בינה ז'ע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא"א לבא להתבוננות הזאת כ"א ע"י עשירות ובני יששכר שהיה להם זאת ההתבוננות לא זכו לזה כ"א ע"י עשירות (ל"ק ס־א) (ר' ויחי מ"ט יששכר).

טז

יב מופתיו ומשפטי פיהו, לפעמים השי"ת עושה מופתים ע"י בעלי הפוסקים בבחי' מופתיו ומשפטי

פיהו שע״י משפטי פיהו שפוסק שיהיה כך נעשה מופת מחמת שנתקבל לבעל פוסק וכשפוסק באיסור והיתר מקבלין דעתו כמו כן כשפוסק באיזה ענין מקבלין דעתו ונעשין מופתים על ידו (ל״ת מא) (ר׳ מופתים ג).

כז הוד והדר לפניו כשעוז וחדוה במקומו, ע״י תיקון הברית זוכה להארת והדרת פנים דהיינו שיזדכך חכמתו בתורה וידע לבארה בי״ג מדות כי עוז וחדוה הוא בחי׳ תיקון הברית (ל״ק כז־ו).

כב

ח לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת, היינו שלא המתיק הגבורות ע״כ לא זכה לבנות הבית ואף שמלחמת ה׳ נלחם עכ״ז למעלה במקום שצריך להכלל היינו באין סוף שם כולו טוב וצריך להיות רק טוב בלי שום דינים כלל (ל״ק עב) (ר׳ תהלים ק״ט ולב).

כג

יז ובני רחבי׳ רבו למעלה (ר׳ ברכות ז׳ ובני) (ל״ק רעג).

כח

יט הכל בכתב ה׳ מיד ה׳ עלי השכיל, כי שלימות השכל הוא ע״י כתב כי עיקר מה שנעשין גרים הוא ע״י שמוצאים בספריהם היפך אמונתם וזה בא ע״י שדיבדרי צדיק נחקקים בספריהם ועי״ז נתבטל הכסילות ונשלם השכל (ל״ק יז־ה) (עיין אסתר ה׳ וימצא כתוב) (ואסתר ט׳ ושמעו).

יט הכל בכתב מיד ה׳ עלי השכיל, כשהחכם הראוי לסמיכה נסמך בשם רבי אזי מביא הארה וכח בכתב ידינו וזה פי׳ הכל וכו׳ שע״י השכל שמקבל מיד ה׳ שזה בחי׳ סמיכה עי״ז מביא הארה וכח בכתב ידינו ואזי לא די שאין כתב ידינו נכנע למשפטם אלא אפילו כל משפטי הנהגות שלהם כולם ע״י כתב ידינו (ל״ק סא־ב) (ר׳ בהעלותך י״א ותנח).

כט

יא כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא, זה הצדיק שזוכה לאלו המקיפים בחי׳ שפע הכתר צריך שיהיה לו בחי׳ כל היינו שיהי׳ אותו ומקיים שני עולמות עולם עליון ועולם תחתון שהם בחי׳ שמים וארץ כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה שאינם יודע׳ם כלל ולהיפך צריך להראות לדרי מטה שה׳ עמם והם סמוכים אליו יח׳ (ל״ת ז־ז) (ר׳ ישעיה ו׳ מלא).

כג וישב שלמה על כסא ה׳ שמלך על עליונים ותחתונים כי ביומי דשלמה אין הכסף נחשב היה המלכות דק׳ על תיקונה כי שונא בצע הוא בחי׳ מלכות (ל״ק ל־ד) (ר׳ תיקון ע׳ שערא אוכמא).

דברי הימים ב׳

טז ויחלא אסא וכו׳ על רגליו (ר׳ סוטה י׳ אסא) (ל״ת ב־ג).

יז

ו ויגבה לבו בדרכי ה׳, לפעמים צריך האדם שיהיה לו גדלות כי כשצריך לבוא להשגה ולעלות לאיזה מדריגה אזי צריך לשכוח את חכמתו שמקודם וע״י גדלות שוכח את חכמתו כי בוודאי גדלות הוא איסור גדול מאד ואם יתגאה באמת בוודאי חכמתו תסתלק ויהיה נעשה שוטה ממש אך צריך לזה אומנות יחירה שיהיה לו גדלות רק כדי לשכוח חכמתו שמקודם ואעפ״כ יהיה עניו באמת (ל״ק רמו) (ר׳ פסחים ס״ו כל).

על הש״ס

ברכות

ג רוח צפונית המנשבת בכנור של דוד, כנור של דוד הי׳ של חמש נימין כנגד חמשה חומשי תורה וישראל נקראים צפון כמ״ש (תהלים פג) ויתיעצו על צפוניך ועיקר הרוח חיים הוא בהתורה שהיא המנשבת בכ״א (ל״ק ח־ב).

ג רוח צפון הי׳ מנשבת בכנור של דוד והיה מנגן מאליו, רוח צפון זה בחי׳ דינים וגבורות כי ע״י התגלות מלכות דקדושה יחבטל מלכות דסט״א וישראל ע״י שדביקים במלכות דקדושה בחי׳ דוד בחי׳ נגינה משם כל חיותם (קל״ק מט־ט).

ג כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה היה מנגן מאליו, וזה בחי׳ קימה בחצות לילה שאז נתעורר בחי׳ הניגון דקדושה הנמשך מכנור של דוד שהוא בחי׳ בירור הרוח טובה דהיינו לחפש הנקודות טובות שבו מתוך הרע וע״כ אז הזמן לעסוק בעבו״ה לפרש שיחתו לפניו ית׳ כי אז עיקר הבירור ע״י בחי׳ ניגון בכלי בחי׳ כנור של דוד שמנגן אז (ל״ק נד־ו) (ר׳ תיקון חצות ב).

ג תינוק יונק משדי אמו, תינוק היינו מוחין דקטנות שהוא יונק ונגדל מקטנותו ע״י תיקון הכללי שהוא שדי ויורה כחץ וזה אמו דא כנסי׳ ששם נתכנסין ונכללין כל התיקונים (ל״ק כט־ו) (ראה איוב כ״ב והיה שדי).

ג שלש משמורות הוי הלילה וכו׳ לילה זה בחי׳ חשך היינו מניעות והם בחי׳ ג׳ משמורות היינו בחי׳ ג׳ מדות משמורה ראשונה חמור נוער בחי׳ תאוות ממון שני׳ כלבים צועקים זה בחי׳ תאוות אכילה שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה זה בחי׳ משגל וזה תינוק יונק משדי אמו כי תאוה זו לפי היניקה אם התינוק יונק מחלב אשה חצופה אזי מתגבר בו תאוה זו וכשיונק מאשה כשירה אזי לבו חלל בקרבו ואין לו חמימות רק מעט למצוות הבורא ית״ש וזה שארז״ל ועל כל משמר ומשמר יושב הקב״ה ושואג כארי היינו על הפסד היראה כי ג׳ מדות הנ״ל הם מפסידין בנין ירושלים היינו שלימות היראה התלויה בלב (ל״ת א־ד).

ג אוי לי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין או״ה החרבתי את ביתי זה בחי׳ פגם התפילה כ״ש (ישעיה נו) כי ביתי בית תפילה ושרפתי את היכלי זה בחי׳ פגם הכבוד בחי׳ (תהלים כט) ובהיכלו כולו אומר כבוד והגליתי את בני זה בחי׳ ביטול הנבואה שבאה מנפשות ישראל בחי׳ (דברים ל) ב׳שבעים נ׳פש י׳רדו א׳בותיך מצרימה ר״ת נ׳ב׳י׳א׳ כי גלות בני ישראל הוא בחי׳ ביטול הנבואה שבאה מנפשותם (ל״ת ח־ה) (ר׳ כבוד ה׳ טו).

ד וייראו יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא, ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבעי כלל עי״ז נעשה יראה כי אזי יש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו ית׳ כשרז״ל וייראו יעקב וכו׳ אבל כשאין נתגלה הרצון וסוברים שיש חיוב הטבע ח״ו אין שייך יראה כלל ח״ו (ל״ת ד־ה) (ר׳ בריאה ז).

א״ה: (ע״פ הנ״ל יתורץ קושיית העולם למה נתיירא יעקב הלא ה׳ הבטיחו ואהי׳ עמך אך הפירוש הוא אמר שמא יגרום החטא כי ע״י שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו ית׳ ואין שום חיוב הטבעי כלל ואזי יש שכר ועונש ושייך להתיירא מפניו ית׳ וזה הפירוש וירא יעקב כי עי״ז בא ליראה ע״י שחשב תמיד שמא יגרום החטא והאמין בשכר ועונש וכשנתגלה רצונו ית׳ אזי ימשיך גם רצון בעשו כמו שמובא באות י׳ על הפסוק ולקחת מנחתי וכו׳ ותרצנו כי ע״י שנתגלה רצון העליון משם נשתלשל הרצון למטה ונעשה רצון גם בעשו וינצל שלא ע״פ דרך הטבע כי רצון הוא היפך הטבע. ע״כ).

א״ה: (וע״פ הנ״ל מובן ג״כ מה שמובא בדברי רז״ל על הפסוק וישקהו ויבכו כי רצה לנשכו ונעשה צוארו של שיש כי מובא באות י״א בענין מלחמת דוד וגליה ותטבע האבן במצחו שהכניעו ע״י בחי׳ אבן שלימה רצונו (משלי יא) נמצא שע״י הרצון נעשה בחי׳ אבן כמו כן כאן ע״י שנתגלה הרצון נעשה צוארו של שיש ונשברו שיניו וע״ז בכה עשו ע״כ).

ה א״י הוא אחת משלשה דברים שבאים ע״י יסורין ועיקר היסורין הם המונעים הרשעים מוציאי דבת

הארץ וצריך להכניע מחלה אלו הרשעים ועי"ז יכולין אח"כ לילך לא"י (ל"ק כ־ו).

ה וזה שאמר אבא בנימין כל ימי הייתי מצטער על תפילתי שתהא סמוכה למטתי כי צריך זכות גדול להעלות התפילה דרך השער השייך לשבטו וזה למטתי דרך שער המטה שלו וגם מטה לשון זיווג גם מטה לשון פרנסה בחי' מטה לחם (ויקרא כו) כי ע"י תפלה זוכה לזיווג ולפרנסה (ל"ק ט־ב).

ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום שהתפלל על שבטו שיזכו לב' שולחנות כ"ש חז"ל הרוצה להחכים וכו' הרוצה להעשיר וכו' (ב"ב כה) (ל"ק ט־ב).

או"ב: ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום כי אמרו חז"ל (ב"ב כה) הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין ובכל דבר טוב הממוצע חכמה ועשירות וזה בין צפון לדרום שתהא ממוצע בין שניהם כי טוב תורה עם דרך ארץ (אבות פ"ב) (ל"ק קיב).

ה וזה שהתפלל אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי היינו שלא יהא הפרש בין התפלה לזיווג, כי זיווג זה בחי' נתינת המטה בין צפון ודרום ומחאת כפים בשעת התפלה בשתי ידים הם ג"כ צפון ודרום (ל"ק מו).

ה וזה שהצטער אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי מטה לשון זיווג שיוכל לתפללל בבוקר ולא יבלבל ענין זה תפלתו שלא התקדש כראוי (ש"ה רפג).

ה ובלבד שיכוין לבו לשמים, כי עיקרן של המדות הוא הלב וכשמקשר לבו לדעתו שיודע שיש אלקים בכלל שמכה"כ ויודע בידיעות התורה וכשכופה לבו לדעתו ולבו ברשותו ואזי מקבלין המדות אור אהבה שבדעת ורואה ומשיג הצדיקים והתורה שהיו גנוזים ממנו (ל"ק לג־ז).

ה כשבא ר' יוחנן לתנא שנחלה ביסורין ואמר לו חביבין עליך יסורין אמר לא וכו' אמר לו הב לי ידך וכו' כי ר' יוחנן סבר שאלו הן יסורין של אהבה וזה ששאל אותו אם חביבין עליך יסורין היינו אם יסורין של אהבה הם והשיב לו לא וכו' וכששמע ר' יוחנן שהיסורין לא של אהבה הן חשב דלמא פגם ח"ו בהידים בשביל זה אין לו רפואה וזה שאמר לו הב לי ידך כדי שידע אם פגם בדברי רבנן ח"ו ותיכף שיהב לו ידא אוקמוהו כי לא היו יסורין של אהבה ולא פגם בידים בשביל זה היה יכול לחיות ולקום מחליו (ל"ק נז־א) (ר' שבת ק"י דילמא).

ה נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, ע"י הביטול אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות עי"ז נתמלא שמחה והשמחה הוא כלי אל החידושין דאורייתא ועי"ז מקררין היסורין כי עי"ז מכבין צמאון הנפש כי הרגשת היסורין הוא בחי' צמאון הנפש כי צמאון ע"י מליחות ומליחות הוא בחי' יסורין ע"י שאין השכל בשלימות וזה סימן שפעל ע"י יסורין וקבלם כראוי כשזוכה אח"כ לחידושין דאורייתא (ל"ק סה־ד).

ו כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, כי אנו רואין בחוש שבני אדם הבאים למדינה שאינם מורגלים באוירה עי"ז הם נחלשים ומתים כן הדבר בתפלה אפילו כשעומד להתפלל במקום שהתפלל צדיק אעפ"כ קשה לו להתפלל שם כי אינו מורגל באוירא של מקום ע"כ ע"י מחאת כפים בתפלה מגרש אויר הטמא של חוץ לארץ ושואב אויר הקדוש כמו בארץ ישראל וזה אלקי אברהם בעזרו כי על ידו נבנה עולם מחדש ובנין עולם ע"י אברהם (ל"ק מד) (ראה מחאת כפיים א') (ראה תהלים פ"ט עולם) (אמר המעתיק לכאורה קשה כי הצדיק בודאי מתפלל באוירא דא"י ומדוע קשה לו להתפלל שם אך אפשר לתרץ כי רבינו זצ"ל דקדק בלשונו אלקי אברהם בעזרו כי על ידו נבנה עולם מחדש ובנין עולם ע"י אברהם ז"א כ"א ממשיך אוירא דא"י לפי בחינתו וזה בחי' קביעת מקום לתפלתו דייקא לכ"א וא' ע"כ) (ראה א"י יד).

אופן ב' אלקי אברהם בעזרו כי אברהם בחי' ימין בחי' חכמה בחי' הרוצה להחכים ידרים (ב"ב כה) וע"י שקובע מקום לתפלתו שמקומו בבחי' אוירא דא"י כי ע"י מחאת כפים בתפלה מגרשין אויר הטמא של חו"ל ושואב אויר הקדוש של א"י עי"ז זוכה לחכמה (כי אוירא דא"י מחכים) (ל"ק מד).

אופן ג', אלקי אברהם בעזרו, כי אברהם הוא הראשון להשגת א"י כדאיתא (בזוהר לך עח)תקיל בתיקלא עד דאיתגליא לי' וע"כ כשמתפלל באוירא דא"י ע"י מחאת כפים בתפלה אלקי אברהם בעזרו כי אברהם הוא ג"כ בחי' א"י (ל"ק מד).

ו אגרא דתעניתא צדקתא, ע"י התענית מחלישין הארבע יסודות של הגוף שמהם באים כל התאוות ונתבטל החומר בחי' בהמה ונתעלה השכל ונעשה בגדר אדם כי צדקה היא בחי' אדם (ל"ק לז־ג) (ראה זוהר בהקדמה י"ג נעשה) (ראה תורה מג).

ו אגרא דתעניתא צדקתא (ל"ק נז־ז) (ר' שלום יד).

ו כיון שנצרך לבריות פניו משתנה ככרום שמשתנה

לכמה גוונין, כי כיון שנצרך לבריות והיינו מפני שפגם במדת האמת ע״י תאוות אכילה והוא בהסתרת פנים שהוא מדת אמת כלליות הגוונין וע״כ פניו משתנין לכמה גוונין שהוא ג״כ מדת תפארת ממדות הנפולין כי את זה לעומת זה וכו׳ (ל״ק מז) (ראה יואל ב׳ ואכלתם).

כרום זולות לבני אדם כיון שנצרך אדם לבריות נשתנה פניו ככרום, מי שהוא משוקע בתאוות אכילה בידוע שהוא רחוק מאמת ובידוע שדינים שורין עליו גם זה סימן על דלות גם יבוא לידי בזיונות ובושות כ״ש כרום וכו׳ (ל״ק מז).

כיון שנצרך האדם לבריות משתנה ככרום לכמה גוונין, כי מי שנצרך לבריות בשביל פרנסה או בשביל כבוד וחשיבות שהוא ג״כ בכלל נצרך לבריות קשה לו מאד שתהיה תפילתו באמת ואזי משתנה פניו לכמה גוונין פניו זה בחי׳ אמת דהיינו שיש לו כמה מיני אמת שמלביש בו השקר אבל בוחן לבות יודע שאין זה אמת כי האמת הוא אחד להתפלל בשביל השי״ת לבדו (ל״ק סו־ג) (ר׳ תהלים קמ״ו אהללה).

כרום זולות לבני אדם אלו דברים העומדים ברומו של עולם (ר׳ מחלוקת שעליו ז״ל א) (ל״ת צג).

חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה נחשב כאילו עשאה כי באמת בוודאי כשיש לו אונס נחשב כאילו עשאה אבל כל זה נאמר על מי שרוצה לצאת בזה אזי יוצא בה כי מה לו לעשות אבל מי שאינו רוצה לצאת רק שהוא רוצה המצוה בעצמה כי הוא אינו מקרר דעתו עם הכאלו כי באמת ראוי לאיש הישראלי שיגמור רצונו בכל דבר שבקדושה ולהוציאו מכח אל הפועל ואזי כשחושק מאד באמת אזי בוודאי יגמור הדבר ויבטל כל המניעות והאונסים (ל״ק סו־ד).

ולחושבי שמו אפילו חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, כי זה בעצמו שלבו נכסף וחושב לעשות רק שא״א לו הוא נחשב לעשי׳ כי מקבל חשקו מלב שלמעלה שהוא בחי׳ ספר זכרון וזה ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה׳ ולחושבי שמו שהם החפצים לעשות מצוות וללמד תורה רק שיש להם מניעות שהם מקבלים מזה הספר שהוא בחי׳ לב והוא בחי׳ לימוד מתוך הספר ממש (ל״ק קמב) (ר׳ לימוד כט).

מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין כי מי שיש בו יראה ע״י שמתפלל בכח קולו נעשה רעמים ועי״ז דבריו נשמעין להבריות (ל״ק ה־ג).

ו כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, כל אחד יזהר בתפילתו שיתפלל באופן שיוכל לעורר השפע בעולם ובאיזה ענין יוכל לעורר השפע ביראה כמו שאמרו חז״ל כל מי וכו׳ ויש שני מיני יראה האחד יראה עליונה שבא לאדם מתי שתרצה ועל יראה כזו אין מקבלין שכר ויש יראה שבאה לאדם מכח האדם בעצמו וביראה כזו התפילה נשמעת ושפע יורד לעולם ונתגלה מלכותו (ל״ק קב) (ר׳ מקץ מ״א אתה).

ו מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, זה הזוכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות אבל צריך לשמור עצמו מאד מהתמנות כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה (ל״ת א־ז) (ר׳ בהעלותך י״א אדוני).

ו כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, מי שרוצה לדבר עם חבירו ביראת שמים הוא צריך שיהיה לו יראת שמים כדי שיהיו דבריו נשמעין אצל חבירו כשרז״ל כל וכו׳ וגם כדי שיתקיימו דבריו אצל חבירו כי לפעמים עובר והולך הדיבור מלב חבירו ואינו מתקיים אצלו ע״כ צריך לזה יראת שמים (ל״ת ז־ה) (ר׳ אבות ג׳ מי).

ו מנין שהתפילין הם עוז לישראל שנאמר וראו כל עמי הארץ וכו׳ ויראו ממך, התפילין נקראים פאר וע״י התגלות ההתפארות שמתפארין ישראל עמו ית׳ עי״ז נופל יראה (ל״ק יז־א).

כמו כן ע״י התגלות התפארות של השי״ת שמתפאר בישראל בחי׳ תפילין של השי״ת מתגלה היראה דהיינו ליראה מלפניו ית׳ (ל״ק יז־א).

ו וראו כל עמי הארץ וכו׳ כי שם ה׳ וכו׳ אלו תפילין שבראש (ראה כי תבוא כ״ח וראו) (ל״ק לח־ה).

ו הני ברכי דרבנן דשלהי מינייהו, עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי׳ רגלין שאין מניחין לאדם לילך בדרכי השי״ת ובשבת קודש חוזרין להם כלי הליכה (ר׳ שבת יז) (ל״ק פו).

ו האי דוחקא דכלה מינייהו, כי כ״א כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו דהיינו הקליפות הנבראים ע״י עבירות ח״ו והם דוחקים את העולם ועושים בלבול ודוחק גדול בשעת אמירת התורה וזה שארז״ל האי דוחקא וכו׳ היינו מהרע של כ״א שהם הקליפות (ל״ת מו) (ר׳ צדיק קצא).

ז מנין שהקב״ה מתפלל שנאמר ושמחתים בבית תפילתי וכו׳ מכאן שהקב״ה מתפלל ומה מתפלל יהי רצון וכו׳, היינו שכביכול בחי׳ הרחמים פשוטים מבקשים ומתפללים ומעוררים הרחמים גדולים כי

אנו אין בנו כח כי אם לעורר הרחמים פשוטים אבל אלו הרחמים יש להם גבול ואי אפשר להושיע לנו על כן אנו צריכין לבקש אצל השי״ת שאלו הרחמים יעורו הרחמים גדולים ועי״ז יהיה לנו ישועה בוודאי (ל״ק קה).

ז ובני רחבי׳ רבו למעלה ודרשו חז״ל למעלה ששים רבוא, כי בני משה לא היו נחשבים בכלל הששים רבוא כי הם היו למעלה מהם כי יש בנים שמולידים בזה בעולם והם בכלל הששים רבוא נשמות ואף שיש יותר הם רק מהתחלקות הניצוצות אבל יש בני עליה שהם למעלה מששים רבוא נשמות שמתלבשים בזה העולם (ל״ק רעג) (ר׳ נשמה יג).

ז ויודע דעת עליון שידע מתי הקב״ה כועס, כי כשהדעת אינו בישוב אזי יש כעס ובלעם היה מסתכל בדעת דקליפה שהוא מותרות של דעת עליון וכשמשתנה ידע שהקב״ה בכעס והדיבור הוא התגלות הדעת וע״י דיבוריו הוליד אוירים ארסים של ניאוף (ל״ק מג) (ראה במדבר ל״א ויקצוף).

ז והכתיב אל תחחר במרעים (תהלים לז) מי שלבו נוקפו אומר כן פרש״י הירא מעבירות שבידו צדיק שאינו גמור אסור לו להתגרות ברשעים כי הרע עדיין בכח ואינו בטוח שלא יארע לו עבירה וזה הירא מעבירות שבידו דייקא ז״א שבידו וכחו לעשות אע״פ שאין לו עבירה בפועל (ל״ק ח־ה).

ז ולא עוד אלא שרואה בשונאיו, כי הרשעים ממשיכין בחי׳ רע עין על שונאיהם והאדם ניצול מרע עין הזה ע״י לימוד זכות שלמד על הרשע כי גם הקב״ה מלמד זכות על הרשע בשביל להציל את הצדיק (ל״ק נה־ב).

שם ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו, וזאת הזכיה שזוכה בדין שמלמדין עליו זכות עי״ז ניצול הצדיק מרע עין של הרשע (ל״ק נה־ג) (ר׳ דברים ל״ב ותאחז).

ז צדיק וטוב לו, זה בחי׳ צדיק שהלכה כמותו צדיק ורע לו זה בחי׳ הצדיק שאין הלכה כמותו רשע וטוב לו זה בחי׳ הרשע שמקורב להצדיק שהלכה כמותו רשע ורע לו זה בחי׳ רשע שמקורב להצדיק שאין הלכה כמותו ואפלו משה לא השיג זאת כי הם בחי׳ דרכי ה׳ נפלאות תמים דעים שא״א להשיג ע״כ אין לגנות אותו אף אם אין הלכה כמותו כי זה בחי׳ מחלוקת לשם שמים שבאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (ל״ק נו־ט).

ז צדיק ורע לו רשע וטוב לו, זה בחי׳ עוות המשפט שגם משה בחייו לא השיג זאת היינו כשהמוח בשלימות ואינו נסתלק זה בחי׳ משה בחייו כי הסתלקות המוחין בחי׳ שינה זה בחי׳ הסתלקות משה אבל ע״י שאהבתו חזקה כ״כ להש״י שמשליך ומגלגל עצמו ברפש וטיט בשביל עבודתו ית׳ ועושה עבדות כעבד ממש אזי זוכה להשיג גם מה שבחי׳ משה בחייו דהיינו בעת קיום המוחין אין יכולין להשיג וע״י שמסלק במכוון את חכמתו ועובד ה׳ בתמימות עי״ז השי״ת מרחם עליו וזוכה להשיג גם השגות אלו שמשה השיג אחר הסתלקותו (ל״ת ה־טו) (ר׳ פל״ח ה־טו) (ר׳ מלאכי ג׳ וחמלתי).

ח מצא או מוצא, כי הפרנסה בחי׳ אשה ופרנסה שהיא בעצבון תאוות ממון היא בחי׳ מיתה בחי׳ ומוציא וכו׳ ופרנסה דק׳ היא בחי׳ מצא וכו׳ טוב בחי׳ הצדיק שע״י נמתק מרירות תאוות ממון (ל״ק כג־ג).

ח הזהרו בזקן ששכח תלמידו, שצריך ליזהר ולכבדו כשהלב רחוק מדיבורי התפילה אזי הוא בחי׳ התרחקות הנפש שהוא בחי׳ הלב מן הכבוד ואז יש עייפות אל הנפש וצריך להבריאה ע״י מים קרים ומים קרים מקבלין ע״י רעמים ורעמים נעשין ע״י שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמידו ומשם באים מים קרים להחיות הנפש דהיינו שמתקנים הפגם של המתפללים בלא לב (ל״ק סז־ח) (ר׳ פנים ותבין) (ר׳ ישעיה כ״ט בשפחיו).

ח וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה, כי התורה היא בחי׳ אור שהיא היפך החושך שהיא בחי׳ דין מוחין דקטנות כי ע״י ידיעת התורה שהיא בחי׳ מוחין דגדלות נמתק הדין (ל״ק עד) (ר׳ דינים יג).

ט יחיד ורבים הלכה כרבים, כי מחמת שהם רבים שכ״א יש בו דעה משונה בחי׳ פעולות משתנות וכשהם מסכימים יחד לדעת אחד נמצא בחי׳ פעולות משתנות נעשה בחי׳ אחדות הפשוט שזה יקר מאד בעיניו ית׳ וע״כ הלכה כמותם וגם כדי שלא להרבות מחלוקת בישראל שאין זה רצונו ית׳ כי רצונו רק באחדות הפשוט כי כשנתגלה בחי׳ אחדות הפשוט למטה גם למעלה נתגלה אחדות הפשוט ית׳ (ל״ת ב־ו).

כי הלכת פסוקות הוא בחי׳ התגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות כי בתחילה יש מחלוקת שזה אוסר וזה מתיר ואח״כ מבררין ההלכה ומסכימים לדעה אחת נמצא שפעולות משתנות נכללין באחדות הפשוט (ל״ת ב במי הנחל).

י איש קדוש עובר עלינו תמיד שלא ראתה קרי על

סדינו, כי ע״י שקבל פי שניים מאליהו שהיא בחי׳ לה״ק עי״ז ניצולין ממקרה (ל״ק יט־ה) (עיין מלכים ב־ב ויהי נא).

איש קדוש עובר עלינו תמיד, המכניס אורחים ת״ח לתוך ביתו כאלו הקריב תמידין כי חמיד היה מכבש והוא ג״כ כבוש תחת יד רבו ומשמש אותו עי״ז זוכה לחסד בחי׳ אמונה ומבטל הע״ז והכפירות (ל״ק כח־ג) (ראה ת״ח ד־א).

וזה שאמר חזקיהו והטוב בעיניך עשיתי ואמרו רז״ל שסמך גאולה לתפילה וגנז ספר הרפואות והכל אחד כי ע״י שסמך גאולה לתפילה היינו שגאל את התפלה מן הגלות עי״ז גנז ספר הרפואות כי כשנגאלת התפילה אז נופלים כל הרפואות כי נתרפאין ע״י דבר ה׳ כי כל העשבים חוזרים כוחם לתוך התפילה (ל״ת א־יא).

ברכי נפשי את ה׳ ואל תשכחי כל גמוליו שעשה לה דדים במקום בינה, אבל בהמה יונקת מדדי בהמה למטה וע״כ כשפוגם במצות סוכה שהיא בחי׳ בינה אזי נופל מבחי׳ דדי אדם לבחי׳ דדי בהמה ויונק משפע של בהמה ועל כן יונק את חיותם ועי״ז הם מתים ולפי הפגם שפגם בסוכה כן גורם מיתות הבהמות וחיות (ל״ק רסו) (ר׳ וישלח ל״ג ולמקנהו).

ב אחרי עיניכם זו ניאוף גם שמשון הלך אחר עיניו, מחמת שתאוות ניאוף היא כלליות המדות רעות של ע׳ לשון והיא כנגד הע׳ פנים של תורה לזה מרמז הלך אחר עיניו (ל״ק לו־ב).

ב ולא תתורו אחרי לבבכם זהו מינות ואחרי עיניכם זה ניאוף כי זה חלוי בזה כי אלו החכמים שאין להם אמונה בה׳ נקראים בעלי ראתן וכפרש״י שיש להם שרץ במוחן היינו שיש להם טומאה וכפירה במוחם ע״כ זיוגם נאחז בקליפה וע״כ הם נואפים כי ניאוף חלוי בעינים כי חכמת האמת שהיא בחי׳ ראיה עליהם נאמר ברית כרתי לעיני וכו׳ אבל הבעלי ראתן הם נואפים (ש״ה קו).

ב העובר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו מיד, כי העבירה מכניס באדם רוח שטות וע״י בושה מחזיר המוחין היינו לאחר החשובה נתגלה הבושה על פניו ונמחלין העונות (ל״ק לח־ו).

ב העובר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עוונותיו, ע״י חיקון הבריח יכול הלב להתלהב בשלהובין דרחימותא והשכינה היא מכסה בכנפיה על דמיהון של ישראל באהבה הזאת וזה העובר עבירה ומתבייש בה כי ע״י הבושה נשפך דמו ואז השכינה מכסה דמו באהבה בבחי׳ כיסוי הדם וע״י כיסוי הזאת נתכסה כל פשעיו ממילא (ל״ת פג) (ר׳ משלי י׳ על).

טו השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיך, כשמתקן הברית אזי הוא בבחי׳ מיין מתיקין זרע קודש ואזי דיבוריו מתוקים וטובים וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזניו אזי נכנסים מתיקות הדיבורים לתוך עצמותיו ואז תפילתו בבחי׳ כל עצמותי תאמרנה (ל״ק נ).

יז לעתיד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם על ראשיהם הוצרך לומר אך לעתיד יתבטל הבחירה וזה צדיקים יושבים הישיבה מורה על העדר הבחירה העדר ההשתנות וזה מחמת ועטרותיהם בראשיהם היינו המקיפים השכל המקיף נכנס בפנים ואז יצא מגדר אנושי ויעלה לגדר מלאך ויתבטל הבחירה (ל״ק כא־ד) (ראה הידיעה ובחירה א׳).

יח ובניהו בן יהוידע בן איש חי צדיקים אפילו במיתתם נקראים חיים, ע״י שאין מאמין בת״ח הנקראים חיים אפילו במיתתם עי״ז הוא נופל בחולאת אשר אין שום אדם מאמין שיחיה מחולי זה ותיקונו שיקים אמונה הנפולה ויאמין אמונת חכמים עי״ז יקום מהחולאת הזאת (ל״ק נז־א) (ר׳ איוב כ״ד ומשך).

יח רשעים בחייהם קרוים מתים, כי מחמת שנפסק מחבל דקדושה מאין יהיה לו חיות ושואב רוח שטות כי דבוק אל מלך זקן וכסיל כי אין אדם עובר עבירה אלא א״כ נכנס בו רוח שטות אבל להיפך כשלומד תורה נכנס בו רוח הקודש בחי׳ מלכות (ל״ק עח).

יח וזה סוד מעשה בחסיד אחד שהקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו עם זו וסיפורם היה על אודות פרנסה, שהקניטתו זה בחי׳ חרון אף שתי רוחות זה בחי׳ ב׳ רוחות הנ״ל הנעשין ע״י המתקת החרון אף דהיינו כשמוציאין מכת אל הפועל (ל״ק סו־ד).

ואפשר לפרש שזה היה ענין החסיד שהקניטתו אשתו והיה מתירא שלא יבא לכלל כעס ח״ו ע״כ הלך ולן בבית הקברות היינו שצייר בדעתו כאלו כבר כעס ח״ו ונסתלק נפשו ונשמתו ממנו ואז הוא כמו מת ממש ועי״ז נמתק כעסו וחרון אפו ואז שמע שתי הרוחות היינו שנעשה יחוד גדול וקדוש בין שני הרוחות (ל״ק סו פל״ח) (ר׳ ז׳ נח נ״ט אלה).

כ כתוב אשר לא ישא פנים וכתיב ישא ה׳ פניו אליך אמר הקב״ה איך לא אשא להם פנים אני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקן על עצמן מכזית

ועד כביצה, זה רמז נפלא אם ישראל מדקדקין לבלי לאכול הרבה רק מכזית ועד כביצה אזי הם בבחי' ישא ה' פניו ואז יש נשיאות פנים אך כאשר הם משוקעים בתאוות אכילה אזי הסתרת פנים ח"ו (ל"ק מז) (ראה דברים ל"א והסתרתי) (ראה יואל ב' ואכלתם).

כב פתח פיך ויאירו דבריך, ע"י שמדבר בהתורה בדיבורים בבחי' למוציאהם בפה (עירובין נד) מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה (ל"ק יא־א).

כד והיו חייך תלוים, זה התולה תפילין גם אמרו (מנחות קג) זה הקונה מן הפלטר בזה חבין נפלאות בדברי רז"ל כי אלו ואלו דברי אלקים חיים ושניהם דבר אחד כי מאחר שהוא תולה תפילין ופוגם בתפילין שהיא מדת אמת אזי הוא בהסתרת פנים ונתמעט השפע שלו ומזונותיו מצומצמין וצריך לקנות מן הפלטר (ל"ק מז) (ראה שבת ק"ד קושטא).

כו תפלות כנגד תמידין תקנום, תמיד זה בחי' א"י היינו שצריך לראות שיתפלל תפלתו באוירא דא"י היינו תיקון מחשבות זרות שבתפלה שהם בחי' חפלות כנגד תיקונם על ידי תמיד ע"י בחי' א"י כי ע"י מחאת כפים בתפלה מגרשין אויר הטמא של חוץ לארץ ושואב אויר הקדוש כמו בא"י (ל"ק מד) (ראה תיקון כ"ב ובהאי).

אופן שני, תפלות כנגד תמידין תקנום תפלה היא בחי' אמונה ונגד אמונה הכפירות מחשבת עכו"ם ותיקונם ע"י א"י כי כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלקי ע"י מחאת כפים בתפלה (ל"ק מד).

אופן ג', תפלות כנגד תמידין פי' שע"י התפלה נתגלה סודות התורה כי תמידין הם כבשים בחי' כבשי דרחמנא (ל"ק מד).

אופן ד', תפילת כנגד היינו מחשבות זרות שהם כנגד שמבלבלין תפלתו ונקראים מבול תיקון שיתן צדקה לא"י ועי"ז נכלל בא"י אשר עליה נאמר ארץ לא גושמה וכו' ועי"ז ניצול ממחשבות זרות (ל"ק מד).

כו אברהם תיקן שחרית, שחרית היא בחי' השחור שבעין שמצמצם הראות בחי' השכל התחתון ע"י שהיה שונא בצע ועי"ז מעלין המלכות ותפלה ג"כ בחי' מלכות (ל"ק ל־ו פל"ח) (ראה לך י"ד וירדפם).

אברהם תיקן ש'ח'ר'י'ת' נוטריקין ח'כם ר'שע ת'ם ש'אינו י'ודע שהם בחי' הד' מלכיות דק' וע"כ רדף אחר ד' מלכיות דס"א כדי להכניעם (קל"ק ל־ט).

כו תפילות כנגד תמידין תקנום, כי ידוע שיש לכל אדם תפילות רעות בחי' גנבא אמחתרתא וכו' נמצא אח"כ כשעומד להתפלל אזי באה התפלה רעה ומבלבלת אותו וז"פ תפילות כנגד שהיא מתנגדת לו והתיקון לזה הכנסת אורחים ת"ח כי המארח ת"ח כאלו הקריב תמידין (ל"ק רט).

ל מי שיש בו דיעה כאלו נגזה ביהמ"ק בימיו דעת היא בחי' בית (ל"ק יג־א) (עיין תהלים י"ח ועושה חסד) (ר' ה' ואני).

לב לך רד כי שחת עמך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל השגתו של הצדיק אינו אלא ע"י ישראל וכשישראל ח"ו נכנסין בחכמות חיצוניות של האומות אזי נופל הצדיק ונתכסה מהשגתו וכשיוצאין מהחכמות אזי יוצא הצדיק מהמכסה ומתגבר לתקן זמן הקודם בעת שהיו ישראל ניזופים (ל"ק מט־ז) (ר' תהלים י"ט לשמש).

לב המעיין בתפלתו בא לידי כאב לב מאי תקנתי' יעסוק בתורה וכו' תפילה היא בחי' בריאה בכח ולימוד התורה היא בחי' בריאה בפועל ונתמלא בקשתו (ל"ק ח־ז).

לג כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו (ל"ק קטז) (ר' צדקה לד).

לג גדולה דעה שניתנה בין שני אותיות שנאמר כי אל דעות ה' פי' כשיבא לגדלות המוחין נתעורר עליו רחמים וחסדים משני אותיות אל הוא חסד וה' הוא רחמים (ל"ק קו) (ר' מוחין יג).

לג כל מי שיש בו דעה כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו וכו' וע"כ כ"א כפי מוחו ודעתו כפי שהוא מכניס עצמו בתוך הדעת כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל דעתו כן הוא עוסק בבנין ביהמ"ק ויש מי שיש לו מוח מהיר וחריף והוא עוסק תמיד להגדיל מוחו ודעתו שזה עוסק בבנין ביהמ"ק וכפי הגדלת דעתו כן זוכה לקבל גדולה (ל"ת עב) (ר' משלי כ"ב חזית).

לד וע"כ שכר עוה"ב עין לא ראתה אלקים זולתיך כי מאחר שיהי' כולו אחד לא יהיה עין שיראה רק אלקים זולתיך ואמר אז שגם בזה יש קושיא מה שא"א להבין כי א"כ איך יהי החילוק שכר לכ"א לפי יגיעתו בשביל הש"י כי בוודאי גם בהסוף האחרון לא יהיו כולם שווים ומאחר שיהיה אחד איך שייך חילוק אך יש בזה סוד שא"א להבינו (ל"ק נא).

לד אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהי' מתפלל וכו' אמרו לו וכו' אמר להם אם שגורה תפלתו בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע וכו' וזה על דרך

שאמרנו אם מתפלל בדביקות שאזי התפילה שגורה בפיו מקובלת ואם לאו ח״ו להיפך אעפ״כ אל יאמר האדם כן אלא יתפלל תמיד ואם לא יוכל להתפלל בדביקות יתפלל בכל כחו כי בעת שיתפלל בדביקות כראוי אזי יעלו כל התפילות עם התפילה ההיא שהתפלל כראוי (ל״ק צט) (ר׳ תפילה צד).

לה מאי תקנתי׳ ילך אצל ת״ח וכו׳, בהליכה שהולך אצל ת״ח בזה הוא מתקן פגם שפגם בברכת הנהנין (ס״ה צדיק).

מג מנין שמברכין על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל יה איזה דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף הוי אומר זה הריח וע״כ ע״י המוכיח שאינו ראוי שמבאיש ריחם עי״ז נחלשת הנשמה שיניקתה מהריח וממילא נפסק השפע מכל העולמות התלוים בהם אבל כשמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבא הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות ע״י תוכחתו (ל״ת ח־א) (ר׳ נשמה כג).

מג פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו וכו׳ ומהדרא ליה בקידושא דבי שמשא, מה שהרשעים ע״פ רוב הם מזמרים ניגונים של יללה ועצבות כי הם בחי׳ נשמות ערב רב ואמא דערב רב היא לילית שהיא מיללת תמיד כי יניקתם מקלקול הראות כ״ש יהי מארת חסר דא ליליח ובשבת האור בשלימות בחי׳ ומהדרא וכו׳ וע״כ כשמזמרים הניגונים הנ״ל בשבת עי״ז מעלין אותם (ל״ק רכו).

מג פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו של אדם ומהדרא לי׳ בקידושא דבי שמשי, נמצא שעיקר שלימות מאור עינים הוא בשבת ועל כן אז השביעה כי השביעה ע״י ראית עינים כי הסומא אין לו שובע (יומא עד) (ל״ק רעו) (ר׳ ז׳ יתרו פ״ח בגין).

נד וזה פי׳ מאמר רז״ל על עוג מלך הבשן אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בת תלתא פרסא ואשדי עלייהו עקר טורא בת תלתא פרסי ואותביה ארישיה אייתי עליה קומצא ונקביה ונחית עליה אצווריה .בעא למשלפיה משכוה שיני׳ להאי גיסא ולהאי גיסא משה כמה הוי עשר אמין שקל נרגא בת עשר אמין ושוור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה.).

כי עוג היה אחיזתו בימין והיה יונק מבחי׳ הדעת דקדושה וע״כ רצה להתגבר על ישראל וזה שאמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי מחנה ישראל זה בחי׳ קדושת המחנה של ישראל בחי׳ והיה מחניך קדוש ועיקר קדושת מחנה ישראל הוא ע״י שמירה מתאוות ניאוף מבחי׳ מקרה לילה ח״ו ועיקר השמירה מתאוה זו הוא ע״י בחי׳ תלתא פרסי היינו תלת מוחין שכל אחד הוא מחיצה פרוסה בפני תאוה זו איזיל ואיעקר טורא בת תלתא פרסי ואשדי עלייהו טורא זה בחי׳ התפילה בבחי׳ והביאותים אל הר קדשי וכו׳ וזה בת תלתא פרסי כי התפילה נמשכת ג״כ מג׳ מוחין שהם ג׳ תפילות ביום היינו שהס״א שיש לה יניקה מן הדעת ח״ו בחי׳ עוג הוא רוצה לעקור ח״ו תפילות ישראל להמשיכם אליו ולבולעם ח״ו וזהו שאמר ואשדי עלייהו כי עיקר רצונו הוא רק להמשיך אליו תפילות ישראל להתאחז בהם אבל אח״כ כשהם אצלו ח״ו אזי מרוצה לחזור ולהשליכם על ישראל כי מאחר שכבר ינק מהם הם פגומים על ידו וזה שאמר ואשדי עלייהו כי אח״כ שיעקרם ויבלעם ח״ו הוא רוצה לחזור להשליכם לישראל כי כבר הם פגומים אזל עקר טורא בת תלתא פרסא ואותביה ברישיה היינו שהתגבר ועקר תפילות ישראל שהם בחי׳ טורא בת תלתא פרסא ואותביה ברישיה שהמשיך התפילות לתוך הראש והמוח שלו אייתי קומצא זה בחי׳ התפילה של הבעל כח ונקביה כי ע״י התפילה שהיא בבחי׳ קימוץ ודין של הבעל כח שהוא בחי׳ מטה עוז על ידה משברין ומכניעין אותו כי היא עומדת בבית הבליעה שלו בבחי׳ בצווארו ילין עוז וזהו ונחית אצווארי׳ שהיא עומדת בצווארו וזה בעא למישלפי׳ כי הוא מוכרח להוציא ולהקיא כל הקדושות של התפילות והדעת שבלע בבחי׳ חיל בלע ויקיאנו וזהו משכוה שיני׳ כי לא די שהוא מקיא ומוציא קדושת תפילת ישראל אף גם מבטנו יורישנו אל היינו שמוכרח להוציא עצמות חיותו ממש שזה בחי׳ גרים וזה בחי׳ משכוה שיני׳ בחי׳ מעיו עשת שן (שה״ש) היינו שמוכרח להוציא עצמות חיותו מתוך קרבו ומעיו משה כמה הוי עשר אמין משה הוא בחי׳ נבואה כי משה רבן של כל הנביאים וזה בחי׳ עשר אמין בחי׳ עשרה מדריגות של נביאה כי ע״י מטה עוז הנ״ל שעל ידו נתגלה הכבוד עי״ז זוכין לנבואה שקל נרגא בת עשר אמין נרגא זה בחי׳ כלי מלאכה של מעשה בראשית וזה בת עשר אמין בחי׳ עשרה מאמרות שבהם נברא העולם כי ע״י נבואה זוכין לאמונה ומאמינים בחידוש העולם שהש״י ברא הכל בעשרה מאמרות וע״י אמונה זוכין לחידוש העולם שלעתיד ואזי יחער שיר חדש חה ושוור עשר אמין זה בחי׳ השיר שלעתיד שהוא שיר פשוט וכו׳ שהוא יוד אותיות בחי׳ עשר אמין וזה ושוור עשר אמין היינו בחי׳

הניגון הנ"ל שהוא בחי' מדלג על ההרים וזה הניגון הוא בחי' קול שהוא מכניע עקב דס"א וזה ומחיי' בקרסולי' וקטלי' שהכה והכניע עקב דס"א ע"י בחי' קול הניגון הנ"ל שהוא בחי' קול יעקב שהוא מכניע עקב דס"א בבחי' וידו אוחזת בעקב עשו (ל"ת ח־יב) (ר' כל עניני התורה ותבין).

נד ואהבת וכו' בכל לבבך, בשני יצריך, כי צריך לעבוד את ה' בשני יצרין שיהיה יצה"ר כפוף להיצ"ט שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו כי הידיעה היא מהיצ"ט שבלב והסתרת הידיעה היא מהיצה"ר שבלב והיא האפיקורסות והקושיות שהיצה"ר מקשה את לבו ליפול הרעה והתיקון לזה הוא לימוד הפוסקים שע"י נתקשר אל השלום ואז נתבטל מחלוקת היצה"ר שבלבו (קל"ק סב־ב) (ר' תפילה עג).

נד ד' צריכים להודות (ר' תהלים ק"ז מי) (ל"ת ב־ב).

נה שולחנו של אדם מכפר כמזבח, עיקר יניקת הקליפות הוא מבחי' מזבח היינו האכילה אם אוכל בכשרות נכנעין הקליפות ואם אוכל כזולל וסובא זה בחי' פגם המזבח (ל"ק יז־ג) (עיין מזבח א).

נה שלחן דומה למזבח כי שיעור פגימות החליף כשיעור פגימות המזבח, כי אם יש שוחט הגון הוא מאכיל ומפרנס לישראל ע"י שמלביש נפש החי במדבר כשמברך בכונה אבל שוחט שאינו הגון הוא כרוצח נפשות ואין להשכינה מ"נ להמשיך טרף לביתה ועל ידם עיקר חסרון הפרנסה (ל"ק לז־ו) (ראה איכה ה' בנפשינו).

נז שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם אשה נאה ודירה וכלים אשה היינו החומר מכונה בשם אשה שיהיה לו חומר ממוזג במזג השוה שיהא ראוי לקבל שכל ודירה נאה היינו יראה כי צריך שיהא יראת חטאו קודמת לחכמתו וכלים היינו תלמידים הגונים שיקבלו ממנו וכשיש לו כל אלו הכנות יכול לבוא לשלימות הדעת (ל"ק נג).

נח נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות, מה הלשון נתן עיניו בו ומה נעשה גל של עצמות אך האדם אינו רואה עד היכן הפגם מגיע אם עבר עבירה והצדיק רואה כי הצדיק יש לו עיני ה' וזה פי' הגמרא נתן עיניו בו כלומר שיהיה רואה בעיניהם של צדיקים ונעשה גל של עצמות גל מלשון התגלות ועצמות מלשון עוצם וכו' דהיינו שהוא רואה מה שפגם שהיה נסתר ממנו מקודם ואין עונש גדול מזה כשרואה מה שפגם (ל"ק צח) (ר' צדיק צ"ח).

נח דיו לעבד להיות כרבו, לעבד דייקא עבד הוא מי שזוכר מה שמקבל מרבו ע"י שחזר ק"א פעמים וע"י הזכרון זוכה להיות כרבו וכאלו רבו אמרו אז וזה בחי' דיו לעבד וכו' כי לא נצטייר אלא דמות דיוקנו היינו מדריגה התחתונה שלו היינו הדיבור (ל"ק קצב) (ר' שה"ש א' שחורה).

נח וזה שאמר שמואל נהירין לי שבילין דרקיע כשבילין דנהרדעי, היינו כשבילין דנהורי דעה בחי' צדקה רחמי ועיקר הרחמים ע"י הדעת כי הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע (ל"ק לא־א) (ראה משלי ל' דרך הנשר).

נח אנחה שוברת גופו של אדם, אנחה היא בחי' קול דקדושה שעל ידו נכנע עזות הגוף וכמשבר עזות הגוף עי"ז תוכל הנשמה להראות לו מה שהיא משגת תמיד (ל"ק כב־ה).

נח אנחה שוברת גופו של אדם, אצל הצדיק שיגע בעבודת ה' כשעושה לפעמים איזה אנחה אינו יכול להגביה אז ידיו כי גופו משתבר באמת ממש מחמת אנחתו (ש"ה קסז).

נח וזה שאמר רבי יוחנן בן זכאי ולא עוד אלא שיש שני דרכים לפני א' לג"ע וא' לגיהנם ואיני יודע וכו' וכי שייך שריב"ז יהי' מסופק שיוליכו אותו לגיהנם אלא לפעמים הצדיק צריך להעלות הנשמות מגיהנם אעפ"כ היה מתירא כי זה עבודה גדולה לעבור הגיהנם להעלות הנשמות (ש"מ ע"ה קנ).

נט מאי רעמים ענני דשפכי מיא להדדי, עננא דשפכי מיא זה בחי' הס"א שהיא בחי' (איכה ג) סכות בענן לך מעבור תפילה היינו הקליפות המעכבים התפילה כשחוזרים ושופכים מימי הדעת שבלעו זה בחי' ענני דשפכי מיא ואז נתגלה כבודו ית' בבחי' וכבוד ה' נראה בענן (שמות טז) והרעש והפרסום שנתפרסם כבודו ית' ע"י הגרים זה בחי' רעמים שהם קול רעש גדול (ל"ת ח־ד) (ר' איוב כו' רעם).

נט וזה פירוש מה שהשיב אובי טמיא לרב קטינא מאי גוהא בשעה שהקב"ה זוכר את בניו שהן שרויין בצער בין העכו"ם מוריד שני דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו, היינו כשהקב"ה זוכר שהן שרויין בצער בין העכו"ם דייקא כי זה עיקר הצער מה שהן שרויין בין העכו"ם ולמדו מהם ונפלו מהדעת ותולין בטבע ועיקר הצער והגלות שלהם עי"ז בעצמו ואוי מוריד דמעות היינו שממשיך עליהם השגחה כי דמעות הם בחי' השגחה וזה ומוריד שני דמעות היינו שממשיך חלקי השגחה לים הגדול היינו בחי' עכו"ם המושלין על ישראל הם בחי' ים ואזי נעשה בחי' גדול בחי' השגחה בחי'

תפילה שהיא בחי' גדול וזה וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו היינו שממשיך השגחה מסוף העולם מקץ האחרון עד סופו לעשות סוף וקץ מהעכו"ם המושלים בישראל (ל"ק רנ) (ר' שבת קנ"א ושבו).

ס ורפא ירפא מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות כי ורפא ירפא עם הב' תיבות מספר פדיון נפש מכאן דייקא היינו אחר הפדיון כי קודם הפדיון אין רשות להרופא לרפאות כי צריך להתרפאות ע"י סם פלוני וכו' רק אחר הפדיון וההמתקה אזי אין דין או יש רשות לרפאות (ל"ת ג) (ר' סנהדרין קא כשחלה).

סא וזה שאמר ר"ע כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה מתי יבא לידי ואקיימנו עכשיו וכו' היינו שבשעת ק"ש שהי' ר"ע מקבל על עצמו ד' מיתות ב"ד היה במחשבה חזקה כזו עד שהיה מרגיש יסורי המיתה ממש כאלו סוקלין ושורפין אותו בלי שום הפרש וזה כל ימי הייתי מצטער וכו' היינו שממה ששערתי בדעתי מתי יבא לידי ואקיימנו מזה לבד הייתי מרגיש ייסורי המיתה ממש עכשיו שבא לידי בפועל ולא אקיימנו (ל"ק קצג).

סא אשריך ר"ע שנתפסת על ד"ת ואוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים עונש הגדלות הוא תפיסה ע"כ יותר טוב גדלות מד"ת מהגדלות מדברים בטילים (ש"ה ערב).

סא וייצר בשני יודין יצירה לטב יצירה לביש, עיקר בריאת העולמות היה ע"י חכמה וצריכין לשמור מאד המחשבה שבלב שהיא בחי' חכמת לב שזהו עיקר היצרין כי מחשבות טובות הם יצר טוב ומחשבות רעות הם יצה"ר וכשחושב מחשבות טובות זוכה לפעולות ומדות טובות המתגלים בתוך חלל הלב ועי"ז מקבל עליו עו' מ"ש שלימה (ל"ק מט־א).

סא ויבן עשאה כאוצר של חטים שעיקר עשי' ותיקון של לה"ק חטה בגימ' כ"ב אותיות של לה"ק תולה ביראת ה' היא אוצרו (ל"ק יט־ג).

סג זאת התורה אדם כי ימות באוהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, כי צריך אדם להתייגע בתורה ולהמית עצמו עליה דהיינו עצמיותו שהם בחי' המדות רעות והתאוות רעות שמהם כל הפגמים החקוקים על עצמותיו כי צריך להתייגע בתורה עד שיזכה להבין אותה דהיינו שיצא מבחי' אנפין חשוכין לאנפין נהירין בחי' ידיעת התורה ואז נקרא אדם (ל"ק קא) (ר' שכל דקדושה כא).

סג כל המשתף שם שמים בצערו, היינו שממשיך ומשתף רוחניות אלקות לתוך הצמצום שהוא בחי' צער אזי כופלין לו פרנסתו כי עי"ז נתרבה הפרנסה שנאמר והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך שדי זה בחי' צמצום (כשרז"ל שאמר לעולמו די) בחי' המשכת רוחניות אלקות לתוך הצמצום בחי' משתף שם שמים בצערו עי"ז וכסף תועפות לך היינו ריבוי הפרנסה (ל"ת ה־ג) (ר' נשמה יט ותבין).

סג גנבא על מחתרתא רחמנא קריא (ר' ברכות כ"ו תפילות) (ל"ק רט).

סד סיני ועוקר הרים הי מינייהו עדיף והשיבו סיני עדיף תורה שבנגלה היא בחי' סיני שפלות (סוטה ה) ותפלה בחי' שפלות (שם) וע"כ ע"י תורה זוכה לתפלה במסירת נפש ומשיג הנסתר שבתורה (ל"ק טו־ד).

תרומות

פ"א סתם חדש הוא שאינו שומע ואינו מדבר, כי עי"ז שמעורר בנ"א משינתם ע"י סיפורי מעשיות עי"ז נעשה בחי' להחיר פה אלמים כי מקודם כשהיו בבחי' שינה ולא היו שומעים התעוררות החכם מחמת זה לא היו יכולים לדבר כי סתם חרש ע"י שאינו שומע אינו יכול לדבר ועכשיו שמעוררו החכם ושומע דבריו אזי יכולים לדבר לפני השי"ת (ל"ק ס־ח) (ר' סנהדרין ק' ועליהו).

שבת

ב וזה שמסמיך התנא יציאות השבת שתיים שהן ארבע וסמיך ליה פשט העני, כי עיקר התנוצצות אור הצדקה ושלימותה אינה אלא בשבת היינו ליתן לעניים הגונים על צרכי ש"ק (ל"ק לא־ב) (קל"ק לא־א).

יא אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמסים וכו' אין מספיקין לכתוב חללה של רשות שנאמר שמים לרום וכו' נמצא שלב מלכים גדול הרבה מרום שמים וכו' שחופסים כ"כ מקום ומעתה בין וחכם אם בהלב שנמצא שם רק בחי' אלקות כמה גדול ערכו שיכול לתפוס במקומו המועט עולמות אין מספר הוי דין אלפי אלפים ק"ו לשער בדעתו מגדולות הבורא ב"ה (ל"ק קצא) (ר' לב לה).

יא באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות קוראים החזן דהיינו מי שיכול לעשות ניגונים שיכול ללקט הטוב

מן הרע ולמצוא נקודות טובות בכ״א מישראל שהוא יכול להיות חזן וש״ץ להתפלל לפני העמוד הוא רואה ויודע היכן התינוקות קורין היינו אצל איזה צדיק הם מקבלין הבל פיהם שעל ידו הם קוראין ונכנסים בהתורה (ל״ק רפב).

יב הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר יכולה היא שתרחם, כי כשאדם צריך לרחמים הש״י שולח לו רחמנות שהוא ירחם על אחר ועי״ז מרחמין עליו ומדת הרחמנות תלוי בדעת ושבת הוא בחי׳ דעת וזה שאומרים יכולה היא שתרחם היינו שהשבת שהוא בחי׳ דעת יכולה שתרחם לשון נוכח שתרחם אתה וכיון שיהיה לך רחמים בודאי ירחמו עליך מן השמים (ל״ק קיט) (ר׳ ראה י״ג ונתן).

כא זמן הדלקת נר חנוכה משעת יציאת הכוכבים עד שתכלה רגל מן השוק יציאת הכוכבים בחי׳ מצדיקי הרבים ככוכבים ועושין בעלי תשובה וגרים שעי״ז מאיר הכבוד וחוזר ליראה וזוכה לשלום ונתבטל המחלוקת וזה שתכלה רגל היינו בעלי ל״ה ומחלוקת מן השוק כי בשוק הוא מקומות החיצונים ויתרבה השלום בעולם (ל״ק יד־יב).

אופן ב׳, עד שתכלה רגל מן השוק שמצוה להדליק נר חנוכה היינו בחי׳ שלום שנעשה ע״י החזרת הכבוד לשרשו עד שיתבטל כל המו״מ ולא ישאר שום רגל בשוק (ל״ק יד־יב).

כא מצות נר חנוכה להדליק סמוך לפתח הבית, הדלקת הנר בחי׳ כבוד סמוך לפתח בחי׳ יראה אימתי עולה כבוד ה׳ כשעושין בעלי תשובה וגרים וזוכה לכבד יראי ה׳ (ל״ק יד־יב).

כא אין מספידין בחנוכה כי ההספד הוא לתקן הסתלקות הכבוד שנפגם ע״י הסתלקות הצדיק וע״כ בחנוכה אין מספידין כי אז מאיר הכבוד ע״י נר חנוכה (ל״ק יד־יג).

לא אמונה זה סדר זרעים, כמו למשל כשמניחין חטה בארץ טובה אזי הוא גודל וצומח יפה ואינו מזיק לו שום רוח וזה מחמת שיש לו כח הצומח וכח הגודל אבל כשנותנים החטה בארץ שאינה טובה לזריעה אזי הוא נרקב כמו כן כשיש לו אמונה שהיא בחי׳ כח הגודל וכח הצומח אזי אין מזיק לו שום דבר ומתפלל בחיות כראוי ונוסע להצדיק אבל כשיש חסרון באמונה אזי אין לו כח הגודל וע״כ יש לו עצבות ועצלות והוא נרקב ממש (ל״ק קנה).

אמונה זה סדר זרעים ומובא בתוס׳ שם בשם הירושלימי שמאמין בחי עולמים חורע, לכאורה חמוה מאי אמונה הוא זה הלא הוא דרך הטבע ופירוש אבי מורי ז״ל שיאמין שהכל הוא כח השי״ת אף שהוא מנהג העולם וזאת היא אמונה חזקה ונכונה ואם זוכה האדם לאמונה כזאת שגם הטבע היא השגחה יוכל להיות האמונה קבוע בלב (עו״ש תלד) (שיך להתורה קנה) (ר׳ צדיק קיא).

לא שואלין את האדם קבעת עתים לתורה, קבע הוא לשון גזילה (כמ״ש משלי כ״ח וקבע וכו׳) היינו ששואלין את האדם אם גזל מן הזמן שהוא טרוד בעסקיו עתים לתורה כי צריך האדם לחטוף ולגזול עתים לתורה מתוך הטירדא והעסק (ל״ק רפד).

לא אמונה זה סדר זרעים, שע״י אמונה נעשה הסדר של הזרעים לפי הזמן והמקום שעי״ז יש להם כח לרפאות וע״כ ע״י נפילת האמונה אין מועיל רפואות (ל״ת ה־א).

לא נשאת ונתת באמונה, צריך אמונה בהמו״מ ויהיה הדיבור דיבור אמת כי משא ומתן הוא בחי׳ שמנשאין ומרימין הדבר ונותנין ומשיבין אותו למקומו כי יש קדושות נפולות היינו בחי׳ הניצוצות שנפלו וע״י מו״מ מנשאין ומרימין אותו ונותנין אותו למקומו ועיקר בירור הניצוצות מן הקליפה הוא ע״י אמונה (ל״ק רפ) (ר׳ יחזקאל ה׳ זאת).

לא חבל על מאן דליה ליה דרתא, כי צריך להקדים היראה לחכמה ועי״ז יכול לבוא לשלימות הדעת (ל״ק נג).

לא מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות מפני שאין להם חיות פקחות, בבליים היינו הדור הפוגמים בהדיבור בלשה״ר ושאר דיבורים פגומים וראשיהם הן כשרי הדור סגלגות הינו סגל גלות סגל היא מלכות גלות השכינה שנפגם אצלם ההוד ונלכדים בגיאות וזה שהשיב להם מפני שאין להם חיות פקחות חיות בחי׳ שבת טועמיה חיים זכו בחי׳ תשובה בחי׳ רפואה שאין מקבלין חיות בחי׳ שבת מפקחי הדור מחכמי הדור כי א״א להם לקבל שבת בחי׳ תשובה מחכם הנ״ל אלא ע״י שמירת הדיבור אבל הבבליים שאין מקבלין חיות בחי׳ שבת הנ״ל עי״ז ראשיהם סגלגלות הגדולה אצלם בגלות וזה גלות השכינה שנופלים בגדלות (ל״ק נח־י).

לא מפני מה עיניהם של תרמודיים טרוטות תרמוד זה בחי׳ רשעים שאין מקבלין גרים מהם וכל המקרבן עיניהם טרוטות היינו מקולקלין כל הבחי׳ עייניין כי עין על שם החכמה נאמר כי הם מורידין המקרבן ממדריגתו והשיב הלל מפני שדרין בין החולות היינו שאלו הרשעים הצלחתן כ״כ חזק עד שאין יכולת

בכח המשפט להכניע רשעתן (ל"ק נט־ה) (ר' רשעים טז).

לב אריכת ימים ע"י מזוזה כי סמוך לוכתבתם למען ירבו ימיכם כי מקרא נדרש לפניו, כי ע"י מזוזה נתבטל חמדת הממון וזוכה לפנים מאירות בחי' חיים (ל"ק כג־ד).

לב והריקותי לכם ברכה עד בלי די עד שיבלו שפתותיכם מלומר די ע"י שמדלת נעשה הא ע"ז נמשך עשירות כי די הוא דלת ויוד וע"י שמתחברין יחד נעשה ה' וממשיך ברכה עד בלי די (ל"ק מט־ז).

לב הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ובחנוני נא בזאת וכו' עד בלי די, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, ע"י מעשר הוא בבחי' הסתפקות כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו וכל מה שיש לו אין מספיק לו אבל במעשר כתיב עד בלי די שיבלו שפתותיכם וכו' נמצא שע"י מעשר נעשה בחי' הסתפקות ויד הגדולה הוא בחי' הסתפקות ועי"ז ניצול משונאים (ל"ק רכא) (ר' בהעלותך י"א הצאן).

לג ויבא יעקב שלם שלום בגופו שלום בממונו שלום בתורתו בגופו בד' מרות שלא תתגבר אחת על חברתה בממונו שלא יהי' בא זה ואכל את זה בתורתו בלא קושיות ואז ויבא יעקב וכו' עיר שכם לאתערותא של בחי' לעבדו שכם אחד ע"י השלום (קל"ק כז־ח).

לג ויחן פני העיר חד אמר מטבע תיקן להם וחד אמר מרחצאות תיקן להם, היינו הך ולא פליגו כי יעקב בחי' אמת בחי' אור הפנים ותיכף כשבא נתתקן האמונה וזה מטבע תיקן שתיקן תאוות ממון שהיא בחי' ע"ז וזה מרחצאות תיקן להם שנתתקן פגם הע"ז וזה ויחן פני העיר שהיא הפנים דס"א שהיא המטבע תאוות ממון (ל"ק כג־א).

לג תינוקות נתפסים על עון הדור שנאמר ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים שמתמשכנים על הרועים שהם מקבלין הבל פיהם מבחי' המשכנות של הרועים דהיינו הצדיקים שבדור שכל אחד עושה משכן שמשם מקבלין התינוקות הבל פיהם וכ"א לפי בחי' המשכן שעושה כמו כן יש לו תינוקות שמשם מקבלין התינוקות הבל פיהם (ל"ק רפב).

לד וונות מפרכסות זו את זו ח"ח לא כש"כ בדרך צחות.

אופן א: אם זונות מפרכסות מדוע ח"ח לא, יכבדו זא"ז והתירוץ כש"כ כמ"ש כש"כ עושר וכבוד בשביל הממון.

אופן ב: בגלל זונות מפרכסות זא"ז גלל כן ח' ה לא כש"כ אין להת"ח ממון כי רועה זונות ואבד ר"י.

אופן ג: זונות מפרכסות וכו' ת"ח היינו ששואל מתי ת"ח יכבדו זא"ז והתירוץ לא כש"כ כשלא יהי' להם תאוות ממון (ש"מ דברי צחות שלו ב').

מט ל"ט מלאכות ממשכן גמרינן, ע"י שמירת הברית אע"פ שעושה ל"ט מלאכות הם בחי' מלאכת המשכן אבל הפוגם בברית הם בחי' ל"ט מלקות (ל"ק יא־ד) (עיין דברים כ"ה ארבעים יכנו).

נה אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון (עיין משלי ט"ז ואיש חכם יכפרנה) (ל"ק ח־ד).

נה אין יסורין בלא עון, טבילת מקוה מושיע מכל הצרות וע"כ מטהרת מכל הטומאות ומכל החטאים כי אין יסורין בלא עון (ל"ק נו־ז) (ר' יחזקל ל"ו וזרקתי).

נה אין יסורין בלא עון, וע"כ כל היסורים שבעולם אינם נחשבים למשאוי כנגד המשאוי הכבד של עוונות ח"ו ר"ל ואפילו כשיש לאדם יסורים אם אין בהם עוונות אינם נחשבים ליסורים כלל וזה בחי' אין יסורין בלא עון שכשאין בהם עון אינם יסורים כלל וזה עיקר הרחמנות לרחם על ישראל להוציאם מעוונות (ל"ת ז־ג) (ר' דעת נה).

נו ירד גבריאל ונעץ קנה בים פי' מהשתלשלות הגבורות יראה חיצונית נעץ קנה בים החכמה נשאר הקול נעוץ באטימת השכל וכשאין לו יראת שמים אין דבריו נשמעין (ל"ק ה־ד).

סג אמר רב ששת מאי דכתיב אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא אלא למימינים בה אורך ימים איכא כש"כ עושר וכבוד, בשם זקינו הק' מוהר"ר נחמן זצוק"ל מהרידענקא שהוא רק כש"כ אבל לא בפירוש כי אע"פ שהוא כש"כ אין להם מזומנים (ש"ה ד).

לכאורה יש להתפלא מה שמובא (בתורה יב־ג) שהצדיק צריך ליפול לבחי' שמאל להמשיך עושר וכבוד הלא מבואר בגמרא שגם בימין כש"כ עושר וכבוד אך באמת הצדיק אינו רוצה כלל בעושר וכבוד בבחי' וחנינא בני די לו וכו' ובזמן הגלות כל השפע הוא אצלם גלל כן מפילים הצדיק לבחי' שמאל להמשיך שפע (פל"ח י"ב ל"ק).

סג אורך ימים בימינה וארז"ל אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא ואמרו כ"ש עושר וכבוד ואמר ר' נחמן זקני זצוק"ל מהרדענקא שהוא רק כ"ש היינו שבודאי הוא ק"ו שראוי שיהי' להם עושר וכבוד

אבל לא בפירוש כי אעפ״כ אין להם מזומנים כמה אלפים אדומים (ש״ה ד) (ר׳ ממון עז).

עה כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות, כי יש בזה שכל שישאר הסוד אצלנו אע״פ שמודיעין להם החכמה כי בוודאי צריך להודיע להם כדי שידעו מחכמתינו ואם מאחר שמודיעין להם אינו סוד אך יש בזה שכל שיכולין להודיע להם ואעפ״כ ישאר הסוד אצלנו וזה לעיני העמים דייקא דהיינו בשעה שמודיעים להם ותיכף אח״כ אין יודעין כלל כי אין אנו מודיעים להם זאת החכמה בעצם שהיא סוד העיבור (ל״ק סא־ג) (ר׳ סוד העיבור ב).

עז מאי טעמא עיזי מסגן ברישא והדר אמרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, עיזי זה בחי׳ אמונה והדר אמרי בחי׳ רפואה א׳מ׳ר׳ ר״ת א׳ש מ׳ים ר׳וח שמשם הרפואה היינו מפני מה עיקר הרפואה ע״י אמונה כי צריך להקדים אמונה בתחילה ואח״כ זוכין לרפואה והשיב כברייתו שלעולם ברישא חשוכא והדר נהורא כי זה הוא בחי׳ בריאת העולם כי עיקר גידול האמונה ע״י העצה שהיא בחי׳ מגלה עמוקות מני חושך כי אין האמונה נגדלת בשלימות רק באור יום וצמיחת הרפואה היא רק באור יום (ל״ת ה־ב) (ר׳ ישעיה נ״ח אז).

עז וזהו ששאל ר׳ זירא את רב יהודה מאי טעמא גמלא זוטרי גנובתיה ותורי אריכא גנובתיה, גמלא זה בחי׳ הצדיק הפשוט כי הוא מתנהג בפשיטות ואינו מדבר גדולות וכל עבודתו הוא בחי׳ שתיקה והוא רק כגמול עלי אמו וזה בחי׳ גמלא וזוטרי גנובתיה זה בחי׳ נביא ומורה שקר הוא זנב היינו אלו הצבועים בחי׳ נביאי השקר שאחיזתם הוא רק בצדיקים גדולים אבל בהצדיקים פשוטים שהם בחי׳ גמלא אין להם אחיזה וזה זוטרא גנובתיה וזהו תורא אריכא גנובתיה זה בחי׳ הצדיקים הגדולים ואריכא גנובתיה היינו שעיקר יניקת הנביא שקר שהוא הזנב הוא אצלם וזה שהשיב משום דאכלי קוצא היינו שאלו הצדיקים הפשוטים שהם בחי׳ גמלא אוכלים ומכלים את הקוצים הסובבים את השושנה העליונה ושושנה זה בחי׳ הדיבור הקדוש כי מעבודה פשוטה אין להם יניקה ותורי אריכא גנובתיה משום דדיירי באגמי היינו שמקבלים דיבור פיהם הקדוש מבעלי הצדקה וזה דדיירי באגמי ובעי לכרכושי בקי בחי׳ יבק שצריכין לגרש היבק של צדקה שנוחנין רשעים כי אצלם נפגם היבק וגורם רעה להצדיק שמקבל דיבור פיו מהם ע״כ הוא טובה גדולה מה שיונק מהם הנביא שהוא הזנב שעי״ז מגרשין הרשעים מעצמן כי מכשילין אותן בשקרנים שפונין אליהם ונותנין להם הצדקה וניצולין הצדיקים (ל״ת טו) (ר׳ צדקה נג).

עז ה׳ אימת אימת חלש על הגיבור שאף שהוא נגד הטבע שהגיבור יפחד מהחלש אך שהוא מחמת היראה עליונה שנפלה ונחלבשה באלו הדברים וצריך להעלות היראות הנפולות למקומם ומקום היראה היא בלב (ל״ק קנד) (ר׳ אהבה ויראה לח).

עז בדיחא דעתי׳ שהוא דבר גדול דהיינו שמקשר השמחה למוחו ודעתו ואזי המוח משוחרר ויש לו יישוב הדעת וגם למעלה נעשה מזה יחוד גדול ע״י בדיחא דעתי׳ (ל״ת י).

פב מנין לע״ז שמטמאה כנדה, עיקר הע״ז אין לה כח אלא ע״י שמקבל מהידים בחי׳ קלקול האמונה כי י״ד במילואו בגימ׳ נדת היינו ע״ז שמטמאה כנדה (ל״ק כב־ד).

פב מנין לע״ז שמטמא כנדה שנאמר תזרם כמו דוה: אלו בנ״א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים שהקב״ה יכול לפרנס את האדם בסיבה קלה הם נקשרים בפנים דס״א ע״ז שמטמא כנדה (ל״ק כג־א) (ראה יחזקאל ז׳ וזהבם לנדה).

פז משה הוסיף יום אחד מדעתו, עיין בספר חיי מוהר״ן שאצל הצדיקים הגדולים עיקר הבחירה שלהם הוא רק בבחי׳ משה הוסיף יום אחד מדעתו כי בדבר שיש בו מצוה מפורשת אין להם שום בחירה שלא לעשותה ומכש״כ בדבר עבירה ממש ח״ו אין להם שום בחירה לעשותה ח״ו ועיקר הבחירה שלהם הוא בדבר שצריכין להבין מדעתם אם רצון השי״ת לעשות הדבר או שלא לעשותו וצריכין להכריע איך להתנהג בזה (ל״ק קץ בפל״ח) (ר׳ יתרו י״ט ויענו).

פח קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר, קיימו וקבלו הם בחי׳ מרדכי ואסתר נגלה ונסתר ועי״ז הי׳ ביטול הע״ז בחי׳ פורים כמ״ש פורה דרכתי וכו׳ ומעמים אין איש אתי (ל״ק י־ח).

פח נדרי נתן ריחו הנאמר על מעשה העגל עזב לא נאמר אלא נתן, כי תוכחה צריכה להיות בבחי׳ תוכחה של משה שהוכיח את ישראל על מעשה העגל כי ע״י תוכחה הוסיף ונתן בהם ריח טוב שהוא בחי׳ מזונא דנשמתא כי עיקר יניקת הנשמה הוא מהריח (ל״ת ח־א) (ר׳ ברכות מ״ג מנין).

פח בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע ירדו ס' רבוא מלאכים ונתנו שני כתרים בראש כ"א וכשחטאו וכו' ועתיד הקב"ה להחזירן לנו שנאמר ושמחת עולם על ראשם נמצא שהשמחה היא בחי' נעשה ונשמע שהיא בחי' קבלת התורה כי ע"י הביטול שנתבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות עי"ז נתמלא שמחה והשמחה הוא כלי אל החידושין דאורייתא ועי"ז מקררין היסורין כי הרגשת היסורין היא בחי' צמאון הנפש כי צמאון הוא בחי' מליחות ומליחות הוא בחי' יסורין וע"י התחדשות התורה מקררין היסורין ומכבין הצמאון (ל"ק סה־ד).

פח הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, כי ע"י ששומעין חרפתם ואינם משיבים עי"ז דוחים בחי' הג' קליפות רוח סערה וענן גדול ואש מחלקחת בחי' חרפה ונכללים בבחי' חשמל ע"י השתיקה וזאת השתיקה זה בחי' נוגה ויש בה שני בחי' כי לפעמים שותק כדי לעשות לו יסורים ביותר זה בחי' נוגה בקליפה אבל כשעושה מאהבה ששותק מחמת שאינו רוצה לבייש את חבירו אזי בחי' נוגה נכללת בקדושה (ל"ק פב) (ר' חרפות ובזיונות ד).

פח בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו אמר להם לקבל תורה בא אמרו אשר תנה הודך על השמים וכו' אמר הקב"ה למשה החזר להם תשובה אמר אני מתייירא שלא ישרפוני בהבל פיהם א"ל אחוז בכסא כבודי, היינו שנתן לו הש"י עצה לאחוז ולהתקשר בשרשי הנשמות שהם בחי' כסא הכבוד אם כל חי שעי"ז יהי' ניצול מקנאת המלאכים (ל"ת א־ב) (ר' בראשית ב' ויבן).

פח וזה בחי' ה' דהששי דרז"ל שכל העולם היה חלוי עד ששה בסיון שקיבלו ישראל את התורה כי עיקר חידוש העולם הוא חלוי באמונה כי ע"י שכל א"א להבין חידוש העולם וע"כ האפיקורסים כופרים בזה מחמת שא"א להבין זאת בשכל כי עיקר חידוש העולם הוא רק ע"י אמונה כי אנו מאמינים בה' שהוא ית' ברא את העולם מחדש וע"כ היה העולם חלוי עד קבלת התורה כי אז זכו לאמונה שלימה ע"י רוח נבואה וע"כ אז דייקא נתגלה חידוש העולם התלוי באמונה (ל"ת ח־ח).

פח בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע ירדו ששים רבוא מלאכים וכו' ועתיד הקב"ה להחזירם להם שנא' ושמחת עולם על ראשם. נעשה ונשמע הם בחי' שמחה והם בחי' תורה ותפלה וע"י באים לעזות דקדושה (ל"ק כב־ט).

צב אין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר, כי כל בחי' אלו הם בבחי' כבוד וע"י התגלות הכבוד שהוא בחי' שורש הנפשות עי"ז בא התפשטות הנבואה (ל"ת ח־ה) (ר' כבוד ה' טו).

קד קושטא קאי, ע"י אמת יש לו ממון שמעמידו על רגליו אבל שקרא לא קאי, כי שקר היא ע"ז תאוות ממון אין לו שום קיום ומעמד היינו שאין לו ממון הנקרא יקום (ל"ק כג־ה).

קד מנצפך צופים אמרו, מנצפך בגימ' ורידין בחי' ריו דין וצופים אלו נביאים שיניקתם מבחי' כרובים בחי' תינוקות בחי' הבל שאין בו חטא בחי' אוירא דא"י ומעלין את הנפש בבחי' מ"נ ומשיכים שפע כי הם עושים מאותיות ריו דין ריו צורת אלף ונעשה אדני משם יוצא השפע ונוזחלק לכ"א (ל"ק לז־ו) (ראה ברכות נ"ה שלח) (סנהדרין ק"ד אכלי עמי).

קד קושטא קאי, עיקר העשירות בא מאמת שלזה זוכין ע"י ביטול ושבירת תאוות אכילה וכשפוגם באמת כשהוא משוקע בתאוות אכילה בא עליו ח"ו דלות ובושות (ל"ק מז) (ראה פסחים קי"ט את כל היקום).

קד קושטא קאי עיקר קיום שלימות הדיבור ע"י אמת ואפילו שקר אין לו קיום רק ע"י אמת (כמו שפרש"י במדבר וגם זבת) שהוא מאיר בהדיבור (ל"ת ב־ד).

קד מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, כי מ' וס' גימ' מאה ואמרז"ל (חגיגה טו) אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד ועד מאה שולט השר של שכחה וע"כ בנס היו עומדין כי נס היא בחי' תפילה למעלה מהטבע למעלה מהזמן כי עיקר השכחה מהתהוות הזמן (ל"ק ז־ה).

קד מאמר פתוח נאמן פשוט, שנפתח הדיבור ונתגלה הדעת וע"י התגלות הדעת נתפשט נאמנות הש"י וניכר שהוא נאמן מבטיח ועושה (ל"ק נו־ז).

קד מנצפך צופים אמרו ומסיק שם שהצופים תקנו הי בתחילת תיבה והי בסוף תיבה צופים זה בחי' בעל השדה כשעיניו בבחי' שדה צופיזם אזי יכול לתקן אותם שהם עומדים בסוף התפלה עדיין הם בתחלת התיבה ועל אותם שהם בסוף תיבה הצופים מתקנים אותם ומביאים אותם אל התכלית וזה בחי' שכחום וחזרו ויסדום כי מחמת שרחוקים מהתכלית שכחו תחלת תיבה כי אינם כוללים תפלתם באחד וחזרו

ויסדום ותקנו אותם שיהיה כולו אחד (ל"ק סה־ד) (ר' תפלה עו).

קד מנצפך צופים אמרו, יש צדיקים שמגלין ואומרים חיכף מה שהם רואים ואלו הצדיקים נשמתם הוא מבחי' אותיות מנצפך שהוא בחי' צמצום מה שרואים וצופים הם אומרים ואינם יכולים להחזיק אצלם אבל יש צדיקים ששרשם מבחי' גבוה יותר שהוא בחי' הרחבה הם יכולין להחזיק אצלם כל מה שרואין (ש"ה עג).

קה אנכי יהיבא כתיבא נאמנים אמריה, שע"י נתינת התורה נפתח המאמר ונתגלה הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת ועי"ז נאמנים אמריה נתפשט נאמנותו כי החסד תלוי בדעת (ל"ק נו־ז).

קה אנכי אנא נפשי כתבית יהבית, היינו שהכותב נותן נפשו בתוך הכתב וגם פנימיות נפשו ע"כ ע"י הכתב יכול הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש והאמונה ושורש האמונה שלו כי הנפש והאמונה הם בחי' אחת (ל"ק קעג) (ר' שה"ש ח' נפשי).

קה כל הכועס כאלו עובד עכו"ם אבל א"י הוא בחי' אמונה בחי' ארץ אפים היפך הכעס דהיינו שלא יוכל לבלבלו שום מונע ובלבול מעבודתו שא"א לזכות לעבודת ה' באמת כ"א עי"ז (ל"ק קנה) (ר' סידור וזה).

קח וכן אסרו חז"ל לכתוב על עור בהמה טמאה שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר לפיך, כשלומד עם אחר הוא בחי' כתיבה כי הלשון היא בחי' עט סופר שנחקק ונכתב על לב התלמיד ע"כ צריך שלא יהיו דבריו נכתבין על בחי' עור בהמה טמאה היינו תלמיד שאינו הגון אך א"א לבשר ודם להיות נשמר בעצמו לזה צריך שיהיה לימודו ללמוד וללמד לשמור ולעשות אזי השי"ת שומר אותו שדבריו לא יהיו נכתבין בכח הזכרון של התלמיד שאינו הגון רק יהיו נשכחין ממנו (ל"ק ס־ז) (ר' תהלים מ"ה לשוני).

קי דלמא חויא דרבנן טרקי' שאין לו אסוותא, מי שפוגם באמונת חכמים ופורץ גדרם אזי אין רפואה למכתו כי התורה נותנת כח להמלאכים והמלאכים משפיעים לעשבים ועשבים מרפאים בכח התורה (ל"ק נז־א) (ר' אמונת חכמים ג') (איוב כ"ד ומשך).

קיג ת"ח שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה כי כל מי שהוא גדול יותר מדקדקין עמו יותר כי הבגדים הם בחי' מלכות והמבזה אותם הוא כמורד במלכות ובזה מרמזין לו שפגם במעשיו (ל"ק כט־ג פל"ח).

קיג ר' יוחנן קרא למאני' מכבדותא בחי' מלכות וע"י שמכזה אותם פוגם במלכות ועושה פירוד בין קוב"ה ושכינתיה שהיא בחי' מלכות (ל"ק כט־ג).

קיג ודבר דבר, שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, כי שבת בחי' תשובה מאהבה תלוי בשמירת הדיבור שישמור עצמו מלה"ר ומשאר דיבורים פגומים (ל"ק נח־י).

קיג ודבר דבר, שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. כי בשבת הוא שלימות הדיבור כי שבת הוא בחי' עולם הבא וצריך להמשיך דיבור של שבת בתוך הדיבור של חול להשלים הדיבור בעוה"ז (ל"ק סו־ג).

קיג ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, שלימות הדיבור הוא בחי' לה"ק ולה"ק הוא מקושר לשבת בבחי' ודבר דבר וכו' שנא' בו ברכה וקדושה ועי"ז ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החול (ל"ת ב־ה).

קטז שמי שנכתב בקדושה כי הספר הוא בחי' שם ה' בחי' שמי שנכתב בקדושה ואמרה תורה שימחה ויאבד כדי להטיל שלום בין איש לאשתו דהיינו הזוג הקדוש שבשביל השלום שביניהן נמחין ונאבדין הספרים כי הרוח קנאה שורה על אנפי אורייתא וע"י הרוח קנאה יוכל להתקלקל השלום בין הזוג הקדוש וכשנתקלקל שלום שביניהם הוא הפסד גדול כי יחודא תתאה שלהם יקר מאד וע"כ מוכרחין שיהיו נאבדין הספרים הנ"ל כדי לסלק הרוח קנאה ששורה על הספרים (ל"ת לב).

ואזי נושאין ק"ו למעלה ומה שמי שנכתב בקדושד שהוא הספרים הקדושים אמרה תורה ימחה בשביל להטיל שלום וכו' ספרי המינין שהם מטילין שנאד ותחרות בין ישראל וכו' ע"א כ"ו שימחו ויאבדו ויעקרו מן העולם נמצא שע"י אבידת הספרים הקדושים בא טובה שנאבדין ונעקרין ספרי מינין ואזי יכולים להתקרב אליו ית' אמן (ל"ת לב) (ר' פל"ח ל"ת לב).

קיז ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' וכו' ולמדו חז"ל מכאן שחייב לאכול שלש סעודות בשבת כי תלתא היום כתיבא לרמז שלא לאכול בסעודה של שבת רק בשביל היום כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול או שלא יהא רעב למחר אך בכל סעודה לא יאכל כ"א בשביל היום (ל"ק קכה) (ר' שבת כג).

קיח כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים היינו בלי גבול כי עונג שבת שהוא מעין עוה"ב הוא

בחי׳ בלתי גבול וע״כ עיקר החיים נצחיים לעתיד לבא יהי׳ רק להשפלות של כ״א כי שפלות הוא בחי׳ בלתי גבול כי הוא בחי׳ אין ממש ועוה״ב הוא בבחי׳ בלתי גבול וע״כ שבת שהוא מעין עוה״ב נאמר בו טועמיה חיים זכו כי מי שטועם טעם עונג שבת זוכה לחיים בחי׳ חיים נצחיים (ל״ת עב) (ר׳ שבת מא).

קיח כל השומר שבת כהלכתו, אפילו עע״ז כדור אנוש מוחלין לו כי ע״י שבת מבטלין הכפירות שהם ע״ז וזוכין לאמונה (ש״ה רסא) (ר׳ ת״ז ע׳ שבת היא שי״ן ב׳).

קיט כבדהו בכסות נקי׳ (עיין ישעי׳ נ״ח וכבדתו) (ל״ק יד־ה).

קיט לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמונה, כי חורבן אמונה הוא נקרא חורבן ירושלים וכשירושלים היינו האמונה מתגברת אזי העכו״ם והקליפות נופלים ועולים ממנה כל הניצוצות הקדושים שבתוכם בסוד י״א סממני הקטורת (ל״ק לה־ח).

קיט אין דומה תורה היוצאת מהבל שיש בו חטא להתורה היוצאת מהבל שאין בו חטא ואין העולם מתקיים אלא על הבל פה של תינוקות, ע״י צדקה שנותנין לא״י תכלול עצמך באוירה דא״י ואז התורה שלך היא בבחי׳ הבל הקדוש שאין בו חטא (ל״ק לז־ד) (ראה בראשית כ״ה הוא יברך).

קיט המבזה ת״ח אין רפואה למכתו, כי המבזה ת״ח פוגם בכבוד ואז אינו זוכה לשלום וע״כ אין רפואה למכתו כי כל החולאת באין ממחלוקת היסודות שאין שלום בעצמיו ועיקר הרפואה ע״י שלום (ל״ק יד־יג).

קיט המבזה ת״ח אין לו רפואה למכתו, כי כל הרפואות הם הרכבות מכמה עשבים וסמים וזאת ההרכבה יש לה כח לרפאות החולאת כמו כן התורה שהיא רפואה לכל דבר אין מי שיודע אותה כ״א חכמי הדור אבל מהתורה בעצמה אי אפשר לידע דבר כ״א ע״פ חכמי הדור שהם מערבין ומרכיבין התורה וגורעין ומוסיפין כמו שנמסרה להם וע״כ כשפוגם בכבוד ת״ח אין רפואה למכתו כי עיקר כח הרפואה א״א לקבל כ״א ע״י חכמי הדור שהם יודעים לדרוש את התורה עי״ז מקבלין כח כל ההרכבות של כל העשבים שמקבלים כחם מהתורה (ל״ק נז־א בהשמ׳) (ר׳ חגיגה י״ד כל).

קיט המבזה ת״ח אין רפואה למכתו, כמו כן להיפך מדה טובה מרובה להמאמין בצדיקים ותלמידיהם שהם הת״ח האמתיים אין מכה בעולם בגוף ונפש שלא יהיה לה רפואה על ידם (ל״ה ה׳ שבת ו־ב).

קכ והמכשלה הזאת תחת ידיך אלו דברי תורה שאין אדם עומד עליהם אא״כ נכשל בהם, דברי תורה הם הדיבורים שסביבות המצוה שהם וידבר ה׳ וכו׳ שהם בחי׳ נסחר כי העבודה שיש באלו הדיבורים אין אנו יודעים והם בחי׳ נשמע בחי׳ תפלה עומד עליהם עמידה היא תפילה שיהי׳ נעשה מהנסתר בחי׳ נגלה עד שיצטרך לבחי׳ נשמע גבוה יותר זה א״א אלא אם כן נכשל בהם כי לעלות מדרגא לדרגא צריך ירידה תחלה שהיא המכשול (ל״ק כב־יא).

קכט מבישא לא הוי טבא, תורתם של ת״ח שידין יהודאין אין לה כח להדריך את האדם בדרך הטוב אדרבה בנ״א נופלים לכפירות גדולות ועי״ז את יראי ה׳ לא יכבדו (ל״ק כח־א) (ראה מתנגדים ב׳).

קלח עתידה תורה שתשתכח ואמר רשב״י שלא תשתכח שנא׳ כי׳ לא׳ תשכח׳ מפי׳ זרעו׳ ובפסוק זה מרומז רשב״י כי הס״ת של זה הפסוק הוא יוחאי וע״י זרעו לא תשכח התורה כי בזוהר דא יפקון מגלותא (התחלת הל״ק).

קמו נחש פיתה לחוה והטיל בה זוהמא ע״י שאין שלימות בלה״ק בחי׳ חוה אזי הנחש שהוא הרע הכולל הולך ושולט על לה״ק (ל״ק יט־ג) (עיין זוהר נח ס״ה נחש).

קמו ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עיקר תיקון האמונה היא ע״י בחי׳ רוח נבואה שיש להמנהיג אמיתי שעי״ז נתברר המדמה ועי״ז נתתקן האמונה אבל כשמתקרב ח״ו למנהיג של שקר זה בחי׳ זוהמת הנחש שמערב ומבלבל באמונות כוזביות כי כל המנחשים והקוסמים הם ע״י כח המדמה שאינו מבורר וע״כ ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן כי שם זכו כולם לנבואה ע״י משה רבינו שהיה מנהיג אמיתי שלהם ועי״ז נתתקן המדמה וזכו לאמונה שלימה בה׳ וע״כ פסקה זוהמתן זוהמת הנחש שהוא אמונות כוזביות (ל״ת ח־ח).

קנא כי בגלל הדבר הזה גלגל הוא החוזר בעולם, צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע כמו שכל הגלגלים מקבלים רק מחסד השי״ת ומשפיעים למטה כמו כן ע״י צדקה ממשיך השפע ואור החסד מלמעלה להגלגלים שיוכלו להשפיע (ל״ק לא־א פל״ת).

קנא ושבו העבים אחר הגשם זה הראות שהולך אחר הבכי, כי השקר מזיק לעינים בגש׳ ורוח׳ כי כשהעינים כהות הם משקרין כגון על אחד שהוא

שנים היפך מן האמת כי העינים כהות מן הדמעות והדמעות הם ממותרי המרה שחורה והמרה שחורה שואבת מעכירת דמים ועכירת דמים ע״י שקר כי א״א לומר שקר עד שיעכר את דמיו (ל״ק נא) (ר׳ שיר השירים ה׳ נפשי).

קנא ושבו העבים אחר הגשם זה הראות שהולך אחר הבכי, וזה בחי׳ דמעות שבוכין בעת הצער כי מאחר שיש לו יסורין וצער ע״כ הוא צריך לבחי׳ השגחה כדי שיהיה לו ישועה וע״כ מורידין דמעות כי ההשגחה והראות נמשך לתוך הדמעות בחי׳ זה הראות שהולך אחר הבכי היינו שהם מחסרים הראות ונוטלים חלק מהראות נמצא שהראות נמשך לתוך הדמעות וע״י השגחה נתבטל הצער והיסורין (ל״ק רנ) (ר׳ שמואל־א כ׳ עד דוד).

קנא במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות, כל מצוה שהאדם עושה בזה העולם נעשים מהם נרות לחפש בגנזיא דמלכא אחר הסתלקותו וזהו תכלית כל תענוגי עוה״ב, וזה נעשה חפשי היינו בחי׳ החיפוש שנעשה מן המצות כי המצות הם נרות שעל ידם החיפוש (ל״ק ערה) (ר׳ מצות י).

קנא כל המרחם על הבריות וכו׳ (ל״ק קטז) (ר׳ צדקה לד).

קנב דוק בככי ותשכח בנגרי, שע״י האכילה מקבלין הרגלין כח ואזי נעשה מפעמי הרגלין שהם רק שביל דקיק נעשה מהם דרך כבושה כי ע״י אכילת שבת מתקנין פגם חילול שבת בחי׳ מיתת אשתו ראשונה כי כנסת ישראל הוא בן זוג של שבת בחי׳ פסיעות קצרות וע״י אכילת שבת נעשה דרך כבושה (ל״ק רעז) (ר׳ זמירות לשבת פוסעים).

קנב דוק בככי ותשכח בנגרי, ע״י מזונא דגופא דהיינו ע״י תאוות אכילה ושתיה ע״ז מגדילין בחי׳ עקב דסט״א כי ע״י האכילה נתחזקין העקביים והרגלין בבחי׳ דוק וכו׳ ואז כשנתגדל ח״ו עקב דסט״א ע״ז נחלש ח״ו בחי׳ עקב דקדושה (ל״ת ח־א) (ר׳ משלי כ״ב עקב).

קנב ויקום לקול הציפור וישחו כל בנות השיר ודרז״ל שכל השירות דומות עליו כשיחה היינו שיהיה נעשה מציפצופים ושירות שיחה ודיבור וזה בחי׳ מה שמספרין על הבעש״ט ז״ל שהיה שומע דיבורים מקול הכנור כי היה עושה מציפצופים דיבורים (ל״ק רכה) (ר׳ הבעש״ט ז״ל).

קנג שוב יום אחד לפני מיתתך יום אחד דייקא לענין מה שמפיל את האדם מה שקדם לו ומה שלאחריו כפי מה שעובר על כ״א וע״ז אמר רבינו ז״ל שוב יום אחד שאפילו אם לא תזכה כל ימי חייך כ״א לשוב להשי״ת יום אחד בלבד גם זה טוב ויקר מכל הון (ש״ה רפח).

עירובין

יג נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא הדבר תמוה וא״כ על מה נברא ובוודאי אין הדברים נאמרין כ״א בעוה״ז שכפי צרות העוה״ז והיסורין שסובלין בני אדם בוודאי היה טוב יותר אם לא היה נברא כלל אבל בעוה״ב בוודאי טוב יותר מה שנברא כי עי״ז דייקא באין אל התכלית וגם אפילו בעוה״ז יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי עוה״ב (ל״ת לט).

כא הלועג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת כמ״ש ולהג הרבה יגיעת בשר, כשפוגם באמונת חכמים אזי נידון ביגיעת בשר והוא מדה כנגד מדה כי הוא אינו מאמין בדבריהם ומלעיג עליהם ודבריהם הם אך למותר אצלו ע״כ נידון במותרות (ל״ק סא־א) (ר׳ עצה ו).

מא ג׳ אינם רואים פני גיהנום וכו׳ ומי שיש לו אשה רעה למאי נ״מ לקבולי באהבה, כי באמת צריכין ליזהר מאד שלא לגרש את אשתו כי צריכין לקבל באהבה מאחר שעל ידה אינו רואה פני גיהנום כי שער החרסית היה בירושלים וזה השער הוא כנגד פתחה של גיהנום וזה מרמזין לו ע״י שבירת כלי חרס בשעת השידוך ב׳ ענינים אם היא אשה רעה תזהר לבל תבגוד בה רק תקבל באהבה כי עי״ז אינך רואה פני גיהנום ואם היא אשה טובה דע וזכור כי יש גיהנום ותקדש עצמך כראוי (ל״ת צ).

נב הדרי בי, היינו שהתשובה היתה בי מתחלה רק שהיה בכח ועתה ע״י שהשיג למעלה ממדרגיתו עי״ז פגם לומר שלא כענין ואזי חבירו מקשה עליו ואז מבין שפגם ושב בתשובה נמצא שעי״ז יצאה החשובה מכח אל הפועל (ש״ה סא).

נג דוד דגלי מסכתא כתיב ביה יראיך יראוני וישמחו שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה אל כל אשר יפנה ירשיע, וזה בחי׳ המחלוקת שהיה בין שאול ודוד ששניהם היו צדיקים גדולים ואעפ״כ היה ביניהם מחלוקת כי זה היה בחי׳ טוב וזה היה בחי׳ חסד כי שאול דלא גלי מסכתא זה בחי׳ טוב דטוביה גניז בגוי׳ אבל דוד דגלי מסכתא שהי׳ מלמד תורתו לרבים זה בחי׳ חסד דאתפשט לבר ומחמת זה היה ביניהם מחלוקת (ל״ק רפג) (ר׳ ע״ז י״ט שיחתן).

נד כי חיים הם למוצאיהם למוציאיהם בפה, ע״י אמצעות הדיבור יכול לבא לתבונות התורה לעומקה היינו ע״י שמדבר התורה בדיבורים מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה (ל״ק יא־א).

נד כי חיים הם למוצאיהם למוציאיהם בפה, וע״כ צריך לעסוק בתורה בפה דייקא כי כשצריכין לקרות את אחד בשמו צריך לקרותו בפה דייקא כן התורה שהיא שמו של הקב״ה אי אפשר לקרות את חיי החיים בשמו כ״א ע״י הפה ולא ע״י מחשבה לבדה ועי״ז ממשיכין חיות ואריכות ימים (ל״ק נו־ג).

נד ע״כ נקראת התורה הון, מחמת שיש בהתורה התבוננות גדול מאד שא״א לבא להתבוננות הזאת כ״א ע״י עשירות גדול מאד שיהיה לו הון רב כי צריך כל הון דעלמא להתבוננות הזאת (ל״ק ס־א).

נד אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא היתה שכחה בעולם, כדי לשמור הזכרון דהיינו לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי צריך לשמור א״ע שלא יפול לבחי׳ רע עין מיתת הלב כי הלוחות הם בחי׳ לב ומיתת הלב הוא בחי׳ שברי לוחות שמשם עיקר השכחה (ל״ק נד־ד) (ר׳ ע״ז כ״ח כי שוריינא).

נד אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, כי אז בתמוז צריכין להמשיך הזכרון לתקן השכחה שנתהוה ע״י הלוחות שנשתברו בו גם ז׳מן מ׳תן ת׳ורתנו ר״ת ת׳מ׳ז׳ כי בתמוז ניתנו הלוחות וחסר וא״ו מחמת שאז נשתברו הלוחות שהם בחי׳ וא״ו (ל״ק ריז) (ר׳ זכרון יג).

סה כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, מתפתה דייקא בחי׳ חסדים שע״י היין נגדלין החסדים וזה מתפתה שע״י הגדלת החסדים הוא מתפתה ומתפייס אע״פ שלא היה ראוי להתפתות לפי חסדים סתם והיה יכול להיות רוגז אבל ע״י הגדלת החסדים ע״י היין הוא מתפתה אבל השותה יותר מדאי ומשתכר אזי אדרבא מתגברין תוקף הגבורות ונעשה כעס ורוגז ויוכל לבא לידי רעות ח״ו (ל״ת כו).

פו רבי מכבד עשירים, כל הנפשות תאבים לממון ולא לממון בלבד אלא אפילו להאדם שיש לו ממון דרך בני אדם למשוך אליו ולאהוב אותו וזה מחמת שהנפש והממון באים ממקום אחד דהיינו מגבורות ובודאי התחלת המקום שמשתלשל משם הממון הוא בחי׳ קדושה ושפע קדש ואח״כ נתגשם למטה ונתהוה ממון ובבחי׳ זו רבי מכבד עשירים מחמת שיש להם ממון שהוא בא ממקום גבוה (ל״ק סח) (ר׳ ממון כז).

פסחים

ב אור לארבעה עשר היינו אור שבעינים שיש בהם שני פעמים שבעה גלדי עינא בהם בודקין את החמץ כי ע״י תיקון הברית נתחזק יצרו הטוב ואז עיניהם רואות נפלאות וע״י אור העינין מעוררין יום נקם בלב לבטל שאור וחמץ של יצר לב אדם רע הנשאר לו מנעוריו המסית את האדם שיהרהר אחר תלמידי חכמים שבדור לומר זה נאה וזה לא נאה (ל״ת פג) (ר׳ בראשית א׳ ויקרא).

ג עקם הכתוב טי״ת אותיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו, זה רמז כשרות סערה שולט דהיינו ע״י דברים בטלים ולשה״ר ופגם הברית אזי אין יכולת לדבר בדרך יושר כי הרוח מבלבל וכשמתקן הדיבור ע״י שידבר לפני הש״י באמת גדול אזי אין לו בלבול (קל״ק לח־ג) (מ״ה לח).

ז חיפוש בנרות ולמדו מפסוק נר ה׳ נשמת אדם חופש כל חדרי בטן, דע שכל מצוה שעושין נעשה ממנה נר וכשנסתלק האדם אם היא נשמה גדולה אזי נותנין לה להיות מחפש בגנזיא דמלכא וזה תכלית כל תענוגי עוה״ב ולחיפוש צריכין נרות כמו שאמרו רז״ל שחיפוש בנרות וכו׳ והנרות נעשין מן המצות ואצל אלו הנרות מחפשת הנשמה בגנזיא דמלכא (ל״ק ערה) (ר׳ שבת קנ״א במתים).

כה בכל מתרפאין, היינו בכל דבר שבעולם יכולים להתרפאות ובתנאי חרן מע״ז וגילוי עריות וש״ד, דהיינו ג׳ מדות א׳ ע״ז אפילו קלקול אמונה נקרא ע״ז, ב׳ ג״ע היינו מי שאינו שומר הברית כראוי, ג׳ ש״ד שלא לבזות שום אדם היינו כשיוצא מג׳ מדות אלו אזי בכל מתרפאין אפילו בלחם ומים כי זוכה לתפילה בשלימות ואזי יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם (ל״ת א־י) (ר׳ בשלח ט״ו ויאמר).

נ ביום ההוא יהי׳ ה׳ אחד וכו׳ וכי האידנא לאו הוא אחד אלא עכשיו מברכין וכו׳ אבל לעתיד יברכו על הכל הטוב והמטיב, כי לעתיד יתגלה הדעת וידעו שאין שום רע בעולם כלל רק כולו טוב וכולו אחד (ל״ק כא־י).

נ ביום ההוא יהי׳ ה׳ אחד וכו׳ שיהיה כולו הטוב והמטיב, כי באחד אין שייך רע כי הרע היה נגדיות כי כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע ובאחד אין שייך נגדיות כי אמת הוא אחד ע״כ לעתיד לבא יתבטל הרע וההתנגדות ויתבטלו הדמעות שהם בחי׳ שקר ויתבטל הטומאה (ל״ק נא) (ר׳ חגיגה י״ד אל).

נ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד וכו׳ הוקשו אטו האידנא

לאו אחד הוא אלא האידנא מברכין על הרעה דיין אמת ועל הטובה הטוב והמטיב אבל לעתיד יברכו על הכל הטוב והמטיב, נמצא שאחד הוא התכלית והוא כולו טוב כי אפילו כל הצרות העוברין על האדם ח״ו אם יסתכל על התכלית בוודאי אינם רעות כלל רק טובות גדולות אם להוכירו שישוב אם למרק עוונותיו כי כוונת השי״ת הוא בוודאי רק לטובה אך עיקר הצער שיש לאדם הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת ובאמת אין שום רע בעולם רק כולו טוב (ל״ק סה־ג) (ר׳ צרות ויסורין ב).

נ אור יקרות וקפאון אור שהוא יקר וכו׳ (עיין זכרי׳ י״ד אור) (ל״ק ו־ג).

נ אור יקרות וקפאון (ראה שמות ל״ד פסל לך) (ל״ק ל־ח).

נ יש זריז ונשכר זריז ונפסד, כי מצוה גוררת מצוה ובוודאי יש איזה בחי׳ בין מצוה למצוה שהוא מקשר מצוה אחת לחברתה ובאמת זאת הבחי׳ מה שהוא בין המצוות היא ג״כ יקרה מאד ועל כן מי שהוא צדיק מנעוריו והולך מדרגא לדרגא הוא מפסיד ע״י הזריזות את בחי׳ הקדושה מה שהוא בין מצוה למצוה כי המצווה בעצמה הולכת אליו וכשגם הוא רץ אל המצוה אזי יוכל לדלג את הבחי׳ מה שהוא בין המצוות וע״כ הוא זריז ונפסד וכ״ז למי שהולך בדרכי ה׳ מנעוריו אבל מי שצריך לעשות תשובה הוא צריך דווקא להיות זריז להמלט על נפשו והוא צריך לדלג אל הקדושה ואיש כזה הוא זריז ונשכר (ל״ת נט) (ר׳ צדיק קצה).

סו כל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו, מי שיש לו גדלות אינו יודע להשיב מה ששואלים ממנו (ל״ק כב־יא).

סו כל המתגאה חכמתו מסתלקת ממנו, לפעמים צריך האדם שיהיה לו גדלות כי כשצריך לבא להשגה ולעלות לאיזה מדריגה אזי צריך לשכוח את חכמתו שמקודם וע״י גדלות שוכח את חכמתו אך צריך לזה חכמה יתירה כי בוודאי הגדלות הוא איסור גדול מאד ואם יתגאה חכמתו תסתלק אך צריך שיהיה לו גדלות רק כדי לשכוח חכמתו שמקודם ואעפ״כ יהיה עניו באמת (ל״ק רמו) (ר׳ גיאות כב).

סו כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת, ע״י כעס הבא מהכבד נתעורר המקטרג הגדול שהוא עשו אדמוני וממנו נשתלשלים מקטריגים וצרים למטה על האדם הכועס ושולטים עליו ואינם יראים מלפניו כי ע״י הכעס נדמה להם כבהמה כי סר צילם ועיקר הצלם היא חכמת הבורא המאירה בפני האדם וע״י כעס חכמתו מסתלקת ופניו נופלים וצריו מצירים לו וע״י התענית הוא מתקן את פניו (ל״ק נז־ו) (ר׳ כעס ה).

סו כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו ע״י כעס ואכזריות נקטן הדעת ונעשה בחי׳ מוחין דקטנות ואזי הם יונקים ח״ו מפגם הדעת ומזה בא ח״ו תאוות ניאוף (ל״ת ח־ב) (ר׳ איכה ד׳ גם).

סו אין אדם דן גזירה שוה מעצמו, כי יכול להיות שהוא דן גזירה שוה מעצמו והוא מכח המדמה שמדמה מילתא למילתא ע״כ אסור לדון ג״ש אא״כ קיבלה מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ע״ה מפי הגבורה כדי להנצל מכח המדמה (ל״ק נד־ו).

סח חציו לה׳ וחציו לכם, והצדיק אפילו בזאת החצי הוא כובש את יצרו ואוחז את תאוותו בידו אצל הצדיק הזה אין חילוק בין מיתה לחיים כי תמיד הוא עובד ה׳ (ל״ק קמד) (ר׳ מד״ר קהלת א׳ אין).

פז הרבנות מקברת את בעליה, כל אחד לפי בחי׳ המלכות שיש לו הוא בחי׳ צופה שמוטל עליו להזהיר ולהוכיח את האנשים שהם משרשו אבל אם אינו מזהיר אזי העונש עליו וע״כ הרבנות מקברת את בעליה אבל אם מוכיח אותם ממשיך אריכות ימים לתוך המלכות (ל״ק נו־ג) (ר׳ תוכחה יב).

פח אברהם קראו הר יצחק קראו שדה יעקב קראו בית, יעקב העלה את התפילה מהר ושדה לבחי׳ בית כי בבחי׳ בית יש גם לעכו״ם השגה בחי׳ כי ביתי וכו׳ לכל העמים וכדין אתייקר שמא עילאה (ל״ק י־ג).

קיב כשהיה ר״ע בתפיסה א״ל רשב״י רבי למדני תורה ואם לאו אני אומ׳ ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, והדברים תמוהים מאד שר״ש יאמר כדברים האלה לרבו שימסרו למלכות וגם כי מסתמא כשר״ע רבו לא רצה ללמדו בודאי כיוון לטובה וגם הלא כבר היה תפוס בתפיסה ומה ימסרהו עוד, כי ר״ע היה מקהיל קהילות ודורש ברבים וסבר ר״ש שמפני זה נתפס בתפיסה מחמת ששמעו בני אדם שאינם מהוגנים כי ע״י חידושי תורה שמגלין עי״ז נמשך אלקות כביכול לתוך מוח השומע ואע״פ שזה תפיסה כביכול אעפ״כ הוא ניחא להשי״ת שיהיה נמשך כביכול ע״י התורה אבל כשלומד לתלמיד שאינו הגון וממשיך אלקותו ית׳ לתוך המוח שלו זה תפיסה ממש וע״כ עונשו תפיסה כי ע״י התפיסה יתתקן ויודכאו הדיבורים שהכניס לתלמידים שאינם הגונים וע״כ אמר רשב״י לר״ע שילמדנו תורה ועי״ז יתתקן פגם הנ״ל שלמד תורה לתלמידים שאינם הגונים ואם לאו אני

אומר דייקא היינו שר״ש אמר לר״ע שאם הוא אינו רוצה ללמדו תורה אזי אני אומר להתורה שהוא בחי׳ יוחאי אבא בחי׳ חסדים מצד האב שמשם התגלות התורה כי התגלות התורה הוא התגלות החסדים וזה ומוסרך למלכות כי ר״ש אמר שזה שר״ע אינו רוצה לומר תורה מחמת שאין לו חסדים מצד האב ואין יכול לתקן פגם הנ״ל כ״א ע״י תפיסה אבל באמת ר״ע הוא רבי גדול כזה שיש לו חסדים מצד עצמו ואין צריך לזכות אבות כלל רק שהוא עניו וע״י שיגלה ר״ש תלמידו תורה שהוא יש לו חסדים מצד האב עי״ז יביא את ר״ע לבחי׳ גדלות עד שיוכרח בע״כ לומר תורה (ל״ח ס) (ר׳ כל הענינים מהתורה הזאת ותבין).

קיז עשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים, תיקון למקרה לילה ר״ל לומר עשרה קפיטל תהלים כי הם כנגד עשרה מיני נגינה שהם היפך הקליפה לילית כי תהלים בגי׳ לילית עם החמש אותיות של שמה כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטיפה מהקליפה שלקחה אותה (ל״ק ר״ה) (ר׳ תיקון הכללי ג).

קיח קשין מזונותיו כקריעת ים סוף, וקשה זיווגו כקריעת ים סוף (סוטה ב) כי הים סוף נקרע לי״ב קרעים כנגד י״ב שבטים (תיקון כא) שהם בחי׳ י״ב נוסחאות התפילה שעי״ז גורמים זיווגא דקב״ה ושכינתי׳ וגם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ע״י תפלתם ועי״ז זוכה לזיווג ולפרנסה (ל״ק ט־ב).

קיח קשין מזונותיו כפלים כיולדה, כי היולדת צועקת עי״ן קלין והכא יש ק״מ קלין שצווחת השכינה על הנופלים בתאוות ממון (ל״ק כג־א).

קיח קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כי ים סוף נקרע לי״ב קרעים כנגד י״ב בדיקות הסכין שעל ידיהם קשין מזונותיו, כי כשהשוחט אינו הגון ואינו מכוין בשעת ברכה ואינו מעלה את הנפש ואין להשכינה מ״נ להמשיך טרף לביתה עי״ז קשין מזונותיו (ל״ק לז־ו) (ראה שה״ש ה׳ נפשי) (איכה ה׳ בנפשינו).

קיח קשין מזונותיו כקי״ס, ע״י משא ומתן באמונה הוא מקיים ואהבת ועי״ז יהיה לו פרנסה בלא יגיעה וטורח וזה כקי״ס כי קריעת ים סוף היה ע״י זכות אברהם כמ״ש לפנות בוקר דא בוקר דאברהם נמצא כשהגיע עת הבוקר אזי יצא מקושי לקל נמצא ע״י מו״מ באמונה בחי׳ ואהבת בחי׳ אברהם אזי אין קשין לו מזונותיו (ל״ק רי).

קיח המבזה את המועדות כאלו עובד עכו״ם, מי שהולך ונחלק ונופל ואזי העולם שוחקים ממנו והוא מתבייש זה בא ע״י שפגם בשמחת יו״ט כי ע״א נקרא בושת (הושע ט) והמבזה את המועדות כאלו עובד עכו״ם ע״כ בא עליו בושה לפעמים לכפרה ולפעמים להזכירו שישוב (ל״ק רלה) (ר׳ שלש רגלים י).

קיט ואת כל היקום אשר ברגליהם, זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, כי עיקר מעמד פרנסה הוא ע״י אמת בחי׳ שבירת תאוות ממון כי קושטא קאי (ל״ק כג־ה) (ראה שבת ק״ד קושטא).

קיט ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, עיקר קיום העשירות היא אמת בחי׳ שבירת וביטול תאוות אכילה אבל ע״י שקר כשהוא משוקע בתאוות אכילה זה סימן על דלות (ל״ק מז) (ראה מיכה ז׳ תתן אמת).

קיט ואת כל היקום אשר ברגליהם, זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, כי עיקר הממון בא מבחי׳ נפש בחי׳ נקבה בחי׳ רגלין, כי הממון הוא ממקום הנפש ונפש היא בחי׳ נקבה כידוע בכתבי האר״י ז״ל כי כלל המדריגה התחתונה היא בחי׳ נפש בחי׳ נקבה נגד מדריגה שלמעלה הימנה ע״כ ע״י בת זוגו בא לו הממון (״ק סט) (ר׳ נפש יד).

קיט למנצח בנגינות מזמור לדוד זמרו למי שמנצחין אותו ושמח, כי כשמדבר לפני הקב״ה ומפרש שיחתו רוצה לנצח את הקב״ה כביכול והש״י יש לו תענוג מזה ע״כ שולח לו דיבורים שיוכל לנצח אותו כביכול כי בלא זה לא היה אפשר לבשר ודם לנצח את הקב״ה (ל״ק קכד).

קיט זמרו למי שמנצחין אותו ושמח, כי צריכין לנצח אותו ית׳ כביכול כי אע״פ שנדמה להאדם שהש״י אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה וגם עכשיו אינו מתנהג כרצונו ית׳ אעפ״כ צריך האדם לחזק עצמו ביותר ולפרוש כפיו אליו ית׳ שיקרבהו לעבודתו כי אעפ״כ אני רוצה להיות ישראלי נמצא שרוצה לנצח את השי״ת כביכול והש״י יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו כביכול (ש״ה סט).

ביצה

טז זכרהו מאחד בשבת שמחת עוה״ב שהיא בחי׳ שבת ירגיש בששת ימי המעשה שהם מעשה המצות שיהא שכרו מהמצות בעצמן ולא בשביל שכר עוה״ב (ל״ק ה־ב).

טז וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש, היינו שבתחלת השבת שצריך לקבל נפש יתירה אנו זוכרים מאבידת

הנפש בחול ומתחילין להתגעגע אחריה ומזה בעצמו נתהוה הנפש יתירה (ל"ק לא בהש').

כה מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שעזין הן, יש שני מיני עזות יש עזות דקדושה שא"א לקבל התורה כ"א עי"ז העזות וכנגד זה יש עזות דסט"א ויש לו תורה מהסט"א היפך מן התורה הק' שלנו (ל"ק ל־ח).

כה מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין, כי צריך שיהיה בו עזות דקדושה כי כשם שמי שהוא עזות פנים אין לו חלק בתורה כמו כן מי שהוא שפל ונבזה ואין בו שום עזות דקדושה אין לו ג"כ חלק בתורה כי בודאי יבטלו אותו המונעים מתורתו ועבודתו (ל"ק קמז) (ר' תהלים ס"ח תנו).

כט גזל את הרבים ואינו יודע למי יעשה צרכי רבים, כי יש שפגם וחטא כ"כ עד שגזל את הרבים שהפגמים שלו נוגעים לכלל ישראל ואזי כל תיקונו הוא רק לעסוק בצרכי רבים לשמים ועיקר צרכי רבים הוא לזכותם לתכלית הנצחי ועיקר להשתדל שיהיה לו חלק בהמשכת התורה שתתפשט בעולם הן ע"י שיסייע בממונו הן בגופו כי כ"א יכול לזכות שיהיה לו חלק בזה וע"י ההדפסה של ספרי צדיקי אמת יזכה את הרבים וזה עיקר תיקון התשובה (ל"ה הל' גזילה ה־יח) (ל"ק סט).

לב הנצרך לבריות חייו אינם חיים, כי הנצרך לבריות עבור פרנסה או כבוד אינם חיים שלו כי הוא חי מאחרים ואינו יכול להתפלל באמת כי נופלים עליו פניות ושקרים בתפילתו בשביל בני אדם מאחר שהוא נצרך להם (ל"ק סו־ג).

לב כיון שנצרך לבריות עולם חושך בעדו, חשך לשון מניעה היינו כשנצרך לבריות אזי יש לו מניעות היינו כשהוא בין העולם קשה לו להתפלל באמת כי כשנצרך לבריות נוח וטוב לו יותר להתפלל ביחיד אבל מי שאין נצרך לבריות לא לפרנסה ולא לכבוד יוכל לעמוד בין אלפים אנשים ולהתפלל באמת להשי"ת לבדו (ל"ק סו־ד).

ראש השנה

ב ר"ח ניסן ר"ה למלכים, כי אז היה הקמת המשכן שמשם נמשך הכבוד של מלכים של כל הממונים והראשים וע"כ היה הקמת המשכן בראש חדש דוקא כי זה בחי' ראש חדש שעי"ז נתחדשים כל הראשים (ל"ק ע) (ר' פקודי מ' וכבוד).

ב ר"ח ניסן ר"ה למלכים, עיקר חיזוק המלאך הוא בניסן כי ניסן ר"ה למלכים ואז נתחדש כל ההתמנות של כ"א ואז נותנין לכל המלאכים ההתמנות שלהם ואז נתחדש רצון הש"י בחי' (דניאל ב') וכמצביה עבד בחיל שמיא כי אז נותנין לכולם ההתמנות כרצונו ית' ואז יש להמלאכים שמחה ונתחזקין (ל"ת ה־י) (ר' ר"ח ניסן ב).

ו בפיך זו צדקה, ע"י צדקה יכולים לדבר דיבורים המאירים בתורה כי ע"י צדקה זוכין לתיקון הברית ואז הדיבור מותר (קל"ק כט־יג).

ו בפיך זו צדקה, כי ע"י הצדקה נעשה הפה דהיינו הדיבור שהוא בחי' גדר אדם ועיקר הצדקה הוא ע"י בטחון (ל"ק רכה) (ר' תהלים ל"ז בטח).

ו בפיך זו צדקה, שע"י צדקה נעשה הפה של הצדיק והצדיק הוא בחי' בכור ובכור נוטל פי שנים היינו שדיבור פיו הק' יש לו שני משמעות ומזה בא שיש כח ויניקה להצבועים לינק מהם להפוך דבריהם אל השקר שלהם מאחר שהדיבור הק' בעצמו יש לו שני משמעות בבחי' פי שנים (ל"ת טו) (ר' יומא ע"ב ושמתם).

ו בפיך זו צדקה, תיקון לפה שיתן צדקה (ס"ה אמח).

יז טלית לבן שנתעטף הקב"ה וסידר י"ג מדות, ע"י טלית דקדושה שהיא בחי' מקיף בחי' רוח חיים נכנע טלית דקליפה רוח דקליפה והי"ג מדות הם בחי' רוח חיים דקדושה (ל"ק ח־ח).

יז מעביר ראשון ראשון (ר' תהלים ע"ט אל תזכור) (ש"ה פט).

יח צום הרביעי וצום החמישי וכו' יהיו לששון ולשמחה קרי ליה צום וקרי ליה ששון אלא כשאין שלום צום, היינו כשאין שלום ויש מחלוקת אזי צום כי צריך לזה תענית וע"י התענית נעשה שלום ואזי כשיש שלום ששון ושמחה כי ע"י תענית נבנה קומת וחיות השמחה (ל"ק קעט) (ר' תהלים קל"ט גלמי).

כד אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם אל תקראו אותם אלא אתם, עיקר כח קדושת יו"ט הוא תלוי בצדיקים וע"כ כשמקבל ומכבד את הימים טובים ומקבל אור הגדול של יו"ט שהוא בחי' הצדיק נתבטל הגדלות שלו כי הקטנות בטל לגבי הגדלות וע"כ חייב אדם להקביל פני רבו ברגל כי עיקר כח יו"ט תלוי בצדיקים (ל"ק קלה) (ר' סוכה כ"ז ובזה).

כה דוד מלך ישראל חי וקים, ע"י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס"א אבל ישראל הדביקים במלכות דק' מקבלים משם חיותם (ל"ק מט־ז).

כז התוקע בבור, שהוא מונח בבור ומתאנח ותוקע ע"ז

אותם העומדים בחוץ שאינם בבחי׳ בשר אם קול שופר שמע יצא היינו שיוכל לצאת מתוך הרע שלו ואם קול הברה שמע לא יצא (ל״ק כב־ז).
רבינו ז״ל בעצמו הקשה ע״ז כי מבואר מקודם שרק אותם שהם בבחי׳ בשר הם שומעים קול החכם ואם לאו שומעים קול הברה וכאן מבואר אפילו אותם שאינם בבחי׳ בשר אם שמעו קול שופר יצא ולא תירץ רבינו ז״ל זאת רק מורינו מוהרנ״ת, ז״ל הבין ממנו ז״ל שאף אם אינו בבחי׳ בשר להחכם אם יכריח עצמו בכח לשמוע קול הצדיקים יש לו תקוה לשמוע הקול דקדושה בעצמו כמו הפירוש הפשוט של הדין הנ״ל שצריכים הבחנה אם קול שופר שמע יצא (ח״מ שה״ל יז).

יומא

כב אין ממנין פרנס על הציבור אא״כ קופה של שרצים תלוי מאחריו, כי ע״י קופה של שרצים מחזיק א״ע בבחי׳ מה ואין וכשמתגאה אז בני־אדם פותחים את פיהם ואומרים חזור לאחוריך ומבזים אותו (ל״ק צה) (ר׳ כתבי האריז״ל).

כב מפני מה לא נמשכה מלכותו של שאול מפני שלא היה בו שום דופי כי אין ממנין פרנס על הציבור אא״כ קופה של שרצים תלויה מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו כלך מאחריך, כי עיקר המלכות ע״י ענוה וכל מה שיש להמלך ענוה ביותר מחפשט מלכותו ביותר (ל״ח טז).

כב בראשונה כל מי שרצה לתרום תרומת הדשן תורם פי׳ דורות הראשונים שהיו צדיקים בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות הנקרא דשן תורם היה מנהיג הדור ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש היינו כשהיו מרובין רצין שכל אחד אומר אני רוצה להנהיג הדור עולין בכבש היינו כבשונו של עולם היינו מי שידע יותר בסודות התורה לזה היו ממנין על הציבור וזה כל הקודם את חבירו בד׳ אמות היינו ארבע אמות של הלכה זכה זה היה זוכה לתרומת הדשן ואם היו שניהם שוין כשהיו שנים שוין בהשגת התורה וכל אחד רצה ההתנשאות אזי הממונה היינו היצר הרע אומר להם הצביעו היינו שיראו איזה צביעות בפני המון עם כדי שיקבלו אותו לרב והממונה היינו היצר פיתה את כל אחד ואמר להם מה הן מוציאין אחת או שתיים מה היא עבירה בזה שתוציא צביעות פעם אחת או שתיים ואחר כך כשתהא מוחזק לצדיק אזי תחזור לצדקתך אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות מחמת גודל הכרתם בגדלות הבורא וזה אין מוציאין אגודל במקדש היינו שכלם כי מי שיש בו דעה כאלו נבנה מקדש בימיו (ברכות לג) מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה רגלו התקינו שלא יהא תורמין אלא בפייס נשברה רגלו היינו כפירה מחמת קנאה עי״ז כפר בעיקר ובודאי מי שדחף אותו ולקח גדולה לעצמו הוא עזות התקינו שיהא תורמין ע״י פיוס היינו מתחילה היו רוצים בהתנשאות לשם שמים אבל עכשיו ההתנשאות בשביל כבוד עצמו התקינו שלא ירדוף שום אדם אחר התנשאות ואין תורמין אלא ע״י פייס פי׳ עד שיבואו כל העם ויפייסו אותו שיקבל רבנות יקבל אבל בלא פיוס לא יקבל כי לא מצינו בדור הזה שיהא כוונתו לשם שמים (ל״ת פ).

לח וירא אלקים את האור כי טוב אין טוב אלא צדיק, צדיקים שיש להם מדת הסתפקות אצלם הוא אור מלא ונשפע על ידם כל השפעות טובות אבל אלו שאין להם מדת הסתפקות ומנהיגים את ביתם בגדולות לעולם חסר להם הרבה (קל״ק נד־ב) (ר׳ משלי ג׳ מארת).

לח הבא לטמא פותחין לו כשלומד תורה נכנס בו ערמימיות וזה בא בניקל כי הקדושה צריך סיוע מלעילא (ל״ק יב־ב).

לח הבא לטמא פותחין לו, כשאדם עומד להתפלל באים מחשבות זרות ונשאר בחשך ואינו יכול למצוא הפתח לצאת אבל בודאי יש פתחים בחי׳ פותחין לו וע״י אמת שתדבר דיבורי אמת בבחי׳ קרוב ה׳ וכו׳ יקראוהו באמת הקב״ה שוכן עמו ומאיר לו בחי׳ ה׳ אורי וזוכה למצוא הפתח (ל״ק ט־ג).
מה שהקשה מורינו מוהרנ״ת זצ״ל לרבינו זצ״ל לכאורה קשה איך יכול לצאת מהטומאה דרך הפתח שנפל שם כי מבואר (בגמרא מנחות כט) מפני מה נברא עוה״ז בה׳ שכל הרוצה לצאת יצא ומה טעמא תליא כרעי׳ דאי הדר בתשובה מעיילי לי׳ פ: ש״י בפתח העליון ולעיילו בהך בפתח התחתון שיצא משם לא מסתייעא מילתא כי הבא לטהר צריך סיועא פתח יתירה מבואר כאן שא״א לצאת דרך הפתח שנפל שם והשיב רבינו ז״ל כי יכול לצאת דרך הפתחים של נפילת חבירו כי מה שאצל חבירו ירידה היא אצלו עלי׳ וזה פותחין לו כי יש שם הרבה פתחים (ל״ק קיב).

סז לשון של זהורית. ע״י תיקון הברית שנקרא זוהר הרקיע הוא מלבין עוונותיהן של השס״ה לאוויז

ומשפיע לבנונית בשס"ה גידין וזורק תיקונים לכל המקומות הצרים (ל"ק כט־ד) (ראה קהלת ט בכל עת).

סט לענין יצה"ר דעבירה דהיינו של תאוות המשגל כחלינהו לעיני' ושבקוהו נמצא שאע"פ שסימו את עיני היצה"ר אעפ"כ נשאר וזה בחי' מה שנמצא באנשים כשרים קצת שמונע עצמו מלהסתכל בנשים ואעפ"כ נשאר היצה"ר כי מסתכל מן הצד כלאחר יד (ל"ק קכח).

עא הרוצה לנסך יין על גבי מזבח ימלא גרונם של ת"ח יין, לנסך היינו מלוכה ו אשלה מזבח זה בחי' דינים וזה הרוצה לנסך להמליך ולהמתיק הדינים עצה ע"ז ימלא גרונם ע"י יין המשמח ועי"ז נמתקין הדינים (ל"ק מא) (ראה תהלים כ' יתן).

עא הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונם של ת"ח יין, ע"י שמטהר הלב וחושב מחשבות טובות יזכה שיוכל לחדש מעשי בראשית ולעשות ניסים בעולם וזה ימלא גרונם כי גרונם היא בחי' השיתין של המזבח שמנוקבין ומחוללין עם התהום כי תהום דא לבא וקנה ותהום בחי' ניסים שעל דבר נסי הכל תמהין ע"כ הצדיק שלבו פתוח בחכמה יכול לחדש מעשי בראשית (ל"ק מט־ז) (ראה סוכה מ"ט חמוקי).

עב וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו' וע"כ יש להתורה שני כוחות כי אותיות התורה הם אור פשוט ואין להם שום תנועה רק כ"א כפי מה שהוא נכסף כך הוא מצייר ומפרש אותיות התורה לטוב או להיפך ח"ו וע"כ האותיות מבקשים להצטייר מפי צדיק שעי"ז מקבלין נקודות ונצטיירין לטוב וע"כ גם הרב צריך שיהי' לו שני כחות שיש להתורה כי צדיקים מתדמים לקונם (ל"ק לא בהש') (ראה מועד קטן י"ז אם הרב).

עב ושמתם, זכה נעשית לו סם חיים וכו', כי התורה יש לה שני כחות להמית ולהחיות כך התורה של הצדיק יש אדם שנעשה לו נשמה חדשה מהתגלות התורה ויש אדם שהוא ח"ו להיפך הכל כפי תפיסת המוחין שלו (ל"ק לו־ה) (ראה ברית לד).

עב וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות, סם חיים הוא אנפין נהירין סם מות הוא אנפין חשוכין ומן אנפין חשוכין יש לעכו"ם יניקה וכל עכו"ם יש להם כל המדות רעות, וע"כ כשזוכה לעיין בתורה עד שמשיג חכמות התורה אזי הוא בבחי' אנפין נהירין אז נכנעין המדות והתאוות של העכו"ם (ל"ק קא) (ר' עכו"ם יז).

עב זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות, כי התורה היא רפואה ויש אנשים שא"א לגלות להם פנימיות התורה הצריך לרפואתו וע"כ אם יאמרו לו התורה בעצמה כמו שהיא ימות כי אצלו שלא זכה נעשה לו סם המות, ע"כ ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה אחרים ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל ע"כ מלבישין התורה בסיפורי דברים חיצונים למען יוכל לקבל הרפואה הגנוזה שם כי גם התורה מלובשת בסיפורי מעשיות מחמת שלא הי' אפשר למוסרה כמות שהיא (ל"ק קסד).

עב צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם כי זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות, כי הצדיקים האמתיים מדברים לפעמים עם רשעים ומספרים עמהם מעסקי מלחמות וכיוצא בזה מעסקי עולם אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה כי אם היו מגלין לו תורה כמות שהיא היה מתפקר יותר כי הי' נעשה אצלו סם מות ח"ו כי הוא רחוק מן התורה וע"כ צריכין להלביש לו התורה בצירופים אחרים (ל"ת צא) (ר' מגילה ט' כמו).

עג אותיות בולטות ומצטרפות (ר' ספרים ז) (ל"ק רפא).

עד ויענך וירעיבך ויאכילך את המן כי אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו' מכאן שסומא אין לו שובע, כי מי שאינו רואה אין לו גבול וזה בחי' מעלת הבטחון שמסתכל בעיניו להשי"ת כי ע"י הסתכלות בבטחון ג"כ עושה כלי דהיינו גבול וזמן כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד אך שהיא בלא זמן אך ע"י בטחון תבוא ההשפעה בעת וזמן שהוא צריך (ל"ק עו).

עה בדיל רבה אכיל תלמדא, בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסים (ס"ה צדיק).

עו תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש, כשאין תיקון הכללי בשלימות צריך להרחיק א"ע משחיית היין כי עי"ז באים כל העבירות ח"ו גם מזיק לפרנסה ונעשה רש אבל מי שזוכה לתיקון הכללי אזי אדרבה מרים את המוחין ע"י שתייתו ומתקן תיקון הכללי ביותר (קל"ק כט־י).

פה וחי בהם ולא שימות בהם, אלו החכמות מה שחושב וחוקר ומדקדק בחומרות יתרות עליהם נאמר וחי בהם וכו' כי אין להם שום חיות כלל ותמיד הם במרה שחורה מחמת שנראה להם שאינם יוצאים י"ח בהמצות שעושין ואין להם שום חיות משום

מצוה (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חומרא כלל) (ל״ת מד).

פו ע״י תשובה מאהבה זדונות נעשין כזכיות, וע״כ לעתיד יבקשו אחר עונות ישראל כדי לעשות ממנו תורה (ל״ק כב־יא) (ראה ירמיה נ׳ ביום ההוא).

פו גדולה תשובה שמגעת עד כסא ה׳ בוד, גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה. ר״ל שזה בחי׳ תיקון המלכות שנגאלת ויוצאת לחירות כביכול ועולה עד הבינה שהיא בחי׳ עולם הבריאה בחי׳ כסא הכבוד וזה נעשה ג״כ אצל כ״א ע׳ שמקבל עליו עומ״ש שלימה ע״י בחי׳ בינא ליבא ע״י שחושב מחשבות קדושות איך לשוב להשי״ת בכל לבו (ל״ק מט־ו) (פל״ח ו).

אופן ב: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד כי לעתיד ליום שכולו שבת יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה וזה גדולה תשובה כשמעלה תשובה מבחי׳ מאור הקטן מלכות לבחי׳ גדולה בחי׳ חמה בינא ליבא שמגעת עד כסא הכבוד היינו שעי״ז יגיע וישיג אורייתא דעתיקא סתימאה וזה כסא הכבוד שמכסין אותה דברים שהם כבשונו של עולם מפני כבוד אלקים ואתה תשיג אותה (ל״ק מט־ו).

פו עבר ושנה נעשה לו כהיתר, דהיינו שע״י עבירות הוא מהפך דברי אלקים חיים ועושה צירופים אחרים בתורה עד שנעשה מאיסור היתר זה בחי׳ הסתרה אחת אבל יש הסתרה שבתוך הסתרה דהיינו שאינו יודע כלל שנהפך אצלו האיסור להיתר רק כל הדברים רעים דומות לו למישור גמור ח״ו, ע״כ צריך לגלות ההסתרות וזה נעשה ע״י עסק התורה שמהפך כל הסתרות לדעת לידע שגם שם נעלם הש״י עד שישמע קול הכרוז הגדול של התורה שמכרזת תמיד עד שישוב אל ה׳ מכל מקום שהוא (ל״ק נו־ג).

פו גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, שנגאלין ע״י תשובה מהמלכות דקליפות (ל״ק קלה).

פו שובו בנים שובבים ארפא משובתם דקשה שובבים משמע דמעיקרא בלא שום רושם וארפא משמע שישאר רושם ומשני כאן מאהבה כאן מיראה, כי מאהבה אין נשאר שום רושם ויש לו שכל צח ויכול להתפלל וללמוד בלי עיון ובכל יום ויום יכול להתחדש מוחו (ל״ק עו).

פו ואהבת שתראה שיתאהב ש״ש על ידך כיצד אדם קרא ושנה וכו׳ ומשאו ומתנו באמונה מה הבריות אומרים אשרי מי שלמדו תורה, נמצא ש״ש מתאהב על ידו ומקיים מצות של ואהבת שהוא שורש כל המצות (ל״ק צג) (תיקון כא ועשה).

שם ועליו הכתוב אומר ישראל אשר בך אתפאר, גם במו״מ באמונה בא למדריגה שלמעלה מהזמן כי ישראל היא בחי׳ מחשבה ומחשבה היא למעלה מהזמן (ל״ק צג).

פו זדונות נעשין כזכיות, שע״י הבושה ושפיכות דמים השכינה מכסה דמיהון באהבה ונתהפכין הזדונות לזכיות ונחעלין הנשמות הנפולות שהן בחי׳ פשעים כי נחעלין ונתהפכין לזכיות ע״י כיסוי דם באהבה (ל״ת פג) (ר׳ משלי י׳ על).

סוכה

יא מנין שאין מסככין אלא בדבר שאין מקבל טומאה ובדבר שגידולו מן הארץ שנאמר ואד יעלה מן הארץ מה אד הוא דבר שאין מקבל טומאה ואין גידולו אלא מן הארץ וכו׳ אד הם אלו העננים קדושת שבעת הנרות וגדילין מן הארץ כי צריך המקבל הזה להיות חכם והחכמה מאין תמצא (ל״ק כא־ג).

כז חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, כדי לקבל אור הפנים ולהחיות בחי׳ המלכות כי קדושת רבו וקדושת יו״ט הם בחי׳ אחת (ל״ק ל־ה) (ראה ל״ק קלה).

כז ובזה מיושב שפיר מה שהקשו בגמרא על ר״א שאמר משבח אני את העצלנים ברגל שנאמר ושמחת בחגיך והאמר ר׳ יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר מדוע את הולכת וכו׳ ע״ש היטיב כי אף שהוא ברחוק מאה פרסי מרבו ביו״ט ולא אזיל ואתי ביומי׳ על כ״ז הוא מחויב להקביל פני רבו ברגל היינו שיכבד את היו״ט ויקבל אור הגדול של יו״ט שהוא בחי׳ פני רבו כי עיקר קדושת היו״ט תלוי בצדיקים וכשמקבל את היו״ט הוא מקבל פני רבו ממש ועי״ז נחבטל הגדלות כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי הגדלות (ל״ק קלה).

ע״ש בגמרא התירוץ דאזיל ואתי ביומי׳ בזה אמר ר״י שחייב ומה שאמר ר״א משבח אני את העצלנים מיירי דלא אתי ביומי׳ מ״מ קשיא האמר ר׳ יצחק סתם חייב להקביל פני רבו ברגל והרמב״ם כתב סתם שחייב ולא חילק כלל, ולדברי רבינו ז״ל ניחא כי גם מאן דלא אתי ביומי׳ שאו אינו מחויב ועכ״ז מחויב לקיים בביתו הקבלת פני רבו בזה שיכבד את היו״ט ויקבל האור הגדול של יו״ט

שהוא בחי׳ פני רבו (ל״ק קלה בפל״ח) (ר׳ תהלים ע״ה כי).

לב שתי תמרות יש בגי בן הנום ועולה עשן מביניהן וזה פתחה של גיהנום, וכתיב ויצאת אל גי בן הנום אשר פתח שער החרסית (ירמי׳ יט), וזה ששוברין כלי חרס בשעת השידוך כי מרמזים לו בזה ב׳ ענינים אם היא אשה רעה תזהר לבל חבגוד בה רק תקבל באהבה כי עי״ז אינך רואה פני גיהנום ואם היא אשה טובה דע וזכור כי יש גיהנום ולא תהיה נמשך אחר תאוותך ותקדש עצמך כראוי (ל״ת צ) (ר׳ עירובין מ״א ג׳ אינם רואים).

מט ותורת חסד איזהו תורת חסד הלומד תורה ע״מ ללמדה כי זה עיקר כבודו כשמקרבין גרים ובעלי תשובה שהיו מחוץ ומכניסים אותם לפנים (ל״ק יד־ב).

מט חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשי ידי אמן אלו השיתין שמנוקבין ומחוללים עד התהום כי לבו של הצדיק היא בחי׳ השיתין שמחוללין עד התהום כי תהום דא לבא וזה חלאים מעשי ידי אמן מעשי ידי אומנתו של הקב״ה כי זה בחי׳ בריאת העולם ועי״ז יכול לעשות ניסים בעולם וכל זה ע״י ששומר מחשבתו והחכמה שבלב (ל״ק מט־ז) (ר׳ יומא ע״א הרוצה).

נב כי הגדיל לעשות, היצה״ר מתגרה בישראל ובגדולים דייקא ובת״ח יותר מכולם, היצה״ר היינו נחש הקדמוני הכרוך אחר הקדושה מתגרה בגדולי הדור ביותר להכניס בהם מחשבות וחכמות חיצוניות מחמת שהת״ח יש להם דעת גדול ע״כ כרוך אחריהם להחטיאם ר״ל והעיקר לשמור א״ע מאד ממחשבות רעות (קל״ק לה־ד) (ראה סנהדרין כ״א כשנשא שלמה).

נב משה קראו ערל דכתיב ומלתם את ערלת לבבכם, כי עיקר היצרים הם המחשבות והחכמות שבלב כי היצה״ר הוא טפשות הלב וכשחושב מחשבות רעות הוא מטמטם הלב ומקלקל את הבריאה היינו החכמה שבלב (ל״ק מט־א).

נב כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, לפעמים בא לאדם הרהור תשובה מחמת הטוב שהתעורר בתוכו אזי ע״י מעשיו באותה שעה המית יצרו ואח״כ כשרוצה לנסוע להצדיק מתגבר עליו יצה״ר אחר כי כל הגדול וכו׳ ויש לו עתה יצה״ר גדול ממה שהיה לו תחילה ע״כ צריך התגברות חדש נגד זה היצה״ר החדש (ל״ק עב).

נב כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, כל הגדול מחבירו שיש לו גדלות יצרו גדול ממנו שמתגבר עליו היצה״ר בתאוות ניאוף כי זה עיקר היצה״ר וע״י ענוה ניצול מפגם הברית (ל״ק קל) (ר׳ סוטה ד׳ כל).

אופן ב: כל הגדול מחבירו היינו שהוא גדול ועי״ז אומר תורה אזי יצרו גדול ממנו כי יוכל להתגבר עליו היצה״ר בתאוות ניאוף כי צריך ליזהר מאד שדיבוריו יתחלקו שלא ישמע כל אחד כ״א מה שצריך לו לא יותר ואף שאומר בפני רבים לכולם בשוה (ל״ק קלב).

נב אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש פגיעה לשון תפילה אם הבע״ד מתפלל בתוך האדם משכהו לבית המדרש יותר טוב שילמוד בתוכו כי אם ברזל הוא נימוח וכו׳ (ש״ה קד).

תענית

ב ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זה תפלה כי תפלה בחי׳ מלכות דוד ועיקר התפלה חלוי בלב שישים כל לבו עליה כי תפלה שבלב היא בחי׳ התגלות מלכותו בתוך החלל הפנוי היינו ע״י מחשבות קדושות נתגלה שמקבל עליו עומ״ש שלימה (ל״ק מט־ב) (ראה לב יז).

ד האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא קא מרתחת ביה, הנה הצדיקים כולם קדושים ומדוע אנו רואין שיש צדיקים אשר מזגם טובה מאד וטובים המה לכל ויש צדיק אמת ואין מזגו נוחה עם המון עם ולפעמים נראה ממנו כעס וקפידה הנה ידוע שכל צדקת הצדיקים הוא לוקח מאור התורה והצדיק אשר מעשיו שוים לפי השגתו בתורה לפיכך דעתו נוחה עם הבריות והצדיק אשר אור התורה שהשיג גדולה ממעשיו אזי התורה מרתחת בו (ל״ק ק).

ה בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר נשבע הקב״ה שלא יכנוס בירושלים שלמעלה עד שיבנה ירושלים שלמטה כי בינה ליבא אימא עילאה ביתא עילאה בחי׳ ירושלים שלמעלה ומלכות ביתא תתאה היא בחי׳ ירושלים שלמטה היינו ע״י שמצמצם ההתלהבות שבלב עי״ז נתגלה בחי׳ מלכות אז דייקא עולה גם ביתא עילאה בינה כי עיקר עליית המלכות ע״י ששומר המחשבה שבלב כי שניהם אחד (ל״ק מט־ד).

ה אין מסיחין בסעודה, כי אז בשעת סעודה מאיר הארת הרצון שהוא בחי׳ הארת המקיפים שהם בחי׳ שחיקה בחי׳ שחוק כך עלה במחשבה (ל״ת ז־ו) (ר׳ מנחות כ״ט כשעלה).

ו ארץ ישראל שותה תחילה ושחייתה מהתהומות בחי' ניסים מלשון ותהם כל העיר (רות א) שעל נס תמהים כי עיקר הניסים היא בא"י (ל"ק ז־א).

ז מי שיש בו עזות בידוע שנכשל באשת איש כי קין עמד על תאומתו של הבל והיה מזוהמת הנחש כתיב ביה למה נפלו פניך בחי' אור התפילין בחי' יראה בושה וישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן היינו זוהמת הנחש ועכו"ם שלא עמדו לא פסקה זוהמתן (ל"ק לח־ו).

ח שמש בשבת צדקה לעניים, היינו הצדקה אין לה שלימות אור אלא ע"י שבת ומאירה כשמש כי צדקה מנהגת כל גלגלי רקיע (ל"ק לא־ב) (ראה ב"ב ט' הנותן).

ח שמש בשבת צדקה לעניים, כי לבטל ולהכניע האויבים די הצום או אכילת שבת לבד אבל לרוב השלום צריך גם להרבות בצדקה ע"כ צריכין ליתן צדקה ביום התענית וכן ליתן צדקה לעניים על שבת או להזמינם על שלחנו בשבת ושמש זה בחי' שלום (ל"ק נז־ז).

ח כל המצדיק א"ע מלמטה מצדיקים עליו את הדין מלמעלה, כשאדם רוצה להצדיק א"ע ולהתקרב להשי"ת אזי מצדיקים עליו את הדין דהיינו שנמשכים עליו דינים ויסורים ואלו היסורים נראים כהתרחקות ובאמת זה עיקר ההתקרבות כי אלו הדינים הם לטובתו כדי שיעמוד בנסיון ויתגבר להתקרב יותר (ל"ק עד).

ח אין הגשמים יורדין אלא בזכות אמונה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, כי כל הרפואות הם ע"י עשבים והם גדילים רק ע"י אמונה שכשיש אמונה אזי יורדין גשמים וצומחים עשבים ואזי יש רפואות אבל ע"י נפילת האמונה אין גשמים ואזי אין רפואה (ל"ת ה־א).

ח בשעת גשמים אפילו גייסות פוסקות בו כי האדמה היא חייבת בזה כשיש ש"ד כי הגשמים נעשין ע"י האדיים העולין מן הארץ וכשיש מלחמות וש"ד אזי נעשה מן האדיים ש"ד ועל כן אין יורדים גשמים אבל כשיש גשמים נפסקים הגייסות והמלחמות (ל"ת ס) (ר' בראשית ד' כי).

ח אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו, עיקר ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו בשלימות הוא כשיפרש שיחתו כל כך לפני השי"ת עד שיהיה סמוך שתצא נשמתו ח"ו, עד שלא תהי' נשמתו קשורה בגופו כ"א כחוט השערה מעוצם צערו וכיסופיו להשי"ת כשרז"ל אין תפילתו וכו' (ל"ת צט).

יא היושב בתענית נקרא חסיד שנאמר גומל נפשו איש חסד, כי התענית הוא גמילת חסדים לנפשו היינו לתורה גלל כן נקרא איש חסיד כי מבטל הדין והחשך וממשיך חסדים בעולם (ל"ק לז־ד).

יא צורבא מרבנן דיתיב בתעניתא ליכול כלבא שירותא, כי בוודאי הצדיק אכילתו היא יקר הערך כי משביע נפש דקדושה והאי צורבא מרבנן דמרעיב את נפשו בשביל זה ליכול כלבא שירותא שגם בהם כתיב לא ידעו שבעה כי גם הוא אינו יודע איך להשביע את נפשו היקרה וזה דיתיב בתעניתא יתיב מורה על דבר שאין משתנה שאינו צריך להתענות אבל מי שצריך לתענית מצוה היא (ל"ק נ).

כא כמעשה דאבי ואבא אומנא שהשיבו לו לא מציית למעבד כעובדא דאבא אומנא כל אחד מישראל יש בו בחי' צדיק מושל כי כ"א מישראל יש בו דבר יקר שהיא בחי' נקודה מה שאין בחבירו וחבירו צריך לקבל התעוררות ובחי' ואת ממנו (ל"ק לד־ד) (ראה תהלים קי"ד ישראל ממשלותיו).

כג מעשה דר' יונה כד הוה איצטריך עלמא למיטרא היינו להתורה אמר איזיל ואייתי בוזא עיבורא דאזיל לשכך תאות ממון והוה קאי באתרא עמיקי שזכה עי"ז לחסד אתרא צניעא הוא הביהמ"ק בחי' שכל והוי מיכסי שקא שלקח והעלה הנפשות ועי"ז ואתי מיטרא שהמשיך תורה בבחי' אוריתא דעתיקא סתימאה (ל"ק יג־ה).

כג אין יכולין לקבל רוב טובה, אך צריך לקבל החסד בהדרגה כי רוב החסד א"א לקבל כי היו בטלים במציאות וצריך לעשות כלי וצנור לקבל על ידו החסד ווה נעשה ע"י יראה כי ע"י יראה נעשה חקיקה וצנור (ל"ת ד־ד) (ר' תהלים כ' בגבורות).

כג אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק וכו' אמר מי איכא דניים ע' שנין יומא חד הוה קאזיל באורחא חויה להההוא גברא דנטע חרובא אמר ליה מכדי חרובא עד שבעין שנין לא טעין פשיטא לך דחיית ע' שנין ואכלית מיניה אמר ליה אנא עלמא בחרובא אשכחתיה כי היכי דשתלי לי אבהתי אנא נמי שתלא לבנאי יתיב וקא כריך ריפתא אתיא עליה שינתא וניים הדרא עליה משוניתא ואיכסי מעינא וניים ע' שנין כי קם איתער חזי להההוא גברא דאכיל מההוא חרובא א"ל ידעת מאן שתלי להההוא חרובא א"ל אבוה דאבא אמר ודאי נייחי לי ע' שנין חזא לחמריה דקא ילדה לי' רמכי רמכי, כי

חוני המעגל היה גדול מאד כי לא היה שום פנים של תורה נסתר ממנו וע"כ שאל מי איכא דניים ע' שנין היינו שאיך אפשר ליפול לבחי' שינה מכל הע' פנים חזייה להההוא גברא דנטע חרובא אמר ליה וכו' פשיטא לך דחיית ע' שנין ואכלית מיניה חרוב זה בחי' זקן בחי' עתיק כי חרוב הוא ברושים שהוא בחי' מרדכי ומרדכי הוא בחי' ורב חסד כי הם במספר השוה היינו שראה אחד שעוסק בסיפורי מעשיות של שנים קדמוניות ושאל אותו מי פשיטא לך דחיית ע' שנין היינו כלום בחנת לעורר ע"י סיפורי מעשיות של בקרב שנים ואכלית מינייהו היינו בחי' מן המותר לפיך היינו שיהיו דבריך נשמעים שיהיו תלמידים הגונים אמר ליה אנא עלמא בחרובא אשכחתי' היינו שאפילו שאספר סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחי' חרובים אני יכול להביא בחי' שכחה שהתלמידים שאינם הגונים יהיה נשכח מהם כי היכי ששתלו לי אבהתי אנא נמי שתלי לבנאי היינו כמו שהולידו אותי על ידי סיפורי מעשיות הכי נמי שתלי לבנאי היינו שעי"ז גם כן נולדים בנינו כי עיקר ההולדה נמשך ע"י סיפורי מעשיות כריך ריפתא אתיא ליה שינתא וניים שנפל לבחי' שינה לפי ערך מדריגתו ע"י האכילה הדרא עליה משוניתא היינו בחי' הדמיונות שמסבבין בשעת שינה ולא ידעי ברייתא כי העולם אינם מכירין שהוא בחי' שינה כי נדמה להם שהוא עוסק בתורה ובאמת הכל בחי' שינה כי קם איתער היינו בחי' התעוררות מלמטה חזי להאי גברא דאכיל מהאי חרובא היינו שראה אותו עוסק בסיפורי מעשיות ואכל מהן היינו בחי' מן המותר לפיך אמר ליה ידעת מאן שתלי להאי חרובא היינו שמאיזה זמן הוא סיפור מעשה זאת כי אפשר שאחד מספר מעשה שהיה כבר ובאמת לא היה כ"א לפני ד' שנים אמר ליה אבוה דאבא היינו שהשיב לו שהם סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות אמר ודאי ניימי לי ע' שנין היינו שבודאי נפל לבחי' שינה מכל הע' פנים חזי לחמרי דקא ילדה ליה רמכי רמכי היינו בחי' עשירות כי ע"י סיפורי מעשיות הנ"ל שעי"ז מעוררין מהשינה וכו' בחי' תיקוני עתיק ועי"ז נמשך העשירות לתוך האריכות ימים (ל"ק ס־ט) (ר' כל הענינים מתורה ס ותבין).

כה האי רודיא דמיא לעגלא ופריטא שפווחיה והוא עומד בין תהומא לתהומא בחי' כללות הניסים ע"י ופריטא שפווחי' בחי' תפלה בחי' אמונה בחי' עגלה לשון עגולים ואמונתך סביבותיך (ל"ק ז־א).

כה אי בעית דאיחרוב עלמא ואפשר דאיברית בשעתא דמזונא, מה שאנו רואין שיש צדיקים שחיקנו בשלימות ברוחניות ואעפ"כ אין להם שפע גשמיות זה נמשך מצד גלגולין דנשמתין (ת"ז סט) היא הגורמת שאין לצדיק כדי פרנסתו (ל"ק יד־ט).

כט שהשי"ת אמר להם אתם בכיתם בכיה של חנם אני אקבע לכם בכיה לדורות כי אותו לילה ליל ט"ב היה שבו נחרב הביהמ"ק ומשה רבינו ביקש על זה סלח נא כי בזה החטא והפגם תלוים כל העוונות ובזמן שביהמ"ק היה קיים היינו נקיים מעוונות ומעת אשר חרב בית מקדשינו אין אנו יכולים לנקות עצמינו מן העוונות כי אין מי שיכפר בעדינו ומשה רבינו מסר נפשו על ישראל וביקש סלח נא וכו' כי ידע שבזה החטא תלוי חורבן הבית וכשזכה לפעול בקשתו מזה נעשה בחי' חנוכת הבית (ל"ת ז־יא) (ר' חנוכה ז).

לא עתידים צדיקים להראות באצבע, לעתיד לבא יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה אז יפשוט הקב"ה את לבושיו ויתגלה אהבה שהיא בדעת שהיא פנימיות התורה היינו אלקותו השוכן בתוך התורה אז תרבה השלום (ל"ק לג־ה) (ראה זוהר בהעלותך קנ"ב אורייתא).

לא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבא וכ"א מראה באצבעו, מחול זה בחי' שמחה שהיא כלי לקבלת התורה וכ"ז ע"י הביטול שנחבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד שע"י הזריחה של הרשימו שנשאר מהביטול משם באה תורה וזה בחי' מראה באצבעו מראה זה בחי' המראה והזריחה של הרשימה באצבעו בחי' התורה שהיא בחי' אצבע אלקים (שמות לא) (ל"ק סה־ד) (ר' ביטול ה).

מגילה

ט אסתר ברוח הקדש נאמרה, מרדכי ואסתר הם בחי' נגלה ונסתר וע"כ נקראת המגילה על שמה מגילת אסתר כי עיקר פגם ע"ז היא בבחי' רגלין בחי' רגליה יורדות מות (משלי ה) ועיקר תיקון הע"ז על ידה (ל"ק י־ח).

ט תלמי המלך הושיב ע"ב זקנים לכתוב לו ספר תורה וכתבו כולם אלקים ברא בראשית וכו', כי הוא רחוק מן האמת והוצרכו להפוך את הצירופים כך הצדיק שרוצה לקשר את המון עם הרחוקים מן התורה האמתיות צריך לדבר עמהם שיחת חולין ולהלביש בהם התורה רק שהוא מדבר בצירופים

ונקרא פסולת א״י כי אף שהם פסולת ארץ אעפ״כ יש בהם תורה שהיא בחי׳ ישראל (ל״ק פא).

ט כמו שמצינו בתלמי המלך כשהושיב ע״ב זקנים ונתן הש״י בלב כ״א להלביש התורה בצירופים אחרים וכתבו אלקים ברא בראשית, כי אם היו כותבין התורה כמות שהיא היה מתפקר יותר וע״כ צריכין הצדיקים האמתיים לדבר עם ההמון עם שיחת חולין והם מלבישין בהם התורה והם מקשרים אותם באלו הדיבורים ממקום שהם ומעלה אותן להש״י (ל״ת צא) (ר׳ הסתלקות הצדיק ז).

י כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת זה מרדכי היינו שמרדכי שהוא בחי׳ מלכות דקדושה נתן לו חכמה ודעת בחי׳ התורה ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן היינו שהמן שהיא מלכות דס״א הוא מאסף ממון שמחגבר עם תאות ממון תאות עשירות בחי׳ מלכות לתת טוב לפני אלקים בחי׳ התורה שמרדכי מוציא ממנו כל הממון וכל הניצוצות ונעשה מזה תורה (ל״ק נו״ה) (ר׳ כי תצא כ״ה ויזנב).

י עתידין בתי תרטיאות וקרקסיאות שילמדו בהן תורה לרבים שנאמר ונשאר גם הוא לאלקינו (זכרי׳ ט) כי ישראל מעלין ומנשאין כל המקומות הנפולין וע״כ נקראין ישראל בגלות בני הגולה כי אע״פ שאח״כ הם נעשים אדונים ומקימין ומנשאין הכל אעפ״כ בתחילה הם בגלות וע״כ נקראין בני הגולה כי אותיות ג׳ו׳ל׳ה׳ ר״ת ו׳נשאר ג׳ם ה׳וא ל׳אלקינו כי אח״כ הם מעלין ומנשאין הכל בבחי׳ ונשאר וכו׳ (ל״ת עו) (ר׳ עבודת ה׳ נז).

יא וישב שלמה על כסא ה׳ שמלך על עליונים ותחתונים (ראה ד״ה כ״ט וישב) (ל״ק ל״ד).

יג ואם הגיס דעתו הקב״ה משפילו שנא׳ ואם אסורים בזיקים, עונש הגדלות היא תפיסה (ל״ק כב־יא).

יג אסתר בינונית היתה לא ארוכה ולא קצרה הענין שארז״ל (שם) בשביל צניעות שהי׳ ברחל זכתה ויצא ממנה שאול ובשביל צניעות שהיתה בשאול זכה ויצאה ממנו אסתר המלכה וברחל כתיב הקטנה ובשאול נאמר משכמו ומעלה גבוה מכל העם ואסתר ממוצע בין שאול ורחל בינונית היתה (ש״ה קז).

יד והיא יושבת תחת תומר מה תמר אין לו אלא לב אחד אף ישראל כן, מדירת הצדיק ניכר מעשה הדור (ל״ק רסט).

יד מנין שקראו הקב״ה ליעקב א־ל שנאמר ויקרא לו א־ל וכו׳ א־ל זה בחי׳ תפילה כי א־ל על שם הכח שהוא תקיף ובעל היכולת וע״י תפילה נקראין ישראל בשם א־ל כי ע״י תפילה כביכול אנו לוקחין לעצמנו הכח ממנו ית׳ כי אנו מבטלין גזירותיו נמצא שיש לנו הכח וע״כ נקראין ישראל א־ל (ל״ת ב־ד).

טו עטרת צבי לשאר עמו למי שמשים עצמו כשיריים (עיין תהלים קג המעטריכי) (ל״ק יח־ד).

טז ויקר אלו תפילין (ל״ת ה־ז) (ר׳ תפילין טו).

טז כשבא המן למרדכי מצאו עוסק בעומר שעורים אמר להם עומר שעורים דידכו אתי ונצח אותו ואת בניו (מדרש אסתר ה) כי מרדכי ואסתר הם בחי׳ נגלה ונסתר מרדכי בחי׳ מר דרור לשון חרות בחי׳ חרות על הלוחות בחי׳ נגלה שעורים בחי׳ אסתר ברוח הקודש כ״ש כשעירים עלי דשא לשון רוח תורה שבנסתר כי ע״י שניהם בחי׳ ידין ורגלין בחי׳ המחאת כף וריקודין נתבטל הע״ז בחי׳ המן בחי׳ גיאות (ל״ק י־ח).

יח מילי בסלע מי שרוצה להמשיך ביאורי התורה צריך מתחילה להמשיך דיבורים חמים וצריך לשפוך שיחו בתפילה לפני השי״ת כי שניהם נמשכין מן הלב העליון כי עיקר הרחמים היא בלב וגם ביאורי התורה נמשכין משם כי סלע הוא צור וצור הוא לב (ל״ק כ־ב).

(א״ה: זה נמצא בהשמטות הל״ע מ״ב שנדפס בשנת תרל״ה לפ״ק ולא נדפס אף פעם יותר גלל כן הבאתי המאמר בשלימות. ע״כ).

יח מילי בסלע משתוקא בתרין, וזהו מי שאינו יכול לדבר כראוי כמו שצריכין לדבר בקדושה ובטהרה ואז שתיקתו יפה מדיבורו אבל מי שיכול לדבר כתיקונו בוודאי דיבורו יקר מאד ואז דיבורו שוה שני סלעים וזה בחי׳ יוסף כי יוסף זכה למלכות שנקראת פה היינו כי יוסף הוא בבחי׳ דיבור דקדושה בשלימות וע״כ זכה יוסף לפתור חלומות כי כל החלומות הולכין אחר הפה ויוסף הוא בחי׳ מלכות פה וזה הלא לאלקים פתרונים ספרו וכו׳ אלקים הוא בחי׳ דין בחי׳ צדק וצדק מלכותא קדישא בחי׳ מלכות פה וע״כ אמר יוסף כי פי המדבר אליכם כי הוא זכה לדיבור בשלימות וזהו שנאמר וישנאו אותו על חלומותיו ועל דבריו שנתקנאו בו על דיבורו שזכה לדיבור בשלימות וזה בחי׳ פי שנים כי יוסף היה בכור שזוכה לפי שנים בחי׳ דיבור פה בשלימות שהוא בחי׳ פי שנים בחי׳ הדיבור השלם ששוה שני סלעים היפך הדיבור שאינו בשלימות ששתיקתו יפה הימנה שהשתיקה

שוה שני סלעים אבל הדיבור השלם שצריכין לדבר ואין השתיקה יפה אזי בודאי הדיבור שוה שני סלעים וזה שארז"ל על משקל שני סלעים מילת נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים משקל שני סלעים מילת היינו בחי' מילי היינו דיבורים ששוים שני סלעים עי"ז נתקנאו בו אחיו וירדו למצרים כי עיקר גלות מצרים היה לתקן פגם הדיבור שפגמו דור הפלגה שקלקלו בהדיבור ואמרו הבה נלבנה לבנים (ל"ע מ"ב בהשמטות).

כא בימי רבן גמליאל היו לומדים תורה בעמידה, כי תורתם הי' בחי' נשמע תפלה ע"כ היו לומדים בעמידה בחי' תפילה וע"כ משמת רבן גמליאל בטל כבוד התורה (ל"קכב־א) (עיין משפטים כ"ד נעשה ונשמע).

כו רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום וביקש לבלעה וזכה ונעשה אושפיזיכין לשכינה, בנימין הוא בחי' דעת בחי' מוחין כי בית המקדש בחלקו של בנימין יהודה הוא בחי' מלכות בחי' יראה וזה רצועה היינו רצועה הנ"ל בחי' יראה שיוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין היא עוברת בתוך המוחין ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום כי מזאת הרצועה היינו היראה בא צער בכל יום לכ"א מישראל בפרט להצדיק שדעתו יותר גדולה וזה ובקש לבולעו שהיה מבקש להמתיק הצער ע"י האכילה חכה ונעשה אושפיזיכין להשכינה היינו שזכה להמתיק הצער ע"י האכילה בקדושה וביראת שמים ועי"ז נעשה אושפיזיכין להשכינה היינו שנעשה הפה בבחי' קומת אדם וזה אושפיזא (עירובין נג) אמרו רז"ל גבר פום דין היינו איש פי זה וזה בחי' מי שם פה לאדם שנעשה מהפה קומת אדם וזה ונעשה אושפיזיכין להשכינה כי ע"י ההמתקה הנ"ל ע"י אכילה בקדושה עי"ז זוכה אח"כ לבחי' אדם העליון בחי' שכינה מדברת מתוך גרונו (ל"ת עז) (ר' כל הענינים מהתורה ותבין).

כז ספרה נא לי את הגדולות אשר עשה אלישע ואלישע דעבד ברחמי הוא דעבד, נמצא שתפילה שהיא בחי' נסים והשגחה היפך הטבע היא בחי' גדול כי זה גדולתינו שהש"י שומע תפלתינו ומשנה הטבע ע"י השגחתו ית' (ל"ק רנ) (ר' ברכות נ"ט וזה).

כח במה הארכת ימים, היינו באיזה מדה מן המדות נכנסת לטוב הגנוז היינו רזין דאורייתא והארכת ימים שלך להיות גדולים והשיב לו ווחרן הייתי בממוני שזו היא מדת אברהם אבינו והיא תרעא דמיתקרי אהבה והיא מסטרא דימינא ומשם מוחא חוורא ככספא היינו שכל המחשבות זרות נעשין חוורא ויכול לבוא בכל יום אל הטוב הגנוז השייך לו (ל"ק פד) (ר' ז' נשא קכ"ג לא).

לא בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו, גדולתו היינו מלכותו רצונו שם אתה מוצא ענוותנותו היינו שא"א להשיג רצון אין סוף רק כשמבטלין הישות שלו (ל"ק ד־ט).

לא כל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, נמצא שבמקום השפלות והקטנות שם שורה כל הכבוד והגדולה וכל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם כולם מקבלים מזה הצדיק שהוא בחי' עפר בחי' משכן כי כל הכבוד והגדולה הוא רק אצל זה הצדיק וכולם מקבלים ממנו (ל"ק ע).

לא בכל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו שבכל מקום שיש גדלות ביותר שם צריך ענוה וקטנות כדי שיוכלו לקבל האור (ל"ת לח) (ר' צדיק קפד).

מועד קטן

ה שדה בוכים (ר' בלק כ"ג שדה צופים) (ל"ק סה־ב).

טז נאום הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה ונעים זמירות ישראל כי ע"י בחי' נעים זמירות ישראל דהיינו ספר תהלים שיסד עי"ז הוקם עולה של תשובה כי ע"י תהלים זוכין לתשובה (ל"ת עג) (ר' ע"ז ד' לא).

טז־ב הוקם על, עולה של תשובה, ותשובה היא אותיות תשוב ה' שנעשית מדלת ה' כי דלת לשון דלה ועניה היינו כשמטמטם לבו בטפשות ואין עני אלא בדעת וכשמקדש מחשבתו וליח קדושה פחות מעשרה היא בחי' יוד שממשיך לתוך הדלת ונעשית ה' ועיקר התשובה תלוי בלב בחי' בינה (ל"ק מט־ו).

טז צדיק מושל מי מושל בי צדיק, כי הנה הכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו והוא שורש כלליות נשמות ישראל והם הענפים שלו המקבלים ממנו ועיקר הממשלה להאיר ולעורר לבם לעבודת השי"ת ע"כ העיקר שיתקשר לצדיקי אמת (קל"ק לד־א).

יז אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, צריך לאדם להיות לו אלו שני בחי' ברית צדיק ולמדן מלאך זה בחי' למדן צבאות אות הוא בצבא דיליה בחי' צדיק אות ברית ואזי הוא דומה

למלאך ה' וזוכה לאמונה שלימה וממשיך כל הברכות (ראה ברית ל) (קל"ק לא־ט).

יז א"א אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, כי הרב צריך לשני בחי' מלאך נקרא מה שהוא למדן בתורה וצריך להדמות לקונו להיות חסיד במעשים טובים וזה בחי' ה' צבאות ועי"ז הוא מצייר אותיות התורה לטוב אזי תורה יבקשו מפיהו שאותיות התורה מבקשין לקבל נקודות ולהצטייר מפיו וע"כ הרב צריך שיהי' לו שני כחות שיש להתורה סם חיים וסם וכו' כי צדיקים מתדמים לקונם (ל"ק לא בהש') (ראה הושע י"ד צדיקים ילכו).

יז וזה שאמרו רז"ל כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, היינו שכופה את יצרו אזי הוא דומה למלאך ה' וכו' ואזי אותיות התורה בולטין ומצטרפין והוא בונה אותיות התורה וזוכה למשמע קול התורה מלעילא בוודאי מזה הרב תורה יבקשו מפיהו כי בוודאי יודע הוא את התורה כי אפילו מדברים גשמיים הוא מלקט אותיות התורה (ל"ק לג־ו).

חגיגה

ה האי בר בי רב דחד יומא שהיה מצטער עד שדרש לו ר' יוחנן ואותי יום יום ידרושון שיום אחד בשנה חשוב שנה, כי לימוד הלכות הוא בחי' שעשוע עוה"ב ועוה"ב הוא בחי' יום שכולו ארוך כי לעתיד יהי' יום אחד ארוך כמו שנה שלימה ע"כ יום אחד בשנה חשוב שנה (ל"ת ב־ו) (בפל"ח ב־ד).

ה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה, מפני גאותן של ישראל שניתנה לעכו"ם נמצא שהגאוה דקדושה נפלה אליהם וע"כ כשחוזרין עכו"ם ומתגיירין הם מביאים עמהם גאוה שהיתה אצלם ומכניסין בישראל גאוה (ל"ת ה־ה) (ר' גיאות כד).

יא בענין משרז"ל שאסור להסתכל מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור אמר רבינו ז"ל שכל אדם יש לו בחי' מה למעלה מה למטה לפי מדריגתו שאסור לו להסתכל בהם רק לסמוך על אמונה לבד (ש"ה רכד).

יב שדי שאמר לעולמו די, דהיינו ששמח בחלקו ואומר די למה שיש לו ואינו מתאוה יותר בחי' שבירת תאוות ממון שזוכה ע"י שמירת הברית (ל"ק כג־ד).

יב וירא אלקים את האור כי טוב, כי טוב ליגנז כי אור התורה הזאת דהיינו אורייתא דעתיקא סתימאה אין העולם כדאי להשתמש בה רק לעתיד יתגלה אהבה שבדעת היינו התורה הפנימית והצדיקים הגנוזים אז יתגלה שלום רב בעולם שיתחברו כל הפכים יחד (ל"ק לג־ה) (ראה זכריה י"ד והיה).

יב הלומד תורה בלילה מושכין עליו חוט של חסד ביום, תיקון הדיבור הוא ע"י תורה שלומדין בעניות ובדחקות שהוא בחי' לילה עי"ז נמשך עליו חוט של חסד ועי"ז נופלים כל המקטריגים (ל"ק לח־ד) (ראה זוהר מקץ ר"ג הבוקר).

יב תניא ר' יוסי אומר אוי להם לבריות רואים ואינם יודעים מה רואים הארץ עומדת על עמודים, היינו בחינה ארץ החיים תפילין יראה בושה עומדת על עמודים התפילה נקרא עמוד ע"י תפילה והתבודדות זוכה ליראה ובושה ועמודים בחי' תפילה על המים היינו על הלב בחי' שפכי כמים לבך ומים על ההרים זו בחי' תורה שזוכה לחידוש השכל והרים על הרוח היינו בחי' דיבור שע"י תורת חסד נתעלה הדיבור ורוח על הסערה היינו שבחי' קץ כל בשר הוא בחי' אחר הדברים הוא יונק מהדיבור של לה"ר ודברים בטלים ונעשה רוח סערה וסערה על ורועו של הקב"ה כי הבריות צריכים לקץ כל בשר עד זמן בלע המות לנצח (ל"ק לח־ז).

יג חשמל חיות אש ממללות, חיות אש בחי' לשון הקודש שעל ידו מתמלל ומשתבר המדורה של שבעין כוכבין שהיא תאות ניאוף (ל"ק יט־ג) (עיין זוהר ויקהל ר"ג מדורה).

יג במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, שצריך כל אחד לצמצם את מוחו ושכלו שלא להניח את המוח לצאת חוץ לגבול שיש לו שלא יהיה משוטט המוח במה שאין לו רשות לפי מדריגתו (ל"ת ה־ז) (ר' השם ש־ד־י ד).

יד ד' שנכנסו לפרדס ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום בן עזאי הציץ ונפגע בן זומא הציץ ומת אחר קיצץ בנטיעות וע"כ יש ארבעה בחי' במתקרבים לצדיקי אמת כי יש מי שמקבל דרך ישרה מהרב ונעשה איש כשר עד סופו בחי' ר' עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום ויש בחי' הציץ ונפגע בחי' בן עזאי היינו שנתלהב יותר מהמדה ועי"ז יוכל לצאת מדעתו ויש בחי' הציץ ומת בחי' בן זומא שע"י התלהבותו יותר מדאי יוכל למות וגם עליהם נאמר צדיקים ילכו בם אבל מי שבא בעקמימיות וטינא יש בלבו יוכל למצוא בהרב דבר שיכפור בכל ויתרחק לגמרי ופורש מהצדיק ונעשה מתנגד ולץ בחי' אחר שקיצץ בנטיעות בחי' ופושעים יכשלו בם ר"ל כי הצדיק צריך שיהיה לו שני כחות שיש

להתורה סם חיים וח״ו להיפך באופן שכ״א יקבל כפי רצונו (קל״ק לא־כא) (האה הושע י״ד צדיקים).

יד וכבשים ללבושיך, דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושיך, שמכסין מפני כבוד אלקים וע״י שמעלה התשובה מבחי׳ מאור הקטן בחי׳ מלכות לבחי׳ בינה ליבא שמקדש לבו במחשבות קדושות בחי׳ מאור הגדול עי״ז יזכה להשיג סודות התורה (ל״ק מט־ו).

יד אל תאמרו מים מים שהוא אזהרה על שקר שנאמר ודובר שקרים לא יכון לנגד עיני מים מים הם בחי׳ שקר שהוא בחי׳ דמעות שהם מים מלוחים כי מי ששותה מים מלוחים צריך לשתות מים אחרים כי א״א לדבר שקר עד שיעכר את דמיו והמרה שחורה שואבת מעכירת דמים ודמעות הם ממוחרי המרה שחורה והדמעות מקלקלין עיניו (ל״ק נא).

יד וזה שאמר ר״ע כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור, שיש טהור הוא בחי׳ אחר הפעולה שהוא יש ואז שייך שם טהור אם תרצה שיהי׳ כמו קודם הפעולה קודם הבריאה שהיה בכח שהיה אב ובן כאחד וזה לאבני הוא בחי׳ אב ובן כחדא אל תאמרו מים מים הוא בחי׳ שקר כמו השותה מים מלוחים שצריך לשתות מים אחרים שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כי ע״י שקר מסיר מעליו השגחת השי״ת אך ע״י אמת השגחת השי״ת עליו כמו שהי׳ קודם הבריאה (ל״ק נא) (ר׳ טבע והשגחה ו).

יד כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב״ה נברא ממנו מלאך, וכל דיבור נתחלק לכמה ניצוצות כמו כן נבראו כמה וכמה מלאכים לפי רוב הניצוצות וכל מלאך ממונה על איזהו דבר ואפילו כל אילנות ועשבים יש עליהם ממונים וכל מלאך מקבל חיותו מהדיבור ומשפיע לתוך הדבר שנמנה עליו נמצא כל הרפואות תלוים בתורה כי התורה נותנת כח למלאכים והמלאכים משפיעים להעשבים והעשבים מרפאים בכח התורה (ל״ק נז־א) (ר׳ ב״ר יו״ד אין לך).

יד דבר צוה לאלף דור בקש הקב״ה ליתן התורה לאלף דור ראה שאין העולם מתקיים ונתנה לכ״ו דורות ועמד ושתלן וכו׳ והן הן העזי פנים שבדור נמצא שהעזי פנים אינם בכלל קבלת התורה כמו כן מי שהוא איש שפל ונבזה ואין בו שום עזות דקדושה אין לו ג״כ חלק בתורה כי בוודאי יבטלו אותו המונעים מתורתו ועבודתו (ל״ק קמו) (ר׳ ביצה כ״ה מפני).

יד מצינו שאלישע אחר עלה לרקיע ע״י שם ואעפ״כ כפר בעיקר והדבר תמוה כי אדרבא כי כל מה שאדם נתעלה ביותר בוודאי הוא יותר קרוב לאלקות כי כל הטוב הוא אלקות ואנו רואים בהיפך כשאדם בא בעשירות וטוב אזי שוכח בהקב״ה ותדע שזה בחי׳ ותכהינה עיניו מראות מחמת שנתקרב ביותר אל אור אלקות אזי האור מכהה עיניו ומזיק לו כמו כשמסתכל בעצם השמש אור השמש מזיק לעיניו וע״כ צריך לבקש מהשי״ת שיקרבהו בהתקרבות שלא יזיק לו (ל״ת פב).

טו בקשו מלאכי השרת לדוחפו, צריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהי׳ לו כח לעמוד בממשלה זו שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו ח״ו כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה שיש לו ממשלה עליהם כמו שארז״ל בקשו וכו׳ (ל״ת א־ב).

והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל וע״י ההתקשרות ניצול מהם כי אין להמלאכים כח להלחם רק עם נשמה אחת אבל עם כלליות נשמות ישראל אין להם כח כלל להלחם (קל״ק ל״ת א־ב) (ר׳ איוב כ״ו מאחז).

טו אחר מה הוי ביה זמרא יוונית לא פסק מפומיה וכשהיה קם מבית המדרש כמה ספרי מינין נופלין ממנו, כי זה תלוי בזה כי ע״י הזמר שלא פסק מפיו עי״ז היו ספרי מינין נופלין ממנו כי זה הזמר היה מיוחד לזה האפיקורסות שהיה לו נמצא כל חכמה לפי בחינתה כן יש לה זמר וניגון השייך אליו (ל״ק סד־ה) (ר׳ צדיק עח).

כז פתח במזבח וסיים זה השלחן לפני ה׳ לפני דייקא שיהי׳ בבחי׳ לחם הפנים ואזי מכפר כי שלחן דומה למזבח (ל״ק לא־ט) (ראה שמות ל״ג פני ילכו).

יבמות

כד אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי שלמה משום שלחן מלכים, כי אז אינן מתגיירין מאהבה רק מחמת שרואין גדולת ישראל ועיקר הגרים הוא כשמתגיירין בעת שישראל סחופים בעוני ודוחק וע״כ בהכרח שיהיה מחלוקת על מי שמחזיר בנ״א למוטב ומגייר גרים כדי שלא יהיה לו שום שלוה כי אז מי שמתקרב אליו הוא באמת (ל״ק רכח).

מט חהו בחי׳ החילוק שבין נבואת משה רבינו לשאר הנביאים כי משה ראה באספקלריא המאירה והם ראו באספקלריא שאינה מאירה שזהו בחי׳ החילוק שבין השגת דרי מעלה להשגת דרי מטה שהם בחי׳

בן ותלמיד כי משה השיג בחי׳ (שמות לג) כי לא יראנו אדם וחי זה בחי׳ השגה שלמה דרי מעלה וישעיה שהיה במדריגה קטנה ממשה אמר (ישעיה ו) וראה את ה׳ זה בחי׳ השגה של דרי מטה בחי׳ תלמיד בחי׳ מלא כל הארץ כבודו כי אעפ״י שידע ישעיה שיש השגה של בחי׳ מה אעפ״כ אמר לפי מדריגתו (ל״ת ז־ח) (ר׳ מנחות כ״ט כשעלה).

היבמה נקנית במאמר, כי ע״י חליצה שאינו רוצה להקים שם אחיו המת ע״כ וירקה בפניו היינו בושת פנים אבל מאמר היפך הבושת (ל״ק כא־ו).

סא אדם אתם אתם קרוין אדם ואין עכו״ם קרוין אדם, עיקר שם אדם זוכין ע״י התורה שהיא בחי׳ אנפין נהירין שהיא ההיפך מכל המדות והתאוות רעות אבל העכו״ם הרחוקים מחכמת התורה כי הם בחי׳ אנפין חשוכין כי הם משוקעים בכל המדות רעות ע״כ אין קרוין אדם (ל״ק קא) (ר׳ יומא ע״ב וזאת).

סא ישראל קרויין אדם ואין העכו״ם קרויין אדם, כי א׳ד׳ם׳ ר״ת ד׳רך מ׳צותיך א׳רוץ כי ישראל עם קדוש אפילו המצות שהם מצד דרך ארץ אינם מקיימים מצד היושר כ״א מחמת מצות התורה הק׳ וע״כ הם קרויים א׳ד׳ם׳ בחי׳ ד׳רך מ׳צותיך א׳רוץ (ש״ה קטז) (ר׳ ישראל טו).

סב חייב אדם לפקוד את אשתו קודם שיצא לדרך, כל היסורין שיש לאדם בדרכים כולם הם בשביל פגם הברית וע״י שמירת הברית לא יהיה לו צער בדרך (ל״ק לא־ד).

סב השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, היינו בלא ממון כי עיקר הממון חלוי בה כי היא בחי׳ נפש והממון הוא ממקום הנפש ונפש היא בחי׳ נקבה כידוע (ל״ק סט) (ר׳ פסחים קי״ט ואת כל).

סג זאת הפעם עצם מעצמי מכאן שנתקררה דעתו בחוה חוה היא הדיבור שלימות לה״ק ע״י מקדר החמימות (ל״ק יט־ה) (עיין תהלים ל״ט חם לבי).

עו וע״כ דואג היה דן שאין דוד ראוי לבוא בקהל, כשפוגם באמונת חכמים אזי נידון ביגיעת בשר היינו במותרות אזי עולים עשנים סרוחים אל המוח ומבלבלים דעתו ואזי אינו יכול להוציא משפט אמת וע״כ היה דן וכו׳ ע״י שלימודו היה ממותרות (ל״ק סא־א) (ר׳ שמואל־א כ״א ושם איש).

צו מעשה שנחלקו בביהמ״ד עד שנקרע ס״ת מחמתן ואמר תמה אני אם לא יהיה ביח זה ע״א נמצא שע״י מחלוקת נעשה ע״א וכפירות (ל״ק רנא).

צז שפתותיהם דובבות בקבר, אפילו צדיקים שכבר הלכו לעולמם כשלומדין תורתיהן עי״ז נתדבק רוחם ברוחינו ודומה כאילו נושק א״ע אם התנא (ל״ק יב־א).

קג כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים, צריכין אנו לקבל תוכחה מהצדיקים אע״פ שמבזין אותנו לפעמים כי צריכין לדונם לכף זכות כי סובלים צער גדול מאתנו כי עסקים ושיחת חולין שלנו היא בוודאי רעה אצלם אלא אפילו טובותינו היינו התפלה שהיא בערכנו טוב היא רעה אצלם כי תפילותינו מעורבבת בשטותים והיא מבלבלת אותם (ל״ק ל־ז).

כתובות

ב ב׳תולה נ׳שאת ל׳יום ה׳רביעי ר״ת ל׳ב׳נ׳ה׳, קידוש לבנה סגולה שימצא אדם את זיווגו (ס״ה תיתון).

כב כיצד מרקדים לפני הכלה, כיצד מדלגין על מה שהי׳ לפני החתונה (ש״מ ע״ה קלד).

לג אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזרי׳ וכו׳ אמר שאינו חיוב כי יכול להיות שימצא א׳ שיקדש השם אפילו אם יעשו לו כל היסורים כמו שמספרים מהדורות הסמוכים שסבלו כמה עינויים בשביל קידוש השם (ש״ה מט).

סו מלח ממון חסר, ע״י מלח שהיא בחי׳ תיקון הברית נתמעט אצלו תאוות ממון (ל״ק כג־ב).

סז חוזרים ונפרעים ממנו לאחר מיתה, מי שיש לו ואינו רוצה להתפרנס משלו ומקבל מאחרים תדע שנפרעין ממנו לאחר מותו שנעשה עבד לזה שלקח ממנו (ס״ה צדקה).

עז אמר רשב״י לריב״ל נראתה קשת בימיך הצדיק בחי׳ קשת (ראה אמונת חכמים ב) (ל״ק מב).

צו כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד, כי ע״י שעומד עליהם ומשמש אותם זוכה לחסד בחי׳ אמונה ועי״ז מתגבר על אויביו ומבטל הכפירות (ל״ק כח־ג) (ראה ברכות י׳ איש קדוש).

צו כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד, שימוש חכמים זה בחי׳ הלכות שהתלמיד מקבל מהרב וע״כ כשמעוררו עם איזה פנים של הע׳ פנים הוא בחי׳ חסד סתם אבל כשמעוררו ע״י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות הוא בחי׳ ורב חסד כי כל הפנים וכל החסדים מקבלים משם (ל״ק ס־ו).

צו כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד שנאמר למס מרעהו חסד, ושימוש חכמים זה בחי׳ הלכות שהם בחי׳ חסדי דוד (ישעיה נה) שהלכה כמותו בחי׳ וה׳ עמו (סנהדרין צג) שהלכה כמותו וזהו וה׳ עמו היינו שסמוך וקרוב להש״י בחי׳

שעשוע עוה״ב להכיר אותו ית׳ שעי״ז סמוכים וקרובים אליו ית׳ וכשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־ב) (ר׳ לימוד הפוסקים ו).

קו כד הוו קמו רבנן ממחיבתא דרב הונא נפצי גלימייהו וסליק ענני וכסי ליומי היינו כשהיו קמים התלמידים מהישיבה של רבם רב הונא היו מנפצין ומסלקין בחי׳ הגאוה כי ע״י הישיבה של הרב עם התלמידים נתתקן חותם דקדושה שהוא היפך הגאוה וזה גלימייהו ג׳ל׳מ׳י׳ ר״ת ה׳ מ׳לך ג׳אות ל׳בש בחי׳ הגאוה שהם הכניעו וסלקו אותה וזה וסליק ענני זה בחי׳ תיקון הברית בחי׳ והיתה הקשת בענן בחי׳ תיקון הברית וזה ע׳נ׳ן׳ ר״ת נ׳דיבי ע׳מים נ׳אספו בחי׳ גרים כי ע״י תיקון הגרים נעשה תיקון הברית דהיינו שמעלין מבחי׳ החתים בשרו לבחי׳ מוחין וזה וכסי ליומא היינו שמשא בחי׳ תפילין דמכסיין על מוחא בחי׳ משה בחי׳ פני משה כפני חמה כי משה הוא הדעת (ל״ת ה־טו) (ר׳ כל העניינים של התורה ה ותבין).

קי כל הדר בא״י (ראה דברים כ״ט אתם נצבים) (ל״ק מד).

קי כל הדר בא״י דומה כמי שיש לו אלקי נמצא שא״י הוא בחי׳ אמונה וע״י אמונה זוכין לבחי׳ אריכת אפים דהיינו שלא יוכל לבלבלו שום מונע ובלבול מעבודתו שהוא בחי׳ כח הגודל וכח הצומח כי ע״ז הוא גדל וצומח ומצליח בעבודתו ואי אפשר לזכות לעבודת ה׳ באמת כ״א ע״ז (ל״ק קנה) (ר׳ סנהדרין קי״א ויתהר).

קיא כל היושב בא״י שרוי בלא עון ואפילו המהלך ד׳ אמות בא״י מובטח לו שהוא בן עוה״ב כי היא ארץ אוכלת יושביה שהיושב שם נאכל אצלה ונתהפך למהותה הקדוש (ל״ק קכט) (ר׳ ארץ ישראל כט).

קיב והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו׳ בסוד עמי לא יהיו זה סוד העיבור ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה סמיכה ואל אדמת בני ישראל לא יבואו כמשמעו היינו בכתב ישראל לא יכתבו זה הסמיכה היינו ע״י שמסמיכין בשם רבי את שאינם מהוגנים ע״ז מחלישין כתב ישראל וזה ואל אדמת ישראל לא יבואו היינו שנתגרשין מבחי׳ אוירא דא״י וזה בסוד עמי לא יהיו זה סוד העיבור שע״ז נלקח מאתנו סוד העיבור (ל״ק סא־ג) (ר׳ א״י כו).

נדרים

כ כל מי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני, כי אי אפשר לבא אל התורה כ״א ע״י עזות דקדושה וכנגד זה יש להיפך עזות דסט״א שמשם באים תורות אחרות שהם בחי׳ פסילים היפך מן התורה הק׳ שלנו (ל״ק ל־ח) (ראה כי תשא ל״ד פסל לך).

כ לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, זה הבושה שהוא על הפנים היינו כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות ונתוסף בו שכלו אזי הוא מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו (ל״ק לח־ה).

כ מי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני, כי הדיבור נקרא רגל ותיקון הדיבור ע״י תורה שלומדין ועי״ז נכנס בו בושה ושב בתשובה וע״י עזות לא עמדו וכו׳ בחי׳ פגם הדיבור זוהמת הנחש ולא נתחקנו הרגלין כי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן (ל״ק לח־י) (פל״ח לח).

כ כל מי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני, בשעת מתן תורה היו ישראל בבחי׳ אנפין נהירין והיו יכולים לקבל פנים דקדושה בתוך פניהם אך מי שהוא עזות פנים אין לו פנים דקדושה וע״כ בידוע שלא עמדו וכו׳ (ל״ק קנג) (ר׳ צדיק קו).

כ ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו זו הבושה, וזה לבלתי תחטאו דהיינו שיהיה להם בושה אפילו לבלי לעשות עבירה כי אפילו כשעושין מצוה צריך שיהיה לו ג״כ בושה גדולה וזאת הבושה נמשכת ע״י ביאורי התורה ע״י המנהיג בחי׳ משה וע״י הבושה עושין תשובה (ל״ת עב).

כ מגלה טפח ומכסה טפח, הנאמר בברית כי אפילו מי שהוא קדוש וטהור צריך לשמור שלא יהרוס לעלות אל ה׳ לפנים ממחיצתו שזה בחי׳ פגם הברית שזה בחי׳ מגלה ומכסה (ר׳ ברית מג) (ל״ק סג־א).

לב ביקש הקב״ה להוציא כהונה משם ובשביל שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום נטלה משם ונתנה לאברהם שנאמר אתה כהן לעולם ע״י דברתי מלכי צדק, כי הכהונה היא בחי׳ אהבה הוא אברהם שורה במקום ברית שלום היינו צדיק יסוד עולם (ל״ק לד־ז).

לח פסל לך הפסולת יהא שלך משם נתעשר משה היינו בכל מקום שתראה פסולת תחלה הפסולת בך משם נתעשר משה עי״ז זכה לחכמה (ש״מ ע״ה קכז).

לח פסל לך הפסולת יהא שלך משם נתעשר משה, כי כמו שבפשטי התורה קודם שמחדשין איזה פשט צריך לומר מקודם הקדמות ואח״כ משליכין ההקדמות ובאים אל המכוון כמו כן בהתבוננות

התורה צריך לילך מקודם ולסבב כמה סיבובים עד שבאים אל המכוון וכל אלו הסיבובים הם בחי' פסולת והם בחי' עשירות שעל ידם באים אל ההתבוננות וזה אותיות מ'מ'ון' ר"ת מ'שם נ'חעשר מ'שה והוי"ו הוא בחי' הלוחות שמשם נתעשר משה (ל"ק ס־א) (ר' משה רבינו ט).

לח כי כל הנביאים היו עשירים, והנבואה כשבאה על הנביא היה כמו משחגע כשפרש"י (שמואל־א יח) ויתנבא ואשתטי והממון הוא מנפילת העשירות של הנביאים ואצל הנגידים נעשה ע"י הממון שגעון גמור (ל"ת סד).

מא למשפטיך עמדו כששופטין האדם מלמעלה ע"י שלא נתעורר לדין בעצמו כל עסקיו אזי הכל עבדיך אזי הדין נתלבש בכל הדברים לעשות בזה האיש משפט כתוב (ל"ק טו־ב).

מא דעת קנית מה חסרת ואם דעת חסרת מה קנית, כל החסרונות הם רק מחסרון הדעת אף שיש חסרים לגמרי מהדעת ועכ"ז יש להם כל טוב באמת כל מה שיש להם אינו כלום וכן להיפך השלם בדעת שיש לו חסרון החסרון אינו כלום כי עיקר החסרון והשלימות תלוי בדעת (ל"ק כא־י).

מא אין עניות אלא מן הדעת, וע"ז צריך רחמנות ועניות זה בכללות ובפרטות בכללות על איש שאין לו שכל בעבודת הבורא וצריך הבעל שכל להשכילו ובפרטות על האיש עצמו כי יש זמן שאין לו שכל והוא נקרא קטנות המוחין וצריך לחזק א"ע לבא לגדלות המוחין וכשבא לגדלות המוחין נמתקין כל הדינין וממשיך עליו חסדים ורחמים (ל"ק קו) (ר' ברכות ל"ג גדולה).

מא אין עני אלא מן הדעת, כי לפי קדושת ישראל ודקותם הם רחוקים מעון ובאמת מהיכן באים לעוונות ח"ו הוא רק ע"י שאין לו דעת וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת (ל"ת ז־ג) (ר' דעת נה).

פא מפני מה ת"ח אין בניהם ת"ח מפני שלא ברכו בתורה תחלה, מה שהוא תחלה וקודם ההולדה דהיינו אכילתו ועסקו כי צריך לברך ולקדש את בחי' תחלת ההולדה בתורה ואז יהי' גם בנו ת"ח (ש"ה קלב).

אופן ב: צריך כל אדם בפרט ת"ח לברך ולהאיר בלימודו בשרש הנשמות ועל ידו מתנוצצין הנשמות ומביא הארה לפושעי ישראל שיחזרו בתשובה וגם נבראים נשמות הגרים בוודאי כשממשיך נשמה לבנו אז היא בהירה וגם בנו יהי' ת"ח אבל כשאין מברך בתורה ומאיר בהנשמות שהם בחי' תחלה מפני זה לא יהי' בנו ת"ח (ל"ק יד־ד).

סוטה

ג אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, קודם התשובה עדיין ידיעתו בקטנות ע"ז בושתו אינו בפועל על פניו כי חטאתיו מטמטמין שכלו וידיעתו ע"י רוח שטות שבקרבו אבל אח"כ כשעושה תשובה אזי הוא מתבייש ביותר וע"י בושה זאת מוחלין לו על כל עונותיו (ל"ק לח־ה) (ראה תשובה יז).

ג אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות כי באמת יש רוח שטות של עבירה שהוא חכם גדול יותר מכל העולם ואעפ"כ הוא רוח שטות אך היצה"ר של רוב העולם שהוא עכירת דמים הוא שטות ממש אויל פתי משוגע והלא תראה שיש כמה בנ"א שיש להם הרהורי ע"ז ואף שיודע בעצמו שאין בה ממש ואעפ"כ קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם כן אלו הרהורי זנות מי שיש לו דעת הוא אצלו שטות גדול (ל"ק עב).

ג אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות (ר' צדקה לד) (ל"ק קטז).

ג אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, כי מי שיודע קדושת ישראל מאין הם לקוחים ויודע רוחניות ודקות של ישראל הוא יודע שישראל הם רחוקים לגמרי מעון ואין עון שייך להם כלל כלל לא ובאמת מהיכן באים לעוונות ח"ו הוא רק ע"י שאין לו דעת כי אין אדם וכו' וזה הרחמנות הגדול מן הכל שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת (ל"ת ז־ג) (ר' התחזקות יד).

ג אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ע"י כעס ואכזריות נקטן הדעת ואז מתגבר תאוות ניאוף ח"ו אבל כשהמוח והדעת שלם הוא מגין בפני תאוה זאת כי יש ג' מוחין וכ"א הוא בחי' מחיצה פרוסה בפני זאת התאוה (ל"ת ח־ב).

ד כל המתגאה לסוף נכשל בא"א שנאמר ואשת איש נפש יקרה תציד, כי ע"י גאוה וגדלות מתגבר עליו היצה"ר בתאוה זאת וע"י ענוה ניצול מניאוף וזוכה לשמירת הברית (ל"ק קל) (ר' בהעלותך י"ב וז"פ).

ה הקיצו ורננו שוכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו, כי עיקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות שהשפלות של כ"א יהיה נחיה ויקום בתחי' לעתיד (ל"ת עב) (ר' עוה"ז ועוה"ב לב).

ה מי שיש בו גסות הקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור נמצא שע"י גדלות נסתלק הקב"ה ממנו ואזי באין לכפירות וצריך כל אדם לראות שפלותו ורוממות השי"ת ובודאי לא יבא לגדלות וכפירות וזה זוכין ע"י שבת (ר' שבת נא) (ש"ה רסא).

ז בשעה שהלכו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה וכו' שמע ה' קול יהודה (עיין וזאת הברכה ע"פ שמע ה') (ל"ק ד־ה).

ז בשעה שהלכו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין עד שאמר משה שמע ה' קול יהודה, שבקש משה מהקב"ה שיזכור ליהודה הווידוי שהתודה וכן הוי ליה אפשר לרמז במה שאמר אדמו"ר זצ"ל לפני הסתלקותו מה יש לכם לדאוג כשאני הולך לפניכם מה אלו הנשמות שלא הכירו אותי מצפים על התיקונים שלי מכש"כ אתם ולפי"ז מובן ומה אם יש כח להצדיק לתקן הדורות שהיו לפניו ולא הכירו אותו מכש"כ שיש לו כח לתקן הדורות הבאים אחריו ונשענים על זכותו ומשתדלים לקיים דבריו (ל"ק סה בפל"ח) (שייך גם לתורה ד).

ט חצי כלים והם אינם כלים, כשיש דינים ח"ו אזי מדת הדין אין לה כח לכלות לגמרי כמ"ש חצי וכו' אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי את חבירו ח"ו וע"כ כשיש דינים על אדם ובא אדם אחר וחולק עליו אזי מדת הדין מסתלק כי הם רוצים שינקום בו האדם כי יש לו כח (ל"ק רמא) (ר' צדיק קמד).

י אסא חלה את רגליו על שעשה אנגריא בתלמידי חכמים כי ע"י שעשה אנגריא בת"ח וביטל אותם מן ההלכות עי"ז חלה את רגליו כי ההלכות הם בחי' תיקון וקיום הרגלין כי ההלכות הם בחי' תהלוכות הדמים שחוזרין והולכין כסדר ואסא שפגם בזה ע"כ חלה את רגליו (ל"ת ב־ג) (ר' לימוד הפוסקים ז).

יא כל העוסק בבנין מתמסכן, כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל ואזי אין מזיק לו הבנין אבל כשבונה בלא שכל אזי מזיק לו וע"כ מתמסכן שזה בחי' פגם החכמה בחי' חכמת המסכן בזויה וע"כ ע"י סוכה שהיא בחי' שכל אם לבינה עי"ז יכול לבנות בית (ל"ק רסו) (ר' וישלח ל"ג ויעקב).

יג כד מית משה רבינו צווח הקב"ה וי מי יקום לי עם מרעים, לי דייקא כי יד היא חכמה עילאה ולמד היא חכמה תתאה בחי' לי היינו מי יקום ויעלה ויקשר בחי' לי היינו חכמה תתאה עם ח"ע עם מרעים היינו שהוא מעלה החכמה מכל הרעים שבעולם ומקשרם להש"י כי משרע"ה בודאי היה יכול זאת מאד להעלות בחי' הח"ת מכל הרעים והרשעים שבעולם וע"כ העיקר לקשר עצמו לצדיקים אמתיים (ל"ת צא) (ר' מלכים־א ה' ותרב).

יד וזה בחי' קבורת משה שהוא בחי' מקיפים שהם טמונים מעין כל וזה עליונים נדמה להם למטה ותחתונים נדמה להם למעלה הנאמר בקבורת משה זה בחי' כל כי כל בשמים ובארץ שצריך הצדיק שזוכה לאלו המקיפים שיהיה לו בחי' כל להראות לעליונים שהם למטה שאינם יודעים כלל בידיעתו ית' בחי' מה חמית ולהיפך תחתונים נדמה להם למעלה כי הם משיגים שמכה"כ בחי' וראה את ה' (ל"ת ז־יג) (ר' דרי מעלה א).

יז בשכר שאמר אברהם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשני מצוות לחוט של תכלת ולרצועות של תפילין, ועד שרוך נעל תרגומו ערקסא דמסאני, היינו כשאתה רוצה לשמור את האמונה שלא ינקו ממנה החיצונים היא ע"י ערקסא דמסאני, היינו רצועות של תפילין ע"י שומרים האמונה היינו שיקיים ודובר אמת בלבבו כמו רב ספרא (ל"ק להּ־ט) (ראה מכות כ"ד ודובר).

יז איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם לא זכו, היינו שהוא בלתי טהור אש אוכלתו טומאת מקרה לילה הוא ע"י הקליפה לילית ויניקתה מן הששה פאין שבהא"ב כי ששה פעמים פי' ג' תפ' כמנין שמה ונעשה מן פא אף החגברות הדינין שנוקמין בו ר"ל וע"כ אמרו חז"ל לא זכו אש אוכלתן כי דע וראה כי האותיות עצמן של הפאין (היינו אכך פף ק) הם גי' אש וכשנותן צדקה בסתר פודה ניצוצות הקדושה מן הקליפה ונעשה מן האף פא (ל"ק פג) (ר' משלי כ"א מתן).

כא אני חכמה שכנתי ערמה כשאדם לומד תורה נכנס בו ערמימיות וזה בא לו בנקל כי הקדושה צריך סיוע מלעילא (ל"ק יב־ב) (עיין ויצא ויגד יעקב לרחל).

כא ואין עבירה מכבה תורה, מעלת הצדקה ידוע בפרט כשנותנין לת"ח הוא בחי' תמכי אורייתא אבל באמת זה המעות היא בחי' תורה ממש ואין עבירה יכולה לכבות זה המעות וזה מ'ע'ו'ת' ר"ת ו'אין ע'בירה מ'כבה ת'ורה (ל"ק רד).
מעלת קביעת עתים לתורה אפילו אם נכשל במה שנכשל ומסוגל למעות ופרנסה וזה מ'ע'ו'ת' ר"ת ו'אין ע'בירה מ'כבה ת'ורה (פל"ח ל"ק רד) (ש"ה קלז).

כא משל לאחד שהיה מהלך בדרך באישון לילה ואפילה

ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומחי׳ רעה ומלסטים ואינו יודע באיזה דרך מהלך וכשנזדמן לו אבוקה של אור ניצול מן הקוצים ומן הפחתים כיון שעלה עמוד השחר ניצול מחיה ומלסטים הגיע לפרשת דרכים ניצול מכולם.

ידוע שכל המדות רעות נמשכין מד׳ יסודות עצבות נמשך מדומם תאוות נמשכין מצומח דברים בטלין נמשכין מחי גאוה נמשכת ממדבר ומי שרוצה לילך בדרך הקודש צריך לשבר כל המדות רעות וע״י התקרבות לצדיקים בשלש בחי׳ אלו נתתקן הכל.

א) כשרואה את הצדיק מתבטלין המדות רעות הנמשכין מדומם וצומח היינו עצבות ותאוות רעות וזהו כשנזדמן לו אבוקה של אור זהו ת״ח שאביק באור התורה ניצול מן הקוצים ומן הפחתים.

ב) הצדקה שנותן לת״ח שעי״ז ניצול ממדות רעות של חי ומדבר שהן דברים בטלים וגאוה שע״י באה עניות כמחז״ל וע״י צדקה נתעשר כמובא בחז״ל וזהו כיון שעלה עמוד השחר רמז לצדקה כ״ש כי תראה ערום וכיסיתו וכו׳ אז יבקע כשחר אורך ניצול מחיה רעה ומלסטים.

ג) כשמתודה ווידוי דברים לפני ת״ח עי״ז הת״ח מדריך אותו בדרך הישר וזהו הגיע לפרשת דרכים ואמרו חז״ל זה ת״ח ויום המיתה בחי׳ ווידוי דברים לפני ת״ח ניצול מכולם (ל״ק ד־ח).

ל כשעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, כי על הים נתגלה בחי׳ ברית וע״י תיקון הברית זוכין להדרת פנים וזה נתנו עיניהם בחי׳ חכמה לומר שירה כי ע״י הזדככות חכמתו בי״ג מדות זוכה להזדככות קולו ואז ע״י השמעת קולו הקב״ה מושיעו בעת צרתו (ל״ק כז־ו).

ל עוללים ויונקים אמרו זה אלי ואנוהו, זה בחי׳ ברית ואנוהו ע״י תיקון הברית זוכין להדרת פנים שיודע לדרוש התורה בי״ג מדות ונזדכך קול רנתו (ל״ק כז־ו).

לד נשא ארון את נושאיו, הצדיק הוא סובל לסובליו בעת צרתם (ס״ה צדיק).

לו דמות דיוקנו של אביו ראה, הוא דבר נסתר מאד איך הדמות נתראה כי בוודאי יעקב לא ידע מזה כי סבר שטרף טורף יוסף ומעלת הנסיון אף שראה דמות דיוקנו הם דברים נסתרים ומכוסים מבני אדם (ל״ק קנ).

מד מי האיש היראי הירא מעבירות שבידו (ר׳ שופטים כ׳ איש) (ל״ת מג).

מח משבטלה הטהרה בטלה הריח, עיקר הריח בחי׳ חוטם בחי׳ תפלה תלוי בטהרה (ל״ק ב־ו).

מח משחרב ביהמ״ק בטל השמיר ונופת צופים ואמנה, עיקר מעין החכמה מן המקדש יצא כי צריכין להוציא עצמו מהמדמה בחי׳ שרירות לב תאוות המדומיות בחי׳ א׳ היא השמיר לשבר לב האבן ולעלות אל השכל ואז עדיין השכל בכח ואח״כ ב׳ צריך להשתמש בשכלו לחשוב בעבודת השם אזי השכל בפועל בחי׳ נופת צופים ואח״כ ג׳ כשמשיג כל מה שביד אנושי להשיג אז שב שכלו שכל הנקנה וזה השארותיו לאחר מיתתו וזה בחי׳ אמנה לשון קיום שקנה והשיג בתורה ועבודה וכשיבנה ביהמ״ק אז יתקיים ומעין מן המקדש יצא (קל״ק כה־א).

מח כי מי בז ליום קטנות, מי גרם לצדיקים שיחבזבז שולחנם לעתיד קטנות שהיה בהם, פרש״י קטנות אמונה כי יש אפילו צדיקים שהם קטני אמנה שלא האמינו בעצמן שלא האמינו בהקב״ה שהוא טוב לכל והם חשובים וגדולים בעיניו ית׳ (ל״ת פו) (ש״ה קמ) (ר׳ וארא י׳ מקוצר).

מח מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיחבזבז שולחנם קטנות שהיה בהם בעצמן עיקר קטנות אמונה שלא האמינו בעצמן שתורתם ועבודתם חשובים למעלה כי אין זה ענוה להיות במוחין דקטנות רק להאמין כי טוב ה׳ לכל (ש״ה קמ).

מח המלכות תיהפך למינות מי שאין לו אמונה בשלימות אין לו לקבל מלוכה והנהגה שתלויה ברחמים וזה תלוי בהסרת עכו״ם כי מלכות בחי׳ האמונה היפך המינות (ל״ק יח־ג).

מט אמר ר׳ יוסף לא תיתני ענוה דאיכא אנא, עיקר מדת הענוה שיהיה במדריגה שיוכל לכתוב על עצמו כמו משרע״ה והאיש משה עניו מאד וכמו שאמר ר׳ יוסף זהו מדריגת הענוה בתכלית (ל״ק קמז).

מט פני הדור כפני הכלב, יש רועים של הס״א והם מפורסמי הדור ועיקר מלכותם ע״י עזות והם ככלבים בעזותם וא״א להנצל מהם כ״א ע״י עזות דקדושה (ל״ק כב־ד).

גיטין

ז אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהם צדקה כי מה שמזונותיו מצומצמין הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש בחי׳ נוקבא בחי׳ רגליה יורדות מות אבל ע״י צדקה הוא מוציאה

מבין הקליפות כי צדקה תציל ממות וע״י צדקה יוכל לתקן ממונו שיספיק לו ברווח (ל״ק סט).

מה כמאמר רב עילש נשי כל מילי מסדרין בבית הכסא, ע״י פגם אמונת חכמים אין לו עצה שלימה לעולם והוא תמיד מסופק כי כל עצותיו בבחי׳ עצות נבערות עצת נשים ונעשה לבו מטונף כמו בית הכסא שהוא מקום עצת נשים (ל״ק סא־ד).

נו בעובדא דבר קמצא אמר איזיל איכול קורצא בי מלכא פרש״י דבר מלשינות וכו׳ אר״י ענוותנותו של ר׳ זכריה וכו׳ מבואר ע״פ מ״ש בסימן קצ״ז ל״ק שע״י לשון הרע שהעולם מדברים עי״ז נפגם הענווה של הצדיקים (ל״ק קצז) (פל״ח גיטין נו) (ר׳ בהעלותך י״ב ותדבר).

קידושין

ל את והב בסופה לא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה, השלום תלוי בדעת ומחלוקת הוא היפך הדעת אך יש מחלוקת שהוא לשם שמים שהוא באמת דעת גדול מאד יותר מהדעת של שלום כי באמת זה המחלוקת היא אהבה ושלום גדול (ל״ק נו־ח).

ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, כי לפעמים הבע״ד מתפלל בתוך האדם וכן בלימוד האדם הוא כמו בהמ״ד ואחד לומד בתוכו אך אעפ״כ לימוד כזה טוב יותר מתפלה כזו כשרז״ל אם אבן הוא נימוח כו׳ (שם) וזה אם פגע בך פגיעה לשון תפילה היינו כשהמנוול מתפלל מחוכך משכהו לביהמ״ד כי טוב יותר שיהיה נעשה ביהמ״ד כי הלימוד טוב יותר כנ״ל (ש״ה קד) (גם ש״מ ע״ה קנב).

לב דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלקיך, עיקר העלאת הכבוד היא ליראה ועיקר הדבר שיכבד יראי ה׳ בלב שלם כי בהלב היא עיקר היראה ושם עיקר הכבוד (ל״ק יד־ז).

לב זקן זה שקנה חכמה, לפי הזדככות חכמתו בי״ג מדות שהתורה נדרשת בהן הנמשכין מי״ג תיקוני דיקנא כן הזדככות קול רנתו ואז ע״י השמות קולו לבד הקב״ה מושיעו בעת צרתו כי קנה מוציא קול (ל״ק כז־ד) (ראה תהלים ק״ו וירא בצר).

לב דבר המסור ללב נאמר בו ויראת, להכיר את המפורסמים איזה ע״י עזות הוא ע״י בנין ירושלים שהיא בחי׳ לב בחי׳ יראה שלם היינו שלימות היראה התלויה בלב כשארז״ל דבר וכו׳ (ל״ת א־ד) (ר׳ לב לז).

לב זקן זה קנה חכמה, כי צריך האדם כל זמן שמזקין כל מה שניחוסף ובא לו יום מימי חייו להוסיף תוספות אור קדושה ודעת אבל כשהזקנים פוגמים את ימיהם ואין מוסיפים קדושה ודעת בכל יום מזה יונק מצח הנחש חכמת הטבע (ל״ת ד־ח) (ר׳ קינים פ״ג זקני).

לח את המן אכלו ארבעים שנה והלא ארבעים שנה חסר ל׳ יום אלא עוגה שהוציאו ממצרים טעמו בה טעם מן, כי המן הוא בחי׳ דעת גדול וע״כ אכלו בנ״י ארבעים שנה כי בן ארבעים לבינה ע״כ היה ראוי שיאכלו אותו מ׳ שנה בשלימות וע״ז תרצו חז״ל עוגה שהוציאו ממצרים היינו המצות כי מצה היא בחי׳ מחלוקת ששם היה הדעת בגלות טעמו בהם טעם מן כי לאחר שהוציאו מגלות מצרים היה בהם טעם מן שהיא בחי׳ דעת גדול שהיא בחי׳ מחלוקת לשם שמים שהוא גדול יותר מהדעת של שלום (ל״ק נו־ח) (ר׳ שלום יג).

לט אורך ימים בימינה, הוא לעולם שכולו ארוך שהם עולמות העליונים כי מי שזוכה שלימדו עולת להשכינה נמשך מזה שפע רוחניות לכל העולמות ולכל המלאכים ושרפים ובשמאלה עושר וכבוד שהוא שפע גשמיות וזה בחי׳ ימין ושמאל שיש בהתורה (ל״ק קנט) (ר׳ משלי ג׳ אורך).

לט עוה״ב הוא יום שכולו ארוך (ר׳ עוה״ז ועוה״ב ח) (ל״ת ז־ו).

מ אין השי״ת מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי עכו״ם, והרהור עכו״ם שייך אצל כל אדם היינו מה שמתחיל להתפלל בדביקות ובאמצע נופל ממדריגתו זה בחי׳ הרהורי עכו״ם כי כל הנפילות באים מחמת קלקול אמונה ואז צריך שישבר לבו בקרבו ויתבייש בעצמו על שנפל משמים לארץ וירחם על עצמו עד שיתאנח וע״י האנחה יחזור למדריגתו (ל״ק קח) (ר׳ אמונה קח).

מט עשרה קבין שיחה ירדו לעולם ט׳ נטלו נשים וא׳ כל העולם כולו וכל זמן שאין התקשרות השידוכים אין להדיבור שלימות אבל כשנתקשרין נתחברין ונשלמין חלקי הדיבור נשלם הדיבור ע״י אמת היינו להתפלל באמת שזה עיקר שלימות התפילה (ל״ת ב־ד) (ר׳ שידוכים יד).

נד לא ניתנה תורה למלאכי השרת, בשר ודם א״א לו שיצא ידי חובתו בשלימות ואין הקב״ה בא בטרוניא (ע״א ג) ולא ניתנה וכו׳ ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחומרות יתירות אין להם שום חיות כלל ותמיד הם במרה שחורה מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים י״ח בהמצות שעושין ואין להם שום חיות

משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרות שחורות שלהם (ל"ת מד) (ר' עבודת ה' מט).

ע וזה שאמרו רז"ל הנושא אשה לשם ממון הויין ליה בנים שאינם מהוגנים, כי כשנשאה לשם ממון הוא שוטה וכסיל ופוגם דעתו וע"כ הוויין ליה בנים שאינם מהוגנים מאחר שפגם הדעת שמשם באים הבנים (ל"ק סט) (ר' קהלת י' לב).

ע הנושא אשה שאינו הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו, כי כשנושא אשה שאינו הוגנת לו בוודאי אינו מתרצה בחלקו בממונו ובאשת נעוריו ובוחר במה שאינו שלו שאינה הגונה לו ועי"ז הוא בחי' מותרות בחי' שערות ע"כ אליהו ממונה ע"ז לעונשו כי הוא בעל שער שממונה ע"ז על בחי' שערות לעשות בהם דין (ל"ק סט).

אופן ב: וע"כ אמרו רז"ל אליהו כופתו והקב"ה רוצעו כופתו בחי' מוחין תפילין רוצעו זה בחי' מותרי המוחין בחי' רצועות שהן בחי' מותרי המוחין (ל"ק סט).

א"ה: כנראה שזה המאמר רבינו ז"ל חוזר למעלה שהצדיק יש לו ג"כ מותרי המוחין בחי' שערות אבל המוחין של הצדיק הם בחי' תפילין ומה שהצדיק משפיל עצמו לפעמים לדברים קטנים כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו שזה אצלו בחי' מותרי המוחין בחי' רצועות (כ"ז מבואר בקל"ק סט־יא).

ע קשים גרים לישראל כספחת, ספחת היינו מכות בחי' מכות מופלאות שנעשין ע"י נפילת האמונה ומחמת שאלו הגרים נעשין מלקיטת נפילת האמונה ע"כ הם מזיקין לישראל בחי' קשים כספחת (ל"ת ה־ה).

ע קשים גרים לישראל כספחת, בחי' ספיחים שגדלים מאליהם היינו שע"י הגרים נוטלין גאוה מנהיגי הדור שגדילין מאליהם ומתגאין מעצמן על הדור בחנם כי לא ניתן להם גדולה מן השמים כלל (ל"ת ה־ה) (ר' חגיגה ה' במסתרים).

עא וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה, צדקה עשה הקב"ה על משפחה שנטמעה נטמעה, שע"י צדקה נתתקן הגזילה שהיא בחי' משפחה שנטמעה כי הוא בחי' גוזל נפש בניו ובנוחיו ונוטל אשת חבירו ע"כ הוא משפחה של חערובות וע"י צדקה נתתקן שיתקיים כך וזה וישב מצרף היינו שיצרף הכסף של הגזילה שהוא בחי' משפחה שנטמעה נטמעה (ל"ק סט) (ר' גזילה ב).

עב וזרח השמש ובא השמש, עד שלא שקעה שמשו של עלי וכו' זריחתו של הצדיק היינו השגתו אינו אלא ע"י ישראל וכשישראל ח"ו נכנסין בתכמות חיצוניות אזי נופל הצדיק ונתכסה השגתו וכשיוצאין מהחכמות אזי הצדיק מחגבר לרוץ במהירות גדול ולתקן זה הדרך בזמן שהיו ישראל ניזופים (ל"ק מט־ז).

פא וזה שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך אנא בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מינך ב'ש'ר'א' ר"ת ש'שים ר'בוא ב'כרס א'חד דהיינו בחי' שקשר עצמו עם שרשי נשמות ישראל שעי"ז יש לו כח שיהי' לו ממשלה על המלאכים בחי' אנא עדיפנא מינך (ל"ת א־ב).

פא וזה שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך אנא בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מינך, כי מי שיש לו איזה צד פחד כל שהוא מהרהורי אשה הוא צריך לפחוד ממלאך אבל הצדיק שאין לו שום פחד מזה ואצלו איש ואשה שוין שאין מגיע לו שום הרהור כשרואה אשה ע"כ אין לו פחד ממלאך (ש"ה יח).

בבא קמא

טז וזה שקלל ירמיה את אנשי ענתות בעת אפך עשה בהם הכשילם בעניים שאינם הגונים היינו שאינם בבחי' עפר כלל וע"כ הצדקה שנותנים להם אינם בבחי' זריעה כלל כי רק כשנותנים צדקה להצדיק יסוד עולם שהוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר הוא מחברך מיד כי הוא בחי' זריעה על העפר שמצמחת כפל כפלים (ל"ק ע).

טז כמאמר ירמיה הנביא הכשילם בעניים שאינם מהוגנים, יש מנהיגי הדור שמטעים את העולם כאלו אין שום דבר נמנע מהם והכל בידם וכל זה מחמת שיש צדיקים אמתיים שיש להם באמת זה הכח ע"כ הם מתדמים עליהם כקוף בפני אדם והם נקראים נביאי השקר אבל באמת הם עושים טובה להצדיקי אמת כי יש שנותנים צדקה והם רשעים ונואפים והצדקה שלהם מזקת להצדיק אמת וע"כ הוא טובה מה שנמצאים השקרנים כי השי"ת מכשיל את הרשעים שיתנו הצדקה שלהם להשקרנים ואזי ניצול הצדיק האמת מפגם הצדקה שלהם (קל"ת טו) (ר' צדקה נד).

נט וז"פ אלעזר זעירא הוה סיים מסאנא אוכמא א"ל מה עבדית אמר קא מתאבילנא על ירושלים כי היה מתאבל על קלקול האמונה קריה נאמנה וע"כ סיים מסאנא אוכמא להורות שנתקלקל הרגלין ע"י קלקול האמונה אמרו לי' מי חשוב את לאתאבולי

היינו שחשדוהו שיש לו גדלות וע״כ ע״י נתקלקלו הרגלין וע״כ חבשוהו כי עונש הגדלות הוא תפיסה אמר להו בעו מינאי או אבעי מינייכו כי זה נסיון אם יש לי גדלות אז ראוי שלא אוכל להשיב בעי מינייהו האי מאן דקץ כופרא מאי משלם כופרא הוא עזות מאי משלם מי שפגם בעזות והשיבו משלם כופרא כמו שפגם ישלם ושאל והא קא הוי תמרי כי ע״י שפגם בעזות יכול לבוא לקלקול אמונה והשיבו ישלם תמרי כמו שמגיע על קלקול אמונה והא לא הוי תמרי כי עדיין לא בא לכפירות והשיב בששים היינו גיהנום כי העונשים על כל הדברים החליף אברהם אבינו ע״ה על שעבוד מלכיות אך עונש העזות נשאר רק בגיהנום (ל״ק כב־יא).

עב בבעיא דבעא רבא מרב נחמן וכו׳ והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בשרא דתורא ע״י אכילה בכשרות נכנע הכסילות ונתגדל השכל וע״י שלא אכל לא היתה דעתו צלולה (ל״ק יז־ג).

צב המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, כי מה שצריך לאותו דבר ואינו מבקש על עצמו הוא מחמת עניוות בחי׳ אין בחי׳ תחילה והוא נכלל בא״ס קודם הבריאה וע״כ הוא נענה תחלה כי הוא בבחי׳ תחלה (ל״ק כב־י).

קג וזה סוד כוונת הגמרא הגוזל את חבירו שוה פרוטה יוליכנו אחריו אפילו למדי והיא פליאה נשגבה מאד למה תפסו מדי דווקא אך דע שהגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד וזה כוונתם האמת הגוזל וכו׳ אפילו למדי היינו לימודי ה׳ היינו הבנים שצריך להחזיר לו אפילו הבנים שגזל ממנו ע״י שגזל את ממונו (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ג).

קג הגוזל וכו׳ אמר רבינו ז״ל שכך שמע שהיו לומדים כן הגמרא הנ״ל במקום ששמע (ש״ה קלג).

קיט הגוזל ממון ישראל כאלו גוזל את נפשו, כל הנפשות שרשם בעשירות וע״י כעס פוגם בנפשו ומקלקל העשירות כי עשירות וכבישת הכעס הם בחי׳ אחת (ל״ק נט־ה) (ר׳ ממון כז).

קיט הגוזל את חבירו כאלו גוזל ממנו נפש בניו ובנותיו, כי עיקר הממון של האדם בא לו ע״י בת זוגו והם בחי׳ אילן וענפים ופירות היינו שאור נפשה היא בחי׳ עיקר האילן שממנו יוצאים הענפים היינו בחי׳ הממון ועל הענפים גדילים פירות היינו הבנים נמצא כשאחד גוזל מחבירו ממון הוא גוזל ונוטל ממנו הענפים עם הפירות שהם נפש בניו ובנותיו (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ב).

בבא מציעא

כז עד דרוש אחיך אותו והשבתו לו, עד שתדרוש את אחיך אם אינו רמאי, דע שצריך לנסוע להצדיק לחזור על אבידתו כי קודם שיוצא האדם לאויר העולם מראין לו כל מה שצריך להשיג בזה העולם וכיוון שיצא מיד נשכח מאתו והשכחה היא בחי׳ אבידה וצריך לבקש אבידתו והאבידה היא אצל הצדיק כי הצדיק חוזר על אבידתו עד שמצאה וחוזר ומבקש עד שמוצא האבידות של כל העולם אך הצדיק אינו משיב עד שידרשנו אם אינו רמאי ושקרן (ל״ק קפח).

מב לעולם ישלש אדם מעותיו שליש בפרקמטיא ושליש בקרקע ושליש בידו, וזה כנגד שלש פעמים עשירות הנזכר בתורה אצל סדום ואצל רחל ולאה ואצל שקלים שליש בפרקמטיא היא כנגד עשירות שנזכר אצל סדום כי בסדום רצו לבטל המשא ומתן ע״כ צריך דוקא שליש בפרקטמיא ושליש שבקרקע הוא כנגד העשירות שאצל רחל ולאה כי באמת עיקר העשירות הוא רק בשביל התבוננות התורה אבל בלא זה העשירות היא פסולת והוא רק בשביל נשים קטני הדעת וזה שאמרו רחל ולאה כי כל העושר לנו שהיא רק בשביל נשים קטני הדעת ואתה כל אשר אמר אליך אלקים עשה היינו שאתה צריך העשירות בשביל התבוננות וכנגד זה צריך שליש בקרקע כי אשה קרקע עולם ושליש שבידו כנגד עשירות הנזכר אצל שקלים שנאמר שם לכפר על נפשותיכם בחי׳ אשר בידו נפש כל חי שיהא מזומנים בידו לעשות צדקה (ל״ק ס־ד).

מג ועל כן יש איסור אפילו במחשבה לשלוח יד בפקדון כמו ששנינו החושב לשלוח יד בפקדון כי הפלוגתא היא רק אם חייב ע״ז כמו השולח יד ממש אבל איסור יש בודאי לכ״ע כי החמדה בעצמה הוא איסור חמור מאד ר״ל כי יש כח בהחמדה לגזול ממונו ונפש בניו ובנותיו (ל״ק סט) (ר׳ גזילה ו).

נט איתתך גוצא גחין ולחיש לה פרש״י שמע עצתה כשהתפלה היינו בחי׳ מלכות בשפלות וקטנות בחי׳ אתתך גוצא צריך להקים אותה משפלות לגדלות ואז יזכה לעצה שלימה ולתשובה וזה ולחיש לה תקבל עצתה וזה עליות התפלה שהיא בלחש שהיא עבודה שבלב (ל״ק מט־ז).

נט אויקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו, עיקר הממון של האדם בא לו ע״י בת זוגו כי ע״י אור נפשה מזה בא לו הממון כי הממון הוא ממקום הנפש

ונפש היא בחי' נקבה כידוע (ל"ק סט) (ר' פסחים קי"ט ואת).

נט וזה בחי' מעשה דר' אליעזר הגדול בתגור של עכנאי, כי ר"א הלכה כמותו בכל מקום והיה רוצה להראות שזכה לשלימות הדיבור לארבעה חלקי הדיבור שזוכין לזה ע"י הלכות וע"כ אמר חרוב יוכיח אמת המים יוכיח כותלי ביהמ"ד יוכיחו בת קול יוכיח כי אלו ארבעה דברים הם בחי' ארבעה חלקי הדיבור כי הצדיקים הם עושים עם הדיבור כרצונם דהיינו לשנות הטבע ע"י שלימות דיבורו והראה זאת בד' דברים חרוב יוכיח זה בחי' הדיבור של צדקה כי חרוב נוטעין אותו לדורות כמו הצדקה שהיא לדורות (שבת קכא) כי היכא דלקדמי לבניך וכו' אמת המים זה בחי' תשובה בחי' שפכי כמים (איכה ב) כותלי ביהמ"ד בחי' עשירים שהם כתל שהכל פונים אליו וכל טוב שיש להם נמשך להם מבחי' בית המדרש דהיינו הצדיקים שמהם נמשך כל ההשפעות בת קול זה בחי' מלכות כי הקול יוצא משית עיזקעין דקנה בחי' מלכות (מלכים־א י) שש מעלות לכסא נמצא שהראה ר' אליעזר שיש לו ריבוע הדיבור אבל אעפ"כ לא השגיחו עליו כי יחיד ורבים הלכה כרבים כי זה יקר בעיני השי"ת שזה בחי' התגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות וזה שאמר הקב"ה נצחוני בני היינו שבחי' בן שלהם נצח כי זה שרבים מסכימים לדעת אחד זה בחי' שבת בחי' בן (ל"ת ב־ו).

עא צדיק ממנו בולע עיין חבקוק א תחריש כבלע וכו' (ל"ק ח־ה).

פד שופריה דיעקב כעין שופריה דאדם, יעקב זכה להארת והדרת פנים ע"י שזיכך חכמתו בתורה וידע לבארה ולדרשה בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן (ל"ק כז־ב) (ראה בראשית ל"ג ויבא יעקב).

פה ר' זירא התענה כדי לשכוח תלמוד בבלי כי היה צריך לבוא להשגה יותר גדולה שהיא תורת א"י והגדלות מועיל כמו תענית כי ע"י גדלות שוכח ג"כ חכמתו אך צריך לזה אומנות יתירה שיהיה לו גדלות רק כדי לשכוח חכמתו שמקודם ואעפ"כ יהיה עניו באמת (ל"ק רמו) (ר' גיאות כב).

פט וזה שאמרו חז"ל שהתענה ר' יוסף מ' יום שיתקיים לימדו אחוי לי' לא ימושו מפיך ושוב התענה אחוי לי' מפי זרעך וכו' כלומר שלא ימושו ויגושמו מפיך ואז יתקיים תלמידו כי לא יהיה שכחה כי דבר רוחני אינו תופס מקום (ל"ק ק) (ר' תורה עט).

בבא בתרא

ח ומצדיקי הרבים ככוכבים אלו מלמדי תינוקות וכיון שראה משה שבני גד ובני ראובן מניאין לב בני ישראל מנחלת אבותם שהם מחייבים רבים מסתמא גם רבם אינם מצדיקי רבים אלא מחייבי רבים בשביל זה קרא להם תרבות אנשים חטאים ות"א תלמידי גברייא חייביא (ל"ק קג) (ר' סנהדרין צ"א כל).

ח והם תכו לרגליך ישא מדברותיך אלו ת"ח שהולכים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר ונושאים ונותנין בדבריו של מקום, כי הצדיקים אמתיים מדברים לפעמים עם רשעים ומספרים עמהם מעסקי מלחמות אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה והאור התורה מתלבש בצירופים אחרים כי אם היה הצדיק מדבר תיכף תורה בפירוש עם הרשע היה יכול להתפקר יותר כי היה נעשה אצלו סם המות ח"ו כי הוא רחוק מן התורה וע"כ צריכין הצדיקים לדבר עם ההמון עם שיחות חולין ועי"ז מקשר אותן ומעלה אותן להש"י וזה בחי' שהוא נושא ונותן בדבריו של מקום דהיינו שהוא מדבר עם כל אחד לפי מקומו במקום שהוא והוא נושא אותן הדיבורים ונותן אותם להש"י כי הוא מקשרם לשרשם לבחי' חכמה עילאה ועי"ז מביאם לידי תשובה (ל"ת צא) (ר' יומא ע"ב צדיקים).

ט הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות, צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע ובשביל זה יש בה שש ברכות וי"א ברכות כנגד ז' כוכבי לכת וכנגד י"ב מזלות ומה שחסר מהברכות הלא היה צריך להיות שבעה וי"ב ברכות להורות שאין להם שלימות כ"א עד שיקבלו ממקור הברכות שהיא בחי' שבת בחי' אמונה (ל"ק לא־א־ב).

י גוף קשה פחד שוברו, צריכין לדבר הרבה בתורה ותפלה עד שיהי' הגוף בטל ואפס ולבא לזה לבטל הגוף לגמרי הוא ע"י מדת היראה בחי' פחד שוברו בחי' פחד יצחק דהיינו יראה (ל"ק עה).

י צדקה תרומם גוי אלו ישראל וחסד לאומים חטאת אלו העכו"ם והביאו ראיה מנבוזראדן וכתבו התוס' שם ונבוזראדן עשה אז צדקה שקנא להקב"ה נמצא שקנאת ה' צבאות הוא כמו צדקה (ל"ת סה).

יא אבות גנזו ממון ואני גנזתי נפשות, ע"י צדקה הוא לוקח נפשות וכל מה שנותן ליותר אנשים לוקח לעצמו רעים ואוהבים יותר (ל"ק יז־ה).

טז בת היתה לאברהם ובכל שמה, בת זה בחי' בת עין השחור שבעין שמצמצם בו הראות שכל הדברים הגדולים נראים בתוכו כן השכל התחתון מצמצם השכל העליון ונכלל בתוכו (ל"ק ל־ג) (ראה אברהם אבינו ב).

כא וזה שאמר רב לרב שמואל בר שילת דקרי קרי ודלא קרי להוי צוותא לחברו כי הדבר קשה הא תינח מי שהוא בר אורין ועוסק במו"מ באמונה פשטא אורייתא כי כל דיני ממונות שייך למו"מ אזי המו"מ היא טובה אצלו שמוחין שלו מתחדשין אבל מי שאינו בר אוריין מה הנאה יש לו שעוסק במו"מ וזה ודלא קרי להוי צוותא לחבירו הוא עושה טובה לחברו שהוא משרשו שמוחין של חבירו מתחדשין (ל"ק לה־ט).

כא וזה שאמר רב לרב שמואל בר שילת כד תמחי לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסאני, תמחי לשון טהרה ינוקא היא בחי' מאור הקטן בחי' מו"מ באמונה לא תמחי אלא בערקתא דמסאני לא תוכל לשמור האמונה שלא ינקו ממנה החיצונים אלא ע"י ערקתא דמסאני בחי' רצועות של תפילין שיקיים ודובר אמת בלבבו כמו רב ספרא (ל"ק לה־ט) (ראה תפילין ה).

כה הרוצה להחכים ידרים ולהעשיר יצפין, אמר המגיד ז"ל שאלו שניהם א"א שיהיו במקום אחד היינו תורה וגדולה כי כשרוצה להחכים עומד לדרום ע"כ א"א לו להעשיר כי כשהוא בדרום אזי איננו בצפון כ"א הוא בתכלית העניוות שהוא אין ממש אזי אינו עומד בשום צד ע"כ אפשר שיהיה תורה וגדולה במקום אחד כמו מרע"ה ורבינו הקדוש (ל"ק קסב) (ר' המגיד ממעזריטש זצוק"ל).

עג אמר רבב"ח האי גלא דמטבע לספינתא מחזי כי צוציתא דנורא חוורתא ברישא, פרשב"ם אש לבנה ומלאך מזיק הוא, ומחינן לי' באלוותא דחקיק עלי' אהי' אשר אהי' גלא הוא היצה"ר דמטבע לספינתא שרוצה להשפיל המלכות דקדושה היא היצ"ט ומחזי כי צוציתא דנורא חוורתא ברישא כי היצה"ר מתלבש עצמו במצוות אעפ"כ מלאך מזיק הוא ומחינן לי' באלוותא דחקיק עלי' וכו' היינו עיקר הכנעתו של היצה"ר הוא ע"י התורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה (ל"ק א).

עג אמר רבב"ח זימנא חדא היה קאזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אגבי' וקדחה אגמא עילוי' סברינן יבשתא הוא וסלקינן ואפינן ובשלינן אגבי' וכד חם גביה אתהפיך ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן.

חזינא האי כוורא הוא בחי' הצדיק הדור הנקרא דג דיתבא לי' חלתא אגבי' היינו התפילות שאנו מתפללים שכביכול פנה עורף אלינו יתבא לי' כי צריך לקשר את התפילה להצדיק שבדור וקדחא עלי' אגמא היינו הנשמות הנקראין עשבין הבאים עם התפילה וסברינן יבשתא הוא היינו שהתפילות אינם עושים פירות אבל באמת אינו כן אלא סלקינן ואפינן ובשלינן היינו כל התפילות עולין ובונים השכינה ביותר וכשישתלם קומתה של השכינה ע"י רוב התפילות וזה כד חם כאשר יכמרו רחמיו גבה איתהפיך יתהפך מדת הדין למדת הרחמים ואי לא מקרבינן לספינתא בחי' חסד בחי' הספנין רובן חסידים היינו למעני למעני אעשה כי צריכין אנחנו שבחסדו יגאל אותנו אי לא חסדו הוה טבעינן ח"ו בגלות (ל"ק ב־ו).

עג אמר רבה בר בר חנא לדידי חזי לי ההוא אקרוקתא פי' ר"ש צפרדע היינו צפר דעה דהוי כי אקרא דהגרוניא מלשון קרא בגרון היינו נגינה שנמשכת ממנו ואקרא דהגרוניא כמה הוי שיתין בתי היינו ע"י מה מתקנים כששומעים נגינה ממנגן שאינו כשר שיתין בתי פי' ר"ש תלמודא קאמר לה היינו שילמוד תלמוד אתא תנינא ובלעה פיר"ש רבה קאמר לה ע"י שלומד שלא לשמה בשביל שיתקרא רבי יבלע אותה הנחש אתא פושקנצא ופי' ר"ש עורב היינו ע"י שילמוד בלילה ובלעה מגין עליו מן הנחש וסליק ויתיב באילנא פי' המהרש"א שהוא בחי' אברהם חסד היינו החוט של חסד שנמשך עליו מגין מן הנחש ת"ח כמה נפיש חילא דאילנא היינו כ"כ גבר חסדו שאפילו ע"ז יכול להגן (ל"ק ג).

עג אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוא קאזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה אכלה טינא באוסייה ומתה ואידחוהו מיא ושדיוהו לגודא וחרוב מיניה שיתין מחוזי ואכלי מיניה שיתין מחוזי ומלאו מחד גלגלי דעינא תלת מאה גרבא משחא וכי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי מגרמיה מטללתא ויהבי למבנינהו הנך מחוזי. ספינה לשון חשיבות בחי' מלכות שחקר רבב"ח איך בנ"י מעלין אותה וחזינא האי כוורא ישראל מכונין דגים כמ"ש וידגו לרוב דיתבא לי' אכלא טינא בנחיריו חוטם בחי' תפלה שנתערב שרץ טומאה בתפלתו מה עשה האיש הזה עשה שלוש בחי' וז"פ ומתה ואידחוהו מיא ושדיוהו לגודא ומתה זה בחי' ווידוי דברים בבחי' כל המומתין מתוודין ואדחוהו

מיא זה בחי' צדקה בחי' שלח לחמך ע"פ המים ושדיוהו לגודא לשון גדר בחי' הצדיק שגדר פרצותיהן של ישראל שקירב א"ע להצדיק וע"י שלש בחי' אלו וחרב מינה שיתין מחוזא רמז על חורבן ממשלת עכו"ם והצדיק הורה לו דרך הישר לפי שורש נשמתו ואכלו מיני שיתין מחוזא כי הדרן ואתאן לבתר תריסר ירחא שתא כי יש ב"א שיוצאין מהקדושה הכלולה בשנים עשר שבטי י־ה והם לבתר תריסר וכו' שיוצאין מכלל ישראל ע"י מעשיהם הרעים וחזינן דהוו מנסרי מגרמייהו דהיינו שהעוונות חקוקים על עצמותם ויהבו לבניינא הנך מחוזא היינו ע"י שנתעורר איש הישראלי בתשובה גורם שגם אלו הרשעים נעשו כסא לקדושה ועוזרים לעובדי השם (ל"ק ד־ט).

עג אמר רבב"ח זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכורא תלתא יומא ותלתא לילותא איהו בזקיפו ואנן בשיפולי וכי תימא לא מסגי ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמר כמיחם קימקומא דמיא מסגא שיתין פרסי ושרי פרשא גירא וקדמא ליה איהי ואמר רב אשי ההוא גילדנא דימא הואי דאית ליה תרי שיצא. ספינתא לשון חשיבות בחי' יראה יראת ה' היא אוצרו שהיא עיקר החשיבות שיצא לשון צרה בחי' ואכלה ותרגומו ואשיצי חלתא יומא ולילותא הם המצות שיש בהם מושכלות ומקובלות וחוקות וכתיב והגית בו יומם ולילה (יהושע א) איהו בזקיפו ואנן בשיפולו בחי' ישמח ה' במעשיו ישמח ישראל בעושיו כמיחם קומקמא דמיא דא מוחא מסגי שיתין פרסא בחי' ששים גבורים רעם גבורותיו וכי שדא פרשא גירי פרשא בחי' חסד שמפרש תעלומות גירי בחי' חצים בחי' שב לימיני קדמה לי' איהי בחי' יראה שהיא קודמת לאהבה שרבב"ח סיפר ממדת היראה שע"י יכולין לידע בין קודם גז"ד ובין לאחר גז"ד וזה בין שיצא ואיך יכולין ע"י המצוות שהם בחי' חלתא וכו' ודווקא כשעושין בשמחה שאין רוצה בשום שכר ואעפ"כ צריך להקדים היראה ואז תבוא אליו האהבה ממילא (ל"ק ה־ה).

עג אמר רבב"ח זימנא חדא הוה אזלינן במדברא וחזינן הני אווזי דשמיטן גדפייהו משמניהו וקא נגדי נחלי דמשחי מתותייהו ואמינא להו אית לי מנייכו חולקא לעלמא דאתי חדא דליא לי אטמא וחדא דליא לי גדפא אטמא היא בחי' נקודה התחתונה ששומע בזיונו ושותק וגדפא היא נקודה העליונה שזוכה לכבוד אלקים והראו לרבב"ח שזכה לאלו הבחי' אר"א עתידין ישראל ליתן עליהם את הדין כי ישראל יתנו דין לכל באי עולם והם ישפטו כל הדינים (ל"ק ו־ו).

עג ארבב"ח אמר לי ההוא טייעא תא אחוי לך טורא דסיני אזלי וחזאי דהדרן לה עקרבי וקיימין כי חמרי חיוורתא ושמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי. תא אחוי לך טורא דסיני בחי' עצות ששם קבלו תרי"ג עיטין חזאי דהדרי לה עקרבא היינו שיש עצת רשעים שע"י אין יכולים לקבל עצת צדיקים וקיימי כי חמרא חיוורתא זה בחי' ציצית שהיא שמירה מעצת הנחש חיוורתא היינו לבן כי עכשיו זה עיקר הציצית ושמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי פרש"י על הגלות היינו ע"י ציצית יכולין לבוא לעצת צדיקים שהם בחי' אמת וע"י אמת באים לאמונה וע"י אמונה תבוא הגאולה (ל"ק ז־ה).

עג ארבב"ח אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך מתי מדבר אזלי וחזיתינהו ודמו כמאן דמבסמו וגנו אפרקיד והוה זקיפא בירכיה דחד מינייהו ועייל טייעא תותיה בירכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו ולא הוה מיסתגי לן אמר לי דילמא שקלת מידי מינייהו דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מיסתגי ליה אזלי אהדרתיה והדר מיסתגי לן. מחי מדבר שהראה לו הרשעים שאינם דביקים בצדיקים כי מדבר לא היתה רוח צפונית וכו' (יבמות עב) היינו רוח חיים דקדושה מהיכן הם משלימים חסרונם והראה לו דהוו דמי כמבסמי פר"ש כשתויי יין בחי' עשו הרב דקליפה שמשם מקבלין הרשעים הרוח חיים להשלים החסרון וזהו וגני אפרקיד פר"ש פניהם למעלה כי הרוח שלהם

שרבב"ח הלך לחקור במדת ענוה אווזי בחי' חכמים בחי' הרואה אווז וכו' יצפה לחכמה דשמיטין גדפייהו פרש"י נוצות בחי' מחלוקת שאין משגיחין על שמבזין אותם וע"ש זה נקרא חכם כי סייג לחכמה שתיקה משמנייהו מחמת שאוחזין עצמן בבחי' שמנת עבית כי זה עושין בשביל תשובה ונגדי נחלי דמשחא מתחותייהו היינו ע"י שתיקה זוכין לכבוד אלקי שהוא בחי' שמן ואמינא להו אית לי מנייכו חולקא לעלמא דאתי חדא דליא לי אטמא וחדא דליא לי גדפא אטמא היא בחי' נקודה התחתונה ששומע בזיונו ושותק וגדפא היא נקודה העליונה שזוכה לכבוד אלקים והראו לרבב"ח שזכה לאלו הבחי' אר"א עתידין ישראל ליתן עליהם את הדין כי ישראל יתנו דין לכל באי עולם והם ישפטו כל הדינים (ל"ק ו־ו).

עג ארבב"ח אמר לי ההוא טייעא תא אחוי לך טורא דסיני אזלי וחזאי דהדרן לה עקרבי וקיימין כי חמרי חיוורתא ושמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי. תא אחוי לך טורא דסיני בחי' עצות ששם קבלו תרי"ג עיטין חזאי דהדרי לה עקרבא היינו שיש עצת רשעים שע"י אין יכולים לקבל עצת צדיקים וקיימי כי חמרא חיוורתא זה בחי' ציצית שהיא שמירה מעצת הנחש חיוורתא היינו לבן כי עכשיו זה עיקר הציצית ושמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי פרש"י על הגלות היינו ע"י ציצית יכולין לבוא לעצת צדיקים שהם בחי' אמת וע"י אמת באים לאמונה וע"י אמונה תבוא הגאולה (ל"ק ז־ה).

עג ארבב"ח אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך מתי מדבר אזלי וחזיתינהו ודמו כמאן דמבסמו וגנו אפרקיד והוה זקיפא בירכיה דחד מינייהו ועייל טייעא תותיה בירכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו ולא הוה מיסתגי לן אמר לי דילמא שקלת מידי מינייהו דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מיסתגי ליה אזלי אהדרתיה והדר מיסתגי לן. מחי מדבר שהראה לו הרשעים שאינם דביקים בצדיקים כי מדבר לא היתה רוח צפונית וכו' (יבמות עב) היינו רוח חיים דקדושה מהיכן הם משלימים חסרונם והראה לו דהוו דמי כמבסמי פר"ש כשתויי יין בחי' עשו הרב דקליפה שמשם מקבלין הרשעים הרוח חיים להשלים החסרון וזהו וגני אפרקיד פר"ש פניהם למעלה כי הרוח שלהם

גדול לפי שעה והוה גבה בירכיה דחד מינייהו זה מורה על גודל ההצלחה של הרשעים ועייל טייעא תותי׳ בירכי׳ הצדיק נקרא טייעא כי רכיב גמלא וזקיף רומחא בחי׳ רוח מ׳ היינו התורה שנתנה למ׳ יום היינו שהצדיק קבל הרוח חיים מהתורה והוא נקרא רב חסד ועכ״ז עייל תותי׳ בירכי׳ תחת הצלחת הרשע בחי׳ כבלע רשע צדיק ממנו וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מינייהו ששבר מדה רעה מאחד מד׳ יסודות שהגביר הרשע על עצמו ולא מסתגי לן אעפ״כ לא עלתה לו להשפיל את הרשע אמר לי דילמא שקלית מידי מינייהו שמא יש לך אחד מד׳ יסודות שלא תקנת איזה מדה רעה שלהם דגמירי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי לי׳ שיש קבלה שמי שלוקח איזה מדה רעה של הרשעים אינו יכול לצאת מהם ולהכניעם אזלי אהדרתי׳ היינו שהחזרתי מה שהי׳ אצלי אחיזת הרע שלהם והדר מיסתגי לן שאז עלתה בידינו לצאת מתחת ברכיו ולהשפילו כי צדיק גמור הוא יכול להשפילם בחי׳ משפיל רשעים עדי ארץ (ל״ק ח).

עג ארבב״ח זימנא חדא הוי קאזלינן במדברא ואתלוין בהדן ההוא טייעא דהוי שקיל עפרא ומורח לי׳ ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והוא אורחא לדוכתא פלן אמרינן לי׳ כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפרא יהבינן ליה אמר לן תמניא פרסי תנינן יהבינן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכלת ליה.

טייעא סוחר ישמעאל בחי׳ כי שמע ה׳ (בראשית טז) בחי׳ צדיק הדור שהוא כלול מכל התפלות ואיתלוין בהדן שקשרנו עצמנו עם הצדיק הדור שקל עפרא ומורח בחי׳ תפלה ואמר הא לדוכתא פלן שהי׳ יודע להעלות כל תפלה לשער השייך לשבטו אמרינן ליה כמה מרחקינן ממיא מבחי׳ שפכי כמים לבך (איכה ב) אמר לן תמניא פרסי היינו לימוד התורה חמשה חומשי תורה ושלשה תפלות תנינן ויהבינן לי אחר הלימוד יהבינן לי׳ להריח כמה מרחקינן ממיא ואמר לן תלתא פרסא היינו שלש תפלות והראה לנו סימן שעדיין לא הגענו למדריגת שפכי כמים וכו׳ אפכית בחי׳ אף חשוב צור חרבו (תהלים סט) כי אם היו התפלות בבחי׳ שפכי לא הי׳ משיב צור חרבו (ל״ק ט־ד).

עג אמר רבב״ח אמר לי ההוא טייעא תא ואחווי לך בלועי דקרח אזלי וחזאי תרי בזעי דהוי נפיק מינייהו קטרא שקל גבבא דעמרא ומשיי׳ במיא ואנחי׳ בריש׳ דרומחי׳ ועיילי התם וכי אפיק הוי איחרך איחרוכי אמר לי אצית מה שמעית ושמעית דהוי אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל שלושים יומא מהדרא להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין. בלועי דקרח בחי׳ מינות כי קרח מין הי׳ (ירושלמי סנהדרין חלק) וחזאי תרי ביזעי דנפיק מנייהו קיטרא בחי׳ חרון אף שגורמים במינות בחי׳ עלה עשן באפו (תהלים יח) ושקל גבבא דעמרא ומשיי׳ במיא בחי׳ עומר שעורים בחי׳ מרדכי ואסתר בחי׳ המחאת כף וריקודין ואנחי׳ ברישא דרומחא רומח היא בחי׳ רוח מם שהוא מארבע רוחות בחי׳ רוח הצדיק איש אשר רוח בו ואפקינהו ואחרך איחוכי לשון חיים ואריכות ימים כי ע״י ביטול הגאוה עי״ז החכמה על תיקונה ועי״ז יחי׳ ויאריך ימים אמר לי אצית להו ושמעית דאמרין משה אמת ותורתו אמת כי כשמתקרב לצדיקים לקבל מהם הרוח ועי״ז נשבר הגאוה ואז מכירין אפילו אלו שהם מסטרא דמותא את גדולת הבורא ית״ש, ואמר לי כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם להכא ואמרי הכי משה ותורתו אמת פר״ש בכל ראש חדש כי שרש התשובה היא ר״ח כי בר״ח אמר הקב״ה הביאו עלי כפרה (שבועות ט) וזה בחי׳ תשובה ובשביל זה גם קרח מוכרח לאיזה תשובה בר״ח אבל התשובה אינה מועלת כי עיקר התשובה בעוה״ז ואעפ״כ אין גיהנם בר״ח כמו שאר ימים (זוהר תרומה קנ) וזה מהדרא להו גיהנם כי בר״ח הגיהנם אינו אלא חרטה וזה מהדרא להו גיהנם כי החרטה היא הגיהנם של ר״ח (ל״ק י־ט).

עג אמר רבב״ח זימנא חדא הוי אזלינן בספינתא וחזאי להאי ציפרתא דהוי קאי עד קרסולי׳ במיא ורישי׳ ברקיע ואמרינן ליה מיא ובעינן למיחת לאקורי נפשין נפק ברת קלא ואמר לן לא תחותו להכא דנפלה לי׳ חצינא לבר נגרא הכא הא שבע שנין ולא מטי לארעא ולא משום דנפישי מיא אלא משום דרדיפא מיא אמר רב אשי האי זיז שדי הוא דכתיב וזיז שדי עמדי.

ציפרתא היא בחי׳ הדיבור שהיא אמצעי בין האדם ובין השמים בחי׳ תבונות התורה דקאי עד קרסולי׳ במיא כי הדיבור צריך להאיר באדם שהוא במדריגא פחותה ואמרינן ליה מיא היינו שא״א לזכות לדיבור אלא ע״י שיהא האדם בעיניו אפס ואין ובעינין לנחותי לשון שפלות להיות עניו אך הי׳ לאקורי נפשין היינו כי מחמת שיודעין ביזוי הגדלות ע״כ הם ענוים בשביל להתכבד ולהתייקר נפק ברת קלא

ואמר לא תחותי להכא שהזהירם הבת קול שלא יהיו ענוים בשביל להתכבד כי זה העניוות היא תכלית הגדלות דנפלה חצינא לבר נגרא הא שבע שנין ולא מטיא לארעא שהבת קול הודיעה להם שורש הגדלות שהיא מנפילת ההתפארות של הקב״ה שהיא לבושו בחי׳ גאות לבש (תהלים צג) דנפלה חצינא לבר נגרא חצינא בחי׳ לבוש בר נגרא זה הקב״ה (חולין ס) אלקיכם נגר הוא מנפילת הלבוש הזה נתהוה הגדלות בחי׳ שבע בחי ע״ז שעי״ז גלו ישראל מארצם (גיטין פח) בחי׳ הא שבע שנין ולא מטי לארעא שע״י עון זה לא חזרנו לארצנו ולא משום דנפישי מיא שלא תאמר מחמת שרבים הגוים גלל כן לא חזרנו לארצנו אלא משום דרדיפי מיא היינו ע״י רדיפת הכבוד והגדלות אין יכולין לחזור לארץ ישראל אבל איך זוכין לשבר הגדלות הוא ע״י שמירת הברית וזה שאמר רב אשי האי זיז שדי הוא בחי׳ שמירת הברית בב׳ בחי׳ יחודא עילאה ויחודא תתאה עי״ז הכבוד בשלימות ועי״ז זוכין לדיבור המאיר לו לתשובה (ל״ק יא־ז).

עג אמר רבב״ח לדידי חזי לי הורמיז בר ליליתא דהוה קא רהיט אקופא דשורא דמחווא ורהיט פרשא כי רכיב סוסיא מתתאי ולא יכיל לי׳ זימנא חדא הוי מסרגין ליה תרתי חיותא וקיימין אתרי גשרי דדונג ושוור מהאי להאי ומהאי להאי, ונקט תרי כסא דחמרא בידיה ומורק מהאי להאי ולא נטפי מינייהו נטפא לארעא ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הוה ושמעית מלכותא וקטליה.

הורמיז פי׳ ר״ש שד בר לילותא זה ת״ח שד יהודי שעיקר הלמדן מתורה שבע״פ והוה רהיט אקופא דשורא זה הצדיק שנמשל לחומה שת״ח ש״י רחף את הצדיק הדור ורהיט פרשא פר״ש לפי תומו כי הוא רודף גם התנא שחידש זאת התורה אבל לפי תומו כי זה נעשה ממילא בלא מתכוין כי רכיב סוסיא מתתאי כי ע״י שלומדים בקדושה מחזירים נפשו לתוך גופו כמ״ש שפתותיו דובבות בקבר אבל ולא יכיל לי׳ שהתנא לא יכול לסבול לנשק עצמו עם ת״ח ש״י אשר נבילה טובה הימנו ואם יקשה לך איך זה בא שמתורת התנא יכול הלמדן להכשל ותירץ ע״ז זימנא חדא הוי מסרגין ליה תרתי חיותא כי יש שני מיני חיות רוחני וגשמי ולפעמים התנא נופל לאיזה שגיאה דקה להמשיך חיות גשמי אבל התנא מחמת דביקותו בחיות רוחני קיימי אתרי גשרי דדונג כי זה דומה לגשר של דונג שאין יכולים לעמוד עליו ושוור מהאי להאי כי מתוך שלא לשמה קופץ לשמה ומחמת טובת העולם קופץ מלשמה לשלא לשמה ועי״ז יש בתורתו בחי׳ ופושעים יכשלו בם התיקון לכל הנ״ל ונקיט תרי כסא דחמרא בידי׳ כי יש שני בחי׳ יין בחי׳ תורה שבע״פ ובחי׳ בינה ליבא ומורק מהאי להאי בחי׳ חיבוק שיקבל באהבה את הרדיפה וישמח ביסורין ולא נטפהו מינייהו לארעא ואותו יום יעלו שמים ירדו תהומות הוה היינו שהשכינה ישבה בין תרין צדיקייא צדיק עליון וצדיק תחתון כשלומדין בקדושה זה בחי׳ נשיקין שנושק עצמו עם התנא ושמע מלכותא וקטליה ע״י שהצדיק ישכיל ויבין מהחירופין וגידופין של הת״ח ש״י מאיזה תורה שבע״פ זה נמשך וכשמהפך החירופין להלכה שהיתה מקודם עי״ז וקטליה לשד יהודי (ל״ק יב־ד).

עג אמר רבב״ח אישתעו לי נחותא ימא בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומיא דגלא תלת מאה פרסי זימנא חדא הוי אזלינן בארחא ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתא דכוכבא זוטא דהוי כמבזר ארבעין גריוא ביזרא דחרדלא ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבלא ורמיא לה גלא לקלא לחברתה ואמרה לה חברתי מי שבקת מידי בעלמא דלא שטפית וניתי אנא וניחרבי׳ אמרה לה פוק חזי גבורתא דמרך דאפילו כמלא חוטא דחלא לית דעבר שנא׳ האותי לא תראו נאום ה׳ וכו׳.

נחותא ימא ממשיכי ימא דאורייתא לזה העולם בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומיא דגלא תלת מאה פרסי היינו שני השינין בחי׳ שני שכליים דהיינו השכל של קיבוץ נפשות והשכל של העלאת נפשות להמשיך תורה והגלים הם הנפשות זימנא חדא אזלינן באורחא אורח לשון זיווג שנכנסנו לעורר זיווגא דקב״ה ושכינתי׳ והוה כמבזר ארבעין גריוא ביזרא דחרדלא שעי״ז מוריד התורה שניתנה לארבעים יום ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבלא כי יש הבל וכו׳ אשר יש צדיקים וכו׳ אשר רבים נתפקרו עי״ז שרואים צדיק ורע לו רשע וטוב לו ואם היינו מעלים הרבה נפשות הוה מקלינן לשון קולא לא היה ההבל הזה קשה להעולם ורמיא גלא קלא לחברתה מי שבקית מידי בעלמא דלא שטפתיה וניתי אנא וניחרבי׳ כשאלו הנפשות חוזרים עם החכם שהוריד התורה נתוסף בהם אהבה זה לזה ומעוררים זה את זה אולי יש איזה מדה שעוד לא תקנת אז אני אסייע לך לכלות מדה הזאת ממך והשיב לו פוק חזי גבורתא דמרך שהוא החכם ראה כמה גדול כוחו דאפילו כמלא חוטא דחלא לית

דעבר פר"ש אפילו כרוחב החוט לא יכולתי לצאת מן החול פ' את שואלת שמא שבקתי מדה בעולם שעדיין לא תקנתי אותה תדע חברתי שעדיין אני משוקע בכל התאות ולא יצאתי מן החול אל הקודש אפילו כמלא חוט ובודאי מי שהוא במדריגה זאת ליח דעבר שא"א לבוא לבחי' עיבור אעפ"כ פוק חזי גבורתא דמרך כח החכם שאף נפש שלי העלה בבחי' עיבור (ל"ק יג־ו).

עג אמר רבב"ח לדידי חזי לי אורזילא בר יומא דהוי כהר תבור והר תבור כמה הוי ארבעה פרסי ובי' משכא דצווארי' תלתא פרסי ובי מרבעתא דרישי' פרסא ופלגא ורמא כופתא וסכרא לירדנא.

אורזילא בר יומא היינו הכבוד שהיא אצל העכו"ם בזילותא ולמה נקרא בר יומא כי בכל יום מוכן הכבוד לצאת מן הגלות ע"י משיח צדקנו והוה כהר תבור הר לשון גדלות תבור כפי שבירת הגדלות כן מעלין הכבוד והר תבור כמה הוה ארבע פרסי היינו ארבע בחי' שפלות לפני צדיקים בינונים ורשעים וגם יחזיק עצמו למטה ממדריגתו ומשכא דצווארי' חלתא פרסי בחי' ג' דברים שדרך ב"א להתגדל בהם חכם גבור עשיר ומרבעתא דרישי' פרסא ופלגא כי הת"ח ע"י לימדו גורם זיווג וממשיך נשמה בהירה לבנו זה נקרא פרסא וגם ע"י לימדו מתנוצצין הנשמות ומעוררין הפושעי ישראל בתשובה וגם מולידין נשמות הגרים זה מכונה בשם פלגא כי הם רחוקים מהקדושה וצריך יגיעות להפשיט בגדים הצואים כי הם מונעים ומפסיקים לחזור להקב"ה וזה ורמא כופתא וסכרא לירדנא כי הירדן מפסיק בין קדושת א"י לחו"ל (ל"ק יד־ה).

עג אמר רבב"ח אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך היכי דנשקי ארעא ורקיע בהדדי אזלי וחזאי דעביד כוי כוי שקילתא לסלתאי ואנחתיה בכוותא דרקיעא בהדי דמצלינא בעיתא ולא אשכחיתה אמרי איכא גנבי הכא א"ל גלגלא דרקיע הוא דהדר נטר עד למחר כי השתא ומשכח לה.

דנשקי ארעא ורקיעא בחי' שלום בעצמיו הגוף עם הנשמה עי"ז עבידי כוי נעשה חפלה ושקלית לסלתאי ואנחי' בכוותא דרקיע סלתאי בחי' פרנסה שגם אלו התפלות שהם לצורך הגוף לא הי' כוונתו רק עבור נשמתו כי ממילא כשנתקן ברוחניות נתקן גם בגשמיות ועד דמצלינא בעותי לא אשכחה היינו אע"פ שתקן ברוחניות לא נמשך לו שפע גשמיות אמר איכא גנבי הכא שגונבים השפע שלי השיב לו גלגלא דרקיע דהדרא היינו גלגולין דנשמתין היא הגורמת שאין לצדיק כדי פרנסתו (ל"ק יד־ט).

עג אמר רבב"ח לדידי חזי לי ההוא אקרוקתא דהוי כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניאָ כמה הוי שיתין בתי אתא תנינא בלעה אתא פושקנצא ובלעה לתנינא וסליק ויתיב באילנא תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא אמר ר' פפא בר שמואל אי לאו דהוי התם לא הימני'.

אקרוקתא פרש"י צפרדע מלה מורכבת צפור דעה צפור היא יראה ודיעה היא שורש היראה ודמיא לאקרא דהגרוניא לשון קרא בגרון תורה שבנגלה כי ע"י עלית היראה לדעת זוכין לתורה שבנגלה ואקרא דהגרוניא כמה הוי שיתין בחי בחי' חפלה חסד כי זה חסד השי"ת שנתן לנו רשות לקראו בתארים של בשר ודם והוא נמצא לנו ואמא תנינא ובלעה תנינא בחי' נחש שמסית את האדם שיתפלל לתועלת עצמו ואתי פושקנצא ובלעי' פי' ר"ש עורב מי שנעשה אכזרי על בניו כעורב שמתפלל בלי תועלת עצמו ונתבטל כל גשמיותו עי"ז וסליק ויחיב באילנא שזוכה לבחי' תורה שבנסתר ששם מדור הנשמות תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא בחי' סתרי תורה שאין יכולין להחלבש בשום גוף רק במי שנעשה אכזרי על בניו כעורב (ל"ק טו־ה).

עד רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קאזלינן בספינתא וחזינא האי כוורא דאפי' רישיה ממיא ודמיא עיני' כחרי סיהרי ונפיץ מיא מתרתי אוסייא כחרי מברי דסורא.

וחזינא האי כוורא הוא הצדיק דאפיק רישא ממיא כי גם הצדיק א"א שיהא דבוק תמיד בחכמה עליונה ובעת שהוא עוסק בעסקי עולם אז ודמיא עיני' כחרי סיהרי כי כשדבוק בחכמה עיניו מאירות כשמש אבל כאשר מסלק עצמו מהחכמה נשארים עיניו בחי' ירח ונפיץ מיא מתרי אוסייא הם בחי' תרין משיחין כתרי מברי דסורא סורא בחי' עכו"ם ע"ז כי כל העין אומות נכללין בבחי' עשו וישמעאל והם עתידין להמשך כנהרות אצלם ללמוד דבר ה'. גם התרין אומין עשו וישמעאל הם תרין עננין דמכסיין על העיינין בשביל זה צריך הצדיק לבטל מדביקותו כדי שלא יתגברו על עיניו ויתבטל חכמתו לגמרי אבל ע"י תדין משיחין שיפוצו מעיינותיהם חוצה ויהפך לכולם שפה ברורה לא יצטרך לבטל מדבקותו (ל"ק טז).

עד רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קאזלינא בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפיק רישא ממיא

ואית לי' קרני וחקיק עלייהו אנא ברי' קלה שבים והוינא שין פרסא ואזלינא לפומא דלויתן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוי דבחישא ואית ליה קרנא. כוורא זה בחי' הטוב חלקי הנשמות ובחי' גרים שהצדיקים מאספים אפיק ריש' ממיא היינו שמוציא השכל מן הכסילות והוי לי' קרנא בחי' צדקה שהיא עיקר הקרן קימח לעוה"ב וחקיק עלייהו שע"י צדקה נעשה חקיקה שדיבורי הצדיק נחקקים בספריהם ועי"ז הטוב רוצה לשוב לשרשו כי הטוב זוכר אנא בריה קלה שבים היינו שאני למעלה מכל העולמות יוד הוא החכמה שמתפשט בכל העולמות ומם הוא ארבע עולמות בריה קלה כמו כל דבר קל צף למעלה כן הנשמה היא למעלה והוינא שין פרסה שין היא המחשבה שנחלקת לשלש ראשים שכליות מדותיות מעשיות פרסא בחי' רגל עצה היינו שהנשמה נזכרת שהיתה תחלה במחשבה ובה נתייעץ בבריאת עולמו והשתא אזלינא לפומא דלויתן היינו לכליון והפסד ועי"ז מרחמת על עצמה ונעשין בעלי חשובה וגרים אמר רב אשי ההוא עיזא דימא עיזא בחי' עוז יראה דבחישא שנעשה ע"י שהצדיק מחפש ההתפארות שבכ"א מישראל ואית לה קרנא היינו אהבה שנתגלה ע"י הצדיק כי ע"י כל בחי' הנ"ל נתגלה אור הצדיק שעי"ז זוכין ליראה ואהבה (ל"ק יז־ח).

עד רבי יונתן משתעי זימנא חדא הוה קאזלינא בספינתא וחזינן ההוא קרטליתא דהוו מיקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי ליה מיני דכוורא דמיקרי בירשא נחית בר אמוראי לאתויי ורגש ובעי דנשמטיה לאטמיה וזרק זיקא דחלא ונחת נפק ברת קלא ואמר מאי איית לכו בהדי קרטליתא דדביתהו דר' חנינא בן דוסא דעתידה לשדיא בי' תכלתא לצדיקי' לעלמא דאתי.

קרטליתא פירש"י ארגז בחי' רוגז ואבנים טובות בחי' עטרה בחי' רחמנות שע"י הפרת הכעס ברחמנות נעשה מזה עטרה לענוים והדרי לה מיני דכוורא דמיקרא בירשי בחי' אמונה ונחית בר אמוראי לאתויי ובעי דנשמטיה לאטמיה. בר אמוראי זה שאין לו אמונה בשלימות אטמי' דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן דהיינו שהאמונה רצתה להפיל אוחו לשנאת חכמים וזרק זיקא דחלה ונחית חלא בחי' התגברות המינות עי"ז ונחת את הבירשא שהפריד האמונה מן ההנהגה שתוכל להתקיים ממשלתו.

אבל דע שמן השמים אין מניחים אותו ליקח הממשלה בבחי' ונפקת ברת קלא מה אית לכו בהדי קרטליתא דאיתתא דר' חנינא בן דוסא דעתידא למישדי ביה תכלתא לצדיקייא לעלמא דאתי, היינו ע"י שלימות האותיות של דיבורי אמונה כי ר"ח ב"ד מדתו אמונה וא'ש'ת' בחי' אותיות ר"ת א'בנים ש'לימות ת'בנה אבנים הם אותיות ונשלמים ע"י אמונה ואותיות הם במלכות ומנהיגות כי ההנהגה ע"י הדיבור וזה בחי' תכלת שהיא בחי' התכלית שנתגלה בתוך הקרטליתא בתוך המנהיגות ע"י אשת רחב"ד ע"י אבנים שלימות תבנה לצדיקייא לעלמא דאתי שהצדיקים משיגים התכליח שהיא עלמא דאתי (ל"ק יח).

עד וז"פ רב יהודא הינדואה משתעי זימנא חדא הוה אזלינא בספינתא וחזינא ההוא אבן טבא דהדר ליה תנינא ונחית בר אמוראי לאתוי' אתא תנינא קא בעי בלע לספינתא אתא ציפרא פושקנצא פסקי' לרישיה איתהפיכו מיא והוו דמא אתא תנינא חבריה שקליה ותליא לה ואחייא הדר אתי קא בעי בלעה לספינתא הדר אתי פושקנצא פסקה לרישיה שקליה להההוא אבן טבא שדייה לספינתא הוה ציפרא מליחי בהדן אותבינהו עלייהו שקלוהו ופרחו להו בהדיה.

זימנא חדא אזלינא בספינתא זה בחי' שורש הרצון ששם קבורת משה בחי' כי שם חלקת מחוקק ספון (דברים לג) וחזינא ההוא אבן טבא דהדר ליה תנינא היינו אבן שלימה רצונו דהדר לי' תנינא זה מצח הנחש שמסבב ומתגבר על הרצון ונחית בר אמוראי לאיתוי' היינו בחי' החכם שבקדושה בחי' (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את שהחכם רצה להתגבר להעלות הרצון לקשרו לשורש הרצון אתא תנינא קא בעי בלע לספינתא היינו שבא בחי' מצח הנחש שורש חכמת הטבע ורצה לטבוע הספינה בחי' שורש הרצון כי מצח הנחש רצה להתגבר גם בשורש הרצון להטיל פגם וכפירה שם ח"ו אתא פושקנצא היינו עורב פסקיה לרישיה פי' שבא בחי' עורב היינו צדקה כי עיקר עבודת הצדקה בחי' עורב להפוך האכזריות לרחמנות ועי"ז מתגברים על מצח הנחש חכמת הטבע וזה שאתא פושקנצא דהיינו עורב בחי' צדקה ופסקי' לרישי' שחתך ראש הנחש שהכניעו והרגו ע"י צדקה אתהפיכו מיא שעי"ז שהכניע מצח הנחש עי"ז נכנעו ונפלו קול שאגת החיות רעות והוו דמא זה בחי' ישמח צדיק כי חזה נקם וכו' כי נשמע קול הקריאה של יו"ט אתא תנינא חברי' שקלי' ותליא לי' ואחיי' שבא בחי'

מצח הנחש ונטל את האבן טוב בחי׳ אבן שלימה רצונו ותלי׳ לי׳ היינו שהטיל בו ספק שהטיל ספק ברצון ועי״ז ואחיי׳ שחזר וחי׳ כי חכמת הטבע חזרה ונתגברה וזה הדר אתי קא בעי בלעה לספינתא שחזר ובא התנין מצח הנחש לבלוע הספינה בחי׳ שורש הרצון ח״ו הדר אתי פושקנצא פסקי׳ לרישי׳ שהרג את מצח הנחש והכניעו כי חמיד מכניעין את מצח הנחש ע״י הצדקה ושקלי׳ להוא אבן טבא ושדיי׳ לספינתא כי אחר שהכניע את מצח הנחש חכמת הטבע לגמרי אזי נטל האבן טוב בחי׳ הרצון ושדי׳ לספינתא שהשליכו לשורש הרצון ששם מקשרין כל הרצונות הוה ציפרי מליחי בהדן אותבינהו עלייהו שקלוהו ופרחו להו פי׳ שהיה עמנו ציפרי מליחי היינו נפשות ישראל מבני עמנו שטעו אחרי חכמי הטבע שהם בחי׳ חיות רעות שדורסים וטורפים רבים מבני עמנו וזה ציפרי מליחי כי הם כצפרים האחוזות בפח וזה מליחי לשון ממולח היינו מבולבל כי גם הם נתבלבלו ע״י חיות רעות הנ״ל וטעו ג״כ אחריהם ועכשיו פרחו להו ויצאו לשלום ע״י האבן טוב הנ״ל ע״י בחי׳ רצון שנתגלה עתה ואזי כשנתגלה הרצון אזי נעשה יראה וע״י יראה מקבלין החסד וזה ג״כ בחי׳ פרחו ובחי׳ פרח מטה אהרן לביח לוי היינו בחי׳ השפעת החסד ע״י היראה שנעשה ע״י התגלות הרצון (ל״ת ד־יא) (ר׳ כל העניינים מהתורה ד׳ ותבין).

עד אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קאזלינן במדברא והוה אטמא דבשרא בהדן פתחנא ונקרינא ואנחנא אעישבא אדמייתינין ציבי חלם אטמא וטוינין כי הדרן לבתר תריתר ירחי שתא חזינהו להנהו גומרי דהוו קא מלחשי כי אתאי לקמיה דאמימר אמר לי ההוא עישבא סמתרי הוה הנהו גומרי דריתמא הוו.

היינו שסיפר שפעם אחד הלך במדבר זה בחי׳ תיקון אמונה שהאמינו בו ית׳ והלכו אחריו במדבר והוה אטמא דבשרא בהדן אטמא בשרא זה בחי׳ גרים שהם ערלי בשר שעל ידם בא בחי׳ החתים בשרו כי ע״י עלית האמונה הנפילה נעשו גרים שעל ידם מתגבר ח״ו חותם דסט״א ופתחינן היינו שתקננו בחי׳ החתים בשרו ונעשה חותם דקדושה שהוא בחי׳ (שמות כח) פיתוחי חותם קודש לה׳ היינו בחי׳ תיקון המוחין ונקרינין בחי׳ צמצום המוחין שלא לצאת חוץ לגבול ואנחנא אעישבא זה בחי׳ כלליות המאכלים היינו אחר שהיינו מתקנים את המוחין הנחנו עצמנו אעישבא לתקן את המאכלים שלא יזיקו ויפגמו את החלום ותיקון זה נעשה ע״י חיזוק המלאך שנתחזק ע״י התחדשות הרצון ע״י השמחה וזה אדמייתינן ציבי בחי׳ התחדשות הרצון שזה חיזוק המלאך שעי״ז הוא תיקון המאכלים חלים לשון חלום וגם חלים לשון התקשרות והתחברות כי החלום היה מחובר משני כחות מכח המלאך ומכח השד מחמת שעדיין לא נתקנו המאכלים וזה וטוינן לשון תענית היינו שהיינו מתענים כי התענית מביא שמחה שהיא תיקון החלום כי הדרן לבתר תריתר ירחי שתא היינו כשחזרנו ובאנו לחודש ניסן והוא ר״ה למלכים ואז הוא חיזוק המלאך ואעפ״כ חזינהו להנהו גומרי דקא מלחשי היינו שגם לבתר תריתר ירחי שתא שהוא ניסן אז ג״כ בוערים הגחלים היינו בחי׳ חימום הלב שע״י חמימות בא טומאה הידוע ובאמת בניסן הוא חיזוק המלאך והיה ראוי שיתבטל אז הטומאה לגמרי כי אתינא לקמיה דאמימר אמר הנהו עישבא דסמתרי הוו היינו שהמאכלים הנ״ל שהם בחי׳ עישבא של סם תרי הוו שהיה כלול בהם שני כחות סם חיים וסם מות היינו כח המלאך וכח השד כי קודם תיקון המאכלים אזי נתערב בהם כח השד הנהו גומרי דריתמא הוו ריתמא היינו רותם זה בחי׳ תיקון המרכבה היינו שהודיע לו אמימר שהחמימות בא מפגם המרכבה ע״י עוות המשפט שלזה אין תיקון כ״א ע״י קישור המרכבה בחי׳ רתם המרכבה וזה ר״י״ת׳מ״א׳ ר״ת ת׳וכו ר׳צוף א׳הבה מ׳בנות י׳רושלים שמנפילת אהבה זאת בא החמימות הנ״ל ואין תיקון כ״א ע״י בחי׳ רתם המרכבה היינו קישור המרכבה בחי׳ מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים (ל״ת ה־טז) (ר׳ כל העניינים של התורה ה ותבין).

עד מעשה בר׳ אליעזר ור׳ יהושע שהיו באין בספינה והיה רבי אליעזר ישן ור׳ יהושע ניעור נזדעזע ר׳ יהושע ונינער ר׳ אליעזר א״ל מה זה יהושע מפני מה נזדעזעת אמר לו מאור גדול ראיתי בים א״ל שמא עיניו של לויתן ראית שנאמר עיניו כעפעפי שחר.

ר׳ אליעזר ור׳ יהושע זה בחי׳ בן ותלמיד ר׳ אליעזר זה בחי׳ בן שהשגתו בחי׳ מה בחי׳ מה חמית בחי׳ כי לא יראני האדם כי א׳ל׳י׳ע׳ז׳ר׳ ר״ת ע׳ין ל׳א ר׳אתה א׳לקים ז׳ולתך י׳עשה וכו׳ שזה בחי׳ בן ר׳ יהושע זה בחי׳ תלמיד שהשגתו הוא בחי׳ מכה״כ בחי׳ ההשגה של דרי מטה שצריך לעוררם ולהקיצם שלא יתייאשו עצמן וזה בחי׳ ר׳ יהושע כי י׳ה׳ו׳ש׳ע׳ ר״ת יחיו מתיך נבלתי י׳קומון ה׳קיצו

ו׳רננו ש׳וכני ע׳פר ומשה רבינו שהוא בחי׳ חכם הדור שהוא מאיר בבן ותלמיד ע״כ היה לו בן שהיה שמו אליעזר ותלמיד ששמו יהושע כי אליעזר בן משה הוא בחי׳ ר׳ אליעזר הגדול כמובא (מ״ר במדבר יט) על פ׳ ושם האחד אליעזר האחד המיוחד כי משה רבינו ביקש על זה שיהיה ר׳ אליעזר מיוצאי חלציו ונתקיים כן וזה מעשה בר׳ אליעזר ור׳ יהושע מעשה הוא מה ש״ע כמובא בכתבים היינו בחי׳ מקיפים שהם בחי׳ ש״ע נהורין של אור הפנים ׳חי׳ מה וזה שהיו באין בספינה שהיו מהלכין בים החכמה ששם מתגלין אורות המקיפין וזה בחי׳ ספינה לשון ספון וטמון בחי׳ המקיפים שהם ספונים מעין כל והי׳ ר׳ אליעזר ישן ור׳ יהושע ניעור כי השגת ר׳ אליעזר שהוא בחי׳ בן היא בחי׳ שינה בחי׳ עין לא ראתה בחי׳ מה חמית אבל השגת ר׳ יהושע שהוא בחי׳ תלמיד בחי׳ דרי מטה הוא בחי׳ ניעור בחי׳ וארא את ה׳ בחי׳ מכה״כ בחי׳ הקיצו וכו׳ נזדעזע ר׳ יהושע ונינער ר״א נינער ר׳ אליעזר זה בחי׳ כלליות בן בתלמיד כי צריך לכלול בן בתלמיד להראות לבחי׳ בן ההשגה של התלמיד כדי שיהיה לו יראה וזה ונינער ר׳ אליעזר היינו שר״א שהוא בחי׳ בן בחי׳ שינה נכלל בבחי׳ תלמיד שהשגתו בחי׳ ניעור אמר לו מה זה יהושע מה דייקא זה בחי׳ השגה של בחי׳ בן שהוא בחי׳ מה זה בחי׳ כלליות תלמיד בבן כדי שיהיה לו יראה וזה מה ה׳ וכו׳ כ״א ליראה מה דייקא כי צריך שיהיה נכלל בבחי׳ מה כדי שיהיה לו יראה וזה מה זה יהושע היינו שר״א הביא את ר׳ יהושע לבחי׳ השגה של מה כדי שיהיה ר׳ יהושע שהוא בחי׳ תלמיד נכלל בבן מפני מה נזדעזעת א״ל מאור גדול ראיתי בים שראה אור גדול בים החכמה א״ל שמא עיניו של לויתן ראית וכו׳ לויתן זה בחי׳ מלכות דהיינו מה שבחי׳ מלכות מלקט כל הבטחונות של כל באי עולם שכולם עיניהם תלויות ומצפין על פרנסה ומלכות בחי׳ לויתן מקבץ כל אלו הבטחונות ונכנס עמהם לים החכמה לקבל משם פרנסה ועי״ז נזדעזע ר׳ יהושע כי נפל עליו יראה מחמת שנכנס בים החכמה ששם נתגלה בחי׳ מלכות שבא לקבל פרנסה שזה בחי׳ עיניו של לויתן ועי״ז נופל יראה כי מלכות הוא מקור היראה (ל״ת ז׳יג) (ר׳ כל העניינים של התורה וחבין).

עה כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו אוי לאותה בושה, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה זקנים שבדור אמרו אוי לאותה בושה, לכאורה יש להתפלא אם זה יהי׳ עונג עוה״ב שכל אחד יתבייש בפני חבירו רק נראה כי בעוה״ז צריכים ירידה קודם עלי׳ ולעתיד ע״י הבושה יזכו לעלות למדרגת חבירו וכן יהושע ע״י הבושה זכה למדריגת משה ונעשה יחד בין חמה ולבנה בחי׳ משה ויהושע (ל״ק ו) (פל״ח ו׳ח).

עה פני משה כפני חמה פני יהושע וכו׳ כמו שאין ביכולת לקבל מאדמו״ר ז״ל זולת באמצעות מורנ״ת ז״ל כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת רבינו ז״ל כן בענין א״י כי בה לבד נשפע וניתן מאור ודעת אדמו״ר ז״ל להיות ביכולת לקבל מאתו (בה״ל ל״ק כ).

עה כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו ע״י תנועת השכל שפע אלקי נולד חום בלב נמצא שאצל זה הצדיק יהי׳ נחשב להשגה גדולה עד שיהיה נכוה ממנה ואצל הצדיק הגבוה ממנו אין זה נחשב להשגה כלל ואינו נכוה ונתחמם כלל מהשגה זאת רק צריך לחפות עצמו בהשגה גבוה יותר כדי לחמם א״ע וזה פי׳ מחופתו שיהי׳ נכוה מהמקיף של חבירו כי השכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה (ל״ק כא־יא).

פד מראה חמה עמוקה מן הצל (ראה שלח יד לחמנו הם) (ל״ק לא־ט).

קטז אשר אין חליפות למו, חד אמר בן וחד אמר תלמיד, ע״כ צריך שישאיר אחריו ברכה בן או תלמיד כדי שישאר דעתו למטה ג״כ בעת שנסתלק למעלה כשארז״ל אשר וכו׳ כי התלמיד מקבל דעת הרב גם הבן בוודאי אין מעלה כשנשאר בן רשע ח״ו והעיקר להשאיר בן שיהי׳ בחי׳ תלמיד ג״כ שיקבל שכלו ודעתו ולאידך מ״ד די בתלמיד לבד כי מאחר שעיקר הוא שישאר דעתו בעולם כי כשנשאר דעתו למטה ע״י בן או תלמיד נחשב כאלו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם (ל״ת ז־ד).

קמא בת תחלה סימן יפה לבנים בת היא בחי׳ השכל התחתון סימן יפה לבנים שבו מסומן ומוגבל השכל העליון (ל״ק ל־ג) (ראה מנחות קי הביאו בני).

קנח אוירא דא״י מחכים, ועי״ז נזדכך מוחו היינו מחשבתו, כי אויר ארץ העמים טמא וע״י מחאת כפים בתפלה מגרשין אויר הטמא של חו״ל ושואב אויר הק׳ של א״י ועי״ז נטהר מחשבתו ממחשבות זרות והוא תיקון הברית (ל״ק מד) (ראה זבחים קיג ארץ).

קנח אוירא דא״י מחכים, כי ע״י כתב ידינו נתקדש האויר בבחי׳ אוירא דא״י כי הכתב הוא בחי׳

אותיות מחכימות וע״י תנועת הקולמוס באויר בשעת כתיבה נחקקים האותיות בתוך האויר ועל ידו נתקדש האויר וע״י שפוגמין בכתב ידינו ע״י שמסמיכין רבי שאינו הגון עי״ז מגרשין ישראל ממקום שישבו כבר שהוא בחי׳ אוירא דא״י אל מקום מדבר שממה (ל״ק סא־ב) (ר׳ סמיכה ב).

קעה הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות, היינו הרוצה לחדש את שכלו היינו נשמתו יעסוק בדיני ממונות היינו מו״מ באמונה כי כל דיני ממונות שייך למו״מ שלא יכשל בהם (ל״ק לה־ו) (ראה שינה ג).

קעה הרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס, היינו הרוצה לעסוק במו״מ באמונה היינו פשטא אורייתא כי א״א לעסוק בדיני ממונות כ״א בקי בדיני ממונות שלא יכשל בהם אזי צריך להמשיך חשמל מהלב היינו שיקיים ודובר אמת בלבבו וזה מלביש את האמונה וזהו ישמש את שמעון בן ננס כי שמיעא תליא בליבא כי חשמל לב גימ׳ שמע ובן ננס הוא אמונה היינו המאור הקטן (ל״ק לה־ז) (ראה בראשית את המאור הקטן) (מכות כ״ד ודובר).

סנהדרין

יז אדוני משה כלאם הטל עליהם צרכי ציבור (ר׳ בהעלותך י״א וזה) (ל״ת א־ז).

יט תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז תוקפו של בועז ענותנותו של פלטי בן ליש, ע״י ענוה ניצול מפגם הברית (ל״ק קל) (ר׳ סוכה נ״ב כל) (ר׳ ניאוף יח).

יט תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז ותוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי בן ליש, כי תוקף הנסיון של יוסף הצדיק הי׳ דבר קל ופשוט אצל בועז שהיה אחריו וכו׳ כי כל מי שהי׳ אחרון יותר הנסיון קל אצלו יותר (ש״ה קיד) (ר׳ ניאוף מ).

כ שלוש מצות שנצטוו ישראל קודם כניסתן לארץ להכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ולמנות מלך להכרית זרעו של עמלק היא בחי׳ יהושע נקודה התחתונה ולבנות להם בית הבחירה זה בחי׳ משה נקודה העליונה בחי׳ כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ״ק ומשה הוא בחי׳ דעת ולמנות להם מלך בחי׳ הוואו שבתוך האלף היא רקיע כלל הענין כלול בתמונת א׳ נקודה עליונה ונקודה תחתונה וואו שבתוכו שכולם בחי׳ תשובה (ל״ק ו־ז).

כ שלשה מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ העמדת מלך וכריתות זרעו של עמלק ובנין ביהמ״ק, והא בהא תליא כי העמדת מלך היא בחי׳ אמונה וכריתות זרעו של עמלק הם הניצוצות שעולים ובנין ביהמ״ק הוא בחי׳ אור הפנים חידוש המוחין (ל״ק להּ־ח) (ראה מדרש רות פ״א למה נסמכה).

כא כשנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים, בת פרעה הם חכמות בטלות היינו שגם למעלה מהשתלשלות הגבורות נעשה סוספיתא דדהבא היינו קליפות חכמות חיצוניות הנקרא קנה ונעץ בים החכמה כי כשמכניס בתוך שכלו חכמות חיצוניות מחסר מקום הקדושה והעלה עליו שרטון היינו בחי׳ מדות מגונות ועליו נבנה כרך גדול שהוא כרוך תמיד אחר גדולי הדור ביותר משאר אנשים (ל״ק להּ־א) (ראה משלי ד׳ קנה חכמה).

כד במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי, יש בחי׳ לימוד שהיא נקרא ג״כ שינה לגבי׳ דביקות הבורא והוא לימוד פשטא אורייתא וזה בחי׳ אמונה ואדם הדבוק תמיד בעבוה״ב ונתייגעים המוחין אזי ילמוד פשטא אורייתא והם נייחא למוחין (ל״ק להּ־ד) (ראה תהלים צ״ב ואמונתך).

כו מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, מועלת ממש דהיינו אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד ויכסוף וישתוקק ויחשוב בתוקף גדול כגון שיזכה ללמוד כל הד׳ ח׳ ש״ע עם כל הפירושים בשנה אחת אזי יזכה שיהיה כן ואע״פ שרש״י ז״ל פי׳ שם באופן אחר אעפ״כ הוא כך ואלו ואלו דא״ח (ש״ה סב).

ל סנהדרין היתה יושבת כגורן עגולה, סנהדרין זה בחי׳ הצדיקים שמהם יוצאים כל המשפטים וכל הפרנסה והם בחי׳ ב״ד והשי״ת הוא ראש ב״ד שלהם וישיבתם בעיגול וכ״ז כדי שיהיו רואין זא״ז היינו בחי׳ אהבה כי העיקר שיהיה אהבה ביניהם (ל״ק קפ״ג).

לז כי צריך כל אדם לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי, ע״כ צריך אני לעיין בתיקון העולם ולמלאות חסרון העולם ולהחפלל עבורם (ל״ק ה־א).

לז חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, וחייב לתקנו ומהו התיקון הענין הוא כך שיראה שיעלה כל הניצוצות שבכל דבר והניצוצות הם אותיות והאותיות נעשים דיבורים וע״י הדיבור נשפע רב טוב לישראל אך כיצד יכולין להעלות ניצוצות העצה הוא כך כשיסתכל בדבר מה תיכף יאמין באמונה שלימה שיש בדבר הזה אותיות וניצוצות ואח״כ יצרף אל האמונה החכמה וכשמסתכל בדבר מהעולם בוודאי נתעלין הניצוצות (ל״ק צד) (ר׳ ניצוצות הקדושה ב).

לז חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, ועל כן כל אחד יזהר בתפילתו שיתפלל באופן שיוכל לעורר השפע בעולם כי חייב וכו' ובאיזה ענין יוכל לעורר השפע ביראה שבאה לאדם מכח האדם עצמו (ל"ק קב) (ר' אהבה ויראה לה).

לח אדם הראשון משוך בערלתו היה אדם הראשון בלשון ארמית סיפר, כי ע"י לשון ארמית שהוא לשון תרגום משכה וינקה הערלה מלשון הקודש מברית קדש כי עיקר פגם הברית בחי' לשונות עמ' , נמשך ע"י ארמית שהוא לשון תרגום כשאין מעלין אותו ללשון הקודש (ל"ק יט־ט) (עיין תרגום ו).

לט והזונות רחצו למרק שתי חזיונות, הזונות רחצו היינו כפי מה שרוחצין עצמן מתאוה זאת כמו כן הוא ממרק ומצחצח שתי חזיונות בחי' ואתה תחזה ובחי' חזית איש מהיר במלאכתו וכו' דהינו בחי' הסתכלות כי עיקר הסתכלות דהיינו להסתכל בכ"א מישראל ויתנוצץ מוחם וליתן גדולה לכ"א כראוי לו היא ע"י קדושה ופרישות מתאוה זו (ל"ת ע"ב) (ר' יתרו י"ח ואתה) (וגם משלי כ"ב חזית).
(א"ה: שמעתי מהר"ר אברהם סופר ז"ל נכד מורנו מוהרנ"ת ז"ל ששמע מר' משה ברסלבר ז"ל תלמיד מורינו מוהרנ"ת ז"ל שאמר על המאמר חז"ל הנ"ל למרק שני חזיונות שכפי מה שרוחצין עצמן מתאוה זאת כמו כן הוא ממרק ומצחצח שתי חזיונות שכן יש לו השגה בשני חלקי הליקוטי מוהר"ן ז"ל. ע"כ ודפח"ח).

מג כל הזובח את יצרו בחי' תשובה ומתודה עליו שעושה תשובה על השגתו הראשונה כאילו כבדו להקב"ה בב' עולמות כי תשובה הראשונה בחי' כבוד עוה"ז וכשעושה תשובה על תשובה זה בחי' כבוד עוה"ב כולו שבת כולו תשובה (ל"ק ו־ג).

מו השכינה צווחת קלני מראשי קלני מזרועי, ממון עם האותיות גימ' ק"מ על הקלין כפולין שהשכינה צועקת מראשי ומזרועי על הנופלים בתאוות ממון ויש עוד לרמז ראשי וזרועי כי יש אחד שחושב שחכמתו עמדה לו ואחד חושב שכחי ועוצם ידי שעבור הידים שעבד הרבה הרויח וע"ז השכינה צועקת כי היא ע"ז כלולה מכל הע"ז של ע' אומות (ל"ק כג־א) (ראה פסחים קי"ח קשין) (פל"ח).
א"א: קלני מראשי לשון קול כי צריכים קולות כפולים כי היולדת צועקת ע' קלין והכא ק"מ קלין (ל"ק כג־ה).

מו קלני מראשי קלני מזרועי בוודאי לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להש"י כי לפעמים ח"ו יש שנתרחק א' מהש"י ואזי אדרבא השכינה צועקת קלני מראשי קלני מזרועי היינו שצעקתה שנתקלקל ונפגם בחי' ההתפארות שאינו יכול להתפאר בהם ונפגם בחי' התפילין וזה קלני מראשי קלני מזרועי מראשי וזרועי דייקא בחי' תפילין (ל"ת מ) (ר' התפארות ו).

נו שבת במרה נצטוו, כי תיכף אחר קול רנה של שירת הים זכו לשבת שלום כי ע"י תיקון הברית נזדכך קולו וזוכה לשלום (ל"ק כז־ו).
ודוקא במרה קבלו שבת כי כן דרך השלום להתלבש במרה וצריכין לידע ולהאמין שכל המרירות והיסורין הכל הוא בחסד גדול שאפשר לו לסובלם (קל"ק כז־ז).

נט גוי שעוסק בתורה וכו' מיגזל קא גזיל וכו' (הכח שיש לאומות לגזול את ישראל ע"י שלומדים תנ"ך) (ס"ה ממון).

סה צבי הפסיקו כל זמן שאין לאדם אמונה בשלימות אפילו אומר מתאוה זו אין לו לקבל מנהיגות כי מנהיגות עיקרה ברחמים ועיקר הרחמים בהסרת עכו"ם (ל"ק יח־ג).

סח קטן אינו מוליד, עיקר הולדה ע"י דעת שיהא שלם בדעתו שהוציא אותו מכח אל הפועל והשיג מה שאפשר להשיג בדעתו אזי אין חילוק בין דעתו לדעת הש"י אלא בה' דברים ואז דעתו יונק מדעת הש"י שהיא בחי' הא ואז מוליד אבל מי שהוא רחוק מדעת האדם כ"ש מדעת הש"י ואזי הוא קטן ואין מוליד (ל"ק נג) (ר' ויגש מ"ז הא לכם זרע).

ע אל תרא יין כי יתאדם, שאחריתו דם, כשאין תיקון הכללי בשלימות צריך להרחיק א"ע משתיית היין כי עי"ז באים כל העבירות ח"ו (קל"ק כט־ח־י) (ר' יומא ע"א תירוש).

פא היורד לאומנות חבירו כאילו בא על א"א שנאמר ואת אשת רעהו לא טמא וכו', ודע שעי"ז שגוזל את חבירו הוא בא להרהורים כי בוודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חבירו שגולו ע"י הממון שנטל ממנו שהוא אור נפשה וכן היא מהרהרת אחריו ע"י שמשך לעצמו אור נפשה (ל"ק סט).

פא כל היורד לאומנות חבירו כאלו בא על אשת איש וכו', כי מאחר שיורד לאומנות חבירו ורוצה לדחות חבירו ממקומו ופרנסתו נמצא שהוא רוצה לפגום בחי' שפלות כי עניו באמת הוא בחי' אין ואינו תחת המקום כלל וע"כ הוא כאילו בא על אשת איש כי א"ש ת' ר"ת ש'בו א'יש ת'חתיו היינו

שפוגם בבחי' ענוה ושפלות שעי"ז אל יצא איש ממקומו (ל"ק עט) (ר' בשלח ט"ז שבו).

צא אז ישיר משה, שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחית המתים מן התורה, לבחי' הזמר של אמונה עליונה אין מי שיזכה כ"א צדיק הדור שהוא בחי' משה שהוא בחי' שחיקה בחי' כבד פה למעלה מן הדיבור וע"כ עתיד משה לשיר לעתיד לבוא ג"כ כי כל השירות הם רק אצל משה שזכה לזמר ששייך לאמונה העליונה על הכל וזה שפרש"י ישיר יוד על שם המחשבה נאמרה היינו בחי' כך עלה במחשבה בחי' שחיקה וע"כ ע"י הניגון של הצדיק עולים כל הנשמות שנפלו בתוך האפיקורסית של חלל הפנוי (ל"ק סד־ה) (ר' צדיק עו).

צא כל המונע הלכה מפי תלמיד כאלו גוזלו מנחלת אבות שנאמר תורה צוה וכו' מורשה וכו' וכיון שראה משה שבני ראובן ובני גד מניאין לב בני ישראל מנחלת אבותם בשביל זה קרא להם תרבות אנשים חטאים ות"א תלמידי גברייא חייביא הדבר הזה קבלתם מרבניכם שרבכם גזל מכם הלכות בחי' נחלת אבות ועתה גם אתם רצונכם לגזול מישראל נחלת אבותם (ל"ק קג) (ר' בבא בתרא ח' ומצדיקי).

צא יקרא אל שמים מעל זו הנשמה, כי הנשמה הוא מנהיג הכולל של כל הגלגלים וע"כ אלו הנשמות הגדולות בקיאין בסוד העיבור כי מי יודע הנהגתם כמו המנהיג (ל"ק סא־ג) (ר' סוד העיבור ב).

צא יקרא אל שמים מעל זה הנשמה ואל הארץ זה הגוף, כי הנשמה לפי הגוף כשהגוף זך ונקי יכול לקבל נשמה גדולה וע"כ ע"י שנתגרשין מבחי' אוירא דא"י אזי אין יכולין להתרקם גופים זכים ואין יכולים לקבל נשמה גדולה ועי"ז נלקת סוד העיבור מאתנו (ל"ק סא־ג) (ר' כתובות קי"ב והיתה).

צב כל המחליף בדיבורו כאילו עובד עכו"ם (ע"י שקר באים הרהורי ע"ז) (ס"ה אמת).

צג משיח מורח ודאין ריח בחי' תפלה ומשיח מורח ומרגיש בהתפלות שמקבל מהם את כל אחד כפי מה שהוא כי כל הערבובים של כל אחד הם בתוך התפילה (ל"ק ל־ז) (ראה ישעיה י"א והריחו).

צג וה' עמו שהלכה כמותו, כי ההלכות שזוכין ללמוד בפרט מי שזוכה לחדש בהם זה בחי' שעשוע עוה"ב כי כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה"ב וזה וה' עמו היינו שסמוך וקרוב להש"י בחי' שעשוע עוה"ב בחי' הלכות (ל"ת ב־ב) (ר' תהלים ק"ז מי).

צד ובגד בוגדים בגדו בזוזי ובזוזי דבזוזי, בחי' תאוות ממון שכל מה שיש לו יותר הוא חומד יותר בשביל זה גוזלה הוא פגם הבגדים בחי' פגם הברית (ל"ק כט־ט).

צד ויחד יתרו וארז"ל שנעשה בשרו חידודין חידודין, כי כל השמחות הם רק בשעתן ואם יסתכל על הסוף אין שום שמחה בעולם כי סוף אדם וכו' אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף או יש לו לשמוח מאד וזהו רק מצד הנשמה שמצדה המות טוב מאד שעל ידו באין לתכלית הטוב אך מי שהוא צדיק אזי יכול לשמוח גם עם גופו שהצדיק בטוח שגם להגוף יהיה טוב מאד אבל מי שאין גופו קדוש בפרט גר שאע"פ שנשמתו גבוה מאד אעפ"כ גופו נוצר מטפה טמאה ואי אפשר לו לשמוח עם גופו כשמסתכל על התכלית וזה ויחד יתרו על כל הטובה פי' אפילו כשהסתכל למעלה ולהלאה על הטובה היינו הסוף אעפ"כ היה שמח מאד כי מצד הנשמה אף כשמסתכל על הסוף הוא טוב מאד אך שנעשה בשרו חידודין בשרו דייקא היינו הגוף כי מאחר שהיה גר לא היה שמחתו בגופו כשהסתכל על הסוף (ל"ח לג).

צו שלשה הזהרות שהזהיר ר' יהודה בן בתירא מנציבין, הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו והזהרו בווירידין כר' יהודה והזהרו בבני ע"ה שמהם תצא תורה כי אלו השלשה בחי' הם כולם רומזין להתעלות הנפש והשכל והתורה והזכרון, זקן זה ששכח תלמידו מחמת אונסו בחי' מיתה סכלות מחמת שכחה והזהיר ר' יהודה לכבדו שע"י כבוד יתבטל ממנו השכחה ויתגלה הנפש בחי' זכרון התורה כי שורש התורה היא כבוד הש"י (ל"ק לז־ה).

וזהו הזהרו בווירידין כר"י כי הדם הוא הנפש שבא בגלגול וצריך השוחט לכוין להעלות הנפש שבדם (ל"ק לו־ו).

וזהו פירוש הזהרו בבני עם הארץ לכבדם כי זה ידוע שהנפשות הנעשקות בטיקלא בקליפות נוגה וקליפות נוגה רוצה שישתקע שם הנפש אזי היא נותנת אותן בתוך טיפת זיווגו של עם הארץ כדי שיתטנף ביותר נמצא שבני עם הארץ הם נפשות יקרות וכשאנו רואים שהם ת"ח בידוע שיש להם נפש יקרה ותורתם הם בחי' ניצוצות ועולה להשכינה בבחי' מ"נ ובשביל זה צריך לכבדם כי ע"י הכבוד יתגלה התורה היינו הנפש מהתעלמותה כי שורש הכל הוא הכבוד (ל"ק לז־ז).

צז אין משיח בן דוד בא אלא עד שתכלה פרוטה מן

הכיס, היינו שיכלו האפיקורסים שאין להם אמונה בניסים ומכסים כלליות הנסים בדרך הטבע וכשתתרבה האמונה בעולם אז יבוא משיח כי עיקר הגאולה תלויה באמונה (ל"ק ז־א).

צז אתרא דשמי' קושטא (ע"י אמת לא ימות קודם זמנו הקצוב (ס"ה אמת).

צח שאלו תלמידיו את ר' יוסי בן קסמא אימתי בן דוד בא אמר להן לכשיפול השער הזה ויבנה ויפול ויבנה ואין מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא פי' רש"י השער הזה שער ארם שבארם היה באותו שעה ואין מספיקין לבנותו פעם שלישית, ועיקר הדבר שיפול שלשה פעמים כי שער ארם זה בחי' שער דס"א וכשיפול נפילה אחרי נפילה או יבא בן דוד ויבנה שערי הקדושה היינו כשאין אמונת חכמים עי"ז באים לחולי עד אין מרפא אבל כשיש להם אמונה אזי נפתחים שערי קדושה וכשזה קם זה נופל ואז נופל שער ארם פעם אחת והקמת אמונה היא ע"י נדר ומתנוצצין אור האבות אז נבנה פעם שניה שער דקדושה ואז נופל פעם שנית שער של ארם וע"י הארת האבות זוכה לשבת להשבית אויב וזוכה לשלום ואז נבנה פעם שלישי שער הקדושה וזה נפילת פעם שלישי שער של ארם (ל"ק נז־ח) (ר' אמונת חכמים ז).

צט כל המלמד בן חבירו תורה כאלו עשאו וכאלו עשאו לדברי תורה, כשלומד עם אחר היא בחי' כתיבה שנחקק ונכתב על לב התלמיד אך א"א לבשר ודם להיות נשמר בעצמו שלא ישמעו תלמידים שאינם הגונים לזה צריך שיהיה לימודו ללמוד ולמד לשמור ולעשות דהיינו שע"י לימודו יהיה כאלו עשאו לחבירו וכאלו עשאו לדברי תורה אזי השי"ת שומר אותו שלא יהיו דבריו נכתבין על לב התלמיד שאינו הגון רק יהיו נשכחין ממנו (ל"ק ס־ז) (ר' שבת ק"ח וכן).

צט כל המלמד בן חבירו תורה כאלו עשאו כי נחשב כאלו עשה את הגוף של התלמיד ג"כ כי מקודם לא היה נקרא בשם אדם כלל מאחר שלא היה בו דעת ולא היה רק דמות אדם נמצא ע"י שלמד עמו תורה והכניס בו דעת עי"ז נעשה אדם ע"כ גם התלמיד הוא בחי' בן (ל"ת ז־ד).

ק ועליהו לתרופה, להחיר פה אלמים ולהחיר פה עקרות, כי עי"ז שמעורר בנ"א משינתם ע"י סיפורי מעשיות עי"ז נעשה להחיר פה אלמים כי מקודם כשהיו בבחי' שינה ולא היו שומעים התעוררות החכם מחמת זה לא היה אפשר להם לדבר ועכשיו שמעוררו החכם אזי יכולים לדבר לפני השי"ת ועי"ז להחיר פה עקרות כי זה הדיבור יוצא בכח גדול ובא לכלי הולדה דהיינו בטחני הדור וע"כ נקראין הכליות בטוחות כי הכליות הם כלי הולדה ועל כן הוויה אחת לכלי דיבור ולכלי הולדה כי ע"י כח הדיבור נעשה הולדה (ל"ק ס־ח) (ר' ע"ז י"ט שיחתן).

קא כשחלה ר' אליעזר הגדול אמר לר' עקיבא חימה עזה בעולם, כי לא היה אז מי שיוכל להמתיק הדין כי היה צריך לפדיון להמתיק הדין ולא נמצא כי אזי דייקא אחר הפדיון וההמתקה יש רשות לרופא לרפאות (ל"ת ג) (ר' ע"ז נ"ה שגוזרין).

קג מי שיש לו רשים למטה בידוע שיש לו רשים למעלה, כשאדם מרגיש איזה רעבון שמתגבר עליו תאות אכילה ידע שיש לו שונאים למטה ולמעלה בכן צריך לשבר הבהמיות שלו ואז זוכה לשלום ונתרבה שובע גדול בעולם (ל"ק לט) (ראה דברים י"א ונתתי).

קד אכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו, רב אמר אלו הדיינים ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות מר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי רב אמר אלו הדיינים רמז לשוחטים שאינם מהוגנים שמקלקלים הדינים שאינם מעלים הנפש שבחי ע"י ברכה בכוונה ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות שמקלקלים ההבל שאין בו חטא עי"ז אכלי עמי הפרנסה נחמעט (ל"ק לז־ו) (ראה שבת ק"ד מנצפך).

קד ישראל הם נעשים אדונים לבעליהם, כי בכל מקום שהם באין בגלות בתחילה הם כבושים בגולה אבל אח"כ הם נעשים אדונים לבעליהם כי אח"כ הם כובשים את המקום ההוא שהם באים בגולה שם ומרימין ומעלין כל המקומות השפלים והנפולים (ל"ת עו) (ר' מגילה ו' עתידין).

קד שרצו למנות גם את שלמה עד שבא דוד וכו', ע"י מחלוקת שחולקים על אחד יכולין ח"ו להפיל אותו ממדריגתו כמו אצל שלמה כי היה להם כח לדחותו ח"ו ע"י דיבוריהם (ש"ה ריג).

קה עזות מלכותא בלא תגא, כי יש כמה מפורסמים שהם בשקר והם רק ע"י עזות כשרז"ל עזות וכו' ולהכיר את המפורסמים איזה ע"י עזות הוא ע"י בנין ירושלים בחי' לב בחי' יראה שלם היינו שלימות היראה התלויה בלב (ל"ת א־ג־ד) (ר' קידושין ל"ב דבר).

קו רחמנא ליבא בעי, המדות והימים הם נכללין בלב וכשמקשר את לבו לדעתו ולבו ברשותו אזי נכללין

גם המדות שבלבו לדעתו ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו (ל"ק לג־ז) (ראה אהבה כג).

קי ואת היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, הפרנסה היא בחי' רגלין אבל ע"י אמונה ושמירת הברית נעשה פרנסתו בבחי' פנים ואז כל העכו"ם והמזלות טורחין עבור פרנסתו (ל"ק לא־ט) (פל"ח ל"א־ט).

קיא וימהר משה ויקד ארצה וישתחו, מה ראה ארך אפים ראה. עיקר גודל ההשתוקקות וההתלהבות של משה רבינו ע"ה שהיה מתלהב לא"י כל כך הי' רק בשביל מדה זאת של אריכת אפים שתלוי בא"י כי א"י הוא בחי' אמונה וע"י אמונה זוכין לאריכת אפים ע"כ ויקד ארצה שהיה לבו בוער לא"י כדי לזכות לארך אפים וזה שאמרו שם וחד אמר אמת ראה מא"ח ומא"ח ולא פליגי כי א"י היא בחי' אמת ומסיק שם בגמרא ש"מ ארך אפים ראה כי עיקר הוא בחי' אריכת אפים (ל"ק קנה) (ר' ארץ ישראל ל).

קיא ולפי דברי רבינו ז"ל יתבאר היטב סמיכות דברי חז"ל ומאז באתי וכו' אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין וכו' ועכשיו אתה אומר לי והצל לא הצלת וכו' עתה תראה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה וכו' וימהר משה וכו' ארך אפים וכו' כי נענש על שפגם כביכול בבחי' האריכות אפים ולא היה יכול לסבול צער ישראל עד שאמר והצל לא וכו' ע"כ אי אתה רואה במלחמת ל"א מלכים ולא יכנס לא"י וע"כ כששמע שהקב"ה בעצמו יש לו מדת ארך אפים נתעורר בו התלהבות לכסוף לא"י אעפ"י שפגם במדה זו הלא יש להקב"ה ג"כ אריכת אפים ואפשר להאריך אפו גם עליו להכניסו לא"י (ל"ק קנה בפל"ח).

קיג כל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם כפי הביטול של הע"ז של ממון כן נתבטל החרון אף ונמשך חסד (ל"ק יג־א).

שבועות

ט הביאו עלי כפרה שמעטתי את הירח הנאמר בר"ח, אנו רואין רחמנותו במה שקבע לנו ר"ה שהוא יום הדין בראש חדש כי זה הוא חסד גדול כי איך היינו מרימין פנינו לבקש כפרה מאתו ית' ע"כ עשה עמנו חסד וקבע יום הדין בר"ח שאז כביכול הוא ית' בעצמו מבקש כפרה גם ע"י שהש"י בעצמו כביכול בא לידי זה שיצטרך לומר הביאו עלי כפרה היינו שעשה דבר שהוצרך להתחרט עליו ע"כ אין לנו בושה לבא לפניו בחטאינו לבקש עליהם כפרה ולהתחרט עליהם ע"כ הוא לבדו ית' ראוי לדון את העולם כי הוא ית' יודע מקום כ"א כי כל המקומות הם אצלו (ל"ת א־יד).

כט קושיית התוס' למה הוצרך משה להשביע את ישראל (ר' יתרו י"ט ויענו) (ל"ק קצ).

לט הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הש"י לא תשא (ר' יתרו י"ט ויענו) (ל"ק קצ).

מכות

י אמר ר' יהושע בן לוי מאי דכתיב עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, כי הדיבור נקרא רגל עיקר תיקון הדיבור ע"י תורה שלומדין בצר לאדם בעניות ודחקות (ל"ק לח־ד).

י ומתלמידי יותר מכולן, ולהשלים את דעתו שיהא שלם בדעת א"א אלא ע"י עסק שעוסק עם בנ"א לקרבם לעובהש"י עי"ז נשלם דעתו כי הם מחדדין אותו בחי' ומתלמידי יותר מכולן (ל"ק נג) (ר' ספרי ואתחנן ושננתם).

כב ארבעים יכנו (דברים כה) והם אמרו ל"ט מלקות דוקא, העיקר שיהיה לו אמונת חכמים ולהזהר בכבודם לירא מהם מאד ואף אם נראה לו מהם דבר שאינו מפורש בתורה ונדמה לו שהם עושים ח"ו כנגד התורה הוא צריך להאמין שהם עושים נכונה ע"פ התורה כגון שאנו רואין שמפורש בתורה ארבעים יכנו והם אמרו ל"ט מלקות דווקא כי הם יודעים עפ"י הדרשות והמדות כפי מה שנמסר להם שצריך דווקא ל"ט מלקות ע"כ צריך להאמין בחכמים (ל"ק נ"ז בסוף בהש"מ).

כב כמה טפשאי וכו' דקיימא מקמי אורייתא ולא קיימא מקמי גברא רבא, כי כשמדברים על תורה שבע"פ או כשמדברים על הצדיק הדור בעצמו הוא דבר אחד ממש כי עיקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיק הדור וכן הת"ח הוא בעצמו התורה (ל"ק רז) (ר' ז' ויצא קנ"ג שכינתא).

כב כמה טפשאי שאר אינשי דקיימו מקמי ס"ת ולא קיימו מקמי גברא רבא נמצא שהת"ח הוא גדול יותר מן התורה ואצל התורה מצינו (מ"ר איכה בפתיחתא) כי המאור שבה מחזירו למוטב מכש"כ אור הצדיק שההסתכלות בו לבד הוא מועיל לקדושה מאד בודאי כשזוכין לדבר עמו טוב יותר אך גם ההסתכלות לבד הוא ג"כ דבר גדול (ל"ת ע"ה).

כד בא דוד והעמידן על אחד עשר בא ישעיה והעמידן על שש בא חבקוק והעמידן על אמונה, להורות שאין שלימות להדעת שהוא התורה אלא ע״י אמונה (ל״ק לא־ב).

כד ודובר אמת בלבבו כמו רב ספרא, צריך להתגבר לעסוק במשא ומתן כ״כ באמונה כמו רב ספרא שאפילו מה שנגמר בלבו לא ישנה ואז מלביש האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים ואז יוכל לחדש שכלו ונשמתו בתוך האמונה (קל״ק לה־יא) (ראה אמונה כה).

עבודה זרה

ג לעתיד יתנסו או״ה ע״י מצות סוכה (ראה אומות העולם ה) (ל״ק מח).

ג כי השי״ת מפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים, ותיכף שיש בריאה השי״ת נותן פרנסה כי הנשמה לבד אינה צריכה פרנסה וכן הגוף לבד אינו צריך לפרנסה ועיקר צורך הפרנסה הוא שיתופא דנפשא ובישרא וע״כ ע״י שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים וגופים שזה בחי׳ בריאה עי״ז נתרבה ונכפל פרנסתו (ל״ת ה־ג) (ר׳ נשמה יט).

ד לא היה דוד ראוי לאותה מעשה וכו׳ לא היו ישראל ראוים לאותו מעשה, אלא להורות תשובה כי כשרוצים לצאת ממדריגה זו למדריגה יותר גבוה צריך להיות ירידה קודם עליה כי הירידה היא תכלית העליה (ל״ק כב־יא).

ד לא היה דוד ראוי לאותו מעשה שנאמר ול׳בי ח׳לל ב׳קרבי ר״ת ח׳ל׳ב׳ היינו שע״י שיונק חלב מאשה כשירה לבו חלל בקרבו ואין מתגבר בו תאוה זו וע״כ דוד שהיה בבחי׳ זו לא היה ראוי לאותו מעשה (ל״ת א־ד) (ר׳ תהלים ק״ט ולבי).

ד לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה ליחיד וכו׳ נמצא שעיקר הוראת התשובה ע״י דוד המלך ועיקר החשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים שאמרו בהתעוררות גדול מאד וברוח הקודש עד שכ״א כפי מה שהוא יכול למצוא א״ע בתוך ספר תהלים ולזכות לתשובה ע״י אמירת תהלים (ל״ת עג) (ר׳ אלול ב).

יח ואי עבדא איסורא כו׳ אין עושין נס לנואף (ס״ה ישועה).

יט תורת ה׳ ותורתו כל מי שבא למדריגה גבוה מהראשונה אזי נעשה מהנשמע שלו נעשה מהנסתר נגלה מתורת ה׳ נעשה תורתו (ל״ק כב־י) (עיין נצבים הנסתרות).

יט שיחתן של ת״ח צריכין לימוד דהיינו כל מה שצריכין אל הלימוד צריכין ג״כ אל שיחתו שהוא בחי׳ סיפורי מעשיות דהיינו שיהיה לימודו ללמד וללמד לשמור ולעשות אזי נשמר מן תלמידים שאינם הגונים (ל״ק ס־ז) ר׳ סיפורי מעשיות ב).

יט שיחתן של ת״ח צריכין לימוד, היינו כל השיחות של הת״ח שמשיחין וחולקין זה על זה לזה צריכין לימוד כי עיקר המחלוקת מחמת שאין מלמד תורתו לאחרים וטיביה גזיז בגוי׳ נמצא שהמחלוקת של צדיקים הוא נמשך מהתורה (ל״ק רפג) (ר׳ מחלוקת מו).

יט שיחת חולין של ת״ח צריכין לימוד, כי הצדיק האמת בונה עולמות החריבין ומגביה חכמה תתאה ומקשרה לחכמה עילאה ע״י שיחתו וסיפורי דבריו שמדבר עם המון עם כי השכל של המון עם הוא נפרד מחכמה עילאה אבל הצדיק אמת מקשר השכל של ההמון אפילו השכל והחכמה של הרשע להַש״י וזה ענין שהצדיקים מדברים עם אנשים שאינם הגונים כי כשמדבר עם רשעים והצדיק מגביה שכלו ומקשרו להשי״ת אזי מעלה ומקשר שכלם ממקום שהם להשי״ת כי הצדיק מדבר עמם בחכמה נפלאה ומקשר כל הדיבורים להשי״ת ועי״ז מביאם לתשובה (ל״ת צא) (ר׳ ב״ר ח׳ והם).

כח כי שוריינא דעינא בלבא תליא, כדי לשמור הזכרון דהיינו לאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי שלא יחשוב בדעתו ח״ו שאין עולם אלא אחד צריך לשמור א״ע שלא יפול לבחי׳ רע עין לבחי׳ מיתת הלב כי השכחה בא ע״י רע עין ורע עין ומיתת הלב הם בחי׳ אחת (ל״ק נד־ד).

נה שגוזרין למעלה שיתרפא ע״י סם פלוני וע״י איש פלוני ביום פלוני, ואם כן איך יכול הרופא להכניס עצמו לרפאות הלא אינו יודע הסם שנגזר למעלה אבל כשעושין פדיון וממחיקין הדין ואזי נתבטל הגזירה אזי קודם שגוזרין דין אחר אזי יכול הרופא לרפאות החולה ע״י סמים כי אזי אין דין ואזי יוכל להתרפאות ע״י איזה סם שיהיה כי אין צריך דוקא סם פלוני (ל״ת ג) (ר׳ רפואה יח).

אבות

א

א הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה, הוו מתונים בדין זה בחי׳ שצריך החכם להיות לו מחינות לידע איך לדבר עם כ״א שלפני הדרי מעלה יגלה להם ההשגה של מה בחי׳ מה

חמית וכו' ולפני דרי מטה יגלה ההשגה של מלא כל הארץ כבודו זה בחי' דין ומשפט שהגבוהים הוא צריך להשפיל והקטנים צריך להרים שלא יתייאשו וזה והעמידו תלמידים הרבה כי כשזוכה להשגה כזו להאיר בגדולים וקטנים בוודאי יעמיד תלמידים הרבה כי יש לו כח ללמוד עם כולם וזה ועשו סייג לתורה כי צריך לעשות סייג לדבריו לשתוק לפעמים כי ע"י שזוכה להעמיד תלמידים הרבה עי"ז הוא זוכה להשיג את המקיפים דהיינו שמשיג מה שלא היה יכול להשיג מתחילה ע"כ הוא צריך לעשות סייג לדבריו ולשתוק לפעמים כדי שלא יכנוס במקיפים שהם למעלה מהזמן שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתירוצים שיש שם (ל"ת ז־ח) (ר' יבמות מ"ט וזהו).

ה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, היינו אף שאתה עושה צדקה ועניים הם בני ביתך אעפ"כ אל תרבה אבל אין האיסור רק שלא ירבה אבל מה שהוא מוכרח אין מזיק לו וזה נעשה ע"י הצדקה שהיא מצלת מהרהורים של ניאוף (ל"ק רמב) (ר' משלי י' וצדקה).

ו הוי דן את כל אדם לכף זכות, בזה שמעלה את חבירו לכף זכות יוכל להיות שחבירו יחזור בו ולא יהי' מחלוקת או שיהי' לו מפלה וזה הוי דן וכו' דן דייקא כי ידוע שקודם שעולין לאיזה מדריגה דנין את האדם וע"כ בזה שאתה דן אותו לכף זכות ואתה מעלהו למדריגה יותר גבוה דנין אותו וכפי שיצא המשפט כן יקום (ל"ק קלו).

י עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל אדם לכף זכות. עשה לך רב כי ע"י ששומע נגינה מאיש כשר מתקן בנין המלכות שלו וקנה לך חבר ע"י הקנה שהקול יוצא ממנו מחבר שני הכרובים להיות פנים בפנים בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ואז כשיתקן המלכות שלו יוכל להמית לזה ולהחיות לזה, לזה אמר והוי דן את כל אדם לכף זכות כי אין הקב"ה חפץ בחורבן העולם (ל"ק ג).

יז כל ימי גדלתי בין החכמים, בין החכמים הוא בחי' חלל הפנוי שנתהוה ע"י המחלוקת שיש ביניהם כ"א היו כולם אחד אין שייך לומר בין החכמים ובתוך החלל הפנוי הזה נעשה בריאת העולם היינו הימים והמדות וזה כל ימי גדלתי שהייתי מגדל ימי ומדותי בין החכמים כנ"ל וזה גדלתי שהגדלתי ימי מקטנות לגדלות וזה שקראם ימי כי הם הימים שלו כי הוא בורא את העולם וזה ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה כי שם בחלל הפנוי אסור ליכנוס לשם כ"א מי שהוא בבחי' שתיקה בחי' משה וזה ולא המדרש עיקר אלא המעשה וכל המרבה דברים מביא חטא כי כל דבריהם שאלו החכמים מדברים העיקר הוא המעשה שיעשו ויבראו ע"י דבריהם את העולם אך כל המרבה דברים מביא חטא כי מריבוי אור היה שבירת כלים שעי"ז התהוות הקליפות (ל"ק סד־ד) (ר' צדיקים מחלוקת שביניהם ב).

יז ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וע"כ צריכין לסלק כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות בלי שום חכמות לא מיבעיא חכמות של שטות אלא אפילו חכמות גמורות אפילו מי שיש לו מוח גדול באמת כשמגיע לאיזה עבודה הוא צריך להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו ית' בפשיטות (ל"ת ה־טו).

ב

ג הוו זהירים ברשות, העכו"ם נקראים רשים ועניים כי הם תאיבין לממון של ישראל אע"פ שיש להעכו"ם כסף וזהב זה מחמת שהכסף וזהב שתחת ידם אין הגוונין מאירין כי על ממון ישראל שורה הפאר והחן (ל"ק כה־ד).

ג שאין מקרבין אלא בשעת הנייתן, כי עיקר הפאר והחן שורה על ממון ישראשל בשביל זה העכו"ם בכל פעם תובע ממון אחר מישראל כי תיכף כשבא לידו נתעלם החן וזה בשעת הנייתן (ל"ק כה־ד).

ד בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, ע"י התענית נכנע הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקב"ה, ע"כ נתבטל רצון אחרים מפני רצונו ונתבטל המחלוקת ונעשה שלום (ל"ק קעט) (ר' ר"ה י"ח צום).

ה אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו, כי כשיש מחלוקת על אדם צריך לחקור למצוא זכות בחבירו כי המחלוקת לא ימנע משני פנים או מחמת שחבירו גדול ממנו וחולק עליו על שלא הגיע למדריגתו או להיפך שהוא גדול מחבירו וחבירו מתקנא בו ע"כ צריך לדונו לכף זכות ובזה הוא מעלה חבירו לכף זכות ואז הם במדריגה אחת ואז בוודאי לא יהי' מחלוקת וזה עד שתגיע למקומו שחשתדל שתהי' עמו במקום אחד היינו או שמשתדל להגיע למדריגת חבירו אם חבירו גדול ממנו ואם הוא גדול מחבירו צריך לדון חבירו לכף זכות ועי"ז מעלהו לכף זכות ושניהם במדריגה אחת ובדבר אחד אין שייך מחלוקת (ל"ק קלו) (ר' מחלוקת לב).

ה אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו, ומי הוא

שיכול לידע ולהגיע למקום חבירו כ"א השי"ת שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו וכ"א וא' יש לו מקום אצלו ית' וע"כ הוא לבדו ית' יכול לדון את האדם כי הוא ית' בעל הרחמים ובוודאי הוא מקיים בנו הוי דן את כל אדם לכף זכות (אבות פ"א) (ל"ת א־יד) (ר' שבועות ט' הב או).

ו לא הביישן למד, אי אפשר לקבל את התורה כ"א ע"י עזות דקדושה וכנגד זה יש עזות דסט"א ויש לו תורה מסט"א היפך התורה הק' שלנו (ל"ק ל־ח).

ח מרבה נכסים מרבה דאגה, כי בוודאי הוא מרבה דאגה ועצבות ע"י ריבוי הנכסים והעשירות כי הממון שלו היא בחי' בעצבון תאכלנה וע"כ כל מה שמתרבין יותר נתרבה העצבות והדאגות ביותר (ל"ק כג־ה).

ח מרבה צדקה מרבה שלום, ודע שלבטל ולהכניע האויבים די הצום או אכילת שבת לבד אבל לרוב השלום צריך גם להרבות בצדקה ע"כ צריכין ליתן צדקה ביום התענית וכן צריכין ליתן צדקה לעניים על שבת (ל"ק נז־ז) (ר' שבת ח).

טו שוב יום אחד לפני מיתתך, ומשך תיבת יום אחד וכוונתו לענין מה שמפיל את האדם מה שקדם לו ומה שלאחריו דהיינו מה שרואה שלפעמים מתעורר קצת להשי"ת אבל קודם ואח"כ היה מה שהי' ומחמת זה נופלים רבים מעבודתם וע"ז אמר רבינו ז"ל שוב יום אחד שאפילו לא חזכה לשוב להשי"ת כ"א יום אחד גם זה טוב מאד (ש"ה רפח).

יח וכשאתה מתפלל אל תעשה תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים, כי אסור לאדם להתעקש בתפלתו שהקב"ה יעשה לו דווקא את בקשתו כי זה כמו לוקח דבר בחזקה בגזילה רק צריך להתפלל ברחמים אם יתן הש"י יתן ואם לאו לאו וזה אל תעשה תפלתך קבע לשון גזילה רק יתפלל רחמים ותחנונים (ל"ק קצו).

יח אל תהי רשע בפני עצמך, זה בחי' פנים דס"א הבא מחמת תאוות ממון שאין מאמין בהקב"ה שהוא זן ומפרנס והוא חושב כחי ועוצם ידי וכו' וזה עצמך לשון עוצם ידי (ל"ק כג־א).

יח אל תהי רשע בפני עצמך שאפילו אם הוא רשע ר"ל לא יהי' רשע בפני עצמו רק גם הוא ישתדל להתקרב להצדיק כדי שיהי' לו אחרית ותקוה עכ"פ (ש"מ ע"ה קנג).

יט ודע מה שתשיב לאפיקורס כי האמת מה שהגביל השי"ת לשכל אנושי שיוכל להבין הוא מצוה גדולה לחדד השכל להבין דבר על בוריו וע"ז נאמר ודע וכו' כי יש חילוק בין הקושיות כי יש קושיא שיוכל להבין תירוץ וע"ז נאמר ודע וכו' ויש קושיא שאינו באפשרי לשכל אנושי להבין תירוץ רק לעתיד לבא יתגלה התירוץ ואסור לסמוך על שכלו רק להעמיד על אמונה (ל"ק סב־ב).

יט ו'דע מ'ה ש'חשיב ל'אפיקורס וזה אותיות ש'ל'ו'ם' נוטריקון ודע וכו' כי ע"י לימוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדושה ואז נתבטל מחלוקת היצה"ר שבלבו ויוכל לעבוד ה' בשני יצרין ונפתחו לו שערי השכל שיודע להשיב על אפיקורסות שבלבו (ל"ק סב־ב) (ר' משלי ב' כל באיה).

יט ודע מה שתשיב לאפיקורס, יש אפיקורסית שבא מחכמות חיצוניות ועליו נאמר ודע וכו' כי אפיקורסית הזאת יש עליה תשובה כי זאת האפיקורסית בא ממותרות מבחי' שבירת כלים ממותרות פסולת הקדושה ויש שם כמה ניצוצות הקדושה וכמה אותיות שנשברו ונפלו לשם וע"כ יוכל למצוא שם אלקות ושכל ליישב הקושיות (ל"ק סד־ב) (ר' אפיקורסים ו).

כא לא עליך המלאכה לגמור, התורה היא בחי' הסתפקות היינו שיש לכל אחד די סיפוקו ממנה וגם בלימוד התורה בעצמה צריכין בחי' הסתפקות כי לפעמים מבלבל את האדם מה שרוצה ללמד יותר מדאי ורוצה ללמד כל התורה על רגל אחת ומחמת זה נתבלבל מאד ולפעמים נתבטל עי"ז לגמרי ע"כ צריך גם בתורה בחי' הסתפקות (קל"ק נד־ה) (ר' מנחות צ"ט ואפילו).

כא לא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין להבטל ממנה, גם אם אינו זוכה ללמד כ"כ אעפ"כ יכול להיות איש כשר באמת כי איש כשר וצדיק גמור יכולין לזכות אפילו מי שהוא איש פשוט לגמרי ולא עליך וכו' (ש"ה עו) (ר' לימד סב).

ג

א הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה נ' לע"ד שרבינו ז"ל רימז בכאן מה שצריכין להסתכל בשלשה דברים אלו דייקא כי ג' דברים אלו הם כנגד ג' בחי' של ציור מקום וזמן וזה שמפרש אח"כ מאין באת מטפה סרוחה זה כנגד ציור כי כשזוכר שכל ציורו של הגוף נצטייר מטפה סרוחה עי"ז נמאס אצלו הציור של עבירה ר"ל ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה זה כנגד בחי' מקום כי שם מקומו האמתי עי"ז נתבטל אצלו בחי' המקום של עבירה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון זה כנגד בחי' זמן כי הדין הוא על שעשה

מעשים שאינם הגונים והחשבון הוא עיקר על הזמן כי בזמן שעשה דבר שאינו הגון היה מחוייב לעשות אז איזה מצוה כי לא די שלא עשה בזמן הזה מצות ומעשים טובים אף גם שעשה בזמן הזה דברים שאינם הגונים וכשמשים אל לבו ענין זה נתבטל אצלו הזמן של העבירה כי אין לו זמן לעשותה ע״כ גם התנא כפל דבריו ואמר תחלה דע מאין באת וכו׳ כי אלו השלשה בחי׳ ישנם בכח וגם בפועל (ל״ק סו־ב בפל״ח).

ה רבי חנינא בן חכינאי אומר הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו, עתה תראה פלאי פלאות איך מבואר בהמשנה הנ״ל באר היטב וזה הניעור בלילה כפשוטו שהוא ניעור ומפרש שיחתו בינו לבין קונו והמהלך בדרך יחידי שהולך בדרך יחידי במקום שאין בנ״א הולכים שם כי אז דייקא יכולין לבא לידי ביטול וזה ומפנה לבו לבטלה היינו שמפנה לבו מעסקי עוה״ז לבטלה כדי לזכות לבחי׳ ביטול וזה הרי זה מתחייב בנפשו שנכלל כל העולם עם נפשו בבחי׳ מחויב המציאות (ל״ק נב) (ר׳ ביטול להש״י א).

ו כל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ, היינו שעבוד בגשמיות שזה בחי׳ עול מלכות וגם דרך ארציות דהיינו המדות רעות של העכו״ם שזה בחי׳ עול דרך ארץ כי ע״י שפרק ממנו עול תורה שהיא בחי׳ ע׳ ענפין נהירין עי״ז מתגברין עליו ע׳ אנפין חשוכין שהם השעבוד והמדות רעות של העכו״ם (ל״ק קא).

אבל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, היינו מי שלומד בעיון שמעיין ומבין חכמות התורה שזה בחי׳ אנפין נהירין עי״ז מעבירין ממנו וכו׳ כי נתבטל ממנו השעבוד והתאוות והמדות רעות שלהם שהם בחי׳ אנפין חשוכין (ל״ק קא) (ר׳ האזינו ל״ב יצב).

יא כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, ע״י יראה יכול לבוא לשלימות הדעת (ל״ק נג).

יא מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת היינו שיש קיום לדבריו אצל חבירו נמצא מי שרוצה להכניס דעת בחבירו הוא צריך שיהי׳ לו י״ש כדי שיהיו דבריו נשמעין וכדי שיתקיימו דבריו (ל״ת ז־ה) (ר׳ תהלים נ״ה אשר).

יב כל שחכמתו מרובה ממעשיו, אלו ששכלם יותר ממעשיהם הטובים עי״ז כשהמחשבה שכליות חוזרת אל לבם אין כח בלבם להכיל את השכל כי עיקר חיזוק הלב הוא ע״י מעשים טובים ועי״ז השכל הם מחטיאים והן הן הפילוסופים (ל״ק נה־ו).

כ ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, הבעש״ט הקדוש זצ״ל אמר קודם שגוזרין גזר דין על איזה איש מאספין כל העולם ואף את האיש בעצמו שואלין אם הוא מסכים בוודאי אם ישאלו לו בפירוש על עצמו בוודאי יאמר שאין הדין כן רק שואלין אותו על כיוצא בו והוא פוסק ואזי נגמר הדין וזה ונפרעין מן האדם מדעתו כלומר ששואלין דעתו ואעפ״כ הוא שלא מדעתו כי אינו יודע שהדין עליו (ל״ק קיג) (ר׳ שמואל ב׳ י״ג חי ה׳).

כא אם אין תורה אין קמח, תורה היא בחי׳ נפש ע״י שוחטים שאינם הגונים שאינם מכוונים להעלות הנפש שבדם שבא בגלגול עי״ז אין קמח הפרנסה נתמעט (ל״ק לז־ו) (ראה בראשית כ״ב ויקח את המאכלת) (ראה במדבר י״ט זאת התורה אדם).

כא אם אין קמח אין תורה, דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שא״א לבא להתבוננות הזאת כ״א ע״י עשירות כמו שבפשטי אורייתא אם אין קמח אין תורה וצריך שיהיה לו עכ״פ פרנסה כמו כן להתבוננות הזאת צריך שיהיה לו עשירות גדול מאד (ל״ק ס־א).

כא אם אין יראה אין חכמה (ר׳ צרות יח) (ל״ת עז).

ד

א איזה עשיר השמח בחלקו, א״א להמשיך שפע ולהרויח ממקן דקדושה שיהי׳ שמח בחלקו כ״א ע״י שבירת תאוות ממון כי עיקר השפע נמשך מאמת (ל״ק כג־ה).

ב שכר מצוה מצוה, כי הוא נהנה מהמצוה עד שאין רוצה שום שכר בעוה״ב רק שהשי״ת יזמין לו מצוה אחרת (ל״ק ה־ב).

ב מצוה גוררת מצוה, נמצא שהמצוה גוררת את חברתה ובוודאי יש איזה בחי׳ בין המצות שהוא מקשר מצוה אחת לחברתה ובאמת זאת הבחי׳ מה שהיא בין המצוות היא ג״כ יקרה מאד ע״כ מי שהוא צדיק מנעוריו והולך מדרגא לדרגא אזי הוא מפסיד עי״ז את בחי׳ הקדושה מה שהוא בין מצוה למצוה כי ע״י הזריזות הוא עובר ומדלג על הבחי׳ הזאת כי המצוה בעצמה הולכת אליו (ל״ח נט) (ר׳ פסחים נ׳ יש זריז).

ב עבירה גוררת עבירה, כי כל עבירה גוררת עבירות השייכים לה ונגררין אחריה אבל לא עבירות שאין שייכים לה (ר׳ עבירות כב) (ש״ה פט).

ב אל תהי בז לכל אדם, שלא לבזות שום אדם אפילו במחשבה (ר' תפילה קיב) (ל"ת א־י).

ג שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום, יחוד של צדיק וכנסת ישראל נעשה ע"י משא ומתן באמונה כי כל דבר שבעולם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שב.ה ושבירה היא בחי' אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר מזה העולם וכל דבר יש לו שעה וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה שהוא משורש אחד עם אותן הניצוצות וכשמקבל חיות מזה הדבר נכללין ,,אותיות בזה האדם בחיות שלו ונעשה מהם קומה שלימה ויש להם שלימות ונתוסף לו הארה בנר"ן שלו וע"י הארה זו מאיר בשורש נר"ן שהוא בצדיק וכנסת ישראל (ל"ק נד־ג) (ר' תהלים קכ"ו נושא).

ז כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם, אם יתדבק עצמו לדברי התורה היוצאים מפי הצדיק תמה אני איך אפשר אח"כ לסבול ולחפוץ חיי העוה"ז (ל"ק קנז).

יא כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, הטעם שהצדיקים שבזמן הזה הם עשירים ובזמנים הקודמים היו רובם עניים זה מרומז בהמשנה כל וכו' והצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול וכבר קיימו התורה מעוני על כן זוכים עתה לקיימה מעושר (ל"ק ר).

כה הלומד ילד למה הוא דומה וכו' כי זה הלומד עם התלמיד הוא ממש ככותב בדיו על הניר כן הוא מצייר בדעת התלמיד שכלו ודמותו ממש אך שיש בהלימוד בחינות יש בחי' הלומד ילד היינו שהתלמיד שומע הדבר מפי הרב ממש ובעת שחידש זה הדבר שאז נתחדש נשמתו ואז דומה לדיו כתובה על ניר חדש שאז יוכל להצטייר בדעתו היטב ויוכל לזוכרו אבל הלומד זקן שאינו שומע מפי החכם או אפילו מפיו שלא בשעת החידוש ואזי לא נתחדש נשמתו ואז דומה לדיו כתובה על ניר מחוק שהכתב מטושטש ויוכל לשכחו (ל"ק קצב) (ר' ברכות נ"ח דיו).

כט ואל תאמר שהשאול בית מנוס לך, כי בעוה"ז מחמת טרדת הזמן לפעמים אין מרגישים איזה נשיכה אבל שם בקבר הכל שקט ומרגיש כל הילוך ונשיכה מהתולעים ר"ל (ש"ה פד).

ה

כ מחלוקת שהיא לשם שמים, היינו לשם הצדיק שהוא מכונה בשם שמים היינו אש ומים מחמת שיש לו אהבה ויראה כשהצדיק הוא מפורסם גדול אזי המקטריגים משגיחים עליו היטב ואינם מניחים לו להוריד השפע והקב"ה נותן בלב צדיק אחר להחזיק עליו במחלוקת כדי לכסותו ושיוכל להוריד השפע (ל"ק פח) (ר' תהלים קמ"ז המכסה).

כג הוי עז כנמר, א"א לזכות לאמונה שלימה כ"א ע"י שבאים לצדיקי הדור שהם כלליות הקדושה ולצדיקי הדור א"א לבוא אלא ע"י עזות דקדושה (ל"ק כב־ד).

כג יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר נמצא שמזהיר על עזות דקדושה שיהי' האדם עז כנמר כנגד כל הקמים נגדו למנוע אותו ח"ו מעבודתו ותיכף מבאר גודל הפגם של עזות דס"א כ"ש שם הוא היה אומר עז פנים לגיהנום וכו' וא"כ אפשר לטעות ח"ו כי צריכין לעזות דקדושה ומצד אחר העזות רע מאד מכש"כ כשמעיז פנים נגד יראי ה' א"כ נפל פיתא בבירא כי אין יודעין איך להתנהג ע"ז ביקש יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו לכאורה הוא פלא כי אין זה דרך המשנה להתפלל באמצע דבריו אך עתה מבואר שהתפלל שיזכה לידע איך להתנהג בענין העזות שיהי' לו רק עזות דקדושה שממנו נבנה ירושלים קריה נאמנה אך לבא לזה הוא ע"י ותן חלקנו בתורתך חלקנו הוא החלק שלנו בחי' תורתו נעשה בתורתך היינו תורת ה' היינו שיזכה להשיג תורת ה' בחי' נשמע שעי"ז זוכין לעזות דקדושה (ל"ק כב־יא) (ראה עזות ה).

כג ובשת פנים לגן עדן, כי באמת עזות דקדושה נמשך מבשת בבחי' יראה תפלה (ל"ק כב־יא).

כג הוי עז כנמר, צריך שיהיה להאדם עזות דקדושה וזה שאחד מקורב יותר להרב הוא רק ע"י שיש לו עזות יותר אך זה תלוי בזה שזה שיש לו עזות לדבר הוא מחמת שהוא עובד הרבה את ה' ומחמת שהרב מדבר עמו עי"ז עושה ועובד הרבה כן יש כמה דברים שתלוים זה בזה (ל"ק רעא).

כג הוי עז כנמר, (ראה ביצה כ"ה מפני מה) (ל"ק ל־ח).

ו

ג אין כבוד אלא תורה, עיקר כבודו ית' כשמקרבין גרים ובעלי תשובה וזה א"א כ"א ע"י התורה (ל"ק יד־ג) (עיין משלי ה' יפוצו).

ג אין כבוד אלא תורה, ע"י שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו עי"ז מחזירין לו זכרון התורה כי שורש התורה היא כבוד הש"י (ל"ק לז־ה) (ראה סנהדרין צ"ו שלשה).

ד כך היא דרכה של תורה וכו' אשריך וטוב לך אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב ומקשין ההמון עם איך

שיך אשריך בעוה״ז מאחר שצריך לסבול עמל כזה לאכול פת במלח וכבר מבואר איזה תירוצים דחוקים אבל באמת מי שיש לו עינים ולב להסתכל בעניני עוה״ז מי שזכה באמת לינק מתורותיו של רבינו הקדוש זצ״ל אצלו מבוארת המשנה בפשיטות כשמקבל על עצמו כל הדחקות וחיי צער ולסבול הכל ולעסוק בתורה כ״ש שם ובתורה אחה עמל אז דייקא יש לו חיות גם בעוה״ז ואשרי לו (ש״ה שח).

י חמשה קנינים שקנה בעולמו תורה קנין אחד בחי׳ תורה שבנגלה שמים וארץ קנין אחד בחי׳ יראה ודעת מחוברים יחד אברהם קנין אחד בחי׳ תפלה שזוכין ע״י הדעת ישראל קנין אחד בחי׳ משפט המעלה את היראה בית המקדש קנין אחד שזוכה ע״י תפלה לסתרי תורה (ל״ק טו־ו).

יא כל מה שברא הקב״ה לא ברא אלא לכבודו, כדי לגלות מלכותו ובאיזה ענין נתגלה מלכותו כשמשפיע רב טוב לישראל ובמה יכולים להוריד השפע ע״י התפילות כי החיבות הם כלים לקבל השפע ובאיזה ענין יכולים לעורר השפע ביראה שבאה לאדם מכח אדם עצמו (ל״ק קב) (ר׳ תפילה צה).

עדיות

ח אין אליהו בא אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע כי האמת עתיד להתקיים דהיינו כשיבא אליהו ומשיח ובימיו יושע יהודה וישראל אזי יקוים שפת אמת תכון וירחק המקורבין בזרוע עד עכשיו שהוא בשקר ויקרב המרוחקין בזרוע שהם בחי׳ אמת כי אמרו רז״ל שקר מקרבין מיליה ואמת מרחקין מיליה (שבת קד) וזה לרחק המקורבין ולקרב המרוחקין היינו לרחק השקר ולקרב האמת (ל״ק קיז).

הוריות

י כוכב אחד יש שמחעה את הספינות, היינו כשספינה מגיעה תחת אותו כוכב אזי הספינה תועה בדרך מחמת שהכוכב אינו מאיר בשלימות וע״כ ע״י צדקה לא יהי׳ לו עיכוב בדרך כי ע״י צדקה מאירים הכוכבים (ל״ק ל״א בהש׳).

זבחים

נג מזבח בחלקו של טורף, בחי׳ אכילה בכשרות שעי״ז מכניעין וטורפין הקליפות והכסילות אבל ע״י פגם המזבח פגם האכילה מתגבר הכסילות ונעשה מטורף טירוף הדעת (ל״ק יז־ג).

קיג ארץ לא גושמה ביום זעם, מחשבות זרות שהם מבלבלים תפלתו נקראים מבול ותיקונם ע״י צדקה לא״י שעי״ז הוא נכלל בא״י ששם לא ירד המבול (ל״ק מד) (ראה א״י טז).

קטו ונקדש בכבודי א״ת בכבודי אלא במכובדי, כי כבוד הוא סכנה גדולה סכנת נפשות כי ע״י הכבוד יוכל לגרום לו מיתה ח״ו ואזי הוא נשקל במאזנים אם ח״ו יפגום בהכבוד כחוט השערה אזי ח״ו כף חובה מכרעת וזה נקרא מאזני צדק כי צדק מלכותא קדישא שהיא בחי׳ כבוד מלך הכבוד והיינו מאזני צדק כי אז נשקל במאזנים (ל״ק קלא).

קטז וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, כי עמלק טימא את ישראל בפגם תאוות ניאוף (דברים כה) אשר קרך בדרך בחי׳ מקרה לילה ח״ו שבא ע״י בחי׳ עמלק כי עמלק יונק מבחי׳ הדעת וזה בחי׳ מלחמת עמלק והתיקון לזה הוא בחי׳ קריעת ים סוף בחי׳ אתה פוררת בעוך ים וכו׳ היינו בחי׳ המטה עוז שעי״ז מוציאין ממנו מימי הדעת שבלע מן הקדושה ועי״ז וישמע יתרו היינו בחי׳ גרים כי ע״י מטה עוז הנ״ל בחי׳ התפילה של הבעל כח עי״ז נעשין גרים (ל״ת ח־ג) (ר׳ תהלים ע״ד אתה) (גרים יז).

קטז יתרו בא והלך לו קודם מתן תורה, דע שיש קליפה דקה שסמוכה להקדושה שיכולה לינק אפילו מגוף התורה בעצמה אפילו אם אין בה מותרות והתיקון לזה כשמדברים מישועת ישראל וזה שארז״ל שיתרו בא וכו׳ כי יתרו הוא בחי׳ הקליפה הדקה שבורחת כששומעת ישועות ישראל (ל״ת מז) (ר׳ ז׳ יתרו ס״ח וישמע).

קטז דע כשהצדיק הגדול האמתי מגלה תורה חידושים נפלאים הוא טובה להקטנים שעי״ז נתגדל הקטן במעלה וגם בהס״א נתגדל אחד עי״ז כמו שמצינו בבלעם כשנתן השי״ת את התורה לישראל באו כל האומות לבלעם נמצא שע״י נתינת התורה נתגדל בלעם כי שאלו אותו ה׳ למבול ישב והוא השיב ה׳ עוז וכו׳ וכן בישראל בעצמן שהם בקדושה ואינם באים ח״ו לבלעם כשהצדיק הגדול מגלה חידושים אזי באים לאיזה קטן במעלה ונאספים אצלו לשמוע ממנו מחמת הרעש שנעשה ע״י החידושים שמגלה הצדיק הגדול והוא עומד עצמו על איזה פסוק ואומר להם מה שאומר (ל״ת נז) (ר׳ צדיק קצג).

מנחות

כט וכמו שמצינו במשה כששאל על מיתת ר' עקיבא זו תורה וזה שכרה השיבו לו שתוק כך עלה במחשבה, היינו שאתה צריך לשתוק ולבלי לשאול שום תשובה ותירוץ על קשיא זו כי כך עלה במחשבה שהוא למעלה מן הדיבור שאין שם דיבור ליישב אותה (ל"ק סד־ג) (ר' חלל הפנוי ז) (שמות ד' כבד פה).

כט שתוק כך עלה במחשבה, המחשבה גבוה מאד ומי שרוצה לחשוב מחשבור קדושות לעלות לעולם המחשבה אז הוא צריך לשתוק לגמרי כי אפילו אם ידבר אז דיבור הגון הוא מפסיד את המחשבה ואפילו אם ישתוק ולא ידבר כלל עכ"ז יש בלבולים שמבלבלין המחשבה ומונעין אותה וע"ז צריך טהרת המחשבה וזה ע"י סיפורי מעשיות (ל"ק רלד) (ר' טבע והשגחה יא).

כט שתוק כך עלה במחשבה, ע"י מחלוקת עי"ז נופלין מחשבות של רשעים שהם מחשבות של כפירות על אנשים כשרים והתיקון לזה שישתוק וימסור המלחמה לה' וע"י שתיקה זו נתעלה המחשבה כי נתבטלין מחשבות רעות של כפירות וזה בחי' שתוק כך עלה במחשבה שע"י שתיקה נתעלה המחשבה (ל"ק רנא) (ר' בשלח י"ד ה').

כט כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהי' קושר כתרים לאותיות א"ל רבש"ע מי מעכב על ידך א"ל עתיד אחד לעמוד ועקיבא בן יוסף שמו שיהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות א"ל רבש"ע ראוי שתנתן תורה על ידו א"ל שתוק כך עלה במחשבה, ולכאורה קשה מה אמר לו השי"ת שתוק וכו' הלא כבר אמר הקושיא ומה זו שתיקה אך תיכף כשאמר משה הקשיא נפל בשכלו תירוץ על הקשיא אך אם היה אומר את התירוץ היה נכנס בו מקיף אחר והיה בא על קשיא יותר חזקה ע"כ אמר לו הש"י שתוק על התירוץ וזהו כך עלה במחשבה היינו שתיכף כשמגלין את השכל הפנימי אזי עולה במחשבה שכל אחר חדש וע"כ צריכין לשתוק כדי שלא יבא למקיפים שאין צריכים להשיגם (ל"ת ז־ח) (ר' פל"ח ז־ב וחבין).

כט מפני מה נברא העוה"ז בה' (עיין יומא ל"ח הבא לטמא פותחין לו) (ל"ק קיב).

לג ובשביל זה קביעות מזוזה בשליש העליון של הפתח כי אמרו חז"ל (ב"מ מב) לעולם ישלש אדם את מעותיו שליש בפרקמטיא וכו' כי שליש העליון היא כנגד השליש בפרקמטיא כי עיקר האמונה הוא במשא ומתן וע"כ ע"י מצות מזוזה נתבטל חמדת הממון (ל"ק כג־ד) (ראה ירושלמי ברכות עשרת הדברות).

לד טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים, להודיע שבכל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו המחיה אותה אפילו במדור הקליפות גם שם יכולים למצוא אותיות התורה אבל מחמת גודל הצמצום והלבושים אינם נתראים אותיות התורה אבל ע"י שכופה את יצרו נופל הרע ואותיות התורה בולטין (ל"ק לג ב־ג).

לד וכתבתם שיהא כתיבה תמה בחי' יעקב תיקון תאוות ממון ע"י מצות מזוזה (ל"ק כג־ד) (ר' וישלח ל"ג ויחן).

מד כל המניח תפילין זוכה לחיים שנאמר ה' עליהם יחיו (ר' תיקון ו' מלך) (ל"ק מז).

פה וזה ששאלו יוחני וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים השיב להם אמרי אינשי למתא ירקא ירקא שקול, תבן אתה וכו' שהם הבינו שמשה רוצה להכניס תבונות התורה בישראל וע"כ שאלו לעפריים בחי' עפר בזמן שאין עושים רצונו של מקום (מגילה טז) ואיך יביאם לתבונות התורה השיב להם אמרי אינשי ע"י שמדבר ומוציא בפיו דיבורי התורה זה מאיר לו לכל המקומות שצריך לעשות תשובה וזה למתא ירקא בחי' תשובה כ"ש על וירק (מד"ר בראשית מג) ירקא שקול שע"י הדיבור יוכל לעשות תשובת המשקל ממש (ל"ק יא־א).

צט ואפילו הממון שאינם יכולים ללמוד הם מקיימין עסק התורה במה שקורין ק"ש, גם בלימוד התורה בעצמה צריכין בחי' הסתפקות כי לפעמים מבלבל את האדם מה שרוצה ללמוד יותר מדאי כי רואה שיש הרבה ללמוד ורוצה ללמוד כל התורה על רגל אחת ומחמת זה הוא נתבלבל ולפעמים נתבטל לגמרי ע"כ צריך גם בתורה שיהי' לו בחי' הסתפקות (קל"ק נד־ה).

צט ביטולה של תורה זה קיומה לכאורה איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אף שזהו קיומה אעפ"כ טוב יותר בוודאי להיות דבוק בהתורה אשר היא החיים ואורך ימים ומי האיש אשר יתרצה לפרוש מן החיים אפילו רגע אחת בפרט מי שזוכה לאהבת התורה מכ"ש בעל השגה בפרט מי שזוכה לגנזיא דמלכא ובאמת בהכרח צריכין לבטל איזה שעה וא"כ במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה אך דע כי כל אלו הפשוטים דהיינו בשעה שבטל מן התורה צריכים שיהיה עליהם איש פשוט

גדול שהוא מוכרח להיות איש פשוט איזה עת ועי"ז מחיה כל הפשוטים כי הוא מחיה עצמו בהתורה הנעלמת בעשרה מאמרות וכ"א כפי קירובו אל הצדיק כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר (ל"ת עח) (ר' ב"ר תשא מ"ה כי).

צט תנא דבי ר' ישמעאל דברי תורה לא יהי' עליך חובה ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן, אמר בזה הלשון מעַן הָאָט גאָר ניט ציא טאָן והוא עצה נפלאה למי שמבינה מעט (ש"ה שה) (ר' לימוד סו).

קג והיו חייך תלוים, זה הקונה מן הפלטר (ראה ברכות כ"ד והיו) (ל"ק מז).

קי הביאו בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ, בני אלו גליות שבבבל שדעתן מיושבת כבנים בנותי אלו גליות שבשאר ארצות שדעתן אינן מיושבת כבנות, נמצא שבנים הם דעת מיושבת שכל עליון וגדול וזה משיגין ע"י הקדמות בחי' השכל התחתון באופן שיוכל להבינו לכ"א נמצא המאמר אחד תלוי בחברו (ל"ק ל־ג) (ראה שמות ג' וירא).

חולין

ס יהי כבוד ה' לעולם שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה למינהו נשאו דשאים ק"ו בעצמן מה אילנות שהם גבוהים ואינם תכופים אמר הקב"ה למינהו כ"ש אנן שאנו קטנים ותכופים שצריכים לצאת למינהו פתח שר העולם ואמַר יהי כבוד ה' לעולם, כי באמת גם גדולים שזיווגם משבח לשבת צריכים ג"כ שמירה גדולה כ"ש קטנים שזיווגם בששת ימי החול מכ"ש שצריכים שמירה גדולה שישמרו א"ע ע"פ התורה בחי' למיניהם פתח שר העולם יהי כבוד כי ע"י שמירת הברית בשני הבחי' הכבוד בשלימות וזוכה לדיבור המאיר לתשובה ולתבונת התורה לעומקה (ל"ק יא־ז).

ס שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו כי ע"י קרבן היינו ע"י תשובה וזכה לבחי' תפילין שהיא בחי' קירון עור הפנים שהיא בחי' יראה בושה (ל"ק לח־ו) (ראה דברים כ"ח וראו).

ס כי הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, ולמה, כי הקב"ה חפץ חסד הוא ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות ואין ההשפעה יכולה לירד רק ע"י כלי הנקרא אני דהיינו שמקשר המחשבה אל הדיבור של התפילה בקשר אמיץ וחזק ונשלם חפץ השי"ת וכשהשי"ת מקבל תענוג מתפלתן כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל ונקבה תסובב גבר א"כ מהפנימיות נעשה חיצוניות ומשיג מה שנסתר ממנו (ל"ק עג) (ר' נשא ו' ואני).

פו צדיקים מהני זכותייהו אעלמא אדידהו לא, כי הצדיקים בעצמן אין להם כלום רק ממשיכין כל טוב אל העולם כשרז"ל על רחב"ד (שם) כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין וכו' וע"כ העשירים נקראין כותלי בהמ"ד שהם כחל שהכל פונין אליו ע"י עשירותם וכל טוב שיש להם נמשך להם מבחי' ביהמ"ד היינו בחי' דורשי ה' לא יחסרו כל טוב שמהם נמשך כל ההשפעות (ל"ת ב־ו).

פט לא מרובכם חשק ה' בכם כי אתם המעט, לא וכו' רק מחמת שאתם ממעיטין עצמיכם כי מחמת שהם מקטינים עצמן עי"ז הם בבחי' עפר שיש לו כח המושך בחי' משכן שמושך אלקות וע"כ חשק ה' בכם (ל"ק ע).

צב שלשת השריגים, ודרז"ל שלשה שרי גאים ופרש"י דהיינו עשירים קרובים למלכות שיש להם בחי' דיבור שישפיע להם השי"ת דברי חן בשפתותיהם לבטל כל הגזירות קשות ולפעול טובות וישועות על ישראל (קל"ת ב־ח).

צה שמואל בדיק בספרא, כשאדם רוצה לידע איך להתנהג באיזה דבר יפתח ספר ויבין איך להתנהג (ס"ה דעת).

קלג הלומד לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס ופירשו רז"ל שפירושו מר קילוס היינו חילוף הכבוד נמצא כשלומד לתלמיד שאינו הגון הוא היפך הכבוד וע"כ בא עי"ז עצירת גשמים היפך הכבוד שעל ידו באין גשמים (ל"ת ס) (ר' בשלח ט"ז וכבוד).

קלט מרדכי בחי' מר דרור, שהמרות היינו המלכות יש לה דרור וחירות שלא להשתמש בה להנאתו ולצרכו כי אם להשי"ת דהיינו להשתמש עם המלכות לעבוהש"י להזהיר ולהוכיח כל הנשמות שנכנעים אליו (ל"ק נר־ב).

בכורות

ו דם נעכר ונעשה חלב, תאוות משגל היא כפי החלב שיונק בקטנותו אם התינוק יונק מאשה חצופה אזי מתגבר בו תאוה זו כי דם נעכר ונעשה חלב אזי מזיק להתינוק חלב הנעשה מעכירת דמיה ונולד לו חמימות בלבו וכן להיפך כשיונק מאשה כשרה אזי לבו חלל בקרבו ואין לו חמימות רק מעט המוכרח למצוות הבורא ית"ש (ל"ת א־ד).

ח אימא לן מילי דכדיבי אמר להו הוי לן כדנייתא וילדה והוי תליה ליה פתקא וכתיב ביה דמסיק בבי אבא מאה אלפי זוזי אמרו ליה וכדנייתא מי ילדה אמר להו הי נינהו מילי דכדיבי, מלחא כי סריא במה מלחי ליה בסילותא דכדנייתא ומי איכא סילותא לכדנייתא ומלחא מי סריא.

מילי דכדיבי זה בחי' שקר ע"ז תאוות ממון הוי לן כדנייתא בחי' פרידא בחי' עכו"ם וילדה בחי' רווח אמרו לו וכדנייתא מי ילדה כי עכו"ם לא עביד פירין והשיב להם הי ניהו מילי דכדיבי היינו השקר שנדמה להם שמרויחין ובאמת אינם מרויחין וחלא לי' פתקא בצווארי' דהוי מסיק ביה אבא מאה אלפי זוזי, בי אבא בחי' ע"ז שמכרעת הכל לכף חוב כי זה המשא תלוי בצוואר בני אדם שאינם מסתפקים בממונים ולווין מאחרים ואח"כ מתים בעלי חובות וזה הדבר להם כמו צוואה וזה שפי' מהרש"א פתקא שטר צוואה מאביהם שישלמו חובותיו חוב ע"ז כי מצוה לקיים דברי המת.

ואח"כ אמרו לו מלחא כי סריא במאי מלחו לי' כי תיקון של תאוות ממון הוא תיקון הברית ושאלו זה שתקן בריתו אם נפל לתאוות ממון במאי תיקונו והשיב להם בסילותא דכדנייתא כי באמת יש עוד תיקון לתאוות ממון שיסתכל בהשורש שמשם בא כל הממון וע"י הסתכלותו שם יתבטל תאוותו אבל לזאת ההסתכלות א"א לבא אלא עד שיתקן בריתו ואמרו לי' מי איכא שליא לפרידא כי עכו"ם אין לה אפילו בית ולד אמר להם ומלחא מי סריא כי באמת מי שתיקן בריתו אינו נופל לתאוות ממון (ל"ק כג־ה).

ח וזה ששאלו סבי דבי אתונא אמצעותא דעלמא היכא זקפא אצבעתא אמר הכא אמרי ליה מי יימר אמר להו אייתו אשלו ומושחו.

ששאלו אותו איך משיגין אור אין סוף שהוא אמצעא דעלמא שממנו הכל שואבין חיות ושפע זקפא אצבעתא זה בחי' ברכות שע"י הברכות מבטשין המוחין בכתר ונעשין היכלין וא"ל מי יימר מי הוא זה שיכנוס בהיכלי התמורות למקום הקליפות להעלות משם הקדושה והשיב להם אייתו אשלי ומושחי היינו עיקר עליית הקדושה ע"י השמחה ולעתיד בצאת ישראל מהגלות בשמחה ואז יכלו הקליפות לגמרי וזה אייתו אשלי היינו על ידיכם ועל כרחכם יתבטלו הקליפות כי אתם בעצמיכם חביאו את בית ישראל מהגלות הנקראים אשלי היינו חבל נחלתו (ל"ק כד־ח).

ח אמרו ליה אחוי לן מנא דלא שויא לחבלא אייתי בודי' פשטוהו ולא הוי עייל לתרעא אמר להו אייתו מרא סתרו היינו מנא דלא שויא לחבלא.

בודי' זה בדיות הלב היינו המדמה שרירות לב כשזה כח המדמה גובר ומתפשט על האדם שעולה ממדריגה תחתונה למדריגה עליונה והקליפה הזאת שהיא המדמה לא שויא ההפסד והחבלה שנפסדת כבר מהאיש שהי' במדריגה העליונה ואעפ"כ מתגברת אח"כ ולא עייל לתרעא היינו שלא יכול להכנס לשער הקדושה שהיא השכל מחמת התגברות המדמה עצה על זה סתירת הפתח שהוא הטומאה ע"י צדקה לעני הגון שאז מאירין הגוונין ונתגלה גדולת הבורא (ל"ק כה־ד).

ח רציצא דמייא בבעותי' היכא נפיק רוחא אמר להו בהיינו דעאל, רציצא זה אפרוח בחי' צדיק ששאלו אותו הצדיק שממית את עצמו ומוסר נפשו בצלותיא באיזה מקום בתפילה צריך לו למסור את נפשו ביותר והשיב להם היכא דעאל דהיינו איך שיש לו להעלות ניצוצי הקדושה במקום שנכנסין בו מחשבות זרות וצריך להעלותם שם צריך לו למסור נפשו (ל"ק כו).

רציצא בחי' קנה רצוץ שהם העכו"ם שרחוקים מבחי' זקן בחי' חכמה דמיית בבעותי' היינו להמית ולבטל בעותם וצלותם מלבקש עוד מאלקים אחרים אלא לקרא כולם בשם ה' היכא נפיק רוחא היינו זאת הבחי' א"א אלא ע"י תיקון הבריח ואיך מפיק ומוציא ניצוצי הק' שנפלו ע"י פגם הברית ואמר להם בהיינו דעאל בזה שנכנס בו הרוח היינו הרהורי זנות והוא משבר תאוותו בזה הוא מפיק ניצוצי הק' של פגם הברית כי זה הוא בחי' תשובת המשקל (ל"ק כז־ח).

ח וזה שאמרו סבי דבי אתונא בני לן ביתא באוירא דעלמא, כי אלו בני אדם הרוצים לערוך עבודתם ע"י תורה ששומעין מת"ח ש"י באמת אין להם על מה שיסמוכו והוי כאילו רוצים לבנות בית באויר כמו השידין שפורחין באויר ואמר שם וקם בין שמיא לארעא היינו הת"ח האמתי הוא בין שמיא לארעא ואמר אפיקו לי לבני וטינא מהתם כי טינא נכנס בלבם ונעשה לב האבן וכשהת"ח רואה מחשבתם הרעה אומר להם שיוציאו הטינא שבלב האבן ואל יכפורו בהקב"ה כי הטינא נמשך מהתם מן הד' אלפין הנפילין שעולה התם אמרו מי מצי לאסוקי התם שאמרו לו מי יכול לעלות האלפין הנפולין השיב להם מי איכא דמצי למיבני ביתא בין

שמיא לארעא היינו מי שבונה ביתו ע״י ת״ח האמיתיים כי הם יסוד כל דבר ומי שביתו בית ועד לחכמים אלו האנשים מעלין האלפין (ל״ק כח־ג) (ראה יתרו כ׳ ועושה חסד).

ח האי גברא דאזל בעי איתתא ולא קיהבי ליה מאי חזי דאזיל להיכא דמידלי מינה שקל סיכתא דצה לחתא לא עאל דלי דצה לעילא עאל אמר האי נמי מתרמיא ליה בת מזליה.

וזה פי׳ האי גברא דאזל בעי איתתא אשה יראת ה׳ היינו מי שפגם בעוונות וגרם דם נדה להשכינה ונעשה פירוד בין קוב״ה ושכינתי׳ וזה ולא קיהבי ליה בחי׳ שאג ישאג וכו׳ מאי חזא דאזיל להיכא דמידלי מינה היינו כשרוצה לטהר את המלכות הוא הולך למדריגה היותר עליונה היינו תיקון הכללי כי הצדיק הוא תיקון הכללי והוא מושל ביראת אלקים וזה שקל סיכתא הם יתידות ומסמרות בחי׳ דברי תורה דצא לתתא היינו מדריגות התחתונות כשאין תיקון הכללי ולא אעל היינו שלא היה אפשר אז לדבר בדברי תורה דצא לעילא ועאל ע״י תיקון הכללי שהוא תיקון הברית אז הדיבור מותר היינו שהראה להם שא״א לתקן כל הדברים כ״א ע״י תיקון הכללי כדי להרים המוח וזה האי נמי איתרמיא ליה בת מזליה היינו בחי׳ מוחין בחי׳ ונוזלים מן לבנון שתיקון הכל ע״י תיקון הכללי, א) תיקון הדיבור ע״י שבח הצדיקים, ב) תיקון העוונות ע״י תיקון הברית, ג) תיקון המו״מ ע״י צדקה כי כולם הם בחי׳ תיקון הברית ומרוממים המוח (ל״ק כט־י).

ח מישרא דסכיני במאי קטלי ליה סכינא לשון לימוד כשהחכמה תתאה נופלת להעכו״ם במאי חותכין ומבדילין את המלכות להצילה מזעקתה והשיב להם בקרנא דחמרא ע״י תוכחה שעי״ז נתגלה החסד ובזה קוצרין הד׳ מלכיות דס״א קרנא היא קול המוכיח חמרא זה בחי׳ ישששכר וכו׳ בחי׳ יודעי בינה וכו׳ שעי״ז מעלין אותה לרגלים שהם הלב של השנה וממשיכין אור הפנים איתו ליה תרי ביעי לשון צלותא ובעותא אמרי הי דחוורתא והי דאוכמתא היינו שאתה אומר שע״י תוכחה מעלין המלכות איך אפשר להוכיח כי התפילות באין ביחד ואיך יודע להוכיח וזה הי דחוורתא והי דאוכמתא איזה תפילה מאיש כשר או להיפך אייתי להו תרי גביני בחי׳ תרי תורות בחי׳ פסל לך ובחי׳ לא תעשה לך פסל ואמר להו הי דעוזא חוורתא והי דעוזא אוכמתא היינו תרי עוות שהן עוות דקדושה ועוות דסט״א שמהן תרי תורות ולפי העוות יכולין לידע התפלות שעי״ז יכול להוכיח אותם ועי״ז מעלין המלכות לבחי׳ אור הפנים המאיר ברגלים (ל״ק ל־ח) (ר׳ בהמפתח כל עניני התורה ל ותבין).

ח וזהו מה ששאלו סבי דבי אתונא אית לן בירא בדברא עייליה ליה למתא בירא בחי׳ בר ומזון שהוא בחוץ ולאחורי הקדושה הסתרת פנים עייליה ליה למתא לפנים שיהי׳ בבחי׳ לחם הפנים אייתא פארי ושדי להו ואמר לון אפשילו לי חבלי פארי זה בחי׳ שבת אמונה ושדי להו בחי׳ ברית בחי׳ שדי כנ״ל וחבלי זה בחי׳ אהבת חסד שמתגלים בפומא דאמא היינו ע״י שבת וברית נתגלה אהבה וע״י אהבה באים לבחי׳ לחם הפנים (ל״ק לא־ט) (ר׳ כל עניני התורה ותבין).

נז ארז נפל במקומנו ועברו עליו י״ו קרנות על חודו, הצדיק נקרא ארז בלבנון וזהו שספר התנא בשבחו של הצדיק שהיה צדיק בדורו ונפל במקומנו כי בוודאי מדריגת התנא היתה ג״כ גדולה אבל לפי ערך הצדיק היתה נפילה ועברו לשון התגלות י״ו קרנות על חודו היינו ע״י חידוד שכלו שקבל ע״י התורה שנקרא יו׳ ע״ש הלוחות ארכן ו׳ ורחבן ו׳ ועשרת הדברות נתגלה קירון אור הפנים היינו בושה שזה עיקר התשובה (ל״ק לח־ז).

ערכין

יא אין ישאו אלא לשון שירה (ר׳ נשא ז׳ בכתף) (ל״ת לא).

טז אמר ר׳ עקיבא חמה אני אם יש בדור הזה מי שיוכל להוכיח, ואם ר״ע אמר זאת בדורו כ״ש בדור הזה של עכשיו כי כשהמוכיח אינו ראוי אזי לא די שאינו מועיל בתוכחתו אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו כי ע״י תוכחתו הוא מעורר הריח רע של המעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם ועי״ז הוא מחליש את הנשמות שלהם ועי״ז נפסק השפע מכל העולמות התלוים באלו הנשמות (ל״ת ח־א) (ר׳ תוכחה טז).

כריתות

ו כל תפילה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפילה וילפינן מקטורת שהי׳ בהם חלבנה, לענין התחזקות בתפילה שיחשוב בלבו הלא אם אני רחוק בעיני מהשי״ת מחמת ריבוי עוונותי א״כ אדרבא כל שלימות התפילה על ידי דייקא כי א״א להקטיר

קטורת בלא חלבנה נמצא שגם חלבנה היא שלימות הקטורת כמו כן לענין תפילה שבלא תפילתי הגרועה המצטרפת לתפלת ישראל לא היה שלימות התפילה (ש"ה רצה).

תמיד

איזהו חכם הרואה את הנולד שעיקר חכמה הוא כשמסתכלין על סוף כל דבר מה יהיה נולד ממעשיו ועסקיו בסוף האחרון אשר לזה אין זוכין בשום חכמה שבעולם הזה כ"א ע"י חכמת הצדיקים האמתיים שהם חכמות התורה באמת (ל"ה שבת ו־ג ע"פ הח') (ל"ק נז־א).

כח המוכיח את חבירו לשם שמים מושכין עליו חוט של חסד שנאמר מוכיח אדם אחרי חן ימצא, כי חוט זה של חסד זה בחי' שנקלע ונשזר ונעשה חוט מהנימין שעל אלו הנימין (שקורין סטרינים) יתנגן השיר הזה שלעתיד שהם ע"ב נימין כנגד שם י' יק' יקו' יקוק' שהוא בחי' שיר פשוט כפול וכו' כמובא (בתי' ז' כא) שהוא עולה כולו ע"ב ועל אלו הנימין יתנגן השיר הזה שלעתיד כשיחדש את עולמו בחי' עולם חסד יבנה שאז יתער שיר פשוט וכו' וזה מושכין עליו חוט של חסד זה בחי' ההמשכה שמושכין ופושטין את הנימין כדי לנגן עליהם שיר הנ"ל (ל"ת ח־א).

נדה

כד תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי פעם אחת נפתחה מערה מתחתי ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי כשחזרתי לאחורי אמרו עין של אבשלום היה, וזה שאמר אבא שאול קובר מתים הייתי כי אבא שאול השתדל לתקן תמיד את הרע עין הנקרא מיתה פעם אחת נפתחה מערה היינו בחי' דביקות (בחי' לאדבקא מחשבתי' בעלמא דאתי בה"נ) מתחתי היינו בחי' אמת (שמבין הרמזים רק לפי מדריגתו (בה"נ)) וז"ש אבא שאול שע"י אמת שלו נפתחה לו דביקות ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי היינו מחמת הדביקות העמדתי עצמי בסכנה ליכנוס בגלגל עינו של מת היינו ברע עין כי רע עין ומיתת הלב הם בחי' אחת עד שהוצרכתי להשתמש בבחי' משיח כדי להכניע את הרע עין וזה עד חוטמי שמשיח הוא בחי' חוטם וכשחזרתי לאחורי אמרו לי עינו של אבשלום היתה היינו שאבשלום נפל לבחי' הרע עין הזה וזה כשחזרתי לאחורי היינו אחר התיקון שחזרתי בחי' משיח למקומו וע"כ לא אמרו לו עד שחזר לאחוריו כי אלו היה יודע מקודם אפשר לא היה מסכן עצמו ליכנס ברע עין כזה (ל"ק נד־ד) (ר' שמואל־א ב' ויתן) (שמואל־ב ט"ז אולי).

כד אבא שאול אומר קובר מתים הייתי, שהיתה השתדלותו תמיד לראות בהכרת רשעים שבחייהם קרויין מתים פעם אחת רצתי אחר צבי כי עיקר מפלתן של רשעים הוא ע"י ירושת א"י וא"י צבי לכל ארצות ונכנסתי בקולית של מת היינו שרצה לתקן קולות הנ"ל ורצתי אחריו שלש פרסאות היינו ג' תפילות וע"י מתנוצץ אור ג' אבות וצבי לא הגעתי וקולית לא כלתה שלא השיג בחי' א"י ביטול קולות הנ"ל כשחזרתי לאחורי היינו אחר גמר תפלתי שאז פוסע אדם לאחוריו ג' פסיעות אמרו לי של עוג מלך הבשן היא ואין כל אדם יכול לתקן קולות כאלו כי אחיזתו בימין ואפילו משה רבינו היה ירא מפניו עד שהבטיחו הקב"ה אל תירא אותו (ל"ק נה־ט) (ר' חקת וזה בחי' עץ).

ל כיון שיצא לאויר העולם מיד נשכח מאתו, כי קודם שיוצא האדם לאויר העולם מלמדין ומראין לו כל מה שצריך להשיג בזה העולם וכיוון שיצא מיד נשכח מאתו וצריך לבקש אבידתו והאבידה היא אצל הצדיק אך הצדיק אינו משיב עד שידרשנו אם אינו רמאי ושקרן (ל"ק קפח) (ר' ב"מ כ"ז עד).

עג כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, כי ההלכות שזוכין ללמוד בפרט מי שזוכה לחדש בהם זה בחי' שעשוע עוה"ב בחי' כל השונה וכו' כי כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה והדעת הוא עיקר שעשוע עוה"ב (ל"ת ב־ב) (ר' סנהדרין צ"ג וה').

כלים

פי"ז משנה טז. אוי לי אם אומר, כמו שמצינו ברבן יוחנן בן זכאי שבוודאי היה גדול במעלה מאד יותר הרבה מהצדיקים שבזמן הזה ואעפ"כ אמר אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר נמצא שר"י ב"ז היה בקי כ"כ בתוך העולם עד שהיה מתירא לומר דברי תורה שלא ילמדו ממנו הרמאים הרי שהיה בקי מאד בהעולם כי באמת כל מה שהצדיק גדול ביותר יכול להשגיח ולהסתכל בעולם יותר כי הלא הש"י מרומם ומנושא מאד מן העולם ואעפ"כ הוא משגיח בהשגחה פרטיות על כל העולם (ל"ת נח) (ר' ענווה כו).

קינין

פ״ג וקני ת״ח כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת עליהן, כי צריכין בכל יום ויום שבא אח״כ להוסיף בו קדושה ודעת אבל כשהזקנים המאריכי ימים שבדור פוגמים את ימיהם ואין מוסיפין אור קדושה ודעת בכל יום ויום מזה יונק מצח הנחש חכמת הטבע כי מפגם הדעת יונק מצח הנחש שהוא חכמת הטבע (ל״ת ד־ח) (ר׳ בראשית א׳ ויקרא).

ידים

פ״ג כל השירים קודש ושיר השירים קדש קדשים, נמצא ששיר השירים הוא קדוש מאד יותר מכל הספרים והנה במשלי וקהלת כולם מלאים מוסר ויראת שמים ומצינו בהם תיבות קדושה אבל בשיר השירים אינו נמצא תיבות קדושה כלל וזה מחמת עוצם קדושתו אינם רואים שם שום קדושה (ל״ק רמג) (ר׳ צדיק קמה).

עוקצין

ג לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, ומה הוא השלום שמחבר תרי הפכים ע״כ כשאתה רואה שני אנשים שהם שני הפכים ממש אל תאמר שא״א לעשות שלום ביניהם אדרבא זה עיקר שלימות השלום כמו השי״ת שעושה שלום במרומיו בין אש ומים שהם שני הפכים (ל״ק פ) (ר׳ שלום כ).

ירושלמי

ברכות

פ״א עשרת הדברות הם בק״ש ודיבור לא תחמוד כנגד וכחבתם על מזוזות, כי ע״י מזוזה נתבטל חמדת הממון (ל״ק כג־ד).

פ״ד כל הדרכים בחוקת סכנה, בחי׳ ההסכן הסכנתי היינו שהדרך תלוי בשמירת הברית וע״כ צריך ליתן צדקה קודם צאתו לדרך כי צדקה היא תיקון הברית וע״ז ינצל מעיכוב בדרך (קל״ק לא־ח) (ל״ק לא־ד).

פ״ה אם אין דעת הבדלה מנין, נמצא שמוצש״ק שיש הבדלה הוא בבחי׳ דעת וע״כ קשה לישון במוצש״ק כי השינה הוא הסתלקות הדעת (ל״ק קיז) (ר׳ שבת יח).

פ״ה אם אין דעת הבדלה מנין, דע כשיש שלום בעיר הוא מפני שאין בר דעת בעיר הזאת כי אם אין דעת הבדלה מנין אבל כשיש בר דעת בעיר אזי יש הבדלה דהיינו שיש אנשים שדבקים בו ויש שחולקים עליו (ש״ה צד).

פאה

ארטבן שלח לרבי חד מרגליתא טבא שלח לי׳ רבי חדא מזוזה ולכאורה הוא פלא מדוע שלח לו מזוזה דייקא כי מזוזה מבטל חמדת הממון והעשירות (ל״ק כג־ד).

ערלה

פ״א כי מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפי׳, כשיסתכל על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשי״ת ואם היה להאדם בושה היה מתבייש אפילו ליקח המאכל להושיטו לפיו כי מאן דאכיל וכו׳ ומאחר שאין לו שום זכות שיהיה לו אוכל א״כ הוא אכיל דלאו דיליה וכו׳ ע״כ בודאי יש לו להתבייש אפילו להושיט המאכל לפיו אבל עיקר הבושה נמשך ע״י המנהיג בחי׳ משה וע״י הבושה עושין תשובה (ל״ת עב) (ר׳ יתרו כ׳ ולבעבור).

שבת

פ״א מה שעשתה ענוה עקב לסילותה עשתה חכמה עטרה לראשה שנאמר עקב ענוה יראת ה׳ ראשית חכמה יראת ה׳, נמצא שעקב הענוה היא יראה וכן ראשית חכמה היא ג״כ יראה נמצא שיש יראה למעלה מיראה כי היראה בעצמה יש לה ג״כ יראה וכן למעלה למעלה עד א״ס (ל״ק קמח).

פ״ב עתידין צדיקים שיהיה מחיצתן לפנים ממלאכי השרת שנאמר כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, שהמלאכים יצטרכו לשאול מישראל כשירצו לידע מה פעל אל, כי איש הישראלי נברא שיהי׳ לו ממשלה על המלאכים וזה התכלית והסוף של ישראל כשארז״ל עתידין וכו׳ וצריך כ״א לראות שיבא לזה התכלית (ל״ת א־א) (ר׳ תכלית ו).

פ״ב עתידין צדיקים שיהיה מחיצתן לפנים ממלאכי השרת שנאמר כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל (במדבר כג) מחיצה זה בחי׳ מקיפים שהם המחיצה של השכל ולעתיד יהיה מחיצות המקיפים של הצדיקים למעלה ממקיפים של מלאכי השרת ואז יהיה השגתם בחי׳ מה בחי׳ מה פעל אל בחי׳ הארת הרצון שהוא למעלה מן הכל והוא מתגלה בעת האכילה בבחי׳ ואתה נותן להם את אכלם בעתו

בעתו דייקא בחי' הארת הרצון בחי' מה בחי' כעת יאמר ליעקב ולישראל מה (ל"ת ז'-י').

ראש השנה

פ"א רבות עשית אתה ה' אלקי, קודם מתן תורה ואחר מתן תורה נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, כי קודם מתן תורה היה הממשלה ביד הש"י ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל כי התורה היא החלבשות רצונו של הש"י ועכשיו שהתורה מסורה בידינו גם הרצון של השי"ת מסורה בידינו (ל"ק לד-ד).

פ"א דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר, כשהצדיק אומר תורה הוא בחי' משדך שידוכים וצריך לחבר דברי תורה ממקומות מפוזרים שהם רחוקים זה מזה ועי"ז נעשה החידוש ע"כ צריכים לשמוע מפיו תורה דווקא ועי"ז יכולין למצוא ווגו (ל"ת פט) (ר' שידוכים טו).

שקלים

פ"ב כמו שבקש דוד אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לדור בשני עולמות אלא שיהיו אומרים דבר הלכה משמו מי שאוחז תאוותו ממחלוקת כאלו לא מת אבל ע"י מחלוקת מצינו שלא אמרו הלכה משמם (ל"ק קמה) (ר' מחלוקת לג).

פ"ב צריך לצייר בשעת הלימוד כאלו התנא עומד לפניו, כי בהספר של החכם נרשם ונצטייר שם שכלו נשמתו ופניו כי כפי דמותו כן נצטיירין האותיות בספר כי אם היה להחכם דמות אחר היה מצייר אותיות אחרים בהספר נמצא שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם (ל"ק קצב) (ר' זכרון יב).

פ"ו אש שחורה על גבי אש לבנה, כי מה שהוא שחור ושפל אצל העליון היינו מדריגה תחתונה שלו הוא נאה ועליון אצל התחתון (ל"ק קצב) (ר' ברכות נ"ח דיו).

סוכה

פ"א עתיד הקב"ה להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבא, דהיינו שיעשה מחול לצדיקים והוא יתי' יהיה ראש חולה, כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה (נדרים מ) ולעתיד ע"י השמחה יתתקן כל החולאת ואז יהיה השי"ת ראש חולה היינו ראש המחול כי השמחה היא בחי' תיקון החולה ובשביל זה נקראין השמחה והריקודין חולה כנ"ל כי הם תיקון החולאת (ל"ת כד).

תענית

פ"א אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול שברומי שנא' אלי קורא משעיר, נמצא שזה האדם ששאל היכן אלקיך בודאי הוא משוקע במדור הקליפות כי הוציא א"ע מהכלל וכפר בעיקר בכן תאמר לו אפילו במקומך תוכל למצוא אלקותו ולשוב אליו בתשובה שלימה אלא שבמקומך רבו הלבושים (ל"ק לג-ב).

פ"א אם יאמר וכו' מי שהוא בר דעת הוא מסתכל בהמניעה ומוצא שם הבורא ב"ה בחי' אם יאמר וכו' ומי שאינו בר דעת כשרואה מניעה חוזר תיכף לאחוריו (ל"ק קטו) (ר' יתרו כ' ויעמוד).

פ"א לא איש א-ל ויכזב לא איש הוא שעשה דברי אל ככזב כי ע"י התפילה אנו מבטלין גזירותיו יתי' ואזי ישראל נקראין אל כי אל על שם הכח שהוא תקיף ובעל היכולת וע"י תפלה אנו לוקחין לעצמנו הכח ממנו יתי' כי אנו מבטלין גזירותיו נמצא שיש לנו הכח וע"כ נקראין ישראל א-ל (ל"ת ב-ד).

פ"א אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול של רומי, שגם שם שמלאים גלולים וע"ז גם שם מוסתר הוא יתי' והכלל כשנופל לשם ח"ו אזי כשמתחיל לבקש איה מקום כבודו בזה הוא מחיה את עצמו מחיות הקדושה כי חיות הקליפות הוא רק מההסתרה אבל הוא מחיה את עצמו בבחי' חיות הקדושה במקום נפילתו ע"י הבקשה והחיפוש איה מקום כבודו נמצא שיודעין עכ"פ שיש אלוק יתי' רק שהוא נסתר ונעלם כי איה הוא מאמר סתום שהם מקבלין חיות משם רק שחיות הקליפות הוא מההסתרה אבל הוא מחיה את עצמו בבחי' החיות דקדושה ואח"כ זוכה לעלות משם לגמרי אל הקדושה (ל"ת יב) (ר' התחזקות יז).

פ"ב ארך אפים לרשעים כי הרוח הנשימה היא בחי' ארך אפים שהשי"ת מאריך אפי' כדי שישיב וכדי שלא תחבטל הבחירה אך לבסוף גבי דילי' (ל"ק ח-ג).

יבמות

פי"ב מעשה דלוי בר סיסרא שהעלוהו לבימה וטפת רוחו עליו ולא אניבון, כי ע"י גיאות היא בחי' ע"ז וכל העומד לשרוף כשרוף דמי וכתית שיעור' עי"ז אין לו כלי הדיבור לדבר עמהם (ל"ק יא-ב) (עיין תהלים י"ז סגרו פימו).

זוהר

הקדמה

א הניצנים נראו בארץ אלין אבות העולם עת הזמיר הגיע כד אתא עידן לקצצא חייביא מן עלמא וקול התור נשמע דא קלא דינוקא דרביא דלעי באורייתא, ע״י קלא דינוקא נתגלו האבות בעולם להגן, נמצא כשאתה רוצה שיתגלו על ידך האבות בעולם כדי לדחות הדין מן העולם אז ע״י צדקה לא״י תכלל באוירה דא״י בחי׳ הבל הק׳ שאין בו חטא (ל״ק לז־ד).

א הניצנים נראו בארץ הניצנים אלין אבהן, זכות אבות נתגלה רק ע״י אמונה ארץ הוא בחי׳ אמונה (כ״ש שכן ארץ ורעה אמונה תהלים ל״ז) (ל״ת ה־א) (ר׳ רפואה כב, אמונה נד).

ב שבת שין בת, שין זה בחי׳ אבות בת זה בחי׳ אמונה, כשמתקן האמונה הנפולה ע״י נדר מתנוצצים בו אורות האבות וזוכה לעונג שבת בחי׳ אכילה בקדושה וזוכין לבטל הכעס ולהכניע השונאים (ל״ק נז־ג־ד) (ר׳ ישעיה נ״ח אז).

ה ולאמר לציון עמי אתה א״ת עמי אלא עמי מה אנא עבדא שמיא וארעא במלולי אף אתם כן, כי בדברים אמתיים יוכל לברוא שמים וארץ וזה לאמר לציון היינו אמרי ציון אמרי א״י שהוא בחי׳ אמת ועי״ז יכול לעשות מופתים בשמים ובארץ כי הש״י מנהיג עולמו ע״פ הטבע וטבע הוא ע״פ הנהגת הגלגלים כידוע וכיון שהצדיק יכול לברוא שמים חדשים אזי הוא משנה הגלגלים ועושה טבע חדש ויכול לעשות מופתים שהם שינוי הטבע (ל״ק מז).

ה ולאמר לציון עמי אתה מה אנא עבדי שמיא וארעא במילולי אף אתון כן, ע״י חידושי תורה נבראים שמים וארץ ועי״ז באים כל ההשפעות והברכות לעולם אך כשהחידושים הם ע״י כח המדמה אזי נבראין רקיעין דשוא (בזוהר שם) ועל ידם בא רעב לעולם ואף שיש בהם ג״כ טוב שהם דברי תורה אך מחמת שהרע יותר מהטוב הרע גובר והטוב נתבטל (ל״ק נד־ו) (ר׳ מדמה ה).

ה ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי מה אנא עבדי שמיא וארעא במילולי אף אתם כן, ודע כי מחלוקת הוא בחי׳ בריאת העולם כי עיקר בריאת העולם ע״י חלל הפנוי כי אלו היו כל הת״ח אחד לא היה מקום לבריאת העולם רק ע״י שכ״א מושך עצמו לצד אחר עי״ז נעשה ביניהם בחי׳ חלל הפנוי שהוא בחי׳ צמצום האור לצדדין שבו הוא בריאת העולם ע״י הדיבור כי הת״ח בוראים את הכל ע״י דבריהם כמ״ש ולאמר וכו׳ אך צריך ליזהר שלא לדבר יותר מדאי כי הוא בחי׳ ריבוי אור שעי״ז היו שבירת כלים שעי״ז התהוות הקליפות (ל״ק סד־ד) (ר׳ תהלים ל״ג בדבר) (ר׳ אבות א׳ כל ימי).

יג נעשה אדם כתיב הכא נעשה וכתיב התם ושם האיש אשר עשיתי עמו מה התם צדקה אף כאן צדקה, ע״י צדקה הוא בדיוקנא דאדם ורבינו ז״ל מביא ראיה מזה לענין תענית כי צדקה ותענית הם בחי׳ אחת שע״י תענית נעשה בגדר אדם שהוא הדעת האמתי של התורה (ל״ק לז־ג) (ר׳ חקת י״ט זאת התורה).

יג נעשה אדם וכתיב ושם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו׳ מה התם צדקה אף כאן צדקה היינו שע״י צדקה נעשה בחי׳ אדם שהוא בחי׳ הדיבור ועיקר הצדקה ע״י בטחון שבוטח בה׳ שלא יפסיד ולא יחסר ע״י הצדקה כלל (ל״ק רכה).

יג וז״ש נעשה אדם וכתיב ושם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו׳ מה התם צדקה אף כאן צדקה, כי היתרון שיש לאדם על החי הוא הדיבור והוא בחי׳ צדקה שזה גדר האדם שדרכו לגמול חסד משא״כ החי וזה נעשה אדם וכו׳ שע״י צדקה נקרא אדם כי הצדקה שמשם הדיבור הוא גדר אדם (ל״ת ב־ד) (ר׳ צדקה מג).

יז קרח בעא לאחלפא ימינא בשמאלא, מי שהיה בעל מחלוקת בגלגול העבר אזי כשנתגלגל נעשה איטר יד ורמז לדבר מה דאיתא בזו״ הק׳ על קרח שהוא בעל מחלוקת דבעא לאחלפא ימינא בשמאלא ובשביל זה עונשו כשנתגלגל נעשה איטר יד שנחלף אצלו שמאל בימין (ש״ה קנב).

כה משיח דא משה, כי משה מסר נפשו בעד ישראל כי ידע שפלותו באמת וידע חשיבות וגדולות ישראל לכן מי שהוא צדיק באמת ויודע שפלותו ויכיר חשיבות ישראל עד שמוסר נפשו וחיותו בעד ישראל יש בו התגלות משיח שהוא בחי׳ משה (ל״ק עט).

בראשית

כז ויקח אלקים את האדם מאן נטיל ליה מארבע יסודין דיליה דאפריש ליה מתאוה דילהון, ע״י תענית מחלישין הארבע יסודות ונתבטל החומר וכו׳ בהמה ונתעלה השכל והצורה ונעשה בגדר אדם (ל״ק לז־ג).

מז אשר ברא אלקים לעשות מבואר שם שהקליפות שהם בחי׳ כח המדמה נבראו בע״ש בין השמשות ובתוך כך קדש עליו היום ונשארו רוח בלא גוף, וע״כ הוא הולך אצל שוני הלכות כי הם בוראים הכל בדברי תורתם כדי שיהיה נברא לו גוף להתלבש בו על ידם (ל״ק נד־ו) (ר׳ בראשית מ״א ועל).

מח־א עיקר אחיזת הטומאה מסיטרא דשמאלא והטהרה היא מבחי׳ שמאל כי הטהרה הוא ממוצע בין האחד והטומאה כי הטהרה מרמזת שיש טומאה וע״כ אפשר לזכך ולהעלות הטומאה כי היא בעצמה נשתלשלה מטהרה (ל״ק נא) (ר׳ בחירה ב) (יחזקאל ל״ו וטהרתם).

לב־ב תלת נפקין מחד חד בתלת קיימא חד עאל בין תרין תרין ינקין לחד חד יניק לכמה סטרין, תלת נפקי מחד, כי באר וענן ומן היו בשביל חד כי כלם חזרו בזכות משה חד בתלת קימא, ומשה היה נשמתו כלול משלשה אבות ולעתיד בשעת התחיה יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם וזה חד בתלת קימא, ובכח שהיה כלול מהאבות כי האבות הן ברית היה לוחם כנגד עמלק שטימא בריתם וזה חד עאל בין תרין זה מלחמת עמלק שנאמר בו ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ובזה שהכניע קליפת עמלק ותיקן הברית זכה לבחי׳ שפע כפולה בחי׳ שבת היינו משנה תורה שזכה לחדש בתורה על חד תרין וזה תרין ינקין לחד שהצדיק בחי׳ שבת מקבל לחם משנה ובחי׳ שבת משפיע לשאר עולמות וזה חד יניק לכמה סטרין (ל״ק נח־א־ד).

אופן ב: ע״י הצדיק האמת שיש לו שלימות הדעת הוא ממשיך שלש ההשפעות שהם אכילה שתיה ומלבושים שהם בחי׳ מן באר וענן וזה תלת נפקין מחד ועיקר קיומו של הדעת ע״י האבות שהם שלש בחי׳, א) צריך ללמד חכמתו לאחרים, ב) צריך להקדים יראת חטאו לחכמתו, ג) זה שמדקדק איך להוציא חכמתו שלא יהיו נבזים וזה חד בתלת קימא, וכשהחכמה בקיומה אזי הוא בבחי׳ חד עאל בין תרין שיכול ללחום מלחמות ה׳ ואז כשמכניע כל הצרים אחר החלושי כח שבישראל ומכניס אותם לעבוהש״י ע״ז זוכה לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין בחי׳ תרין ינקין לחד ושבת משלח הארוחיו לכל המדריגות בחי׳ חד יניק לכמה סטרין ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף (ל״ק נח־ה) (ר׳ כל הענינים מהתורה ותבין).

נא ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם שהיא בחי׳ תכלת דאכלי כלא ושצי כלא כי ע״י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס״א אעפ״כ חיים כולכם היום כי עיקר החיות בא משם (ל״ק מט־ז) (ר׳ ציצית ז).

נט אלה תולדות נח נח, כי איתא שיש להצדיק בחי׳ שני רוחות רוח לעילא רוח לתתא ע״ש בתוספתא וז״ל למה נח נח תרי זימנא אלא כל צדיק דיא בעלמא אית ליה תרין רוחין רוח אחד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי ע״ש, דהיינו שיש לו חיות למעלה וחיות למטה והרוח שלמעלה גדול מאד והתלמידים הם עם הצדיק משורש אחד והצדיק שהגיע זמנו להפטר מן העולם נסתלק ע״י שנתאחד עם הרוח דלעילא אבל התלמידים שעדיין לא הגיע זמנם אזי אדרבא נשאר אצלם מהרוח דלעילא ועי״ז אם זוכה יכול לקבל פי שנים (ל״ק סו־א) (ר׳ צדיק הסתלקות א).

סה נחש שולטנותי׳ על בשרא, נחש הוא הרע הכולל תאות ניאוף כשאין שלימות בלה״ק אזי הוא הולך ושולט על לה״ק (ל״ק יט־ג).

נח

סה ומגו האי פריסא ברדיפא דהאי מחשבה מטי ולא מטי, פריסא זה המסדר והמיישב את המוחין שהוא בחי׳ כתר שהוא פרוס בין הנאצלים לבין המאציל ואיתעבידו תשע היכלין דלאו אינון נהורין ולא רוחין ולא נשמתין וליח מאן דקיימא בהו ולא מתדבקין ולא מתידעין כי אור אין סוף הוא למעלה מנפשין רוחין ונשמתין וע״י רדיפה דמחשבה אז השכל משיג אותו בבחי׳ מטי ולא מטי (ל״ק כד־ח).

סט נח לא קרא לו אביו שם בעת לידתו משום שהיה אז העולם בדינין וע״י השם יהיה ניכר בין המקטרגים ויוכלו הדינים להתגבר עליו (ל״ק קעד) (ר׳ דינים כ).

לך

עו שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה דאינון רחיקין מאורייתא, ע״י תענית מחלישין הארבעה יסודות של הגוף שמהם באים כל התאוות ונכנע

ונתבטל החומר בחי' חכמות חיצוניות ונתגבר השכל בחי' חכמות התורה כי צדקה בחי' תורה בחי' אדם (ל"ק לז־ג) (ראה הקדמת הזוהר י"ג נעשה).

עח תקיל בתיקלא עד דאיתגליא ליה, כי אברהם הוא ראשון להשגת א"י וע"כ כשאחד מתפלל באוירא דא"י בחי' קביעות מקום לתפלתו ע"י מחאת כפים בתפלה אלקי אברהם בעזרו כי אברהם ג"כ בחי' א"י (ל"ק מד) (ראה מחאת כפים ב).

פג בזוהר בכמה מקומות ששבחו החבריא את רשב"י איתא ווי לדרא כד תסתלק זה מחמת גודל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבם רשב"י ע"כ תיכף ומיד התחילו להתגעגע ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם בכל מקום ששבחו החבריא את רשב"י על שגילה להם סוד נפלא תמצא שאח"כ אמר להם עוד חדושי תורה (ל"ק קכו).

צא ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו אלין אינון דמתגברין על יצריהון אינון דמיין למלאכין ממש עושי דברו דעבדין להאי דבר לשמוע בקול דברו אינון זכיין למשמע קלין מלעילא, כשבא זה האדם שהוא דומה למלאך וכו' ע"י שכופה את יצרו אזי הרע לשונות העכו"ם נתבטלין כנגדו ואזי נשארין אותיות התורה בולטין וזה עושי דברו ואחרי זה לשמוע שאותיות התורה מקבלין אור רב יותר מבתחילה (ל"ק לג־ג) (ראה תורה לה).

צב כל הפורש מן התורה כפורש מן החיים וע"כ לכאורה הדבר תמוה איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה ובאמת זהו מן הנמנע להיות דבוק בהתורה תמיד בלי הפסק רגע וכן אפילו בעל השגה ואפילו מי שהוא גבוה יותר וכו' בהכרח שיבטל איזה זמן כי צריכין לעסוק בצרכי הגוף ג"כ ובאותו שעה שמבטלין מהתורה אזי הוא בחי' איש פשוט וע"כ מוכרח הצדיק להיות איש פשוט איזה עת כי עי"ז הוא מחיה את כל הפשוטים כי הוא מחיה עצמו בבחי' התורה הנעלמת בעשרה מאמרות וכ"א כפי קירובו יותר אל הקדושה ואל הצדיק כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר (ל"ת עח) (ר' מנחות צ"ט ביטולה).

צב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך, הלמדן צריך לידע קודם לימודו שהצדיק שבג"ע צייח לקלי (ל"ק יב־ג).

צד אל נהירו דחכמתא אל בחי' חסד ע"י פתיחת פה של המוכיח נתגלה חכמה וע"י זאת החכמה נתגלה חסד דהיינו שזוכין לעשות צדקה וחסד (ל"ק ל־ז) (קל"ק ל־יא).

וירא

קג נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בליביה, כל אחד לפי ערכו שמשער בלבו גדולת הבורא ית"ש איך אפשרי לו לעמוד ולהתפלל בפרט התפלה שרוצה לשנות הטבע ולעשות פלאות ע"כ בשעת התפלה צריך להסלק הבושה כי א"א להתפלל כ"א ע"י עזות (ל"ק ל־ח).

קה זימנין דשמע וזימנין דלא וכו', כשהצדיק צריך לבקש מאת השי"ת יכול להיות שלא ימלאו בקשתו כי זימנין דלא וכו' אבל יש צדיק שיכול לגזור ולומר אני אומר שיהיה כן (ל"ק רכג) (ר' נשא ו' כה).

קיב רגלי חסידיו ישמור דא איתתא, עיקר הממון בא מבחי' נפש בחי' נקבה בחי' רגלין כי הנפש היא המדריגה התחתונה מבחי' נר"ן וכן כלל נר"ן שלה היא בחי' נפש נגדו כי כלל המדריגה התחתונה הוא בחי' נפש נגד המדריגה שלמעלה הימנה והממון הוא ממקום הנפש (ל"ק סט) (ר' ממון ל"ז) (פסחים קי"ט ואת).

קיט ויהי אחר הדברים והאלקים נסה את אברהם, היצה"ר שהוא המקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות הוא נקרא אחר הדברים כלשון הזוהר שם דיצר הרע אחר הדברים איהו ואתא לקטרגא שהוא יונק מהדיבור דהיינו ע"י דברים בטלים ולשה"ר והוא מסער גופיה דבר נש (ל"ק לח־ב).

חיי שרה

קכד כי עליך הורגנו כל היום תפילה היא בחי' כי עליך וכו' כי צריך יגיעה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים ותחבולות לנוס ולברוח מהם וע"ז נאמר כי וכו' נמצא שתפילה היא מסירת נפש (ל"ת מו) (ר' מניעות יד).

ויצא

קנג צדיקים ירשו ארץ תרי משמע כי יש צדיק עליון שחידש זאת התורה שבע"פ וצדיק תחתון זה שלומד החידושין ושכינתא בין תרין צדיקיא יתבא ותורה שבע"פ היינו שכינתא בחי' מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה (ל"ק יב־א).

קנג שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא, כי עיקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיק הדור כמ"ש שכינתא היא התורה שב"פ בין תרין צדיקיא יתבא צדיק עליון וצדיק תחתון וכו' וכן הת"ח הוא בעצמו התורה (כמשרז"ל מכות כב) (ל"ק רז).

וישב

קעו כל פיקודי אורייתא מתקשרין בנטירו דברית קדישא, שייך לענין שמבואר במאמר זה שתיקון הברית הוא תיקון הכללי (ל"ק לו־א־ב) (פל"ח לו).

קפו אתערותא דזיווגא מסטרא דצפון (ראה שה"ש א' תורי זהב) (ל"ק לא־ו).

קפח בענין מ"ש בזוה"ק שעל פגם הברית בפרט מאן דאושיד זרעא בריקניא ח"ו וכו' אין מועיל תשובה אמר רבינו ז"ל שאין הדבר כן רק על הכל מועיל תשובה ואמר שבזה המאמר זוהר אין שום אדם מבין הפשט רק הוא לבד והכלל שבאמת מועיל תשובה אפילו אם הרבה לפשוע ח"ו ועיקר התשובה הוא לבל יעשה עוד מכאן ולהבא (ש"ה עא) (ר' תשובה ע).

מקץ

קצג קץ שם לחשך וכו' דא זוהמא דדהבא כי תאוות ממון הוא בחי' חשך אנפין חשוכין מיתה אבל משא ומתן באמונה הוא בחי' אנפין נהירין שמחה חיים (ל"ק כג־ה).

קצג הבוקר אור דא בוקר דאברהם והאנשים שולחו אינון מארי דדינין המה וחמוריהם אינין וכל סטר מסאבא, ע"י שלומדים תורה בצר לאדם בעניות בחי' לילה עי"ז נמשך עליו חוט של חסד ואוי נופלים כל המקטריגים השולטים על הדיבור ואוי הדיבור יוצא בשיר ושבח להקב"ה (ל"ק לח־ד).

ויגש

רו ויגש אליו יהודא דא תקרובתא מלכא במלכא דא יחוד קוב"ה ושכינתיה (ר' רות ב' ויאמר בועז) (ל"ק סב־א).

רו כי הנה המלכים נועדו תרין עלמין קדישין עלמא עילאה ועלמא תתאה וכו' כד מתחברן כחדא כדין כל אנפין נהירין וכל חובין אתעברו וכו' ע"ש, דע כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד כי עי"ז זוכין לתשובה שלימה ולכפרת עון ונמתקין הדינין כי יש חכמה עילאה וחכמה תתאה וכלל התורה הק' הוא בחי' חכמה עילאה וכלל חכמות שבעולם נמשכין מבחי' חכמה תתאה והצדיק מקשר חכמה תתאה בחכמה עילאה ואוי נמתקין הדינים ונתכפרין העוונות וזהו הפירוש כי הנה וכו' (ל"ת צא) (ר' חכמה ח).

ויחי

ריט אז תתענג על ה' על ה' דייקא הוא עתיקא סתימאה, לעתיד לבוא ליום שכולו שבת יתגלה אורייתא דעתיקא סתימאה היינו סתרי תורה וכ"א כפי מה שמעלה התשובה מבחי' מאור הקטן בחי' מלכות לבחי' בינא ליבא היינו ע"י שחושב מחשבות קדושות בלב ע"ז יגיע וישיג סתרי תורה (ל"ק מט־ו).

רלח אוסרי לגפן עירה, גפן דא כנ"י צריך כל אדם לראות לאכפיא סטרא דקץ כל בשר תחת הדיבור של הקדושה דהיינו מה שפגם ע"י דברים בטלים ולשה"ר יעלה הדיבור ויתקנהו ע"י לימוד התורה בעת שצר לו ואז זוכה לבחי' תפילין שהם דביקות (ל"ק לח־ב).

רמ ורוח אלקים מרחפת וכו' ורוח אלקים דא רוחו של משיח (ל"ת לב) (ר' משיח יד).

רמא אלמלא מלחא לא הוי עלמא יכלי למסבל מרירותא, ע"י תיקון הברית שהיא בחי' מלח נמתק מרירות ועצבון הפרנסה (ל"ק כג־ב).

רסב ויתנצלו את עדים דא תפילין ומשה יקח את האוהל שלקח אותן האורות כי קרן אור פניו זה בחי' תפילין ועי"ז ויראו מגשת אליו כי האיר עליהם היראה בחי' בושה שעי"ז נמחלין העוונות (ל"ק לח־ו).

שמות

בא

מב בגין דישתמודעין ליה, כי עיקר הבריאה היא כדי שיכירו אותו ית' וזה זוכין ע"י חכמות התורה כי שורש התורה היא כבוד הש"י (ל"ק לז א־ב־ה).

מד כשהעולם אצל הצדיק אז יש לו ממשלה כי אלישע פעם נכתב עליו איש אלקים ופעם אלישע סתם וארז"ל שם כשהיו בני הנביאים אצלו היה נקרא איש אלקים וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם (ל"ק קסו).

מו וזה בחי' חמשים פעמים יציאת מצרים שנזכר בתורה כי ע"י בחי' יובל יצאו מגלות מצרים ועיקר גלות מצרים שהיה הדיבור בגלות ובשביל זה היה משה כבד פה וע"י הגאולה גימ' מי נתהווה בחי' פה בחי' (מי שם פה) נמצא שע"י חמשין שערי בינה נתהווה הפה וע"י מחאת כף אל כף שזה בחי' חמישים ע"י נתהוה הפה ודיבור והפה מקבל הדיבורים מכנפי ריאה שמשם בא הדיבור (ל"ק מה) (ראה שמות ד' מי שם).

בשלח

סב שטו העם ולקטו בשטותא ע"י אהבת הממון הוא מסבב בתמידות עבור הפרנסה וכ"ז משטותא היפך החכמה שהיא בחי' שונא בצע (ל"ק ל־ד) (פל"ח).

סב שטו העם ולקטו בשטותא, כל מי שחסר דעת ביותר הוא יגע וטרח אחר הפרנסה ביותר ולפי הגדלת הדעת כן הפרנסה בנקל (ל"ק נו־ו).

סב שטו העם ולקטו בשטותא, זה נאמר על כל ימות החול אבל בשבת נמשך דעת לכל אחד ומי שיש לו דעה יש לו רחמנות כי כעס שהיא היפך הרחמנות הוא מחמת כסילות וע"י שיש לו רחמנות מרחמין עליו מן השמים (ל"ק קיט) (ר' רחמנות ו).

סב כי אורייתא מחכמה עילאה נפקת, התורה שהיא יוצאת מחכמה עילאה אין יכולה לקבל מחכמה עילאה כ"א כשיש לה שלימות ושלימות התורה היא ע"י תורה שבעל פה וע"כ ע"י ספרים שנתחדשים אצלו ע"י המחלוקת עי"ז נשלם התורה ואז היא יכולה לקבל מחכמה עילאה שהיא בחי' שכל הכולל ומשפעת בכל החכמות והשכליים ועי"ז נמתקין כל הדינים (קל"ק סא־ז) (ר' משפטים כ"ד לוחות).

יתרו

סח וישמע יתרו, סכנה גדולה לומר תורה וצריך לזה יגיעה גדולה שלא ישמע כ"א מהשומעין כי אם מה שצריך לא יותר ואע"פ שהכל שומעין כל התורה שאומר וכמובא על הפסוק וישמע יתרו והלא כל העולם שמעו אלא יתרו שמע (ז' יתרו סח) כי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל ומי שאינו יכול לומר תורה בבחי' זו אסור לו לומר תורה (ל"ת מז) (ר' ברכות ו' האי).

סט כד אתי יתרו כדין אתייקר שמא דקב"ה, מי שמשתדל לקרב בני אדם לעבוהש"י הוא בונה בחי' היכל הקודש היינו זה שבני אדם נשארים דבוקים ביראה שלימה על ידו עי"ז קדוש יאמר לו והיכל זה בחי' כבוד שנתכבד השי"ת כשהרחוקים מאד נתקרבים אליו (ל"ק נט־א) (ר' ישעיה ד והנותר).

פ דרך הנשר בשמים נשר דא רחמי (ראה משלי ל' דרך) (ל"ק לא־א).

פח בגין דיתברכון כולהו שיתא יומין כי מאכילת שבת נשפעין ונתברכין כל ששת הימים כי עיקר השביעה היא בשבת וע"כ מה שסועדים בו ג' פעמים הוא רק לברך ששת הימים אבל בשביל שבת עצמו לא היה צריך לאכול כ"כ (ל"ק רעו) (ר' ברכות מ"ג פסיעה).

משפטים

צה עולימתא שפירתא דלית לה עיינין, כי תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם כי תאוות ניאוף הוא בא מעכירת דמים טחול לילית שנמשך מרע הכולל של ע' אומות לפיכך כשקורין פסוק ראשון צריך להעצים עיניו להורות שע"י קבלת עול מלכות שמים הוא בבחי' עולימתא שפירתא דלית לה עיינין בחי' אשה יראת ה' ונכלל בנשמות י"ב שבטי יה ונפרד מהרע שהיא התאוה שכוללת המדות רעות של ע' לשונות (ל"ק לו־ג) (ראה ניאוף ה) (עבודת היום יב).

צה עולימתא שפירתא, זה בחי' אמונה דלית לה עיינין היינו אלו הקושיות שאין לעיין בהם וצריך לחזק באמונתו גופא טמירתא ואיתגלי כי היא טמירא כי אם תשאל את המאמין איזה טעם באמונה ודאי אינו יודע להשיב כי אמונה אינו שייך אלא בדבר שאינו יודע הטעם ואעפ"כ וגליא היינו שאצל המאמין הדבר גלוי כאלו רואה בעיניו נפקת בצפרא כי האמונה מתחדשת אצל האדם בכל בוקר ומתכסיא ביממא מחמת טרדת עסקי העולם מתקשטת בקישוטין דלא הוו היינו עיקר קישוטי אמונה כשמקרבין אצלה בני אדם שלא היו מקורבין לה (ל"ק סב־ה) (ר' אמונה לה).

צה וזה סוד מה שאמר הסבא מאן הוא נחש דפרח באוירא ואזיל בפרודא בין כך ובין כך אית נייחא לחד נמלה דשכיב בין שינוי, היינו בחי' נחש שהם החכמים להרע החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות דפרח באוירא שפריחתו ע"י אוירים היינו ע"י דיבורים רעים שנעשה לו מהם כנפיים ואזיל בפירודא כשהכנפיים דקדושה על תיקונו אין לו רק בחי' הליכה כי הבחירה חפשית למחקרים אבל אין יכול להזיק כ"כ להעולם בין כך ובין כך אית נייחא היינו בחי' הממוצע בין ההליכה והעפיפה דהיינו כשהם ישנים או אוכלים אז יש להנמלה שהיא בחי' הצדיק הדור מנוחה כי יש לו תמיד מלחמה גדולה עמהם שארי בחבורא וסיים בפרודא היינו שתחילת חקירתם מתחלת מחיבור חומר וצורה ומסתיימת בשכליים נפרדים כי כן דרך כל חקירתם שרוצים להשיג בחקירתם המוטעת והמשובשת מחיבור חומר וצורה שכליים נפרדים (ל"ק סג) (ר' כל הענינים מתורה ס"ג ותבין).

צח ה' אלקי דא שירותא דמהימנותא סליקו דמחשבה ועלמא דאתי, כי צריכין לשמור הזכרון שלא יפול לשכחה ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו שאין עולם אלא אחד וע"י מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי עי"ז נעשה יחוד ה' אלקי כי ה' אלקים הוא בחי' שם מלא שהוא בחי' עלמא דאתי (ל"ק נד־א).

קי סלוקא דיסודא עד אבא ואמא, הם בחי׳ חכמה ובינה שהם המוחים דזה כלל גדול שא״א לתפוס בדיבורו של הצדיק אם לא שתיקן תחלה אות ברית קודש כראוי ואזי המוחין שלו בשלימות וכפי התיקון של כ״א כך השגתו (ל״ק לו־ה).

תרומה

קלה וכל שולטני רוגזין כלהו ערקין ואתעברו מנה, כשזוכה לעונג שבת זה בחי׳ אכילה בקדושה כי אכילת שבת נעשה קדושה ואלקות גמור אז אין צריך לצום ואז נכנע הכבד בחי׳ וכל שולטוני רוגזין בחי׳ כבד כועס כלהו ערקין ונתגדל המוח והחכמה ומאיר בפניו בבחי׳ ואנפהא נהירין בנהירו עילאה (ל״ק נז־ו) (ר׳ תהלים פ״ט וכתותי).

קסח אך טוב וחסד ירדפוני, היינו טוב היינו חסד אלא טוב טוביה כליל בגויה חסד דאתפשיט לבר, וזה בחי׳ שני צדיקים ששניהם משורש אחד רק שזה בחי׳ טוב שטוביה כליל בגויה דהיינו שאינו מגלה תורתו לאחרים והשני הוא בחי׳ חסד דאתפשט לבר שמגלה תורתו לאחרים ועי״ז יש ביניהם מחלוקת (ל״ק רפג) (ר׳ עירובין נ״ג דוד).

קע כלא במחשבה איתברירו, כי כל המתקות של כל הצמצומים והדינים הוא ע״י השכל היינו ע״י קדושת וטהרת המחשבה כי השכל הוא שורש הדינים ושם נמתקים הדינים (ל״ק סא־ו־ריא) (פל״ח).

קפג כי מצה היא אסוותא, כי מצה שהיא בחי׳ מחלוקת לשם שמים בחי׳ דעת בחי׳ שלום בחי׳ רפואה כי עיקר החולאת מחמת העדר השלום היינו מחלוקת היסודות ושלום הוא רפואה (ל״ק נו־ח) (ר׳ ישעיה נ״ז שלום).

תצוה

קפו וכאה מאן דמליל אודנא דשמע, כי מקודם כשהיו בבחי׳ שינה לא היו שומעים התעוררות החכם ומחמת זה לא היה אפשר להם לדבר ועכשיו שמעוררו החכם ושומע דבריו אזי יכולים לדבר לפני השי״ת (ל״ק ס־ח) (ר׳ תרומות פ״א סתם).

תשא

קפח דשאל האי מינא כחיב שפת אמת תכון וכו׳ והשיב לו ר״א כוננת לא כתיב אלא תכון כי האמת עתיד להתקיים, דהיינו כשיבא אליהו ומשיח ואין אליהו בא אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע היינו לרחק השקר ולקרב האמת (ל״ק קיז) (ר׳ אליהו הנביא א).

קפח שפת אמת תכוז לעד כוננת לא כתיב אלא תכון כי לעתיד לבא יתגלה האמת ועי״ז יהיה מפלת הרשעים כי הרשעים הם כביכול כמשא על פניו וע״כ כשזוכה האדם להתפלל באמת בשביל השי״ת לבד עי״ז זוכין להמשיך בחי׳ עוה״ב בעוה״ז דהיינו שיהיה מפלת הרשעים גם בעוה״ז עד שיוכרחו כולם לשוב אל ה׳ (ל״ק סו־ג) (קל״ק ז) (ר׳ אמת כב).

קצב ויקח מידם במה אצלחו בעובדא דא בגין דויקח מידם אלו כד נטל מידיהון הוה שדו לארעא ואע״ג דיטול לי׳ לבתר לא הוה אצלח עובדא בישא דא, אמונה היא בחי׳ ידים וע״י קלקול האמונה כשנעשה אמונות כוזביות ע״ז עיקר כחה שמקבלת מידים אלו בחי׳ ויקח מידם (ל״ק כב־ב).

ויקהל

רג מדורה של שבעין כוכבין, היינו הרע הכולל שהיא תבערת המדורה של תאות ניאוף שכל הע׳ אומות כלולין בו נופל ונתבטל ע״י לשון הקודש (ל״ק יט־ג) (עיין בראשית לזאת).

ריח ויטב לבו זה ברכת המזון שהיתה אכילתו מהתנוצצות האותיות שיש באכילה ושתיה שזה בחי׳ ברכת המזון כי המזון נתברך ע״י שלימות לה״ק ע״י שמעוררין האותיות שיש בכל דבר שבו נברא (ל״ק יט־ז) (עיין אכילה ג).

ויקרא

ד כד ישראל אשתלימו בעובדייהו כביכול שמא קדישא אישתלים, ועיקר השלימות היא היראה ויש שני מיני יראות יש מי שהוא ירא מהשי״ת מגדולתו ורוממותו בגין דאיהו רב ושליט וע״י יראה זאת אישתלים שמא קדישא דקוב״ה ויש יראה למטה ממנה ע״י שירא מחיה או מאיזה שר ע״ז הוא נזכר ובא ליראת ה׳ (ל״ק קפה) (ר׳ אהבה ויראה מ).

עושה שלום במרומיו כי זה המלאך מאש וזה ממים שהם תרי הפכים כי מים מכבה אש והקב״ה עושה שלום ביניהם ומחברם יחד ע״כ אל יבהלוך רעיונך אם אחה רואה איש אחד שהוא בהיפך גמור מדעתך וידמה לך שא״א בשום אופן להחזיק בשלום עמו אדרבא זה עיקר שלימות השלום להשתדל שיהי׳ שלום בין שני הפכים (ל״ק פ).

צו

כז איתא בזוה״ק: שתיקו הנאמר בש״ס הוא בחי׳ מחוסר תיקון היינו שנחסר הנון של תיקון ונעשה תיקו ודע שזאת הנון פשוטה כשנחסרת מהתיקון

היא נשפלת ונעשה צירוף קינות וכשיגאלנו ה׳ יתהפכו הקינות לתיקון ויתתקן התיקו (ל״ק רמז). וי״ל בשביל זה הקינות שבאיכה הם באלף בית לרמז כי לעתיד יצטרפו האותיות של אלף בית שבאיכה גם האותיות של הקינות שאומרין הכל יתהפך לצירופים לפשט ולברר האיבעיות שנשארו בתיקו (עו״ש שפז) (עה״ת בל״ק רמז).

שמיני

לה ואהיה אצלו אמון א״ת אמון אלא אומן, בהתורה ברא הקב״ה עלמין ואותיות התורה הם מחיין כל דבר ואפילו במדור הקליפות גם שם יכולין למצוא אותיות התורה ע״י שכופה את יצרו ומתגבר עליו (ל״ק לג־ג).

אחרי

סב י״ג תיקוני דיקנא, שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן נמשכין מי״ג תיקוני דיקנא בחי׳ הדרת פנים וכל זה זוכין ע״י תיקון הברית (ל״ק כז־ב) (ראה ויקרא י״ט והדרת).

סח תענו את נפשותיכם שמעלת התענית לאכנעא לבא ולאדבקא רעותא דלבא לקוב״ה שע״י התענית נכנע הלב ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקב״ה ע״כ נתבטל רצון אחרים מפני רצונו ונתבטל המחלוקת ונעשה שלום (ל״ק קעט) (ר׳ אבות ב׳ בטל).

עו שבעה כבוסין שבעה כהנים, זה בחי׳ שבעה הנאמר בפרה בחי׳ תפילה (ל״ק נה־ה) (ר׳ חקת י״ט וזה בחי׳ עפר).

עט בתר דשכיב ר׳ שמעון הוה אמר חד לחבריה אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כי ר׳ שמעון היה קשת הברית וכשאין תיקון הכללי אז הדיבור אסור וא״א לגלות תורה אבל ביומי דר׳ שמעון הוה אמר חד לחבריה פתח פיך כי כשיש תיקון הכללי אזי הדיבור מותר (ל״ק כט־ו).

קדושים

פד אל תפנו וכו׳ כד חזי ר׳ שמעון נשי שפירין אמר אל תפנו אל אלילים, כי ניאוף היא ערות אלקים אחרים מלכות הרשעה ובשביל זה סגולה לבטל הרהורי ניאוף לקרוא שמע וברוך שם בחי׳ קבלת עומ״ש בחי׳ אמונה (ל״ק ל״ו בה״ש).

פד רשב״י כד חזי נשין שפירין אמר אל תפנו אל האלילים, כי הם בחי׳ אלילים וכמו שהרהורי ע״ז הם שטות נגלה לכל העולם כן אלו ההרהורי זנות הם שטות ושגעון ע״כ עיקר התקנה מי שכבר נלכד בזה ויש לו אלו המחשבות שיקדש ויטהר גופו כדי שיזדכך ויטהר דמיו וילך אצל חכם האמת ויורה לו דרכי התשובה ושב ורפא לו (ל״ק עב) (ר׳ מחשבות ובלבולים כו).

אית מאן דלעי באורייתא ומגמגם בה בגמגומא דלא ידע וכו׳ ואיתעבידו מאינון מילין אילנין רברבין וזה בחי׳ הו״ר שהוא בחי׳ דין שנמשך ממוחין דקטניות וע״כ הדיבור בלא דעת עדיין אבל שמחת תורה הוא בחי׳ דיבור בדעה והוא החיות של הנפש כדאיתא (שם) בזוהר זכאין אינון דידעין אורחוי דאורייתא ומשתדלי בה באורח מישור דאינון נטעין אילנא דחיי לעילא דכולא אסוותא וזה בחי׳ יעקב בחי׳ חכמה בחי׳ מוחין דגדלות שהיא בחי׳ רפואות הנפש (ל״ק עד).

בהר

קיא וחמת המלך ש׳כ׳כ׳ה׳ גימ׳ מ׳ש׳ה׳ שהוא רוח אפינו משיח ה׳ ע״י נשתכך חמימות תאות ממון (ל״ק יג־ג).

במדבר

נשא

קכג לא תשכח יום דליח ביה טוב ואין טוב אלא תורה היינו בכל יום יש בו טוב הגנוז היינו רזין דאורייתא השייך לזה היום אך כשאדם רוצה להגות ברזין דאורייתא והוא אינו כדאי לזה אזי באים נחשים ועקרבים ומבלבלים מחשבתו דלא יעול לאתר דלאו דיליה וע״י שרוצה עד מאד ליכנוס אל הטוב הגנוז ומדבק עצמו במדות טובות אזי המדות הם שערים להשיג על ידם טוב הגנוז ואז כל יום ארוך אצלו וזה עיקר אריכת הימים והעיקר זוכין לזה ע״י שהאדם ווותרן בממונו ועי״ז נתבטלין המחשבות זרות ונעשה המוח צח ויכול לבא בכל יום אל טוב הגנוז השייך לו (קל״ק פד) (ר׳ תורה עד).

קכח פתח ר׳ שמעון ואמר עת לעשות לה׳ דא תורה דלעילא דמתבטלי אי לא איתעביד בתיקוני דא ולעתיק יומין אתמר היינו תורה דלעילא שהיא בחי׳ התבוננות שהוא מתבטל אם אינו נעשה ע״י בחי׳ תיקונים הנ״ל שהם בחי׳ תיקוני עתיק בחי׳ אריכת ימים כתיב אשריך ישראל מי כמוך וכתיב מי כמוך באלים ה׳ זה בחי׳ אתערותא דלתתא ואח״כ אתערותא דלעילא קרא לר׳ אלעזר בריה וכו׳ ולר׳ אבא ואמר אנן כללא דכולא היינו שלימות היראה ע״י בחי׳ ג׳ קוין נמצא שע״י ר׳ שמעון ורבי אלעזר בנו ורבי אבא תלמידו נשלם היראה שעי״ז בא אריכת ימים בחי׳ תיקוני עתיק אישתיקו שמעו קלא

היינו שאותן שהיו בבחי' שתיקא ולא היו יכולים לדבר בחי' שינה שמעו קלא היינו בחי' התעוררות השינה וארכבותי' דא לדא נקשן זה בחי' הולדה כי ע"י התעוררות השינה עי"ז להחיר פה עקרות מאי קלא קלא דכנופייא עילאה דמתכנפי היינו בחי' סיפורי מעשיות שמלבישין בהם את הפנים של התורה ועי"ז מעוררין מהשינה ומתחילין לדבר (ל"ק ס־ט).

קכח באידרא. חדי ר' שמעון ואמר ה' שמעתי שמעך יראתי אמר תמן יאות הוי למדחל כי חבקוק אמר נבואה זו על ר' עקיבא וחביריו שמתו ע"י שלא היו בהם אהבה כי הם היו בחי' גבורות וצמצומים ולא נכללו יחד ולא נמתקו ור' שמעון וחביריו שהיו החיקון שלהם ע"כ אמר אנן בחביבותא חליא היינו בחי' אהבה וכללות שנכללין יחד ועי"ז ההמתקה והתיקון ומזה בא בחי' חדי ר' שמעון היינו בחי' שמחה שנעשה ע"י אהבה.

פתח ואמר הולך רכיל מגלה סוד דלית רוחי' רוחא דקיומא היינו רוח חכמה ולא הוי מהימנא היינו אמונת חכמים כי ע"י שאין בו אמונת חכמים אין בו רוח חכמה כי נידון במותרות מגלה סוד וע"י פגם אמונת חכמים נתגלה ונסתלק אור השכל ועי"ז נלקח מאתנו סוד העיבור ונאמן רוח מכסה דבר דאית ביה רוחא דקיומא ע"י בחי' אמונת חכמים עי"ז מכסה דבר (ל"ק סא־ח) (ר' כל הענינים של התורה ס"א ותבין).

קלז אית רחמים ואית רחמים אית רחמים פשוטים דז"א ואית רחמים גדולים דעתיקא סתימאה, היינו שכביכול בחי' הרחמים פשוטים מבקשים ומתפללים ומעוררים הרחמים גדולים כי אנו אין בנו כח כי אם לעורר רחמים פשוטים דז"א אבל אלו הרחמים יש להם גבול על כן אנו צריכין לבקש שהרחמים סתם שאנו מעוררין אצלו ית' יתפללו ויעוררו הרחמים גדולים ועי"ז יהיה לנו ישועה בודאי (ל"ק קה) (ר' ברכות ז' מנין).

קמב באידרא. חסד מתגלה בפומא דאמה ע"י שמירת הברית בב' בחי' שהוא צדיק ולמדן ע"י שילמוד דיני איסור והיתר וישמרם נתגלה חסד היינו אהבה והשתוקקות להשי"ת וכיסופין טובים שהיא דבר יקר מאד (קל"ק לא־ו).

בהעלותך

קנב אורייתא דעתיקא סתימאה דעתידא לאיתגליא לעתיד לבוא (ל"ק לג־ד) (ראה תענית ל"א עתידים צדיקים) (זכרי' י"ד והיה).

שלח

קסח אעא דלא סליק ביה נורא מבטשין ליה גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא מבטשין ליה כי כל אחד לפי נשמתו ולפי עבודתו כך יש לו יסורים יש שיש לו יסורים מבניו ומאביו ומשכן ויש שהוא במדריגה גדולה ממנו ויש לו יסורים מכל העיר ויש שיש לו יסורים מכל העולם וכ"א ע"י היסורין נושא עליו האנשים שיש לו יסורים מהם ואיך אפשר לחומר לישא עליו כ"כ אנשים אך ע"י היסורין נכנע גופו ומאירה הנפש והנפש אפשר לה לשאת כמה וכמה אנשים (ל"ק קע) (ר' נפש טו).

קסח ואת הנפש אשר עשו בחרן ואיתא שם שאברהם ושרה בעת שהיו עקרים הולידו מזווגם נפשות הגרים וע"כ הגרים באים מקדושת הזיווג של הצדיקים (ל"ת עב) (ר' יתרו י"ח ואתה).

קעד באתר דאית חמן אבות אית תמן שכינתא, ע"י מה יכולין להמשיך את קדושת א"י ע"י התנוצצות אור זכות אבות (ל"ק נה־ב).

קעד חלה זכות אבות, ע"י תפילה כתיקונו מתנוצץ אור זכות אבות ובאתר דאבות תמן שכינתא תמן בחי' חלה בחי' ירושת א"י כי זאת המצוה נצטוו שיעשו תיכף וע"י מצות חלה זוכין להמשיך אור זכות אבות ולגלות קדושתה גם בזה"ז (קל"ק נה־ח).

קעה תכלת כרסייא דדינא, המון עם שאין להם זה השכל להעמיק מחשבתם להבין הרמזים שהשי"ת מרמז לאדם בכל יום כדי לקרבו לעבודתו ית' נעשה אצלם ממילא כי מצות תפילין היא בחי' הגדלת השכל להבין הרמזים שמרמז לו הש"י וציצית הם בחי' שמאל בחי' דין וצמצום כי צריכין לצמצם דעתו שלא יצא מגבול הקדושה (ל"ק נד־ג) (ר' דעת כב).

חוקת

קפ וזה בחי' פרה אדומה, פרה זה בחי' תפילה דקבילת משור לשון הסתכלות כי ע"י שרואה צדקת ה' נתיישר לבו בשלימות אמונה ויכול להתפלל וזה אדומה תמימה אדומה דא גזירת דינא תמימה דא שור תם דינא רפיא שרואה שהקב"ה מחליש כח הדין אשר לא עלה עליה עול דא שלומי אמוני ישראל זה בחי' חיזוק אמונה בחי' תפילה שנעשה ע"י חיזוק הראיה שמאמין שהכל ברשות הקב"ה אפילו לשנות הטבע (ל"ק נה־ד) (ר' דברים ל"ב ותאחז) (תהלים קי"ט אודך).

בלק

קצח והיה צדק אזור מתניו ואמונה אזור חלציו היינו צדק והיינו אמונה אלא עד לא אתחברת אמת בהדה אקרי צדק כיון דאתחבר אמת בהדה אקרי אמונה וכל טיבו וכל נהורא שריא בהדה יש שני מיני יראה יראת העונש נקרא צדק ויראת הרוממות נקרא אמונה וא״א לבוא לאמונה רק ע״י יראת העונש הנקרא צדק לפיכך מתעוררים עליו דינים אך כשבא אל האמת היינו יראת הרוממות הנקרא אמונה אז כל הדינין נמתקין בשרשן (ל״ק פז) (ר׳ תהלים ט׳ והוא).

פנחס

רטו וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו, ע״י נגינה נמתקין הדינין כמ״ש בזוהר (פנחס רטו) הקשת היא השכינה ותלת גוונין דקשת הם האבות והם לבושין דשכינתא וכשהיא מתלבשת בלבושין דנהירין אזי וראיתיה לזכור ברית עולם אזי חמת המלך שככה ואותיות התפילה היא השכינה וקול הנגינה הם תלת גוונין דקשת שהם שלשה אבות ומי שמנגן התפילה בזכות ובבהירות גדול אזי מלביש השכינה בלבושין דנהירין אז וינחם כרוב חסדיו ונמתקין הדינים וזה שפרש״י בשמעו את רנתם בזכות אבות (ל״ק מב) (ר׳ דינים ט).

רטו מי שעובדוי לאנהרא בהון מטרוניתא ולמפשט מינה לבושין דקדרוניתא דפשטין ולקשטא בלבושין דגוונין נהירין דרזין דאורייתא מה כתיב ביה וראיתיה לזכור ברית עולם דאור רז איתקרי ובהוא זימנא סליק מינה רוגזא דבריה וחמת המלך שככה, ע״י אמונת חכמים שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט ויש בהם רזין עי״כ מלביש הקשת בלבושין דנהירין ונמתקין הדינים (ל״ק מב) (ר׳ תהלים ק״ו וירא).

רכ וימינא דא זמין למבני בי מקדשא ימין בחי׳ חסד וע״י נמשך הדעת בחי׳ בנין ביהמ״ק (ל״ק יג־א) (עיין תהלים ה׳ ואני ברוב).

רכד רוחא נחית לשכך חמימא דליבא וכד נחית רוחא לבא מקבל ליה בחדוה דנגונא דליואי, רוחא היא בחי׳ צדקה ע״י מקררין חמימות תאוות ממון, חדוה זה בחי׳ ששמח בחלקו נגונא זה בחי׳ משא ומתן באמונה ואינו אץ להעשיר (ל״ק יג־א).

רכה רע״מ. כי השי״ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, נמצא שהוא כביכול בתוך כל העולמות וסביב כל העולמות וצריך להיות הפרש כביכול בין המילוי והסיבוב שאם לאו א״כ הכל אחד אך ע״י בחי׳ החלל הפנוי שמשם צמצם אלקותו כביכול ובתוכו ברא את כל הבריאה והחלל הפנוי מקיף את כל העולם וע״כ שייך לומר ממלא כל עלמין היינו כל הבריאה שנברא בתוך החלל הפנוי וגם סובב כל עלמין היינו שמסבב גם על החלל הפנוי ובאמצע מפסיק החלל הפנוי (ל״ק סד־ב) (ר׳ אמונה).
וצריך להיות הפרש, אינו רוצה לומר הפרש מקום כביכול ח״ו כי למעלה אין שייך מקום רק ר״ל איזה הפרש וחילוק מעלות ומדריגות בין המילוי והסיבוב והכל הוא רק לשבר את האוזן (פל״ח סד־א).

רמד כי מאן דזריק פירורין דנהמא עניות רדיף אבתריה כ״ש מאן דזריק פירורין דמוחא, ע״י תיקון הברית זוכה לפרנסה בלי טורח בחי׳ מן כי פרנסה שהיא בטרחא ובכבידות הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה).

דברים

תצא

רפ והוא מחולל מפשעינו דאיתעביד חול בגינייהו כי משיח סביל מרעין עבור כל ישראל וכן כל צדיק הדור הוא ג״כ סובל יסורין בשביל כלל ישראל להקל מעליהם והיינו מה שאמרנו שצריכין לפרש הדבר בלשון שמבין כי עי״ז נעשה בחי׳ חול ובבחי׳ זו סביל מרעין לכפר על ישראל (ל״ק קיח) (ר׳ ישעיה נ״ג והוא).

רפ מעין דנפיק מאתר חד ואזלי מתחות לארעא עד שנובע ויוצא ברחוק במקום אחר ואף במקום שהולך תחות ארעא הוא משקה שרשי אילנא הוא ענין שיש צדיק שהוא מפורסם גדול במדינה אחת ובמדינה הסמוכה אינו חשוב כלל ושוב במדינה אחרת הוא מפורסם אך באמת אפילו במקום שאינו מפורסם גם שם עיקר החיות על ידו רק שהוא בהעלם (ל״ק קלב).

האזינו

רצד אידרא זוטא. רחושי מרחשן שפוותיה, כל המחשבות שיש לאדם כולם באים בתוך הדיבור אף שאין האדם מרגיש זאת אעפ״כ הוא בדקות גדול כי כל הדברים צריכים לבוא בבחי׳ מחשבה דיבור ומעשה וכשהדיבור בשלימות יזכה להוציא לפועל הדרך שבקדושה (ל״ק סו־ד) (ר׳ רצון ד).

תיקוני זוהר

ז בהק'. כי סוכה היא בחי' אמא דמסככא על בנין בחי' אם לבינה תקרא (משלי ב), דע שמיתות בהמות וחיות בלא זמנן הוא ע"י שאינן נזהרין במצות סוכה כראוי (ל"ק רסו) (ר' וישלח ל"ג ולמקנהו) (ר' סוכה).

כה ה' כנפי ריאה כנגד ה' חומשי תורה שבועות הוא רפואה להריאה כי מקבלין התורה יכולין לקבל חיות חדש (ל"ק רסז).

תיקון יב. ציורא דמשכנא כציורא דעובדא דבראשית וציורא דגופא כציורא דמשכנא, כי ע"י כל עסקים ומלאכות שעושין בני אדם עי"ז נתעורר אותו ציור של אותו המלאכה למעלה במעשה בראשית ומביא חיות והארה לאותו ציור של אותו המלאכה של מעשה בראשית שלמעלה כי ע"י עסקים והמלאכות נעשה בחי' משכן כי כל המלאכות כלולים בל"ט מלאכות והם כנגד מלאכת המשכן וציורא דמשכנא וכו' והאדם העושה המלאכה וציורא דגופא וכו' נמצא שע"י האדם שעושה המלאכה והעסק כראוי כמו שצריך לעשות עי"ז נותן חיות והארה למעשה בראשית והוא קיום העולם נמצא שגם זה הוא עבודת הבורא אעפ"כ אם היה שופע עלינו חסדו לא היינו צריכים לכל זה (ל"ת ד-ג) (ר' ממון נו).

ד-א תיקונא תניינא. בראשית ברא תיש, דהיינו השה לעולה שנעשה ע"י בחי' איה שהוא בחי' בראשית מאמר סתום וזה בחי' תשובה כשאדם מבקש ומחפש אחר כבודו ית' ורואה בעצמו שרחוק מכבודו ית' ומתגעגע ושואל ומצטער איה מקום כבודו זהו בעצמו תשובתו ותיקונו (ל"ח יב) (ר' וירא כ"ב ואיה השה לעולה) (ר' ירושלמי תענית פ"א אם) (ר' התחזקות טז).

ג בהי' ת' אחרונים. עצם זה בחי' ארי' אין יכול לטעום מתיקות בדיבורי התפלה אלא כשתקן פגם הברית, כי מיין מתיקין זה בחי' שמירת הברית וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזניו אזי נכנסין מחיקות המיין לתוך עצמותיו בחי' כל עצמותי תאמרנה ואז ארי' נחית ואכיל קרבנו אבל ע"י פגם הברית אינו יכול לטעום מתיקות בדיבורי התפלה ואז כלבא נחית ואכיל קרבנו היינו תפלתו (ל"ק נ).

ג טחול דא לילית שחוק הכסיל אל אחר וכו' חייכית בהון בעותרא בהאי עלמא ולבתר קטילת לון כי אלו המשוקעים בממון הם בבחי' בעצבון תאכלנה כי בוודאי הממון שהיא בחי' טחול עצבות הורגת אותם (ל"ק כג-ה).

ג-יח בראשית ראש בית, כשנתגלה הפאר והיופי של הצדיק האמת ונתגדל שמו שזה בחי' הגדלת שמו ית' כביכול שעי"ז נעשין המוחין וכח הראות ונפתחין העינים אזי יש להעולם בעל הבית שהוא משגיח על העולם וזה בחי' בראשית ראש בית ראש זה בחי' מוחין בית זה בחי' ביהמ"ק שעיקר קיומו ע"י בחי' המוחין שהם בחי' תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' שבת שמאיר לביהמ"ק (ל"ת סז).

ד בראשית תמן ראשי תמן בת ראשי הם האבות תלת גוני דעינא בת היא בת עין והתורה היא ג"כ תלת גוונין דעינא ובת עין בחי' טנת"א נמצא כשהחכם מביא תורה מביא השגחת השי"ת עלינו וכ"א כפי קירובו אל התורה כן השגחת השי"ת עליו (ל"ק יג-ד).

ו מלך אסור ברהטים ברהיטי המוחין, יש כמה בחי' רע עין וכשנופל לרע עין של התנשאות שעינו צרה בהתנשאות חבירו צריך להכניע בהשורש של התנשאות היינו בשורש המלכות וזה מלך בחי' מלכות משיח אסור בחי' קשר של תפילין בחי' חיים בחי' דוד ברהטים רהיטי המוחין כי תפילין בחי' מוחין בחי' דביקות עי"ז מכניעין בחי' רע עין (ל"ק נד-ד) (ר' בה"נ נד).

ה מלך אסור ברהטים ברהיטי המוחין, אסור דייקא שמה שנמשך אלקותו ית' כביכול ברהיטי המוחין הוא בחי' תפיסה בחי' (תהלים סח) שבית שבי אעפ"כ הוא ניחא להשי"ת שיהיה נמשך כביכול ע"י התורה כי ע"י חידושי תורה שמגלין עי"ז נמשך אלקות כביכול לתוך מוח השומע (ל"ת ס) (ר' מקץ מ"ב ואתם).

ז בראשית ירא בשת, כי היראה הוא הבושה כי כשעושה תשובה ומסיר ממנו הטפשות ונתוסף בו שכלו אזי הוא מתבייש ביותר ונתגלה הבושה על פניו (ל"ק לח-ז).

ז בראשית ירא בשת בחי' התפלה בחי' יראה מאמר השלם יראה בחי' בושה שירא ומתבייש מהשי"ת לבל יחטא ח"ו (קל"ק כב-יא).

ז בראשית ירא בשת ירא שבת, כי היראה והבושה דהיינו בחי' תשובה הוא בחי' שבת בחי' חיים נצחיים של עוה"ב ועיקר החיים לעתיד הוא להשפלות של כ"א וע"כ ע"י תשובה חוזר ונחיה

השפלות של משה רבינו שיש בכ"א מישראל בכל אבר (ל"ת עב).

ז תמן ראשי תמן בת, אלה ראשי בית אבותם היינו תלת גוונין דעינא ובת עין רמז מקום התפילין ולטוטפות בין עיניך ותלת גוונין דעינא ובת עין הם ארבע פרשיות כי התפילין בחי' יראה ובושה שזה עיקר התשובה (ל"ק לח־ז).

ט ירא שבת, בחול אפשר שיהיה היראה עם כסילות ועיקר הכסילות מחמת השעבוד שיש בחול כי ע"י השעבוד אין הדעת שלם אבל בשבת הוא חירות ועיקר החירות ע"י התענוג והשמחה של שבת וכשיש חירות הדעת בשלימות ואזי היראה כראוי בחי' ירא שבת (ל"ת יז) (ר' ישעיה נ"ח אז).

י־כה אורייתא שמא דקוב"ה, כי לבוא לאריכות ימים היא ע"י עסק התורה כי כמו כשצריכין לקרוא אחד קורין אותו בשמו כן כשצריכין לקרות את חי החיים צריך לקרות אותו בשמו ושמו היא התורה נמצא שע"י עסק התורה קורין את האריכות ימים (ל"ק נו־ג).

י־כח ובחיריך לאנחתא לה לתחא להמליך לה על תתאין, נמצא שבפחות מישראל יש בו בודאי איזה אלקות ועי"ז אני יכול להיות יחדיו עמו (ל"ת פב).

יא בראשית ברא שית (ותיקון ג) בראשית ברית אש בחי' שרפים בשש כנפים (ל"ק סג) (ר' ישעיה ו' ושרפים).

יג זכאה מאן דידע לזרקא חצין שצריך לזרוק אחריו ית' תפילות (ר' תהלים נ"ה השלך) (ש"ה נב).

יג־כז אלמלא כנפי ריאה דנשבי על לבא הוי ליבא אוקיד כל גופא, נמצא שע"י הריאה נתקיים הלחלוחית שלא יתייבש ע"י הלב ועי"ז קיום השכל שהוא בחי' נר דולק ע"י הלחלוחית וע"י השכל ע"ז נעשה בטחון נמצא ששלימות הבטחון הוא ע"י שלימות הריאה (ל"ק רכה) (ר' תהלים קמ"ה עיני).

יג־כז כולהו ערקין דלבא מתנהגין בתר רוחא ה"ד אל אשר יהי' הרוח ללכת ילכו (יחזקאל א), היינו הרוח היוצא מכנפי הריאה כי אלמלא כנפי ריאה דנשבין על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא (שם בת"ז) כי ע"י הרוח מכבין הנר ומדליקין הנר כי כבוי הנר הוא ע"י שנופל על הנר עפרוריות וע"כ כשמנפחין בו אזי הרוח מנפח מן הנר העפרוריות ועי"ז חוזרים לדלוק וכן לפעמים מכבין הנר ע"י הרוח ומנהיגי הדור הם בחי' רוח וישראל הם לבא דעלמא וצריכין מנהיגי הדור לנשב בבחי' רוחם על כ"א מישראל לנפח מהם העפרוריות דהיינו מרה שחורה ועצבות שנופל עליהם שעי"ז אינו יכול איש הישראלי לדלוק ולבעור להש"י (ל"ת ט).

יג־כז אלמלא כנפי ריאה דנשבי על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא, וריאה דא מיא ומיא דא תורה, כי כשאיש הישראלי בוער בלבו להשי"ת היה באפשרי להיות אוקיד כל גופא וכן ח"ו להיפך כשבוער אל תאוות עוה"ז הוה אוקיד ג"כ כל גופא, אבל כשיתלבש באותיות התורה או תפלה מגנת ומצלת עליו (ל"ק עח).

יג אלמלא כנפי ריאה דנשבי על לבא הוי לבא אוקיד כל גופא, בהתורה יש חמשה ספרים כנגד חמשה כנפי ריאה (תיקון כה) וכשבוער האש שבלב הוה אוקיד כל גופא וע"י שהחמשה כנפי ריאה נעים ונדים מנשבי על לבא ומשככים החמימות שבלב (ל"ק צב).

יג־כח וימררו את חייהם בעבודה קשה בקושיא וכו' היינו הקשיות שבלבו שהם המניעה הגדולה מכולם ואזי צריך לצעוק לאביו שבשמים מעומקי הלב ואז השי"ת שומע קולו שזה ישועתו (ל"ת מו) (ר' תהלים ל"ח לבי) (ר' תהלים כ"ז שמע).

יד גן דא אורייתא התורה נקראת גן, ונשמות ישראל המעיינים בתורה הם בחי' עשבין ומאין הם גדלים ע"י תפלה בחי' מעין מבית ה' יצא (ל"ק ח־ז).

יח פה אתקריאת מסטרא דצדיק, כח הדיבור בא ע"י התקשרות לצדיקים (ל"ק ריב).

יח־לא אדני שפתי תפתח, אדני זה היכל כי בשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך ועי"ז מהפך כל החרפות והבזיונות לכבוד (ל"ק נה־ז) (ר' תהלים כ"ט ובהיכלו).

יח ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם, שמלה בחי' ציצית ועי"ז וערות אביהם לא ראו כי ציצית מכסה על עריין וניצול מניאוף (ל"ק ז־ד).

כא בתרועה דאיהי רוחא איתעביר אל אחר, הצדיק בחי' רוח איש אשר רוח בו (במדבר כז) תרועה לשון שבירה בחי' (תרועם בשבט ברזל) כי הצדיק משבר רוח גבוה אל אחר כפירות ונעשה מאחר אחד כי הצדיק הוא קוצא דאות ד (תיקון כא) (ל"ק י־ה).

כא והאי רוחא נשיב בשית פרקין דדרועא ובשית פרקין דשוקין ע"י הצדיק שהוא בחי' רוח באים הריקחים

והמחאת כף ונתבטל הגאוה שהיא ע״ז ונמתקין הדינים (ל״ק י־ו).

כא והמן כזרע גד הוא זרע גד דא טפה חוורתא, היינו בחי׳ תיקון הברית שבזה תלוי פרנסה בלי טורח בחי׳ מן כי פרנסה שהוא בכבידות הוא מחמת שלא תיקן תיקון הכללי (ל״ק כט־ה) (ראה בריח כד).

כא זרקא דאיזדריקת לאתר דאיתנטילת מתמן ומאן ההוא אתר הוא חכמה, דע כי תשובה היא לשוב את הדבר למקום שניטל משם והיא החכמה והיא שורש כל הדברים לכן צריך כ״א לשמור שכלו משכליות חיצוניות ומחשבות זרות כי כל הפגמים באים מפגם המחשבה וכששומר המחשבה שהיא החכמה זה עיקר תיקונו ותשובתו (ל״ק להּ־א) (ל״ע תשובה יז).

כא כי ים סוף נקרע לי״ב קרעים, כנגד י״ב בדיקות הסכין (ל״ק לז־ו) (ר׳ פסחים קי״ח קשין).

כא־מד שמעו הרים ריב דאיהו ריב על בנהא בגלותא כי בא״י איהי רבי שנתהפך אתוון ריב ונעשה רבי עיקר א״י ע״י כח מעשיו אבל כשהכח הזה נפגם אזי גוברים או״ה גובר ימין שקר ונעשה מרבי ריב אזי איהי ריב על בנהא שגלו משלחן אביהם (ל״ק מח) (ר׳ תהלים ל״א חצפנם).

כא וזה בחי׳ הא כי דלת היתה ואתחזרת ונעשית הא, כי דלת לשון דלות ועני׳ היינו כשמטמטם לבו בטפשות וכשמקדש מחשבתו ולית קדושה פחות מעשרה היא בחי׳ יו״ד שממשיך לתוך הדלת ונעשה הא (ל״ק מט־ג).

כא־ל מי זאת עולה, מי עם זאת עולה, והם שני בתים ביתא עילאה וביתא תתאה שיש לשניהם עליה כי בינה ליבא היא בחי׳ ביתא עילאה בחי׳ מי ומלכות היא ביתא תתאה בחי׳ זאת כי ע״י שמצמצם ההתלהבות כדי שיוכל לעבוד הש״י בהדרגה ומקדש מחשבתו ע״ז נתגלה שמקבל עליו עומ״ש שלימה אז יש עליה לבחי׳ מלכות ביתא תתאה ועי״ז עולה גם ביתא עילאה בינה ליבא כי באמת שניהם אחד (ל״ק מט־ד) (ר׳ תענית ה׳ בקרבך).

עיקר התשובה חלוי בלב בחי׳ בינה ביתא עילאה וע״י שמקדש מחשבתו אז יש עליה לבחי׳ מלכות ביתא תתאה וזה מי עם זאת עולה עולה של תשובה עלייתה של תשובה עם מי בחי׳ בינה (ל״ק מט־ו).

כא־מה והיא נקרא קבלה כד איהי בין תרין דרועין דמלכא, ותרין דרועין הם תשרי וניסן והם ימי תשובה כי בניסן עתידין לגאול ואין הגאולה אלא ע״י תשובה ועי״ז יזכו להשיג סודות התורה (ל״ק מט־ו) (ר׳ קברו הק׳ ג והיא).

כא וזה בחי׳ ה׳ דלת עם יו״ד, דלת זה בחי׳ דלת כנפות בחי׳ תכלת דאכלי כלא ושצי כלא יו״ד זה בחי׳ עשרה מיני נגונא כי ע״י התגלות מלכות דקדושה יתבטל מלכות דס״א בחי׳ המתקת הדינים בשרשן (ל״ק מט־ז) (ר׳ ר״ה כ״ה דוד).

כא ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מפקדין דעשה, כל העושה מו״מ באמונה מקיים מ״ע של ואהבת שהוא שורש לכל מ״ע וכיצד מקיימין מצות ואהבת כשמשאו ומתנו באמונה נמצא ש״ש מתאהב על ידו (ל״ק צג) (ר׳ מו״מ באמונה יב).

כא־נ ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מפיקדין דעשה, כשהקב״ה רוצה לטעום ממ״ע של איש הישראלי שהוא צדיק אזי היא בחי׳ אבר מן החי שהוא אסור באכילה וצריך שחיטה להתירה ע״כ צריך שיבא עליו בושה שהיא שפיכות דמים בחי׳ שחיטה שהיא מטהרת האבר מן החי ואזי יוכל השי״ת לטעום מהמצוות עשה שלו וכשנשפך דמו צריך כיסוי שהשכינה מכסה דמיהון של ישראל שנשפך באהבה הזאת בחי׳ אשר אהבתי וזה בחי׳ כיסוי הדם (ל״ת פג) (ר׳ מצוות יד).

כא הצדיק הוא קוצא דאות ד׳ וכשנפרדין ח״ו מהצדיקים כאלו עובדין ע״ז כי מפרידין קוצא דאות ד׳ דאחד ונעשה ח״ו אחר שהוא אל אחר כפירות כי עיקר אמונת היחוד הוא ע״י צדיקים אמתיים (ש״ה רפב).

כב ובהאי כח ישראל מתחקפין על אדום ועוד (שם) צריך לסלקא להאי כח לגבי חכמה כי ע״י מחאת כפיים בתפלה מגרשין אויר הטמא של חוץ לארץ ושואב אוירא דא״י כי נתעורר כ״ח אתווין דעובדא דבראשית כנגד כ״ח פירקין דידים ונחזר ארץ העמים תחת ממשלת הקב״ה ומעלה הכח לגבי חכמה כמ״ש כולם בחכמה עשית (ל״ק מד) (ר׳ ברכות ז׳ כל הקובע).

ל־עא וירא אלקים את האור וכו׳ ויבדל בין האור דא אהרן ובין החשך דא קרח, ע״י מחאת כפים נתבטל הרג ואבדון ומחלוקת מן העולם כי כל המחלוקת נמשכים מבחי׳ קרח על אהרן וע״י מחאת כף נכללים שמאל בימין ונעשים אחדות כי הידים הם בחי׳ יהי אור ויהי אור ואהרן בחי׳ שלום (ל״ק מד־מו).

נח ולא יתבוששו אין בושת אלא במקום עריין כי חרפות ובזיונות הבאים לאדם הוא ע״י פגם הברית (ל״ק יט־ג).

סט וכד תב בתיובתא ויעש להם כתנות עור דא תפיליו.

כי תפילין הם בחי' יראה בחי' בושה שעי"ז עיקר התשובה (ל"ק לח־ו).

סט־צא היא שמלתו לעורו דא עור של תפילין שבה נכנס בחי' תפילין, כי מבואר שע"י תפילין בחי' אמת בחי' יעקב שזוכין ע"י שבירת תאוות אכילה עי"ז ניצולין מהדלות והעניות כי מקרא זה נאמר על העני כי הוא כסותה וכו' ומרמז על עניית השכינה בגלותא שמשם עיקר העניות של ישראל וז"פ היא שמלתו לעורו דא תפילין היינו שהתפילין הם עיקר השמלה המגנת על עניית השכינה וכנס"י כי תפילין מבטלין הדלות (ל"ק מז).

ע רצוא דא נוריאל ושוב דא מטט שר הפנים, נוריאל דא נור דלוק בחמימות תאות ממון ושוב דא מ'טט ש'ר ה'פנים ר"ת מ'ש'ה' גימ' שככ"ה שהוא משכך אלילי כסף וזהב (ל"ק יג־ג) (עיין יחזקאל א' והחיות).

להבין איך בנוריא' מרמז חמימות תאות ממון כי מובא בליקוטי תורה להאריז"ל והנה בנוריא' יש לפעמים אחיזה אל החיצונים והוא גימ' רמון וכו' ע"פ ומזה משחלשל תאות ממון כי ממון דקדושה נמשך ממקום גבוה וכו' (ע"פ פל"ח ל"ק יג־ג).

ע שערא בעיגולא, כמו שהשערות הם שההארות המוחין יוצאין בהשערות כן השכל העליון שהוא השגת אלקות מחלבש בהשכל התחתון וזה שערא בעיגולא שהם הסיבובים דהיינו ההקדמות עד שבאים למכוון (ל"ק ל־ג).

ע וזה שערא אוכמא, כי השחרות מקבץ הראות ומצמצם אותו כדי לראות היטב כן השכל התחתון מצמצם בו יופי שבשכל העליון (ל"ק ל־ג).

ע ואלו השערות הם בחי' שיעורין דאתוון דאורייתא, כי המצוות הם שיעורים וגבולים שצומצם בהם חכמתו ית"ש וכל אות שבתורה וכל מצוה הוא בחי' צמצום שהוא בחי' שכל תחתון ע"כ ע"י התורה והמצות משיגין את השכל העליון שעי"ז זוכין להשגת אלקות (קל"ק ל־ג).

ע שערא אוכמא שהוא בחי' השכל התחתון הוא בחי' מלכות וכן שונא בצע הוא בחי' מלכות (חיקון ע) וזה תלוי בזה כשישנא הממון בתכלית השנאה יכול לבוא להשכל התחתון (ל"ק ל־ד) (ר' שמואל־א ח' ויטו).

ע־קיח מסטרא דימינא מוחא חוורא ככספא הה"ד זרע אברהם אוהבי, פירוש ממדת אהבה נעשה שכלו צח ככסף, ע"י שעושה תשובה מאהבה יכול להתפלל בשכל צח הה"ד זרע אברהם אוהבי כי המוח נקרא זרע אברהם אוהבי שהיא מדת אהבה שממדה זאת בא לשכל צח (ל"ק עו).

ע שבת הוא שין בת שין תלת גוונין דעינא בת בת עין, וע"כ בשבת יכול לראות שפלותו היינו תחת מדריגתו שפל ממה שהוא ועכ"פ אל יצא איש ממקומו למעלה ממדריגתו ואימתי יכול לראות שפלותו בשבת כשעושה תשובה שלימה שהוא שבת (ל"ק עט) (ר' בשלח ט"ז ראו).

ע שבת שין בת שין תלת גוונין דעינא בת עין, כי שבת שמא דקוב"ה (ז' יתרו סח) בחי' כח הראות גם הצדיק הוא בחי' שבת כמ"ש (ז' נשא קמד) אנח הוא שבת דכולהו יומא (וע"כ ע"י הצדיק ושבת נפתחין העינים וזוכין להסתכל על עצמו בכל המדות איך הוא אוחז בהם (ל"ה ה' שבת ה' א) (ל"ת סז).

ספרא דצניעותא

פרקא קדמאה

פ"ק תרומה קע"ו. עד לא הוי מתקלא קודם שהיה שלימות לה"ק הנקרא מתקלא ע"ש ששקל הקב"ה כך וכך אותיות לכל דבר לא הוי משגיחין אפין באפין עדיין לא היה בחי' פנים בפנים כי א"א לזכות לפנים מאירות כ"א ע"י שלימות לה"ק (ל"ק יט־ט) (עיין דברים ה' פנים).

פרקא תנינא

ז תרומה קע"ז ע"א. מנוקבא דפרדשקא משך רוחא דחיי למשיחא, כי עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפילה ומשם עיקר חיותו וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיכבוש הכל משם ר"פ וחבין (ל"ק תורה ב־א).

פרקא תליתאה

תשעה חיקונין יקירין אתמסרו לדיקנא היינו לזקן היושב בישיבה לדרוש נמסר לו תשעה בחי', א) קח את המטה מטה עוז של הצדיק, ב) והקהל את העדה להכניע רעתם, ג) ודברתם אל הסלע בתחנונים, ד) לעיניהם שיקשר עמהם, ה) להמשיך דיבורי אש, ו) להמשיך תורה, ז) בריאת המלאכים, ח) לקבל כח מאדום להכניע את השונאים, ט) לבוא לא"י, ואלו תיקונין דאתמסר לזקן הדורש כל מה דאתטמר ולא אתגליא רמז על הנשמה שנסתלקה אישתכח עכשיו ע"י הזקן הדורש ועכשיו מסדר הט' תיקונין תיקונא

קדמאה נימין על נימין מקמי פתחי דאודנין עד רישא דפומא נימין בחי' שערות שערי ציון מקמי פתחי דאודנין היינו קודם ששמעו אם יכולין לקבל עד רישא דפומא פתחו פיהם ואמרו נעשה תיקונא תניינא מרישא האי לרישא אחרא היינו להכניע רעתם ובזה מוציא אותם מהסטרא אחרא ומכניס אותם תחת רשות הקדושה תיקונא תליתאה אשתכח מתחות תרין נוקבין ארחא מלייא דלא אתחזיא היינו חוטם תפלה ארחא מליא תפלה יראה דלא אתחזייא כי צריך להקטין עצמו ולא יתלה בזכותו תיקונא רביעאה עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא התקשרות עם נשמותיהם והם מחפיין אותו מכל צד תיקונא חמישאה אתחזיין תרין תפוחין סומקא כוורדא תפוחין מפתחי הלב שנפתחים ונשפע דיבורים חמים דיבורי אש תיקונא שתיתאה בחד חוטא תליין אוכמין תקיפין עד חדווי בחי' המשכת התורה ותליין בחד חוטא כשפוגמים כחוט השערה אזי אין כח בידם להמשיך אלו הלכות תיקונא שביעאה שפוון סומקא כוורדא אתפנון היינו בריאת המלאכים סומקא כוורדא בחי' משרתיו אש לוהט תיקונא תמינאי זעירין נחתין בגרונא ומחפיין קדלא היינו לקבל כח מאדום להכניע אויבים הפונים עורף זעירין בחי' אדום נחתין בגרונא בחי' חרב תיקונא תשיעאה רברבין וזעירין נחתין בשיקולא בחי' א"י שנחלקה לשבטים באילין אשתכח גיבור ותקיף כשבא לא"י נקרא גיבור ותקיף כי קודם א"י אל יתהלל חוגר כמפתח אבל אח"כ נקרא איש מלחמה (ל"ק כ-ו).

פרקא רביעאה

עתיקא טמיר וסתים זעירא דאנפין אתגליא ולא אתגליא, עתיקא הם המקיפין שהם סתומים מכל צד בכל משך זמן עוה"ז ולא יתגלה אלא לעתיד אבל בזעיר אנפין חכמות שהאדם יכול להשיג יש בהם איתגליא ולא אתגליא כל הזמן שהיה הדבר בבחי' העלם הוי אצלו כמו סגולה למעלה משכלו ואח"כ כשמתגלה לו יטיב מטובו לאחרים (ל"ק כא-יא) (ראה ואתחנן ז' עם סגולה).

פרקא חמישאה

בראשית דא מאמר ברא חצי מאמר דא עדן עלאה עדן תתאה חכמה עילאה חכמה תתאה, אב ובן, כי נעשה בחי' נגלה בחי' תורה בחי' ברא בחי' בן עדן תתאה חכמה תתאה חצי מאמר כנגד הנשמע בחי' בראשית מאמר השלם חכמה עילאה עדן עילאה בחי' אב תפלה נסתר כי כל דרגא נגד דרגא שלמעלה ממנה היא בחי' חצי מאמר והדרגא שלמעלה היא מאמר שלם נגדה וכל הדברים שבזה העולם הם בחי' חצי נגד העולם שלמעלה וכן כלליות הבריאה נגד קדם הבריאה כי עיקר שלימות בא"ס ושם בחי' מאמר השלם (ל"ק כב-י).

מדרש רבה

בראשית

פ"א בראשית ברא, כי בתורה שנקראת ראשית ברא עולמים כי יוד הוא השכל של התורה וה' הוא אותיות של התורה שהוא חמשה חומשי תורה בחי' ה' מוצאות הפה היינו בתורה שהיא בחי' י"ק ברא כל עולמים (ל"ק קא) (ר' ישעיה כ"ו בטחו).

טז אין חכמה כחכמת ארץ ישראל, וכל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל וכ"א כפי חלקו שיש לו בא"י כן הוא מקבל ויונק מהמוחין של ארץ ישראל (ל"ת עא) (ר' א"י מ).

יג אדם לעמל יולד אשרי מי שעמלו בתורה, היינו מאחר שכל אדם נולד לעמל וא"א להמלט מזה בשום אופן אפילו אם יהיה לו כל חללי דעלמא בוודאי יהיה לו עמל ויסורין ודאגות הרבה ע"כ החכם עיניו בראשו שיהפוך העמל לעמל של תורה אשר בשביל זה נולד שיעמול בתורה ואז אשרי לו כי ניצול מעמל עוה"ז וזוכה לחיי עוה"ב (ל"ת קיט).

פ"א למה התחילה התורה מבראשית כי העכו"ם יאמרו גזלנים אתם וכו' בשביל זה כח מעשיו הגיד לעמו שהגיד שכל העולמות הכל מעשי ידיו ולמי שהקב"ה רוצה הוא נותן וכל הדברים נקראים כח מעשיו כנגד כ"ח אתוין דעובדא דבראשית כנגד כ"ח פירקין דידים וכשאנו מחאן כף אל כף בשעת התפלה בזה נתעורר כח אתוון דבראשית עי"ז יש כח בידינו לטהר אויר ארץ העמים ושואב האויר הק' כמו בארץ ישראל כי חוזר ארצם תחת ממשלת הקב"ה (ל"ק מד) (ר' מתאת כפיים א).

א ישראל עלה במחשבה תחלה, דהיינו שהשי"ת צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל ובשביל זה ברא כל העולם (ל"ק יז-א).

ב להבדיל בין האור ובין החושך אור אלו מעשיהם של צדיקים חושך אלו מעשיהם של רשעים, היינו

שמעשיות של צדיקים הם בחי׳ אור ולהיפך מעשיות של רשעים הם בחי׳ חושך ומי שיכול להבדיל בין אור לחושך יכול לספר מעשיות של צדיקים ועי״ז נטהר מחשבתו גם ניצול מצרות (ל״ק רלד) (ר׳ מוחין יד).

ח נמלך בנשמותיהם של צדיקים וברא את העולם, כי ע״י השעשועים שראה הקב״ה שיקבל מנשמותיהם עי״ז נעשה הדיבור של לה״ק שידבר ויברא את העולם (ל״ק יט־ט) (עיין חבקוק ג׳, ה׳ שמעתי).

ט והנה טוב מאד זה המות כי הוא טוב מאד שעל ידו באין לתכלית הטוב וזהו רק מצד הנשמה אך מי שהוא צדיק אזי יכול לשמוח גם עם גופו אפילו אם מסתכל על הסוף מאחר שגם גופו טהור וקדוש (ל״ת לג).

יוד אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, דע כי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב״ה נברא ממנו מלאך וכל דיבור נחלק לכמה ניצוצות כמו כן נבראו כמה וכמה מלאכים וכל מלאך ממונה על איזהו דבר ואפילו אילנות ועשבים יש עליהם ממונים וכל מלאך מקבל חיותו מהדיבור ומשפיע לתוך הדבר ושני הכוחות האלו מכונים בבחי׳ ידים ביד ימין מקבל וביד שמאל משפיע נמצא שכל הרפואות חלוים בתורה (ל״ק נז־א) (ר׳ תורה נד).

יא שאלת המינין על מצות מילה איך יברא הקב״ה דבר המחוסר תיקון, אך הוא על כוונה זו שהלשון הקודש בחי׳ תיקון הברית הבא מלמעלה הוא חסר תיקון ועיקר תיקונו למטה בזה העולם ע״י שמעלין הטוב שבתרגום ומשלימין את הלה״ק כי השי״ת ברא כל הבריאה בשביל האדם שהוא דייקא יתקן כל הדברים, וזה מה שתירץ במדרש כל דבר צריך תיקון (ל״ק יט־ט).

יב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם, היינו חסד כי ההולדה ע״י בחי׳ הלכות שהם בחי׳ חסד (ל״ת ב־ג) (ר׳ לימוד הפוסקים ז).

יא אמרה שבת לפני הקב״ה לכל נתת בן זוג ולי לא נתת והשיב השי״ת שכנסת ישראל הוא בן זוג שלה, שבת הוא בחי׳ אשתו הראשונה ומי שמתה אשתו הראשונה פסיעותיו מתקצרות נמצא שחילול שבת הוא בחי׳ פסיעות קצרות והנה מצינו להיפך כי צריך דווקא לפסוע בשבת פסיעה קטנה אך דע כי בחול כשעושין מצוה וכל מצוה היא קומה שלימה והס״א יונקת מן הרגלין ובשבת עולין הרגלין מן הקליפות ואז בתחילת ההליכה הוא שביל דקיק בחי׳ פסיעות קטנות ואח״כ נעשה מהם דרך כבושה (ל״ק רעז) (ר׳ ישעיה י״ח אם).

יד כל הנשמה וכו׳ בכל נשימה ונשימה צריך להלל את ה׳ (ר׳ תהלים ק״נ כל הנשמה) (ל״ק נה־ט).

יח לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת לשון נופל על לשון (עיין בראשית ב׳ לזאת) (ל״ק יט).

כב כשפגע אדה״ר לקין ושאל לו מה נעשה בדינך והשיב לו שעשה תשובה אמר אם כך תקיף חילא דתשובה פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת ולכאורה מה ענין שבת אצל תשובה אבל לפי דברינו מכוון היטב כי כשעושה תשובה שלימה ונדחה הרע לגמרי ויש לו נייחא זה בחי׳ שבת (ל״ק עט) (ר׳ נצבים ל׳ ושבת).

כו קשה המחלוקת כדור המבול, ע״י המחלוקת נופל לתאוות ניאוף (ס״ה מריבה).

לא קנים תעשה לתיבה מה קנים מטהרין את המצורע אף תיבתך מטהרתך כי המצורע הוא נרגן מפריד אלוף ועי״ז בדד ישב וקנים מטהרים אותו אף חיבתך תיבת התפלה מתקנין את המחלוקת ועושה שלום בכל העולמות (ל״ק יד־ט).

לה ארטבן שלח (ר׳ ירושלמי פאה ארטבן) (ל״ק כג).

סג בא זדון ויבא קלון דא קלונו של רעב, ע״י תאות אכילה בא מחלוקת שמחרפין ומבזין אותו וכשמשברין תאות אכילה זוכה לשלום ואזי נתרבה שובע גדול בעולם (ל״ק לט).

לט והי׳ ברכה אף אתה מקרב רחוקים וכו׳ הברכות מסורות לך, מי שמקרב את הרחוקים לעבודת ה׳ הברכות מסורים בידו (ס״ה ברכה).

לט וע״כ אברהם הוא היה מגייר אנשים ושרה מגיירת נשים, כי ע״י גרים נתגדל דעתם ונתקרבו להא הזאת היינו לדעת את השי״ת זכו לבנים כי עיקר הולדה ע״י דעת (ל״ק נג).

חבור עצבים אפרים הנח לו, כשיש שלום בין ישראל אפילו עובדין ע״א מוחלין להם כי ע״י השלום בוודאי יחבטל הע״ז והאפיקורסות שיש לכ״א מהם ע״י שידברו וישיבו זה את זה מדעותיו הרעות והכפירות ובוודאי יבואו לאמונה שלימה וישרה אבל ע״י מחלוקת באין כפירות (ל״ק סב בהש׳) (ר׳ הושע י׳ חלק).

מ טרף נתן ליראיו, טירוף לשון טלטול ע״פ רוב היראים פרנסתם בא ע״י טלטולים (ס״ה טלטול).

מב העונשים של כל הדברים החליף אאע״ה על שעבוד מלכיות אך עונש העזות נשאר בגיהנום (ל״ק כב־יא).

מב ויבא הפליט זה עוג, שרצה שיהרג אברהם וישא את שרה והוא בחי' צופה רשע לצדיק אברהם וה' לא יעזבנו בידו והקב"ה כבש משפטו ממנו זמן רב עד זמן מרע"ה ובשביל זה נקרא פליט שנמלט מהמשפט זמן כביר (ל"ק נה־ט) (ר' תהלים ל"ז צופה).

מד וע"כ אברם אינו מוליד אברהם מוליד, ואברהם ושרה לא הולידו עד שהגיעו לה"א הזאת כי עיקר הולדה ע"י הדעת ומי שהוא שלם בדעתו והשיג מה שאפשר לדעת האדם להשיג ואין חילוק בין דעתו לדעת הש"י רק בה"א דברים כמובא שאלו ה' דברים א"א לשכל אנושי לדעת אז דעתו יונק מדעת השי"ת שהיא בחי' ה"א ואז מוליד (ל"ק נג) (ר' דעת טז).

מח כל חנופה שנאמר במקרא במינות הכתוב מדבר, ע"י חנופה בא לידי כפירה (ס"ה חנופה).

נב ואנשי סדום רעים וחטאים רעים אלו לאלו, וחטאים בגילוי עריות, ע"י טובות שעושה עם ב"א נתבטל תאוות ניאוף וכן להיפך (ס"ה ניאוף).

נו ירושלים תמן יראה תמן שלם, אמונה נקרא ירושלים שעיקר בנינה מיראה בראשית ירא בשת שירא ומחבייש מהשי"ת והיא בחי' תפילה כי שם עיקר התפלה (ל"ק כב־י).

נט אין ארור מתדבק בברוך, אין כח הקללה חל על המיוחס (ס"ה יחוס).

סה כליך זה בבל שנאמר ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו (ר' תולדות כ"ז שא) (ל"ק רעח) (ר' שוחט ו).

ויצא

סח וזה בחי' אבני יעקב שנכללו כולם בתוך אבן שתיה, כי הנפשות הם בחי' אבנים כמ"ש תשתפכנה אבני קודש (איכה ד) וכולם באים ונכללים בתוך צדיק הדור שהוא בחי' אבן שתיה ועי"ז נמתקים כל הצמצומים (ל"ק סא־ז) (ר' שמואל־א ב' כי לה').

ע לבו נשא את רגליו, ע"י הרוח שבלב באים הריקודים היינו ע"י הצדיק שהוא בחי' איש אשר רוח בו (במדבר כז) ונתבטל הגאוה כמ"ש אל תבואנו רגל גאוה ונתבטל הע"ז ונמתקין הדינין (ל"ק ו).

ע ר' אליעזר הגדול גייר גרים, וזה מחמת שהיה גלגול בנו של משה כי עליו נאמר ושם האחד אליעזר וע"כ בכח זה גייר גרים כי כל עבודת משה בחייו ועכשיו לאחר מותו הוא רק לעשות גרים (ל"ק רטו) (ר' ספרי ראה כל).

ע נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאה מפתח לגאולתן של בנים, השיחה שאדם משיח בינו לבין קונו השיחה הזאת נעשה אח"כ גאולה וישועה לבניו (ס"ה התבודדות).

ע חונה מלאך ה' סביב ליראיו לסובבים ליראיו, אלו המקורבים ליראי ה' גם הם זוכים ליראה ולדעת (ס"ה יראה).

וישב

פד וישב יעקב בארץ מגורי אביו, שהיה מגייר גרים כמו אבותיו כמו מגיורי אביו וזה שאמרו שם בקש יעקב לישב בשלוה מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף היינו מחמת שיעקב היה מגייר גרים עי"ז לא היה יכול לישב בשלוה כדי שיהיו הגרים באמת ואם יהיה לו שלוה לא יוכל לעשות גרים כי אין מקבלין גרים לימות המשיח (ל"ק רכח) (ר' יבמות כ"ד אין).

פד ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, הריאה והלב הם בחי' יעקב ויוסף כי יעקב הוא אמת ואמת הוא בחי' התורה והתורה היא כנגד הריאה ויוסף הוא בחי' לב וכשבוער האש שבלב הוה אוקיד כל גופא וע"י שהחמשה כנפי ריאה נעים ונדים מנשבי על לבא ומשככים החמימות שבלב וזה ביקש יעקב היינו הריאה לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף היינו החמימות שבלב כי ע"י התורה משככים החמימות (ל"ק צב) (ר' ת"ז י"ג אלמלא).

פד אמר ר"י אמר יהושע לשמש עבדא בישרא (ר' נחמי' ט' וצבא) (ל"ת א־יג).

צא שאול שאל האיש לנו ולמולדתינו אפילו עצי עריסותינו גלה לנו, כי ע"י עצי המטה עי"ז סגולת ההולדה כי יש עצים שכשעושין מהם מטה הם מסוגלים להולדת בנים ולגדלם וכן להיפך יש שאינם מסוגלים וכו' (ל"ק רכט).

ויחי

צח ולקדקוד נזיר אחיו שרחקו אותו אחיו את הוא כלילהון דאחיך וכו' נזיר ממש הי' כי לא טעם טעם יין, מי שיש לו שונאים יזיר מן היין ועי"ז נעשה ראש להם (ס"ה מריבה).

שמות

ז לא הי' ראוי יוסף לינתן בבית האסורים אלא י' שנים מפני שהוציא דבה על י' אחיו (ע"י לשון הרע נתפס בתפיסה) (ס"ה לשון הרע).

בשלח

כא ופרעה הקריב, שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים, כשחולקין על האדם נמצא שרודפין אותו והוא בורח בכל פעם להש"י ומה שחולקין יותר מקרבין אותו יותר להש"י וזה ופרעה הקריב שהקריב וכו' שע"י רדיפתו אותם נתקרבו יותר להש"י (ל"ת יג).

משפטים

לא מי שנוטל רבית מישראל אינו ירא מן המקום הרבית מפסיד היראה (ס"ה ממון).

תשא

מה כי יש אוצר מתנת חנם שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל משם ובוודאי אין זה האוצר מוכן בשביל רשעים כי א"כ הרשע הוא גדול מן הצדיק כי הרשע בוודאי אין לו שום זכות כלל וכי יזכה בשביל זה לקבל מאוצר מתנת חנם אך באמת הרשע בוודאי אינו מקבל משם רק זה בשביל הצדיק לבד בשעה שהוא איש פשוט אזי הוא מקבל מזה האוצר מתנת חנם שזה בחי' קודם קבלת התורה שהיה מתקיים העולם בחסד חנם לבד (ל"ח עח) (ר' ואתחנן ג' ואתחנן).

אך האמת כי מזה האוצר בוודאי אינו מקבל רק הצדיק לבד אך ע"י שהוא מקבל משם עי"ז יכול להגן בזכותו ולהמשיך חיות גם למי שבאמת אין לו זכות כלל ע"כ מוכרח הצדיק להיות איש פשוט איזה עת כי עי"ז הוא ממשיך חיות לכל הפשוטים אפילו אותם שרחוקים באמת מן התורה (ל"ת ע"ח בפל"ח).

מז בשביל זה ניתנה תורה שבעל פה מחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות ויעתיקו האומות תורה שבכתב ע"כ נתן לנו תורה שבע"פ שזה אינם יכולים להעתיק נמצא שעיקר ההבדל והיתרון של ישראל על האומות הוא בבחי' תורה שבע"פ שלא ניתן לכתוב ויש בכ"א מישראל חלק מבחי' תורה שבע"פ וע"כ מי שמכיר בין התורות שניתנו לכתוב ושלא ניתנו לכתוב הוא יכול להכיר בין ישראל לאומות כי זה עיקר הבדלם (ל"ת כח) (ר' הושע ח' אכתוב).

ויקרא

א ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו ת"ח שד יהודי שלומד תורתו להתייהר ולקנטר זה נקרא בלא דעת אז נבילה טובה הימנו (ל"ק יב־א).

ז העולה על רוחכם, היינו שעולה באה על הרהור הלב ששם משכן הרוח ואין השי"ת מצרף מחשבה למעשה בר מהרהורי עכו"ם והרהור עכו"ם שייך אצל כל אדם היינו מה שמתחיל להתפלל בדביקות ובאמצע נופל ממדריגתו זה בחי' הרהורי עכו"ם כי כל הנפילות באים מקלקול אמונה וצריך להביא על זה עולה ובחי' עולה היא כשמשבר רוחו בקרבו ומתבייש בעצמו על שנפל ומרחם על עצמו עד שיתאנח ועי"ז יחזור למדריגתו (ל"ח קח) (ר' קידושין מ' אין).

ז והעולה על רוחכם שעולה מכפר על הרהור הלב כי יש בחי' לבי סחרחר (תהלים לח) כי יש קליפה שהיא מעקמת ומסבבת הלב בעיקומים ובלבולים הרבה והיא בחי' קליפת נוגה וכשאדם נופל לשם שזה בחי' מקומות המטונפים ואזי מבקש וצועק איה מקום כבודו וזה בעצמו תיקונו כי חוזר ושב אל הכבוד העליון שהוא בחי' איה וזה בחי' עולה בחי' ואיה השה לעולה שבחי' איה היא בחי' שה לעולה לתקן ולכפר הרהור הלב (ל"ת יב) (ר' וירא כ"ב ואיה).

צו

ט כל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה, שלא ישאר לעתיד רק בחי' תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו ית' ולהכיר אותו ית' שעי"ז סמוכים וקרובים אליו ית' שזה כל שעשוע עוה"ב כי שאר כל הדברים יחבטלו לעתיד כולם בבחי' כל הקרבנות וכו' (ל"ת ב־א) (ר' ישעיה ל"ח והטוב).

טו דאכיל בהדי קירא ילקי בהדי קילא ע"י הנאה שאתה מקבל מחבירך עי"ז אתה סובל צערו על עוונותיו (ס"ה נהנה מאחרים).

כד כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, ע"י לשון הקודש נופל ונחבטל תאות ניאוף (ל"ק יט־ג) (עיין חגיגה י"ג חיות).

אמור

כז כי האלקים יבקש את הנרדף ואפילו צדיק רודף את

הרשע, ע״י שנותנין מעשר ניצול משונאים כי השי״ת מכסה אותו בידו ומצילו כי כשהנרדף צדיק שהוא סמוך להשי״ת אזי הוא ית׳ מצילו בידו אבל כשהנרדף רשע שהוא רחוק מהשי״ת אזי כביכול מגדיל ידו ומחפה עליו כי יד הגדולה היא בחי׳ הסתפקות ומעשר הוא בחי׳ הסתפקות ועי״ז השי״ת מושיט ידו ומכסה עליו וניצול משונאים (ל״ק רכא) (ר׳ שבת ל״ב הביאו) (בהעלותך י״א הצאן).

לג וזה שאמרו חנניא מישאל ועזריה לנבוכדנצר אתה מלך עלינו לכרגא אבל להנהיג אותנו בעבודות ובאמונות את וכלבא שוין, היינו שאמרו שלא נגע במלכות ישראל השייך לאמונתינו כי אמונתינו שומרת את המלכות מליגע בה זר (ל״ק יח־ה).

לז כי הנדר שנודרין צריכין לשלם מיד והמאחר נדרו גורם אלו הד׳ מדות ע״ז ג״ע ש״ד ולשה״ר ולמד מיעקב שבשביל שאיחר נדרו בא לידי ׳ד׳ ואיתא (שם) שבשביל שראה משה בסבלות בני ישראל דהיינו שנתן לב על סבלותם שהיו מכבידין עליהם והעבודה השייך לאיש נתנו על אשה וכן להיפך והיה משה מסתכל על זה ונתן על כ״א העבודה הראוי לו ואמר לו השי״ת שעי״ז תזכה להתיר נדר שנאמר בו ג״כ בין איש לאשתו נמצא שע״י שמסתכלין להעריך כ״א כראוי עי״ז זוכין להתרת נדרים ועי״ז ניצולין מד׳ מדות הנ״ל (ל״ת כז) (ר׳ מנהיגי הדור טז).

נשא

יוד לא תנאף לא תהנה אף וצריך לשמור עצמו אפילו מריח ניאוף כי הוא פוגם בחי׳ משיח שלו שהוא בחי׳ חוטם (ל״ת לב) (ר׳ משיח טו).

דברים

ג שמע ישראל היום אחה עובר את הירדן מה ראה לומר להם כאן שמע ישראל רבנן אמרו למה הדבר דומה למלך שקדש מטרונה בשני מרגליות אבדה אחת אמר לה המלך שמרי השני׳ כך קידש הקב״ה את ישראל בנעשה ונשמע אבדו את הנעשה שעשו את העגל אמר להם משה אבדתם נעשה שמרו נשמע הוי שמע ישראל וע״כ כשלומד מתוך הספר שהוא בחי׳ עשי׳ אין בזה כ״כ כח לעורר אותו כי ישראל אבדו הנעשה אבל כששומע מפה הצדיק הוא בחי׳ נשמע שזה הכתר נשאר להם לישראל (ל״ק קכ) (ר׳ צדיק קא).

שופטים

פה כשיש דין למטה אין דין למעלה כשאדם שופט ודן את עצמו על כל עסקיו ע״י התבודדות מבטל ממנו כל הפחדים והדינים כי הוא בעצמו נתעורר (ל״ק טו־ב).

כשאין דין למטה יש דין למעלה כשאינו שופט את עצמו אז הדין נתלבש בכל הדברים לעשות בזה האיש משפט כתוב (ל״ק טו־ב).

איכה

א ואבדה חכמת חכמיו זה נאמר על סילוקן של חכמים (ר׳ ישעיה כ״ט הנני) (ל״ק נז־ב).

שיר השירים

א שיר השירים אשר לשלמה למלך שהשלום שלו, ע״י תיקון הברית זוכין לקול ומבחי׳ קול זוכין לשלום (קל״ק כו־ו).

מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענווה עקב לסילותא, יש אדם שאהבתו שיש לו עם הש״י במדותיו ובזמן הוא בחי׳ אהבה שבדעת שלמעלה מהזמן להאדם שהוא במדריגה פחותה ממנו (ל״ק לג־ו) (ר׳ חגיגה י״ב וירא) (זכרי׳ י״ד והיה).

א לבבתני באחת מעיניך מהו באחת מעיניך אלא שבעין השניה כבר היו מסתכלין על העגל נמצא שבשעת מתן תורה כבר היה דעתם לפרוש ח״ו ואעפ״כ היה יקר בעיני השי״ת מאד ההתקרבות בעצמו (ש״ה קכג) (ר׳ ע״ה צד).

קהלת

א אין אדם מת וחצי תאותו בידו כי אצל הצדיק אין חילוק בין החיים ובין לאחר מיתה כי גם לאחר מיתה הוא עובד את השי״ת ואין זה חילוק אלא אצל זה שנמשך אחר תאוות אכילה ולאחר מיתה אין אוכל ושותה ויש ימים שהותרה אכילה והצדיק אפילו בזאת החצי של חציו לכם אוחז את תאוותו וזה וחצי תאוותו בידו אפילו זאת החצי שהוחר לו אוחז תאוותו בידו בודאי אין זה מת אלא תמיד חי (ל״ק קמד).

אופן ב: וחצי, זה בחי׳ מחלוקת ומי שאוחז תאוותו ממחלוקת זוכה שיאמרו דבר הלכה משמו ואז הוא דר בשני עולמות ונאלו לא מת (ל״ק קמה) (ר׳ ירושלמי שקלים פ״ב כמו).

א אין אדם מת וחצי תאוותו בידו נמצא שאין ממלא

תאותו ורצונו בממון לעולם כי תמיד חסר לו אבל יש בחי׳ שפע כפולה בחי׳ (איוב כב) וכסף תועפות לך שהוא לשון כפול נמצא שבזה השפע נתמלא רצונו (ל״ח מ).

והנה רבינו ז״ל לא ביאר דבריו (יש בחי׳ שפע כפולה) כי מבואר בהתורה צויית צדק (סי׳ כג) שעיקר שבירת תאוות ממון הוא ע״י הצדיק ומי שחולק על הצדיק הוא נופל לתאוות ממון וכשמקושר להצדיק הוא ממשיך ממנו שפע כפולה שאין בה שום חסרון יותר ממה שרוצה שהוא היפך מתאוות ממון שהוא בחי׳ אין אדם מת וכו׳ (ל״ה בהמ״ז ד׳ טז) (שייך להתורה ל״ח מ).

מ״ר רות

א למה נסמכה פרשת כריתות זרעו של עמלק לפרשת משקולת לומר שבעון משקולת היה מלחמת עמלק, כשאדם עוסק במו״מ באמונה זה בחי׳ הקרבת קרבן תמיד והקטרת הקטורת ואז האמונה מעלה כל הניצוצות הק׳ שבקליפות ועי״ז נופלים כל הקליפות והעכו״ם בחי׳ כריתות זרעו של עמלק (קל״ק להיב).

ד יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני עושה עם בעל הבית, צדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע וכמו שמצינו בגלגלים שעיקר הליכתם ממערב למזרח וגלגל היומי מכריח אותם ממזרח למערב כן הנותן צדקה נקרא מזרח והמקבץ נקרא מערב גלל כן עיקר העשיה העני עושה עם בעל הבית (ל״ק לאכ).

מדרש הש׳

איתא במדרש הובא בס״ח סי׳ קלז, בשביל שאמר משה לבני גד תרבות אנשים חטאים נענש שבן בנו עבד לפסל מיכה והדבר קשה מה ענין זה של תרבות וכו׳ לעונש שלו והחירוץ כי כל הדר בחוץ לארץ כאלו אין לו אלוה ואמרו חז״ל החושד בכשרים לוקה בגופו ומשום היה חושד אותם שאינם רוצים בארץ ישראל שום חלק נמצא שאין להם אלוה בשביל זה נענש בבן בנו שלא היה לו אלוה כי הם כשרים היו בדבר כי ג״כ רצו ליטול חלק בארץ (ל״ק קד).

פירוש כי גם אצלם היה חשוב מאד ישיבת א״י ורצו ג״כ ליטול חלק בארץ רק המקנה רב הכריחם לבקש ממשה שיתן להם נחלתם מעבר הירדן מזרחה (ל״ק ק״ד בפל״ח).

מדרש תנחומא

נח

כי עיקר תולדותיהן של צדיקים מצוות ומעשים טובים, נמצא שהמצוות ומעשים טובים וכל עבודת ה׳ הם בחי׳ הולדה וקודם ההולדה כמה קלין וכו׳ יש להיולדת קודם שמולדת בפרט מבכירה שזה בחי׳ התחלה כמו כן בעבודת השם כשרוצה לעבוד איזה עבודה בפרט בהתחלה שאז קשה מאד וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר (ל״ת דב).

תצא

עמלק היה חותך מילות וזורק כלפי מעלה, כי מילה היא מצוה ראשונה שנצטוה בה אברהם אבינו שהיה ראש למאמינים ועמלק שהוא בחי׳ הפילוסופים והכופרים הוא כופר בכל המצוות ומפרש הכל על שכליות לבד וזהו חותך מילות וזורק כלפי מעלה שכופר במצות מילה וזורקה כלפי מעלה אל השכל כי הם מפרשים הכל רק על שכליות לבד וכופרים בעשיות המצות אשרי מי שאינו יודע מהם כלל וע״כ עיקר הכנעתו ע״י אמונה בחי׳ ויהי ידיו אמונה (ל״ת יט) (ר׳ בשלח י״ז ויהי).

נצבים

אתם נצבים שנסמך לפר׳ קללות לומר שכל הקללות הן הן המציבים אתכם, כמו כן כל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו הם טובות גדולות מאד בגו״ר והן המציבין אותם (ל״ק קפא).

מכילתא

זכור את יום השבת זכרהו מאחד בשבת, היינו שתמשיך מקדושת שבת על ימי החול ותקדישם מל״ט מלאכות ולפי הקדושה שמקדש ימי החול כן נדחה זוהמת הנחש ועי״ז עולה הדיבור ונתבטל העניות והדחקות (ל״ק לח־ז).

ואלה המשפטים ואיתא במכילתא יכול התלמידים (ראה שמות כ״א ואלה) (ל״ק ז־א).

ואלה המשפטים איתא במכילתא הושוו אשה לאיש לכל דינים שבתורה (ראה שמות כ״א ואלה) (ל״ק י־י).

יתרו

כל התחלות קשות (ר׳ עבודת ה׳ כה) (ל״ק סב־ה).

כל התחלות קשות, וצריכין כמה קלין וכמה גניחות וכו׳ קודם שמתחילין איזה התחלה וגם אח״כ לאחר ההתחלה ג״כ אינו בא בנקל עבודת ה׳ וצריכין כמה יגיעות קודם שזוכין לעשות איזה עובדא שיהי׳ לה איזה הידור אך ההתחלה קשה מאד (ל״ת ד־ב).
כל התחלות קשות מחמת שבהתחלה צריכין לשבר ולפתוח פתח מחדש ע״כ קשה מאד וסגולת כח הצדקה להרחיב ולפתוח הפתח יותר ויותר שכשעושין איזה פתח באיזה עבודה ונותנין צדקה אזי הצדקה פותחת ומרחבת הפתח יותר ויותר (ל״ת ד־ב) (ר׳ מ״ח נח כי עיקר).

בשלח

ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, הרי שאפילו יחזקאל שהיה נביא גדול כזה לא היה רואה מה שראתה שפחה בימי משה וכל זה מחמת גודל עוצם מעלת משה רבינו שהיה המנהיג כי ע״י גדולת המנהיג יכול להמשיך המוח אפילו להרגלין ואז יוכל להיות שרגלין אלו הם גדולים ממוח אחר (ל״ת לט).

ספרי

ואתחנן

ושננתם לבניך ובשביל זה התלמידים נקראים בנים, כי על ידם בא ההולדה כי ע״י שעוסק עם בני אדם לקרבם לעבודת השי״ת עי״ז נשלם דעתו כי הם מחדדין אותו ועיקר הולדה ע״י דעת (ל״ק נג) (ר׳ דעת יז).

ראה

כל זמן שיש ע״ז בעולם חרון אף בעולם, ע״י מיעוט אמונה בחי׳ ע״ז שיש בישראל כן הסתרת פני ה׳ אבל ע״י שנמתק הרוגז והחרון אף ע״י רחמנות נתמעטת ההסתרה (ל״ק יח־ב) (עיין צדיק כח).
כל זמן שיש ע״ז בעולם חרון אף בעולם, אבל ע״י אמונה שהוא היפך ע״ז נתבטל החרון אף היינו שיאריך אפו על כל דבר בלבול ומניעה שעובר עליו בתפלתו ועבודתו שיסבול הכל ויעשה את שלו בזריזות ושמחה (ל״ק קנה) (ר׳ תהלים ל״ז שכן).
כל זמן שיש עכו״ם בעולם חרון אף בעולם, דע שיש כ״ד מיני פדיונות להמתיק הדין מכל הכ״ד בחי דינים ויש פדיון אחד שכולל כל הכ״ד בחי דינים ולא נמצא כ״א חד בדרא שידע זה הפדיון ופעמים אפילו כשזה הצדיק עושה הפדיון אעפ״כ אינו מועיל זה מחמת כי גם למעלה תאבים לפדיון כזה ומשתמשים בזה לצורך דבר אחר היינו לעשות גרים כי כל זמן שיש עכו״ם בעולם חרון אף בעולם וכשממתיקין הדין והחרון אף נמתק העכו״ם ונעשין גרים (ל״ק רטו) (ר׳ יתרו י״ח וישמע).
כל זמן שיש ע״ז בעולם חרון אף בעולם, כי אפילו כשאין עובדין ע״ז יש פגם ע״ז כי קלקול אמונה היא ג״כ בחי׳ ע״ז וע״י נסיעות של ישראל נתכפר ונמתק החרון אף ונמשך רחמנות ועיקר הרחמנות הוא שהשי״ת ימסור את הרחמנות בידינו ואצלינו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וכיוצא (ל״ת סב) (ר׳ מסעי ל״ג אלה).

וזאת הברכה

לא קם כמשה וכו׳ בישראל לא קם אבל באומות קם ומנו בלעם, כי משה הוא דעת דקדושה ובלעם הוא דעת דקליפה והדיבור הוא התגלות הדעת שהדיבור מדבר מה שבדעת וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הבלים מוליד אוירים ארסיים של ניאוף והשומע ממנו הדיבורים ונושם נשימות מכניס בגופו אלו האוירים (ל״ק מג) (ראה במדבר ל״א ויקצוף).
הופיע מהר פארן וכו׳ שרצה הקב״ה ליתן התורה לכל הברואים וכל אחד לא רצה לקבלה מחמת ששמעו שאותה מדה שהם כרוכים אחריה אסרה תורה, כי יש אנפין נהירין ויש אנפין חשוכין ומן אנפין חשוכין יש לעכו״ם יניקה וכל עכו״ם יש להם כל המדות רעות רק כל אומה כרוכה אל מדה אחת יותר מכל המדות וע״י שהאדם מתייגע בתורה עד שזוכה להבין שאזי הוא בבחי׳ אנפין נהירין אז נכנעין המדות והתאוות של העכו״ם (ל״ק קא) (ר׳ אבות ג׳ כל הפורק).

פסיקתא

ע׳ משלי ג׳ כבד ה׳ מהונך אל תקרי מהונך אלא מגרונך (עיין משלי כ״ט ורועה) (ל״ק כז־ו).

תנא דבי אליהו רבא

לא בשעה שאמר הקב״ה לאדה״ר ואכלת את עשב השדה נזדעזעו איבריו אמר אני וחמור נאכל באבוס אחד, נזדעזעו איבריו זה בח׳ חולי הקדחת שבא ע״י אכילת עשב השדה ע״י שאוכל יותר ממה שצריך שהיא בחי׳ מאכל בהמה וזה שאמרו כיון ששמע

בזעת אפך תאכל לחם נתיישבה דעתו כי חולי הקדחת זה בחי׳ פגם הדעת כי עיקר הדעת הוא ע״י חיבור אש ומים וזה כיון ששמע בזיעת אפך כי רפואת החולי הנ״ל הוא ע״י זיעה ועי״ז נתיישבה דעתו שנתרפא מהחולי שהוא שלמות הדעת (ל״ק רסג).

סידור

ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, אין טוב אלא תורה כי אותיות התורה הם מנהיגין את כל העולם (ל״ק ל״א ה״ש) (וראה יומא ע״ב וזאת).

ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשי בראשית, הצדיק נקרא טוב וע״כ הצדיק שלבו פתוח בחכמה בחי׳ לבי חלל בקרבי עי״ז יוכל לחדש מעשה בראשית ולעשות נסים בעולם (ל״ק מט־ז) (ר׳ סוכה מ״ט חמוקי).

וזה שֶׁקִּדֵּם ק״ש שהוא אמונת היחוד אנו מבקשים והוא יוליכינו קוממיות לארצנו היינו שאנו מבקשים ומחגעגעים לא״י ועי״ז זוכין לאמונה היינו ק״ש שהוא אמונה בחי׳ ארך אפים היפך הכעס (ל״ק קנה) (ר׳ כעס יא).

בעלמא דִי ברא כרעותיה וימליך מלכותיה, מלכות הוא בחי׳ כבוד והוא בחי׳ רצון וכשהאדם מסתפק ברצון השי״ת רק כמו שהוא ית׳ רוצה אזי ממליך מלכותי׳ כי עיקר המלכות מהרצון אבל כשרוצה האדם איזה רצון אחר חוץ מרצון השי״ת עי״ז נעשה מלכות אחרים של העכו״ם (ל״ק קעז) (ר׳ רצון ו).

בשעה שאומרים וצבא השמים לך משתחוים ראוי להתפלל על כל דבר כי כל הרפואות ע״י הגלגלים שהם צבא השמים וכל אחד נותן כח באיזה עשב השייך לו ומהם מקבלים העשבים כח לרפאות ע״כ טוב לבקש מהשי״ת בעת שאומרים וצבא השמים וכו׳ שאז באים כולם להשתחוות אליו ית׳ שיצווה הש״י להם שימשיכו אלו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך חחיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכי״ר (ל״ק רלא).

בשעה שאומר הללו את ה׳ מן השמים וכו׳ כל צבאיו, אזי האדם קורא לכולם ומצוה לכולם שיהללו את ה׳ ומזה ראוי לאדם להתעורר לתפילה בכוונת הלב מאחר שבתפילתו קורא לכל העולמות להללו ולשבחו יתברך (ל״ק רלב).

ונפשי כעפר לכל תהיה, כמו העפר שהכל דשין עליה והיא נותנת להם כל הטובות אכילה ושתי׳ וכו׳ כי הכל היה מן העפר כמו כן אע״פ שחולקים עליו ומבקשים רעתו אעפ״כ יעשה להם כל הטובות עי״ז מפיר מחשבות השונא (ל״ק רעז) (ר׳ שונאים ב).

וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל, ימי חנוכה הם ימי הודאה וזה בחי׳ שעשוע עוה״ב כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד ולא ישאר רק בחי׳ תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו ית׳ שזה כל שעשוע עוה״ב (ל״ת ב־א) (ר׳ ב״ר צו פ״ט כל).

אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ שע״י אחדות שנתגלה בישראל למטה נתגלה אחדותו הפשוט ית׳ למעלה (ל״ת ב־ו) (ר׳ ברכות ט׳ יחיד).

ואוי כשבא טומאת המקרה ח״ו ע״י עוות המשפט אין תיקון רק ע״י קישור המרכבה בחי׳ מרכבו ארגמן שהם מלאכי המרכבה שצריך לקשרם לתקן פגם המרכבה שמשם באין האהבות הנפולות וע״כ קודם השינה נתתקן מקדמונים לומר קישור המרכבה דהיינו מימיני מיכאל וכו׳ כי ע״י קישור המרכבה ניצולין מטומאה הנ״ל (ל״ת ה־יב) (ר׳ שה״ש ג׳ מרכבו).

ע״כ צריך לומר קטורת בכונה גדולה כי עיקר עליית כל ניצוצי הקדושה מעמקי הקליפות היא ע״י קטורת ועי״ז זוכין לשמחה (קל״ק כד־ד).

וזה אנו מבקשים ונפשי כעפר לכל תהיה היינו שיהיה לה כח המושך להמשיך הכל אליו כעפר כי הצדיק יסוד עולם הוא עניו ושפל ומשים עצמו כעפר והוא ממשיך כל ההשפעות להעולם (ל״ק ע).

אל מלך יושב על כסא רחמים וכו׳ מעביר ראשון וכו׳ (ר׳ תהלים ע״ט אל) (ש״ה פט).

וחקננו בעצה טובה מלפניך שבתפילת ערבית צריכין לומר בהתעוררות גדול בכוונה גדולה מאד מעומקא דלבא כי מאד צריכים לבקש רחמים מהשי״ת שנזכה לעצה טובה ולידע איך להתנהג (ש״ה רלח) (מ״ב עצה).

ואל תביאנו לידי נסיון ולא לידי בזיון אמר בזה״ל אָדער אַ נסיון אדער אַ בזיון היינו כי אם לא יעמוד בנסיון יהי׳ לו בזיון וכבר סיפר הרבה מענין מיאוס תאוה זאת ואמר שאינה תאוה כלל וכו׳ ונמצאים הרבה שמעוצם גשמיותם אין מועיל להם כלל מה שממאסין להם ענין זה אדרבא יתגברו עליהם הרהורים יותר ע״כ טוב לרוב בנ״א לבלי להתחיל לחשוב בזה כלל (ש״ה דש).

זמירות לשבת

וזה פירוש פוסעים בו פסיעה קטנה, עיקר שליטת החיצונים בימי החול הוא בבחי' רגלין ובשבת קודש חוזרין להם כח ההליכה אך עדיין היא פסיעה קטנה סועדים בו היינו ע"י בחי' שבת שהיא בחי' אמת הוא עושה לעצמו סעד ורגל שלישי לברך שלש פעמים היינו שלש רגלים וליתן כח בהם שיוכלו לילך כראוי הוא ע"י צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים היינו שיתן צדקה של ע' ח שהיא בחי' שמש העתידה להתחדש כאור שבעת הימים (ל"ק פו) (ר' צדקה לג).

פוסעים בו פסיעה קטנה היינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה שעי"ז המאור העינים בשלימות שעי"ז השביעה וע"כ מה שסועדים בו ג' פעמים הוא רק לברך דהיינו בגין דיתברכון כל שיתא יומין אבל בשביל שבת עצמו לא היה צריך לאכול כ"כ שלש פעמים כי בשבת השביעה (ל"ק רעו) (ר' ברכות מ"ג פסיעה).

פוסעים בו פסיעה קטנה סועדים בו לברך שלש פעמים, היינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה והוא תמוה לכאורה כי הלא אדרבא מי שמתה אשתו ראשונה פסיעותיו מתקצרות ושבת הוא בחי' אשתו ראשונה והיה ראוי שיהי' בו פסיעות גדולות אך סועדין בו לברך וכו' היינו שאוכלים סעודת שבת וע"ז באמת נתתקנין הפסיעות קטנות ונתרחבין וע"כ ע"י אכילת שבת נתתקן חילול שבת שהיא בחי' פסיעות קצרות כי ע"י אכילת שבת נעשה מפסיעות קצרות דרך כבושה (ל"ק רעז).

איש אשר רכב על סוסי אש בסערה, כשרואה אדם שבוער ביותר לעלות אל ה' חוץ מהמדה ידע שזה מבחי' רוח סערה ואליהו היה יכול להכניע זאת שהיה רוכב ומכניע סוסי אש בסערה דהיינו האש הדולק ביותר מן המדה כי הרוח צריך לנשב במדה כדי שידלק האש שבלב ע"פ מזג השוה (ל"ח ט).

שכרו הרבה מאד על פי פעלו, ע"י אמונת צדיקים זוכה לממון הרבה וזה שכרו הרבה מאד מאד זה הממון כשרז"ל ובכל מאדך על פי היינו אמונה בצדיקים כי האמונה תולה בפה של אדם פעלו הם הצדיקים כ"ש אתן לפעלי צדק ועי"ז שכרו הרבה מאד (שי"מ ע"ה סז).

למעבד נשמתין ורוחין חדתין בתרתין ובתלתין היא התורה שיש בה ל"ב נתיבות ובתלתא שבשין היינו אורייתא תליתאי כשהצדיק מגלה איזה דבר תורה אזי מוריד נשמתין חדתין לכ"א מהשומעין תורתו כפי תפיסת המוחין שלו (ל"ק לו-ה) (ראה הושע י"ד כי ישרים) (זוהר משפטים ק"י סלוקא).

משוך חסדך ליודעיך א-ל קנא ונוקם היינו שאנו מבקשים שהשי"ת ימשיך חסד ליודעיו להכעיס להשונאים וזה משוך חסדך ליודעיך א-ל קנא ונוקם היינו כדי לנקום בהשונאים כדי שיראה רשע ויכעס (שי"מ ע"ה פו).

תפילת ראש השנה

בקולות וברקים עליהם נגלית ובקול שופר עליהם הופעת, מי ששומע תקיעת שופר מאיש ירא וחרד בוודאי לא ידאג כל השנה מרעמים כמ"ש בקולות וכו' שבקול שופר הופיע עליהם מקולות וברקים (ל"ק ה-ג).

הגדה של פסח

בשביל זה אומרים הגדה בקול רם כי הגאולה היתה ע"י קול ונקראת הגדה להורות על תיקון הברית ועיקר המצוה ביין להורות על תיקון הדעת (ל"ק כ-י).

כנגד ארבעה בנים דברה תורה, כנגד הד' מלכיות דקדושה של הד' עולמות יצאו מאברהם ארבעה בנים יצחק הוא בן חכם עשו בן רשע יעקב הוא בן תם ישמעאל בן שאינו יודע לשאול כי עיקר התשובה על העוונות שאינם ידועים וע"כ רדף אחד ד' מלכים כדי להכניעם שהם בחי' ד' מלכיות דס"א (ל"ק ל-ט).

וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור שכשהדיבוורד במיצר הגרון שזה בחי' גלות מצרים אזי הוא אנוס על פי הדיבור היינו שיש לו אונס ומניעה ע"י שאין נקודות להאותיות ואין הדיבור בשלימות עי"ז הוא אנוס ואינו יוכל להוציא מכח אל הפועל הדבר שבקדושה שרוצה לעשות כי כל הדברים צריכים לבוא בבחי' מחשבה דיבור ומעשה (ל"ק סו-ד) (ר' ז' האזינו) (א' ז' רצד' רחושי).

פתגמי העולם

וזה שאומרים העולם שאינו יודע מחייו כי עיקר הידיעה והדעת הוא מחיים מאריכת ימים ולבוא לאריכת ימים הוא ע"י עסק התורה ועי"ז יכולין לקרב ולהוכיח את מי שצריכין (ל"ק נו-ג) (ר' דעת כט).

הרמב"ם ז"ל

מבואר ברמב"ם ז"ל בהלכות תפלה כי עיקר התפילה היתה מה שכ"א מדבר מלבו אח"כ כשראו אנשי כנה"ג שנתמעטו הלבבות תקנו סדר התפילה מבואר מזה מעלת ההתבודדות (ש"ה רכט).
מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל שאסור לבקש משום אדם שיתפלל עבורו כי הוא כמו אמצעי וע"ז ח"ו לכאורה קשה כי הלא מצינו אצל משה רבינו (במסכת סוטה יג) התפלל בעדנו וכן אצל שמואל הנביא וכו' לכן נראה שהאיסור הוא רק אם מתכוין לעשות את הצדיק לאמצעי ח"ו אבל אם מתכוין כמו התפילת ציבור שמשתף הצדיק אתו להתפלל יחד אין בזה איסור (בה"ל י־יז).

טעמי מצות לר"מ הבבלי

אין בין חמץ למצה אלא משהו, חמץ זה תיקון הכעס ע"י תענית מצה זה בחי' אכילת עונג שבת וזה אין בין חמץ היינו אין בין התענית לבין אכילת עונג שבת אלא מ'ש'ה'ו' נוטריקון ו'היה מ'עשה ה'צדקה ש'לום כי זה בחי' שלום שאין לו פה ושלום של שבת יש לו פה כי לפעמים יש שלום בין בנ"א אבל אין יכולן לדבר וע"ז אבל ע"י אכילת שבת עם הצדקה זוכין לשלום בשלימות שמדברין זע"ז (ל"ק נז־ח) (ר' ישעיה ל"ב והיה).

שבילי אמונה

הדמעות הם ממותרות המרה שחורה, כי תיקון של הרהורי זנות שבא לאדם שיאמר שמע וברוך שם וכל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא אבל אם הוא ח"ו רגיל בהרהור של התאוה הכלליות ר"ל ואינו יכול להפריד ממנה אזי צריך ג"כ להוריד דמעות בשעת קבלת עומ"ש כי הדמעות הם ממותרות המרה שחורה ומרה שחורה היא טחול שהיא לילית מלכות הרשעה וכשמוריד דמעות אזי יוצאין לחוץ המותרות היינו תאות ניאוף וכולל נשמתו במלכות שמים (ל"ק לו־ד) (ר' בלק כ"ה והמה).

המקובל האלקי
ר' שמשון מאוסטרופולי זצוק"ל

תתן א'מ'ת' ל'י'ע'ק'ב', הם אותיות י'ע'ק'ב' ל'א' מ'ת' (ראה יעקב אבינו ג) (ל"ק כג־א מ"ה).

עשרה מאמרות

אלה מסעי בני ישראל בשביל שחטאו באלה אלקיך ישראל בשביל זה יסעו בני ישראל, נמצא כל הנסיעות בשביל קלקול האמונה בחי' ע"א כ"א היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב"ה להזמין לו כל צרכו לא היה נוסע שום נסיעה (ל"ק מ).
אלה מסעי בני ישראל נסיעות בני ישראל מכפרין על אלה אלקיך ישראל היינו על פגם ע"ז כי אפילו כשאין עובדין ע"ז יש פגם ע"ז כי קלקול האמונה היא ג"כ בחי' ע"ז וע"י נסיעות של ישראל נתכפר וכל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם נמצא כשנתכפר פגם ע"ז נמתק החרון אף ונמשך רחמנות (ל"ת סב) (ר' ספרי ראה כל).

ראשית חכמה

שער הקדושה בתחילתו, צריך ליזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת כי מעלת וקדושת שבת גדולה ויקרה מאד כמובא בפרט בר"ח בשער הקדושה בתחילתו וראוי ונכון ללמוד בראשית חכמה בשער הנ"ל ולשום לבו היטב על כל הדברים הנאמרים שם בענין קדושת ומעלות שבת קודש כי כל ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפני עצמו והבן שם היטב כדי שיתלהב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה כראוי (ל"ת יז) (ר' שבת לב).

כתבי האר"י זצ"ל

פע"ח כוונות פורים פרק ו'. צריכין להמשיך חיות להקדושה הנעלמת בתוך הקליפות אבל בצמצום גדול כדי חיותו ולא יותר, כל מה שאותיות התורה נתלבשים בצמצומים התורה היא בהעלם יותר אבל ע"י שכופה יצרו ומתגבר עליו אז הוא דומה למלאך ה' צבאות נפשטין האותית מהקליפות אזי מקבלין אור רב מלעילא (ל"ק לג־ג) (ראה משפטים נעשה ונשמע).
מובא בכתבי האריז"ל שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה נגד הראש כדי לקבל קדושה, נמצא שצריך לזה אמונה להאמין שמחמת שמגביה ידיו מקבל קדושה כי בלא אמונה אינו כלום (ל"ק צא) (ר' תהלים קי"ט כל).
וזה שמובא בעה"ח שער א"א פ' י"ב. אחוריים דמה חסיר מה נשאר פה, כי אין ממנין פרנס על הציבור אא"כ קופה של שרצים תלויה מאחוריו וזה פירוש אחוריים דמה כי ע"י קופה של שרצים שתלוי מאחוריו עי"ז מחזיק א"ע בבחי' מה

וכשמסיר המה שאין מחזיק עצמו בבחי' מה אלא מתגאה אזי נשאר פה היינו שבנ"א פותחים את פיהם ואומרים חזור לאחוריך ומבזים אותו (ל"ק צה) (ר' מנהיגי הדור ה).

הבעש"ט זצוק"ל

א הבעש"ט אמר קודם שגוזרין גזר דין על איזה איש שואלין את האיש בעצמו (ר' אבות ג' ונפרעין) (ל"ק קיג).

ב שמעתי בשם הבעש"ט שאמר אוי ואבוי כי העולם מלא מאורות וסדות נפלאים והיד הקטנה עומדת בפני העינים ומעכבת מלראות אורות גדולים, כי המטבע דהיינו תאוות ממון עומדת לנגד עיניו ואינו רואה אור הגדול של התורה והצדיקים אבל בהעברה בעלמא יכול להעביר העולם מנגד עיניו כשיסתכל למעלה מעוה"ז אז יזכה לראות אור התורה והצדיקים (ל"ק קלג) (ר' משלי ד' ואורח).

ג ומזה היה הסתלקות הבעש"ט ז"ל כי אמר שיסתלק ממעשה הש"ץ ימ"ש כי אצל הש"צ ימ"ש היו כמה גדולי הדור ולומדים מופלגים שהטעה אותם והם יצאו מן הכלל ודברו רעות על כלל התורה וזה מחמת שבא להם גבורות קשות ולא המתיקו אותם ואלו הדיבורים נפלו על הבעש"ט ז"ל שהוא היה אז גדול הדור ומזה נסתלק וכמו שאומרים בשם הבעש"ט ז"ל שאמר שנעשו לו שני נקבים בלבו ע"י מעשה של הש"צ ימ"ש (ל"ק רז) (ר' תהלים קמה וגבורתך).

ד כשיש לו בטחון ועושה צדקה אזי יכול לעשות מקול הציפצופים דיבורים וזה בחי' מה שמספרין על הבעש"ט שהיה שומע דיבורים מקול הכינור כי היה עושה מציפצופים דיבורים (ל"ק רכה).

ד־א כמו שמספרין מעשה מהבעש"ט עם הדרשן וכו' ר"ל כמבואר במ"א שדרשן אחד ישב פ"א בסעודה שהיה מיסב עליו הבעש"ט ז"ל ואמר הדרשן הזה תורה לפני המסובין והם שחקו ממנו על שמילא את לבו לומר תורה על השלחן שהיסב עליו הבעש"ט וחרה להדרשן קצת על ששחקו ממנו ונשמע להבעש"ט ז"ל וצוה על הדרשן לומר לפניו הד"ת שאמר לפניהם ואמר אח"כ הבעש"ט ז"ל שהדרשן זה הוא אומר תורה מפי אליהו ז"ל (ל"ת לב) (בפל"ח).

ה מה שמספרים בשם הבעש"ט זצוק"ל משל שמלך א' הניח אוצר גדול וסבב באחיזת עינים כמה חומות סביב האוצר וכשבאו בני אדם לאלו החומות נדמה להם שהם חומות ממש וקשה לשברם וקצתם חזרו תיכף וקצתם שברו חומה א' וקצתם שברו יותר ולא יכלו לשבור הנשארים עד שבא בן המלך שאמר אני יחדע שכל החומות הם רק באחיזת עינים ובאמת אין שום חומה כלל והלך לבטח עד שעבר על כולם מזה יבין המשכיל הנמשל על כל המניעות שיש על אוצר של יראת שמים שבאמת אינם כלום והעיקר לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה (ל"ת מו) (ר' לב מה).

ו וראוי לילך עם מה שנאמר בסי' רפב בל"ק דהיינו לבקש ולמצוא בעצמו איזה נקודה טובה ובזה יחזק עצמו עד אשר יזכה לשוב עי"ז להש"י וכל הזדונות יהיו נעשין זכיות ומה עשה הבעש"ט זצ"ל על הים כשהסיתו הבע"ד וכו' ומזה תבין עד היכן אתה צריך להתחזק ולבלי לייאש עצמך ח"ו אף אם יהי' מה שיהי' והעיקר להיות בשמחה תמיד וישמח עצמו בכל מה שיוכל ואפילו ע"י מילי דשטותא כדי לבוא לשמחה שהוא דבר גדול מאד (ל"ת מח) (ר' התחזקות כב).

א"ה: (כנראה שזה הסיפור שהבעל דבר אמר להבעש"ט זצ"ל שלא יהי' לו חלק לעוה"ב והבעש"ט זצ"ל חזק עצמו שמרוצה לעבוד השי"ת בלי עוה"ב ע"כ שמעתי).

ז וסרתם ועבדתם אלקים אחרים (בשם הבעש"ט) שתיכף כשסרים מהש"י הוא בחי' ע"ז כי קלקול האמונה היא ג"כ בחי' ע"ז וע"י נסיעות של ישראל ממקום למקום הם מכפרים על פגם ע"ז ונמתק החרון אף ונמשך רחמנות (ל"ת סב) (ר' מקץ מ"ג ואל).

ח סיפר עמי מענין קבר הבעש"ט זצוק"ל שטוב מאד להיות שם על קברו ואמר כי צדיקים זוכים שמקום גניזתם הוא קדוש בקדושת ארץ ישראל ממש וארץ ישראל הוא חיקון גדול לפגם הברית (ל"ת קט) (ר' תהלים ל"ז צדיקים).

ט כשהבעש"ט ז"ל היה אומר דברי צחות הביא שמחה גם בעולם האצילות (ש"מ ע"ה מט).

י מהבעש"ט אם החייט לא תפר כראוי המלבוש שלו היה מצוה לעשות פדיון (ש"מ ע"ה עח).

יא כשאמר מענין המנהיג שצריך שיהיה איש קדוש ופרוש גדול בבחי' קדושת ופרישות משרע"ה אמר אז וסמוך לימינו היה הבעש"ט ז"ל שהיה קדוש ופרוש גדול בבחי' קדושת ופרישות משה (שיחות מוהר"ן ע"ה ק"ה על התורה בל"ת ע"ב).

יב הבעש״ט ז״ל היה רבי על אלפים ורבבות עולמות (ש״מ ע״ה קה).

יג הבעש״ט ז״ל קרב אחד ואמר לו שכל העולם יחלוקו עליו אפילו עופות וע״י שכבש כעסו זכה להיות צדיק גדול (ש״מ ע״ה קנה).

יד מספרים בשם הבעש״ט זצ״ל שפעם אחד נפל בדעתו מאד עד שנדמה לו שבודאי לא יהי׳ לו עוה״ב ח״ו ולא היה לו במה להחיות א״ע כלל ואמר אני אוהב את הש״י בלא עוה״ב (ש״ה מח).

טו לענין כסף שמקבל מאנשים שונים אמר שאצלו מתחלק תיכף המעות מאנשים הגונים יוצא להכנ״א וכו׳ ומאלה שאינם הגונים יוצא עבור הסוסים וכו׳ (ש״ה קצג).

טז בשם הבעש״ט שאחד לא יתן לחבירו סכין במתנה (ש״ה ט).

יז בשם הבעש״ט שהזהיר לבלי לאכול בצלים חיים אפילו בשבת כי הם מזיקים מאד לכמה דברים ואפילו ע״י תערובות כגון ביצים וכו׳ (ש״ה רסה).

יח פ״א התפלל עם החבריא קדישא בהתלהבות והבע״ד הכניס בהחבריא מחשבות של גיאות שהם מתפללים בדביקות והי׳ להבעש״ט יגיעה גדולה עד שהמחיק את זה והזהירם על זה (ש״ה בהשמטות בסוף).

הרה״ק המגיד ממעזריטש זצוק״ל

בימי המגיד ז״ל היה עשיר ומיוחס והיה מתנגד לאנשי המגיד וספרו לו אנשיו מזה האיש ואמר להם שיראו לקרב אותו אליו ולהתפלל להש״י וכן עשו עד שעזרם ה׳ שהביאו אותו להמגיד ז״ל ונעשה איש כשר וירא שמים אך התחיל לירד מנכסיו ואמר המגיד שאלו שניהם א״א שיהיו במקום אחד היינו תורה וגדולה (ל״ק קסב) (ר׳ ב״ב כ״ה הרוצה ותבין).

צדיק אחד אמר בכל הסתכלות שהי׳ המגיד ז״ל מסתכל ראה כל השבעה רועים והשיב רבינו ז״ל על המגיד ז״ל יש להאמין הכל וכן עוד הפלגות גדולות שהפליג בענין קדושת המגיד ז״ל (שי״מ ע״ה קה).

הרה״ק ר׳ נחום מטערנאביל זצוק״ל

הרב הקדוש מוהר״ר נחום מטשערנאבל זצ״ל ראה את רבינו ז״ל בימי נעוריו בק׳ מעדיבעדיבקע ונתבהל מעוצם היראה שהיה על פניו אז ואמר שמה שנאמר (שמות כ׳) ובעבור תהי׳ יראתו על פניכם לבלתי תחטאו זה רואין בחוש אצלו (ש״ה קסח) (ר׳ בושה כ״ב).

הרה״ק ר׳ נחמן מהארידענקא זצ״ל

ר׳ נחמן זצ״ל אמר על המאמר חז״ל שבת ס״ג כ״ש עושר וכבוד שהוא רק כ״ש היינו שבוודאי הוא ק״ו וכ״ש שראוי שיהיה להם עושר וכבוד אבל לא בפירוש כי אעפ״כ אין להם מזומנים כמה אלפים אדומים (ש״ה ד) (ר׳ שבת ס״ג אורך).

הרה״ק מוהר״ר יעקב יוסף מפולנאה זצ״ל

פ״א סיפר מקדושת הרב הקדוש מפולנאה והפליג בשבחו ז״ל ואמר אעפ״י שספרו תולדות יעקב יוסף וכן שאר ספריו כולם קדושים ונפלאים מאד אעפ״כ קדושת מדריגת הרה״ק בעצמו היה למעלה הרבה ממה שנראה מתוך ספריו הק׳ (שיחות מוהר״ן ע״ה קה).

הרה״ק ר׳ פנחס מקוריץ זצ״ל

פ״א הפליג במעלת קדושת הרב ר׳ פנחס מקוריץ ואמר שהיה איזה זמן שהיה חד בדרא ופ״א אמר אשרי העינים שראו את ר׳ פנחס ז״ל (שי״מ ע״ה קה).

הרה״ק ר׳ לוי יצחק זצוק״ל מברדיטשוב

פ״א ספרו לפניו אודות הרה״ק מברדיטשוב שלא רצה לילך למקוה בחג השבועות עד שיראו לו המרכבה שראה יחזקאל והתפלאו מאד על זה וגער בהם רבינו ז״ל ואמר ומה זאת לפלא כ״כ הלא גם יחזקאל היה בן אדם ושמעתי שאמר עליו שאלמלא מה שהוא יושב בברדיטשוב היה זוכה למדריגת הרב המגיד ממעזריטש ויש אומרים שאמר שהיה זוכה למדריגת הבעש״ט ז״ל (ש״מ ע״ה קה).

פ״א אמר לי בזה״ל דאס ווייסטו ניט אז דער בארדיטשיבער רב זאגט דער בורא שפריצט איהם פייער פון דיא אויגען (ש״מ ע״ה קמז).

הרה״ק ר׳ אברהם קאליסקער זצ״ל

רבינו ז״ל היה משבח ומפאר התורה שלו בלי ערך כמעט שאין דוגמתו ואמר הלא ראיתי כמה צדיקים אבל שלימות הוא רק אצל הצדיק הקדוש הנ״ל (שב״ה נסי׳ לא״י יח).

הרה״ק ר׳ יעקב שמשון משיפוטיבקא זצ״ל

מה שהקשה במסיבה שרבינו ז״ל היה שם ורבינו ז״ל תירצה (ר׳ שבת כ׳ עה״ת) (ל״ק קיז).

הרה״ק ר׳ מרדכי מנעסחיזש זצ״ל

אמר בזה הלשון אלמלא לא אתינא לעלמא אלא שר׳ נחמן יפסיע על מפתן שלי די (אז איך זאל מער ניט באשאפין ווערין נאר אז ר׳ נחמן זאל בא מיר איבער טרעטין דיא שוועל איז אויך גענוג) (חיי מוהר״ן מקום ישיבתו ונסיעותיו י׳).

הרה״ק ר׳ מנחם מנדל מוויטפסק זצ״ל

התורה רנ״ו בל״ק, שם אתה מסוגל על הים (ר׳ פנים) גילה הרב הקדוש מוויטפסק לרבינו ז״ל וזה היה כבר לאחר הסתלקות הרב הקדוש הנ״ל זצ״ל (ר׳ תהלים פ״ט בשוא).

הרה״ק ר׳ אלימלך מליזענסק זצ״ל

כשראה את הספר הק׳ נועם אלימלך התפלא מאד ואמר שקדושת מעלת הרה״ק ר׳ אלימלך זצ״ל נשגבה למעלה ממה שנראה מתוך ספרו (שיחות מוהר״ן ע״ה קה).

הרה״ק הרבי ר׳ זוסיא זצ״ל

עיקר הוא הלב של ההתחלה כי אז בהתחלת עבודת ה׳ מתלהב להש״י וטוב מאד שיאריך זמן הרבה בהתלהבות של ההתחלה ואמר שהצדיק הקדוש ר׳ זוסיא זצ״ל היה בענין זה חידוש גדול נגד כמה צדיקים כי הלך עם הלב של ההתחלה זמן רב (שיחות מוהר״ן ע״ה ע״ב).

(אמר המעתיק שמעתי מאנ״ש שמקובל מרבינו ז״ל שאמר שהרה״ק ר׳ זוסיא זצ״ל הלך עם הלב של ההתחלה עשרים ושתיים שנה ע״כ).

גדולת רבינו ז״ל. עיין גדולתו ז״ל.

החולקים עליו

ר׳ מחלוקת שעליו ז״ל.
וע״ע מעלת המתקרבים אליו.
וע״ע צוואה לאנ״ש.
וע״ע קברו ז״ל.
וע״ע תורת רבינו ז״ל.

מגדולת מוהרנ״ת ז״ל

ר׳ גדולת מוהרנ״ת ז״ל.

בכדי שלא להשאיר הנייר חלק הוספנו סיפורים נפלאים מאנ"ש המלמדים אותנו דעת ומחוקים אותנו בדרך הננמ"ח האדמו"ר זצוק"ל מברסלב

**
*

ר' סנדר מטיראווצא זצ"ל

ר' סנדר ז"ל הי' מגדולי אנ"ש ונתקרב אחרי פטירת אדמו"ר מוהרנ"ת זצ"ל, והרב הגאון הקדוש ר' נחמן אבד"ק טשערין הי' דרכו לומר אם רוצה להתחמם קצת בעבודת השם הוא נוסע לר' סנדר לטיראווצא על שבת כדי להתחמם מאורו.

ר' סנדר ז"ל הי' סוחר בדים והי' רגיל לומר שבכל נסיעותיו שנוסע כגון לברדיטשוב או לשאר מקומות לקנות סחורה שבעצם הוא נוסע לאומאן רק עובר מקומות הנ"ל בדרך ארעי, וקרה פעם באמצע השנה שסיבב את דרכו לאומאן קודם שנסע למקומות הנ"ל עבור מסחרו ובאותו זמן הגיע לאומאן גם אחד מאנ"ש שהשתוקק להתאבק בעפר רגלי הציון הק' של אדמו"ר זצוק"ל, כשהאיש הזה בא לבית ציונו הק' מצא את ר' סנדר זצ"ל כשהתחיל את אמירת היהי רצון קודם העשרה מזמורים התיקון הכללי שתיקן רבינו זצ"ל לאומרם על ציונו הקדוש ואחז בהמילים ומאוצר מתנת חנם חנינו ואמרם בשברון לב כזה כאילו ח"ו אין לו שום זכות רק מהאוצר מתנת חנם, עיין בליקוטי מוהר"ן תנינא סי' ע"ח מענין האוצר מתנת חנם שלזה זוכה רק הצדיק שבדור בעת פשיטותו ומובא בליקוטי הלכות הפירוש של בעת פשיטתו דהיינו לאחר הסתלקותו, ובקש ברחמים ותחנונים שרבינו זצ"ל ימשיך עליו מאוצר מתנת חנם וידוע שגדולת הצדיק הוא רק כשהוא בבחי' אין שמחזיק עצמו בעניוות כן ר' סנדר ז"ל שהי' מגדולי עובדי השם בימיו החזיק עצמו בפשיטות ותמימות שאין לו שום קיום רק מהאוצר מתנת חנם וכשהתעמק בזה הרבה זמן לא הי' יכול לזוז מהמילים האלו ומאוצר מתנת חנם חנינו, והאיש הנ"ל התחיל לסדר את תפילותיו באמירת העשרה מזמורים והתבודדות והשתטחות כדרך אנ"ש וארך כמה שעות וכשגמר תפילותיו שמע כי ר' סנדר עדיין מחזיק בהמלים ומאוצר מתנת חנם חנינו, האיש יצא העירה לבית המדרש ולהתראות עם אנ"ש ואחרי כמה שעות השתוקק שוב פעם לעלות על ציונו הק' ומה נשתומם ונבהל כשעלה בפעם שניה שמע כי ר' סנדר עדיין מחזיק בהמילים ומאוצר מתנת חנם חננו. כזה הי' קלסתר פניהם של גדולי אנ"ש ושברון לבם בפשיטות ותמימות.

סיפור שני מר' סנדר זצ"ל מגודל ענוותנותו

פעם א' בא לר' נפתלי זצ"ל שהי' מתלמידי אדמו"ר זצוק"ל שגר באומאן, איש אחד מאנ"ש עני ואביון שפרנסתו היתה שהי' עומד ביום השוק שקורין יריד עם חבית של דגים מלוחים למכירה ומזה היתה פרנסתו בצמצום גדול אבל כידוע בחו"ל בעת החורף כשהקור חזק צריכים מלבושים חרפיים בפרט עוד כשעומדים כל היום בחוץ והי' להאיש הנ"ל מעיל חרפי שקורין פעלץ אבל מרוב שנים נקרע והתאונן לפני ר' נפתלי ז"ל שבגלל כן אפילו מעט פרנסתו אינו יכול להרוויח, ענה לו ר' נפתלי זצ"ל אם אתה רוצה לשמוע אלי תיסע לטיראווצע לר' סנדר והוא ואנ"ש כבר יראו שיהי' לך מעיל חרפי הנ"ל, האיש שמע לעצתו ונסע לטיראווצע כש־נכנס לר' סנדר קבלו בשמחה רבה ואחר כך שאל לו מה בקשתו סיפר לפניו את צרותיו כנ"ל ור' סנדר ז"ל הזקן שאל ידאג כי הכל יסתדר בעו"ה כשהתוועדו אנ"ש לבה"ם בערב ולמדו והתפללו ביחד בהתלהבות גדולה ואחר כך הלכו ריקוד שארך הרבה זמן ג"כ בהתלהבות עצומה ובעת הריקוד הי' להם ממש התפשטות הגשמיות והי' דרכם לומר לר' סנדר שהם מניחים את כספם על השלחן והוא יקח כמה שהוא רוצה בשביל דבר שבקדושה שהוא עוסק. במקרה הנ"ל גם כן עשו כך ור' סנדר כבר לקח בשביל המעיל החרפי ונעליים וגם בשביל פרנסה לאיזה זמן שיספיק לאיש הנ"ל. אחרי שגמרו הריקוד ו־הצדקה הנ"ל ענה להם ר' סנדר כידוע שפעלץ יש לו אלפים שערות ואמר בזה הלשון, אז עס זאל מיר נאר באיישטיין איין האר פון דעם פעלטץ איז עס שוין כדאי, כאומר שלעתיד לבוא אם לא יהי' לו רק זכות שערה אחת של המעיל הנ"ל אז כבר כדאי לו מה שנברא. רואים גם כן מזה גודל שבירת לבם של אנ"ש אחרי כל העבודות הגדולות שעשו לא חשבו אפילו על זה כידוע הי' ר' סנדר יכול לומר בפעם אחד שש שעות רק בהליקוטי תפילות ומה עסק בשאר כל היום, אבל על כל זה לא חשב רק ששערה אחת תגן עליו לעולם הבא.

סיפור ג' מר' סנדר זצ"ל

פ"א עמד לפני מורינו אדמו"ר מוהרנ"ת זצוקק"ל ר' נחמן בר' יודא ליב שהי' איש כשר וירא וחרד לדבר ד' ועסק יומם ולילה בתורה ותפלה ובכיתו אין לחם לאכול ובגד ללבוש וגם אשתו היתה רעה וכעסנית והיתה מקללת אותו תמיד, ועמד לפניו פ"א ביום ה' שלא הי' לו עדיין על צרכי שבת ועוד איש אחד עמד אז לפניו והתחיל זה האיש להתאנח על ר' נחמן הנ"ל על גודל עניותו ודוחקו העצום כי היה לו רהמנות גדול עליו, וגער בו מוהרנ"ת זצ"ל ואמר לו בלשון תימה עליו אתה מתאנח שקם בהצות לילה ועסק מאז ועד עכשיו בתורה ותפלה וגם הוא עני ובעל יסורים ויש לו אשה רעה אשר ע"י כ"ז לא יראה פני גיהנום אשרי לו ואשרי חלקו לעולמי עד וכו' הלא על הנגידים שאינם הולכים בדרך הישר עליהם יש להתאנח

אשר אוכלים סעודת הצהרים וגם שותים יין טוב ושוכבים עצמם לישון אח"כ (ועובר עליהם מה שעובר כידוע) עליהם יש להתאנח כי מי יודע כמה שנים יהיו מוכרחים להזדכך בעונשים קשים ומרים עד אשר יזדככו מזוהמת עוה"ז. הבאתי הסיפור הנ"ל איך אנ"ש מסתכלים על העשירים שמבלים זמנם בהבלי עוה"ז.

פעם נסע ר' סנדר ז"ל עם אנ"ש העניים על ר"ה לאומאן מסתמא נסעו על עגלה קטנה עם סוס אחד והעגלה הלכה לאט, באמצע הדרך פגשו בעשיר אחד אשר שמו ידוע בין אנ"ש ר' בונע שהי' לו כפרים עם תחנות קמח עם מאות פועלים והוא נסע ג"כ על ר"ה לאומאן כדרך העשירים עם עגלת צב עם ארבעה זוגות סוסים דוהרים כשראה את אנ"ש ובתוכם את ר' סנדר ז"ל נעמד ורצה להעלות את ר' סנדר על עגלת צב שלו, ענה לו ר' סנדר היות שאנ"ש עייפים מטורח הדרך אז הוא מבקשו שיתן את עגלת צב שלו עבור אנ"ש והעשיר יבוא וישב אתו על העגלה קטנה היות ויש לו משהו לדבר אתו, העשיר הסכים ועבר לעגלתו של ר' סנדר היות שהי' עוד המש שש שעות נסיעה לאומאן התחיל ר' סנדר לדבר אתו מהתכלית כמובא בהמעשה של הבעל תפלה בתחילתו איך שהבעל תפלה הסביר לכל אחד שדיבר אתו שאין שום תכלית בעוה"ז רק לעסוק בתורה ותפלה וכשר' סנדר דבר אתו כמה שעות דבורים היוצאים מן הלב אז באותו ער"ה כשהגיעו לאומאן העשיר הנ"ל חילק הרבה כסף לצדקה עבור אנ"ש ותפלתו היתה בכניות ובהשתפכות הלב יותר מכל השנים, אחר ר"ה כשחזר הביתה ומאות הפועלים והמסחרים הקיפו אותו שכח מה שדיבר ר' סנדר אתו ונפל שוב להבלי עוה"ז, אחרי הרבה שנים כשבאו הקומונסטים ימ"ש ולקחו את כל רכושו כששכב על ערש דוי לפני הסתלקותו אמר לאנ"ש שרק עכשיו הוא משיג מה שר' סנדר דיבר אתו אז ומאד צדקו דבריו.

ר' פנחס זצוק"ל מקיבליטש

פרק א

ר' פנחס ז"ל הי' עוד בימי נעוריו עובד השם ית' מיוחד במינו והי' גדול בתורה ועבודה בקדושה וטהרה, כשהגיע לפרק האיש מקדש דברו לו שידוך מעיר אומאן, השידוך נגמר בכי טוב ואחרי חתונתו עבר לגור לעיר אומאן, הי' רגיל לנסוע לצדיקי הדור ולא ידע בכלל מאנ"ש חסידי ברסלב, כשחותנו הכיר את יקר תפארת גדולתו של חתנו הנ"ל פחד פן יוודע מאנ"ש וירצה להתקרב עליהם גלל כן בכל יום ויום הי' מרבה לדבר על לבו בגנות אנ"ש והזהירו תמיד שלא יכנס לבה"מ שלהם הנקרא דער ברסלבר קלויז, ואע"פ שר' פנחס ז"ל הי' עונה לו מה כב' רוצה ממני הלא אינני הולך שם בכל זאת לא הרפה ממנו והזהיר אותו תמיד כנ"ל. ור' פנחס כדרכן של בני הנעורים אם מזהירים אותם יותר מדאי מתעניינים בדוקא לדעת מהיכן ירק זה חי, החליט פ"א שצריך הוא להכנס לבה"מ ולראות מה מתרחש שם, כשנכנס להבה"מ פגע בו ר' נחמן מטולטשין זצ"ל תלמיד מובהק של מורנו מוהרנ"ת זצוק"ל כידוע מה שאמר הרב הגה"ק אבד"ק טשערין זצ"ל על ר' נחמן הנ"ל, בזמננו הוא הנחל נובע מקור חכמה, גם פ"א אמר אליו מורנו מוהרנ"ת זצ"ל אני מקנא את האיש הכשר ואם אתה איש כשר אני מקנא אותך, וכל"א אמר איך בין מקנא איין ערליכן יוד און אויב ביזט דיא איין ערליכער יוד בין איך דיך מקנא וואָם מיינסטו מיין איך איין ערליכער יוד וואָם מער מען איז בא זיך צובראַכן מער ערליכער יוד איז מען, יכולים להבין מזה את גדלו של אותו צדיק בפרט שזכה לבן כזה הלא הוא ראש חבורתנו בעל המחבר ביאור הליקוטים על הליקו"מ ושאר ספרים שכמעט כל השארת עניני ודעת רבינו זצוק"ל על ידו וע"י תלמידיו שנמצאים אתנו חיים כיום יוסף ה' עליהם ויבלו ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים. נחזור לענייננו כשפגעו בו ר' נחמן ז"ל ובנו ר' אברהם ז"ל והתחילו לדבר אתו בצוף אמרי נועם בעניני ודעת רבינו זצ"ל נמשך אחריהם ר' פנחס בכל נימי נפשו ולבבו והלך על ציונו ק' של אדמו"ר זצוק"ל ונתקרב באמת לאנ"ש, כששמע חותנו שהי' ממתנגדי אנ"ש שחתנו נתקרב התחילה התנגדות גדולה ור' נחמן טולטשינער הבין שאם ר' פנחס ישאר באומאן קיים חשש גדול אם יוכל להתזיק מעמד ומי יודע מה יהי' הסוף ע"כ צוה עליו ר' נחמן ז"ל שיסע לכפר סטאפאשיק ומסר בידו מכתב המלצה לאחד מאנ"ש הגדולים שגר שם ור' ישראל שמו וביקש ממנו לתת להאברך ר' פנחס הנ"ל אכסניא בביתו לתקופת זמן מה ועבור זה ילמד ר' פנחס את נכדיו, וכך הוה וסיפר ר' פנחס ז"ל כשהגיע לשם הי' זמן תפלת מנחה ושמע את ר' ישראל הנ"ל אומר קרבנות ואיך שאומר בהתעוררות גדולה תיבות אלו, ולמה אין מעדכין בה דבש **מפני שהתורה אמרה**, וכפל והדגיש כמה פעמים מפני שהתורה אמרה, כידוע התנועה אצל אנ"ש. מהנ"ל רואים איך אנ"ש התפללו בכל השנה בדביקות והתעוררות. כשעבר זמן מה ושקטה קצת המחלוקת מעליו עבר לגור עם ב"ב בעיר קיבליטש.

פרק ב

כשר' פנחס הגיע לקיבליטש לא סיפר לאף אחד שהוא ממקורבי אדמו"ר זצוק"ל ועוד לא הי' שם קיבוץ מאנ"ש, כששאלוהו אנשי העיר (כדרך העולם) במה הוא יכול להתפרנס, ענה להם במלמדות וניסו אותו ונתנו לו נערים

ללמדם וכשעבר זמן מה וראו כולם גדול הצלחתו כי כל הילדים והנערים קבלו ממנו התעוררות לתורה וליראת שמים אשר לא ראו כזאת עד עתה והפרוטות שהיו הנערים מקבלים מהוריהם נתנו לצדקה, וכל אנשי העיר ראו כן תמהו, וכך עברו כמה שנים ובכל עת שבא לאומאן הזהירו ר' נחמן ז"ל שלא לפרסם את עצמו ומה שאומר להם מספרי רבינו זצ"ל יאמר סתם שמובא בספרים, והודיעם בהצנע מדעת ודרך אדמו"ר זצוק"ל והתנהגו בדרכיו, כשראה שהרבה מתלמידיו הם מקורבים בלו"נ לדעת אדמו"ר זצוק"ל התיישב פעם בנסעו לאומאן עם ר' נחמן מטולטשין זצ"ל איך יתנהג הלאה, ענה לו ר' נחמן הגיע הזמן שתגלה הסוד ומי שיזכה להתקרב ישאר מתלמידיו, כשהגיע לביתו אמר לתלמידיו הגיע הזמן לגלות לכם סוד דעו לכם שאני מקורב להנ"נ מ"ח מברסלב זצוק"ל וכל הדיבורים ששמעתם ממני כל הזמן הם מספרי רבינו זצ"ל כי הדריך אותם בהתבודדות ובשאר דרכי רבינו זצוק"ל וכולכם צריכים להתקרב לדרכיו ולנסוע לאומאן על ציונו הק' וכו', כששמעו זאת התלמידים וספרו לאבותיהם ו־לאנשי העיר נעשה רעש גדול היתכן שיעזבו את בניהם שיהיו ברסלבר חסידים לפי טעות דעתם הרעה ונהפך להם ששונם ליגון, ורבים מן התלמידים עזבו את רבם ר' פנחם ז"ל. בעת ששמעתי סיפור זה מפי הרה"ח ר' אלי' חיים ראזין נ"י סיפר שחותנו ז"ל היה ג"כ מתלמידיו של ר' פנחם ז"ל ונפרד ג"כ בעת רעש המחלוקת שנתהווה אז, אשרי ואשרי אותם שזכו להשאר בחלקו של ר' פנחם ז"ל והם היו המובחרים שבין החבריא קדישא שהיו דבוקים ברבם בלב ונפש. כשראו בני העיר שאי אפשר לנתק אותם מרבם התוועדו פעם ההורים והמתנגדים לחשוב איזה עצה ותחבולה איך להציל את בניהם מר' פנחם ז"ל והגיעו למסקנה שכל זמן שר' פנחם ז"ל יהי' אצלם אי אפשר לנתקם ממנו לזאת חשבו שבאם יסלקו את ר' פנחם מן העולם ח"ו אז יוכל להיות שבניהם ויקיריהם יחזרו עליהם אולם רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום ונספר על זה בפרק הבא איך בדרך נפלא ניצול ר' פנחם ז"ל והמתנגדים נחלו מפלה גדולה שעוד לא חשבו אח"כ להלחם עם ר' פנחם ז"ל.

פרק ג
חיים שיש בו

כשנודע בעיר שר' פנחם זצ"ל הוא מקורב לאנ"ש (א ברסלבר חסיד) או כמו שעד עכשיו אהבוהו אהבת נפש כן עכשיו שנאוהו בתכלית השנאה על שגזל מהם בניהם היקרים כמו שמובא בסיפורי מעשיות בהמעשה של הבעל תפלה שנעשה רעש בעולם שאצל זה חסר בן ואצל זה נחסר התנו (ובל"א בייא דעם איז פארפאלון געוואָרין איין זון און בא דעם איין איידעם) דהיינו שנעשו מאנשי הבעל תפלה וחפשו אותו לתפשו וכו' ע"ש, וחשבו בני העיר אם לא היו מקורבים לאדמו"ר זצ"ל הי' בהם גם כן כל המעלות ומדות טובות מה שהם עכשיו כמו ששמעתי מאנ"ש הנ"ל שמספרים על הצדיק ר' מיכלע נכד מורנו מוהרנ"ת זצ"ל שפגשו מתנגד אחד ואמר לו הלא יש בכם כל המעלות ומדות טובות והלוואי ולא הי' בכם החסרון הזה ז"א שהנו ברסלבר חסיד הייתם ממש בשלימות המעלות ומדות טובות, ענה לו ר' מיכילי ז"ל אם לא הי' בי החסרון הזה (לפי דעתו של המתנגד זה חסרון ח"ו) לא הייתי רואה בי כל המעלות ומדות טובות.

נחזור לענייננו כשנתוועדו על האסיפה הנ"ל קבלו החלטה היות שישנו בעיר קצב אחד הנקרא חיים קצב חיים שיש בו, הכוונה בזה שיש בו כל המדות רעות והכי גרוע מכל בני העיר והוא הי' גבור חיל ממש וכולם פחדו ממנו כי במתת יד אחת יכול להרוג בן אדם ובעד בצע כסף מוכן לעשות הכל, וכשהוא יסלק את ר' פנחם ז"ל מן העולם יש עוד תקווה להציל את בניהם, אחרי האסיפה הלכו לחיים קצב והסיתו אותו היות שחי כל ימיו חיים מגושמים והי' רחוק מכל נקודה של יהדות שעכשיו יכול לזכות לעוה"ב היינו ע"י שייטפל אל ר' פנחם ובנגיעה אחת ינמור אתו כי ר' פנחם ז"ל הי' איש חלוש מאד, כי שמעתי כי הי' איש נמוך קומה בגשמיות ואכל בצמצום רב וחיותו היתה ממש בנס אפשר לתאר לנו דמותו ממה שראינו בדורינו מורי הרה"צ הק' והטהור ר' אפרימל זצ"ל שגם כן אמר שחי בנס, ובל"א אמרו לו גיב איהם א שנעל איבער דער נאז וועט מען פון איהם פטור ווערן, והבטיחו לו ע"ז עוה"ב חוץ ממה שיקבל ממיטב כספם, חיים קצב הנ"ל קפץ תיכף על המציאה כי הוא מובטח ג"כ שהוא בן עוה"ב ושמרו את הדבר בסוד שלא יוודע לאנ"ש שיטכסו עצה איך להציל את ר' פנחם ז"ל, אבל רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום וכתיב שומר ד' את כל אוהביו וכו', וגמרו את העסק עם חיים קצב והוא הבטיחם שעוד בשבת הבאה בעת שיושב עם תלמידיו בשלש סעודות יקיים בשלימות ובמלואו מה שקבל על עצמו ויחסל את ר' פנחם ז"ל כי הסיתו אותו שוה מצוה גדולה אפילו בשבת.

כשהגיע השבת אחרי שינת הצהרים קם חיים קצב לבש את בגדיו בשמחה כי הולך לקיים מצוה גדולה כנ"ל והתמהמה עד דמדומי החמה שלא ירגישו בו כשיכנס לב"ה וכך הוה הגיע לב"ה כבר הי' חושך ור' פנחם ז"ל התחיל לומר תורה מדברי רבינו זצ"ל, ושמעתי מפי ר' משה וצ"ל התנו של ר' אהרן זצ"ל מתלמידי ר' פנחם ז"ל כשהגיע לפתח וראה

את ר' פנחס התיישב הלא עם בן אדם חלוש כזה יש לי זמן גם אח"כ לסלק אותו אשב כמה רגעים ואראה מה מדברים בכאן, כשהתיישב בצד ושמע מר' פנחס ז"ל רק כמה דיבורים מדברי רבינו זצ"ל וכל דבריו היו כגחלי אש ומי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, נכנסו הדברים בלבו כמו חיצים מקשת ופלחו את לבו לב האבן והתחיל להוריד דמעות כמים אולי גם הוא יכול לחזור בתשובה, בעת שלוש סעודות הי' חושך ולא הרגישו בו, אחרי הבדלה נגש לר' פנחס ודמעתו על לחיו ובקשו אולי גם הוא יכול לחזור בתשובה ומבקש שימחול לו על חטאו שחטא כנגדו, ר' פנחס שלא ידע משום דבר קרבו באהבה והבטיחו שבודאי בכח רבינו זצ"ל יזכה לתשובה שלימה ולתקן כל חטאיו, אבל חיים עוד לא מסתפק בזה רק הוא מתחנן ובוכה רבי מחול לי על שחטאתי נגדך, ומה נפלא הי' המראה לראות איך שהגבר אלים שבעיר שכל בני העיר מפחדים ממנו עומד כאיזוב אשר בקיר ומתחנן רבי מחול לי אני רוצה לשוב בתשובה, ר' פנחס ותלמידיו לא הבינו איזה חטא חטא נגד ר' פנחס כי איזה שייכות יש לאיש מורם מעם שעוסק בתורה ועבודה עם חיים קצב, עד שלבסוף שמעתי מר' משה ז"ל מטשע־נסטכאב שהודה ולא בוש, ענה חיים קצב ואמר תדעו אם השי"ת לא הי' נותן בדעתי שאחכה כמה רגעים ולשמוע מה שמדברים פה כבר לא הייתם בין החיים כי נשלחתי בפשיטות להרוג אתכם כי נשברתי מהמתנגדים לבצע את זה עבור עוה"ב שהבטיחו לי, עכשיו אני כבר מבין באיזה דרך יכולים לזכות לעוה"ב וע"ז אני מבקש סליחתכם, כמובן שר' פנחס מחל לו בלב שלם, ענה חיים קצב ואמר עכשיו שראיתי את האמת אני רוצה לראות מי שיגע בכם לרעה כי ממש במסירת נפש אגן עליכם שלא יעונה לכם כל רעה ואתגלגל בעפר רגליכם תמיד באופן שאזכה לשוב בתשובה שלימה.

המתנגדים שהיו בטוחים שחיים ימלא את שליחותו בשלימות ציפו כבר להלווייתו של ר' פנחס ז"ל וליום ראשון שישמח את לבבם, כי למפלה כזאת לא חשבו ולא עלתה על דעתם שחיים קצב יתהפך לבעל תשובה אמיתי מחסידי ברסלב. בבוקר נעשה רעש בעיר איך שחיים קצב הולך עם טלית ותפילין לבית המדרש ובוכה בדמעות שליש ומרבה בתחנונים ורוצה לזכות לתשובה ואומר שלא יגלח יותר את זקנו ובעיקר שנתוסף לאנ"ש והוא מזהיר באזהרה חמורה שהוא רוצה לראות מי שיגע באנ"ש לרעה בפרט בר' פנחס ז"ל. המתנגדים כשראו מה שנעשה מחיים קצב לבשו בושה וכלימה וראו והבינו את גודל צדקתו של ר' פנחס איך שבכח רבינו זצ"ל גם מי שהוא במדריגה הכי שפילה יכול לזכות לתשובה כי מובא בס' עלים לתרופה על אדמו"ר זצוק"ל ככחו אז כן כחו עתה ויותר ויותר להצילנו מכל אויבינו ולהושיענו בגשמיות ורוחניות, מורי הרב הצדיק קדוש וט' ר' אפרימל זצ"ל מביא את דיבור הנ"ל הרבה פעמים בספרו חק' עונג שבת, וכן שמעתי ממנו בהרבה הזדמנויות שהי' חוזר דיבור הנ"ל, ומביא ג"כ בספרו כי עכשיו אור רבינו זצוק"ל שורה בין תלמידיו, מובן מזה איך שבכח רבינו זצ"ל אפשר להחזיר בתשובה הכי גרועים כמו בחיים חיותו.

נחזור לענייננו, סיפר לי ר' משה זצ"ל שהי' בביתו של ר' חיים בסוף ימיו והי' הרבה עשרות שנים אחרי המעשה שקבל על עצמו לשוב בתשובה אבל אותו הרהור תשובה שקבל מר' פנחס בפעם הראשון לא זז ממנו כל ימי חייו והי' תמיד בבחי' זו שעכשיו הוא מתחיל לחזור בתשובה, ועוד לאיזה בחי' תשובה זכה ר' חיים ממש ים של דמעות שפך כל יום לפני קונו שימחול לו על חטאיו והספר ליקוטי תפלות ראה ר' משה הנ"ל שהי' תמיד רטוב מרוב דמעות ששפך בעת אמירת התפלות ופניו היו תמיד מאירים עם זקנו הארוך והי' לשם דבר גודל הדרת פנים שלו, וסיפר כי מעת שקיבל על עצמו לשוב בתשובה לא הי' יכול כבר להרים יד על שום בר ישראל וחי כל ימיו בתשובה והי' ג"כ עוסק בתורה והרבה בצדקות והלוואי שיעזור השי"ת שנזכה לאיזה בחי' של תשובה שזכה אותו צדיק ור' חיים זצ"ל שיש בו כל המעלות ומדות טובות שמו.

בסיעתא דשמיא

קריאה נרגשת

קול קורא מהר ה' אל אחינו אנשי שלומינו האהובים בכל מקומות פזוריהם הי"ו

בזאת פונים אנו בקריאה נרגשת למען **"אגודת משך הנחל"** אשר מזה שנים עוסקת במסירות נפש בהפצת והדפסת ספרי רבינו ותלמידיו זיע"א, האגודה הקדושה הזאת שולחת ספרים חינם אין כסף לכל קצוות תבל לכל בית עקד ספרים, בית מדרש וישוב, הכל בהשקט ובהצנע, ואין לתאר ולשער את ההתעוררות הגדולה שגרמו כבר במקומות מרוחקים ומנוכרים מתורה ומצוות.

עד הטו ידם ובמשך שנתיים ימים הוציאו לאור ספרי רבינו ותלמידיו הקי' זיע"א בפאר ויופי שלא היו דוגמתם, ניקדו ופיתחו מפתחות ועשו ציונים לתורת רביז"ל בדרך נפלאה ליותר **מחמישים ספרים ישנים וחדשים** המאירים עינים, ובפרט עתה שמוציאים לאור מחדש את הספר הקדוש של רבינו **ליקוטי מוהר"ן** במהדורה מנוקדת חדשה בתוספת מראי-מקומות ועוד, ביופי והדר אשר לא היה כבושם הזה. וכעת ממש עוסקים בהדפסתם מחדש של כל הכרכים הקדושים ה"ה **ליקוטי הלכות** מנוקד ומפוסק עם מראי מקומות אשר יחדיו יהיו **ששה עשר כרכים גדולים.**

אין די באר גודל חלקם בהחדרת אור רביז"ל בעולם. הללו חוללו גדולות ונצורות ממש כידוע על ידי החנויות המיוחדות למכירת ספרי רבינו שפתחו בירושלים חיפה עמנואל צפת ובשאר מקומות, ועוד ידם נטויה בעזה"י להדיר שאר ספרי רבינו כדרכם, וכבר מוכנים אצלם כמה ספרים לדפוס ואין לאל ידם, וכפי הידוע עיקר המשכת אור רביז"ל הוא ע"י ספריו הקדושים שהשאיר אחריו, ומאז ומקדם רוב רובם של הנפשות נתקרבו לדרך הקודש ע"י הספרים הקדושים, ובודאי אם קמה האגודה להמציא את הספרים לכל - מי יתנה תוקף קדושת הענין!

העובדות מעידות: המון המכתבים הנמצאים תחת ידם, החל מבני הישיבות הקי' דרך בתי-סוהר, בתי ספר, וכלה בבתי-כנסיות ובתי מדרשות, כל אלה יעידון ויגידון שבזכות הספרים התעוררו הללו לעבודת השי"ת באמת, והללו להנחת

תפלין, שמירת שבת, קדושה וטהרה, ללימוד התורה, תפלה והתבודדות, ועוד ועוד, הלא אדמו"ר מוהרנ"ת זיע"א לפני הסתלקותו ציוה עלינו שהעסק שלנו יהיה בהדפסה והפצה ושנתחזק בזה בממון ברצון ובטרחא. ואם זכינו בחסדי השי"ת שכמה אברכים מאנ"ש נרתמו לענין זה במסירות, הבא נא אנו ונאמץ ידיהם בממון שהמחסור בו בעוכריהם מאות מאות אלפי דולרים כבר הוציאו בפעולותיהם הקדושות ואל לנו לעמוד מנגד ח"ו. עלינו מוטל החובה לצאת לקראתם לאמצם ולעודדם!

ובזמן שכל העולם כולו מוצף ברעל, בחומר קריאה משחית נפש וגוף עת לעשות לה'! שכן דף אחד מספרי רבינו יוכל להיות תיקון לכל ה"טרף פסול" - כדברי מוהרנ"ת בצוואתו. אך מי יביא את הדפים הקדושים לעם, מי ימציא ליהודים נדחים את הספרים הקדושים - הלוא "אגודת משך הנחל" עושה זאת, ומה גדולה זכותה!

הן כל המשכת ענינו של רבינו ז"ל ואורו בעולם אינו אלא על-ידי ספריו הקדושים, ועם רבינו זיע"א נועד לתקן את העולם, יש להביא את ספריו ולהמציאם לכל איש ישראל באשר הוא שם. ואם "אגודת משך הנחל" עושה את התפקיד הנשגב הלזה שומה עלינו לחזקם בכל עוז ותעצומות.

בכן, כל אשר ענינו של רבינו יקר לו, כל היודע את חשיבות ספריו הקדושים חובה קדושה עליו לבוא לעזרת ה' בגיבורים ולסייע להם בכל כחו בהתרמה חודשית קבועה כדי שיוכלו להמשיך בפעולותיהם הברוכות, וצדקתו תעמוד לעד כדברי מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (הלכות ברכת השחר, הלכה ה' לו) עיין שם. ויהיה לו חלק וזכות בענין נשגב זה.

זכות רבינו הקדוש ותלמידיו הקדושים וזכות הרבים בודאי יעמדו לו ולזרעו אחריו עד עולם.

הלוא כה דברי המצפים להרמת קרן רבינו זיע"א

לוי יצחק בנדר (ז"ל) **שמואל שפירא** (ז"ל)

בנימין זאב חשין (ז"ל)

לזכרון נצח ולעילוי נשמת

הרב החסיד

ר' **אלעזר** ב"ר **שלמה יהודה וייצהנדלר** ז"ל

נלב"ע ל' כסלו תשמ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

ר' **שלמה יהודה** ב"ר **ישראל יצחק וייצהנדלר** ז"ל

נלב"ע כ"ז אד"ב תשכ"ה

וזוגתו מרת **חיה** ב"ר **אשר יעקב** ז"ל

נלב"ע כ"ד אד"ב תשל"ה

ר' **דוב בעריש** ב"ר **צבי אלימלך הלברטל** ז"ל

נלב"ע ז' חשון ת"ש

מרת **ברכה** ב"ר **אריה לייב** ז"ל

נלב"ע ז' כסלו תשכ"ח

הילדה **רחל יהודית** ב"ר **אלעזר** ז"ל

נלב"ע י"א כסלו תשכ"ט

ת.נ.צ.ב.ה.